R. P. JOANNIS MICHAELIS

CAVALIERI

BERGOMATIS

ORD. EREMIT. SANCTI AUGUSTINI CONGR. OBSERV. LOMB.

SACRÆ THEOLOGIÆ LECTORIS EMERITI

OPERA OMNIA

LITURGICA,

SEU

COMMENTARIA

In authentica Sacræ Rituum Congregationis Decreta ad Romanum præsertim Breviarium, Missale, & Rituale quomodolibet attinentia

QUINQUE TOMIS COMPREHENSA.

EDITIO NOVISSIMA

Ab Auctore curis posthumis aucta, & emendata, atque integro Tomo ex manuscriptis ejus schedis nunc primum collecto locupletata.

TOMUS QUARTUS.

BASSANI, MDCCLXXVIII.

SED PROSTANT

VENETIIS APUD REMONDINI.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

ELENCHUS CAPITUM,

Et Argumentorum hujus Tomi.

INDEX

INDEX DECRETORUM

Servato ordine, quo a nobis per Capita distributa sunt, & fiunt exposita, prout monuimus in Præfatione hujus Tomi.

Numerus Paginam notat.

30. Re-

pus,

pus, ut vacent orationi, eos serio admoneant, tanto magis ob Sacratissimæ Eucharistiæ reverentiam continentiæ vacandum, puriorique mente ad cælestium epularum communionem esse conveniendum. Ead. Congr. in eodem Decreto. *ibid.*

49. In hoc igitur Pastorum diligentia potissimum invigilabit, non ut a frequenti, aut quotidiana sacræ communionis sumptione unica præcepti formula aliqui deterreantur, aut sumendi dies generaliter constituantur, sed magis quid singulis permittendum, per se, aut Parochos, seu confessarios sibi decernendum putet; illudque omnino prohibeat, ut nemo a Sacro Convivio, seu frequenter, seu quotidie accesserit, repellatur, & nihilominus det operam, ut unusquisque digne pro devotionis, & præparationis modo rarius, aut crebrius Dominici corporis suavitatem degustet. Eadem Congr. in laudato Decreto. 27

50. Itidem Moniales quotidie Sacram Communionem petentes, admonendæ erunt, ut in diebus ex earum Ordinis instituto præstitutis communicent; si quæ vero puritate mentis eniteant, & fervore spiritus ita incaluerint, ut dignæ frequentiori, aut quotidiana SS. Sacramenti perceptione videri possint, id illis a superioribus permittatur. Ead, Congr., in eodem Decreto. 28

51. Proderit etiam præter Parochorum, & Confessorum diligentiam, opera quoque Concionatorum uti, & cum eis constitutum haberi, ut cum fideles ad SS. Sacramenti frequentiam (quod facere debent) accesserint, statim de magna ad illud sumendum præparatione orationem habeant, generatimque ostendant, eos, qui ad frequentiorem, aut quotidianam salutiferi cibi sumptionem devoto studio excitantur, debere, sive laici negotiatores sint, sive conjugati, sive quicumque alii, suam agnoscere infirmitatem, ut dignitate Sacramenti, ac divini judicii formidine discant cælestem mensam, in qua Christus est, revereri, & si quando se minus paratos senserint, ab ea abstinere, seque ad majorem præparationem accingere. Ead. Congreg. in eodem Decreto. 29

52. Episcopi autem, in quorum Diœcesibus viget hujusmodi devotio erga SS. Sacramentum, pro illa gratias Deo agant, eamque ipsi adhibito prudentiæ, & judicii temperamento alere debebunt; & ab eorum officio postulari sibi maxime persuadebunt, nulli labori, aut diligentiæ parcendum, ut omnis irreverentiæ, & scandali suspicio in veri, & immaculati Agni perceptione tollatur, virtutesque, & dona in sumentibus augeantur; Quod abunde continget, si ii, qui devoto hujusmodi studio, divina præstante gratia, tenentur, seque Sacratissimo Pane frequentius refici cupiunt, suas vires expendere, seque probare cum timore, & charitate assueverit. Quibus Christum Dominum, qui se fidelibus manducandum, & se pretium in morte tradidit, atque in cælesti regno se præmium est daturus, precatur S. Congregatio, ut suam opem ad dignam præparationem, & sumptionem largiatur. Ead. Congr. in eod. Decreto. *ibid.*

53. Porro Episcopi, & Parochi, seu Confessarii redarguant asserentes Communionem quotidianam esse de jure divino. Ead. Congr. in eod. Decreto. *ibid.*

54. Doceant in Ecclesiis, seu Oratoriis privatis ex dispensatione, seu privilegio Pontificis de manu Sacerdotis sumendam SS. Eucharistiam, nec eam ullo modo deferendam in crumena, aut secreto ad existentes domi, vel cubantes in lecto, quam ad infirmor, qui ad illam suscipiendam ad loca prædicta accedere non valeant; & ad eos, si ab Ecclesia deferatur, publice, & cum pompa juxta formam Ritualis Romani, si vero ab Oratorio privilegiato, cum pompa decenti. Congr. Concil. 12. Febr. 1679. approbante Innoc. XI. 30

55. Admoneant, nulli tradendas plures Eucharistiæ formas, seu particulas, neque grandiores, sed consuetas, Ead. Congreg. in eod. Decr. *ibid.*

56. Curent etiam, ut circa communionem in feria sexta Parasceves, Missalis Rubricæ, & Ecclesiæ Romanæ usus serventur. Ead. Congr. Concil. 12. Febr. 1679. approbanta Innoc. XI. 33

57. In feria sexta Parasceves non est ministranda Eucharistia, nisi infirmis. S. R. Congr. 19. Februar. 1622. *ibid.*

58. Præceptum, quod in nocte Nativitatis Domini post missam decantatam non possint successive aliæ duæ missæ celebrari, nec communio exhiberi Eucharistica fidelibus deposcentibus, ligat etiam omnes Regulares tum Ordinum Mendicantium, tum Congregationum Monachalium, tum etiam Patres Societatis Jesu, tum omnes cujusque alterius Instituti, etiam speciali mentione nominandi. Neque possunt excipi in Ecclesia confessiones, maxime mulierum, durante tempore nocturno, sed expectandum est, ut illucescat aurora tam pro confessionibus mulierum excipiendis, quam pro Eucharistia ministranda fidelibus utriusque sexus, S. R. C. 23. Martii 1686. *in Senen.* 35

59. In Missis Defunctorum, quæ in paramentis nigris celebrantur, non ministretur Eucharistia per modum Sacramenti, scilicet cum particulis præconsecratis, extrahendo pyxidem a custodia; potest tamen ministrari per modum sacrificii, prout est, quando fidelibus præbetur communio cum particulis intra eamdem missam consecratis. S. R. C. 2. Sept. 1741. *ibid.*

60. Quando in Missa solemni ministratur sacra Eucharistia clericis, vel laicis, reliqui de clero in Choro debent stare. S. R. C. 9. Maji 1711. *in Catanien.* 36

61. Patenæ suppositio per Sacerdotem cotta indutum in Communione generali, quæ per Dignitates agitur, licita est. S. R. C. 3. Sept. 1661. *in Andrien.* 37

62. In communione Monialium habentium fenestrellam in parte Evangelii, Sacerdos debet descendere per gradus anteriores, & non laterales altaris. S. C. R. 15. Sept. 1737. *in Toletana.* 38

63. Avanti di cominciare la Messa non si faccia la Comunione senza gran necessità, ed in questo caso s'accenda il Cereo dell'Elevazione. Sacra Congregat. Visit. Apostol. sub Urbano VIII. apud Meratum *part.* 2. *tit.* 10. *num.* 29. 39

64. La comunione dentro la Messa è descritta nel Messale minutamente: nel fine non si dia la benedizione, se non in fine della Messa. Eadem Congregat. in eod. Decret. 40

65. Comunicando fra la Messa de Requiem, si faccia l'istesso; nè si dia alcuna benedizione, nè si scordi di coprire fra tanto il calice con la solita palla. Ead. Congr. in eod. Decr. 42

66. Chi comunica finita la Messa, si tenga la pianeta, ed il manipolo, come prescrive il Rituale Romano; nè il Chierico estingua il cereo dell'elevazione, fino che sia finita la comunione. Ead. Congr. in eod. Decreto. 43

67. Il pannicello, che si dà per la comunione, sia destinato a quell'uso; nè mai si dia il velo del calice, e molto meno il fazzoletto dell'ampollette d'asciugare le mani al Sacerdote. Ead. Congr. in eod. Decr. 47

68. Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum non est denegandum peccatori occulto publice petenti, maxime quando notitia, quæ de illius peccato habetur, non est certa. Congr. Episc. 18. Sept. 1618. *ibid.*

69. Sacrorum Canonum auctoritas, & approbata consuetudo Ecclesiæ servavit, & servat hoc Sacramentum non posse recipi a non jejunis, nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis a Jure, vel ab Ecclesia concesso, vel admisso. Concil. Constan. sess. 13. 48

70. Ne sacratissima Eucharistia denegetur condemnatis per Judicem ad ultimum subeundum supplicium, constituit Concilium Moguntinum anno 847. *Cap.* 27. 49

71. Reis capitali sententia damnatis, etiam mane quando exequenda est, potest dari Eucharistia. Congr. Episc. 16. Junii 1590. *ibid.*

72. Non licet sanctam Eucharistiam ad ægrotantes deferre, qui morbi gravitate impediti, sumere eam non possunt, sed venerationis gratia solent eam deosculari. Et si forte aliquo in loco talis est consuetudo, ea prorsus est tollenda, quod Pio V. prohibuit. Congreg. Concil. apud Benedictum XIV. *Annot. tom.* 2. *par.* 4. *sect.* 2. *num.* 367. 50

73. Ægrotis morti proximis, cujuscumque sint conditionis, quamvis in sordido, ac vili degant loco, aut tugurio, sacrum Eucharistiæ viaticum deferatur, cum apud Deum nulla sit acceptio personarum, ac pro nostra salute nec stabulum, nec crucis ignominiam exhorruerit. Alex. VII. Const. *Sacri Apostolatus* 18. Januar. 1658. & Clemen. IX. Const. *In Ecclesia* 13. Sept. 1669. 51

74. Pyxis, in qua proprio velo coopertum defertur SS. Viaticum infirmis, debet etiam cooperiri extremitatibus veli oblongi humeralis. S. R. C. 21. Martii 1699. *in Bergomen. ibid.*

75. Cæremonialis liber nec laicis, nec clericis prohibet, quo minus in Processione SS. Sacramenti deferant intortitia, vel candelas accensas. S. R. C. 12. Aprilis 1603. *in Andrien.* 52

76. Parocho reumate laboranti, & SS. Sacramentum infirmis deferenti, solet indulgeri usus pileoli in itinere, non tamen intra Civitatem, vel Oppidum. S. R. C. 5. Martii 1633. *in Asculana.* *ibid.*

77. Et ita remisit arbitrio Episcopi usum pileoli ad tenorem dicti Decreti. Ead. Congreg. 10. Januar. 1693. *in Treviren.* 53

78. Parochis ministraturis SS. Sacramentum infirmis, non est licitum, neque de nocte uti parvo pileolo in delatione ejusdem per civitatem sub prætextu alicujus infirmitatis absque speciali Sanctæ Sedis licentia. S. R. C. 13. Aug. 1695. *in una urbis.* *ibid.*

79. In solemnibus SS. Sacramenti Processionibus, præter consueta lumina, quatuor saltem semper laternæ cum intus accensis candelis circa celebrantem deferantur, Concil. Rom. sub Benedicto XIII. anno 1725. celebratum *t.* 15. *cap.* 7. *ibid.*

80. In feria VI. Parasceve Parochus, dum defert SS. Sacramentum ad domum infirmi pro ministrando ei viatico per vias publicas, recitat consuetos psalmos, & in fine illorum omittit ℣. *Gloria Patri*, & ingressus Ecclesiam, statim deponit Sacram pyxidem, & dimittit populum absque benedictione; quæritur, an sit laudandus? Resp. Non est reprobandus Parochus, qui defert SS. Viaticum infirmis feria VI. in Parasceve, dummodo private, & submissa, quinimmo submississima voce recitet psalmos consuetos per vias publicas, etiamsi dicat ℣. *Gloria Patri*, quia in tali circumstantia actio talis nihil habet esse cum functionibus Ecclesiæ hujus diei, & considerandum est, quod defertur cum stola, atque pluviali albi coloris, quando in feria supradicta color paramentorum est niger pro Ecclesiæ functionibus; idroque si defert privatim pro aliqua necessitate, non est reprobandus, si populus absque benedictione dimittat, quia in publica Ecclesia non debet recondi. S. R. C. 15. Maii 1745. *in Lucana.* 55

18. Non

123. Con-

123. Confraternitates fine licentia Episcopi in fuis Oratoriis Eucharistiam exponere nequeunt infra annum, aliisque diebus juxta fuum institutum. Congr. Concil. 13. Apr. 1726. 64.

124. An ad fuperius recenfitas expofitiones faciendas fufficat femel dictam licentiam petere, feu potius illa requiratur toties quoties? Resp. fervetur folitum. Ead. Congreg. in eod. Decreto. *ibid.*

125. An petita, & non obtenta dicta licentia, habeatur pro conceffa? Resp. negative. Ead. Congr. eodem. die, menfe, & anno. *ibid.*

126. Epifcopus Confraternitatibus permittere debet expofitionem Ss. Sacramenti juxta folitum, nifi quid relevans adfit in contrarium. Cong. Epifc. 16. Martii 1649. *ibid.*

127. Non poffunt Confraternitates exponere Ss. Sacramentum in fua Cappella de licentia, & confenfu Parochi, in cujus Ecclefia erectæ funt, fed potius requiritur licentia Ordinarii. Congreg. Concil. 5. Aug. 1719. *ibid.*

128. Confraternitates erectæ in Ecclefiis parochialibus, vel in cappellis, vel Oratoriis, tum publicis, tum privatis, adnexis parochialibus Ecclefiis, & ab eis dependentibus, habent dependentiam a Parocho in explendis functionibus Ecclefiafticis non parochialibus. S. R. C. 10. Dec. 1703. approbante Clement. XI. 12. Janu. 1740. *ibid.*

129. Confraternitates erectæ in Ecclefiis publicis, vel in Oratoriis tum publicis, tum privatis, fejunctis ab Ecclefiis parochialibus, nullam dependentiam quoad explendas facras functiones non parochiales habent a Parocho, intra cujus Parochiæ limites fitæ funt Ecclefiæ. Ead. Congr. in eod. Decr. 65.

130. Expofitio XL. horarum, & benedictio, quæ fit fuper populum, non eft de juribus mere parochialibus, Ead. Congr. in eod. Decr. *ibid.*

131. A Confratribus Ss. Eucharistia exponi poteft cum licentia Epifcopi, licet fine confenfu Parochi. Congr. Concil. 24. Sept. 1718., & 13. Janu. 1720. *ibid.*

132. In proceffionibus peragendis extra ambitum Ecclefiarum, expofitione Euchariftiæ, benedictioue folemni fuper populum, aliifque fimilibus, quoties interveniat licentia Ordinariorum, Parochus non poteft fe opponere, ne a Cappellanis, & officialibus confraternitatum fiant; quia animarum cura, & populi directio principaliter incumbit Epifcopo, qui eft Parochus Parochorum. Congr. Concil. 12. Feb. 1689. *ibid.*

133. An Confraternitas poffit fine licentia, & interventu Parochi exponere in fuo oratorio Ss. Euchariftiam? Resp. affirmative accedente licentia Epifcopi. Congr. Concil. 21. Frbr. 1728.

134. Expofitio SS. Sacramenti fieri debet qualibet prima Dominice menfis in altari Confraternitatis, & non potius in altari majori Ecclefiæ S. Pauli, in cafu, & Epifcopus provideat, ne fequantur inconvenientia. Congr. Concil. 4. Febr. 1719. *ibid.*

135. Sanctorum Reliquiæ non funt collocandæ fuper altare, in quo reipfa Ss. Saramentum publicæ venerationi eft expofitum. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.* *ibid.*

136. Ante Ss. Sacramentum publice expofitum non fiat concio capire tecto, non obftante quacumque confuetudine, & abufus omnino eft tollendus. S. R. C. 16. Febr. 1630. *in Belgica*, & antea 28. Nov. 1607. *in Illerden.*, & 9. Dec. 1622. *in Gienven.* 66

137. Miffam in altari majori, ubi eft expofitum publice SS. Sacramentum, non licet celebrare, præfertim fi in Ecclefia adfunt alia altaria, in quibus celebrari poffit. S. R. C. 9. Aug. 1630. *in Bononien.* 67

138. Non debet cantari, neque celebrati Miffa in altari, ubi expofitum eft SS. Sacramentum, nifi fit pro eo exponendo: at fi ex neceffitate opus effet, populus benedicendus eft more confueto, & non cum SS. Sacramento. S. R. C. 13. Jun. 1671. *in Angelopolitana.* *ibid.*

139. Dum incenfatur altare, in quo eft expofitum publicæ adorationi Venerabile Sacramentum, non debet poft illud incenfatum Crux quoque incenfari. S. R. C. 29. Novemb. 1738. *in una Cathagen. Hifpan.* *ibid.*

140. Quando exponitur Sacramentum in altari pro initio XL. horarum, vel fpiritualium exercitationum, fi accidat in fefto 1., aut 2. claffis, five in Dominica privilegiata 1., vel 2. claffis, tunc in Collegiatis, vel duæ cantentur Miffæ, una de fefto, feu de Dominica poft Tertiam, altera votiva de Sacramento poft Nonam, vel una cantetur de die cum commemoratione Ss. Sacramenti. S. R. C. 13. Febr. 1666. *in Romana.* *ibid.*

141. Ubi eft confraternitas SS. Sacramenti, quando in una Dominica cujuslibet menfis fit proceffio intra, vel extra Ecclefiam cum Ss. Sacramento, debet dici Miffa de Dominica. S. R. C. 20. Jan. 1693. *in una Galliarum.* 68

142. In Miffa privata de fefto duplici vel femiduplici, de quo tali die fit officium, poteft quidem fieri commemoratio occafione XL. horarum, fed omittenda in feftis 1. & 2. claffis. S. R. C. 2. Decemb. 1684. *in una Canon. Regul. Lateran.* *ibid.*

143. Commemorationem de SS. Sacramento tempore folemnis expofitionis poffe fieri in Miffa de fefto duplici, non tamen primæ, vel fecundæ claffis, declaravit S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.* *ibid.*

144. Dum Sacramentum eft patenter expofitum, in omnibus Miffis facienda eft commemoratio de eodem poft omnes alias commemorationes de præcepto; in Miffis tamen folemnibus Feftorum 1. & 2. claffis fit fub unica conclufione. S. R. C. 16. Febr. 1737. *ibid.*

145. Dum Miffa cantatur coram SS. Sacramento in altari expofito, debet fieri commemoratio de eodem SS. Sacramento poft omnes alias commemorationes de præcepto, & in Miffis folemnibus tantum feftorum 1. & 2. claffis eft facienda fub unica conclufione. S. R. C. 23. Junii 1736. *in Brugen.* *ibid.*

146. Quando frequenter fiunt expofitiones Sanctiffimi publice in majori altari, & præter Miffam folemnem dicuntar etiam Miffæ privatæ ad idem altare majus, tam in iftis Miffis, quam in aliis, quæ celebrantur ad alia altaria minora, fieri poteft commemoratio de SS. Sacramento durante expofitione. S. R. C. 7. Maii 1746. *in Varfavien.* 69

247. Commemoratio de Ss. Sacramento in Miffis privatis poterit fieri, quando ejus expofitio fiat pro publica caufa, etiamfi Sacramentum expofitum fit in pyxide. Ead. Congr. in eod. Dec. *ibid.*

148. In miffis privatis de Ss. Sacramento, & de officio duplici, quæ celebrantur in Ecclefiis, ubi adfit Ss. Sacramentum expofitum occafione XL. horarum, non dicitur *Credo*, nifi aliter competat Miffæ officii duplicis de die. S. R. C. Decemb. 1684. *in una Canon. Regul. Lateran.* *ibid.*

149. In Miffa votiva Ss. Sacramenti tertia oratio dicenda eft ea, quæ fecundo loco erit dicenda ratione temporis occurrentis, non vero ea, quæ eft affignata fecundo loco infra octavam ejufdem Ss. Sacramenti S. R. C. 4. Julii 1705. *in Lycien.* *ibid.*

150. Durante expofitione Ss. Sacramenti occafione XL. horarum, regulariter celebrari non poteft Miffa privata de Requiem, licet occurrat officium hujufmodi Miffas admittens; neque cantari poteft Miffa Defunctorum pro adimplenda mente Teftatoris, five anniverfario fatisfaciendo. S. R. C. 2. Decemb. 1684. *in una Canon. Regul. Lateran.* *ibid.*

151. In Ecclefiis, in quibus occafione XL. horarum expofitum detinetur Auguftiffimum Sacramentum, congruentius abftinendum eft a celebratione Miffarum Defunctorum, etiamfi ex præfcripto Teftatorum effent celebrandæ. S. R. C. 27. Apr. 1697. *in Eugubina.* *ibid.*

152. Miffæ de Requiem extra altare, ubi eft expofitum Ss. Sacramentum etiam in pyxide, poterunt celebrari, dummodo tamen oratio coram Sacramento non fit pro publica caufa. S. R. C. 7. Maji 1746. *in Varfavien.* 70

153. Expofito Ss. Sacramento in altari majori, dum fub *Magnificat* in vefperis idem altare majua incenfatur, an debeant etiam incenfari alia altaria ex eo quod incongruum effe videtur relinquere in altari expofitum Sacramentum; & utrum thurificato altari majori, ubi eft expofitum Sanctiffimum, debeat etiam fieri thurificatio illius altaris, in quo eft reconditum Sanctiffimum in ciborio? Refponfum fuit, non effe thure adolenda alia altaria, licet alibi S. Sacramentum afferveter. Sacr. Rituum Congreg. 7. Maji 1746. *in Varfavien.* *ibid.*

154. Confraternitas non tenetur eleemofynam præftare Parocho, vel alteri per eum deputando, celebranti Miffam, tam pro confecratione, quam pro confummatione Ss. Sacramenti exponendi occafione, qua exercitia fpiritualia peraguntur, fed Miffæ celebrandæ funt abfque eleemofyna. Congr. Concil. 15. Maji 1728. 71

155. Parochus dando benedictionem cum venerabili Euchariftiæ Sacramento, nihil prætendere poteft, ut tradatur Ecclefiæ Parochiali, fed id gratis agere debet. Ead. Congreg. in eod. Decret. 72

156. Parochus, vel interveniens ad canendam Miffam, vel ad dandam benedictionem non habet jus fibi eligendi Diaconum, Subdiaconum, ceterofque Miniftros. Ead. Congreg. in eod. Decr. *ibid.*

157. Si expofitio Ss. Sacramenti continua non fit die noctuque, admoneri debet populus, non lucrifieri indulgentias pro oratione XL. horarum conceffas. Congr. Epifc. 5. Apr. 1647. *ibid.*

158. Inftructio pro oratione XL. horarum Romæ juffu fel. rec. Clementis XI. primum edita, extra Urbem non obligat: laudandi tamen, qui fe illi conformare ftudent, nifi aliud ab Ordinariis locorum ftatutum fit. S. R. C. 12. Julii 1749. in una Congreg. Oratorii S. Philippi Nerii Civit. Patavinæ. *ibid.*

159. Abfque pluviali non licet non habentibus ufum illius in die, & infra octavam Ss. Corporis Chrifti peragere proceffionem cum Ss. Sacramento; non poffe tamen cogi, ut ejus expofitio fiat cum pluviali ab ipfis non habentibus ufum, ftatuit S. R. C. 22. Jan. 1701. in una Camald. Montis Coronæ. *ibid.*

Iftruzione, ed Ordini

Da offervarfi nell' orazione continua di quarant' ore coll' Efpofizione del Ss. Sacramento per li bifogni di S. Chiefa, fecondo la pia mente de' Sommi Pontefici, confermata, e publicata di nuovo per ordine di Noftro Signore Papa Clemente XII.

Profpero del Titolo di S. Silveftro in Capite della S. R. E. Cardin. Marefofchi, della Santità di Noftro Signore Vicario Generale.

espres-

espressamente si comanda, che li Guardiani, o altri Officiali di esse non ardischino sotto qualsivoglia pretesto di consuetudine, o altro, di andar dopo il baldacchino sotto la pena di venticinque scudi a ciaschedun Fratello, Guardiano, o Officiale della Confraternita, il quale contravenisse alla presente disposizione in conformità dell'editto pubblicato l'anno 1689., qual pena di scudi venticinque si dovrà applicare alla medesima Confraternità, se sarà povera, o al monte del Ss. Viatico a nostro arbitrio. Monsignor Primicerio però dovrà andare dopo il baldacchino, vestito senza sacco coll' abito suo prelatizio, e col rocchetto, se ne averà l'uso. Possono bensì li detti Officiali portar l'aste del baldacchino, officio molto decoroso, per il quale dice il Ceriminiale Episc. lib. 2. cap. 33. *Deputentur nobiles viri Barones, &c.* *ibid.*

§. XXIII. Di più ordiniamo alli suddetti Cleri Secolare, e Regolate, che nelle proprie Chiese non permettino, che si pratichi in contrario, sotto le pene contenute nel suddetto editto, cioè di scudi venticinque agli Superiori, e Rettori delle Chiese Secolari, e di privaaione di voce attiva, e passiva agli Superiori Regolari, con altre a nostro arbitrio. Quando poi vi fosse alcuno, che tanto ardisse, si notifica, che oltre le suddette pene imposte di sopra, resterà ipso jure privo dell'officio, e cassato dalla Confraternita respettivamente il Guardiano, o Guardiani, ed Officiali, i quali contraverranno a questo nostro Ordine; restera la Confraternita, e Chiesa privata di far più tale santa Esposiaione, finchè da noi non sarà reintegrata. Si dichiara anche che all'accusatore di tal contravvenzione si darà la terza parte della suddetta pena, coll'esser tenuto segreto: e la suddetta disposizione vogliamo, che si osservi anche in tutte, e singole processioni, ed esposiaiooi particolari. *ibid.*

§. XXIV. Ritornata la processione in Chiesa, giunto il Celebrante al grado infimo dell'altare maggiore, il Diacono genuflesso riceverà il Santissimo da esso Celebranre, (quale immediatamente genufletterà deponendo il velo umerale) e lo collocherà nella base del trono, andando poi, fatte la dovute riverenze, al suo luogo. Li cantori divotamente, e con pausa canteranno il ℣. *Tantum ergo &c.*, ed al versetto *Genitori Genitoque*, il Celebrante alzatosi con li Ministri, porrà ivi nel mezzo l'incenso nel turribulo senza benedizione, e genuflesso incenserà tre volte il Sacramento: terminato l'inno senza dirsi il ℣. *Panem de Cælo &c.* si canteranno dalli suddetti cantori le Litanie contenute nel Libro stampato per l'orazione delle quarant'ore (qual Libro puramente senz' alcuna immutazione dovrà usarsi in qualunque alra esposizione del Santissimo, che si faccia particolare). Dopo che averà dette le preci, il Celebrante alzatosi (a cui li Ministri sosterranno il Libro) senza fare nuova genuflessione, canterà a mani giunte il ℣. *Dominus vobiscum &c.* con le oraaioni; quali terminate, genuflessi faranno breve orazione, ed indi partiranno a capo scoperto fino ad una ragionevol distanza dal Sacramento, dandosi così il principio all'orazione delle quarant' ore. *ibid.*

§. XXV. Il Celebranre non dovrà usare la Sede Camerale, secondo il Decreto della Sacra Congregazione de' Riti; ma un banco (che neppure abbia braccia) con il postergale ornato di panno rosso, o d'altro colore decente, in cui federà insieme co' ministri Sacri: molto meno dovranno mai usare le sedie camerali nelle Chiese li Guardiani, Deputati, ed officiali delle Confraternite, Compagnie, e Congregaaioni laicali; ma federanno sopra un banco con postergale senza braccia a' lati, e senza alcun uso de' cuscini, come pure senza gradini, e senza genuflessori davanti; qual banco potrà coprirsi di panno, e oon di seta, e sarà onninamente situato fuori del presbiterio, in quei casi, che assisteranno alle messe, e Vesperi solenni, o che nel presbiterio si celebri dal clero alcuna funzione Sacra, o che si predichi in Chiesa, secondo li replicati Decreti della Sacra Congregazione de' Riri, particolarmente per Decreto generale emanato sotto li 13. Marzo 1688. sotto le pene medesime espresse di sopra, e comminate al num. XV. nelli §. §. *Se vi saranno &c.*, e *Di più ordiniamo &c.* Monsignor Primicerio però sederà dentro il presbiterio al lato dell' Evangelio, in un banco coperto di panno, nell'abito suo prelatizio, come si è detto al num. XV. 82

§. XXVI. Se però la struttura della Chiesa non permetterà luogo congruo fuori del presbiterio, in tal caso di necessità si ricorrerà a noi, che col consiglio de' Signori Maestri di Cerimonie Pontificie, se li concederà, che possa collocarsi il banco come sopra de' Guardiani, dirimpetto in uno de' lati, fuori del termine del presbiterio. *ibid.*

§. XXVII. Si proibisce espressamente agli uomini, ed alle donne di quasivoglia stato e condiaione (eccettuate le persone regie, quando vi si trovino) l'entrare sotto qualsivoglia pretesto ad orate nel presbiterio, o sia recinto dell' altare, dove sta esposto il venerabile, dovendo quel luogo essere occupato solamente dagli Ecclesiastici destinati al Ministerio divino, o all'assistenza dell'orazione: il che si osserverà non solo nelle Chiese, dove ricorre l'esposizione ordinaria, ma anche in tutte le altre, dove per indulto Apostolico, o per altra legittima facolrà occotre farsi l'esposizione, benchè per breve tempo; al che provvederanno li superiori, o sagrestani col ripato delli banchi ancora bisognando. In oltre ordiniamo, e comandiamo a' Rettori, e superiori, tanto secolari, quanto Regolari di qualsivoglia Chiesa, che durante la detta esposizione non ardischino di far portare respettivamente qualsivoglia sorta di sedie nelle Chiese a qualunque persona d'ogni sesso, grado, e condizione, sotto la pena di dieci scudi alli Rettori secolari, da applicarsi ad usi pii, riservata la terza parte per l'accusatore, ed a' Regolari della privazione della voce artiva e passiva, ed altre a nostro arbitrio. *ibid.*

§. XXVIII. Non si terranno nelle Chiese dell'esposizioni, anche particolari, bacili per l'elemosine, nè vi assisteranno Religiosi, o alrri Ecclesiastici, nè meno persone laicali per riceverle; come nè meno anderanno Chierici, Confrati, Mandatari, o altre persone questuando per la Chiesa. Molto meno dovranno far ciò li poveri, quali staranno per lo spaaio di canne dieci lontani della parte della Chiesa, sotto le pene contenute nell'editto stampato a parte: che perciò sarà parimente cura de' superiori, e sagrestani, e degli essecutori, che vi assistono, il procurare, che non entrino in Chiesa, ad effetto di evitare la distrazione de Fedeli, che orano; potendo li Benefattori caritativi far le limosine fuori delle Chiese, siccome ordinò la San. mem. di Clemente XI. con speciale editto, in cui si proibisce ad ogni Fedele dar nelle Chiese limosina a' poveri. 83

§. XXIX. Si avverte, che non termini l'orazione in una Chiesa, se non che dopo che sarà principiata nell' altra; e ciò si osserverà da qualunque Chiesa benchè Basilica, e Collegiata, o in qualsivoglia modo privilegiata. *ibid.*

§. XXX. Terminata la Messa della reposizione, il Celebrante prenderà il piviale (osservando il rito respettivamete sopra descritto dopo la Messa dell'esposizione) e genufletterà con li Ministri avanti il SS. Sacramento nel mezzo sull'infimo grado dell'altare. Immediatamente li caotori principieranno le Litanie, e si continuerà fino al ℣. *Domine, exaudi orationem meam* inclusive. Dopo alzatosi il Celebrante con li Ministri, ponerà ivi nel mezzo l'incenso senza benedizione, e genuflesso incenserà tre volte il SS. Sacramento, e prenderà il velo umerale. Fatta l'incensazione, il Diacono con le dovute riverenze leverà il Sacramento dal trono, ed immediatamente stando in piedi lo consegnerà al Celebrante genuflesso, genuflettendo anch'esso Diacono subito, che averà consegnato il Sacramento; praticandosi poi respettivamente ciò, che sopra nell'esposizione si è detto circa le cerimonie, e rito della processione &c. *ibid.*

§. XXXI. Ritornato dopo la processione il Celebrante all' infimo grado dell'altare, il Diacono genuflesso riceverà da esso, che starà in piedi, il Santissimo, verso cui Celebrante genufletterà immediatamente, e deporrà il velo umerale. Il Diacono lo collocherà sopra il corporale in mezzo dell'Altare, e ritornerà al suo luogo. Il Celebranre al ℣. *Genitori Genitoque &c.* alzatosi con li ministri porrà come sopra l'incenso senza benedirlo, ed incensato il Sacramento, i cantori diranno il ℣. *Panem de Cælo &c.* (a cui si aggiungerà *l'Alleluja* nel tempo pasquale solamente, ed in tutta l'ottava della festività del Corpus Domini in qualsivoglia esposiaione, che si faccia). Il Celebrante alzatosi senza far nuova genuflessione, sostenendo li ministri il libro (senza dire il ℣. *Dominus vobiscum*, come per Decreto della Sacra Congreg. de' Riti) canterà le orazioni a mani giunte; quali terminate, genuflesso prenderà il velo umerale, ed ascendendo solo all'altare, fatte le dovute riverenze, prenderà nelle mani ricoperte, come si disse, con l'estremità del velo umerale l'ostensorio, e darà con esso la benedizione al popolo, e riposto il Sacramento sopra il corporale, discenderà, e starà genuflesso al suo luogo. Il diacono immediatamente, o un Sacerdote con stola, fatte le dovute riverenze chiuderà il Sacramento nel tabernacolo, quale per tale effetto dovrà ritenersi nell'altare dell'esposizione, e l'ostia consagrata si dovrà consumare nella Messa, o in quella mattina, o nella seguente, dopo di che partiranno, e terminerà l'orazione di quarant' ore. 85

§. XXXII. Nel tempo, che durerà l'orazione medesima, si proibisce espressamente il predicare, ma volendo fare dopo li vesperi qualche breve sermone per eccitare li fedeli alla divozione verso il Ss. Sacramento, si dovrà prendere la licenza, e benedizione da noi, o da Monsignore nostro Vicegerente, anche nelle Chiese de' Regolari, ed in qualunque modo privilegiate, e non solo nell'esposizione di quarant' ore, ma in qualsivoglia altra esposizione, qual licenza si darà *in scriptis*. Quello poi dovrà sermoneggiare, sarà almeno costituito nell' Ordine Diaconale, e sermoneggierà con la Cotta, benchè sia Regolare, ma senza la stola, ed a capo scoperto, vicino all'altare, dove sta esposto il Santissimo, ed in un sito, che non obblighi gli circostanti a fare atti d'irriverenza con voltare le spalle al Ss. Sacramento. *ibid.*

§. XXXIII. Le Chiese dove sarà l'orazione di quarant' ore, dovranno la sera stare aperte fintanto, che vi sarà il popolo per orare; ma perchè non può darsi in ciò un' ora determinata, sì per la situaaione di esse, come per la mutazione delle stagioni, perciò potranno chiudersi l'estate circa le tre ore, e l'inverno ad ore cinque. Si avverte però, che anche a porte chiuse deve contiouare l'orazione, come si è detto al num. VII. non dovendo mai essere interpolata l'orazione di quarant'ore, come per Decreto della S. Congregazione de' Riti. *ibid.*

depu-

deputati. Leo X. Const. *Religionis suadet honestas* 3. Febr. 1514. 99

191. Simplex reconciliatio Ecclesiæ, seu Cœmeterii non consecrati, potest committi Presbytero in dignitate constituto. S.R.C. 9. Febr. 1608. 100

192. Prælati Regulares, vel alii Sacerdotes in capitulis generalibus deputati, suas Ecclesias, Cœmeteria, & Oratoria, qualiber sanguinis, seu seminis effusione seu alias quomodolibet pollutas, seu polluta, quoties opus fuerit, aqua per eos (præsertim in locis remotis, ubi Episcopum aquam benedicentem per duas dictas adire non poterunt) benedicta reconciliare libere, & licite valent. Leo X. Const. *Religionis suadet honestas* 3. Feb. 1514. 102

193. Benedictio, & distributio Candelarum, & Palmarum regulariter potest fieri in omnibus Ecclesiis, tam Collegiatis, quam Parochialibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus. S. R. C. 28. Apr. *in Ostien.* 104

194. An benedictiones, & distributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum sint de juribus mere Parochialibus? Resp. negative. S. R. C. 10. Decemb. 1703. approbante Clem. XI. 12. Janu. 1704. *ibid.*

195. An liceat Cappellano Confraternitatis facere benedictionem, & distributionum Candelarum in suo Oratorio pro Confratribus, & Sororibus in festo Ss. Purificationis? Resp. affirmative. Cong. Concil. 24. Sept. 1718. *ibid.*

196. Benedicto Candelarum, Cinerum, & Palmarum, & aliæ similes actiones, quas faceret Episcopus præsens, eo absente, vel impedito ad primam dignitatem, non vero ad canonicum hebdomadarium pertinent. S. R. C. 21. Martii 1609. *in Pisauren.* *ibid.*

197. Missarum solemnium celebratio, delatio SS. Sacramenti in processione in ejus festivitate, Candelarum, Cinerum, & Palmarum benedictiones, & functiones similes, quas Episcopus præsens in sua Cathedrali facere solet, & debet juxta formam libri Cœremonialis Episcoporum, absente vel impedito Episcopo, ad primam dignitatem, & deficiente prima, ad secundam, & sic successive, pertinent. S. R. C. 25. Jun. 1611. *in Civitaten.* *ibid.*

198. Absente Episcopo benedictiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, & Fontis fiant per Celebrantem. S. R. C. 12. Junii 1617. *in Brundusina.* *ibid.*

199. Dignior Sacerdos, ad quem spectat Candelam, Cineres, & Palmam Sacerdoti Celebranti in die Purificationis, in feria IV. Cinerum, & in Dominica Palmarum ministrare, debet ab eodemmet Celebrante supradicta accipere stans, non vero flexis genibus. S. R. C. 30. Aug. 1664. *in Sutrina.* *ibid.*

200. Dignior e clero, a quo celebrans in Purificationis, Cinerum, & Palmarum diebus recipit Candelam, Cineres, Palmam, debet accedere ad altare sine stola, & genuflexus sicut alii, recipere Candelam, Cineres, Palmam a celebrante, & osculari manum celebrantis porrigentis Candelam, & Palmam. S. R. C. 14. Feb. 1705. in una Cappuccinor. Galliæ. *ibid.*

201. Celebrans, qui Cineres distribuit, Candelas, & Ramos, detecto capite stet. S. R. C. 18. Julii 1626. *in Pientina.* *ibid.*

202. Sacerdos, etiamsi sit dignitas, vel Canonicus absente, vel impedito Episcopo, distribuens palmas juxta Decretum 18. Julii 1626. stare debet capite detecto. S. R. C. 31. Martii 1629. *in Pientina.* 106

203. Prima dignitas det Candelam Episcopo in festo Purificationis B. M. V. & Episcopus det statim primæ dignitati ante Vicarium Generalem. S. R. C. 14. Junii 1608. & 28. Maii 1616. *ibid.*

204. Cineres Episcopo ministrare feria quarta cinerum, non ad primam dignitatem, sed ad Canonicum eo die celebrantem pertinet. Ead. Cong. 28. Maii 1616. *in Brixien.* *ibid.*

205. Cum Episcopus benedicit cineres, debet celebrans imponere cineres Episcopo. Quæritur, an id servari debeat in die Candelarum, & Palmarum? Responsum fuit: servetur Cœremoniale in cap. 16. de festo Purific., & in cap. 21. de Dominic. Palmar. S. R. C. 12. Junii 1627. *in Brundusina.* *ibid.*

206. Dum Episcopus distribuit Candelas, Cineres, & Palmas, Celebrans, & Ministri debent sedere capitibus coopertis. S. R. C. 28. April. 1708. *in Bracharen.* *ibid.*

207. Assistentiæ ratio non habetur in receptione Cinerum, Candelarum, & Palmarum, sed quilibet debet accedere secundum prærogativam sui Ordinis. S. R. C. 23. Maii 1603. *in Nolana.* *ibid.*

208. In processionibus Præposito Cathedralis debetur Candela majoris ponderis, & in distributione Palmarum distincta, & honoratior Palma, quam ceteris de capitulo. S. R. C. 11. Aprilis 1736. *in Anagnina.* *ibid.*

209. In festo Purificationis B. M. non distribuantur, nisi præsentibus in Ecclesia, candelæ benedictæ, & ad ægrotos tantum mittantur. Congr. Episcop. anno 1581. apud Gavantum in Manuali Episc. verb. Benedictio n. 13., & apud Meratum part. 4. tit. 14. n. 9. 107

210. Candelæ in die Purificationis distribui tantum debent præsentibus, nullatenus absentibus, & ne quidem Episcopo. Congr. Concil. 22. Sept. 1736., & 9. Febr. 1737. *ibid.*

211. Quando in Dominicis Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ occurrit festum Purificationis B. M. V., in Ecclesiis eidem sub alio titulo dicatis, scilicet Annunciationis &c., Missa solemnis post benedictionem Candelarum, & processionem debet cantari de Dominica. S. R. C. 23. Aug. & 13. Sept. 1704. *in Catanien.* 108

212. Si festum Purificationis B. M. V. venerit in Dominica Septuagesimæ, vel Sexagesimæ, in Ecclesiis dicatis sub titulo Annunciationis, vel Assumptionis, debet cantari Missa Dominicæ tantum, nec facienda est commemoratio Purificationis B. M. V. S. R. C. 15. Septembris 1736. *in Toletana.* 109

213. De ceris, quas quis tenetur tradere in festo Purificationis pro publica distributione, ea pars, quæ aliquando superest, non cedit in beneficium Ecclesiæ, sed illius, qui illam administravit. Congr. Concil. 9. Maii 1719. 110

214. Cineres distribuendi in feria IV. post Dominicam Quinquagesimæ debent esse aridi, non vero in modum luti. S. R. C. 23. Maii 1603. *in Egitanien.* *ibid.*

215. Benedictio publica sacrorum Cinerum facienda io feria IV. post Dominicam Quinquagesimæ, non potest fieri post Tertiam, sed servandæ sunt Rubricæ, quæ præscribunt post Nonam. S. R. C. 22. Janu. 1701. *in una Camaldulensium Montis Coronæ.* *ibid.*

216. Responsum fuit observandum esse Decretum 22. Januar. 1701., in quo prohibitum fuit fieri Cinerum benedictionem post Tertiam, sed post Nonam. S. R. C. 19. Jan. 1743. *in una Camald. Montis Coronæ.* *ibid.*

216. Ille idem, qui benedixit Candelas in festo Purificationis B. M. V., vel Cineres in feria IV. post Dominicam Quinquagesimæ, aut ramos in Dominicam Palmarum, debet etiam cantare Missam sequentem. S. R. C. 20. Feb. 1618. & 12. Apr. 1640. 111

217. Evangelium pro solemni benedictione Palmarum a Sacerdote Celebrante absque Diacono, & Subdiacono, canendum est in cornu Epistolæ. S. R. C. 27. April. 1697. *in Eugubina.* 112

218. Episcopus Palmas benedicens, & Missæ assistens, non debet legere Epistolam, neque Evangelium cum appropinquasser, vel Altera autem die post Passionem, tam ex praxi Capellæ Pontificiæ, quam ex præscripto cœremonialis Episc. S. R. C. 28. April. 1708. *in Bracharen.* 113

219. Episcopus assistens Missæ in Dominicam Palmarum paratus, vel cum cappa, non debet sedere, neque genuflectere, sed stare discoopertus, dum cantatur Passio, & in casu impotentiæ debet abstinere ab interventu saltem Missæ. S. R. C. 28. April. 1708. *in Bracharen.* 114

220. Regulares non prohibentur in eorum Ecclesiis mulieres post partum ad purificationem admittere. Congr. Concil. 2. Junii 1620. *ibid.*

221. An prædictis Regularibus Civitatis Antuerpiensis liceat in propriis Ecclesiis mulieres post partum ad purificationem admittere? Resp. negative. Congr. Concil. 18. Novemb. 1662. 115

222. An Patres possint in propria Ecclesia mulieres post partum benedicere, & ad purificationem admittere? Resp. affirmative. Ead. Congr. 9. Junii 1708. *ibid.*

223. An Benedictiones mulierum post partum, & Fontis baptismalis sint de juribus mere parochialibus? Resp. negative, sed fieri debere a Parochis. S. R. C. 10. Decem. 1703. approbante Clem. XI. 12. Jan. 1704. *ibid.*

224. An jus benedicendi puerperas spectet privative ad Parochos? Resp. negative. Congr. Concil. 3. Dec. 1718. *ibid.*

225. Est in libertate puerperarum accedere ad quamcumque Ecclesiam sibi benevisam. Ead. Cong. 7. Dec. 1720. *ibid.*

226. An valeat Parochus in Ecclesiis Monialium Ordinario subjectarum, benedictiones mulierum potest partum, vel similes impartiri? Resp. negative. Congr. Concil. 23. Augusti 1727. 116.

227. Ad validitatem matrimonii sufficit præsentia solius Parochi proprii sponsæ, quando matrimonium in Parochia sponsæ contrahitur; similiter sufficit præsentia solius Parochi sponsi, si modo matrimonium contrahatur in Parochia ipsius sponsi. Congr. Concil. 1573. apud Benedictum XIV. tom. 2. notif. 13. n. 5. *ibid.*

228. Parochus, qui matrimonio debet assistere, est Parochus habitationis, seu domicilii, non originis. Cong. Concil. 18. Nov. 1702. *ibid.*

229. Non valet matrimonium contractum coram Parocho loci, ubi contrahentes reperiuntur non animo ibi domicilium contrahendi. Ead. Congr. 1. Decemb. 1640. *ibid.*

230. Vir, & mulier a loco suæ habitationis absque animo illam relinquendi discedentes, & ad locum alterius Parochiæ solo animo illic matrimonium celebrandi, non autem domicilium contrahendi, se transferentes, cum Parocho illius loci matrimonium inter se invalide contrahunt. Ead. Congr. 22. Febr. 1631. 117

231. An matrimonium sustineatur in casu? Resp. affirmative. Ead. Congr. 20. Feb. 1723. *ibid.*

232. Nullum est matrimonium contractum ab iis, qui alio perrexerunt ad illud contrahendum, ut majorem facilitatem experirentur. Ead. Congr. 13. Nov. 1683. *ibid.*

233. Non sustinetur matrimonium, ad quod contrahendum vir, & mulier alio profecti sunt cum animo repetendi illico parochiam proprii domicilii. Ead. Cong. 7. Sept. 1697. *ibid.*

234. Matrimoniis in perpetuum, vel ad tempus damnatorum ad carceres, assistere debet Parochus, intra cujus Parochiam siti sunt carceres; eorum vero, qui damnati non sunt, sed in iisdem detinentur loco custodiæ, Parochus, in cujus

275. Transeuntes ante expositam reliquiam S. Crucis, utrum debeant genua usque ad terram genuflectere, vel etiam an sufficiat semigenuflexio, uti solet fieri coram Episcopo, & utrum eadem genuflexio facienda sit ante prædictam reliquiam S. Crucis, quæ licet non sit exposita, asservatur tamen occlusa in aliquo altari, aut etiam quando exposita est, sed non apparet, ex eo quod pars hæc, quæ respicit populum, habeat figuram Christi crucifixi? Et responsum fuit: si loco principe reliquia Ss. Crucis super altare fuerit exposita, tunc transeuntes ante illam, unico genu usque ad terram flexo venerari debent; diversimode vero sola capitis inclinatione, si præfata reliquia recondita erit intra custodiam. S. R. C. 7. Maji 1746. *in Varsavien.* *ibid.*

276. Reliquia Ss. Crucis non est incensanda a celebrante genuflexo. S. R. C. 15. Sept. 1736. *in Brixien.* 137

277. Post expositionem Reliquiæ Ss. Crucis, vel post ejus delationem in processione, benedicendus est populus cum ipsa. Ead. Congreg. in eod. Decr. *ibid.*

278. Potest permitti, quod hebdomadarius, aut alius canonicus post processionem in festo alicujus Sancti, stans ad altare majus benedicat populum, habens tantum superpelliceum, & stollam, sicuti in aliis processionibus, in quibus circumferuntur aliquæ reliquiæ, cum alba, stola, & pluviali. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.* *ibid.*

279. Reliquiæ Sanctorum, quæ deferuntur in processionibus per civitates, & oppida, non debent deferri sub baldachino. S. R. C. 23. Martii 1686. in Calaguritana. *ibid.*

280. Ubi adest consuetudo immemorabilis, licitum est spinam D. N. J. C. præsertim in Parasceve, capite aperto, sub baldachino processionaliter deferre. S. R. C. 12. Julii 1740. *in una Urbis, & Orbis.* *ibid.*

281. Imaginem B. V. cum baldachino, & intortitiis in processione deferri prohibendum non est, modo petatur ab Ordinario licentia, ut occurri possit abusibus. Congreg. Episc. 11. Martii 1579. 20. Dec. 1609. 12. Martii 1613. & 10. Jul. 1621. *ibid.*

282. Idem est de imaginibus, sive statuis Sanctorum. Eadem Congr. 19. Jul. 1647. *ibid.*

283. Consuetudo deferendi Reliquiam SS. Crucis manibus opertis cum velo a spatulis pendente potest retineri. S. R. C. 16. Sept. 1741. *in Bracharen.* *ib.*

284. Jus deferendi Ss. Sacramentum, & Reliquias in processionibus spectat ad hebdomadarium Missarum solemnium peragendarum post processionem, vel ad illum, qui immediate ante processionem eadem peregerit, privative quoad reliquos, etiam Dignitates, & seniores Canonicos, tam absente, quam nolente Episcopo prædicta munia obire S. R. C. 26. Januar. 1658. *in Cajetan.* 138

285. In altari, in quo adest magna statua Ss. Crucifixi non est necesse, ut ponatur alia crux, dum celebratur Missa. S. R. C. 16. Junii 1663. *in Rosanen.* *ibid.*

286. Crux parva cum imagine crucifixi posita super tabernaculum, in quo asservatur inclusum Sanctissimum Sacramentum in altari, non est sufficiens in Missa, sed poni debet alia crux in medio candelabrorum. S. R. C. 16. Junii 1663. *in Rossanen.* 139

287. Super altare, in quo Ss. Sacramentum expositum est, crux de more collocari debet, cum imagine crucifixi apposita. S. R. C. 14. Maji 1707. *in una Senarum.* 140

288. Decretum S. R. C. de anno 1707. præcipiens quod in altari, ubi est publice expositum Ss. Sacramentum, tempore Missæ crux de more collocetur, apud aliquas Ecclesias non est in viridi observantia, & hac de causa Instructio pro oratione XL. horarum Clem. IX. Bened. XIII., & Clem. XII. Summorum Pontificum jussu edita, sub silentio præterit, an locanda, an vero removenda sit hujusmodi crux, linquens quemlibet in sua praxi. S. R. C. 2. Septemb. 1741. *ibid.*

289. Dum incensatur altare, in quo est expositum publicæ adorationi Venerabile Sacramentum, non debet post illud incensatum crux quoque incensari. S. R. C. 29. Novemb. 1738. *in una Carthaginen. Hispan.* *ibid.*

290. Res divina fieri non potest in altari, in quo exigua solum crux minori tabulæ defixa fidelibus exhibetur, sed crucifixus inter candelabra ita prominere debet, ut Sacerdos celebrans, ac populus sacrificio assistens, eumdem crucifixum facile, & commode intueri possint. Bened. XIV. 16. Jul. 1746. Const. *Accepimus.* *ibid.*

291. Sabbato Passionis debent velari imagines, & cruces, etiamsi occurrat eo die festum Sancti Tutelaris, vel Patroni Ecclesiæ. S. R. C. 16. Nov. 1629. *in Jan.* 141

293. In primis Vesperis Dominicæ Passionis non solum cruces, & imagines Salvatoris, sed etiam icones altarium, & omnes imagines sanctorum tegi debent. S. R. C. 4. Augusti 1663. *in una Dalmatiar.* *ibid.*

294. Imagines, & Cruces detegi non debent, etiamsi hebdomada Passionis occurrat festum Sancti Titularis, aut Dedicationis Ecclesiæ. S. R. C. 16. Novemb. 1649. *in Jannen.* 142

295. Permitti potest, ut statua B. M. V. velo nigro circumdata, in nocte feriæ V. in cœna Domini cum Jesu Domino Filio mortuo in gremium deposito in Ecclesia exponatur, & sequenti feria sexta in mane processionaliter cum pluvialibus nigris deferatur. S. R. C. 21. Martii 1744. *in Bergomen.* *ibid.*

296. Imagines Christi, Deiparæ, ac Angelorum, Apostolorum, aliorumve sanctorum quorumcumque sculpere, aut pingere, aut antehac sculptas, aut pictas, & alias quomodolibet effictas tenere, seu publico aspectui exponere, aut vestire cum alio habitu, & forma, quam in catholica, & apostolica Ecclesia ab antiquo tempore consuevit, districte prohibet, ac ut imagines aliter pictæ, vel sculptæ ab Ecclesiis, & aliis locis quibuslibet amoveantur, deleantur, vel reducantur, & reformentur ad habitum, & formam in Ecclesia catholica, & apostolica ab antiquo tempore consuetam, præcipit Urbanus VIII. in Const. *Sacrosancta Synodus* 19. Junii 1642. 143

297. Processiones in festo Corporis Christi facere non licet aliis Ecclesiis, sed soli Episcopo, seu Ecclesiæ Cathedrali. S. R. C. 22. Maji 1615. *in Pisana.* 144

298. Non possunt Regulares processiones facere extra Ecclesiam in feria V. in Cœna Domini, nec in festo Corporis Christi extra eorum jurisdictionem, & per parochiam alienam. S. R. C. 11. Dec. 1613. *in Aretina.* *ibid.*

299. Non est revocandum Decretum Episcopi, in quo demandatur processionem fieri in festo Corporis Christi in Ecclesia Archipresbyterali, non obstante consuetudine in favorem Ecclesiæ Regularis. Ead. Congr. 3. Junii 1651. *in Hiporegien.* *ibid.*

300. An processio Ss. Corporis Christi incipere, & terminare debeat in Ecclesia Collegiata, seu potius in Ecclesia Parochiali? & S. R. C. respondit affirmative quoad primam partem, negative quoad secundam. Die 1. Septemb. 1718. *in Nolana.* *ib.*

301. Processio in solemnitate Ss. Corporis Christi incipere debet a Cathedrali, seu Matrice, & ad eamdem terminare, non vero a Parochiali. S. R. C. 19. Aug. 1629. *ibid.*

302. Processio Ss. Corporis Christi inchoari non debet ab Ecclesia inferiori, non attenta immemorabili consuetudine. Congr. Concil. 7. Aug. 1683. *ibid.*

303. An processio in festo Corporis Christi facienda cum Venerabili competat dicto Archipresbytero, illam inchoando a dicta Ecclesia Collegiata, vel ab alia Ecclesia inter oppidum Pontremuli privative ad Præpositum, & Capitulum Ecclesiæ Collegiatæ, sive potius jus faciendi eamdem processionem pertineat ad eumdem Præpositum, & Capitulum respectu dicti Archipresbyteri, & aliorum Parochorum dicti oppidi? Resp. negative quoad primam partem, & affirmative quoad secundam. Ead. Cong. Concil. 9. Jun. 1725. *ibid.*

304. Inter præminentias Ecclesiæ matricis connumeratur processio Ss. Sacramenti in festo Corporis Christi. S. R. Cong. 6. Sept. 1636. *in Syracusana.* *ibid.*

305. Delatio Ss. Sacramenti in ejus die festo, absente Episcopo ad Dignitates, seu Canonicos Cathedralis spectat, atque ab eadem Cathedrali processio debet inchoare, & ibi finire. S. R. C. 19. Maji 1616. *in Tuscan.* *ibid.*

306. Functiones solemnes, quæ absente, vel impedito Episcopo spectant ad primam Dignitatem, sunt festum Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Ascensionis, Pentecostes, Ss. Apostolorum Petri, & Pauli, Assumptionis B. M. V., Omnium Sanctorum, Dedicationis Ecclesiæ, Patroni Civitatis, necnon commemoratio omnium Fidelium Defunctorum, distributio Candelarum, Cinerum, Palmarum, celebratio officii feria v. in Cœna Domini, feria VI. in Parasceve, Festum Paschatis Resurrectionis D. N., & dies solemnis Corporis Christi cum processione. S. R. C. 3. Decemb. 1672. *in Audrien.* *ibid.*

307. Prima Dignitate impedita, vel absente succedat secunda Dignitas in functionibus peragendis, & secunda impedita, succedat tertia, & omnibus dignitatibus impeditis, vel absentibus primus Canonicus id exequatur. Ead. Congreg. 26. Nov. 1670. *in Senen.* *ibid.*

308. Celebratio Missæ Solemnis in diebus Nativitatis Domini, Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, & in die festo Corporis Christi spectat privative ad primam Dignitatem, seu primum de Capitulo. Eo autem absente, vel impedito, non potest alium in sui locum ad libitum subrogare, sed hujusmodi celebratio fieri debet privative ab alio, qui immediate succedit, non vero ab hebdomadario. Ead. Congreg. 23. Mart. 1709. *in Compsana.* *ibid.*

309. In festo Ss. Corporis Christi deferatur Eucharistia a celebrante; in vesperis autem diei octavæ (si fiat processio) deferatur ab eo, qui cantavit vesperas, modo sit Dignitas, vel Canonicus. S. R. C. 12. Jun. 1627. *in Brundusina*, & 23. Martii 1709. *ibid.*

310. Non convenit, quod prima Dignitas celebret Missam ante processionem Ss. Sacramenti, & deinde altera Dignitas minor deferat illud in processione. Ead. Congr. 31. Julii 1632. *In Jan.* confirmante Innoc. XI. 4. Jun. 1689. Const. 21. *ibid.*

311. Gestare Sacramentum in processione Corporis Christi spectat ad eum, qui Missam celebravit. S. R. C. 5. Jun. 1634. *in Aquilana.* *ibid.*

312. Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in processione, quæ fit in festo Ss. Corporis Christi, deferri debet ab eo, qui Missam celebrat, & idem servandum est in processione, quæ fit in die Dominica infra ejus octavam, non vero deferendum est a primo de Capitulo, qui non celebravit. Ead. Congr. 23. Mart. 1709. *in Compsana.* *ibid.*

313. Delatio Ss. Sacramenti in festo Corporis Christi spectat ad Præpositum Ecclesiæ Matricis ordine successivo, dummodo illo die solemniter celebraverit. Ead. Congr. 6. Sept. 1636. *in Syracusana.* *ibid.*

bliche secolari, e Regolari in qualsivoglia modo privilegiate, non ostante qualsivoglia privilegio, o consuetudine in contrario. Il Cardinale Parraciani Vicario d'ordine di Clemente XI. li 3. Aprile 1719. *ibid.*

344. In Ecclesiis tam Parochialibus, quam non Parochialibus, ubi deest numerus cantorum, non potest celebrari in Sabbato Sancto unica Missa privata loco solemnis, ut in iisdem Ecclesiis fiat benedictio, tam luminis, & cerei, quam aquæ, attentis maxime Decretis 11. Februar., & 11. Martii 1690. prohibentibus celebrationem Missarum privatarum, & unicam tantum Missam conventualem una cum officio Sabbati Sancti celebrari præcipientibus. S. R. C. 13. Julii 1697. *in Janu.* *ibid.*

345. Cereus Paschalis regulariter accendi debet ad Missas, & Vesperas solemnes in triduo Paschatis, in Sabbato in Albis, & Dominicis usque ad Ascensionem, quo die cantato Evangelio extinguitur. Ad Matutinum, & in aliis solemnitatibus, & diebus solemniter celebratis non accendatur, nisi adsit consuetudo, quod durante tempore Paschali accendatur. S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina.* 151

346. Benedictio aquæ in Sabbato Sancto etiam sine infusione olei sancti fieri non potest in Ecclesiis non habentibus fontem baptismalem, quamvis usus sit in hujusmodi Ecclesiis talem benedictionem fieri. S. R. C. 13. Julii 1697. *in Januen.* 153

347. In Litaniis sanctorum pro diversitate functionum, & temporum assignatis, & in illis pro commendatione animarum, post nomen S. Joannis Baptistæ statim adjungi debet illud S. Josephi, dicendo: Sancte Joannes Baptista ora pro nobis: Sancte Joseph ora pro nobis: Omnes Sancti Patriarchæ &c. *Benedictus XIII. 19. Decemb. 1726. in Decreto Urbis, & Orbis.* 154

348. Qui fontem benedixit, debet cantare Missam sequentem. S. R. C. 12. Junii 1627. *in Brundusina.* 155

349. Et ut debitus honor Matrici Ecclesiæ reddatur, tam ipsi fratres, quam alii clerici sæculares, etiam super hoc Apostolicæ Sedis privilegio muniti, die Sabbati majoris hebdomadæ, antequam campanam Cathedralis, vel Matricis Ecclesiæ pulsaverint, campanam in Ecclesiis suis pulsare minime possint; Contrafacientes pœnam centum ducatorum incurrant. Leo X. 19. Dec. 1516. sua Constit. *Dum intra.* 156

350. In Sabbato Sancto neque a sæcularibus, neque a regularibus pulsandæ sunt campanæ ante pulsationem illarum Cathedralis, vel Matricis, nisi antiqua observantia habeatur in contrarium, aut Ecclesiæ plurimum distent. Congr. Episc., & Regul. 16. Julii 1601., & 15. Febr. 1622. *ibid.*

351. An prima pulsatio campanarum in Sabbato Sancto sit de juribus mere Parochialibus? Resp. negative, prout jacet, sed spectare ad Ecclesiam digniorem ad formam Constitutionis Leonis X. S. R. C. 10. Dec. 1703. approbante Clem. XI. 12. Jan. 1704. *in una Urbis, & Orbis.* 157

352. Cum Ecclesia S. Mariæ in collegiatam ab Innocentio XIII. erecta fuerit, prærogativa primæ pulsationis campanarum in Sabbato Sancto in posterum eidem competit, exclusa qualibet pacta vicissitudine. Cong. Concil. 15. Martii 1727. *ibid.*

353. Ecclesia Parochialis in Diœcesi venit sub nomine matricis, ante quam idcirco, neque Confratriæ possunt Campanas pulsare in Sabbato Sancto. S. R. C. 9. Febr. 1608. *ibid.*

354. Etiamsi Collegiata habeat omnimodam præcedentiam supra matricem, non tamen potest pulsare campanas prius in Sabbato Sancto. Ead. Cong. 23. Febr. 1619. *ibid.*

355. An dicti Parochi possint in die Sabbati Sancti pulsare campanas ante signum Collegiatæ? Resp. negative. Congreg. Concil. 3. Dec. 1718., & 7. Dec. 1720. *ibid.*

356. Constat de majori antiquitate S. Mariæ Magdalenæ montis Barutii, licet non de matricitate, & ideo Benedictio fontis baptismalis, prima pulsatio Campanarum &c. in Sabbato Sancto privative spectat Archipresbytero prædictæ Ecclesiæ. Congr. Conc. 8. Martii 1732. *ibid.*

357. Ad effectum pulsationis campanarum in Sabbato Sancto, sufficit probare Ecclesiam esse Parochialem, antiquiorem, digniorem, & majorem, ex quibus concluditur esse matricem. S. R. C. 8. Junii 1641. *ibid.*

358. Sabbato Sancto non sunt pulsandæ campanæ majores, antequam signum datum fuerit in Cathedrali, seu matrice Ecclesia. S. R. C. 21. Martii 1609. *in Marsicen.* 14. Nov. 1615. *in Venusina*, & 3. Junii 1617. *in Syracusana.* 158

359. Non est Parochorum tantum, quod juxta Sacra Canonum statuta Rituali Romano præscribitur, ut solemnis scilicet per eos bis in anno, utroque Sabbato ante Sacratissimum Pascha, & Pentecostem, baptismalis fontis benedictio persolvatur, sacrumque baptisma tunc solemnius ministretur. Speciali id etiam ratione ab Episcopis exigit Cœremoniale Episc., & nos ipsi, præcipuas velut inter Pontificalis Ordinis actiones, non minori solicitudine commendamus. Concil. Rom. tit. 26. cap. 1. sub Bened. XIII. 1725. *ibid.*

360. Gratia petita erectionis Fontis baptismalis concedi potest, de consensu tamen Ordinarii, & interesse habentium. Cong. Concil. 7. Janu. 1640. 159

361. Sustinetur erectio Fontis baptismalis in casu. Ead. Cong. 22. Junii 1720. *ibid.*

362. Concesso baptismali fonte alicui Parochiali Ecclesiæ, in qua non aderat, ad eam privative spectat baptizare suos Parochianos, nec hos amplius licet Cathedrali Ecclesiæ, aut alteri, in qua baptizari solebant, intingere salutis aqua. Congr. Concil. 14. Nov. 1733., & 20. Martii 1734. *ibid.*

363. Benedictio fontis baptismalis non est de juribus mere Parochialibus, sed fieri debet a Parochis. S. R. C. 10. Dec. 1703. approbante Clem. XI. 12. Jan. 1704. 160

364. Parochi Ecclesiarum filialium tenentur accedere ad benedictionem fontis in die Sabbati Sancti ad matricem, Congr. Concil. 17. Nov. 1691. *in Savonen.* *ibid.*

365. Vicarii Parochialium inferiorum tenentur in die Sabbati Sancti accedere ad Ecclesiam Archipresbyteralem, & assistere benedictioni fontis. Congr. Concil. 15. Maji 1717., & 23. Julii 1718. *ibid.*

366. Parochi Ecclesiarum inferiorum tenentur in Sabbato Sancto accedere ad Ecclesiam matricem, vel gaudentem specie superioritatis, & præstare per se, vel mediantibus eorum deputatis assistentiam personalem benedictioni fontis. Ead. Congr. 22. Junii 1720. *ibid.*

367. Parochi Ecclesiarum filialium, vel inferiorum cogi possunt ad interessendum in matrice, vel quasi matrice benedictioni fontis die Sabbati Sancti, & Pentecostes. Congr. Conc. 28. Julii 1731. 161

368. Curatus Regularis debet juxta solitum ad assistendum in matrice benedictioni fontis accedere, indeque aquam accipere projecta in sacrarium ea, quam ipse contra solitum benedixerat. Congr. Episc., & Regul. 6. Septemb. 1625. *ibid.*

369. Aquæ benedictæ aspersio in Dominicis debet fieri per ipsum Celebrantem, etiamsi sit prima, vel alia dignitas, non obstante contraria consuetudine, quæ potius corruptela dici debet. S. R. C. 27. Nov. 1633. *in Perusina.* 162

370. Aspersio die Dominica semper facienda est a Celebrante, etiam quando superior celebrat. S. R. C. 16. Nov. 1640. *in Jan.* 163

371. In aspersione aquæ benedictæ, quæ diebus Dominicis fit a Sacerdote alba, & stola induto, vel etiam cum pluviali immediate celebraturo Missam Conventualem, stola aptanda est ante pectus ad modum crucis, non vero pendens a collo ad utrumque latus. S. R. C. 30. Sept. 1679. *in una Capuccinorum.* *ibid.*

372. Aspersorium aquæ benedictæ Cardinali etiam Legato, seu Ordinario loci, aliquam Ecclesiam suæ Diœcesis, seu jurisdictionis, quacumque de causa ingredienti, non ab Archidiacono, seu aliis de Capitulo cujuscumque Ecclesiæ porrigi debet, sed a digniori illius Ecclesiæ, ad quam Cardinalis etiam Legatus, seu Ordinarius accedit. S. R. C. 14. Feb. 1632. *in Bononien.* 165

373. Episcopo ingrediente aliquam Ecclesiam suæ Diœcesis, associato a dignitatibus, & Canonicis suæ Cathedralis, debet porrigi aspersorium a digniori illius Ecclesiæ, ad quam Episcopus accedit, non autem a dignitatibus, & Canonicis Episcopum associantibus. Ead. Congr. 14. Febr. 1632. *in Turritana.* *ibid.*

374. Cardinali Legato aliquam Ecclesiam occasione publicæ processionis, seu quacumque alia de causa ingredienti, non ab Archidiacono, seu aliis de Capitulo Ecclesiæ Metropolitanæ aspersorium porrigi debet, sed a digniori illius Ecclesiæ, ad quam accedit. Ead. Congr. 14. Feb. 1642. *ibid.*

375. Episcopo extra suam Cathedralem in aliam Ecclesiam, sive sæcularium, sive regularium ingredienti, aspersorium porrigi debet per digniorem illius, ad quam Episcopus accedit, & nullo modo per dignitates, aut Canonicos Cathedralis. S. R. Congr. 8. Febr. 1648. *in Regien.* *ibid.*

376. Aspersorium cum aqua benedicta Episcopo accedenti ad Ecclesiam semper debet ministrari a prima dignitate, vel digniore Canonico. S. R. C. 20. Dec. 1628. *in Arben.* *ibid.*

377. Aspersorium aquæ benedictæ porrigendum est Episcopo a Priore Ecclesiæ Collegiatæ, dum eo accedit Episcopus; non autem a prima dignitate, vel primo Canonico Ecclesiæ Cathedralis. S. R. C. 15. Martii 1608. *in Camerinen.* *ibid.*

378. Aspersorium aquæ benedictæ Episcopo in Ecclesiam Religiosorum ingredienti, est porrigendum per digniorem illius Monasterii, non autem per aliquem ex Canonicis Episcopum associantibus. Ead. Congr. 14. Junii 1646. *in una Civitatis Castelli.* *ibid.*

379. An Episcopo accedenti ad Ecclesias publicas Confraternitarum, quæ non sint Regularium, neque proprium Rectorem beneficiatum habeant, porrigendum sit aspersorium a Parocho, in cujus Territorio sunt sitæ dictæ Ecclesiæ? Resp. negative. S. R. C. 10. Dec. 1703. approbante Clem. XI. 12. Januar. 1704. *ibid.*

380. Aspersorium aquæ benedictæ Episcopo debet porrigi per digniorem de Capitulo Cathedralis, quando capitulariter, & cum indumentis Canonicalibus proceditur ad Ecclesias quascumque Diœcesis. S. R. C. 18. Jan. 1653. *in Lauden.* *ib.*

381. Non possunt Regulares in Sabbato Sancto benedicere domos laicorum. Congr. Concil. 23. Nov. 1619. *ibid.*

382. Nequeunt Regulares benedicere domos Diœcesis in hebdomada sancta. Ead. Congr. 2. Jul. 1620. *ibid.*

383. Non licet Parochis benedicere in hebdomada majori, seu in octava Paschatis Resurrectionis cum stola, vel sine domos alteri Parochiæ subjectas, invito hujus Parocho. Congreg. Concil. 17. Junii 1719. 166

384. Parochis nullatenus licet in Sabbato Sancto benedicere collocutoriis, aut januæ Monasterii Monialium ordinario subjectarum, vel hospitio Tertiariorum connexo. Cong. Concil. 23. Aug. 1727. 167

385. Ad

qui

qui addicti sunt servitio Ecclesiæ illius Parochialis, & non ab aliis. S. R. C. 15. Septembris 1742. *in Tridentina.* *ibid.*

403. Clerus alicujus Terræ non tenetur recitare officium, & octavam Dedicationis Ecclesiæ matricis, nisi fuerit ipsius Ecclesiæ servitio, vel commoditati adstrictus, aut in ea aliquod beneficium vel tenue possideat, vel beneficium simplex. S. R. C. 16. Maji 1744. *in Auximana.* *ibid.*

404. Si festum sit Sancti tamquam Patroni loci, electi a clero, populo &c. illius loci cum approbatione Episcopi vigore Constitutionis Urbani VIII. juxta Decreta S. R. C., tunc festum prædicti sancti erit de præcepto observandum, & celebrandum ab incolis totius loci, etiam a suburbanis, alias negative. S. R. C. 15. Sept. 1742. *in Tridentina.* *ibid.*

432. An ubi habentur insignes Reliquiæ plurium Sanctarum Virginum, & Martyrum e Societate S. Ursulæ, debeat de illis fieri officium duplex 21. Octobris cum commemoratione S. Hilarionis, & SS. Ursulæ, & Sociarum, vel possit aliis distinctis extra illum diebus de singulis illarum in particulari, prout hactenus alicubi die 17. & die 19. Decembris observatum fuit, recitari officium duplex? Quodsi primum fieri oporteat, quæritur adhuc, an idem faciendum, ubi festum S. Ursulæ, & Sociarum est duplex, vel semiduplex, aut hoc potius in aliam diem non impeditam transferendum sit? Responsum fuit, fieri debere officium duplex de Ss. Ursula, & Sociis cum sola commemoratione S. Hilarionis, sicuti fit Romæ in Patriarchali Ecclesia S. Mariæ Majoris, ubi asservatur caput unius ex sociis S. Ursulæ. Et ita pariter fieri debet absque ulla translatione in illis Ecclesiis, in quibus festum Ss. Ursulæ, & Sociarum aliunde esset duplex, vel semiduplex. S. R. C. 11. Jan. 1749. *in una Ord. S. Aug. Excalc. Provinciæ Austriæ.* *ibid.*

436. Occurrente die octava S. Michaelis cum festo B. M. V. de Rosario, faciendum est officium de octava S. Michaelis, transferendo Officium, & Missam Rosarii ad primam diem non impeditam. S. R. C. 20. Jun. 1744. *ibid.*

437. An festum S. Joachim, si occurrat Dominica in die octavæ Assumptionis, celebrandum sit eadem die, vel potius ad aliam transferri? Resp. servari Rubricam X. Breviraii Romani de Transl. festor. S. R. C. 22. Aug. 1744. *in Romana.* *ibid.*

438. Pro gratia faciendi officium festivum S. Annæ die 26. Julii cum commemoratione diei octavæ B. Jo. de Dukla simul occurrentis; quoad incidentiam vero diei octavæ S. Stanislai Kostka cum festo S. Catharinæ, quæ colitur celebriter a populo, servetur Rubrica de Transl. Fest. S. R. C. 22. Aug. 1744. *in Cracovien.* 179

439. In occursu diei octavæ B. Joannis de Dukla Compatroni Regni Poloniæ cum festo S. Annæ, officium habendum est de die octava. S. Annæ vero, licet ejusdem dies magna cum devotione populi frequentetur, die prima non impedita. S. R. C. 15. Maji 1745. *Polonia in una Ord. Excalceator. Ss. Trinit.* *ibid.*

440. Officia Sanctorum ad libitum incidentia in die impedita in perpetuum, non possunt figi, seu locari perpetuo in alia die ab Ordinariis locorum designanda, Sacra Congregatione inconsulta: nec circa hoc verificatur Decretum de anno 1703. revocans in hoc aliud Decretum generale de anno 1682. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.* *ibid.*

441. Cum Ss. D. N. Benedict. XIV. universo clero utriusque Siciliæ indulserit officium B. Camilli de Lellis sub ritu duplici ad libitum pro die 15. Julii, in qua occurrit officium S. Henrici semiduplex de præcepto, quæritur quodnam ex duobus enuntiatis officiis sit transferendum? S. R. C. censuit rescribendum ad D. Secretarium cum Sanctissimo, cui facta per Secretarium de prædictis relatione, Sanctitas Sua decrevit, ut fiat officium de S. Henrico die 15. Julii, officium vero B. Camilli non transferatur, sed omittatur. Die 18. Aprilis 1744. *in Barensi.* *ibid.*

442. Semel, & pro semper assignare potest Ordinarius diem non impeditum extra Dominicam, & octavas Sanctorum, festis sanctorum ad libitum, non immutata tamen lege Sanctorum ad libitum. S. R. C. 7. Maji 1746. *in Varsavien.* *ibid.*

426. Decreta, quæ statuunt non esse transferendos ad annum sequentem Sanctos illus, qui in fine anni supererunt, intelligenda sunt non solum de semiduplicibus, sed etiam de duplicibus, sive ab accidentali, sive a perpetuo occurrenti impedimento eorum celebratio fuerit impedita. S. R. C. 16. Septemb. 1741. *in una Ord. Min. Observ. Reform.* *ibid.*

427. Posterioribus hujus Sacræ Congregationis Decretis, quibus cautum est, ut Sancti, qui in fine anni supersunt, non sint ad sequentem annum transferendi, abrogatum fuit Decretum 7. Dec. 1680., ideoque comprehenduntur sub illis etiam Sancti, qui in mense Decembri occurrentes translati supersunt. S. R. C. 7. Dec. 1743. *in Mediolanen.* *ibid.*

428. Occurrente festo Dedicationis propriæ Ecclesiæ in die S. Silvestri, officium S. Silvestri non est transferendum ad annum sequentem, sed celebrandum in ipsomet die Dedicationis cum commemoratione ejusdem S. Silvestri S. R. C. 23. Jan. 1745. *in Lunen. Sarzanen. Ord. S. Franc. de Observ.* *ibid.*

405. Assignatio alterius diei officio perpetuo impedito fieri potest Sacra Congregatione inconsulta, abrogando alia Decreta contra hoc emanata 28. Nov. 1682., & 22. Aug. 1722., sed confirmentur illa 18. Octob. 1699., Julii 1712., & 20. Nov. 1717. huic Decreto concordantia. S. R. C. 22. Apr. 1741. *in Vilnen.* 180

406. Dies non impedita censenda est tamquam propria sanctorum perpetuo translatorum ad exclusionem alterius Sancti translati, qui potest aliquando contingere, & quatenus talia officia sint duplicia, & occurrant in die Dominico, possunt tali die celebrari, ac si esset dies illorum propria. S. R. C. 28. Julii 1742. *in Tergestina.* *ibid.*

407. Cum officium alicui diei jam assignatum non debeat considerari uti translatum, sed immutatum in eandem diem tamquam sibi propriam perpetuo a S. R. C. assignatam, si sit majoris ritus, quam sit officium aliud pro eodem die postmodum concessum, huic, & non illi ex vi Rubricarum de occurrentia competit translatio. S. R. C. 11. Jul. 1739. *in Tropien.* & 11. Oct. 1740. *in Nolana.* *ibid.*

408. De officio Ss. Apostolorum Philippi, & Jacobi fieri debet die quinta Maji ipsis jampridem assignata, etiam in occursu Dominicæ, & de altero postmodum concesso de S. Pio V. die XI. tamquam propria. S. R. C. 9. Jun. 1742. *in Verulana.* *ibid.*

409. Fieri debet officium Dedicationis Basilicæ Ss. Salvatoris die 10. Nov. ipsi jam pridem assignata, & ad aliam diem non impeditam transferri officium S. Andreæ de Avellino postea concesso. S. R. C. 11. Maji 1743. *in Schalen.* *ibid.*

410. In fixatione festorum attendi debet, quod præcipitur a Rubrica X. Breviarii Romani sub num. 7. de Transl. festor. ut scilicet prius agatur de duplici, postea de semiduplici, & inter plura duplicia; quod est magis solemne, semper prius celebretur, sive ex ritu, sive ex dignitate majoritas ista solemnitatis proveniat; alioquin si sint omnino æqualia, unum ante aliud reponatur eo ordine, quo erant celebranda in propriis diebus, eadem enim militat ratio in fixatione, quæ probaret in translatione, S. R. C. 7. Dec. 1743. *in Mediolanen.* *ibid.*

411. Prima dies proxime non impedita assignanda est cuilibet festo a sua die ob perpetuum impedimentum translato, ita ut dies illa in posterum sit tamquam dies propria, & fixa festi translati, justificatis tamen apud Episcopum loci ordinarium translatorum numero, & causis, dierumque assignandorum ordine, ac qualitate. S. R. C. 22. Aug. 1744. *in Frisinghen.* *ibid.*

412. An festa perpetuo translata, etiamsi sint semiduplicia, transferri possint in dies infra octavas non privilegiatas, in quibus fieri deberet de octava, tamquam in dies proprias. Resp. affirmative. S. R. C. 7. Dec. 1743. *in Mediolanen.* *ibid.*

413. Non dedecet assignari festis, etiam semiduplicibus, a propria die ob aliquod impedimentum perpetuo translatis, dies illos infra octavam non privilegiatam ab alio occurrenti festo non impeditos, qui dies habeantur, & sint in posterum sedes fixa talium translatorum. S. R. C. 22. August. 1744. *in Cracovien.* *ibid.*

414. Festum Ss. Martyrum Cornelii, & Cypriani a propria die perpetuo amotum, die 7. infra octavam Dedicationis non impedita ab alio festo celebrari deinceps in Civitate Perusina pro Conventu Cappuccinorum posse non improbatur. S. R. C. 28. Novemb. 1744. *in Perusina.* *ibid.*

415. Festum semiduplex a suo die perpetuo amotum, celebrari deinceps potest infra octavam non privilegiatam in die ipsi assignanda, tamquam sedes illius fixa juxta Decretum die 28. Novemb. 1744. *in Perusina.* Ead. Congr. 19. Aprilis 1749. *in una Venetiarum.* *ibid.*

416. Festa plura de præcepto eadem die occurrentia, possunt stabiliri infra illas octavas, quæ ejusmodi festa occurrentia non excludunt, licet excludant translata, ut est octava Corporis Christi, quæ admittit duplicia occurrentia, non autem translata. Stabiliri autem non possunt infra eas octavas, quæ ejusmodi festa occurrentia excludunt juxta regulas præscriptas in Rubrica de octavis num. 3. S. R. C. 15. Maji 1745. *in una Ord. Discalceator. SS. Trinit.* 181

417. Potest ulterius transferri officium Sancti Raymundi de Penafort ob occurrentiam fixam Desponsationis, relinquendo diem 28. Januarii vacuam, ut festum Nominis Jesu ponatur illa die, & non celebretur in Quadragesima, quando contingit illud transferri ex eo quod Dominica secunda post Epiphaniam assignata huic officio, aliquando incidit in Dominica septuagesimæ. S. R. C. 7. Maji 1746. *in Varsavien.* *ibid.*

418. Quando plura officia de præcepto eadem die in aliquibus locis ita fixe occurrunt, ut translatio alicujus, seu aliquorum sit perpetua, tunc prima dies proxima non impedita, assignata censetur in perpetum pro die propria festi respective translati. S. R. C. 15. Maji 1745. *in una Discalceator. SS. Trinit.* *ibid.*

419. Festum Ss. Cosmæ, & Damiani jam alias a propria die perpetuo amotum, & pro die 1. Octobris appositum, celebrari deinceps poterit tam in cathedrali, quam in diœcesi Cracoviensi die tertia Octobris, ut die prima agatur in diœcesi de S. Remigio ad libitum postmodum concesso, de quo in Cathedrali haberi poterit commemoratio tamquam de simplici in officio de infra octavam S. Wenceslai inibi tantum occurrente. S. R. C. 22. Aug. 1744. *in Cracovien.* *ibid.*

420. Festa sanctorum, quibus concessa est octava, perpetuo translata, & ab assignato cuilibet illorum die perpetuo amota, celebranda sunt sine octava, si de ea nihil remaneat, vel cum residuo illius, si de ipsa aliqui tantummodo dies supererunt. S. R. C. 16. Sept. 1741. *in una Ordin. Minor. Observ.* *ibid.*

421. Cum

CA-

CAPUT PRIMUM.

De Feria V. in Cœna Domini.

Quoniam in triduo, quod Dominicam præit Resurrectionem, Ecclesia recolit Christi mortem, & Sepulturam, ejusque memoriam lugubribus quotannis collachrymatur officiis, abs re non fore putavimus, si nos, qui agenda Defunctorum hactenus perscrutati sumus, Rituale, quod nunc ponderare sumimus, ab anniversariis ejusmodi auspicaremur officiis, brevi persequentes calamo totum triduum ipsum, quod communi vocabulo inscriptum noscimus *Triduum mortis Christi*. Particulares ritus plurimos in hoc triduo servavit olim, & etiamnum servat Ecclesia, qui fortasse ad Christi mortem minus referuntur, sed non propterea volumus nobis præcludi viam recurrendi ritus quoscumque, ac cœremonias, quibus in præfato triduo, seu in feria V., & VI., & subsequenti sabbato majores hebdomadæ olim incubuit, aut nunc eadem incumbit Ecclesia. Verum ne dicendorum copia confusionem ingerat, prædictum triduum secernendum duximus in tria distincta capita, quæ identidem condiemus aliorum interjectione capitum, prout materiei, quam præcedens caput subministravit, complementum exigit, ne ad jam dictorum cogamur repetitionem plurimam.

DECRETUM PRIMUM.

An celebratio missæ solemnis feria V. in Cœna Domini sit de juribus mere Parochialibus? Resp. negative, prout jacet, sed spectare ad Parochos. S. R. C. 10. Dec. 1703. approbante Clem. XI. 12. Jan. 1704.

I. Christus Dominus de hoc mundo discessurus ad Patrem, cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos, nobis conferens beneficiorum maximum, divini sui amoris memoriale æternum, dum in ultima cœna instituit SS. Eucharistiæ Sacramentum, in quo nedum apud nos in vero corpore permanet usque ad consummationem sæculi, sed etiam suum ipsum corpus in escam, & sanguinem nobis dedit in potum. Augustissimum hocce mysterium in cœna feriæ V. majoris hebdomadæ institutum (& inde obvenit nomen *Feriæ V. in Cœna Domini*) Ecclesia haud arbitrata fuit præterire officiis, hæc veluti divisit, Christi passioni, in qua recolenda tunc potissimum est occupata, divinum concedens officium, SS. Sacramenti institutioni missam, quam propterea solutis interim doloribus, atque mœstitiis cum lætitiæ signis sic in usum semper habuit celebrare, ut gaudia ipsa identidem condiat tristitiæ argumentis, ne Dominicæ passionis penitus oblivisci videretur. Hæc est causa, ob quam in missa inserit, & nonnulla retinet temporis passionis propria, cujusmodi est omissio psalmi *Judica* ad confessionem, versiculi *Gloria Patri* ad introitum, & Lavabo, versiculi *Alleluja* post epistolam, & Præfatio de Cruce, quam nihilominus in tali missa concinit.

II. Missæ textum arripimus, & incipit *Nos autem gloriari oportet in cruce*; id autem Ecclesia cantat in persona publicorum pœnitentium, qui cum hodie reconcilientur, ob pœnitentiam perfecte actam tales profecto sunt, qui gloriari possunt in Christi Cruce, quæ est salus, vita, & resurrectio nostra. A solis Episcopis facientibus Chrisma, *Gloria in excelsis* olim dictum fuisse, non leve argumentum est Cap. *Porro* de consecr. dist. 1. cui cohærent ea Lanfranchi verba: *Missa festive celebretur, Gloria in excelsis minime dicatur, nisi Episcopus missam celebret, Chrisma faciat*. At inter gaudia tum Angelorum, qui super conversione peccatorum lætantur, ac hominum, qui hodie dignati fuere Sacramentorum maximo, Bonifacius Papa non obstante Dominicæ passionis memoria lætitiam cohibere non valens, scite decrevisse dicitur, quod prædictus hymnus solemniter intra missam ab unoquoque celebrante concineretur cum campanarum majorum, atque minorum, ac organorum strepitu. Unde Rubrica: *Et tunc pulsantur Campanæ, & deinceps non amplius usque ad Sabbatum Sanctum*, quæ ita communiter accipitur, ut quidem illico pulsentur campanæ turris, non tamen minores, neque organa intra Ecclesiam, nisi postquam celebrans pronunciaverit *Deo*, ne sonus in eumdem irruat intonantem præfatum hymnum, quem habito longiori sono Campanæ minoris, & organorum intra Ecclesiam, Chorus prosequetur more solito, organorum pulsatione intercalante cantum usque in finem, ad quem item usque, & incessanter obstrepunt Campanæ turris.

III. Absoluto hymno Campanæ non pulsantur amplius, sed tum ex turris, tum minores intra Ecclesiam una cum organis omnino silent usque ad Sabbatum Sanctum. Quærit Nicolius *in flosc. verb. Campana*, cur in triduo mortis Christi non pulsentur Campanæ, quæ pulsari solent in Christianorum morte, & insimul duplicem assignat causam; tum quia nempe Christus non indiget, ut quis pro se oret, quam potissimam ob causam in fidelium morte pulsari solent lugubri sono; tum ut significetur, Apostolos, qui per Campanas designatos noscimus juxta illud, *In omnem terram exivit sonus eorum*, illo triduo tacuisse, & fuisse deserto Christo. Quoniam vero Campanæ id etiam habent officii, ut populum ad Ecclesiam convocent, ad hunc effectum substitutum est crotalum, cujus mysteria Rupertus Abbas *lib. 5. div. off. cap. 29.* per hæc nobis describit verba: *Ea hora, qua Christus traditus est, recte signis Ecclesiæ silentium indicimus, christumque solum torcular calcantem, solum in Ligno Crucis extenso corpore tympanizantem, testimonium veritati humili, ac solitaria voce perhibentem ligneo malleolo in tabula suspenso, & personante, populumque ad Ecclesiam invitante significamus*. Crotalum est itaque instrumentum quoddam ligneum, cujus cum meminerit Cæsarius *lib. 1. cap. 4.*, sua non caret antiquitatis laude: *Percussaque tabula, cum tam Abbas, quam ceteri Fratres ad ejus exequias convolussent*. Græci itidem, aliæque Christianæ nationes sub tyrannide turcica degentes, simile instrumentum loco Campanæ adhibere coguntur, & discimus ex septima synodo, quod quando Cæsaream translatæ fuerunt Reliquiæ S. Anastasii Martyris, cum ejusmodi tabularum pulsatione fideles obviam illis facti sunt. In hoc tamen triduo substitutio ejusmodi, uti dicebamus, suis non caret mysteriis; fit namque, ut intelligamus vocari in humilitate Christi, & per Lignum nos salvos factos esse, & Benedictus XIV. *Annot. tom. 1. par. 1. nu. 171.* in hoc agnoscit itidem vestigium quoddam antiqui moris, juxta quem fideles lignorum strepitu ad divina ciebantur officia.

IV. Num instrumentum ejusmodi pulsari dumtaxat debeat ad convocandum ut supra populum, an etiam ad Sanctus, elevationem, & processionem SS. Sacramenti, ut alias moris est, nunc exurgit dubium, quod negative dirimunt Tonellius *lib. 3. cap. 2. §. s. 6.*, Hippolytus a Portu, atque Bauldryus, quibus novissime accessere Memoriale Rituum majoris hebdomadæ §. 3. *nu. 6.*, & Meratus *par. 4. tit. 8. n. 4.*, qui id probare nititur ex Instructione Clementina, quæ in missis, quæ celebrantur occasione XL. horarum, tintinabulum pulsari inhibet, nec substituit instrumentum aliud ad advertendum populum. Verum etsi per strepitum prædicti instrumenti nos non putemus turbanda esse divina officia, ad elevationem tamen SS. Sacramenti cum Clericato *de Sacrif. missæ decis. 43. nu. 6.* unum, vel alterum leve signum dari laudamus ad excitandam circumstantium attentionem, quorum mentes facile vagantur. Par autem ratio non est de casu Clementinæ, in quo cum jam Sacramentum publice expositum, supponatur populus actualiter venerari, incongruenter admodum per talem sonum excitaretur ad venerationem ejusdem Sacramenti, quod intra missam elevatur.

V. De proditione Judæ agit Collecta, Epistola de Eucharistiæ Sacramento, Graduale de Christi obedientia usque ad mor-

tem Crucis, & Evangelium de lotione pedum, quæ cum omnia evenerint hac ipsa die, opus haud est, insistamus in ostendenda eorumdem congruitate. Post Evangelium olim dictum non fuisse symbolum, nos Durandus instruit *lib. 6. cap. 75.*, ubi & rationem reddit, quia nempe tunc Apostoli titubabant in fide; unde & Davantria in suo cœremoniali manuscripto notavit: *Non dicitur symbolum, ita habetur in libro Papæ Gelasii, sed nos dicimus symbolum propter consecrationem Chrismatis*; probabile utique argumentum, quod cœptum fuerit dici a solis Episcopis facientibus Chrisma. Nunc a quolibet celebrante dicitur ex generali illa regula, de qua Innocentius III. *de myst. Missæ lib. 2. cap. 25.*, dicendi symbolum in iis solemnitatibus, de quibus fit mentio aliqua in ipso symbolo; sicuti autem notat Quarti *par. 1. tit. 11.*, non requiritur, quod in eo fiat mentio de mysterio in particulari, sed sufficit, quod sit festum Christi, de quo principaliter fit mentio in symbolo. At cum in Sabbato Sancto, quod item est festum Christi, nihilominus omittatur symbolum, nos credere malumus, quod licet memorata regula teneat pro festis reliquis, secus pro hoc triduo, in quo ob Apostolorum titubationem fidei consuetum fuit omitti, & quod hodie præ Sabbato in missam invectum fuerit ob solemnitatem maximam, ob quam & *Gloria in excelsis* demandatum fuisse diximus.

VI. Succedit offertorium *Dextera Domini*, & hæc antiphona relationem habet ad reconciliationem pœnitentium pro iis locis, in quibus fiebat ante oblationem. Durandus vero *loc. cit.* illud ita explicat, quod scilicet debemus a mortalibus, & venialibus abstergi, mortalium abstersione expressa per illa verba *Dextera Domini fecit virtutem*, & venialium per sequentia *Dextera Domini exaltavit me*, ut digne possimus accipere Corpus Christi. Huc certe spectat sensus mysticus super lotionem pedum, par quam datur intelligi, abstergendos esse pedes humanorum affectuum, per quos terram calcamus, dum in hac vita vivimus, ab omnibus inquinamentis inde contractis, priusquam sumatur purissimus, & nitidissimus Dei Filius.

VII. *Communicantes*, *Hanc igitur*, *& Qui pridie* propria sunt, seu mysteriis hujus diei accommodata, quare ad *Communicantes* additur *Quo Dominus noster Jesus Christus pro nobis est traditus*, cum hac ipsa die reapse pro nobis traditus fuerit, ut crucifigeretur. Ad *Hanc igitur* interseritur *Quam tibi offerimus ob diem, in qua D. N. J. C. tradidit discipulis suis Corporis, & Sanguinis sui mysteria celebranda*, & hoc respicit ad institutionem SS. Sacramenti. Denique ad *Qui pridie* adjungitur *Hoc est, hodie*, quia institutio ejusdem Sacramenti peracta quidem fuit pridie passionem suam, sed hæc ipsa dies fuit, quæ suam præcessit passionem.

VIII. *Agnus Dei dicitur de more, sed pax non detur*, sunt Rubricæ verba, ex quibus insurgit dubium, num in tertio *Agnus Dei* dici debeat *Dona nobis pacem*, aut *miserere nobis*? Nonnulla officia parva majoris hebdomadæ dicendum notant *miserere nobis*, utique tamen perperam Gavanto interprete *par. 4. tit. 8. n. 4.*; ea enim verba *De more* quid unquam significare valent, nisi *Agnus Dei* dicendum esse, ut moris est in diebus reliquis, etsi pax non detur, adeoque cum *Dona nobis pacem*, & non *miserere nobis*? Equidem *Agnus Dei* adjectio nova est, a Sergio I. facta, qui sedit anno 688., & hæc est causa, ob quam in Sabbato Sancto omittitur, ut dicemus infra. Ita autem facta fuit, ut ad quemlibet *Agnus Dei* diceretur *miserere nobis*, licet postmodum, ut notat Benedictus XIV. *Annot. tom. 1. num. 407.*, in tertio *Agnus Dei* substitutum fuerit *Dona nobis pacem*, vel ad tollendum schisma, vel ad implorandum divinum auxilium contra seditiones, & bella, sicuti testantur Innocentius III. *de myst. missæ lib. 6. cap. 6.*, & Cardinalis Bona *Rer. liturg. lib. 2. cap. 16. n. 5.* At cum Rubrica Missalis in hac die *Agnus Dei* dici mandet, & absolute mandet, nec prima consuetudo servari potest, nec subsequens institutio Sergiana, sed tertius *Agnus Dei* dici debet, qualiter in ipso missali invenitur descriptus, videlicet cum *Dona nobis pacem*.

IX. In detestationem osculi Judæ pacem hodie non dari, concordes asserunt Auctores, *sed non propterea*, habet Rubrica, *omittuntur tres consuetæ orationes ante communionem*, & sic ne quidem prima, in qua adprecatur pax Ecclesiæ. Subsequitur communio Cleri, de qua infra reservamus agere, quare nobis non superest, nisi celebrantem monere, quod missæ reliquum prosequi debet cum genuflexionibus, ritibus, & cœremoniis, quales nos describimus, ubi de missa coram SS. Sacramento.

X. Hora est, perscrutemur Decretum, quod dum definit, *celebrationem missæ solemnis feriæ V. in Cœna Domini non esse de juribus mere parochialibus, sed spectare ad Parochos*, discrimen constituit jura parochialia inter & functiones parochiales, atque alias functiones pure Ecclesiasticas. Prima ut plurimum respiciunt, vel adnexa habent emolumenta quædam, seu utilitates, & privative Parochis competunt, ut baptizare, matrimoniis assistere, levare cadavera, &c. Secunda functiones quædam sunt Ecclesiasticæ, quæ cum ad officium Parochi minime spectent, parochiales reapse non sunt, & nonnisi parochiales dicuntur, quatenus tamquam præeminentiæ, & prærogativæ Parochis reservantur. Tertia denique sunt, quæ a quocumque indiscriminatim Sacerdote peragi possunt, cujusmodi sunt benedictionis Aquæ Lustralis, &c. Quæ autem secundo modo tamquam prærogativæ Parochis reservantur, in duplici secerni debent classe, ita ut quædam ita iisdem sint reservata, ut a nullo alio fieri possint, & in hoc sensu celebratio prædictæ missæ solemnis non decernitur *spectare ad Parochos*, cum haberi valeat ab Ecclesiis Regularibus, & sæcularibus, etiam intra Parochiæ limites constitutis, in quibus asservatur SS. Sacramentum, ut magis dicemus in sequenti Decreto. Alia vero sunt, quæ iisdem reservantur tantum relate ad aliquos, & sub hac ratione missa solemnis feriæ V. in Cœna Domini spectat ad Parochos, non quidem absolute, & simpliciter, se solum relate ad oratoria, & Confraternitates, ita ut ab harum Rectore, vel Cappellano nullatenus haberi valeat. Decretum namque editum est *ad debitam imponendam finem controversiis, quæ inter Parochos, & Confraternitates sæculares, earumque Cappellanos, & officiales super juribus parochialibus, & functionibus ecclesiasticis, nonnullisque præminentiis, seu prærogativis frequenter exoriri solent*, ut diserte cantat ejusdem proœmium.

DECRETUM SECUNDUM.

Non licet in Ecclesiis, in quibus non asservatur SS. Sacramentum, celebratio missæ in Feria V. in Cœna Domini, nec ejusdem Augustissimi Sacramenti asservatio in Sepulcro. Sac. Rit. Congr. 14. Junii 1659. *in Neapolitana*.

I. Sermo est de missa solemni, in qua cum de Rubricæ mandato duæ hostiæ consecrari debeant, quarum unam Sacerdos sumit, reservat alteram (una cum aliquibus particulis, si opus fuerit, pro infirmis) pro die sequenti, in quo non conficitur Sacramentum, utique haberi nequit iis in Ecclesiis, quibus jus non est asservandi SS. Sacramentum. Proculdubio ŝeronymus est asservatio Sacramenti in Sepulcro, quæ item de Rubricæ mandato ad eamdem missam subsequitur, & ex ipso nomine supponit in Ecclesia facultatem retinendi SS. Eucharistiam. Hinc ab opposito facile eruitur, quod Ecclesias, quæ ex legitima consuetudine, aut privilegio SS. Sacramentum asservare, hujus etiam licet asservatio in sepulcro, & celebratio præfatæ missæ. At quid, si fuerint Ecclesiæ Confraternitatum, aliæque similes: quas prædicto jure præcedens expoliat sanctio? Adhuc ut suprà poterunt, Decretum namque disponit in suppositione, quod in iisdem non asservetur SS. Sacramentum, ut regulariter usuvenit.

II. Idem esto judicium de Ecclesiis, in quibus etsi Eucharistia non asservetur assidue, habeatur tamen id juris pro isto triduo a longæva consuetudine sibi factum, aut per rationabilem Episcoporum dispensationem; præsens enim Decretum consuetudinem minime reprobat, nec Episcopis dispensandi adimit facultatem, quatenus id crediderint expedire. De Collegiatis, aliisque residentialibus Ecclesiis, quibus quotidiani usus est chori, nec tamen asservant SS. Sacramentum, dubium superest, quod nos affirmative dirimimus, ea ducti ratione, quia præfatæ functiones portio quædam sunt divinæ psalmodiæ, & ecclesiasticorum officiorum, quibus eædem vacant quotidie; quare Sacramentum asservare poterunt pro toto illo tempore, quo juxta missalis Rubricas asservandum est ad peragendas functiones prædictas, ad quas tamen cum minime necessariæ sint sacræ particulæ, quas pro infirmis Rubricæ reservandas indicunt, idcirco ab earumdem reservatione abstinebunt.

DECRETUM TERTIUM.

Omnes de Clero, etiam Canonici, Eucharistiam sumant de manu Celebrantis in feria V. in Cœna Domini. S. R. C. 27. Sept. 1608. *in Civitatem*.

I. Hieronymus *Epist. 150. ad Helvidiam quæst. 12.* in ultima cœna sic nobis Christum describit: *Ipse conviva, & convivium, ipse comedens, & qui comeditur?* Christus enim post esum Agni, & communem cœnam, panem, & vinum in suum consecravit corpus, & sanguinem, prior omnium sumpsit, & dein convivis dispensavit Apostolis. Christi opera cum sint Ecclesiæ documenta, ab hujus usque primordiis instituta fuit, summa religione postmodum retenta, & ad nos usque traducta consuetudo sacrificandi quotannis in prædicta feria, & sumendi Eucharistiam de manu celebrantis. Qui exemplo Christi credidere plene insistendum, Apostolorum instar, quos D. P. Augustino teste Epist. 118. ad Janu. cap. 6. *liquido apparet, quando primo acceperunt Corpus, & Sanguinem Domini, non accepisse jejunos*, id præstiterunt cœnati, quos inter fuere Corinthii, quos Paulus 1. *Cor. 11.* severe redarguit, crederem, non tam quia id post cœnam facerent, quam quod in tali occasione non raro acciderent fidelium scissuræ, contentiones, & scandala, unusquisque enim suam cœnam præsumebat, & portabat ad manducandum, absque eo quod divites pauperibus partem facerent, unde cum summo scandalo esuriebant inopes, dum non semel inebriabantur, & crapulabantur divites, quod, ut cetera taceam, in non modicum cedebat contemptum Ecclesiæ, non tantum materialis, in quam conveniebant, sed etiam formalis, quam confundebant.

II. Lex propterea in Ecclesiam rite devenit, ut hoc Sacramentum nonnisi a Sacerdotibus & fidelibus naturali abstinentia jejunis celebraretur, & reciperetur; & quidem adhuc ubi pro securiori fidelium accessu ob persecutionum sevitiem, aliasve ob causas fiebat de nocte. Augustinus *loc. cit.* & de universali ejusmodi usu testatur, & valde congruam producit rationem: *Numquid tamen propterea calumniandum est universæ ecclesiæ, quod a jejunis semper accipitur? Ex hoc enim placuit Spiritui Sancto, ut in honorem tanti Sacramenti in os Christiani prius Dominicum corpus intraret, quam ceteri cibi.* Cum

tamen

tamen omnes non adeo prandium differre valerent, in Africa duas hodie celebratas fuisse missas, idem Augustinus asserit, *mane propter prandentes, ad vesperam propter jejunantes:*

III. A consuetudine ejusmodi recessere quidam Ægyptii, qui apud Sozomenum *lib. 7. hist. Eccl. cap.* 19. die Sabbati sub vesperam convenientes, jam pransi sacra mysteria faciebant. Augustinus ipse *loc. cit. cap.* 7. nonnullorum meminit, qui licet aliis diebus communicarent jejuni, hodie tamen id præstabant cœnati in commemorationem Cœnæ Domini, cujus anniversarium recolebant, quod & in Gallis factum fuisse, Concilium Matisconense II. *Can.* 9. dubitare non sinit: *Sacramenta altaris nonnisi a jejunis hominibus celebrentur, excepto uno die anniversario, quo Cœna Domini celebratur.* Abusum hunc ab Ecclesia semper fuisse reprobatum, quos congerunt Cardinales Bona *lib.* 1. *rer. liturg. cap.* 21., Brencatius *de sacro viatico*, Lauræa *in epitome Canonum verb. Eucharistia*, & Lugus *de SS. Euch. disp.* 15. *num.* 22. diserte comprobant Conciliorum canones, quibus tandem universi acquievere fideles.

IV. Cum Clero communicabat olim & populus, unde in Sacramentario S. Gregorii: *& communicabat omnis populus ordine suo.* Quem ordinem ita describit Ordo Romanus de Cœna Domini: *Fractis autem oblatis communicent Presbyteri primo, postea Diaconi, & ceteri omnes, & ita perficiatur.* Non quia nunc repellentur laici, sed horum magis refrigescente charitate, communio hodierna, saltem inter missarum solemnia, solius cleri facta est propria, & cleri non universim, sed Ecclesiarum Cathedralium, Collegiatarum, & Conventualium, quem reapse & præsens, & recentiora quæque Decreta ita alloquuntur, ut ejusdem neminem, licet Sacerdotem, Canonicum vel Dignitatem, a communionis onere velint immunem: *Deinde antequam se purificet* (sic habet Cœrem. Episc. *lib.* 2. *cap.* 23. de Episcopo) *communicet primum Diaconum, & Subdiaconum, deinde omnes Canonicos paratos, & alios Sacerdotes de Ecclesia, qui stolam a collo pendentem super cottam habere debent, & denique omnes de clero.* Fallit dumtaxat in casu occurrentis festi de præcepto, in quo cum facienda sit congruens provisio missarum privatarum pro commoda adimpletione præcepti auditionis missæ, communio quidem cleri in missa servari debet, sed juxta late tradita in tom. 1. part. 2. cap. 13. Decr. 9. & 10.

V. Benedictus XIV. tom. 2. *notif.* 18. ex can. *In Cœna Domini* de consecr. dist. 2. præceptum prædictæ communionis antiquitus rigorosum fuisse probet, & commune etiam populo, nunc neque clerum Cathedralium, & Collegiatarum in particulari sub gravi ad communionem Auctores obligant, exponentes Decreta, quæ iisdem communionem injungunt, de debito decentiæ, & honestatis. Non sic est de communione in communi, cujus obligatio, si rationabilis desit omittendi causa, ita Cathedrales, Collegiatas, & Conventuales afficit Ecclesias, ut si prætermittatur, gravioris quidem culpæ reus fiat Prælatus, cui specialiter commissa est cura communitatis, sed non propterea a gravi culpa reliqui excusantur de clero, ad quorum singulos, utpote communitatem constituentes, deficiente cura Prælati, devolvuntur obligationes, quæ communitati collectiva insunt. Sana Decreta, quæ in occurrentia festi de præcepto super missis privatis indulgent, consuetudinem nihilominus prædictæ communionis *nullatenus, & nullo modo* prætermittendam esse mandant; dictiones autem istæ juxta communem Canonistarum expositionem dicunt canonem latæ sententiæ, & excludunt casum quemlibet, & dispensationem, nisi forte stante morali impossibilitate, vel instante alio urgentiori præcepto, aut interveniente rationabili causa, qualem laudato loco evenire diximus, dum facta provisione missarum privatarum in occursu festi de præcepto, ex clero non superest, qui ea die communicet. Videantur ibidem tradita.

DECRETUM QUARTUM.

Feria V. in Cœna Domini Episcopus debet per seipsum ministrare Eucharistiam Canonicis, & Clericis, nunquam vero debet illam ministrare Diaconus, vel unus ex Assistentibus. S. R. C. 8. Aug. 1643. in *Majoricana*.

I. QUæ in præcedenti Decreto dedimus, ea sufficit Cœremonialis verba recolere: *Deinde antequam se purificet* (scilicet Episcopus) *communicat primum Diaconum, & subdiaconum, deinde omnes Canonicos paratos, & alios Sacerdotes de Ecclesia, & denique omnes de clero.* Causam exposcis? Libens obsequor. Id demandatur in memoriam Christi, qui in ultima cœna post consecrationem Eucharistiam prior omnium sumpsit, & deinde per seipsum ministravit Apostolis. Idipsum consequenter præstet, quicumque hac die celebrat, qui ut scite monet Bauldryus, quantum fieri potest, debet esse superior loci.

II. Communionis ritum nunc examinare sumimus. Hodie Sacerdos consecrat duas hostias, quarum unam ipse sumit, reservat alteram pro die sequenti. Consecrat itidem particulas in tali copia, quæ inservire comode valeant pro communicandorum numero, & quarum aliquæ reservari possint, si opus fuerit, pro infirmis. Dicto *Agnus Dei* Diaconus mox transit ad librum, & subdiaconus ad dexteram Celebrantis, cui inservit pro cooperiendo, & detegendo calice, quando opus est; in hac enim missa non datur pax, ut propterea Diaconus expectare debeat pro ea recipienda. Hausto a Sacerdote Christi Sanguine, cujus nihil reservat pro die sequenti ob periculum effusionis, subdiaconus palla tegit calicem, cum purificatio differenda sit post communionem cleri, illumque collocat versus cornu Evangelii super, non extra, corporale propter species vini consecrati, adhuc in ejus fundo reliquas. Tum Diaconus accedit ad dexteram celebrantis, & subdiaconus juxta Gavantum *part.* 4. *tit.* 8. pergit ad credentiam, ex qua sine velo oblongo ad altare defert alium calicem, vestitum patena, palla, & suo parvo velo coloris albi. Meratus vero *ibidem nu.* 5. ex Cœremoniali Episc. *lib.* 2. *cap.* 23., & Memoriali Rituum majoris hebdomadæ *cap.* 2. §. 5. *nu.* 3. delationem calicis facit muneris Cœremoniarii, vel alicujus Cappellani, quare nonnisi in horum defectu id præstabit subdiaconus, sed transibit illico ad sinistram celebrantis, semper autem cum debitis genuflexionibus unico genu in accessu, & recessu.

III. Delato ut supra calice, & super altare deposito, Diaconus eum accipit, discooperit, & ab eo pallam, & patenam aufert, quo facto celebrans cum sacris ministris genuflectit unico genu, & statim surgit, ac mox idem celebrans alteram hostiam consecratam reverenter reponit manu dextera, in eodem calice, quem Diaconus sustinet ante ipsum, & postea eum collocat super altare in medio corporalis. Tum celebrans iterum genuflectit, & statim surgit cum ministris sacris, & Diaconus accedens omnino medium, facit genuflexionem, calicem prius palla cooperit, deinde patena, sed inversa, desuper expandit velum parvum album sericum, & non hoc nunc vitta ligat, aut firmat Calici, quem illico in medio altaris collocat super corporale prope secretarum tabellam, & postea accipit pyxidem cum particulis consecratis, & ponit eam in medio altaris super corporale ante eumdem calicem, eamque detegit cum genuflexione ante, & post, & dum hæc fiunt a Diacono, Celebrans, & subdiaconus manent genuflexi in cornu evangelii, & interim a choro cantatur *communio.*

IV. Aperta ut supra pyxide, & facta genuflexione, Diaconus descendit in planum per gradus laterales ad cornu Epistolæ, & celebrans cum subdiacono vadit ad altare, ubi facta genuflexione in medio, retrahit se celebrans aliquantulum ad cornu Evangelii, versa facie quasi ad cornu epistolæ, & post eum simili modo stat subdiaconus. Tunc, & non prius Diaconus in cornu Epistolæ stans profunde inclinatus versus celebrantem, manibus junctis dicit alta voce, vel in cantu *Confiteor.* Terminata confessione celebrans adhuc ibi stans, dat de more communicaturis absolutionem, dicens voce intelligibili *Misereatur &c.*, faciens supra populum signum crucis, ut moris est, cui Diaconus adhuc inclinatus respondet *Amen.* Quo facto Diaconus genuflectit, & mox ascendit ad secundum altaris gradum ex parte Epistolæ, ubi genuflexus in suppedaneo una cum subdiacono, qui pariter facta genuflexione descendit ad secundum altaris gradum ex parte evangelii, & genuflectit in suppedaneo, communionem expectat. Interim duo acolythi extendunt linteum, quod genuflexi sustinent ante communicandos, hinc inde ambabus manibus per quatuor angulos, quousque completa fuerit sacra communio.

V. Celebrans ut supra data absolutione, convertit se ad altaris medium, ibi genuflectit unico genu, deinde accipit pyxidem, & conversus ad communicandos dicit: *Ecce agnus Dei &c.* Communicat primo Diaconum, postea subdiaconum, aliosque ministros paratos, deinde Sacerdotes reliquos & clericos de ecclesia, & hos omnes ad altare ut supra genuflexus, præmissis debitis reverentiis in accessu, & recessu. Diaconus, & subdiaconus sumpta communione se purificant in calice continente vinum, super credentiam præparato, & per manum sacristæ, vel Cœremoniarii, aut alterius sibi porrecto una cum mappula ad os tergendum. Ut se purificarunt, Cœremoniale Episc. eosdem transire facit ad latera celebrantis, ad cujus dexteram stat Diaconus cum particulis consecratis, & ad sinistram subdiaconus cum patena de ipso calice sublata, quam supponit mento communicantium; Hæc tamen præstantur, quando Episcopus celebrat, & communicat, ad cujus majestatem fiunt, ut rite ait Macer verb. *Patena*, & sentit Gavantus *par.* 2. tit. 10. *lit.* C, quem perperam Meratus deserit *num.* 54., miror namque non viderit, quod Rubricæ missalis *tit.* 10. *num.* 9. Diaconum communicantibus purificationem ministrare jubent. Subdiaconus itaque sumpta purificatione, quando non celebrat Episcopus, sistet se ad sinistram celebrantis manibus junctis, nec patenam supponet communicantium mento, & Diaconus in cornu Epistolæ purificationem cum calice ministrabit Sacerdotibus, mantile suppeditante aliquo acolytho, clericis vero purificationem cum mantili ministrabit aliquis acolythus in vase altero, sicuti, & laicis ad altaris cancellos, ad quos descendit celebrans ad eos communicandos, & interim diaconus inservit celebranti ad ejus dexteram junctis manibus, & pyxidem non tenebit. Ex clero a Communione prius non surget unus, quam communicaverit & alter, & ambo simul discedent per latus sinistrum Celebrantis ad cornu Epistolæ, ubi ut supra accipiunt purificationem.

VI. Expleta communione Sacerdos ad altare reportat pyxidem, & sine genuflexione eam collocat super corporale, & mox una cum subdiacono facta genuflexione unico genu pergit ad secundum altaris gradum parumper ea parte Evangelii, & ibi manent genuflexi in suppedaneo, dum interim Diaconus pyxidem obserat in tabernaculo, & calicem, in quo est SS. Sacramentum, collocat in altaris medio super corporale. Mox ascendit Sacerdos ad altaris medium, genuflectit unico genu

cum sacris ministris, accipit missæ calicem, quem porrigit subdiacono pro accipienda purificatione, & reliquum totum missæ peragit ritu, qui servatur in missa, quæ celebratur coram SS. Sacramento.

DECRETUM QUINTUM.

Sacerdotes in die Cœnæ Domini, SS. Christi Corpus sumpturi, possunt deferre stolam, vel ante pectus, vel a collo pendentem. S. R. C. 30. Septem. 1679. *in una Cappuccinor.*

I. PRoinde *modis omnibus convenit* (sunt verba Concilii Bracharensis III. cap. 3., & habentur in cap. *Ecclesiastica* distinct. 23.) *ut quod quisque percepit in consecratione honoris, hoc retineat & in oblatione, vel perceptione suæ salutis, scilicet ut cum Sacerdos ad solemnia missarum accedit, aut per se Deo Sacrificium oblaturus, aut Sacramentum corporis, & Sanguinis Domini nostri Jesu Christi sumpturus, non aliter accedat, quam orario, utroque humero circumseptus, sicut & tempore ordinationis suæ dignoscitur consecratus. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ subjaceat.* Conveniunt itidem Cœremoniale Episc. *lib. 2. cap. 23.*, & Rituale Romanum *tit. de ord. ministr. Sacr. Commun.* in imponenda Sacerdotibus communicaturis delatione stolæ, habet quippe primum: *& alios Sacerdotes, qui stolam a collo pendentem habere debent*; secundum autem: *Sacerdotes vero cum stola communicent*. Ex Auctoribus denique non reperies, qui secus sentiant, licet minus conveniant in plectendis contrafacientibus.

II. Quod Rubricæ vim legis habeant & excommunicatio non feratur, ubi non est peccatum mortale, sunt, qui culpæ lethalis damnant Sacerdotes sine stola communicantes. Rigidior, quam par sit, videtur aliis opinio ejusmodi, quæ propterea communiter rejicitur, ita ut Sacerdos cum stola quidem communicare debeat, sed qui secus ageret ex rationabili causa, puta ex oblivione, aut defectu stolæ, vel difficultate eam habendi nullius culpæ plectendus sit, certe vero non gravis, qualibet de causa, dummodo contemptus absit, eamdem negligat. Ad Bracharense reponit Macer verb. *stola*, canonem illum universam non obligare Ecclesiam, utpote qui conditus fuit a solis octo Episcopis absque Papæ licentia congregatis; Azorius autem *tom. 1. lib. 10. cap. 28. quæst. 12.* quoad culpam, & pœnam non fuisse receptum, aut per contrariam consuetudinem esse abrogatum; Cœremoniale denique, & Rituale non obligare sub mortali, quia eorumdem dispositio est de se parva, cum non agatur de Sacerdote Sacrificante, aut munus suum solemniter exercente, sed communicante instar laici de manu alterius. Quæ tamen nos ita dicta esse volumus, ut procedant de Sacerdotibus privatim, & extra functiones solemnes communicantibus, secus de communicantibus in functionibus solemnibus, & in communionibus generalibus, quæ sunt de coæva Ecclesiæ disciplina, semperque custodita consuetudine, & de Rubricarum mandato, cujusmodi indubie est communio cleri in missa feriæ V. Cœnæ Domini, cujus præceptum non tamen clerum afficit, quam ipsam communitatem, cujus transgressiones non tam facile excusari debent.

III. Ex verbo *Possunt*, quo præsens Decretum unitur, liberam Sacerdoti nonnulli faciunt stolæ delationem; quam tamen perperam, textus aperte indicat, dum ab eo facta libertas non sistit in delatione stolæ, sed in modo deferendi illam, scilicet vel ante pectus in modum crucis, ut vult Corsettus, vel a collo pendentem, sicuti communis praxis approbat. Si quæras, quinam ex hisce modis potior sit deferenda ratio? Cœremonialis Episc. juvat verba repetere: *& alios Sacerdotes, qui stolam a collo pendentem supra cottam habere debent*. Ultra itaque Sacerdotalem habitum cottam Sacerdotes induant, & super Cottam stolam, quæ a collo pendeat; cum enim Clerus in cotta careat cingulo, medio quo in modum crucis stolam aptet, utique nec aliter in tali circumstantia ab eo deferri valet.

IV. Verum si juxta Cœremoniale stola e collo pendere debet, quomodo præsens Decretum pro libertate pronuntiat? Facilis est responsio. Cœremoniale Episc. de clero sæculari disponit, cui propterea ultra stolam attribuit cottam, quo in habitu, ut dicebamus, stola in modum crucis aptari nequit; Decretum vero processit *in una Cappuccinorum*, qui supra suum jam sacrum habitum cottam non induunt, nec carent fune habitus, per quem stolam accomodent in modum crucis. Ac de Cappuccinis, idem judicium facito de reliquis Regularibus, qui ex habitu habent cingulum, quo ut supra stolam accommodent. Abs re non est statutum in Regula S. Benedicti *cap. 38. nu. 4.*, ubi sacerdotibus communicaturis præcipitur quidem delatio stolæ, non modus illam deferendi, neque cottæ indumentum, quod saltem indicere non omisisset, quoties super habitum apponi debuisset: *Cum autem Sacerdotes, qui propter infirmitatem, aut in die Dominica Cœnæ, aut ex aliqua causa non celebrant, communicare contigerit, juxta Decretum Sanctorum Patrum stolam semper super humeros habeant.*

V. Statum ejusmodi, dum *diem Dominicæ Cœnæ* minime præterit, certe comprehendit communiones solemnes, uti & minus solemnes, ac privatas, dum subdit casus reliquos, in quibus cum ob infirmitatem, aut ex aliqua causa non celebrant, Sacerdotes communicant; quare sicuti Sacerdotes Regulares in quibuscumque communionibus, etiam solemnibus, absolvimus ab indumento cottæ, ita eosdem oneramus delatione stolæ, quæ quidem ut supra utroque modo pro libito adaptari poterit, licet nos magis laudemus eamdem e collo pendentem deferri, quo pacto in quibuslibet communionibus etiam deferri debet a clero sæculari. An autem hic etiam cottam semper induat, necesse sit, dubium non est de communionibus solemnibus, quibus ut minimum adaptanda est lex Cœremonialis Episcoporum, secus tamen fortasse est de communionibus privatis, quibus convenire videtur memorata lex Ritualis, quod solius stolæ meminit: *Sacerdotes vero cum stola communicent.*

VI. Notatu dignum apparet, quod documenta quæque, per quæ communicantibus delatio stolæ præcipitur, diserte adeo de solis Sacerdotibus loquuntur, ut non leve inde deducatur argumentum pro Diaconorum deobligatione ad communicandum cum stola transversa, quidquid nonnulli scripserint. Sane laudatum Cœremoniale dum Sacerdotibus imposito onere communicandi cum stola, *& alios Sacerdotes, qui stolam a collo pendentem supra Cottam habere debent*; indiscriminatim subdit: *& denique omnes de Clero*, Diaconos quos probe noscit, reliquis de clero, qui sine stola communicant, aggregare videtur. Sacerdotalis dignitas adeo supereminet diaconalem, ut per hoc quod illa significari debeat per stolam, quæ est signum auctoritatis ejusdem super verum Christi Corpus conficiendum, & ministrandum, inepte admodum quid simile infereretur in favorem diaconalis, quæ nullam auctoritatem habet ad conficiendum Christi corpus, sed dumtaxat ad hoc ministrandum, in casu tamen solius necessitatis, & ex commissione Sacerdotis.

VII. De colore stolæ modo succedit dicere, & cum Rituale a Sacerdotibus in stola coloris officio currenti convenientis Eucharistiam ministrari mandet, quidnam idipsum erit de Sacerdotibus ad Sacram Synaxim accedentibus? Quod si communio fiat intra missam, & hæc in colore ab officio discordet, ad uniformitatem congruum erit, colorem missæ prosequi, nisi missa esset de Requiem, quo in casu in usu erit color officii. Manifeste namque allucinatur Baruffaldus, dum *tit. 24. num. 64.* contendit stolam semper esse debere coloris albi, ut conformetur colori adhiberi præscripto in administratione Eucharistiæ, quasi hic determinata albus esse deberet, & non ille, qui officio congruit, ut disertis verbis præcipit Rituale Romanum.

DECRETUM SEXTUM.

Processio SS. Sacramenti, quæ in Feria V. majoris hebdomadæ fit ad sepulcrum, & a sepulcro ad altare Feria VI. non debet fieri extra Ecclesiam. Congr. Epis. & Reg. 6. Aug. 1591.

I. FInita missa ad locum sepulcri ordinatur processio, cujus ritus cum fere coincidat cum eo, qui servatur in processione SS. Sacramenti, de quo alias, nunc brevi describetur calamo. Expleta itaque missa celebrans cum sacris ministris genuflectit unico genu sine ulla capitis inclinatione ad altaris medium, deinde unus post alium præcedente subdiacono, & sequente Diacono per gradus laterales cornu Epistolæ descendit in planum, ubi retro altare, vel ad credentiam depositis planeta, & manipulo (& hunc deponunt etiam ministri sacri) celebrans induit pluviale album. Juxta Instructionem Clementinam pro casu fere simili ad credentiam persistens, imponit illico incensum in duo thuribula, & postea, ut statim dicemus, pergit ad altaris medium; sed quoniam specialis Rubrica prædictam incensi impositionem reservat fieri ante altare, *stans ante altare imponit incensum in duobus thuribulis absque benedictione*, idcirco videtur facius, quod omissa præfata impositione mox incedat celebrans per planum manibus junctis, & nudo capite, medius inter sacros ministros tenentes hinc inde de more pluvialis fimbrias, & accedat ad medium altaris, ubi omnes utroque genu procumbunt in plana terra, & profunde se inclinant, postea surgunt, & genuflectunt super infimum altaris gradum, & ibi parumper orant.

II. Interim cum debitis genuflexionibus accedunt duo thuriferarii, & celebrans surgit cum ministris sacris, & nulla genuflexione facta Sanctissimo Sacramento, stans ministrante Diacono sine osculis, imponit incensum absque benedictione in thuribulo primi thuriferarii, qui paululum recedit, cedens locum secundo thuriferario, in cujus thuribulo thus pariter imponit celebrans ex priori navicula, quam propterea Diaconus apud se retinet. Hoc facto secundus thuriferarius facta genuflexione accedit ad cornu Evangelii, ibique genuflexus in plano manet usque ad processionis initium. Tum primus thuriferarius genuflexionem faciens accedit ad Diaconum, a quo recipit suam naviculam, & eidem porrigit thuribulum, quod a Diacono traditur celebranti, qui genuflexus cum sacris ministris sustinentibus pluvialis fimbrias, præmissa profunda inclinatione ter incensat Sacramentum, & repetita reverentia reddit thuribulum Diacono, & hic primo thuriferario, qui surgens, genuflexione facta pergit ad cornu Epistolæ, & ibi manet genuflexus a regione alterius thuriferarii, utroque interim abstinente ab incensatione Sacramenti. Quod si ad credentiam servatum fuerit præscriptum Clementinæ per impositionem incensi in thuribula, tunc omnes ut supra se collocant, & per brevem orationem absque alia incensi impositione ter ut supra incensat celebrans cum thuribulo primi thuriferarii.

III. Quæ dum aguntur, in altari sepulcri accenduntur lumina, & explicatur corporale in medio ejusdem, in choro distribuuntur clero, & accenduntur candelæ ceræ albæ, & paratur alter subdiaconus, qui in hac processione deferre debet crucem. Accenduntur itidem intortitia pro processione, & mox prædictus subdiaconus crucem accipit, & medius inter duos

ceroſe-

ceroferarios cum candelabris ardentibus, se constituit in plano ante altaris medium, ibique stat facie versa ad altare ipsum, nec genuflexionem ullam, vel reverentiam faciunt, succedunt portantes funalia hinc inde, qui una cum portitoribus baldachini se constituunt ante presbyterii fores. Mox inchoatur processio, se vertentibus erga Ecclesiam cruciferario, & ceroferariis nulla genuflexione, vel inclinatione præmissa, quos bini, & bini sequuntur alii de clero cum candelis accensis, flectentes unicum genu, ut citius surgant, dum transeunt ante SS. Sacramentum; suo autem tempore succedunt portantes funeralia hinc inde.

IV. Dum fit processio, Diaconus imponit celebrantis humeris velum oblongum coloris albi, quod firmat aciculis, vel vittis sericis, & quando processio ita progressa est, ut eamdem Sacerdos quasi ingredi debeat, celebrans, & ministri sacri se erigunt, & altare ascendentes, idem celebrans, & subdiaconus genuflectunt in suppedaneo, Diaconus vero pergit usque ad altare ipsum, in cujus medio genuflexione præmissa unico genu sine capitis inclinatione, ad cautelam juxta Memoriale Rituum majoris hebdomadæ *c.* 2. §. 9. *n.* 5. firmat velum calicis vitta serica albi coloris, tunc ambabus manibus accipiens ipsum calicem, hujus scilicet pedem cum sinistra, & nodum cum dextera, ac vertens se per latus suum sinistrum, seu per eam partem, quæ respexit cornu Evangelii, se convertit ad celebrantem, & stans tradit calicem eidem celebranti ut supra genuflexo, qui sinistra manu velo submissa accipit calicem per nodum, & ponit dexteram supra calicem, super quam Diaconus extendit ambas extremitates veli humeralis, & mox in eodem loco genuflectit unico genu, Sacramentum adorans, & illico surgit, & accedit ad dexteram celebrantis, ubi sine genuflexione, mox accipit, & elevat partem anteriorem pluvialis, subdiacono accipiente & elevante alteram, qui continuo se erigit cum celebrante, qui cum sacris ministris ascendit suppedaneum, ubi ex parte Epistolæ cum Sacramento vertit se ad populum, & cum eo ita se vertunt ministri sacri, ut numquam respective relinquant dexteram, vel sinistram celebrantis.

V. Statim ac celebrans conversus est ad populum, cantores intonant hymnum *Pange Lingua*, & Sacerdos præcedentibus duobus acolythis cum thuribulis effumantibus, alternatim ductis, comitatus a sacris ministris sustinentibus ut supra pluvialis fimbrias, discedit ab altari, & supponit se baldachino. Descendit autem ab altari sub umbella, vel saltem baldachinum mediis hastis exporrigitur usque ad altare, ubi presbyterium non est valde spatiosum, ne Sacramentum sine honoris tegmine per tale spatium deferatur. Quando autem celebrans in altari cum Sacramento vertit se ad populum, clerus per processionem genuflexus manet versa facie ad altare, & ut per cantores intonatur ut supra hymnus statim surgit, & præmissa genuflexione unico genu, graviter progrediens prosequitur prædictum hymnum, neque primam ejusdem stropham genuflexus concinit. Thuriferarii vero, antequam procedere incipiant, tempore congruo imponent incensum in thuribulo, ut per processionem effumigare valeant. Baldachinum erit coloris albi, sicuti & umbella, ac paramenta Sacerdotis, ministrorum, & cruciferarii.

VI. Interponitur pausa inter unam hymni stropham, & alteram habita ratione longioris, vel brevioris viæ ad altare sepulcri, & eo tempore non pulsatur crotalum. Rite monet Bissus *lit. P.* §. 3. *n.* 226. quamlibet primam ejusdem hymni stropham per cantores intonandam esse, ut evitetur dissonantia in cantu, additque satius esse, repetere, quatenus opus sit, unam, vel alteram ex præcedentibus strophis, & duas ultimas reservare repositionis tempora, quam easdem per processionem canere cum genuflexionis incommodo. Gavantus namque *par.* 4. *tit.* 8. *lit. V.* hanc dat generalem regulam, ut si in processione SS. Sacramenti dum est intra Ecclesiam, cantari contingat hos duos versiculos *Tantum ergo Sacramentum veneremur cernui*, omnes genuflectere debeant SS. Sacramentum solis exceptis cruciferario, & ceroferariis, qui stantes se tunc ad illud dumtaxat vertunt; celebrans vero cum ministris, & baldachini portitores sistunt immoti. Secus sentit, si processio fit per viam extra Ecclesiam, ut præcaveantur varia incommoda. Ejusmodi regula cum verba, quoad fieri potest, rebus concordare faciat, & ultra auctoritatem Merati *ibid. n.* 13. & Baruffaldi *tit.* 89. *n.* 60. probetur in quodam instructionum libello de mandato Innocentii XII. per Cardinalem Carpegna anno 1693. evulgatum, digna profecto est, quæ in hodierna processione, quæ Ecclesiam non exit, observetur, si præfatus versus per Ecclesiam cantari contingat. In processione autem Sacerdos non cantat, sed cum sacris ministris præfatum hymnum, vel psalmos alternatim submissa voce recitat, ut in similibus definitum est ab Instructione Clementina pro processione XL. horarum, ex qua cum extracta sint plurima, quæ modo cursim libavimus, & ibi uberi pertractata sunt calamo, operæ utique pretium erit eamdem recolere.

VII. Processio præsentis, uti & subsequentis feriæ VI., cum unice fiat ad asportandum Sacramentum ad locum sepulcri, vel ad illud reportandum ad altare, mirum non est, si intra Ecclesiam dumtaxat fieri mandetur, præsertim quia nec aliter exigit circumstantia temporis. Hinc facile habes, quod locus sepulcri debet esse intra Ecclesiam, & locus distinctus ab altari, in quo celebratur, cum processio, quæ Ecclesiam non exit, ad illum debeant institui. Sic a Rubrica describitur: *Hodie paretur locus aptus in aliqua Cappella Ecclesiæ, vel altari, & decenter, quoad fieri potest, ornetur cum velis, & luminibus.* Locus itaque, in quo fit sepulcrum, debet esse aliqua Cappella, vel altare Ecclesiæ, & nec dubito, quod possit effingi iis in Ecclesiis, in quibus unum altare dumtaxat habetur, vel si cetera altaria ad rem sint minus accomoda. Altaris pallium erit album, & locus ipse una cum altari solemniter est ornandus, quare flores, aliasque res ad splendorem ducentes, nil vetat apponi, & desiderari non debent plura lumina ceræ albæ, & etiam ex oleo adhiberi poterunt. Parietes ornabuntur cortinis regiis, & aulæis, nunquam vero pannis nigris, etsi namque abusive sepulcrum Christi appelletur, sepulchrum vere non est, & nedum vivit ipse Christus, etiam in repræsentatione mortis ejusdem, sed insuper gloriosus est, unde absint, necesse est, lugubria quæque. Reliquias, & Sanctorum imagines in altari apponendas non esse, sententia est Halden, Bauldryi, & a Porto, quibus nos addimus Instructionem Clementinam, cujus dispositio etsi procedat de casu Sacramenti patenter expositi, adhuc præsenti quadrat casui, quia hac die Sacramentum in sepulcro inclusum, æquivalet sibi solemniter, & patenter exposito.

DECRETUM SEPTIMUM.

Non est toleranda consuetudo quorumdam, qui contra id, quod præscribitur in Missali, exponunt patenter hostiam consecratam, reservandam a feria V. in Cena Domini usque ad ipsius consumptionem in feria VI. in Parasceve. S. R. C. 14. Februarii 1705. *in una Cappucinorum Galliæ.*

I. A Deo pugnat aperte cum Rubricis, atque mysteriis consuetudo ejusmodi, ut quam rite noscitur modo proscripta, ita deformius olim inducta. Cum itaque ad sacellum sepulcri processio devenerit, cruciferarius, & ceroferarii sistunt se e regione sacelli, aliquantulum recedentes e medio, & clerus dividitur in duas partes, & stat hinc inde facie ad invicem conversa usque ad adventum Sacramenti, & tunc genuflectit utroque genu ante illud, & deinde manet genuflexus versus sacellum. Thuriferarii, ministri, & celebrans cum baldachino transeunt per medium clerum ut supra genuflexum, & ingrediuntur sacellum, exceptis hastiferis, qui se sistunt ad januam ejusdem sacelli, & deposito baldachino genuflexi manent utroque genu. Ad ingressum Sacramenti in sacellum præsto erit umbella, & statim ac ingressum est crucifer, & ceroferarii se collocabunt e regione sacelli in medio gyri illum claudentes, & nunquam genuflectent, neque quando pertransit Sacramentum. Ita Auctores clerum, aliosque communiter collocant, sed quatenus sacellum sit spatiosum, & commodum, ego clero libentius locum facerem intra ipsum sacellum.

II. Celebrans cum subdiacono (quidquid statuat Ceremoniale Episc., & Auctores edoceant, cum ratio, quam postmodum evulgavit Instructio Romana, sit congruentior, atque commodior) se sistit in plano ante infimum altaris gradum, Diaconus vero ascendit ad suppedaneum, ubi genuflexus versis renibus ad cornu Epistolæ, prius a calice removet extremitates veli humeralis, & postea a Sacerdote stante recipit ipsum calicem, quo accepto, ibi genuflexus tantillum expectat donec idem celebrans, & subdiaconus genuflexi in infimo altaris gradu, Sacramentum adorent cum profunda reverentia, qua facta e celebrantis humeris per aliquem ministrum removetur velum humerale, & Diaconus mox surgit, & deponit calicem. Ubi? Habet Rubrica Missalis: *Et ponit illum primo super altare*, idest in altaris medio super corporale; Cœremoniale vero Episc. lib. 2. cap. 23. *Deponet super altari in loco preparato*, explicat Memoriale Rituum, *in capsula præparata super altare*, quam tunc non claudit, sed solum post incensationem. In hac rituum varietate advertit Meratus *par.* 4. *tit.* 8. *num.* 15., quod uterque modus teneri potest, vel quod ille Cœremonialis reservari potest Ecclesiis Cathedralibus, in quarum directionem potissimum est editum, inferioribus vero Ecclesiis aliis modus, quem præscribit Missale. Ceterum Instructio Romana, dum in simili processionis reditu Sacramentum per Diaconum collocari jubet, non super altare, sed in throno, in quo postmodum deberet exponi, insimul edocere videtur, in præsenti casu statim collocandum esse in capsula, in qua postea jam deberet includi, & consequenter recedendum non esse a Cœremoniali Episc., quod novissimis diebus auctoritate Benedicti XIII. fuit recognitum, & ut supra Memoriale Rituum explicatum.

III. Diaconus itaque Sacramento deposito super altare, vel in capsula, absque eo quod eam obseret, genuflectit unico genu, deinde descendit, & genuflectit in infimo altaris gradu ad celebrantis dexteram. Juxta Missale tum surgit celebrans, imponit incensum in thuribulo, & genuflexus Sacramentum incensat, & non notatur aliquid in tali circumstantia cantandum? Cœremoniale vero Episc. versum *O salutaris hostia &c.*, vel *Tantum ergo Sacramentum &c.* in cantu pio, & devoto per cantores cantandum esse mandat, *donec Sacramentum fuerit repositum, & incensatum*, & in ejusmodi cantu concordes communiter sunt Auctores, illum tamen præscribunt, dum Sacramentum incensatur, qua de re videri possunt Gavantus *par.* 4. *tit.* 8. *num.* 9. *lit.* S. & Meratus *ibidem num.* 15. Verum recedendum non est a prædicta Instructione, quæ rationi satis congruæ, de qua suo loco, innixa, in casu fere consimili, quæ subdimus, facienda statuit.

IV. Statim ac igitur Diaconus, genuflexus est ad celebrantis dexteram, Cantores intonant *O salutaris hostia*, vel *Tantum ergo Sacramentum*, hac lege crederem, ut cantandus sit versus *Tan-*

vam ergo, si per viam non fuerit dictus, sed ut supra reservatus, ut sic absolvatur hymnus, *a salutaris* vero *hostia*, si versus ille per processionem jam fuerit decantatus, Clero prosequenta de more, cetera interim manentibus omnibus genuflexis per totam primam strophem, post quam, seu dum cantari incipitur *Genitori*, vel *Uni trinoque*, sorgit celebrans cum ministris sacris, & imponit incensum in altero ex thuribulis sine benedictione, & ministrante Diacono sine osculis. Moa genuflectunt omnes, & celebrans ter incensat Sacramentum, ministris sacris elevantibus pluvialis fimbrias, & una cum celebrante se profunda inclinantibus ante, & post incensationem; qua absoluta illico Diaconus ascendit altare, etiamsi nondum expletus esset hymnus (non enim subdenda est oratio, aut benedictio impertienda, ut propterea expectare debeat) genuflectit unico genu, accipit calicem, & reponit in capsula, quam clavi obserat, & quatenus calia præcedenter positus fuerit in capsula, hanc dumtaxat claudit, postea iterum genuflectit unico genu, & regreditur ad celebrantis dexteram, & ibi manet genuflexus.

V. Hoc facto omnes brevi orationi vacant, & interim colliguntur cerei, extinguuntur, & asportantur. Finita oratione sorgunt omnes; & genuflectentes unico genu, recedunt ordine, quo venerant, sed thuriferarii incedent ante omnes, etiam ante crucem ipsam. Celebrans cum ministris omnibus pergit in sacristiam, clerus vero in chorum, in quem pergere item potest celebrans ipse cum ministris, quatenus clericorum numerus fuerit minus copiosus. Ibi dicuntur vesperæ demissa, sed intelligibili voce, & sine cantu, quo tempore juxta Bissum *Lit. h. n.* 24. §. 6. in altari ardent duæ candelæ, sex autem, sicut in missa, juxta Bauldryum *par.* 3. *cap.* 14. *n.* 28.

DECRETUM OCTAVUM.

Clavis Hostiæ repositæ in feria V. cœnæ Domini non debet dari laico, quantumvis nobili S.R.C. 30. Jan. 1610. *in Pacen.*

I. DE clavi capsulæ, in qua ut supra reponitur calix cum SS. Sacramento, redit sermo, & certum est, quod a Diacono removeri debet, ne Christi corpus cujuscumque manibus maneat expositum. At cum ipse in suis obeundis muneribus sit impeditus, cui illam tradet? Gavantus *par.* 4. *tit.* 8. *lit. s.* ei, qui sequenti die celebrare debet, tradendam censet, quod ego item approbo, dummodo inde minime intelligatur vetitum, apud sacristam, vel Ecclesiasticum Ecclesiæ Præsidem, aut alium Sacerdotem asservari, bene vero apud laicum quemlibet licet nobilem, vel Ecclesiæ ministrum, quemadmodum definit Decretum, cujus dispositio, ne minimum quidem dubito, quod trahi etiam debeat ad clavem tabernaculi, in quo per annum asservatur SS. Sacramentum.

DECRETUM NONUM.

In feria VI. in Parasceve Parochus, dum e domo infirmorum redit cum Sacramento, non debet hoc recondere in publica Ecclesia. S.R.C. 23. Maii 1745.

I. DEcretum hocce, quod plura alia simul statuit, integrum suo referetur loco, ne hic aliena ponderare cogamur, contenti modo illud detruncatum producere, prout ad præsens attinet. Hinc autem inferri volumus, quod particulæ quæ pro infirmis, si opus fuerit, reservari mandantur, ponendæ non sunt, nec asportandæ in capsulam, in qua repositus fuit calix cum SS. Sacramento, ut putavit Gavantus *n.* 20. nec in alio Ecclesiæ loco asservandæ, sed recondi ex debent extra Ecclesiam in aliquo decenti loco, nimirum vel in sacello, aut Cappella ab Ecclesia separata, sive in aliquo tabernaculo existante in sacrario, sicuti novissime edocuit Meratus *par.* 4. *tit.* 8. *n.* 16., & eodem teste communior servat Ecclesiarum praxis. Id certe indirecte Decretum statuit, dum SS. Viaticum, quod alias deberet restitui capsulæ sepulchri, aut alteri Ecclesiæ loco, ex quo asportatum est ad infirmos, in publica Ecclesia recondi non debere definit; *debere* autem verbum est, quod præceptum dicit, nec libertatem relinquit. Quod ideo statutum nobis placet credere, ne Sacramentum in publica Ecclesia reconditum, sibi asservato in sepulchro venerationem minuat, quam ea die specialiter exigit, aut ne similiter in capsula sepulchri repositum, functionem, & mysteria perturbet, si forte ad infirmos deportari contingat.

II. Quum itaque feria V. Cœnæ Domini in choro dicuntur vesperæ, e sacrario exit Sacerdos aliquis in cotta, & stola alba, & accedit ad altare, in quo recondita latet pyxis cum particulis consecratis, genuflectit, & ab acolytho superinductus velo oblongo coloris albi, ascendit ad Altare, & cum debitis genuflexionibus aperit tabernaculum, accipit pyxidem, & præcedentibus duobus, aut quatuor acolythis cum facibus ardentibus, eamdem ut supra defert in Cappellam ab Ecclesia separatam, vel in Sacrarium, relicto ostiolo tabernaculi, in quo asservari solebat, aperto, ne populus ibi adoret, quod non ad est amplius, sed alio est asportatum; ut scite monet Gavantus *par.* 4. *tit.* 8. *num.* 20.

III. Vesperarum item tempore juxta Memoriale Rituum *n.* 2. per duos Cappellanos cum stolis, & cum duobus acolythis lumina gestantibus, ex altari majori transferuntur in Sacristiam Sanctorum Reliquiæ, si quæ super eodem inter candelabra fuerint distributæ. Cujus autem coloris stolæ esse debeant, Auctores non explicant, sed quatenus ex Rituali Romano *tit.* 89. §. 2. quæstio decidenda foret, alia deberent albi, vel rubei coloris, prout Sancti, quorum Reliquiæ transferuntur, exposcunt; Sed cum ibi Rituale agat de translatione solemni, cujusmodi præsens non est, & Reliquiæ, quæ in altari ut supra distribuuntur, quandoque sint Sanctorum diversæ classis, & ut plurimum non insignes, in ejusmodi casu ego adhibere posse censerem colorem violaceum, qui congruit tempori passionis, & luctus, qui ad vesperas resumitur, & ut in colore conformitas servetur tum ad circumstantiam temporis, tum in stolis gestantium Reliquias, qui alias aliquando difformis esse deberet, si Sanctis, quorum Reliquiæ asportantur, necessa foret, conformari.

IV. Asportatis Reliquiis, lampades, & cerei, si qui sunt per Ecclesiam accensi, extinguuntur, solum illis relictis accensis, qui ardent ad altare sepulcri, & ad Altare majus pro vesperis. Hoc autem triduum præ ceteris diebus id habet speciale, quod ab his vesperis usque ad Missam sabbati Sancti, crux Altaris majoris a transeuntibus coli debet genuflexione unico genu facta, sicuti Castaldus *lib.* 3. *sect.* 7. *cap.* 2. *num.* 2. per S.R.C. decisum refert, statuit Memoriale Rituum *n.* 7., & concordes Auctores asserunt, solum excipientes celebrantem paratum, atque Canonicos, hac tamen lege, ut & hi eidem se profunde inclinent, insequenti vero feria VI. in qua specialius fulget crucis mysterium, pariter genuflectant. Id tamen Rubricæ missalis prima facie apparet minus consonum; habet quippe in fine missæ sequentis feriæ VI. *Sed facta reverentia altari, sacerdos cum ministris discedit.* Diximus *prima facie apparet minus consonum*, quia reapse tale non est, nam *reverentia* est nomen genericum, quod genuflexionem minime excludit, quemadmodum nos alibi ipsi diximus exponentes illud Rubricæ II. *num.* 2. *Genuflectens debitam facit reverentiam*, & manifeste patet ex texto ipso laudatæ Rubricæ, in quo *reverentia*, non minus cadit super ministros, quos tamen nemo a genuflexione absolvit. Discrimen autem maximum, quod inter Crucem est, & Christum ipsum, seu figuram, & figuratum, profecto exigit, quod, hoc triduo SS. Sacramentum utroque genu adoretur ab iis respective, qui Crucem unico genu ut supra debent venerari, quemadmodum Meratus edocet *par.* 4. *tit.* 8. *num.* 17.

V. Denudatio altarium est ritus alter hodie ab Ecclesia servari præscriptus, cujus cum meminerint Isidorus *de off. Eccl. lib.* 1. *cap.* 28. Alcuinus *de div. off. cap. de Cœna Dom.* Amalarius *de Eccl. off. lib.* 1. *cap.* 6. *de varietate Cœna Domini*, Rabanus Maurus *de instit. Clericor. lib.* 2. *cap.* 33. *de Cœna Domini*, Rupertus Abbas *de div. off. lib.* 5. *cap.* 31., aliique permulti ex veteribus scriptoribus, ejusdem antiquitas non est, unde vocetur in dubium; mysteria autem recenset Gavantus *par.* 4. *tit.* 8. *num.* 11. per eam scilicet designari, Christum in passione sua amisisse speciem, & decorem, nudatum fuisse quasi gloria Deitatis, certe vestimentis, quæ sibi milites diviserunt, ex Evangelio discimus. Tempus, quo fieri debet, missale satis non explicat, sed simpliciter habet: *Postea in Choro dicuntur vesperæ sine cantu. Et Sacerdos cum ministris denudet altaria*, ex quibus vesperarum tempore videtur magis habenda, sed dubium quodlibet adimit Cœremoniale Episc. *lib.* 2. *cap.* 23., ubi eam faciendam diserte mandat *finitis vesperis.*

VI. Hic igitur erit ritus: Dum in Choro dicuntur vesperæ, depositis paramentis albis Sacerdos super albam induit solam stolam violaceam in modum crucis. Diaconus stolam similiter violaceam, sed consueto more transversam, & subdiaconus remanet in sola alba, & circa vesperarum finem hoc ordine procedunt ad altare majus. Præcedit thuriferarius sine thuribulo, postea ceroferarii absque candelabris, deinde Cœremoniarius sine baculo, omnes nudo capite & junctis manibus. Sequitur subdiaconus, postea Diaconus, & ultimo celebrans omnes tecto capite, & unus post alium, quidquid scribat Bauldryus *par.* 4. *cap.* 9. *art.* 4. *num.* 1. tunc namque solum sacri ministri medium habent celebrantem, quando incedit in pluviali, cujus propterea fimbrias elevare mandantur. Cum ad altare devenerint, caput detegunt, & genuflectunt omnes cruci unico genu præter Celebrantem, qui tantum se profunde inclinat, & idipsum faciunt sacri ministri, si fuerint Canonici. Deinde Sacerdos cum sacris ministris ascendit ad altare, ubi incipiens denudationem, simul incipit mediocri voce, & sine cantu antiphonam *Diviserunt*, quam omnes de Choro stantes eadem voce terminant, & postea alternatim dicunt psalmum *Deus Deus meus*, post quem repetunt antiphonam; & idipsum præstat humiliori voce alternatim celebrans cum sacris ministris. Equidem Bissus, aliique plures sentiunt pro recitatione antiphonæ sub semiduplici ritu, sed in oppositum stat communior opinio, Memoriale Rituum, & praxis Basilicæ Lateranensis.

VII. Interim celebrans cum sacris ministris denudat altare, primo amovens tobaleam superiorem, mox alias, tum pallium, & alia ornamenta, relicta tamen cruce cum candelabris super altare, quo denudato, pergit ad denudanda alia, a quibus quoque dumtaxat amovet, quæ ab altari majori amovenda esse diximus, acolythis omnia in sacristiam asportantibus. Id tamen præ ceteris habet altare majus, quod ejusdem crux ab acolythis tegenda erit velo violaceo, & iterum collocanda inter candelabra; mos enim ille amovendi ab altari crucem, & super illud apponendi alteram grandiorem velo nigro tectam, die sequenti a celebrante discooperiendam, contrarius

est

tabulæ delineatæ in Cœremoniali Episcoporum. Ab altari item majori per acolythos amovebuntur vascula florum, tapetie, & credentie ipsa cum omnibus, quæ deservierunt ad missam, ad quæ præstanda aliorum item auxilium vocari poterit, ut illi citius expediantur.

VIII. Placet Gavanto *par. 4. tit.* 8. *n.* 12. a tabernaculo, in quo ordinarie Sacramentum asservari solet, amoveri conopæum, & quatenus non amoveatur, mutari in violaceum, quia adhuc regia Christi viventis est, ad modicum tempus absentis, licet nec refragetur adhiberi nigrum, quia vacuum est tabernaculum, præsertim ob uniformitatem, cum paramentis sequentis feriæ VI. Verum denudationis altaris, in quo ordinarie asservatur SS. Sacramentum, hæc erit regula, ut per acolythos amovendum sit Conopæum, & nullo alio ciborium vestiendum, nisi tegendæ forent statuæ, seu imagines prædicti tabernaculi, quo in casu cum in tabernaculo, cujus ostiolum apertum esse debet, evidenter pateat, Sacramentum minime includi, ex hoc quidem capite nil vetat adhiberi conopæum nigrum, sed cum color niger ex speciali ratione adhiberi dumtaxat debeat in sequenti feria, in qua reapse contigit Christi mors, idcirco conopæo violaceo tegendum erit. Idem esto judicium de tabernaculo altaris majoris, cujus conopæum, cum sit album pro missa, amovendum erit, & quatenus aliud sit apponendum, erit coloris violacei, cujus item crucem usque ad sequentem feriam velo violaceo debere esse tectam, superius dicebamus.

IX. Si ante perfectam denudationem altarium finiatur psalmus, non propterea erit repetendus, congruum tamen est, talis cautela servetur, ut tum a Choro, tum a celebrante simul cum denudatione finiatur. Quod si sit valde copiosus altarium numerus, monet Bralion, eodem tempore, quo celebrans denudat altare majus, alios Sacerdotes cotta, & stola violacea indutos, alia altaria denudare posse, recitando eumdem psalmum.

X. Fere cuncti, qui denudationis altarium, meminerunt vetustissimi alterius ritus, scilicet lotionis eorumdem altarium, qui reliquus adhuc est in Basilica Vaticana, quæ in sero hujus diei post Matutinum vino lavat altare SS. Apostolorum, qua de re novissime Joannes Christophorus Battellus dissertationem quamdam edidit, anno 1702. publici juris factam. Marcellus Cavalieri, cujus sum ex fratre nepos, Episcopus Gravinensis *in statera sacra tit. 4. n.* 127. in Ordine Prædicatorum idipsum præstari asserit, & pro ordine Carmelitarum testatur Fantonus *in Cærem. Carmel. lib. 2. cap.* 35. §. 5., ut taceam plurimas Galliæ, & Germaniæ Ecclesias, aliasque mundi plagas, quarum meminit idem Battellus *cap.* 3., qui *cap.* 5. putat probabile, quod ejusmodi mos ab initio potius ad munditiem institutus fuerit, quam ad aliquod misterium indicandum; hoc autem potissimum tempore, quia cum ex vetustissimo ritu altaria detineantur spoliata, nullum sane aderat tempus aptius, atque commodius ipsis altaribus detergendis, atque lavandis. Id factum contendunt alii in memoriam lotionis pedum, quam Christus fecit Apostolis, idque probant ex Eligio *hom. 8. de Cœna Domini*, & ex S. Isidoro *de Eccl. off. lib. 1. cap. 28. de Cœna Domini*, sed cum lotionem ejusmodi commemoret mandatum, quod hodie item Ecclesia peragit, nos diceremus magis, id esse symbolum unctionis Christo exhibitæ a Magdalena duobus diebus ante mortem. Ejusdem hæc videtur esse sententia Marcelli Cavalieri, qui insuper scite addit, vinum, & aquam, quæ in tali lotione a suo Ordine adhibetur, objicere sanguinem, & aquam, quæ fluxere de latere Christi, qui per altare designatur.

XI. Reliquus nunc est ritus alter, amovendi scilicet hac die aquam benedictam e vasis Ecclesiæ, cui cum non adstipuletur ulla Rubrica, Decretum, mysteriumve, quod sciatur, proscribendus utique est ab Italiæ finibus, ubi præsertim viget. Sane hisce etiam diebus ex Ritualis præscripto Ecclesia utitur aqua benedicta in ministratione viatici, & extremæ unctionis, & benedictione novi ignis, & granorum incensi, & in exequiis ipsis: quem ad effectum si asservetur in alio vase, ut contendunt plurimi, patet id fieri contra Ecclesiæ morem, statuta, & finem. *Contra morem*, qui est, ut habeatur exposite in vasis prope Ecclesiarum fores; *Contra statuta*, quia in Breviario ad diem 3. Maii Alexander I. decrevisse dicitur, *ut aqua benedicta sale admixta perpetuo in Ecclesia asservaretur*; *Contra denique, finem*, quia apponitur, ut fideles Ecclesiam ingredientes, statim aspergi valeant, & a levioribus noxis mundari, & ut præsto quoque iisdem sit pro exportatione in privatas domos ob beneficia plurima, atque commoda, quæ ab eadem derivare dicuntur. Quibus cum suffragetur communis Hispaniarum praxis, & plurima Auctorum copia, quos Meratus *par. 4. tit.* 8. *num.* 16. allegat, nos adhærendum putamus edicto 18. Martii 1728. ab Archiepiscopo Panormitano publici juris facto: *Di più vogliamo, che nelli fonti soliti stare nell' ingresso delle Chiese* (nelli detti giorni di Giovedì, e Venerdì Santo) *vi si ponga l' acqua benedetta, conforme si costuma in ogni tempo*. Dicitur *nelli giorni di Giovedì e Venerdì Santo*, quia in Sabbato Sancto paululum ante benedictionem fontis removeri debet, renovanda ex aqua fontis baptismalis, aut noviter benedicenda.

DECRETUM DECIMUM.

Quæsitum fuit, quo velo cooperienda sit crux in altari ad functionem lotionis pedum in feria V. majoris hebdomadæ & crux processionis, cum Sacerdos indutus sit violaceo, & Diaconus colore albo; & actus ipse lotionis, sive mandatum præcipiatur a Rubricis fieri cum floribus, & signis lætitiæ, & videatur participare de festivitate missæ celebratæ in mane cum cruce velata albo colore, & ex alia parte sit actus humilitatis? Sac. Rit. Cong. 19. Nov. 1649. respondit *colorem non esse mutandum*, in Januen.

I. Altare majus hodie solemniter parandum esse pretiosioribus paramentis albis in lætitiæ signum ob institutionem Sacramentorum maximi, quæ in missa recolitur, dubitandi quemlibet Rubricæ locum adimunt, quæ & consimilia paramenta attribuunt Sacerdoti, & ministris ejus, utique exemplo Christi, & Apostolorum, quorum vestis cœnatoria, Baronio teste *an. 34. nu.* 39. fuit coloris albi, syndon nempe, eademque pretiosa, ut merito fugam arripiens, abjecerit eam adolescens ille, ab Ambrosio *in psal.* 36., aliisque existimatus Joannes Evangelista, qui quod (ut creditur) mœrore oppressus, non recepisset vestimenta sua, ut erat in mensa, remansit amictus syndone super nudo. Prædictum itaque altare vestietur pallio coloris albi, super quod ponetur aliud leve antipendium violaceum facile amovibile, postquam in choro recitatæ fuerint horæ minores, ut appareat præfatum pallium album pro missa.

II. Altaribus minoribus pallium item album assignat Castaldus *lib. 3. sect. 6. cap. 2. nu.* 1., sed in suis violaceis eadem remanere debere, rite censet Bissus *lit. A. num.* 294., & idipsum regula, quam communiter Auctores laudant, evidenter comprobat, quod nempe altarium color sequi debet officium, quod in casu nostro est de Dominica passione; quod si officium discordet a missa, uti similiter hac die evenit, solum pallium altaris, ad quod dicitur missa solemnis, suscipit missæ colorem, non vero reliqua altaria, etsi ad hæc dicetur missa privata discordans ab officio; quanto igitur id magis verum erit in nostro casu, in quo ad altaria minora nulla missa dicitur? Quæ ratio cum item militet, quando occurrente festo de præcepto, ab Ordinariis providendum est de competenti numero missarum privatarum, idcirco & in hujusmodi casu pallia altarium erunt violacea, licet missa celebranda sit in paramentis albis, Missa solemni dumtaxat excepta, quæ decantabitur sub pallio albo.

III. Hinc ruit opinio Castaldi, qui cruces altarium minorum tegendas esse autumat velis albis; si enim eorumdem pallia nunquam mutantur in alba, quomodo velum crucis erit mutandum, quod nec sequitur colorem officii, neque missæ, quem suscipit pallium? Potior difficultas est de velo crucis altaris majoris sub missa solemni, quam pro albo Auctores communiter dirimunt, idem nempe Castaldus *loc. cit.*, Gavantus *par. 4. tit. 8. num.* 1., Bauldryus *par. 4. cap. 9. n.* 1., Lohner *par. 4. tit. 31. n.* 5., & Bissus *loc. cit.* Non deest tamen Pisart, qui *de Cærem. observ. in fer. V. in Cœna Domini* pro violaceo acriter pugnat, & præsens Decretum allegat; quod & præstat Meratus *par. 4. tit. 8. num.* 1., ubi his dicitur argumentis. I. Quia juxta Cœrem. Episc. *lib. 2. cap. 23. num.* 10. crux processionis, quæ fit mane post missam, tecta esse debet colore violaceo, licet paramenta processionis sint alba, quidni igitur, & crux altaris majoris, etsi paramenta missæ sint similiter alba? II. Velum crucis, etiam altaris majoris, non mutatur juxta colorem festorum, quæ tempore passionis occurrunt, sed semper manet violaceum, & quidem etiam sub missa solemni; ergo dum Decretum asserit, *colorem non esse mutandum*, sensus est, quod vela crucum semper debent esse violacea, & nunquam mutanda, ne quidem in prædicta feria V. sub missa solemni.

IV. Verum Decreti sensus petendus est e petitione, cui semper conformatur responsio. Petitur declarari, quo velo tegenda sit crux tum altaris, tum processionis ad faciendum mandatum, subduntur dubitationis causæ, nempe quia in tali functione Sacerdos utitur *colore violaceo*, Diaconus *albo*, unde ex parte videtur velum crucis magis debere esse conforme paramentis Celebrantis, qui est principalis minister, & præsertim quia lotio ipsa pedum est *actus humilitatis*. Ex alia vero parte velum album videtur exposci, tum quia mandatum fieri præcipitur *cum floribus, & signis lætitiæ*, e Cæremoniali Episc. *lib. 2. cap.* 24., tum quia participare videtur de festivitate missæ celebratæ in mane *cum cruce velata* (nota hæc verba) *albo colore*. Cum itaque petitio supponat ad missam crucem *albo colore* velatam, & ejusmodi suppositioni per nullum verbum sanctio contradicat, simpliciter reponens, *colorem non esse mutandum*, quid unquam significare voluit, nisi quod crux altaris, & processionis ad lotionem respective coopertæ esse debent velo illius coloris, quo erat contecta in mane crux altaris ad missam, & crux processionalis ad subsequentem processionem? Quapropter hinc facile est colligere, quod crux altaris ad lotionem, & ad missam tecta esse debet velo albo, processionalis autem in utroque casu, velo violaceo; ex quibus & sequitur aliud, ferendam nempe esse crucem in processione ad locum mandati, uti sentiunt Bauldryus *par. 4. cap. 9. art. 5. num.* 9., Gavantus *par. 4. tit. 8. lit. z.*, & Victorius Novellariensis *in Synopsi pag.* 73. contra Bissum, qui ex eo, quod nec in Missali, nec in Cœremoniali Episc. nulla fiat mentio de cruce ferenda, negativæ adhæsit sententiæ *lit. c. num.* 593.

V. Pro velo crucis albo ad missam etiam militat praxis Cap-

pellæ

pellæ Pontificiæ, & novissime pronunciant Memorialia Rituum, quæ cum edita fuerint de consensu Benedicti XIII. lere omnem videntur dubitationem abigere. Quod crucis velum ita ad Missam coloris esse albi, ut præcedenter usque ad Nonam debeat esse violaceum, unde scite admonet Memoriale Rituum ad usum Ecclesiæ Beneventanæ, quod super velum album ponendum est velum aliud violaceum, finita Nona statim facile amovendum, ut appareat album pro Missa, qua peracta in denudatione altarium iterum cruci restituendum esse violaceum, nos ipsi dicebamus in præcedenti Decreto.

VI. Ad missam autem hujus diei Ecclesia utitur velo crucis albo, non quia hoc sequatur colorem festorum, aut Missarum occurrentium, sed ex dispensatione speciali in signum maximæ lætitiæ, ob quam inter ipsam passionis memoriam, solutis doloribus pretiosiora adhibet paramenta tum ministrorum, tum altaris, ad quæ cum etiam crux attineat, hanc etiam tectam esse voluit colore albo, in quo Christus ipse, qui per crucem significatur, assiduit postremæ mensæ, quæ in missa recolitur. Secus autem est de cruce subsequentis processionis, quæ ad missam non spectat, sed adhibetur finita missa, quando resumitur passionis memoria, seu Sacramentum defertur ad locum sepulcri. Ad lotionem denique pedum Sacerdos apparat in violaceis ob actum humilitatis, quem mox exercere debet, Diaconus vero in albis ob munditiem designatam in lotione pedum, quam ac Evangelium debet legere, & sic respective est de vario colore, qui in cruce processionali, & altaris item exprimitur.

VII. Ad exemplum Christi, qui lavit discipulorum pedes, a celebrante hodie fit lotio pedum, quæ duplici de causa dicitur *mandatum*, & quia prima ex antiphonis, quæ in tali occasione cantantur, incipit *mandatum*, & quia in illis *Joan.* 13. verbis apparet demandata: *si ergo ego lavi pedes vestros Dominus, & Magister, & vos debetis alter alterius lavare pedes*. Circa qualitatem, & quantitatem eorum, quibus lavari debent pedes, sunt varii Ecclesiarum usus; alicubi enim lavantur tredecim Canonicis, vel pauperibus, alibi solum duodecim ex prædictis. Qui duodenario adhærent numero, ducuntur exemplo Christi, qui lavit pedes totidem Apostolis; qui vero tredecim lavant pedes, insistunt Cæremonialibus Papæ, & Episcoporum, quorum postremum *lib. 2. cap. 24.* committit quidem arbitrio Episcopi, vel Ecclesiarum consuetudini qualitatem lavandorum, non tamen numerum, sed hunc terdenarium determinat. Sed quale unquam sub hoc numero, qui discors est ab eo Christi, latet Mysterium? Sarnellius *to. 5. ep.* 13. adnotat duplicem olim lotionem hac die fieri consuetam, unam nempe in memoriam illius, quam Maria exhibuit Christi pedibus in domo Pharisæi, alteram a Christo ipso actam Apostolis; quæ lotiones cum postmodum unitæ fuerint, primus pauperum designat Christum, cui Ecclesia Mariæ exemplo pedes ungit, reliqui Apostolos, quorum pedes Christus lavit.

VIII. In terdecimo Paulus Aresius agnoscit Apostolum Paulum, alii Mathiam, Trascobaldus vero Paterfamilias, in cujus domum Christus divertit Pascham celebraturus. Hunc, quod eidem Christus etiam pedes laverit, illos, non quia Dominicæ Cœnæ assederint, sed Paulum, quem constat post Salvatoris ascensum fuisse vocatum, ob specialem reverentiam, qua Romana Ecclesia simul cum Petro præ ceteris eumdem honorat; Mathiam vero, quia postmodum in locum Judæ ab Apostolis fuit suffectus. Probabilius tamen loquuntur, qui id fieri affirmant in imitationem humilitatis Christi simul & memoriam insignis miraculi, quod contigit tempore Gregorii Magni. Sanctus hic Pontifex quotidie prandio excipiebat duodecim pauperes, quibus quadam die se adjunxit tertius decimus, scilicet Angelus, in cujus facti memoriam hæc duo carmina in Ecclesia S. Gregorii Romæ adhuc leguntur.

Bis senos hic Gregorius pascebat egentes,
Angelus & decimus tertius accubuit.

IX. Hinc in Romana Ecclesia usque ad nostram ætatem consuetudo inolevit erogandi quotidie prandium tredecim pauperibus, quibus post convivium in hac feria Papa pedes lavabat. Fiebat itidem hodie lotio alia pedum, duodecim scilicet subdiaconis post missam hujus diei cum eleemosyna duorum solidorum, & hæc in commemorationem facti Christi, sed cum in hac feria, in qua occurrunt functiones plurimæ, duæ lotiones forent minus commodæ, omittendam adjudicavit Ecclesia lotionem subdiaconorum, & retinendam illam pauperum, ut sic & imitaretur humilitatem Christi lavantis duodecim Apostolorum pedes, & Gregorii charitatem tredecim pauperes convivio excipientis. Quæ ut magis expressa fierent, in præsenti feria non aliis pauperibus prandium distribuit, sed solum iis, quorum lavantur pedes, & hi præ ceteris diebus seliguntur ex præsbyteris, quales fuerunt Apostoli. Ita Benedictus XIV. *Annot. tom. 5. un.* 580.

X. Locum, in quo fieri debet mandatum, non designant Rubricæ, quare a quolibet deputari poterit, qui videbitur magis opportunus. Ibi extruetur altare cum pallio albo, & cruce itidem albo velo tecta, media inter candelabra cum cereis albis ardentibus. Ad sinistrum ejusdem latus parabitur credentia, super quam collocabuntur missale, linteum Sacerdotis, tresdecim mappulæ (erunt duodecim, ubi totidem lavantur pedes) in una lance, vel cista, vel saltem linteum satis amplum pro extergendis pedibus eorum, quibus lavantur pedes. Pelviculam item cum micis panis, & mantile, ac buccale cum aqua ad lotionem, & extersionem manuum celebrantis post lotionem pedum, & denique lanx cum pecuniis in eleemosynam pauperibus pro æquali portione donandis; & hæc omittetur apponi, quando Canonicis, vel Monachis lavantur pedes, aliisve id genus personis.

XI. In prædicto loco erit scamnum oblongum, in quo sedebunt pauperes, coopertum panno viridi, vel alterius coloris, non tamen rubei, & ante illud sternetur tapes oblongus, vel plures, & cussinus amplior, ne celebrans genuflexus, dum lavat pedes, sacras vestes maculet. Prope idem scamnum parabuntur tria vasa, unum plenum aqua calida, & herbis odoriferis, alterum aqua frigida ad temperandam calidam, si opus est, & tertium, in quod aqua pelvium effundatur post cujusvis pedis lotionem, si necesse sit, nisi forte effundenda sit in aliquo loco ad id deputato. Ad minus itidem aderunt duæ pelves, in quibus effunditur aqua pro facienda ipsa lotione pedum, & denique duo urcei, unus pro aqua calida, alter pro infundenda frigida. Omnia autem cum mensa ipsa, & toto loco aspergantur floribus, & herbis odoriferis.

XII. *Post denudationem altarium hora competenti* (sunt verba Rubricæ quæ cum non explicet, quænam sit hora competens, ab unoquoque propria consuetudo, dummodo sit post denudationem altarium, servari, vel induci poterit, crederem tamen satius, id fiat exemplo Christi post prandium pauperum) *facto signo cum tabula* (scilicet crotalo ad convocandum clerum) *conveniunt Clerici ad faciendum mandatum*; quo autem convenire debeant, dum Rubrica non exprimit, cleri relinquit arbitrio, conveniendi scilicet vel in locum, in quo faciendum est mandatum, vel in alterum, ex quo postea progrediendum sit ad locum mandati. Hæc utique fortasse est causa, ob quam tum Cæremoniale Epis. tum Missale crucis processionalis nullam mentionem instituunt, quia nempe cleri conventus fieri potest in locum ipsum mandati, quo in casu opus non est processione, quæ si sit instituenda ad locum alterum, sua sane cruce carere non debet.

XIII. In quemcumque locum conveniant, ibi *Prælatus, seu superior*, qualis sit, congruit, qui exemplo Christi, lotionem peragit, *super amictu, & alba induitur stola, & pluviali violaceis*, & hoc in signum maxime humiliationis, ob quam Christus usque dignatus est discipulis lavare pedes, ubi Diaconus, & subdiaconus in signum munditiæ, de qua supra diximus, induunt *paramenta alba*, nempe respective Dalmaticam, & tunicellam. *Ut in Missa*, subdit Rubrica, adeoque etiam manipulum (licet eo careat celebrans) induit Diaconus qui Evangelium cantare debet; an autem etiam subdiaconus, affirmat Gavantus *par. 4. tit. 8. Lit. z.*, & id probat ex pro ductis Rubricæ verbis, *ut in Missa*, quæ cæteroquin cum rite referri possint ad qualitatem coloris, & paramentorum, quæ adhibentur in missa, non ad quantitatem, non inde sufficienter evincitur, manipulum sumendum esse a subdiacono, qui in hac functione non cantat Epistolam, quinimmo defert crucem in processione in qua regulariter usus non est manipuli. Quæ tamen inferius nos definiemus de subdiacono in processione, & benedictione novi ignis in sabbato sancto, definita item esse volumus pro præsenti casu, qui ferme est omnino consimilis.

XIV. Si ad locum mandati instituenda sit processio, mox ceroferarii sumunt candelabra cum candelis accensis, subdiaconus crucem arripit, & celebrans ministrante de more Diacono, imponit incensum in thuribulo. Præcedit thuriferarius, tum subdiaconus ferens crucem, medius inter ceroferarios, deinde clerus, & tandem celebrans habens a sinistris Diaconum, junctis manibus, & tecto capite. Ut processio devenit ad locum deputatum, ceroferarii se collocant hinc inde a lateribus altaris, & subdiaconus deponit crucem prope altare in cornu Evangelii, nec genuflectunt, vel se inclinant cruci altaris, cui tamen unico genu subdiaconus genuflectit postea, dum deposita cruci processionali, se collocat ante altare in plano ex parte Evangelii, ubi aliquantulum retro se item collocat thuriferarius genuflexione præmissa cruci altaris, cui genuflectit quoque clerus, qui in duas se findit partes. Statim ac celebrans ad altare devenit, Diaconus transit ad dexteram celebrantis, qui deposito birreto profundam facit cruci reverentiam, genuflectentibus sacris ministris, cum quibus mox ascendit ad altare, quod solus osculatur in medio.

XV. Tum Diaconus accepto missali, uti fit in Missa, illud super altare collocat, & mox eodem ministrante de more celebrans thus imponit in thuribulo, & postea idem Diaconus, ut ad missam, genuflectens dicit *Munda cor meum*, accipit missale, illudque tenens ante pectus, genuflexus petit benedictionem, dicens *Jube, Domine*, cui respondet celebrans *Dominus sit in corde tuo*. Hoc facto surgens Diaconus, accedit ad latus Evangelii, ubi astantibus ceroferariis, & subdiacono tenente librum, signat, incensat, & cantat more solito Evangelium *Ante diem festum*, quo finito celebrans osculatur Evangelium a subdiacono ad se delatum, & statim incensatur a Diacono. Quod si processio ordinanda non sit, sed mandatum fiat in eodem loco, in quem convenit clerus, omnes immediate ut supra se constituunt ante altare, & supradicta peragunt, & non ponitur incensum in thuribulo, nec crucem accipit subdiaconus, qui mox in tali casu accedit ad altare a sinistris celebrantis, ad cujus dexteram Diaconus se collocat.

XVI. Finita celebrantis incensatione, ceroferarii super credentiam deponunt candelabra, thuriferarius thuribulum. Diaconus manipulum, quem deponit etiam subdiaconus, quatenus illum sumpserit, & postea per sacros ministros Sacerdos exuitur pluviali, & per eosdem præcingitur linteo mundo, quo ut præcinctus est, medius inter eosdem sacros ministros, accedit ad lavandos pedes pauperum in prædicto scamno oblongo sedentium tectis capitibus.

ribos. Genuflexus itaque super pulvino, & nudo capite existens, lavat, tergit, & osculatur pedem dexterum uniuscujusque, subdiacono a sinistris Celebrantis genuflexo, tenente pedem paulo elevatum, & Diacono a dexteris ejusdem celebrantis pariter genuflexo, præbente Celebranti mappulam ad abstergendum, ac alio ministro interim tenente sub pedes pauperis pelvim plenam aqua, quam alter mutat, & alius infundit aquam tepidam, quando opus est. Incipitur lotio a digniori, seu ab eo, qui proximior est altari, & hujus pede loto, eodem ritu pergit Sacerdos ad lavandum pedem ejus, qui proxime sequitur, ad cujus pedes acolythus, qui tenebat pelvim, eamdem pertrahit, & simul ipse, vel alter pertrahet etiam pulvinum, super quem Sacerdos genuflectere debet, dum lavat pedes, & sic successive. Thuriferarius autem tenebit lancem, seu cistam cum mappulis, quas successive sine osculis tradet Diacono, & ab eo recipiet, quando opus est, vel eidem ministrabit linteum illud amplum, de quo superius diximus. Quod namque extergantur pauperum pedes linteo, quo celebrans est præcinctus, nec decens est, nec ad rem satis aptum, & indubie magis convenit, tot sint mappulæ, quot sunt pauperes. In Cœremonialis, quod nos habemus, tamen figura apparet subdiaconus genuflexus ut supra assistens a dexteris Celebrantis, Diaconus vero stat ad ejusdem sinistram, in manibus tenens linteum, & hic fortasse est commodior, & aptior modus, quidquid Auctores asserant.

XVII. Si post lotionem dandæ sint Eleemosynæ, præsto erit alter acolythus habens lancem cum eleemosynis, quarum unam loto, & exterso cujusque pede, ex lance accipiet Diaconus, & tradet celebranti, & hic pauperi, qui eam sumet cum osculo manus celebrantis, & ejusdem eleemosynæ. Dum Sacerdos incipit lotionem, cantores, & clerus cantant antiphonas, psalmos, & versus, ut in Missali, cujus Rubricam scite explicat, & modum alternatim cantandi ad longum producit Meratus *part. 4. tit. 8. nu.* 23. Pauperes autem, quorum lavantur pedes, sufficit quidem, si prius discalceant pedem dexterum, qui solus a celebrante lavatur; sed omnino convenit, quod antequam sedeant, seorsim eumdem pedem sibi lavent, ne immundi appareant.

XVIII. Completa lotione, acolythi asportant omnia ad credentiam, ex qua sumunt pelviculam, urceum, & bacile, in quo est mica panis, ac manutergium pro lavandis manibus celebrantis, qui eas lavat, & extergit extra cornu Epistolæ. Mox a sacris ministris Sacerdos exuitur linteo, & induitur suo pluviali, sacri Ministri, ut supra accipiunt Manipulos, & ceroferarii candelabra, & Celebrans medius inter sacros Ministros præcedentibus ceroferariis se constituit juxta Gavantum *part. 4. tit. 8. num. 6. Lit. e.* ante altaris medium in plano, ubi sacris Ministris sustinentibus librum, & ceroferariis candelabra, alta voce, & manibus junctis dicit *Pater noster*, & prosequendo reliqua secreto, iterum alta voce dicit *& ne nos*, & alios versus, & orationem, respondente clero.

XIX. Sanctus Bonifacius Moguntinus consulit antehac Zachariam Pontificem, utrum Sanctimonialibus liceret sibi invicem lavare pedes, sicuti homines faciunt in Cœna Domini, aliisque diebus; & respondit Pontifex: *licere, præceptumque Christi, qui communis est Dominus, non tam ad masculos, quam ad feminas pertinere.* Orientales itinerantibus, quod ut plurimum cruribus nudis, & pedibus solo sandalio instructis incederent, pedes tergere consuevere; quod eorum etiam lassitudinem recreabat. Hinc Abraham tribus Angelis voluit pedes abstergi. *Gen.* 18. 4. & Abigail Davidi, qui eam in sponsam popo[s]cerat, se honoris sibi adscripturam respondit, si ad Regis famulorum abstergendos pedes adhiberetur 1. *Reg.* 25. 41. Et D. Paulus hospitalitatem commendans, & viduas, & Diaconissas Ecclesiæ, quæ Sanctorum pedes non laverint, assumi prohibet: *Si Sanctorum pedes lavit* 1. Thimoth. 5. 10. Cum itaque lotio pedum non sit Sacerdotii actus, sed humilitatis, nil vetat, a fœminis sibi invicem præstari ad Christi exemplum, qui, ut ait Zacharias, communis est Dominus. Quæ ratio cum communis item sit sæcularibus utriusque sexus, reprobandi minime sunt, sed laudandi, qui id obsequii præstant, & humilitatis actum. Bollandus propterea ad diem 24. Martii laudat S. Bertham Abbatissam Ordinis Vallumbrosani, quod feria V. Sanctimonialibus suis pedes lavare consueverit, & Codinus *lib. de offic. Aula Constantiniana* describit lotionem pedum, quam duodecim pauperibus faciebant Imperatores Constantinopolitani, & Elgardo Monacho teste Robertus Galliarum Rex depositis regiis insignibus, & cilicio indutus lotionem pedum agere, hosque extergere capillis suis nequaquam exhorruit; quod & testatur Martene *de antiq. Eccl. discipl. cap.* 22. *n.* 3.

XX. Bailettus quasdam producit pedum lotiones admodum celebres, quas Abbates olim hac die peragebant intra Monasteria Monachis, & extra pauperibus, quibus quoque prandium, & eleemosynas liberaliter elargiebantur. Hac occasione per Ecclesiam sensim irrepserat abusus luxuriosorum conviviorum, quæ ut tolleret, quantum ad Regulares attinet, Aquisgranense Concilium *anno* 817. *Can.* 23. *&* 24. parum potus tantum eisdem permisit, & cum eorumdem licentiam improbarint postmodum Cardinalis Robertus Pullus, & Petrus Abbas Cluniacensis, coercita illa inde extitere intra mediocritatis terminos.

XXI. Mediolani, & in aliis plurimis Africæ, & Hispaniarum Ecclesiis usus item erat, hodierna die lavare Cathecumenorum pedes, qui insequenti sabbato erant baptizandi, sed ne lotio ejusmodi crederetur ad baptismum pertinere, Augustino *Epist.* 119. *nunc* 55. ad *Janu.* & Ambrosio testibus *lib. 5. de Sacram. cap.* 1. *n.* 5. consuetudo prædicta ab Ecclesia Romana recepta non fuit, quinimmo in Hispaniis per Concilium Illiberitanum *Can.* 48. aperte proscripta. Ex Mabillonio Benedictus XIV. *Annot. tom.* 1. *n.* 177. meminit alterius lotionis pedum, quæ in Ecclesia Rothomagensi ab Episcopo pauperibus fiebat in Sabbato ante Dominicam Palmarum in memoriam Mariæ quæ lavit pedes Jesu, & quivis Ecclesiasticus idipsum facere studebat. Hæc itidem cœremonia modo desiit, nisi ejusdem vestigium, adhuc perstare censeas in lotione altarium, sicuti superius nos ipsi diximus, aut in tertiodecimo paupere, uti autumarunt nonnulli superius laudati.

XXII. *Capitilavium* Durandus hunc diem nuncupat, sed satius alii id nomen Dominicæ Palmarum attribuunt, quod in ea laverentur puerorum Capita, qui in sequenti Sabbato baptizandi erant; unde Isidorus *lib. 6. Etymol. cap.* 18. de præfata Dominica: *Vulgus autem eum diem capitilavium nominat, quia tunc moris est lavandi capita infantium qui ungendi sunt, ne forte observatione Quadragesimæ sordidata, ad unctionem accederent.*

XXIII. De sacris oleis dicere succederet, sed utpote quæ ad Pontificale spectant, cum extra nostrum sint institutum, uti Gavantus lectorem propterea remittit ad Durandum *lib. 6. cap.* 74., ita ne ægre ferat, si a nobis amandatur ad Benedictum XIV., qui *loc. cit.* novissime rem hanc egregie pertractat, ubi etiam præoccupata tenet, quæcumque dici queunt super reconciliationem Pœnitentium, quæ hac die similiter fiebat in prima Missa, ultra quam celebrabantur aliæ duæ, una pro benedictione Sacrorum oleorum, altera in memoriam institutionis SS. Eucharistiæ, quæ cum postea redactæ fuerint ad unam, ad hujus etiam propterea diversas partes distributæ fuere prædictæ functiones.

XXIV. Ter olim in anno denuntiabatur quædam Bulla contra hæreticos, nempe in currenti feria V., in die Ascensionis Dominicæ, & in die Dedicationis Basilicarum SS. Apostolorum Petri, & Pauli 18. Novembris, sed cum postmodum denuntiatio ejusmodi redacta fuerit ad solam feriam V. in Cœna Domini, inde illi simpliciter reliquum est nomen *Bullæ in Cœna Domini*. Spondanus credit illam a Martino V. contra Bohemos anno 1420. prima vice evulgatam, id tribuunt alii Gregorio XI., nec desunt, qui Clementi V., sed cum forma prædictæ Bullæ, non tanquam nova describatur in ordine romano Cajetani, qui vivebat tempore Bonifacii VIII., ut minimum antiquior ea est eodem Bonifacio, qui anno 1294. inauguratus legitur in summum Pontificem.

CAPUT SECUNDUM

De confessione, & Communione annua, & paschali.

CUm multa malignatus fuerit inimicus in Sancto, sacrosancta communio, quæ a fidelibus primitivæ Ecclesiæ fere quotidie frequentabatur, sensim diminuto fidei ardore, & refrigescente charitate multorum adeo negligi cœpit, ut non deficerent, qui nec semel communicarent, in anno. Torporem ejusmodi e Christianorum cordibus excutere cupiens Ecclesia, non ad pristinum fervorem fideles studuit excitare, vel ad sanctam primævam, a qua moribus nimium deflexerant, consuetudinem revocare, sed scite plurimum indulgens tempori, contenta fuit quoscumque obligare ad trinam saltem communionem in anno: *etsi non frequentius, saltem in anno ter laici homines communicent (nisi forte quis majoribus quibuslibet criminibus impediatur) in Pascha videlicet, & Pentecoste, & Natali Domini*. C. 16. de Consecr. dist. 2. Canonem illum, qui a D. Thoma, aliisque adscribitur Fabiano Papæ, & sic sæculo tertio, nunc communiter recenseri inter monumenta sæculi octavi, nos scite monet Benedictus XIV. *to. 3. notif.* 4., & hinc prædictum fervorem spiritus in primitiva Ecclesia non ita cito desiisse compertum sit, sicuti nonnulli autumant. Subsequens lex de trina communione quoto tempore viguerit, & quantum moribus fuerit servata, certo definiri non valet; ejusdem tamen apparet vestigium in primordiis sæculi 13., in quo Innocentius III., & habetur cap. *Deus* de Pœnit., & Remiss. recens renatos fonte baptismatis, Sacramento corporis, & sanguinis Domini refici mandat *in consuetis festivitatibus*. Verum cum anno 1215. idem Innocentius in Lateranensi Concilio legem tulerit de una saltem communione in anno, *propter iniquitatis abundantiam* D. Thoma interprete 3. *p. qu.* 80. *art.* 10. *ad* 5., præfata lex in primordiis memorati sæculi, profecto necesse est, ut minimum fuerit valde neglecta.

DECRETUM I. CAP. IN ORD. XI.

Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam sibi pœnitentiam propriis viribus studeat adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum, nisi forte de proprii Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum, alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & mortuus Christiana careat sepultura. Concil. Lateran. IV. sub Innoc. III. anno 1215. & habetur cap. *Omnis* tit. de Pœnit., & Remiss.

I. SAltem quantum ad Confessionem attinet, consilium fieri, non præceptum, pœnasque præsenti capite constituras, manere dumtaxat negligentes communionem, non Confessionem, rati sunt plurimi, quibus dubius adhæsit Durandus *in 4. d. 17. qu.* 14. Lex de communione annua impeden-

cibus Lutheri, & Calvini vocibus impetita extitit, ubi eamque ille mitius agens, eam *gravem errorem* nuncupat, hic fessiosior dixit *certissimum Diaboli inventum*. Blasphemas horum voces Tridentinum *sess.* 13. *Canon.* 9. compescuit, & insimul communionis præceptum statuit: *Si quis negaverit omnes, & singulos fideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis pervenerint, teneri singulis annis saltem in Paschate ad communicandum juxta præceptum Sanctæ Matris Ecclesiæ, anathema sit.* Quod si juxta Tridentinum in producto Cap. *Omnis* expressum continetur communionis præceptum, quis unquam ambiget de præcepto Confessionis, quod verba ejusdem capitis directe statuunt, & plane comprobant?

II. Miror, non videam, quam allucinentur illi, qui in laudato Tridentini canone transgressores communionis excommunicatione plecti contendunt, quasi ejusdem verba transgressores afficerent, & non manifeste restricta forent ad negantes communionis præceptum. Transgressorum pœnæ ab illis allegati capitis verbis, *Alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens Christiana careat sepultura*, repetendæ sunt, & consonant Rituali Romano, quod *de Sepult.* iis dumtaxat denegat Ecclesiasticam sepulturam, quatenus sine ullo signo contritionis obierint. Pœnæ itaque unice sistunt in interdicto ab ingresso Ecclesiæ, & in privatione Ecclesiasticæ sepulturæ, quæ sunt pœnæ excommunicatione indubie mitiores, cum a divinis solummodo separent, ubi excommunicatio etiam adimit, quæ divina non sunt.

III. Verumne pœnæ ejusmodi ipso facto incurruntur? Minime gentium. En Congregationis Decretum, & erit 2. cap., in ord. 12.) *Pœna ob prætermissionem confessionis annuæ, & communionis pascalis non incurruntur, nisi post Judicis sententiam, sive post edictum Ordinarii, per quod declarantur incursi.* Congr. Episc. 14. Junii 1595. eapropter Rituale Romanum *de commun. pasch.* eos, qui post octavam Paschæ sæpius admoniti, communicare neglexerint, dumtaxat præcipit Ordinario denunciandos, ut prædictis pœnis plecti valeant; quare haud dubitaverim, quod non continuo post octavam Paschæ præfatas incurrunt pœnas, sed quod prius, & sæpius admonendi sunt, & nonnisi quatenus nihilosecius non pareant Ecclesiæ mandatis, ut supra denunciandi atque plectendi.

IV. *Limita* (sit Decr. 3. cap., in ord. 13.) *si intermissio sit notoria; vel adsit statutum Synodale in contrarium.* Ead. Congr. 15. Dec. 1596. In casu namque statuti synodalis in contrarium, jam lata est sententia contra insubsequentes, & pro casu notorietatis faciunt ea verba Ritualis Romani, quod *de sepult.* ab Ecclesiastica sepultura expresse repellit *eos, de quibus publice constat, quod semel in anno non susceperint sacramenta confessionis, & communionis in Pascha, & absque ullo signo contritionis obierunt.* Hinc ubertim apparet, constitutas ut supra pœnas nedum manere transgressores communionis, sed etiam confessionis annuæ, quos dubio procul principalius, & in recto afficiunt verba laudati capitis. Hoc tamen discrimen est confessionem inter & communionem, quod cum illius lege etiam pueri rationis compotes adstringi putentur, non propterea, si eam neglexerint, continuo a Judice plectendi sunt pœna per Canonem constituta, sed usquedum agant annum duodecimum, vel decimumquartum, punientur pœna mitiori, ut videtur erui ex cap. 1. *de delict. puero.*, ponderatque Sotus, & cum eo alii plurimi; id autem ego libentius non protraherem ultra tempus, in quo ad sacram synaxim admittuntur; nam illi, in quibus tale judicium prævenit, ut citius solito digni habeantur, qui participes fiant tanti mysterii, tanta discretione utique pollent, ut digni sint pœna constituta per legem, quam transgrediuntur.

V. Hinc inferes, perperam ex cap. 1. *De delictis puer.* ab eodem Soto deduci, Ecclesiasticis legibus neminem alligari ante annum 12. vel 14., prædictum enim caput solummodo statuit, pueros plectendos non esse pœna ordinaria, sed ob defectum plenæ cognitionis pœna mitiori, qua profecto nec puniendi forent, si non tenerentur humanis legibus, quibus ceteroquin adstringi aperte comprobant Clem. *Furiosus* de homic., & c. *Pueris* de sent. excomun., dum illa puerum doli capacem, si occidat aliquem, irregularem fieri declarat, & hoc in sententiam canonis incurrere, si scienter ex ira clericum percusserit. Quis autem lege confessionis annuæ ambigere unquam potest non teneri puerum in nostro casu, in quo cap. *Omnis* disertis omnino verbis omnes teneri asserit, *qui ad annos discretionis devenerint*? Haud nos præterit, quod idipsum ibi deciditur de communione paschali, ad quam propterea Paludanus etiam pueros obligat rationis compotes; sed ex ipso contextu satis apparet, diversimode sumi discretionis annos in utroque præcepto. Pro Confessione namque absolute exiguntur, & ideo ut puer ad talem ætatem devenit, in qua discernit bonum a malo, honestum a turpi, atque lethaliter peccare potest, prædicta confessionis lege tenetur, quæ est unicum medium peccato mortali expiando post baptismum commisso; pro communione autem paschali addit *suscipiens reverenter Eucharistiæ Sacramentum*, & to *Reverenter* majorem discretionem exigit, taleque judicium, quo nedum discernatur bonum a malo, sed etiam, quo cœlestis cibus discernatur a communi, & profano, & quo prædicti Sacramenti idoneam cognitionem, & gustum habeat, unde Rituale Romanum *de Euch. Sacram.* ita definit: *Iis, qui propter ætatis imbecillitatem nondum hujus Sacramenti cognitionem, & gustum habent, administrari non debet.*

VI. Quæ discretio, cognitio, & gustus cum in aliquibus citius habeatur, in aliis tardius juxta uniuscujusque capacitatem, habitudinem, & educationem, satius communis sententia pronuntiat, quod nulla generaliter statui potest ætas, quæ sit apta præfatis Sacramentis suscipiendis; sed quod magis id relinqui debet judicio pii, & prudentis Parochi, vel Confessarii, qui habita ratione ad cujusvis capacitatem, alios citius, tardius alios poterunt admittere. Quod hac lege dictum esse volumus, ut nullus, ne illi, ultra quam par sit, adeo salutare animæ differatur remedium, rejiciatur a cœlesti alimonia in anno 14., in quo sufficiens in quibusvis supponitur discretio, & nemo ante annum decimum admittatur, ut consulatur reverentiæ Sacramento debitæ, & insimul vitetur aliorum offensio, dum admodum parvulis, quamvis alioqui judicio pollentibus, publice conferretur tantum Sacramentum. Quantum vero ad confessionem attinet, ad eam plerique circa finem septenni videntur apti, & etiam parum citius, si malitia super ætatem, ultra vero octavum, vel ad summum nonum nullatenus est iisdem differenda. Quæ dicta sint tam de maribus, quam de fœminis, quibus perperam citius nonnulli cœlestem cibum indulgent, quod citius etiam ad pubertatem deveniant: etsi namque natura in fœminis citius perficiatur in ordine ad actiones animales, puta ad generationem, non tamen in ordine ad operationes intellectuales, & rationales, in quibus ut plurimum hebetiores sunt, & tardiores, qua de causa D. Antoninus 2. *part. tit.* 9. *c.* 8. §. 2. easdem ad participationem sacrorum mysteriorum tardius admittit.

DECRETUM IV. CAP. IN ORDINE XIV.

An sententia Curiæ Metropolitanæ Acheruntinæ sustineatur, sive potius sit exequendum Decretum Curiæ Episcopalis Gravinensis? Resp. ad primam dubii partem nagative, & ad secundam affirmative. Congr. Concil. 10. Junii 1724.

I. AMentes, atque phreneticos ex defectu usus rationis a Sacramentis Rituale Romanum depellit, & ideo parvulorum instar, qui non sunt rationis compotes, lege confessionis annuæ, & communionis paschalis minime tenentur. Quoniam vero ex his admittit illos, *qui habent lucida intervalla, & devotionem ostendunt, dum in eo statu manent, si nullum indignitatis periculum adsit*, idcirco ego crederem, iisdem quidem conferendam esse confessionem, & communionem eo tempore, quo prædicti gaudent lucidis intervallis, dummodo quodvis absit indignitatis periculum, & in tali statu judicentur, in quo etiam ad prædicta Sacramenta ex mera devotione admitterentur: Non ultra quippe arbitror eos obligari præcepto confessionis, & communionis annuæ. Quantum vero ad fatuos, semifatuos, energumenos, aliosque id genus, ex iisdem eos, qui ad prædicta Sacramenta admittuntur, dubium non est, eorumdem etiam annuo præcepto alligari, secus vero, qui arcentur, licet ex defectu plenæ cognitionis minime expedita censeam, quod hujusmodi quatenus ad Sacramenta reluctentur accedere, superius recensitis pœnis per Ordinarium plectantur.

II. Non sic est de excommunicatis, interdictis, & publicis peccatoribus, qui cum non arceantur ob ætatis imbecillitatem, vel ob defectum plenæ cognitionis, sed ob obices, quos suum est removere, utique utraque lege tenentur. Et quidem cum ipsi Sacramento pœnitentiæ indigeant, & ipsis stat illud suscipere, excusari quomodo possunt a præcepto annuæ confessionis quæ non alia de causa fuit a Christo instituta, nisi ad abstergenda peccata post baptismum commissa? A sacra vero mensa solummodo repelluntur, ne affecti pravis illis qualitatibus indigne accedant, quare idem præceptum, quod ipsos alligat ad communionem paschalem, eos etiam obliget ad removendos obices, qui impediunt licitam, & dignam sumptionem, quos propterea si ex incuria, vel perversitate removere neglexerint, non eximuntur a nova lethali culpa ob transgressionem præcepti. Dumtaxat id fallere potest, si per ipsos non steterit, quo minus absolvantur. Mere vero suspensi, quia a Sacramentis minime prohibentur, excusari non possunt, si ad ea debito tempore haudquaquam accesserint.

III. Nunc ad casum Decreti. Oruntius tamquam publicus peccator ob notorietatem falsarum attestationum, & juramentorum a communione paschali rejectus, pro ea suscipienda cum notario, & testibus ad Ecclesiam Cathedralem accessit, a cujus Parocho non fuit admissus, sed ei insinuatum, quod proprium Parochum adiret; Episcopo autem, quod in mysteriis fidei non erat sufficienter instructus. Episcopus die 30. Martii 1723. ejusdem Parocho demandavit, ut nequaquam eum admitteret, donec reportaret attestationem instructionis super necessariis fidei rudimentis, pro quibus addiscendis prædictus Oruntius adire jussus est Franciscum Gallum. In curia Episcopali sæpius Oruntius comparuit, instans pro admissione ad satisfactionem præcepti, sed cum repertum fuerit aliquibus tantum vicibus adiisse prædictum Franciscum Gallum, a quo nedum non receperat schedulam debitæ instructionis, sed insuper pro tunc asserebatur incapax Sacramentorum, prodiit Decretum die 6. Aprilis 1723., ut continuate se conferret Oruntius ad præfatum Franciscum pro consequenda sufficienti instructione; sed cum id agere neglexisset, Episcopus die 29. Aprilis ejusdem anni demandavit, ut procederetur contra ipsum ad declaratoriam censurarum.

IV. Appellatione ab Oruntio interposita ad curiam Metropolitanam Acheruntinam, & expedita per ipsam consueta inhibitione vigore appellationis, non obstante protestatione Promotoris Fiscalis Gravinensis, esse non posse in hisce casibus

locum

locum appellationi, prolata fuit a Vicario Capitulari Acheruntino sententia præcipiens, Orontium admittendum prius esse ad Sacramentum Eucharistiæ; sed habito recursu a præfato Promotore Fiscali ad Congregationem Concilii, hæc die 17. Julii 1723. rescripsit: *Laedandum esse Episcopum Gravinensem, & ejus Decretum fuisse, & esse exequendum, & scribendum Vicario Capitulari Acheruntino, quod nec poterat, nec debebat appellationem recipere, & quod omnino imposterum abstineret a similibus.*

V. Orontius petiit audiri, quapropter utrinsque partis jura fuerunt proposita. Contendebat Fiscalis, quod publico peccatori, etiam publice petenti, Eucharistia est deneganda *c. pro dilect. de consecr. dist.* 2. Quod de consilio proprii Sacerdotis communio differri potest, & debet *c. Omnis de Pœnit.*, & *Remiss.* Quod incapax absolutionis est homo laborans ignorantia mysteriorum fidei *propos. 64. inter damnatas ab Innoc. XI.* Et quod denique in causis correctionis morum quoad effectum devolutivum tantum admitti potest appellatio, non suspensivum; nisi agatur de gravamine per definitivam irreparabili. *Trident. sess. 13. cap. 1. de Reform.*, & *Congr. Episc. 1600. apud Gallemart.* Reponebat Orontius, quod est locus appellationi etiam quoad effectum suspensivum, quando judicialiter processum fuit, uti in allegatis Decret. apud Gallemart. 2. Quod ipse per examinatores a Metropolitano delegatos idoneus repertus fuit, & sufficienter instructus 3. Quod falsitatis nota nullo modo subsistit, cum numquam fuerit inquisitus, aut de ea processatus.

VI. Cum Sacra Congregatio definiverit, *sustinendam non esse sententiam curiæ Metropolitanæ Acherontinæ, sed exequendum Decretum curiæ Episcopalis Gravinensis*, quæ scriberemus, profecto nobis suppeterent plurima, sed quoad rem, de qua agitur, contenti nos sumus inserre, quod in Episcoporum Decretis, quæ concernunt Confessionem annuam, vel communionem paschalem, locum non babet appellatio saltem quoad effectum suspensivum.

DECRETUM V. CAP. IN ORDINE XV.

Episcopus adversus eos, qui temporibus ab Ecclesia statutis ad Confessionis, & Eucharistiæ Sacramenta negligunt accedere, & pœnas Cap. *Omnis utriusque sexus* de Pœnit., & Remiss. contemnunt, potest etiam ad excommunicationem procedere, nisi forte de propriis Sacerdotis consilio ex rationabili causa communio ad tempus dilata fuerit. Congreg. Concil., 28. Januar. 1587. ad 1. dub.

I. POEnas, quæ manent transgressores confessionis annuæ, & communionis paschalis, jam superius produximus, excommunicationem præsens nunc adjicit sanctio, non ad quam Episcopi continuo procedant, sed qua utantur adversus eos, qui pœnas per cap. *Omnis* constitutas contemnentes, ad Confessionis, & Eucharistiæ Sacramenta accedere negligunt. Rite excipit casum, in quo cum quis pro pœnitentia accesserit ad proprium Sacerdotem, de hujus consilio, & rationabili de causa ad tempus differt communionem; iste enim profecto dignus non est, in quem Ecclesia desæviat, cum non ex contumacia communionem differat, sed ex rationabili causa, quæ cum consilio proprii Sacerdotis probata sit, in ipsa dilatione obedit Ecclesiæ mandatis, quæ in cap. *Omnis* propterea banc facultatem proprio Sacerdoti fecisse dignoscitur, ut videlicet pœnitens sacræ mensæ se sistat, ut par est, cum debita præparatione, aut magis dispositus.

II. Lucius Ferraris *in sua Bibliotheca verb. Eucharistia n.* 25. integrum facit Episcopo eum, qui tempore paschali Eucharistiam non suscipit, vel pœna insuper pecuniaria, vel excommunicationis mulctare, & pro excommunicatione utitur superiori Decreto, pro pœna vero pecuniaria sequens adducit, quod erit (6. cap. in ord. 16.) *An possit Episcopus pro satisfactione iis, qui temporibus ab Ecclesia statutis ad Confessionis, & Eucharistiæ Sacramenta negligunt accedere, & pœnas cap.* Omnis utriusque sexus *de Pœnit.*, & *Remiss. contemnunt, pœnas pecuniarias pio loco applicandas injungere? Resp. posse enjungi eleemosynas alicui pio loco applicandas pro hujusmodi excommunicatorum emendatione.* Ead. Congr. in Eod. Decr. ad 2. dub. Quæstionem ego modo instituendam non puto, an liceat Episcopo a pœnis per Canonem statutis, adversus prædictos contumaces ad pœnas pecuniarias, quæ ab obduratis peccatoribus obedientiam extorquere, aptiores fortasse sunt, quam spirituales, immediate progredi, & non prius uti excommunicationis remedio, sed solummodo constans pronuntio, quod ea Decreti verba *Pro hujusmodi excommunicatorum emendatione* evidenter demonstrant, quod Decreti sensus est, quod Episcopus prius ad excommunicationem procedat, quam ad pœnas pecuniarias. Cum namque præfati transgressores per nullum canonem excommunicatione dignoscantur feriri, quomodo posset Sanctio dicere *Pro hujusmodi excommunicatorum emendatione*, si ejusdem mens non esset, quod Episcopus prius uteretur spirituali excommunicationis remedio, quam velut sæcularem gladium stringeret pecuniariarum pœnarum? Ad quas si deveniat Episcopus, scite notat Decretum *pio loco esse applicanda*, crederem & immediate solvendas, ut malæ quælibet suspicionis tollatur occasio.

III. Quæsitum denique fuit: *An expediat* (erit Decr. 7. cap. in ord. 17.) *talium absolutionem sibi reservare? Resp. non expedire.* Ead. Congr. in eod. Decr. ad 3. dub. Censuras, quarum absolutionem conditor canonis non sibi retinuit, eo ipso

concessisse facultatem aliis relaxandi, cautum est in cap. *Nuper* de sent. excommun., sed id nonnulli limitant ad censuras a jure statutas, secus sentiunt de iis, quæ nominatim contra aliquem ab homine latæ sunt; unde Sylvester in summa verb. Interdictum 3. num. 16. *Si sententia interdicti, vel suspensionis lata est ab homine, absolvere, seu relaxare potest ille, qui eam tulit, vel ejus superior, non autem alius, nisi de ejus mandato.* At quidquid sit de aliis censuris (quod inquirere hujus loci non est) certe dum nos præsens edocet Decretum, quod minime expedit, quod absolutio transgressorum confessionis, & communionis paschalis ab Episcopo sibi reservetur, insimul nos instruit, quod a quolibet confessario absolvi illi possunt, eorumque censuræ relaxari. Decisionis ratio esse potest, quia cum per præfatas pœnas intendat Ecclesia corrigere, & mederi, faciliorem etiam iisdem aperit viam, per quam ad resipiscentiam, & salutem valeant pervenire.

IV. Quod si adeo pestifero, gravique veterno laborent, ut neque expergefiant ad excommunicationis remedium, Tridentinum *sess. 24. de Reform. cap.* 3. potestatem Episcopis facit procedendi contra eos tamquam de hæresi suspectos: *Excommunicatus vero quicumque, si post legitimas monitiones non resipuerit, non solum ad Sacramenta, & communionem fidelium, ac familiaritatem non recipiatur, sed si obdurato corde censuris annexus in illis per annum insorduerit, etiam contra eum tamquam de hæresi suspectum procedi possit.*

DECRETUM VIII. CAPITIS, IN ORDINE XVIII.

Præsenti Decreto nostro sancimus dictis Fratribus, & Presbyteris dictæ Societatis, & aliis privilegiatis prædictis, quibus id a Sede Apostolica indultum est, idoneis tamen, & ab Ordinario approbatis, peccata sua, etiam quadragesimali, & paschali, & quovis alio tempore confiteri licite posse, dummodo tamen iidem sæculares Christifideles Sacramentum Eucharistiæ die festo Paschæ Resurrectionis in propria Parochia ab eodem Parocho sumant. Clemens VIII. anno 1592. adversus quosdam Galliæ Episcopos.

I. COnfessio annua, & communio paschalis a Cap. *Omnis* mandantur fieri *proprio Sacerdoti*, cujus nomine cum Parochum, eumve, qui ejus jussu Sacramenta dispensat, venire, ex juribus compertum sit, ac Auctoribus, Joannes e Poliaco Confessiones apud Regulares factas, ad satisfaciendum prædicto præcepto putavit invalidas, nec postmodum defuere rigidiores quidam Galliarum Parochi, qui quasi ab orco revocantes sententiam ejusdem Joannis, ausi sunt propugnare necessitatem confessionis faciendæ proprio Parocho, saltem in Paschate. Nitebantur autem & verbis, & menti laudati canonis. Verbis, quia per ea indiscriminatim proprio Sacerdoti facienda committitur confessio, & communio, & hanc nemo denegat a Parocho esse distribuendam, menti vero, quæ fuit, ut proprius Parochus saltem semel in anno oves suas pasceret, & recognosceret.

II. Sententiam Joannis e Poliaco damnavit Joannes XXII. in extravag. *Vas electionis*, & adversus Galliarum Parochos Clemens VIII. præsens edidit Decretum, cujus patulam ecce rationem. Regulares juxta Clem. *Dudum* §. *statuimus* de sepult. habent a Papa licentiam audiendi sæcularium confessiones, atque jurisdictionem, quam ut exerceant, dependebant olim ab approbatione suorum Regularium superiorum, & præsentatione apud Episcopum, in cujus Diœcesi debebant confessiones excipere; nunc autem juxta Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 15. dependent insuper ab Episcoporum approbatione, non quidem tamquam a medio, a quo jurisdictionem accipiant, uti evenit in confessariis sæcularibus, sed tamquam a conditione, sine qua jurisdictionem, atque licentiam, quam habent a Papa, non valent executioni mandare. Id non obscure indicant ea Decreti verba: *Dictis Fratribus, & aliis privilegiatis prædictis, quibus id a Sede Apostolica indultum est*; certe enim per ea Regularibus præ sæcularibus declaratur indultum aliquod Sedis Apostolicæ, quod propterea ab Ordinariis locorum minime consequuntur, licet quoad executionem ab eorumdem approbatione tamquam a conditione dependeat, sicuti sequentia verba demonstrant: *Idoneis tamen, & ab Ordinario approbatis.* Quod Sedis Apostolicæ indultum est illud Clem. *Dudum*, nempe licentia ad excipiendas quandocumque, etiam paschali tempore, sæcularium confessiones; non quidem integre, ut babetur in cit. Clem., scilicet prævia sola Regularium præsentatione apud Episcopos, & adhuc his reluctantibus, quatenus eos secundo præsentatos rejecerint, sed limitate, seu supposita Ordinariorum approbatione, quam ut supra postmodum Tridentinum in conditionem apposuit. Sæculares itaque cum propria apud Regulares confitentur peccata, satisfaciunt canoni, quia ea aperiunt confessariis delegatis per Sedem Apostolicam, & habentibus facultatem a Papa, qui dubio procul supremus, & proprius Sacerdos est in universa Ecclesia.

III. Secus est de communione paschali, super quam nulla legitur facultas Regularibus facta, quinimmo Romani Pontifices constanter declaraverunt, non satisfieri præcepto, nisi eadem suscipiatur in propria Parochia de manu Parochi, unde Decretum: *Dummodo tamen iidem sæculares christifideles Sacramentum Eucharistiæ die festo Paschatis Resurrectionis in propria Parochia ab eodem Parocho sumant.* Rationem exposcis? Libens obsequor: In confessione sincere pandi debent secretiora, etiam cordis, quare si de necessitate facienda foret proprio Parocho,

cui & notiora abscondere non semel nonnullis dictat prudentia carnis, persæpe exponeretur frustrationis periculo, aliisque gravibus incommodis, quibus cum non subjaceat communio paschalis, hæc parochiali juri merito alligata fuit, illa vero ad fidelium arbitrium etiam cuique ex approbatis Regularibus fieri indulta. Idem esto judicium de confessariis sæcularibus, simpliciter, & sine ulla temporis exceptione approbatis, qui hoc ipso confessiones excipiunt de licentia, si non Papæ, Episcopi, quem nomine proprii Sacerdotis relate ad suam Diœcesim non minus venire compertum est. Diximus *sine ulla temporis exceptione approbatis*, quia cum clerus sæcularis non gaudeat indulto Apostolico, sed jurisdictionem, & licentiam audiendi confessiones ab Episcopo recipiat, ab hoc etiam prædicta licentia potest limitari, licet fortasse minime expediat, excipiatur annua confessio, quoties confessarii reperiuntur generaliter idonei. Habent autem adhuc Parochi communionem paschalem, per quam oves suas pascant semel in anno, & recognoscant, nec illis desideratur medium eas recognoscendi per confessionem non quidem per se ipsis administratam, sed per attestationem manu confessarii subscriptam, de qua infra sermo redibit.

IV. Num per Communionem apud Ecclesiam Cathedralem satisfiat præcepto, Auctores quæstionem instituunt, & communiter negative resolvunt; addit vero Lugus *lib.* 1. *dub.* 15. etiam per Papam sic fuisse definitum. Pignatellus *to.* 7. *consul.* 89. *n.* 18., Clericatus *dec.* 48. *n.* 31., Baruffaldus *de comm. pasch. n.* 43. & Bened. XIV. *to.* 1. *notif.* 18. quoddam referunt Innocentii XI. Decretum de die 5. Febr. 1682., in quo cum declaretur, Romæ communicantes in Basilica Lateranensi, vel Vaticana, aut nationali, præcepto non satisfacere, idipsum aperte fore eruitur in aliis mundi plagis de iis, qui contempta propria Parochia, ad Cathedralem communicaturi procedunt. Ego autem, ut causa brevitatis plurima alia taceam jura, solummodo præsens Decretum addo, in quo Clemens VIII. exponens caput *omnis*, claris edicit verbis, communionem paschalem sumendam esse *in propria Parochia*, *& a proprio Parocho*. Quidquid enim olim fuerit, postquam Tridentinum *sess.* 24. c. 13. populum in certas, propriasque Parochias voluit distingui, & unicuique suum perpetuum, peculiaremque assignari Parochum, qui oves suas cognoscere posset, & Sacramentis pasceret, Cathedralis, non amplius fructuose ad satisfaciendum præcepto, Eucharistiam administrat fidelibus alienæ Parochiæ, sicuti nec horum matrimoniis valet assistere.

V. Id fallit primo, si Cathedralis id juris habeat ab Episcopo, qui est proprius Sacerdos in tota Diœcesi, & Parochus Parochorum; & id certe verum est quoad singulares personas; quoad totam vero communitatem nonnullum dubium ingerit Decr. Sacræ Congr. Concil. 29. Febr. 1744., quod sustinendum non esse sanxit Decretum Archiepiscopi Neapolitani circa adimplementum præcepti paschalis in tribus Granciis, quibus id juris fecerat, sed potius præceptum paschale esse adimplendum in Ecclesia curata, & matrice. Idipsum in *Cassanen.* 22. Julii 1741. ab eadem Congreg. fuit definitum: cum enim Episcopus quædam loca ita divulsisset a Parochia S. Juliani, ut in iisdem coadjutorem constituisset, a quo tamquam a Parocho familiæ eorumdem locorum Sacramenta tenerentur suscipere, modus iste approbatus non extitit. Quod si non probatur edictum Episcopi circa adimpletionem præcepti paschalis in alia Ecclesia intra Parochiales limites constituta, & adhuc cum aliqua dependentia a Parocho ratione deputationis coadjutoris, vel subscriptionis schedarum, ut in duobus productis eveniebat casibus; multo utique minus probandum videtur, si id generaliter indulgeret pro Ecclesia Cathedrali, & præsertim sine ulla dependentia a proprio Parocho. Idem judicium facito de Parocho, ita ut quidem valeat uni vel alteri veniam dare, ut in altera Ecclesia præceptum adimpleat, non tamen universo, vel fere universo populo, quia licet sic fortasse consultum fieret juribus, & honori Parochi, non tamen Ecclesiæ matris, quæ privaretur reverentiæ, & subjectionis, quæ ipsi debentur, argumentis, cum filii solverentur obligatione personalis accessus, quemadmodum definiit Rota *post Tambur. de Jure Abbat. dec.* 34. *n.* 6. *& in Burgen. Parochia auxiliaris* 20. *Apr.* 1742. §. 10. *coram Eminentiss. Calcagnino* Id tamen limita, si gravis in oppositum urgeat necessitas, cui cum omnes pareant leges, etiam universim præfata dari posset facultas.

VI. Fallit 2. si Ecclesia Cathedralis gaudeat indulto Apostolico, quod cum quibuscumque aptum sit derogare legibus, absque ullis limitibus exequi poterit, prout ejusdem verba sonant. 3. si eidem assistat immemorabilis consuetudo, quæ jurisdictionem præbet non habenti, sicuti scite scribit Diana *to.* 2. *tract.* 2. *res.* 16. *n.* 3. in favorem Cathedralis Panormi, idque extendit ad omnia Sacramenta, & quidem etiam ad matrimonium 4. dubitari potest de iis Cathedralibus, quibus, in distributione Parochiarum particularis, & distinctus populus assignatus non fuit; eæ enim videntur sibi reservasse universalem jurisdictionem administrandi Sacramenta omnibus de Civitate, & Diœcesi, non quidem intra limites parochiales alienos, sed intra terminos ipsarum Cathedralium, quibus saltem adaptandum videtur cap. *officium* de off. Archipr., & quod ibidem subdit Glossa verb. *A foris veniant*, ubi statuitur, inter cetera ministeria Archipresbyteri Ecclesiæ Cathedralis præcipuum esse administrare Sacramenta omnibus de Diœcesi confluentibus ad illam; quolibet autem in casu Ecclesia Cathedralis administret communionem paschalem alienis parochianis, his semper consignet schedam, ut hac media saltem proprius Parochus oves suas recognoscere valeat, & de adimplemento præcepti certior fieri.

DECRETUM IX, CAP. IN ORD. XIX.

Episcopi declarare non possunt, quod Regulares ad confessiones sæcularium excipiendas approbati, hos in Paschate audire non valeant sine Parochorum licentia, quia Regulares possunt audire Confessiones quorumcumque ad eos confluentium. Congr. Concil. 24. Martii 1597. 8. Jun. 1599., & 26. Martii 1671.

I. Refert Fagnanus in cit. cap. *Omnis*, quod cum Archiepiscopus Salernitanus dubitasset, num Episcopus posset mandare, ne quis tempore Paschatis confiteatur Fratribus Mendicantibus, ex exhibitione compendii suorum privilegiorum apparuit, hos gaudere Apostolica facultate ad excipiendas sæcularium confessiones, etiam tempore paschali, & quod propterea Sacra Congregatio definiit, quod ab Episcopis impediri non valent. Idipsum jam inspicis declarari in præsenti cer repetito Decreto, & jam causam dedimus, quia nempe Regulares a Sede Apostolica habent generale indultum, quod consequenter ab Episcopis tamquam Papa inferioribus, non potest impediri, aut limitari ad Parochorum licentiam, licet post Tridentinum ab Episcoporum approbatione tamquam a conditione dependeat, sine qua executioni licite mandari non valet. Quo Apostolico indulto cum clerus sæcularis minime gaudeat, haud ambigo, quod ejusdem facultas possit ab Episcopis limitari ad Parochorum licentiam.

II. Verum quæ de Regularibus dedimus, nobis liceat aliarum Sanctionum productione roborare. *Illi Religiosi* (sit Decr. 10. cap. in ord. 20.) *qui ad Confessiones audiendas idonei generaliter reperti fuerint, ab Episcopis generaliter quoque, & indistincte absque aliqua limitatione temporis, certorumque locorum, aut generis personarum in Diœcesi propria admittantur.* Clemens X. in sua Const. *Superna* 21. Junii 1670. Regularibus igitur, qui ad audiendas Confessiones regulariter idonei reperiuntur, Episcoporum arbitrio relictum non est, limitatam approbationem præbere cum exceptione alicujus temporis, ne quidem paschalis, aut cum dependentia a licentia ipsorum approbantium Episcoporum, vel Parochorum, unde ibidem subditur, (& erit Decr. 11. cap. in ord. 21.) *Ii vero, qui semel fuerint simpliciter approbati, possunt in Diœcesi Episcopi approbantis quovis anni tempore, etiam paschali, confessiones audire absque ulla Parochorum, vel ipsius Episcopi licentia.* Idem Clemens X. *in cit. Constit.*, qui ut aditum præcluderet effugiis quibuslibet, quibus ab ipso statuta quocumque modo possent eludi, ex scilicet limitando ad confessionem ex devotione, non ad satisfaciendum canoni, addendum credidit: *Ii vero* (sit Dec. 12. cap. in ord. 22.) *qui dictis Religiosis simplici er approbatis paschali tempore confessi fuerint, constitutioni, quæ incipit omnis utriusque sexus, quoad Confessionem duntaxat satisfecisse censeatur.* Idem Clemens X. *in cit. Constit.*, cujus particula *Duntaxat* paschalem communionem excludit, quam per Parochos esse administrandam superius dicebamus.

III. Æquum est, nunc agamus de Regularibus, qui generaliter idonei non reperiuntur, & de his idem Clemens disponit: *Quoad ceteros vero Religiosos qui non adeo idonei reperiuntur, si petierint se admitti* (sit Decr. 13. cap. in ord. 23.) *arbitrio Ordinariorum relinquitur, ipsos cum limitata facultate prout iisdem Ordinariis magis expedire videbitur, probare, & admittere.* Idem *in cit. Const.*, quare nos credimus, quod ejusmodi Regulares cum exceptione temporis paschalis ab Episcopis possint admitti, quatenus id expedire putaverint. Cum enim præsertim tunc temporis ad pœnitentiæ Sacramentum procedant obdurati peccatores variis criminibus, pravis consuetudinibus, atque censuris irretiti, profecto expediens est, pro eo tempore non admittantur, qui minus ex Confessariis idonei reperiuntur. Saltem autem expediens esse non potest, quod Regulares ejusmodi, qui apti nati non sunt Parochorum dependentiam subire, pro paschali tempore admittantur dependenter a Parochorum venia, quæ jam, si idonei non sunt, iisdem idoneitatem præstare non valet.

DECRETUM XIV. CAP. IN ORD. XXIV.

Non satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui confitetur Regulari Episcopo præsentato, sed ab eo injuste reprobato. Alex. VII. 24. Sept. 1665. oppositam thesim proscribens.

I. Doctrinæ a nobis superius traditæ id videtur opponi. Regulares a Pontifice jurisdictionem habent, & quatenus idonei sint, iisdem ab Episcopis approbatio denegari non valet, a qua tamquam a conditione dependent, ut prædictam jurisdictionem exerceant; credibile autem non est, quod Tridentinum exercitium prædictæ jurisdictionis ita Episcoporum approbationi alligare voluerit, ut si hæc adhuc injuste denegetur, illa exerceri non possit, alias quippe Episcopis integrum foret, jus illud Apostolicum in Regularibus universim irritum facere, & Tridentinum manum daret operibus injustitiæ, quod absit omnino dicere. Cum igitur approbatio injuste denegata, haberi debeat pro concessa, videtur, quod confessio ut supra Regulari facta, & valida sit, & satisfactiva præcepti.

II. Etenim per Decreti verba confessio prædicta non declaratur invalida, sed solum impotens ad implendum præceptum, quasi duntaxat Regularis approbatus, Papali delegatione gaudeat ad excipiendas confessiones paschali tempore, non autem reprobatus, licet injuste, communionis instar paschalis, quæ quia

nullam

nullam delegationem ad hanc Regularis habet, si fiat apud Regulares, valida quidem est, sed non satisfactiva præcepti. Verum nobis liceat, talem confessionem etiam invalidam reputare, quia aliat quilibet Regularis posset facile se idoneum cogitare, & judicans in causa propria, confessiones nihilominus excipere Prælatis ipsis reluctantibus, quos inter & Regulares jurgia fierent, & contentiones plurimæ. Ad quæ, & similia evitanda incommoda, arbitramur, quod approbatio sit conditio adeo essentialiter exacta, ut quocumque ex titulo desit, confessionem reddat prorsus invalidam. Et maxime quia in Episcopis injustitia præsumi non debet, & adhuc in casu gravaminis non desunt Regularibus media, quibus possunt se a tali injustitia redimere, recursus nempe ad Sacram Congregationem, quæ purificata Regularium idoneitate, non semel vel Episcopis jussit, ut eosdem approbarent, vel per seipsam eos approbavit, aut aliis, & præcipue vicinioribus Episcopis delegavit eorum approbationem.

DECRETUM XV. CAP. IN ORDINE XXV.

Qui facit confessionem voluntarie nullam, non satisfacit præcepto Ecclesiæ. Alexand. VII. 24. Sept. 1665. thesim proscribens oppositam.

I. AUctores & numero, & pondere graves, eo nixi fundamento, quod Ecclesia præcipere non valet actum mere internum, quem nec deprehendit, nec punit, arbitrati sunt, quod satisfaciat præcepto, qui ita confitetur exterius, ut Sacramentum minime recipiat, vel quia non detegit peccata mere interna, aut internum prætereat dolorem, sive propositum. Consonum id videtur cap. *Omnes*, quod confessionem quidem præcipit, non absolutionem; unde & Alexander IV. Cap. *Quod quidam* de Pœnit., & Remiss. Episcopo Bellovacensi respondet, quod eorum confessiones, qui dicunt se abstinere non posse, sunt excipiendæ; quia licet vera non sit hujusmodi pœnitentia, admittenda tamen est eorum confessio, ac crebris, ac salutaribus monitis pœnitentia indicenda.

II. Qui præceptum annuæ confessionis contendunt non esse mere Ecclesiasticum, sed modificationem præcepti divini, ab his difficultatibus se facile expediunt; Deus namque præcipit, deprehendit, & punit etiam actus mere internos; nos vero ne videamur difficultatem effugere, dicere malumus, quod cap. *Omnis* confessionem imperat, prout est a Deo instituta, adeoque cum dolore, & proposito interno, ac absolutione; unde fideles obligat confiteri *omnia sua peccata*, inter quæ & connumerantur interna, *& injunctam adimplere pœnitentiam*, quam nemo tenetur agere, qui non recipit Sacramentum media absolutione perfectum, & undequaque validum. Ecclesia itaque præcipere potest illos actus internos, qui necessarii sunt ad externos vel ut simpliciter fiant, vel ut recte fiant, aut qui conjunguntur cum externis, quare præcipiens missæ auditionem, præcipit & actum internum, quo quis ei velit assistere in adimplementum præcepti, & præcipiens actus virtutum, imperat & actus internos, sine quibus actus externi non sunt veri actus virtutum. Dum igitur ut supra præcipit Sacramentum pœnitentiæ, etiam jubet confessionem peccatorum cordis, internum dolorem, ac propositum, & receptionem absolutionis, sine quibus Sacramentum non subsistit.

III. Ad rem admodum sunt apposita c. 7. 8., & 17. dist. 30., & Clem. *Ne in agro*, ubi excommunicatione plectuntur, qui putaverint contemnenda jejunia communia, aut qui in die Dominico jejunaverint in contemptum ejusdem diei, aut ex interna superstitione, & denique Monachi, qui curias Principum adeunt, ut suis Prælatis, vel Monasteriis noceant. Cum itaque ibi plectantur actus interni, quidni ab Ecclesia & plecti poterunt, qui faciunt confessionem voluntarie nullam ex defectu alicujus interni, etsi pœnæ quoad forum externum infligi non possint, donec exterius constet de culpa? ex quibus abunde constat ad argumenta; Alexander vero III. probat memoratam confessionem, non ut sufficientem ad observantiam præcepti, sed qua utilem ad hoc, ut a confessariis possint accedentes salutaribus monitis adjuvari, & ad verum dolorem, & constans propositum iidem induci.

IV. Habens duo peccata, puta furti, & perjurii, si attritione supernaturali doleat de furto ex motivo particularis turpitudinis, & invincibiliter oblitus perjurii, solum furtum confiteatur, facit confessionem validam, & informem, quia non recipit formam gratiæ ob obicem perjurii non retractati, & quæritur, an iste satisfaciat præcepto? Resp. affirmative, quia iste reapse recipit pœnitentiæ Sacramentum, licet non fructum, qui ceteroquin cum finis extrinsecus præcepti sit, non intrinsecus, sub præceptum non cadit. Idem esto judicium de eo, qui invincibiliter putans accedere cum debito dolore, aut proposito, faceret confessionem nullam; hic enim non facit confessionem voluntarie nullam, ut per sanctionem feriri intelligatur, quinimmo cum quantum est ex se præstet, quod arbitratur sufficere, dignus non est, qui transgressor præcepti putetur; & hæc ratio item militat de præcedenti casu, in quo non recipit Sacramenti fructum.

DECRETUM XVI. CAP. IN ORDINE XXVI.

Præcepto Communionis annuæ non satisfit per sacrilegam Domini manducationem. Innoc. XI. 2. Martii 1679. oppositam profligens propositionem.

I. QUam in simili agentes de confessione annua, satis oberi prosecuti sumus calamo, paucis nunc expedimus quæ-

stionem. Præceptum de communione vel non est, nisi modificatio præcepti divini, quatenus Ecclesia determinavit tempus, quo illud congruentius adimpleatur, vel si est mere Ecclesiasticum, certe talem communionem præcipit, qualem Christus instituit, piam scilicet, animæ proficuam, & vivificam, & nutritivam spiritualis vitæ, unde Joan. 6. *Et qui manducat me, vivet propter me*; quid enim unquam aliud indicat Cap. *Omnis*, dum Eucharistiam *reverenter* suscipi mandat; sicuti itaque non satisfacit naturali præcepto sumendi cibum ut medium ad conservandam vitam corporalem, qui profanum cibum sumit cum veneno, quod obex est, ut ille vitam nutriat, quinimmo hanc enecat, & destruit; ita ille, qui sacrilege communicat, non satisfacit præcepto sumendi cælestem cibum, cum simul edat, & bibat venenum animæ, & spiritualis vitæ juxta illud Apost. 1. Cor. 11. *Qui manducat, & bibit indigne, judicium sibi manducat, & bibit*.

II. Non sic est de eo, qui invincibiliter oblitus peccati mortalis, accedit ad Eucharistiam cum aliis actibus virtutum citra dolorem peccatorum, & multo minus si ille accederet etiam cum attritione supernaturali; ille enim valide, & non sacrilege communionem suscipit, & bona fide accedit, se credens esse in statu gratiæ, & sufficienter dispositum, etsi effectum gratiæ non consequatur ratione obicis, non retractati, hic vero etiam gratiam suscipit, quam Sacramentum tunc causat per accidens primum, quare uterque præcepto satisfacit.

DECRETUM XVII. CAP. IN ORDINE XXI.

Confessores Regulares cogendi non sunt habere libros, in quibus scribantur nomina pœnitentium, quod Parochorum proprium est, sed sufficit, quod pœnitentibus in scriptis consignent attestationem schedulam, ubi est præceptum, vel consuetudo, ut eam Parocho exhibeant tempore Paschatis. Congreg. Concil. 18. Martii 1586.

I. TAmquam præambula præmittenda censemus quædam dubia cum opinionibus Theologorum, quæ circa confessionem annuam communiter excitantur. Primum est, num qui nullius sibi conscius est peccati lethalis, vel venialis, debeat semel quotannis confiteri? Affirmat Alexander 4. *par. qu.* 18. *membr.* 4. *art.* 1. §. 2., ita tamen ut ejusmodi homo se sistere debeat coram Sacerdote, & generatim se confiteri peccatorem. Negat communis opinio, tum quia textus habet, *sua omnia confiteatur peccata*: tum quia tota deest præcepti, & legis materia, & substantia.

II. Secundum excitatur de eo, qui venialibus simul, & lethalibus criminibus est obnoxius, aut qui solis tenetur venialibus. Illum nemo ex Auctoribus a confessione mortalium liberat, quisquis vero item absolvit a confessione venialium, quod hæc sint materia confessionis libera, quæ in casu neque per accidens ratione præcepti potest fieri necessaria, cum jam habeatur materia necessaria, scilicet peccata mortalia. Hunc autem, nimirum qui solis obstrictus est venialibus, quamplures obligant ad confessionem aliquorum, non omnium, quia etiam venialia sunt vere, & proprie peccata, & textus habet; *omnia sua confiteatur peccata*; communior tamen sententia eumdem absolvit; cum quia præceptum Ecclesiasticum non est, nisi modificatio præcepti divini, & jure divino nemo cogitur ad confessionem venialium, tum quia textus *omnia peccata* jubet esse confitenda, quare necesse est disponat de solis lethalibus, cum credibile non sit, quod Ecclesia ad omnium peccatorum venialium, quæ non ita facile discernuntur, confessionem fideles compellat.

III. Sotus ulterius progreditur, & *in* 4. *dist.* 18. *qu.* 1. *art.* 3. videtur asserere, quod Ecclesia nec potest imperare confessionem venialium, quia id esset materiam novam Sacramenti facere, & mutare veterem a Christo constitutam, nam ex Christi institutione peccata venialia sunt solum materia apta, & voluntaria, & tunc essent necessario confitenda. Contra Sotum insurgunt Cajetanus, Navarrus, & alii, & cum venialium confessio sit opus, & officium virtutis, & usus utilis, & salutaris Sacramenti, nihil vetare asserunt, quod ab Ecclesia possit præscribi, sicuti plura alia opera, quæ sunt in solo consilio, Ecclesia præcipere potest, & tunc fiunt nobis in præcepto, quæ antea solum erant in consilio. Etsi tamen tunc venialia sint, necessario confitenda, non propterea sunt materia necessaria Sacramenti, quod adhuc ea lege posita, possunt extra confessionem deleri, & aliis remediis expiari, ubi quia peccata lethalia sunt materia necessaria, non dimittuntur, nisi per confessionem in re, vel voto susceptam.

IV. Num adsit certum, & definitum tempus, quo tale præceptum debeat impleri, tertium efformat dubium, in quo duæ contrariæ versantur sententiæ. Prima communior in utilem præcepti adimpletionem assignat totum anni spatium, quia textus habet: *semel quotannis confiteatur*. Altera vero præceptum urgere sentit quadragesimali tempore, quod proxime præcedit Pascham, vel ipso paschali tempore; & id videtur usu receptum, & a Tridentino probatum *sess.* 14. *cap.* 5. *in fine*, unde etiam Sixtus IV., in const. *Nos illius* inter extravagantes communes *de Tregua*, *Pace* Mendicantibus præcipit, ne doceant, Parochianos minime obligari saltem in paschate ad confitendum Sacerdoti, cui de jure communi quilibet quotannis in paschate confiteri debet.

V. Quartum dubium agitat, an præceptum annuæ confessionis sit datum causa Eucharistiæ idonee suscipiendæ, an

potius absolute & per se? Quidam senserunt nullum esse præceptum per se, sed solum ratione Eucharistiæ, ad quam idonee recipiendam præexigitur sacra peccatorum confessio; communi tamen sententia receptum est, dari præceptum per se, quia cit. cap. *Omnis* utrumque præcipit, & ut quisque semel in anno confiteatur, & ut in paschate Eucharistiam suscipiat; quod & probat Ecclesiæ praxis, dum citius ad confessionem astringit pueros, quam ad communionem.

VI. Denique quintum dubium est, qua ratione annos computari debeas, cum Ecclesia imperat, ut semel in anno confiteamur; & hac in re tres sunt sententiæ, quarum prima eum computat a tempore, quo quis confessus est; secunda a prima die Januarii, prout est in usu, & consuetudine hominum, cui jura adaptari præsumuntur, quando aliud non exprimunt; tertia vero eumdem potat incipere ab una Pascha ad alteram, sicuti computatur annus Ecclesiasticus, ad quem pertinet confessio annua, & non ad profanum, qui incipit a prima die Januarii.

VII. Hæc modo nostrum judicium expectant, cui viam sternat expositio præsentis Decreti, a quo edocemur, quod fideles, ubi est præceptum, vel consuetudo, tenentur in Paschate exhibere Parocho confessionis schedulam, utique alias a communione arcendi. Non nisi præmunitos confessione peccatorum ad esum Eucharistici cibi in Paschate esse admittendos, statuere synodi Lingonensis anno 1542. Burdigalensis anno 1582. Bituricensis anno 1584., aliæque permultæ apud Natalem Alexandrum *de Euch. cap.* 1. *art.* 3. *reg.* 9., quibus ego adjicio Acta Eccl. Mediol., quæ *to.* 1. *pag.* 387., *&* 661. *editionis Lugdunensis* etiam meminere schedulæ: *Non administretur in Paschate SS. Eucharistiæ Sacramentum, nisi confessis sibi, aut alicui ex confessariis approbatis, de qua confessione fidem scriptam ferant*.

VIII. Præceptum confessionis annuæ quadragesimali, vel Paschali tempore urgere, superius producta Decreta ubertim etiam indicant, dum, ut declarent per confessiones factas apud Regulares eidem satisfieri præcepto, Regularibus asserunt Apostolicum indultum confessiones sæcularium excipiendi *etiam quadragesimali, vel Paschali tempore*. Rituale item Romanum *de sepult.* plectit privatione sepulturæ *eos, de quibus publice constat, quod semel in anno non susceperint Sacramenta confessionis, & communionis in Pascha*. Accedit, quod Sixtus IV. *const. cit.* aperte dicit, quod *jure communi quilibet Parochianus debet quotannis in Pascha proprio Sacerdoti confiteri*, & dubium quodlibet Tridentinum videtur adimere, dum *sess.* 14. *cap.* 5. *in fine* relato Decreto, atque probato de confitendo semel in anno, subdit: *unde jam in universa Ecclesia cum ingenti animarum fidelium fructu observatur mos ille salutaris confitendi sacro illo, & maxime acceptabili, tempore quadragesimæ: quem morem hæc Sancta Synodus maxime probat, & amplectitur tamquam pium, & merito retinendum*.

IX. Quibus præsuppositis nos certi juris putamus, præceptum prædictum non habere certum, & definitum tempus, sed totum anni spatium, cum cap. *Omnis* aperte teneat, *ut quisque semel in anno confiteatur*; ratione vero consuetudinis, & juris specialis alicubi recepti, urgere quadragesimali, vel paschali tempore; nihil enim impedit, quod confessio, quæ de jure communi semel in anno fieri debet, alicubi, necesse sit, fiat tempore determinato, consuetudine, vel speciali jure sic interpretante, ac declarante jus commune. Quare dum Sixtus IV. ait, *jure communi debet Parochianus*, non intendit, quod per cap. *Omnis* confessio indicatur paschali tempore, cum illud diserte nimis eamdem præscribat *semel in anno*, ut id rite potuerit dicere, sed dumtaxat innuit, jus commune in memorato capite constitutum, consuetudine fere ubique recepta, declaratum fuisse, ut confessio annua fieri debeat tempore quadragesimali, vel paschali. Id clarius indicat Tridentinum, dum in primis absoluta statuit, quod ex Decreto Concilii Lateranensis, quisquis *semel in anno* confiteri debet, & postea subdit, quod inde devenit in universam Ecclesiam salutaris mos confitendi tempore quadragesimæ. *Quem morem* (sedulo verba nota) *hæc Sancta Synodus maxime probat, & amplectitur*, non tamquam ubique obligatorium, sed solum, ubi sic recepta consuetudo obtinuit, & sernat specialia jura, sed *tamquam pium, & merito retinendum*, quatenus nempe illud aptius tempus est, in quo præceptum adimpleatur, cum sic & insimul confessio deserviat ad celebrandam Pascham cum majori animi puritate, & ad dignius accedendum ad esum eucharistici cibi. Hinc autem ubertim habes, quos ad limites trahas, quod ex Rituali Romano productum fuit, necnon ex laudatis Decretis, quæ nonnisi ratione memoratæ consuetudinis Regularibus adjudicant indultum Apostolicum excipiendi confessiones sæcularium tempore paschali, ut significent satisfieri præcepto per confessiones habitas apud Regulares, non autem quia de jure communi confessio eo tempore fieri debeat.

X. Consuetudo ejusmodi, ubi inducta est animo se obligandi, aut ipsi assistunt specialia jura, obligatoria est, secus vero, ubi inducta tantummodo fuit causa dignius sumendi sacram Eucharistiam, vel devotius celebrandi Pascham, ibi tamen laudabilis adhuc est, admodum pia, & ut habet Tridentinum, *merito retinenda*, licet postea satisfiat præcepto, in quocumque alio anni tempore habeatur confessio. Si hanc causam dixeris, ob quam præsens Decretum exigis præceptum, vel consuetudinem, ut fideles compellat ad exhibendam Parochis confessionis schedulam tempore Paschatis, absit, quod ego refrager pro locis, in quibus præceptum est, vel consuetudo obligatoria confitendi tali tempore, ut sic Parochi certi fiant de adimpletione præcepti, antequam fideles ad sacram Synaxim admittant. Quod si id extendas ad loca, quæ non habent præceptum, vel consuetudinem obligatoriam confessionis pro eo tempore, potest quidem exigi confessionis schedula, sed non quæ habita fuerit quadragesimali, vel paschali tempore, sed quæ intra anni spatium, & adhuc Parochus teneretur accedentibus sacram synaxim præbere, quia confessionis præceptum totum annum in initte habet spatium, & sacræ Eucharistiæ sumptio non præexigit necessario peccatorum confessionem, sed solum statum gratiæ, in quo quilibet præsumitur, nisi constet oppositum.

XI. Confessionis autem schedula nedum exigi potest, ubi præceptum, vel consuetudo obligatoria ut supra est confessionis prædicto tempore habendæ, sed ubivis, modo tamen, qualem descripsimus, licet eamdem non expediat exigi, ubi non viget consuetudo eam exigendi. Divus Thomas *quodl.* 1. *art.* 12. quæstionem instituit, *utrum sacerdos parochialis debeat credere suo subdito dicenti se esse confessum, ut propter hoc ei Eucharistiam det*, & eamdem affirmative resolvit, *quia in foro pœnitentiæ creditur pœnitenti pro se, & contra se, & pari ratione posset falsum dicere confitendo*. Hæc est causa, ob quam non expedire diximus, quod confessionis exigatur schedula, ubi eam exigendi usus non est; ceterum quod exigi ea valeat, dubium non est, cum sit medium unicum, per quod super adimpletione præcepti certi fieri possunt Parochi, quibus a Rituali committitur, ut transgressores Ordinariis denuntient, constitutis utique plectendos pœnis, quas etiam transgressores præcepti solius confessionis superius manere dicebamus. Quam ex D. Thoma dedimus, fortasse item est causa, ob quam ab exactione confessionis schedulæ ecclesia generaliter abstinet, & nihilominus accedentibus communionem præbet, ad quam sufficienter censetur dispositus, qui nullius conscius est noxæ lethalis.

XII. Nunc descendimus ad id, quod de confessariis Regularibus subdit Decretum, quod nempe *cogendi non sunt habere libros, in quibus scribantur nomina pœnitentium*, & insimul rationem reddit, *quia id Parochorum proprium est*, qui singulis annis debent distinctim describere universos suæ curæ commissos, qui cum sint doli capaces, respective tenentur ad Sacramentum pœnitentiæ, & Eucharistiæ, ut congruo tempore diligenter cognoscere valeant vultum pecoris sui, & transgressores denuntiare; hic autem liber dicitur *liber status animarum*, qui a Rituali *tit.* 93. a quibusvis Parochis teneri mandatur, ejusque meminit Tridentinum *sess.* 22. *de Reform. cap.* 1. Quam recognitionem ovium ut Parochi, ubi usus est, etiam quoad confessionem habere valeant, Decretum Regularibus præcipit, ut suis pœnitentibus consignent attestationis schedulam super confessionem annuam, quam ex privilegio Apostolico valent excipere.

XIII. Hora est, nostrum promamus judicium super dubia, quæ superius una cum auctorum sententiis dedimus, atque rationibus. Qui itaque tenetur noxis lethalibus, earumdem omnes debet utique Sacramento subjicere, non tamen veniales, si his etiam reperiatur infectus; veniales enim culpæ ex se non sunt necessario confitendæ, & in casu neque per accidens, cum jam habeantur mortales, per quarum apertionem perficitur Sacramentum, & adimpletur præceptum. Adstrictus solis venialibus ad aliquorum confessionem tenetur, non omnium; quorum autem, confitentis relictum est arbitrio. Si namque non teneretur ad confessionem, quisquis posset eludere Parochos causando defectum mortalium, & nunquam tuto possent fieri transgressores pœnis per canonem constitutis. Sane in Clem. *Ne in agro Dominico* præcipitur Monachis, ut singulis mensibus sublata occasione quacumque semel saltem ad confessionem accedant; quod & præcipere, immo & frequentius, Sacerdotibus sæcularibus solent Episcopi, exigentes ab eis insuper confessionis schedulam; ergo opus est, etiam qui solis tenetur venialibus, ad confessionem obligare intendat Ecclesia, cum fieri non possit, quod omnes Sacerdotes, & Monachos tam crebro lethalis conscientia premat.

XIV. Non obstringitur autem ad confessionem omnium venialium, quia ad horum confessionem non tenetur, nisi per accidens, ratione scilicet adimplendi Ecclesiastici præcepti, ad quod sufficit confessio cujuscumque venialis; unde cap. *Omnis* dum habet *Confiteatur omnia sua peccata*, de mortalibus quidem loquitur, quorum si aliquod taceatur, confessio evadit sacrilega; non ita tamen de iisdem disponit, ut si quis solis venialibus sit obstrictus, horum aliqua non teneatur Sacramento subjicere ad implendum præceptum, quod cum sit impositum universitati fidelium, ex hoc ipso titulo videtur etiam comprehendere ut supra venialia in defectu mortalium, quibus possibile non est, quotannis infecta sit multitudo fidelium; & maxime quia textui æque erat facile dum dixit *Confiteatur omnia sua peccata*, addere *mortalia*, si venialibus in quocumque casu voluisset parcere.

XV. Hinc si quis inferat eum, qui nullis obstrictus est venialibus, teneri ad confessionem aliquorum ex peccatis olim confessis, & absolutis, videtur quidem consequenter loqui ad superius a nobis tradita, cum non minus hæc sint materia sufficiens, & apta, & non minus itidem possint esse materia confessionis, & alias causando defectum etiam venialium, posset quilibet Parochos, & pœnas statutas eludere; quæ sunt rationes, ob quas nos fideles obstrinximus ad confessionem venialium. In contrarium tamen est doctrina D. Thomæ, qui *quodl.* 1. *art.* 12. *ad* 1. habet: *Non potest aliquis alicujus* *boni-*

hominis auctoritate compelli ad confitendum peccatum, quod alteri confessus est, qui absolvere potuit, quia confessio peccatorum quoddam sacramentale est divino imperio subiacens, non humano. Verum nos, qui venialium peccatorum, quæ jure divino confessioni necessario non subjacent, confessionem indicimus ad satisfaciendum præcepto, super Ecclesiæ auctoritate circa peccata confessa, & absoluta tricari nolumus, neque immorari, sed magis dicere, quod cum peccata olim confessa, & rite absoluta jam amplius peccata non sint, utpote per pœnitentiam destructa, atque deleta, nullatenus subjecta esse possunt cit. cap. *Omnis*, quod fideles obligat confiteri *Omnia sua peccata*, quibus scilicet obstringuntur, & non quibus olim tenebantur, & amplius non sunt.

XVI. Ubertim hinc habes, confessionis lege minime teneri, qui vitam etiam venialibus immunem semper traducit; huic enim & deest materia sufficiens confessionis; unde etiam Ecclesiasticæ consecutæ inde legis, quæ cum peccatorum confessionem præcipiat, consequenter nec se sistere Sacerdoti obstrictus esse potest, cum ei confessionem peccatorum facere non valeat. Habet vero spiritualis Pastor, unde adhuc vultum pecoris sui agnoscat, considerando exterius vitam ejus, licet non per confessionem, vel confessionis schedulam. Et sane qui in pelago hujus vitæ, in quo tam crebræ agitantur procellæ, occurruntque occasiones periclitandi, per totum vitæ cursum, vel adhuc unum annum sine ulla, ne quidem veniali culpa vitam transigit, subministrat Parocho, & unde credat ei, quæ sibi ab illo dicuntur, & unde discat spiritualiter proficere in hac lacrymarum valle.

XVII. Quantum vero ad tempus, in quo præceptum obligat, jam late diximus solum vi specialium statutorum, vel consuetudinis obligatoriæ, restrictum esse posse ad paschale tempus, ex se autem, & de jure communi totum anni spatium habere utile, quem incipere a Paschate, & desinere in sequenti Paschate, dicemus infra, agentes de communione annua, ubi dabuntur alia plurima de confessionis præcepto. Quod si totum anni spatium utile habet confessio, hujus utique præceptum datum non est causa Eucharistiæ idonee suscipiendæ, sed per se, & seorsim obligat, quare qui vel nullius, vel solius venialis culpæ conscius, in Paschate communionem suscipit, communionis quidem legem servat, confessionis non item, si postmodum intra annum in mortalem lapsus, hanc, vel venialem, qua tenebatur, negligat confiteri.

XVIII. Duo dubia præsentis Decreti expositionem claudant. Primum est, num semel confessus in anno, si in eodem anno in lethale peccatum labatur, confiteri eo anno iterum debeat? Resp. negative, nam iste jam implevit Ecclesiæ legem, quæ solum *semel in anno* confiteri jubet. Alterum vero est de eo, qui semel in anno confessus, post confessionem meminit, se oblitum esse alicujus noxæ lethalis; & hunc diximus differre posse confessionem prædicti peccati ad annum proxime sequentem, quoniam integram ipse formaliter fecit confessionem omnium suorum peccatorum, licet non materialiter, unde quantum est de se, satisfecit Ecclesiæ legi de annua confessione peccatorum omnium.

DECRETUM XVIII. CAP. IN ORD. XXVIII.

Intelligimus optimo jure satisfactum esse canoni, si in hebdomada sancta, vel intra octavam Paschæ Resurrectionis Dominicæ secundum meliorem dispositionem conscientiæ, & aptiorem mentis devotionem fideles præparatione debita Sanctum Eucharistiæ pignus accipiant, & cum Domino Pascha celebrent ad salutem, & huic sententiæ omnes volumus acquiescere. Eugenius IV. Const. *Fide digna* 8. Julii 1440.

I. QUid veniat nomine Paschatis, in quo ad satisfaciendum canoni quivis fidelis tenetur Eucharistiam suscipere, non una una est Auctorum, aliqui ad solam Resurrectionis diem caput limitant, & favorabilia videntur habere illa Decreta, quæ propterea eamdem solam diem accipiunt, dum Regularibus facultatem faciunt administrandi Eucharistiam. Extendunt alii ad diem Dominicæ Cœnæ, & consuetudinem allegant, & denique Panormitanus duos item ad Pascham consequenter dies putat utiles, qui veluti sunt extensiones quædam ejusdem diei Paschatis. Liberalius est præsens Decretum, quod spatium dierum quindecim ad rem fructuosam declarat, *a Dominica nempe Palmarum ad Dominicam in Albis inclusive*, & cum statuat, *huic sententiæ debere omnes acquiescere*, quoscumque alios revocat dicendi modos. Et quidem si tale præceptum soli diei Paschæ alligatum esset, onerosum nimis foret tum Parochis, tum fidelibus ipsis, & observatu valde difficile. Parochis quidem, qui frequentem habent populum, & quandoque a clero non, vel vix aliquem adjutorem; & præsertim quia & excipiendis confessionibus, & communicandis, & assistendis infirmis deberent itidem esse intenti, ut taceam munera alia missarum, & officiorum divinorum, in quibus ea die occupantur.

II. Opus non est, recenseam, quod illa Parochorum incommoda non minus indirecte in Parochianos reflectunt, qui insuper cum variis destineantur curis, & vacare debeant custodiæ puerorum, infirmorum, & rerum domesticarum, & eorum itidem plurimi a Parochiali sint valde dissiti, profecto in solo die Paschæ prædictum præceptum toti fidelium turbæ fieret observatu difficile, adhuc ubi plurimus assistit clerus; quid autem, ubi solus Parochus, vel unus, alterve de clero? His si addantur melior conscientiæ dispositio, dignior mentis devotio, plenior animi serenitas, aliæque dispositiones quamplurimæ, quas tanti exposcit dignitas Sacramenti, & spiritualium fructuum copiosior ubertas, quas pro libito habere in nostro non est positum arbitrio, rationem, profecto fas est, facias Decreto, quod unam dumtaxat, vel alteram non addidit diem, sed memoratos quindecim utiles dies declaravit. Quæ dicta tuoro sine præjudicio illorum locorum, ubi consuetudo latius concedit spatium, Eugenius quippe IV. non intendit ad strictiores terminos arctare utile spatium, sed ad ampliores extendere, & adeo, ut motiva, quæ suæ constitutionis adduxit, impulsiva solummodo censeri debeant, ac per consequens, quod adhuc præcepto satisfaciant, qui ex solo corpore usque ad Dominicam in Albis communicare distulerint, ut non obscure eruitur ex verbis, quæ subdimus.

III. Sunt autem ejusmodi verba, quibus Eugenius utitur in exponendo cit. canone: *Dicimus expresse, non intentionis legislatoris fuisse, animas illaqueare fidelium sub culpa mortali ad communicandum præcise in die Resurrectionis Dominicæ, sed terminos statuisse a Pascha ad Pascham, cum dicat* semel in anno, *& infra* ad minus in Pascha &c. *Mens enim magis, quam verborum sonus, est attendenda discreto. Intelligimus itaque, &c.* ut in producto Decreto. Duas particulas, quibus canon afficitur, Eugenius ponderat, & ex iisdem duo eruit præcepta virtualiter distincta, primum ex iis verbis *semel in anno*, & hoc est præceptum communionis annuæ, cujus limites statuit *a Pascha ad Pascham*; alterum vero ex consequentibus verbis *ad minus in Pascha*, præceptum scilicet communionis paschalis, cujus terminos assignat a *Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis inclusive*, si non ex vi soni verborum Canonis, ex intentione legislatoris, uti diserte se exprimit.

IV. Quæ præcepta etsi bina sint, communionem non multiplicant, ita ut ultra paschalem communio alia intra annum sit habenda, sed cum paschalis habeatur intra annum, per eam satisfit etiam præcepto communionis annuæ. Non sic tamen est de communione annua, per quam non satisfit paschali, nisi habeatur intra quindecim dies, quibus ut supra est addicta. Præceptum annuæ non est, nisi divinum præceptum, quod ab Ecclesia interprete declaratur obligare semel in anno ad conservationem spiritualis vitæ; præceptum vero communionis paschalis est mere Ecclesiasticum, latum ad solemnitatem temporis, in quo Christus Eucharistiam instituit, & cum discipulis suis pascham celebrans, sui eosdem participes fecit sacri corporis, ut non obscure denotant ipsa verba Decreti.

V. Disputant Theologi, num qui communicare omisit in Paschate, teneatur postea quamprimum communicare? Negat D. Antoninus *3. p. tit. 14. cap. 19.*, & nititur, quia quando aliquid præcipitur pro tempore determinato, hoc elapso cessat obligatio, unde non tenemur supplere omissum jejunium, vel divinum officium. Affirmat sententia longe communior, quæ distinguit inter præcepta, & horum illa, quæ habent tempus præfixum ad finiendam obligationem, cum ipso tempore expirare sentit, secus vero illa, quæ solum habent determinatum tempus ad non ulterius differendam satisfactionem, remque exemplificat in eo, qui tenetur solvere v. g. centum aureos in Paschate, in quo si eos non solvit, non propterea liberatur ab onere eosdem solvendi, quamprimum potest. Rituale Romanum hanc ultimam sententiam pro communione paschali approbare videtur, dum in paschate communicare omittentes, post octavam Paschæ sæpius mandat admoneri, ut communicent, & quatenus non parent, eosdem denunciari Ordinariis. Id autem Prælati præstant non per impositionem novi præcepti, cujus propterea obligatio, opus est, adhuc persistet, unde & eos, qui obsequi negligunt, pœnis plectunt tantummodo, quæ jam per Cap. *Omnis* constitutæ sunt contra transgressores communionis paschalis.

VI. Verum cum neutra ex his sententiis bina ut supra distinguat præcepta, utraque habet, unde carpatur. Prima verum quidem dicit in eo, quod cum tempore elabi putat obligationem communionis paschalis instar aliorum præceptorum, quæ determinato tempori sunt alligata; sed peccat in eo, quod eum, qui non communicavit in Paschate, ab onere communicandi postea omnimode liberat contra Ecclesiæ praxim, quæ post pascham adhuc eumdem communicare adstringit. Secunda autem verum itidem dicit, dum adhuc post Pascham obligationem communicandi putat urgere; sed postea peccat, quia communionem, quæ adhuc instat, censet esse communionem paschalem contra Ecclesiæ praxim, quæ dum eum, qui prætermisit communicare in Paschate, in sequenti Paschate ad binam communionem non obligat, aperte commonstrat, præceptum communionis paschalis expirasse cum tempore, cui est affixum, alias ad triginta communiones deberet illum obligare, qui triginta annis communionem paschalem neglexisset suscipere, sicut obligatio debitoris centum aureorum in quolibet Paschate, semper crescit juxta numerum annorum, quibus solvere omittit.

VII. Nos itaque bina ut supra distinguentes præcepta, dicimus eum, qui communionem prætermisit in Paschate, adhuc quidem ad communionem teneri post Pascha, non ad satisfaciendum præcepto communionis paschalis, cujus obligatio cum ipso tempore expiravit, sed ad implendum præceptum communionis annuæ, quod cum media communione paschali adimpletum non fuerit, obligare non desinit, donec ejus terminus, qui est a Pascha ad Pascham, non fuerit elapsus. Ecclesia itaque transgressores communionis paschalis, adhuc post Pascham ad communionem obligat, non quidem ad paschalem, sed annuam, & ad hanc (quæ latius habet spatium, & usque ad sequentem Pascham ex se utiliter impletur) intra con-

congruum, quod assignat, sæ obligationis tempus anticipandam eosdem compellit sub comminatione pœnarum, quibus jam puniendi forent ob transgressionem præcepti paschalis, & a quarum inflictione de sua benignitate Ecclesia ultricem manum cohibet, si forte illi resipiscant, suisque mandatis per anticipationem communionis annuæ intra assignatum tempus se præbeant obsequentes. Etsi autem isti lethaliter peccaverint in omissione præcepti paschalis, non tamen denuo peccant, si intra assignatum tempus communionem annuam non perfecerint, dummodo intra annum eamdem expleant, quia mandatum de anticipanda ut supra communione annua pure pœnale est, quod consequenter ad pœnam obligat, non ad culpam; peccabunt vero iterum contra divinum præceptum, si intra annum communicare neglexerint, post annum vero prædictæ communionis lege minime tenentur.

VIII. An qui non communicavit in Paschate, bene vero v. g. in antecedenti Epiphania, teneatur post Pascham communicare, Rosignolus *de Euch. s. 8. art. 3. num. 5.* quæstionem instituit, eamque negative resolvit, illumque dumtaxat obligat ad communicandum iterum in Epiphania sequenti, ne ultra annum differatur communio contra canonem, qui *semel in anno* quemlibet communicare demandat. Sermo est de communione annua, nam quoad paschalem si quis eam omittat in Paschate v. g. anni 1749., peccat eam omittendo, & licet postea communicet in Epiphania 1750., adhuc tenetur iterum communicare in Paschate 1750., quia communionis paschalis præceptum utiliter non impletur, nisi a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis cujuslibet anni. Quoad annuam vero, qui paschalem anni 1749. omisit, si communicet in Epiphania 1750., illius præcepto satisfacit, quia cum communio annua obligare incipiat ab uno Pascha ad sequens Pascha, communionem annuam ille peragit intra annum 1749., qui quoad rem, de qua agitur, non desinit, nisi in Paschate 1750., quare qui communicavit in Epiphania 1750., cum communionem nihilominus intra annum 1749. quoad rem peragat, & non in anno 1750., qui solum incipit in Paschate 1750. ut dicebamus, satisfacit quidem communioni annuæ 1749., sed non 1750., sed hanc non tenetur explere in Epiphania 1751., sed utiliter potest eamdem differre usque ad Pascha 1751. exclusive, usque ad quam durat annus 1750., & in qua incipit annus 1751. Pro adimpletione namque communionis annuæ nihili refert, quod inter unam communionem, & alteram mediet plusquam spatium unius anni, dummodo adimpleatur, antequam elabatur annus, cui est addicta; unde qui communicavit in Paschate 1749., & differt communionem alteram v. g. usque ad Dominicam Passionis 1751., nullum præceptum communionis annuæ infringit, licet peccet per omissionem communionis paschalis 1750., quia eam facere negligit intra quindecim dies, quibus est affixa. Et quidem qui communicavit in Paschate 1749., non peccat contra præceptum communionis annuæ 1749., quia per communionem paschalem satisfacit etiam annuæ 1749., qui desinit in Paschate 1750. Qui vero communicat in Dominica Passionis 1751., etsi intra annum 1750. nullam aliam communionem egerit, adhuc servat præceptum communionis annuæ 1750., quia reapse adhuc illam peragit intra annum 1750. qui solum desinit in Paschate 1751. præceptum enim communionis annuæ, cujus termini juxta Eugenium IV. sunt a Pascha ad Pascham, necesse non est, quod adimpleatur in principio anni, sed sufficit, quod intra annum expleatur.

IX. Annus itaque, quem communio annua in utile habet spatium, Ecclesiasticus est, non naturalis, adeoque aliquando longior, quandoque brevior anno naturali, seu est totum illud spatium temporis, quod est Pascham unam inter & alteram, paschæ adhuc nomine non rigorose sumpto pro solo die Resurrectionis, sed & pro totis quindecim diebus, quos Eugenius putat utiles ad adimplendum præceptum, ita ut annus communionis annuæ v. g. 1749. incipiat a Dominica Palmarum ejusdem anni, & desinat in Dominica in Albis insequentis anni 1750. Quæ omnia dicta itidem sint de confessione annua, ita ut quatenus annua ipsa est, sit præceptum divinum, cui respective applicari debeant omnia, quæ statuta sunt de communione annua; quatenus vero ipsa est paschalis pro locis, in quibus habentur specialia jura, aut consuetudo obligatoria, eadem sit præceptum Ecclesiasticum, de quo dici debent, quæcumque diximus de communione paschali, nisi fortasse quoad ejusdem utile spatium, cujus amplitudinem jura ipsa declarent, aut consuetudo. Qui autem omittit communionem in Paschate, debent annuam, quæ ejusdem loco exigitur, perinde sumere de manu Parochi, ac si esset paschalis, ut de obedientia certa fieri possit Ecclesia, & Parochus semel saltem in anno oves suas pascere, & recognoscere.

DECRETUM XIX. CAPITIS, IN ORDINE XXIX.

Communionis in Paschate præceptum potest extendi in longius tempus ex Episcopi, aut Parochi dispensatione rationabili, veluti si timeatur de relapsu in peccatum, seu gravitas delicti perpetrati id requirat, aut si causa alicujus forensis expeditionis impediat conscientiæ serenitatem. Congreg. Concil. 19. Novembr. 1619.

I. EN quæ consequenter canon habet: *Nisi forte de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum*. Paschalis communio itaque per Eugenium IV. non ita alligata fuit memoratis quindecim diebus, ut etiam post octavam Paschæ differri non valeat, *dummodo adsit causa rationabilis*, cujus quidem a Decreto producantur exempla, sed dictio *veluti*, qua Decretum utitur, abunde indicat, idipsum fore in aliis casibus juxta rerum contingentiam, *accedente tamen consilio proprii Sacerdotis*, explicat Sanctio *Episcopi*, *aut Parochi*. An his id privative competat, affirmat Rosignolus *de Euch. qu. 8. art. 3. nu. 8.*, sed Puteobonellus *de Euch. qu. 2. art. 2.* id latius etiam extendit ad confessarium, cui suam pœnitens aperit conscientiam. Parochi enim, & Episcopi non possunt rectum judicium facere super statum, & dispositionem fidelium, nisi ipsi vel in confessione, aut extra ultro iisdem pœnitentes conscientiam detegant; ad quod Ecclesia fideles obligandos non esse putavit ad præcavenda absurda plurima, quorum superius meminimus. Haud tamen denegaverim teneri pœnitentem, quatenus fuerit requisitus, certiorem facere Parochum, vel Episcopum super legitimam differendi causam, expressam tamen in genere, non in specie per fidem subscriptam manu Confessarii, quem scite monet Benedictus XIV. *to. 3. notif. 4.* non posse pro libito communionem diu differre, sed solum *ad tempus*, congruum tamen in prudenti sui judicio, & ratione habita ad prorogandi causam.

II. Ut differri, an anticipari de consilio valeat, succedit quæstio, quam negative plures diriment, quod super anticipatione Lateranense sileat. Rationem hanc alii putant futilem, quia in impedimento approbato pro dilatione, includi censent etiam impedimentum prævisum ad effectum anticipationis, licet Lateranense prorogationis dumtaxat meminerit, quia frequentius accidit. Ulterius progrediuntur alii, & prævidentem impedimentum obligant ad communionem anticipandam, sicut qui prævidet impedimentum audiendi missam orto jam Sole in die festo, tenetur illam audire summo mane, & similiter teneatur communicare in Dominica Palmarum ad satisfaciendum communioni paschali, qui impedimentum prævidet in ceteris diebus. Verum ita quidem in productis exemplis, aliisque similibus, in quibus fit anticipatio intra tempus, quod præcepta pro sui adimpletione habent utile; sed sicuti ad anticipationem auditionis missæ, aut jejunii, quæ crastina instabunt die, nemo tenetur in die præcedenti, & quatenus anticipet, inutilis omnino est anticipatio ad adimplementum præcepti, ita pronunciandum videtur de communione paschali, ut nec ullus eam anticipare teneatur ante Dominicam Palmarum, nec præcepto satisfaciat, si illam anticipet, etsi prævideat impedimentum futurum tempore constituto.

III. Hæc tamen difficultatem non universim evertunt, nam in allegatis exemplis concessa nec est prorogatio, quæ cum concessa sit in casu communionis, quidni concessa similiter censeri non debet anticipatio, quæ in se laudabilior est prorogatione? At plurima non deest nihilominus ratio discriminis; caput enim *omnis*, & præsens Decretum consulto meminere solius prorogationis, ut anticipationem excluderent, ad hoc ut communio paschalis, quæ diebus, quibus est affixa, ob impedimentum haberi non potest, saltem habeatur in anno, cui itidem est addicta, & in quo prætermissa, qua paschalis, ea adhuc obligat, qua annua, sicuti late superius exposuimus. Idem esto judicium de confessione annua, ubi ratione particularium jurium, vel consuetudinis habenda est in Paschate, ita ut ob impedimentum anticipari non possit, sed debeat differri, ut similiter habeatur intra annum suæ addictionis, in quo prætermissa ut paschalis est, obligat, quatenus annua. Ubi vero confessio alligata non est alicui determinato tempori, jam opus non est, conemur ostendere, quod fructuose anticipari non potest, sed omnino debet differri, ut fiet intra annum, cui canon illam addixit. Ut autem in hoc casu fideles illam differant, non egent consilio proprii Sacerdotis, quinimmo nec causa rationabili, quia jam totus annus juxta canonem favorabilis extat ad implendum præceptum, quod similiter dicito de communione annua.

IV. Verum etsi cuique integrum sit, confessionem intra annum differre, dubium non est, quod qui prævidet impedimentum in ultimis anni diebus, in præcedentibus ejusdem anni eam anticipare tenetur, sicuti dicebamus teneri illum summo mane diei festi audire missam, qui orto jam Sole prævidet impedimentum. Idem judicium facito de communione annua, ad quam tenetur, qui paschalem omisit. Quod si casus ad tales temporis redigatur angustias, ut locum amplius intra annum anticipatio non habeat, si differendi non desit causa rationabilis, non dubitarem de consilio proprii Sacerdotis posse fieri prorogationem ad annum sequentem, ad similem casum ob consimilem causam applicando beneficium, quod indultum est pro communione Paschali, etsi etiam hæc habeat terminum lege præfinitum. Qui autem de consilio proprii Sacerdotis protrahit confessionem, vel communionem annuam, vel paschalem, in re satisfacit præcepto, quia confessionem, vel communionem peragit in anno, vel paschate per legitimam auctoritatem prorogatit, unde D. Thomas 3. *p. qu. 80. art.* 11. *ad 3.* scribit: *Licet in peccatis permanentes non excusentur propter hoc a transgressione præcepti, pœnitentes tamen, qui ut Innocentius ait, secundum consilium Sacerdotis abstinent se, excusantur*.

DECRE-

DECRETUM XX. CAPITIS, IN ORDINE XXX.

Regulares possunt laicis qui degunt intra septa monasterii, eisque actu inserviunt, ministrare Sacramenta Eucharistiæ, etiam tempore Paschatis, ac extremæ unctionis, necnon sepulturam dare in propria Ecclesia juxta Decretum editum in Mediolanensi, non tamen iis, qui quidem actu inserviunt, sed degunt extra septa Monasterii, nec eorum familiis, Congr. Conc. 25. Janu. 1738.

I. DEcretum *in Mediolan.* editum, quod ut supra laudatur, & confirmatur, in cap. de communione infirmorum dare reservamus, unde modo illico gradimur ad communionem paschalem, quam a quolibet in propria Parochia de manu Parochi, aut alterius Sacerdotis ab eo delegati, sumendam esse, quæ superius dedimus, dubitare non sinunt. Non a lege communionis in Paschate, sed communicandi in propria Parochia de manu Parochi, unanimi omnium consensu eximuntur Sacerdotes, qui cum ea munere suo Eucharistiam per seipsos sumant, non de aliorum manibus, quocumque in loco celebrent, censentur satisfacere præcepto. Sed quid de Sacerdotibus tunc temporis infirmitate detentis, impeditis; vel celebrare omittentibus? Opus est distinctione; vel enim si non in die Paschatis, celebrant in aliqua ex diebus a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis, & tunc ubicumque celebrent, adimplent præceptum, cujus adimplemento utile est prædictum totum temporis spatium. Vel nullatenus eo tempore celebrant, & in tali casu cum Eucharistiam per seipsos non sumant, computandi sunt ut laici, & horum instar de manu Parochi tenentur eam suscipere, nullatenus eos excusante dignitate Sacerdotali, quæ dumtaxat eosdem potis est liberare a prędicto onere fidelibus omnibus communi, quatenus ejusdem dignitatis munera exercentes, per seipsos cælestem escam percipiunt.

II. Non sic est de Regulari clero, qui nedum a Parochorum, intra quorum Parochiæ limites monasteria sita sunt, sed etiam ab Ordinariorum jurisdictione exemptus, suum Regularem Prælatum privative agnoscit in Ordinarium, & Parochum, a quo propterea, vel de manu Sacerdotis ab eo delegati, suscipientes Eucharistiam in Paschate, non solum Sacerdotes, qui quacumque de causa a celebrando se abstineant, sed adhuc Clerici, & Fratres Laici satisfaciunt præcepto communionis paschalis. Quibus exemptionis privilegiis cum etiam Novitii, & qui in Regulari habitu Monasteriis inserviunt nondum professi, perfruantur, dubio procul & omnes hi, aliique similes, quocumque appellentur nomine, sumentes Eucharistiam de manu Prælati Regularis, vel Sacerdotis ab eo delegati, præceptum adimplent.

III. Ad personas sæculares quod attinet, a Parochorum, & Ordinariorum jurisdictione duo personarum genera eximit Tridentinum, & Regularibus plene subjicit, unum *sess.* 24. *cap.* 11. *de Reform.* his verbis: *exceptis tamen iis, qui prædictis locis, aut militiis actu inserviunt, & intra septa, ac domos resident, subque eorum obedientia vivunt;* alterum vero *sess.* 25. *c.* 11. *de Reform.*, ubi habet: *Præter eos, quæ sunt de illorum monasteriorum, seu locorum familia, personæ tam Regulares, quam sæculares.* Per primum textum declarantur ut supra immunes, quicumque Monasteriis inserviunt, & quidem non solum in humilioribus servitiis, sed quocumque modo, puta per organædum, cantorem, cappellanum &c., licet per hoc quod ut supra serviant, non continuo immunitate gaudeant, sed insuper requiratur, quod intra septa Monasterii resideant, subque Prælatorum Regularium obedientia vivant, non quidem ratione voti, ut scite exponit Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 10. *lib.* 9. *c.* 14. *n.* 11., sed ratione respectivæ servitutis; unde hæc ultima conditio, quam Tridentinum exigit, non videtur multiplicare, sed fere coincidere cum prima, & hæc fortasse est causa, ob quam præsens Decretum dumtaxat postulat, quod *degant intra septa Monasterii*, & quod *Regularibus actu inserviant*. Ex defectu autem secundæ conditionis a privilegio exemptionis rite eos arcet, qui licet inserviant, non tamen degunt intra septa Monasterii, ob defectum vero primæ, & secundæ eorumdem familias, cum hæ nec actu inserviant, nec intra septa Monasterii resideant.

IV. Ad secundum, quem produximus, descendimus Tridentini textum, per quem exemptione donantur, *qui sunt de Monasteriorum familia*; & in hoc item convenit sequens Decretum (erit 21. cap. in ord. 31.) quod propterea eosdem plene subjicit Regularium Prælatis, perinde ac si Regulares ipsi forent, ita ut eorumdem confessiones excipi possint a Regularibus absque licentia, & approbatione Ordinariorum, quæ ad aliorum sæcularium confessiones audiendas in Regularibus est omnino necessaria: *Prælati Regulares, seu alii Religiosi confessores absque approbatione, vel licentia Episcopi possunt audire confessiones illorum sæcularium, qui sunt vere de familia, & continui commensales, non autem illorum, qui tantum ipsis deserviunt.* Cong. Concil. 14. Aug. 1568., & Clemens X. in constit. *superna* 21. Junii 1670. Nomine *eorum de familia*, qui & *familiares* vocantur, veniunt, qui vel patriæ potestati subjiciuntur, vel Dominicæ, & expensis Patris, vel Domini continuo aluntur. *Cap. ult. de verbor. signif. in* 6. & Barbosa *de offic. & potest. Episc. part.* 2. *allegat.* 5. *nu.* 2. quare ad contrahendam familiaritatem Rota *part.* 1. *recent. decis.* 584. *num.* 3. exigit mentem, & dentem. Mens probatur ex parte familiaris ex servitute, quam Domino præstat, & ex receptione servitii ex parte Domini; dens vero ex eo, quod familiaris partem in pecunia habeat a Domino, victum, & habitationem. Hæc autem quoad eos, qui in monasteriis inserviunt, aperta commonstrant intellectum illorum verborum Decreti: *Non autem illorum, qui tantum ipsis deserviunt*, videlicet, quod prædicti inservientes, ut prædicta exemptione gaudeant, non sufficit, quod præcise inserviant, sed insuper exigitur, quod in & a monasterio habitationem habeant, & victum, licet postea nihili referat, quod ad eorum familias extra monasterium aliquando divertant, dummodo monasterium permanenter inhabitent.

V. Hinc si quis inferat, quod ad prædictum effectum Regularium familiares, itidem dici possunt, qui se iisdem traderent in spirituales filios, & ut tales a Regulari Prælato reciperentur, absit, quod ego refrager, quinimmo quatenus ejusmodi filii a Monasterio gratis iisdem consequantur victum, & habitationem, exemptionis privilegio participes facio. Familiaritas enim etiam petitur a subjectione ad patriam potestatem, & quoad rem, de qua agitur, naturali spiritualem æquivalere arbitror, & adoptantem. Secus est, si Monasterio alimenta solverent, quia tunc expensis Patris minime alerentur, sicuti ad veram familiaritatem exigi dicebamus, & definivisse videtur Sacra Congregatio Concilii 29. Janu. 1718., dum quemdam Comitem, qui in Monasterio cum Regularibus degebat, sacro Viatico refici, & oleo infirmorum ungi a Regularibus irrequisito Parocho non potuisse declaravit, cum tamen id indubie facere potuissent, quatenus ille inter veros familiares connumeraretur. Quidquid autem sit de sacro Viatico, & infirmorum oleo, de quo suo loco reservamus agere, familiares ejusmodi quoad communionem paschalem ad Parochialem tenentur accedere, nihil eisdem suffragante habitatione intra Monasterium, quia mensam gratis non consequuntur. Cum enim isti sine gravi incommodo Ecclesiam Parochialem petere valeant, excusari ab accessu non possunt ex capite impotentiæ, ex quo complures excusant eos, qui intra claustra detinentur infirmi. His autem, nolumus, aggreges, sed vere familiaribus benefactores illos, qui intra Monasterium habitantes, alimenta non solverent, licet bona sua Monasterio legassent, aut donassent, vel eisdem identidem eleemosynas facerent.

DECRETUM XXII. CAP., IN ORDINE XXXII.

An famuli, & famulæ Monialium sæculares degentes in mansionibus sitis in atriis Monasteriorum muro circumvallatis, & quæ sunt contigua monasteriis, & habent portam, quæ clauditur, teneantur recipere Sacramentum Eucharistiæ tempore paschali a Parochis, in quorum Parochiis Monasterium, & Mansiones sitæ sunt? Resp. affirmative, & non amplius. Congr. Concil. 19. Sept. 1722.

I. MOniales iisdem gratiis perfrui, & privilegiis, quibus gaudent Regulares, dubitare non sinunt Constitutiones Xysti IV., & Bonifacii VIII. apud Rodericum *qu. Regul. to.* 1. *q.* 55. *art.* 13., quare cum Clemens IV., & Xystus IV. expresse Regularibus concesserint libere Ecclesiastica Sacramenta ministrare iis, qui in eorumdem immorantur obsequiis, Monialium famuli, de quibus disponit laudatum Decretum, ab earumdem confessario in Paschate communicari posse videntur, & maxime quia Nicolaus V. in specie constituit, *ut confessor Monialium, vel alius Frater ad hoc pro tempore deputatus, Moniales absolvere possit, necnon ipsas servitrices &c. eisque Eucharistiæ seu extremæ unctionis sacramenta Ecclesiastica ministrare libere, & licite, Diœcesanorum locorum, ac Rectorum Parochialium Ecclesiarum, & cujuscumque alterius licentia super hoc nullatenus requisita*, quemadmodum legitur in monumentis Minorum *fol.* 145.

II. Verum etsi respective omnia, quæ superius dedimus de Regularibus viris, fœminis itidem competant, etiam quoad servitrices ipsas, si quæ de licentia intra Monasterii septa immorentur, non tamen adaptabilia ea sunt famulis, aut famulabus, de quibus præsens procedit Decretum. Ut namque dicebamus, juxta Tridentinum *cap.* 11. *sess.* 24. *de Reform.* ad famulorum exemptionem tria copulative requiruntur, quod scilicet *actu inserviant*, quod *intra monasterii septa, & domos resideant*, & quod denique *sub illorum obedientia vivant*; licet autem prædicti famuli Monialibus inserviant, & sub earum obedientia quodammodo degant, non tamen resident *intra septa, & Domos monasterii*, cum mansiones prædictæ, licet exteriori murorum recinctu sint cum Monasterio conclusæ, non sunt tamen intra Monasterium, quod in dicto Concilii textu venit *Domorum* nomine, & multo minus intra clausuram, quæ designatur per *septa*, sicuti ponderant Navarrus *de Regul. comment.* 4. *n.* 44. Bonacina *to.* 1. *tit. de clausura quæst.* 1. *punct.* 1. *num.* 2. & 3. Sanchez *ad præcepta decal. to.* 2. *lib.* 6. *cap.* 15. *num.* 9., Bordonus *to.* 3. *res.* 19. *num.* 9. Maceraten. *variar. resol. lib.* 1. *res.* 18. *num.* 4., & Cardinalis de Luca *de jurisdict. disc.* 4. *num.* 9. Particula autem *& non amplius*, quam in fine habet Decretum, designat omnium Cardinalium vota fuisse concordia, & cum res sit omnimode clara, super ea non esse amplius disceptandum.

III. Ubi autem ex Regularium familiaribus adstrinximus illos ad petendam Ecclesiam Parochialem pro communione paschali, qui Monasterio solvunt alimenta, ab hoc onere eximimus puellas, quæ educationis gratia in Monasteriis Monialium detinentur, aliasque quascumque mulieres, quæ in iisdem Monasteriis qualibet de causa commorantur, etsi Monasterio alimen-

alimenta soleant, dicimusque, quod communicantes apud confessarium Monialium, non minus ac Moniales ipsæ præceptum adimplent. Absque gravi namque incommodo pro communione exire nequeunt, & præcepta Ecclesiastica cum gravi incommodo haudquaquam obligare censentur.

DECRETUM XXIII. CAP., IN ORDINE XXXIII.

In Oratoriis Collegiorum Convictoribus, discipulis, & Domesticis, hoc est, illis, qui actu degunt in Collegio, & illi inserviunt, communio paschalis administrari non potest. Congr. Concil. 11. Junii 1718.

I. RECTE juventutis educationi plurimum conferre videtur, quod alumni Collegiorum pro missis audiendis, suscipiendisque Sacramentis ad publicas accedere non cogantur Ecclesias; hinc rite quidem in Collegiis oratoria erigi permittuntur, in quibus consuetæ exerceantur congregationes, & alia pietatis opera, & in ipsa quidem, uti fieri solet in oratoriis privatis, exceptuntur solemniora festa, sed diebus indistincte omnibus missæ, etiam plures, in iisdem celebrari conceduntur, & Sacrosancta Sacramenta administrari Convictoribus discipulis, atque Domesticis. Non minus tamen recte in conditionem solet apponi, quod in eis non liceat Sacramenta administrare populo, habere publicas campanas, aut sepulturas, ne inde populus a publicis avertatur Ecclesiis, & præjudicium inferatur Parochis, quorum juribus impræsentiarum Congregatio volens plene consulere, exceptam item declarat communionem paschalem pro Convictoribus ipsis, atque Domesticis, quæ cum infrequens admodum sit, & pro semel in anno, recte non officit educationi, & sarta tecta servat Parochorum jura, quibus canones omnes eam adjudicant.

II. Quam sanctio non definit, quæstionem examinare sumimus, a quo nempe Parocho eamdem suscipere debeant, & licet in favorem Parochi respectivi domicilii, decidenda videatur, nos stamus ex parte Parochi, intra cujus Parochiæ limites Collegium est constitutum, alias quippe Convictores plurimi ad proprias domos tenerentur divertere, & alii totam percursare civitatem, cum magno sui, & Collegii incommodo, & consuetæ præjudicio disciplinæ. Idipsum dictum esse volumus de scholaribus, artium professoribus, mercatoribus, aliisque, qui studiorum, vel alterius negotii causa alicubi ad tempus commorantur, animo repetendi proprium domicilium, cum se expedierint; cogendi enim non sunt adire Parochum proprii domicilii pro communione paschali, sed communicantes apud Parochum Parochiæ, in qua habent quasi domicilium, censendi sunt præcepto satisfacere, tametsi a Parocho domicilii licentiam minime petierint, sicut *in summa lib. 3. tit. de Parochis num. 7.* Hostiensis edocuit cujus opinionem *conf. 1. l. 3. n. 7.* per hæc verba adoptavit Navarrus: *videtur sufficere habitatio bona fide, & sine fraude suscepta in aliquo loco, unde non potest commode reverti ad sumenda Sacramenta in loco Parochiæ, ubi habebat domicilium.*

DECRETUM XXIV. CAP. IN ORDINE XXXIV.

Tertiarii Regularium Ordinum, si qualitatibus in Bulla fel. rec. Leonis Papæ X. præscriptis sint præditi, videlicet si viri collegialiter, aut claustraliter vivant, mulieres vero virginalem, aut cœlibem, aut castam vidualem sub expresso voto, & Tertiariorum habitu vitam ducant, possunt, & debent, etiam invito, ac minime requisito Parocho, in Fratrum Ecclesiis sepeliri; secus vero si supradictis qualitatibus careant. Congreg. Episcop. 11. Dec. 1615.

I. DIfficultatibus admodum involutam quæstionem aggredimur, quæ quatenus ex solis antiquis juribus definienda foret, dubium non est, quod universim Tertiarii a respectivis Regularibus Sacra Eucharistia in Paschate possent refici, & in mortis articulo muniri viatico, & extrema unctione, eorumque cadavera irrequisito Parocho tumulari. Id namque concordes indulgent cum omnimodæ exemptionis privilegio Summi Pontifices, & præ ceteris Bonifacius IX. *in sinu*, Sixtus IV. *Dum fructus uberes*, & denique Alexander VI. in Bulla *Considerantes* 1495. Amplissima ejusmodi privilegia Leo X. aliqualiter anno 1516. moderatus est in Bulla *Dum intra mentis*, in qua sacro approbante Concilio Lateranensi quinto obligavit Tertiarios in privatis domibus habitantes recipiendam a proprio Parocho communionem in Paschate, & sacrum viaticum, & extremam unctionem in mortis articulo, eosque subdidit judicibus sæcularibus, atque adstrinxit ad onera, quæ laicis incumbunt. Subdit vero: *Collegialiter autem viventes, seu cum claustralibus habitantes, ac mulieres virginalem, seu cœlibem, aut castam vidualem, expresso voto, & sub dicto habitu vitam ducentes, privilegiis, quibus Fratres Ordinis cujus tertia Regula habitum gestant, gaudere debeant*; quare cum Regularium privilegia omnimodam ferant independentiam ab Ordinariis, & Parochis quoad Sacramentorum receptionem, & sepulturam, dubio procul simili exemptione gaudent omnes illi Tertiarii, qui præditi sunt qualitatibus ut supra præscriptis.

II. A nonnullis versum fuit in dubium, num votum, de quo Leo X. esset votum solemne Religionis, quod clauderet tria substantialia, obedientiam scilicet, paupertatem, & castitatem, & idem Leo X. suam aperiens mentem, in Bulla *In Sacro* 1518. expresse declaravit, quod *de voto solemni intelligi minime debet, ita ut mulieres virginalem, aut cœlibem vitam simpliciter viventes, etiam in consanguineorum, & affinium suorum, aut propriis domibus, vel seorsim habitantes, privilegiis, & immunitatibus prædictis in omnibus, & per omnia frui, & gaudere debeant.* Non est, quod coner ostendere: quod ex Tertiariis viris solum illi prædictis potiuntur privilegiis, qui collegialiter vivunt, aut cum claustralibus degunt, sive postea illi votum castitatis habeant, vel non, nam ex vi textus *Ac mulieres* compertum est, votum ad effectum prædictum dumtaxat suffragari posse Tertiarii fœminis, non autem viris privatim viventibus. Non sic est de Tertiariis mulieribus, ad quarum exemptionem votum textus indispensabiliter exigit, quo si careant, exemptione non perfruuntur, etsi collegialiter vivant, nisi intra Monasteria Monialium Claustralium tamquam continuæ commensales inhabitent; si vero votum habeant, *etiam in consanguineorum, & affinium suorum, aut propriis domibus, vel seorsim habitantes, privilegiis, & immunitatibus prædictis in omnibus, & per omnia gaudent.*

III. Dictionem *etiam*, quam textus adhibet, volo, hic serio ponderes; dirimere enim aperte apta est in favorem Tertiariarum in congregatione viventium quæstionem super earumdem exemptionem, de qua nonnulli dubitant, & alii illdem dumtaxat probabiliter decernunt ex eo, quod decreta sit Tertiariis viris collegialiter viventibus. Barbosa teste dictio *etiam* de sui natura est implicativa, atque exprimit casum magis dubitabilem, & implicat minus dubitabilem, quare in nostro casu eum sensum reddit, quod mulieres sub voto, & habitu ut supra viventes, nedum præfatis gaudent privilegiis, si collegialiter vivant, aut cum Monialibus claustralibus habitent, quod respective commune item est Tertiariis viris, sed etiamsi degant in privatis domibus, quod viris minime competit. Et ecce quam belle Leo X. in subsequenti Bulla suæ præcedentis sensum explicat, in qua ceteroquin manebat satis expressus, quia dum mulieres cum voto, & habito viventes, simpliciter declarat privilegiorum participes, de iisdem sive separatim, aut in collegio degentibus, non obscure designat se esse locutum.

IV. Pius V. in Constitutione *Circa Pastoralis officiis*, quam super Monialium clausuram edidit die 25. Maii 1566., nihil innovans de Tertiariis privatim viventibus, ad clausuram obligavit earumdem illas, quæ in congregatione vivebant, sed cum diserte sermonem habeat de iis, *quæ votum solemne emiserant*, dubium quodvis tollitur, quod Constitutio dumtaxat afficit Tertiarias illas, quæ Tertiariarum quidem nuncupabantur nomine, sed erant vere Religiosæ. Collegiales ceteras ad votum solemne, & clausuram hortandas asserit, & quatenus recusent, iisdem interdicit alias in Congregatione recipere, & si receperint, earum receptiones, & professiones irritat, & annullat; & hinc quamplures eruunt, mulierum collegia quæque, etiam earum, quæ votum simplex habent, per Episcopos ad votum solemne, & clausuram adstringi posse, & interim tamquam suppressa Ordinariorum jurisdictioni manere subjecta. Secus tamen sentiunt Auctores alii, si non majores sane numero, & pondere pares, qui propterea constitutionem explicant de Tertiariis, quæ sine ullo voto in Congregatione vivebant, non autem de illis, quæ voto simplici castitatis emisso, sub Religionis habitu ducebant vitam juxta tramites Leonis X. Ad rem valde revelat, quod post dictam constitutionem in ipsa urbe Roma mutationem nullam passæ sunt Sorores Turris novæ speculorum, nullam collegium Tertiariarum S. Dominici Mantuæ, nullam Congregationes plurimæ, quæ quidem dispersæ erant in diversis mundi plagis, sed S. Pio probe erant agnitæ. Cui si addas, quod idem Pius insequenti anno 1567. Tertiariis ipsis *in Congregatione viventibus* exemptionem ab Ordinario, aliaque privilegia, quæ iisdem Leo fecerat, uberrimis confirmat terminis, non leve utique argumentum exurgit. Quis enim Pii mentis melior interpres esse potest, quam Pius ipse? Aut quomodo unquam confirmare poterat privilegia illarum Tertiariarum, quarum receptiones, & professiones irritas prius fecerat, & nullas?

V. Hujus profecto argumenti vim plurimam sensit Sacra Congregatio Concilii quæ propterea anno 1608. (Decretum hocce consignant alii anno 1612.) Tertiarias, quæ qualitatibus pollent Leonis X., privilegiorum quoque facit participes, & indubie fallor, si non idipsum sentire censeas Sacram Episcoporum Congregationem, dum in Decreto, quod expositioni subest, easdem Tertiarias tumulari posse statuit etiam invito, & minime requisito Parocho. Concordant etiam antiquiora Decreta, unde apud Lezanam *tom. 3. in mare magnum Erem. S. Aug. §. 9. num* 22. Sacra Congregatio demandat restitutionem cadaveris cujusdam Tertiariæ, & Antonius Episcopus Sabionensis in litteris jussu Pauli III. Barcinonam missis declarat cadaver alterius Tertiariæ spectare ad Ecclesiam Ordinis, cujus habitum deferebat. Decretum aliud ex Barbosa *in collect. Apost. Decis. verb. Regulares quoad suam, & aliorum sepulturam*, lubet adjicere: *Regulares possunt in eorum Ecclesiis sepelire absque Parochi interventu Tertiarias collegialiter viventes, aut cum claustralibus habitantes, necnon mulieres virginalem, seu cœlibem, aut castam vidualem expresso voto, & sub dicto habitu vitam ducentes. Quod si Tertiarii, vel Tertiariæ his careant qualitatibus, non sunt sepeliendi in Ecclesia Regularium, nisi ipsi, dum vixerint, in ea elegerint sepulturam, & tunc Parochus etiam est adhibendus.* S.R.C. 20. Junii 1609. Hic autem adhuc post Pianam constitutionem in integrum stare suspicis

Bullam

Bullam Leonis X., quæ, ut dicebamus, comprehendit Tertiarias, cum voto & separatim, & in collegio viventes.

VI. At etsi aliquomodo constans Congregationi sententia steterit, prodiit postea Decretum quoddam (erit 25. Cap. in ord. 35.) quod excitavit discordiam plurimam, *Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum ad tollendas omnes contentiones inter Episcopos, & Superiores Regularium super immunitate, & exemptione Tertiariarum, quæ in privatis domibus degunt, vulgo* Bizoche, *seu alio quovis nomine nuncupatarum in primis, & ante omnia in memoriam revocat ea, quæ Sacra Congregatio Concilii Tridentini Interpretum in eamdem sententiam respondit, videlicet*

VII. 1. *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum sæpius respondit, minime posse Sacerdotes Regulares mulierum Tertii Ordinis, quas de Pœnitentia, vel Bizochas vocant, Confessiones Sacramentales audire, nisi fuerint ab Ordinario approbati ad Confessiones personarum sæcularium audiendas.*

VIII. 2. *Quemadmodum nec posse illis sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum administrare in die Paschatis Resurrectionis Sanctissimi D. N. J. C.*

IX. 3. *Verum quoad sepulturam, atque alia privilegia Fratres Tertiarios, mantellatos, corrigiatos, aliosque similes, ita demum Ordinis, cujus tertiæ Regulæ habitum assumpserunt, privilegiis potiri, ab Ordinarii jurisdictione exemptos esse, si viri collegialiter vivant, seu cum claustralibus habitent, & mulieres virginalem, seu cœlibem, aut castam vidualem, expresso voto, & sub dicto habitu vitam traduxerint, quemadmodum cavetur constitutione Concilii Lateranensis sub Leone X. sess. 11. in fine. Hoc autem voto mulierum alia duo, scilicet paupertatis, & obedientiæ nequaquam includi, quinimmo hujusmodi mulieres, si vitam virginalem, aut cœlibem simpliciter, imperfeque voverint, etiam in consanguineorum, aut affinium suorum, aut propriis domibus vel seorsum habitantes, supradictis privilegiis Ordinis, cujus tertiæ Regulæ habitum deferunt, exemptioneque ab Ordinarii jurisdictione frui debere, ut idem Leo postea declaravit constitutione edita die 5. Martii 1518.*

X. 4. *An autem prædictæ qualitates in hujusmodi Tertiariis concurrant, Ordinarii loci esse judicium.*

XI. 5. *Præterea si contingat aliquas ex prædictis Tertiariis sine sepulturæ electione decedere, eas sic decedentes ita demum in Ecclesiis Ordinis, cujus habitum assumpserunt, si in ipsis earum communis sepultura reperiatur, sin minus, in Ecclesiis Parochialibus sepeliendas esse decernit.*

XII. 6. *Superioribus autem Regularibus sufficienti facultate ad id a Sede Apostolica suffultis (Cappuccinis exceptis) licere mulieres ad hujusmodi habitum recipere, atque ad ipsos vestiendi eas officium pertinere, non autem ad habitum admittendas, & recipiendas esse, nisi probata vita, ac bonis moribus præditas, atque in ætate saltem quadraginta annorum constitutas, quæ de proprio habeant, unde sufficienter vivere possint, & non cum aliis viris, quam consanguineis, vel affinibus in primo tantum gradu sibi conjunctis cohabitent, & ab Ordinario loci licentia prius impetrata, qui non aliter eam concedat, nisi de prædictis prævio examine diligenti sibi constiterit.*

XIII. 7. *Verum in hujusmodi habitu concedendo, & respective deferendo, omnino a velo supra caput, quod* superjectum *vocant, & a Pectorali, quod vulgo dicitur,* sottugola, *& a Patientia abstinendum esse, quinimo eas, quæ supradicta tria, vel aliquod ipsorum deferre deprehensæ fuerint, illa dimittere etiam per censuras Ecclesiasticas, ab Ordinariis locorum compellendas esse decernit.*

XIV. 8. *Supradictis vero Decretis mulieres tertii Ordinis, quæ collegialiter vivunt, non comprehendi, quinimo eas dispositioni Constitutionis Pii Papæ V. editæ Romæ anno 1566. IV. Kal. Julii, quæ incipit* Circa Pastoralis, *penitus subjacere expresse declarat, non obstantibus quibuscumque in contrarium facientibus. Datum Romæ 20. Dec. 1616.*

XV. Est incredibile dictu, quam lætantes ex hoc Decreto victoriam canant Parochi, quibus præ ceteris assentantur Mattheuccius *officialis cap.* 52. *n.* 6., & Clericatus *discordia* 40. *de Regul. n.* 5., qui propterea ex §. 8. inferunt Tertiarias in congregatione sine clausura viventes, allegatis privilegiis minime potiri, & plene subjectas esse jurisdictioni Ordinarii; quæ autem in privatis domibus degunt, ex §. 2. & 5. obligatas esse sentiunt ad recipiendam a Parocho Eucharistiam in Paschate, Sacrum viaticum, & extremam unctionem in mortis articulo, & sepulturam post mortem. Quam autem infeliciter respective glorientur, & arguant, ut demonstremus, absit, utamur extrinseca auctoritate Doctorum, qui cum scripserint & post Pianam Constitutionem, & laudatum Decretum, nihilominus ea rite exponunt de Tertiariis sive collegialiter, seu privatim sine ullo expresso voto viventibus, non autem de iis, quæ cum votum habeant, & requisita Leonis X., in exceptuatis expresse positæ sunt in §. 3. incipit *Verum quoad sepulturam*, ejusdem Decreti. Et sane §. iste 3. luce meridiana clarius manifeste prodit, quod totum Decretum quantum ad ea, quæ contra Tertiarias ut supra statuuntur, disponit de solis Tertiariis, quæ carent castitatis voto, ac conditionibus præscriptis a Leone X., & eas nos ipsi fatemur ultro ut supra plene subjectas esse Ordinariorum, & Parochorum jurisdictioni, neque gaudere privilegiis Regularium Ordinum. At quod attinet ad Tertiarios, vel Tertiarias, quæ respective habent requisita Leonis X., *qui scilicet ex Tertiariis collegialiter vivunt, aut cum claustralibus habitant*, & ex Tertiariis fœminis, *quæ cum expresso voto, & sub habitu vel in congregatione, vel consanguineorum, sive privatis domibus degunt* (ut importare superius diximus dictionem *etiam*, qua idem Decretum quoque utitur) adeo laudatus §. 3. disertis verbis Bullam Leonis X. repetit, & privilegia, quæ prædictis Tertiariis illa facit, ubertim confirmat, ut bardus, ut puer est, omnino sit, qui Tertiarias cum voto in privatis domibus habitantes, comprehensas esse putet in §. 2., qui Tertiarias obligat ad recipiendam Eucharistiam in Paschate a loci Parocho, aut collegialiter cum voto, & dicto habitu viventes, quas idem §. 3. exemptione ab Ordinario aperte donat, aliisque privilegiis sui Ordinis, contineri censeat in §. 8., & subjectas esse Constitutioni Pianæ, & Ordinariorum jurisdictioni.

XVI. Quod ut melius adhuc assequaris, volo, serio ponderes, quod idem §. 3. eadem omnino privilegia Sororibus tertii Ordinis convenire declarat, quæ competunt *Tertiariis habitantibus cum claustralibus*; quis autem hos adstringet ad communicandum in Paschate apud Parochum? Quis dicet a Regularibus sacro viatico, & extrema unctione muniri non posse in mortis articulo, & post mortem tumulari irrequisito Parocho? Non satis adhuc. Idem §. 3. per ea verba *Quoad sepulturam* aperte decernit, quod Tertiariæ quoad sepulturam potiuntur privilegiis sui Ordinis, quod idem est, ac dicere, quod sepeliri debent in Ecclesiis Ordinis *etiam invito, & irrequisito Parocho*, in §. vero quinto e contra decernitur, quod *si contingat aliquas ex prædictis Tertiariis sine sepulturæ electione decedere, eas sic decedentes ita demum in Ecclesiis Ordinis, cujus habitum assumpserunt, si in ipsis earum communis sepultura reperiatur, sin minus, in Ecclesiis parochialibus sepeliendas esse*. Et non vides adhuc, quod si a manifesta contradictionis nota Congregationem vindicare velis, tu ipse vel invitus dicere cogeris, quod in §. 3. loquitur de Tertiariis cum voto, de iisdem vero sine voto in §. 5.

XVII. Verum opus haud est, hanc super rem addamus alia, cum eadem Congregatio iisdem die & anno, 20. Decemb. 1616. mentem suam abunde expresserit, cujus Decreti meminit Pax Jordanus *to.* 2. *Elucubr. lib.* 7. *tit.* 13. *pag.* 69., & est tenoris sequentis: *Tertiariæ, quæ trium votorum substantialium professionem non emittunt, neque in clausuram se reducere volunt, omnimodæ Episcopi curæ, & jurisdictioni subjectæ sint, & esse debent, secus, si castitatis votum expresse voverint, & multo minus, si & alia duo juxta Decretum Lateranense.* Quibus si adjungatur, quod prooemium ipsum sæpe laudati Decreti cantat; *In primis, & ante omnia in memoriam revocat ea, quæ Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum in eamdem sententiam respondit*, non aliter utique dici poterit, cum Decreta cuncta, quæ præcedenter prodiere, ut nos ipsi superius ostendimus, & fatetur Card. Petra *to.* 4. *Commen. in Const.* 15. *Martini V. n.* 9., in eo concordent, quod Tertiarii quique, qui gaudent qualitatibus Leonis X., item gaudeant privilegiis, his vero careant, qui illis carent.

XVIII. Qui extrinseca auctoritate uti nolle diximus, nobis donet Lector, si Sacram Romanam Rotam in medium producimus, quæ die 11. Dec. 1634. ut nos distinximus, distinguere, & pronunciare non metuit. Idipsum definiit 23. Jann. 1699., cujus decisio cum rem penitus enucleet, profecto digna est, quæ referatur de verbo ad verbum: *Cum Tertiariæ Sancti Spiritus Utini vivant collegialiter, seu claustraliter sub obedientia suorum superiorum in Religione approbata, emittantque votum castitatis, & gestent habitum Religiosum, ac in omnibus profiteantur Regulam S. Francisci traditam a Nicolao IV..... Controverti nequit, quin sint personæ Ecclesiasticæ, & gaudeant privilegio fori, atque a statutis sæcularibus sint exemptæ, ut expresse habetur in Const. Leonis X. §. 19. & 20. Quando juxta declarationem ejusdem Leonis X. de anno 1518. mulieres Tertiariæ expresse viventes virginalem, seu cœlibem, aut castam vidualem vitam, & gestantes habitum, etiamsi in propriis, vel consanguineorum domibus habitent, propria possideant, & de propriis libere disponant, privilegio fori gaudent, & eximuntur a jurisdictione Ordinarii, uti declaravit etiam Sacra Congregatio Concilii in Decreto relato apud Fagnan. in cap. Nullus sub num. 66. & seq. de for. compet. Naldus in summa verb. Clausura num. 7. Campanil. in divers. jur. can. rub. 12. cap. 13. n. 174. Cochier ubi supra nu. 16. Navar. de elect. fori qu. 66. num. 14. 15. Ciarlin controv. lib. 1. cap. 58. per tot. Modern. Pignatell. consul. 119. sub num. 2. §. At vero hodie to. 4., ubi quod Doctores contrarii loquuntur in terminis, in quibus tales mulieres nullum votum emittant, & in hoc sensu intelligendæ sunt auctoritates in objecto allegatæ. Ita Barbosa de jure Eccl. l. 1. c. 39. §. 2. n. 41. in fine. Tambur. de jure Abbatiss. dicta disp. 7. q. 3. n. 8. verb. Præfata Constitutio apud to. 2. Mantis. Dec. 5. Rotæ Romanæ t. 16. Card. de Luca pag. 11.*

XIX. Ex his patet responsio ad decisionem, quam refert Passerinus *de statib. tom.* 2. *quæst.* 187. *act.* 4. *num.* 247., videlicet: *cum Fratres Monasterii Sancti Dominici de Lugo Imolen. Diœcesis postulassent declarari, an ipsis liceret, præsertim ex suis privilegiis, audire confessiones virorum, & mulierum professarum Tertii Ordinis S. Dominici, eisque in Paschate Sacramentum Eucharistiæ ministrare, viaticum præbere, atque extremam unctionem ministrare? Sacra Congregatio, considerato præcipue quod harum non est proprie Religio, nec ipsæ sunt plene translatæ ad Ordinem, ita ut desinant esse de sæculo, sensit hujusmodi Tertiarias comprehendi sub Decreto Concilii Tridentini sess. 23. cap. 15., easque non posse absolvi nisi a confessariis ab Ordinario approbatis, nec posse a Regularibus accipere communionem Paschalem, & quantum ad extremam unctionem non esse judicium Congregationis, sed tamen constare, ejus administrationem, sicut aliorum Sacramentorum pertinere ad Parochum.* Sermo namque est de Tertiariis, qui nullum votum habebant, & separatim

paratim

paratim vivebat, ut aperta eruitur ex Fagnano *De Pœnit. & Remiss. cap. omnis n. 64.* ex quo Pallerinus prædictam decisionem deprompsit. Nec te terreat tu *Professorum*, quia ut observat Mattheuccius *Officialis cap. 52. n. 10.* eorum professio *votum non significat, sed purum propositum servandi Regulam, per quod votum non constituitur, etiamsi millies firmissime repetatur ex Gobat tom. 3. oper. mor. part. 1. c. t. n. 7.*

XX. Verum etsi ex tradita responsione superius statutis haudquaquam officiat allatum Decretum; non tamen videtur cuera ratio, cui sanctio innititur, sed magis adaptabilis Tertiariis etiam cum voto, cum harum non minus non sit proprie Religio, nec ipsæ sint plene translatæ ad Ordinem, ita ut desinant esse de sæculo, quare cum & valide matrimonium contrahant, licet illicite, & instar aliarum personarum laicarum bona possideant, & de iisdem libere disponant: non minus comprehendi videntur in laudato Decreto Tridentini *sess. 23. cap. 15.* At nimis probat ratio hujusmodi, alias quippe exemptione etiam spoliati forent Tertiarii illi, qui cum claustralibus degunt, quod nemo dixerit. Sequeretur itidem, quod per Concilium Tridentinum derogatum esset privilegiis Tertiariorum, de quibus tamen in eo ne quidem verbum non solum habetur, sed insuper nos diserte monet Harleus Archiepiscopus Parisiensis apud Nat. Alexand. *dissert. 4. sect. 13. & 14. n. 82.* quod *Sacrosancta Synodus Tridentina Regularium privilegiis modum adhibuit, intacto nihilominus Leonis X. diplomate*: Dum intra mentis arcana, *quod Synodus Lateranensis adprobaverat*: At quid volunt tot Congregationum Decreta a nobis superius producta, quæ licet posteriora ipsa sint, adhuc Tertiariis habentibus conditiones Bullæ Leonis X. exemptionem, & alia privilegia decernunt, nisi quod per Concilium Tridentinum prædicta Leonis Bulla derogata minime fuerit?

XXI. Repeti hic possunt decisiones Sacræ Romanæ Rotæ, de quibus supra, & his omnibus liceat nobis addere non modicam Auctorum copiam, qui licet post Tridentinum, & celebre Congregationis Decretum 1616. scripserint, Tertiarios nihilominus, & præsertim mulieres, quæ assertas habent conditiones Leonis X., superius recensitis privilegiis censent instructos. Sunt autem anno 1619. Cherubinus *tom. 1. in Bullam Leonis X. scholien 2.*, Filiuccius 1621. *to. 1. mor. qu. tract. 5. cap. 1. n. 14.*, Portel. 1623. *dub. Reg. verb. Tertiarii, & in Compend. verb. Tertiarii n. 20.*, Gavantus 1627. *Man. Episc. verb. Tertiarii num. 10.*, Diana Coord. 1628. *to. 9. tract. 2. ref. 175. num. 2.*, Bonacina 1630. *tom. 3. disp. 2. qu. 2. punct. 26. prop. 2.*, Paulus Squill. 1630. *de priv. Clericor. cap. 6. num. 33.*, Ludovicus a Cruce 1632. *in Bullam Cruciatæ disp. 5. cap. 9. dub. 4. nu. 9.*, De la val Belga 1634. *Comp. Alphab. verb. Beguinæ n. 3.* Tamburinus 1637. *de jure Abbatiss. disp. 7. qu. 3. num. 8.*, Trullench. 1639. *to. 3. lib. 1. §. 9. dub. 3. n. 6.*, Peytinus 1642. *tom. 1. in Const. 4. Sixti IV. §. 7. num. 36.*, Pellizarius 1644. *de Monial. cap. 9. num. 13., & in Manual. tract. 8. cap. 3. sect. 3. qu. 4. num. 291.*, Barbosa 1645. *summa Apost. Decis. verb. Tertiariæ*, Cespedes *de exempt. Reg. dub. 219. nu. 17.* Samuellius 1647. *de sepult. tract. 1. disp. 4. contr. 19. concl. 5.*, Bordonus 1648. *tom. 3. part. 2. resol. 58. nu. 30.*, Donatus 1652. *tom. 2. tract. 17. qu. 3. nu. 4.*, Lezana 1653. *to. 1. part. 2. cap. 14. n. 34.*, Bellæus 1655. *tom. 2. verb. Privilegium V. n. 7.* Fagnanus 1659. *de for. compet. cap. nullus, nu. 68.*, Antonius de Marinis *lib. 1. cap. 117. nu. 13.*, Gonzalez 1670. *in summa Priv. pag. 86.*, Sylveira 1673. *Opusc. 2. resol. 38. qu. 5. num. 20.*, Salmanticenses 1679. *tom. 5. tract. 18. de Privil. cap. 1. punct. 7. n. 94.*, Candelinus 1680. *de Tertiariis cap. 12. pag. 76. 78.*, Pizzornus 1682. *summa Quatripartita qu. 22.*, De Gubernatis 1685. *tom. 2. lib. 12. cap. 13. num. 281.*, Pignatellus 1687. *to. 4. consult. 119. n. 2.*, Cajetanus de Alexandris 1712. *confessarius Monialium cap. 2. §. 12. q. 8.*, Guidottus *in Ferrarien. Tertiar. pag. 6.*, Vidal. 1724. *tr. 18. op. Vigundi Append. 2. num. 5. n. 9.*, ubi & allegatur La Crux *l. 1. Epit. de stat. Relig. cap. 3. dub. 5. typis Matriti* 1622. qui etiam tecoli debet *c. 4. conclus. 1.*

XXII. Ut itaque habet allegata decisio Sacræ Rotæ Romanæ 23. Janu. 1699., etsi Tertiarii, & Tertiariæ ejusmodi, precile Religiosi non sint, cum non emittant tria vota solemnia, obedientiæ, paupertatis, & castitatis, & per consequens valeant propria possidere, de eis libere disponere, & matrimonium contrahere; sunt tamen personæ Ecclesiasticæ, & large Religiosæ, quæ secundum Panormitanum in favorabilibus veniunt Religiosorum nomine, licet non in odiosis, & quæ juxta Sacram Congregationem 1669. gaudent privilegio fori, non tenentur ad laicorum onera, nec instar laicorum conveniri possunt eorum judicibus sæcularibus, unde tales non sunt, qui venire simpliciter valeant sæcularium nomine, de quibus laudato loco Tridentinum disponit. Dixi *large personas Religiosas*, ad evertendas tricas consulto abstinens a speciosis nominibus, quibus summi Pontifices in Apostolicis diplomatibus eas insigniunt, ut *personarum sub Regulari observantia vacantium*, sicuti in Bulla *Sedis Apostolicæ* Innocentius VII. eas nuncupat; & *Religiosarum* absolute Eugenius IV. const. *Pastoralis officii*, & solummodo addo, quod Tertiariarum votum etsi simplex sit, tale tamen est juxta Donatum *to. 3. tract. 1. q. 10.*, ut statum constituat, & quod commutari non potest ab habente generale privilegium commutandi vota simplicia castitatis. Alii illud æquiparant votis simplicibus fieri solitis in Societate Jesu novitiatu peracto, quæ faciunt homines vere Religiosos, ut docet Suarez *to. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. c. 12. nu. 3.*

XXIII. Hinc Barbosa *jur. Eccl. cap. 43. de statu, & vita Regul. num. 8.* Sorores ejusmodi, dummodo collegialiter vivant, capaces adjudicat legati relicti pro Monachatu; *Unde D. Franc. de Castello Siciliæ dec. 88. resolvit legatum relictum, si nupserit, vel monachabitur, verificari in Tertiariis S. Francisci, & similibus, quæ vitam cælibem duxerint, secus quando privatam vitam agerent in earum domibus privatis*, refert *Aloysius Ricc. in collect. dec. par. 4. collect.* 1051. Liberalior est Diana *part. 1. tract. 2. de immunit. ref.* 85. qui prædicti Legati easdem facit participes, quamvis in privatis domibus degant; & id pariter edocet Novatius *de elect. fori sect. 1. qu. 66. num. 16.*

XXIV. Circumfertur littera quædam Sacræ Congr. Episc., & Regul. 17. Junii 1639., in qua reprobatur factum nonnullorum Regularium Oppidi Finalis, qui inconsulto, & irrequisito Parocho, extremis Sacramentis munierant Tertiariam quamdam professam, eamque tumulaverant; sed Tertiariæ ejusmodi, licet professæ, defuisse aliquod ex requisitis Concilii Lateranensis, reponunt Lezana *tom. 2. verb. Tertiaria, num. 2.*, & Guidottus *in Ferrarien. pag. 6.*, nec aliter profecto sentire valent plurimi Auctores illi superius allegati, qui etsi postmodum scripserint, nihilominus Tertiarios habentes prædicta requisita, privilegiorum censent participes. Quod vero ad Decreta spectat, ne repetam jam producta, dumtaxat adjicio quoddam 1646. ex eodem Lezana *tom. 1. par. 2. cap. 14. n. 44.*, quod de prædictis Tertiariis in margine notat: *Habent privilegium a Concilio generali Lateranensi sub Leone X. sess. 11. in fine, cui Decreto Sacra Congregatio non derogat.*

XXV. Volo, Lector hæc verba serio cogitet: *Cui Decreto Sacra Congregatio non derogat*; ex his enim plane corruit nonnullorum responsio, qui asserunt privilegia Leonis X. per posteriora Decreta dictarum Congregationum derogata fuisse, atque restricta. Et quidem cum Bulla Leonis X. sit pars Concilii Œcumenici, alias necesse foret, quod Sacra Congregatio derogasset tale Concilium; quo quid absurdius? Clericatus *to. 2. de Regul. disc. 21. num. 14.* affert decisionem Sacræ Rotæ, quæ est 101. *n. 2. coram Cavalerio*, & est tenoris sequentis: *Decretum Sacræ Congregationis Episc. & Regul. non habet vim derogandi dicto Capiti emanato in Concilio Lateranensi, cui nonnisi a Papa, vel ab alio Concilio Generali derogari potest*; quinimmo receptissima sententia Auctorum est, non censeri per ipsas Bullas Pontificias derogatum Concilii Generalis Decretis, nisi expressa mentio fiat saltem in genere, dicendo: *Non obstante lege, aut Constitutione a Concilio Generali edita.* Cum itaque post Concilium Lateranense celebratum dumtaxat sit Concilium Tridentinum, & in hoc nullum vel minimum, ut diximus, appareat prædictæ derogationis vestigium, profecto necesse est, adversarii exhibeant, non Sacrarum Congregationum Decreta, quibus vis nulla derogandi Conciliis Generalibus, sed Pontificias Bullas; sed quoniam ipsi nec ullam producunt, nec producere valent, qua ut supra derogetur, liceat nobis afferre Tridentino posteriores aliquas, quibus prædictum caput Lateranensis Concilii confirmatur, & roboratur. Sunt autem Constitutio Pii V. *Etsi mendicantium* 16. Maii 1567. & Urbani VIII. *In plenitudine* 1625. in utraque enim expresse confirmantur Tertiariis privilegia, quæ iisdem facta fuerant per Leonem X. innovantur, & denuo conceduntur; quinimmo in hac ultima expresse confirmatur Constitutio præfata *Etsi mendicantium*, quæ quatenus etiam per Bullam Gregorii XIII. *In tanta* cassata illa fuisset, adhuc modo in integro suo persisteret robore.

XXVI. Diximus *Quatenus etiam per Bullam Gregorii XIII. cassata illa fuisset*, quia Bulla *In tanto* publicata non extitit, ut nos monent Peytinus, atque Donatus, & dubium quodvis adimit Navarrus, qui in cap. 27. sui Manualis, quod edidit anno 1588. & sic tribus annis post mortem ejusdem Gregorii, expresse asserit præfatam Bullam nunquam promulgatam fuisse, & per consequens nunquam assecutam esse vim aliquam obligandi, cum de essentia Legis sit, ut obliget, ejusdem publicatio. Ceterum etsi promulgata adhuc illa fuisset, cum Gregorius ipse XIII. per litteras pro tunc temporis Cameræ Apostolicæ Auditoris, incipiunt *universis, & singulis* 1584. (ut videre est apud Confectium *par. 1. pag. 24.*) indulgeatur expresse, & demandetur executio prædictæ Bullæ *Etsi mendicantium*, hæc revalidata abunde fuisse, quamvis non prodiisset postmodum, ut dicebamus, Bulla Urbani VIII. *In plenitudine*, quæ eamdem diserte confirmat. Sed demus, Bullam *Etsi Mendicantium* revocatam fuisse, & numquam fuisse confirmatam, & petimus, quid sequitur inde? Non aliud utique, nisi rem reductam fuisse ad terminos juris communis, in quibus erat, antequam prædicta Bulla prodiisset, quare adhoc opus esset, adversarii docerent, per quod Generale Concilium, aut Pontificias Bullas derogatum fuerit laudatum Caput Concilii Lateranensis, quod ut supra exemptione ab Ordinario, aliisque privilegiis donat Tertiarios Regularium Ordinum. In hoc item statu res modo posita manet, postquam Bulla *Pretiosus*, aliæque, quas in favorem Ordinum Regularium ediderat Benedictus XIII., per Bullam *Romanus Pontifex* Clementis XII. 1732. revocatæ fuerunt, sed cum per hanc ita cassatæ sint, ut res reducta fuerit ad eum statum, in quo erat, antequam illæ litteræ emanassent, dubio procul modo insuper suffragantur Regularibus Bullæ *Etsi Mendicantium*, atque *In plenitudine*, de quibus superius dicebamus.

XXVII. Quod si res ita se habet, & Sacra Congregatio Decretis Generalium Conciliorum, aut Summorum Pontificum non derogat, nec habet vim derogandi, inconcussa utique est consequentia, quod quotquot Sacrarum Congregationum prodierunt Decreta, quæ Tertiariarum exemptioni adversari videntur, in eis particularis militat ratio quædam, quæ cum ceteris Tertiariis communis minime sit, iisdem nec communis redditur dispositio Decreti. Valde celebre apud adversarios est

quod-

quoddam Decretum (erit 26. Cap. 10. Ord. 36. *in Sarzanensi* editum, videlicet *Conservatorium Tertiariarum S. Francisci Massæ subjectum est omnimodæ jurisdictioni Episcopi, citra tamen approbationem Sacræ Congregationis, quoad dictum conservatorium*. Congreg. Concil. 30. Januarii 1723. & licet hocce Decretum prima fronte Tertiariarum exemptionem videatur universim evertere, secus tamen esse evidenter ostendit simplex lectio Epistolæ, ab ipso Sarzanensi Episcopo pro informatione in Sacram Congreg. transmissæ, qua habetur impressa in to. 2. Thesauri Resol. Sacræ Congreg. Concilii. Ex ea namque apparet, quod tale Conservatorium a longo tempore jam erat sub jurisdictione Ordinarii, & quod P. Provincialis Minorum observantium illud suæ jurisdictionis subjecerat: *De his quin quasdam libertates in principio mei Episcopatus intellexi, earum statui improprias, & quod faciliter introducebant tum Regulares Fratres de Observantia, tum sæculares, consulens earum indemnitati, & bono nomini, dedi ipsis in confessarium Sacerdotem sexagenarium, bonis moribus, & scientia præditum, qui earum saluti prospiceret, præesset, easque in vitam perfectionis dirigeret. Verum P. Provincialis Minorum Observantium cum advenisset Massam visitaturus suos Fratres Mense Octobris proxime præterito, nullo mecum facto verbo, ipsis mulieribus dedit in Confessarium Patrem Julium Ajolam sui Ordinis, eusque suæ jurisdictionis subjecit, prætendens ad ipsum in totum spectare &c.* Ex his igitur dumtaxat sequitur, quod Conservatoria illa, quæ a longo tempore subsunt Ordinariis, sub horum etiam jurisdictionem debeant permanere, non autem quod ad eorumdem jurisdictionem debeant pertransire, quæ sub Regularium gubernio quiescunt, vel si jam pertransierint, nondum elapsi sunt centum anni, per quorum lapsum, ut statuit Rota Romana 15. Junii 1668. *decis. recent. par. 15. decis. 285. n. 17.*, dumtaxat præscribitur contra privilegia Regularium, quibus, nec Regulares ipsi valent renunciare, unde *c. cum tempore §. de arbitriis* Innocentius III. *etsi sponte volueris, de jure tamen nequiveris sine licentia Romani Pontificis, renuntiare privilegiis, vel indulgentiis libertatis, quæ Monasterium illud judicaut ad ius & proprietatem Romanæ Ecclesiæ pertinere*; & Clemens XI. in Const. *Apostolicæ libertati* 13. Febr. 1703. *Nemini licere privilegia hujusmodi immutare, quinimmo nec posse Regulares ipsos, nisi de Romani pro tempore existentis Pontificis licentia, eisdem renuntiare.*

XXVIII. Ad hos si res redigatur terminos, absit, quod nos refragemur, tamquam enim alias decisum producit Fagnanus *de foro compet. sup. Nullus n. 68.*, & concordat Pignatellus *to. 4. consul. 119. n. 2.* quinimmo *centenaria, atque immemorabilis præscriptio habet vim privilegii, & dat meliorem titulum de mundo*, ut loquuntur Doctores, quos allegat Menochius *de Præscript. lib. 3. præsumpt. 131. n. 44.*, Gratian. *discept. foren. cap.* 800. Rota recent. *decis.* 101. *n.* 31., & Gabriel *Commun. concl. 5. de præscr. Concl. 1. per totam*, ubi firmat, quod *contra hanc centenariam præscriptionem non admittitur probatio in contrarium*; & idem demonstrat Gaspar Antonius Thesaurus *q. 8. foren. lib. 2. q. 27.* subdens quod *per centenariam possessionem præscribitur omne jus, etiam imprescriptibile*, & Decisiones Rotæ ostendunt *a nemine talem centenariam præscriptionem posse impugnari* apud Clericat. *to. 2. discur. 13. de Jurisdict. n. 8.*

XXIX. Cardinalis Petra *to. 4. comment. ad const. 15. Martini V. n.* 20. affert decisionem alteram, in qua Sacra Congregatio Collegium Tertiariarum Ordinis S. Francisci Oppidi Cottonei Ordinario declaravit esse subjectum; & ejusmodi decisio confirmata extitit per Congr. Episc. 27. Junii 1704., & iterum per eam Concilii 15. Junii 1709. Reponunt nonnulli decisionem ejusmodi ceteris obesse non posse, quia juxta generalem doctrinam, de qua Donatus *de privil. tract. 7. q.* 12. & Passerinus *to. 3. de stat. q. 189. art. 8. n. 137.*, inter Regulares datur quidem communicatio in favorabilibus, non in odiosis. Tu vero satius ita statutum dixeris, vel quia Ordinarius super dictum Collegium jam jus acquisiverat, vel altera particulari de causa, alias quippe etiam Collegium Tertiariarum Ordinis Servorum, quod Cottonei similiter habetur, pertransisset ad jurisdictionem Ordinarii, cum tamen semper persliterit sub regimine Religionis. Non leve item est argumentum, quam produximus, decisio Rotæ Romanæ, quæ anno 1699. non obstante prædicto Decreto Tertiarias Collegiales Utini a jurisdictione Ordinarii pronunciavit immunes. Quod adnotemus, nobis denique dignum apparet, quod Tertiariæ ipsæ Cottonei, & Massæ, pro quibus laudata prodierunt Decreta, pertransierunt postmodum ad jurisdictionem Ordinis, sub qua modo quiescunt.

XXX. *Citra tamen approbationem Sacræ Congreg. quoad dictum Conservatorium*, clausula quædam est, qua affectum noscimus Decretum *in Sarzanen.* editum, & ex qua nonnulli eruunt, Tertiariarum Collegia sine votis solemnibus, & clausura, quæ juxta Const. Pii V. supprimenda forent, a Sacra Congregatione tolerari quidem, sed non approbari, & ideo ab Episcopis posse supprimi, & forsan expedire, quod supprimantur. Ad Constitutionem Pii V. quod attinet, jam superius vidimus in ea dispositionem fieri de Collegiis Tertiariarum, quæ conditiones non habent Concilii Lateranensis, quare descendentes ad prædictam clausulam, a P. Josepho Gibalino Societatis Jesu *de clausura Sanctimonial. disp. 1. cap. 3. §. 2. consect.* 4. satis opportune instruimur, quod is dicendi modus non significat quidem, quod prædictus status probetur tamquam Religiosus, ad quod necessaria foret emissio trium votorum solemnium, bene vero, quod probetur tamquam licitus, pius, & bonus, qualem profecto ostendunt laudes plurimæ, & privilegia, quibus Summi Pontifices illum condecorarunt, & certe commonstrant uberrima Sanctitatis germina, quæ Dei Ecclesiam omni tempore illustrarunt maxime. Opus non esse credimus, hic recenseamus quamplures gratias, quæ identidem Collegiis ejusmodi per Summos Pontifices, sacrasque Congregationes particulariter factæ leguntur; Si enim dixerimus, quod Sacra Congregatio anno 1667. Tertiariis Ordinis S. Dominici Venetiarum benigne indulsit, ut ad habitum, & in Congregationem mulieres annorum decem & octo recipere possent, ubertim demonstrasse credimus, quod Tertiariæ, quæ juxta Bullam Pii V. debent supprimi, haudquaquam sunt, de quibus loquimur, sed quæ absque ullo voto in Congregatione vivunt, alias quippe illis denegari debuisset, & etiam subtrahi facultas quælibet ad habitum admittendi, & non concedi, etiam pro fœminis annorum decem & octo: hoc enim non est destructionem earum intendere, sed magis perpetuitatem.

XXXI. Tertiariarum causam, quam si necessaria documenta sibi a Regularibus exhibita fuissent, Bened. XIV. dum tamquam Archiepiscopus Ecclesiæ Bononiensi præerat, se propugnaturum protestatus est *tom. 2. notif. 9. n. 16. & tom. 5. notif. 15.*, ad supremam Cathedram assumptus late defendit, dum die 27. Maii 1744. Tertiarias S. Dominici, quæ Bononiæ collegialiter vivunt, in integra, & pacifica possessione suorum privilegiorum relinquendas esse mandavit *per un antico privilegio da Lui riconosciuto nell' atto della visita.* Privilegium ejusmodi aliud profecto non est, nisi quod habetur in Constit. *Considerantes* Alexandri VI. 1495. *Omnibus, & singulis Sororibus tertii Ordinis de Pœnitentia B. Dominici nuncupatis, nunc, & pro tempore existentibus, quando id petierint, tam in die Paschæ, seu festi Resurrectionis Domini Nostri Jesu Christi, & infra ejusdem festi octavam, quam etiam aliis diebus, etiam in mortis articulo Eucharistiæ, & alia Sacramenta hujusmodi ab eisdem Fratribus Ordinis Prædicatorum recipere libere, & licite valeant, cujusvis licentia super hoc minime obtenta, seu etiam petita, auctoritate Apostolica licentiam concedimus, & facultatem.* Quod autem omnino illud sit privilegium, cui innixus Benedictus XIV. ut supra statuit, aperte testantur personæ omni exceptione majores, quæ in visitationis actu præsentes aderant, & validum argumentum est, quod cum prædictum Collegium fundatum fuerit anno 1620., privilegium, quod ipsi particulare foret, magis de moderno saperet, quam de antiquo, ut taceam, quod deberet alias reperiri in Bullario Dominicano, in quo collecta jacent privilegia quæcumque, sive totius Ordinis, seu cujusvis ex Monasteriis.

XXXII. Volo, tu serio cogites, quanti Sapientissimus hic Summus Pontifex posteriora Congregationum, quæ adeo adversarii extollunt, Decreta faciat adversus Apostolica indulta, licet antiquiora, quibus nos superius dicebamus non esse derogatum, & id ipse ubertim demonstrat, dum nihilominus ob productum Alexandri VI. privilegium Tertiarias prædictas in plena Ordinis jurisdictione declarat; nos autem inferre pergimus, quod si id præstitit erga prælatas Tertiarias, nec dubitamus, quod idipsum præstabit de reliquis cunctis, dummodo respectivi Regulares eidem exhibeant sua quique privilegia. Et sane quid unquam declarari potest, nisi idipsum in favorem Tertiariarum Ordinis S. Augustini, quæ a Sixto IV. Const. *Dum fructus uberes* 1474. confecutæ sunt, si non copiosius, certe simile indultum? *Liceatque Fratribus prædictis eisdem Pinzocheris, & Mantellatis personis, & in earum etiam domibus, quoties opus fuerit, Eucharistiæ, & extremæ unctionis Sacramenta ministrare, & dum eas decedere contigerit, illarum cadavera ad eorumdem Fratrum Ecclesias tumulanda deferre, etiam parochialium Ecclesiarum, personarum eorumdem Rectorum licentia desuper minime requisita, & contradictione qualibet non obstante.* Quod si quæ Religio adeo speciosa a Sede Apostolica privilegia particulariter assecuta non est, consulere poterit suam, si quam habeat, communicationis Bullam, & hanc vel illa producere, ut se redimat a continuis incommodis, quæ propterea a Parochis, & Ordinariis pati cogitur.

XXXIII. Reliquum nunc dumtaxat est, obviam eamus absurdis, quæ ex nostra sententia derivare contendunt Parochi. Sunt autem, quia Regulares alienam jurisdictionem invaderent, si intra parochiales limites munire possent Tertiarias sacro viatico, & extrema unctione, & earumdem cadavera levare inconsulto Parocho, & cum præjudicio jurium parochialium. Verum hoc argumentum apud plebem exigere potest quidem plausum, sed non apud doctos, qui probe noscunt, quod prædicta, quæ Parochi absurda nuncupant, non latuere Summis Pontificibus, qui ante Concilium Lateranense prædictis Tertiarias condecoravere privilegiis, non Leoni X., non toti Concilio Lateranensi quinto, cui ultra Summum Ecclesiæ Pastorem sexdecim interfuere Cardinales, & septuaginta quatuor Episcopi, quatuor Generales Regularium Ordinum, ac Oratores Christianorum Principum; quare nisi hos omnes imprudentiæ carpas, dum nihilominus Tertiarias a jurisdictione Parochorum, & Ordinariorum voluerunt immunes, jam vides utique, quod vel invictus dicere cogeris, quod illa reapse non sunt, qualia videri possunt indoctis, & effingunt Parochi.

XXXIV. Sane nullum absurdum sequitur, nec aliqui patiuntur scandalum, per hoc quod Regularem extra claustra infirmum a Regularibus Sacramentis communiri videant. Nullum ex eo quod eumdem mortuum inconsulto Parocho ad propriam Ecclesiam sepeliendum asportent; unde ergo absurdum unquam excogitari poterit, si iidem Regulares similia præstent erga Tertiarias, quæ portio quædam sunt eorumdem Ordinis? Hora est properemus ad alia, & ideo expositionem

claudat

claudat D. Thomæ auctoritas, qui *in 4. sent., seu in supplem. 3. par. q. 8. art. 5. ad* 1. aapresse asserit, quod inde dumtaaat ii ax Parochis præjudicium sentiunt, qui quærunt, quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi, & qui gregi præsunt, non ut eum pascant, sed ut ab eo pascantur: *Præiudicium non fit alicui, nisi ei subtrahatur, quod est in favorem eius indultum; jurisdictionis autem potestac non est commissa alicui homini iu favorem suum, sed in utilitatem plebis, & honorem Dei, & ideo si superioribus Prælatis expedire videatur ad salutem plebis, & honorem Dei promovendum, quod aliis, quæ jurisdictionis sunt, committant, in nullo fit præjudicium inferioribus Prælatis, nisi illis, qui quærunt, quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi, & qui gregi præsunt, non ut eum pascant, sed ut ab eo pascantur.*

DECRETUM XXVII. CAP. IN ORDINE XXXVII.

Conquesti sunt coram Sanctissimo Rectores Ecclesiarum Parochialium istius Civitatis de Patribus Theatinis, & Societatis Jesu, quod asserere audeat personas laicas sumentas in eorum Oratoriis, seu Congregationibus Eucharistiæ Sacramentum in die Paschatis, Ecclesiæ præcepto satisfacere: cumque id minime sit permissum, sed fideles Sacram Communionem tempore paschali a proprio Sacerdote, vel ab alio de ipsius Sacerdotis licentia suscipere tenaantur, Sanctitas sua jussit Eminentiæ vestræ significandum, ut sub pœna suspensionis a divinis, & aliis sibi bene visis, id prohibeat præfatis Religiosis, moneatque ipsos laicos Sacramentum Eucharistiæ ut supra de manu proprii Parochi teneri suscipere, ut Ecclesiæ præcepto satisfaciant. Cardinalis Verospius de mandato Urbani VIII. 20. Martii 1638. ad Card. Boncompagnum Archiep. Neapol.

I. Regularis vix Ordo est, cui per Sedem Apostolicam specialis facultas attributa non sit super administrationa Eucharistiæ famulis suis sæcularibus, aliisque, qui in monasteriorum immorantur obsequiis, etiam pro satisfactione præcepti paschalis, & in mortis articulo. Liberalior, & quæ non prætereatur, profecto digna est Bulla *Dum ad Sacram* 28. Julii 1506., in qua Julius II. concedit Fratribus Minimis *in eorum Ecclesiis constructis, & construendis, curialibus, mercatoribus, peregrinis, ac transeuntibus, & aliis quibusvis personis Eucharistiæ Sacramentum, quoties opus fuerit, ministrare, ac ministrari facere.* Verba autem illa *Quoties opus fuerit* eodem Pontifice interprete reddunt: *Quoties devotio ingrueret, & necessitas postularet, etiam absque quacumque superiorum licentia.*

II. Si non adhuc liberalius, certe ad rem expressius est indultum Nicolai V., qui Religiosis B. Mariæ de Guadalupe die 28. Sept. 1468. concessit, *ut licite, ac libere liceat omnibus Christifidelibus de illorum manu, ac in eorum Ecclesia Sacratissima communione die Paschæ refici absque Episcopi, aut Parochi venia.* Antonius item Cardinalis, & Pœnitentiarius Pauli III. die 20. Janu. 1540. de ejusdem Pontificis speciali mandato, vivæ vocis oraculo indulsisse testatur, *ut iidem Fratres prædicti Monasterii B. Mariæ de Guadalupe Ordinis S. Hieronymi possint in suis Cappellis, Oratoriis, Monasteriis, ac grangiis administrare Sacramentum Eucharistiæ, etiam in die Paschatis subditis ejusdem Monasterii, vel ab eo dependentibus, & aliis illo confluentibus utriusque sexus, Diœcesanorum locorum Curatorum, aut Rectorum ad hoc licentia minime requisita, & ut sic suscipientes præcepto Ecclesiæ satisfaciant non obstantibus in contrarium quibuscumque.* Quod privilegium eatenus inde fuit ad omnia Monasteria ejusdem Ordinis, etiamsi in eis non militet eadem ratio, ab eodem Paulo III., Pio IV., & aliis Pontificibus, ac consequenter per viam communicationis cuique fere commune redditum est Regulari Ordini, & certe iis, qui communicationem habent cum prædicto Ordine S. Hieronymi.

III. Privilegia ejusmodi comprehensa non esse, neque in Bulla revocatoria *Romanus Pontifex* Gregorii XV. de die 2. Julii 1622., utpote quæ præservat oracula authentica, & manu alicujus Cardinalis subscripta, neque in Bulla *Commissi nobis* Urbani VIII. 5. Maii 1629., quia ante hanc jam illa suum sortita erant effectum, & transierant in privilegia bullata per Confirmationem Gregorii XIII., Sixti, V., Clementis VIII. & Pauli V., neque denique in revocatione Tridentini ex defectu intimationis Regularibus factæ contra formam a Gregorio XIII. præcise teneri præscriptam in revocatione privilegiorum Societatis Jesu, ac consequenter etiam aliorum Regularium Ordinum de ejusdem privilegiis participantium, quam plures Auctores edocent & nomero, & nota insignes apud Samuellium *tract. 1. de sepult. decl. contr. 15.*, & Passerinum *tom. 2. quæst. 87. art. 1. n. 964.* qui propterea prædicta privilegia adhuc in licitum usum esse posse sentiunt, licet nonnulli ab eorumdem praxi abstinere consulant ad præcavendas contentiones, & rixas. Non dissimiliter censent alii, licet alteram incedant viam, quia nempe tale privilegium non est privilegium Regularium, sed fidelium, concessum scilicet, ut satisfiat bonum devotioni, ut apparet ex Bulla Eugenii IV. pro Monachis Congregationis S. Justinæ. Non desunt denique, qui per communionem sumptam de manu Regularium, cap. *Omnis* plene satisfieri putant, quod quippe non exigit, nisi quod sumatur *de manu proprii Sacerdotis*, qualis est; Papa in universa Ecclesia, ac consequenter omnes etiam illi, qui licentiam per privilegia ab eo habent.

IV. At cum nedum sanctio præsens, & quas superius produximus, sed quotquot emanaverunt post Tridentinum, aut Sacrarum Congregationum, vel ipsius Sedis Apostolicæ decisiones, jus impertiendi communionem paschalem privative ad Regulares reservent Parochis, cum communi sententia nos arbitramur, præfata privilegia non amplius Regularibus suffragari, utpote quæ licet sufficient non cassata essent per laudatas Bullas revocatorias derogata certe censenda sunt per posteriores omnes declarationes Sacrarum Congregationum Pontificum auctoritate emanatas, & a Sede ipsa Apostolica approbatas, unde Clemens VIII. in Decr. 8. hujus cap. *Dummodo tamen iidem sæculares Christifideles Sacramentum Eucharistiæ in in die festo Paschæ Resurrectionis in propria Parochia ab eodem Parocho sumant.* Dum enim in oppositum constanter aperte statuunt, si quæ sont, privilegiis certe derogant; & per hæc patet ad ea, quæ superius fuerunt producta.

V. Integrum tamen adhuc Regularibus jus ut supra perstat pro famulis, familiaribus domesticis, & commensalibus, quod ad peregrinos, & vagos ea ratione extendunt plurimi, quod revocatio privilegiorum fuit facta ad favorem Parochorum propriorum, ad quos cum adhuc id genus homines communicaturi minime accederent, nulla propterea iisdem irrogatur injuria Parochis per hoc quod a Regularibus communicentur. Eugenius IV. decrevisse refertur, quod advenæ, & peregrini, seu vagi acquirunt incolatum quoad Sacramenta Confessionis, & communionis tempore Paschatis, licet in modico tempora steterint, sed id concessisse reponunt ad favorem peregrinorum, & ad tollendos eorum scrupulos, non vero eos obligando ad recipienda Sacramenta de manu Parochorum, quorum Parochiam pro modico illo tempora incolunt, sed eosdem relinquendo juris communis dispositioni. Sane Rituale Romanum *peregrinos, advenas, & qui certum domicilium non habent*, ab iis Parochis, ad quos rite parati accesserint, communicari demandat, vel remitti ad Ecclesiæ Cathedralis Parochum, ubi est ea consuetudo, argumentum utique irrefragabile, quod necesse non est, iidem communicent in Parochia, quam incolunt. Advenæ itaque peregrini, & qui in loco certum domicilium non habent, vel quasi domicilium, a Regularibus remitti debebunt ad Cathedralem, ubi viget consuetudo ejusmodi, ut se conforment locorum moribus; & ubi talis consuetudo non est ab iisdem communicari poterunt juxta allegatum indultum Pii II., & adhuc licentiam tacitam suorum Parochorum quæ jure præsumitur pro quocumque, qui Eucharistiam legitime valet administrare.

VI. Qui intra Monasteria detinentur infirmi, sive ut gaudeant immunitate Ecclesiastica, aut timent grave damnum, inde exeuntes, fructuose in Paschate apud Regulares communicant ex necessitatis titulo, cum Ecclesiam Parochialem adire non valeant absque gravi periculo, & incommodo. Ob id solet afferri privilegium Pauli III., qui excipiens communionem paschalem, & in articulo mortis, subdit, *nisi in casu necessitatis*; ego vero libens addo licentiam tacitam Parochi, cujus dissensus tamquam irrationabilis nec esset attendendus. Palaus, aliqua prædictos a communione paschali deobligant, tamquam quæ in eo statu a proprio Sacerdote sumi non potest, sed verius tale præceptum apparet dividuum, duas habens partes, unam principalem, & potiorem, scilicet communionem, quæ indicta est ob solemnitatem paschalem, alteram minus principalem, & veluti accessoriam, obligationem nempe illam sumendi de manu proprii Parochi, ut saltem semel in anno oves suas possit recognoscere; quare videre non est, cur qui communionem sumere comode potest, eam non teneatur suscipere, quia illam sumere non potest de manu proprii Parochi, quemadmodum ad communionem suscipiendam peregrini communiter censentur adstricti, etsi eam sumere non valeant de manu proprii Parochi.

VII. Ad quid, si cessent ejusmodi causæ, antequam tempus utile ad explendum præceptum expiret? Tenebunturne iterum communicare in Parochiali. Nequaquam; cum enim tunc rationabilis realiter adesset causa, ob quam Parochialem Ecclesiam petere non poterat, & præceptum instaret, ipse usus est jure suo, communionem apud Regulares suscipiens, hoc pacto adimplens præceptum quoad communionem, quæ est potior ejusdem pars, & principalis, & tunc sibi dumtaxat possibilis, licet non quoad partem minus principalem, & accessoriam, habendi scilicet illam de manu Parochi, quæ in eo statu nec cessante causa obligare potest, quia cum non sit dividua, secum traheret iterationem partis potioris, & principalis legitime jam habitæ, scilicet alterius communionis, cum tamen caput *omnis* unam tantum præcipiat. Et maxime quia si non materialia verba, servatur mens legis, dum adhuc Parochus habet, unde oves suas recognoscat media schedula manu Regularium subscripta, quam si Parochus exigat, illi non dubitamus a Parochiano esse exhibendam. Quæ dicta sunto, dummodo Parochianus bona fide ad communionem processerit; si enim prævisa cessatione causæ communio, quæ bene, & devote poterat differri, in fraudem, & ad evitandam obligationem communicandi de manu Parochi facta fuisset; ab iteranda communione in Parochiali eum nos absolvere non possumus: Quoniam tamen, etsi ejusmodi homines ad Parochialem pro communione paschali commode accedere nequeant, possunt tamen licentiam petere; ideo nos credimus, id obsequii eosdem præstare teneri Parochis, licet quatenus hi renuant, non dubitemus ut supra ad communionem paschalem se sistere posse, absque eo quod obstringi valeant ad eam in Parochiali iterandam.

DECRE-

DECRETUM XXVIII. CAP. IN ORD. XXXVIII.

Non satisfacit præcepto Ecclesiæ, qui SS. Eucharistiæ Sacramentum suscipit ante vel post diem Paschatis, non de manu Parochi, sed Regularium habentium a Sede Apostolica privilegium ministrandi hoc Sacramentum; *præterquam in die Paschatis*; quod tamen visum est etiam in die Resurrectionis posse ipsos ministrare. Congr. 21. Maii 1601.

I. AD licite administrandam Eucharistiam ultra potestatem Ordinis ita supponunt plurimi potestatem jurisdictionis, est namque actus Pastoris pascentis oves Christi, adeoque jurisdictionis actus; quare Concilia Carthaginense *cap.* 17. & Milevitanum *cap.* 18. statuisse referuntur, ne quis sive clericus, sive laicus communicet in aliena Parochia, & specialiter de Religiosis in Clem. de privil. cap. *Religiosi* cautum habetur: *Ne Religiosi præsumant ministrare Eucharistiam laicis, aut clericis absque Parochi licentia*. Et quidem privilegia, quæ super administratione Eucharistiæ postmodum obtinuere Regulares, ubertim necessitatem indicant potestatis jurisdictionis, alias quippe nec olim eguissent licentia Pastorum, nec postea Apostolicis privilegiis. Opposita autem sententia absque potestate jurisdictionis a Sacerdote non admittit universim Eucharistiam ministrari posse, sed tres excipit casus, scilicet communionis Paschatis, viatici, & ex præconsecratis particulis, solumque celebranti indulget, quod ex consecratis in missa possit ex devotione petentem communicare, & nititur cum Tridentino *sess.* 22. *cap.* 6. *de sacrif. missæ*, ubi optat, ut fideles in singulis missis communicent, quod nequit impleri, nisi Sacerdotes celebrantes possint adstantes communicare. Tum 2., quia Ecclesia in hymno asserit hoc Sacramentum fuisse institutum, ut Sacerdotes illud sumerent, & darent ceteris. Ad quæ tamen reponunt illi, quod Concilium non dicit, quod de facto optet, sed quod optaret, si scilicet hoc alias æque & bene fieri posset; quare nec vel minimam jurisdictionem tribuit simplicibus Sacerdotibus, nec ullatenus revocat prohibitiones antiquas. Bene vero Ecclesia inquit, quod Christus hoc Sacramentum instituit, ut Sacerdotes illud sumerent, & ceteris darent, sed quod id intelligi debet cum subordinatione, & ordine, quemadmodum & data est potestas absolvendi a peccatis, sed ut exercenda a Prælatis, & Pastoribus, ab aliis vero nonnisi ex eorum commissione.

II. Verum quidquid sit de quæstione ejusmodi, modo reperire non est Religionem ullam, quæ principaliter, vel per viam communicationis non gaudeat amplis adeo privilegiis, ut nullum dubitandi relinquant locum super absolutam Regularium potestatem communicandi quosvis fideles tum intra missam ex consecratis in eadem, tum extra missam ex præconsecratis. Hæc tamen privilegia ut plurimum hanc clausulam, *Præterquam in die Paschatis*, adnexam habent, & licet in privilegiis Eugenii IV. pro Benedictinis Congregationis S. Justinæ, Julii II. pro Minimis, & Pauli IV. pro Theatinis expresse eadem non habeatur exceptio. Payrinus adhuc *ad D. Constit. Julii* II. *n.* 89. eamdem subintelligi censet, quia in communi concessione non veniunt ea, quæ sunt communi usu, & sensu excepta, & quæ quis in specie non esset verisimiliter concessurus.

III. Quid sibi velit prædicta clausula, nunc exurgit dubium, in quo nonnulli materiali adhærentes verborum sensui, tradidere, in die Paschatis Regularibus licitum non esse, Eucharistiam administrare laicis, sive hi adimplendi præcepti gratia accedant, sive devotionis causa; posse vero in aliis quibuscumque diebus, etiam proxime antecedentibus, & subsequentibus ad prædictum festum Paschæ, qui cum a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis utiles sint pro satisfactione præcepti, hinc factum fuit dubium, quod præsentis est causa Decreti, num scilicet in iisdem diebus a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis Laici sumentes Eucharistiam de manu Regularium, qui habent privilegium administrandi hoc Sacramentum cum clausula *præterquam in die paschatis*, præcepto satisfacerent.

IV. Advertentes alii, quod legum spiritus, & anima est legislatorum mens, credidere, sistendum non esse in terminis materialibus, & verborum sono, sed magis attendenda esse verba formalia, sive Pontificum intentionem, quæ fuit reservare Parochis communionem paschalem; unde in horum sententia clausula *præterquam in die Paschatis* Regulares dumtaxat privat jure impartiendi communionem satisfactivam præcepti, quæ ex eo dicitur *dies paschatis*, quo pro ea die a cap. *Omnis* fuerit indicta, & a Rituali Romano commendetur fieri, licet ad fidelium commodum ab Eugenio IV. ejusdem tempus fuerit ut supra ampliatum. Rem declarat admodum Decretum 8. hujus capitis, in quo Clemens VIII., qui probe noverat ex concessione Eugenii IV. communionem paschalem utiliter impleri a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis, adhuc ut eamdem reservet Parochis, his verbis utitur, *Dummodo iidem sæculares Sacramentum Eucharistiæ die festo paschatis Resurrectionis in propria Parochia ab eodem parocho sumant*; quidni igitur & Regularium privilegia ad effectum excludendi communionem paschalem, per clausulam *præterquam in die paschatis* ita exprimi potuerunt?

V. Fieret sensus itaque, quod Regulares neque in die Paschæ, neque in aliis diebus possunt Eucharistiam præbere fidelibus, cujus sumptio valida sit præcepto satisfacere, possunt vero & in die Paschæ, & in quibuslibet diebus aliis communicare fideles ex devotione accedentes. Expositio ejusmodi a præsenti aperte sanctione adoptatur, dum definit per communionem sumptam de manu Regularium in antecedentibus, & subsequentibus diebus ad diem Paschæ, licet ut supra utilibus, non satisfieri præcepto; & insimul declarat Regularibus illis, quorum privilegia prædictam clausulam *Præterquam in die Paschatis* habent adnexam, facultatem administrandi Eucharistiam, etiam in die Paschæ: *Quod tamen visum est etiam in die pascha posse ipsos administrare*. Præcedens Decretum non dissimiliter sentire videtur, quippe quod in veriori sui sensu Regularibus non inhibet in die Paschæ administrare Eucharistiam, sed solum adnecere, quod per talem sumptionem satisfiat communioni paschali. Quibus lubens ego addo laudata privilegia Eugenii IV., Julii II., & Pauli IV., quæ cum per communicationem ceteris Ordinibus participantibus sint communia, & nullam exceptionem faciant, etiam diem Paschæ includere videntur, absque eo quod pati apta sint memoratam clausulam, quam subintelligi quidem Payrinus asserit ad excludendam communionem paschalem, quæ communi sensu censetur semper excepta, sed minime advertit, quod ibi sermo est de communicantibus, devotionis gratia, & non causa satisfaciendi præcepto, & ideo consulto clausula quælibet omissa fuit, quia communio paschalis, quæ non est ex devotione, sed de præcepto, ex ipsa terminorum significatione jam ubertim erat excepta.

VI. Modo prodeat Decretum aliud, & erit 29. cap. in ord. 59. *Parochiani non satisfaciunt obligationi communionis paschalis per Eucharistiam sumptam extra propriam Parochiam, quare monendi erunt Regulares, ne in eorum Ecclesiis administrent Eucharistiam die Pascha, nisi illis, de quibus sibi constiterit, jam illam in Parochiali sumpsisse in aliqua ex diebus hebdomadæ majoris: & in omni casu a Parochis habendi non erunt liberi ab onere communionis paschalis parochiani illi, qui in propria Parochia non communicaverint*. Congreg. Episcop. 16. Maii 1600. In quo Decreto videre est, quod Sacra Congregatio primario sistit in declarando, quod per communionem habitam extra propriam Parochiam non satisfit præcepto, & licet secundario descendat ad admonitionem, ne Regulares in die Paschæ fideles ad communionem admittant, ab hac tamen administranda eosdem non absolute prohibet, quinimmo aperte permittit, dummodo sibi constet de jam adimpleto præcepto; adhuc de hoc parum sollicita, declarare pergit, quod in quocumque casu habendi non sunt liberi ab onere communionis paschalis illi Parochiani, qui in propria Parochia Eucharistiam non sumpserint, etsi illam suscepissent de manu Regularium. Id autem in veriori sui sensu non est, nisi per Eucharistiam sumptam de manu Regularium non satisfieri præcepto, & Regularibus atque suorum privilegiorum integrum esse eamdem administrare ex devotione accedentibus; & hæc est causa, ob quam communionem in die Paschæ absolute non prohibentur distribuere, sed solum admonendi decernuntur, ne illam distribuant, nisi illis, de quibus sibi constiterit, jam satisfecisse præcepto, ita addunt Auctores, vel paratos esse eidem satisfacere in subsequentibus diebus utilibus; si enim nec præceptum adimplevere, nec illud adimplere parati sunt, utique repelli debent, tamquam indispositi ad tantum Sacramentum suscipiendum, cum obedire reluctentur Ecclesiæ mandatis. Hac propterea cum clausula, vel absolute ex devotione accedentibus, Eucharistiam a Regularibus administrari posse, censuerunt Suarez *to.* 3. *disp.* 72. *sect.* 2. §. *censeo igitur*, Fagundez *in* 3. *precept. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 18., Palaus *tract.* 21. *p.* 16. *n.* 10., Rodriquez *p.* 1. *quæst.* 59. *art.* 3., Card. de Lugo *de Euch. disp.* 18. *n.* 50., Sanchez *de matrim. l.* 3. *disp.* 23. *n.* 17. Antonius a Sp. Sanc. *p.* 1. *tract.* 2. *disp.* 3. *n.* 98., Cespedes *c.* 6. *qu.* 22. *n.* 1. & 129. *n.* 3., Coton *l.* 4. *controv.* 8. *n.* 113., Peyrinus *ad Const.* 1. *Julii* II. *n.* 86. Tamburinus *to.* 2. *disp.* 5. *quæst.* 3. *n.* 3., Diana *p.* 4. *tract.* 4. *res.* 81., quod & probabile putat Lezana *verb. Eucharistia n.* 2., & alii plures ab iis citati.

VII. In oppositum tria producuntur Decreta, primum a Gavanto *in manuali Epis. verb. Eucharistia n.* 23., & erit 30. cap. in ord. 40. *Qui satisfecit in paschate in parochiali, non tamen potest in ipso die paschatis Eucharistiam sumere in Ecclesia Regularium non habentium curam animarum*. Congregatio Concil. 23. Januarii 1586., & 14. Martii 1615. Si namque qui in Parochiali satisfecerint *in paschate*, idest in aliqua die majoris hebdomadæ, adhuc in die Paschatis in Ecclesiis Regularium Eucharistiam sumere non possunt, dubio procul Regulares in die Paschæ ad Sacram Mensam admittere nequeunt Christifideles, qui accedunt sola devotionis gratia, tametsi constet eos jam satisfecisse præcepto.

VIII. Secundum Decretum, quod erit 31. cap. in ord. 41. refertur a Barbosa *de Paroch. par.* 2. *c.* 20. *n.* 8., & est tenoris sequentis: *Fuit dubitatum, an die paschatis Fratres possint administrare populo Sanctissimam Eucharistiam, Sacra Congregatio censuit, non posse, stante quod in privilegio Eugenii IV. hoc eis interdicitur expresse pro illa die*. Die 2. Martii 1619. Reapse hoc Decretum non satis exprimit, an sermo sit de communione adimpletiva præcepti, an etiam de ea, quæ fit sola devotionis causa, & præsertim ab iis, qui jam satisfecerunt præcepto, sed ubertim supplet sequens Decretum (erit 32. cap. in ord. 42.) quod per hæc verba etiam communionem ex devotione dilatte interdicit: *Non possunt sæculares in ipso die Paschatis de manu Regularium Sanctam communionem accipere, etsi in alia die satisfecerint Ecclesiæ præcepto hac de re edito*. Congr. Concil. 8. Junii 1629. Equidem ex his Decretis omnino everti videntur, quæ in favorem Regularium supe-

superius constructa sunt; cum enim hæc Decreta productis posteriora sint, his derogant; quatenus opus sit. Verum vide, quæ in sequenti Decreto tradimus.

DECRETUM XXXIII. CAP. IN ORDINE XLIII.

Prohibeatur Regularibus administrare sæcularibus Sacramentum communionis, etiam devotionis gratia, ipso die Paschatis; in aliis vero diebus temporis Paschalis declaretur, eos, qui Sacram Communionem receperint extra Parochiam, præcepto Ecclesiæ non satisfacere. Congr. Episc. 10. Sept. 1627.

I. REfert hoc Decretum Nicollus in *flosc. verb. Pasch. n.* 6. ubi & adducit rationem, quæ in Sacram Congregationem deducta, eamdem permovit ad declarandam Communionem etiam ex devotione in Ecclesiis Regularium illicitam in ipsa die Paschatis: *Nam Regulares nec possunt administrare Eucharistiam Sæcularibus in Dominica Resurrectionis, licet antea satisfecerint, vel postea intendant satisfacere præcepto in Parochia, quia pro ea die non habent privilegium.* Hinc fit, clausulam illam *Præterquam in die Paschatis*, quam adnexam ut plurimum habent privilegia Regularium, & ea qua a Sacra Congregatione deducitur in Regularibus pro die Paschæ carentia privilegii, nedum formaliter, sed etiam materialiter intelligendam esse, ita ut nedum excludat Regulares ab administranda Eucharistia, cujus sumptio valida sit ad adimplendum præceptum, sed etiam eosdem omnino prohibeat a distributione Sacræ Synaxis in die Paschatis, etsi ex sola devotione sumeretur.

II. De primi authenticia Decreti, quod a Gavanto ut supra producitur, dubitat Antonius a Spiritu Sancto *loc. cit.*, & absolute asserit, usu non fuisse receptum, certe secundum, quod ex Barbosa protulimus, sub manifesto errore procedit, asserit quippe, & pro ratione producit, quod *in privilegio Eugenii IV. Regularibus expresse interdicitur administrare populo Sacram Eucharistiam in die Paschatis*, cum tamen adeo absit, ut in privilegio Eugenii fiat exceptio Paschatis, ut magis fiat aperta concessio, utpote quod absolute latum est pro omni die absque ulla exceptione. Habet namque Bulla Eugenii IV. prout habetur in Bullario Ord. Cassinen., & Prædicator. *eisque ac omnibus, qui ad præfatos Monachos ob hujusmodi devotionem recurrerint, Eucharistiæ Sacramentum ministrare valeant, de specialis dono gratiæ in favorem observantiæ Regularis licentia elargimur*, prout vero habetur in Bullario Romano, in quo est 9. hujus Pontificis; *& eis ministrare Eucharistiæ Sacramentum de specialis dono gratiæ elargimur.* Ubi utique nulla apparet exceptio Paschatis, & maxime expressa, ut Decretum asserit, quod propterea sub errore procedere evincitur.

III. Quæ cum ita sint, & consimilia, quæ postmodum emanaverunt, non procedant derogando privilegiis Regularium, sed supponendo, quod Regulares pro die Paschæ nullum privilegium habeant, quinimmo sit ipsis expresse interdictum, unde ex Nicolio ut superius diximus, etiam ratio, quæ Sacram Congregationem ad præsentis permovit efformationem Decreti, fuit, *quia pro eo die non habent privilegium*, ad summum sit, quod Regulares illi Ordines, quorum privilegia habent adnexam memoratam clausulam *Præterquam in die Paschatis*, ad Sacram Mensam admittere non valeant accedentes ex devotione, non autem ii, quorum privilegia prædictam clausulam non habent adjunctam, vel si hanc habent adnexam, communicant in privilegiis cum illis Religionibus, quarum privilegia affecta non sunt prædicta clausula, sed sine ulla exceptione dierum indulgent cælesti cibo reficere, quicumque ad earum Ecclesias ex devotione procedunt. Religiones autem, quarum privilegia affecta non sunt prædicta clausula, sunt Congregatio Benedictina S. Justinæ, Minimorum, & Theatinorum Ordo; ex participantibus vero certe Religiones mendicantes, ceterarum autem unaquæque consulat suam, si habet, communicationis Bullam.

DECRETUM XXXIV. CAP. IN ORDINE XLIV.

Episcopi non possunt prohibere Regularibus habentibus privilegia Apostolica, ut a Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusive administrare non valeant personis sæcularibus Sacramentum Confessionis; possunt tamen eisdem prohibere, ut personis sæcularibus in die Paschatis non administrent Sanctissimum Sacramentum, etiamsi dictæ personæ sæculares in alia die satisfecerint præcepto hac de re edito. Congreg. Concil. 9. Julii 1644.

I. NOn *licet Regularibus* (sit Decr. 35. cap. in ord. 45.) *in die Dominica Resurrectionis D. N. J. C. devotionis causa administrare Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum personis sæcularibus.* Congr. Concil. 14. Januarii 1736. Cum hisce duobus Decretis cautam similiter dederit Decretum ut supra ex Barbosa prodictum, utpote quod in eorumdem efformatione relatum fuit, & examinatum, iisdem restrictionibus, quas nuper adduximus, manent subjecta, quibus modo addimus alteram, ut videlicet adhuc Religiones, quibus ut supra non suffragantur privilegia, se tueri valeant in sua consuetudine, quæ cum non sit derogata, jurisdictionem dat non habenti, dummodo longæva sit, & sufficienter præscripta.

II. Quæ lubentes ex eo dedimus, quod fideles præsertim illi, qui jam adimpleverunt præceptum, cum Ecclesiæ legibus anticipate obsecuti sint, se Parochis pascendos præbendo, & majori animi præparatione, ob quam causam communio ipsa paschalis fuit indicta, festum Paschatis studeant celebrare, digni a nobis visi non sunt, qui defraudentur in suo desiderio communicandi apud Regulares, ut absit excogitemus unquam in contrarium legem ullam Ecclesiæ, quæ semper præmovet, non impedit majora studia pietatis, removetque ea, quæ ab iisdem possunt retardare fideles, ut & de tacita, quatenus putaretur necessaria, Parochorum licentia minime dubitemus, & in casu manifesti dissensus, hunc esse irrationabilem, & tamquam difformem ab Ecclesiæ mente, nisi quid relevans haberetur in contrarium, non esse attendendum. Cum enim Parochi in die Paschæ sint admodum impediti in excipiendis confessionibus, & communicandis fidelibus, qui accedunt causa satisfaciendi præcepto, nullam rationabilem habent causam fideles illos, qui erga eosdem quasque jam sui absolverunt partes muneris, prohibendi a communione apud Regulares, ex qua non modicum Parochis ipsis levamen obvenit, & maximum fidelibus commodum, atque spirituale beneficium. Sic namque fideles a frequentioris populi turba semoti, facilius se colligunt, devotius se præparant, & ferventioribus præviis virtutum actibus ad tantum Sacramentum, ut par est, cum majori fructuum ubertate procedunt, & cum insuper citius se expediant, inde fit, quod fidelium plurimi, præsertim qui infirmorum, aut puerorum, vel rerum domesticarum curis distinentur, aut aliorum obsequiis, vel admodum a Parochiali absunt, Sanctum Pascha cum communione celebrent ad salutem, a qua deberent abstinere, si ad Ecclesiam Parochialem necesse foret accedere; qua super re dignus est, recolatur Pax Jordanus *lib. 3. tit. 3. num. 79.*

III. Diximus *Præsertim illi, qui jam adimpleverunt præceptum*, quia cum producta spiritualia commoda communia item sint fidelibus reliquis, horum etiam illos apud Regulares communicare posse credimus, qui etsi nondum præcepto satisfecerint, intra dies tamen utiles parati sunt obsequi Ecclesiæ legibus. Id autem juxta doctrinam Card. de Lugo *disp.* 8. *num.* 60. de quocumque præsumi debet, qui ea die ad Ecclesias Regularium communicaturus accedit, & certe si in bonis operibus testimonium habeat, eumque commendet vitæ probitas. Ceterum cum nullus præsumatur suæ salutis immemor, ea die Regulares ad Sacram mensam admittere absolute poterunt omnes illos, quos admitterent in diebus aliis.

IV. *Alienæ vero parochiæ fideles ad proprium Parochum remittet*, sunt Ritualis Romani verba de Parocho in die Paschæ administrante Sacram Synaxim, ex quibus videtur erui, quod unus Pastor ea die non possit pascere alterius oves, sed ad proprium Pastorem eas teneatur remittere. Ritualis sensum fortasse aperit Divus Carolus, dum *Conc. Provinc.* 5. *tit.* 5. *Decr.* 12. suis indicit Parochis, ut singulis diebus, cum in Pascha administraverint Eucharistiam, antequam illam cuique præbeant, ad populum conversi denuncient, ut si quis eorum, qui communicaturi adstant, suæ Parochiæ incola non sit, suam quisquis Parochiam adeat, ubi canonum sanctionibus statutum est, eo tempore Sacram sumat Eucharistiam. Ut supra itaque fortasse remitti jubentur, non quia in Parochialibus ad sacram mensam non possint admitti, sed ne qui admittuntur, ex ignorantia putent satisfecisse præcepto, aut cum jam communicaverint, in satisfactionem præcepti ad aliam communionem in Parochiali cogantur. Sane Decretum, quod ex Gavanto superius produximus, dum non distinguens, an sint de propria Parochia, absolute ad sacram mensam in die Paschæ in Ecclesiis Regularium, quæ Parochiales sunt, eos admitti posse declarat, qui jam in Parochiali satisfecerunt præcepto, non obscure indicat, quod apud Parochiales Ecclesias eadem die etiam exteri cælesti cibo possunt refici.

V. Si dixeris, quod etiam Parochi mandato Ritualis satis obtemperent, si communioni fidelium præmittant præfatum monitum, expositio videtur rei admodum opportuna, & commoda; sic enim de obligatione monetur populus, & omnis ignorantia tollitur, & insimul eximuntur Parochi ab onere, quod in tali circumstantia temporis est minus aptum, singillatim scilicet cognoscendi, & perscrutandi suos parochianos, ut exteros ad proprium Parochum remittere valeant. Præmissio hujus moniti, haud refragor, est laudabilis, & a Regularibus etiam digna, quæ usitetur, sed cum modo obligatio communicandi in Paschate apud proprium Parochum nota sit etiam rudioribus, ad illam Parochos obligare non possumus, sed magis ad non communicandos exteros, vel quatenus eos communicent, aut alios de Parochia qui iterum communicaverunt, ad non distribuendam iisdem communionis schedulam; & id ad præcavendam (si fieri potest) detestabilem nonnullorum fraudem, qui cum ipsi præceptum nolint implere, mediis aliorum communionibus a Parochis communionis signum reportant ad effectum evitandi pœnas per Sacros Canones sancte constitutas.

VI. *Ægrotis quoque Parochialibus, etiamsi communionem extra præscriptos paschales dies sumpserint, in paschalibus diebus illam deferet, ac ministrabit*, sunt alia verba Ritualis Romani, quæ dum committunt Parocho paschalem administrare communionem ægrotis intra suam Parochiam constitutis, consequenter nos edocent, lege communionis paschalis ægrotos quoque teneri, qui dubio procul comprehenduntur in numero Christifidelium, quos indistinctim afficit cap. *Omnis*. At quid, si ægroti in tali statu sint constituti, ut nonnisi per modum viatici possint Eucharistiam suscipere? Non tenentur lege

Paschatis, nec ad Eucharistiam sumendam per modum viatici, & quatenus hoc pacto eam sumpserint, adhuc præcepto Ecclesiastico minime satisfaciunt, quod propterea adimplere non minus erunt adstricti, si convaluerint antequam expirent dies utiles, nisi de consilio proprii Sacerdotis communio differatur, vel tenebuntur ad communionem annuam, quatenus paschales dies excesserint. Sunt namque duo diversa præcepta, communicandi in Paschate, vel intra annum, & communicandi in articulo mortis, & utrumque per se obligat, & pro diverso tempore, & circumstantiis; quare sicuti qui communicavit in Paschate, vel intra annum, non propterea eximitur ab onere communicandi in articulo mortis, ita qui per modum viatici communicavit in articulo mortis, non liberatur ab obligatione communicandi in Paschate, vel infra annum, quando convaluerit. An autem, qui sanus communicavit in mane, teneatur vespere communicare per modum viatici, si in articulo mortis constituatur, loci hujus non est quæstionem instituere, sed capitis de sacro viatico, ubi consimilia, & alia dubia excitabuntur.

CAPUT TERTIUM.

De Communione frequenti, & quotidiana.

EXordio nascentis Ecclesiæ viguisse consuetudinem quotidianæ communionis, ex *Act. cap. 2. nu. 42.* non leve eruitur argumentum: *Erant perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis;* unde Cyprianus de Orat. Dom. *Hunc autem panem dari nobis, quotidie postulamus, ne qui in Christo sumus, & Eucharistiam quotidie, ac cibum salutis accipimus, intercedente aliquo graviore delicto, dum abstenti, & non communicantes, a cælesti pane prohibemur, a Christi corpore separemur.* De ejusmodi consuetudine testatur etiam Angelicus Doctor 3. *part. quæst.* 80. *art.* 10. *ad* 5., ubi insimul edocet, quomodo refrigescente charitate multorum, ad tres vices in anno, & postmodum ad unam dumtaxat fuerint reducta: *In primitiva Ecclesia, quando magna vigebat devotio fidei Christianæ, statutum fuit, ut quotidie fideles communicarent, unde Anacletus Papa dicit: Peracta consecratione omnes communicent, qui noluerint Ecclesiasticis carere liminibus sic enim & Apostoli statuerunt, & Sancta Romana tenet Ecclesia. Postmodum vero, diminuto fidei ardore, Fabianus Papa indulsit, ut si non frequentius, saltem ter in anno omnes communicent, scilicet in Pascha, Pentecoste, & Natali Domini. Soter etiam Papa dicit, in Cœna Domini esse communicandum, ut habetur in Decret. de consecr. dist. 2. Postmodum propter iniquitatis abundantiam, refrigescente charitate multorum, statuit Innocentius III., ut saltem semel in anno in Pascha fideles communicent.*

Hactenus D. Thomas, ex cujus texto consuetudinem præfatam quamplures fuisse colligunt in universali præcepto, idque confirmant ex Canon. 10. Apost. *Omnes fideles, qui ingrediuntur Ecclesiam, & scripturas audiunt, non autem perseverant in oratione, nec Sacram communionem percipiunt, velut inquietudinem Ecclesiæ commovent, & convenit communione privari.* Verum eam non fuisse saltem in universali præcepto, quo tenerentur omnes, multo probabilius edocent Doctores alii, & nituntur in defectu textus canonici eam universaliter demandantis; ex adductis enim cap. *peracta* disponit dumtaxat de clericis, qui ministrabant Episcopo solemniter celebranti, & cap. *Omnes fideles*, ut notat Concilium Antiochenum *can.* 2., non præcipit universaliter esum quotidianum Eucharistiæ, sed præcise damnat, qui Ecclesiam cum aliis ingredientes, ea quadam superstitione a communione se abstinebant. Sed demus, quod canon iste præceptum importet, numquid propterea communio quotidiana censenda erit universaliter præcepta? Nequaquam, quia cum ad ingressum Ecclesiæ non omnes obliget, adhuc solum illos afficeret, qui cum aliis Ecclesiam ingressi, cum iisdem non communicassent. Verba quoque illa *velut inquietudinem Ecclesiæ commovent*, non obscure indicant, eos dumtaxat reprobari, qui aliis devote communicantibus, nec orationi vacant, nec communioni, unde aliis perturbationi sunt, & scandalo. Sancti denique Patres, & auctores inter se se dissident, argumentum utique validum, quod prædicta consuetudo meræ devotionis erat, non præcepti, nec ubique gentium, quinimmo neque ubi viguit, ab omnibus indistincte servata.

Scio Romæ esse consuetudinem, ut fideles semper Christi corpus accipiant, quod nec reprehendo, nec laudo, ait Hieronymus *ep.* 30. *ad Pammachium*. Quis autem crederet ubique gentium viguisse consuetudinem, quam Romanis limitibus Hieronymus *evulgat restrictam*? Quis divino, vel Ecclesiastico innixam præcepto, aut indistincte servatam, ubi frequentabatur, quam idem Sanctus Pater nec laudat, nec reprehendit, & quemlibet in suo sensu abundare asserit? Verum lectorem moraremur plurimum, si Sanctos Patres ad trutinam vocare vellemus, quare rem claudat Joannes de Avila vir pietate, ac doctrina percelebris, qui apud Lugum *disp.* 7. *n.* 43. scite advertit, non esse credibile, quod etiam conjugati post copulam quotidie ad Eucharistiam accederent, a qua disertis, gravibusque verbis eosdem removent Decreta illius temporis, de quibus infra.

DECRETUM I. CAPITIS, IN ORDINE XLVI.

Etsi frequens, quotidianusve Sacrosanctæ Eucharistiæ usus a SS. Patribus fuerit semper in Ecclesia probatus, numquam tamen, aut sæpius illam percipiendi, aut ab ea abstinendi, certos singulis mensibus, aut hebdomadis dies statuerunt, quos nec Concilium Tridentinum præscripsit, sed quasi humanam infirmitatem secus reputaret, nihil præcipiens, quid cuperet, tantum indicavit, cum inquit: *Optaret quidem Sacrosancta Synodus, ut singulis missis fideles astantes Sacramentali Eucharistiæ perceptione communicarent*, idque non immerito; multiplices enim sunt conscientiarum recessus, variæ ob negotia spiritus alienationes, multæ e contra gratiæ, & Dei dona parvulis concessa; quæ cum humanis oculis scrutari non possimus, nihil certe de cujusque dignitate, atque integritate, & consequenter de frequentiori, aut quotidiano vitalis panis esu potest constitui. Sacra Congreg. Concilii 12. Februarii 1679. approbante Innoc. XI.

I. A Deo plurima sunt bona, spirituales effectus, & gratiæ, quæ obveniunt sumentibus Sacram Synaxim, *antidotum*, ut ait Tridentinum sess. 13. cap. 2., *quo liberamur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præservamur, & in quo Salvator noster discessurus ex hoc mundo ad patrem, divitias divini sui erga homines amoris velut effudit*, ut quidem laudabile, & optandum, quod nedum fidelis populus frequens, sed quotidianus ad eam accederet. Eapropter usus quotidianæ communionis, aut frequentis a Sanctis Patribus in Ecclesia semper probatus extitit, & Tridentina Synodus vehementer optat in eamdem induci, custodiri, atque servari.

II. Ita quidem est, monet Angelicus Doctor 3. *p. q.* 80. *art.* 10. ex parte Sacramenti, *non tamen ex parte sumentis, in quo requiritur, ut cum magna devotione, ac reverentia ad hoc Sacramentum accedat, & ideo si aliquis se quotidie ad hoc paratum inveniat, laudabile, quod quotidie sumat, unde Augustinus cum dixisset, accipe quod quotidie tibi prodest, subjungit, sic vive, ut quotidie merearis accipere; sed quia multoties in pluribus hominum multa impedimenta hujus devotionis occurrunt propter corporis indispositionem, vel animæ, non est utile omnibus hominibus quotidie ad hoc Sacramentum accedere, sed quotiescumque se ad illud homo invenerit præparatum.* Cum enim per sumptionem Sacræ Synaxis *non homini præparetur habitatio, sed Deo*. I. Paral. 29. indubie in sumente præexigitur magna devotio, & reverentia, quæ si actualiter desit, etsi non putemus impediri effectum ejusdem primarium, seu gratiæ augmentum, ut voluit Cajetanus, quia tamen hoc pacto communicans, sine positiva dispositione accedit, quasi non dijudicans Corpus Christi, talem irreverentiam committit, quæ magis obest, quam prosit augmentum gratiæ inde receptum. Deus namque jure magis punit irreverentiam positivam erga tantum mysterium, quam ex opere operato suam munificentiam ostendat, ut infra magis dicetur.

III. Sane vel hic est Ecclesiæ sensus, vel reverentiam Eucharistiæ debitam, præferendam censet sumentis utilitati; præcipit enim, ne sæpius in uno die quis communicet non obstante magno gratiæ augmento, quod ut minimum ex opere operato reportaret. *Majorem effectum recipit homo in una missa vel manducatione cum bona præparatione, quam multis, si non se præparet diligenter*, ait D. Bonaventura *in* 4. *d.* 12., & insimul nos edocet, in allata inhibitione multiplicis communionis in diem non minus reverentiam Sacramenti inspectam fuisse, quam profectum suscipientis, cui magis prodest communio rarior, ad quam rite præparatus accedit, quam frequentior sine diligenti dispositione. Frequentia ejus est conditionis, ut paulatim adimat præparationis diligentiam (& ob quam vereor, ne ejusmodi eveniat in pluribus Sacerdotibus, quos nimis inconsiderantes cernu ad altare procedere!) atque adeo fructus ubertatem, qui juxta Tridentinum pro mensura dispositionis confertur. Huc fortasse respexit Alexander II., dum *de consecr. dist.* 1. *can.* 53. lata prohibitione Sacerdotibus ipsis pluries in diem sacrificandi, subdidit: *Non modica res est unam missam facere, & valde felix est, qui unam missam digne celebrare potest.* Adeo infelix est humana conditio, ut vel ei, dum nimis frequentia sunt, & vulgaria, etiam pretiosiora vilescant, aut facile sensim tepescat fervor spiritus ad illa digne sumenda.

IV. Etsi itaque, ut rite habet Decretum, frequens, quotidianusve Eucharistiæ usus ex se laudabilis sit, & optandus, quia tamen ob negotia, & sæculares curas variæ sunt in hominibus spiritus alienationes, multiplices conscientiarum recessus, & e contra plura nonnumquam gratiæ dona parvulis conferuntur a Deo, & hæc omnia nostris non patent oculis, idcirco a nobis nihil certi generaliter statui potest circa dignitatem cujusque, seu frequentem, vel quotidianum esum cibi Eucharistici, & ab eo constituendo recte abstinuerunt Sancti Patres. Quo ex Decreto, aliisque, de quibus hactenus, adeo eorum, quæ statuimus in præliminaribus capitibus, uber eruitur argumentum, ut fallamur profecto, si adhuc sit, qui usum quotidianum Eucharistici cibi, qui in primitiva Ecclesia viguisse contenditur, Ecclesiastico, vel divino præcepto putet fuisse obnoxium,

DECRETUM II. CAP. IN ORDINE XLVII.

Et propterea quoad Negotiatores attinet, frequens ad sacram alimoniam percipiendam accessus, Confessariorum secreta cordis explorantium judicio est relinquendus, qui ex conscientiarum puritata, & frequentiæ fructu, & ad pietatem processu Laicis negotiatoribus, & conjugatis, quod perspicient eorum saluti profuturum, id illis præscribere debebunt. Sacra Congreg. Concil. in eodem Decreto.

I. S*I non decet*, clamat Tridentinum sess. 13. cap. 7., *ad sacras ullas functiones quempiam accedere, nisi sancte, certe quo magis sanctitas, & divinitas Christi hujus Sacramenti viro Christiano comperta est, eo diligentius cavere debet, ne sine magna reverentia, & sanctitate ad id percipiendum accedat*. Sunt autem aliqui hominum status, quorum cura cum versetur in temporalibus negotiis, aut obsequiis carnalibus alteri præstandis, cujusmodi sunt negotiatores, & conjugati, via in illis adesse potest assiduus fervor spiritus, piæ devotionis affectus, aliæque dispositiones mentis, & corporis, in quibus sita est magna reverentia, & sanctitas, quam Tridentinus præexigit ad sumptionem sacrosanctæ Eucharistiæ. Plerumque namque negotiatores per negotia, aliique laici viri per sæculares curas a cælestibus distrahuntur, & conjugati ab obsequiis conjugalibus, quæ quamvis secundum se sint licita, mentem tamen per sensitivos motus, & affectiones obtundunt, & quoquo modo retrahunt a spiritualibus, ut taceam corporalem immunditiem, quam in sequenti Decreto videbimus ex se potem arcere ab esca Angelorum, qui nec nubunt, neque nubuntur, ut dicitur *Marci* 5. 12.

II. Rite itaque præ negotiationibus, & conjugatis, aliisque id genus, vel similibus hominibus committitur confessario, qui secreta cordis scrutantur, ut ex conscientiarum puritate, frequentiæ fructu, & ad pietatem processu, quid noverint ipsorum saluti magis profuturum, quoad frequentiam communionis præscribant; ut enim advertit Lugus, Christus ipse Dominus cælestem hunc cibum tantummodo per manus Sacerdotis distribui voluit, ut idem Sacerdos, seu Confessarius illum impartiret, quibus, & quando dari expediret.

DECRETUM III. CAP. IN ORD. XLVIII.

In Conjugatis autem hoc amplius animadvertent, cum B. Apostolus nolit eos fraudari, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacent orationi, eos serio admoneant, tanto magis ob Sacratissimæ Eucharistiæ reverentiam continentiæ vacandum, puriorique mente ad cælestium epularum communionem esse conveniendum. Ead. Congr. in eodem Decreto.

I. V Olo, diligenter attendas, de quo præ negotiatoribus, aliisque distentis sæcularibus curis, conjugati serio admoneri decernuntur, quod nempe, si juxta Apostolum a conjugalibus amplexibus debent abstinere, ut vacent orationi, tanto magis in Sacratissimæ Eucharistiæ reverentiam continentiæ ab iisdem est vacandum, ut puriori mente, sicuti par est, ad cælestium epularum communionem valeant convenire. Conjugalis actus, etsi ex se licitus sit, id præ aliis habet, ut mentis invehat evagationem, & hebetudinem ad spiritualia, & absorbet adeo nimia illius voluptas, ut non ita cito se colligant, qui illi incubuere, ad pristinamque mentis tranquillitatem redeant; hinc facile impedimenti est orationi, & multo magis communioni, cui præeat, ut minimum decens est, major devotio, & mentis puritas, atque mundities corporis. Satis id indicat conditio hujus panis, *Cæli* propterea dicti, & *Angelorum*, cui cum ad Sacram Synaxim accedens, corpus suum exhibeat templum & habitaculum, ut congruum hoc sit, & conveniens ei, cui præparatur nedum puritate mentis pollere debet, sed adhuc corporis, quemadmodum ipse, quando pro nostra æterna salute in terris nasci voluit, undequaque purissimum sibi delegit habitaculum, intemeratæ scilicet Virginis alvum, ex quo & prosilivit absque læsione ulla, & minima partium dilatatione.

II. Celebre est *c. sciatis* 33. *qu.* 4. ex Hieronymo excerptum: *Quicumque uxori debitum reddit, vacare non potest orationi, nec de carnibus Agni comedere debet. Si Panes propositionis non poterant ab iis, qui uxores suas tetigerant, comedi, quanto magis panis ille, qui de cælo descendit, non potest ab his, qui conjugalibus paulo ante hæsere complexibus, violari, atque contingi? Non quod nuptias condemnemus (hoc enim non dicimus) sed quod eo tempore, quo carnes Agni manducaturi sumus, vacare operibus carnis non debeamus.* Oza quoque 2. *Reg.* 6., quod Arcam tetigerit, a Domino percussus interiit, & in causam communiter producitur, quia illa nocte ad uxorem accesserat, ad quam cum itidem accessisset Mathatias, iste hic maluit die quodam solemni a Sacrificio abstinere, quam cum corporali immunditie ad altare propinquare, ut scribit Josephus *lib.* 17. *antiq. cap.* 8. Quæ cum ita intent in veteri Testamento, si inde in novo conjugalem continentiam vellem commendare, injuriam crederem irrogare christiano homini, qui ad sacram synaxim propinquans, accedere prope noscit ad mysterium, in quo non umbræ, vel figuræ, sed verum Christi corpus continetur.

III. Dignum, quod ponderetur, profecto est, quod caput *sciatis* ut supra plectit reddentes debitum; quis autem ambigeret, id a fortiori procedere de petentibus? Sunt, qui inhibitionem limitant ad exigentes voluptatis gratia, non causa progignendæ prolis, aut vitandæ incontinentiæ. At quoniam his finibus alio rempore possunt æque indulgere, & conjugalis copula quocumque fine exerceatur, vix separabilis est ab immunditie animæ, nunquam corporis, nos nemini ex petentibus possumus Sacrosanctum Christi Corpus concedere, sed magis eosdem damnamus veniali culpa, si nihilominus ad esum immaculati Agni non reformidant accedere. Valde ad rem appositum est factum Christi, qui teste D. Thoma 3. *p. q.* 83. *art.* 5. in ultima cœna ante distributionem sui Corporis eo fine discipulorum pedes lavare voluit, ut ostenderet, nedum munditiem animæ, sed etiam corporis prærequiri ad communionem rite suscipiendam; unde Petro, qui lavari renuebat, etsi quoad animam mundus esset, per ea verba *Jo.* 13. *Si non lavero te, non habebis partem mecum*, alias comminatus est sui denegationem corporis.

IV. Mitius agendum est cum reddentibus debitum, de quibus Augustinus in Psal. 149. *Pro sanctificatione perfecta Deus tibi computabit, si non, quod tibi debetur, exigis, sed reddis, quod debetur uxori.* Hi namque non ultro spurcitiis carnis indulgent, sed a debito justitiæ pertracti, quare digni non sunt, qui propterea sub reatu venialis culpæ arceantur a cælesti convivio. Ex his itaque solum primo pelluntur, qui petitionem honestis, & moderatis precibus, vel excusationibus rejicere neglexerint; atsi enim nonnulli ex Auctoribus ad id eos minime obligent, profecto quatenus cælesti mensæ assidere intendant, eam, ne polluantur saltem debent dare operam, quam etiam in aliis circumstantiis licite præstare valent. 2. Qui debitum reddunt voluptatis gratia, aut si illud reddentes causa satisfaciendi obligationi justitiæ, vel procreandæ prolis locum item ultro dederint voluptati; unde in cap. *vir* 33. q. 4. ex reddentibus solum ille ad communionem admittitur, qui non cupidine voluptatis actus, se solum liberorum creandorum causa reddit debitum uxori exigenti, nec tamen consentit libidini ejusdem uxoris, neque locum ultro dat voluptati. *Si quis sua conjuge non cupidine voluptatis actus, sed solummodo liberorum creandorum gratia utitur, de sumendo corporis Domini, sanguinisque mysterio, suo est relinquendus judicio; quia a nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne positus, nescit ardere.* Ubi Glossa to, *Prohiberi* rite exposito pro *dissuaderi* sequentia verba *Qui in igne positus, nescit ardere*, ita recte vertit; *Qui in ardore concupiscentiæ, idest in amplexibus uxoris igneis, nescit consentire libidini uxoris suæ, sed reddit debitum uxori exigenti.*

V. Tertio depelluntur illi, quorum mens ea voluptate, quæ naturaliter inest actui, & nostrum non est cohibere, fuit graviter concussa, saltem si nondum ad pacatam mentem redierint; ex causis enim, quæ impedimenti sunt Eucharistiæ devote suscipiendæ potissima est evagatio mentis, & hebetudo, quæ si cesset, cum ipsa simul cessat impedimentum. Etsi namque ipsi rei uxoriæ incubuerint, & voluptatem, mentisque commotionem passi sint, uti ab iisdem hæc non potuerunt impediri, ita nec ipsis possunt esse impedimenti, dummodo ad pacatam mentem devenerint, sine qua ad cælestem mensam nullatenus est procedendum. Quarto denique prohibendi itidem sunt, qui paulo ante tempus communionis debitum reddiderunt, etsi eorumdem mens concussa non fuisset, aut ad tranquillam mentem rediissent; id enim exigit immundities si non animæ, certe corporis, quæ perseverare præsumitur. Cum in moralibus parum, & nihil æquiparentur, quid unquam indecentius, quam a thalamo ad Angelorum mensam procedere? Quid irreverentius, quam manibus, a carnalibus amplexibus adhuc fere calidis, certe pollutis, Sacrosanctum Christi corpus pertractare, aut ore a conjugalibus osculis fœdato, immaculati, & purissimi Agni carnes edere? Horreo, dum scribens meditor, quod non desunt, qui irreverentiam adeo gravem non pavent committere. His ego ad mentem revocare cogor caput *sciatis*, quod de reddentibus debitum habet; *Quanto magis ille, qui de cælo descendit, non potest ab his, qui conjugalibus paulo ante hæsere complexibus, violari, atque contingi.* Huc itidem spectat laudatum caput *Vir*, ubi vir cum propria uxore dormiens, nisi lotus aqua, interdicitur ab ingressu Ecclesiæ; deinde subditur, *sed neque lotus intrare statim debet*; non obscure indicans, quod neque reddens debitum, etsi ad pacatam mentem redierit, non potest a fortiori illico ad Cœleste intrare convivium.

VI. Ut vir ante communionem rei uxoriæ parcat tribus, aut quatuor, vel octo diebus, monet cap. *Omnis* de consecr. dist. 2., per aliquot dies Catechismus Romanus *par.* 2. *cap.* 4. *n.* 58., & ex Auctoribus sunt, qui assignant spatium viginti quatuor horarum, quod id tempus *Levit.* 15. & *Deut.* 23. destinetur lustrationi pollutis. Qui vero abstinentiam ut supra indicant per totam præcedentem noctem; qui per solam mediam; nec desiderantur, qui expostulant, & contenti sunt eo, & toto tempore, quo perdurat mentis evagatio. Quatenus ex productis veteris Testamenti exemplis res decidenda foret, nos crederemus, a conjugatis id obsequii saltem per totam præcedentem noctem præstandum esse; sed quoniam Ecclesia ita metitur dies a media ad mediam noctem, ut etiam jejunium, quod præexigit devotæ perceptioni SS. Sacramenti contenta sit, incipiat a præcedenti media nocte, putamus non ultra oneris imponendum esse conjugatis, qui cum inter illecebras carnis positi, facile alliciantur, & pertrahantur, plures alias arcerentur ab Angelorum esca, quæ salutare remedium

item

item est contra concupiscentiam; unde *Zachar.* 9. 17. dicitur *frumentum electorum, & vinum germinans virgines*. Quia vero pleromque juxta cit. cap. *Vir* habent conjuges, etiam de sua commixtione, quod defleant, cælesti huic non audeant assidere mensæ, nisi prius aquæ loti, seu nisi prius immunditiem animæ, & corporis lacrymis terserint.

VII. Petentium hæc erit lex, quæ salvis superius traditis adaptanda quoque est reddentibus debitum, & præcipue, quos primo, & secundo loco recensuimus. Ceterum nec desunt casus, in quibus tum exigentes, tum reddentes, qui alias ut supra repelluntur, ad Sacram Synaxim admitti possunt, & sunt, quoties adest causa aliqua, quæ indecentiam resarciat. Prima est, magna festi solemnitas, in qua Sacra Communione reficiuntur accolæ fere omnes. Secunda, si sit dies jubilæi, exigatque communionem, quo comparetur. Tertia est specialis devotio, preparatioque ad communionem. Quarta, si ex omissione communionis consurgeret nota aliqua. Plures item aliæ intervenire valent, quæ pro ingruentibus circumstantiis deferuntur Confessarii prudentis judicio.

VIII. Quæ de conjugali copula hucusque dedimus, opus non est, nitamur ostendere, quod a fortiori ad minus militant de copula, & pollutione mortaliter peccaminosa, quare gradum facimus ad illusionem, quæ in somnis, vel somniis aliquando accidit. Divus Gregorius *Epist.* 31. *l.* 12. subtiliter pensandum esse asserit, ex qua re id acciderit menti dormientis. Si ea naturæ superfluitate, vel infirmitate, omnino illusio non est timenda; secus, si ex turpi cogitatione vigilantis, ex mulierum consortio, ex crapula, aliave ejusmodi causa, libera, & voluntaria. Quod si forte ultra modum appetitus in sumendis cibis inconsideranter raperetur, atque inde illusio eveniret, dummodo dormientis mens non fuerit graviter concussa, non propterea prohibetur perceptio sacri mysterii, sed sola hujus immolatio, nisi fortasse necessitas ob ingruentem diem festum, & defectum alterius Sacerdotis in loco, ad immolandum quoque compelleret. Si denique in somnis turpis aliqua cogitatio ex mera Diaboli suggestione dormientem oppresserit, & hic præcedenter nullam causam dederit, nec inde consenserit, vel evigilans delectatus sit, etsi pollutio consecuta sit, possumus, & debemus ad gratiam salutaris cibi confidenter accedere; alias enim nequissimus humani generis hostis similibus imaginibus ad impedimentum nostræ sanctificationis obtenderet, & a nobis cælestis remedii medicinam subtrahere conaretur. Ita D. Gregorius, cujus laudata Epistola digna undique est, quæ recolatur.

IX. De copula conjugali post communionem modo succedit dicere, & quidquid inter petentes ut supra distinguant aliqui, uti nos omnes eidem classi aggregavimus, & ab Angelorum esca sub veniali culpa prohibuimus, ita nunc in nihilo minores effecti, culpa veniali plectimus, quotquot reverentia posthabita, quæ debetur cælesti cibo, quo enutriti sunt, nihilominus carnales cibos exquirunt, & eadem die percipiunt. Idem esto judicium de reddentibus debitum gratia voluptatis, aut qui voluptati ultro locum etiam dederint, vel qui petitionem honestis precibus, vel excusationibus repellere omiserint. Quos extra casus licite redditur debitum, quia per communionem ab uno conjugum factam nec extinguitur, nec suspenditur in altero jus petendi, & quidem quamvis petens ipse in mane communionem sumpsisset, licet tunc crederemus, reddentem saltem ex charitate teneri ad præmonendum, & dehortandum exigentem. Ut dicebamus autem, juxta Ecclesiæ morem dies non expirat, nisi in media subsequenti nocte, ad quam usque consequenter protrahenda erit prædicta abstinentia.

DECRETUM IV. CAP. IN ORDINE XLIX.

In hoc igitur Pastorum diligentia potissimum invigilabit, non ut a frequenti, aut quotidiana sacræ communionis sumptione unica præcepti formula aliqui deterreantur, aut sumendi dies generaliter constituantur, sed magis quid singulis permittendum, per se, aut Parochos, seu confessarios sibi decernendum putet; illudque omnino probibeat, ut nemo a Sacro Convivio, seu frequenter, seu quotidie accesserit, repellatur, & nihilominus det operam, ut unusquisque digne pro devotionis, & præparationis modo rarius, aut crebrius Dominici corporis suavitatem degustet. Eadem Congr. in laudato Decreto.

I. EN œconomiam in gravi ejusmodi re per Ecclesiarum Præsules tenendam, atque servandam. Una præcepti formula aliquos deterrere interdicuntur a frequenti, aut quotidiana communione, aut generaliter constituere dies, in quibus sumenda sit Sacrosancta Eucharistia, sed magis putare mandantur, per se, aut Parochos, vel confessarios, qui secreta cordium scrutantur, esse decernendum, quid singulis expediat, sitque permittendum, qua de re jam satis actum est in superioribus Decretis. Quod vero subdit sanctio de nemine repellendo a Sacro Convivio, volo id intelligas cum exceptione eorum, quos Rituale Romanum *tit. de Euch. Sacram.* ab eodem aperte depellit, & de quibus jam nos agimus in cap. seq. Ceteri itaque sive frequenter, vel quotidie accedant, nunquam prohibendi erunt; duplex enim ad hujus Sacramenti perceptionem communiter dispositio distinguitur. Una necessaria est, & sufficiens, & dici potest negativa, atque sita est in statu gratiæ, in qua quicumque existit, jus absolute habet ad communionem juxta Tridentinum, quod *sess.* 13. *cap.* 7. nullam aliam necessariam dispositionem agnoscit, nisi quod prius se probet homo, & non reperiat sibi conscium mortalis culpæ, qua si forte infectus fuerit, doleat, non sola contritione, sed etiam confessione sacramentali: *Communicare volenti revocandum est in memoriam hoc Apostoli præceptum: Probet autem seipsum homo. Ecclesiastica autem consuetudo declarat eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali confessione, ad Sacram Eucharistiam accedere debeat.* Talis sane est Ecclesiæ spiritus, quæ olim Sacram Synaxim administravit poetis, & etiam nunc eam in mortis articulo administrat phreneticis, & amentibus, quando quodvis abest irreverentiæ periculum.

II. Altera dispositio est præparatio positiva, & devota, quæ non exigit nudum statum gratiæ, sed magnam insuper animi puritatem, fervorem spiritus, devotionem actualem, & attentionem, aliasque rationes similes, per quas Deo, qui debet suscipi, quasi dignum præparatur habitaculum. Hæc si in iis, qui capaces sunt, desit, an nihilominus Eucharistia suum causet effectum primarium, scilicet augmentum gratiæ, quæstio est, quæ in contraria Doctores divisit placita. Ab affirmativa tamen nos stamus parte, quia lex est Sacramentorum omnium novæ legis, ut ex opere operato conferant habitualem gratiam, vel hujus augmentum ea suscipientibus, & non ponentibus obicem, cujusmodi sunt, qui sine positiva dispositione accedunt. Carentia namque devotionis actualis, mentis evagatio, & peccata ipsa venialia actualia non opponuntur prædictis gratiæ, & augmento, alias quippe homo, qui ea consecutus esset, eadem deperderet, quoties venialiter peccaret, vel actuali devotione careret. Accedit, quod item alias sine ejusmodi dispositione communicans, peccaret mortaliter, sicuti generaliter evenit in ponentibus obicem effectui primario aliorum Sacramentorum; consequens autem est contra sensum fidelium, innumerabilibus patet viam scrupulis, etiam justos revocat a receptione Sacramenti, nec fundamentum habet in rerum naturis, quæ, ut dicebamus, oppositionem non habent, neque in peculiari Christi institutione, quæ interprete Apostolo dumtaxat exigit, quod prius se probet homo, seu non habeat conscientiam peccati mortalis, ut supra explicat Tridentinum.

III. Sunt, qui duplicem distinguunt obicem, positivum unum, atque contrarium, qualis est status mortalis labis, mere negativum alterum, & consistit in carentia dispositionis requisitæ; & cum iste solum concomitanter se habeat ex humana fragilitate, quæ venialia, & evagationem mentis facile admittit, ac ex tepiditate negligit, mortalis quidem culpæ damnandus non est, sed solum venialis, prædictum tamen effectum impedire non cessat. At responsio ista argumentum minime diluit; obex namque qui impedit effectum primarium sacramenti, mere negativus non est, sed positivus, atque contrarius, ut inductive patet in aliis Sacramentis, quidni igitur & in præsenti? Rem igitur concludat D. Thomas, qui *art.* 8. *huj. qu.* habet: *Ad primum dicendum, quod ille, qui cum actu venialis peccati ad hoc Sacramentum accedit, habitualiter quidem manducat spiritualiter, sed non actualiter* (quia scilicet conservat habitum gratiæ sanctificantis, licet non habeat actum devotionis) *& ideo habitualem effectum* (scilicet augmentum ejusdem gratiæ) *hujus Sacramenti percipit, non autem actualem*, nimirum uberiores alios prædicti Sacramenti effectus, qui præsertim consistunt in fervore, & actibus charitatis, & dulcedine spirituali juxta illud Cant. 2. *Sub umbra illius, quem desideraveram, sedi, & fructus ejus dulcis gutturi meo.*

IV. Huc spectant auctoritates omnes SS. Patrum, quos inutiliter in sui patrocinium nonnulli congerunt; dum enim illi ad dignam hujus Sacramenti perceptionem magnam animi puritatem, & devotionem exigunt, docentve nedum peccata venialia actualia obsistere ejus fructui, sed etiam affectionem ad venialia, & statum imperfectionis, vel hortantur ad dispositionem, quæ nedum sufficit ad effectum primarium, sed quæ magis decet Sacramenti reverentiæ, & Christi dignitati, qui in eo suscipitur; vel loquuntur, non de dispositione ad minimum augmentum gratiæ, quod Eucharistia communicat ex opere operato, sed etiam ad uberiores alios spirituales fructus, qui dubio procul dependent a recensitis communicantis actibus, & juxta horum mensuram percipiuntur. Angelicus ipse Doctor, qui totus est in nostra assertione, *in* 4. *dist.* 12. *qu.* 2. *art.* 1. *qu.* 3. actualem devotionem expostulat; sed cum habeat *Ad hoc, quod effectum suum plene habeat in sumente, oportet, quod adsit actualis devotio*, Sole clarius est, quod non loquitur de solo effectu primario, sed de plenitudine ejusdem effectus.

V. Quod si quis prædictam dispositionem præmittere neglexerit ex contemptu formali, vel virtuali Sacramenti, gravis injuria eidem irrogatur, quæ indubie mortale invehit peccatum, quod cum hoc ipso removeat statum gratiæ necessarium omnimode ad effectum primarium, hunc nedum non consequetur, sed insuper communicabit sacrilege. Contingit autem contemptus formalis, cum consulto in spretum ejusdem Sacramenti talem dispositionem omittit; virtualis vero, dum ea opportunitate, & occasione voluntarie, & advertenter sine ulla devotione, & cum mentis distractione ad illud accedit, etsi non intendat Sacramento injuriam facere, vel irreverentiam; attenta enim dignitate tanti Sacramenti, qua major dari non potest, sine injuria eidem Sacramento, & specie aliqua contemptus contingere non potest tanta indevotio, & mentis alienatio voluntaria in opportunitate, & occasione, in qua occurrit Deo suo. Quod si talis indevotio ex semivoluntarietate

contingit, ex mera nempe negligentia, & tepiditate, defectus plenæ electionis eamdem a mortali quidem culpa excusat, sed non a veniali; adhuc enim intervenit irreverentia aliqua, & Sacramentum sumitur indigne, non quidem, ut advertit Lugo *disp.* 15. *n.* 5., indignitate gravi, sed indignitate levi, quæ consequenter potis dumtaxat est inducere peccatum veniale. Et iste casus est, in quo superius diximus, quod ita indevote accedens, recipit effectum Sacramenti primarium, non secundarium.

VI. Dices; Nullus actus peccaminosus potest augere gratiam, cum nihil magis opponatur sanctitati, quam peccatum, ergo si ut supra accedere est peccatum veniale, per talem Eucharistiæ susceptionem augeri nequit gratia. Item videtur implicatorium, hominem simul peccare, & crescere in gratia.

VII. Resp. Nullum actum peccaminosum posse augere gratiam ex opere operantis, seu virtute ejusdem actus, immo neque ex opere operato per modum dispositionis ad ipsam gratiam, quia implicat peccatum disponere ad sanctitatem, bene vero ex opere operato per modum conditionis, dependenter a qua Sacramentum causet suum effectum. Dependent namque Sacramenta in causando gratiam etiam a suscipientis consensu, & ab intentione ministri, quæ quandoque possunt esse pravæ. Reapse tamen non est sumptio peccaminosa, quæ dat gratiam, sed Sacramentum dependenter a sumptione tamquam conditione; quo in casu nullum inconveniens est, quod communicans simul venialiter peccet, & suscipiat gratiam, quia primum accidit ex opere operantis, secundum ex opere operato; & per hoc patet solutio ad additamentum.

VIII. Quoniam tamen fatemur, Christum in institutione hujus Sacramenti præ dignatione sua, & hominis imbecillitate, in suscipientibus respexisse potius sanctitatem habitualem, quam devotionem actualem, etiam in quibus adest capacitas, & advertentia, propterea hæc devotio non erit scrupulosa taxanda. Si namque præparatio nostra a dignitate Sacramenti mensuranda foret, nullus, quantumvis justus, atque perfectus, posset unquam esse sufficienter dispositus, & quatenus illa in gradu aliquo eminenti præexigeretur, res utique scrupulis undique plena foret, vixque aliquis ad tale Sacramentum fortasse tuto posset accedere, mensæque illi assidere, quam Christus paravit nobis omnibus. Quoniam vero hujus loci non est hanc materiam ulterius prosequi, quam pertractando parumper a scopo defleximus, rem pro nunc concludemus dicentes, quod in adultis, atque capacibus, ut sine culpa ulla, etiam veniali, de hoc Sacramento participent, requiritur quidem reverentia, atque devotio actualis, non in gradu summo, aut intensiori, vel ferventiori, sed juxta qualitatem personæ sufficit etiam in gradum magis, vel minus remisso, & tunc cum effectu primario communicantur etiam secundarii, ad mensuram tamen dispositionis actualis.

IX. Nunc descendimus ad Decretum, quod propterea nullas a communione, sive frequenti, seu quotidiana repellendos esse mandat, quia ratione habitualis gratiæ jus præsumuntur habere ad effectum Sacramenti primarium, & etiam ratione actualis dispositionis ad consequentes effectus, quæ si adhuc desit, dummodo non ex contemptu ut supra, qui ceteroquin non potest, nec debet præsumi, non impedit effectum primarium, seu gratiæ augmentum, licet utique effectus secundarios cum interventu venialis culpæ. *Nihilominus*, idem subdit Decretum, *debet dari opera, ut unusquisque pro devotionis, & præparationis modo rarius, aut crebrius Dominici corporis suavitatem degustet*; id enim exposcit & reverentia tanto Sacramento debita, & bonum ipsum, seu, utilitas communicantis, ut fusiori calamo in Decr. 1. prosecuti sumus.

DECRETUM V. CAP. IN ORDINE L.

Itidem Moniales quotidie Sacram Communionem petentes admonendæ erunt, ut in diebus ex earum Ordinis instituto præstitutis communicent; si quæ vero puritate mentis eniteant, & fervore spiritus ita incaluerint, ut dignæ frequentiori, aut quotidiana SS. Sacramenti perceptione videri possint, id illis a superioribus permittatur. Ead. Congreg. in eodem Decreto.

I. UNaquæque Religio particularia sua habet instituta, sanctasque consuetudines, quæ Eucharistiæ percipiendæ dies præscribuntur; quid igitur unquam æquius, quam quod sanctis iisdem legibus, quibus addictæ sunt, & servare voverunt, contentæ sint, & se se Moniales accommodent? Clemens V. in Viennensi Concilio, & habetur Clement. lib. 3. tit. 10. cap. 1. *Ne in agro Dominico* §. *Sane*, jubet Monachis, quorum nomine veniunt etiam Moniales, quod *in prima Dominica mensis cujuslibet semper communicent*, sed ejusmodi præceptum usu Regularium Ordinum receptum non fuit, quorum propterea constitutiones & inter se se variant, & a memorato præcepto discrepant, tum quoad dies, tum quoad vices, quibus respectivi professores sacra debent refici Eucharistia. Per præsens item Decretum satis crederem derogari, quod cum Moniales statuat admonendas, ut in diebus ex earum Ordinis instituto præstitutis communicent, Clementinam consequenter parvipendit sanctionem, quam tamen, quatenus respectivis non pareant constitutionibus, nos stare arbitramur, si non quoad diem, primam nempe Dominicam, saltem quoad unam vicem in quolibet mense, quæ ut minimum æquum est, personæ specialiter Deo Devotæ, Cælesti mensæ assideant.

II. A producta lege excipiuntur, quæ puritate mentis nitent, & fervore spiritus incalescunt; quæ si frequentiorem, aut quotidianam Angelorum pabuli refectionem exoptent, quatenus ex vitæ moribus dignæ reputentur, id illis a superioribus permitti posse non habet Decretum, sed absolute *Id illis a superioribus permittatur*, quasi in horum arbitrio non sit, easdem, prout petierint, a tam salutari alimonia repellere. Cum namque Moniales per regularem professionem cum Christo spirituale Matrimonium ineant, & a Christo præ dignatione sua in sponsas mediantibus Prælatis acceptentur, si moribus a tanto conjugio non degenerent, sed dignam pro viribus vitam traducant, a cælesti suo sponso, quoties unire petierint, nostrum non est easdem divellere. Piget admodum, quod brevitatis studium nos cohibeat ab hic recensendis plurimis, quæ leguntur de ejusmodi sacratis virginibus, quæ cum per obedientiæ meritum ab hac spirituali unione arcerentur, vehementer adeo angebantur, ut ad eas confortandas Christus ipse vel per seipsum, Angelos, sanctosve viros supernæ patriæ accolas accucurrerit, aliisque mirabilibus modis, quem illæ prævenerant in benedictionibus dulcedinis, desiderium cordis earum tribuerit eis, & voluntate labiorum earum non fraudaverit eas, quemadmodum eloquitur Regius vates *Psal.* 20. Quæ dicta esse volumus etiam de aliis virginibus, quæ licet inter mundi fluctus positæ, per pietatis studia a sæcularibus curis vivunt secretæ, & uni Deo pro conditione vacantes, Christi thalamo, qui pascitur inter lilia, terrenas nuptias postponunt. Idem esto judicium de viris.

III. Hinc duo, volumus, adnotes, quorum primum est, majorem munditiem, animique puritatem, ac dispositionem, ut super frequentiori, aut quotidiana communione dispensentur, requiri in iis, qui vitam spiritualem profitentur, quam in sæcularibus, qui curis distinentur innumeris, & ex propter ex Monialibus solum illæ, quæ nitent puritate mentis, & admodum incalescunt fervore spiritus, ut super dispensandæ dicuntur. Hoc collineant verba illa Apoc. 22. *Qui justus est, justificetur adhuc*, & in humano ipso convivio major mundities, & nitor in vestibus requiritur in homine nobili, & ingenuo, quam in agricola, & rustico. Idipsum consequenter erit de viris doctis, nam uti illi per frequentiora auxilia, ita hi per scientiæ donum probe noscunt excellentiam mysterii, ad quod accedunt; *omni autem, cui multum datum est, multum quæretur ab eo, & cui commendaverunt multum, plus petent ab eo*, ut dicitur *Lucæ* 12. 48. Unde rite D. Romualdus Monachos, quos inter orandum dormientes reperiebat, ea die tamquam indignos arcebat a Sacra Synaxi.

IV. Munditiem animæ, ac sanctitatem, quibus præ ceteris pollere debent, unde edificent, profecto habent Sacerdotes, qui quotidie communicaturi, & sacrosanctam hostiam immolaturi ad altare procedunt. *Sint Sancti*, ait Dominus Levit. 21., *quia & ego sanctus sum*, ubi per hæc verba non obscure judicat, quod sicuti ipsi in terris Dei personam repræsentant, ita Dei sanctitatem in se exprimere, & referre debent; sanctum autem, addit Chrysostomus *hom.* 7. *supr. Ep. ad Hebr.*, non mundatio peccatorum facit, sed quædam eminentia, & excellentia magna virtutum, præsentia spiritus, & bonorum operum opulentia. *Filii Dei* dicuntur in Psal. 28., & *Angeli* Malach. 2., & Apoc. 1., & per primum eis datur intelligi, assimilari debere Dei Filio, ex cujus parte, & mandato propitiatorias hostias Deo offerunt, ut nomine Filiorum Dei, & encomio digni habeantur; per secundum vero, quod Angelicam puritatem eosdem, opus est, æmulari, & eo magis, quia officio Angelos superant, qui nec possunt peccata condonare, neque consecrare Corpus Christi.

V. Audiant nunc Petrum Apostolum Ep. 1. cap. 2. *Vos genus electum, regale Sacerdotium, gens Sancta*. Dicit *genus electum*, non per carnem, aut sanguinem, sed nobilitate spiritus, & adoptione filiorum Dei, simile ei in munditia, & claritate. *Regale Sacerdotium*, quia Reges eos esse oportet, qui in pravas mentis affectiones dominentur, in omni actu legem impleant divinam, & ad rectæ rationis dictamen vitam componant, & cum sui rectores sint, populo item operibus bonis ad exemplum imperent. Reges quoque hominum, unde coronam, quæ regni insigne est, in vertice gestant, & in illos, Deo tantum secundi, spiritualem auctoritatem exercent, quæ longe major est, & præstabilior ea, qua Principes hujus mundi gaudent in suos subditos. Quid ultra? Sacerdotibus Dæmones ipsi parent, & potestatem verentur, & tanta cum Deo illis constituta est necessitudo, ut ad eorum nutum Cælo delapsus suorum se sistat manibus Sacerdotum. *Gens* denique *sancta* sint, quæque exposcunt eorum munia, & præsertim quia sanctissimam Christi carnem ore consecrant, ac comedunt, manibus pertractant, ac distribuunt, quando etiam non diceretur Sacerdos, nomen utique compositum ex *Sacer*, seu sanctus, & *dos*, eo quod propria ejusdem dos debet esse sanctitas, quam Ethnici ipsi tam internam, quam externam in suis Sacerdotibus exquirebant, unde Tibullus,

Vos quoque abesse procul jubeo, discedite ab aris,
Queis tulit hesterna gaudia nocte venus.
Casta placent superis, pura cum veste venite,
Et manibus puris sumite fontis aquam.

VI. Haud tamen denegaverim, Ecclesiam cum Sacerdotibus liberalius procedere, quorum aliquos etsi noscat fervore spiritus non eminere, nec in virtutibus præcellere, adhuc ad quotidianam immolationem admittit. Verum non desunt justæ id agendi causæ; tum quia status Sacerdotalis de se fert majorem dispositionem ob elongationem a curis sæcularibus, & illam facile & invehunt auxilia crebra, quæ vi Ordinis assequuntur; tum quia sunt uncti, & ministri publici ad comedenda peccata populi, & ad Deum placandum ab ipsa specialiter deputati;

tum

tum quia Ecclesiæ puritas, cujus nomine accedunt, reddit eos Deo magis acceptos; tum denique ne frustretur fructibus sacrificii, adeo salutaribus vivis, atque defunctis. Ceterum D. Bonaventura *lib. 2. de profectu Religiosor. cap. 77.* Sacerdotes, ut par est, non se præparantes, rite consulit, ut abstineant aliquando, ad hoc ut reverentius accedant; & hac utique eadem de causa posse illos, qui per beneficium, vel cappellaniam quotidie celebrare adiguntur, a celebratione aliquando vacare, jam decreverat olim Alexander III., & novissime statuit Sacra Congregatio Concilii 18. Sept. 1683.

VII. Difficilius profecto est definire, unde tantus tepor, & indevotio in Sacerdotibus adesse valeat, qui cum quotidie celebrent, quotidie consequuntur nova gratiæ incrementa, quæ, ut superius dicebamus, non impediuntur per semivoluntarias indispositiones, & adhuc per actualia peccata venialia. Oh quam vehementer vereor, ne defectus fervoris, quem patimur quotidie celebrantes, indicet occultam indispositionem, & carentiam gratiæ! Quæ si ita forent, quid unquam miserabilius in recipientibus tam continuo sanctitatis fontem? Non desunt tamen aliqui dicendi modi. Primus est, quia habitus gratiæ, & charitatis, licet quotidiano illo incremento augeantur, nihilominus ad eliciendos actus indigent auxiliis actualibus, quæ denegantur tum ob alia peccata venialia, tum præsertim ob ea, quæ celebrando indevote, & cum animi distractione committuntur. Secundus, quia etsi peccata venialia non excludant gratiam, & ejus augmentum, impediunt tamen fervorem charitatis. Tertius, quoniam habitus infusi gratiæ, & charitatis non excludunt habitus vitiorum materialiter sumptos, nec difficultates materiæ, nec pravas consuetudines, & ideo post infusionem gratiæ, & ejusdem augmentum potest homo eisdem assuetus, in eadem propendere, atque prolabi, nisi per studium mortificationis, & exercitium laudabilium operationum se exerceat.

VIII. Hora est, producamus alterum, quod dicebamus adnotandum, & est, quod Moniales, aliique Regulares viri, quoad communionem non ita alligantur diebus ex Regulari instituto præstitutis, ut si quæ eamdem petant in aliquibus particularis devotionis festis, aut urgentem aliam ob causam, non sit ipsis indulgendum, etsi non sint ex iis, quæ puritate mentis præcellunt, aut fervore spiritus. Mens namque Decreti non est impedire, aut retardare particularia pietatis, ac devotionis studia, aut personas Deo devotas sæcularibus deterioris conditionis facere, unde ut supra admonendæ dumtaxat illæ dicuntur, quæ *quotidie sacram Eucharistiam petunt*, non quæ pro una, vel altera vice, aut occurrente justa causa aliqua. Quod si in Decreto subditur indulgendum esse iis, *quæ puritate mentis enitent, & incalescunt fervore spiritus*, non propterea ut supra limitate repelluntur alteræ, sed solum si quotidiana, & frequentiori habitualiter, quam si & ipsæ uptent, oportet, vitæ moribus prius se similiter dignas præstent.

DECRETUM VI. CAP. IN ORD. LI.

Proderit etiam præter Parochorum, & Confessorum diligentiam, opera quoque Concionatorum uti, & cum eis constitutum haberi, ut cum fideles ad SS. Sacramenti frequentiam (quod facere debent) accesserint, statim de magna ad illud sumendum præparatione orationem habeant, generatimque ostendant, eos, qui ad frequentiorem, aut quotidianam salutiferi cibi sumptionem devoto studio excitantur, debere, sive laici negotiatores sint, sive conjugati, sive quicumque alii, suam agnoscere infirmitatem, ut dignitate Sacramenti, ac divini judicii formidine discant Cælestem mensam, in qua Christus est, revereri, & si quando se minus paratos senserint, ab ea abstinere, seque ad majorem præparationem accingere. Ead. Congreg. in eodem Decreto.

I. CONcionatorum etiam opera (adeo Ecclesiæ cordi est, ne quis dignam præparationem negligens, offendat reverentiam tanto Sacramento debitam!) adhibenda laudatur, quatenus data oportunitate orationem habeant super prævia dispositione plurima, quam requirit Eucharistiæ sumptio, & præsertim frequens, & quotidiana, ut hinc fideles, maxime qui sæcularibus negotiis, & obsequiis conjugalibus incumbunt, ediscant ab ea abstinere, quando se minus paratos senserint, & se ad majorem præparationem accingere, ne in extremo judicio cogantur postea rationem reddere Christo judici, quem irreverenter in Eucharistia sumere præsumpserunt.

DECRETUM VII. CAP. IN ORD. LII.

Episcopi autem, in quorum Diœcesibus viget hujusmodi devotio erga SS. Sacramentum, pro illa gratias Deo agant; eamque ipsi adhibito prudentiæ, & judicii temperamento alere debebunt; & ab eorum officio postulari sibi maxime persuadebunt, nulli labori, aut diligentiæ parcendum, ut omnis irreverentiæ, & scandali suspicio in veri, & immaculati Agni perceptione tollatur, virtutesque, & dona in sumentibus augeantur. Quod abunde continget, si ii, qui devoto hujusmodi studio, divina præstante gratia, tenentur, seque Sacratissimo Pane frequentius refici cupiunt, suas vires expendere, seque probare cum timore, & charitate assueverint. Quibus Christum Dominum, qui se fidelibus manducandum, & se pretium in morte tradidit, atque in Cælesti regno se præmium est daturus, precatur Sacra Congregatio, ut suam opem ad dignam præparationem, & sumptionem largiatur. Ead. Congr. in eod. Decreto.

I. UNde Deo gratias agant, habent utique Episcopi, in quorum Diœcesibus viget adeo laudabilis, & utilis consuetudo, quam propterea adhibito ut supra prudentiæ, & judicii temperamento ita alere debebunt, ut sui officii, & curæ esse sciant, nulli labori, aut diligentiæ esse parcendum, quo illa custodiatur quidem, & si ibi non est, introducatur, & insimul omnis irreverentiæ, & scandali suspicio in veri, & immaculati Agni perceptione tollatur, ne quæ vita est, vertatur in mortem, & ut virtutes, & dona in sumentibus augeantur; quod ex potissimis spiritualibus effectibus est, quos Eucharistia præstat digne sumentibus. Id autem abunde continget, si ii, qui devoto frequentis, aut quotidianæ communionis studio tenentur, assueverint totam suam operam impendere ad se probandos cum timore, & charitate, priusquam de Pane illo edant. Quod ut præstent, nos cum eadem Congregatione precamur Christum Dominum, ut qui dignatus est se nobis dare in carnem, & sanguinem, dignetur etiam opem suam, divitiasque gratiæ ubertim largiri.

DECRETUM VIII. CAP. IN ORDINE LIII.

Porro Episcopi, & Parochi, seu Confessarii redarguant asserentes Communionem quotidianam esse de jure divino. Ead. Congr. in eod. Decreto.

I. MOdo pergit Congregatio ad errores, & abusus, & redargui mandat asserentes, non communionem universim, sed communionem quotidianam esse de jure divino. Lis est inter Theologos, num adulti præcepto divino teneantur ad communionem sacramentalem, & dubium non est, quod illi, qui affirmant, probabilius sentire videntur. Celebre est illud Joan. 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, non habebitis vitam in vobis*, ubi sub comminatione amissionis vitæ æternæ præcipitur communio, non quidem solum mystica, prout dicit Ecclesiæ copulari, quæ unicuique, etiam parvulis, ad salutem est necessaria, sed etiam realis juxta communem intellectum SS. Patrum; hinc & *Lucæ* 22. post confessionem, & distributionem sacrosanctæ Eucharistiæ Christus dixit Apostolis: *Hoc facite in meam commemorationem*, idest *consecrate, comedite, & distribuite*. Quo autem tempore obliget præceptum ejusmodi, fere omnes conveniunt pro mortis articulo, in quo est maxima, & extrema indigentia, tum ad confirmandam vitam spiritualem, tum ad superandam luctam adversus Dæmonem tunc maxime insidiantem. Addunt aliqui *etiam aliquoties in vita*, & præsertim cum vehementes instant tentationes ad quas evertendas Eucharistia communiter censetur, & est pharmacum valde salutare.

II. At isti videntur confundere necessitatem per accidens ratione alicujus adjacentis cum necessitate per se vigore præcepti; Suarez tamen nullam communionis necessitatem per accidens adesse posse excogitavit, quia ad superandas tentationes, & avertendum relapsum in peccata, non desunt remedia alia, nempe orationum, pœnitentiarum, & mentis elevationis in Deum, remotionis otii, aliarumque occasionum tunc vigentium, quæ si non prosint, nec videtur prodesse posse communio; & quando adhuc compertum ex experientia haberetur profuisse parum remedia alia, benevero communionem, tunc fidelis quidem teneretur ad communionem, non vi præcepti divini communicandi, sed vi alterius præcepti, quo quisque obligatur vitare tentationes, & relapsum in peccata.

III. Victoria *in summa n. 86.* præceptum divinum communicandi quidem agnoscit, sed semel tantum in vita obligare sentit, sive id postea fiat in vita, sive in mortis articulo. De mortis articulo sufficienter agitur, ubi de sacro viatico; in vita autem aliquoties obligare, hæc ratio suadet, quod Eucharistia instituta est sub specie panis, & vini ad nutriendam, & confortandam spiritualiter animam, unde sicuti ad sustentationem vitæ corporalis non sufficit una tantum vice, vel altera sumere cibum, sed sumendus est, quoties opus fuerit propter debilitatem subjecti, & continuam actionem caloris naturalis humidum radicale depascentis, sic non sufficit semel, aut iterum in vita sumere cælestem cibum, sed illum sumere obligamur, quando necessarium judicaverimus ad vitæ spiritualis conservationem; etiam enim charitatis robur ex carnis concupiscentia, & peccati fomite continuo tepescit, & vires animæ

nutritione spirituali destitutæ, debilitantur, unde opus est, non unico actu, nec unica nutritione restaurentur, sed pluribus, prout necessitas exiget, & indigentia.

IV. Si quæras, quot præcise vicibus hoc præceptum obliget? Resp. universaliter, & signate definiri non posse propter diversas subjectorum dispositiones, & tentationes; censemus tamen, quod per se loquendo satisfit prædicto præcepto per communionem semel in anno, alioquin incongrue Ecclesia permitteret fideles communionem ab anno in annum differre, si divinum præceptum urgeret frequentius. Sunt propterea plurimi, qui Christum communionem præcepisse sentiunt, sed non determinasse tempus, hocque reliquisse Ecclesiæ tamquam suæ mentis interpreti determinandum; quare præceptum Ecclesiasticum de communione paschali non esset præceptum distinctum a divino; sed hujus solum modificatio, & determinatio quoad tempus, unde cum ex mera pluralitate præceptorum non desumatur, nec diversitas specifica, nec numerica peccatorum, etsi per omissionem communionis paschalis violentur duo præcepta, Ecclesiasticum scilicet, & divinum, non duo propterea patrarentur peccata. Quæ autem stet nobis opinio, jam fuse egimus in Decr. 18. præcedentis capitis, ubi duo præcepta ita distinximus, ut per communionem paschalem satisfiat quidem utrique, Ecclesiastico scilicet, & divino, sed si omittatur communio paschalis, Ecclesiasticum dumtaxat frangatur præceptum, non divinum, quod propterea adhuc urget, donec totum elapsum fuerit anni spatium, & nonnisi hoc elapso censetur infringi, ut ibidem magis statuimus.

V. Diximus *per se loquendo*, quia per accidens ob insurgentes tentationes, & periculosas occasiones, saltem quando vix aliter superari queunt, & probabiliter alias timetur relapsus in peccata, nos ex vi præcepti divini quemque teneri credimus ad sumendam Eucharistiam, quæ ex institutione Christi est *vere cibus*, & *vere potus* ad vitam spiritualem custodiendam, juxta Ignatium Martyrem *pharmacum immortalitatis*, & secundum Tridentinum *antidotum, quo liberamur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præservamur*. Ex quibus ubertim innotescit, quam rite Decretum redargui mandet asserentes, communionem quotidianam esse de jure divino; opinio enim ista nullum fundamentum habet in sacris litteris, ex quibus nec a longe deduci valet. Contrariam insuper habet perpetuam Ecclesiæ traditionem, & praxim, ac definitionem quamlibet, quæ adeo sistit in eam optando tamquam laudabilem, ut etiam contenta sit annua paschali. Contrarios quoque habet SS. Patres omnes, quorum aliqui, ut Hieronymus *loc. cit.*, quotidianam communionem nec vituperant, & ut verum fatear, nec ex Auctoribus aliquem reperi, qui id edoceat: adeo abit a recto tramite.

CAPUT QUARTUM.

De Communione Fidelium.

COmmunionis nomen, quamvis hodie significet regulariter solam Eucharistiæ participationem, olim alia plurima significasse, erudite tradunt Albaspinæus *lib. 1. observ.*, Morinus *lib. 2. Eccl. exercit.*, Sirmundus *hist. publ. pœnit.*, & Card. Bona *lib. 2. Rer. liturg. cap. 19. n. 3.*, ubi duo potissima refert Christianæ communionis genera, *communionem* scilicet *commercii*, sive mutuæ cum ceteris fidelibus societatis, & *communionem Eucharistiæ*, quæ prioris perfectio, finis, & centrum est. Illa habitudinem habet ad corpus Christi mysticum, quod est Ecclesia, hæc verum corpus ejusdem respicit, quod sumitur in Eucharistia. Illa dicebatur communio sine oblatione, utpote consistens in sola participatione orationum, & consortio fidelium; hæc communio cum oblatione iis concessa, qui corporis, & sanguinis Domini erant participes.

Quoniam vero Ecclesia ex populo constat, & clero, communio, quæ respicit corpus Christi mysticum, in laicam dividebatur, & Ecclesiasticam, & hujus tot erant species, quot Ordines Ecclesiastici, quare cum aliquis Ordinis sui munia, in pœnam alicujus delicti obire non poterat, is communione privari dicebatur, quatenus cum ceteris in iis, quæ sui Ordinis erant, communicare non posset; qua de communione loquuntur antiqui illi Canones, qui jubent clericos communione privari. Quando vero aliquis ob capitale crimen perpetuo deponebatur, laica tantum communione donabatur, detrusus in monasterium, unde Concilium Agathense can. 50. Si *Episcopus, Presbyter, aut Diaconus capitale crimen admiserit &c. ab officii honore depositus, in monasterium detrudatur, & ibi quamdiu vixerit, laicam communionem tantummodo accipiat*. Quid rei fuerit communio laica, disputant Auctores. Sunt, qui nihil aliud fuisse putant, quam perceptionem Eucharistiæ sub unica specie, scilicet panis laicorum more, sed omnino falli advertit Bellotte *observ. ad Ritus Eccl. Laud.*, quia utriusque speciei usus permissus fuit populo, etiam diu postquam adversus graviter delinquentes clericos pœna communionis laicæ decreta fuit. Alii discurrunt aliter, sed tu scite senties, si dixeris laicam communionem fuisse jus societatis, & communicationis cum ceteris fidelibus in rebus tam sacris, quam civilibus more laicorum, quare clerici laica communione mulctati, non gaudebant foro Ecclesiastico, communes cum laicis habebantur, participabant de aliorum laicorum orationibus, & nonnisi extra presbyterium simul cum laicis admittebantur ad participationem Eucharistiæ, sub una postea, vel sub duplici specie juxta Ecclesiarum consuetudinem.

Communionis peregrinæ non semel itidem meminere Synodi, & eam aliqui cum laica communione confundunt, utique tamen perperam, nam ex clericis qui laica communione plectebantur, ad ordinis sui officia redire non poterant, cum esset pœna iis imposita, qui perpetuo deponebantur, ubi qui peregrina communione puniebantur, gradum suum recipere poterant pœnitentia peracta, unde in can. 2. ejusdem Synodi Agathensis: *Contumaces clerici prout dignitatis ordo permiserit, ab Episcopis corrigantur: & si qui prioris gradus elati superbia, communionem fortasse contempserint, aut Ecclesiam frequentare, vel officium suum implere neglexerint, peregrina eis communio tribuatur; ita ut cum eos pœnitentia correxerit, rescripti in matriculæ gradum suum, dignitatemque recipiant.* Ex hoc Concilio aperte constat, quod clericorum nomen hac communione plexorum eradebatur ab Ecclesiæ matricula; nihil autem ultra certi habetur, nam in reliquis Auctores valde dissident. Sirmundus *loc. cit.* censet, tunc peregrina communione clericos fuisse mulctatos, cum in eo loco, & statu collocabantur, quo poni solebant clerici peregrini, qui sine litteris commendatitiis extra propriam Diœcesim peregrinabantur; excipi enim benigne consueverant, & sumptibus Ecclesiæ ali, nemo tamen clericorum cum illis tamquam cum clericis communicabat. Baronius *an. 400. num. 67.* istos peregrinorum admissos fuisse probat in participatione orationum non autem Sacramentorum; ad horum enim participationem peregrini non admittebantur, antequam formatas litteras suorum Ordinariorum ostendissent, quæ eos catholicos esse testabantur. Henaus *de sacrif. missæ part. 3. disp.* 28. ait communionem peregrinam eam fuisse, ad quam clerici admittebantur, quibus in pœnam alicujus peccati peregrinationes sive perpetuæ, sive ad tempus impositæ erant; alii vero in eo sitam esse, ut qui eadem mulctabantur, inter clericos inferioris Ordinis communicarent, unde Episcopus ea mulctatus non cum Episcopis, sed cum Presbyteris, Presbyter non cum Presbyteris, sed cum Diaconis communicare debebat.

Communionis genus aliud in usu item fuit apud veterem Ecclesiam, & dicebatur *Eulogia*, quarum nomen etsi quandoque usurpatum fuerit ad significandas particulas consecratas, ut apud Cyrillum Alex. *Epist. ad Nestor.*, & apud Maximum *ad cap. 3. Eccl. Hier.*, reapse tamen easdem non significabat, sed eulogiæ erant portio illa panis, quæ cum superesset consecrationi attento communicandorum numero, haudquaquam consecrabatur, sed solemni tamen ritu benedicta, & in particulas dissecta, in fine missæ distribuebatur iis, qui ob aliquod impedimentum non poterant, aut nolebant Sacramenti Eucharistiæ participes fieri, licet legatur etiam aliquando distributa iisdem ipsis qui Eucharistico cibo jam refecti fuerant. Eulogiæ itaque in se non continebant Christi corpus, sed dumtaxat erant panis benedictus vice panis Angelorum distributus in symbolum frequentioris Eucharisticæ communionis, quæ in usu erat apud primitivæ Ecclesiæ fideles. Nec de hoc, neque de aliis superius recensitis communionis generibus modo procedet sermo, sed de sola communione Eucharistiæ, cujus plurima jam dedimus in capitibus præcedentibus.

DECRETUM I. CAPITIS IN ORDINE LIV.

Docent in Ecclesiis, seu Oratoriis privatis ex dispensatione, seu privilegio Pontificis de manu Sacerdotis sumendam SS. Eucharistiam, nec eam ullo modo deferendam in crumena, aut secreto ad existentes domi, vel cubantes in lecto, quam ad infirmos, qui ad illam suscipiendam ad loca prædicta accedere non valeant; & ad eos, si ab Ecclesia deferatur, publice, & cum pompa juxta formam Ritualis Romani, si vero ab Oratorio privilegiato, cum pompa decenti. Congr. Concil. 12. Febr. 1679. approbante Innoc. XI.

I. EXpositive hic stat dictio *seu*, quare loca non multiplicat, quasi sensus sit, quod sacra synaxis absque dispensatione, seu privilegio Pontificis sumi nec possit in Ecclesiis publicis, neque in oratoriis privatis, sed solum exponit præcedens verbum, atque designat to *In Ecclesiis* idipsum dicere, quod verbum subsequens, scilicet *in oratoriis privatis*, unde solummodo sensus est quod in oratoriis privatis, quæ lato modo dicuntur Ecclesiæ, sumi non potest SS. Eucharistia, nisi ex dispensatione, seu privilegio Pontificis. In oppositum sentit Clericatus *decis. 8. de Sacram. Euch. ad mensem Febr. num. 54.*, & nititur tum quia in concessione oratorii privati ut concessa censetur Sacerdoti confectio, & sumptio SS. Eucharistiæ, ita & ceteris ejusdem administratio, & præsertim iis, quorum intuitu oratorium fuit concessum; cui namque conceditur, quod est majus, dicitur etiam concessum, quod est minus, & maxime in casu, cum communio ex instituto Ecclesiæ præbenda sit in missa post communionem celebrantis, post quam propterea Ecclesia nonnullas preces recitat, quæ & spectant ad celebrantem, atque fideles, qui sacram Eucharistiam in missa sumpserunt. Tum quia Tridentium *sess. 22. cap. 6.* se dicit *optare, ut in singulis missis fideles adstantes, non solum spirituali affectu, sed Sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicent*; id autem præstari non posset, si per concessionem oratorii privati non intelligeretur simul concessa facultas inibi percipiendi Angelorum epulum. Clericati sententiam amplectuntur nonnulli alii, sed eamdem in eo limitant, quatenus Ordinariorum licentiam expostulant.

II. Verum præsens Decretum, dum *dispensationem, seu privilegium Pontificis* poscit, facultatem ejusmodi neque

ab Or-

ab Ordinariis locatum tradi posse, aperte declarat, & scite dixeris, quæcumque causa, inveniat, ne quidem excluso infirmitatis casu, in quo jam ad infirmum ab Ecclesia Eucharistia deferenda mandatur, nisi habeatur oratorium privilegiatum, & quidem privilegiatum pro dispensatione Eucharistiæ, non vero pro sola celebratione missæ, cujusmodi privilegium etsi habeatur, nihilominus sanctio, ut dicebamus, expostulat aliud distinctum privilegium pro administranda SS. Eucharistia. Evidentius id redditur ex notif. 54. t. 2. num. 12., ubi Benedictus XIV. de mandato Congregationis Concilii, cujus tunc erat a secretis, allocutus Innocentium XIII. in favorem cujusdam Matronæ, quæ habituali infirmitate detenta, in mane ad Ecclesiam accedere non poterat pro sumptione SS. Eucharistiæ, consequi non potuit facultatem sumendi sacram synaxim in oratorio, in quo jam ex concessione Apostolica celebrabatur missæ sacrificium, nisi limitatam ad tempus infirmitatis, & nonnisi prius visis, & ponderatis medicorum attestationibus. Hæc autem ubertim designant, quod ex concessione oratorii privati pro missa non continuo inferri potest concessio pro administratione Eucharistiæ, sed ad hanc requiritur novum, & distinctum privilegium; cum enim privilegia, quæ communiter emanant super oratoriis privatis, unice sistant in facultate inibi faciendi missæ sacrificium, nec minimum verbum teneant super administratione SS. Sacramenti, neque ex identitate, aut ex majoritate rationis extendi valent ad distributionem Eucharistiæ, quam cum probe noverint, si voluissent, utique expressissent; & præsertim cum talia privilegia sint contra jus commune, juxta quod SS. Eucharistia, ut par est, & tanti Sacramenti dignitas exigit, in publicis Ecclesiis debet administrari. Ex instituto itaque Ecclesiæ sacra quidem communio administrari debet intra missam, & Tridentinum optat, administretur in missis singulis, sed servato loco, & tempore, quemadmodum magis dicitur, ubi de communione fidelium inhibita in missa noctis Nativitatis Dominicæ.

III. Quod privilegium non sufficit, sit ab Episcopis factum, sed requiritur, sit Apostolicum; etsi namque olim Episcopi, qui super oratoriis privatis indultum faciebant, prædictam ipsam facultatem facere possent, postquam tamen per Tridentinum *sess.* 22. *cap.* 6. iisdem vetitum est permittere, in privatis domibus sacrum fieri, & per Congregationem Concilii jussu Pauli V. die 10. Martii 1615. declaratum fuit, nulli Episcopo licere, facultatem facere cuicumque personæ, in oratorio privato audiendi, celebrandive missam absque obtentu Apostolici privilegii, sicuti concessio faciendi sacrum in oratoriis privatis facta est juris privativi Sedis Apostolicæ, ita & concessio recipiendi in iisdem sacram synaxim. Quæ dicta præcise sunto de oratoriis privatis, non autem de publicis, de iis nempe, quæ habent ostium in publica via, ita ut ad illa cuilibet fideli sit liber accessus, quoniam in illis, perinde ac in plublicis ipsis Ecclesiis, celebrari potest, ac sacra Eucharistia administrari. A privatorum oratoriorum regula tamen abeunt oratoria Cardinalium, Episcoporum, & Regularium, quæ licet in via publica non habeant januam, adhuc cum instar publicarum Ecclesiarum in iisdem plures missæ eodem die dici valeant, & assistentes iisdem missis præcepto satisfaciant quique fideles, haud dubitaverim etiam Sacram Synaxim in iisdem licite administrari posse. Dixi *& Regularium*, quia etsi his privilegia per Tridentinum adempta fuisse, sentiant plurimi, in dubium tamen revocari non potest privilegium a Gregorio XIII. factum Societati Jesu, & implicite Ordinibus ceteris participantibus ejus privilegia, cum ejusdem constitutio *Decet Romanum Pontificem* 3. Maii 1575. post Tridentinum lata fuerit, nec clausulis limitantibus maneat restricta.

IV. Ad aliud, quod sanctio statuit, descendentibus nobis occurrit quod *SS. Eucharistia non potest deferri in crumena, & secreto ad existentes domi, vel cubantes in lecto*, & solum excipiuntur infirmi, quorum nomine veniunt, *quotquot ad illam suscipiendam ad Ecclesias non valent accedere*. Quod dixit Elisabet *Luc.* 1., quando a Deipara se visitatam agnovit (*unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me?*) potiori utique jure habent, unde dicant infirmi, ad quos defertur ipse rerum omnium Dominus, & præ gaudio lacrimas cohibere non valeo super bonitatem ejusdem, qui hominem de limo formatum, tanto honore dignatur, sed oh quam habeo, unde deplorem humanam miseriam, quæ suam non agnoscens parvitatem, tantorum immemor beneficiorum, persæpe rebellis, & ingrata de beneficiis ipsis ita superbit, ut eumdem Dominum, cum ipsi ad Ecclesias accedere valeant, ad se existentes domi deferri curent, & usque prætendant! Quid vero dicam de illis, qui in lecto cubantes, illum recipere non formidabant, & in crumena, & in secreto sine decenti pompa, ac cum irreverentia plurima ad se deferri sinebant? Opus itaque haud est, hic allegentur rationes, ob quas universim vetatur ad non infirmos domum deferri; & quidem adhuc publice, & cum pompa, ut non abscure indicant verba illa *Quam ad infirmos*, ubi dictionem *Quam* pro *Nisi*, vel *Præterquam* dubium non est usurpari. Et præsertim quia ad infirmos ipsos publice, & cum pompa juxta formam Ritualis Romani ab Ecclesia deferri præcipitur; quare locus non est interpretationi præcedentis inhibitionis, ita ut restricta sit ad solum casum, in quo in crumena, & secreto ad sanos deferatur.

V. *Et ad eos, si ab Ecclesia deferatur, publice, & cum pompa juxta formam Ritualis Romani, si vero ab oratorio privato, cum forma decenti*, sunt ulteriora verba Decreti, per quæ distinguit inter infirmos, & horum illos, qui habent oratorium privatum cum privilegio sumendi in eo sacram Eucharistiam, privare nolens favore Apostolico, indulget refici posse cælesti Epula *cum forma decenti* ab oratorio ad ipsos deportata. Sed quæ erit forma decens? Petenda ea est ex qualitate infirmitatis, ita ut ægrotus extra lectum, & adhuc genuflexus, vel eo meliori modo, quem morbus patitur, Angelorum escam de manu Sacerdotis reverenter accipiat. Si vero deferenda sit ad lectum, id minime præstabitur sine decenti luminum comitatu, & opportunus erit umbellæ usus; infirmo autem ministrabitur vel per modum viatici, vel juxta consuetum ritum in Rituali diserte descriptum, quo ob devotionem in ægritudine communicantur fideles, respectu habito ad qualitatem prædictæ infirmitatis.

VI. Qui vero ex infirmis carent oratorio ut supra privilegiato, communicari mandantur cum Eucharistia *publice, & cum pompa juxta formam Ritualis Romani* ad ipsos ab Ecclesia deportata; quod ita intelligi volumus, ut id quidem regulariter servari debeat, non vero quod vetitum sit, etiam secreto, in crumena, sive mantica Eucharistiam ad infirmos deferri, quando scilicet longius, aut difficilius iter est obeundum, vel fortasse etiam equitandum, uti aperte concedit Rituale Romanum, cui præsens non derogat Decretum, sed magis idipsum firmat, dum facta universali inhibitione deferendi Altaris Sacramentum secreto, aut in crumena ad sanos domi existentes, statim adjicit *Quam ad infirmos*, per exceptivam distinctionem istam non obscure indicans, etiam præfacto pacto deduci posse ad ægrotos, quando vix aliter fieri potest, licet exinde subdat modum, quem regulariter, & extra necessitatis casum adhiberi intendit.

VII. Papa, cum solemniter celebrat, sedens in throno communicat, Sacrosancta hostia ad ipsum delata, & contra hanc cæremoniam latrant hæretici, asserentes esse actum superbiæ in Pontifice permittente sibi ad thronum Christum deferri; at Mysteria hujus actionis minime percipiunt, cum Christi Vicarius Domini sui humilitatem potius imitari intendat, quando nempe in cœnaculo panem, & vinum consecravit, deinde in Calvario sacrificium consummans, seipsum in conspectu totius populi Deo Patri obtulit: sic Papa super altare, quod est cœnaculi figura, consecrat, at in sublimi throno communionem sumit, ad imitandum Christum in monte crucifixum, unde S. Bonaventura in exposit. Psal. 21. *Christus in communi, & omnibus videntibus passus est, unde Papa quando sumit Corpus Christi in missa solemni, sumit omnibus videntibus, nam sedens in cathedra convertit se ad populum*. In missa item solemni siphone, seu fistula e calice absorbet Christi sanguinem, & reliquia quædam est antiqui moris fidelibus omnibus communis, qui quando communicabant sub utraque specie, ad evitandum effusionis periculum simili modo Christi sanguinem sorbere solebant; canna autem ejusmodi juxta Angelum Roccam significat arundinem, cum qua per spongiam acetum Christo crucifixo porrexerunt hebræi.

VIII. Hic meminisse juvat nonnullorum etiam antiquorum usum, & primo persecutionum tempore concedendi fidelibus domum, & secum deferre Eucharistiam, tum ob difficultatem conveniendi ad eam sumendam, tum ut prompte eadem refici possent, quando ad martyrium trahebantur, qua de re plures Sanctorum Patrum attestationes habentur. 2. Refert D. Basilius Monachis in eremo degentibus concessum item fuisse, secum deferre consecratum panem propter Sacerdotum penuriam, ut eumdem propriis manibus sumere possent, quod in occidentali Ecclesia usque ad Hormisdæ tempora perduravit, & propter devotionis relaxationem in Cæsaraugustano Concilio can. 3. ablatum fuit, necnon in Rhemensi cap. 2., usus tamen ejusmodi in Ecclesia orientali diutius remansit. 3. In itineribus quoque hostiam consecratam secum a Christianis delatam fuisse tradit D. Ambrosius de Satiro ejusdem fratre, necnon de S. Maximiano Syracusarum Episcopo D. Gregorius 3. *dial. cap.* 36., & denique de S. Byrino Episcopo Surius *ad diem* 3. *Decemb.* 4. Dominicum quoque corpus supra cadaverum pectus positum fuisse, & sepulturæ mandatum, argumentum non leve suppeditant historia Translationis S. Othmari Abbatis, vita S. Basilii Amphilochio tributa, atque D. Gregorius *Dial. lib.* 2. *cap.* 24., quamvis postmodum id tamquam contrarium illi Matt. 26. *Accipite, & comedite*, quod cadavera facere nequeunt, proscriptum fuerit a Concilio Carthaginense 3., & Antissiodorense 6

DECRETUM II. CAP. IN ORD. LV.

Admoneant, nulli tradendas plures Eucharistiæ formas, seu particulas, neque grandiores, sed consuetas. Ead. Congreg. in eod. Decr.

I. PAnis, vinique munera, quæ in Christi corpus convertenda in Sacrosancto missæ sacrificio, ad altare a primordiis usque Ecclesiæ offerre consuevere fideles rite, *oblationes* dicta inveniuntur; cum enim Deus sit dominus omnium, ei quid tribui non potest, quod suum non sit, quare in muneribus nostris nos de nostro non habemus, nisi eorumdem oblationem. Oblationes ejusmodi offerentium manibus ut plurimum effici solebant, sed cum inde Sacerdotum fortasse incuria non semel factum fuerit, ut panes quilibet, qui offerebantur, licet non integri, & plene mundi, consecrarentur, ad ejusmodi abusum tollendum invectus mos extitit offerendi farinam, vel colligendi frumentum, virginibus, vel Sacerdotum conjugibus, aut diaconissis, quæ fuerint munde a muliebri profluvio,

commisso munere parandi, & coquendi panem Dominicum; quod item commissum fuisse legitur Sacerdotibus ipsis, aut clericis, & apud Monachos, aliosque præstitum in sacris vestibus, & cum melodia psalmorum. Celebris est, & digna, quæ ubique servetur, lex Concilii 4. Mediolan. *Ne hostias pro sacra Eucharistia conficienda laicus homo, aut fœmina faciat, aut* saltem ex fœminis solæ Deo Sacratæ Virgines easdem faciant.

II. Quæ primitus fuerit panis forma, & magnitudo, certo definiri non potest, sententia tamen Joannis Diaconi apparet satis probabilis, eam nempe fuisse, *prout erat cujusque studium, atque devotio in Religione divina*. Allatio teste apud Græcos figura quadrangula fuit in frequentiori usu, sed sphærica dubio procul in universa Ecclesia prævaluit, unde præfatus panis *Corona* dictus cernitur in vita S. Zephyrini, & lib. 4. Dial. cap. 55. Sancti Gregorii, *Circulus* a S. Epiphanio Ancorat. num. 57., & *rotula* in hist. S. Othmari Abbatis. Usus panis a communi omnino dissimilis, subtilis, in formam nummi, non in furno, sed ferrea forma coctus, compressus, & sigillatus, quali nunc utimur, sua quidem non caret antiquitatis laude, sed quo præcise tempore cœperit, facile non est statuere, ejus tamen vestigium forsasse primum apparet anno 895. apud Bollandum *to.* 5. *Julii fol.* 290. *num.* 53. sed non desunt monumenta plurima, ex quibus aperte constat, nedum communiter non fuisse receptum, sed adhuc a nonnullis reprobatum, unde Bernoldus apud Cassandrum *in liturg. c.* 27. ejusmodi hostias vocat *minutias nummulariarum oblatarum, & indignas panis vocabulo pro sua tenuitate*. Verum Concilium Toletanum XVI. *Can.* 6. ab hostiis magnitudinem omnem removet, easque esse mandat tenuis quantitatis: *Neque grande aliquid, sed modicam tantum oblatam*; & rationem subdit Concilium Nicænum apud Gelasium Cizicenum: *Propter hoc enim neque multum sumimus, sed parum, ut sciamus, quod non satietati, sed sanctimoniæ sumimus*.

III. *Hostiæ* nomen uti apud Christianos tributum extitit panis substantiæ, quæ pro Eucharistia præparatur, ita reliquum fuit eidem pani jam consecrato, & in Corpus Christi transubstantiato, huic tamen vere dumtaxat convenit, non illi, quare Amalarius *Præfat.* 2. *in lib. de off. Eccl.* habet de Sacerdote consecrante: *Facit eam transire per suam secretam orationem ad nomen hostiæ, sive muneris, donive, vel Sacrificii*. Et quidem cum Christus pro nobis factus sit hostia, & sacrificium, quod in Eucharistia offertur, non minus in memoriam, quam in gratiarum actionem ob magnum redemptionis beneficium, per quam orcus victus extitit, Eucharistico Sacrificio rite competit hostiæ nomen, per quam olim designabantur Sacrificia illa, quæ offerebantur in gratiarum actionem ob superatos hostes, unde Ovidius *Fast. lib.* 1. *versic.* 341.

Hostibus a domitis Hostia nomen habet.

IV. Græci in lateribus panis consecrandi has imprimebant litteras *IC. XC. N K.* scilicet *Jesus Christus vincit*, Sirmundus vero *cap.* 4. *de Azymo* ex Can. 3. Concilii secundi Turonensis celebrati anno 566. eruit, mandatum fuisse eidem crucem imprimi, cui postea ex parte altera additum fuit Christi nomen. Ea forma, & figura crucis, & Domini Eucharistiæ datum fuisse *Formata* nomen, tradit Durandus *lib.* 4. *cap.* 41., & Honorius Augustodonensis tum nominis impressi Christi, tum figuræ sphæricæ instar denarii, cujusmodi erant hostiæ formatæ, his verbis mysterium exponit: *Panis ideo in modum denarii formatum, quia Panis vitæ Christus pro denariorum numero tradebatur, qui verus denarius in vinea laborantibus in præmio dabitur; ideo imago Domini cum litteris in hoc pane exprimitur, quia & in denario imago, & nomen Imperatoris scribitur, & per hunc panem imago Dei in nobis reparatur, & nomen nostrum in libro vitæ notatur*. Novarinus *Agnus Euchar. lib.* 5. *cap.* 69. 70. 71. 77. producit plurimas ex his Eucharistiæ formis, quarum non desunt aliquæ, quæ repræsentant Christum sub variis mysteriis passionis suæ, & redemptionis, quinimmo & Virginem Deiparam, & præcipue tenentem in sinu suo filium crucifixum e cruce depositum. Refert vero Macrus verb. *hostia*, quod Honorius Papa III. anno 1220. mandavit, ut in hostia imprimeretur crucifixi imago, cui decreto haud eos contraire credimus, qui ultra crucifixum in ea imprimunt e lateribus Mariam, atque Joannem Evangelistam, sive quoscumque alios, quos ante crucem ex Evangelistis stetisse discimus crucifixionis tempore.

V. Ea oblationibus tantas diaconus ponebat super altare, quantæ sufficere poterant pro populi communione, quæ fiebat, postquam celebrans se refecerat Christi corpore, & sanguine, unoquoque ut plurimum quidem recipiente eas oblationes, quas altari obtulerat, vel participante de alienis oblationibus, unde D. P. Augustinus serm. 215. de Tem. *Erubescere debet homo idoneus, si de aliena oblatione communicaverit*; & S. Cyprianus *oper.*, & *Eleem.* 3. quamdam matronam ita corrigit: *Dominicum celebrare te credis, quæ in Dominicum sine Sacrificio venis, quæ partem de Sacrificio, quod pauper obtulit, sumis*. Non leve argumentum item suppeditat matrona illa, quæ cum a D. Gregorio dicente consueta verba *Corpus Domini nostri &c.*, communicaretur, se a risu cohibere non potuit, dum dixit: *Panem, quem propriis manibus me fecisse cognoveram, ut corpus Dominicum perhibebas*. Præcipue vero, postquam vice panis offerri cœpit farina, aut frumentum colligi, panis integer fieri cœpit, & consecrari, atque particulatim fractus, deserviebat in communionem celebrantis, & populi; & usus ejusmodi adhuc vigebat in Ecclesia Romana circa medietatem sæculi undecimi, in quo Cardinalis Umbertus apud Canis. *nov. edit. to.* 3. *fol.* 294. in hunc modum scribit: *Sancta Romana Ecclesia usque nunc observat. Panem integrum benedicit, & fractum singulis particulatim distribuit, dicens: accipite, & comedite, hoc est corpus meum*. Quum igitur Eucharistia distribueretur populo per panem comminutum, & particulatim sectum, partes illæ recisæ a pane integro, quibus communicabat populus, dictæ fuere *particulæ*, quare D. Gregorius Turonensis sexti sæculi lib. 10. cap. 8. *sume tibi Eucharistiæ particulam, atque impone ori tuo*. Hoc autem *particularum* nomen adhuc reliquum est hostiolis illis, quibus modo populus communicat, etsi sectæ non sint a pane integro, sed ea se sunt quid totum integrum, postquam in Ecclesiam fuerunt inectæ, quod contigit eodem tempore, quo inductus fuit usus panis subtilis instar denarii, ferrea forma cocti, atque compressi.

VI. Hora est, descendamus ad expositionem Decreti, & nobis occurrit casus admodum memorabilis, de quo Beyerlinch *to.* 3. *verb. Eucharistia*. Anno 1384. Osuvaldus Molser, ex nobili ortus prosapia, in templo pagi Seveld non procul ab Œnioonto in finibus comitatus Tirolis, tempore paschali, quo Christifideles ex præcepto Ecclesiæ ad communionem solent accedere, majori hostia, & non ut ceteri laici, communicare nitebatur, cui ex timore Sacerdos perniciose assentiri volebat. Verum dum venerabile Sacramentum super linguam Osuvaldi poneretur, ecce miraculose ante altare terra se aperit, ac si ipsum Osualdum prorsus deglutire vellet, & in illam usque ad genua cecidit. Ille vero manibus latus altaris apprehendit, sed altare isthic instar ceræ molescere cœpit, manibusque cessit. Osuvaldus præsentem Dei vindictam persentiens, mox pœnitentia ducitur, veniam a Deo precatur, sed cum hostiam deglutire non posset, Deo id non permittente, Sacerdos eam in sacrarium reponit, ubi etiam nunc sanguineo colore divinitus tincta, & ex linguæ saliva nonnihil contracta conspicitur una cum altari ipso, & in eo vestigiis manuum Osuvaldi, qui sic divinitus correptus, in molestam incidit ægritudinem, pœnitentiamque agens, & confessus, aliquantulo supervixit tempore, demum mortuus in Domino.

VII. Quod grandior in communione exigatur hostia, ex duplici fieri potest capite, ex errore nempe, aut ex superbia. Ex errore, quatenus credatur Eucharistiæ perceptionem in quantitate, non in virtute consistere, non tantum corporis esse in exiguo, quantum in magno, aut integrum, & plenum non esse in singulis particulis, vel particularum partibus, vel plus gratiæ, & spiritualium effectuum consequi per sumptionem magnæ, quam parvæ hostiæ. Ex superbia vero, quatenus id solum exposceretur ad distinctionem honorificentiæ præ aliis. Proportione servata idipsum evenire potest de exquirentibus plures hostias; quam autem rite utrumque a Decreto reprobatum maneat, ex eo abunde patet, quod primum fides damnat, secundum moralis virtus, cum tamen adhuc Christus, apud quem acceptio personarum non est, pretioso suo sanguine omnes æque redemerit, & in salutem cunctorum sua æque Sacramenta instituerit, quare absque distinctione ulla sunt quoque omnibus administranda, & sic quod ad Eucharistiam spectat, cum consuetis particulis, non grandioribus solito, nec earum pluribus uni præ alio.

VIII. Hostia, quæ circumlata est in processione, aut publicæ fuit venerationi exposita, an in plures partes secta, fidelibus distribui possit, insurgit quæstio, quam negative resolvunt Gavantus *par.* 2. *tit.* 10. *num.* 9. *tit.* 2., Bissus *to.* 2. *verb. particula num.* 45., Tonellius *lib.* 2. *tit.* 50. *ad Rubr.* 5., aliique plures, qui eam sumendam asserunt a celebrante post sumptionem sanguinis intra missam. Quod cum item edocent S. Carolus Borromæus *in Concil. Diœces. XI.*, quem Pastoralis sollicitudo gloriosum reddidit, & instructio Romana de hostia, quæ exposita mansit occasione XL. horarum, hæc verba teneat: *s l' ostia consagrata si dovrà consumare nella messa, e in quella mattina, o nella seguente*, non quidem inde lex exurgit totam Ecclesiam rigorose obligans, sed sane talis methodus, quam ceteræ prosequantur Ecclesiæ. Verum liceat nobis universalem legem noscere in præsenti Decreto, quod dum consuetas particulas communicaturis dari mandat, insimul inhibet, hostiam ut supra sectam iisdem distribuere, partes namque prædictæ hostiæ semper consuetis, vel parviores, aut grandiores erunt, & nunquam in figura conformes. Et maxime quia non minus resistit Decreti ratio, quia nempe saltem plebs idiota per grandiores plus gratiæ, & minus per parviores consequi, potest credere, aut ex eo, quod per processionem fuerit circumgestata, vel publicæ venerationi exposita, aliquid honoris, vel plus spiritualium effectuum sibi præ aliis fingere, sive in eam majori anxietate ferri, aut conqueri, quod communicetur cum particula non habente denarii formam, in qua mysteria latere dicimus, & hinc errores oriri, scandala, atque rixas.

IX. Quod cum parte hostiæ sui sacrificii Sacerdoti liceat communicare laicum, sententia est Gavanti *par.* 3. *tit.* 10. *n.* 2., Quarti *par.* 2. *tit.* 10. *dub.* 3. Macri verb. *hostia*, aliorumque, & nituntur. 1. Quia nulla est lex prohibens. 2. Quia ex eodem pane Christus seipsum, & Apostolos communicavit. 3. Quoniam talis erat consuetudo Ecclesiæ, ut dictum est supra. 4. Nam sacrificium est commune celebranti, & adstantibus, unde convenit quoque omnes de eodem participare. Verum etsi hæc sarta, tectaque esse queant attenta consuetudine primorum sæculorum, non tamen nova Ecclesiæ disciplina, quam cum Decretum approbet, dum consuetis particulis fideles communicandos esse mandat, dubium non est, quod Sacerdos non potest illos communicare cum parte hostiæ, quam eidem integram moderatior disciplina reservat, & pro fidelibus distinctas particulas instituit, & postmodum in eorumdem communione

sem-

semper adhibuit. Ad rem admodum item conferunt cap. *Relatum*, & cap. *comperimus* de consecr. dist. 2., sed nos uti malumus Rubrica X. Missalis *num.* 3., ubi decernitur, quod si Sacerdos celebrans post consecrationem decidat in casum mortis, suppleatur sacrificium ab alio Sacerdote, a quo sumatur Sacramentum, & ejusdem partem præbeat Sacerdoti infirmo, si aliæ particulæ consecratæ desint. Si itaque Sacerdos iste, qui potissimam partem habuit in consecratione, communicandus adhuc est cum aliis particolis consecratis, & solum cum parte hostiæ in illarum defectu, & id urgente mortis periculo, ad summum iidem fideles, qui latiori modo ad sacrificium concurrunt, in mortis periculo cum parte hostiæ communicari poterunt in casu, quo aliæ particulæ consecratæ desint. Quæ ex eo lubentius dedimus, quia alias non minus locus patet superius recensitis absurdis, & incommodis, quæ cum quoque militent in divisione ipsarum particularum, & hoc ipso illæ non sint ex consuetis ad Decreti præscriptum, idcirco in defectu aliarum consecratarum easdem particulas dividi non posse credimus, ut adstantium nulli incommunicati recedant, excepto solo mortis periculo. Nec officit autem exemplum Christi, cum nihilominus communis Ecclesiæ praxis justis de causis relicta tota hostia pro celebrante, fidelibus quid integrum assignaverit.

DECRETUM III. CAPITIS IN ORDINE LVI.

Curent etiam, ut circa communionem in feria sexta Parasceves, Missalis Rubricæ, & Ecclesiæ Romanæ usus serventur, Ead. Congr. Concil. 12. Febr. 1679. approbante Innoc. XI.

I. NEdum in Missa feriæ V. Cœnæ Domini, sed etiam in subsequenti feria VI. Parasceves ex particulis in Missa præcedentis diei consecratis, olim communicasse populum, tradunt Mabillon, & Martene apud Benedictum XIV. *notif.* 18. *tom.* 2., qui ex Pouget *Instit. Cath. tom.* 1. *pag.* 840. eamdem consuetudinem apud clerum nonnullarum Ecclesiarum adhuc reliquam esse asserit. Equidem modo nos non adeo tenet otii, ut ista curiose rimari velimus, hinc incunctanter sequens (erit cap. 4., in ord. 57.) Decretum arripimus, in quo cum solis infirmis communio concedatur, utique sani omnes ab eadem depelluntur: *In feria sexta Parasceves non est ministranda Eucharistia, nisi infirmis*. S. R. Con. 19. Feb. 1622. Quantum ad præsens attinet, rem satis dirimit sanctio illa, quæ licet Merato teste *par.* 4. *tit.* 9. *n.* 78. in regestis sacræ Congregationis minime reperiatur, non continuo inter Apocryphas est rejicienda, cum fere ab omnibus producatur Auctoribus, a Merato ipso digna censita sit, quæ nihilominus referretur in suo Decretorum indice *n.* 187., & denique evulgata fuerit a Gavanto, qui cum Congregationis Sacrorum Rituum Consultor peritissimus fuerit, eidem certe facit auctoritatis plurimum.

II. Verum ne ex Decreto quodammodo dubio quid certi videamur statuere, quod exponendum suscepimus, examinemus Decretum; & en Rubricam Missalis inter Missam præcedentis feriæ quintæ positam, quam servari demandat: *Reservat etiam aliquas particulas consecratas, si opus fuerit, pro infirmis*. Si itaque *pro infirmis*, utique non pro sanis, non limitasset quippe Rubrica ad infirmos dispositionem suam, si etiam sanis integrum foret communicare. Servandum quoque edicit *usum Romanæ Ecclesiæ*; & hunc abstinuisse ab administranda Eucharistia, testis est Emin. Petra *in Const.* 20. *Eugenii IV. num.* 11., & idipsum quoque testantur, quoquot nullam alias inhibitionem administrandæ Eucharistiæ adesse sentiunt, unde Diana *to.* 2. *tract.* 2. *res.* 45. prædictæ regularis abstinentiæ in rationem producit, quod in diebus maximi mœroris priscis temporibus haud usus erat Eucharistiæ distribuendæ, quod ex Albasp. *de vet. ritib. lib.* 2. *observ.* 14. quoque tradit Gavanatus *par.* 4. *tit.* 9. *n.* 25. Confirmari id potest ex cap. *sabbato* 13. de Consecr. dist. 3., ubi Innocentius Papa I. ait: *utique constat Apostolos biduo isto* (veneris, & sabbati sancti) *& in mœrore fuisse, & propter metum Judæorum se occuluisse*, & ideo subdit; *Traditio Ecclesiæ habet, isto biduo Sacramenta penitus non celebrari*, adde, aut administrari, quia quoad Eucharistiam correlativa olim erant celebrari, & administrari.

III. Hunc vero esse Decreti sensum, excludendi scilicet sanos a communione in prædicta feria sexta, ejusdem scopus manifeste indicat, qui potissimum versabatur in ablegando eorum abusum, qui cum studio quotidianæ communionis tenerentur, hanc neque prætermittebant in eadem Parasceves feria. Quæ licet dumtaxat statuta sint de die Parasceves, eo haud ambigo, eadem extendere a feria V. jam celebrata Missa usque ad Missam subsequentis sabbati, quo toto tempore ut minimum perdurat mœstitudo maxima ob mortem, & sepulturam Domini, nec aliter exposcit prædicta Rubrica missalis, quæ, ut dicebamus, particulas, quas reservandas indicit, infirmorum beneficio destinat. Ceterum dignum, quod advertatur, est verbum *curent*, quo Decretum utitur; designat enim, quod ab Ordinariis locorum summo studio conandum est, ut in prædicta feria fideles a communione abstineant, quod haud dubito, præstandum item esse, ubi viget contraria consuetudo, qualis Dicastillo teste *dis.* 4. *dub.* 2. *n.* 32. est Viennæ Austriæ, & Matriti in Parochia S. Martini, sed non ita postea communionem inhibet, ut tolerari non possit contraria consuetudo, ubi vix extirpari potest, aut nonnisi cum difficultate maxima.

IV. De sabbato sancto succedit dicere, non quidem pro tempore præcedenti solemnem missam ejusdem diei, in quo jam diximus haud licitam esse, sed de tempore subsequenti, aut de communione intra eamdem Missam. Negativæ adhærent parti Gavantus *par.* 4. *tit.* 10. *num.* 38., *&* 46., Cotonius *lib.* 2. *controv.* 4. *num.* 174., Volpi *resol.* 62. *num.* 2., Azorius *to.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *quæs.* 3., *&* 4., Arnaudus *in epis. par.* 4. *tit.* 10. *num.* 29. Francolinus *de hor. can. cap.* 30. *num.* 12., Marchinus *de sacram. ord. tract.* 3. *par.* 3. *cap.* 8. *num.* 3., & denique Macrus *verb. communio*. Horum fundamenta sunt. 1. Cap. *sabbato* 13. de consecr. dist. 3., ubi dicitur, *biduo isto* (veneris scilicet, & sabbati sancti) *Apostolos in mœrore fuisse, & ex traditione Ecclesiæ non celebrari*, quare sicuti nos ipsi ex eo intulimus illicitam fidelium communionem in feria VI., quidni & in subsequenti sabbato? II. quia laudata Missalis Rubrica, quæ solis infirmis reservat particulas consecratas, etiam de sabbato sancto procedit. III. Item consuetudo universalis abstinet a communicando populo. IV. Ratio dictat, abstinendum esse a lætitia convivii durante mœrore Passionis Christi, & Apostolorum tristitia; utriusque autem repræsentatio durat usque ad diem Dominicæ Resurrectionis. V. Quia in Missa ejusdem sabbati omittitur *offertorium*, argumentum irrefragabile non administratæ populis Eucharistiæ, & præsertim quia similiter prætermittitur antiphona *comunio*; illud enim cantabatur, dum a populo communicaturo offerebantur munera panis, & vini, & hæc, dum fiebat communio ejusdem populi.

V. Verum communionem fidelibus in sabbato sancto intra Missam, & post Missam distribui posse sentiunt Auctores longe plurimi, quorum brevitatis gratia solum meminisse liceat Clericati *de Euch. Sacram. decis.* 15., atque Merati *part.* 4. *tit.* 10. *num.* 57., qui præ ceteris rem plane enucleant. Rationes vero esse possunt, & primo quia inhibitiva Decreta loquuntur dumtaxat de feria sexta Parasceves. 2. quia Tridentinum *de sacrif. Missæ sess.* 22. *cap.* 6. optat, ut in singulis Missis fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed Sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicent. 3. Quoniam in missa prædicti sabbati antiquitus nedum communicabant Sacerdos, & clerus, sed etiam pueri, neophyti, & fideles omnes, ut manifeste produnt, quæ habent Martene *lib.* 1. *de antiq. Eccl. ritib. cap.* 1. *art.* 16. num. 12., Ordo Romanus primus inter evulgatos a Mabillon *num.* 46., Sacramentarium Gelasianum *lib.* 1. *cap.* 45., Grancolas *libr.* 2. *in Brev. Rom. cap.* 71., & Ordo Romanus Hittorpii. 4. Quia anticipatio in celebrando mysterio Resurrectionis Dominicæ sicuti concedit celebrationem Missæ in sabbato sancto, ita fidelium communionem intra, vel post eamdem Missam.

VI. Reliquum nunc est, eatur obviam contrariis argumentis, quorum solutioni ut facilius sternatur via, nobis liceat excurrere Missam ejusdem sabbati, ritumque, quo celebrabatur, cum omnibus illis, quæ apud nos sunt reliqua, ponderare. Missa igitur dicebatur post baptismum, nec censebatur ad officium sabbati pertinere, sed adventante magno Paschatis die circa quartam noctis vigiliam, per quam solemniter peragebatur cum Evangelio de Resurrectione secundum Matthæum, cantibus, & signis lætitiæ, illuminationibus, thurificationibus, campanarum strepitu, aliisque festivitatis & publicæ exultationis argumentis. Noctis officium justis pluribus de causis postmodum Ecclesia in sabbato anticipandum esse censuit, sed via aliquid de veteris officii ritu immutavit, easdemque servavit preces, quasi officium etiam hodie vespertina recitaretur hora.

VII. Omittitur Introitus (qui semper omittebatur, quando Missa immediate subsequebatur officium) quoniam cum Missa illa celebraretur illico post baptismum, cœtus omnis in reditu a fontibus jam congregatus erat, quare necesse non erat Introitu, qui potissimum institutus erat ad occupandos adstantes, donec Sacerdos veniret ad altare, & universus populus foret adunatus. Ornamenta alba Altaris, Sacerdotis, & Ministrorum, *Gloria in excelsis* cum campanarum, & organorum strepitu, omissio *Flectamus genua* ad orationem, & *Alleluja* ter solemniter decantatum post Epistolam, reliquiæ sunt solemnitatis, & lætitiæ, quibus, ut dicebamus, celebrabatur præfata Missa, quæ non ad Quadragesimam, sed ad festum Paschatis spectare censebatur. Sed cum hæc ita sint, cur post *Alleluja* dicitur tractus, qui luctus significat? Reponit Gavantus, quia gaudium paschale nondum plenum erat, sed solum, in spe proxima, quoniam etsi recoleretur Resurrectio Christi, hæc tamen nondum erat peracta, cum teste D. Thoma 3. *par. q.* 53. *art.* 2. Christus resurrexerit circa diluculum jam illucescente die.

VIII. In Collecta, Præfatione, & Communicantes dicitur *noctem*, quod Missa celebraretur de nocte. Collecta autem, uti & subsequens Epistola est super noviter baptizatos, & his in illa deprecatur conservatio adoptionis spiritus, & in hac advertuntur, ut sicuti consurrexerunt cum Christo, ita solum quærant, quæ sursum sunt, non quæ super terram. Evangelium adhuc est de Resurrectione Christi secundum Matthæum, qui primus Evangelistarum est, sed ad illud non deferuntur luminaria, quia fides adhuc obscura erat juxta Alcuinum, Grancolas vero, quia Ecclesia toto noctis officio ubertim illustrata erat. Post Evangelium non dicitur *Credo*, & in causam producit *Gavantus*, quia nondum Apostoli credebant Resurrectionem Christi, diceret Berlendi *de oblat.* §. 4., quia nonnisi in feria sexta Parasceves in Ecclesia usus erat intra Missam recitandi symbolum, & audivi, qui dicunt, id fuisse præstitum, quia jam præcedenter fieret confessio fidei in administratione baptismi.

IX. Non dicitur Offertorium, & hujus omissionis ex Alcuino

cuino mysticam rationem refert Gavantus, quia nempe mulieres sub silentio ibant cum aromatibus ad sepulchrum. Hinc deducunt alii, in hac Missa prætermitti solitas oblationes panis, & vini, ac consequenter nullum in ea communicasse, quia juri communicandi adnexum erat onus offerendi. Quod ad communionem spectat, suo infra non carebit examine, contenti modo dicere, quod Missa ista suis destituta non fuit oblationibus, & quidem etiam pro pueris, & cathecumenis recenter baptizatis, unde prior secreta Sacramentarii Gelasiani: *Suscipe, Domine, preces populi tui cum oblationibus hostiarum &c.* Pro Cathecumenis offerebant susceptores, quorum duos, vel tres, & adhuc plures unicuique destinari solitos tradit Martene *lib. 1. de antiq. Eccl. ritib. cap. 1. art. 16. num. 12.*, pro pueris vero parentes, quare Ordo Romanus primus inter evulgatos a Mabillon num. 46. *Illud autem de parvulis providendum est, ut postquam baptizati fuerint, nullum cibum accipiant, nec lactentur, antequam communicent Sacramenta corporis Christi: & omnibus diebus septimanæ Paschæ ad Missas procedant, & parentes eorum offerant pro ipsis, & communicent omnes.*

X. Ex his Meratus eruit, probabile esse admodum, quod oblationes in Sabbato Sancto fierent ante Missam; cum enim ante Missam baptisma conferretur, susceptores occupari erant in exuendis, & induendis suis cathecumenis, aliisque muniis exequendis, quapropter cum non possent apud se oblationes retinere, ut illas consueto tempore ad altare deferrent, offerebant illas ante missam, in qua propterea non cantabatur Antiphona ad offerendum. In offertorio missam hanc item decurtatam fuisse asserit, quia cum multum temporis impenderetur in suscipiendis oblationibus, & præcipue in Sabbato Sancto, in quo omnes, etiam pueri communicabant, necessum fuit anticipari oblationes secreto ante missam ad evitandam ejusdem missæ prolixitatem, quia parvuli, qui jejuni, etiam a lacte, debebant communicare, difficilime se temperare poterant ab iteratis, & molestis vagitibus emittendis. Walfridus Strabo *de reb. Eccl. c. 22.* rationem aliam producit: *Cum vere credamus priscis temporibus Patres Sanctos silentio obtulisse, vel communicasse, quod etiam hactenus in Sabbato Sancto Pascha observamus.* Ferme eadem verba tenet Berno Abbas Augiensis *de reb. ad Missam spectantib.*, unde mens horum Auctorum est, antiquitus, dum offerebantur dona, & fiebant oblationes a populo, nihil recitari solere a cantoribus, & hanc veterem disciplinam conservatam fuisse in missa Sabbati Sancti.

XI. *Pacis osculum non datur*, ait Rubrica, quam Gavantus in eo niti asserit, quia nondum Christus dixerat Apostolis *Pax vobis*, sed Grancolas nos edocet, reservatum fuisse ad principium matutini, quod paulo post in eadem nocte de Paschate dicebatur; quare Ordo Romanus Hittorpi pag. 55. *In ipsa nocte, matutina luce rumpente tenebrae, surgentes in Ecclesiam veniant, & mutua charitate se invicem osculantes, dicant: surrexit Dominus.* Rubrica item *Agnus Dei* omitti mandat, & si Durando c. 85., atque Gavanto credimus, mystica causa est, quia mulieres nondum credebant Christo Redemptori animarum ad tollenda peccata mundi, sed fortasse satius ponderat laudatus Grancolas, dum in rationem producit, quod *Agnus Dei* est nova adjectio, facta scilicet a Sergio Papa, qui sedebat anno 688.

XII. Antiphonam, quæ *communio*, & orationem, quæ *postcommunio* dicitur, omissioni itidem eadem Rubrica subjicit, sed olim dici solitas, dubium quodvis amovet Sacramentarium Gelasianum *lib. 1. c. 15.*, quod postcommunionis meminit sub hisce verbis: *Præsta quæsumus &c., ut divino munere satiati, & sacris mysteriis innovemur, & moribus*; hinc autem rite Meratus infert, similiter recitari solitam Antiphonam *communio*, quæ correlativa est ad orationem *postcommunio* dictam. Quam allucinentur illi, qui ex omissione prædictarum Antiphonæ, & orationis inferunt antiquum usum non communicandi in hoc sabbato, non est conemur ostendere, cum ultra ea, quæ superius dedimus agentes de offertorio, prædictæ orationis ea verba manifeste comprobent: *Ut divino munere satiati &c.* Hac super relector recolat Martene *lib. 1. de antiq. Eccl. ritib. cap. 1. art. 16.*, Ordinem Romanum primum inter evulgatos a Mabillon *num. 46.*, Sacramentarium Gelasianum *lib. 1. cap. 45.*, Grancolam *lib. 2. in brev. Rom. cap. 71.*, & Ordinem Romanum Hittorpii *pag. 55.*, & profecto fallor, si non mecum sentiat, nedum Sacerdotem, & clerum, sed etiam pueros, & neophytos, ac fideles omnes in prædicta consuevisse communicare missa. Sane adeo valida sunt monumenta ista, ut Meratus ipse se coactum asserat ad deserendam Gavanti sententiam, quam ceteroquin pro viribus propugnare assolet, additque Benedictus XIV. Annot. to. 2. par. 1. num. 404. *Ma non sussistendo, che in queste messe del Sabbato Santo, oltre, i Cattecumeni, ed i fanciulli, che si battezzavano, gli altri astanti non ricevessero la sacra comunione dalle mani del celebrante, come si prova dal Sacramentario di S. Gelasio &c.* Primum autem clero dabatur communio, deinde parvulis, postea Cathecumenis, & denique reliquis fidelibus, & quoad infantes sugentes ubera, non porrigebatur illis Corpus Christi, sed tantum sanguis, qui cum cochleari sumptus in eorum os infundebatur, deinde porrigebatur illis lac, & mel ordinarium, prius tamen benedictum. In calicem quoque sanguinis, quem bibituri erant, consuetudo fuit infundere lac, & mel, quod simul cum vino in sacrificium offerebatur, dabaturque Neophytis, ut eos tamquam infantes designarent lacte, & melle nutriendos juxta illud Petri: *Quasi modo geniti infantes sine dolo lac concupiscite*; sed cum id postmodum indecorum visum fuerit, suppressum extitit, & tantummodo præmissum, lac, & mel prædictum super altare offerri, & sejunctim benedici, sicuti dicebamus fieri de parvulis.

XIII. Remanet modo dicere, cur Antiphonam *communio*, & orationem *postcommunio* moderna Ecclesiæ disciplina taceat, sed earum loco Grancolas suffectas fuisse asserit vesperas, quæ gratiarum actio potius dicendæ sunt, quam officium vespertinum; quod & notat Ordo Romanus Hittorpii *pag. 58.* atque Meratus, & ante ipsum Gavantus *par. 4. tit. 10. n. 38. lit. o.*, & Durandus *l. 6. c. 85. n. 7.* Haud tamen ego refragarer admodum, si quis diceret, difformem olim fuisse Ecclesiarum usum, ita ut alicubi dicerentur communio, & postcommunio prædictæ, alibi vero memoratæ vesperæ, quæ cum recitarentur post mediam noctem, & quando nimis etiam tarda erat hora pro recitandis nocturnis matutini, etsi deservirent etiam pro primis vesperis Paschatis, adhuc vesperarum nomine recte appellari non poterant, sed magis ut supra gratiarum actio; hinc non desunt antiqua Breviaria Monastica, & aliarum Ecclesiarum apud Grancolam, quæ pridie Paschatis habent alias primas vesperas cum Antiphonis, psalmis, hymno, & precibus, quæ festi solemnitati congruebant. Variata postmodum Ecclesiæ disciplina, cum missa anticipata fuerit in sabbato, tunc præcipue juxta locorum varietatem resecatæ fuerunt vel præfatæ communio, & postcommunio, vel primæ solemnes vesperæ, & prædictæ breves vesperæ, quæ etiamnunc apud nos sunt reliquæ, communiter receptæ fuerunt, & deserviunt pro primis vesperis Paschatis, & pro præfatis Antiphona, & oratione *communio*, & *postcommunio* dictis. Anticipatio missæ secum traxit communionem cleri, & populi, cujus praxis etsi modo ferme desierit, nihil tamen vetat, adhuc restitui, innovari, vel haberi, ut magis dicemus contraria dissolventes argumenta.

XIV. Ad primum itaque dicimus, cap. *Sabbato* quod præcipuæ vetat celebrationem missæ, pro Sabbato Sancto ample derogatum esse; cum in eo postmodum celebratio missæ introducta fuerit, adeoque derogatum item esse quoad communionem, quæ adnexa est celebrationi missæ; par autem non est ratio de feria sexta Parasceves, in qua sicuti adhuc juxta modernam Ecclesiæ disciplinam non licet celebratio missæ, ita neque fidelium communio.

XV. Ad 2. laudatam quidem Rubricam olim comprehendisse etiam totum Sabbatum, & adhuc hoc comprehendere usque ad missam, sed postquam in eo missa anticipata fuit, non amplius comprehendere missæ tempus, aut subsequens ad missam ipsam, & maxime quia tunc non desunt particulæ in eadem missa consecratæ, quibus pascantur fideles, licet nihil vetet, eos etiam pasci particulis illis, quæ superfuerunt infirmis.

XVI. Ad 3. consuetudinem quidem communicandi in Sabbato Sancto modo fere desiisse, sed ab Auctoribus referri loca plurima in quibus viget. Ceterum quod adhuc juxta modernam Ecclesiæ disciplinam olim communicaverint fideles, & modo etiam communicare valeant, dubium quodvis removet oratio, quæ post præfatas vesperas est dici præscrita. Habet namque *Spiritum nobis, Domine, tuæ charitatis infunde, ut quos Sacramentis paschalibus satiasti, tua facias pietate concordes*; in facultativis autem non usus non nocet, & consuetudo negativa non præjudicat, ut rite ponderat Cardin. de Luca *de præm. disc. 30. nu. 7.*, quare nedum ubi consuetudo communicandi viget, retineri potest, sed etiam, ubi desiit, potest tuto invehi, atque servari.

XVII. Ad 4. tempus proprium lætitiæ, & convivii paschalis esse in Dominica Resurrectionis, sed cum nihilominus Ecclesia prævocandum crediderit in officio tempus lætitiæ paschalis ad missam, quam propterea lætanter peragit solutis doloribus mortis, & sepulturæ Christi, præveniri item posse accipiendo dona, quæ dantur tempore ipsius lætitiæ.

XVIII. Ad 5. jam ubertim paret ex superius dictis, quare adnotare pergimus, quod cum ad missam intret paschale gaudium, cesset tristitia mortis, & sepulturæ Christi, nedum intra missam, sed etiam post ipsam fideles communicari possunt cum particulis in eadem missa consecratis, vel cum illis, quæ cum pro infirmis reservatæ essent, ad eorumdem communionem non deservierunt. Potior difficultas urget de missæ tempore ante consecrationem, & cum tunc nondum habeantur particulæ in missa consecratæ, fidelium communionem inhibere videtur laudata Rubrica, quæ particulas feriæ V. in cœna Domini ita *pro infirmis* reservari jubet, ut hinc præsens Decretum inferat, cum iisdem non posse sanos refici. Verum quoniam Decretum se satis explicat, restringitque Rubricam ad feriam sextam Parasceves (id intellige, usquedum durat mœstitudo mortis, & sepulturæ Christi, quæ ex evenere die) ego crederem eo missæ tempore, in quo juxta modernam disciplinam solvitur mœstitudo prædicta, & intrat paschale gaudium, communionem populi tolerari posse cum particulis, quæ ut supra infirmis superfuere, præsertim in numerosis Parochiis, ad quas frequentes conveniunt fideles pro communione paschali.

DE-

DECRETUM V. CAPITIS, IN ORDINE LVIII.

Præceptum, quod in nocte Nativitatis Domini post missam decantatam non possint successive aliæ duæ missæ celebrari, nec communio exhiberi Eucharistica fidelibus deposcentibus ligat etiam omnes Regulares tum Ordinum Mendicantium, tum Congregationum Monachalium, tum etiam Patres Societatis Jesu, tum omnes cujusque alterius Instituti, etiam speciali mentione nominandi. Neque possunt excipi in Ecclesia confessiones, maxime mulierum, durante tempore nocturno, sed expectandum est, ut illucescat aurora tam pro confessionibus mulierum excipiendis, quam pro Eucharistia ministranda fidelibus utriusque sexus. S. R. C. 23. Martii 1686. in *Senen.*

I. PRæceptum, cujus sanctio meminit, *in Pisaur.* die 20. Aprilis 1641. a S. R. C. sub his prodiit terminis: *In nocte Nativitatis Domini post cantatam primam missam nullo modo possunt aliæ duæ immediate celebrari, nec fideles communicari.* Super hoc Decreto nonnulli Regulares supplicarunt audiri, sed nihilominus Congregatio stetit in decisis, & iterum respondendum censuit: *Prohibendum tam Sacerdotibus celebrare volentibus, quam confluentibus in media nocte ad Ecclesiam, & communionem deposcentibus.* Die 7. Dec. 1641. & iterum 15. Sept. 1668. *In Janu.* At cum varia sint Regularium Ordinum privilegia, nec desint ex Religionibus, quæ in privilegiorum revocationibus, vel restrictionibus non intelliguntur comprehendi, nisi sint speciali mentione expressæ, ad rem penitus definiendam præsens Decretum necessarium extitit, quod cum præcedentia inhibitiva Decreta ligare declaret omnes omnino Regulares Ordines, etiam speciali mentione nominandos, dubium amplius esse non potest, quod modo nullus Regularis Ordo post decantatam primam missam procedere valet ad celebrationem aliarum duarum, vel alterius, aut ad communicandos fideles in prædicta nocte.

II. Cum de missa agere hujus loci non sit, extemplo arripimus communionem, quam nedum post missam prohiberi dicimus, sed etiam illam, quæ fieret intra missam, vel ante missam; etsi namque præsens Decretum, & alterum 20. Apr. 1641. a petitione tracta fuerint ad exarandum *Post missam decantatam*, eorum sensum satis aperit Decretum 7. Decembr. 1741., dum absolute statuit: *Prohibendum tam Sacerdotibus celebrare volentibus, quam confluentibus in media nocte ad Ecclesiam, & communionem deposcentibus.* Verum alienis probationibus non indiget præsens sanctio, quia licet primitus quidam ponat *post missam decantatam*, se tamen postmodum ubertim declarat per ea verba: *sed expectandum est, ut illucescat aurora pro Eucharistia ministranda fidelibus utriusque sexus:* ex his enim aperte constat, quod nocturno tempore nullatenus fidelibus distribui potest Sacra Synaxis.

III. Quod habet Benedictus XIV. *Annot. tom. 2. par. 4. sess. 2. nu. 164.* nobis liceat addere: *Nella Basilica Vaticana, ove siamo stati Canonico molti anni, nella messa della notte del Natale ricevono la communione dalle mani del celebrante, che la canta solennemente, non solo il Diacono, ed il Suddiacono, ma ancora tutti gli altri Canonici, e Beneficiati, e tutti gli altri del clero, che non sono Sacerdoti. Ma essendovi i Decreti della Sacra Congregazione de' Riti, che celebrata la prima messa nella notte del Natale, non si possano celebrare le altre due, nè si possano communicare gli astanti per li gravi inconvenienti, che andavano succedendo, deesi ai predetti Decreti obedire.* Digna est, quæ advertatur, particula *ma essendovi*, cujus vis cum sit adversativa, ubertim denotat, quod nedum post missam, sed etiam intra missam fidelium communio manet inhibita per laudata Decreta, ad quæ consonans sub Clemente XI. pro Alma urbe die 18. Decemb. 1702. sequens prodiit edictum, quod si Merato credimus *par. 4. tit. 3. nu. 13.*, singulis annis per Cardinalem Vicarium in privilegio Nativitatis Dominicæ innovatur mediis schedis ad omnes urbis Ecclesias transmissis: *Cum in nocte Nativitatis Domini non sit administranda fidelibus Eucharistia, nec post primam missam celebranda sint aliæ duæ, nam hoc est contra Rubricam missalis Romani, & contra repetita Decreta S. R. C. emanata 7. Decemb. 1641., & 9. Augusti 1653., ac in Pisauren. 20. Aprilis 1664., ideo etiam in Alma urbe idem inviolabiliter servetur.* Nota to *cum in nocte*, ut inde inferas, communionem fidelium, supra quam cadit, vigore Decretorum censeri inhibitam, non solum extra, sed etiam intra missam in dicta nocte.

IV. Generalis alia universim lex ponitur, nimirum quod *nocturno tempore non possunt excipi in Ecclesia confessiones, maxime mulierum*; ubi dictio *maxime* vel abundat, & tunc perinde est, ac si in dispositione non haberetur, sive stat taxativa pro dictione *Tantum*, quemadmodum non semel in legibus usitari docet Barbosa *dist.* 197. Sensus itaque est, quod nocturno tempore non possunt excipi confessiones mulierum, non autem, quod inhibitæ item sint confessiones virorum, quemadmodum abunde eruitur ex iis, quæ subdit Decretum ipsum: *Sed expectandum est, ut illucescat aurora tam pro confessionibus mulierum excipiendis, quam pro Eucharistia ministranda fidelibus utriusque sexus.* Sola enim clarius apparet, quod dispositio lucem Auroræ postulat dumtaxat pro excipiendis confessionibus mulierum, quarum tantum meminit, pro viris vero, & mulieribus tantummodo quoad communionem, *Quam pro Eucharistia ministranda fidelibus utriusque sexus*, & reapse neque plus exposcit ratio, quia a confessione virorum, maxime adultorum, omnis abest occasio scandali, non sic a confessione mulierum, quarum consortium semper est periculosum. *Cap. Definimus 18. quæst. 2. cap. mulieres 2. de Judiciis in 6.* Quantum ad communionem autem inter alias ea ratio militat communis etiam viris, quod vix alias satis occurri potest collectioni fragmentorum pro omni casu, qui in distributione Eucharistiæ potest accidere.

V. Non aliter pleræque cavent particulares Synodi, quæ ut plurimum mulierum confessiones ante solis ortum, & post occasum excipi districte prohibent, & quidem in respectivis locis servandæ sunt, sed ubi desint ejusmodi municipales leges, volo, advertas, quod Sacra Congregatio contenta est, quod *illucescat aurora*; tunc autem dicitur ad rem satis illucescere, non quando prima lux per terram diffundi incipit, sed quando ita diffusa est, ut objecta facile discerni valeant. Si dixeris id præstari item posse, ubi particulares Synodi ortum exposcunt Solam, ego non refragabor admodum, a D. Thoma *3. par. qu. 53. art. 2.* edoctus, quod quando aurora apparere incipit, quodammodo dicitur Sol ortus, in quantum apparet claritas radiorum ejus. Proportionaliter loquere de occasu solis quoad non excipiendas confessiones mulierum; quantum enim ad communionem etsi expressa non habeatur inhibitio pro tempore pomeridiano, & ideo plures Auctores doceant, etiam post meridiem fieri posse a fidelibus, dummodo jejuni sint, nos credimus, pro fidelibus utriusque sexus eam militare legem, quæ, & prout Sacerdotibus post meridiem celebrare vetat, quemadmodum iidem fideles communiter censentur adstringi pro non communicando bis in die illa Sacerdotum lege, quæ hos a bina celebratione prohibet.

DECRETUM VI. CAP. IN ORDINE LIX.

In Missis Defunctorum, quæ in paramentis nigris celebrantur, non ministretur Eucharistia per modum Sacramenti, scilicet cum particulis præconsecratis, extrahendo pyxidem a custodia; potest tamen ministrari per modum sacrificii, prout est, quando fidelibus præbetur communio cum particulis intra eandem missam consecratis S. R. C. 2. Sept. 1741.

I. FIdelium communionem in missis defunctorum admittit Castaldus *lib. 2. cap. 34. nu. 8.* rejicit Gavantus *part. 2. tit. 10. lit. n.*, Abbas Benvenuti distinguit, & illam concedit cum particulis in eadem missa consecratis, & negat ex præconsecratis, sed novissime insurrexit Meratus, qui contra morem Gavantum deserens, & Benvenuti distinctionem tamquam novam rejiciens, prædictam communionem declarat licitam, sive fiat ex particulis in eodem Sacrificio consecratis, aut ex præconsecratis, & Merati opinionem adoptat Benedictus XIV. *Annot. tom. 2. part. 4. sect. 2. n. 161.* Quoad particulas in eadem missa consecratas, nititur primo in Concilio Trident. quod *sess. 22. cap. 6.* generaliter se optare declarat, *ut in singulis missis*, adeoque etiam in iis Defunctorum, *fideles adstantes Sacramentali Eucharistiæ perceptione, & non solum spirituali affectu communicarent, quo ad eos sanctissimi hujus sacrificii fructus uberior proveniret.* 2. Quoniam etiam in Defunctorum missis dicitur Antiphona *communio*, & oratio *postcommunio*; ille vero cantabatur, quando fideles communicabant, hæc completa fidelium communione. 3. In iis verbis canonis: *Ut quotquot ex hac Altaris participatione Sacrosanctum Filii tui corpus, & sanguinem sumpserimus &c. Hæc commixtio, & consecratio fiat nobis accipientibus in vitam æternam &c.* 4. Denique in Rubrica sub Pontificatu Urbani VIII. in Missale Defunctorum invecta. *Si qui sunt communicandi, eos communicat, antequam se purificet.*

II. Qui in oppositum sentiunt, hæc producunt argumenta. 1. Proposito dubio S. R. C. *An in Missis de Requiem sacram liceat distribuere Eucharistiam*, eadem Congreg. 22. Junii 1701. respondit *negative*. 2. Quod in Missis Defunctorum antiquitus non administraretur Sacra Synaxis, unde Guilelmus Abbas loci vulgo Hirsaug *vet. discipl. Monas. fol. 457.* scribit: *Si missas defunctorum cantat, nemo, nisi ipse solus communicat.* 3. Quia in missis Defunctorum licita non est benedictio in fine Missæ, quare communicati absque benedictione illa deberent dimitti. Ad hæc reponit Meratus *part. 2. tit. 10. nu. 28.* & ad primum, quod quidem prælatum prodiit Decretum, sed cum ob rationes validas ab eadem Congregatione 21. Martii 1711. suspensum fuerit, atque inhibitum, ejusdem copiam extra dari, non esse attendendum, & maxime cum in Urbe ipsa Romæ non fuerit usu receptum. Ad 2. ita quidem, sed non præcise, quia essent missæ defunctorum, sed quia tales missæ erant privatæ, uti diserte eruitur ex canone 4. Concilii Vasensis anni 529. in privatis autem missis, sive vivorum forent, vel mortuorum, non administrabatur Eucharistia, sed in solis sacris solemnibus, sicuti ex Albasp. *de vet. ritib. lib. 1. observ. 17.* notat Gavantus *part. 2. tit. 10. nu. 4. lit. i.* At cum modo vetus disciplina desierit, & nova successerit, quæ indiscriminatim in missis omnibus, ne quidem exclusis iis defunctorum, admittit fidelium communionem, quemadmodum superius tradita ubertim evincunt, dubitandum nullatenus est super licita fidelium communione in missis de Requiem. Ad 3. Carentiam benedictionis in fine missæ non officere communioni fidelium, qui media Eucharistia recipiunt benedictionum omnium fontem ipsum, & auctorem.

III. Hæc

III. Hæc plurima quidem sunt, & adeo validis innixa rationibus, ut recedendo a decisis per S. Congregationem probata fuerint, quæ propterea in prælcati Decreto in Defunctorum missis probat fidelium communionem ex particulis in eadem missa consecratis. Momenta promamus modo, quibus idem Auctor utitur ad probandam communionem item licitam ex particulis præconsecratis, & ex tabernaculo extractis. Sunt autem primo. Quia argumenta cuncta, quibus comprobatur licita administratio Eucharistiæ intra Defunctorum missam, loquuntur generaliter, non limitate de solis particulis in eadem missa consecratis. 2. Quoniam si ut supra limitate accipienda forent, idipsum esset de missis vivorum, in quibus tamen nullus Auctor edocet Eucharistiam distribui non posse cum particulis præconsecratis. 3. Quia differentia illa, quam nonnulli faciunt particulas in eadem missa consecratas inter & præconsecratas, quod nempe communio cum illis facta, est participatio sacrificii, non sic facta cum præconsecratis, ex eo nulla noscitur, quod fideles sacrificio astantes vere dici non possunt sacrificantes, sed magis participare de altari, seu victima oblata, unde in illa canonis oratione *supplices te rogamus*, quam Sacerdos peracta consecratione recitat, dicitur: *Ut quotquot ex hac Altaris participatione sacrosanctum Filii tui corpus, & sanguinem sumpserimus, omni benedictione cælesti, & gratia repleamur.* 4. Nam Tridentinum *loc. cit.* optat fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed Sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicent, *ut ad eos fructus uberior proveniat*; fructus autem, qui ex perceptione Eucharistiæ derivat, idem omnino est, sive communio fiat cum particulis in eadem missa consecratis, vel præconsecratis, & in pyxide contentis.

IV. Sacra tamen Rituum Congregatio satis discrimen indicat, dum administrationem Eucharistiæ ex particulis præconsecratis, administrationem nuncupat *per modum Sacramenti*, eam vero, quæ fit ex consecratis in eadem missa, *per modum Sacrificii*. Quæ fit ex præconsecratis, est per modum Sacramenti, quia nullatenus spectat ad sacrificium missæ, quæ celebratur, sed perinde se habet, ac administratio, quæ fit extra missam, quare cum hæc administratio juxta Rituale Romanum fieri non possit, neque congruat in paramentis nigris, sed fieri debeat in colore convenienti officio, idcirco rite decisum extitit, eamdem haberi non posse intra Defunctorum missam, non quidem universim, sed *quæ celebratur in paramentis nigris*, ut hinc ediscas, quod si forte celebretur in violaceis, non est, quod vetes eamdem administrationem fieri nedum intra, sed etiam immediate ante, vel post mortualem missam. Quæ ex eo libentius dedimus, quia etsi processioni SS. Sacramenti assignatus sit color albus, adhuc ab Instructione Romana facienda decernitur in colore missæ, quæ immediate antea celebrata extitit, quæcumque missa, etiam votiva, & sub quocumque vivorum colore, licet violaceo, celebrata fuerit; hinc autem habes, ad quos trahas limites laudatam Ritualis Rubricam, ita ut Eucharistia semper administrari debeat in colore, qui officio congruit, dummodo administratio non fiat intra, vel immediate ante, aut post missam, aliamve functionem sacram, in qua adhibeatur vivorum color alter.

V. Hinc deprehenditur errare Baruffaldum, atque Meratum, dum hic *part.* 2. *tit.* 50. *num.* 31. pronunciat pro libertate coloris albi, vel convenientis officio, ille vero *tit.* 24. *num.* 25. determinate pro colore albo, exponitque prædictam Ritualis Rubricam de casu communionis intra missam; nimis enim præcisa est Rubrica, quæ exigit colorem officio convenientem, ut extorqueri rite valeat ad colorem alium pro casu communionis extra occasionem missæ, aliæve functionis sacræ, de quo solo ipsa procedit, cum Sacerdotem induas superpelliceo, & stola, eumque ad altare faciat incedere solius Eucharistiæ administrandæ gratia.

VI. Communionem autem ex particulis in eadem missa consecratis administrationem Eucharistiæ *per modum Sacrificii* Congregatio rite nuncupat, insimulque Meratum carpit, cujus primum propterea argumentum negamus liquido: Tridentinum enim loquitur de fidelibus missæ astantibus, eisque quidem optat, ut communicent, quoad eos uberior Sacrificii, non quod jam peractum fuit, sed cui ipsi assistunt, & suo modo concurrunt, fructus deveniat. Antiphona *Communio*, & subsequens oratio *Postcommunio* dicebantur olim communicante populo ex particulis in eadem missa consecratis, & dubium non est, quod etiamnunc respiciunt populum sic communicantem, si attendantur verba, ex quibus constant Postcommuniones plurimæ. Particula *hac* satis designat participationem Sacrificii, quod in missa agitur, ut non mirari non possim, quomodo Meratus verba illa Canonis *ut quotquot ex hac altaris participatione &c.*, *Hæc communio*, *&c.*, trahere nuquam potuerit ad communionem ex particulis præconsecratis. Rubrica autem Missalis admittit quidem communionem, nec distinguit, sed ex loco, in quo est posita, post communionem scilicet Sacerdotis, fallor, si non idipsum inferas. Jam vides itaque, quod quæ producta ut supra sunt pro communione in Defunctorum missis, dumtaxat militant de particulis spectantibus ad idem, & non ad alterum Sacrificium.

VII. Ad 2. de missis vivorum, & defunctorum dispar admodum appares ratio, nam in illis semper administratur sub colore vivorum, ubi in his administraretur sub colore nigro, qui tamquam mortis proprius, & defunctis attributus, minus Christo convenit sub speciebus Eucharisticis, sub quibus lates gloriosus. Ad 3. dicimus adstantes suo modo concurrere ad Sacrificium, uti præ ceteris denotant frequentiæ illa verba Canonis *Offerimus*; quæ autem ex Canone in oppositum adducuntur, jam advertimus importare participationem ejusdem Sacrificii. Ad 4. quidquid sit de æquali fructu communionis habitæ ex particulis tunc consecratis, vel præconsecratis jam diximus Tridentinum loqui de uberiori fructu Sacrificii, quod agitur; uberior autem est relate ad fructum ex communione dumtaxat habitum spirituali affectu, ad quem respective ille uberior dicitur.

VIII. Num communio cum particulis consecratis in eadem Missa, adstantibus præberi valeat in fine Missæ defunctorum, quæ celebrata fuit in paramentis nigris, insurgit quæstio, quam nos ex en affirmative dirimendam ducimus, quod adhuc est per modum Sacrificii, in cujus ratione constituitur, non quia fiat intra Missam post communionem Sacerdotis, sed quia fit ex particulis ad idem Sacrificium spectantibus, quare etsi reapse eamdem fieri congruat post communionem Sacerdotis, tamquam in propriori loco, si tamen adsit rationabilis causa aliqua eam protrahendi ad finem Missæ, optime fieri poterit, nec Sacerdos exuet paramenta nigra, in quibus sicuti Sacerdos ipsa communicavit, ita in iisdem communionem fidelibus præbere potest, qui suo modo ad idem concurrunt Sacrificium.

DECRETUM VII. CAPITIS, IN ORDINE LX.

Quando in Missa solemni ministratur sacra Eucharistia clericis, vel laicis, reliqui de clero in Choro debent stare. S. R. C. 9. Maii 1711. *in Catanien.*

I. QUod intra Missam primis Ecclesiæ sæculis fideles communicare solerent, non est, quod vocetur in dubium, cum id edoceant fere innumera antiquitatis monumenta, & intra Missam adhuc reliqua testis sit antiphona *Communio*, quæ cantabatur, dum post Sacerdotis communionem communicabat populus. Ex ordine Romano III. n. 15. discimus, & refert etiam Card. Thomasius *antiq. lib. Miss. præf.*, quod cantabatur intercalari cantu, cum ejusdem scilicet repetitione post quemlibet versum psalmi, ex quo erat deprompta, & versus communionis finem cantabat chorus versum *Gloria Patri*, post quem, repetita antiphona, subdebat celebrans orationem ad complendum, quæ in nostris Missalibus *Postcommunio* reperitur dicta, *quia post communionem sive in signum, quod communicatio expleta est, concinitur*, ait Durandus *lib.* 4. *cap.* 56.

II. An ita intra Missam communicarent, ut numquam communio fieret post Missam, aut extra Sacrificii actionem, credit Morinus *de Pæn. lib.* 8. *cap.* 14. *num.* 2., qui consuetudinem communicandi post, vel extra Missam a Mendicantibus Ordinibus primum censet invectam; Cardinalis vero Bona *Rer. liturg. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 6., cumprimum permittere Ecclesia cœpit, ut fideles accepta mysteria domum deferrent. Berlendi *de oblationib.* §. 4. antiquitatem prædicti ritus repetit a primis Ecclesiæ sæculis, & satis valido hoc argumento utitur, D. Hieronymus *tum epist.* 28. *ad Licinium*, *tum* 50. *ad Pammachium* indubiam reddit fidem super consuetudine, quæ vigebat Romæ accipiendi quotidie Christi corpus, sed ex Socrate *hist. lib.* 5. *cap.* 21. Romæ diebus Sabbatis divina non fiebant mysteria, quinimmo nec in feriis quintis ante Gregorium II. teste Bocquillot *Traitè hist. de la Mess. lib.* 2. *c.* 3., & fortasse neque in feriis sextis, ut nonnulli eruunt ex epistola Innocentii I. ad Decentium; ergo necesse est, quod Romæ communicarent fideles etiam extra Sacrificii actionem. Ex Patre Mabillon *Liturg. Gallic. lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 26. prædicti initium usus ad S. Cyrilli refert tempora Benedictus XIV. *Annot. to.* 2. *par.* 4. *sect.* 2. *num.* 165., cum enim ad Hierosolymitanam Ecclesiam prope innumerus conflueret peregrinorum numerus, qui communicare volebant, & semper in promptu non haberetur Missa, satius existimatum extitit extra Missam eorumdem votis satisfacere, quam eos incommunicatos dimittere, aut in casu Missæ eosdem ad sacram admittere mensam in fine Missæ, ne adstantibus reliquis, qui expectant Missæ finem, ut ad proprias divertant curas, ingeneraretur tædium.

III. Verum si consuetudo ejusmodi a Mendicantibus Ordinibus non fuit primum invecta; certe restituta creditur; cum enim sacra communio negligeretur adeo, ut ne in desuetudinem abiret omnimodam, Concilium Lateranense sub Innocentio III. eamdem saltem semel in anno indicendam putaverit, solerti opera Mendicantium Ordinum brevi adeo a fidelibus frequentari cœpit, ut allegatis de causis necesse fuerit innovare ritum communionis in fine Missæ, aut extra Sacrificii actionem. Quæ consuetudo quantum ad communionem extra Sacrificii actionem, utpote quæ consulit fidelium commodis, qui alias vel ob deficientiam Sacrificantium, aut quia adeo expectare non possunt a domesticis alio vocati curis, non semel incommunicati recederent, cum a Rituali Romano expresse approbata fuerit, tum tit. *de ord. ministr. Sacr. commun.*, ubi exaratus habetur ritus illam administrandi extra Missam, tum tit. *de Euch. Sacram.*, ubi de Parocho dicitur: *curare porro debet, ut perpetuo aliqua particulæ consecrata eo numero, qui usui infirmorum, & aliorum fidelium communioni satis esse possint, conserventur in pyxide*, profecto fallor, si quis sit, qui eam in solido non arbitretur statu.

IV. Non dissimiliter est de communione in fine Missæ, pro qua communiter Auctores hanc probant regulam, ut omnino facienda illa sit intra Missam post communionem Sacerdotis; & dumtaxat differenda ad finem Missæ, quando habetur rationabilis causa aliqua. Et quidem quod facienda sit intra Missam,

sam? quid nunquam clarius haberi potest Rubrica Missalis Romani? *Sumit*, scilicet celebrans, *totum sanguinem cum particula, quo sumpto, si qui sunt communicandi, eos communicet, antequam se purificet?* Concordat Rituale Romanum tit. *de ord. ministr. Sacr. commun.*, ubi & rationem insinuat: *Communio autem populi intra Missam, statim post communionem Sacerdotis celebrantis fieri debet (nisi quandoque ex rationabili causa post Missam sit facienda) cum orationes, quæ post communionem in Missa dicuntur, non solum ad Sacerdotem, sed etiam ad alios communicantes spectent.*

V. In rationabilem causam, quam Rituale postulat ad differendam communionem ad Missæ finem, Auctores unice assignant tædium expectantium finem Missæ, quod cum duntaxat evenire valeat, quando multi communicant, non quando pauci, aut unus, vel alter idcirco intra Missam facienda erit communio, & solum ut supra differenda, quando ob multitudinem communicantium ingenerari posset tædium in adstantibus. Baruffaldus *tit.* 24. n. 81. addit casum alterum, quando nempe parata non sunt omnia, quæ ad Eucharistiæ distributionem pertinent, ego vero excusandum crederem Sacerdotem illum, qui ad finem Missæ differt fidelium communionem, quando hanc administrat ea particulis preconsecratis; quia orationes, quæ *Secreta*, & *Postcommunione* dicuntur, li excogitentur serio, ad communicantes per modum Sacrificii, & non per modum Sacramenti pertinere noscuntur. Absit tamen ut supra differre consulam, quia etsi prædictæ orationes reapse attineant ad communicantes per modum Sacrificii, adaptari facile etiam possunt ad communicantes per modum Sacramenti, hique earumdem fructu redditi participes.

VI. Ad Decretum quod attinet, hoc nos de choro stare jubet, & numquam sedere, dum intra Missam solemnem sacra administratur Eucharistia; & id consonanter ad cæremoniale Episc., quod *lib.* 2. *cap.* 23. in pari ferme casu, de SS. nempe Sacramento exposito, in hunc modum disponit: *conveniens, esset, ut ob reverentiam tanti Sacramenti tam Episcopus, quam Canonici, & omnes præsentes, & in choro assistentes, semper, durante officio, starent capite detecto, & numquam sederent.* Nedum itaque stare debent, sed insuper stare capite detecto, & caput semper detectum habere debent, quando etiam ob longitudinem communionis stare non possent, sicuti idem subdit cæremoniale: *quod si ob longitudinem officii præstare non poterunt, non omittant saltem in signum reverentiæ detecto capite, existente SS. Sacramento super altare, divinis officiis assistere.*

VII. Quod igitur a cæremoniali statutum est de casu Sacramenti expositi, tu idipsum applica communionis casui intra Missam solemnem, ad quodcumque altare fiat, quinimmo & cantatam, sive conventualem, cui cum cantu assistat chorus; si vero Conventuali assistat Clerus sine cantu, ut nonnullæ Religiones usitant, quæ non incumbunt cantui, tunc Clerus non assistet stans, sed genuflexus. Equidem ad altare, retro quod Chorus statutus est, Missam privatam, aut fidelium communionem non decet fieri officiorum tempore, sed si nihilominus fiat, Clerus ut supra stare debebit detecto capite, dum fit fidelium communio; secus vero, si fiat ad aliud altare, quia Chorus non tenetur advertere ad ea, quæ fiunt per Ecclesiam, bene vero ad divina officia, ad quæ spectat solemnis Missa, & ad ea, quæ fiunt circa Chorum, cujusmodi est communio, quæ fit ad altare Chori, quæque apta haud est subterfugere Cleri advertentiam.

DECRETUM VIII. CAPITIS, IN ORDINE LXI.

Patenæ suppositio per Sacerdotem cotta indutum in Communione generali, quæ per Dignitates agitur, licita est S. R. C. 3. Sept. 1661. in *Andrien.*

I. N*Ec a Ministris sub mento illorum, qui communicaturi sunt, supponi debet patena, nisi quando Episcopus communionem ministrat, quod fit ratione majestatis administrantis*, verba Macrii sunt verb. *Patena*, sed id fieri præsens sanctio declarat licitum, etiam quando administratur solemniter sacra Eucharistia in communione generali per Dignitates, quæ vicem supplent, & Episcoporum officium. *In communione generali* ait Decretum, & per hæc verba nos ita suam dispositionem limitare credimus, ut quidem, dum Dignitates solemniter celebrantes communioni generali incumbunt, liceat supponi patenam eorum mento, qui sacram communionem suscipiunt, secus vero extra prædictam occasionem, etsi solemne sacrum agant. Discedendum namque non est a communi Ecclesiæ ritu per cæremonialia præscripto, nisi secus disponant specialia jura, aut privilegia indulgeant, unde nobis non arridet admodum sententia Merati, qui *par.* 2. *tit.* 10. *num.* 54. in missa solemni patenæ suppositionem per hæc verba facit licitam: *vel etiam Diaconus patenam sub mento communicandorum tenere poterit; experientia enim necessitatem ejusmodi ritus evidenter probat, præsertim quando magnus est numerus communicandorum.* Nos enim non videmus ejusmodi necessitatem, & aliunde aperte resistit Rubrica Missalis, quæ ante communicandos linteum extendi mandat, & iisdem Diaconum purificationem ministrare.

II. Quod linteum cum ante communicandos extendi item mandet tum Rubrica Missalis, tum Ritualis in communione extra solemnem Missam, causa est, ob quam non probemus sententiam Quarti, qui *par.* 2. *tit.* 10. *sect.* 3. *dub.* 3. *diffic.* 4. ait de Sacerdote: *supponat pyxidem, vel patenam, ne casu aliquid specierum cadat in terram*; & quidem, etsi fiat per Sacerdotem ipsum, non per Ministrum paratum, quod solemnitatem indicat. Uti namque dicebamus, Rubricæ linteum supponi mandant, & prædicto incommodo, atque periculo satis consuluisse credunt, unde itaque nobis licitum esse poterit deserto linteo adhibere patenam? Addo, quod per suppositionem pyxidis, aut patenæ periculum majus aliud facile incurri potest, & est, quod communicandorum halitus avolare faciat particulas in patena, vel pyxide contentas. Si dixeris hanc esse causam, ob quam Rubricæ præscribunt usum lintei, absit, quod ego refrager, qui probe novi, suppositionem patenæ admitti in communione generali, quia tunc omne abest periculum, cum patena vacua sit particulis.

III. *Accedens ad communionem, non expansis manuum volis accede, neque disjunctis digitis, sed sinistram veluti sedem quamdam subjicias dexteræ, quæ tantum Regem susceptura est, & concava manu suscipe Corpus Christi, dicens, Amen*, inquit Cyrillus Hierol. *Mystagog. ult.*, si nobis indicans, quod communicaturis tunc in parte manus concava dabatur Christi Corpus, quod postea ipsi proprio apponebant ori. An ritus ejusmodi indistinctim servaretur erga fœminas virosque, Auctores dissident, & Benedictus XIV. *Annot. to.* 2. *par.* 4. *sect.* 1. nu. 338. sensit pro solis viris, mulieribus vero datum fuisse in linteo nitido, quod *Dominicale* vocabatur, quod & edocent Gavantus *par.* 2. *tit.* 10. *num.* 6. *let. e.*, atque Baronius *an.* 57. *n.* 48. Quatenus sermo 52. de Temp., in quo habetur: *Omnes viri, quando ad altare accessuri sunt, lavant manus suas, & omnes mulieres nitida exhibent linteamina, ut Corpus Christi accipiant*, inter genuina Augustini opera recensendus foret, nosmetipsos prædictis lubentes adderemus Auctoribus, sed quoniam inter dubios rejectus, a nonnullis adscribitur Cæsario Arelatensi, qui e vivis excessit anno 544., sua non caret probabilitate, quod etiam fœminæ in manibus susceperint Christi Corpus usque ad sæculum sextum, in quo id fœminis reperitur inhibitum per Concilium Antissiodorense de anno 578. can. 36. *Non licet mulieri nuda manu Eucharistiam accipere*, quæ prohibitio insequenti sæculo per Concilium Rotomag. *c.* 2. *p.* 8. ad viros item extensa legitur: *Nulli autem laico, aut fœminæ Eucharistiam in manibus ponat, sed tantum in os ejus.*

IV. Quæ licet ita sint, in orientali adhuc Ecclesia non continuo ritus iste receptus fuit, quinimmo in Concilio Trullano anni 692. Eucharistia in communicantium manibus poni mandatur, & Damascenus idipsum fieri supponit in sæculo octavo, in quo prisci usus reliquiam quamdam adhuc superstitem, & quidem etiam quoad fœminas, in latina ipsa Ecclesia, non obscure suggerit Mabillon *to.* 3. *sæcul. Bened.* in vita S. Odiliæ, ad quam anno 720. ad extremum vitæ deductam, cum sacra Eucharistia delata esset, ipsa se communicavit *propriis manibus eam accipiendo*. Extincta autem praxi ponendi sacram Eucharistiam in laicorum manibus, perduravit adhuc quoad Sacerdotes, & Diaconos, quare Ordo Romanus fatur: *Presbyteri vero, & Diaconi osculando Episcopum, Corpus Christi ab eo manibus accipiant*, sed quando postea disciplina ejusmodi cessaverit, ne a me quæras.

V. Linteum, quo mulieres accipiebant Christi Corpus, *Dominicale* dictum fuisse præfati Auctores comprobant ex can. 42. laudati Concilii Antissiodorensis: *ut unaquæque mulier, quando communicat, Dominicale suum habeat: quod si qua non habuerit, usque ad alium diem Dominicum non communicet.* At cum Concilium *can.* 36. prohibeat, ne mulieres nuda manu Eucharistiam suscipiant, opus esse Meratus *par.* 2. *tit.* 10. *num.* 23. infert, Dominicale, cujus meminit *can.* 42., ab eo linteolo, quo mulieres Sacramentum Dominicum accipiebant, fuisse omnino distinctum, alias Concilium unam eamdemque rem diversis Canonibus imperasset, ubi utrumque Canonem hoc pacto copulare debuisset: *Non licet mulieri nuda manu Eucharistiam accipere, sed unaquæque mulier, quando communicat, Dominicale suum habeat; quod si qua non habuerit, usque ad alium diem Dominicum non communicet.* Credit itaque Dominicale fuisse integumentum capitis, quo mulieres operiri debebant, cum accepturæ erant Eucharistiam, ac consequenter a Concilio duo hæc fuisse prohibita, ne scilicet mulieres nuda manu, neve aperto capite ad Eucharistiam accederent. Sententiam hanc item tenet Boldettus *lib.* 1. *observ. in Cæmet. cap.* 10., atque confirmat antiqui codicis lectio a Baluzio relata in notis ad Gratianum causa 33. quæst. 5. cap. mulier; *si mulier communicans, Dominicale suum super caput non habuerit, usque ad alium diem Dominicum non communicet.* Grancolas autem *de antiq. liturg. tom.* 2. *pag.* 320. utramque opinionem conciliare nititur, asserens, quod Dominicale erat velum album oblongum, quod pendebat sub mentum, deserviebatque mulieribus, & ad caput tegendum, & veluti mappa manibus apprehensa ad Eucharistiam recipiendam.

VI. Desiit modo disciplina accipiendi in linteo Corpus Christi, sed perstat integra quoad velum, quo in capite mulieres tectæ esse debent, quando ad sacram mensam propinquant. Celebre est caput 11. Epist. 1. ad Corinthios, in quo Paulus totus est in præcipiendo mulieribus, ut velatæ sint, præsertim in templo, & addit *propter Angelos*, quod si litteraliter accipiatur, non sensus est, quasi illi corpus habeant, & ad libidinem incitentur, ut perperam senserunt nonnulli, sed quatenus mulieres in Ecclesia Angelos testes habent honesti pudoris, aut impudentiæ, item obedientiæ, & inobedientiæ suæ. Præstat expositio Clementis *lib.* 2. *hypotyp.*, qui Angelorum nomine accipit viros bonos, & sanctos, aut Ambrosii, vel Thomæ Aquinatis,

qui

qui Sacerdotes, & Episcopos venire statuunt, ne scilicet eos mulieres non velatæ formæ suæ ad libidinem provocent. Quod si ita est de fœminis intra Ecclesiam, multo utique magis de iisdem, quæ ulterius procedunt ad Angelorum escam, tum ob maximam irreverentiam, quam irrogant purissimo intemeratæ virginis filio, tum propter periculum castitatis, cui exponunt Sacerdotes alterius Ministros, quorum oculis adeo e propinquo intra sacrosancta ipsa mysteria pudorem suum quasi venalem objiciunt.

VII. Hinc habes, quam merito Innocentius XI. apud Gutteobonellum *de Sacram. Euch. quæst.* 2. *art.* 2. *num.* 10. Sacerdotibus districte prohibuisse fertur, ne sacram Eucharistiam distribuant mulieribus accedentibus, aut sinum magna ex parte patentem, aut brachia denudata usque ad medietatem, & solis cooperta chirothecis, neve iisdem Sacramentalem absolutionem impendant, si semel admonitæ non resipiscant. Clemens *lib.* 2. *Pædag. cap.* 10. in producta Pauli Epistolæ velamen etiam ejusmodi præcipi putat, & dignus est, videatur Tertullianus lib. 6. de velandis virginibus, in cujus capite secundo non minus rite culpantur illæ, quæ tenui, & subtili velo utuntur, quod illud irritamentum magis sit libidinis, quam tegumentum pudoris; *Quia illex est libidinis, & acuit curiositatem proprius videndi subcandicantem sub eo cutem.*

DECRETUM IX. CAPITIS, IN ORDINE LXII.

In communione Monialium habentium fenestrellam in parte Evangelii, Sacerdos debet descendere per gradus anteriores, & non laterales altaris. S. C. R. 15. Sept. 1737. *in Toletana.*

I. MOniales cum perpetua clausura teneantur, si altari sistere nequeunt pro communione suscipienda, & ideo circa altare e lateribus, vel alibi intra Ecclesiam fenestrellam solent habere, per quam a Sacerdote cœlestis pabuli redduntur participes. Admodum laudabiliter idipsum præstant nonnullæ aliæ Religiosæ fœminæ, quæ licet clausuræ addictæ non sint, a mundi strepitu vivunt secretæ, & certe optandum maxime foret, consimilis servaretur usus apud puellas, aliasque fœminas in conservatoriis inclusas, quæ dum hoc pacto a curiosis, & libidinosis se hominum subtrahunt aspectibus, haud ambigo, quod lubentior ipsis appropinquet Deus, quam si eædem se Deo sisterent ad altare.

II. Generalem peccatorum confessionem medio *Confiteor* Monialium Chorus facere solet, & quæritur, an recte? Inficiantur communiter Auctores, tum Missalis, tum Ritualis Rubricis innixi, quæ cum ministro id muneris committant, adeo privative id illi adjudicant, ut Meratus *par.* 2. *tit.* 10. *num.* 26. communicandos neque sibi percutere posse pectus ad verba *mea culpa*, sed id a solo ministro omnium nomine præstari debere statuat. Rigidiores, quam par sit, nobis illi videntur Auctores, quibus præmonitionem præmittimus, quod confessio antiquitus a communicantibus legitur facta in Sacerdotali Romano anno 1588. Venetiis impresso: *& admonitis omnibus, quod se signent, faciat eos dicere* Confiteor, *sicut in missa dicitur*, etiamnunc Rituale infirmis eamdem dicere, facit liberum: *Postea facta de more confessione generali, sive ab infirmo, sive ejus nomine ab alio*, ut hinc inferre sciant, quod si etiam impræsentiarum a sanis communicaturis fieret, non grande peccatum patraretur in Rubricam, quæ dum eam Ministro faciendam committit, sed *communicantium nomine*, non obscure indicat, etiam a communicantibus fieri posse, si probe eamdem sciant facere, & dummodo absit confusio quæque, & dissonantiæ vocum. Nos namque putamus, quod Ministro facienda commissa fuerit, quia non omnes eamdem sciunt facere, vel si eam faciunt, eamdem aliqui trunce, & male pronunciant, vel celerius, aut tardius aliis cum dissonantia, & confusione: quæ cum absiet, dum solus infirmus communicat, idcirco eam facere, ejusdem arbitrio relictum extitit, dummodo illam sciat probe facere.

III. Hanc igitur regulam pro sanis communicaturis approbari posse credimus, ut si unus, vel alter, qui rite confessionem sciant facere, dumtaxat communicant, per seipsos eamdem facere valeant, secus, si plurimi, a quibus vix abesse queunt rationum momenta, ob quæ ministro facienda commissa fuit, nisi communicaret chorus aliquis Religiosorum, aut Monialium, aliorumve, qui cum inter divina officia eamdem soleat, & sine dissonantia facere instructus sit, videre non est, cur eam etiam facere non valeat in præsenti casu; opus namque non est ministri opera, vel substituti, quando principalis ipse æque bene, immo melius per seipsum eam facere valeat. Ad id, quod additur de percussione pectoris, haud abnuimus, quod sufficiat ea ministri, qui omnium nomine confessionem fecit, sed postea nec communicaturis denegare possumus facultatem comitandi percussione pectoris ea verba *mea culpa*, & *Domine, non sum Dignus* ad ostendendam humilitatem suam, & designandas in particulari personas, in quarum nomine verba illa dicuntur.

IV. Dum communicant, Gavantus *par.* 2. *tit.* 10. *nu.* 6. *lit. h.* Monialium reprobat usum alterum, quæ Sacerdote tacente, dicunt *Domine, non sum digna*, tamquam ritum, qui continet errata duo, quorum unum est, quod a Sacerdote, cui a Rubrica committitur, ea minime verba dicuntur, alterum, quod mutatur to *Dignus* in *Digna* contra Bullas Pii V., & Pauli V., districte proscribentes mutationem quamlibet, & speciatim in præsenti casu, in quo insuper prædicta verba, uti stent, a Rituali etiam pro fœminis expresse dici jubentur: *Qua formula etiam utendum est, cum fœminæ communio ministratur.* Ad mutationem quod attinet, absit, quod ego refrager, qui etiam rite to. 2. cap. 36. Decr. 5. a Monialibus eadem de causa ad Confessionem dici debere stetui *Tibi, Pater*, & *Vobis, Fratres* sine variatione ulla, quia masculinum in se continet fœmininum, quare & recte, & absque ulla discordantia dicere rite quoque poterunt *Domine, non sum dignus*. Addunt alii, prædicta verba utpote deprompta ex evangelio *Mat.* 8., haud apta esse, subire mutationem aliquam, vel saltem non ultra eam, quam ipsis Ecclesia adhibet, quæ, ut rei quadrent, apposuit *Anima mea*, ubi textus habet *Puer meus*, sicuti consimili de causa inter exequias non suscipiunt variationem verba illa, *Non intres in judicium cum servo tuo*, etsi cadaver sit feminæ, qua de re to. 2. cap. 15. Decr. 62.

V. At si non mutentur verba, sed dicatur *Domine, non sum dignus*, an verba ista necessario a Sacerdote dici debeant, vel hoc tacente, a Monialibus dici valeant, est quæstio altera, in qua nos Moniales in sua consuetudine turbandas non esse credimus, quam communem habent cum plerisque Regularibus viris, dum horum chorus communicat in feria V. Cœnæ Domini. Potissimum ea ratione ducimur, quod consuetudo ejusmodi ex se difformis non est, cum jam Sacerdos ea verba proferat, communicantium nomine, ut tolli possit, & debeat non obstantibus radicibus altis, quas prævias habet ad Bullam Pii V., qua antiquiores laudabiles quæque consuetudines ab allegatis Bullis non recipiunt offensionem ullam, sed in omnino valido, ac solido persistant statu, ut non semel alibi statutum fuit, & præcipue in cap. 41. to. 5.

VI. Sed quid de iis, quibus non assistit immemorabilis consuetudo, aut Prævia ad Bullam Pii V.? Tria præmittenda credimus, & primo, quod prædicta verba *per se dici ad Sacerdotem non spectant, sed ad communicantes*, quorum indubie nomine a Sacerdote dicuntur. 2. Quod a Rituali Romano *simul cum sacerdote ab infirmis submissa voce* dici mandatur. 3. *simul cum Sacerdote a communicantibus olim dicta fuisse*, una vice in latino, duabus aliis in vulgari sermone, laudatum Sacerdotale nos edocet per sequentem Rubricam: *Sacerdos unam particulam in manibus accipiens, ostendat omnibus, dicens*: Dicatis omnes, sicut ego dico: Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur anima mea. *Et repetat secundo, & tertio eadem verba in vulgari.* Ex his latis erui posse videtur, quod simul cum Sacerdote, a communicantibus ea verba dici valeant, & fortasse congruit, dummodo dicantur submissa voce, & sic item est de ministro, si ipse fecerit confessionem illorum nomine; an autem itidem alta voce, & tacente Sacerdote, quas pro confessione dedimus, rationes non minus militent, nempe quia etiam illa ad communicantes spectant, & nonnisi horum nomine a Sacerdote dicuntur, & forsitan, ne a rudibus ex communicantibus dici ignorentur, aut trunce, vel male pronuncientur; quæ forte fuit causa, ob quam olim a communicantibus dicebantur Sacerdote duce, & prius pronunciante, quare si communicet Regularium Chorus, aut unus, vel alter, qui probe sit instructus, non apparet dissonum, quod ea verba, quæ Sacerdos dicit suo nomine, ipse per se, & solus non possit dicere.

VII. Hæc quidem sunt plurima, sed quoniam numquam ministro, qui communicantium personam gerit, & horum nomine uberiora dicit confessionis verba, dici commissa leguntur, sed magis Sacerdoti, etsi fortasse non omnino congrue administrantis simul & communicantis personam induat, nos laudamus, quod ii ex communicantibus, quibus non suffragatur consuetudo immemorabilis, aut prævia ad Bullam Pii V., contenti esse debeant, ut ipsi, aut minister eorumdem nomine, prædicta verba dicant simul cum Sacerdote submissa voce, quemadmodum infirmos facere laudat Rituale Romanum, & fortasse olim etiam præstabant fideles, cum memoratum Sacerdotale non explicet, num alta, vel submissa voce dicerent. Si causam exposcis, fortasse dicet aliquis, quia verba Evangelii sunt, quæ propterea intra Ecclesiam minus convenit a quoque alta voce dici, sed hæc ratio, & forte non incongrue, Sacerdotes in exceptis collocat, si soli communicent, aut simul cum Diaconibus.

VIII. Nunc ad Decretum, & nos edocet, quod dum Sacerdos, ab altari pergit ad fenestrellam pro communicandis Monialibus, non debet descendere, nec a communione reverti per gradus laterales, sed anteriores altaris; etsi enim illa sit brevior via, hæc tamen, quamvis longior, ab Auctoribus concorditer qualificatur tamquam proprior, devotior, & honoratior, adeoque indubie tenenda a Sacerdote deferente Christi Corpus, quidquid sit de eodem Sacerdote, dum intra missam ad sedendum pergit, vel ad altare a sessione revertitur. Quæ via, cum tamquam proprior teneri præscripta sit, nos sequendam esse credimus, etsi fenestrella sit ex parte Epistolæ, mallentes credere, quod to *Habentium fenestrellam ex parte Evangelii* solius ratione petitionis in Decretum irrepserit, non quia alia via teneri debeat, quando fenestrella est ex parte Evangelii, alia, quando est ex parte Epistolæ; etsi enim communionem ex parte Epistolæ Rubrica incipi mandet, non tamen explicat, quamnam viam Sacerdos tenere debeat ad petendam partem Epistolæ, & ideo nos etiam in hoc casu per gradus anteriores Sacerdotem descendere debere putamus, sicuti etsi communio desinat ex parte Evangelii, Sacerdos per gradus laterales ascendere non debere ad altare, præsens sanctio non obscure indicat, dum tum in accessu, tum in recessu a communione Monialium habentium fenestrellam ex parte Evangelii, eumdem ad altare per gradus anteriores reverti præcipit. Si autem fenestrella posita sit extra presbyterium, dum illuc Sacramentum defertur, non desit umbella, honoris tegumen.

IX. Quo

IX. Quo tempore Sacra Eucharistia ad fenestrellam asportanda sit, nunc lubet quærere, & a nonnullis eam deferri vidi, quando Sacerdos, jam ad Altare dixit *misereatur &c. Indulgentiam &c.*, & mox ut detulit, subdit *Ecce Agnus Dei*, Monialibus sacram ostendens particulam, sed ritus ejusmodi altis non arridet admodum, quia cum præfatas deprecationes conversus ad communicandos Sacerdos debeat dicere, quinimmo *ad Indulgentiam* super eos signum crucis ducere, quomodo unquam id Sacerdos rite præstare valet, persistens adhuc ad altare? Probant magis itaque, quod confessionis tempore Sacerdos cum pyxide cooperta descendat, hanc super fenestrellam collocet supposito Corporali, mox eam referet, & deinde conversus ad moniales dicat *Misereatur &c.*, *Indulgentiam &c.*, suo loco super eas manu dextera ducens crucis signum, & denique consueto ritu iisdem Sacramentum porrigat. Prior modus minus quidem sed in eo re Rubricas peccat, quod *Ecce Agnus Dei*, ad fenestrellam facit Sacerdotem dicere, magis vero posteriorem, cum insuper & *Misereatur*, & *Indulgentiam*, quando hæc omnia juxta Rubricas a Sacerdote dici debent stante ad altare, & nonnisi postmodum ad communicandum procedere. Quinam autem ritus reapse teneri debeat, infra reservamus dicere.

X. Non levem modo sumimus examinare quæstionem super benedictione Monialibus danda, postquam cælesti esu pastæ fuerint. Communior usus benedictionem cum pyxide iisdem impertit, arbitratus minus convenire eam dari cum Sacerdotis manu ad præsentiam Christi, qui est omnium benedictionum auctor, & hac fortasse de causa, quando post communionem infirmi particula superest, cum hac a Rituali benedici mandatur. Corsettus *tr. 2. part. 2. cap. 4. sect. 3. n. 1.*, Tonellius *lib. 2. tit. 10. Rubr. 6. in adnot. n. 6.*, Bissus *lit. B. n. 66. §. 3.* atque Meratus *par. 2. tit. 10. n. 33.* præfatum usum reprobant, tamquam Rubricis contrarium, quæ solis infirmis benedictionem reservant cum sacra pyxide, sanos vero quuscumque, si communicaverint intra Missam, contentos volunt benedictione, quæ in fine missæ dari solet, si extra missam, benedictione cum Sacerdotis manu, non obstante præsentia Sacramenti, sicut hac non obstante Sacerdos communicaturis benedicit cum manu ad *Indulgentiam*, item populo in fine missæ celebratæ coram Sacramento exposito, & adhuc benediceret communicatis, si Eucharistiam distribuisset ad altare, in quo expositum idem Sacramentum pateret. Ad id, quod de infirmis additur, reponunt hos benedici cum sacra pyxide, non quia præsens sit Sacramentum, sed quia etiam sanis infra Ecclesiam benedictio cum pyxide dari debet. Hoc itaque pacto a Sacerdote procedendum foret, videlicet ut statim ac communicavit moniales, reponat pyxidem super corporale, eamque tegat, & postea adhuc stans ad fenestrellam, dextera manu benedicat monialibus, quo facto ad reponendum de more Sacramentum incedat.

XI. Verum qui Rubricis obsequium indicunt, admodum in easdem ipsi peccant, dum benedictionem imponunt adhuc præsente Sacramento, quod tunc temporis in tabernaculo Rubricæ volunt reconditum, quare satius fore ego crederem, si Sacerdos statim ac communicaverit Moniales, cum Sacramento ad altare pergat, & consuetis recitatis precibus in tabernaculo illud recondat, & minime ad fenestrellam descendens iterum pro impertienda Monialibus benedictione, hanc ex altari consueto ritu det conversus ad populum. Indubie ita debet fieri, quando Monialibus ministretur Eucharistia intra missam, quo in casu juxta Rubricas communicatis nulla benedictio dari debet, sed solum consueta in fine missæ; quidni igitur etiam similiter, dum ministratur extra missam, quo in casu benedictio quidem dari debet, sed nonnisi Sacramento recondito? si namque in priori casu Sacerdos, etsi benedictionem impertiat versus populum, adhuc benedictio censetur ad moniales pertingere, & Sacerdos ad has sufficienter conversus, cur non etiam, quando eam dat extra missam? Sane in distributione Eucharistiæ, etiam extra missam, Sacerdos conversus ad Ecclesiæ portam, benedictionem rite impertit, etsi qui communicati fuerint, post communionem se statuissent a lateribus altaris.

XII. Tutior hæc est, atque Rubricis conformior agendi ratio, sed quatenus alterutra ex laudatis sententiis adoptanda foret, nos probaremus magis, quæ cum pyxide benedictionem impertit, exemplo ducto ab eo, quod in simili casu Rituale præscribit de infirmis; quæ enim producitur disparitatis ratio, est mere arbitraria, ubi cum alias casus sit fere similis, simile quoque exposcit judicium. At neque multum relevat, quoniam cum media communione infirmi in se susceperint benedictionum fontem, de his par non est ratio, ac de populo, ut si hic benedicitur cum Sacramento, etiam illi sic benedici debeant, & non magis formula sanis communi, quoties communicaverint. Certe ubi benedictio ejusmodi firmata est consuetudine immemorabili, & prævia ad allegatas Bullas, in valido potest esse statu, cum non sit ex consuetudinibus ex se difformibus, ceterum erit corrigenda, ubi rem antiquum fulcimen non habet, nec noviter inducenda, cum dissonet a ritu per Rubricas præscripto.

XIII. Quam indecisam superius reliquimus, quæstionem arripimus, & dubium non est, quod quatenus juxta Rubricas plene decidenda foret, Sacerdos ad Altare stans deberet dicere *Misereatur*, *Indulgentiam*, & *Ecce Agnus Dei*, & solum postmodum ad fenestrellam descendere pro communicandis Monialibus, & ex superius dictis apparet, quod adhuc prædicta diceret sufficienter ad Moniales conversus, sed quoniam idem Sacerdos jam ad fenestrellam debet descendere ad Moniales communicandas, cum hæ se altari sistere nequeant, idcirco consultius esse crederem, quod descendat confessionis tempore, & stans ad fenestrellam, dicat deprecationes præfatas versus Moniales, eas suo loco benedicens manu dextera, & iisdem ostendens particulam consecratam, dum dicit *Ecce Agnus Dei*. Hæc namque ratio conformior est menti, si non Rubricarum verbis, quibus non mordicus adhærendum est, quando agitur de communione Monialium, quia illa exarata noscuntur pro communione populi, sive eorum, qui ad altare accedere valent pro communione suscipienda.

XIV. Si dum Monialibus administratur communio, intra clausuram casu decidat particula consecrata, ex Auctoribus nonnulli sentiunt, Sacerdotem debere clausuram ingredi pro ea suscipienda, Monialibus interim eamdem adorantibus, sed probabilius loquuntur Quartus *part. 2. tit. 10. sect. 3. dub. 3. diffic. 4.*, Pellizarius *de Monialib. cap. 10. sect. 3.*, atque Tonellius *l. c.*, qui promptius remedium putant, præcipere Moniali, cui particulam porrigebat, vel alteri, ut eam accipiat lingua, & ita communicet. Quod si ex Monialibus, quæ id præstet, non habeatur, consulunt, quod earumdem aliqua hostiam reverenter cum fragmentis, si quæ deciderint, elevet super patenam mediante palla, aut carta munda, & aliter non potest, manu accipiat, & per fenestram Sacerdoti porrigat, quo facto signetur locus, ne pedibus conteratur, & finita communione, ab iisdem Monialibus terra radatur, & in sacrarii piscinam projiciatur. Etsi namque in ejusmodi casu Sacerdoti licitus esse posset ingressus intra clausuram absque licentia, eligi tamen debet medium illud, quod minus irreverentiæ continet; nam alias toto illo tempore, quo opus est, ut Sacerdos a loco communionis se conferat ad locum, in quo jacet hostia, hæc remanere deberet in terra, loco admodum indecenti augustissimo Sacramento. Non obstat autem prohibitio tangendi sacram hostiam, quia ut rite ponderat Castaldus *in praxi lib. 2. sect. 14. cap. 7. num. 15.*, in necessitatis casu, & ne Sacramentum maneat in loco indecenti, non solum permittitur, sed etiam præcipitur.

XV. Idipsum faciendum esse Doctores edocent, si inter communicandum cadat particula, seu fragmentum in sinum mulieris; tunc enim ipsa mulier, vel alia debet illam extrahere, non Sacerdos propter indecentiam, & tentationis periculum. Inventam ipsa propriis manibus eamdem sumat, & similiter præstet, si reperiat domi, dummodo sit jejuna, sin minus, eam reverenter conservet, ut per Sacerdotem secreto ad Ecclesiam deportetur. Ita Tonellius *l. c.* allegans Auctores alios, quibus novissime accessit Benedictus XIV. *Annot. to. 2. part. 4. sect. 2. n. 174.*

DECRETUM X. CAPITIS, IN ORDINE LXIII.

Avanti di cominciare la Messa non si faccia la Communione senza gran necessità, ed in questo caso s'accenda il Cereo dell' Elevazione. Sacra Congregat. Visit. Apostul. sub Urbano VIII. apud Meratum *part. 2. tit. 10. num. 29.*

I. LOcum, in quo communio populi fieri debet, Rubrica Missalis aperte designat, *post communionem* nempe *Sacerdotis intra Missam*, nec nobis adeo inest otii, ut hic repetamus rationum momenta, quæ in id jam superius dedimus; quoniam tamen Rubrica eadem ad finem missæ etiam illam differri permittit, *si rationabilis adsit causa*, quam Auctores explicant de adstantium tædio expectantium finem missæ, ideo *necessitatem magnam*, quam præsens Decretum exigit ad communionem missæ præmittendam, nobis explicare liceat de casu, in quo communicaturi usque ad communionem Sacerdotis expectare nequeunt, vel a propriis alio vocati curis, aut quia adeo non valent permanere jejuni. Quod additur de accendendo elevationis cereo, ad honorem Sacramenti fit, & favorabilem habet Rubricam VIII. *n. 6. & 8.* quæ, dum communio fit, prædictum debere ardere cereum, diserte statuit, & licet reapse loquatur de communione intra missam, præsens tamen sanctio dispositionem rite extendit etiam ad communionem, quæ immediate fit ante missam, tamquam actum, qui si non continuus, contiguus saltem est eidem missæ, qua de causa Decr. 12. cap. idipsum statutum voluit de communione, quæ fit immediate post missam: *Nè il Chierico estingua il cereo dell' Elevazione, fino che sia finita la Communione.*

II. Communionis ritum, quæ fit ante missam, ponderare sumimus, & est. Sacerdos indutus paramentis, quæ conveniunt missæ celebrandæ (dummodo facturus missam de requiem, non vestiverit indumenta nigra, in quibus communio ex particulis præconsecratis administrari non potest) consueto modo una cum ministro pergit ad altare, super quod deposito calice extra corporale ex parte Evangelii, & bursa in loco solito, explicat corporale; minister vero deposito de more celebrantis birreto, & collocato Missali super pulvinum, extendit linteum ante communicandos, accendit elevationis cereum, & postea facit confessionem genuflexus a parte epistolæ, celebrante ut alias extrahente pyxidem e tabernaculo, & procedente ad communionem populi, qua peracta, pyxidem reponit in tabernaculo, & solum dubium remanet, num communicatis danda sit benedictio?

III. Ad hoc dicendum videtur, quod non, quia benedictio jam danda est in fine missæ, quare sicuti hac unica de causa Sacerdos abstinet a benedictione danda communicatis intra missam; unde Rubrica X. n. 6. *Et non dat eis benedictionem, quia illam daturus est in fine Missæ*, ita abstinendum esse videtur in præsenti casu, in quo cum eadem militet ratio, eadem & esse debet juris dispositio. Meratus *part. 2. tit. 10. n. 33.* dari debere statuit, & idipsum evincit causa, quam tamquam legitimam nos ipsi produximus anticipandi communionem ante missam,

sam, quia nempa ex adstantibus esse possunt, qui missæ edsistere nequeant. Nos rem ita definiri posse eredimus, ut si qui ea iis, qui communicernnt ante missem, absistere non debeant missæ, tunc benedictio danda sit, ne absque benedictione discedant; si vero missæ adsistere debeant, puta quia ante missam communicaverint, cum adeo jejuni expectare non possent, tunc benedictio impertiende minime sit, cum jam eam suscepturi sint in fina missæ. Hæc antem erit regule, ut quoties post communionem datur benedictio, dicenda item sit Antiphone *O Sacrum Convivium* cum respectiva orationa, secus, si benedictio danda reservetur in fine missæ.

DECRETUM XI. CAP. IN ORDINE LXIV.

La communiona dentro la Messa è descritta nel Messala minoramente: nel fine non si dia la benedizione, se non in fine della Messa. Eadem Congregat. in eod. Decret.

I. ARripimus illico Missalis verba *tit.* 10. *nu.* 6. in quibus minutetim descriptus dicitur ritus communionis intre missam: *Si qui sunt communicandi in Missa, Sacerdos post sumptionem sanguinis, antequam se purificet &c.* & per hæc verba designatur locus communionis faciendæ, de qua cum jam late dieerimus, rem ab oblatione repetendam ducimus. Si facienda sit itaque communio populi, oblationis tempore particulæ in promptu esse debent, & quatenus paucæ sint, puta quinque, aut sea, ponantur super patenam, & simul cum hostia offerantur, & post oblationem collocentur supra corporale, separatim eb hostie, ita temen ut omnino positæ sint, ac collocatæ, non extra, sed super petram sacram e parta Evangelii, aliquantulum ab hostia distantes, na tangantur a Menipulo in consecratione calicis. E patene deponetur primo hostia in loco solito, & postea particulæ, quæ convenit in oblatione sint subtus, non super hostiem, nec necesse ceteroquin est, ponantur soper patenam, etsi paucæ sint, sed edhuc ut supra separatim positæ super corporale, a Secerdote offerri queunt, intentione etiam ad eas directe, sicuti reapse fieri debet, si particulæ sint in magna quantitate, nec positæ sint in pyxide, aut alio vase.

II. Quod si particulæ sint in pyxide, celice, aut alio vese, tunc Secerdos, antequam emoveat parvem pallem e calice missæ pro offeranda hostia, prædictum particularum vas collocat post locum, in quo poni solet missæ calia, (nisi ibidem jam præcedenter fuerit positum) ita ut sit inter prædictum calicem, & tabellam secretarum super petram Sacram, illudque discooperit patena, palla, vel solito pyxidis operculo, quo erat contectum. Tum *a* calice missæ pallam amovet, & offert hostiam, & insimul prædictas particulas, nec temen has elevat, intentiona tantummodo ad eas directa. Ubi autem de more petenem sui calicis posuit aliquantulum subtus corporale, prædictum moa cooperit particularum vas, ut erat ante; non cooperiuntur tamen particulæ, sive sint in parva, aut magna quantitate, quæ supercorporale ponuntur, sed remanent discoopertæ instar hostiæ megnæ.

III. Hic locus est offerendi particulas pro communicandis, in quo jam offertur hostia ipsa pro Sacerdote; quod si particulæ consecrandæ post obletionem afferantur ad eltare, poterunt ex gravi causa consecrari, facta prius earum oblatione mente tantum, sed non sufficera pro hac oblatione mentali commoditetem communicere volentium, tradit Pesqualigus *de sacrif. nov. leg. quest.* 30., *&* 35., ubi tamen *num.* 6., *&* 10. dicit assa solum veniale peccatum, si ante inceptum Canonem offerentur. Post Canonem vero inceptum non posse edmitti, etiam ed deedum Viaticum, sed satius esse conservare partem hostiæ majoris, statuit Quartus *punct.* 2. *tit.* 7. *sect.* 5. *dub.* 3. Rigidiores, quam par sit, apparent opiniones istæ; quare nos dicimus, quod prædictæ particulæ offerri quidem debent, ne consecretur meterie per oblationem non rite disposite, & offerri oblatione dumtaxat mentali, ne perturbetur debitus ordo missæ, & connexio, quem ad invicem babent *e*jusdem partes; non enim sufficit oblatio hostiæ, ad quam particulæ ettinent tamquam accessoriæ, ut nonnulli eutument, quie id ad summum procedere posset, quando perticulæ suet præsentes, non, quando sunt eblentes, sicuti in cesu nostro. Etsi antem oblatio, quæ ab Ecclesie præcipitur, vocalis sit, mente solum fieri posse, quando fit extra proprium locum, eruitur aa Rubricis *de defectibus tit.* 3., *&* 4., quæ si eam mente dumtaxat fieri admittunt de hostie magne, multo utique magis idipsum indulgent de particulis. Hæc igitur erit regule, ut post oblationem hostiæ, regulariter particulæ admittendæ non sint, si nulle adsit rationabilis causa, bene vero, & absque ullo peccato edmitti valeant, & ut supra obletæ consecrari, si adsit retionebilis ceusa, quam cum Quarto *loc. cit.* sufficientem agnoscimus in commoditate communicari cupientis intra missam.

IV. Quo usqua admitti valeent, certum est, non ultra consecrationem hostiæ, nam unum Sacrificium capax non est novæ consecrationis, & novæ formæ substantialis. Gevantus *part.* 3. *tit.* 10. *n.* 19. censet utile esse post tempus usque ad Præfetionem exclusive, ad quam usque durat moraliter oblatio, & reapse ad hanc pertinent orationes omnes, quæ usque ad initium Præfationis dicuntur. Quartus ut supra tempus prorogat usque ad Canonem, in quo vult moraliter incipi Sacrificium, sed Diana *part.* 6. *tract.* 6. *res.* 7. includit & Canonem, dummodo particulæ deferantur ente consecrationem, ut possint simul consecrari cum hostia principali, & id probat ax Rubricis *de defectib. tit.* 3. *&* 4. e quibus, quoties intervenit defectus, admittitur nova hostie offerenda, & consecranda. At ratio ista nimis probat, nam interveniente defectu nova materia offerenda, & consecranda admittitur, etiem post consecrationem, & adhuc sumptionem hostiæ præcedentis, & id ob perfectionem Sacrificii; quis entem idipsum diceret de particulis? Nonne Diena ipse particulas dumtaxat admittit ante consecrationem hostiæ principalis? Et forsitan perfectum, & integrum non est Sacrificium, etsi particulæ non admittantur? Hanc igitur sententiem ad praxim non ego ducerem pro communicandis populis ea sola devotiona, quem ob causam incœpto canone particulæ non admittantur, bena vero, si gravis causa urgeat, vel necessitas, puta pro communicando graviter ægrotante, aut consecranda hostie, quæ in solemnitate aliqua publicæ venerationi exponi debeat, sive si alias omitti necesse foret publicam, & consuetam communionem aliquem, ut si in feria V. Cœnæ Domini opportuno tempore ex oblivione allatæ non fuissent perticulæ pro communione Cleri.

V. Consecrationis tempore, antequam Sacerdos accipiat hostiam consecrandam, pyxidem particulerum retrahit ad latus calicis ex parte epistolæ, & eam discooperit, vel saltem eam detegit, si eam relinquat, ubi erat; si autem particolæ fuerint super corporale, nullatenus amoventur a suo loco, sed ibi relinquuntur. Dein suo tempore unice formæ prolatione Sacerdos consecrat simul cum magna hostia, quam præ menibus Sacerdos tenet, particulas, quas babet præsentes, super corporale positas, vel in vase contentas. Facta consecrationa non est deponenda hostia, ut vas particularum collocetur retro calicem, & cooperiatur, sed hostia elevatur, & post elevationem ea deposite, statim celebrans cooperit pyxidem, & restituit suo loco, si eb hoc eam amovet, & postea procedit ad consuetem calicis consecrationem. Cooperitur autem particularum vas, præsertim ne musca, aut quod simile intret in illud, quod Sacramentales species commaculare possit; non cooperiuntur vero grandior hostie, neque particulæ super corporale adsistentes, quæ ut advertit Quartus *part.* 2. *tit.* 8. *Rub.* 6. *num.* 1., facilius a Sacerdote custodiri valent.

VI. Quæ cum per Missalis Rubricas expressa definita sint, rite Card. de Lugo *de Euch. disp.* 20. *n.* 69. reprehendit illos, qui perecte consecratione recondunt pyxidem intra tabernaculum, vel eam extra arem super elind corporale collocant. Multo autem magis reprehendendi veniunt, qui nulla urgente necessitate, statim post consecrationem distribuunt populo particulas consecrates, quæ cum pertineant ad id Sacrificium, non licet eas dispensare fidelibus, nisi peracto eodem Sacrificio. Quod si urgente aliqua necessitate, statim post consecrationem pyxidis ad eliud eltere, vel ad infirmos deportari debeat, id præstet Sacerdos alter, & celebrans retrahat se interim ad cornu Evangelii, ubi genuflexus utroque genu super suppedaneum Sacramentum edoret.

VII. Hora est, revertamur, unde discessimus, & repetentes ea Missalis verba *Sacerdos post sumptionem sanguinis, antequam se purificet*; dicimus, quod statim ac Sacerdos hausit Christi sanguinem, missæ calicem palle cooperit, & licet Castaldus collocandum eumdem esserat aliquantulum e cornu Epistolæ super corporale, nos tamen cum a Portu magis collocari probamus ea perte *E*vengelii, ut celebrant expeditior sit in adhibenda pyxide, vel vese altero. At si particolæ fuerint super corporal*e*, missæ calicem ut supra tectum collocet de more in eltaris medio parumper versus tabernaculum, ut commodus fiat locus patenæ, quæ ante eum poni debet cum particulis.

VIII. *Facta genuflexione ponet perticulas consecratas in pyxide, vel si pauci sint communicandi, super patenam, nisi a principio positæ fueriat in pyxide, seu alio calice.* Statim ac calix ut supra collocatus fuerit, Sacerdos genuflectit unicu genu, & moa surgens ponit perticulas consecratas in pyxide & solum quatenus communicandi pauci sint, super patenam nisi in hoc adhuc casu a principio positæ fuerint in pyxide, seu alio vase, e quo tunc extrahendæ non sunt, ut super patenam collocentur. Fideles olim communicabantur modic patena intra missam, sed non cum ea, quem Sacerdos intra missam adhibet, sed cum aliis grandioribus, quæ dicebantur *communicales*, & edhuc *majores*, quie admodum magnæ erant, & capacitatis plurimæ, quam sint ordinariæ, unde Anastasius in vita S. Silvestri: *Fecit Constantinus patenam argenteam auro clausam cum gemmis pensantem libras quinquaginta.* Petenæ ejusmodi utpote valde incommodæ, & edhuc periculo, de quo statim dicamus, obnoxiæ, in totalem ebiere desuetudinem, & ideo Rubrica ut supra jubet perticulas poni in pyxide, & solum super patenam Missæ, quoties pauci sint communicandi.

IX. Possevinus *de off. curat. cap.* 8. *n.* 4., & 5. consultum non esse notat administrare Eucharistiam cum pyxida multum replete perticulis, & multo minus cum particulis super patenam positis, propter periculum, ne in eis tractandis labantur. Periculum non semel probavit exitus, quinimmo non raro factum est, ut sola respiratione celebrantis, vel communicantis particulæ e pyxide, vel patene *e*jectæ fuerint. Hæc igitur est cause, ob quam Rubrica per laudata verba cum pyxide, vel alio vase Eucharistiem administrari probat, & nonnisi cum patena, quoties pauci communicandi sunt, quie tunc minus adest periculi, quod per sedulam administrantis operem, & advertentiam facile evitari potest. Quod si communio exhiben-

exhibenda sit intra Missam cum particulis præconsecratis, tunc Sacerdos ut supra tecto, & collocato Missæ calice ex parte Evangelii, tabernaculum aperit, genuflectit unico genu, erectus extrahit pyxidem, eamque collocat in medio super corporale, & mox eamdem aperit, tum iterum genuflectit unico genu, & postea stat versa facie ad altare, manibus junctis ante pectus, pollicibus, & indicibus nondum disjunctis.

X. *Interim*, dum videlicet prædicta a Sacerdote respective præstantur, *Minister ante eos extendit linteum, seu velum album*, de quo infra reservamus agere in Decr. 13., *& pro eis facit confessionem dicens: Confiteor Deo &c.* Omnium communicandorum nomine Minister, qui inservit Missæ, facit confessionem (pro qua vide, quæ in Decr. 8. superius dedimus) & cum Rubrica designet, per quæ verba fieri debet, nempe per *Confiteor Deo*, ut in initio Missæ, sicuti concordes Auctores explicant, nostrum esse non potest, per alia verba eamdem facere. Dictio *Interim* eamdem faciendam esse denotat, postquam Sacerdos hausit Christi sanguinem; fit autem a Ministro capite inclinato versus Sacerdotem, & genuflexo in plano Cappellæ, vel supra infimum altaris gradum a latere Epistolæ, quæ est pœnitentium pars. Gavanto teste *par. 2. tit. 10. lit. s.* apud antiquiores non fiebat hoc loco confessio, & si credimus Patri Le Brun. *to. 1. pag. 644.*, ipsa antiquior non est sæculo decimo tertio, in quod opera Mendicantium Ordinum fuit invecta simul cum sequentibus deprecationibus *Misereatur*, & *Indulgentiam*; quæ tamen omnia adhuc omittuntur ab Episcopo, quando in ordinatione novos Sacerdotes communicat, *quia hi concelebrant Pontifici*, ait Pontificale Romanum, quod insuper rite addit, quod dicenda sunt, si sint alii a Presbyteris ordinati, qui communicent.

XI. *Tum Sacerdos iterum genuflectit, & manibus junctis vertens se ad populum, dicit: Misereatur vestri &c.* A Ministro confessione facta, genuflectit Sacerdos unico genu, deinde surgit, & stans manibus junctis ante pectus, statim se vertit ad populum a cornu Evangelii oblique, nempe humeris ita conversis ad prædictam altaris partem, ut facies simul convertatur ad populum, & ad latus Epistolæ, ne terga vertat Sacramento; tum dicit *Misereatur vestri*, & quidem *vestri*, & non *tui*, etsi unus tantum communicaturus sit, sicuti dicitur in Missa uno tantum præsente; hanc vero rationem reddit Gavantus *loc. cit.*, quia prædicta verba cadunt etiam super alios præsentes, spirituali communione communicaturos.

XII. *Et Indulgentiam, absolutionem, & remissionem peccatorum vestrorum &c., & manu dextera facit signum crucis super eos.* Eadem de causa tu *vestrorum* dici jubetur, & dum hæc deprecatio dicitur, Sacerdos manu dextera facit signum crucis super communicaturos, sinistra infra pectus posita, sed Bissus *lit. c. num. 384. §. 2.* Sacerdotem monet, ut advertat, ne pollices, & indices adhuc conjuncti planetam tangant. Præfatum autem crucis signum fit per lineam rectam plusquam palmarem, & per transversalem ejus fere longitudinis cum recta linea.

XIII. *Postea genuflectens, accipit manu sinistra pyxidem, seu patenam cum Sacramento, dextera vero sumit unam particulam, quam inter pollicem, & indicem tenet aliquantulum elevatam super pyxidem, seu patenam, & conversus ad communicandos, in medio altaris dicit: ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Dicto *Indulgentiam*, se celebrans ad altare vertit, & facta genuflexione unico genu, sinistra manu accipit pyxidem, capiens inter indicem, unitum pollici, & reliquos digitos nodum ejusdem pyxidis firmiter, ne decidat, vel accipit patenam (quando nempe cum hac Sacramentum ministrare debeat) iisdem digitis, & modo, quo eam capit ad Missam, quando dicturus est *Domine non sum dignus*. Dextera vero manu accipit unam particulam inter pollicem, & indicem, & eamdem tenens parumper elevatam supra patenam, vel super labrum pyxidis, vertit se ad populum, & hoc eam ostendens dicit: *Ecce Agnus Dei* voce clara, & oculis ad Sacramentum semper intentis. Quæ dum dicit, stat humeris directe versis ad medium altaris, etiamsi Sacramentum foret in altari expositum, aut communicandi essent ex parte Epistolæ, aut Evangelii, & id ratione Sacramenti, quod præ manibus tenet. Verba *Ecce Agnus Dei* deprompta quidem sunt ex Joan. *cap. 1.*, sed ut monet Gavantus *loc. cit. lit. h.*, ritus non est antiquus, & reapse ejusmodi verba desiderantur in quodam Sacerdotali Romano anni 1588.

XIV. *Deinde dicit; Domine non, sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur anima mea.* Quæ spectant ad verba ista, jam satis ponderata superius sunt in Decr. 8., quare ulteriora subdimus Rubricæ verba: *Quibus verbis tertio repetitis, accedit ad eorum dexteram, hoc est, ad latus Epistolæ.* Ter itaque repetitis præfatis verbis, mox Sacerdos communicare eos incipit, qui sunt ad partem Epistolæ, inquit Baruffaldus *tit. 24. num. 56.*, quia hæc pars commodior est ad ministrandum, nam cum sinistra manu pyxidem Sacerdos teneat, remanet dexterum latus apertum, & spatiosum ad ministrationem, nec sibi Minister impedit visionem, & accessum ad illos, qui in circulo communicaturi sunt; ubi si communio inciperetur a parte dextera, deberet celebrans distantem a proprio pectore tenere pyxidem, ut commodius ministraret. Si qui de clero communicandi sunt, hos primo communicat ad altare genuflexos, & Sacerdotes cum stola communicant, qua de re jam satis egimus in cap. 5. occasione communionis feriæ V. in Cœna Domini; Laici vero communicantur ad altaris cancellos genuflexi, non ad altare, nec intra presbyterium, si demas Ministrum Missæ, ut magis dicemus infra in Decr. 12.

XV. *Et unicuique porrigit Sacramentum, faciens cum eo signum crucis super pyxidem, vel patenam.* Sacerdos tenens digitis particulam, quam elevavit, pergit communicare fideles, sed necesse non est, quod illam particulam, quam præ manibus tenet, primo ministret, & præcipue tempore æstivo, in quo ob nimium tactum digitis sudore madidis quandoque adhærere solet; quod si contingat, convenienter eam deponit, & cum alia communionem incipit. Unam particulam cuique porrigit, eam non amplius in manibus, aut in linteis dando, ut olim praxis erat, sed eam immittendo in os cujuscumque, qui dum eam recipit, quinimmo a tempore, quo Sacerdos ad se conversos dicit *Ecce Agnus Dei*, componere debet manus in modum crucis juxta Synod. Trull. can. 102. Antequam particulam in os fidelium immittat, cum ea facit crucis signum super patenam, vel pyxidem, ita tamen, ut crucis signum non excedat labia pyxidis, vel patenæ, ne fragmenta, si quæ sunt, cadant extra easdem; fit autem hoc signum eo modo, quo Sacerdos cum Sacramento se signat, antequam illud sumat.

XVI. *Simul dicens: Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat animam tuam in vitam æternam, Amen.* Intra temporis spatium, quo Sacerdos prædictum format crucis signum, & Sacramentum in os cujuscumque communicantis immittit, ita debet dicere præfata verba *Corpus Domini &c.*, ut finita sint, statim ac particula immissa est in os communicantis, nec sub eadem formula duæ, aut plures personæ communicari debent. Verba ejusmodi in distributione Eucharistiæ admodum antiqui usus esse, ubertim designat apud Joannem Diaconum in vita S. Gregorii mulier illa, quæ cum communicaretur a D. Gregorio, a risu se cohibere non potuit, quod ipse Corpus Christi Domini diceret panem illum, quem illa propriis manibus confecerat, atque obtulerat; in sæpe tamen laudato Sacerdotali Romano habentur cum materiali variatione aliqua, videlicet: *Corpus Domini Nostri Jesu Christi custodiat, & perducat te in vitam æternam*; Pontificale vero Romanum in communicandis recens ordinatis, Episcopum facit dicere: *Corpus Domini Nostri Jesu Christi custodiat te in vitam æternam.*

XVII. *Omnibus communicatis revertitur ad altare, nihil dicens.* Reversio Sacerdotis ad altare per gradus anteriores, non laterales fieri debet, in quocumque latere communio desinat, quemadmodum dicebamus in Decr. 8., Sacerdos autem nec in reversione, nec postquam jam reversus est, aliquid debet dicere, & in hoc discrepat communio intra Missam a seipsa extra Missam, quod in hujus fine Sacerdos dicit Antiphonam *O sacrum Convivium* cum competenti oratione, nihil vero in illa. Est item discrimen aliud, quod in communione extra Missam datur communicatis benedictio, ubi de iis, qui se communicant intra Missam, eadem Missalis Rubrica statuit: *Et non dat eis benedictionem*, & rationem addit: *Quia illam daturus est in fine Missæ.* At quid in communione intra Defunctorum Missas, in quarum fine nulla datur benedictio? Si dictio *Quia* causative, & strictim sumi deberet, equidem legitima illatio foret, quod benedictio communicatis danda esset, cum non detur in fine Missæ; sed huic intelligentiæ aperte resistit sequens Decretum, quod de communione intra Missam de Requiem diserte statuit: *Nè si dia alcuna benedizione.* Satis apparet itaque, quod dictio *Quia* non sumitur stricte, & causative, sed magis pro dictione *cum*, ita ut sensus sit, *cum illam daturus sit in fine Missæ*, & adhuc mere expositive, quatenus nempe regulariter communio ministratur in vivorum Missis, non autem ut danda ea sit, si communio distribuatur intra Missas, quæ non patiuntur fidelium benedictionem in fine.

XVIII. *Si particulæ positæ erant super corporale, extergit illud cum patena*, Rubrica inquit, & cum rationem subdat: *& si quæ in eo fuerint fragmenta, in calicem immittit*, nobis non suppetunt, quæ addamus. Monet Gavantus *loco citato lit.* quod si in fundo calicis unitæ vini species reperiantur, sumi poterunt ante vini infusionem in calicem; sed quoniam subdit, quod *est ritus congruentior*, satis designat, quod iisdem non obstantibus potest Sacerdos procedere ad infusionem vini, & cum hoc sumere species sanguinis, quæ in fundo calicis reperiuntur reliquæ, unde Rubrica, distinctionem nullam faciens, Sacerdotem facit statim progredi ad purificationem: *Deinde dicit secret. quod ore sumpsimus Domine &c. & se purificat, dicens: Corpus tuum, Domine, quod sumpsi, & alia facit ut supra*, scilicet sicut in aliis missis, in quibus fidelibus non distribuit Eucharistiam. Ultra vero fragmenta corporalis, in calicem debet Sacerdos excutere etiam illa, si quæ iisdem digitis inter communicandum adhæserint, eaque sumere simul cum vino, quod pro purificatione infunditur, sive Eucharistiam ministraverit media patena, sive pyxide; nam in hanc non immittuntur, nisi cum communio fit extra Missam, quo in casu a Sacerdote absumi non debent. Quid autem faciendum sit, quoties Eucharistia dispensata fuit media pyxide, aut si media patena, reliquæ adhuc sunt particulæ, in sequenti Decreto reservamus dicere.

XIX. Quarum modo Rubrica meminit, orationes ad quærendum nos pertrahunt, cur ubi prior, scilicet *Quod ore sumpsimus*, expressa est in plurali numero, posterior, nempe *corpus tuum, quod sumpsi*, in singulari reperitur, concepta, cum tamen olim non minus ista fidelium communionem item respiceret, & pluralem præseferret numerum; tracta enim erat a quadam Postcommunione Missalis Gothorum Carolo Magno antiquioris, uti eruitur ex codice a Cardinali Thomasio publici juris facto, atque cantabat: *Corpus tuum, Domine, quod accepimus, & calicem tuum, quem potavimus, hæreat visceribus nostris, præsta Deus omnipotens; ut non*

remaneat macula, ubi pura, & sancta intraverunt Sacramenta. At eum prisca desierit, & interdicta sit communio fidelium sub utraque specie, oratio, quæ calicis participationem memorat, rita adaptata extitit Sacerdoti, qui solus bibit Christi sanguinem.

XX. *Minister autem dextera manu tenens vas cum vino, & aqua, sinistra vero mappulam, aliquanto post Sacerdotem ais porrigit purificationem, & mappulam ad os abstergendum*, sunt postrema Rubricæ verba, & credit Vert *tom. 4. pag. 269.* vinum, quod communicatis porrigendum dicitur, reliquiam quamdam esse communionis olim populo dari consuetæ, etiam sub specie vini. At eum diserta Rubrica carpit, dum *pro purificatione* deservire definit, ad abluendum os nempe, & in stomachum ejicienda fragmenta, si quæ sacræ hostiæ vel palato adhærerent, vel inter dentes remansissent, atque ad impediendum, ne expueretur eorumdem aliquod. Hanc ad rem hic nobis transcribere liceat, quod habet Baronius *an.* 403. de Joanne Chrysostomo, adversus quem nonnulli libelli dati fuerunt, *nihil veri* (ait ipse) *continentes praeter id solum, quod monere ille consueverat, ut post communionem aut aquam, aut pastillum degustarent, ne contra voluntatem una cum saliva, sive pituita quidquam Sacramenti excrearent, ipse prius id faciens, religionemque pie sentientibus augens.* Eo modo, quæ subdit: *certe quidem in occidentali Ecclesia antiqua usu in more receptum est, ut post sumptam sacram Eucharistiam ea de causa vinum aqua mixtum fideles accipiant, vel aquam puram arbitratu cujusque, ut ex hoc minime reprehendendus Joannes esset.*

XXI. Jam itaque vides antiquum usum, & rationabilem causam, sed ubi Rubrica Missalis per Missæ ministrum vas cum vino aqua mixto porrigendum statuit, modum alterum Rituale suggerit, ut nempe exponantur in loco decenti, & commodo unum, vel plura vasa cum aqua, & vino, ut illuc accedens communicatus quilibet, & tempore sibi bene viso, & arbitratu suo de iisdem bibere valeat; hinc Baruffaldus *tit. 24. num. 24.* habet: *Duo vasa praeparanda praecipit Rubrica ad purificationem fidelium post sumptam Eucharistiam: unum vino, alterum aqua plenum, non eo quia ex ambobus sumere debeant fideles, sed ad hoc, ut cui magis libeat, accedant, sunt enim, qui a vino abstinere solent.* Uterque modus teneri valet, sive communio fiat intra, vel extra Missam.

XXII. *Ista purificatio post communionem calicibus non est praebenda, sed vasculis diversis habendis in sacristia, ad hunc, & non ad alium usum adhibendis, & servandis*, nos ibidem pergit monere Baruffaldus, & quidem (dummodo id intelligas cum exclusione Diaconi, & Subdiaconi, ac Sacerdotum communicantium in Missa solemni, de quibus jam egimus in cap. 1. Decr. 4.) consonanter ad Concilium Bituricense anni 1524., quod *can. 12.* statutum voluit: *In exhibenda laicis sacra communione paratum sit vas, quod formam calicis non praeferat, ex quo sumatur ablutio post communionem Eucharistiae.* Rationem suggerit Benedictus XIV. *Annot. tom. 2. part. 4. sect. 1. num. 338.*, ita nempe statutum esse, ne communicantes crederent, se sub specie vini Eucharistiam sumere, dum vinum purificationis e calice bibunt. Ad complementum eorum, quæ ad purificationem attinent, liceat nobis addere, quæ habet Quartus par. 2. tit. 10. sect. 3. dub. 3. difficult. 5. *Quoad purificationem vero dicendum est, eam esse necessarie adhibendam, quando periculum est, ne fragmentum rapiatur, alias minime; semper tamen adhiberi decens est ad cautelam, & in Rituali supra praecipitur.*

DECRETUM XII. CAP. IN ORD. LXV.

Communicando fra la Messa de Requiem, si faccia l'istesso; nè si dia alcuna benedizione, nè si scordi di coprire fra tanto il calice con la solita palla. Ead. Congr. in eod. Decr.

I. Hinc patet licita inter Missas de Requiem communio fidelium, pront tamen diximus in Decr. 5., ex particulis nempe consecratis in eisdem Missis, non ex praeconsecratis. In ea administranda *si faccia l'istesso*, videlicet plene servandus ritus est, quem in praecedenti Decreto descripsimus, sed *non si dia alcuna benedizione*, idest nec immediate post communionem, quo loco neque datur communicatis intra Missam, neque in fine Missæ, quo tempore quidem datur in vivorum Missis, non autem in iis Defunctorum, quæ cum jam careant fidelium benedictione, in eas inducenda non est, ne communicati, qui jam media Eucharistia in se receperunt benedictionum auctorem, sine benedictione discedant. Ita quidem quoad benedictionem; sed quod sanctio habet de cooperiendo cum palla calice tempore communionis, cum statutum sit, ne musca, aut aliquid aliud in calicem incidat, dubio procul commune & esse debet Missis vivorum, quibus communis est ratio, atque periculum, quare & Gavantus *part. 2. tit. 10. lit. d.* generaliter habet: *Celebrans autem post sumptionem sanguinis calicem palla tegat, antequam alios communicet.*

II. Ad completam communionis notionem cum adhuc nonnulla desint, volumus, quod id, quod praescribit laudata Rubrica *n. 7.* nobis occasio sit ad ea tradenda: *Si in altari remaneant particulae in calice, seu in alio vase usque ad finem Missae, serventur ea, quae in feria V. Coenae Domini praescribuntur circa finem Missae.* Finita fidelium communione Sacerdos reddit ad altare, unitos adhuc tenens pollices, & indices, manu dextera super pyxidis labia, seu patenæ adhærente, ita ut reliqui digiti complicentur, pollex vero, & index manus dexteræ supra pyxidem, vel patenam extendantur. Si ministravit cum pyxide, & particulæ remaneant, deponit pyxidem super altare, genuflectit unico genu, deinde erectus pyxidem cooperit, & intra tabernaculum reponit, ubi ea reposita, genuflectit unico genu, & surgens claudit ostiolum tabernaculi. Quod si quidem aliquæ particulæ remanserint sive super corporale, vel super patenam, vel in pyxide, quæ asservandæ non sint, illas reverenter sumit celebrans, & postea collectis de more fragmentis, & in calicem immissis, consueto modo reliquum Missæ perficit; quatenus vero Eucharistiam ministraverit media pyxide, hanc purificat modo, quem statim dabimus. At si particulæ consecratæ asservari debeant, & ex defectu tabernaculi recondi non valeant, sed in altari remanere debeant usque ad finem Missæ, tunc ad altare, in quo est tabernaculum, commode asportandæ, jam adducta Rubrica ea servari mandat, quæ praescribuntur in feria V. Cœnæ Domini circa finem Missæ; nos autem eadem dedimus cap. 8. §. 30., ubi de ritu servando tum in Missa solemni, tum privata coram SS. Sacramento.

III. Purificandæ pyxidis triplex assignatur modus, primus a Gavanto *par. 2. tit. 10. Rubr. 7. lit. b.*, nimirum ut colligantur diligentissime in ejus fundo fragmenta cum indice manus dexteræ, & cum eodem indice sumantur, indicem admovendo linguæ, vel ad labium pyxidis fragmenta deducendo, & eidem os admovendo. Quo facto infundatur in pyxidem paululum vini, quo circumacto, & tergente indice tota pars interior pyxidis abstergatur, & eo ex pyxide hausto, exsiccetur interior pyxidis undequaque purificatorio. Ejusmodi ritus hæc potest esse ratio, quod cum fragmenta ad praesens non attineant, sed ad praeteritum Sacrificium (est sermo de casu communionis administratæ cum particulis praeconsecratis) in omni rigore sumi non possunt, nisi a Sacerdote jejuno, & ideo opus est, vel cum indice ut supra sumantur, vel ad labium pyxidis deducta, ore absorbeantur, ne si ponatur vinum in Pyxida, in stommachum prius hoc intret, quam fragmenta.

IV. Tanquam indecens, & effusionis, vel dispersionis periculo obnoxius, communiter rejicitur modus iste, & quidem a Merato ipso *par. 2. tit. 10. num. 32.*, ubi adhærens Quarto *par. 2. tit. 10. sect. 2. dub. 8.*, hunc alterum assignat modum, & est, quod Sacerdos diligenter quidem fragmentum quodvis colligat, faciens illud cadere in calicem indice manus dexteræ, & postea pyxidem purificet vino, hoc exinde infundendo in calicem, ex quo, & non ex pyxide haurit fragmenta simul cum vino. Et quidem dubium non est, quod calix est vas magis aptum ad tutius sumenda tum fragmenta, tum oblationem, ubi pyxis cum habeat labrum valde patens, vix ex ea fragmenta sumi, aut ablutio bibi potest sine periculo effusionis, & dispersionis, cui propterea tanquam obnoxius, rite damnatur Gavanti ritus. Indecens vero ex eo apparet, quatenus medio digito facit Sacerdotem fragmenta sumere; cum enim fragmenta tuto non adhæreant digito, nisi madefacto saliva, in eo consistit modus ille, ut mediante saliva colligantur sacra fragmenta, & in os immittantur; hic autem modus etiam in sumptione cibi profani, & inter convivas mediocris conditionis certe incivilis, & indecens reputaretur, & nec dubito, quod hac de causa teneri indictus non fuit in sumptione fragmentorum intra Missam, sed hæc magis in calicem mittenda jussa sunt, & cum vino sumenda.

V. Tertius modus eorum est, qui nec fragmenta scrutantes indice, nec colligentes, aut separatim immittentes in calicem, statim vinum in pyxidem infundunt, & bene per eam circumactum, postea in calicem mittunt, atque ex eo illud bibunt, & idipsum praestant de ablutione, quatenus opus sit. Fortasse praecedens est aptior agendi ratio, sed nec nobis suppetunt, unde hanc damnemus; quæcumque autem servetur, statim ac pyxis purificata est, abstergitur cum purificatorio, & extersa tegitur cum suo operculo, & reponitur super altare extra corporale. At quoniam duplici huic agendi modo obstare videtur ratio ex jejunio ut supra petita, duplex responsio adhiberi solet, quarum prima est, quod non minus praeexigitur jejunium ad perceptionem fragmentorum sacrificii praeteriti, quam praesentis, cum æque utraque Christum contineant, quare si nihilominus fragmenta sacrificii praesentis simul cum vino sumi possunt, quidni & ea praeteriti? Altera est, quia uter ex posterioribus ritibus moraliter necessarius est ad fragmenta sumenda cum securitate, & decentia, unde praeceptum jejunii, quod praecise inductum est in reverentiam Sacramenti, obligare non potest contra reverentiam Sacramento debitam. Diximus, *uter ex posterioribus ritibus*, quia illorum ritus, qui purificant quidem pyxidem, sed nec digitis, nec vino, sed solo utuntur purificatorio, cum fragmenta enormiter disperdat, dignus nec est, qui afferatur in medium, sed corruit enormitate sua.

VI. At si Sacerdos mutare debeat particulas recens consecratas cum aliis, quæ conservantur in tabernaculo, facta sumptione, sanguinis, & palla cooperto Missæ calice, & patena super ex parte Evangelii super corporale posito, aperit custodiam, genuflectit unico genu, extrahit pyxidem, collocat in medio super corporale, illam aperit, & postea iterum genuflectit unico genu. Surgens absumet particulas veteres, purificat pyxidem, in hanc immittit novas particulas, claudit mox eamdem, & reponit in tabernaculo, & antequam illud claudat, genuflectit unico genu. Quod si novæ particulæ erant in

vase

vase aliquo, vel altera pyxide, etiam hæc purificari debet, & tunc idem quidem vinum deservire potest ad purificationem utriusque pyxidis, & calicis; sed satius erit, quod etiam adhibeatur ablutio pro tutiori fragmentorum collectione, ne eorum aliquid adhæreat pyxidi, cum tunc habeantur fragmenta trium vasorum, nempe calicis Missæ, & duarum pyxidum. In casu autem, quod vinum, quod deservit pro purificatione primæ pyxidis, adhibeatur etiam pro secunda, vinum e prima pyxide infundetur in calice, e calice in secundam pyxidem, & ab hac iterum in calicem, ut ex hoc tutiori modo illud ebibere valeat. Præstat tamen, ut vinum deserviat ad purificationem secundæ, & quatenus opus sit, nihil impedit aliud vinum adhiberi, vel aquam.

VII. Pyxis, ut purificata fuit, ponitur super altare extra corporale, & per aliquem clericum asportatur in sacristiam, at si minime purificetur, & in ea nullæ reliquæ sint particulæ, ut non semel evenit in administratione Eucharistiæ extra Missam, tunc super altare extra corporale reponenda ea non est, sed intra tabernaculum est recondenda, & tunc non genuflectit celebrans, antequam claudat tabernaculum, nisi in hoc jam haberetur Sacramentum in alio vase asservatum, quo in casu genuflecteret, statim ac illud operit, & iterum, antequam illud claudat. Quod si in altari non haberetur tabernaculum, in quo recondi possit, pyxis ponatur super corporale, & aram, vel saltem in altari supposita palla; Id enim honoris exigunt fragmenta, quæ intra pyxidem latere possunt, atque præstatur eadem de causa erga calicem in duabus primis Missis Nativitatis Domini. Harum Missarum opportune admodum se nobis offert exemplum, ex ritu namque, qui teneri præscriptus est erga calicem non purificatum, in quo certius reliquæ sunt guttæ sanguinis, quam sint fragmenta in pyxide non purificata, ad rem nostram duo inferuntur, & quod nempe non obstante præsentia prædictæ pyxidis reliquum Missæ a Sacerdote de more peragitur sine genuflexionibus, ut fit in Missis celebratis in altari, in quo non est Sacramentum, & quod qui asportat ad tabernaculum prædictam pyxidem, sufficit, quod sit in sacris, nec necesse est, quod asportetur cum stipatione luminum, nec quod hæc ardeant ante altare, in quo illa asservatur.

DECRETUM XIII. CAP. IN ORD. LXVI.

Chi comunica finita la Messa, si tenga la planeta, ed il manipolo, come prescrive il Rituale Romano; nè il Chierico attingua il cerco dell'elevazione, fino che sia finita la comunione. Ead. Congreg. in eod. Decreto.

I. QUod si contingat, absoluta Missa, statim aliquos interdum communicare, tunc Sacerdos adhuc planeta indutus, sacram communionem eo modo quo supra dictum est, ministrabit, dispositio est Ritualis Romani, per quam statuit, communionem, quæ nonnunquam fit immediate post Missam, administrandam esse a Sacerdote induto planeta, cujuscumque coloris sit, in qua Missam celebravit, ac consequenter retentis etiam manipulo, aliisque Missæ vestibus, quæ propterea deponendæ non erunt, ut sumantur superpelliceum, & stola, quæ a Rituali assignantur tanquam vestes propriæ pro communione extra Missam, etsi enim actus iste non sit continuus, est tamen contiguus Missæ, ut ex Sarnel. *comment. de ritu Missæ* notat Baruffaldus *tit.* 24. *num.* 14., ego vero eum etiam contiguum lubens dicerem, quoties communio fit ex particulis in eadem Missa consecratis, quia tunc communio quodammodo pertinet ad complementum Sacrificii, licet rationabili de causa ad finem Missæ dilata fuerit. Quod addit sanctio de non extinguendo elevationis cereo, jam examinatum extitit in Decr. 9. cap., & solidum fundamentum habet in Rubrica VIII. *num.* 6., quæ prædictum cereum non esse extinguendum, diserte docet, nisi post communionem Sacerdotis, & aliorum, si qui sunt communicandi, ut tamen, quoad præsens attinet, distinguens dicito, quod si communio in fine Missæ facienda sit ex particulis in eadem Missa consecratis, tunc quidem cereus extinguendus non est, cum in altari præsens sit Sacramentum, in cujus honorem ardere præcipitur, sed si communio ministranda sit ex particulis in tabernaculo contentis, & ab eo extractis, tunc post communionem Sacerdotis extingui quidem potest, dummodo ad Missæ finem iterum accendatur, antequam sacra pyxis e tabernaculo extrahatur.

II. Quoties itaque communicandum est in fine Missæ, terminato ultimo Evangelio celebrans accedit ad medium altaris, removet, & deponit calicem a cornu Evangelii extra corporale, aperit tabernaculum, & cetera cuncta tam ipse, quam minister præstat ritu consueto communionis extra Missam. Hanc fidelium communionem cum non subsequatur Missa, in cujus fine communicati benedictionem recipiunt, crederem more consueto benedictionem communicatis dandam esse, licet adstiterint Missæ; & in hujus fine illam receperint, quemadmodum sentit Meratus *loc. cit.* Rituale Romanum habet de Sacerdote communicante absoluta Missa, *Sacram communionem eo modo, quo supra dictum est, ministrabit*, & quatenus to *supra* referri debeat ad id, quod immediate antea dixerat, benedictio impertienda non esset, cum immediate antea agat de communione intra Missam, quo in casu non datur benedictio, nisi in fine Missæ; absit tamen, ego refrager, si to *ut supra* tu referendum putes ad modum, quem antecedenter idem Rituale præscribit pro communione extra Missam cujusmodi reapse est, de qua agimus, & consequenter benedictionem iisdem impertiendam denuo esse, etsi eam receperint in fine Missæ, quia hæc dumtaxat cecidit super communicaturis, *non super iis, qui communicarunt*, sicut Rituale mandat, nec in hoc contradicit Missalis Rubricæ, quæ quidem communicatis intra Missam non illico benedicit, sed ubertim se explicat, quia in fine Missæ communicati benedicendi sunt.

III. Si communio administretur per modum sacrificii, & ex particulis in eadem Missa consecratis, rationabili de causa ad finem Missæ Defunctorum differri posse diximus, & quærimus, num in tali casu benedictio communicatis impertienda sit? Dicendum videtur, quod non, tum quia communicatis intra Missas de Requiem, nec benedicitur intra Missam, neque in fine Missæ; tum etiam quia Sacerdos est in paramentis nigris, in quibus fortasse minus congruit, vivis benedictionem fieri. Hæc tamen ex eo ruit ratio, quod Sacerdos, etsi in vestibus nigris, benedicit communicaturis ad *Indulgentiam*, illa vero, quia benedictio, quæ juxta Rubricas communicatis intra Missam danda est in fine missæ, dari non potest in fine Missæ Defunctorum, quæ vivorum benedictionem non patitur, sed ut advertit Marcellus Cavalieri Episcopus Gravinensis, & meus Patruus *statera sacra pag.* 516., B. Alberti auctoritati nixus, quidquid in Missis Defunctorum dicitur, debet dirigi ad remedium in purgatorio existentium; quare cum communio, de qua impræsentiarum sermo est, reapse sit extra Missam, non est, quod vetare queat, ne in ejusdem fine communicatis benedictio danda sit ad Rubricarum tramites, quæ universim communicatis extra Missam benedictionem dandam esse statuunt.

IV. Æquum est, nunc suscipiamus agere de communione, quæ fit extra Missam & occasionem Missæ, Ritualis Romani persequentes Rubricam, quæ de ea in primis *Sacerdos igitur Sanctissimam Eucharistiam ministraturus*. In Sacramentis aliis cum non distinguatur usus a confectione, semper est idem minister conficiens, & ministrans, seu applicans subjecto Sacramentum, quod conficit, sed cum in Eucharistiæ Sacramento usus distinguatur a confectione, potest unus conficere, & alter ministrare, seu dispensare. Dubium non est, quod solus Sacerdos est Minister conficiens, quinimmo etiam minister dispensans, si sermo sit de ministro proprio, & ordinario, cui id per se competit ex officio, unde cap. *Pervenit* de consecr. dist. 2. *In Sacramentali tamen sumptione semper in Ecclesia Dei mos fuit, ut laici a Sacerdotibus communionem acciperent; Sacerdotes autem celebrantes, seipsos communicarent; qui mos, tanquam ex traditione Apostolica descendens, jure, & merito retineri debet*; & Ecclesia in hymno, qui opus creditur D. Thomæ Aquinatis: *Cujus officium committi voluit solis Presbyteris, quibus sic convenit, ut sumant, & dent ceteris.*

V. Non ita tamen dispensatio Sacræ Eucharistiæ propria est Sacerdotum, ut ex causa necessitatis officium ejusmodi committi non possit Diacono, qui ex vi suæ ordinationis est minister extraordinarius, non proprie & per se, sed in defectu Sacerdotis, & nonnisi ex commissione, unde Can. 38. Concilii Carthaginensis: *ut Diaconus præsente presbytero Eucharistiam Corporis Christi populo, si necessitas cogat, jussus eroget*; & Clem. 2. lib. 8. const. Apost. Can. 28. *Diaconus oblationem a Presbytero factam dat populo, non tamquam Sacerdos, sed tamquam qui Sacerdoti ministrat.* Tempus inaniter tererem, si evolvere vellem antiquitatis monumenta, ex quibus dispensatio Eucharistiæ Diaconis evincitur fuisse commissa, & præsertim Dominici sanguinis, unde Laurentius ad Xystum: *Experire utrum idoneum Ministrum elegeris, cui commisisti Dominici sanguinis dispensationem.*

VI. Quænam causa, aut necessitas requiratur, ut Diacono fiat ejusmodi commissio, frequenter Doctores neque extremam exposcunt, nec admodum gravem, edocentque sufficere communem prudenti judicio taxandam, puta si Sacerdos occupatus sit in audiendis confessionibus, aut sit nimis debilis, vel infirmus, seu si instet annui præcepti adimpletio, sive consecutio Jubilæi, aut adsit multitudo magna communicantium, etiam ex sola devotione, dummodo præsto non sit Sacerdotum copia, qui id officii commode valeant præstare. Insurgunt Auctores alii dicentes id quidem in primordiis Ecclesiæ, quia deficiebat Sacerdotum copia, & exuberabat communicantium numerus, sed non in præsenti statu, in quo plurimi sunt Sacerdotes, & pauci communicantes; & quando adhuc secus foret, a deputatione Diaconorum abstinendum esset ratione scandali, & admirationis, quæ in populo possent excitari ratione contrariæ consuetudinis. Verum quod ad scandalum attinet admirationemque, hæc prævia populi instructione facile tolluntur, quare si in productis casibus, aliisque similibus alicubi desit Sacerdotum copia, videre non est, cur etiam modo non debeat esse licitum, quod in primitiva Ecclesia fiebat.

VII. Cujus Sacerdotis sit prædictam licentiam facere, & commissionem, dubium insurgit, sed Parochis, quibus onus incumbit Sacramentis pascere proprias oves, id muneris sententia communis attribuit. Quod si Parochus eam injuste denegaret, ait Suarez, posse Diaconum sine peccato Eucharistiam ministrare ex licentia interpretativa Episcopi, aut summi Pontificis, supposito tamen, quod necessitas sit gravis, & causa urgens, & non communis, cui aliis mediis occurri possit, & quæ spatium permittat recurrendi ad superiorem, quo solo in casu licentia interpretativa, & præsumpta

haberi intelligitur. Jurisdictionis potestas, quam alias necessariam fecimus ad pascendas Christi oves cœlasti pabulo, ea utiqua est, quæ prædictam commissionem adjudicat Parochis, quæ adhuc stat iatagra, quia communis consuetudo postmodum introducta, ob quam quilibet Sacerdos absque ulla licentia procedit ad communicandos fideles, non militat in favorem Diaconorum, sed dumtaaat Sacerdotum, & horum adhuc pro sola administratione ab ipsis babenda, non pro commissiona fasienda Diaconis, qui propterea se abstinera omnino debebunt, etiam interveniante communium Sacerdotum commissione, nisi in casibus, in quibus Parochorum licentia rite præsumi potast. Secus tamen est da Regularibus, qui cum super distributinne Eucharistiæ Apostolicis gaudeant privilegiis, haud dubitarem, etiam gaudere facultate delegandi Diaconos in casibus necessitatis ut supra.

VIII. In hoc Sacramento necesse non est, minister sit persona distincta a suscipiente, & ideo etsi Sacerdos, quando communicat extra Missam, teneatur de manu alterius Eucharistiam suscipere, quia communicat laicorum more, qui juxta universalem Ecclesiæ consuetudinem communicant de manu alterius, si tamen desit alterius Sacerdotis copia, haud dubita, posse licite seipsum communicare, nedum in casu necessitatis, puta in articulo mortis, sed etiam causa sollus devotionis. Tuto hæc scribere posse credimus, cum idipsum Diacono, nulla mantiona facta de mortis articulo, a Concilio Nicœno primo *can.* 14. per hæc verba concessum fuisse referatur: *Accipiant* (Diaconi) *Eucharistiam secundum ordinem post Præsbyteros ab Episcopo, vel a Presbytero. Quod si non fuerit in præsenti vel Episcopus, vel Presbyter, tunc ipsi proferant, & edant.*

IX. Cum Sacerdotes, & Diaconi facultate ut supra gaudeant ministrandi aliis Sacrosanctam Eucharistiam, dissonum utiqua esse non patet, quod eam & sibi ministrata valeant, si desint, qui eamdem ipsis distribuant. Quod notatu nobis dignum apparet, mos illa est, quem nobis insinuant antiquitatis monumenta plurima, ut videlicet etiam laici incolentes eremos, domum Eucharistiam deferrent, eamque in Sacerdotum delectu a seipsis sumerent, ut de Basilii ævo apud Anastasium Nicænum quæst. 7. in scripturam: *Necesse habere aliquem, si non adsit Sacerdos, communionem propria manu sumere: omnes enim, qui sunt in desertis Monachi, ubi non est Sacerdos, illic habentes communionem, ex scipsis eam sumunt, Alexandria autem, & in Ægypto unusquisque ex laicis, qui illic degunt, maxima ex parte habet communionem domi suæ. Nam cum Sacerdos semel confecerit hostiam, & dederit, eam accipiens, & communicans, tanquam a Sacerdote sumptam participare se debet credere: etenim in Ecclesia tradit Sacerdos particulam, & cum omni potestate eam tenet, qui accipit, & sic sua manu ad os eam deducit.* Basilius ad Cæsarem Patritium idipsum factum fuisse scribit tempore persecutorum Ecclesiæ, quo priscis fidelibus cum totus non esset, nec ad Sacerdotes accessus, permissum eisdem extitit in propriis domibus retinere particulas consecratas, ad collum easdem deferra, & propriis se communicare manibus, præsertim cum trahabantur ad martyrium, quamvis laici, & fœminæ essent.

X. At non solum sibi, sed etiam aliis laicos Eucharistiam administrasse, non leve argumentum est historia, quam *lib.* 5. *c.* 24., & *lib.* 6. *c.* 36. refert Eusebius de Serapione sene, qui cum ægrotaret, per puerum accersebat sibi Presbyterum, sed cum hic similiter impeditus, & ægrotus, ire non posset, *eidem puero exiguam quandam Eucharistiæ partem dedit, præcipiens, ut eam madefactam in os senis infunderet.* Exemplum aliud narrat Baronius *anno* 902. de Theotista Virgine Lesbia, quæ per annos 37. morata in solitudine Insulæ Paros, a venatore reperta, flagitavit, & obtinuit, ut sibi Eucharistiam deferret, ut fecit anno sequenti; qua reverenter suscepta, expiravit. Recentius habaremus exemplum in Maria Stuarda Regina Scotiæ, quæ Martyrium subitura de mandato Elisabettæ, propriis manibus sumpsit Eucharistiam, quam apud se conservabat, neque a catholicis ejusmodi factum reprobatum fuit, sed quoniam Caussinus id ex speciali dispensatinne Pii V. evenisse refert, rem claudat Balsamon in Can. 58. Gratiani. *Latini autem azyma assidue in sinu ferentes, etiamsi sint Laici, ea non solum sibi ut Sacramenta impertiunt, sed etiam aliis*; quo da re recoli item potest Tertullianus *lib.* 2. *ad uxor.*

XI. Hic meminisse juvat Ordinis Romani octavi, ex quo discimus, quod in Ordinationa *sacculum super planetam* ab Episcopo recipiebant acolythi; in cujus autem usum deserviret ejusmodi sacculus, satis explicat Mabillon mus. Ital. *in.* 2. fol. 85. *Ejusmodi sacculus erat ad recipiendam, & deferendam Eucharistiam.* Rem penitus enucleat Martyrologium Romanum, dum ad diem 15. Augusti scribit: *Romæ via Appia Sancti Tharsitii Acolythi, quem Pagani cum invenissent Corporis Domini Sacramenta portantem, cœperunt disquirere, quid gereret, ille indignum judicans porcis prodere margaritas, ab illis mactatus est fustibus, & lapidibus, donec exhalaret spiritum.*

XII. Plurima hæc adeo sunt, ut non tamquam omnino improbabilis rejicienda videatur eorum Auctorum sententia, qui dummodo præcedat admonitio populi ad præcavendum scandalum ratione contrariæ consuetudinis, antiquum Ecclesiæ usum pro mortis articulo innovari posse censent, non obstantibus posterioribus Ecclesiæ legibus, & ne quidem cap. *Pervenit* de consecr. dist. 2., a quarum omnium dispositione per Epichejam articulum mortis eripiunt; quare Gobat *Theol. exper. tract.* 4. *num.* 454. concludit: *Cum igitur certum sit nihil agi contra legem Christi, si laicus deferat viaticum; certum quoque, fuisse olim positive permissum, ut laici deferrent, deficientibus sacris personis, ad moribundos Panem Angelicum, leges vero Ecclesiastica, quæ post mirifice auctum numerum Sacerdotum interdixerunt laicis ejusmodi ministerium, non videantur complecti casum tantæ necessitatis, atque insuper urgeat per se lex Christi de Eucharistia sumenda per modum viatici, ac denique leges posteriores correctivæ antiquiorum, ac limitativæ potestatis, consuetudinisque legitimæ, debeant restringi potius, quam ampliari, patet doctrinam, quam defendimus, niti solido fundamento.* His unum ego addo, quod ubi cap. *Pervenit*, quod rigidiori sermone loquitur, habet: *Sed omnimodis Presbyter per seipsum communicat infirmum*, ad to *Per seipsum* subdit Glossa: *vel per Diaconum, si necesse est, ut 93. dist. præsenta: vel per laicum catholicum.* 29. *qu.* 1. *capit.*

XIII. *Hostiis, seu particulis pro populi multitudine consecratis*, Rituala prosequitur, his designans verbis, quod in consecrandis particulis habenda est ratio multitudinis populi, solemnitatis itidem, & concursus, ne particulæ fortasse desint, & aliqui incommunicati cogantur recedere. At quoniam illa ad unguem metiri non possunt, consultum erit in particularum consecrationa magis abundare, quam deficere, recondendo eas, quæ supersunt, intra tabernaculum, in quo jam assidue asservari debent particulæ consecratæ pro communione infirmorum, quatenus vero communio fiat apud Ecclesias, quæ jus non habent asservandi SS. Sacramentum, a Sacerdota absumi æ debebunt intra Missam, si quæ postmodum celebratur, sin, in sequenti die. Ita quidem, quando administratur Eucharistia ex præconsecratis, & extra Missam, at si ex consecratis in eadem Missa, Sacerdos, si quæ particulæ post fidelium communionem supersint, poterit vel eas ipse sumere, vel ut supra intra tabernaculum recondere.

XIV. *Vasculoque uno, vel pluribus, decenti, & commode loco expositis, cum vino, & aqua ad purificationem eorum, qui communionem sumpserint*, sunt alia Ritualis verba, de quibus jam satis egimus in Decr. *in.*, & ideo continuo arripimus, quæ idem Rituale subdit: *& ante eas linteo mundo extenso*, sed de hoc tanquam in opportuniori loco in sequenti Decreto reservamus agere.

XV. *Lotis prius manibus.* Manuum lotio etiam exigitur a Rubrica Missalis in Sacerdote celebraturo, & in utroque casu eamdem utique ob causam, propter reverentiam nempe Sacramenti, quod debet tangere, & contrectare ipsis manibus, quæ propterea si notabiliter fuerint sordidæ, ob magnam irreverentiam Sacerdotes Auctores damnant mortalis culpæ, venialis vero, si sordes modica sit, & levis. Sunt tamen, qui si contemptus desit, solum veniali peccato in priori casu Sacerdotem plectunt, nullo in posteriori, & nulli etiam nos illum obnoxium facimus, qui cum habeat manus mundas, Rubricæ haudquaquam obsequitur lavando manus; finem namque Rubricæ servat, si non verba, licet undequaque congruat, quod materialibus adhuc verbis ipsis pareat.

XVI. Munditiem animæ a mortali labe in administrante Eucharistiam communior sententia potiori jure videtur exposcere, ita ut si administrans conscientiam habeat culpæ lethalis, mortaliter peccet, quidquid alii censeant, qui quia in hoc Sacramento Minister Sacramentum non conficit, a gravi culpa administrantem absolvunt. Est namque de jure naturali, ait D. Thomas *in* 4. *dist.* 24. *qu.* 1. *art.* 3. *qu.* 5. *ad* 2., ut homo sancta sancte tractet, unda Isaiæ 52. 11. *Mundamini, qui fertis vasa Domini.* An autem tot peccata committat, quot personas successive, & non interrupta communicat, sunt, qui unicum peccatum patrare sentiunt, quia actiones illæ omnes continuatæ sunt, & homogeneæ, alii vero peccata multiplicant, quia actiones etsi continuatæ sint, & homogeneæ, earum quæque suum complementum integrum habet, fornicatoris instar, qui etsi continuatim cum eadem persona ter, aut bis fornicetur, totidem item peccata censetur committere, & non unum dumtaxat.

XVII. An peccet, & quali peccato Sacerdos, qui in peccato mortali existens, hoc quidem Sacramentum haudquaquam dispensat, sed solummodo tangit, aut ab uno ad aliud asportat altare, vel illud per processionem gestat, quæstio alia est, in qua ex capite irreverantiæ Sacerdos gravis culpæ videtur damnandus, sed in hoc casu benignior sententia Vasquez *disp.* 136. *num.* 38., Cardinalis da Lugo *de Sacram. disp.* 8. *sect.* 9. *num.* 155., Aversæ *de Euch. quæst.* 10. *sect.* 6. §. 5., aliorumque Auctorum fortasse est amplectenda, quidquid sit de eodem, prout Sacerdotem administrantem a peccato mortali liberat, in hoc quippe casu Sacerdos Minister est, & ad sanctificationem communicantis quodammodo concurrit, non in illo.

XVIII. *Et superpelliceo indutus, ac desuper stola coloris officio illius diei convenientis.* Quod de colore stolæ statuitur, sua alibi ponderatione non caruit; quantum vero ad superpelliceum, & stolam, vestes istæ sunt, quas adeo necesse est adhiberi, ut Quartus *par.* 2. *tit.* 10. *sect.* 3. *dub.* 3. *diffic.* 2. secus agentem peccati mortalis accuset, quia vestes prædictæ, ait ipse, supra communes clericales districta præcipiuntur, tanquam ritus gravis ad reverentem tractationem tanti Sacramento debitam juxta cap. *Sane* de celebr. Missar., & universalem Eccle-

siæ

sit consuetudinem, & acceptionem; & in hac parte item concordant Suarez *disp.* 72. *sect.* 4., Graffius *lib.* 2. *cap.* 40., Fagundez *præcepta* 3. *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 9., Bonacina *de Sacram. disp.* 4. *quæst.* 5. *punct.* 2. *num.* 8. Aversa *de Euch. quæst.* 10. *sect.* 5. §. 2. Quemadmodum vero idem Quarti *lo. cit.*, Diana *par.* 10. *tract.* 13. *ref.* 34., Bordonus, & alii Sacerdotem, qui ab uno altari ad aliud sine superpelliceo, & stola asportat, a gravi peccato absolvunt, ita nos camicem pro cotta absque ullo peccato in omni casu supplere posse credimus.

XIX. *Præcedente Clerico, seu alio Ministro.* Plurima, quæ Minister ut infra debet præstare, ejusdem necessitatem aperte commonstrant; decet autem, Clericus sit superpelliceo mundo indutus, sed ob Clericorum penuriam, qui non ita promptæ semper haberi possunt, Rituale contentum etiam est *alio Ministro*, qui quidem Clericus non sit, sed Laicus, nunquam tamen femina. Baruffaldus *tit.* 24. *num.* 30. Ministro, si Laicus est, superpelliceum contendit, tanquam vestem clericalem, sed contrariam fere communem habet consuetudinem, quæ cum vigeat tacentibus supremis Ecclesiæ Prælatis, & ad decentem divinorum celebrationem valde conferat, eamdam damnare non audemus.

XX. *Procedit ad altare manibus junctis*, in quo nempe adest tabernaculum cum pyxide particularum consecratarum; junguntur autem manus humilitatis, & devotionis gratia, sicuti inquit Gavantus *par.* 2. *tit.* 3. *lit. e.* Modum jungendi manus Meratus *ibidem num.* 1. ita describit, ut videlicet absque ulla gesticulatione manus manui approximetur, ita ut quilibet digitus suum similem tangat, v. g. index manus sinistræ indicem manus dexteræ, medius medium, & palma palmam, qui nec directe faciem celebrantis, neque terram respiciant, sed manus ut supra junctæ, extensæ fiunt ante pectus. Ita quidem, quoties Minister, ut decens est, corporale deferat cum clave tabernaculi, quoniam si hæc Sacerdos deferret, eo quod Minister Laicus sit, juxta Baruffaldi monitum, tunc Minister incedat junctis manibus, Sacerdos vero corporale deferat ante pectus manibus suppositis.

XXI. *Et accensis Cereis*, adeoque non sufficiunt lampades, etsi plures ardeant ante Sacramentum, in cujus ut in tabernaculo inclusi venerationem destinatæ illæ sunt, & quidem sufficiunt, non tamen pro Sacramento super altare posito, pro quo ulterius in altari Cerei adiguntur accensi, sufficiunt vero duo, qui & satis reputantur pro Missa. De Intortitio extra altare superest difficultas, & videtur, quod debeat item ardere; de mandato enim Rubricæ semper ardet in altari, quoties Sacramentum est super aram, neque extinguitur, donec completa est communio populi. Decretum 9. cap. accendi præcipit ad communionem ante Missam, & præsens non extingui, si communio differatur post Missam. Cum itaque undique pateat, quod prædictus Cæreus accendi jubetur in venerationem SS. Sacramenti, quoties super altare habetur detectum, rite infert Quartus *part.* 2. *tit.* 10. *sect.* 3. *dub.* 3. *diffic.* 3. etiam in præsenti casu inflammari debere, licet cum eodem omissionem gravi culpæ non putemus obnoxiam.

XXII. *Facta prius, & postea genuflexione, extrahit pyxidem, & illa super corporale depositam discooperit*, prosequitur Rituale, sed cum rem penitus non aperiet, hic erit ritus. Ut Sacerdos ad altare devenit, deposito birreto, quod Ministro consignat, genuflectit utroque genu ante gradum altaris infimum, mox ascendit altare, & super hoc explicat corporale, aperit tabernaculum, genuflectit unico genu, extrahit pyxidem, & illam super corporale collocat. Continuo illam aperit, ejusdem operculo super corporale, non extra posito, & statim iterum genuflectit unico genu.

XXIII. *Minister genibus flexis, nomine populi ad cornu Epistolæ facit confessionem, dicens Confiteor Deo Omnipotenti &c.* Minister accepto birreto a celebrante, illud deponit, mox ea parte Epistolæ bursam, si eam ipse detulit, super altare collocat, & alia omnino præstat, quæ, & prout descripsimus in præcedenti Decreto, ubi cum & uberi expositione prosecuti fuerimus, quæ Sacerdos præstare debet in communicandis populis, attinentia Ritualis verba nos hic missa facimus, ad ibi dicta remittentes lectorem.

XXIV. *Sed primo si Sacerdotibus, vel aliis ex clero danda sit communio, iis ad gradus altaris genuflexis præbeatur: vel si commode fieri potest, inter sepimentum altaris sint a laicis distincti.* Præ laicis duplex honos decernitur Sacerdotibus, aliisque de clero, videlicet & quod primo communicentur, ad gradus altaris genuflexi, vel intra sepimentum altaris. Quod divinorum officiorum tempore, vel cujusvis functionis sacræ laicis districte inhibitum maneat intra presbyteriorum, altariumque septa ingredi, jam statuerunt Decreta plurima, quæ in §. 25. cap. 8. ab Instructione Romana jam innovata vidimus, & adhuc novissime confirmata per Concilium Romanum anno 1725. sub Benedicto XIII. celebratum, in quo *tit.* 28. *cap.* 4. idipsum expresse cavetur sub pœna interdicti Romano Pontifici reservata. Id quoque est canonum cau. *Pervenit.* & can. *Sacerdotum* de consecr. dist. 2., cap. *ut Laici* de vita, & honest. Clericor., & cap. *Inhibendum* de cohabit. Clericor., & Mulier., nec aliter profecto exposcit ipsum *Presbyterii* nomen quod designat locum Presbyteris, seu Ecclesiasticis reservatum. Docet nos Macrius verb. *cancelli*, quod *cancelli erant in Ecclesia ante altare, quibus Presbyteri a Laicis dividebantur*, quare jam vides, quod Presbyterium solis Presbyteris, seu Ecclesiasticis semper pervium extitit, aliis omnibus inaccessum.

XXV. Quæ rum ita sint, nos pudet ulterius insistere, quod Laici nullo modo ad altare, vel intra Presbyterium ad communionem admitti queunt, sed extra Presbyterium ad cancellos omnino communicandi sunt, & quatenus ad altare, in quo communio distribuitur, cancelli desint, in loco extra altare genuflexi, in quo cancelli poni solent; Sacerdotes vero, aliive de clero genuflexi ad altaris gradus, cui inserviunt, vel saltem intra Presbyterium, quod locus est eorum dignitati reservatus. Hinc ubertim habes intellectum illorum verborum; *vel si commode fieri potest, intra sepimentum altaris sit a Laicis distincti*; non enim sensus est, quod etiam Laici, licet in loco separato, communicare valeant intra sepimentum altaris, quod ipsis est inaccessum, sed quod Clerici, quatenus non communicent ad altare, hanc saltem distinctionem a Laicis habere debent, ut communicent intra sepimentum altaris. Quæ omnia sugellet Concilium Toletanum III., quod *cap.* 17. in specie definiit, communionem Cleri faciendam esse intra Presbyterium, Laicorum extra.

XXVI. Ad rem, qui recolatur, dignus est §. 27. cap. 8., in cujus expositione traduntur plurima, quæ ad præsens faciunt admodum; ibi autem a statuta lege exclusi apparent Reges, quibus, volumus, addas quoscumque alios Principes, vel Magistratus, quibus permittitur ingressus in Presbyterium officiorum tempore, ita ut hi similiter ad gradus altaris, vel intra sepimentum communicare valeant. Idipsum dicimus de Ministro, qui Sacerdoti inservit; cum enim, etsi Laicus sit, admittatur intra Presbyterium, insimul etiam intra Presbyterium admitti poterit ad communionem instar Clericorum, quorum officium gerit, etsi dignitate careat.

XXVII. *Sacerdos vero cum stola communicet.* Quoniam quod ad præsentem dispositionem attinet, uberi ponderatione examinatum extitit in Decr. 5. cap. 5., ea sumimus digerere Ritualis verba, per quæ cavetur, *ut viri communicent, quantum fieri potest, a mulieribus separati*. Separatio ejusmodi quam utilis sit, & necessaria, ubertim ostendunt inconvenientia plurima, quæ vix aliter caveri possunt. Eidem inducendæ, atque fovendæ adeo semper studuit antiquitas, ut sanctiora quoque prohibere non dubitaverit, quæ a conventu promiscuo, & consequentibus incommodis expurgare posse diffidit. Non adeo nobis inest otii, ut hic congerere velimus, quæ ad rem tradunt fere omnes Ecclesiasticarum rerum Scriptores, sed unum producimus D. Carolum Borromæum, qui in actis Eccl. Mediol. totus est in præcipienda prædicta separatione, & modum itidem suggerit servandum in administratione Eucharistiæ, parando scilicet diversas mensas ad altaria diversa, vel assignando diem, vel horam unam pro masculis, aliam pro feminis. Baruffaldus *tit.* 27. *num.* 44. laudat separationem fieri mediis diversis altaribus in diversis Ecclesiæ partibus, ita ut viri, & mulieres procedentes ad communionem, aut redeuntes, sibi invicem non occurrant. Dignus utique est, ubivis teneatur modus iste, sed ubi foret incommodus, saltem viri eodem tempore cum mulieribus ad communionem non procedant, sed diverso, nunquam vero promiscue altari se sistant, alias repellendi, sed saltem viri unam altaris partem occupent, mulieres alteram.

XXVIII. *Ubi vero omnes communicaverint, Sacerdos reversus ad altare, dicere poterit: O Sacrum convivium &c.* Peracta communione, Sacerdos ad altare revertitur, & super corporali deposita pyxide, genuflectit unico genu, deinde surgit, & pyxidem suo operculo claudit, tunc, & non prius dicens antiphonam *O Sacrum convivium*; non ait quippe Rituale *Sacerdos revertens*, sed *reversus ad altare*, & concordat idem Rituale *de commun. Infirmor.*, dum habet, non de Antiphona *O Sacrum convivium*, quæ in ea circumstantia omittitur, sed de ℣. *Panem de Cœlo*, qui una cum oratione dici præcipitur: *Cum pervenerit ad Ecclesiam, ponit Sacramentum super altare, adorat, deinde dicit ℣. Panem de Cœlo*, quare manifeste carpitur illorum usus, qui eamdem Antiphonam dicere incipiunt in itineri ad altare. Recte autem advertit Baruffaldus *tit.* 24. *n.* 66., quod hæc Antiphona in præcepto non est, sed solum in consilio, habet namque Rituale *dicere poterit*, quod consilium importat, non *dicit*, quod præceptum faceret.

XXIX. *℣. Panem de Cœlo.* Post prædictam Antiphonam ℣. *Panem de Cœlo* dici notatur, & an una cum sequentibus versibus, & oratione in consilio duntaxat sint, vel in præcepto, insurgit dubium, quod de solo consilio definiendum videtur, tum quia to *dicere poterit* videtur non minus super prædicta cadere; tum etiam quia subsequenter versus, & oratio non sunt, nisi sequelæ quædam, & accessoria ad Antiphonam, quam dicebamus esse de puro consilio. Verum ejusmodi intellectui obstat admodum idem Rituale *de commun. Infirmor.*, quod omissa Antiphona, de præfatis versibus, & oratione subdit: *Deinde dicit*, quod præceptum importare dicebamus, non consilium. Non leve itaque hinc fit argumentum, quod to *dicere poterit* super Antiphonam duntaxat appellet, & non super sequentes versus, & orationem, & maxime cum Rituale ipsum de oratione, & antecedentibus versibus habeat: *Mox Sacerdos dicit ℣. Domine, exaudi &c.*

XXX. *Tempore Paschali additur Alleluja*, Rituale quidem notat post ℣. *Panem de Cœlo*, sed dubio procul idipsum est de Antiphona *O Sacrum convivium*, in cujus propterea fine non minus addi debebit Paschali tempore. In Antiphonarum omnium, & Versiculorum fine, quæ intra divinum officium dicuntur, juxta Rubricas additur ℣. *Alleluja* toto Pascha-

lj tempora; cur vero modo contra generalem regulam, quam firmavimus tom. 1. cap. 46. Decr. 3., in casu, licet simus extra divinum officium, nihilominus mandetur dici, jam causam dedimus in Decr. 2. cap. 9., ubi insuper dicendus apparet in fine prædicti versiculi infra octavam Corporis Christi, etsi Rituale temporis Paschalis tantum meminerit. Hinc, volumus, inferas, quod etiam addi debet in fine Antiphonæ *O Sacrum convivium* nedum Paschali tempore, sed etiam infra octavam ejusdem Corporis Christi, sicut reapse habetur in fine ejusdem Antiphonæ, quæ recitatur in officio præfatæ octavæ.

XXXI. *Mox Sacerdos dicit* ℣. *Domine, exaudi &c.*, ℣. *Dominus vobiscum &c.* Quod versus *Dominus vobiscum*, nunc taceri debeas, Baruffaldus statuit *tit.* 24. *num.* 70. & idipsum sentit Meratus *par.* 2. *tit.* 10. *num.* 33., & favorabilia habere videntur Decreta, atque Instructionem Romanam, quæ prædictum versum taceri mandant, quando continuo fidelibus benedictio est impertienda. Quam autem infeliciter arguant Auctores isti, & Meratus adhuc omnino inconsonanter ad doctrinam, quam tradit *par.* 4. *tit.* 12. *num.* 19., jam nos late scripsimus in Decret. 3. cap. 9., ubi lector uberiori pabulo saginari poteris, dum nos eumdem monemus, quod in præsenti casu præfati versus omnino dici debent, & non sileri.

XXXII. *Tempore Paschali dicitur oratio Spiritum nobis &c.* Oratio, quæ per annum in hac circumstantia dici præcipitur, est communis illa *Deus qui nobis sub Sacramento*, quæ etiam jam dicitur in officio SS. Sacramenti, nunc huic in Paschali tempore alia subroganda statuitur, nempe *Spiritum nobis*, quæ cum de Sacramentis Paschalibus agat, congruentior visa est pro currenti tempore. An similiter hoc tempore dici debeat, aut possit in repositione SS. Sacramenti, dubium est, quod negativa decidendum apparet ex iis ejusdem orationis verbis: *ut quos Sacramentis Paschalibus satiasti*; id enim bene dici constat super iis, qui recens communicarunt, non in circumstantia repositionis SS. Sacramenti, in qua nullus communicat. Hæc utique est causa, ob quam in reditu processionis a communione infirmi, orationem *Deus qui nobis sub Sacramento* Rituale determinate dici mandat, neque aliam substituit pro Paschali tempora, quia illam Sacerdos non dicit super infirmo, qui communicavit, sed intra Ecclesiam super iis, qui processioni intercessere.

XXXIII. *Antequam reponat Sacramentum, diligenter advertat, ut si aliquod fragmentum digitis adhæserit, illud in pyxidem deponat.* Ob longam tractationem facile dari potest casus, quod fragmentum aliquod digitis adhæreat, & ideo cum vel in minimo fragmento consecrato integrum adsit Christi Corpus, rite Sacerdos digitos diligenter scrutari monetur, ut si quod repererit, in pyxidem cum aliis particulis illud deponat. Ita quidem in communione extra Missam, de qua Rituale sancit; at in communione intra Missam, satius erit illud deponere in Missæ calicem, & cum purificatione illud bibere, quia iste tutior modus est, ne fragmenta dispereant, nam in pyxidem deposita, facilius est, eleventur una cum particulis, & dum hæ dispensantur, illa vel in terram, vel in linteum concidant, absque eo quod advertatur eorum lapsus, & discerni, aut inde colligi facile valeant.

XXXIV. Quarius *part.* 2. *tit.* 10. *sect.* 3. *dub.* 3. *diffic.* 4. Sacerdotes admonet, ne dum Eucharistiam distribuunt, tangant digitis os communicantis, ne madefiant digiti, & bis adhæreat alia formula, ad quod cavendum, formulam, ait ipse, accipiant in extremitate, & non in medio. Bene quidem, sed quid si ob tactum, vel sudore madefiant? Sunt, qui quando ad communicandum procedant, cum pyxide etiam purificatorium accipiunt, & cum eo abstergunt digitos, sed usum ejusmodi aperte reprobat periculum, ne fragmentum aliquod, quod forte adhærebat digitis, dispereat, & in terram decidat. Huic incommodo occurrere volens La Croix, Sacerdoti præcipit, ut prius diligenter revideat suos digitos, & si deprehenderit, iisdem aliquod adhærere fragmentum, tunc eos fricando, fragmentum excutiat in pyxidem antequam purificatorio abstergat digitos. Ab eodem periculo, saltem loquendo de minutissimis fragmentis, quæ difficillime discernuntur, & maxime ab iis, qui visus debilitate laborant, vix expurgari potest modus iste, quando etiam novam non induceret Rubricam, quam esto sine ullo scrupulo introduci posse Meratus asserat *par.* 2. *tit.* 10. *n.* 27. ea ratione ductus, quod vix aliter inconvenientia vitari valent, in promptu tamen est, & indubie præstat modus, quem idem Auctor ex D. Carolo Borromæo *in instruct. de sacr. comun. par.* 4. *Act. Mediol.* ibidem refert, videlicet ut Sacerdos ad altare redeat, & semel, vel bis digitos abluat in vasculo ad id ibi præparato, vel istud a Ministro ad Sacerdotem deferri poterit, si ad altare ascendere nolit. In casu itaque humectationis digitorum Sacerdos scrutatis digitis, ab his in pyxidem fragmenta excutiat, si quæ iisdem adhærere repererit, & postea eosdem digitos ut supra abluat, quod licet Rubrica id ad communionis finem reservet fieri, idipsum implicite faciendum edocet, quotiescumque necessitas exegerit.

XXXV. *Et eosdem digitos, quibus tetigit Sacramentum abluat, & abstergat purificatorio.* Ut Sacerdos fragmenta, si quæ invenerit, injecit in pyxidem, pollicem, & indicem, quibus usus est in distributione Eucharistiæ, abluit in vase aqua pleno, quod hac de causa pareri solet super mensam altaris cum suo purificatorio prope tabellam secretarum, & postea cum eodem purificatorio extergit digitos. Ablutio digitorum, quidquid nonnulli scripserint, debet fieri, antequam Sacerdos pyxidem suo tegat operculo, ut expeditior ipse sit ad eam tegendam, sicuti eamdem ob causam, dicamus infra, ablutionem faciendam esse, priusquam pyxidem in tabernaculum inserat.

XXXVI. *Ablutionem vero sumet, si celebraverit.* Cum impræsentiarum sermo sit de communione extra Missam, to *si celebraverit* certe non potest accipi de communione, quæ intra Missam distributa sit, ita ut quoties Sacerdos administrat communionem intra Missam, digitorum ablutionem ipse debeat sumere. Ita quidem est, sed tunc ablutio non debet fieri in vase ut supra præparato, sed in Missæ calice, ex quo postea bibit prædictam ablutionem, ut facit etiam intra Missam, in qua sacram non distribuit Eucharistiam. Sensus itaque Rubricæ est, quod si Sacerdos administrans Eucharistiam, jam Missam fecerit, ipse ablutionem sumat in vase ut supra præparato, secus vero, si nondum sacrum celebraverit, ne ablutionis sumptio jejunium frangat, & consequenter impediat celebrationem Missæ. Quæ ablutio si fiat in aqua munda, quæ aliis non deservierit ad similem ablutionem, sed soli ipsi Sacerdoti ad abluendos suos digitos, non video, quomodo ejusdem sumptio gravis, & onerosa, qualem Meratus facit, Sacerdoti esse possit, qui jam similem semper in Missa bibit.

XXXVII. *Aut iis, qui tunc communicarunt, sumendam tradat.* Ablutionis sumptio non sic Sacerdoti, etsi celebraverit, committitur, ut quatenus velit, abstinere non possit, sed integrum eidem sit, eam sumendam tradere, non quidem quibuscumque, sed *iis, qui tunc communicarunt* purificationis loco, cujus propterea vice eamdem Minister illis administrare poterit. Una ex causis, ob quas usus communionis, sub utraque specie, antequam interdiceretur Laicis, paulatim defierat, Cardinali Perone teste fuit, quia horrebant plurimi, præcipue contagii tempora, labia approximare calici, aut fistulæ, ex qua præcedenter alii biberant; consimili autem de causa, etsi Ecclesia magis probet ablutionem ut supra sumi a Sacerdote, vel a communicatis, ex his tamen nullos obligandos esse censuit, sed tertium adjecit agendi modum, quem per dictionem *saltem* vocavit in subsidium, quatenus duo priores minus arrideant; *Aut saltem in sacrarium injiciat.* Sacerdos enim facile nauseare potest ablutionem illam, quatenus deservit ad abluendos digitos, qui communicantium saliva madefacti esse possunt, fideles vero reliqui, & quatenus ea ablutio deservit ad abluendos eosdem Sacerdotis digitos, & quatenus hi a communicantium saliva madefacti esse poterant.

XXXVIII. Hinc volumus, inferas, quod etsi communicans intra Missam, debeat juxta superius dicta in Missæ calice purificare digitos, & purificationem ipsa sumere, si tamen eamdem nauseet accipere, ab hoc onere eum absolvimus, hac solummodo conditione adjecta, ut dumtaxat pollicem, & indicem manus dexteræ, quibus usus est in administranda Eucharistia, abluat in vase in altari præparato, eos vero manus sinistræ in Missæ calice purificare reservet. Sane Rituale ipsum, ubi agit de infirmorum communione, Sacerdotem, quantumvis jam celebraverit, haudquaquam obligat ad sumendam ablutionem, sed eamdem infirmo tradendam esse mandat, non alia certe de causa, nisi ob fastidium, quod Sacerdoti ingenerare potest timor salivæ labentis, putris, & venenosæ.

XXXIX. Num quoties Parochum bis in die in diversis locis necessitas celebrare cogit, per infusionem vini calicem primæ Missæ purificare queat, & purificationem ejusmodi præbere Laicis, qui intra Missam communicaverunt, negat de Lugo *in resp. mor. lib.* 1. *dub.* 10., & reapse inhibitum videtur a sanctionibus illis, quæ Laicos prohibent a communione sub specie sanguinis, cujus guttæ aliquæ semper reliquæ sunt in calice. In partem affirmantem propendit Gobat *tract.* 4. *num.* 23., eo quod per purificationem non potest Laicus vulgari loquendi modo, qui maxime spectandus est *L. Labeo, ff. de sup. leg.*, communicans vere dici sub specie sanguinis; & præsertim attenta opinione Halensis *in* 4., & D. Thomæ *q.* 77. *a.* 8. arbitrantium, quando multum vini non consecrati misceatur exiguæ quantitati consecrati, Christum Dominum desinere esse sub speciebus consecrati. Quæ opinio ab antiquo more projiciendi secundam ablutionem in locum mundum (qui memoratur a Gavanto *part.* 2. *tit.* 10. *num.* 5. *lit.* z. post Durandum *in Ration. lib.* 4. *cap.* 55., & alias via defendi valet) cum multum sibi probabilitatis arcessat, videtur purificatio illa bene laicis tribui posse, dummodo non detur ex calice, licet plurimas ob causas, & contentiones, quæ inter fideles exoriventur facile, ab ea præbenda omnino abstinendum esse credamus.

XL. *Postea genuflectens reponit Sacramentum in tabernaculo, & clave obserat.* Dictio *Postea* dicit actuum successionem, quare in Rubricam certe peccant Fantonus, atque Ramerius, dum ille *in Cærem. Carmel. lib.* 2. *Rubr.* 55. *n.* 7., hic in Rituali Cœlestinor. *lib.* 5. *cap.* 7. digitorum ablutionem faciendam esse statuunt, pyxide jam reposita, & in tabernaculo clausa; multo autem adhuc magis Cæremoniale Monasticum, quod *lib.* 3. *cap.* 15. §. 9. *n.* 15. ulterius eamdem protrahit post datam benedictionem. E contra consequenter ad Rubricam loquitur Paulus a S. Joanna *lib.* 3. *Cærem. August. Discalceator. cap.* 16., ubi eamdem ablutionem fieri mandat, antequam Sacramentum recondatur in tabernaculo; an autem satius sit, soli Sacramenti reconditioni eam præmitti, vel etiam opertioni pyxidis, ex Rubrica, quæ super pyxidis opertionem omnino tacet, definiri non valet, sed ratio, ob quam præmittitur reconditioni (ut nempe Sacerdos securius, & firmius

accipe-

accipere possit clavem tabernaculi, eamque obvolvere digitis, & pyxidem in custodiam invehere, & hanc obserrare, profecto commonstrat, prædictam ablutionem præmittendam item esse operitioni pyxidis, ut scilicet Sacerdos securius, & firmius operculum accipere valeat, & cum eo pyxidem tegere, cum in hac tegenda non semel occurrat immodica difficultas ratione pollicis, & indicis manus dexteræ, qui juncti teneri debent, quousque purificati fuerint.

XL. Ablutis itaque, & extersis ut supra digitis, Sacerdos accipit operculum, & cum eo pyxidem cooperit, mox accipit clavem, & tabernaculum aperit (quoties relictum non fuerit apertum), in quo pyxidem reponit, & aperto tabernaculo non genuflectit ante introductionem pyxidis. Ita quidem quatenus in tabernaculo non sit vas aliud Sacram Eucharistiam continens, quod si in eo fuerit, Sacerdos genuflectet unico genu, statim ac tabernaculum apertum fuit, & postea in illud pyxidem invehet. Posita pyxide in tabernaculo, genuflectit illico unico genu, & surgens tabernaculum clave obserat, & clavem ipsam amovet; ne cuicumque pateat aditus ad tabernaculum.

XLI. *Deinde extenta manu dextera, benedicit iis, qui communicaverant, dicens: Benedictio Dei omnipotentis &c. ℟. Amen.* Clausa pyxide in tabernaculo, stans Sacerdos versus altare, elevat oculos versus crucem, atque extendens, & jungens manus, caputque inclinans cruci inclinatione minimarum minima, dicit voce clara ordinaria: *Benedictio Dei omnipotentis*, & postea junctis manibus convertens se ad communicatos, his benedicit manu dextera extenta, posita sinistra infra pectus, dicens *Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, ut in Missa fieri solet, & postea concludit his verbis: *Descendat super vos, & maneat semper*, & minister genuflexus respondet: *Amen*. Qui ritus in Rituali Romano adeo manet expressus, ut non mirari non valeam, quomodo Cæremoniale Cappuccinorum *lib. 3. c. 27.* benedictionem præscribere unquam potuerit, statim ac pyxis reposita est super corporale, ac suo operculo tecta.

XLII. Sacerdos data benedictione, per eamdem viam convertit se ad altare, plicat corporale, illud reponit in bursa simul cum purificatorio, & bursam collocat super altare a latere Epistolæ. Interim minister extinguit cereos, linteum removet, illud suo loco collocans, deinde ascendit ad suppedaneum, & reverenter accipit bursam de altari, factaque genuflexione, dum Sacerdos inclinabit se cruci, descendet in planum, præcedens aliquantulum ipsum Sacerdotem, ubi simul genuflectunt, sicuti in accessu, & porrecto Sacerdoti birreto, quo tunc tegit caput suum, ipso vero ministro præcedente nudo capite, ambo revertuntur in sacristiam. Quod si minister fuerit laicus, tunc Sacerdos ad sacristiam rediens, bursam deferre poterit, sicuti dicebamus loquentes de accessu.

DECRETUM XIV. CAP. IN ORDINE LXVII.

Il pannicello, che si dà per la communione, sia destinato a quell'uso; nè mai si dia il velo del calice, e molto meno il fazzoletto dell'ampollette d'asciugare le mani al Sacerdote. Ead. Congr. in eod. Decr.

I. HOra est, sumamus agere de linteo, quod ante, & sub mentum communicantes tenere debent, ut si particula, vel fragmentum aliquod inter communicandum decidat, non labatur in terram, sed super illud incidens, facile inde valeat colligi. Refert Baronius *an. 57. num. 146.*, quod sumpturis Sacram Eucharistiam, supponebantur olim tabellæ quædam, velut mensulæ, sicut hodie linteamina. De his tabellis *hom. 61. ad Populum Antioch.* habet Chrysostomus: *Nonne vides ministrum spongia mensam circumlinientem & expurgantem domum, & tabellas ponentem?* Ad easdem allusit quoque Athanasius, dum *Epist. ad solitar.* de facinoribus Arianorum agit: *Subsellia, thronum, mensam ligneam, tabulas Ecclesiæ, & cetera, quæ poterant, foras elata combusserunt.* Earumdem tabularum Cardinalis Bona *lib. 2. Rer. liturg. cap. 17. num. 3.* item meminit, subditque, quod iisdem *hodie linteamina successerant, ut si quid forte decidat, his excipiatur*; hinc Rubrica Missalis X. num. 6. *Minister ante eos extendit linteam, seu velum album*, & Rituale Romanum ut supra: *& ante eos linteo mundo extenso.*

II. Hisce Rubricis quique suum suffragium Auctores addunt, quare quoties clerus in Missa solemni communicat ad altare genuflexus, duo acolythi jubentur ante eum extendere tobaleam, sive mappam mundam, & eamdem hinc inde a lateribus quasi jacentem sustinere ambabus manibus per quatuor angulos, donec peracta sit communio. Pro laicis vero, qui non ad altare, sed ad cancellos communicant, super cancellos linteum extendendum esse monent, quod quisque respective propriis manibus approximabit mento, dum consecratam particulam a Sacerdote suscipit. Quod si cancelli desint, aut unus, vel alter de clero ad altare communicare debeat, tunc Minister, statim ac generalem peccatorum confessionem fecit, communicandis præbebit linteolum quoddam, quod communicantes sibi invicem mutuare poterunt, & quoties id commode præstare nequeant, illud minister recipiet, & alteri communicaturo porriget.

III. Lex tamen ista non ita ad linteum restricta est, ut Missale *super velum album* libertatem non faciat, quod tamen esse non potest velum calicis, unde Decretum: *Nè mai si dia il velo del calice.* Id volo extendas, ad bursam ejusdem calicis, purificatorium, & quæcumque alia, quæ servitio Missæ sunt destinata; hæc enim juxta alibi dicta ad usum alterum deservire non possunt, quando etiam a Decreto in velo calicis implicite non comprehenderentur, & adhuc explicite in iis verbis: *Il pannicello*, ac per consequens etiam quæcumque res altera, quæ ejusdem loco subrogatur, *deve essere destinato a quell'uso*, ad quem destinata non sunt instrumenta Missæ, sed ad alium, ad quem, & nimis vilem, cum item deserviat manutergium manuum Sacerdotis, propterea de eodem bene Decretum: *e molto meno il fazzoletto dell'ampolette d'asciugare le mani al Sacerdote.* Verum cum hoc remote admodum ad Missam deserviat, fortassa etiam ad communionem tolerari valet, aut destinari, dummodo recens e lixivio exierit, nec postmodum una ne quidam vice deservierit pro lotione manuum.

IV. Ex his omnino eliminandus apparet nonnullorum abusus, qui dum communicant, accipiunt extremitatem superpellicei, casulæ, manipuli, aut stolæ Sacerdotis administrantis, & suo mento supponunt; præsertim si feminæ communicent, in quibus specialis militat deformitatis ratio. Secus est de tabella lignea, vel papyracea instar bursæ, quæ in nonnullis Ecclesiis adhibetur, & quoties linteolo mundo desuper tecta est, nedum non habet, unde carpatur, sed ad rem si non est aptior, certe non est minus accomoda, & præsertim quando unus dumtaxat, vel alter communicat, qui eamdem sibi mutuare poterunt, vel cuivis a ministro exhiberi, prout magis feret commodum.

V. Nunquam finis foret, si quæ ad Eucharistiæ ministrationem spectant, & susceptionem, cuncta exarare velemus, quare brevem sermonem solummodo instituendum esse credimus super iis, qui a communione repelluntur a Rituali Romano. Quantum ad pueros attinet, non habemus, quæ addamus late traditis in Decr. 1. cap. 2. ubi etiam in Decr. 4. jam satis actum est de amentibus, atque phreneticis; quoad fatuos vero, & semifatuos decisio pendet ex cognitione, & discretione, quam deprehenduntur habere. Energumeni per se loquendo generatim arcendi non sunt a divina mensa, quia infestio per se non repugnat reverentiæ Sacramenti, & sicuti indulgendum non est malitiis hominum *c. plerumque de rescr.* ita nec Dæmonum, qui illos a tam salubri pharmaco student excludere. Videndum tamen, ne in aliquibus sit morale periculum, ne hostiam irreverenter tractent lacerando, aut spuendo; quod si absit periculum, & adsit honesta vita, detur energumeno is, in cujus nomine dæmonia ejiciuntur, & compescuntur. Et quidem crebro, si ad ipsorum solatium spirituale faciat, & præsertim in supremo lucta. Quod nonnulli Auctores edocent de iisdem prius danda hostia non sacra ad explorandos illorum actus, nos probare non possumus ob periculum idololatriæ, licet materialis, ob quod unice Doctores unanimes modo reprobant ipsum fieri erga sanos, sive peccatores sint, seu justi, & crebrius, quam par judicetur, ad Eucharistiam accedentes; quam ad rem digna est, recolatur Decretalis Innocentii III. *cap. de homine de celeb. missae.* & D. Thomas *par. 3. quæst. 80. art. 6. ad 2., & in quodlib. 5. quæst. 6. art. 2. ad 3.*

VI. Ad peccatores quod attinet, hæc communiter firmatur regula, ut peccatores publici omnino arcendi sint, sive publice, seu privatim petant; ii autem censentur peccatores publici, quorum peccata notoria sunt vel per sententiam judicis, aut per confessionem factam in judicio, vel adeo manifesta, ut nulla tergiversatione celari valeant. Peccatores vero occulti si publice petant, depellendi non sunt, ne lædatur fama proximi, cujus delictum est occultum, & si petant privatim, ad sacram mensam admittendi non sunt, immo debet admoneri, ne publice petant. Ita quidem, quatenus peccatum Sacerdoti aliunde sit notum, quam a Sacramentali confessione; nam si hac tantummodo mediante eidem innotesceret, nec illum posset repellere, neque ut supra monere, quia, ut habet Decretalis *in cap. 51. Sacerdos tit. de offic. Judicis Ord.* tunc illud ut homo non scit, sed ut Deus. Qui autem est peccator publicus in uno loco, si petat communionem in loco, in quo est occultus perinde ac de peccatore occulto dicendum esse videtur, ita ut danda ei sit, si illam publice petat, secus, si privatim. Et per hæc expositum maneat Decretum (erit 15. cap. in ord. 68.) quod subdimus: *Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum non est denegandum peccatori occulto publice petenti, maxime quando notitia, quæ de illius peccato habetur, non est certa.* Congr. Episc. 58. Sept. 1618. Dictio enim *maxime* dumtaxat denotat majorem non denegandi rationem adesse in casu peccati, de quo certa non habetur notitia, sed eamdem esse juris dispositionem etiam in casu opposito, quando nempe habetur certa notitia peccati. Alia plurima ad rem dedimus in cap. 2. Decr. 4., sed ea ibidem lector recolat, ne quæ jam fuse diximus, nos cogamur repetere.

CAPUT QUINTUM

De Communione Infirmorum.

VIaticum plures habet significationes, & omnes respectum quemdam tenent ad iter, seu viam, a qua nomen illud derivat, hinc ad corporalem viam quod attinet, pro pecunia necessaria ad iter agendum, legitur sumptum *l. tum,*

quem 29. ff. de judiciis; pro eo, quod in cibariis, vel nummis a Patre datur scholari proficiscenti in alienam civitatem studiorum causa, *l. cum filiusfamilias 12. ff. de reb. creditis*; & pro altari portatili, quod in itinere secum deferunt Episcopi gratia commode celebrandi in quocomque honesto loco, *cap. Quoniam 12. de Privil. in 6.* Quoad Spiritualem vero viam Sacramentum quodvis, vel reconciliationis, baptismi, Eucharistiæ, aut extremæ unctionis, quod administrabatur fidelibus, qui cum essent ad extrema vitæ deducti, suscepturi erant iter ad æternitatem, eo quidem apud Sanctos Patres appellatum reperitur nomine, quod nunc per antonomasiam reliquum factum est soli Eucharistiæ, quæ graviter ægrotantibus solet distribui, *cap. qui recedunt 26. q. 6. c. Quod in te, 11. de Pœnit. & Remiss.* Et quidem cum Sacra Synaxis spirituale animæ maximum munimen sit contra diabolicos astus, & cibus ille, quo confortata ascendit ad montem sanctum Dei, arduumque iter feliciter peragit in æternitatem, viatici vocabulum eidem apte quadrare dignoscitur.

Hæc cum ita sint, si a nobis quæras, cur caput *De communione Infirmorum* inscripsimus, & non magis *De Sacro viatico*, ecce nihilominus, quam faciles damus causam, ut nempe inde nobis non eriperetur locus identidem nonnulla inserendi de communione eorum infirmorum, qui cum graviter non ægrotent, non communicantur per modum viatici. Etsi autem modo viaticum administretur ægrotis ante extremam unctionem, olim tamen post administratam fuisse, non leve argumentum suppeditat Surius in vita S. Gulielmi Archiepiscopi: *Fratribus convocatis, extremæ unctionis Sacramentum humiliter, & devote suscepit, eo percepto, etiam Sacram Eucharistiam sibi porrigi instantissime postulavit, ut tanto itineris duce munitus, posset securus hostium cuneos penetrare.*

DECRETUM I. CAP. IN ORD. LIX.

Sacrorum Canonum auctoritas, & approbata consuetudo Ecclesiæ servavit, & servat hoc Sacramentum non posse recipi a non jejunis, nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis a Jure, vel ab Ecclesia concesso, vel admisso. Concil. Constans. Sess. 13.

I. NUM viaticum in præcepto divino sit, vel Ecclesiastico, jurgium est inter Auctores, sed eorum tum numero, tum pondere sententia præstat, quæ illud censet juris divini. *Cum his, qui vita creduntur discessuri, antiqua lex servetur, nempe ut ultimo, & necessario viatico non priventur*, verba sunt *cap. de iis q. 6.*, super quæ Cacheranus ponderat, quod to *antiqua lex* legem denotat longe antea sancitam, & cum non appareat, quando alias lata fuerit ab Ecclesia, debet intelligi de lege divina Joan. 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Et quidem cum Eucharistia instituta sit ad nutriendam, & roborandam animam, si illius sumptio tempore aliquo debet censeri in præcepto, certe in mortis periculo, in quo magis, quam in quolibet alio tempore, eadem necessaria est contra insidias diaboli.

II. Hinc merito Rituale: *Viaticum Sacratissimi Corporis D. N. J. C. summo studio, & diligentia ægrotantibus, opportuno tempore procurandum est, ne forte contingat illos tanto bono, Parochi incuria privatos decedere.* Spirituales effectus plurimi, quos ingenerat Eucharistiæ perceptio, summi ejusmodi studii validum argumentum est, sed validius adhuc petitur ex maxima solicitudine, quæ usque a primordiis in id illexit Ecclesiæ, ut ne fideles tanto præsidio immuniti decederent, haud dubitaverit, grassante præsertim persecutione, sacram hostiam iisdem concedere apud se detinendam, & in itinere secum deducendam. Tempus autem opportunum, quod textum exigit, est, dum æger est mentis compos, sensibus integer, vel saltem non plene fractus & spiritualibus viribus adhuc bene pollens, ut reverenter, & devote hoc Sacramentum suscipiens, repleatur ubertate fructuum. Quæ si ex incuria Parochi secus eveniant, haud dubita, eum lethalis culpæ reum facere, utpote ex cujus negligentia loco spiritualium commodorum, quæ suis subditis procurare ex officio tenetur Parochus, adeo grave damnum persentiunt infirmi.

III. At nedum Parochorum studium esse debet erga graviter ægrotantes, sed etiam erga infirmos omnes, qui cum in extremis non laborent, non adeo quidem sacro egent epulo, sed cum Ecclesiam, in qua eo reficiantur, non possint petere, cogarentur alias diutius abstinere a tam salobri pharmaco, & ab antidoto, quo juxta Tridentinum *liberamur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præservamur.* Hinc Rituale: *Hortetur Parochus infirmum, ut sacram communionem sumat, etiamsi graviter non ægrotet, aut mortis periculum non immineat, maxime si festi alicujus celebritas id suadeat, neque ipse illam ministrare recusabit.* Exhortatoria itaque Parochus adhibebit verba, & adhuc admodum caute, ne ejusmodi infirmi, ut sæpe evenit, deterreantur, quasi gravi detineantur morbo, & occasionem capiet ab occurrenti solemnitate aliqua, aut illis insinuabit invocationem intercessionis alicujus Sancti, vel denique suggeret Eucharistiæ utilitates maximas.

IV. *Viatico autem ministrabit, cum probabile est, quod eam amplius sumere non poterit*, ejusdem Ritualis verba sunt, per quæ instruimur, nonnisi in probabili mortis periculo Eucharistiam per modum viatici administrandam esse, nempe per illa verba *Accipe Frater viaticum*, extra vero tale periculum semper per consueta *Corpus Domini &c.* Officium erit periti medici indicare, quandonam immineat mortis periculum, & in defectu medici, vel alterius periti, prudens judicabit Parochus, qui sine ullo scrupulo juxta peritiam suam audacter procedet ad ministrandum viaticum neque deterreatur a præcepto jejunii, quod cum mere ecclesiasticum sit, non obligat in prudentiali mortis discrimine, aut a constanti assertione infirmi, quod non graviter ægrotet; persæpe enim ejusmodi infirmi continuo moriuntur, & quantum ad Sacramenta attinet, melius est, quod præmittantur, quam exponantur prætermissionis periculo.

V. An qui non longe ante periculum mortis, puta pridie vel duobus, aut tribus diebus suscepit Eucharistiam, constitutus in mortis periculo teneatur iterum illam suscipere, cum aliis affirmat Vasquez, quia obligatio specialiter instat pro mortis articulo, in quo propterea si Eucharistia non suscipiatur, non satisfit præcepto, sicut præceptum non implet, qui jejunat ante vigiliam, vel Missam audit pridie diei festivi. Negant Suarez, Bonacina, aliique plures, & docentur, quia cum divinum præceptum sumendi Eucharistiam in mortis articulo non habeat formam expressam in scriptura, vel in aliquo Concilio, explicandum est juxta finem ad quem ordinatur; hic autem est, ne homines aggrediantur viam æternitatis absque isto subsidio, sine quo prædicti eam non aggrediuntur, tum quia infirmus habere potest a præcedenti communione easdem spirituales vires, quas si illam susciperet in eo articulo; tum etiam quia articulus ille non debet sumi mathematice, sed cum aliqua latitudine morali, alias si prædictum præceptum mathematice alligatum esset mortis articulo, a nova communione neque excusaretur, qui eadem die, vel una, aut duabus horis, seu minori adhuc tempore prius communicasset, si ex violentia infirmitatis, vel ex vulnere incideret in mortis periculum, quod absurdum indubie est, & contra Ecclesiæ consuetudinem.

VI. Hinc eum, qui communicavit in mane, si vespere constituatur in mortis periculo, nec teneri, nec posse eadem die communicare per modum viatici, tuentur Doctores plurimi, quia ex una parte ab Ecclesia prohibitum est bis eadem die communicare, ex altera vero satisfecit ille obligationi sumendi Eucharistiam in articulo mortis moraliter accepto, & præparavit se ad exitum ab hac vita, licet periculum ignoraverit, quia quilibet homo prudens facit sua opera, ut satisfaciat suis obligationibus, quamvis ad eas non advertat; & hæc est causa, ob quam in communi Doctorum sententia præcepto Missæ satisfecisse censetur, qui die festo Missam audivit, licet ignoraverit esse diem festum. Cacheranus, aliique posse, sed non teneri sentiunt, potestatem tribuente Rituali lege, ab obligatione eum eximente legis fine, quem jam est assecutus. Distinguit Tamburinus *opusc. de expedita commun. cap.* 5. §. 6. & eum, qui sanus communicavit, constitutum in mortis periculo, iterum communicare posse, & teneri sentit; secus, qui communicavit in periculoso morbo, licet talis non judicaretur, qui ad extrema posset illum deducere. Ratio primi est, quia ille non communicavit in periculo mortis, pro quo instat obligatio, secundi vero, quia hic communicavit in mortis periculo, licet tali non judicato. Diana *to. 3. res.* 74. teneri, & posse affirmat, quia pro mortis articulo instat divinum præceptum, cui cum cedant omnia Ecclesiastica, idcirco non officit præceptum de bis non communicando eadem die, sicuti eadem de causa non officit præceptum de non communicando, nisi a jejunis.

VII. In tanta Doctorum varietate nihil certi statui posse videtur, crederem tamen omnino sequendam esse communiorem Ecclesiæ praxim, quæ abstinet a communicando per modum viatici eo, qui paucis horis antea communicavit ex devotione, & libens idipsum extendo ad illum, qui communicavit eadem die, non vero ad eum, qui in præcedentibus, licet vicinioribus diebus, ad quos non extendi censerem mortis articulum moraliter sumptum, sed eumdem teneri, & posse iterum communicare per modum viatici. At quid, si quis eadem die quidem communicasset, sed postmodum incidisset in lethale peccatum? Illum, qui in mortis articulo viaticum sumpsit, & postea mortaliter peccat, etsi nonnulli obligent ad iterum communicandum in eodem articulo, sanior tamen sententia ab hoc onere eumdem absolvit, quia infirmus ejusmodi jam divinum adimplevit præceptum, cujus obligationem consequens peccatum innovare non potest, præsertim quia per Sacramentum Pœnitentiæ, aliaque media reparari valent vires spirituales & meritum præcedentis communionis, quæ per subsequens peccatum fuerunt suspensæ. Quæ cum ita similiter eveniant in communicante paululum ante mortis periculum, & postmodum peccante, idem judicium habendum esse videtur, nisi satius dixeris peccatum mortale tollere moralem continuationem communionis cum mortis periculo, adeoque communionem esse iterandam, quia prior non censetur facta neque in morali mortis periculo. Omittens autem communicare in periculo mortis, mortaliter quidem peccat ob transgressionem præcepti, sed transacto eodem periculo, non tenetur Eucharistiam suscipere, quia cessavit tempus, & finis obligationis.

VIII. *Quod si æger sumpto viatico, dies aliquot vixerit, vel periculum mortis evaserit, & communicare voluerit, ejus pio desiderio Parochus non deerit.* Infirmus, quoties jejunus valeat communicare, dubium esse non potest, quod quotidia

tidie sacro refici potest viatico; quis enim, nisi omnino bardus, rite excogitare umquam potest, quod infirmum in extrema lucta constitutum, in qua admodum indiget pane cælesti contra diabolicos astus, Eucharisticæ quotidie assidere mensæ Ecclesia prohibeat, quam neque sanos ab ea interdicere vidimus in cap. 3.? Cur itaque pro infirmis Rituale exigit, quod aliquot intercedant dies inter unam communionem & alteram? Obvia est responsio, si dicatur hoc ideo, quia inibi sermo est de infirmis graviter ægrotantibus, qui regulariter jejuni a cibo, potuve, aut medicamentis permanere non possunt, ac per consequens, quod inter unam communionem & alteram, naturali non servato jejunio, aliquot debent mediare dies, secus inter communiones, quæ ab ægrotis fierent jejuno stomacho. Communior hæc est intelligentia Rubricæ, & propterea Navarrus exposcit spatium intermedium triginta dierum, Nugnus octo vel decem, Sylvius septem, Possevinus sex, Pasqualigus saltem quatuor. Ludovicus a S. Joanne trium, & Diana duorum, quia pluralis numerus, scilicet *dies aliquot*, duorum dierum spatio ad sui veritatem contentus est. *Cap. Pluralis. 40. Regul. jur. de in 6.*

IX. His tamen non obstantibus non deest sententia valde probabilis, & pia quod altera die a sacro viatico per non jejunum infirmum recepto, si duret idem mortis periculum, possit idem infirmus, etiam non jejunus, Sacram Eucharistiam suscipere; & sic quod licet Parocho etiam quotidie infirmum prædictum, licet non jujunum, per viaticum communicare. Ita Clericatus *decis.* 19. *numer.* 12., & apud hunc Cardin. Brancatius *de sacr. viat. pag.* 156., De Lugo *de Eucharist. disp.*16. *numer.* 42., Layman *lib.* 5. *tract.* 4. *c.* 6. *n.* 20., Castropalaus *tom.* 4. *tract.* 21. *disp. un. punct.* 13. *num.* 14. Hurtadus, Baunius, Leander, Escobar, Basseus, Serra, Quintanadvennas, Tamburinus, Gobat, Decastillus, & novissime Phillipinus *de privil. Ignor. to.* 2. *Append. ad cap.* 23., qui in eo dumtaxat discordant, quod horum plurimi id edocent absolute, & simpliciter fieri posse, aliqui vero limitant ad casum, in quo infirmus frequentiori sumptione egeat ad superandas tentationes, aut ægre se abstineat, sive vehementer eamdem peroptet. Infirmorum namque votis, qui in angustiis mortis constituti sunt, indulgeri posse demonstrat necessitas ejusdem Sacramenti, quæ cum in eo articulo maxima sit, secus sentiendum non esse videtur de bonitate Ecclesiæ, quæ a quotidiana communione neque sanos absolute depellit. Et reapse præsens Decretum super jejunii præcepto simpliciter, & absolute in favorem infirmorum dispensat, unde indicare videtur, toties posse ab infirmis non jejunis sum Eucharistiam, quoties a sanis jejunis.

X. Ad Rubricam, quæ aliquot dierum spatium exquirit, reponit Brancatius, quod est directiva, non præceptiva, & consequenter non obligat ad expectandum transitum duorum, vel plurium dierum, ut æger in periculo mortis persistens, non jejunus iterum communicetur. Putat Clericatus inibi agi de communione danda ægro jejuno, & non de ægro non jejuno, de quo disponit sequens Rubrica per ea verba *potest quidem viaticum &c.* at aperte fallitur, quia Rubrica ibi agit de communione absolute, & simpliciter abstrahendo a jejunio, a quo in sequentibus verbis postea liberat brevi moriturum, & ad illud teneri decernit communicantem ex devotione. Deinde videre non est, unde expectandi sint aliquot dies pro communicandis iterum infirmis jejunis, cum nec expectentur pro sanis. Audivi, qui asserunt to *aliquot dies* etiam verificari posse de una die, ita ut sensus sit, quod si in eodem periculo infirmus vixerit, sive unam postea diem, aut plures, possit iterum communicari, absque eo quod necesse sit plurimorum dierum lapsum præstolari; & id videtur erui ex eo, quod modo dicebamus, quia videlicet Rubrica abstrahit a communicante præmisso, vel non præmisso jejunio, cum tamen certum sit, quod etiam insequenti die potest infirmus iterum communicare jejunus. Prædictam Rubricam *regulariter* accipiendam esse putant alii, ita ut eidem infirmo non jejuno Eucharistia iterum regulariter administrande non sit, nisi post aliquot dierum spatium, secus vero, si aliquæ circumstantiæ concurrant, quales sunt necessitas ad superandas tentationes, aliæve, quarum superius meminimus. Nos vero censemus, quod inhibitum minime sit, infirmum in mortis periculo constitutum, etiam quotidie communicare, licet jejunus non sit, & quod in iis Rubricæ verbis *aliquot dies* respectum magis fuerit ad incommodum Ecclesiæ, ex qua Eucharistie debet deportari; quare quatenus infirmus oratorium habeat, ex quo ad ipsum Eucharistia deferatur, haud abnuimus, quotidie administrari posse, quinimmo idipsum faciendum esse cum Sacramento deportato ab Ecclesia, si necessitas frequentioris sumptionis urgeat ad superandas diabolicas tentationes, aut infirmus anxietur maxime, si privetur in illis angustiis cælesti convivio. Etsi autem dixerimus, quod constitutus in mortis periculo, si sumpto sacro viatico in peccatum mortale labatur, necesse non est, iterum communicet ad adimplendum divinum præceptum; absit tamen, id intelligas, ut sequenti die communicare non possit, immo id fieri nos maxime collaudamus.

XI. Periculi mortis evasio est casus alter, in quo si infirmus communicare voluerit, ejus pio desiderio annuendum decernitur. Sunt, qui hanc Rubricam ita intelligunt, ut in ea sermo sit de infirmo, qui cum periculum mortis evaserit, iterum in eodem periculo constituitur, & de hoc dubium non est, quod iterum per modum viatici, licet non jejunus, communicare potest, atque tenetur. Verum Rubrica nihil habet de reincidentia in mortis periculum, & ideo eadem procedere dignoscitur de infirmo, qui cum prædictum periculum evaserit, ex devotione communicare peroptat, & pio hujus quidem desiderio Parochus deesse non debet, sed eumdem communicare non potest, nisi jejunum naturali abstinentia, sicuti Rituale inferius se dilucide explicat.

XII. *Potest quidem viaticum brevi morituris dari non jejunis*; & ecce quod dicebamus, nempe quod simpliciter, & absolute, adeoque non pro una, aut altera vice, sed pro omnibus indistinctim infirmi non jejuni communicari valent; quod & præsens firmat aperte Decretum, & consonum nuncupat sacrorum canonum auctoritati, & approbatæ consuetudini Ecclesiæ. Sunt qui infirmum, quoties commode possit, obligant communicare jejunum; sed licet bonum id sit, & collaudandum, id oneris eidem non possumus imponere, ne aperiatur, aditus ad plures scrupolositates, certe, & maxime præcavendas in hac materia. Ad id constanter asserendum movemur plurimum ab absoluta dispensatione Decreti super jejunii præcepto, quod licet limitationes, quas pati poterat, probe noverit, adhuc nullam eppofuit, nec apponendam putavit. Non est itaque de nocte deferendum SS. viaticum, ut ministretur infirmo jejuno, neque hic tenetur medicamenta differre, aut cibi sumptionem potusve, sed Parocho, quando crediderit, communicandus est ad ejusmodi nullo habito respectu.

XIII. *Ceteris autem infirmis, qui ob devotionem in ægritudine communicant, danda est Eucharistia ante omnem cibum, & potum, non aliter ac ceteris fidelibus, quibus nec etiam per modum medicinæ, ante aliquod sumere licet.* Opus non est, coner ostendere, quod to *Ceteris autem infirmis* comprehendit infirmos omnes, iis solum exceptis, quorum præcedenter meminerat, & sunt *infirmi brevi morituri*, quales reputantur in mortis periculo constituti. Intellectum hinc habes præsentis Decreti, quod licet absolute casum infirmitatis excipiat, accipiendum apparet de solis infirmis, qui brevi morituri creduntur; unde D. Thomas *q.* 80. *art.* 8. *in o.* habet de præcepto jejunii: *Ab hac tamen generali regula excipiuntur infirmi, qui statim communicandi sunt etiam post cibum, si de eorum periculo dubitatur, ne sine communione decedant.* Qui itaque infirmi quidem sunt, sed non in mortis periculo, si ex devotione communicare voluerint, teneotur ad jejunium, perinde ac sani ex devotione communicantes.

DECRETUM II. CAP. IN ORDINE LXX.

Ne Sacratissima Eucharistia denegetur condemnatis per Judicem ad ultimum subeundum supplicium, constituit Concilium Moguntinum anno 847. *Cap.* 27.

I. ANtiquitus, præcipue in Hispania, mos erat, ac consuetudo denegandi communionem damnatis capite, tamquam nimis crudelem consuetudinem reprobavit Concilium Moguntinum apud Baronium *ad an.* 847. *num.* 57. & postmodum motu proprio abrogavit Pius V. anno 1569. sicuti testantur Salmanticenses *de Euch. tit.* 23. *disp.* 11. *dub.* 4. *num.* 42. ac regia pietate, & auctoritate confirmavit Philippus II. *leg.* 9. *lib.* 1. *tit.* 2. *nova Recollect.* Per se loquendo, id fieri debere sapienter sensit Suarez *disp.* 69. *sect.* 3. & reapse, quanam major probabilitas, quod ejusmodi homines non sint amplius Eucharistiam sumpturi, aut sint brevi morituri, ac per consequens, quod sacro refici debeant viatico, quod juxta Rituale administrari debet *iis, qui probabiliter illud sumere amplius non poterunt*, vel sunt *brevi morituri*.

II. Divus Carolus *Act. part.* 4. *Instruct. Euch.* hanc cautelam servari mandat: Reis *capite damnatis, in tempore ministrabit Eucharistiam, aget vero cum Judice, magistratuve, ut quo die illi corpus Domini sumpserint, ne eo die ob reverentiam afficiantur ultimo supplitio*, & pridie quam ad supplicium ducantur, communione reficiendos esse, item statuit Concilium Limanum I. sub S. Turribio anno 1582. celebratum, & a S. Sede approbatum: *Iis, qui propter facinora commissa capitis damnati sunt, pridie quam ad patibulu a Magistratu ducantur, communione Christi Corporis muniantur, quo patienter, & cum salute animæ pœnas corpori debitas ferant.* Ita quidem bene, sed ubi una tantum dies damnatis ejusmodi solet concedi, non propterea abstinendum est ab iisdem communicandis, quemadmodum apud Gavantum *in man. Episc. verb. Euch. n.* 49. in Decreto sequenti (quod erit 3. cap. in ordin. 71.) Congregatio Episc. definiit 16. Junii 1590. *Reis capitali sententia damnatis, etiam mane quando exequenda est, potest dari Eucharistia.* Quod si reus intra assignatum sibi tempus noluerit eam suscipere, potest Judex licite ad mortem ejus procedere, ne alias detur ejusmodi hominibus occasio non sumendi Eucharistiam, ut se e morte eripiant eludendo publicam potestatem, sicuti optime tradit Sotus *lib.* 5. *de Just. & jur. q.* 1. *art.* 2. Exemplum autem primorum Ecclesiæ seculorum, in quibus persecutione grassante fidelibus concedebatur Eucharistia apud se retinenda, ut ea se munire possent si forte trahebantur ad martyrium, ubertim ostendit, etiam paulo ante sententiæ executionem damnatos capite posse refici sacro viatico.

III. Diximus *sacro viatico*, quia per modum viatici communicandos esse, ac per consequens per ea verba *accipe Frater viaticum*, Auctores omnes edocent, nec aliter exposcunt ea Ritualis verba: *Viatica autem ministrabit, cum probabile est, quod eam amplius sumere non poterit.* An autem jejuni commu-

communicari debeant, affirmat Coninck, sed Communis sententia est, eamdem regulam de iisdem procedere, quæ superius statuta fuit de infirmis morti proximis; difficillime enim in illis angustiis possunt illi miseri se abstinere a sumenda saltem aliqua potione corroborante, & ex peritorum experientia compertum est, quod statim ac sententia mortis illis intimata est, febre saltem interna, & malo mortis corripiuntur ob animi, & sanguinis commotionem; quod dictum esse volumus, ut inde intelligas, etiam casum ejusmodi comprehensum esse in Rituali Romano, & præsenti Decreto.

IV. Apud Gallos autem prædictis damnatis etiamnunc denegari, tradit Gamachæus 3. *part. q.* 79. *cap.* 2. *concl. ult.* & pro ejusmodi usu videri possunt, quæ scribit Sotus *in* 4. *dist.* 12. *q.* 5. *art.* 11. Juvenin *de Euch. dissert.* 4. *q.* 6. & Contenson. *dissert.* 4. *cap.* 1. *in specul.* 1. ubi observat non esse obligationem ministrandi Eucharistiam singulis reis ad mortem damnatis, licet hi eam sibi oblatam teneantur suscipere; Christum enim Ecclesiæ pastoribus permisisse sentiunt, assignare modum, rationem, & tempus Eucharistiæ dispensandæ. A censuranda ejusmodi praxi abstinet Benedictus XIV. *Annot. par.* 4. *sect.* 2. *num.* 173. sed nobis non arridet admodum, sicuti nec doctrina, cui innititur.

V. *Cavendum autem in primis est, ne ad indignos cum aliorum scandalo deferatur, quales sunt: publici usurarii, concubinarii, notorie criminosi, nominatim excommunicati, aut denunciati, nisi se se prius sacra confessione purgaverint, & publicæ offensioni, prout de jure, satisfecerint*, sunt Ritualis verba, per quæ a communione arceantur publici peccatores, nisi prius pœnitentiam egerint, & publicæ satisfecerint offensioni, & sicuti dubium non est, quod conditionem ejusmodi tenentur præmittere damnari ad mortem, utpote publice, & notoria peccatores, ita certum est, quod tota Ritualis inhibitio sistit in publicis peccatoribus, ac per consequens adhuc perstat lex illa de peccatoribus occultis, ita ut si privatim petant, sint repellendi, admittendi vero, si publice; tunc autem infirmus in articulo mortis constitutus, publice petere dicitur, quando pluribus præsentibus petit.

VI. Ad concubinarium quod attinet, citato Clericato *decis.* 28. *num.* 5. scribit Baruffaldus *tit.* 26. *n.* 13. quod *concubinarius sive publicus, sive secretus, non dimissa, ejectaque concubina, reperitur in statu peccati mortalis, & per consequens non potest admitti ad sacram Eucharistiam percipiendam, neque in articulo mortis; & id, quantumvis concubinarius profiteatur, se non amplius tangere concubinam, sed pro domus gubernio eam tenere, quia opinio ejusmodi damnata fuit ab Alexandro VII. die* 2. *Dec.* 1666. Indubium id est de publico concubinario, etsi concubinam non amplius tangat, quia publicæ offensionis satisfacere prius tenetur per effectivam, & non tantum affectivam concubinæ ejectionem, & idipsum pariter est de concubinario secreto quoad confessionem, de qua procedit propositio damnata, si ægre se abstineat ab amplexibus concubinæ ratione periculi proximi, in quo voluntarie versatur, & solum dubitari potest, an item propositio damnata comprehendat illum concubinarium secretum, quem plurium annorum experientia docuit, ac fecit immunem ab omnibus omnino inhonestis actibus, & effectibus erga concubinam; qua de re cum loci hujus non sit inquirere, dumtaxat dicere pergimus, quod prædicta non obstante propositione damnata, quæ præcise sistit in denegatione Sacramentalis absolutionis, quoad concubinarios in integrum adhuc præstat lex illa Ritualis, ut si publici sint, & notorii, ad communionem admittendi non sint, etsi eam publice petant, nisi prius publicæ offensioni satisfecerit cum effectiva concubinæ ejectione; quatenus vero sint occulti, & privatim petant, blandis verbis admoneri debeant, ut prius concubinam ejiciant, & hanc nisi prius ejecerint, communione privari, muniri vero nihilominus, si eam publice petant. En disparitatis ratio confessionem inter, & communionem, quod hæc publice denegari nequit sine læsione famæ, ad quam jus habet peccator occultus, bene vero Sacramentalis absolutio, quæ cum sit occulta, contingit sine ulla læsione famæ.

DECRETUM IV. CAP. IN ORDINE LXXII.

Non licet sanctam Eucharistiam ad ægrotantes deferre, qui morbi gravitate impediti, sumere eam non possunt, sed venerationis gratia solent eam deosculari. Et si forte aliquo in loco talis est consuetudo, ea prorsus est tollenda, quod Pius V. prohibuit. Congreg. Concil. apud Benedictum XIV. *Annot. tom.* 2. *part.* 4. *sect.* 2. *num.* 367.

I. QUamvis pueri capaces semper censiti sint suscipiendi cum fructu sacram Eucharistiam, & hæc iisdem de facto olim ministraretur, in reverentiam adhuc tanti Sacramenti in Ecclesia, saltem latina, contraria consuetudine introductum est, ut nedum infantibus non amplius dispensatur, sed insuper quod pueri prius admittantur, & censeantur adstricti ad confessionem sacramentalem, ubi scilicet primum devenerunt ad annos discretionis, quam ad communionem Eucharisticam, quæ post annos discretionis iisdem differtur, usquedum *ejusmodi sacramenti cognitionem, & gustum habeant*, sicuti Rituale loquitur, & nos late explicuimus in Decr. 1. cap. 2. Pariformiter Navarrus, aliique sentiunt de pueris moribundis, quos propterea non obligant ad sacrum viaticum, nisi quando in ætate, & cognitione constituti sunt, in quibus ad Ecclesiasticum communionis præceptum obligantur. Communior tamen sententia citius admittit, vel obligat ad sacrum viaticum pueros moribundos, quam eosdem sanos ad communionem paschalem, & in eo disparitatem assignat, quod communionis præceptum extra mortis articulum determinari relictum fuit judicio Ecclesiæ, non sic præceptum divinum de sacro viatico, quod non oportuit relinqui determinandum, cum jam determinatum sit ad mortis articulum pro omni adulto, qui sive plurium, vel paucorum annorum sit, dummodo sit capax doli, capax item est prædicti viatici, & hujus confortatione, & munimine indigus ad superandas insidias, & tentationes, quibus in articulo mortis constituti a diabolo non minus agitari solent, ac ceteri adulti. Pueri itaque septennes, vel juxta eorum capacitatem ubi primum censentur doli capaces, & tales, qui ad Sacramentum pœnitentiæ admitti valeant, juxta prædictam sententiam tenentur ad sacrum viaticum, nos vero diceremus, quod saltem absque ullo scrupulo communicari possunt, præmissa brevi instructione, & eorumdem excitata devotione. Ea verba, quæ D. Thomas de pueris universim habet apud Gobat *tract.* 4. *num.* 96. saltem de iisdem in articulo mortis constitutis nos procedere posse credimus: *Quando pueri incipiunt aliquem rationis usum habere, ut possint devotionem concipere hujus Sacramenti, potest eis illud conferri*; quod si autem prædicti pueri insuper communicari petant, eorumdem votis omnino indulgendum esse, diserte statuit cap. 26. q. 6. *Si quis de corpore exiens novissimum, & necessarium communionis viaticum expetit, non ei denegetur.*

II. Amentibus, atque phreneticis, ex defectu item usus rationis communicare non licet, nisi forte habeant lucida intervalla, & devotionem ostendant, nam tunc, dum in eo statu manent, communicare possunt, sicuti aperte statuit Rituale Romanum *tit.* 23. §. 50. & nos tradidimus in Decr. 4. cap. 2. Ita quidem de communione in vita, at quoad communionem in mortis articulo, res distinctione indiget, & quatenus prædicti sint ex perpetuo amentibus, vel phreneticis, dubium non est, quod neque per modum viatici communicari possunt, nisi in casu lucidorum ut supra intervallorum. Verum si perpetuo amentes non fuerint, aut phrenetici, sed post rationis usum in amentiam, vel phrenesim inciderint, communicari illi poterunt in mortis articulo, dummodo quodvis adsit irreverentiæ periculum, quemadmodum expresse per hæc verba idem Rituale decernit: *Id diligenter curandum est, ne iis tribuatur, quibus ob phrenesim, sive ob assiduam tussim, aliumve similem morbum, aliqua indecentia cum injuria tanti Sacramenti timeri potest.*

III. Non est itaque dubium, quod in communione ejusmodi hominum diligenter curandum est, ne sequatur irreverentia aliqua, aut tanti Sacramenti injuria, & quoties hujus timor, aut periculum habeatur, abstinendum magis est a communione eorundem, quam Sacramentum indecentiæ exponendum, sed quoties nullus fundatus adsit timor, puta quia cibum, potumve pacifice sumit, & deglutit, procedendum indubie erit ad communionem illorum. Quod enim Baruffaldus inquit de iisdem omnino depellendis ratione periculi, quod semper inest, falsitatis experientia incusat, & manifeste est contra laudatam Ritualis Rubricam, quæ supponit quandoque eos communicari posse sine præfato periculo. Accedit auctoritas Catechismi Pii V. quod eosdem amentes communicari statuit, sed quoniam hanc conditionem subdit, dummodo antequam inciderint in insaniam, *piam & religiosam animi voluntatem præsetulerint*, prædictorum communicandorum hæc sit regula, ut si in peccato mortali in insaniam, vel furorem inciderint, deneganda iisdem sit Eucharistia, quia non oportet panem filiorum mittere canibus *Marc.* 7. si id nescis, & ipsi criminose solebant vivere, & non dederunt ante insaniam vel furorem signa pœnitentiæ, iisdem abstineto, procede vero ad eorum communionem, si piam, & honestam ducebant vitam, quia quisque præsumitur naturaliter bonus. *Cap. dudum de præsumpt.* nec unquam capitur præsumptio delicti. *s. merito ff. pro socio.* A quo præstando, nollem, te terreant blasphemiæ, quas isti horrende nonnumquam evomunt; non sunt enim ipsi, sed vis insaniæ, furoris, aut morbi, quam ne moreris; & maxime quia urget necessitas spiritualis eorumdem, qui per Eucharistiam cum attritione præmissa ante amentiam, vel furorem, possunt gratiam obtinere, & consequenter salvari, si in peccato mortali fortasse fuerint.

IV. Ad tussim quod attinet, aliosque morbos, qui impediunt deglutionem sacræ particulæ, aut ejusdem vomitum causare possunt, aut alteram Sacramenti irreverentiam, jam Rituale statuit, quod ad horum infirmorum communionem procedendum non est; præsens autem sanctio, quod ad eosdem neque deferenda est Eucharistia, ut eam adorent, sive deosculentur, unde & Rituale: *Sed alicui ad adorandum solum, seu devotionis, seu cujusvis rei prætextu ad ostendendum, non deferatur.* Rationem Baruffaldus *tit.* 26. §. 7. per hæc verba suggerit: *Ad hoc servatur Eucharistia in tabernaculo Ecclesiæ, ut adoretur; & ut infirmis per viaticum ministretur; hinc est, quod noster textus præcipit, ne hic ordo invertatur; inverteretur enim, si ad adorandum deferretur infirmo, non ad sumendum Sacramentum.*

V. De omnino fatuis idem judicium facito, ac de amentibus; at si in iisdem aliqua vel debilis cognitio insit, per quam cibum Eucharisticum discernant a communi cibo, in mortis periculo muniendi erunt sacro viatico, etsi in vita ad communio-

munionem non admitterentur. De ebriis succedit dicere, & si ebrietas fuerit voluntaria, non est dandum viaticum, ministrandum vero erit, si ebrietas plane inculpabiliter contracta fuerit, puta vel quia combibones ejus vino immiserunt salem, aut vinum generosum affunderunt putanti affundi ordinarium, vel quia in æstu, & jejunus bibit, seu hausit vinum meracum, cujus vires ignorabat. At quid in dubio? Ebrietas præsumitur involuntaria, quando accidit illi, qui numquam, aut vix unquam fuit vino deditus, voluntaria vero, quando corripuit illum, qui solitus est mentem enturbare vino, ex vita namque præterita præsumitur de præsente.

DECRETUM V. CAP. IN ORDINE LXXIII.

Ægrotis morti proximis, cujuscumque sint conditionis, quamvis in sordido, ac vili degant loco, aut tugurio, Sacrum Eucharistiæ viaticum deferatur, cum apud Deum nulla sit acceptio personarum, ac pro nostra salute nec stabulum, nec crucis ignominiam exhorruerit. Alex. VII. Const. *Sacri Apostolatus* 18. Jan. 1658. & Clemens IX. Const. *in Ecclesia* 13. Sept. 1669.

I. DEcretum se satis explicat, & validas rationes affert, quare Ritualis verba illa; *Deferri autem debet hoc sanctum Sacramentum ab Ecclesia ad privatas ægrotantium domos*, patet esse accipienda de quocumque omnino loco, in quo jacet infirmus, fœnile licet foret, vel stabulum, aut sordidior locus alter. *Præmoneant, ut ægri cubiculum mundetur*. Rituale subdit, & Baruffaldus rite addit quod non tantum cubiculum, sed etiam cubile, in quo jacet ægrotus, mundandum est a quibuscumque sordibus; sic enim exigit dignitas tanti Sacramenti, & magnitudo Regis Regum, pro cujus accessu munda deberent esse omnia, & nitida.

II. *Et in eo paretur mensa lineo mundo cooperta, in qua sanctissimum Sacramentum deponatur*. In cubiculo infirmi parari mandatur mensa cooperta linteo mundo ad effectum collocandi super eamdem SS. Sacramentum, ut antequam ægrotum Sacerdos communicet, præstare valeat illa, quæ Rituale præmitti demandat. Quod si cohabitantes id præstare non possint, Parochus secum mensam deferat, & linteum mundum, quemadmodum de mandato Innocentii XII. secum etiam deferre tenetur baldachinum parvum portatile plicandum pro commoditate, & explicandum in domo ægroti super prædictam mensam, ut sub eo, supposito semper tamen parvo corporali, Sacramentum ut supra collocetur.

III. *Parentur luminaria*, & hæc sint candelæ saltem binæ, quæ super prælatam mensam parari debent, ut ardeant ante Sacramentum. *Ac duo vascula, alterum cum vino, alterum cum aqua*, & illa vascula erunt parva, & vitrea, & sufficit, tantum humoris capiant, quantum sufficit ad purificandos Sacerdotis digitos. Utraque vascula necessaria non sunt, sed sufficit unum, & cum ablutio ab infirmo ut infra sumi debeat, implendum potius videtur aqua, non vino, cujus sumptio ut plurimum infirmis nocet, sed nihil vetat adimpleri etiam vino, si hujus sumptionem non refugiat morbi qualitas, aut quoties infirmus ablutionem non debeat sumere. *Præterea linteum mundum* parandum item erit, quod *ante pectus communicandi ponatur*, & ejusdem supponatur mento ad effectum colligendi fragmenta, vel particulam ipsam, si inter communicandum e Sacerdotis manibus fortasse decidat, vel erumpat ex ore ægroti in casu tussis impetuosæ, aut repentini vomitus, aliave qualibet de causa. Quæ omnia, vel eorum aliquod, quoties apud communicandum desiderentur, ea subministret sodalitas SS. Sacramenti, vel ipse Parochus. Quæ autem Ritualis addit *de parandis aliis ad ornatum loci pro cujusque facultate*, in consilio dumtaxat sunt, & ad honorem Sacramenti deserviunt, sed quatenus non habeantur, necesse non est, ab aliis suppeditentur.

IV. Deferri autem debet hoc Sacramentum a Sacerdote in *decenti habitu*, & haud dubitarem, hic sermonem non esse de vestibus sacris, de quibus infra Rituale disponit, sed magis de vestibus non sacris; & Parochi, præsertim rurales, ne ægre ferant animo, si dixero, quod induere debent vestem clericalem oblongam, atque talarem, quam indubie exigit magnitudo excellentissimi Sacramenti, quod deferre debent; non enim talis ego sum, qui vellem brevem ipsis velim contendere, quando extra civitates, & villas viaticum longe deferunt, & maxime si iter lutuosum sit, aut tempus pluvium, vel in angustiis, quæ celeritatem exigunt, sed in his, similibusque casibus quando aliter commode fieri non potest, lubens assentior, quod etiam in civitatibus ipsis, & villis cum veste brevi deferatur.

DECRETUM VI. CAP. IN ORDINE LXXXIV.

Pyxis, in qua proprio velo coopertum defertur SS. Viaticum infirmis, debet etiam cooperiri extremitatibus veli oblongi humeralis. S. R. C. 21. Martii 1699. *in Bergomen.*

I. S*Uperposito mundo velamine* Ritualis inquit de Sacerdote ad infirmos deferente sacrum viaticum, quare unaquæque Parochialis Ecclesia habere debet velum sericum coloris albi, quo super vestes sacras, de quibus infra, Sacerdos, qui sacram hostiam delaturus est suos tegat humeros, e quibus ne decidat, ligabitur vitta aliqua ante pectus. Num hoc velo pyxis etiam cooperiri debeat, cum Rituale taceat, res relicta videtur consueto ritui, qui quando Sacramentum in processione defertur, cum prædicto velo dumtaxat Sacerdotis manus contegit, non vero ipsum ostensorium, aut custodiam, & eo maxime, quia Rituale subdit, quod deferendum est *manifeste*; id autem cum intelligi nequeat de hostia discooperta, quæ de mandato ejusdem Ritualis deferri debet in pyxide, seu vase clausa, quisquis videt facile, opus esse, quod præfata dictio cadat super ipsam pyxidem, seu vas quod consequenter non videtur obtegendum humerali velo.

II. In oppositum adhuc censuit sacra Congregatio, quæ propterea ultra velum proprium ipsius pixidis hanc insuper tegendam esse mandat extremitatibus veli oblongi humeralis, quod præcedenter item præscripserant Acta Eccl. Med. *par.* 4. dum prædictum velum volunt longum sea saltem pedibus, ut Parochi humeris aptatum, Sacramentum contegere valeat. Haud refragabor ego, quod cum Rituale taceat, res relicta videtur consueto ritui, sed hic postea non debet peti a ritu, qui servari solet in processione, in qua defertur Sacramentum discoopertum, sed in qua asportatur velatum, seu in pyxide, vel alio vase contentum, a similibus namque arguendum est, & non a dissimilibus; in feria autem quinta cœnæ Domini, & in subsequenti feria VI, in quibus Sacramentum per processionem defertur in vase contentum extremitatibus veli humeralis etiam contectum deferri mandatur. Adde, quod id expresse fortasse in casu nostro Rubrica præcipit, de qua dicemus infra.

III. Videamus modo, quam contectionis ejusmodi Baruffaldus rationem proferat; *Operiri debet tota pyxis, non ut oculis humanis celatum remaneat Sacramentum* (hucusque bene, cum jam Sacramentum ubertim humanis oculis celatum manet per ipsam pyxidem, & proprium ejusdem velum) *sed ut pulveris, & aeris injuria arceantur, atque ut magis veneratio augeatur in circumstantibus: res enim, quæ ante oculos patent, facile vilescunt*. Ita prædictus Auctor, sed quam misertime, opus non est ostendere, quasi Sacramentum, quod circumgestatur detectum, injuriis pulveris, & aeris non foret magis expositum, & processio ejusdem Sacramenti absque ullo velo in majorem venerationem non esset instituta, quamvis enim, quæ, licet pretiosa, oculos nostros continuo obtendunt, quodammodo vilescant, & minus venerationis, & pretii fortasse assequantur, secus quæ identidem, cum hæc potius pretium acquirant, venerationem foveant, & incendant. Crederem ego itaque, quod aliunde peti debeat ratio, & fortasse quam subdimus, ad rem non est incongrua, quia nempe in hac circumstantia temporis non defertur Sacramentum in triumphum, sed magis Christus in eo quasi oblitus divinitatis suæ præ maxima humilitate tamquam spiritualis medicus in subsidium ægrotantis dignatur accurrere.

IV. Dictio autem *manifeste*, qua Rituale utitur, non reddit sensum, quasi hostia palam deferri debeat, aut pyxis discooperta, sed quod aperte videri debet locus, in quo pyxis est, quare dicitur: *manifeste, & honorifice ante pectus cum omni reverentia, & timore; semper lumine præcedente*, to enim *Ante pectus* designat, quod pyxis seu Sacramentum deferri non debet in bursa, aut sub vestibus, sed in loco patenti quantum patere potest pectus hominis, adeo ut quicumque adoraturi sunt Sacramentum, oculos dirigendo ad pectus Sacerdotis, videant relevatam pyxidem, licet velatam, & humerali velo obductam.

V. Quod spectat ad honorificentiam, reverentiam, & timorem, quo juxta Rubricam Sacramentum deferri debet, id profecto exigit res, quam Sacerdos agit, & præ manibus gestat, ttte inquit Baruffaldus, qui ad honorificentiam reducit & stipationem luminum, de quibus nos dicemus infra, & incessum gravem, quo Sacerdos, dum Sacramentum defert, procedere debet, & numquam præcipiter currere. Non enim, subdit idem Auctor, viaticum tenetur deferre Parochus ad infirmum prope moriturum, si timeat fore, ut illud non possit ministrare, nisi valde festinanter currat, nam cursus nimis festinus repugnat reverentiæ, & honorificentiæ tanto Sacramento debitæ, & decentiæ, atque honestati Clericali, nec præceptum administrandi Eucharistiam infirmo videtur jure divino, aut Ecclesiastico introductum cum periculo, ut Parochus fatuus videatur, & irrideatur. Secus sentit de baptismo, & pœnitentia, ad quæ, cum sint de necessitate medii, administranda adstringit Parochum, etiam non integre vestitum, & quocumque non obstante periculo.

VI. Quoties infirmi sacram particulam deglutire non valent, Eucharistiam iisdem administrandam esse sub specie vini, statuisse fertur Concilium Toletanum II. celebratum anno 675. *Can. II.* nec antiquitatis desunt monumenta plurima apud Card. Bonam *lib.* 2. *Rer. litug. cap.* 18. *num.* 3. Eucharistiæ tunc administratæ media pane intincto in Christi sanguine, & reapse id videtur exposcere præceptum divinum de sumendo viatico, cui in casu debet cedere Ecclesiasticum de non communicandis laicis sub specie vini, sicuti & eidem cedit præceptum Ecclesiasticum non administrandi Eucharistiam, nisi jejunis. In oppositum tamen stat Doctorum turba, qui præceptum divinum viatici non urgere censent, quoties gravibus de causis ab Ecclesia hoc denegatur; quare cum Ecclesia districte inhibuerit laicis, & Sacerdotibus ipsis communicantibus laicorum more extra Missam, usum calicis, tum ad vitandum effusionis periculum aliasque plurimas irreverentias, quæ in diem eveniebant, tum ad confu-

tandam

tandam eorum hæresim, qui asserebant non contineri Christi sanguinem sub specie panis, vel divinum esse præceptum communicandi sub utraque specie, idcirco nullatenus licitum esse potest communicare infirmum prædictum vel sub specie vini, aut cum pane intincto in Christi sanguine. In hoc itaque casu monet Pax Jordanus, quod infirmo præberi poterit particula consecrata immixta aqua, vel vino ordinario, ut eam sic possit deglutire; cum enim tenuis admodum sit particula, & hujus vel minima pars sufficiet ad communionem, dubium non est, quod eam absorbere poterit cum aqua, vinove ordinario infirmus ille, qui vinum, aut aquam absorbere potest. Quæ praxis cum sua nec careat antiquitatis laude, ut evidenter demonstrat exemplum illud, cujus ex Eusebio de Sarapione sene meminimus in Decr. 13. cap. 4. n. 10. utique nec eidem officit præceptum de jejunio naturali, quod non obligat communicantes per modum viatici.

DECRETUM VII. CAP. IN ORDINE LXXV.

Cæremonialis liber nec laicis, nec clericis prohibet, quominus in Processione SS. Sacramenti deferant intortitia, vel candelas accensas. S. R. C. 12. Aprilis 1603. *in Andrien.*

I. P*Arochus igitur processurus ad communicandum infirmum, aliquot campanæ ictibus*. Quoties ad infirmos deferendum est sacrum viaticum, campanæ pulsare jubentur, & cum Rituale diserte causam assignet, inane foret alias effingere: *Jubeat convocari Parochianos, seu Confraternitatem SS. Sacramenti (ubi fuerit instituta) seu alios pios Christifideles*. Causa itaque est, ut audientes homines confugiant ad Ecclesiam; quod ut lubentiores, & celeriores præstent, campanæ signum distincto modo, seu *aliquot ictibus* dari mandatur; invitantur enim ad præstandum proximo ad extrema vitæ deducto, charitatis officium, quod etiam ipsis debet retribui, & ad exhibendum associationis obsequium erga supremum rerum omnium Dominum, qui ut infirmo opituletur, personaliter nihilominus eidem non dedignetur accedere.

II. *Qui sacram Eucharistiam cum cereis, seu intortitiis comitentur*. Cum cæremoniale in processione feriæ V. in Cœna Domini Canonicis paratis consignet cereos, putarunt nonnulli ipsis, seu presbyteris in processione SS. Sacramenti id muneris privative competere, & nullatenus laicis, aut aliis clericis; quam autem perperam præsens Decretum, & Rubrica satis designat, immo, & cæremoniale ipsum Episcopi, dum *lib. 2. cap.* 33. de processione ipsa solemni, quæ fit in festo corporis Christi, hæc expresse verba tenet: *Omnes enim tam religiosi, quam laici deberent, si fieri posset, in hac processione, si non funalia, saltem candelas ceræ albæ accensas manibus portare*. Hinc, seu per ea verba *si fieri posset*, ruit aliorum error, qui verborum cortici plus æquo adhærentes, laudatam Rubricam Ritualis ita exponebant, ut a comitando SS. Sacramento arcendi forent fidelium illi, qui sine cereis, seu intortitiis accedebant, quasi cereorum delatio in præcepto foret, & necessaria comitantibus SS. Sacramentum, & non de puro consilio, & tamquam consultior, & laudabilior dumtaxat commendate. Id evidentius redditur ex Bullis Pontificiis, quæ quidem uberiores indulgentias elargiuntur iis, qui accedunt cum cereis, sed & suas concedunt accedentibus sine cereis.

III. D. Carolus *Act. par.* 4. jubet, ut in casu viatici familia ægrotantis obviam procedat cereis accensis, omni pietatis cultu, & insuper insinuat Parochis, ut agant cum unoquoque Patrefamilias, ut ipse, aut familiæ aliquis omnino ad Parochialem Ecclesiam conveniat ad comitandum tantum Sacramentum, quam ad causam domi teneat unam, pluresve candelas, aut funalia, quibus utatur in hoc christianæ pietatis officio. Ita quidem bene, sed quoniam ejusmodi cuncta in præcepto non sunt, sed ea mera fiunt fidelium devotione, idcirco unaquæque parochialis Ecclesia suos cereos, seu intortitia habere tenetur, non quæ distribuat cuique ex interessentibus, sed quæ deferri faciat ante SS. Sacramentum, quod ex præscripto alias laudato Rubricæ deportari debet *semper lumine præcedente*. Quot esse debeant, definitum non est, & fortasse, quia ex Ecclesiis aliæ ditiores sunt, quæ sine ullo incommodo plura adhibere valent, ubi aliæ etiam a parvo numero gravamen persentiunt. Id itaque magis relictum est Ecclesiarum devotioni, & conditioni, ita tamen ut abundare quidem valeant, numquam deficere in convenienti saltem numero, qui juxta dicta in Decret. 9. cap. erit duodenarius, quem ibidem præscripsimus pro SS. Sacramento extra tabernaculum velate exposito, numquam vero minor senario, quem Decreta exposcunt pro Sacramento velate exposito intra tabernaculum, sed cum ibi nos alia duo funalia extra altare addiderimus, idcirco ut minimum octo erunt lumina, sed horum duorum loco adhiberi poterunt laternæ, de quibus infra. Cujus autem materiæ intortitia ejusmodi esse debeant, satis Rituale indicat, dum eadem appellat *cereos*, & Cæremoniale exigit *candelas ceræ albæ*; dummodo tamen sint ex cera, quæ magis convenit nobilitati rei; quæ per processionem defertur, tolerari possunt, quamvis sint ex cera communi.

IV. *Et umbellam, seu baldachinum, ubi haberi potest, deferant*. Consuetum honoris tegumen Sacramento Rubrica decernit, sive postea umbella sit, vel baldachinum. Baruffaldus umbellam adhiberi laudat, tamquam quæ magis consona est negotio viatorio, & commoda, cum ad eam portandam unus solum sufficiat, ubi baldachinum majorem exquirit portantium numerum, & magis proprium est processionum solemnium, cujusmodi est ea, in qua sacrum viaticum ad infirmos defertur, & quandoque etiam cum festinatione. Addit postea, quod Rubrica ideo etiam baldachini meminit, quia supponit non haberi umbellam, quæ si adesset, cessaret baldachini usus. At certe Rubricæ verba hunc non reddunt sensum, sed magis quod baldachinum, *ubi haberi potest*, adhiberi debeat, & umbellam nonnisi in defectu baldachini, quare ut minimum consultius erit adhiberi baldachinum saltem in Civitatibus, & Oppidis, extra vero, & præsertim si longum, & difficile fuerit iter, opportunus erit umbellæ usus, sicuti & tempore pluvio.

V. *Ubi vero convenerint, qui Eucharistiam comitaturi sunt, Sacerdos indutus superpelliceo, & stola, & si haberi potest, pluviali albi coloris*. Sacræ assignantur vestes, quas induere debet Sacerdos, qui delaturus est sacrum viaticum, & sunt superpelliceum, stola, & pluviale coloris albi. Pluvialis usum his verbis, *si haberi potest*, Rituale afficit, unde deprehenditur non esse omnino necessarium, quinimmo Concilium Mediol. Prov. 3. contentum est, adhibeatur in locis insignioribus. Non sic est de superpelliceo (nisi hujus loco subrogetur alba) & stola, quæ cum a Rituali in reverentiam Sacramenti absolute demandentur, eorum omissionem Auctores damnant, aliqui venialis, alii communius mortalis culpæ, & magis infirmum absolvunt a præcepto viatici, quando decenter administrari non potest, quam permittere, ut ministretur sine prædictis vestibus, quando haberi non possunt. Non desunt tamen, qui in necessitatis casu proxime moriturum absque præfatis vestibus communicari posse sentiunt, & cum opinio ejusmodi consona sit praxi Ecclesiæ veteris, quæ per laicos Eucharistiæ ministrationem non semel permisit in necessitatis casu, ut diximus in Decr. 13. præcedentis capitis, non improbabile redditur, quod leges posteriores non militent cum tanto rigore pro mortis articulo, quando aliter fieri non potest.

VI. *Acolythis, seu clericis, aut etiam Presbyteris (si locus feret) superpelliceo pariter indutis, comitatus*. Inter officia devotionis, non obligationis connumeratur associatio SS. Sacramenti, ad quam propterea Summi Pontifices non compellere comminatione pœnarum, sed indulgentiarum propositione allicere solnere fideles. At quantum spectat ad clericos, cum altari dedicati sint, & ejus ministerio, ad quod reducitur ministratio viatici, compertum est, quam deceat maxime, id ipsi præstare studeant, & ceteros exemplo suo provocare, nisi dixeris ad id teneri, vel saltem obligari posse, quemadmodum reapse eosdem obligant D. Carolus in Actis Eccles. Mediol. & quamplures aliæ particulares Ecclesiæ in suis Constitutionibus Synodalibus. Ad *id* officii vi Ritualis an Clerici universæ teneantur Ecclesiæ, ex iis verbis *si locus feret* decisio pendet; si enim ea ita sumpseris, ut sensum reddant, *si clerici fuerint in loco*, utique ubi adsunt, apparent obligati, secus vero, quoties eadem verba, *si ita ferat consuetudo loci, vel municipalis lex*, duxeris accipienda; tunc namque obligatio incumbit quidem clericis respectivorum locorum, non ceterorum. Quomodocumque hæc tamen sint, quoties clerici item convenerint, superpelliceum, quæ vestis clericalis est, comitaturi induant, non tamen stolam, quam neque deferre possunt, licet Sacerdotes sint, quia ejusdem delatio indicium jurisdictionis est, præsertim in processionibus, cujusmodi est, de qua sermo procedit.

VII. *Decenter, & de more acceptas aliquot particulas consecratas, vel unam tantum (si longius, aut difficilius iter sit faciendum) ponat in pyxide, seu parva custodia*. Particulæ aliquot in pyxide poni mandantur, sed cum id ea ratione, ut administrato viatico processio ut prius redire possit ad Ecclesiam, dubium non est, sufficit, quod in ea duæ ponantur, una nempe administranda infirmo, altera pro reditu, unde D. Carolus Act. par. 4. *Particulas autem duas feret, nisi cum aliquando ob mortem instantem, vel noctu defert; vel certus est Parochus, necesse esse, ut statim post communionem, extremam etiam unctionem ministret*. Et ecce casum, in quo una tantum particula poni debet, cum nempe ob enumeratas causas dispensatio fit super processionis reditu, aut ob tempus pluvium, iter longum, vel difficile, aliasve rationes similes.

VIII. *Quam proprio suo operculo cooperit, & velum sericum superimponit*. Ubi itaque Sacerdos ut supra posuit particulas in pyxide, eam illico suo cooperit operculo, at quodnam erit velum sericum, quod superimponi jubetur? Consuetumne pyxidis, vel humerale? Pro humerali ego sentio: consuetum enim pyxidis, cum regulariter ejusdem operculo adhæreat, una cum ipso operculo superimponitur pyxidi, ubi prædicta verba: *Et velum sericum superimponit*: in veriori sensu distinctam aliam actionem importent.

DECRETUM VIII. CAP. IN ORD. LXXVI.

Parocho reumate laboranti, & SS. Sacramentum infirmis deferenti, solet indulgeri usus pileoli in itinere, non tamen intra Civitatem, vel Oppidum. S. R. C. 5. Martii 1633. *in Asculana*.

I. I*Psa vero Sacerdos, imposito sibi prius ab utroque humero, oblongo velo decenti, utraque manu accipiat vas cum* Sacra-

Sacramento. Nollem, id intelligas, quasi Sacerdos positis ut supre particulis in pyxide, stans adhuc ad altare, sibi imponere debeat velum humerale, aut descendere, & genuflexus in suppedaneo, aut super altaris gradus idem velum accipere; primus enim modus, qui Sacerdotem stantem ante Sacramentum, ad altare velo tegit, non satis consolit reverentiæ Sacramenti secundum vero inutiliter facit Sacerdotem descendere, ut iterum ascendat ad accipiendam sacram pyxidem; in hoc quippe casu non est usus incensi, ut extracto Sacramento, Sacerdos descendere debeat ad illud thurificandum, uti fit in aliis casibus. Satius itaque dixeris, sensum esse, ut Sacerdos prius accipiat velum oblongum, postea accedat ad altare, ponat particulas in pyxide, hanc suo operculo claudat, & deinde utreque manu, ut firmius eam teneat, prædictam accipiat pyxidem, huic superimponens extremitates veli humeralis. Si hanc Rubricam serio cogites, cum præcedenti eamdem comparans, profecto fallimur, nisi nobis rationem facias.

II. *Et deinde umbellam, seu baldachinum subeat*, se nempe vertens, & descendens supponit se umbellæ vel baldachino, horum scilicet illi, quod per processionem deferri debet. Si umbellæ usus sit, intra presbyterium ad altare præsto erit eam deferens, & super Sacerdotem eamdem porrigens, & quatenus baldachinum adhibendum sit jam diximus in cap. 8. §. 19. quod mediis hastis exporrigi illud debet usque ad altare, & quatenus presbyterium sit valde spatiosum, laudabile saltem fecimus, quod sub umbella descendat Sacerdos ad baldachinum, ne Sacramentum in itinere ab altari ad baldachinum remaneat sine honoris tegmine. Idipsum modo repetimus, & tamquam magis decens, non necessarium collaudamus fieri; usquequo namque Sacramentum intra presbyterium remanet, necessarium non est honoris tegmen; & hæc est causa, ob quam Ecclesia eo non utitur, dum administrat Sacramentum fidelibus ad cancellos, vel monialibus ad fenestellam intra presbyterium positam. Quoniam tamen in hoc casu ob maximum incommodum, quod alias deberet subire, ab eo dumtaxat abstinet, sane rite dixeris, si decentem saltem feceris umbellæ usum in parvo prædicto itinere in casu administrandi viatici, cum sine plurimo contingat incommodo; & maxime quia umbellæ usus necessarius jam item est ad infirmi domum, ut sub ea deferri valeat intra ægrotantis cubiculum, ad quod usque baldachinum asportari non potest. Rite autem monet Baruffaldus, quod portitores baldachini, vel umbellæ, hanc ita deferre debent, ut semper perpendiculariter sit supra caput deferentis Sacramentum, nec illam ad impediendos solis radios unquam adeo flectant, ut in tali actu Sacramentum detectum maneat.

III. *Nudo capite processurus* Rituale subdit de Sacerdote, qui ad infirmos defert viaticum, & hinc manifeste capitur Pasqualigus, dum *de Sacram. nov. leg. tom. 2. q.* 833. inquit: *Nihil in Ecclesia reperiri determinatum, quod deferens Eucharistiam infirmis procedat detecto capite, & id ex sola consuetudine servari*. At quid, si Sacerdos reumate, vel alia infirmitate laborat? Implicite præsens reponit sanctio, quod vel a deferendo Sacramento abstineat, & id muneris committat alteri, aut aperto nihilominus incedat capite, nisi ipsi indultus fuerit usus pileoli, qui concedi quidem solet in itinere, non tamen intra civitatem vel oppidum, tu vero adde multo minus intra Ecclesiam, vel ægrotantis domum, ubi minus nocent injuriæ aeris. Cujus sit ejusmodi facultatem facere, sequens (erit 9. cap. in ord. 77.) Decretum satis indicat: *& ita remissis arbitrio Episcopi usum pileoli ad tenorem dicti Decreti*. Ead. Congr. 10. Jann. 1693. *in Treviren.* Si namque usus pileoli remissus est arbitrio Episcopi, hic certe dispensare valet *ad tenorem* tamen dumtaxat *dicti Decreti*, in itinere nempe, non intra Civitatem, vel Oppidum, unde Decretum aliud (erit 10. cap. in ord. 78.) solummodo dispensationem per civitatem Apostolici juris facit: *Parochis ministraturis SS. Sacramentum infirmis, non est licitum, neque de nocte uti parvo pileolo in delatione ejusdem per civitatem sub prætextu alicujus infirmitatis absque speciali Sanctæ Sedis licentia* S. R. C. 13. Aug. 1695. *in una urbis*.

IV. Equidem Nicolius *Lucubr. can. lib. 3. tit. 41. de celebr. missar. numer.* 18. hanc tradit doctrinam: *Episcopus dispensare non potest, ut Sacerdos accedat ad altare cum baculo, vel pileolo in celebratione, vel dum viaticum defert ad infirmos, utatur, quia talia cap. nullus 57. de consec. dist. 1. etiam Episcopo prohibet. Ergo neque secum, neque cum aliis dispensare potest, sublata quacumque contraria consuetudine*; at cap. *Nullus* præcise sistit in prohibitione intra Missam, unde non est, extendatur etiam ad casum viatici, in quo cum Sacramentum in pyxide clausum, & insuper velatum maneat, minorem eidem exhibet reverentiam consuetudo Romana. Quæ dicta sunto, quatenus cit. Decretum 1693. putandum sit universale indultum, non particulare, de quo valde dubito.

DECRETUM XI. CAP. IN ORDINE LXXIX.

In solemnibus SS. Sacramenti Processionibus, præter consueta lumina, quatuor saltem semper laternæ cum intus accensis candelis circa celebrantem deferantur. Concil. Rom. sub Benedicto XIII. anno 1725. celebratum *tit.* 15. *c.* 7.

I. P*Ræcedat semper Acolythus vel alius minister deferens laternam*. Non semel contingit consueta lumina, quæ in honorem SS. Sacramenti per processionem deferuntur aperta, & aeri exposita, vento aut pluvia simul omnia extingui, & Sacramentum remanere sine honore luminis; quod cum incongruum esset admodum, & indecens, ut huic consuleretur incommodo, una olim pariter deferebatur laterna, ut venti impetu extincti cerei, de novo accenderentur ministerio luminis in laterna clausi, & ne unquam Sacramentum sine lumine remaneret. Reaccensioni quidem luminum, sed non honori Sacramentorum maxime satis provisum judicans, D. Carolus prædictam ad causam quatuor laternas habere jussit, & dispositionem ejusmodi confirmavit postmodum Benedictus XIII. in laudato Concilio, quod licet procedat de processione solemni cum dictione *saltem*, quæ contenta quidem est numero expresso, sed non excludit, immo majorem exoptat, non nec parumper dubita idipsum extendere ad processionem viatici, cui omnino convenit, quatuor saltem ardeant lumina pro omni casu. Situm autem, in quo se delatores collocare debent, ubertim Decretum explicat, dum eosdem statuit hinc inde circa Sacerdotem, qui Sacramentum gestat.

II. *Sequantur duo clerici, vel qui illorum vices suppleant, quorum alter aquam benedictam cum aspersorio, & bursam cum corporali, quod supponendum erit vasculo SS. Sacramenti super mensa in cubiculo infirmi, & cum linteolo purificatorio ad digitos Sacerdotis abstergendos; alter hunc librum Ritualem deferat, & campanulam jugiter pulset*. Duos alios clericos textus exigit, sed quia quandoque clerici haberi non possunt, præsertim in ruralibus Ecclesiis, concinne substituit alios Ministros, qui illorum vices suppleant. Consignat illorum uni *aquam benedictam cum aspersorio*, quibus ut infra Sacerdos uti debet in cubiculo infirmi, necnon *bursam cum corporali*, quod explicari debet super mensam prope lectum infirmi, ut super illud pyxidem deponere valeat, & *cum purificatorio*, quod inservit pro digitorum abstersione post communionem. Corporale autem, atque purificatorium deferentur contenta in bursa, & non in manibus.

III. Duo tradit alteri clerico, nimirum *librum Ritualem*, ut nempe ex eo legens, Sacerdos probe servet ritus, ac ceremonias in eo præscriptas, atque *campanulam*, quam *jugiter pulsare* jubetur, ut ejus frequenti sonitu admoneatur populus ad accurrendum, aut ad exercendos venerationis actus erga SS. Sacramentum, dum per vias transit, sicuti in veteri Testamento Levitæ tempore Sacrificii tubis clangebant argenteis, quarum sonitu provocabatur populus ad adorandum, sicuti advertit Durandus *lib. 4. cap. 41. n.* 53. & Macrius verb. *Campana*, ubi institutorem fuisse refert Abbatem Guidonem Cardinalem, dum Legati Appostolici munus fungebatur Coloniæ Agrippinæ pro confirmatione Othonis Imperatoris. Quod spectat ad locum incedendi, ille, qui campanulam gestat, incedet primus omnium in hac processione, habens a dexteris clericum aquæ benedictæ; hic enim ritus ab omnibus communiter approbatur, & consonus est Rubricis; quare servari omnino debet, etsi fortasse Ritualis verbis non undequaque quadrare videatur. Prædictis clericis juxta Ritualis ordinem succedunt deferentes intortitia, sed horum qui locus sit in processione, jam dedimus in cap. 8. §. 20.

IV. *Postremo Sacerdos Sacramentum gestans elevatum ante pectus sub umbella*, & jam de hoc actum est Decr. 6. & 7. quare statim arripimus verba, quæ Rituale subdit: *Dicens psalmum* Miserere mei Deus, *& alios psalmos, & cantica*. Psalmus *Miserere* dici præscribitur, & congruit maxime ad impetrandam divinam miserationem infirmo, ad quem Sacramentum defertur. Quem ad effectum cum itidem collineent alii psalmi pœnitentiales, consequenter optime dici poterunt quatenus pro longitudine itineris ille non sufficiat. Quoniam tamen Rubrica distinctim non determinat psalmos, qui post psalmum *Miserere* recitari debent, sed absolute asserit *& alios psalmos, & cantica*, absit, quod ego Rubricæ placitum limitem ad psalmos pœnitentiales, sed lubens libertatem facio pro aliis quibuscumque psalmis, & canticis, quæ rei quadrant, & circumstantiæ. Num isti psalmi cantari debeant, vel absque cantu recitari, cum Rituale taceat, Baroffaldus id relinquit locorum consuetudini. Emergit potior difficultas alia, an scilicet Sacerdos in cantu; vel alta voce simul cum aliis prædictos psalmos debeat dicere, sed huc spectant, quæ dedimus in cap. 8. §. 19. ut videlicet submissa voce eosdem ipse recitet cum Ministris, vel Clericis, qui si desint, aut ejusdem vox necessaria sit, ut sæpe evenit in ruralibus Ecclesiis, ad dirigendos ceteros, optime alta voce alternatim recitare poterit, & adhuc in cantu.

V. Eosdem item psalmos, & cantica recitabit, vel cantabit, populus; sed quoniam ut plurimum populus rudis est, occupari ipse poterit in recitatione Rosarii B. Mariæ, aut Litaniarum ejusdem, dum ceteri prædictos psalmos recitant. Quod si non sit, cum quo alternatim recitentur psalmi, hos solus submissa voce Sacerdos recitet, ceteri Rosarium, vel prædictas Litanias B. Mariæ, aliasve preces, sed in Litaniis dicant *ora pro eo*, & *non pro nobis*, uti a simili eruitur ex iis, quæ Rituale tradit in agone infirmorum, & nos dedimus in tom. 3. cap. 19. Decr. 2. quatenus vero ægrotans fuerit fœmina, latinitatis leges exigunt, quod reponatur *ora pro ea*.

VI. *Ingrediens vero locum, ubi jacet infirmus, dicat*; Pax huic domui. ℟. & omnibus habitantibus in ea. Commune id est commendationi animæ, & de eo jam diximus in laudato loco. Totum discrimen in eo sistit, quod ibi omnia præfata verba a Sacerdote dici præscribuntur, hic vero solum priora, scili-

cet *pax*

cet *pax huic domui*, cetera vero Ministro dici committuntur, cui cum committantur itidem tit. *de extrema unctione, & de visitatione infirmorum*, ego crederem, quod a Ministro ut supra semper responderi debeat, & non verba omnia dici a Sacerdote, ne quidem in casu commendationis animæ. Ratio esse potest, quod dumtaxat *pax huic domui* sunt verba Christi, quæ *Luca* 10. 5. ab intrantibus in domum aliquam dici mandantur, alia vero verba sunt ex additione Ecclesiæ.

VII. *Tum depositum Sacramentum super mensa, supposita corporali, genuflexus adorat, omnibus in genua procumbentibus.* Ut Sacerdos ingressus est cubiculum, deponit Sacramentum super mensam supposito corporali, & statim genuflexus illud adorat. An illud duplici genu, vel unico adorare debeat, Baruffaldus sentit pro duplici, & rationem reddit, *quia manus habet liberas, non vero junctis pollice, & indice prout in in Missa, atque adeo facile surgere valet.* At admodum parvula est ista ratio, quia etiam in expositione, & repositione SS. Sacramenti manus habet liberas, & tamen, ut promptior sit in surgendo, eidem genuflexio indicitur cum unico tantum genu a moderniori, probabiliori, & communiori sententia, cui nos adhærentes, contenti sumus, etiamsi nunc Sacerdos unicum tantum genu flectat, quinimmo, ut expeditior sit in agendo, statim ac a genuflexione surrexit, exuere debet velum humerale, etsi super hoc Rituale taceat. Fortasse id non obscure Rituale ipsum indicat, dum de Sacerdote habet *genuflexus adorat*, de ceteris vero *omnibus in genua procumbentibus*; ex diverso enim loquendi modo videtur, quod minus Sacerdoti impositum sit, quam aliis, ac consequenter sufficiat, quod Sacerdos Sacramentum adoret unico genu, ceteri vero omnes tam intus, quam foris cum duplici, & quod sic genuflexi permanere debeant, exceptis solis Ministris, qui ut promptiores sint in inserviendo Sacerdoti; huic eisdem pares facimus.

VIII. *Et mox accepta aqua benedicta, aspergit infirmum, & cubiculum, dicens antiphonam:* Asperges me &c. Quæ Sacerdos præstare, & dicere debet, in Rituali manent satis expressa, & solum addimus, quod cavere debet, ne in aspersione cubiculi simul aspergat, ac benedicat SS. Sacramentum, quod est omnium fons benedictionum, & quod omitti non debet ℣. *Dominus vobiscum*, quia non statim debet subsequi benedictio cum SS. Sacramento, ut alibi diximus; causam autem, & aspergendi ritum vide in tom. 3. cap. 19. Decr. 2. num. 10. & 11.

IX. His dictis Parochus jubetur accedere ad infirmum, ut *cognoscat, an sit bene dispositus ad suscipiendum sacrum viaticum*; etsi enim Parocho, priusquam ad infirmum Sacramentum deferat, infirmi recta dispositio debeat esse perspecta, adhuc scrutinium rite renovari mandatur, quia potest dari casus, quod tempore intermedio a confessione ad communionem in vi morbi, aut alias indispositus redditus sit, vel etiam incapax hujus Sacramenti; & quando etiam in eadem bona volontate, dispositione, & sana mente reperiatur, omittere non debet Parochus brevibus verbis in infirmo majorem præparationem excitare. Præfatus accessus aliam item habet causam, ad videndum scilicet, *utrum infirmus velit aliqua peccata confiteri*, quæ in præcedenti confessione oblitus sit aperire, aut alias quomodocumque ægrotum reddant anxium, & in hoc casu Sacerdos *illum audiat, atque absolvat*, antequam pane Eucharistico eumdem reficiat. At quid, si confessio futura sit longa, Granadus sentit, quod Parochus infirmum monere potest, ut eliceat actum contritionis, postea illum communicare, & post communionem redire ad illius confessionem excipiendam, ne adstantes pigeat adeo præstolari, & in populo ingeneretur scandalum. Hæc opinio displicet Baruffaldo, qui propterea asserit, quod obstantes tædere non debet præstolari in casu tantæ necessitatis, & quod contritionis actus tantum peccatori imponi potest in defectu copiæ confessarii, aut in casu impotentiæ confitendi peccata, eo quod infirmo deest loquela, aut alter se exprimendi modus, vel tempus, quorum nullum supponitur in casu evenire. Subdit eapropter, quod confessarius debet infirmi confessionem excipere, etiam prolixam, atque imposita salutari pœnitentia, eumdem absolvere, priusquam ei sacrum ministret viaticum.

X. Verum cum adeo prolixa confessio in tali circumstantia fieri non possit sine maxima populi admiratione, & scandalo, atque sine gravi nota infirmi, ac infamia, & suspicione, idcirco sicuti in his, aliisve similibus casibus non tenetur quis communioni confessionem præmittere, aut confessarium advocare, sed optime valet cum sola contritione ad sacram synaxim accedere, ut patet in Sacerdote ad altare, aut laico ad communionis linteum, qui licet recordentur noxæ alicujus lethalis, non tenentur inde recedere, ut confiteantur, vel illuc Sacerdotem advocare, qui eorum confessiones excipiat; ita in nostro casu videretur sufficiens in infirmo contritio, licet quia adest copia confessarii, cui absque ulla nota confiteri valet, arbitramur, quod idem infirmus, ut simul pareat Tridentino, quod confessionem præexigit communioni, & insimul evitet quodvis scandalum, notam, & suspicionem, teneatur peccata aliqua aperire, & statum conscientiæ suæ quoad generalia, & absolutionem obtinere, & hac obtenta communicare, materialis confessionis integritate remissa ad tempus post communionem, & ad Sacerdotis reditum. Ad rem quæ ponderentur, digna sunt, quæ subduntur, Ritualis verba: *Quamvis prius deberet esse rite confessus, nisi necessitas aliter urgeat*; designat enim ob necessitatem quandoque procedi posse ad communionem infirmi, etsi integra handquaquam confessio præcesserit; casus autem sunt tum ille, de quo dicebamus, tum quando timetur alias, ne tempus desit pro communicando ægroto, quo in casu integritatem confessionis remitti posse, etiam Pasqualigus edocet *tom. 1. quæst. 453. num. 5.*

XI. *Postea facta de more confessione generali, sive ab infirmo, sive ejus nomine ab alio, Sacerdos dicit:* Misereatur &c. Indulgentiam &c. Confessio ista fieri debet medio *Confiteor Deo omnipotenti &c.* prout ad Missam: & eamdem facit vel infirmus ipse, vel Minister ejus nomine, qua de re jam egimus in Decret. 8. præcedentis capitis. Rituale, quod præ manibus ego teneo, simpliciter notat *Misereatur &c.* unde deprecatio illa videretur dicenda consueto ritu cum *vestri*, non *tui*, sicuti reapse dicitur in communione sanorum, etiam quando unus solus communicat, sed quoniam Baruffaldus tamquam Ritualis textum assignat *Misereatur tui &c.* lubens assentior, quod *tui*, & non *vestri* dici debeat, & consequenter enim *tuorum* respective & *tibi* ad *Indulgentiam*. Gavantus, ut diximus in Decr. 10. præced. cap. 10 rationem assignat, quod in sanorum communione, quamvis unus dumtaxat communicet, idem adhuc dici debet *vestri &c.* quia verba ista cadunt etiam super alios præsentes, spiritualiter communione communicaturos, sed non quadrat admodum ista ratio, quia adhuc ea verba dici debent, si Minister ipse Missæ, aut inserviens pro communione extra Missam solus communicet, & nullus alius in Ecclesia præsens sit, & eo maxime, quia adhuc assignanda foret causa, ob quam in communione per modum viatici *tui*, & non *vestri* dici debeat, præsertim quando alii præsentes sunt. Crederem ego itaque, causam illam esse, cujus meminimus in tom. 3. cap. 397. agentes de precibus, quæ dicuntur agonis tempore, circumstantiam nempe, & occasionem, in quibus preces dicuntur, omnino exposcere, quod oratio nostra integra fiat pro æterna salute morientis, seu proximi ad extremas angustias deducti, & non aliis communes fiant; quare sicuti eapropter in Litaniis ipsis dispensat Ecclesia, ut reponatur *ora pro eo*, & in stropha *Maria Mater gratiæ* mutetur *tu nos* in *tu me ab hoste protege*, ubi a sanis sine mutatione ulla respective dici debet *ora pro nobis*, & *tu nos*, etsi unus solus ea pronunciet, idcirco pro iisdem infirmis communicantibus per modum viatici etiam *Misereatur tui* rite dicendum indulsit. Diximus *communicantibus per modum viatici*, quia si quis infirmus communicaret ex mera devotione extra mortis periculum, haud dubitamus, tunc *vestri* dicendum esse, & non *tui*, cum tunc non militet dispensationis ratio.

XII. *Deinde facta genuflexione, accipit Sacramentum de vasculo, atque illud elevans, ostendit infirmo, dicens:* Ecce Agnus Dei &c. *& more solito ter dicat:* Domine, non sum dignus &c. *& infirmus cum Sacerdote dicat eadem verba saltem semel, submissa voce.* Absolutis præfatis verbis, se Sacerdos vertit ad Sacramentum, genuflectit unico genu, surgit, sinistra manu accipit pyxidem, dextra vero sumit unam particulam inter pollicem, & indicem, & eamdem tenens parumper elevatam super labrum pyxidis, vertit se ad infirmum, & huic eam ostendens dicit: *Ecce Agnus Dei* voce clara, & oculis ad Sacramentum semper intentis. Deinde more solito ter dicit: *Domine, non sum dignus &c.* sed præ sanis verba ejusmodi ab infirmis simul cum Sacerdote saltem semel submissa voce dici mandantur ad majorem humilitatem demonstrandam, & cordis compunctionem. Quod vero spectat ad hæc verba sine mutatione ulla, etsi ægrotans foret fœmina, dicenda, & alia plurima, lector recolat tradita in Decr. 8. præced. cap. dum nos adnotare pergimus quod verba, quæ infirmus cum Sacerdote debet dicere, non sunt *Ecce Agnus Dei*, quæ privative ad Sacerdotem pertinent, sed *Domine, non sum dignus*, & quod hæc verba nedum semel, sed bis, aut ter dicere valet, dummodo submissa voce, quia dictio *saltem* contenta quidem est numero expresso, sed majorem non excludit, sed magis exoptat numerum.

XIII. *Tum Sacerdos dans infirmo Eucharistiam dicat:* Accipe Frater (vel Soror) viaticum Corporis Domini Nostri Jesu Christi, qui te custodiat &c. Appropinquat infirmo Parochus, & more solito cum particula faciens signum crucis super pyxidem, illam infirmo porrigit dicens: *Accipe Frater, vel Soror* (pro qualitate respective communicantis) *viaticum &c.* & hæc verba clare, & distinctim debent proferri, ut infirmo innotescat, se esse in via ad æternitatem, ac consequenter cum majori devotione suscipere valeat hoc Sacramentum pro custodia, & munimine sui itineris. Infirmus autem, quatenus valeat, ad mentum linteum, dum communionem suscipit, & si sit Sacerdos, ad collum stolam pendentem habeat.

XIV. *Si vero communio non detur per modum viatici, dicat modo ordinario:* Corpus Domini Nostri &c. Putarunt nonnulli, tunc communionem ministrari per modum viatici, quando præbetur infirmis non jejunis, sed certe perperam; nam sive ægrotus jejunus sit, vel non, semper communicat per modum viatici, quando ei administratur Eucharistia in articulo mortis constituto; nomen enim *viatici* derivat a via, & Eucharistiæ attribuitur, quatenus est præparatio pro via ad cælestem patriam brevi aggredienda. Quotiescumque itaque Eucharistia ab infirmis suscipitur extra mortis articulum, isti haudquaquam communicant per modum viatici, & ideo non congruunt laudata superius verba: *Accipe Frater viaticum &c.* sed magis dici debent consueta: *Corpus Domini Nostri &c.* quæ dicuntur etiam in communione sanorum. Hic solum adnotare superest, quod quando communicandi sunt infirmi

extra

extra mortis articulum, consueto item modo præcedenter dici debent *Misereatur*, & *Indulgentiam*, scilicet primum cum to *vestri*, secundum cum *nostrorum*, & *nobis*, quia cessat ratio, ob quam juxta superius dicta variatio inducta fuit.

XV. *Quod si mors immineat, & periculum sit in mora, tunc dicto* Misereatur, &c. *prædictis precibus omnibus, vel ex parte omissis, ei statim viaticum præbeatur.* Provisio modo fit pro casu, in quo mors immineat infirmo, aut periculum sit in mora, & tunc ne infirmus decedat sine tanto viæ munimine, illico communicandus decernitur *omissis precibus omnibus, vel ex parte*, etiam *Misereatur*, a quo Rubrica incipiendum indicit, quatenus id credatur necessarium. Ad rem admodum facit can. *Is qui* 8. c. 26. q. 6. qui de eo, qui in infirmitate pœnitentiam petiit, & postea ægritudine oppressus obmutuit, vel in phrenesim incidit, antequam Sacerdos advenerit, in hunc modum disponit: *Et si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori ejus Eucharistia.* Me minime præterit, non deesse ex Auctoribus, qui absoluta renuunt, continuo moriturum communicari posse, ne Sacramentales species consumendæ remaneant in corpore mortuo, quod ipsi reputant inconveniens; id tamen inconveniens non esse, vel necessitatem, aut utilitatem tollere inconvenientiam, sentiunt Quintannadvennat, & Joan. Sanch. quorum opinio cum probata sit ab universali Ecclesiæ praxi, a Rituali Romano, & sacris Canonibus, non est, qui videat, quod tuto sequi potest, & reapse in casibus occurrentibus est amplectenda. In stomacho non ultra dimidiam horam Sacramentales species remanere inalteratas, autumant Cardinalis de Lugo *de Euch. dis.* 10. *num.* 54. & Card. Brancatios *de pota chocolatis pag.* 100. aut ad summum non ultra spatium unius horæ, ut sentit Sancius *in select. disp.* 38. *n.* 2.

XVI. *Postea Sacerdos abluat digitos, nihil dicens, & infirmo detur ablutio.* Communicato ut supra ægroto, Sacerdos pyxidem super corporale reponit, genuflectit unico genu, & mox surgens abluit digitos in uno ex duobus vasculis, quæ ad hunc effectum præparanda esse dicebamus, in eorum nempe illo sive vini, aut aquæ cujus potus infirmo, qui ablutionem sumere debet, nocere non potest. Infirmo ablutio danda decernitur, ut si forte ejusdem palato aliquæ adhæreant Sacramenti particulæ, has valeat deglutire, sed vas infirmo porrigere, Sacerdotis non erit officii, sed infirmarii. Quod si ægrotus ex potione ablutionis aliquod vel minimum persentire potest incommodum, aut eam quacumque de causa sumere refugiat, cogendus non est ad eam sumendam, sed in easu vel reportabitur ad Ecclesiam, in sacrarium ponenda, vel in infirmi domo igni tradetur. Sacerdos autem abluit digitos *nihil dicens*, quare abstinebit a recitatione illarum orationum, quæ in ablutione digitorum dici præscribuntur in Missa.

XVII. *Deinde dicat:* Dominus vobiscum &c. Oremus, Domine sancte &c. Hausta ab infirmo ablutione, juxta Ritualis Rubricam versum *Dominus vobiscum* Sacerdos dicere debet, sed ob ea, quæ alibi nos dedimus, & præcipua in Decr. 3. cap. 9. rem ita definiendam esse putamus, ut quidem præfatus versus dici debeat, quoties ex defectu alterius particulæ cum sola manu Sacerdos infirmum benedicere debet, secus vero, si benedicendus sit cum Sacramento. In nullo autem casu debet omitti præscripta oratio *Domine sancte, &c.*

XVIII. *His expletis, si altera particula Sacramenti superfuerit (superesse autem semper debet, præterquam in casu jam dicto) genuflectit, surgit, & accipiens vas cum Sacramento, facit cum eo signum crucis super infirmum, nihil dicens.* Jam casus dedimus, in quibus una tantum particula poni debet in pyxide, extra quos item diximus, quod ut minimum duæ in ea debent collocari, ut videlicet una supersit ad effectum eam processionaliter reportandi ad Ecclesiam, quemadmodum etiam præstitum fuit in accessu ad infirmum. Quoties itaque ista superfit, Sacerdos completa oratione genuflectit unico genu versus Sacramentum, mox surgens induitur velo humerali, & pyxidem accipit, eam cooperiens cum extremitatibus ejusdem veli. Deinde conversus ad infirmum, hunc benedicit, faciens super ipsum cum pyxide crucis signum, nihil tamen dicendo, sicuti similiter Sacerdos præstat, quando in repositione cum SS. Sacramento benedicit populo.

XIX. *Et reverenter illud deferens, ordine, quo venerat, revertitur ad Ecclesiam, dicendo psalmum* Laudate Dominum de cælis, *& alios psalmos, & hymnos, prout tempus feret.* Statim ac Sacerdos benedicit infirmo, eodem ordine, quo processionaliter accessit ad domum infirmi, una cum ceteris revertitur ad Ecclesiam, sed ubi in accessu dici præscriptus est psalmus *Miserere* tamquam congruus ad impetrandam ægroto divinam misericordiam, in recessu dici mandatur psalmus *Laudate Dominum de Cælis* utique cum duobus sequentibus, quibus in Breviario reperitur conjunctus, & quidem convenienter admodum ad agendas Deo gratias, qui dignatus est ad infirmi domum accedere, ut cælesti eum confortaret pane, ad iter æternitatis tuto agendum. Reliqui psalmi, si assignatus non sufficiat, recitantium arbitrio videntur relicti, & ideo ex psalmis Baruffaldus in casu eos dici laudat, qui dicuntur ad Laudes inter horas canonicas, & ex Hymnis illos, qui in officio Corporis Christi recitari solent. Libertatem, quam Rituale videtur facere, absit, quod ego adimam, sed quoniam processio, de qua agitur, in gratiarum actionem videtur fieri, probarem magis, ea restricta manu inter psalmos, cantica, & hymnos, qui in processione pro gratiarum actione a Rituali dici præscribuntur. Sunt autem psalmus 65. *Jubilate Deo omnis terra, psalmum dicite*, psal. 80. *Exultate Deo adjutori nostro*, psal. 95. *Cantate Domino canticum novum, cantate Domino omnis terra*, psal. 99. *Jubilate Deo omnis terra, servite*, psal. 102. *Benedic anima mea Domino, & omnia*, psal. 116. *Laudate Dominum omnes gentes*, psalm. 148. *Laudate Dominum de cælis* cum duobus sequentibus, canticum *Benedicite omnia opera Domini Domino*, canticum *Benedictus Dominus Deus Israel*, & ex hymnis *Te Deum laudamus*, qui sane præ ceteris ad rem est valde appositus. Dixi & *cantica*, quia licet Rituale solos *psalmos* nominet, horum tamen nomine in casu etiam *cantica* implicite venire censeo, quæ Rituale in accessu etiam exprimit, & in recessu itidem dici posse concordes Auctores asserunt, & præcipue canticum *Benedicite omnia opera*, quod dubio procul ad rem quadrat admodum, & cum recensitum a Rituali sit inter preces dicendas in processione pro gratiarum actione simul cum cantico *Benedictus*, hæc utique in casu nostro dici posse videntur.

DECRETUM XII. CAP. IN ORDINE LXXX.

In feria VI. Parasceve Parochus, dum defert SS. Sacramentum ad domum infirmi pro ministrando ei viatico per vias publicas, recitat consuetos psalmos, & in fine illorum omittit ℣. *Gloria Patri*, & ingressus Ecclesiam, statim deponit Sacram pyxidem, & dimittit populum absque benedictione; quæritur, an sit laudandus? Resp. Non est reprobandus Parochus, qui defert SS. Viaticum infirmis feria VI. in Parasceve, dummodo private, & submissa, quinimmo submississima voce recitet psalmos consuetos per vias publicas, etiamsi dicat ℣. *Gloria Patri*, quia in tali circumstantia actio talis nihil habet esse cum functionibus Ecclesiæ hujus diei, & considerandum est, quod defertur cum stola, atque pluviali albi coloris, quando in feria supradicta color paramentorum est niger pro Ecclesiæ functionibus; ideoque si defert privatim pro aliqua necessitate, non est reprobandus, si populus absque benedictione dimittat, quia in publica Ecclesia non debet recondi. S. R. C. 15. Maji 1745. *in Lucana.*

I. PRiusquam aggrediamur Decreti expositionem, operæ pretium esse ducimus, ritum processionis prosequi, quem nobis Rituale per hæc verba describit; *Cum pervenerit ad Ecclesiam, ponit Sacramentum super altare, deinde dicit* ℣. Panem de cælo. Ubi ad Ecclesiam, & ad altare regressi fuerint, Sacerdos deponit pyxidem super corporale in medio altaris extensum, & explicatum mox genuflectit unico genu, quo facto descendit (retento velo) e suppedaneo in planum ante infimum altaris gradum, ubi si jam omnes, qui comitabantur processionem, Ecclesiam fuerint ingressi, præmissa genuflexione unico genu dicit versum *Panem de cælo.* Si vero processionem comitantes, nondum omnes Ecclesiam intraverint, Sacerdos utroque genu super infimum altaris gradum genuflexus maneat, manibus junctis ante pectus Sacramentum adorans, ut interim Ecclesiam plane ingrediatur populus, quo ingresso surgit celebrans, & laudatum dicit versum *Panem de Cælo.* Sunt, qui huic versui præmittunt, atque consueto ritu cantant *Tantum ergo Sacramentum*, sed horum usum aperte Rituale reprobat, dum versum *Panem de Cælo* statim dici mandat. Baruffaldus stropham *Tantum ergo Sacramentum* cum sequenti ideo non præscribi censet, quia jam dicta supponitur in itinere in hymno *Pange lingua gloriosi*, quem ipse in processionis reditu dici debere credit, sed quoniam Rituale in processione festi Corporis Christi, quando Sacramentum depositum est in altari pro repositione, adhuc *Tantum ergo Sacramentum* dicere mandat, etsi in itinere in hymno *Pange lingua* dictum fuerit, evidens argumentum fit, quam Baruffaldus allegat, non posse esse causam, sed magis, quia in tali circumstantia *Tantum ergo Sacramentum* dicendum non est.

II. *Deinde* ℣. Dominus vobiscum, *& orationem* Deus qui nobis sub Sacramento. Hæc quidem oratio semper dici debet, numquam vero ℣. *Dominus vobiscum*, etsi eumdem Rubrica assignet; rationem autem lector videat in Decr. 3. cap. 9.

III. *Deinde annuntiat indulgentias a summis Pontificibus concessas Sanctissimum Sacramentum comitantibus.* Absoluta oratione genuflectit Sacerdos unico genu, & mox se vertit ad populum, ita tamen, ut terga minime vertat ad Sacramentum, & populo alta voce annuntiat indulgentias plurimas, quas Summi Pontifices benigne concesserunt iis, qui SS. Sacramentum ad infirmos comitantur; id autem ad effectum, ut fideles libentiores, & frequentiores concurrant ad præstandum SS. Sacramento associationis obsequium, licet putemus postea, quod sufficiens sit, ut publicentur generice, neque necesse sit, recenseantur in specie.

IV. *Postea cum Sacramento in pyxide, velo cooperta, faciat signum crucis super populum, nihil dicens. Postremo illud in loco suo reponat.* Annuntiatis ut supra indulgentiis, Sacerdos vertit se ad Sacramentum, genuflectit unico genu, & surgens ascendit altare, iterum genuflectit unico genu, surgit, accipit pyxidem, humerali velo eam cooperiens, & cum eadem consueto ritu benedicit populum, faciens super eum crucis signum, & nihil dicens, & postea consueto item ritu eamdem pyxidem reponit intra tabernaculum, & in sacristiam revertitur. Dum autem reponitur Sacramentum, a fidelibus nihil canendum esse diximus in Decreto 8. cap. 9. quod omnino de-

bet

bet consuli, quia ibi dicta etiam procedunt in præsenti casu. Scite advertit Baruffaldus pulsandam esse campanulam benedictionis tempore ad monendum populum; id autem fiet cum campanula, quam ut supra pulsandam, & deferendam diximus in processione, & pulsatio fiet cum levibus nonnullis ictibus.

V. *Quod si ob difficultatem, aut longitudinem itineris, vel quia ea, qua decet, veneratione Sacramentum ad Ecclesiam commode reportari non possit, sumpta fuerit una tantum particula consecrata, ut dictum est, tunc ea infirmo administrata, Sacerdos prædictis recitatis precibus, eum manu benedicit, & una cum aliis privato habitu, extinctis luminibus umbella demissa, latente pyxide, ad Ecclesiam, vel domum quisque suam revertatur.* Quoties rationabili de causa solummodo una ex particulis consecratis ponitur in pyxidem, ea infirmo administrata, nulla alia amplius superest, cum qua benedicatur infirmus, qui propterea ne sine benedictione dimittatur, benedicendus decernitur cum externa Sacerdotis manu moris instar, qui tenetur in communione sanorum. An tunc Sacerdos benedictionem comitari debet cum iis verbis *Benedictio Dei omnipotentis Patris ✠ & Filii, & Spiritus Sancti descendat super vos, & maneat semper.* Rituale quidem tacet, sed quoniam ea adhibetur ex ejusdem præcepto in benedictione sanorum, dum post communionem benedicuntur Sacerdotis manu, quis dubitabit etiam in præsenti simili omnino casu, in quo non amplius infirmus benedicitur cum Sacramento omnium benedictionum fonte, sed sola Sacerdotis manu ea esse usurpanda? Cum autem tunc non amplius habeatur Sacramentum, quod ad Ecclesiam reportetur, idcirco cessat processio, sacris se sacerdos exuit vestibus, quas una cum umbella demissa, extinctis luminibus, & latente pyxide asportant ministri ad Ecclesiam, & ceteri cuncti ad res suas recedunt.

VI. Non desunt cultiora loca, & præcipue ubi iter breve est, aut sacrum viaticum defertur ad Ecclesiasticas, vel insignes personas, in quibus solet etiam adhiberi thuribolum cum incenso; id autem præter Rituale quidem est, quatenus nihil ejusmodi fieri mandat, sed absit, quod existimetur contra; eatenus namque abstinuit a præscriptione, ex ministrorum defectu, præsertim in casibus subitaneis, & repentinis, delatio viatici redderetur difficilis; ceterum cum diserte ab eodem præscribatur in aliis processionibus SS. Sacramenti, & ad hujus honorem admodum faciat, dubium esse non potest, quin Rituali sit magis congruum, quod adhibeatur, & præsertim in delationibus solemnibus, ejusmodi esse solet ea, aliæque similes, in quibus tempore paschali, aut in occursu aliarum solemnitatum Sacramentum ad infirmos defertur. Quoties autem adhibetur incensum, Sacerdos tum ante accessum, tum post processionis reditum incensabit Sacramentum, postquam super altaris mensam fuerit depositum, & clericum Parochum præcedens frequenti agitatione thuribuli de more incensabit itidem Sacram hostiam in accessu, & recessu, & insuper triplici ductu, dum cum ea benedicitur populus.

VII. Ad Decretum quod attinet, ab eo edocemur plurima, & primo quod in feria VI. Parasceves (idem judicium sit de toto tempore, quo Ecclesia in summo mœrore remanet ob dolorosam passionis, & mortis Christi recordationem, a Missa nempe feriæ V. usque ad Missam sequentis sabbati) deferri potest infirmis Sacrosancta Eucharistia, non quidem ex devotione, sed solummodo per modum *viatici*; necessitati enim omnes quidem parent leges, sed non devotioni privatæ, cui indulgendum non esse constat, quoties universalis Ecclesiæ leges obstant; communioni autem ex devotione aggregamus etiam illam, quæ licet detur per modum viatici, ex mera tamen devotione in eadem infirmitate replicatur. Secundo, quod psalmi in accessu, & processionis redito submissa, immo submississima voce dici debent, qua de re jam satis egimus in to. 3. cap. 15. Decr. 15., simile exponentes Decretum, quod exequiales preces privatim, & submissa voce dici mandat in secondo triduo majoris hebdomadæ. Tertio, quod in psalmorum fine dici potest ℣. *Gloria Patri*, quia in tali circumstantia actio talis nihil habet esse cum functionibus Ecclesiæ illius diei, ut rite subdit sanctio, ex qua cursim nobis inferri liceat, quod etiam ab eo, qui iisdem diebus officium B. Mariæ, aliasque preces extra divina officia privatim recitat, optime dici potest in psalmorum fine laudatus versus *Gloria Patri*. Quarto, quod paramentorum color adhuc debet esse albus, quia conformis esse debet, non officiis illius diei, cum quibus nihil commune habet, sed qualem Sacramentum exigit, quod per processionem defertur. Quinto, quod sine benedictione dimittendus est populus, quia Sacramentum recondi non debet in publica Ecclesia, sed in alio decenti loco extra Ecclesiam, ut magis diximus in Dec. 9. cap. 1.

DECRETUM XIII. CAP. IN ORD. LXXXI.

Non potest Episcopus prohibere Curato, ne administret Viaticum infirmis sine sua licentia. Congreg. Episc. 30. Octobr. 1640.

I. MOrerentur plurimi sine sacro viatico, si ad hujus administrationem licentia Episcopi necessaria foret; & hæc est causa, ob quam Episcopis, ne administrationem viatici suæ licentiæ alligent, Congregatio diserte prohibet. Ita quidem de die, sed quid de nocte, in qua juxta Decreta neque cadavera deferri possunt ad Ecclesiam sine licentia Ordinarii? Difficultatem dirimat Ritualis Rubrica: *Nocte hoc Sacramentum deferri non debet, nisi necessitas urgeat.* Processiones nocturnæ quam merito proscriptæ maneant, aut Ordinariorum licentiæ alligatæ, ubertim ostendunt plurima, quæ fuse dadimus in to. 3. cap. 15. Decr. 56., quare dubium non est, quod de nocte ad infirmos deferendum non est SS. Sacramentum, cujus administratio tunc temporis faciliorem item viam aperit dispersioni parvulorum fragmentorum, quæ de nocte non ita facile discernuntur. At cum sæpe sæpius repentina detur occasio morbi periculosi, necessitati nihilominus Rubrica succurrendum esse credidit, & ideo etsi processiones reliquæ, etiam funereæ, quæ differri commode possunt, aut anticipari, præsertim pro nocturno tempore, Episcoporum arbitrio, atque prudentiæ commissæ fuerint, non sic est de processione viatici, quæ cum dilationem quandoque minime patiatur, neque anticipationem, Parochorum judicio relinqui debuit, qui ceteroquin peccati noxam haudquaquam effugient, si facultate sibi facta abutentes, contra Rubricæ præceptum de nocte eam instituerint, aut sacrum viaticum administraverint extra necessitatis casum.

II. Quæ licet ita sint, ea tamen, quæ tradidimus in laudato Decreto id., aperte commonstrant nedum Episcoporum juris adhuc esse, sed insuper congruere, a prædictis nocturnis processionibus, præsertim quæ fiunt intempesta nocte, prohibere fœminas, ne scandalorum detur occasio, & spiritualium ruinarum, quæ si vitari minime valeant, haud dubitarem, solemnes ipsas processiones interdicere posse, atque præscribere, quod Sacramentum de nocte ad infirmos privatim, & sine associationis strepitu deferatur, quemadmodum & Ecclesia ipsa nocturnas vigilias sustulit, dum eas a scandalis expurgare posse desperavit, satius arbitrata, bonos prædictis pietatis privare officiis, quam perditis hominibus nefariorum scelerum occasionem ulterius permittere, & hanc ob causam consultius ego censeo, quod de nocte nonnisi privatim, & sine strepitu Sacramentum ad infirmos deportetur.

DECRETUM XIV. CAP. IN ORDINE LXXXII.

Laicis, qui intra claustra Regularium habitant, & illis acta serviunt, possunt Regulares Sacramentum Eucharistiæ & tempore Paschæ, ac extremæ unctionis ministrare, necnon in eorum Ecclesiis eisdem laicis sepulturam dare. Congr. Concil. sub mensem Junii 1587., & 25. Janu. 1738.

I. EN Decretum in *Mediolan.* editum, quod in Decr. 20. cap. 2. hic dari promisimus, sed cum in hoc uberem expositionem illud acceperit, morandum ulterius lectorem non esse putamus, qui ex ibi dictis facile eruere potest, laicos servos omnes, quos a præcepto communicandi in Paschate apud Parochialem Ecclesiam immunes fecimus, sacro item viatico, & extremæ unctionis oleo a Regularibus inconsulto Parocho refici posse. Quæ cum pariter ita sint de famulis, & famulabus Monialium, ideirco ea, quæ subsequenter dedimus in expositione Decreti 32. ejusdem capitis, ad sequentis (erit 55. cap. in ord. 83.) Decreti explanationem item deserviant: *An ad Parochos spectet in casu ultimæ infirmitatis Sacramenta ministrare famulis, & famulabus monialium sæcularibus, habitantibus in mansionibus sitis in atriis monasteriorum muro circumvallatis, & quæ sunt contigua Monasteriis, & habent portam, quæ clauditur. Resp. affirmative.* Congreg. Concil. 19. Sept. 1722. Quæ autem dicenda sunt de sacro viatico, aperta est Decretorum mens, quod æque currunt de Sacramento extremæ unctionis.

II. Regularium familiares, quos descripsimus in laudato Decret. 20., dubium esse non potest, quod sicuti ibidem apud Regulares in paschate communicare posse diximus, ita sacro refici valebunt viatico, & ungi oleo. At quid si intra monasterium quidem degant, sed alimenta solvant? Sequens Decretum (erit 56. cap. in ord. 84.) difficultatem dirimat: *Non potuere licite Regulares, irrequisito Parocho, Sacramenta administrare, & corpus tumulare in casu.* Congreg. Concil. 29. Janu. 1718. Hic autem erat casus: Comes Eustachius Pallio, conjuge defuncta, se contulerat ad Conventum Fratrum Eremitarum Ordinis S. Augustini, & in eo, solutis Conventui alimentis, vitam indutus habitu sæculari ducebat, & cum postmodum lethali morbo correptus fuerit, a Religiosis illius conventus irrequisito Parocho, administrata eidem fuere Sacramenta viatici, & extremæ unctionis, atque deinde ejus cadaver sepulturæ traditum. Sola itaque habitatio intra Monasterii septa non sufficit ad eximendos sæculares a jurisdictione Parochorum, nisi insuper victum gratis consequantur. Ab hac tamen lege excipe puellas habitantes in Monasteriis monialium educationis gratia, quæ etsi solvant Conventui alimenta, ex dictis citato superius loco etiam in Paschate a confessario monialium communionem recipiunt.

III. Pro coronide sit Decretum, quod (erit 57. cap. in ord. 85.) editum quidem est in favorem Theatinorum, sed ceteris Regularibus Ordinibus commune est per amplas communicationis Bullas: *Ut Patres Theatini Sacramenta Eucharistiæ, etiam pro viatico, ac extremæ unctionis administrare valeant ceteris clericis, ac Fratribus Congregationis hujusmodi, ac etiam mercenariis famulis, operariis, & servis eorumdem, ac quibusvis hospitibus, etiam secularibus, & extraneis, quos in locis, vel habitationibus Congregationis hujus-*

modi

modi tunc reperiri contigerit etiam Diœcesanorum locorum, & Sacerdotum Curatorum quorumcumque, etiam in quorum civitatibus, & Diœcesibus, Ecclesiarum Parochiæ, respective Ecclesiæ, & loca ipsorum Congregationis, nunc, & pro tempore fuerint, aut aliorum quorumcumque licentia minime petita, nec obtenta, & in casu, quo non daretur spatium petendi talem licentiam, propter repentinam necessitatem, etiam quibuscumque aliis personis, quæ in hujusmodi necessitate intra Ecclesias, collegia, domos, & habitationes Congregationis prædictorum reperiri contigerit, ac extra illa, aliis quibuscumque infirmis, etiam in mortis articulo constitutis, ubique in casu necessitatis supradicta, etiam nulla ad hoc per eos petita, nec eis concessa licentia cujusvis Curati, concedit Pius V. in Constitut. *Ad Immarcessibilem* 13. Februar. 1567.

IV. Vi itaque hujusmodi constitutionis fit Regularibus privilegium administrandi viaticum, & extremam unctionem mercenariis famulis, operariis, & hospitibus, qui in illorum domibus detineantur infirmi, absque licentia Ordinarii, & Parochi; aliis vero quibuscumque ægrotantibus vel intra, aut extra monasteria, nonnisi in casu necessitatis, & quatenus ob repentinam necessitatem non detur spatium petendi licentiam, & huc spectat præcedens Decretum, quod eatenus prædicto comiti Sacramenta a Regularibus administrari non potuisse declaravit, quia licentiam a proprio Parocho non petierant, etsi tale spatium habuerint, ut Ordinarius eisdem inhibuerit prædicta præstare. Hæc autem differentia est inter infirmos intra claustra, & extra, quod ad communicandos existentes extra, quatenus tempus adsit, requiritur licentia petita, & obtenta, ad communicandos vero existentes intra claustra, sufficit, licentia petita, licet non obtenta, quia cum Parochorum jurisdictio exerceri non valeat in locis Regularibus, & immunibus, ad quorum propterea Ecclesiarum januam etiam cadavera suorum Parochianorum, dum ea ad sepulturam deducunt, jubentur dimittere, omnino irrationabiliter illam denegarent, exponerentque infirmum manifesto periculo immunitum decendendi sine adeo utilibus, & necessariis Sacramentis.

V. Semel licentia ut supra petita, & communicato infirmo per modum viatici, quoties idem mortis periculum per aliquot dies perduret, prædictus infirmus, etiam non jejunus, & per modum viatici absque alia licentia a Regularibus iterum communicari potest, quia tunc ille communicat, non ex præcepto, sed ex mera devotione; & sic nedum infirmus intra claustra, sed etiam extra consistens, quia quoad administrationem Eucharistiæ ex devotione privilegia Regularium non sunt limitata neque ad vices, neque ad loca. Quoniam tamen Regularibus fas esse non potest SS. Sacramentum per plateas deferre, idcirco quoad communionem prædictam laudata facultate extra claustra uti non poterunt, nisi quatenus ipsi celebraverint in oratorio domus, & ex hoc Sacramentum ad infirmum deportent.

VI. Periculosam assumpturi navigationem, mulieres partui proximæ, milites contra inimicos pugnaturi, aliique similes, qui mortis periculo se exponunt, etsi quandoque in eo periculo esse possint, in quo ex divino præcepto obligentur ad communicandum, ex universali praxi licite apud Regulares indiscriminatim communicant; nec ex Auctoribus desunt, qui idipsum asserunt de damnatis ad mortem, sed cum horum periculum sit nimis præcisum, imminens, & evidens, non crederem, id tuto sustineri posse. Quos extra casus, aliosque similes, prout particularium Ordinum privilegia ferunt, si qui ex Religiosis sacrum viaticum sæcularibus personis administraverint, vel extremam unctionem, incurrunt excommunicationem reservatam, de qua in Clem. 1. de privil. Hæc tamen excommunicatio, ut incurratur, requiritur præsumptio, ut patet ex textu, qui cum pariter plectat *Religiosos* administrantes prædicta Sacramenta *personis sæcularibus*, in sua dispositione minime comprehendit Novitios, qui in odiosis non veniunt Religiosorum nomine, neque casum, in quo administrentur Sacramenta Religiosis alterius Ordinis. Dicimus *Religiosis alterius Ordinis*, quia quod spectat ad Religiosos sui Ordinis, dubium esse non potest, quod suorum correligiosorum privativi juris est, eosdem communire extremis Sacramentis, in quocumque loco, etiam extra Monasterium, detineantur infirmi, absque eo quod impediri valeant a Parochis, aut necesse sit, eorum licentiam exquirere, quibus propterea etiam inconsultis in to. 3. cap. 14. Decr. 14. jam decisum vidimus eorum item cadavera a Regularibus ad proprias Ecclesias deferri posse, etiamsi a Curatis Sacramenta recepissent in necessitatis casu. Quoniam tamen non desunt Parochi, qui irrationabiliter quidem offenduntur, & conqueruntur, dum intra proprias Parochias sacramentum publice a Regularibus asportare vident, idcirco Regulares, quibus summæ curæ est rixarum, & querimoniarum quamlibet occasionem tollere, non semel vidi, qui benigne permittunt, a Parochis usque ad infirmi domum Sacramentum deferri, & hoc sumpto ipsi postea infirmum communicant, quando beneficio oratorii non possunt media celebratione Missæ infirmum privatim communicare, aut per asportationem Sacramenti ab aliqua vicina Regulari Ecclesia.

DECRETUM XVIII. CAP. IN ORDINE LXXXVI.

Jus administrandi Sacramenta Canonicis, & Beneficiatis Ecclesiæ Cathedralis infirmis, & habitantibus in alienis Parochiis, spectat ad Parochum domicilii, seu habitationis, non vero ad Parochum Cathedralis. Congreg. Concil. 16. Martii 1680., 12. Maji 1685., 11. Septemb. 1694., 17. Septemb. 1695., & 26. Septemb. 1699.

I. PArochiarum divisionem, quam S. Evaristus Summus Ecclesiæ Pontifex inchoante sæculo secundo demandavit, postmodum sub Valeriani persecutione suppressam, S. Dionysius fine tertii sæculi iterum explevit, seu verius restituit, ut ex sua Epistola relata *in can. Ecclesias* 13. *qu.* 1., & denique Tridentina Synodus *sess.* 24. *cap.* 13. *de Reform.* per generale Decretum ubique locorum fieri præscripsit: *In iis Civitatibus, ac locis, ubi Parochiales Ecclesiæ certos non habent fines, nec earum Rectores proprium populum, quem regant, sed promiscue petentibus Sacramenta administrant, mandat S. Synodus Episcopis pro tutiori animarum eis commissarum salute, ut distincto populo in certas, propriasque parochias, unicuique suum perpetuum, peculiaremque Parochum assignent, qui eos cognoscere valeat, & a quo solo licite Sacramenta suscipiant, aut alio utiliori modo, prout loci qualitas exegerit, provideant. Idemque in iis civitatibus, ac locis, ubi nullæ sunt parochiales, quamprimum fieri curent, non obstantibus quibuscumque privilegiis, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus.*

II. In hujus executionem Decreti, ubi prædicta Parochiarum divisio præcedenter facta non fuerat, inducta extitit vel per distinctionem locorum, aut familiarum, portione sua iisdem assignata Ecclesiæ Cathedrali, licet non desint loca aliqua, quorum Cathedrales sibi nullam reservarunt portionem. Qui respectiva inhabitant loca, aut sunt ex prædictis familiis, consequenter respective assignato ita subsunt Parocho, ut *ab hoc solo licite Sacramenta suscipiant*, quemadmodum Tridentinum ut supra definit, nec exceptionem ullam habet de Canonicis, aut Beneficiatis Ecclesiæ Cathedralis, qui propterea si alienas Parochias inhabitant, a Parocho domicilii, non Ecclesiæ Cathedralis Sacramentis communiri debebunt, sicuti disserte statuit præsens Decretum; quod verum esse etiam ubi Parochiarum distinctio facta reperitur per determinatas familias, ita ut administratio Sacramentorum spectet adhuc in casu ad proprium dictarum familiarum Parochum, sequens Decretum (erit 19. cap. in ord. 87.) dubitare non sinit: *Ubi Parochiæ distinctæ sunt per determinatas familias, administratio baptismi, aliorumque Sacramentorum spectat ad proprium dictarum familiarum Parochum, & non ab Archipresbyterum Collegiatæ, seu matricis.* Congr. Concil. 24. Maji 1732. Id autem dictum esse volumus, sive Cathedralis, aut Matrix sibi portionem reservaverit, vel non, quia inde non fit, quod tales familiæ, aut loca pascenda assignata non sint proprio Parocho, ad quem propterea nihilominus, opus est, privative spectet Sacramentorum administratio, ut respectiva loca, aut familias cognoscere valeat.

III. Hinc cum in vim matricitatis, ac superioritatis competentis Ecclesiæ Cathedrali tamquam universali Parochiæ totius Civitatis, & Diœcesis, Cathedralis Ecclesia Eugubina exercere posse contenderet nonnulla jura parochialia etiam in alienis Parochiis, & præcipue administrandi Sacramenta quibuscumque clericis, & Sacerdotibus infirmis, quamvis in alienis Parochiis degentibus, sequens (erit 20. cap. in ord. 88.) prodiit Decretum: *Parocho Cathedralis non licet ministrare Sacramenta quibuscumque clericis, & Sacerdotibus infirmis, & in alienis Parochiis commorantibus, sed id competit privative Parochis Domiciliariis.* Congr. Concil. 2. April. 1729. Quod item præcedenter ab eadem Congregatione statutum fuerat die 30. Sept. 1628., & quidem non obstante antiqua consuetudine, quam prædicta Cathedralis contendebat habere, quia sufficienter non probabatur, & ideo terminanda erat causa secundum jus commune, ut eadem Congregatio asserit in præcedenti alio Decreto contra eamdem Cathedralem, quod propterea hic adducendum esse puto, & erit 21. cap. in ord. 89. *Non est probata consuetudo, & idcirco terminanda est causa secundum jus commune, videlicet, quod quando quis in una Parochia moritur, & in alia sepelitur, benedictionem in domo mortui faciat circa corpus proprius Parochus, qui stolam deferens a domo defuncti usque ad Ecclesiam, in qua corpus sepeliendum erit, aliis omnibus præcedere debet, in Ecclesia vero, in qua Corpus sepelitur, officium faciet circa corpus, & aliis præcedat Parochus ipsius Ecclesiæ, & ita ut supra in Civitate Eugubina inter Curatum Ecclesiæ Cathedralis, & Curatum S. Petri Monachorum Olivetanorum servandum esse censuit, & declaravit, atque servari mandavit quibuscumque non obstantibus.* Ead. Congr. 5. Julii 1614. Uti autem quod ad exequias attinet, secus faciendum esse, quatenus probaretur consuetudo, illa Decreti verba innuunt: *Non est probata consuetudo, & ideo terminanda est causa secundum jus Commune*, ita non minus designant, licere Cathedralis Parocho in alienis Parochiis Sacramenta administrare, quoties eidem assistat legitima consuetudo, quemadmodum in simili dicebamus in Dec. 8. cap. 2., quod consulendum omnino est, ut habeantur limitationes, quibus itidem præsens subest Decretum principale.

DECRETUM XXII. CAP. IN ORDINE XC.

Servari debet dicta cæremonia thurificandi SS. Sacramentum inclusum in pyxide, cum defertur pro Viatico infirmis, & cum ipso benedicitur populus. S. R. C. 21. Junii 1738. *in Ulisb. Orient.*

I. ÆQuum est, dentur preces, quæ in Sacram Congregationem fuerunt deductæ, ut inde tutiori calamo expositionem proferre valeamus: *Rappresenta umilmente all' EE. VV. il Capitolo, e Canonici della Cattedrale di Lisbona Orientale, qualmente per uso antichissimo, e senza memoria d' Uomini, quando il Parroco di detta Cattedrale porta il SS. Sacramento per Viatico agl' infermi, e dà la benedizione al popolo con il Santissimo chiuso nella pisside, l' incensa uno, o due Canonici, o Sacerdoti, che sono obligati, ed ordinariamente sono due Canonici, che accompagnano il Santissimo per li statuti di detta Cattedrale approvati dalla S. Sede Apostolica, e Costituzioni dell' Arcivescovo in modo tale, che tanto li Sacerdoti, come li Canonici, che il Presidente del Coro mandatì ad accompagnare il SS. Viatico, sono contati nel coro, quando in esso cantano il mattutino, ed altre ore dell' offizio divino. Ma perchè, Eminentissimi Signori, è stata riprovata dal Maestro di Ceremonie di detta Cattedrale quella d' incensare il Santissimo rinchiuso nella pisside, quando il Parroco dà la benedizione, e non ostante detta riprovazione, ha ordinato il Capitolo oratore, si osservasse la detta cerimonia d' incensare il santissimo nel suddetto atto per rendergli maggior culto: pertanto supplicano l' EE. VV. a degnarsi graziarli con dichiarare, se devono, o no osservare detta cerimonia, che lasciando di farla, seguirà scandalo al popolo.*

II. His præsuppositis, ex Decreto inferri volumus primo, idipsum servandum esse, ubicumque similis haberetur consuetudo, quæ cum cedat in maximum SS. Sacramenti honorem, cui numquam satis honoris, & laudis tribui potest, digna videtur, ut etiam induci valeat, ubi non esset inducta. 2. SS. Sacramentum, quod defertur ad infirmos, licet in pyxide clausum, per viam incensari posse, & dum cum eo in Ecclesia benedicitur populus, & quod id fiat, conveniens admodum saltem esse, licet postea non putemus necessarium ob silentium, quod super incensationem Rituale servat in tali circumstantia; ea enim Decreti verba *servari debet*, absolutam necessitatem incensationis, aut præceptum nequaquam imponunt, sed solum stante immemorabili consuetudine, in cujus suppositionem Decretum procedit. Ex his uberem confirmationem accipiant ea, quæ superius diximus de thuribulo, cujus usum laudavimus in processionibus præsertim solemnibus, in quibus defertur SS. Viaticum.

CAPUT SEXTUM.

De Asservatione SS. Sacramenti.

SAcrosanctam Eucharistiam a primordiis usque Ecclesiæ in templis asservari consuevisse, præsertim ut præsto haberetur pro communione infirmorum, pluribus Sanctorum Patrum, & Conciliorum testimoniis late comprobant Casalius *de vet. Christian. rit. cap.* 13., Bona *rer. liturg. lib.* 2. *cap.* 17. *nu.* 8., atque Mabillon *liturg. Gall. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 9. Consimili de causa *in cap. Presbyter* 93. *de consecr. dist.* 3. asservatio ejusmodi reperitur indicta: *Presbyter Eucharistiam semper habeat paratam, ut quando quis infirmatus fuerit, statim eum communicet, ne sine communione moriatur*, & in cap. 3. de offic. Archipresb. præcipitur Archipresbytero curare, *ut in sacrario Eucharistia Christi propter infirmos non desit*. His novissime accessit Rituale Romanum, quod *de Euch. Sacram.* eadem quidem de causa Eucharistiam custodiri mandat; sed quoniam tunc in Ecclesia inoleverat usus communionis fidelium sanorum extra Missam, ubi primitus ut plurimum communicabant intra Missam, in causam item producit communionem fidelium extra Missam, & particulas consecratas asservandas rite præcipit in eo numero, *qui usui infirmorum, & aliorum fidelium communioni satis esse possit.*

Quæ licet ita sint, præcipue tamen persecutionum temporibus, in quibus fideles ad sacram communionem una convenire nequibant, nec in publico loco Eucharistia tuto servari poterat, tum ex defectu Ecclesiarum, tum ne Gentilium (quod etiam proximis temporibus Acatholicorum perfidia renovatum fuisse ingemus) irrisioni, & profanationi exponeretur, non semel diximus antiquis Christianis fuisse permissum, particulas Eucharistiæ ad proprios lares deferre, easque ibi privatim asservare, ut quoties opus fuisset, & præsertim quando ad martyrium trahebantur, iisdem se possent reficere, ut commemorant S. Hieronymus *epist.* 50., S. Cyprianus *in lib. de lapsis n.* 92., *& in lib. de spectaculis*, Tertullianus *lib. de orat. sub fine*, *& lib.* 2. *ad uxorem*, & innuitur in lectione, quæ legitur in Breviario 13. Augusti: *Hyppolitus a S. Laurentio baptizatus domi suæ, dum Eucharistiam sumeret, comprehensus.* Diximus *præcipue persecutionum temporibus*, quia & Eremitis solitarie viventibus, aliisque concessam item fuisse, atque a navigantibus in itinere secum delatam, non desunt argumenta plurima, quæ recoli possunt apud Casalium *loc. cit.*

Verum cum tepescente pristina fidelium charitate, quandoque hoc venerabile Sacramentum non minori reverentia acceptum, quam conservatum fuerit, præcipue reddita Ecclesiæ pace, mos illud asservandi in privatis domibus, abrogatus fuit, atque statutum, in Ecclesiis tantum servari posse, sicuti laudata jura non obscure innuunt, & Concilium Cæsaraugustanum II. *can.* 3. per hæc verba expresse decrevit: *Si quis Eucharistiæ gratiam acceptam in Ecclesia non consumpserit, anathema sit.* Et erui item potest ex cap. *statuimus* 1. de custodia Euch., ubi præcipitur, quod in cunctis Ecclesiis Eucharistia sub fideli custodia clavibus adhibitis conservetur, ne possit ad illam temeraria manus extendi ad aliqua horribilia, vel nefaria exercenda.

DECRETUM I. CAP. IN ORD. XCI.

Sanctissimum Sacramentum conservandum est in qualibet Parochiali. Congr. Episc. 28. Janu. 1603.

I. POtissimam ex rationibus, ob quas assidue in Ecclesiis asservatur Eucharistia, ex recensitis monumentis eam esse constat, ne ex ejusdem defectu quandoque infirmos sine sacro viatico ex hac vita contingat decedere, quare evidens fit, opus esse, quæcumque eam asservet Ecclesia, quæ cum subditum habeat populum, eadem indiget pro communione infirmorum. Hujusmodi quælibet est Parochialis Ecclesia, & ideo quæcumque ad illam assidue asservandam rite obligatur, & quidem licet pauper sit, ut sequens (erit 2. cap., in ord. 92.) definit Decretum: *Quantumvis paupere; quod si redditus, & societas non sufficiat, instituatur quæstor, vel eleemosynarum collector.* Ead. Congr. 14. Martii 1614., & Congreg. Concil. 22. Martii 1594. Ubi vides similiter iri provisum pro casu, in quo ad occurrentes sumptus lampadis, aliarumque rerum non sufficiant Ecclesiæ redditus, aut societas SS. Sacramenti, quæ in qualibet Parochiali instituta supponitur; instituendus enim indicitur quæstor, vel eleemosynarum collector, quibus mediis necessarii sumptus suppleantur.

II. Hinc expositum simul manet Decretum aliud (erit 3. cap., in ord. 93.) *& in Regularium Ecclesiis, quæ de hoc habent privilegium.* Ead. Congr. Episc. 25. Maji 1635. ut namque advertit Bordonus *var. resol. par.* 1. *res.* 20. *num.* 29. Regularium utriusque sexus Monasteria subditos fideles habent, suos nempe Religiosos, quos tanquam ab Ordinariorum, & Parochorum jurisdictione immunes, vi Apostolicorum indultorum, quibus late perfruuntur, independenter a Parochi interventu ubique locorum communicare assuescunt. Naldus *verb. Eucharistia num.* 19. privilegium aliud agnoscit in Regularibus; cum enim, ait ipse, Summi Pontifices iisdem concesserint, ut quoties opus fuerit, possint administrare fidelibus SS. Eucharistiam, per consequens iisdem impertiti similiter sunt facultatem asservandi continuo venerabile hoc Sacramentum, quod alias eisdem ministrare minime possent, quoties fuerint requisiti.

DECRETUM IV. CAP. IN ORDINE XCIV.

Extra Parochiales Ecclesias non conceditur retineri assidue Eucharistia. Congr. Episc. 15. Janu. 1610.

I. ECclesiis, quæ subditum non habent populum, ea, quam in Parochialium favorem dicebamus, non assistit ratio, ut propterea, uti Parochiales, ita & ipsæ sacram Eucharistiam assidue retinere valeant ad pascendum populum. Hinc Benedictus XIV. *to.* 5. *notif.* 17. nos monet, rem jam esse apud Romanas Congregationes communiter receptam, in inferioribus nempe Ecclesiis SS. Sacramentum asservari non posse sine expresso Apostolico indulto, unde apud Genuensem *in Praxi cap.* 110. Congregatio Concilii definiisse refertur: *Ecclesiæ non Parochiali ab Ordinario concedi non posse, ut in ea retineatur SS. Sacramentum Eucharistiæ solum pro adoratione, sed requiri licentiam Sedis Apostolicæ. Quod si Episcopus talem licentiam concesserit, licentiam ipsam nullam esse.* Consimiles decisiones leguntur apud Ventriliam *Annot.* 2. *ad §. unic. num.* 16., sed nobis placet, rem hanc authenticis, quæ fundimus, Decretis statuere; & erunt 5. 6. 7. cap. in ord. 95. 96. 97. *Episcopus concedere non potest Ecclesiæ non Parochiali, ut in ea retineatur SS. Sacramentum Eucharistiæ, sed requiritur licentia Sedis Apostolicæ.* Cong. Concil. 3. Martii 1668., & 3. Janu. 1683. *Confraternitates retinere non possunt in earum Oratoriis sine peculiari Sedis Apostolicæ indulto SS. Eucharistiæ Sacramentum.* Ead. Congr. 19. Aug. 1690., & 17. Novemb. 1691. *In Ecclesiis Confraternitatum, neque Parochialibus, neque Regularibus, retineri non potest SS. Eucharistiæ Sacramentum sine speciali indulto Sedis Apostolicæ.* S. R. C. 10. Dec. 1703. approbante Clem. XII. Januar. 1704.

II. Quæ Decreta de conservatione assidua certe debent intelligi, non de temporanea, & pro aliquibus tantum diebus, quam ab Episcopo indulgeri posse, ostendunt Decreta omnia, quæ licentiæ Ordinariorum adigant expositionem publicam SS. Sacramenti, quæ sine hujus temporali conservatione fieri non potest. Huc spectat dictio *Assidue*, quam principale tenet Decretum, in quod non casualiter irrepsisse, sed consulto fuisse positam, nobis credere lubet, ut hinc daretur intelligi, inhibitionem latere in licentia pro conservatione assidua, non temporali, pro qua si Episcopi dispensare non possent, non

satis,

satis, cum de facili in contingentiis Sedes Apostolica non valeat adiri, provisum foret fidelium commodis, & devotioni, Ecclesiarum decori, & ingruentibus necessitatibus, quæ non semel postulant, ut SS. Eucharistia in nonnullis Ecclesiis non Parochialibus, nec Regularibus ad tempus asservetur, vel pro expositione, vel processione facienda, aut ad satisfaciendum votis populi, qui pro devotione in aliquibus solemnitatibus ad easdem confluit communicaturus, sive pro communicando graviter ægrotante, ad quem alias a longe, vel cum magno incommodo, seu periculo Sacramentum deferri necesse foret.

III. Non sic est de conservatione assidua, pro qua cum tempus suppetat adeundi Sedem Apostolicam, Episcoporum esse non potest, super ea facultatem facere. Equidem non desunt Decreta aliqua, per quæ probatur, ut Episcopi indulgeant, quod in aliquibus Ecclesiis non Parochialibus asservari possit SS. Eucharistiæ Sacramentum, sine tamen præjudicio Rectorum Ecclesiarum Parochialium, intra cujus limites sitæ sunt, uti habetur *in Savon.* 2. *Aug.* 1642., *in Ortana* 2. *Maji* 1648., & *in Januen.* 15. *Maji* 1655., sed hæc Decreta prædictam facultatem Episcopis non universim, & simpliciter faciunt, sed solum in particularibus casibus, in quibus pro gratia apud Sedem Apostolicam supplicatum fuit, rem committunt prudentiæ, & Episcoporum arbitrio, ut quatenus expedire crediderint, super prædicta facultate valeant indulgere, sine præjudicio tamen jurium Parochialium, & quandoque cum clausulis, & restrictivis, quas ipsi apponendas putaverint, sicuti novissime sacra Congreg. Episc. præstitit *in Lucen.* 16. *Nov.* 1708., unde haudquaquam Episcopi facultate instructi dici possunt concedendi Ecclesiis non Parochialibus retentionem assiduam SS. Eucharistiæ.

DECRETUM VIII. CAP. IN ORD. XCVIII.

Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum conservari potest in Ecclesiis etiam non Parochialibus, si ab immemorabili fuerit in iisdem asservatum. Cong. Concil. 27. Apr. 1709.

I. EN Ecclesias alias, quæ licet Parochiales non sint, assidue Eucharistiam valent asservare, quibus scilicet assistit immemorabilis consuetudo, quam cum non reprobent laudatæ sanctiones, non solum legitimum jus tribuit, sed potis & est in eodem jure Ecclesias tueri, quemadmodum præsens definit Decretum, & prius statuerat productum aliud S. R. C. 10. Dec. 1703., quod quidem ad asservandum SS. Sacramentum in Ecclesiis neque Parochialibus, neque Regularibus speciale Sedis Apostolicæ indultum exposcit, sed excipit casum consuetudinis immemorabilis, vel centenariæ. Tres itaque sunt tituli, quorum unus si assistat Ecclesiis, hæ valent assidue conservare Eucharistiam, non item, si nullus. Horum titulorum sequens (erit 9. cap. in ord. 99.) meminit Decretum: *Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum asservandum est uno tantum in loco cujuscumque Ecclesiæ, in qua custodiri debet, potest, aut solet.* Congr. Episc. 13. Oct. 1620. *Debet* namque designat Parochiales, aliasque Ecclesias, quæ subditum habent populum, *potest*, quæ speciale Apostolicæ Sedis indultum assecutæ sunt, & denique *solet*, quæ immemorabili, vel centenaria consuetudine gaudeat.

II. Quæ lex etiam afficit hospitalia ipsa, atque collegia virorum, vel fœminarum conservatoria, erga quæ etsi Sedes Apostolica se præbeat facilem in concessione, non inde tamen fit, quod apud eamdem pro gratia non debeant supplicare, eamque obtinere, nisi iisdem suffragetur alter ex recensitis titulis, Parochialitatis scilicet, vel consuetudinis. Hinc cum conservatorium mulierum sub invocatione SS. Philippi, & Jacobi Civitatis Neapolitanæ pro conservatione assidua sacræ synaxis supplices preces exhibuisset apud sacram Congregationem Concilii, hæc die 2. Julii 1707. annuendum non esse censuit, licet postmodum annuerit 17. Aprilis 1709. ad ostensionem Diplomatis Sixti V. prædictam facultatem amplissime concedentis. Celebris item est causa *in Toletana*, quæ apud eamdem Congregationem pluries fuit agitata inter Parochos, & Congregationem nonnullorum Sacerdotum, quæ cum erexisset quoddam hospitale, supplicabat tum pro confirmatione, tum pro facultate retinendi sacram Eucharistiam, & administrandi Sacramenta infirmis independenter a Parochis. Profecto autem fallor, si quis inde non inferat, quod opus est, etiam pro hospitalibus, aut conservatoriis, aliisque id genus piis locis, privilegio Apostolico pro conservatione assidua SS. Eucharistiæ, quoties ex prædictis alium legitimum non habent titulum.

III. Ad unum cujuscumque Ecclesiæ locum quod attinet, in quo juxta Decretum tantummodo Eucharistia conservari debet, sermo ibi est de asservatione continua, quæ quidem ad fines omnes, ob quos conservatur, sufficit, non autem de temporanea, quæ in alio etiam altari quandoque congruis de causis optime haberi potest, puta ad altare, in quo facienda est expositio, vel facta fuit repositio, donec consummatur, aut si ibi Sacramentum deponatur causa illud administrandi cum majori commoditate tempore maximi concursus, eo tempore, quo impeditum esse debet altare, in quo assidue custoditur. Quam ex D. Carolo alias item produximus, ad rem admodum facit causa, ut videlicet in solemnioribus festivitatibus, in quibus frequens utriusque sexus communicat populus, viri communicent in diverso altari ab eo, in quo fœminæ communicant; & id ad præcavenda complura incommoda, quæ ex promiscuo accessu non semel exoriuntur.

DECRETUM X. CAP. IN ORDINE C.

Tabernaculum regulariter debet esse ligneum, extra deauratum, intus vero aliquo panno serico decenter contectum. Cong. Episc. 26. Octob. 1575.

I. PRo tabernaculo deservierunt olim columbæ quædam argenteæ, vel aureæ, super altare pendentes, quarum meminit Baronius *an.* 57. *n.* 152., & Surius in vita S. Basilii, a quo introductus creditur ritus hujusmodi, qui superlea adhuc est in nonnullis Galliæ Ecclesiis. In base crucis super altare item asservatum fuisse SS. Sacramentum, non leve argumentum suppeditat Concilium Turonense II. *cap.* 3., in foraminibus autem muri, sicuti nunc conservatur oleum sanctum, tradit Macrus verb. *ciborium*, ubi testimonium prædicti usus asserit perhiberi a plurimis foraminibus, quæ reliqua adhuc sunt in multis Ecclesiis. Huc fortasse collineat dysticon illud Paulini *ad Sever. epist.* 12., positum e dextera parte absidis Ecclesiæ S. Felicis, ubi asservari solebat Eucharistia.

Hic locus est veneranda penus, qua conditur, & qua
Promitur alma sacri pompa ministerii.

II. In usu modo est tabernaculum positum super altare, cujus materiam, & ornamenta satis quidem Decretum describit, sed dum adhibet dictionem *Regulariter*, ebliti, censeatur inhibitum, illud confici ex alia nobiliori materia solida, cujusmodi sunt marmora, aliique pretiosi lapides, ex quibus compactum, in insignioribus plerumque eminet Ecclesiis. Præ locis ceteris in hoc effulsit admodum Belgium, ut patet in Ecclesiis, quæ hæreticorum furoribus ibi supersunt; immo & in plerisque per illos prolanatis reliquiæ se ostentant, ceu monumenta avitæ pietatis, & novitiæ improbitatis functus, & testimonia. Unum non vulgare visitur in Ecclesia Abbatiæ S. Gertrudis Lovanii, sed apprime præstat aliud excellens, & sumptuosum in Ecclesia Religiosorum Præmonstratensis Ordinis, sita in Campania Brabantina vico vulgo *Tengerloo*, cui inscripti sunt hi versus.

Quid stas, & lapides pulchros miraris, & artem?
Cerne, quod interius sit Deus Omnipotens;
Hoc te non moveat, quod pulchra ædicula facta est,
Omnis nam pulchri hic conditor occluditur.
Auctor mundanæ hic fabricæ concluditur intus,
Flecte genu supplex, Numina sancta colens.
Non hanc quis celebri Salomonis conferat ædi.
Non umbras, verum sed capit ipsa Deum.

III. His autem in locis, seu tabernaculis non nuda, & immediate reponebatur, uti neque modo retinetur SS. Eucharistia, sed in hierotheca, seu loculo argenteo, quam pyxidem Rituale nuncupat: *Conserventur in pyxide ex solida decentique materia, eaque munda, & suo operculo bene clausa, albo velo cooperta, & quantum res feret, ornata in tabernaculo clave obserata.* Suum itaque velum, quo cooperitur, pyxis habere debet, & cum illud deserviat ad tegendum vas, in quo immediate continetur Christi Corpus, propterea rite decernitur coloris albi, qui mysticis pluribus de causis sacræ Eucharistiæ tribuitur. Velum illud ut minimum debet esse sericum, Divus vero Carolus illud exoptat auro, argentoque contextum cum suis fimbriis circumquaque ex eadem materia dispositis.

IV. Formam, seu figuram pyxidum late describit Marcellus Cavalieri Patruus meus in suo Libro *Rettore eccl. tit.* 5. *num.* 17., ubi denique artificum libito indulgens, hoc unum subdit, quod in operculo ex eadem materia elaborato, adsit crux eminenter surgens, vel imago Christi resurgentis. Qua autem ex materia pyxis cum suo operculo esse debeat, laudata Rubrica minime definit, sed contenta est, *sit ex solida, decentique materia*; decens autem simul, & solida materia certe aurum est, vel argentum, sicut idem statuit S. Carolus *Act. par.* 4. *lib.* 2., licet ubi ob inopiam neque aurum, neque argentum adhiberi possunt, Episcopi judicio toleret, ut fieri possint ex aurichalcho, aut stanno, sed terso, & perpolito. Quæ integra stare credimus, licet sequens Decretum (erit 11. cap., in ord. 101.) pyxidem ex argento conflatam postulet: *Sanctissimum Sacramentum teneri non debet in vasculis eburneis, sed in pyxide argentea, intus inaurata.* Ead. Congreg. 26. Jul. 1588. Aurum namque, quod nobilior materia est, & quo argentum ipsum pyxidis intus circumliniri præcipitur, certe censeri non potest exclusum; cetera autem metalla necessitas, cui omnes parent leges, tolerari posse comprobat, dummodo sit intus inaurata. Pyxidem demum vitreas, & ligneas, quales etiam olim calices fuisse noscimus, certe Rituale non patitur, primas, quia non sunt ex materia *solida*, sed admodum fragili, secundas, quod non sint ex *decenti*. Et sane dum Decretum excludit *eburneas*, a fortiori utique ligneas, quæ minus adeo aptæ sunt, & decentes, ut his magis eburneæ præferendæ forent, ubi neque ex metallis possent haberi.

DECRETUM XII. CAP. IN ORD. CII.

Tabernaculum SS. Sacramenti in Cathedralibus non debet esse in altari majori propter functiones Pontificales, quæ fiunt versis renibus ad altare; in Parochialibus vero, & Regularibus debet regulariter esse in altari majori tanquam digniori, Congr. Episc. 10. Febr. 1579., & 29. Nov. 1549.

I. AD Cathedralem quod attinet, en quæ disponit Cæremoniale Episc. lib. 1. cap. 12. *Licet Sacrosancta Domini Nostri Jesu Christi corpore, omnium Sacramentorum fonti, præcipuus, ac nobilissimus omnium locus in Ecclesia conveniat, neque humanis viribus tantum illud venerari, & colere unquam valemus quantum decet, tenemurque, tamen valde opportunum est, ut illud non collocetur in majori, vel in alio altari, in quo Episcopus, vel alius solemniter est Missam, seu vesperas celebraturus, sed in alio sacello, vel loco ornatissimo, cum omni decentia, & reverentia ponatur. Quod si in altari majori vel alio, in quo celebrandum erit, collocatum reperiatur, ab eo altari in aliud omnino transferendum est, ne propterea ritus, & ordo cæremoniarum, qui in hujusmodi missis, & officiis servandus est, turbetur.* Pontificales namque functiones, quæ fiunt renibus versis ad altare, facile quisque videt, quam dedeceat, habeantur ad altare, in quo actualiter asservatur SS. Sacramentum, quod propterea in alio altari stare collocari decernitur, vel quatenus in eo habeatur, removeri debere, quoties ad illud Episcopus pontificaliter debeat celebrare.

II. Quæ cum minime eveniant in Parochialibus, vel Regularibus Ecclesiis, in his per verbum *debere* altare majus *tanquam dignius* Sacramento decernitur, in quo propterea asservandum quidem erit, non tamen omnino in omnibus ex dictis Ecclesiis, sed *regulariter*, ut suam dispositionem ipsa limitat sanctio, & quidem consonanter ad Rituale Romanum, quod quidem tabernaculum laudat in altari majori, sed quatenus inde divinis officiis aliquod obveniat impedimentum, vel incommodum, illud collocari mandat in alio altari: *Hoc autem tabernaculum in altari majori, vel in alio, quod venerationi, & cultui tanti Sacramenti commodius, aut decentius videatur, sit collocatum, ita ut nullum aliis sacris functionibus, aut Ecclesiasticis officiis impedimentum afferatur.* Ea propter convenientius ego fore crederem, quod Regularium virorum Ecclesiæ, quæ retro ad altare majus habent chorum, Sacramentum conservent in alio sacello præ ceteris minoribus nobili, atque conspicuo. In altari namque majori collocatum, non leve divinis officiis affert incommodum, & aliis sacris functionibus impedimentum; tum ob Missam conventualem, in qua celebrans pluribus, opus est, incumbat genuflexionibus, quæque impedimentum est, ut fideles, qui ad prædictorum Regularium Ecclesias communicaturi frequentes accedunt, ejusdem Missæ tempore ad altare majus pro communione propinquent, tum etiam quia vel iidem fideles psalmodiæ item tempore pro communione ad prædictum altare prohibentur accedere, vel non leve incommodum cum periculo irreverentiæ infertur psallentibus, qui si dum psallitur in choro, sacra e tabernaculo extrahitur pyxis pro communione fidelium, surgere obstringuntur, & stare capite detecto. Quoddam circumfertur S. R. C. Decretum de die 5. Sept. 1664., in quo Missæ privatæ in altari majori fieri prohibentur, dum horæ canonicæ in choro cantantur; hujus autem Decreti non alia videtur ratio esse posse, nisi ne inde ad elevationem SS. Sacramenti clero existenti in choro prædictum ingeneretur incommodum.

DECRETUM XIII. CAP. IN ORD. CIII.

In tabernaculo SS. Sacramenti esse non debent vasa Sacrorum oleorum, vel Reliquiæ, vel aliud. Congreg. Episc. 3. Maii 1693.

I. T*Abernaculum sit conopeo decenter ornatum, atque ab omni alia re vacuum*, sunt verba Ritualis Romani, per quæ cum ab eo arceatur *omnis alia res*, utique & excluduntur vasa Sacrorum Oleorum, Reliquiæ, & quæcumque res aliæ, licet sacræ, quæ non sunt Sacramentum, vel ad hujus usum deserviunt, cujusmodi sunt pyxides, Ostensorium, aliæque res similes: quas in tabernaculo asservari posse credimus, tametsi Sacramento forent quandoque vacuæ; haud enim decens est, quod destinatum est in habitationem ipsius Dei, occupetur ab alia re, quæ Deus non sit, nisi forte ad ipsius Dei, seu SS. Eucharistiæ usum deserviat.

II. Ad conopeum quod attinet, Baruffaldus acriter propugnat, quod ejusdem color mutari non debet juxta colorem festorum, sed quod semper esse debet coloris albi, tanquam Sacramento proprii, quodcumque occurrat officium. Gavantus *par. 1. tit. 22. V. hactenus* eidem assignat colorem, qui congruit officio, & in eamdem sententiam, quam fere omnes amplexi sunt Auctores, nos ipsi ivimus *to. 3.* nec aliter nunc pronuntiamus. Ea paramenti namque est, quæ spectant ad altare, unde non est, cur sequi non debeat colorem officii, cui necesse est, conformentur cetera altaris paramenta. Accedit, quod stola ipsa, quam induit Sacerdos Eucharistiam administraturus, ex Ritualis præscripto non debet esse determinate alba, sed coloris, quem occurrens exposcit officium.

III. His omnibus addi potest; quod præter nigrum colores alii omnes, quibus Ecclesia utitur, vivorum nuncupantur, & sunt, quare neque dedecent Eucharistiæ, licet sub hac Christus vivus sit, atque gloriosus. Ambrosianus ritus adhibet colorem rubrum, & nullam indecentiam credit committere, & Romanus ipse continuat colorem officii, & Missæ in subsequenti processione SS. Sacramenti, & ut dicebamus, procedit in colore officii ad communicandos fideles, licet communio fiat extra Missæ, vel officii occasionem, & Sacerdos absque ullo incommodo stolam albam æque induere posset. Cujus vero coloris conopeum esse debeat, quando altare vestitur paramentis nigris, potior est difficultas, quam jam dissolvimus *in cit. to. 3.*, asserentes, quod tunc in usu erit color violaceus, tanquam qui nec multum discordat a paramentis altaris, nec ipsi tabernaculo, quod Regia est Christi viventis. Quod cum talis Regia item sit, quoties est vacuum, coloris quoque erit violacei, nisi ejusdem ostiolum fuerit patenter apertum, ut magis diximus alibi.

IV. *Ante Ostiolum Tabernaculi SS. Sacramenti, in quo depicta, vel insculpta est imago Domini Nostri, non est retinendum vas florum, vel quid simile, sed potest collocari in humiliori, & decentiori loco*, S. R. C. 22. Janu. 1701. Decretum hocce, quod erit 14. cap. in ord. 104., ante ostiolum Tabernaculi vas florum, vel quid simile retineri absolute non inhibet, sed solum in tali situ collocari, ubi positum, videri prohibeat imaginem Domini Nostri, quæ ut videatur, colatur, & indicet, in ostiolo reperitur depicta, vel insculpta. Ea propter collocari laudatur in humiliori loco, dummodo impedimenti ut supra non sit, alias ponendum parumper e lateribus, nunquam super ipsum tabernaculum, ubi magis certe dedeceret, quam si poneretur ante prædictum ostiolum, ante quod poni cum solummodo inhibeatur ratione præfatæ imaginis, si hæc desit, deest itidem prohibitio.

DECRETUM XV. CAP. IN ORDINE CV.

Lampas ardens omnino retinenda est ante altare SS. Sacramenti, non vero supra valvas Ecclesiæ in Choro de diametro opposito ante prædictum altare. S. R. C. 22. Aug. 1699. *in una Ord. Cappuccinor.*

I. L*Ampades coram eo plures, vel saltem una, die noctuque perpetuo colluceat*, per hæc verba plurium lampadarum, vel saltem unius indeficiens lumen ante SS. Sacramentum Rituale demandat, quod deservit ad cultum, honorem, & ornatum, perbelle ingredientes Ecclesiam fideles advertit, ubi prius debeant adorare, atque designat, quod Christus, ante quem indesinenter collucet, candor est lucis æternæ, & inextinguibile lumen ejus. Quæ cum minus apte designata veniant per lampadem super valvas ut supra positam, idcirco ante altare SS. Sacramenti rite collocari decernitur, ut non sub modio posita, sed super candelabrum, luceat omnibus, qui in domo sunt, & hinc ediscant homines, ut quemadmodum Christi lux est mundi, ita qui sequitur eum, ambulare non debet in tenebris, sed magis mediis vigilantia, & solicitudine in bonis, & sanctis operibus; Christo Domino tamquam sponso, sicut virgines prudentes cum lampadibus occurrere, sicuti exponit Hieronymus *epist. 20. ad Marcellam.*

II. Oleum, quo nutritur ejusmodi lumen, esse debet ex olivis expressum, nec alterius generis admittitur oleum, nisi ubi illud haberi non potest, unde idem D. Hieronymus ad Fabiolam de 42. mansionibus: *Luceat in tabernaculo oleum purissimum, quod de oliva profertur amaritudine*, & ad rem digna sunt, quæ recolantur, Act. Eccl. Med. *Act. 4. Instruct. Euch.* Cujus sumptibus oleum illud parari debeat, jam Decretum 2. capitis per hæc verba definit: *Quod si redditus, vel societas non sufficiat, instituatur quæstor, vel eleemosynarum collector.* Ex redditibus itaque Ecclesiæ oleum debet comparari, in quorum defectu societas SS. Sacramenti succedit in onere, cui si societas sit impar, institui debet quæstor, vel eleemosynarum collector. Quæ Parochum obligat, hæc potissima adducitur ratio, quod Parochus tenetur ex Parochiæ redditibus Sacramenta parare, & custodire in sua Ecclesia; utique autem ad rigorem Sacrorum rituum, qui cum exigant, ut lampas coram Eucharistia continuo ardeat, oleum, quo illa nutritur, e Parocho de proprio comparandum esse videtur; non deest tamen & ratio, quæ communitatem, seu populum videtur adstringere; nam Sacra Eucharistia in populi commodum servatur, & beneficium, unde & olei onere gravandus esse videtur juxta illud commune adagium: *Qui sentit commodum, sentire & debet incommodum.* Cum itaque has ob rationes variæ admodum sint locorum consuetudines, quæstio ejusmodi non melius definiri posse videtur, quam stando loci consuetudini, sicuti concordes edocent Auctores.

III. Verum ab onere subministrandi oleum eximuntur hi omnes, si aliquod adsit legatum, cui, etsi foret *de lampade ardente*, per solam subministrationem olei satisfaciunt hæredes, neque ulterius tenentur vel per seipsos, aut per alios propriis sumptibus curare, ut lampas perpetuo ardeat, quemadmodum sequens (erit 16. in ord. 106.) definit Decretum: *Legata de Lampade ardente ante SS. Sacramentum satisfaciunt hæredes per subministrationem olei, apud Ecclesiæ Rectorem remanente cura, ut continuo ardeat.* Congreg. Episc. 22. Ap. 1599. Parochorum igitur muneris est invigilare, ut lampas continuo ardeat, & ab hoc onere, saltem frequentis

visita-

viſitationis, neque ſe eximere valet, ubi foret miniſter ad hoc ſpecialiter deſtinatus. *Parochus igitur ſummum ſtudium in eo ponat, ut ipſe hoc venerabile Sacramentum, qua decet, reverentia, debitoque cultu tractet, cuſtodiat, & adminiſtret*, ait Rituale Romanum, cujus verba illa *ſummum ſtudium* ſunt ſerio ponderanda, ut ex iiſdem intelligant Parochi, ut ſi negligentes fuerint in cuſtodiendo hoc Sacramento juxta rituum regulas, quæ exigunt lampadem continuo ardentem, haud poterint gravem culpam effugere ob gravem irreverentiam erga SS. Sacramentum, quod privant debito cultu.

DECRETUM XVII. CAP. IN ORDINE CVII.

Renovatio SS. Sacramenti debet fieri qualibet Dominica, non autem differri ad quindecim dies. Ead. Congreg. 5. Apr. 1573.

I. QUilibet panis, ſive cum fermento ſit, ſive azimus, corruptioni manet obnoxius, ſi longo ſervetur tempore, præſertim in arca obſeratus, & ideo ne corrumpantur particulæ, quæ in pyxide, & tabernaculo clauſæ, pro infirmis reſervantur, Rituale Romanum eaſdem *frequentes renovandas* indicit. Fortaſſe quia Græci putarent, Euchariſtiam in Cœna Domini conſecratam, majoris eſſe efficaciæ, eam uſque ad annum reſervare ſolebant, ut de illa communicarent infirmos. Innocentius IV. in ſua Bulla ad Legatum in Regno Cypri Pontif. ſui anno II. ſuper ritibus Græcorum num. 7. horum errorem, ſi quis erat, proſcripſit: & reſervationis licentiam ad quindecim dies compeſcuit: *Sed & Euchariſtiam in die Cœna Domini conſecratam, uſque ad annum prætextu infirmorum, ut de illa videlicet ipſos communicent, non reſervent. Liceat tamen eis pro infirmis ipſis Corpus Chriſti conficere, ac per quindecim dies, & non longiori temporis ſpatio, conſervare, ne per diuturnam ipſius reſervationem, alteratis forſitan ſpeciebus reddatur minus habile ad ſumendum*. Euchariſtiam itidem, quæ pro infirmis aſſervatur, ſingulis octo, aut quindecim diebus a Græcis renovandam eſſe demandat Clemens VIII. Conſt. *Sanctiſſimus* 31. Aug. 1595.

II. Non ſic eſt de Latinis, quibus ſpatium quindecim dierum minime indulgetur, ſed octavo quoquo die, ſeu ſemel in hebdomada renovatio præſcribitur, nedum a Clemente VIII. *in cit. Conſtit.* & a præſenti Decreto, ſed inſuper a cap. *Permittimus* 57. de ſent. excommun. quod propterea permittit *Eccleſiarum miniſtris ſemel in hebdomada tempore interdicti non pulſatis campanis, januis clauſis, excommunicatis, & interdictis excluſis, voce ſubmiſſa, miſſarum ſolemnia celebrare cauſa conficiendi corpus Domini, quod decedentibus in pœnitentia non negatur*. Sanctus Carolus idipſum præſcripſit *Act.* 4. & Concilium Turonenſe IV. quod circa annum Domini 798. eſt celebratum, *cap.* 4. ſtatuiſſe refertur, *ut omnis Presbyter* (hoc eſt, animarum Paſtor) *habeat pyxidem, aut vas tanto Sacramento dignum, ubi Corpus Dominicum diligenter recondatur ad viaticum recedentibus a ſæculo, ſemperque ſit ſuper altare, obſerata propter mures, & nefarios homines: & de ſeptima in ſeptimum diem ſemper mutetur. Illa a Presbytero ſumatur, & alia, quæ eodem die conſecrata eſt, in ejus locum ſubrogetur, ne forte diutius reſervata, mucida, quod abſit, fiat*.

III. Qua hebdomadæ die renovatio fieri debeat, ſi inſtituatur quæſtio, Sanctus Carolus fieri laudat quinta quaque feria, cum in ea Chriſtus Dominus hoc magnum Sacramentum inſtituerit; præſens Decretum præligit diem Dominicam, fortaſſe quia cum in ea frequentior communicet populus, ſic Sacerdos habet commodum diſtribuendi particulas veteres, abſque eo quod ipſe eas omnes conſumare cogatur; jura autem alia circa diem haudquaquam ſe exprimunt, ſed conſenta ſunt, renovatio fiat in una die cujusvis hebdomadæ, per quam cum reapſe finis habeatur abunde, excluſio nempe corruptionis, idcirco cuique liberum ego crederem in una die magis altera pro ſui commoditate ad præfatam renovationem procedere, licet dies Dominica, vel alia concurſus populi videatur aptior pro diſtributione particularum veterum, & hac de cauſa a Decreto fortaſſe prælecta; ſed hæc ratio non cogit, quia Rituale relinquit in Celebrantis placito, vel eas primo diſtribuere, vel ſumere: *& ubi eas conſecraverit, veteres primo diſtribuat, vel ſumat*.

IV. *Hoſtiæ vero ſeu particulæ conſecrandæ ſint recentes*, præſcriptum eſt Ritualis Romani, & nec dubito, id demandari ad effectum, ut poſtmodum conſecratæ, corruptioni minus ſubjectæ remaneant. Inſurgit Baruffaldus, & non obſtante prædicta Rubrica aſſerit, quod non adeo recentes eſſe oportet, ut in earum fractione multa fragmenta ſuboriantur, ut evenire ſolet; qua de cauſa hyemis tempore a viginti diebus vult eas eſſe confectas, æſtivo autem contentus eſt decem dierum ſpatio. Verum admodum allucinatus eſt Auctor iſte, quaſi hic ſermo foret de hoſtiis ſacrificii, quæ intra Miſſam dividuntur, non vero de hoſtiis parvis, vulgo particulis, quæ abſque ulla diviſione nedum fidelibus diſtribuuntur, ſed inſuper expreſſe inhibitum eſt, eaſdem diſpenſari ſectas in plures partes. Hoſtias namque etſi textus memoret, atque particulas, res tamen minime multiplicantur, ſed ſolum eadem res diverſa ſignificatur nomina, unde dictio *ſeu* ſtat pro *ideſt*, & reddit ſenſum, *hoſtiæ, ideſt particulæ conſecrandæ ſint recentes*; & reapſe hoſtiæ magnæ, ut alias diximus, neque conſecrari poſſunt pro communione fidelium, neque ipſis diſpenſari.

V. Quod ſi nimio tempore ſarvatæ, putridæ factæ ſint particulæ, Fagundez *de præcep. Eccl. part.* 1. *lib.* 3. *n.* 15. hanc dat regulam, ut ſi quæ Sacramentales ſpecies in aliqua particula integræ ſint, hæ conſumendæ ſunt, cum ſub eis maneat Chriſtus, qui cum item maneat in parte incorrupta illius particulæ, quæ partim corrupta foret, & partim incorrupta, idcirco in hoc caſu pars incorrupta ſegreganda erit a parte corrupta media ablutione, atque ſumenda, & ablutionis aqua in Sacrarium projicienda. Pars vero corrupta, & quæcumque aliæ Sacramentales ſpecies, quæ putridæ factæ eſſent, comburentur, & in cineres redactæ, conjiciendæ erunt in Sacrarium, in quod projicietur itidem aqua, qua abluta pyxis extitit, in qua aſſervabantur prædictæ corruptæ Sacramentales ſpecies.

VI. A cuſtodiendo autem Sacratas particulas pyxis dicta reperitur item *cuſtodia*, quod nomen eadem de cauſa attributum quoque fuit ipſi tabernaculo, oſtenſorio aliiſque inſtrumentis, quibus aſſervari ſoluit, vel exponi SS. Euchariſtia, quæ cum ſit verus cibus ſpiritualis juxta illud Joan. *Caro mea vere eſt cibus*, idcirco mirum non eſt, ſi propter ejuſdem aſſervationem a Chryſoſtomo *homil.* 42. *in Acta Apoſt.* pyxis, & tabernaculum *Ciborium* ſimiliter nominantur. *Sacrarium* dicuntur itidem a S. Clemente *lib.* 8. *Conſt. Apoſt. cap.* 13. cum nil ſanctius, & magis ſacrum in eo poſſit includi, quam Chriſtus Dominus; quinimmo & *Paſtophorium*, qua voce a S. Hieronymo *c.* 40. *in Ezechiel.* ſignificatur habitatio Principum Sacerdotum, cujus rationis eſt Chriſtus, qui in Pſal. dicitur *Sacerdos in æternum*. Quadrat vero admodum nomen tabernaculi, cum ſa habeat inſtar domicilii, in quo includitur Sacratiſſimum Chriſti Corpus, tamquam tabernaculum Moyſis includens Arcam Teſtamenti, quæ fuit figura hujus Sacroſanctæ Euchariſtiæ, ut notarunt Hilarius *in pſalm.* 31. Cyrillus *tract.* 4. *in Joan. c.* 28. & Gregorius *in Ezech. homil.* 22.

CAPUT SEPTIMUM

De Expoſitione SS. Sacramenti.

QUoniam SS. Euchariſtia in cœnæ uſum a Chriſto fuit potiſſimum inſtituta, etſi ob realem Domini, quem in ſe continet, præſentiam ſummo latriæ cultu digna ſemper habita fuerit, & a fidelibus venerata, ejuſdem tamen expoſitio antiquitate multa non gaudet, ſed quidquid nonnulli ſcripſerint, Urbano IV. qui peculiare ejuſdem inſtituit feſtum, & admodum probabiliter etiam circumgeſtationem ſolemnem, ſaltem in Eccleſia univerſali communiter moderatior cenſetur. Congruabat priſcis Eccleſiæ ſæculis, quod Sacra Myſteria Gentium profanationi ſubtraherentur, & clanculum accederent ad illa fideles, nunc vero adverſus apoſtatas conſcios Sacramentorum noſtrorum, qui exierunt e nobis, palam colenda ſunt, & quanta impietate ab hæreticis conculcantur, tanta religione a catholicis ſunt proſequenda. Neque propterea tollitur priſtinus ejuſdem uſus, ſcilicet communio, aut ejus eluditur inſtitutio, nempe actio Cœnæ, immo ad Sacram Synaxim vehementius incitantur fideles, dum Sacramentum publice colitur, & ſolemniter exponitur adorandum. De expoſitione, quæ fit occaſione XL. horarum, in ſequenti quidem capite diſtinctim reſervamus agere, ubi Inſtructionem in tali circumſtantia ſervari evulgatam, uberi proſequemur calamo; ſed quoniam utraque expoſitio plura habet communia, in utroque capite promiſcuus non ſemel ſermo incidet, quare ad pleniorem notitiam utique neceſſe erit, utrumque caput recolere.

DECRETUM I. CAP. IN ORDINE CVIII.

Euchariſtia non eſt ſingulis diebus exponenda ſuper altari, ſed in quibuſdam tantum ſolemnitatibus S. R. C. 4. Martii 1606. *in Placentina Provinciæ Caſtellanæ*.

I. NUM ſatius ſit ſacram Euchariſtiam publicæ venerationi frequenter, vel infrequenter exponere, Catholici non conveniunt Auctores. Lupus *de ſacris Proceſ. cap.* 12. *tom.* 11. *par.* 1. frequentem laudat, quod populum abſtrahat a ſpectaculis, otio, & confabulationibus, ad virtutum actus excitet, ad Eccleſiam convocet, & templis ipſis, veluti dum in aula Rex ſub throno palam conſpicitur, majorem conciliet venerationem. Thiers *lib.* 2. *cap.* 2. infrequentem probat, quia ea frequentiori ſacroſancta myſteria vileſcunt, & imminuitur Chriſtianæ plebis devotio. Raynaldus *Heter. tom.* 15. a judicio quidem abſtinet, re tamen vera pro infrequenti ſimiliter ſentire videtur: *Timendum eſt, ne majeſtas myſterii fidei tam crebra, vel etiam aſſidua ejus vulgatione deteratur, nec adeo facile percellat contuentium oculos, quam ſi infrequentius, & quod fere conſequens eſt, majori cum apparatu, & accuratione proponeretur. Viderint ii, ad quos attinet, quid magis ſit hac re ſit e Dei gloria, & bono animarum; nam meum judicium interponere conſultum non foret*.

II. Præſens ſanctio medium iter incedit, probatque expoſitionem, quæ fit, non quidem ſingulis diebus, ne ob nimiam frequentiam vileſcat, ſed in quibuſdam tantum ſolemnitati-

bus, ne ex simili infrequentia erga Sacramentorum præcipuum frigescat fidelium devotio, sed magis identidem incendatur, dilatetur, & foveatur. Huc spectat causa publica, & gravis ab Ordinariis probanda, quam Decreta ad expositionem exposcunt, ut videlicet Episcopi, prout viderint expedire, magis, minusve super illa indulgeant. Absit vero, per præsens Decretum inhiberi censeas orationem XL. horarum cum expositione continua SS. Sacramenti, quam gravibus de causis per Summos Pontifices noscimus institutam, & per locorum Prælatos propagatam, quamque tamquam pietatis occasionem plurimam experientia satis commendat. Quæ saltem dicta sunto de oratione illa, quæ institui solet in protensis Civitatibus, & in diversis earumdem successive Ecclesiis; hæc enim veluti diverso semper proponitur populo, cujus propterea mentem nequaquam percellit, uti facile evenire solet in locis exiguis, & angustis, in quibus fere idem semper accurrit populus; quare ii, ad quos spectat, serio cogitent, an nihilominus permittenda sit, quod idem est, ac dicere, an minuat, vel foveat pietatis studia.

DECRETUM II. CAP. IN ORDINE CIX.

Non licet Regularibus, etiam in propriis eorum Ecclesiis, SS. Eucharistiæ Sacramentum publice adorandum exponere, nisi ex causa publica, quæ probata sit ab Ordinario; ex causa autem privata possunt, dummodo SS. Sacramentum e tabernaculo non extrahatur, & sit velatum, ita ut ipsa sacra Hostia videri non possit. Congr. Episc. 10. Dec. 1602. & 17. Aug. 1630.

I. PAssim, & levi de causa SS. Sacramentum publice exponendum non esse, ubertim præsens evincit sanctio, dum in Regularium ipsis Ecclesiis, quæ ab Episcoporum jurisdictione immunes, a propriis Prælatis plenario jure reguntur, ad rem nedum *publicam* exposcit *causam*, sed etiam *quæ probata sit ab Ordinario*. Fere idipsum definit sequens Decretum, quod erit 3. cap. in ord. 110. *Non exponatur a Regularibus solemniter SS. Eucharistiæ Sacramentum sine licentia Ordinarii*. Ead. Cong. 14. Jan. 1648. *Solemniter* quippe stat pro *publice*, & causæ ut supra probandæ æquipollet *licentia Ordinarii*.

II. Hisce Decretis Brunas haudquaquam absterritus, *de privil. Regul. par. 1. tract. 2. cap. 3. prop. 6.* Regularium causam late defendit; quoniam tamen in suis probationibus plurimum detrahit de Purpuratorum Patrum auctoritate, quam nobis fas non esse credimus in dubium revocare, sed magis venerari, ultro fatemur, a productis Decretis recedendum non esse, & maxime cum his unisona voce clameat quælibet aliarum Congregationum Decreta, quorum quatuor addimus, & erunt 4. 5. 6. 7. cap. in ord. 111. 112. 113. 114. *A Regularibus publice exponi non potest SS. Sacramentum sine licentia Ordinarii*. S. R. C. 26. Febr. 1628. *Licet Regularibus exponere in eorum Ecclesia Ven. Eucharistiæ Sacramentum, & populo benedicere, accedente consensu Ordinarii*. Congr. Concil. 16. Martii 1726. *Non possunt Regulares pro Confraternitatibus in eorum Ecclesia erectis, exponere SS. Eucharistiæ Sacramentum occasione Novenæ SS. Natalis, & quadraginta horarum in diebus sibi bene visis sine licentia Ordinarii*. Ead. Congr. 15. Martii 1708. *Immo nec easdem expositiones facere pro eorumdem Regularium devotione*. Ead. Cong. in eod. Decreto.

III. Ea autem dicitur expositio publica, non quæ præcise fit reseratis Ecclesiæ foribus, sed detecto insuper Sacramento; quare sicuti, quamvis cuique pateant Ecclesiæ portæ, ex indulto præsentis sanctionis Regulares non indigent licentia Ordinarii pro expositione Sacramenti velati, ita nec eadem egebunt ad exponendum illud detectum, dummodo clausæ sint Ecclesiæ januæ, aut expositio fiat in Oratoriis, in quibus sæcularibus personis non patet aditus, sed solum Regularibus, concionum instar, quas ut Regulares in propriis Ecclesiis ad laicos habeant, indigent benedictione Episcopi, secus si easdem habere debeant ad personas mere Regulares. Quæ si minus arrideant, utpote nimis angustis arctata limitibus, lubens & publicam Regularibus expositionem indulgeo irrequisita licentia Ordinarii, dummodo eidem adsistat legitima præscripta consuetudo, quæ cum a productis sanctionibus minime abrogetur, in valido persistat robore. Clericatus *de Euch. Sacram.* aliam refert casum, in quo Regularibus licita est expositio sine licentia Episcopi, cum nempe tempore visitationum generalium pro felici harum progressu Regularis Superior orationem XL. horarum instituendam decreverit; id enim concessisse videtur Paulus V. sua Const. *Romanus Pontifex* 23. Maji 1606. in qua Religiosis orantibus juxta ejusdem mentem etiam indulgentiam plenariam impartit, si duarum horarum spatio eidem orationi interfuerint in diverso tempore.

DECRETUM VIII. CAP. IN ORDINE CV.

Expositio SS. Sacramenti facienda non est, nisi ob causam publicam, & gravem; & pro personis particularibus infirmis, aut afflictis &c. quæ in sui auxilium publicas preces ante SS. Sacramentum exoptant, non exponatur detectum, sed ostiolo tabernaculi aperto, aut ad summum in pyxide velata cum numero convenienti luminum, & assistentia Sacerdotum. Et ita Ordinarii fieri curabunt nedum in Ecclesiis sæcularibus, sed etiam Regularibus. Cong. Episc. 1. Sept. 1598.

I. GRavem publicamque causam ab Ordinario probandam, quam ad publicam Eucharistiæ expositionem in Regularibus Ecclesiis præcedens Decretum expostulat, in Parochialibus, aliisque quibusvis sæcularibus præsens non minus indicat necessariam: *& ita Ordinarii fieri curabunt nedum in Ecclesiis sæcularibus, sed etiam Regularibus*. Quandonam publica ad rem habeatur causa, perquirere immoraremur plurimum, nisi opportune nobis occurreret Decr. 33. hujusce capitis, quod dum publicam expositionem haberi probat occasione initii spiritualium exercitationum, ad quas non totus simul loci, sed valde minimus accurrit populus, & nonnumquam iisdem dumtaxat incumbit parva aliqua Congregatio, aut Collegium, nedum publicam ad rem agnoscit causam, quæ totum tangit populum, vel hujus portionem plurimam, sed adhuc, quæ solum partem aliquam, vel Congregationem. Consuetudo ipsa consentientibus Prælatis, si non latius, certe non strictius eamdem interpretatur causam, dum sine magno criterio causæ ad publicas procedit Eucharistiæ expositiones, in quibus ceteroqui item publica latet causa, quatenus inde populus, qui ad eas accurrit, excitatur ad virtutum actus, a rebus profanis avertitur, & ad devotionem erga SS. Sacramentum accenditur. Hæ aliæve similes quatenus adsint, & eveniant causæ, etsi nulla alia gravis occurrat & publica, utique Episcopi in concessione se poterunt præbere faciles, difficiles vero, si ex uberiori frequentia non exurgant congrui pietatis fructus.

II. Privatam, seu quæ fit pro particularibus personis, Eucharistiæ expositionem examinare pergimus; publicis enim precibus ante SS. Sacramentum, quod unum in se continet mediatorem Dei, & Hominum Christum Jesum, particularium personarum indigentias destituendas non esse, Congregatio arbitrata, hoc solum discriminis esse voluit, quod expositio, quæ ex publica causa fit, publice item fiat, private vero, quæ ex causa privata, unde Decretum 2. *Dummodo SS. Sacramentum e tabernaculo non extrahatur, & velatum remaneat, ita ut ipsa Hostia videri non possit*; præsens: *Non exponatur detectum, sed ostiolo tabernaculi aperto, aut ad summum in pyxide velata*, & subsequens: *A tabernaculo numquam extrahatur; sed in pyxide velata in aperto ejusdem tabernaculi ostiolo collocetur*. Quoties itaque Sacramentum exponitur velatum, expositio dicitur privata, etsi cuique pateant Ecclesiæ januæ, publica vero, quando detectum.

III. Expositio privata, si modo laudata attendantur Decreta, ita debet fieri, ut numquam Sacramentum extrahendum sit e tabernaculo, sed media pyxide velata in ostiolo tabernaculi aperto; præsens tamen sanctio reapse indulget eamdem etiam fieri in throno cum pyxide velata; cum enim statuit expositionem privatam faciendam esse cum Sacramento velato in ostiolo tabernaculi aperto, & mox subdat: *Aut ad summum pyxide velata*, profecto novam ponit dispositionem, per quam cavetur, e tabernaculo sacram Eucharistiam extrahi item posse, & super throno collocari, in pyxide tamen solummodo velata. An autem expositio in trono itidem fieri valeat medio ostensorio velato, quæstio alia est, quam laudata dictio *Ad summum* negative dirimere videtur; designat enim concessionis limites, quos consequenter nostrum esse non potest transilire, vel ampliare. Verum licet Decreti verba solam pyxidem reapse nominet, ratio idipsum fore ostendit de ostensorio velato, cui nec refragatur Decretorum mens, quæ potissimum sistit in prohibitione, ne exponatur detectum, quare dummodo exponatur velatum, parum referre credimus, sive expositio fiat media pyxide, vel ostensorio tam intra, quam extra tabernaculum, quasi nomine pyxidis non minus ostensorium aptum foret recipi.

IV. Hæc tuto scribimus calamo, cum primitus probata fuerint a Benedicto XIV. *lib. 2. notif.* 20. & innixa maneant Instructioni Romanæ, quæ §. 36. de expositione pro infirmis disserens, hæc tenet verba: *Si esporrà il Venerabile in un Altare, o Cappella con un velo avanti*; ibi enim diserte agitur de expositione extra tabernaculum, & medio ostensorio, ante quod consequenter mandat poni velum, quod minime necessarium est, quando exponitur pyxis, in qua Sacramentum ubertim velatum est per ejusdem pyxidis coopertorium, & consuetum velum.

V. Ad privatam ejusmodi expositionem in Regularibus Ordinariorum veniam Decreta non postulant, & tacet de sæcularibus Ecclesiis, quæ cæteroquin cum plenariæ subsint Episcoporum jurisdictioni, in horum etiam situm erit arbitrio, easdem ad petendam licentiam obligare, id tamen fieri est fortasse minus opportunum, & magis convenit, quod in quibuscumque saltem Ecclesiis, in quibus asservatur SS. Sacramentum, libere fieri valeat, ne dum venia exposcitur, aut aliqua excipitur Ecclesia, defraudata maneat infirmorum, & afflictorum vota, quæ non semel labente tempore cum vita, aut necessitate simul expirant, & nonnumquam feruntur ad particularem Ecclesiam, vel altare alicujus sancti, in cujus intercessione præ aliis maxime confidunt. Hæc autem dicta sunto de Ecclesiis extra Romam, nam de iis intra urbem in sequenti capite instituetur sermo.

VI. Expositio, & repositio ejusmodi, quamvis Sacramentum e tabernaculo non extrahatur, fiet ritu ordinario, nempe cum incensatione, genuflexionibus, aliisque, de quibus suo loco, & post orationem consuetam SS. Sacramenti addi poterit collecta de ingruenti necessitate. Absque benedictione dimitti non debet populus, cum pyxide quidem velata, si hæc fuerit exposita, cum ostensorio autem detecto, si hoc fuerit expositum. Sicut namque quando etiam in hac occasione ostensorium exponitur, exponi debet detectum, & non cum velo

defu-

desuper posito, sed velum tantummodo ponitur ante ostensorium, statim ac expositum est, unde laudata Instructio Romana: *si esporrà il Venerabile con un velo avanti*, ita in repositione primitus removeri debet velum, postea cum Sacramento detecto populus benedici, & denique, consueto ritu ostensorium in tabernaculo recondi. Dum autem Sacramentum manet expositum, erit omnino liberum, vel secreto orare, vel quamcumque ex approbatis precibus elata voce dicere, numquam tamen in repositione omisso consueto hymno, qui & in repositione publica dici solet.

DECRETUM IX. CAP. IN ORDINE CXVI.

Si quandocumque privata ex causa Sacrosancta Eucharistia exponenda videbitur, a tabernaculo numquam extrahatur, sed in pyxide velata in aperto ejusdem tabernaculi ostiolo cum assistentia alicujus Sacerdotis stola, & superpelliceo induti, & cum sex saltem luminibus cereis collocetur. Congr. Episc. 9. Dec. 1602.

I. Dictio *Numquam*, quatenus pressa in sua universalitate accipienda foret, adeo exposceret privatam expositionem fieri modo in Decreto servari praescripto, ut in nullo casu, aut tempora modus alter teneri posset; quae tamen in praecedenti Decreto dedimus, abunde commonstrat, non ita stricte modo sumi, sed magis late pro *Non*, sicuti non infrequens reperitur ejusdem vocis usus, ita ut unum quidem assignet modum, non tamen excludat alterum. Ubi vero praecedens sanctio exigit *numerum convenientem luminum*, praesens eorumdem quantitatem, & qualitatem assignat. Qualitatem quidem, dum ea exquirit *cerea*, quae nobilitati rei, quae exponitur, magis congruunt; quantitatem vero, quia eadem *sex* esse jubet cum dictione *saltem*, quae quidem de sui natura contanta est numero expresso, sed uberiorem expresso non excludit, sed magis exoptat numerum.

II. Haec luminum restricta quantitas ut minimum quidem requiritur in casu Sacramenti e tabernaculo non extracti, de quo praesens procedit sanctio, sed si pyxis, vel ostensorium ut supra velatum, in throno collocetur, splendidior exigitur apparatus luminum; & hanc putamus causam, ob quam praecedens Decretum, cujus dispositio est de expositione intra, & extra tabernaculum, consulto determinatum luminum non assignavit numerum, sed *convenientem*, ut is nempe adhiberetur, qui circumstantiae, in qua Eucharistia exponitur, magis convenit. Quinam autem pro omni casu conveniens sit ille numerus, sequens dabit Decretum, subsequens vero caput ea, quae ad Sacerdotum assistentiam spectant.

DECRETUM X. CAP. IN ORD. CXVII.

Quantitas luminum pietati facientis expositionem remittitur. S. R. C. 15. Martii 1698.

I. Luminum quantitas, quae Sacramento publice exposito ardere debent, nullo generali Decreto definita reperitur. Instructio tamen Romana viginti continuo ardentes exposcit cereos, sed cum edita ipsa fuerit pro Ecclesiis Urbis, non exurgit inde generalis regula pro Ecclesiis extra Romam. Quoniam tamen ab ea non exuberans, sed solum satis congruus assignatur cereorum numerus, qui absque magno dispendio fere ubique forsitan servari potest, consultius profecto erit, licet non necessarium, si praedictae Instructioni etiam extra Romam ceterae conformentur Ecclesiae. Si tamen generalis non adest lex, non desunt ut plurimum particulares, locorum nempe Synodi, & piae ab Episcopis probatae consuetudines, quae cum credi nequeant alienae a convenienti luminum stipatione honori Sacramenti debita, & aliunde locorum, & Ecclesiarum qualitati supponantur accomodatae, a respectivis locis, & Ecclesiis tuto servari poterunt. Hac quippe in re nedum est habenda ratio ad Sacramentum, cui per qualemcumque cereorum numerum nunquam satis honoris deferri potest, sed etiam ad Ecclesiarum, & locorum angustias, ne ob egestatem absterreantur ab expositione, quae est maxima occasio pietatis.

II. Ut tamen quid certi generaliter habeatur, ante Sacramentum sine velo publice expositum sexdecim ardebunt lumina, certe nunquam minora duodecim, qui numerus est duplo major senario, quem ut minimum praecedens Decretum exposcit pro Sacramento intra tabernaculum velata exposito. Hanc dat regulam Benedictus XIV. *lib. 2. notif.* 10., ubi etiam duodecim rite exposcit lumina pro Sacramento extra tabernaculum velata exposito; quod consonum quidem est Instructioni Romanae, quae §. 36. pro Sacramento velato exposito extra tabernaculum, eum exquirit numerum, qui ut minimus adhiberi statutus est pro eodem Sacramento publice exposito. Quoties itaque intra tabernaculum Sacramentum velate exponitur, in altari ut minimum sex ardebunt cerei, duodecim vero saltem nunquam deerunt, sive Sacramentum publice exponatur detectum, sive media pyxide, vel ostensorio in throno velatum collocetur, & solum uberior numerus remissus est pietati facientis expositionem, non parcior, ita ut quidem abundare valeat, non deficere. Diximus autem *in altari*, quia extra altare in qualibet ex dictis expositionibus duo saltem funalia ardere item debent.

DECRETUM XI. CAP. IN ORD. CXVIII.

Monialibus, etiam quae subsunt regimini Regularium, absque licentia Episcopi non licet in earum Ecclesiis exponere SS. Sacramentum. Congr. Concil. 16. Martii 1743.

I. Nisi minus, certe non magis exemptionis, quam competat Monasteriis Regularium virorum, convenit iis feminarum, etsi non Episcopis pareant, sed Regularibus; quare si privilegia, quae in gratiam, & merita Regularium virorum potissimum data leguntur, his non suffragantur pro publica Eucharistiae expositione sine licentia Episcopi, quomodo unquam feminis suffragari poterunt, quibus quasi secundario competunt, & per communicationem? Scita autem *solemniter* ait Decretum, ut eas Regularium virorum instar excludat a petenda venia pro expositione privata, pro qua neque eadem indigent Moniales Ordinariis subjectae, a quibus impediri non possunt in iis, quae ipsis competunt ex indulto Apostolico, quod iisdem non minus fit a Decreto secundo, cum veniant *Regularium* nomine in iis, quae sunt ipsis adaptabilia.

DECRETUM XII. CAP. IN ORD. CXIX.

Parochis, & Vicariis Abbatialibus non licet absque licentia Episcopi publicae venerationi exponere SS. Eucharistiam. Congr. Concil. 30. Maji 1699., & 4. Febr. 1702.

I. Sermo est de iis Ecclesiis, quae cum Regulares forent, arectae sunt in saeculares Abbatias; quare cum Regulares ipsae Ecclesiae a licentia Episcopi quoad expositionem publicam SS. Sacramenti dependeant, utique & praedictae Abbatiales Ecclesiae, quae nonnisi eadem, vel consimili gaudent exemptione. Si secus censeas de expositione privata, absit, quod ego restager; Sacra enim ipsa Congregatio cum sub die 30. Maji 1699. alia plurima in praejudicium Ecclesiae Abbatialis decidisset, audito postmodum Promotore Fiscali, die 4. Febr. 1702. putavit recedendum esse a decisis, & solum in his insistendum quoad ea, in quibus etiam Regulares Ecclesiae ab Ordinariis dependent, nimirum *quoad concernentia curam animarum, expositionem Sanctissimi, & publicationem indulgentiarum*.

DECRETUM XIII. CAP. IN ORD. CXX.

An Decretum Sacrae Congregationis emanatum die 30. Maji 1699., & confirmatum die 4. Febr. 1702., sit etiam servandum singulis tertiis Dominicis, & per totam octavam Festivitatis SS. Corporis Christi? Resp. affirmative. Ead. Congr. 4. Febr. 1719.

I. Non est, te moneam, quod Decretum, de quo ut supra quaeritur, non est, nisi praecedens, quare sensus quaesiti est, an sit itidem necessaria licentia Episcopi pro publica expositione Sacramenti in singulis tertiis Dominicis cujuslibet mensis, & per octavam Corporis Christi. Dubitandi fuerunt causae, quod Caerem. Episc. *lib. 2. cap. 33.* expositionem fieri laudat per octavam Corporis Christi: *Et quia solitum est per totam octavam ponere super altare tabernaculum cum SS. Sacramento discooperto, dum vesperae, & divina officia recitantur, ad quae magna populi frequentia solet accedere &c.*, expositionem autem semel in mense in quibuslibet Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis, si non aliquod Rituale, probat antiqua, pia, & laudabilis consuetudo, quae creditur invecta usque ab anno 1539. sub Paulo III., & ideo neutra Episcoporum veniae videtur esse subjecta. Verum cum expositiones ejusmodi nulli innitantur praecepto, ut inde argui possit, eisdem assistere Apostolicam facultatem: quinimmo a Caeremoniali non imponantur, sed solum laudentur tanquam piae consuetudines, & reapse tales solummodo sint, & adhuc arbitrariae, & non ubique receptae, dignae utique sunt, pro quibus facultas ab Episcopis non denegetur, sed non, pro quibus haudquaquam petatur.

DECRETUM XIV. CAP. IN ORD. CXXI.

Juxta Decreta generalia in Ecclesiis Confraternitatum exponi non potest SS. Sacramentum sine expressa licentia, & consensu Ordinarii. Congr. Episc. 20. August. 1601., & 2. Aug. 1652.

I. Crediderat nonnulli id Confraternitatibus esse prohibitum, quia carent facultate asservandi SS. Sacramentum, & ideo dubium sequens (erit Decr. 15. cap. in ord. 122.) exhibuere decidendum: *An praesupposita facultate retinendi SS. Sacramentum, possint Ecclesiae Confraternitatum infra annum illud publice exponere sine licentia Ordinarii? Resp. negative.* S. R. C. 10. Decemb. 1703. approbante Clem. XI. 12. Janu. 1704. Et quidem miror, illi non viderint, quod praecipuae ipsae locorum Ecclesiae, Regulares, & Saeculares, etsi gaudeant facultate retinendi SS. Sacramentum, non possunt nihilominus ad publicam ejusdem expositionem procedere sine licentia Ordinarii, ut inde noscerent rite dubitare non potuisse super gregalibus Confraternitatum Ecclesiis.

DECRETUM XVI. CAP. IN ORD. CXXIII.

Confraternitates sina licentia Episcopi in suis Oratoriis Eucharistiam exponeta nequeunt infra annum, aliisque diebus juxta suum institutum. Congr. Concil. 13. Apr. 1726.

I. EX Confraternitatibus extant nonnullæ, ut est ea mortis, & orationis, quarum institutum publicas expositiones quandoque demandat, unde cum in approbatione ipsius Confraternitatis approbari simul censeatur institutum, & quæcumque ab eo sunt præstituta, prædictæ expositiones tanquam Apostolicæ licentiæ innixæ, Ordinatiorum venia agere non posse videntur. In oppositum nihilominus censuit Congregatio, & decisionis potem ecce rationem. Probatum quidem est institutum, tanquam quod invehit exercitia pietatis, sed reservato cuique jure suo, cui nunquam Apostolica Diplomata præsumuntur derogare, nisi diserte se exprimant. Et quidem eadem Congregatio interrogata similiter fuit super aliis generice instituti functionibus, an scilicet eas facere possent sine licentia Episcopi, & qui putas illa responderit? Respondit: *explicentur functiones*, ut videlicet instituti illae, si quæ essent, in acceptis similiter poneret, quæ ab Ordinarii venia dependent.

DECRETUM XVII. CAP. IN ORD. CXXIV.

An ad superius recensitas expositiones faciendas sufficiat semel dictam licentiam petare, seu potius illa requiratur toties quoties? Resp. servetur solitum. Ead. Congreg. in eod. Decreto.

I. COnfraternitas mortis, quæ ad expositiones, quas suum institutum fieri demandat, juxta præcedens Decretum licentia indiget Ordinarii, hanc nunc obligatur petere juxta solitum; & hinc generalis exurgit regula pro cæteris Ecclesiis, ita ut vel toties quoties, aut semel dumtaxat veniam ab Episcopis pro faciendis expositionibus petere teneantur, prout earumdem tulerit consuetudo. Ita quidem est ex parte petentium, integra tamen adhuc manente apud Episcopos libertate subditas dispensandi Ecclesias ab onere petendi toties quoties, licet sic ferret consuetudo, taleque onus reducendi ad pauciores vices, vel ad unam in annum.

II. Quod si expositio de novo inducenda foret, & per longum tempus singulis diebus facienda, pura per totam Quadragesimam, aut per novem, & adhuc tres dies, haud crederem, quod Episcopi rationabiliter exigere possent, quod ab ipsis peteretur venia singulis diebus pro singulis expositionibus; esset enim id onus nimis grave, & incommodum, quod a Sacra Congregatione credi nequit impositum, dum Ecclesias pro expositionibus ad petendam veniam adstringit, utpote quod solummodo aptum est easdem ebilertare ab expositionibus faciendis, & aliunde adhuc Episcopis jus perstat integrum, atque honos, dum semel pro totis continuatis illis vicibus licentiam præstant. Saee Tridentinum *sess. 5. cap. 2. de Reform.* Regulares, qui in Ecclesiis suorum Ordinum ad populum conciones debent habere, obligat ad petendam benedictionem ab Episcopis: *Et ab eis benedictionem petere teneantur*; & si continuata per multos, aut paucos dies iisdem prædicare contigerit, non tenentur singulis diebus benedictionem petere, *sed solam antequam prædicare incipiant*; quod & dictum intelligitur de licentia, quam ultra benedictionem petere tenentur, quoties prædicant in Ecclesiis non suorum Ordinum. Ecclesiæ itaque, quoties discontinuis expositionibus incumbunt, obligari quidem poterunt ad petendam veniam toties quoties, si talis est consuetudo, secus si expositiones fiant continuatim per plurimos dies, quo in casu satis erit licentiam petere, antequam Sacramentum exponere incipiant. Quod dictum esse volumus, tametsi consuetudo foret petendi veniam toties quoties, quia consuetudo ejusmodi tanquam irrationabilis servanda non esset, nec e præsenti probatur Decreto, quod quidem statuit servandum esse solitum, sed ejus dispositio versatur circa expositiones discontinuas, e quibus dubium processit.

III. Quinimmo in discontinuis ipsis expositionibus, si admodum frequentes sint, & præcipue statis diebus affixæ, puta diebus singulis festivis, quidquid sit de jure Episcopi, ob recensitas causas minus convenit & sane non expedit, quod pro omnibus omnino singulis distincta exigatur petitio licentiæ, sed magis, quod una, bina, aut trina pro toto anno sufficiat, quando prædictæ frequentes expositiones in Domino expedire credantur.

DECRETUM XVIII. CAP. IN ORD. CXXV.

An petita, & non obtenta dictæ licentiæ, habeatur pro concessa? Resp. negativa. Ead. Congr. eodem die, mense, & anno.

I. DEcretum cum sensum reddit, quod confraternitates, & lic & reliquæ sæculares Ecclesiæ, non possunt procedere ad publicam SS. Sacramenti expositionem, si licentiam quidem petierint, sed ab Ordinario non obtinuerint. Particularis institui posset quæstio de Regularibus, qui etsi ut prædicent in suis Ecclesiis, benedictionem ab Episcopo teneantur petere, sicuti tamen in iisdem nihilominus prædicare possunt, dummodo benedictionem petierint, licet non obtinuerint, solo excepto casu, in quo Episcopus non solum benedictionem non concesserit, sed insuper expresse contradixerit, ut statuit Clemens X. in Const. *superna*, ita dici posse videtur, quod Regulares ad exponendum SS. Sacramentum in suis Ecclesiis, debent quidem licentiam petere, sed possint nihilominus ad expositionem procedere, si eam non obtinuerint, dummodo Episcopus expresse non contradixerit.

II. At satis dispar est ratio de prædicatione, ad quam in Regularibus pro Ecclesiis suorum Ordinum dumtaxat præexigit petitionem benedictionis, non hujus assecutionem: *Ab eis benedictionem petere teneantur*, quare ubi petierint, etsi non obtinuerint, ipsi paruerunt Tridentini mandatis, & ex se posuerunt, quæ illud jubet præmitti. Non sic est de expositione SS. Sacramenti, ad quam Decreta non præexigunt solam petitionem licentiæ, sed indiscriminatim pro Regularibus, aliisque omnibus *causam publicam ab Ordinario probatam*, ut Decret. 2., *ejusdem consensum*, ut Decr. 5. & 14., & denique adeo *licentiam*, ut cetera cuncta Decreta clament *sine ea* a nemine expositionem posse tentari; hæc autem omnia, dubium non est, quod minime stant cum sola licentia petita, nisi insuper fuerint obtenta. Et quidem ut utamur eodem prædicationis exemplo, quia ad hanc habendam in Ecclesiis non suorum Ordinum, Tridentinum exigit, quod ultra benedictionem licentiam Regulares habeant: *etiam Episcopi licentiam habere teneantur*, non est qui dixerit eosdem in Ecclesiis non suorum Ordinum prædicare posse cum sola licentia petita, & non obtenta; quare igitur & in nostro casu similiter pronuntiandum non erit? Quod autem Tridentinum ibidem subdit de licentia prædicationis: *Ipsam autem licentiam gratis Episcopi concedant*, nec parumper dubita ad licentiam expositionis similiter extendi.

DECRETUM XIX. CAP. IN ORD. CXXVI.

Episcopus Confraternitatibus permittere debet expositionem SS. Sacramenti juxta solitum, nisi quid relevans adsit in contrarium. Congreg. Episc. 16. Martii 1649.

I. TOllendæ non sunt, sed magis fovendæ, & inducendæ consuetudines laudabiles, & causæ pietatis, quas inter cum principem teneat locum expositio SS. Sacramenti, hæc propterea Confraternitatibus, aliisque Ecclesiis juxta solitum permittenda decernitur. Rita limitat sanctio *Nisi quid relevans adsit in contrarium*, & tunc id contingit, quoties vel expositio non fit cum decenti ornatu, aut apparatu luminum, sive ob assiduitatem vilescit, seu occasione ejusmodi ad ebrietates, & scelera, ut non semel præsertim evenit in expositionibus, quæ fiunt in Ecclesiis a civitate parum dissitis, positisque in locis abditis, & ab hominum commercio semotis. Verum non est, immoremur in recensendis hujusmodi causis, quæ juxta circumstantias, & loca variæ admodum esse possunt, quæque commissæ sunt Episcoporum judicio, prudentiæ, & discretioni. Hos tamen adhuc vel inviti monere cogimur super abusu maximo, quem in nonnullis Italiæ urbibus (proh dolor!) non semel cum horrore ipsi vidimus, parere nempe SS. Sacramentum in quibusdam solemnitatibus, & inter se se confabulantes stare homines, vel solummodo attendentes musicæ, & non infrequenter etiam humeris ad Sacramentum versis. Ubi ejusmodi evenire noscunt, Episcopi serio cogitent, an nihilominus super expositionibus indulgere valeant; nos enim credimus, quod districtam rationem reddituri sint Domino, a quo cum constituti sint, ut promoveant, sic ejusdem honorem negligunt.

II. Quod si ea Decreti verba *Nisi quid relevans adsit in contrarium*, diserte denotant, quod stante causa gravi nullatenus permittendæ sunt expositiones, licet solitæ, ita aperte designaet, quod inhibendæ non sunt ob levas causas; abuterentur enim Episcopi facultate, quæ ipsis data est in ædificationem, non destructionem, si exiguis de causis, & quandoque emendicatis impedirent SS. Eucharistiæ expositiones, præsertim solitas, ad quas non permittendas Congregatio exposcit quid relevans in contrarium, ne simul inde potius tollatur occasio pietatis.

DECRETUM XX. CAP. IN ORD. CXXVII.

Non possunt Confraternitates exponere SS. Sacramentum in sua Cappella de licentia, & consensu Parochi, in cujus Ecclesia erectæ fuet, sed potius requiritur licentia Ordinarii. Congreg. Concil. 5. August. 1719.

I. LAicorum Confraternitates secernuntur in duplici classe, in illas nempe, quæ erectæ sunt in Ecclesia parochiali, vel huic sunt adnexæ, & has in suis explendis sacris functionibus e Parocho dependere, sequens (erit 11. cap. in ord. 128.) definit Decretum: *Confraternitates erectæ in Ecclesiis parochialibus, vel in cappellis, vel Oratoriis, tum publicis, tum privatis, adnexis parochialibus Ecclesiis, & ab eis dependentibus, habent dependentiam a Parocho in explendis functionibus Ecclesiasticis non parochialibus.* S. R. C. 10. Decemb. 1703. approbante Clement. XI. 12. Janu. 1704. Genus alterum efformant Confraternitates, quæ solum intra Parochiæ limites sunt constitutæ, & has a Parocho non dependere tum generaliter quoad sacras functiones, tum in specie quantum ad expositionem SS. Sacramenti, eadem Congregatio pro-

pronuntiat. Generaliter quidem in seq. Decreto, quod erit 22. cap. in ordine 129. *Confraternitates erectæ in Ecclesiis publicis, vel in Oratoriis tam publicis, tum privatis, sejunctis ab Ecclesiis parochialibus, nullam dependentiam quoad explendas sacras functiones non parochiales habent a Parocho, intra cujus Parochiæ limites sitæ sunt Ecclesiæ*. Ead. Congr. in eod. Decr. In specie autem in Decreto (erit 23. cap. in ord. 130. quod subdimus: *Expositio XL. horarum, & benedictio, quæ fit super populo, non est de juribus mere parochialibus*. Ead. Congreg. in eod. Decr. Expositionem namque, & benedictionem non esse de juribus mere parochialibus, in Decreti sensu aliud non est, nisi fieri posse absque licentia, & interventu Parochi, etiam in Ecclesiis Confraternitatum intra Parochiæ limites sitis, uti advertit Benedictus XIV. *tom*. 5. *notif*. 17.

II. Non desunt tamen nonnullæ limitationes, quas nobis suggerunt hæc verba ejusdem 10. Dec. 1703. *Salvis conventionibus, & pactis in erectione confraternitatum forsan factis, concordiis inter Partes initis, & a Sancta Sede approbatis, indultis, constitutionibus synodalibus, & provincialibus, & consuetudinibus immemorabilibus, vel saltem centenariis*; quare si quæ ex hisce rationibus militet in favorem Parochorum, ultra licentiam Episcopi, quæ semper requiritur, necessarius erit consensus, & interventus Parochi, etiam in Confraternitatibus erectis extra Ecclesiam parochialem, nec huic adnexis. His sub limitationibus intelligi debet sequens Decretum (erit 24. cap., in ord. 131.) *A Confratribus SS. Eucharistia exponi potest cum licentia Episcopi, licet sine consensu Parochi*. Congreg. Concil. 24. Sept. 1718., & 13. Janu. 1720. In eo namque sermo quidem est de Confraternitatibus, quæ in Ecclesiis, aut Oratoriis extra Ecclesiam Parochialem, sed non extra Parochiæ limites erectæ sunt; sed nihilominus si aliquæ ex recensitis rationibus suffragentur Parochis, haud putamus horum juribus esse derogatum, ac per consequens ultra licentiam Episcopi exposci consensum Parochi.

III. Secus tamen foret, si Episcopus conscius juris, & dissensus Parochi, nihilominus licentiam faceret, quemadmodum fortasse indicat sequens Decretum (erit 25. cap. in ord. 132. & insimul rationem suggerit: *In processionibus peragendis extra ambitum Ecclesiarum, expositione Eucharistiæ, benedictione solemni super populum, aliisque similibus, quoties interveniat licentia Ordinariorum, Parochus non potest se opponere, ne a Cappellanis, & officialibus confraternitatum fiant; quia animarum cura, & populi directio principaliter incumbit Episcopo, qui est Parochus Parochorum*. Congr. Concil. 22. Feb. 1689. Diximus *Episcopus conscius juris, & dissensus Parochi*; quia si conscius non foret, tunc jure præsumitur, quod ipse dumtaxat simpliciter, prout ad ipsum spectat, facultatem præstet, non autem quod derogare velit Parochorum juri, & licentiam facere non obstante dissensu Parochi.

IV. Quod verum item est in Confraternitatibus erectis in Ecclesia ipsa Parochiali, ita ut in expositione SS. Eucharistiæ dependeant quidem a consensu Parochi, & a licentia Episcopi, sed magis, & adeo a licentia Ordinarii, ut cum hujus, dummodo ut supra conscius sit, licentia procedere queant ad publicam Eucharistiæ expositionem, etiamsi Parochus consensum minime præstiterit; nunquam vero valeant cum sola licentia, & consensu Parochi. Id proculdubio, indicat dictio *Potius*, quam Decretum principale, quod suscepimus explanandum usurpat; quare ad aliud gradimur Decretum, & erit, 26. cap. in ord. 133. *An Confraternitas possit sine licentia, & interventu Parochi exponere in suo oratorio SS. Eucharistiam? Resp. affirmative accedente licentia Episcopi*. Congr. Concil. 21. Febr. 1728. Hoc autem Decretum ita debet accipi, ut Confraternitates etiam dissentiente Parocho possint publicam expositionem facere, dummodo accedat licentia Episcopi ut supra conscii, loquendo de Confraternitatibus in Parochiali erectis, vel in oratoriis eidem adnexis, aut supra quas in favorem Parochorum militant memoratæ limitationes Decreti 10. Decemb. 1703. Si vero sermo sit de Confraternitatibus solummodo intra Parochiæ limites constitutis, de quibus reapse Decretum loquitur, sensus fit, quod iisdem Confraternitatibus necessarium non est, Parochum admoneant, vel accersant pro expositione Eucharistiæ, sed hæc æque bene fieri potest a Cappellano Confraternitatis, vel alio Sacerdote bene viso, dummodo licentiam ab Episcopo obtinuerint super expositione facienda.

DECRETUM XXVII. CAP. IN ORD. CXXXIV.

Expositio SS. Sacramenti fieri debet qualibet prima Dominica mensis in altari Confraternitatis, & non potius in altari majori Ecclesiæ S. Pauli, in casu, & Episcopus provideat, ne sequantur inconvenientia. Congr. Concil. 4. Febr. 1719.

I. CUm Episcopus Melevitanus in actu visitationis statuisset in Parochiali Ecclesia S. Pauli Apostoli Civitatis Valettæ expositionem esse faciendam in altari majori, & non altari Confraternitatis erecto in eadem Ecclesia, confratres adversus hoc Decretum reclamarunt apud Sacram Congregationem Concilii, cui ab Episcopo in causam fuit producta irreverentia, de qua maximopere timeri poterat, ingredientium, & egredientium, eo quod altare confraternitatis politum esset in vestibulo, & primo ingressu Ecclesiæ.

II. Adversus hæc primo excepere confratres hic, & nunc agi de expositione SS. Sacramenti, quæ fit prima Dominica mensis, & terminatur post Missam cantatam. 2. In pluribus urbis Ecclesiis Eucharistiam exponi in altaribus minoribus, quando agitur de expositione minus solemni, & quæ per modicum tempus perdurat. 3. Non suffragari rationem deductam a periculo irreverentiæ, tum quia novum non est, nec in urbe Roma, nec in Diœcesi Melevitana, expositionem fieri in altaribus prope januam; tum quia in latere dextero Ecclesiæ S. Pauli, in qua est altare confraternitatis, nulla janua reperitur, cum pateat aditus a duabus aliis, quarum una est in medio, altera a latere sinistro. 4. Quia confraternitati bona quædam dono data fuerunt sub ea conditione, & cum pacto resolutivo in casu, quo in eodem altari expositio non fieret.

III. Qualis Congregationis fuerit decisio, productum Decretum manifeste prodit, cui addimus, quæ habet Instructio Romana §. 3. de expositione SS. Sacramenti occasione XL. horarum: *Il SS. Sacramento dovrà esporsi nell' altare maggiore, eccettuatene le Basiliche Patriarcali, nelle quali si potrà esporre sopra altro altare*, ut inde certa ab incertis separantes, nonnulla inferamus, & primo, quod expositio XL. horarum in urbe Roma, cujus Ecclesias afficit prædicta Instructio, omnino fieri debet in altari majori, & nonnisi in aliquo laterali in præfatis Basilicis, quæ a lege excipiuntur, & in sua relinquuntur consuetudine. 2. Quod convenientius saltem est, quod tum expositio XL. horarum, tum qualibet alia ubivis fiat in altari majori, quod indubie est locus aptior, & honoratior Sacramento, quod exponitur, & insimul expers inconvenientibus, & incommodis, ob quæ in altaribus lateralibus contenditur expositionem non esse faciendam. 3. Quod ex se inhibitum non est, in altaribus lateralibus expositionem fieri, sed solum per accidens inhiberi posse ratione inconvenientium, quæ inde sequi possent, nec valerent impediri, unde præsens Decretum expositionem probat in altari laterali cum commissione Episcopo, ut provideat, ne sequantur inconvenientia. 4. Quod in eodem casu vel simili, de quo præsens sanctio disponit, non dum in altari laterali expositio fieri potest, sed debet, dummodo inconvenientia quæque sint removibilia; par enim casus parem resolutionem exigit.

IV. Expositionum igitur universim hæc erit regula, ut solemniores, & ad quas frequentior accurrit populus, fieri non debeant in altaribus lateralibus, præcipue in cappellis introrsum protensis, & a lateribus minus spatiosis; tunc enim fidelium plurimi defraudantur visione SS. Sacramenti, quæ maxime devotionem conciliat, fovetque pietatem, quinimmo ut Sacramento se sistant, adeo coit populus ante altare, sive Cappellam, & quod pejus est, promiscue viri, & feminæ, ut potior ipsa causa pietatis non semel fiat occasio peccati. Hoc spectat Instructio Romana, quæ propterea expositionem XL. horarum in altari laterali fieri non probat, sed dum excipit Basilicas urbis, nos edocet, quod etiam expositiones solemnes, in altaribus lateralibus fieri possunt in Ecclesiis spatiosis, & amplis, quarum structura prædictis est immunis incommodis, aut quoties Sacramentum in altari laterali expositum, æque, vel fere æque bene per totam Ecclesiam conspicitur a populo, qui solet accurrere, perinde ac si foret expositum in altari majori.

V. Quibus incommodis cum immunes item sint expositiones minus solemnes, & a populo minus frequentatæ, has nil vetat institui in altaribus lateralibus, atque Cappellis; quare cum hujusce rationis foret expositio, de qua præsens procedit Decretum, idcirco permissa fuit exemplo Ecclesiarum Urbis, quæ sub oculis summi Pontificis & Sacrarum Congregationum in altaribus lateralibus, atque Cappellis consimiles expositiones faciunt, sicuti pro informatione ut supra excepere Confratres. Et quidem quoniam consimilis est expositio privata, quæ fit pro infirmis, Instructio ipsa Romana §. 36. in altaribus, seu Cappellis faciendam edicit. In altaribus autem prope januam vel expositiones non fiant, vel januam claudatur, & populus ingrediatur per aliam, ne quis irreverentiæ pateat locus.

DECRETUM XXVIII. CAP. IN ORD. CXXXV.

Sanctorum Reliquiæ non sunt collocandæ super altare, in quo reipsa SS. Sacramentum publice venerationi est expositum. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.*

I. COnsimilem dispositionem Instructionis Romanæ, de qua in seq. cap. §. 4., præsens confirmat Decretum, & insimul declarat, illam ubique gentium esse servandam. Lector itaque recolat ibidem tradita, quibus modo dumtaxat addimus, quod nobis nec arridet admodum usus illarum Ecclesiarum, quæ in altari expositionum solemnium mediis figuris, licet ex sacra scriptura depromptis, apponunt symbola SS. Eucharistiæ; etsi enim ipsa sacra sint, & in aliis circumstantiis fortasse probanda, in præsenti nos collaudare non possumus, quia dum ad se convertunt contuentium oculos, Fideles distrahunt ab attentione erga SS. Sacramentum, & ab ejusdem veneratione. Hæc utique est causa, ob quam in §. 3. memoratæ Instructionis in telis, & peristromatibus, quibus ornantur parietes tribunæ, nos haudquaquam probavimus infertas esse historias sacras licet prædicta Instructio dumtaxat expresse profanas submoveat.

II. Hæc nobis sanctio suggerit, quod in festis, quæ in honorem Sanctorum solemniter celebrantur, Sacramentum publice ex-

ce exponi non probat Benedictus XIV. *lib. 2. notif.* 16., ubi Auctores refert, & rationum momenta, quorum illud urget admodum, quod cum Sacramentum ad se populi cultum pertrahat, defraudatur Ecclesiæ mens, quæ in festorum institutione præcipue intendit, quod Christianus populus serio recogitet mirabilia Sanctorum facinora, atque virtutum actus, se exerceat in gratiarum actione erga Deum tantorum bonorum largitorem, & in assiduis denique occupetur precibus, quibus illorum, quos nostros sequestres Deus constituit, intercessionem studeat promerere. Hæc quidem, etsi valde plurima, nos forsitan non plene morarentur, sed ejus, quod præclarissimus idem Summus Pontifex ibidem edicit, impetu ferre non possumus. Est autem, quod Sacramentum, dum in tali occasione non exponitur, vindicatur ab irreverentiis plurimis, in quas populus frequens labitur, cum experientia compertum sit, eumdem non semel occupari in vanis oblocutionibus, attendere musico cantui, & instrumentorum sono, & quandoque humeris etiam ad Sacramentum versis.

III. Quod si expositionem in tali circumstantia a prædictis absurdis, & irreverentiis alicubi immunem praxis comprobet, absit, quod ea putetur inhibita, licet satius sit, eam fieri versus finem functionis sacræ, ad Hymnum videlicet, vel ad Magnificat; sic enim populo tempus suppetit se exercendi in recensitis operibus, & pro modico illo tempore plebs facile se colligit Sacramentum veneratura, atque admodum laudabiliter dimittitur cum pretiosa SS. Sacramenti benedictione. Verum cum pro expositione Episcoporum sit licentiam facere, non putamus satius rem definiri posse, quam eorum prudentiæ, & curæ dimittere, ut pro circumstantiarum contingentia id statuant, quod magis ad honorem Sacramenti tendere, & salutem fidelium expedire judicaverint.

DECRETUM XXIX. CAP. IN ORD. CXXXVI.

Ante SS. Sacramentum publice expositum, non fiat concio capite tecto, non obstante quacumque consuetudine, & abusus omnino est tollendus. S. R. C. 16. Febr. 1630. *in Belgica*, & antea 28. Nov. 1607. *in Illerden.*, & 9. Dec. 1622. *in Giennen.*

I. ÆQuum est, in medium prodeat Instructio Romana, ut simul explanationem suscipiat: *Nel tempo, che durerà l'orazione medesima, si proibisce espressamente il predicare, ma volendosi fare dopo li Vespri qualche breve Sermone per eccitare li Fedeli alle divozione verso il SS. Sacramento, si doverà prendere la licenza &c.* Expositionis tempore, quæ Romæ fit occasione XL. horarum, conciones haberi Instructio inhibet, solumque admittit post Vesperas brevem aliquem sermonem ad adhortandos Fideles ad devotionem erga SS. Sacramentum. Absit, inhibitionem nos cæteris communem putemus locis, & expositionibus; nimis enim diserte se præsens Decretum explicat, dum præcise sistit in proscribendo concionem haberi tecto capite, non autem concionem ipsam, quare dummodo fiat operto capite non est, unde putetur inhibita.

II. Equidem sermo de SS. Sacramento videtur aptior circumstantiæ, & tempori, & hic profecto solummodo haberi potest præstituto tempore in occasione XL. horarum, sicuti Instructio expresse mandat; sed quoniam hac in re non tam pensari debet circumstantia expositionis, quam causæ, & finis ipsius expositionis, idcirco & Romæ extra dictam occasionem XL. horarum, & ubicumque gentium in expositione qualibet etiam de re ad Sacramentum non attinente sermo, vel adhuc concio institui poterit. Quis enim assereret in expositione v. g. facta ad postulandum divinum auxilium contra Paganos, vel Hæreticos invadentes Catholicæ Ecclesiæ terras, adhortari non posse Fideles ad capienda arma pro defensione Fidei, aut ad hostes depellendos? Quis perorari non posse contra vitia, quando fit expositio ad evertenda flagella, quæ propter peccata nobis Deus infligit? Quis Christianum populum exstimulari non posse ad suffragandas Defunctorum animas in expositione instituta ad eorumdem suffragium? Captum sit itaque, quod integrum cuique est, sermonem facere juxta exigentiam casuum, rerum, & circumstantiarum, vel adhuc de re morali, si credatur magis profutura populo, & præsertim ubi jam viget devotio erga SS. Sacramentum.

III. *Si doverà* (prosequitur Instructio) *prendere la licenza, e benedizione da noi; o da Monsignor nostro Vicegerente, anche nelle Chiese de' Regolari, ed in qualunque modo privilegiate, e non solo nell' Esposizione di XL. ore, ma in qualunque altra Esposizione; qual licenza si darà in scriptis.* Ita quidem Romæ non obstante quolibet privilegio, cui apta est derogare lex ejusmodi, quæ lata noscitur, & confirmata per Summos Pontifices, at quid extra Romam? Loco Summi Pontificis succedunt Ordinarii Locorum, sed stant integra privilegia, si quæ alicui reperiantur concessa; quoad Regulares vero res distinctione indiget, ita ut si extra Ecclesias suorum Ordinum concionem, vel sermonem habere debeant, licentiam ab Episcopo debeant obtinere, non tamen, si in Ecclesiis suorum Ordinum, quo in casu sola benedictione indigent, quam si Episcopi iisdem malitiose elargiri neglexerint, puta se occultando, vel differendo, donec elabatur prædicandi tempus, sine benedictione prædicare poterunt, sicuti & in casu, in quo eamdem dare negent, nisi expresse contradixerint, quemadmodum juxta Tridentinum definit Clemens X. in Const. *Superna*. Licentiam autem, quæ, necesse non est, extra Romanam detur in scriptis, præsertim pro infrequentibus ejusmodi prædicationibus, ab Episcopis omnino gratis dandam esse, jubet Tridentinum *sess. 5. cap. 2.*, & concordat Text. Innocentiana §. *si dichiara*.

IV. *Quello poi doverà sermoneggiare, sarà almeno costituito nell' ordine Diaconale*; & quidem adeo quoad clerum sæcularem, ut nec extra Romam Vicarium ipsum, si in sacris non est, prædicare posse cautum sit a Congr. Episc. 2. Apr. 1601. apud Nicolium *in Flosc. verb. Prædicator num. 9.* Sacra item Congr. Concilii *in una Caputaquen.* 14. Dec. 1696. annuendum non esse censuit Clerico Andreæ Sanson. ætatis annorum 21. licentiato in Philosophia, & Theologia, qui ad eamdem confugeret pro facultate, quam ei propterea denegabat Episcopus prædicandi tempore Quadragesimæ in uno ex locis suæ Diœcesis. Quoniam tamen eadem Congr. Concil. 23. Junii 1580. apud Fagnanum *in cap. Responsio 43. de sent. excom. num.* 19., Barbosam *in summa Apost. Decis. verb. Prædicator num.* 6., & Nicolium *loc. cit.* definivisse refertur, *cum permissione Episcopi etiam prædicare posse Clericum in sacris Ordinibus non constitutum*, rem ego sic concordari posse crederem, ut possit quidem illi permitti Sermones facere, & Panegyres in laudem Sanctorum, non vero annuntiare sacrosanctum Evangelium, illudque populis explicare, quod muneris privative spectat ad Sacerdotes, & Diaconos ex vi Ordinationis. Hæc Regularibus communia item sunt attento jure communi, sed ex privilegio Gregorii XIII. *Const.* 95., aliorumque Summorum Pontificum apud Lezanam *verb. concionator num.* 5. possunt ubique (excipe Romam, saltem in prædicta circumstantia) prædicare, etiam Christi Evangelium, dummodo prima tonsura sint insigniti, & a Superioribus approbati.

V. *E sermoneggierà con la cotta; benchè sia Regolare*; extra Romam vero, si a Regulari concio, vel sermo haberi debeat, hic quidem potest, sed necesse non est, cottam induat, sed et integrum æque est in suæ Religionis habitu permanere, unde Cærem. Episc. *lib.* 1. *cap.* 22. de Regulari sermocinante intra Missam præsente Episcopo: *Si autem fuerit Clericus Regularis, erit in habitu suæ Religionis*, quem etiam in processionibus deferre posse sine cotta, alibi nos ipsi statuimus.

VI. *Ma senza stola*; & id Urbis Romæ particulare est, ubi Orator non utitur stola super cottam ob reverentiam Papæ, qui stola utitur extra Sacramenta, sicuti advertit Gavantus *par. 2. tit. 6. lit. r.*, & postmodum etiam notavit Meratus *ibidem num.* 58., ubi insuper addit, quod si concionator est Regularis, indutus remanet solo suo Regulari habitu sine stola, quam tamen extra Romam pro libito potest assumere. Cum itaque non prohibeatur usus stolæ ratione SS. Sacramenti expositi, sed ratione alia, quæ particularis est pro Urbe Roma, idcirco extra Romam etiam Sacramento exposito usus erit stolæ eodem prorsus modo, ac fit, quoties Sacramentum non prostat expositum.

VII. *Ed a capo scoperto*. Commune id esse expositionibus cunctis, & locis, præsens Decretum uberrim edocet, & indubie exposcit adeo reverentia tanto Sacramento debita, ut oppositum tueri non valeat consuetudo, immemorabili quamvis firmata tempore, quæ propterea a Decreto rite declaratur *abusus omnino tollendus*. Quæ habet Cærem. Episc. *lib.* 2. *cap.* 33., ad rem admodum verba faciunt: *& quia solitum est per totam octavam* (Corporis Christi) *ponere super altare tabernaculum cum SS. Sacramento discooperto, dum vesperæ, & officia divina recitentur, ad quæ magna populi frequentia solet accedere, conveniens esset, ut ob reverentiam tanti Sacramenti tam Episcopus, quam Canonici, & omnes præsentes, & in Choro assistentes, durante officio, starent semper capite detecto, & nunquam sederent; quod si ob longitudinem officii præstare non poterunt, non omittent saltem in signum reverentiæ detecto capite, existente SS. Sacramento super altari, divinis officiis assistere*. Ex quibus duo inferuntur, quorum primum est, tam concionatorem, quam auditores quoslibet detecto capite stare debere: alterum vero, quod iisdem fas non est sedere, nisi quatenus ob longitudinem concionis stare non possint, quo in casu sedere quidem poterunt, sed nudo semper capite.

VIII. *Vicino all' altare, dove sta esposto il Santissimo, ed in un sito, che non obblighi gli Ascoltanti a fare atti d' irreverenza con voltare le spalle al Sacramento*. Scopus sanctionis est ab actibus irreverentiæ Sacramentum vindicare, & ideo ubique gentium concio habenda erit prope altare expositionis, & in loco, ex quo non cogatur populus Sacramento terga vertere. Quæ irreverentiarum causæ, occasionesve si absint, aut alias e medio tolli valeant, concio æque haberi poterit ex pulpito, cathedra, aliove juxta circumstantias opportuniori loco, qui si desit, concio setius fiet ex latere altaris expositionis, ubi concionandum esse a celebrante, quando intra Missam prædicari debet, Gavantus edocet *par.* 2. *tit.* 14. *num.* 11., ubi & ritum declarat: *Si concionandum est a celebrante, fiet ab eo stante in cornu Evangelii, & aperto capite: Ministri ad dexteram stabunt extra cornu Evangelii*.

IX. Opportunus admodum est nonnullarum Ecclesiarum usus, quæ ut irreverentias quaslibet amoveant, concionis tempore velum quoddam apponunt ante SS. Sacramentum; tunc enim est quodammodo quasi reconditum, unde nonnulla admitti, seu tolerari possunt, quæ minus licent, dum patet discoopertum. Diximus *nonnulla*, quia cum reapse adhuc Sacramentum in throno resideat expositum, licet velatum, tanti

Sacra-

Sacramenti solemnis præsentia profecto exigit, ut non consideretur plane reconditum, sed abstineatur saltem ab iis, quæ magnam irreverentiam involvunt, cujusmodi sunt eidem directe terga vertere, aut pileis, vel galeris caput tegere. Iisdem igitur licitum erit sedere, & tam concionator, vel clerus Sacerdotali birreto uti poterit, aut parvo pileolo, quem Regulares præsertim utitant; & id dictum sit etiam pro expositionibus, in quibus exponitur pyxis, aut Sacramentum ab initio velatum.

DECRETUM XXX. CAP. IN ORD. CXXXVII.

Missam in altari majori, ubi est expositum publice SS. Sacramentum, non licet celebrare, præsertim si in Ecclesia adsunt alia altaria, in quibus celebrari possit. S. R. C. 9. Aug. 1630. *in Bononien.*

I. CAvetur idipsum in Instructione Clementina, extenditurque ad quodvis altare, in quo SS. Sacramentum prostat expositum, cum sola exceptione Missarum solemnium pro exponendo, vel reponendo eodem Sacramento: *Nell' altare, ove sta esposto il SS. Sacramento, non si celebrerà altra Messa, che le solemni per l' esposizione, e reposizione*; & hanc consequenter ad dispositionem eadem Instructio Missam ipsam solemnem *pro Pace* una cum Missa Conventuali diei ad aliud altare faciendam esse mandat. Hos ad limites præsens trahi debet Decretum, ita ut quatenus expositio, aut repositio fiat media Missa, hæc quidem (licet dumtaxat legatur) ad altare expositionis fieri valeat, non autem quæcumque alia; nimis enim præcisa sunt prædictæ Instructionis verba, licet a nobis etiam ad Missam lectam tracta fuerint, quia extra Romam, necesse non est, Missa expositionis vel repositionis solemniter celebretur. Dictio *Præsertim*, qua ipsum Decretum utitur, ut minimum quaslibet alias expellit Missas, designat namque majorem quidem esse rationem in casu, in quo adsit alia altaria, in quibus celebrari possit, sed nihilominus eamdem esse juris dispositionem in casu contrario, in quo nempe in Ecclesia altare expositionis dumtaxat habeatur.

II. Gavantus, cui adstipulantur communiter Auctores, *par. 2. tit. 14. n. 57.* non ita rigorose ab altari expositionis Missas rejicit: *In Missa privata, quæ tamen quam parcissime celebranda est in altari, in quo sacra Eucharistia est exposita, ea observari debent, quæ supra diximus de Missa solemni, demptis iis, quæ sunt propria solemni Missæ*, & ideo nobis liceat addere unum casum, vel alterum, in quo nihilominus ad altare expositionis Missa fieri potest. Sunt autem præcipue, quando urget præceptum audiendi Missam, & in Ecclesia non est, nisi altare expositionis; tunc enim si nulla alia Ecclesia adsit in loco, non potest alias populus satisfacere præcepto, & quatenus alia adsit, cogeretur alio divertere, & Sacramento diminueretur admodum adoratorum copia, cum periculo remanendi sine adoratoribus, præsertim in locis ruralibus, in quibus solummodo una, vel altera habetur Missa, & infrequens valde reperitur populus. Quod incommodum si in diebus etiam ferialibus timeatur evenire posse, haud dubitaverim in Ecclesiis prædictis, unam item, vel alteram Missam celebrari posse ad satisfaciendum devotioni & votis populi, & ad consulendum honori Sacramenti.

III. Hæc autem lubentes ea eo dedimus, quod fere cuncta a sequenti (erit 31. cap. in ord. 138.) Decreto confirmata veniunt: *Non debet cantari, neque celebrari Missa in altari, ubi expositum est SS. Sacramentum, nisi sit pro eo exponendo: at si ex necessitate opus esset, populus benedicendus est more consueto, & non cum SS. Sacramento* S. R. C. 13. Jun. 1671. *in Angelopolitana*. Decretum diserte loquitur de Missa sive cantata, vel celebrata, & eam admittit pro exponendo Sacramento; quidni igitur etiam pro eodem reponendo? Missas item cantatas, seu lectas permittit, si necessitas easdem postulet; quæ autem major necessitas, quam casus a nobis allegati, aliique similes? Quod vero Decretum addit, ejusdem sensus est, quod deponi non debet Sacramentum, ut cum eo benedicatur populus in fine Missæ, sed benedicendus ille est *more consueto*, idest per solita verba *Benedicat vos Omnipotens Deus* ut Auctores omnes, atque Rubricæ clamant. Quæ omnia sequens (erit 32. cap. in ord. 139.) sigillet Decretum: *Dum incensatur altare, in quo est expositum publicæ adorationi Venerabile Sacramentum, non debet post illud incensatum Crux quoque incensari*. S. R. C. 29. Novemb. 1738. *in una Carthagenen. Hispan.* Sermo hic est de Sacrificii tempore, quo, ut dicemus in proprio capite, Crux juxta Ecclesiarum consuetudinem permittitur in altari, licet in eo Sacramentum maneat expositum, sed non propterea incensanda illa erit post incensationem Sacramenti, qua de re tamquam in opportuniori loco reservamus agere in Decr. 10. cap. de cruce in altari, dumtaxat addentes modo, quod hæc omnia procedunt itidem de Sacramento in pyxide, vel velato exposito.

DECRETUM XXXIII. CAP. IN ORD. CXL.

Quando exponitur Sacramentum in altari pro initio XL. horarum, vel spiritualium exercitationum, si accidat in festo 1., aut 2. classis, sive in Dominica privilegiata 1., vel 2. classis, tunc in Collegiatis, vel duæ cantentur Missæ, una de festo, seu de Dominica post Tertiam, altera votiva de Sacramento post Nonam, vel una cantetur de die cum commemoratione SS. Sacramenti, S. R. C. 13. Febr. 1666. *in Romana*.

I. RItum, quem Ecclesiæ Urbis in expositione Sacramenti occasione XL. horarum servare tenentur, Instructio Romana diserte describit, & nos uberi explanatione prosequimur in §§. 12. 13. 14. 15. sequentis capitis. Dubium non est, quod eamdem methodum servare item possunt Ecclesiæ extra Romam, sed cum has prædicta Instructio directe afficiat, non minus certum est, quod ad eam servandam minime adstringuntur. Ubi itaque Urbis Ecclesiæ solum media Missa in tali occasione Sacramentum exponere valent, congruum quidem est, id etiam præstent Ecclesiæ extra Romam, sed non minus illud exponere possunt sine ulla Missa; præsens enim Decretum, quod in occasione videtur Missam imponere, editum est *in Romana*, adeoque disponit super Missis, quibus mediis Romæ solet, & debet exponi, non autem generale ponit mandatum, quod universam afficiat Ecclesiam, pro quo decreto recolantur, quæ traduntur in §. 12. ejusdem Instructionis.

II. Quatenus media Missa extra Romam Sacramentum exponatur, necesse non est, celebretur Missa de SS. Sacramento, sed id fieri potest per Missam de die, aut quamcumque aliam votivam, hac tamen lege, ut votiva de SS. Sacramento agi non valeant diebus singulis, aut diebus indiscriminatim omnibus, ut concedere videtur Decretum, sed debent excipi dies omnes, quos excipit Instructio Romana, cum Ecclesiis extra Romam plus privilegii in occasione expositionis non possit rite excogitari concessum, quam competat Ecclesiis Urbis pro solemni oratione XL. horarum. Sunt autem quæcumque festa duplicia 1., vel 2. classis, quælibet Dominica privilegiata 1. item, & 2. classis, feriæ IV. Cinerum, II. III., & IV. majoris hebdomadæ, octavæ Epiphaniæ, Paschatis, & Pentecostes, necnon Vigiliæ Pentecostes, & Nativitatis Domini. His itaque diebus, aliisque similibus, si quæ habeantur, ut octava S. Augustini apud ejusdem Regulares filios, in particulari Ecclesiarum Kalendario, Missa præcise fiat de die cum commemoratione SS. Sacramenti sub una conclusione cum oratione diei, ut servetur orationis unitas, quam expostulant solemnes Missæ, quæ pro re gravi celebrantur; in aliis vero diebus Missa votiva solemnis fieri poterit de Sacramento, aut de necessitate, pro qua fit expositio; & id nedum in die expositionis, sed etiam in die medio, & repositionis. Dixi *Missa votiva solemnis*, scilicet in cantu, & cum Ministris sacris, quia privatim, & sine sacris Ministris fieri non posse arbitror, nisi diebus illis, quæ Missas votivas universim non respuunt, tametsi habeatur circumstantia expositionis. Fortasse tamen id potest fallere, ubi ex defectu Ministrorum solemniter fieri non potest.

III. Ecclesiæ non Collegiatæ, si Missam votivam faciant, non tenentur ad conventualem de die, bene vero Collegiatæ, & adhuc ad multiplicem, si forte plures ea die dicendæ occurrant, obligatione quidem petita, non ab Instructione Clementina, sed a Romanis Rubricis, quæ indifferenter quascumque afficiunt Ecclesias. An autem quando faciunt solam Missam de die, teneantur eidem addere collectam de SS. Sacramento, quæstio alia est, quam nedum Instructio prædicta, & præsens Decretum, sed quas inferius dabimus, sanctiones omnes affirmative resolvunt. Quod verum saltem sit de Missis expositionis, & repositionis; in die enim medio si dicatur Missa de die cum collecta de ingruenti necessitate, haud convenit addi alteram de Sacramento, quia Missæ ejusmodi unam tantum poscunt orationem, & minus decens est, collectas plures uni orationi jungi in Missis solemnibus. Quod si in die medio cantetur Missa de necessitate, sive de re gravi, ob quam fit expositio, utique addenda erit oratio de Sacramento cum de hoc in tali casu non cantetur Missa altera, & commemoratio SS. Sacramenti facienda sit in Missis omnibus, quæ dicuntur occasione expositionis. Cetera autem, quæ tradimus in laudatis §§. 12. 13. 14. 15. sequentis capitis, lector ibi recolat, æque namque procedunt pro oratione XL. horarum, quæ extra Romam instituitur.

IV. Lex hæc est expositionis occasione orationis XL. horarum extra Romam: num vero item locum habeat in expositionibus extra talem occasionem, videtur, quod sic, quia expositio quælibet SS. Sacramenti juxta producta Decreta rem gravem, & publicam exposcit causam. Verum cum in favorem expositionis rem gravem, & causam publicam multum liberaliter hodierna consuetudo explicet, nos non adeo liberales esse possumus, ut Missas votivas concedere velimus in occasione cujuslibet expositionis, etsi occurrat officium easdem respuens. Experientia quidem compertum est, quod expositiones populum a vitiis avertunt, & ad virtutum actus excitant, & ideo vel unica hac de causa expositiones bene admitti valent; Non sic autem est de Missa votiva, pro qua æque bene supplere potest Missa de die, unde occasione cujvis

expoli-

expositionis super Missis votivis censeri non potest indultum, nisi ultra generalem illam causam interveniat res alia gravis, vel causa. Certe non aliud nobis innuit sequens (erit 34. cap. in ord. 141.) Decretum, dum non obstante generali illa causa, quæ item inest processioni SS. Sacramenti in una ex Dominicis cujuslibet mensis fieri consuetæ, adhuc Missam de Dominica, seu de officio currenti fieri demandat, & non de SS. Sacramento: *Ubi est confraternitas SS. Sacramenti, quando in una Dominica cujuslibet mensis fit processio intra, vel extra Ecclesiam cum SS. Sacramento, debet dici Missa de Dominica*. S. R. C. 20. Januar. 1693. *in una Galliarum*.

V. Guyetus *lib. 4. cap. 21. qu. 4.* causam privatam, & particularem putat validam ad prædictas Missas votivas, sed satius exposcunt alii rem gravem, aut causam, quæ communitatem tangat, aut majorem ejus partem. Quoniam tamen præsens Decretum approbat Missam votivam fieri de SS. Sacramento, quoties exponitur pro initio spiritualium exercitationum, ad quas totus non accurrit simul populus, aut major ejusdem pars, sed valde minima, & quandoque dumtaxat aliqua congregatio, vel collegium, idcirco ubi circumstantiæ expositionis unitur gravis causa aliqua, quæ non particularem personam præcise tangat, sed plures, aut congregationem, vel collegium, scrupulis insistendum nimis non est in admittendis ut supra Missis votivis solemnibus SS. Sacramenti. Quæ dicta similiter sint de expositione SS. Sacramenti media pyxide, ita ut inspiciendum sit ad causam expositionis, & ita hac super Missis ut supra judicandum.

DECRETUM XXXV. CAP. IN ORD. CXLII.

In Missa privata de festo duplici vel semiduplici, de quo tali die fit officium, potest quidem fieri commemoratio occasione XL. horarum, sed omittenda in festis 1. & 2. classis. S. R. C. 2. Decemb. 1684. *in una Canon. Regul. Lateran.*

I. NElle *messe private correnti si aggiungerà dopo le prescritte della Rubrica l'orazione del Sacramento, così commandando la Santità di Nostro Signore*, ad rem habet Instructio Clementina, cujus dispositio sicuti a præsenti Decreto limitationem recipit pro festis 1. & 2. classis, ita ejusdem Decreti verbum *Potest* pro *Debet* intelligendum esse declarat, ita ut in Missis omnibus privatis de officio currenti facienda sit commemoratio de SS. Sacramento exposito occasione XL. horarum, exceptis solummodo festis 1. & 2. classis, in quibus juxta Decretum S. R. C. 28. Aug. 1627. & Romanam ipsam praxim teste Gavanto *par. 1. tit. 9. lit. 1.*, locum neque reperit oratio de mandato, seu collecta publicam ob causam dici jussa.

II. Absit vero, nomine festorum 1. & 2. classis in Decreti sensu etiam venire possimus Dominicas 1. & 2. classis, aut quæcumque alia officia privilegiata etiam contra duplicia ipsa primæ classis; horum enim privilegium unice sistit in tuendo eorumdem officium, ne vacet, ceterum, ritu simplici, vel semiduplici, aut duplici ad summum majori ipsa peraguntur, quare sicuti eorumdem Missa admittit commemorationes currentes, de mandato, & addititias, quidni & eam SS. Sacramenti? Ab hac tamen lege lubentes excipimus Dominicam Palmarum, atque Vigiliam Pentecostes, non ob privilegium contra festa quæcumque, sed quia earum Missa per Rubricas adeo donata est privilegio unicæ orationis, ut etiam occurrentium simplicium commemorationem expellat, non leve utique argumentum pro exclusione commemorationum aliarum omnium arbitrariarum, & de mandato, ac per consequens etiam illius de SS. Sacramento.

III. Num commemoratio ejusmodi facienda solummodo sit in occasione XL. horarum, de qua Decretum, & Instructio loquuntur, an vero in occasione etiam aliarum expositionum, insurgit modo quæstio, quam quod subdimus (erit 36. cap. in ord. 143.) affirmative definit Decretum: *Commemorationem de SS. Sacramento tempore solemnis expositionis posse fieri in Missa de festo duplici, non tamen primæ, vel secundæ classis, declaravit* S.R.C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.* Hoc namque Decretum absolute, & simpliciter loquitur, neque limitat dispositionem suam ad expositionem occasione XL. horarum, Quibus addimus duo sequentia Decreta; quæ licet loquantur de expositione extra orationem XL. horarum adhuc tamen eadem commemorationem præscribunt, atque eam præscribunt per verba denotantia præceptum; primum namque habet *facienda est*, secundum vero *debet fieri*, unde duo sequuntur, unum nempe, quod prædicta commemoratio locum habet, etiam in expositionibus extra occasionem XL. horarum, alterum vero, quod eadem commemoratio facienda omnino est in Missis omnibus, quæ non sunt de festo duplici 1. vel 2. classis.

DECRETUM XXXVII. CAP. IN ORD. CXLIV.

Dum Sacramentum est patenter expositum, in omnibus Missis facienda est commemoratio de eodem post omnes alias commemorationes de præcepto; in Missis tamen solemnibus Festorum 1. & 2. classis fit sub unica conclusione. S. R. C. 16. Februar. 1737.

I. TE ne diutius morer super Missis privatis, in quibus facienda est commemoratio SS. Sacramenti expositi, statim arripio locum, in quo præsens Decretum præscribit illam esse faciendam. *Post omnes alias commemorationes de præcepto*, & hæ nedum sunt commemorationes Dominicæ, octavarum, feriarum, atque simplicium, si quæ occurrant, sed etiam quæ juxta temporum contingentiam a Rubricis dici jubentur, unde Instructio Clementina: *Dopo le prescritte dalla Rubrica*. Commemorationes hæ omnes juxta Romanum ritum integrant Missam diei, quare & nobiliorem assequi debent locum relate ad commemorationem Sacramenti, quæ reapse est addititia, licet de mandato numquam omittenda, nec subroganda loco alterius a Rubrica præscriptæ, & ne quidem tertiæ, quæ quandoque *ad libitum* a Rubricis assignatur. Sacra namque Congregatio 17. August. 1709. aperte statuit loco tertiæ ad libitum substitui non posse orationem de superiorum mandato, cujus rationis similiter extat collecta SS. Sacramenti; inhibitionis autem causam recole tom. 3. cap. 51. Decret. 2. num. 9.

III. Verum si ex eo, quod oratio Sacramenti addititia est, nobiliorem cedit locum iis per Rubricam præscriptis, ex eo quod simul est de superiorum mandato, eamdem rite præferes pure addititiis, seu arbitrariis. At quid si de superiorum mandato addenda sit oratio alia? Quæstionem dirimit Instructio Romana, quæ dum commemorationem Sacramenti faciendam indicit *dopo le orazioni prescritte dalla Rubrica*, cuicumque alteri eam præferendam esse designat. Lex hæc est commemorationis de SS. Sacramento faciendæ in Missis privatis, expositum illud pateat occasione XL. horarum, aut qualibet alia; quæ autem servanda sit in Missis solemnibus, atque cantatis, in sequenti Decreto dicemus.

DECRETUM XXXVIII. CAP. IN ORD. CXLV.

Dum Missa cantatur coram SS. Sacramento in altari exposito, debet fieri commemoratio de eodem SS. Sacramento post omnes alias commemorationes de præcepto, & in Missis solemnibus tantum festorum 1. & 2. classis est facienda sub unica conclusione, S. R. C. 23. Junii 1736. *in Brugen.*

I. COmmemorationem SS. Sacramenti, & locum ejusdem faciendæ, prout præcedentia Decreta de Missis privatis disponunt, præsens itidem cantatis attribuit, hoc solum discrimine, quod ubi in Missis privatis festorum 1. & 2. classis omittenda decernitur, in solemnibus adhuc facienda mandatur, sed sub unica conclusione cum oratione festi. Decretum 37. cap. cum præsenti omnino convenit, dum *in Missis omnibus* prædictam commemorationem fieri mandat *post omnes alias commemorationes* de præcepto, & ab hac lege solum excipit festa 1. & 2. classis, in quibus eam quidem adhuc faciendam esse decernit, sed *sub unica conclusione cum oratione festi*. Decretum 33. item concordat, quod etiam in Missis solemnibus festorum 1. & 2. classis eadem præscribit, sed silet postea an facienda ea sit sub una, vel diversa conclusione. Instructio denique Romana prædictam commemorationem pariter indicit in festis 1. & 2. classis, & sub unica conclusione, sed idipsum præstandum esse asserit in Dominicis 1. & 2. classis, & aliis diebus quibuslibet, in quibus non admittitur Missa votiva de Sacramento; & in hoc differt a præsenti sanctione, quæ per dictionem *Tantum* solummodo in festis 1. & 2. classis sub unica conclusione terminandam esse statuit cum oratione festi.

II. Hæc admodum apparent varia, & quatenus conciliari debeant, aptior eo, quem subdimus, nobis non occurrit alter dicendi modus. Instructio Clementina agit de expositione Sacramenti occasione XL. horarum, quod idem est, ac dicere de expositione, quæ fit pro re gravi, aut causa publica. Missæ, quæ pro re gravi aut publica causa solemniter celebrantur, adeo unam orationem exposcunt, ut excludant quamcumque commemorationem, & quidem etiam de Dominica, simplicibus, octavis, & feriis quibuscumque occurrentibus, idcirco ut prædicta orationis teneatur unitas, necesse est, commemoratio Sacramenti uniatur orationi diei, & sub eadem conclusione absolvatur; & hæc est causa, ob quam nedum in festis 1. & 2. classis, sed diebus omnibus, licet ferialibus, in quibus Missa votiva Sacramenti locum non reperit, commemoratio SS. Sacramenti sub eadem conclusione cum oratione diei terminanda decernitur. Etiam itaque extra Romam si Missa solemnis habeatur de die occasione XL. horarum, vel quacumque alia, dummodo sit pro re gravi, aut publica causa, in ea servari debebit orationis unitas, & commemoratio Sacramenti terminari sub eadem conclusione, cum oratione festi, quare Decretum 33. capitis, quod quidem præscribit commemorationem de SS. Sacramento, sed silet modum eamdem faciendi, hoc item pacto debet intelligi.

III. Decreta autem cetera, nimirum 37. & 38. capitis non disponunt de Sacramento exposito occasione XL. horarum, aut pro re gravi, vel causa publica, sed de communibus Eucharistiæ expositionibus, in quibus rem gravem, & publicam causam, quam ad expositionem Decreta exigunt, Prælatorum praxis admodum liberaliter, & late explicat, & cum hæ missæ non gaudeant privilegio unicæ orationis, sed in iisdem faciendæ sint commemorationes omnes, perinde ac quando celebrantur Sacramento minime exposito, idcirco commemoratio Sacramenti facienda quidem decernitur, sed non sub eadem conclusione cum oratione festi, sed *post omnes alias commemorationes de præcepto*. Rem autem ita esse, evidenter demonstrant

monstrant Decreta ipsa, tum dum supponunt, Missam semper esse de die, tum dum assignant in eo commemorationes occurrentes, ubi si sermo esset de Missa pro re gravi, ut plurimum votiva deberet fieri, & non de die, & semper in ea cessarent commemorationes prædictæ. Hinc generalis exurgit regula, quod expositio SS. Sacramenti ex se sufficiens causa non est cantandi Missam votivam in duplicibus, aliisque diebus generaliter inhibitis, aut omittendi in Missa, etiam solemni de die commemorationes occurrentes, & a Rubricis præscriptas, nisi expositioni adjuncta sit res gravis aliqua, aut causa publica.

IV. Hæc tamen Missa id adhuc particulare habet, quod ubi commemoratio Sacramenti generaliter in ea facienda est post omnes alias commemorationes de præcepto, in festis 1. & 2. classis facienda quidem est, non post dictas commemorationes, etsi minime cessent, sed sub eadem conclusione cum oratione diei, sicuti præsens diserte statuit Decretum, ut hoc pacto neque negligatur oratio SS. Sacramenti publice expositi, neque per orationes de mandato minuatur solemnitas festi occurrentis. Dictio autem *Tantum*, quam Decretum usurpat, faciendam non esse denotat orationum unionem in Dominicis 1. & 2. classis, aliisque officiis, etiam privilegiatis contra festa quæcumque, nisi fortasse in Dominica Palmarum, & vigilia Pentecostes, quarum Missæ cum per Rubricas factæ sint immunes commemorationibus ipsis simplicium, atque orationibus, quæ juxta temporis contingentiam dici deberent, idcirco videntur item ineptæ ad sustinendas distinctas orationes arbitrarias, & de mandato, unde in earum Missa solemni cum oratione diei unienda erit collecta Sacramenti.

DECRETUM XXXIX. CAP. IN ORD. CXLVI.

Quando frequenter fiunt expositiones Sanctissimi publice in majori altari, & præter Missam solemnem dicitur etiam Missæ privatæ ad idem altare majus, tam in illis Missis, quam in aliis, quæ celebrantur ad alia altaria minora, fieri potest commemoratio de SS. Sacramento durante expositione. S. R. C. 7. Maii 1646. *in Varsavien.*

I. HAc de re jam satis actum est, quare adnotamus dumtaxat, quod commemoratio SS. Sacramenti tam in Missis privatis, quæ fiunt ad altare expositionis, quam, quæ ad alia altaria, durante expositione fieri posse decernitur, etiam in expositionibus illis publicis, quæ *frequenter*, idest sine solemnitate, nec pro re stricta gravi. An autem etiam quando Sacramentum exponitur in pyxide? Quæstionem sequens (erit 40. cap. in ord. 147.) Decretum dirimat: *Commemoratio de SS. Sacramento in Missis privatis poterit fieri, quando ejus expositio fiat pro publica causa, etiamsi Sacramentum expositum sit in pyxide*. Ead. Cong. in eod. Decr. Si itaque, ut regulariter usuvenit, expositio Sacramenti in pyxide, fiat ob causam particularem, atque privatam, puta ob infirmitatem, aut tribulationem alicujus particularis personæ, facienda non erit commemoratio Sacramenti, bene vero, si expositio fiat pro publica causa, etiam qualem descripsimus in Decreto 33. ut eam late accipit Prælatorum praxis

DECRETUM XLI. CAP. IN ORD. CXLVIII.

In Missis privatis de SS. Sacramento, & de officio duplici quæ celebrantur in Ecclesiis, ubi adsit SS. Sacramentum expositum occasione XL. horarum, non dicitur *Credo*, nisi alter competat Missæ officii duplicis de die. S. R. C. Decemb. 1684. *in una Canon. Regal. Lateran.*

I. AD Missas SS. Sacramenti quod attinet, habet Instructio Clementina: *Le Messe del Santissimo, che si celebreranno nei giorni permessi dalla Rubrica, saranno meramente votive senza Gloria, e Credo*. Quod hujusmodi Missæ sint mere votivæ, omnimoda discordantia, quam habent ab officio, dubitare non sinit; quare igitur in earumdem celebratione servandæ non erunt Rubricæ? Hæ autem nulli ex Missis privatis votivis indulgent *Credo*, & quoad *Gloria* liberales non sunt, nisi erga Missas Angelorum, & de B. Maria. Quod si expositio ipsa solemnis, & pro re gravi, quæ fit occasione XL. horarum, potis haud est invehere *Gloria*, aut *Credo* in Missas sibi proprias, multo utique minus in Missas privatas de officio, quæ propterea dicendæ erunt eodem prorsus ritu, & pacto, ac si Sacramentum non esset expositum, cum sola additione collectæ de Sacramento, qua Instructio, aliisque sanctiones contentæ sunt easdem qualificare Missas.

II. *Nei giorni permessi dalla Rubrica*, & hinc edocemur, quod ob expositionem SS. Sacramenti, licet pro re gravi factam, nulla fit Rubricarum relaxatio super Missis privatis votivis, sed hæ adhuc tantummodo dici valent iisdem diebus, quibus a Rubrica minime interdicuntur. Haud tamen denegaverim, expositionem esse satis rationabilem causam, quam Rubrica IV. *num.* 3. expostulat, ut Missa SS. Sacramenti in tali circumstantia passim fieri valeat, etsi cum officio minime conveniat. Quod saltem sit dictum pro iis diebus, quibus fit officium de feria, & non est resumenda missa Dominicæ, quæ fuerit impedita; in aliis enim diebus, in quibus Missa propria recurrit, consultius erit incumbere, ut plurimum Missæ diei, quæ quoad fieri potest, debet cum officio convenire ob connexionem plurimam, quæ juxta ordinem ab Ecclesia sapienter præscriptum, Missam inter & officium apparet constituta.

III. Missa dicetur, non quæ assignatur in festo Corporis Christi, sed quæ inter votivas in fine Missalis recensetur. Juxta communem Missarum votivarum legem secunda oratio erit de eo, de quo fit officium, tertia vero, si non occurrat facienda commemoratio aliqua, erit ea, quæ secundo loco dicenda assignatur juxta diversitatem temporis, non vero, quæ secundo loco dici præscripta est infra octavam corporis Christi, quemadmodum juxta Rubricam IX. *num.* 15. sequens definit Decretum, quod erit 42. cap. in ord. 149. *In Missa votiva SS. Sacramenti tertia oratio dicenda est ea, qua secundo loco erit dicenda ratione temporis occurrentis, non vero ea, quæ est assignata secundo loco infra octavam ejusdem SS. Sacramenti* S. R. C. 4. Julii 1705. *in Lycien.* Id tamen fallit, si occurrat aliqua octava, quia tunc tertia oratio non erit, qualem tempus exigit, sed octava, ut eadem Rubrica notat *num.* 7.

DECRETUM XLIII. CAP. IN ORD. CL.

Durante expositione SS. Sacramenti occasione XL. horarum, regulariter celebrari non potest Missa privata de Requiem, licet occurrat officium hujusmodi Missas admittens; neque cantari potest Missas Defunctorum pro adimplenda mente Testatoris, sive anniversario satisfaciendo. S. R. C. 2. Decemb. 1684. *in una Canon. Regul. Lateran.*

I. IN *Ecclesiis* (erit Decr. 44. cap. in ord. 151.) *in quibus occasione XL. horarum expositum detinetur Augustissimum Sacramentum, congruentius abstinendum est a celebratione Missarum Defunctorum, etiamsi ex præscripto Testamentorum esset celebranda*. S. R. C. 27. Apr. 1697. *in Eugubina*. Quæ advertantur, dignæ sunt dictiones *Regulariter*, & *convenientius*, quæ Missas de Requiem non absolute inhibent, sed earumdem prima dumtaxat regularem celebrationem damnat, secunda vero abstinentiam tanquam convenientem laudat. Instructio Clementina rigidius procedit, nam easdem absolute proscribit: *Non si celebrino Messe di Requie nel tempo, che durerà l'orazione di quarant'ore*. Si rationem exposcis, ultra inconvenientiam plurimam, quam habent lugubres Missæ ad SS. Sacramentum triumphaliter expositum, jubet adjicere, quod ipsæ aptæ non sunt suscipere commemorationem SS. Sacramenti, quam in Missis privatis omnibus eadem Instructio demandat.

II. Volo, probe ponderes, quod laudata Decreta reapse sistunt in inhibendis *Missis privatis*, & si etiam ad cantatas transeunt, non de cantatis universim, sed *ad adimplendam Testatorum mentem, aut pro anniversario satisfaciendo* disponunt, ut hinc inhibitas minime censeas cantatas conventuales Missas illas, quæ de Rubricarum mandato quandoque occurrunt, ut prima die mensis non impedita, & in die commemorationis omnium fidelium defunctorum. Rubricæ namque V. *n.* 1., & XV. *n.* 3., quæ illas indicunt, præceptivæ sunt, nec earumdem præceptum solvitur ab Instructione Romana, sed magis per hæc verba servari mandatur: *oltre la conventuale si celebrerà dopo Nona la Messa del SS. Sacramento.*

II. At de quo erunt Missæ privatæ in memorata die commemorationis omnium fidelium defunctorum? Pro Missis de Requiem ex Roma novissime rescripsit quidam in sacris ritibus peritissimus, & præcipue nititur, tum quia sic in Urbe servatur apud Ecclesiam S. Ignatii; tum quia Missæ Defunctorum sunt Missæ eo die currentes, & quidem adeo, ut de Requiem dicendæ sint, etsi duplex occurrat festum. Reapse urgent admodum rationes istæ, & huc fortasse spectat dictio *Regulariter*, qua primum Decretum utitur, dum proscribit Missas de Requiem; nos tamen urget admodum exemplum Ecclesiæ S. Ignatii, quæ dum in faciem Sacrarum Congregationum nullis reclamantibus ea die incumbit defunctorum Missis, non leve inditium est, prædictam diem in exceptis esse positam, nec ex comprehensis in Instructione Romana, in hacque non minus atque in Decretis mandantibus commemorationem Sacramenti in Missis omnibus, dictionem *Regulariter* subintelligendam esse, ita ut prædicta commemoratio facienda sit in missis omnibus, quæ aptæ sunt suscipere eamdem commemorationem, quales non sunt defunctorum Missæ. Idem judicium facito de commemoratione omnium Defunctorum Regularium Ordinum quoad Missam solemnem, privatasque, quatenus pro iisdem Defunctis applicentur, quo solo in casu sicut Missis de Requiem locum fecimus occurrente officio duplici, ita nunc pariformiter procedimus manente exposito SS. Sacramento.

III. In prima autem die mensis, in qua celebrantur suffragia generalia, Missam solemnem, seu cantatam licita quidem superius fecimus, & idipsum dicendum foret de privatis, quatenus eædem, ut nonnulli putant, conferentur ea die occurrentes, sed quoniam nos aliter arbitrati sumus *n.* 3. *cap.* 8. *Decr.* 1., ubi privatas Missas officio dedimus, idcirco ea die a Missis privatis de Requiem abstinendum erit. Non secus dicimus de Missa Defunctorum, quam in nonnullis feriis secundis in principalem per verbum *Potest* Rubricæ assignant: cum enim ejusmodi verbum eamdem non constituat in præcepto, sed in arbitrio, huic renuntiari oportet in favorem Sacramenti, cujus alias collecta negligerentur, sicuti placito, quod super Missis de Requiem Rubricæ faciunt, utendum

non esse

non esse Decretum asserit, *licet occurrat officium hujusmodi Missas admittens*. Idipsum non obscure indicat dictio *congruentius* secundi Decreti, cui postquam accessit absoluta dispositio Instructionis Romanæ, quasi præceptum videtur dicere.

IV. Ac de Missis, secus est de Defunctorum collectis, quæ cum in Missa de die simul compatiantur orationem SS. Sacramenti, nec induerat paramenta nigra, quæ minus congruunt Eucharistiæ, quæ in se continet Christum vivum, atque gloriosum, publice, & triumphaliter expositæ, nedum easdem admittimus, quando a Rubricis indultæ sunt, vel demandatæ, qua de re in Decr. 1. cap. 8. to. 3., sed etiam pro celebrantis arbitrio in Missis omnibus, quæ juxta tradita in eodem tom. 3. cap. 11. prædictas non respuunt collectas, licet id ultra præceptum non collaudemus fieri, aut in placito nimium abundare. Quotiescumque vero additur, penultimo semper fiet loco, ut ibidem diximus, & rationem dedimus, unde præponenda erit collectæ de SS. Sacramento.

V. Opus denique non esse credimus, insistamus plurimum in proscribendis Missis ex Testatorum mente dicendis, cum cantatas ipsas, atque solemnes, quibus favorabiliora sunt decreta, producta Sanctio absolute depellat: *Neque cantari potest Missa defunctorum pro adimplenda mente Testatoris, sive anniversario satisfaciendo*. Solemnes itaque, atque cantatæ tanquam impeditæ, in diem alterum erunt transferendæ, cum privilegio ut celebrari valeant in prima die, etiam festo duplici majori impedita; privatæ vero supplendæ erunt per Missam de die cum applicatione Sacrificii, quæ si celebrentur in altari privilegiato, æque suffragabuntur animabus Purgatorii, ac suffragantur Missæ de die, quoties Missæ de Requiem a festo duplici impediuntur. Quantum autem attinet ad Missas diei obitus, alibi jam diximus, quod expositionis tempore cadavera inferenda non sunt in Ecclesiam, & quando necessitas ea inferri cogeret, quod tumulari debent privatim, & absque solemnitate ulla, adeoque & sine Missa.

DECRETUM XLV. CAP. IN ORD. CLII.

Missæ de Requiem extra altare, ubi est expositum SS. Sacramentum etiam in pyxide, poterunt celebrari, dummodo tamen oratio coram Sacramento non sit pro publica causa. S. R. C. 7. Maii 1746. *in Varsavien.*

I. QUod duo præcedentia Decreta, quæ expositionis tempore Missas Defunctorum inhibens, non universim disponant, sed dumtaxat pro occasione XL. horarum, non est, unde vocetur in dubium, cum utrumque hæc verba *occasione XL. horarum* expresse teneat. Num id ad ceteras expositiones extendi debeat, insurgit dubium, quod præsens sanctio affirmative dirimit quantum ad expositiones illas SS. Sacramenti, etiam in pyxide, quæ pro publica causa instituuntur: *Dummodo tamen oratio coram Sacramento non sit pro publica causa*. Dictiones namque *Dummodo*, & *tamen* contradictionem faciunt ad præcedentia, quare cum Decretum in præcedentibus suis verbis Missas de Requiem fieri posse declaret, sensus fit, quod id nullatenus potest esse licitum, quando Sacramentum, licet in pyxide, expositum est pro publica causa. Reaple idipsum innuunt duo memorata Decreta, quia expositio XL. horarum publicam item habet causam, unde identitatis exposcit ratio, ut dispositio pro occasione XL. horarum trahatur ad expositiones quaslibet, quæ pro publica instituuntur causa; sufficit autem, publica adsit causa, qualem descripsimus in Decreto 33. capitis, cum de ea, & de occasione XL. horarum idem Decretum parem dispositionem faciat. Limitationes itaque, quas in præcedenti Decreto fecimus pro occasione XL. horarum, nec perrumpes dubita easdem communes facere expositioni pro causa publica.

II. Non sic est de expositionibus reliquis, in quibus Missas de Requiem Decretum haberi posse statuit extra altare, ubi est expositum SS. Sacramentum; & potest esse disparitatis ratio, quod in illis omitteretur alias oratio Sacramenti, indicta pro causa publica, quæ digna est, a nemine prætereatur, sed ad eam collineent omnium preces, uti ipsa omnes, vel eorumdem plurimam portionem tangit, ubi nihil ejusmodi sequitur in expositionibus, quæ pro particulari causa instituuntur. Hæ autem Missæ habendæ non erunt ad altare expositionis, in quo cum Christus gloriosus specialiter micet, ab eo abesse debent lugubria quæque, sed magis in aliis altaribus, in quibus, sicuti & per Ecclesiam etiam pannos nigros, & ipsas mortuorum imagines apponi posse dicimus in §. 4. sequentis capitis. Quod dictum esse volumus, tametsi Defunctorum Missæ celebrarentur in paramentis violaceis, quia adhuc Missa undequaque lugubris est, ut taceam, quod Decretum Missas ipsas de Requiem ad altare expositionis absolute prohibet; non igitur ratione coloris, alias quippe cum Congregatio in colore violaceo probe novit easdem celebrari posse, haud prætermisisset dispositionem suam limitare ad casum, in quo celebrarentur in paramentis nigris.

III. Quæ Congregatio cum item noscat, quod defunctorum Missæ colorem nigrum tanquam sibi proprium exigunt, dubium non est, quod in paramentis nigris celebrari illæ poterunt; licet ego arbitrer, quod circumstantiæ Sacramenti expositi congrua possit item esse causa ad usitandum colorem violaceum, quem per dictionem *saltem* sacram Congregationem 25. Junii 1670. in subsidium vocare diximus in to. 3. cap. 12. Decr. 1. Hanc igitur ego collaudarem methodum, ut in expositionibus generaliter parcus admodum usus sit Missarum de Requiem; ne perimatur oratio SS. Sacramenti, liberalior vero esse possit in expositionibus illis, quæ instituuntur in suffragium Animarum Purgatorii, pro quibus etiam fieri posse crederem ipsam solemnem Missam, cum Decreti dispositio restricta non sit ad Missas privatas, sed ad Missas simpliciter, adjecta solummodo conditione, ut non fiant ad altare, ubi expositum est SS. Sacramentum.

DECRETUM XLVI. CAP. IN ORD. CLIII.

Exposito SS. Sacramento in altari majori, dum sub *Magnificat* in vesperis idem altare majus incensatur, an debeant etiam incensari alia altaria ex eo quod incongruum esse videtur relinquere in altari expositum Sacramentum; & utrum thurificato altari majori, ubi est expositum Sanctissimum, debeat etiam fieri thurificatio illius altaris, in quo est reconditum Sanctissimum in ciborio? Responsum fuit, non esse thure adolenda alia altaria, licet alibi SS. Sacramentum asservetur. S. R. C. 7. Maii 1746. *in Varsavien.*

I. DEcretum expositione non eget, alias quippe deserveretur Sacramentum, quod pro adoratione solemniter in throno micat expositum, ut vel eidem Sacramento in tabernaculo recondito, thuris honor exhiberetur, aut ejusdem servis, sanctisve, quorum imaginem altaris icon præsefert. Hac de re non semel alibi consimilis sermo incidit, quare confestim pergimus exarare ritum, qui servari debet in exponendo SS. Sacramento. In Sacristia Clerici, idest thuriferarius, & navicularius, vel saltem solus thuriferarius, induunt superpelliceа, quæ pariter induuntur ab aliis quatuor, vel saltem duobus, qui deferre debeat intortitia accensa; Sacerdos autem, qui expositionem debet facere, etsi super cottam habere valeat solam stolam e collo pendentem, decens tamen est, paretur amictu, alba, stola, & pluviali coloris albi, & quod ei assistat insuper Sacerdos alter superpelliceo indutus, qui utetur stola, ut dicemus statim. Accensis luminibus ad altare, prædicti omnes facta profunda inclinatione cruci, vel imagini principali sacristiæ, hoc pacto ad altare procedunt, vel eorumdem illi, qui intersunt. Præcedit thuriferarius cum thuribulo non fumigante, a sinistris habens navicularium, sequuntur portantes funalia, post quos incedit Sacerdos alius cotta indutus, super brachium sinistrum stolam plicatam deferens, & omnium ultimus sequitur Sacerdos pluviali indutus, & duo hi tecto capite, & manibus junctis ante pectus.

II. Ut prope, & ante infimum altaris gradum devenerint, dicti duo Sacerdotes cedunt alicui assistenti sua birreta, & genuflectunt unico genu, non super infimum altaris gradum, sed in plano (aliis post eos genu pariter unicum simul flectentibus in plano) & mox surgentes genuflectens in infimo altaris gradu, reliqui vero in plano capellæ, & ibi aliquantisper orabunt omnes; principalis autem Sacerdos genuflexus ut supra erit ante altaris medium, assistens vero ad ejusdem dexteram, ut promptior sit ad ministrandum. Post brevem dictam orationem Sacerdos assistens sibi imponit stolam, ascendit ad altare, genuflectit unico genu, aperit ostiolum tabernaculi, iterum ut supra genuflectit, & mox descendit ad dexteram celebrantis, ubi ablata sibi stola, quam alicui tradit tenendam, vel eam sibi ponit super brachium, stans de more sine osculis ministrat celebranti similiter stanti naviculam, de qua celebrans ponit thus in thuribulo sine benedictione, & mox genuflexus super infimum altaris gradum, Sacramentum incensat triplici ductu, facta profunda reverentia ante, & post incensationem, etiam a Sacerdote assistente, qui similiter genuflexus super eodem infimo altaris gradu, interim elevat dexteram pluvialis fimbriam. Peracta incensatione, & reverentia celebrans reddit thuribulum Sacerdoti assistenti, & hic thuriferario, & postea sibi iterum imposita stola, idem assistens ascendit ad altare, genuflectit unico genu, extrahit ostensorium e tabernaculo, illud collocat in throno super corporale, aut pallam ibi substratam, genuflectit unico genu, & descendit ad dexteram celebrantis, ubi iterum exuit stolam. Statim surgit celebrans, & simul cum Sacerdote assistente genuflectit utroque genu in plano cum profunda reverentia, & deinde ambo surgunt, & accipientes birreta cum reliquis eodem ordine, quo venerunt, redeunt in sacristiam, ita tamen ut caput minime tegant; nisi postquam egressi sunt presbyterium, & secesserint e medio.

III. Ita Bauldryus, aliique, & nituntur Cærem. Episc. *lib. 2. cap. 25., & 26.*, ubi in feria VI. Parasceves Sacramentum præcipitur incensandum in capsula aperta, antequam inde extrahatur, & idcirco censent etiam in præsenti casu incensandum esse, antequam extrahatur e tabernaculo. Alii vero præscribunt, quod primus assistens statim ac aperit tabernaculum, facta genuflexione unico genu debeat ostensorium extrahere, in medio altaris super corporale collocare, & tunc denuo facta genuflexione descendere ad dexteram celebrantis, eique ut supra ministrare incensum, & post incensationem iterum ascendere ad collocandum Sacramentum in throno. Alii denique opinantur, quod assistens ubi extraxit e tabernaculo ostensorium, non debet illud in medio altaris super corporale ponere, sed illico in suo loco eminenti sub baldachino collocare, & facta genuflexione descendere ad dexteram Celebrantis, & huic ut supra ministrare pro incensatione, qua peracta, & thuriferario thuribulo reddito, omnes

surgunt,

surgunt, & ut supra facta genuflexione utroque genu in plano, in sacristiam redeunt.

IV. Primæ sententiæ nec plurima assistit utentium praxis, nec cui innititur, suffragatur admodum Cœremoniale Episcoporum, quia ita bene atque in feria VI. Parasceves, quia in hac Sacramentum in capsula collocatum, consideratur tanquam in suo throno, & hæc est causa, ob quam ibi asservatur cum magna pompa, præsertim candelarum, & lampadarum; non sic autem est in casu nostro, & propterea vel juxta secundam sententiam incensandum erit, postquam ut supra positum fuerit in altari medio, omnibus conspicuum, vel secundum tertiam, quando erit sub throno collocatum. Uterque modus ille a quovis quidem tuto servari poterit, sed si e nobis exposcas, quinam sit præferendus, ultimum raponimus sine dubitatione ulla; hic enim omnibus aliis prævalet apud Ecclesias urbis, Sacramento in loco digniori posito thuris honorem adhibet, concors est cum probatiori ritu illud reponendi, qui item Sacramentum thurificat, antequam throno illud deponat, & non jam depositum, & in medio altaris collocatum, atque demum implicite probatur ab Instructione Romana, quæ §. 24. in processionis reditu a Diacono Sacramentum in throno statim collocari jubet, & ibi incensari, & non in alteris medio prius positum.

V. Quod si celebrans careat Sacerdote assistente, ipse per seipsum peragat, quæ ab assistente facienda esse diximus; præstantur vero a Diacono, quando adsunt ministri sacri, & non Sacerdos assistens, sed nec Celebrans, nec Diaconus, quando prædicta præstant, unquam stolam exuunt; Sacerdos vero ut supra assistens stolam dumtaxat adhibet, quando debet aperire ostiolum Sacramenti, pertractare ipsum Sacramentum, seu ostensorium in aliquo loco collocare, seu e summo altari demittere, & statim ut has functiones peregerit, debet stolam a collo pendentem sibi auferre, eamve alicui custodiendam tradere, vel super brachium suum sinistrum, ut cum dextero promptior sit ad operandum, eam deponere. Pallium autem altaris, ed quod fit expositio, semper erit coloris albi, uti & paramenta Celebrantis, & Ministrorum, si qui assistent in pluviali.

VI. Secus est, si expositio facienda est ante vesperas, quæ Sacramento exposito statim cantari debeant, quo in casu altaris pallium erit quidem semper coloris albi, sed paramenta celebrantis, & Ministrorum erunt coloris correspondentis officio, cujus vesperæ canteri debent, ut Meratus docet *par.* 4. *tit.* 12. *n.* 29., & manifeste eruitur ex Instructione Romana §. 19., quæ tam in Missa, quæ cantatur pro expositione facienda SS. Sacramenti, quam in subsequenti processione, & expositione, adhiberi mandat, & continuari colorem Missæ. Ritus autem in tali circumstantia exponendi Sacramentum erit, qualem superius descripsimus, sed in fine celebrans cum Ministris non pergit in sacristiam, sed vel ad scamnum in cornu Epistolæ; non sedet tamen unquam, neque caput tegit, nisi ad primam sedem chori, ubi de more cantantur vesperæ, omnibus stantibus detecto capite.

VII. Ad canticum *Magnificat* e choro exit celebrans nudo capite, & facta genuflexione ab omnibus utroque genu in plano ante inferiorem altaris gradum cum profunda reverentia, ascendit ad altare cum sacris ministris (stantibus aliis ante infimum gradum) & facta iterum cum Ministris sacris genuflexione unico genu, ut facilius, & commodius surgant, dictum altare etiam osculatur celebrans in medio, deinde retrocedit aliquantulum in cornu fera Evangelii, & ministrante Diacono, si adsit, alioquin thuriferario sine osculis, idem celebrans imponit incensum in thuribulo, illudque benedicit, quia non solum cum eo incensari debet Sacramentum, sed etiam altare, celebrans, & reliqui. Hæc autem est generalis regula, ut non benedicatur incensum, quando cum eo incensando est solum Sacramentum, bene vero, quando incenseri debet etiam altare; in utroque tamen casu semper abstinendum erit ab osculis tum cochlearis, tum thuribuli, tum manus celebrantis. Quantum vero ad genuflexionem; hæc utroque genu fiet cum profunda reverentia in plano in accessu, & recessu ab altari, sed apud altare dum aliquid fit, semper facienda erit unico genu, & sine inclinatione.

VIII. An dum celebrans se ut supra retrahit pro impositione incensi, debeat Sacramento genuflexionem præmittere, sententia affirmans nobis magis arridet in seq. cap. §. 30. o. 4., sed indubie saltem debet Sacramento unicum genu flectere in altaris medio, ubi ad hoc se restituit, descensurus illico ad incensandum Sacramentum. Imposito ut supra itaque thure genuflectit celebrans cum sacris Ministris in altaris medio, & statim descendit ad secundum gradum altaris (quidquid scribant aliqui, qui eum descendere faciunt in planum, & genuflexum super infimum gradum incensare Sacramentum, perperam allegantes Cœremoniale Episc., quod loquitur de casu extraneo, (ut ibidem dicimus omner. 3.) & genuflexus simul cum sacris Ministris in suppedaneo, accipit thuribulum, & Sacramentum triplici ductu thurificat cum profunda inclinatione ante, & post, interposita brevi mora inter quemlibet ductum, & sacris Ministris interim elevantibus anteriores pluvialis fimbrias. Peracta incensatione simul cum sacris Ministris ascendit ad altare, ubi genuflexione præmissa incensat more solito ipsum altare, semper genuflectens unico genu, dum transit ante altaris medium, & deinde fit incensatio celebrantis, & aliorum prout de more, & absolvuntur vesperæ, post quas si Sacramentum recondendum sit, servatur ritus, quem nos late describimus in præliminaribus cap. 9.

IX. Hæc autem omnia, quæ servanda esse diximus in expositione, quæ fit ante vesperas, servari respective etiam debent in expositione, quæ fit ante alias horas canonicas, sola excepta incensatione, quæ ne quidem in completorio fit ad canticum *Nunc dimittis*, ut scite Gavantus adnotat *sect.* 10. *cap.* 3. *num.* 25. Quod si expositio fieri debeat immediate ante Missam, tunc fiet a celebrante induto planeta ejus coloris, qui congruit Missæ celebrandæ, & quatenus adsit Diaconus, hujus erit muneris præstare ea, quæ a Sacerdote assistente præstanda esse dicebamus, sin præstabuntur a Sacerdote assistente, & quatenus nec hic adsit, a celebrante ipso, & sic pariformiter loquendum est de expositione, quæ post Missam foret facienda. Quoties tamen fit cum hostia consecrata in eadem Missa, & media processione, jam late ritum describimus in seq. cap. §. 19., si autem sine processione, aperto Sacramento intra ostensorium, & finita Missa, ut ibidem dicitur, pergit celebrans cum sacris Ministris ad altaris medium, genuflectit unico genu, & mox per Diaconum ab ostensorio aufertur velum, & repetita ab omnibus genuflexione descendunt in planum, ubi genuflectunt utroque genu cum profunda inclinatione, & mox surgunt, & genuflectunt sine ulla reverentia super infimum altaris gradum, ubi brevi orationi vacant, post quam se Sacerdos cum Ministris erigit, imponit incensum in thuribulo, postea genuflexus ter incensat Sacramentum, & denique Diaconus ascendit ut supra ad altare, & Sacramentum, in throno collocat, descendit, & postea omnes pergunt in sacristiam ordine jam descripto. In expositione autem cantari posse consuetum hymnum, & post expositionem dici etiam preces alias, dummodo sint ex approbatis, non est, quod vocetur in dubium, cum diserte pateat ex seq. cap. §. 24., & nos ipsi magis dictari sumus cap. de Repositione.

X. Si duæ magnæ haberi non possunt hostiæ, cum hostia magna a Sacerdote particulam consecrari Auctores probant, illam intra Missam ostendi populo, & reservari exponendam, hanc vero in Missa frangi, & absumi; non sic tamen est de particula in alia Missa consecrata, circa quam Doctores dissident; alii enim hanc in Missam sumi non posse sentiunt, quia omnino Sacerdos participare debet de proprio Sacrificio; qui vero essentiam Sacrificii in sola consecratione censent consistere, haud renuunt præconsecratam particulam in Missa absumi posse, ut magna reservetur exponenda ad vitandam negligentiæ notam, & populi admirationem. Sunt denique alii, qui absumptionem hostiæ in eadem missa consecratæ, si non de essentia, ita de Sacrificii substantia esse putant, ut ad hoc numero Sacrificium omnino spectet absumptio hostiæ in eadem Missa consecratæ, adeoque asserunt, quod satius erit in casu particulam intra ostensorium includi, & populum edoceri caussam.

XI. Hinc apertim appetet, quam merito Tamburinus reprehendat illos, qui volentes renovare hostiam pro expositione, in Missa absumunt consecratam ante plures dies, consecratam autem recenter in illa Missa, pro expositione reservant. Adhuc turpius peccant illi, qui non habentes hostiam magnam consecratam, exponunt non consecratam huic affigentes parvam consecratam; id enim nonnulli reprobant ob periculum idololatriæ, saltem materialis, quia populi adorant totum id, quod expositum est, per modum unius; alii vero, quia ægerrime ferunt homines, si postea sciunt, fuisse sibi propositam illam hostiam adorandam, quæ adoratione digna non erat. Certe id nullatenus est tenendum, & dubio procul, quatenus expositio differri non valeat, satius erit particulam solam populo adorandam exponere, qui cum fuerit monitus, non propterea plurimum patitur admirationis, aut scandali.

XII. Hostia, quæ exponi debet, consecrari potest, & super corporali posita, vel adhuc in ostensorio, & maxime si in eo difficile aptari potest; quando autem in ostensorio consecratur, hoc debet aperiri ad oblationem, & consecrationem, & locari prope hostiam, ita ut nedum sit super corporale, sed etiam super lapide consecrato. Quod si ad consecrationem non aperiatur, remanet tamen adhuc hostia consecrata, sicuti de particulis clausis in pyxide communiter Auctores edocent. In Missa, in qua consecratur hostia altera pro expositione, hæc non elevatur, sed dumtaxat unica juxta consuetum morem: post sumptionem vero sanguinis, celebrans locato calice parumper ex parte Evangelii super corporale tamen, & lapidem consecratum, facta genuflexione unico genu, illam adaptat in ostensorio, & hoc facto colligit fragmenta, & ponit in calicem, & si in eo unitæ sint species sanguinis, has reverenter sumit, antequam accipiat vinum purificationis. Vide, quæ ad rem a nobis traduntur in seq. cap. §. 19.

DECRETUM XLVII. CAP. IN ORD. CLIX.

Confraternitas non tenetur eleemosynam præstare Parocho, vel alteri per eum deputando, celebranti Missam, tam pro consecratione, quam pro consummatione SS. Sacramenti exponendi occasione, qua exercitia spiritualia peraguntur, sed Missæ celebrandæ sunt absque eleemosyna, Congr. Concil. 15. Maii 1728.

I. NOllem, hinc inferas, Confraternitates in publicis faciendis SS. Sacramenti expositionibus, universim a Pa-

a Parochi interventu, vel alterius Sacerdotis ab eo missis dependere, sed magis, quod ubi Parochi id juris habent ob particulares rationes, quarum superius meminimus, excludi minime possint, quatenus per se, vel per alios interesse valint, ab iisdem peragendis expositionibus, tametsi instituantur occasione spiritualium exercitiorum, vel aliorum particularium operum pietatis. At quoties id velint ipsi per seipsos, vel per alios præstare, rite definit Decretum, quod præstare id gratis omnino debeant, & quidem etiam pro Missa, quæ celebraretur pro consecratione, aut consummatione SS. Sacramenti; cum enim absque contributione novæ eleemosynæ per suum Cappellanum, aut per Sacerdotem alterum Confraternitas prædicta omnia commode præstare possit, cogenda non erat ad eleemosynam præstandam Parocho, qui si jura sua tueri exoptat, id facere debet sine Confraternitatis onere, aut confluentium ad pietatis opera, ne inde ab his permittendis absterreantur, vel peragendis. Ubi autem audis, quod *Missæ celebrandæ sunt absque eleemosyna*, absit, id intelligas, ita ut Parochus, quatenus eidem libera detur, eam accipere non valeat, vel aliunde eadem procurare pro Missæ applicatione; sed sensus est, quod Confraternitas eleemosynam non teneatur præstare, quam tamen si non præstet, pro quo maluerit, sacrificium Parochus applicare poterit.

II. Hinc expositum item manet Decretum aliud (erit 48. cap. in ord. 160.,) quod Parochum pro benedictione danda, nihil prætendere posse definit: *Parochus dando benedictionem cum venerabili Eucharistiæ Sacramento, nihil prætendere potest, ut tradatur Ecclesiæ Parochiali, sed id gratis agere debet*. Ead. Congreg. in eod. Decret. Hæc quidem definita sunt pro occasione spiritualium exercitiorum, & non dubitarem, etiam ad occasionem aliorum pietatis operum esse extendenda; sed quoad consuetas Confraternitatum solemnitates, quas cum expositione SS. Eucharistiæ assolent honorare, crederem Parochum manutenendum esse in possessione consuetæ eleemosynæ, præsertim pro celebratione Missæ, quæ si celebranda sit cum Ministris, hos eligere non spectat ad Parochum, sed ad Confraternitatem, quemadmodum quod subdimus (erit 49. cap. in ord. 160.) Decretum statuit: *Parochus, vel interveniens ad canendam Missam, vel ad dandam benedictionem non habet jus sibi eligendi Diaconum, Subdiaconum, ceterosque Ministros*. Ead. Congr. in eod. Decr.

DECRETUM L. CAP. IN ORD. CLXI.

Si expositio SS. Sacramenti continua non sit die noctuque admoneri debet populus, non lucrifieri indulgentias pro oratione XL. horarum concessas. Congr. Episc. 5. Apr. 1647.

I. ORationem XL. horarum, de qua fuse in capite sequenti, Clemens VIII. Const. *Graves, & diuturnæ* 1592. indulgentia plenaria ditavit pro confluentibus ad Ecclesiam orationis, & unam saltem horam in oratione perseverantibus, qui ut concessæ indulgentiæ facilius redderentur participes, & ne ob impedimentum tam diu perseverandi in oratione retraherentur a visitatione etiam, & veneratione, prout cuinsvis fert commodum, ipsius SS. Sacramenti, Paulus V. suo Brevi emanato die 10. Maii 1606., prædictam indulgentiam ab iisdem lucrifieri voluit, dummodo in Ecclesia præfata in oratione perseveraverint *quel tempo, che gli riuscirà comodo*. Dubium non est, quod utraque ex his concessionibus procedit de oratione continua ipsius SS. Sacramenti, ad quam propterea, ne idem Sacramentum sine adoratoribus quandoque remaneret, distributis temporibus accedebant fideles; quare rite præsens nos monet Decretum, quod haudquaquam prædictæ indulgentiæ erunt participes, si oratio per XL. quidem horas perduret, sed non continuas die noctuque. Et quidem oratio, quæ per quadraginta horas discretas instituitur, oratio XL. horarum vere dici non potest, quemadmodum evincunt monumenta quæque in quorum memoriam fuit illa instituta, ut magis constabit in præliminaribus sequentis capitis.

II. *Instructio* (erit Decr. 51. cap. in ord. 162.) *pro oratione XL. horarum Romæ jussu fel. rec. Clementis XI. primum edita, extra Urbem non obligat; laudandi tamen, qui se illi conformare student, nisi aliud ab Ordinariis locorum statutum sit*. S. R. C. 22. Julii 1749. *in una Congreg. Oratorii S. Philippi Nerii Civit. Patavinæ*. Quod Instructio ejusmodi tantummodo obliget Urbis Ecclesias, ex iis verbis §. 1. ejusdem Instructionis manifesta apparet: *Comandiamo, che in tutte le Chiese di quest' alma Città &c.* Quod vero sit laudabile, quod cetaræ eidem extra Urbem se conforment Ecclesiæ, ea satis ostendit ratio, quod illa est methodus a sapientissimis Rituum magistris summo studio elaborata, a Summis ipsis Pontificibus confirmata, atque servari præscripta ab Ecclesiis omnibus Urbis Romæ, quæ totius mundi caput est, & aliarum Ecclesiarum magistra. *Nisi aliud ab Ordinariis locorum statutum sit*, subdit Decretum, & per hæc verba nos instruit, quod si ab Ordinariis locorum aliquid particulare, prout ferunt circumstantiæ locorum, aut Ecclesiarum qualitas, statutum fuerit, servandum illud erit in respectivis Ecclesiis, & Diœcesibus. Instructio autem prædicta est quam confestim subdimus exponendam.

III. *Absque pluviali* (sit Decret. 52. cap. in ord. 163.) *Non licet non habentibus usum illius in die, & infra octavam SS. Corporis Christi peragere processionem cum SS. Sacramento; non posse tamen cogi, ut ejus expositio fiat cum pluviali ab ipsis non habentibus usum statuit* S. R. C. 22. Jan. 1701. in una Camald. Montis Coronæ. *In die, & infra octavam*, & id conforme est Cærem. *Ep. lib. 2. cap. 33.* atque Rituali Romano, & dum idipsum statuit Instructio Romana pro oratione XL. horarum, inde sequitur pluviale esse adhibendum in quacumque processione solemni SS. Sacramenti, ut sic Sacerdotis habitus solemnitati respondeat. Secus fortasse est de processione minus solemni, in qua tolerari poterit Sacerdos in superpelliceo, & stola, quo in habitu juxta Rituale etiam deferre potest Viaticum ad infirmos. Expositio vero SS. Sacramenti etiam in diebus solemnibus absque pluviali bene fieri posse decernitur, cum ipsa non gaudeat solemnitate plurima, & nullibi cum pluviali fieri mandetur.

CAPUT OCTAVUM.

De Instructione Clementina XL. Horarum.

ORatio XL. horarum plurima antiquitate non gaudet. Thyers *lib. 4. cap. 57.* Josepho de Mediolano Ordinis Cappuccinorum ejusdem institutionem adscribit, anno 1556. introductam in memoriam XL. horarum, quibus Christus in sepulchro permansit. Pius IV. *sua Const. 22. anno* 1560. probat Archiconfraternitatem Orationis Mortis Romæ erectam, quæ per horas XL. precibus instabat, Christum imitata, qui XL. diebus jejunium in deserto protraxit. Clemens VIII. *anno 1592. Const.* 57. meminit orationes XL. horarum per Ecclesias Urbis jam institutæ, quæ ut foret continua, ad eam distributis temporibus fideles accedebant, quos ad eamdem frequentandam indulgentiis allexit. An in ejusmodi oratione Sacramentum publica exponeretur, tuto definiri non potest, id tamen putat Bacci *in vita S. Philippi Nerii lib. 1. c.* 8., ubi & refert apud Archiconfraternitatem SS. Trinitatis quotannis in hebdomada majori orationem XL. horarum institui solitam, qua in occasione non semel ad populum sermones habuit idem S. Philippus, qui anno 1595. evolavit ad superos. Ex vita venerabilis Juvenalis Ancinæ Episcopi Salutiarum super SS. Eucharistiam in tali occasione exponi consuetam, non leve aliud eruitur argumentum, dum Doliani apud Langienses populos instituta ab eo asseritur oratio XL. horarum, ad quam processionaliter die noctuque occurrit populi multitudo plurima, SS. Sacramentum veneratura.

Sane oratio XL. horarum, quæ nunc Romæ superstes est, & summa cum religione quotidie instituitur, ab expositione SS. Sacramenti non reperitur sejuncta, qua nec destituuntur orationes XL. horarum, quæ a pluribus extra Romam receptæ fuerunt Ecclesiis, sancteque introductæ. Jussu Clementis XI. die 20. Januarii 1705. super ritu in tali functione servando, prodiit quædam Instructio a Successoribus Innocentio, & Benedicto XIII., & Clemente XII. Summis Pontificibus confirmata, & hanc nunc fideliter tradere sumimus, & brevi explanatione prosequi, quia etsi ab omnibus, & solis Urbis Ecclesiis sit ipsa servari mandata, quamplurima tamen continet, ad quæ servanda universalis tenetur Ecclesia, & in reliquis fere omnibus, apprime conveniens saltem est, eidem sese conformet, ut magis dicemus infra.

Instruzione, ed Ordini

Da osservarsi nell' orazione continua di quarant' ore coll' Esposizione del SS. Sacramento per li bisogni di S. Chiesa secondo la pia mente de' Sommi Pontefici, confermata, e publicata di nuovo per ordine di Nostro Signore Papa Clemente XII.

Prospero del Titolo di S. Silvestro in Capite della S. R. E. Cardinal Marefoschi, della Santità di Nostro Signore Vicario Generale.

§. I.

Essendo state fatte fin dal tempo dell' introduzione dell' Esposizione del SS. Sacramento per l' orazione continua di quarant' ore diverse provisioni spettanti al decoro di detta funzione, acciò le medesime venghino esattamente osservate, e si rimova ogni abuso introdotto in alcune Chiese, di ordine espresso di Nostro Signore, datoci *coll' oracolo della sua viva voce, ordiniamo, e comandiamo, che in tutte le Chiese di questa Città tanto Patriarcali, quanto Collegiate, e Parocchiali, ed in ogni altra Chiesa, sì de' Secolari, come de' Regolari, in qualsivoglia modo privilegiata, e degna di spezial menzione, in cui si farà la suddetta orazione di quarant' ore, si osservi inviolabilmente, quanto si prescrive nella presente novissima istruzione, sotto le pene infrascritte.*

I. Præambula ejusmodi oratio enuntiat statutorum antiquitatem, quæ institutioni ipsius orationis XL. horarum signatur coæva; auctoritatem, & hæc est Pontificia, facta expresso vivæ vocis oraculo, quare dubium non est, quod consequens inde obligatio quascumque quidem afficit Ecclesias, quomodocumque privilegiatas, non totius orbis Catholici, sed solummodo Almæ Urbis, sicuti Instructio diserte se explicat. Statuta innovat, a quorum plena observantia nonnullæ Ecclesiæ deflexerant, & pœnas imponit; harum autem quæ transgressores maneant, suo loco dicatur.

§. II.

§. II.

Si metterà sopra la porta della Chiesa, dove sarà l'esposizione, un segno del SS. Sacramento ornato di festoni, come pure a capo della strada vicina, perchè sia noto, a chi passa, esservi l'esposizione del SS. Sacramento.

I. Ut fideles transeuntes admoniti, ad Ecclesiam confluant Sacramentum veneraturi, super Ecclesiæ portam, & ad caput propinquæ viæ signum apponi mandatur, quod erit tabella Sacramentum expositum ponens sub oculos. *Ornato di festoni*, & hæc sunt serta quædam, quæ solemnitatem indicant, & festivitatem. Ratio, ob quam apponitur ejusmodi signum, generalis est, & admodum congrua, quare ubertim indicat, id ubique in quibuscumque expositionibus esse servandum, licet postea parum referat, quod supra portam, vel ad ejus latera collocetur. In expositionibus minus solemnibus sertorum ornatus omitti poterit, uti & appositio prædicti signi ad caput propinquæ viæ, quoties expositio fit in Ecclesiis, quæ positæ sunt in principalibus viis, & a populo frequentatis.

§. III.

Il SS. Sacramento dovrà esporsi nell'altare maggiore (eccettuatene le Basiliche Patriarcali, nelle quali si suole esporre sopra altro altare) e si coprirà l'immagine, o statua, che vi sia; come anche le pareti della tribuna, e le vitine dell'altare, se non vi sono ornamenti fissi, si copriranno con drappi, avvertendosi, che gli apparati non contenghino istorie, nè cose profane.

I. Ecclesiæ Urbis, quas sanctio alloquitur, ab exponendo SS. Sacramento in altari majori se dispensare non possunt; exceptio enim, quæ ponitur pro Basilicis Patriarcalibus, in oppositum firmat regulam pro quibuscumque Ecclesiis aliis. An autem hæc regula, & quæ teneri debeat in Ecclesiis extra Romam, in Dec. 27. præc. cap. abunde traditur, uti & in sequenti paragrapho de cooperiendis imaginibus, & sanctorum statuis Altaris, ad quod fit expositio; quare sequentia illico arripimus verba, in quibus hemyclicus muralis, seu parietes tribunæ, & alii altari proximi, quatenus non habeant ornamenta permanentia, telis sericis, vel peristromatibus vestiri jubentur, quæ non contineant historias, resve profanas; ego autem libens adderem, neque sacras, quia uti profanæ valde dedecent rei sacræ, quæ exponitur, ita sacræ aptæ sunt circumstantium attentionem a Sacramento distrahere, & ad se se convertere. Telarum, & peristromatum color non assignatur, sed cum super parietes illa extendi mandentur ornatus gratia, & honoris causa erga SS. Sacramentum, color quidem erit ad apponentium placitum, sed talis indubie, qui communiter habeatur pro festivo, cujusmodi non est color niger, aut violaceus, quorum consequenter neuter apponendus erit, neque in expositionibus, quæ fiunt temporibus mœstitiæ, aut luctus, vel in suffragium animarum Purgatorii, & tam intra, quam extra Romam, de quo redibit sermo in sequenti paragrapho.

§. IV.

Sopra l'altare non vi si ponghino Reliquie de' Santi, o statue de' medesimi (non escludendosi però quelle degli Angeli, che faccino figura de' Candelieri) e molto meno vi si ponghino figure dell'anime del Purgatorio di qualsisia materia; il che si proibisce anche in tutte l'esposizioni particolari, ed in quelle, che talvolta si fanno per suffragio di quell'anime.

I. *Præsente Domino omnium summo, debet cessare cultus Sanctorum*, recte ait *Bissus verb. Exposit. Sacram. n. 232. §. 5.*, & insimul sanctionis designat causam, quæ a præcedenti paragrapho rite extenditur ad imaginem iconis, aut statuam Sanctorum inibi permanentem, quæ propterea cooperiri mandatur: *E si coprirà l'immagine, o statua, che vi sia.* Ab hac lege solæ excipiuntur statuæ Angelorum, non quidem universim, sed quæ candelabrorum vicem gerunt, simileve præstant munus aliud, ut quæ umbellam sustinent. An idipsum præstari valeat de Sanctorum statuis, rationis identitas suadere videtur, sed decens est præsenti summo omnium Domino a summis ministretur spiritibus, a quibus sibi ministrantibus in cælo semper assistitur.

II. Utrum uti supplices, vel ancillantes apponi valeant statuæ sanctorum, quæstio alia est, quæ cum ad eludendam potius inhibitionem instituatur, negative est decidenda, & discendendum non est a sanctione, quæ cum exceptiva sit, absolute est etiam intelligenda pro omni casu præter exceptos, aliosve similes, cujusmodi non est, de qua agitur. Sane Beatorum imagines, etiam non principaliter, & uti supplices inconsulta Sede Apostolica a S. R. C. 27. Sept. 1659. in Ecclesiis, aliisque publicis locis apponi vetantur, quasi & in tali positione aptæ sint specialem sibi cultum vindicare; quanto igitur minus ad præsentiam summi omnium Domini uti supplices apponi poterunt statuæ sanctorum, qui tales ab Ecclesia habeantur, ut ubique illimitate ab omnibus excoli valeant?

III. Sacramento itaque publice exposito, nedum abstinendum erit ab expositione alicujus Reliquiæ super altare, in quo illud manet expositum, sed etiam a collocatione illarum Reliquiarum, imaginum, vel statuarum, quas inter candelabra Cæremoniale Episc., atque Missale distribui laudant, tametsi ad tale altare Missa foret habenda: & hinc ruit sententia Gavanti, qui *par. 1. tit. 20. lit. F.* Reliquiarum expositionem, dummodo non in altiori loco, videtur admittere: *Cavendum illud erit, ne unquam supra locum Sacramenti, præsertim si ponatur pro oratione publica, Reliquiarum vasa collocentur; decet enim sedere Dominum in altiori loco supra servos suos.* Magis tamen, qui carpatur, dignus est Meratus, qui cum post Instructionem scripserit, ibi Gavantum non corrigit, immo *part. 2. tit. 17. num. 7. & 12.* Sacerdotem incensare facit more solito.

IV. Non est, cur ostendere, quod a prædicto altari multo magis debeant abesse figuræ, vel imagines mortuorum, immo nedum his, sed etiam pannis, aliisque lugubribus expers esse debet totum ipsum presbyterium, etiam in expositionibus illis, quæ in suffragium animarum purgantium instituuntur; ubi enim specialiter micat Christus gloriosus, haud decet haberi lugubria quæque, cujusmodi cum sint, saltem quoad repræsentationem, figuræ animarum purgatorii, licet argenteæ, vel ex quacumque alia materia, idcirco super altare apponi rite vetantur, ex qualibet existant materia, quod tu extende ad totum presbyterium, cum pertineat ad altare, in quo Sacramentum extat expositum, non vero ad ceteram Ecclesiam, in qua propterea panni nigri super parietes poterunt extendi, & apponi mortuorum figuræ, quoties Sacramentum exponitur ad suffragandas defunctorum animas. His adjicere liceat, quod juxta Cæremoniale Episc. *l. 2. c. 11.* etiam in Missa pro defunctis imagines mortuorum, vel crucis albæ prohibentur haberi in paramentis omnibus tam altaris, quam celebrantis, & ministrorum, librorum, & faldistorii, ut inde inferamus, quod a fortiori id nedum verum erit de ejusmodi paramentis, sed etiam de illis totius presbyterii in expositione qualibet, etiam extra Romam, SS. Sacramenti, cujus gloriæ, æquum est, illa correspondeant. Vide item dicta in Decr. 28. præced. cap.

§. V.

Sopra detto altare in sito eminente vi sia un tabernacolo, o trono con baldacchino proporzionato di color bianco, e sopra la base d'esso vi sia un corporale per collocarvi l'ostensorio, o custodia, il di cui giro sarà attorniato di raggi, e non vi sarà davanti alcun ornamento, che impedisca la vista del Santissimo.

I. Tanquam Regi, Christo publice exponendo decernitur tabernaculum, seu thronus cum baldachino in loco eminenti super altare collocatus. Baldachinum indicitur *coloris albi* (& hujus coloris debent esse ornamenta quæque, quæ in altari pro Sacramento adhibentur) & insuper prædicto *proportionatum* tabernaculo, seu throno, quoad magnitudinem nempe, & pretiositatem. In basi throni erit corporale, super quod collocabitur ostensorium, seu custodia, cujus orbis erit circumdatus radiis in signum gloriæ, & nullum aderit ornamentum, quod impedimento vel minimo esse valeat visioni SS. Sacramenti, quod ut videatur, patenter exponitur. Corporale, quod ad Missam deservit, majoris, quam præsens res exigit, est magnitudinis, & ideo vel adhibebitur plicatum, si non habeatur aliud exiguum, vel in usu erit palla, qua nos utimur ad tegendum calicem, & quæ licet modo sit distincta a corporali, olim tamen erat extremitas ejusdem corporalis super ipsum calicem revoluta, uti dicitur ubi de Bened. Param. Quamvis namque impræsentiarum ad periculi cautelam palla fuerit invecta, adhuc tamen est, atque censetur corporalis pars, & uti talis propterea cum corporali benedicitur, & ideo absque eo quod Instructionis textui, qui *corporale* notat, violentia ulla irrogetur, substerni bene poterit ostensorio, vel custodiæ. Diximus *ostensorio, vel custodia* ad ejusdem Instructionis textum, qui consulto posuit *l'ostensorio, o custodia*, ut hinc detur intelligi, Sacramentum non necessario exponendum esse in ostensorio, quod licet ad rem sit forsan instrumentum aptius, modernæ tamen est inventionis, sed integrum adhuc esse, illud exponere mediis instrumentis illis significatis ampliori *custodiæ* nomine, quibus illud item exponere, & per processionem circumgestare solebat antiquitas; a nobis autem illa descripta fient in laudato loco.

§. VI.

Ardino sopra l'altare almeno venti lumi continuamente, cioè sei candele di una libra, tre per parte dalli lati della croce, ed otto candele nella parte superiore, con altre quattro dalli lati dell'ostensorio; nella di cui parte opposta non vi si ponga omninamente lume alcuno: e siano finalmente due torcieri con le fiaccole almeno di tre libre l'una. L'istesso numero de' lumi vi sia anche di notte dopo serrata la Chiesa, trà quali ve ne siano almeno dieci di cera; e per la Chiesa nella sera si mettono lumi sufficienti per evitare la confusione, quali stiano accesi, finchè si chiudino le porte di essa. Potranno anche di giorno oscurarsi le finestre vicino all'altare dell'esposizione, ad effetto di raccogliere la mente de' fedeli all'orazione.

I. Luminum quantitas, & qualitas, quæ præscribuntur,

tur, particulares sunt Ecclesiis urbis; quot autem, & qualia necessaria sint, & sufficiant in Ecclesiis extra Romam, jam firmatum extitit in Decr. 10. præced. cap. Dictio *Almeno* minorem, non majorem excludit numerum; distributio autem luminum cum sit valde apposita, digna est, servetur ubique; certa autem in non appositione luminum ante ostensorium, hoc namque ipso impediretur populo visio Sacramenti. Supponit sanctio, quod etiam de nocte Sacramentum maneat expositum, uti reapse manere debet in oratione XL. horarum, ut concessarum fiat acquisitio indulgentiarum, & ideo adhuc occlusis Ecclesiæ januis Sacramentum stipandum esse statuit eodem numero luminum, quæ jam non mandantur apponi in expositionibus ad pompam, sed in honorem Sacramenti publice expositi. Ne vero hinc graventur Ecclesiæ, harum paupertiei aliquid condonandum esse credidit, & ideo loco ceræ, de qua tanquam nobiliori materia lumina ardere deberent, contenta est, de nocte ut supra obseratis valvis dimidium luminum ex alia materia ardeat, puta ex oleo, vel sevo, dummodo dimidium aliud ardeat ex cera, licet postea non sit præscripti ponderis.

II. Methodum hinc ediscant Ecclesiæ quæque, ita ut cereorum numerus per synodos, aut consuetudinem præscriptus, semper ardere debeat, quando Sacramentum est expositum, licet de nocte dimidium ex alia materia subrogari valeat, & dimidium aliud esse ex cera minoris ponderis. In expositionibus vero, in quibus ultra præscriptum numerum abundatur in appositione luminum, etiam de die nonnulla extincta haberi poterunt, frequentiori, vel officiorum tempore accendenda, dummodo nunquam desit numerus ut supra indictus; & id sit dictum etiam pro Urbe Roma.

III. Per verba *e per la Chiesa nella sera si mettano lumi sufficienti per evitare la confusione, quali stiano accesi, finchè si chiudono le porte di essa*, insinuatur apprime laudabilis agendi ratio, in simili quacumque occasione ubique servanda, alias quippe sequuntur absurda plurima, quæ cum sanctione *confusionis* vocabulo præterire malumus, quam distinctim recensere. Occasione autem expositionis SS. Sacramenti quidem poterit differri occlusio portarum Ecclesiæ ad congruum usque tempus, quo populus ad Ecclesiam confluit Sacram Eucharistiam veneraturus, sed fœminæ omnino prohibendæ sunt ab ingressu Ecclesiæ; harum namque interventu, experientia plurima compertum est, infici sanctiora quæque, quam ad rem lector recolat fuse tradita tom. 1. in præliminaribus cap. 15., & tom. 3. cap. 75. Dec. 16.

IV. *Potranno anche di giorno oscurarsi le finestre vicino all' altare dell' esposizione*, & cum id jubeatur fieri *ad effetto di raccogliere la mente de' fedeli all' orazione*, quivis adimitur ambigendi locus, quod unicuique expositioni debet esse commune, unde & S. Carolus Act. par. 2. *E dove si possa commodamente, si facci oscura la detta Cappella, sicchè non abbi altro chiaro, che dei lumi, come si acconciano i sepolcri la settimana santa nelle Chiese Romane, per accompagnare il Mistero dell' istituto di questa orazione, e per eccitarsi più a divozione.*

§. VII.

Niun secolare, benchè vestito con sacco di qualsivoglia Compagnia, ardisca di andare intorno all' altare per aggiustare lumi, o far altro, che occorra, ma dovrà essere un Sacerdote, o almeno un Chierico con Cotta; con la quale sopra il proprio abito dovranno comparirvi anche li Regolari di qualsivoglia Religione; avvertendosi di più, che ogni persona di qualsivoglia condizione, ed ordine, per Decreto della Sacra Congregazione de Riti Urbis 16. Augusti 1651.; avanti il SS. Sacramento esposto accostandosi, o partendosi da esso, deve fare riverenza con ambe le ginocchia piegate. In ordine poi alla persona del Sacerdote, quale celebra la messa privata, s'insinua osservi Decreto della medesima Sacra Congregazione Urbis 7. Sept. 1638., che mentre passa avanti l' altare, in cui sta esposto il SS. Sacramento, dopo fatta l' adorazione con le ginocchia piegate, scoperto il capo, alzandosi lo ricopra.

I. Ad recensita Decreta quod attinet, jam lata exponuntur infra in cap. 10.; quæ autem hic primo loco statuuntur, paucis a S. Carolo fuerunt expressa: *Nella Cappella, o luogo, ove sarà posto il SS. Sacramento, non entreranno dentro i Cancelli i laici.* Quod si cancellos, seu presbyterium laici prohibentur ingredi, utique quæ circa altare expositionis facienda occurrunt, a clero debent præstari, id exposcente Sacramenti eminentia, dignitate, & reverentia, quam quoque ob causam clerus ipse superpelliceum induere jubetur; non enim decet circa tantum mysterium ministrare in communi habitu, sed solum in habitu ex Ecclesiæ institutione in functionibus Sacris adhiberi præscripto. Quoad superpelliceum hæc communis lex est pro clero sæculari, & Regulari cujuscumque Religionis, ut diserte se exprimit sanctio, quæ tamen, saltem extra Romam, limitationem fortasse patitur quoad laicos, seu conversos Regulares, qui dummodo in superpelliceo appareant, intra presbyterium admitti posse videntur, ad concinnanda lumina, ad quorum aptationem, aliaque similia præstanda munia, ex sæcularibus etiam clerici universim admittuntur.

§. VIII.

Si tenga durante l' esposizione alla porta della Chiesa per la parte di dentro, o di fuori, come tornerà più comodo, un tapeto, che faccia forma di bussola, con spazio adequato d' lati per comodità del popolo; e sia talmente posto, che non possa mai dalla strada vedersi il SS. Sacramento.

I. Sacrificii præsertim tempore velum, quo *velothyrum*, & *amphythiron* reperitur dictum, italice *Portiera*, ad Ecclesiæ januam antiquitus apponi solebat, cujus moris apud Macrum verb. *velum* non desiderantur monumenta plurima. Aperiebatur ex utroque latere, ut comprobat Symonetta Græcus auctor *lib. 5. cap. 14.*, & tale etiamnunc mandatur apponi ad Ecclesiæ fores, in qua expositum patet SS. Sacramentum. Velum ejusmodi id habet commodi, quod intus orantium attentionem alio diverti non sinit, & dum aspectum viæ, & portarum impedit strepitum, ex quo facile curiositas excitatur, distractionis maximam occasionem amovet, & insimul Sacramentum vindicat a pertranseuntium per viam irreverentiis plurimis, & pertranseuntes ipsos a non levi incommodo; quapropter levare injungitur, *che sia talmente posto, che non possa mai dalla strada vedersi il Santissimo Sacramento.*

II. Distractionis arripimus causam alteram, nempe canes, qui cum latratibus functiones sacras non semel perturbent, & Ecclesias spurcitiis, & immunditiis polluant, digni sunt, qui si potest fieri, ab Ecclesia omnino arceantur, indubie autem expositionis tempore, quo fideles eosdem relinquant domi, & quatenus secum ducant, ne ferant ægre, si sint ad Ecclesiæ januam, qui prædictos canes ab ingressu prohibeant. Quæ omnia adeo sancta sunt, ut nos quasi pudeat dicere, quod cuique expositioni, ubicumque fiat, debent esse communia.

§. IX.

Siano di continuo uno, o due Sacerdoti, o almeno in altr' ordine sacro costituiti, se si potrà, vestiti di cotta (benchè siano Regolari) genuflessi avanti di un banco ricoperto con tappeto, o panno rosso, o d' altro colore, e qualità decente, vicino all' infimo grado dell' altare, e mai sopra genuflessori, orando tanto di giorno, quanto di notte a vicenda. Dove sarà qualche confraternità, vi assistino due confratelli almeno, avanti un banco coperto di panno verde, o d' altro colore decente, parimente a vicenda, ma fuori del presbiterio, e distanti dagli Ecclesiastici suddetti, ed oreranno con tutta divozione per edificazione degli astanti, e con voce sommessa per non causare distrazione negli altri.

I. Christo in Eucharistia Angelorum choros assistere, ex Sanctis Patribus docent Chrysost. *lib. 6. de Sacerdotio*, & *hom. 65. ad Populum Antioch.*, Ambrosius *cap. 1. in Luc.* & Gregorius *Dial. lib. 4. cap. 58.*, hinc quotquot de Sacris scripsere ritibus, sacramento publice exposito per Sacerdotes clericosque continuam sentiunt præstandam esse assistentiam, & Benedictus XIV. *tom. 2. notific.* 10. districte inhibet in quavis Ecclesia sæculari, vel Regulari civitatis Bononiensis, cui ipsa uti Archiepiscopus præerat, publicam Sacramenti expositionem fieri, cui orantes, sive de nocte, seu de die continuo non assistant unus, vel duo Sacerdotes, aut saltem duo clerici in Sacris Ordinibus constituti. Non ita rigida videtur Instructio, cujus verba *uno o due* etiam super clericos, quos insequenter nominat, videtur cadere, quinimmo adhuc, quæ subduntur, verba illa, *se si potrà*, aut expositionem sine ulla Sacerdotum, vel clericorum assistentia, quoties haberi non potest, fieri posse indicant, quod non ego crederem; vel denotant, quod in defectu Sacerdotum, aut clericorum in Sacris Ordinibus constitutorum, sufficiat & assistentia clericorum inferiorum Ordinum, quod ego magis probarem. S. Carolus habet: *Mentre che il SS. Sacramento sta fuori, vi siano assistenti di giorno due Chierici con le cotte, uno de' quali sia Diacono almeno, e di notte un solo, almeno sottodiacono*; & quantum ad Decreta generalia nobis non innotescunt aliqua, quæ super assistentiam Sacramento publice exposito disponant, bene vero super expositionem privatam, nempe octavum præced. capitis, quod indistinctim expostulat *assistentiam Sacerdotum*, & nonum ejusdem capitis, quod per hæc verba, *cum assistentia alicujus Sacerdotis*, unius Sacerdotis assistentia contentum esse videtur, licet postea exigat, quod stola, & superpelliceo sit indutus: *stola*, & *superpelliceo induti*, ubi S. Carolus, & Instructio Romana meminere solius cottæ; hæc namque habet *Vestiti di cotta*, & ille *con le cotte*.

II. Expositionis itaque quoad assistentiam hæc erit regula, ut in Urbe Roma omnino servanda sit Instructio, cui eum sensum facimus, ut duo aut unus ex Sacerdotibus, vel ex Clericis in sacris Ordinibus constitutis semper assistant, & quatenus haberi non valeant, sufficiat etiam assistentia unius, vel duorum ex Clericis inferiorum Ordinum, qui omnes induti erunt superpelliceo, nunquam tamen stola, ne quidem Sacerdotes ipsi; & id particulare est Urbis Romæ in reverentiam Papæ, qui stola utitur extra Sacramentum, ut magis diximus in Decr. 20. præced. cap. Extra Romam servabuntur particularium synodorum, & respectivorum Prælatorum mandata, hac tamen regula, ut Sacerdotes ultra superpelliceum

licentum stolam habeant e collo pendentem, quæ Sacerdotalis dignitatis inditium est, ut in similibus firmavimus agentes de Sacerdotum communione in feria V. Cœnæ Domini.

III. Verum si municipales desint leges, aut Prælatorum præscripta, hæc poterit servari regula, ut in publica, & solemni expositione, quæ durat perdiu, & præsertim si etiam de nocte, semper assistant duo, ad minus unus, Sacerdotes quidem, aut sacris Ordinibus initiati, si haberi possunt, sin, etiam Clerici inferiorum Ordinum; si autem diu non perduret expositio, nunquam desit duorum assistentia Sacerdotum, vel in sacris Ordinibus constitutorum, si fieri potest, sin, saltem unius sacrorum Ordinum, alterius inferiorum; & hoc similiter in expositionibus, quæ diu durant, præstandum esse credimus de die, vel saltem in frequentiori hujus tempore. Quoniam tamen non desunt plurimæ Ecclesiæ, præsertim rurales, in quibus est Clericorum caritas, qui Sacramento assistant, absit, putemus in iisdem Sacramentum exponi non posse; ob impotentiam enim, atque necessitatem ablegandæ non sunt laudabiles consuetudines, & potissimæ causæ pietatis, cujusmodi est expositio SS. Sacramenti, dummodo si non Clericorum, fidelium non desit adoratorum copia. Ad privatam vero expositionem quod attinet, cum regulariter diu non perduret, nec ad eam opus sit assistentium vicissitudine, unius Sacerdotis assistentia sufficiet; quod & sic dictum, ubi diu perduraret, ita ut sufficiat, quod unus alteri in assistentia succedat.

IV. Num Regulares laici intra presbyterium pro assistentia ut supra possint admitti, insurgit dubium, quod nos affirmative resolvimus. Sunt enim personæ per votum solemne Deo dicatæ, incedunt in habitu Religioso, unum corpus efficiunt cum reliquis de Monasterio, Clerique perfruuntur privilegiis; & hæc cum fere omnia etiam Novitiis competant, idem juris propterea his facere minime dubitamus. Nec obstat, quod cottam teneantur induere, quia cotta non adeo est vestis propria Cleri, ut ejus usum saltem iis, qui privilegiis Cleri gaudent, aliisque consuetudo non faceret licitum, unde ipsa Rituum Congregatio 16. Maji 1744. in processione SS. Sacramenti Fratribus quidem laicis Carmelitis inhibuit usum sacrarum vestium, sed cottæ aperte permisit. Accedit, quod Anglici Regni Cancellarius Thomas Morus superpelliceo indutus, divinis officiis solebat assistere, licet laicus esset, & uxoratus, & tamen inde consecutus numquam legitur reprehensionem ullam, sed maximam laudem.

V. Cleri autem assistentia dignoscitur necessaria, tametsi non deesset ex laicis, qui particularem assistentiam præstarent ultra populum, qui ad expositionem solet accurrere; nam Instructio diserte demandat, quod in Ecclesiis, in quibus habetur aliqua Confraternitas, duo saltem ex confratribus semper assistant, sed ultra prædictos Ecclesiasticos, e quibus consequenter aliquantulum distantes illos collocat extra presbyterium, quod, ut alias diximus, officiorum sacrarumque functionum tempore est laicis inaccessum: *ma fuori del presbyterio, e distanti dagli Ecclesiastici suddetti*. Ultra igitur eos de Clero in Ecclesiis, ubi est aliqua Confraternitas, duo ut minimum etiam assistent Confratres toto expositionis tempore, submissa voce, ne ceteris sint distractionis, devote orantes genuflexi, non ante genuflexorium, sed ante vulgo *Banco* coopertum tapete, seu panno alicujus decentis coloris, non intra presbyterium, sed extra collocatum, ad differentiam Clericorum, qui assistent intra presbyterium, genuflexi tamen & ipsi, non super genuflexorium, sed super vulgo *Banco* coopertum tapete, quod pretiosius esse debet illo laicorum, & festivioris coloris, quod non obscure Instructio ipsa indicat, dum ex coloribus rubeum pro Clericis expressit, pro Laicis viridem.

VI. Quod si in Ecclesiis, ubi aliqua erecta est Confraternitas, ultra Clericos duo saltem ex Confratribus debent assistere, idipsum esse videtur de Ecclesiis Monialium, aliarumque fœminarum, aut virorum, qui in communi domo collegialiter vivunt, ita ut eorumdem duo, aut ambæ distributis horis item debeant continuo assistere. *Continuo* diximus verbis Instructionis adhærentes, sed volumus, id intelligas *civiliter*, pro horis nempe, & temporibus competentibus, non autem pro omni omnino tempore; officiorum enim tempore Clerum, Moniales, aliosve, qui sunt de Choro, in Chorum omnes convenire posse credimus ad decantanda divina officia, quorum cantui dum incumbunt, insimul orantes SS. Sacramento assistunt.

VII. Facile hinc est eruere, quod hæc omnia ubilibet, & in expositione quavis servari debent, saltem ex decentia, si non ex omnimoda necessitate; extra Romam enim permitti poterit, quod Clerus assistens oret ante genuflexorium, & quod Regulares in suo sacro assistant habitu, ita tamen ut Sacerdotes stolam a collo pendentem teneant, instar consuetudinis, qua communicant in Cœna Domini. Dum assistunt Clerici, non videntur ad simultaneam assistentiam rigorose adstricti Confratres, aliive de Congregatione, aut Collegio, & per assistentiam Confratrum, Monialium, aliorumve de Collegio suppleri saltem poterit assistentia Clericorum, quando hæc sine gravi, aut notabili incommodo haberi non potest, aut talis est consuetudo Ecclesiæ, cui plurimum hac in re deferri posse credimus.

§. X.

Nella sagrestia vi sia l'orologio almeno a polvere per sapere il tempo della vicenda, di cui se ne darà il segno ad ogni ora con la campana maggiore, tanto di giorno, che di notte.

I. Easdem personas per plurimum temporis spatium perseveranter genuflexas orare, humana vix, vel saltem ægre patitur infirmitas; hinc qui ut supra ante SS. Sacramentum debent assistere, vicissim distribui jubentur spatio dumtaxat unius horæ perseverantes orare, ut inde quilibet præbere possint devotionis exemplum, absque eo quod qui debilis sunt habitudinis, multum persentiant incommodi. Quisquis etsi Canonicus, Dignitas, aut Ecclesiæ superior, facile hinc discat ab ejusmodi assistentia se dispensari non posse, sed magis præ ceteris teneri promptitudine sua aliis in exemplum deservire, & distractionum causas tollere. Affigetur itaque in sacrario tabella, in qua erunt descripta nomina eorum, & horarum, qui, & in quibus debent assistere, per horologium metietur tempus vicissitudinum, & hujus signum paulo ante dabitur levi, & intercisa pulsatione campanæ majoris, ut præsto esse valeant, qui in assistentia debent succedere, & ne qui jam assistentiæ incumbunt, cogantur diutius immorari. Signa autem per campanam majorem data, id ultra habent commodi, ut etiam a longe extra Ecclesiam existentes de expositione moneant, & identidem ad actus virtutum excitent.

II. Ubi tot non sunt Clerici, qui ut supra distributi pro tempore expositionis supplere valeant, non propterea diutius in assistentia morabuntur, sed magis assistentiam repetent, & ne nimis gravetur Clerus, unus dumtaxat poterit assistere in horis saltem minus frequentibus, ut superius posita sanctio permittit. Ubi vero Clerus abundat, ut quilibet suam assistentiam præstet, laudarem potius Clerum in majori numero, quam in minori temporis spatio assistere, & hæc dicta sint etiam pro Ecclesiis extra Romam.

§. XI.

La sera avanti il giorno dell' Esposizione dopo il segno dell' Ave Maria si suonino le campane solennemente per avviso del popolo, come anche la mattina nel far del giorno, e dopo tutti gli altri segni dell' Ave Maria durante l' Esposizione, come parimente le solite tre volte avanti le Messe solenni.

I. Campanæ signa, quæ dari indicuntur, deserviunt ad admonandum populum, ut respective expositioni, vel Missis solemnibus intervenire valeat, quare nec ambigo, quod præmitti item possint ad repositionis tempus, aut ad quæcumque alia divina officia, quæ eo tempore celebranda forent, quinimmo & ad privatas Missas, ubi una, vel altera dumtaxat haberetur, secus vero, ubi plures, & continuæ; tunc quippe haud decet, orantes ante Sacramentum per campanarum strepitum distrahi, & perturbari. Quoad quantitatem vero signorum, tempus, & modum ea edendi, extra Romam locorum consuetudo custodiri poterit.

§. XII.

Nell' altare, dove sta esposto il SS. Sacramento, non si celebri altra Messa, che le solenni per l' Esposizione, e reposizione; nei quali due giorni, oltre la Conventuale (nelle Chiese, dov' è obbligazione di cantarla) si celebrerà dopo Nona la Messa del SS. Sacramento votiva pro re gravi; *eccettuato però tutte quelle Domeniche, che sono di prima, o seconda classe, e tutti li giorni, ne' quali per ragione del Calendario tanto universale, quanto particolare di quella Chiesa, in cui si fa l' Esposizione, si fa offizio parimenti di prima, o seconda classe, come anche eccettuata la feria quarta delle Ceneri, e le ferie seconda, terza, e quarta della settimana Santa; tutti li giorni dell' ottave di Pasqua, e di Pentecoste, le vigilie del santo Natale, e della Pentecoste, e l' ottava dell' Epifania; nelle quali Domeniche, ed altri giorni, e ferie eccettuate, si canterà la Messa Conventuale con l' orazione aggiunta del Sacramento* sub unica conclusione; *e tutto ciò si osserverà inviolabilmente in tutte le Chiese tanto de' Secolari, che de' Regolari.*

I. Haud nobis suppetunt, quæ addamus late traditis in Decr. 30. capitis praeced. quoad id, quod primo loco statuit Instructio, quod nempe in altari, in quo Sacramentum manet expositum, nullæ celebrandæ sunt Missæ, nisi solemnes pro expositione, & repositione. Arripimus itaque, quæ secundo loco statuuntur, & illico occurrit nobis Gavantus, qui *par.* 2. *tit.* 14. *n.* 4. edocuit, quod quatenus exponendum incidat Sacramentum pro initio XL. horarum, vel spiritualium exercitationum in festo 1., vel 2. classis, sive in Dominica privilegiata 1., vel 2. classis, tunc in Collegiatis vel duæ cantandæ sunt Missæ, altera de festo, seu Dominica post Tertiam, altera votiva de Sacramento post Nonam, vel una tantum de die cum commemoratione SS. Sacramenti. Doctrinæ, & verbis ejusdem Gavanti compactum prodiit S. R. C. Decretum 13. Febr. 1666., quod est 33. capitis praec., & eidem Decreto Meratus *in Indice Decret. Missal. num.* 426. hæc verba adjicit: *& hæc regula observanda est etiam pro diebus,*

in quibus prohibetur fieri officium de duplici, vel semiduplici. Quoad Ecclesias Collegiatas Urbis, quas alloquitur Instructio Romana, una cum Decreto in eo unrat Gavanti regula, quod in duplicibus, & Dominicis 1., vel 2. classis, dummodo cantetur Missa de die, licitam facit Missam alteram de SS. Sacramento exponendo occasione XL. horarum. Iisdem laborat mendis Merati regola, qui cum scripserit post prædictam Instructionem, quam ipse probe novit, & ad Ecclesiarum instructionem in suis commentariis producit, in eo ulterius peccat, quod indifferenter eamdem extendit regulam ad quoscumque dies, in quibus prohibetur fieri officium de duplici, vel semiduplici.

II. Ecclesiis itaque Collegiatis Urbis liberum non est, si accidat officium, vel Dominica 1., vel 2. classis, aut duas ut supra cantare Missas, aut Missam de die dumtaxat facere cum commemoratione Sacramenti, sed præcise tenentur cantare Missam de die cum commemoratione Sacramenti, & Missam alteram votivam de Sacramento nullatenus facere valent, quemadmodum eodem Gavanto teste usus erat Romæ in Cappella Papæ, & in Ecclesiis majoribus Urbis, & novissime definivit Instructio Romana, quæ id similiter extendit ad feriam IV. Cinerum, ad ferias II. III. IV. majoris hebdomadæ, ad dies omnes octavæ Paschæ, & Pentecostes, ad vigilias Natalis Domini, & Pentecostes, & denique ad octavam Epiphaniæ, cujus dies omnes cum sint privilegiatæ contra festa duplicia 2. classis, privilegiatæ quoque censeri debent contra Missam votivam SS. Sacramenti, quæ in festis 2. classis locum non reperit, argumento a simili ducto ex Decretis super Missis de Requiem non dicendis in festis duplicibus, quæ interprete ipsa sacra Congregatione extenduntur ad dies omnes, quæ festa duplicia rejiciunt. Ex quibus sequitur diebus omnibus aliis Missam votivam SS. Sacramenti non esse inhibitam, quinimmo in iisdem Ecclesiis Urbis esse habendam, nisi fortasse apud earumdem aliquam concessum haberetur officium, quod licet inferioris ritus ipsum sit, ex privilegio tamen excludit festa duplicia 1., vel 2. classis, quo in caso facienda item foret Missa de die cum commemoratione Sacramenti.

III. Diebus igitur ab Instructione exceptis, & modo enumeratis Collegiatæ Urbis cantabunt Missam de die, & loco Missæ votivæ quæ de Sacramento cantanda foret, commemorationem facient de eodem Sacramento, quæ *sub unica conclusione* cum oratione diei dicenda mandatur, quia Missæ, quæ *pro re gravi* solemniter decantantur, nonnisi unicam orationem admittunt juxta Rubricam IX. *n.* 4., quæ licet agat de Missis votivis, idipsum tamen implicite faciendum esse satis indicat, si eadem de causa cantetur Missa occurrens, aut hæc in locum Missæ votivæ ob impedimentum subrogetur, ut evenit in casu nostro, in quo cantatur Missa diei loco votivæ de Sacramento, quæ *pro re gravi* indicitur. Diebus autem, quæ non sunt ex superius exceptis, & enumeratis, eædem collegiatæ ad duas tenentur Missas, ad votivam nempe de Sacramento, & ad aliam de die, & adhuc ad plures, si juxta Rubricarum mandata cantandæ incidant; non enim per Instructionem, etsi Missæ Conventualis in singulari meminerit, solvitur Rubricarum præceptum super pluribus, sed magis firmatur, dum non obstante Missa votiva SS. Sacramenti easdem Ecclesias adstringit ad parendum Rubricis de Missa Conventuali, cujus nomine veniunt, quotquot juxta Rubricas ea die occurrunt. Hinc vero indubitanter infer, quod diebus iisdem, quibus juxta superius dicta cantanda tantummodo est Missa de die cum commemoratione SS. Sacramenti, non propterea Ecclesiæ Collegiatæ, etsi Missam de Sacramento facere nequeant, sed teneantur eadem supplere per eam de die, eximuntur a cantanda Missa altera de vigilia, aut feria, si occurrat.

IV. Lex hæc est Ecclesiarum Collegiatarum Urbis; non Collegiatæ vero per ea verba *nelle Chiese dov' è obligazione di cantarla*, a decantanda Missa Conventuali declarantur immunes, & solum per sequentia, *si celebrerà dopo Nona la Messa del Sacramento*, obligantur ad Missam solemnem de SS. Sacramento, & ad hanc, quodcumque occurrat officium, nisi fuerit ex superius exceptis, & recensitis; quo in casu celebrabunt Missam de die cum commemoratione SS. Sacramenti sub una conclusione, ut dicebamus supra.

V. Missa votiva de Sacramento *post Nonam* dici mandatur, & id conformiter ad Rubricam XV. num 5. *Missa votiva, quia non correspondent officio, si solemniter celebrantur pro re gravi, publica Ecclesiæ causa cum populi frequentia, dicantur post Nonam.* Quam super Rubricam *part.* 1. *tit.* 15. *lit. f.* scribit Gavantus: *Duplicem habes causam, discordantiam ab officio, & frequentiam populi, qui dum tardiori Missa interest, quasi suo jejunio orationi publicæ vires addit.* At quid in Collegiatis Ecclesiis, si Missam alteram debeant facere, quæ juxta Rubricas post Nonam itidem dici debeat? Hanc dicant post Sextam, ut quoad fieri potest, teneatur hora præscripta, vel eidem proximior, illam vero post Nonam. Cum enim Missa votiva discordet ab officio, convenit, quod reponatur post ipsum officium, quod regulariter terminatur ad Nonam, aut saltem post ultimam horam officii matutini, quando diei officium prosequendum est in vesperis, ubi Missam officii nihil vetat intermisceri ipsi officio, uti reapse fit in feriis per annum. Quæ ratio æque militat pro iis Missis, quæ discordant ab officio, puta vigiliarum infra octavam, aut quoties in feriis majoribus occurrit festum aliquod; proculdubio enim Missæ votivæ magis discordant ab officio, cum quo nihil commune habent, quinimmo eæ, de quibus agimus, respuunt etiam commemorationem officii, ubi vigiliæ, & feriæ præfatæ in diei officio saltem nonam lectionem, & commemorationem sortiuntur. Quod vero dictum est de Missa votiva cantanda, fallit infra octavam Corporis Christi; tunc enim non Missam votivam, sed Missam ut in festo Corporis Christi dicendam esse, tametsi officium fieret de Sancto, aperte eruitur ex Decreto S. R. C. 2. Decembr. 1684.

III. Quid vero faciendum sit, quoties Missa votiva fieri non valet, sed dicenda ut supra est Missa de die, superest perscrutari; & nos discedendum non esse credimus ab hora, post quam Rubricæ talem Missam præscribunt esse dicendam, sed tunc prævalebit, quod tardius recitetur hora competens, ut frequentior habeatur concursus populi, quam quod Missa v. g. festi cantetur post Nonam, sicuti ex Alcozer Sacram Rituum Congregationem declarasse refert Gavantus *part.* 1. *tit.* 15. *lit. a.*, quando propter terræ frigiditatem populus venit tarde ad Ecclesiam. Hucusque autem tradita dumtaxat militant pro Ecclesiis Urbis, quæ vero regula servanda sit ab Ecclesiis extra urbem, jam diximus in Decr. 33. cap. præced.

X. XIII.

Nel giorno medio oltre la Messa conventuale si dovrà cantare dopo Nona la Messa votiva pro Pace, *o altra, che verrà commandata da Nostro Signore, secondo che sarà espresso nella lista delle quarant' ore, con la medesima eccezione delli giorni suddetti, e con la medesima regola circa l' orazione.*

II. Ad diem medium descendit sanctio, & collegiatas urbis alloquens Ecclesias, has obligat ad conventualem Missam, & insuper ad alteram votivam, non de Sacramento, sed *pro Pace*, aut aliam, quæ in ordine XL. horarum manebit expressa. At quid sibi volunt subsequentia illa verba: *colla medesima eccezione delli giorni suddetti, e con la medesima regola circa l' orazione?* Non aliud utique, nisi quod si occurrat officium, aut Dominica 1. vel 2. classis, sive aliud ex superius recensitis, dicenda non erit Missa *pro Pace*, aut alia, quæ foret indicta, sed Missa de die cum additione orationis sub unica conclusione. Sed cujus orationis, Sacramentine, vel de pace? Instructio non explicat, nos tamen stamus pro oratione de pace, aut de necessitate, pro qua Missa alias foret cantanda. Ejusmodi namque oratio supplet pro Missa votiva, quæ dici deberet; unde sicuti in die expositionis, & repositionis, in quo facienda esset Missa de Sacramento, additur oratio ejusdem Sacramenti, ita in die medio commemoratio habenda erit de pace, aut de necessitate, de qua Missa dici deberet. De Ecclesiis collegiatis extra urbem instituitur sermo in memorato Decr. 33. Cap. præced.

§. XIV.

Nelle Chiese non collegiate, e dove non è obbligazione di cantarsi la Messa conventuale, dovrà in detto giorno medio cantarsi solamente la votiva suddetta con l' eccezione, e regola prescritta di sopra nella Messa del Sacramento; questa però dovrà cantarsi ad un altare, che non sia quello dell' esposizione, nè quello, dove sia il tabernacolo col Sacramento incluso; ed in quelle Chiese, che hanno l' obbligo di cantar la Messa conventuale, questa pure si canterà ad altro altare, come si è detto.

II. Nunc dispositio subditur pro Ecclesiis Urbis non collegiatis, & hæ eximuntur ab onere celebrandi conventualem Missam; an autem ita, ut nec eamdem pro libito celebrare valeant? Id indicare videtur *solamente*, qua utitur Instructio, & eamdem afficit Missam votivam, & id fortasse, ne per cantum interturbetur attentio orantium ante Sacramentum. Verum absit, nos proscribi putemus laudabile institutum cantandi Missam officio conformem, quod quique Auctores commendant admodum, & Rubricæ ipsæ atque Instructio in præcepto constituunt apud collegiatas Ecclesias, quibus valde laudabiliter se conformare ceteras, nos alibi diximus, unde præfatam dictionem *solamente* explicare malumus per exclusionem obligationis, non autem arbitrii. Cetera autem sanctionis verba aperte ferunt, quod prædictæ Ecclesiæ teneantur celebrare Missam *pro Pace*, aut alteram, quæ erit indicta, & quatenus incidat officium aliquod ex superius enumeratis, dicenda est Missa de die cum oratione *pro Pace*, vel de necessitate, de qua Missa votiva dicenda esset, sub unica conclusione cum oratione diei. Quod vero subdit sanctio de Missa hoc die non cantanda ad altare, in quo Sacramentum manet expositum, aut in tabernaculo inclusum, uberi jam explanatione prosecuti sumus in Decreto 30. capitis præced.

§. XV.

Si ordina espressamente, che nelli giorni dell' Esposizione, medio, e della reposizione, le Messe si debbano cantare con li Ministri parati, e non altrimenti, anche nelle Chiese de' Regolari, non ostante qualsivoglia loro uso, o pretesa consuetudine in contrario.

I. Lex ejusmodi cum lata sit ab habente auctoritatem, etiam super Regulares, dubium non est, quod ligat Ecclesias omnes urbis non obstante quocumque earumdem usu, &

consue-

consuetudine in contrarium, quibus propterea derogatur. Missæ, quas sanctio comprehendit, indubie sunt votivæ de Sacramento, & pro Pace, quæ ut supra in prædictis diebus decantari præcipiuntur, & in jure votivarum succedit Missa de die, quæ in diebus ut supra enumeratis illarum loco canitur, quando votivæ haberi non possunt. Temporis circumstantia, atque solemnitas id utique exposcunt, nec aliter evincit Rubrica IX. *num.* 14., quæ Missas pro re gravi, aut publica Ecclesiæ causa, cujusmodi sunt, de quibus agimus, *solemniter* habendas esse decernit, alias non perfruuntur privilegiis, quæ eisdem competunt. An autem id extendendum item sit ad Conventuales Missas, quæ ultra prædictas Missas ad obediendum Rubricis cantantur, absoluta sanctionis dispositio videtur exposcere, & temporis circumstantia, atque solemnitas, nos autem etsi id congrue fieri putemus, Ecclesias ad ejusmodi onus obligare non possumus; prædictæ enim Missæ non sunt pro re gravi, aut publica Ecclesiæ causa, & ad occurrentem solemnitatem spectant dumtaxat materialiter, non formaliter, unde licite propterea nullis privilegiis perfrui credimus, sed celebrandas esse perinde ac si in tali temporis circumstantia minime celebrarentur, ita putamus sacrorum ministrorum assistentiam haudquaquam exquirere. Hæc dicta sunto pro solis Ecclesiis urbis, pro iis vero extra Romam recole Decretum 33. præcedentis capitis.

§. XVI.

Nelle Messe private, che si celebreranno durante l'esposizione, non si suoni il Campanello all'elevazione; ma solo uscendo il Celebrante dalla sagristia, si dia un piccolo segno con la solita Campanella.

I. Ex Rubricarum præscripto minister intra Missam bis campanulam pulsat, primo nempe ad *Sanctus* ad excitandos astantium animos ad proxima mysteria, & secundo ad elevationem SS. Sacramenti, ut fideles commoneſiant ad illud adorandum. Quoties Sacramentum est in altari patenter expositum, ejusmodi signa ad elevationem (a fortiori utique etiam ad *Sanctus*, etsi hujus Instructio minime meminerit) dari interdicuntur; cum enim tunc in actuali Sacramenti venerationem, & profunda meditatione mysteriorum maxime supponatur populus commorari, haud indiget per pulsationem Campanulæ excitari ad venerationem Sacramenti, quod in Missa elevatur, quasi idem Sacramentum non foret, quod publice adorat expositum. *Nelle Messe private* habet sanctio, & de his specialis ulterius militat ratio, quia cum extra altare expositionis supponantur haberi, cogerentur alias fideles hinc inde ad diversa se convertere altaria, cum maximo utique incommodo, præsertim ubi plurimæ celebrentur Missæ.

II. At quid de solemnibus, atque cantatis? Quatenus ex nudis sanctionis verbis quæstio decidenda foret, exceptio, quam fecit de Missis privatis, in contrarium firmaret regulam pro cantatis atque solemnibus; sed quoniam integra ejusdem ratio, quæ est anima legis, æque militat etiam de Missis solemnibus, atque cantatis, quæ extra altare expositionis habentur, ideo ad has quoque nos non ambigimus legem extendere, solumque de iis superest difficultas, quæ fierent ad altare expositionis. Disputant Auctores, num in feria VI. Parasceves prædicta signa dari debeant, & quia tali die præ ceteris ante elevationem Sacramentum jam est in altari, in cujus adoratione populus supponitur versari, concordes quæstionem negative definiunt. Unus est Clericatus, qui *de sacrif. Missæ decis.* 42. *num.* 6. unum, vel alterum signum dari posse asserit ad excitandam circumstantium attentionem. Clericati sententia ex eo abs re non esse dignoscitur, quod etsi populus fortasse sit conscius, Sacramentum adesse in altari, ibi tamen non est ob oculos populi, ob quos consequenter dum ponitur specialiter adorandum, æquum est, etiam populus specialiter moneatur, ut illud specialiter valeat venerari; In nostro autem casu dum Sacramentum est patenter expositum, est itidem ob omnium oculos, ut specialiter honoretur, unde fideles non indigent per campanulam excitari ad ejusdem specialem adorationem.

III. Quoniam vero pulsatio Campanulæ ad elevationem in Missa, quæ dicitur in altari expositionis, immunis est fidelium incommodo hinc inde se convertendi ad altaria, in quibus Sacramentum elevatur, cum quasi virtuali contemptu Sacramenti publice expositi, cujus adorationem veluti deserit, ut transeat ad venerationem illius, quod elevatur, quasi idem Sacramentum non foret, sed utriusque Sacramenti, quod fide divina probe noscit esse unum & idem, adorationem conjungens, tantummodo simul recolendam objicit Christi elevationem in cruce, & mactationem, idcirco in Missis, quæ celebrantur in altari expositionis, haud ego refragarer admodum, si ad elevationem prædicta campanula pulsaretur. Dixi *ad elevationem*, quia ad *Sanctus* tanta non puto mysteria objici, ob quæ populus in adoratione, & meditatione, quibus incumbit, debeat perturbari.

IV. In veteri testamento ingressus Pontificis ad altare per tintinnabula populo innotescebat, hinc in Ecclesiam, dum Sacerdos e sacristia ad altare celebraturus incedit, invectus mos extitit, annunciandi per ministrum populo prope stanti media pulsatione campanulæ accessum ejusdem Sacerdotis ad sacrum faciendum. Sacramento adhuc publice exposito, signum ejusmodi dari minime interdicitur, sed ita res moderatur, ut

parvulum quidem signum detur cum solita campanula, ut fideles admoniti, insimul sacrificio assistere valeant, & ne per signum productius ceteri perturbentur in veneratione Sacramenti. In hoc igitur casu semel, aut bis per campanulam consuetam fiet *tin tin*, quo ex sono Campanulæ ipsi tintinnabuli nomen obvenit. Opus autem non est, coner ostendere, quod hæc omnia communia esse debent expositioni cuilibet, etiam privatæ, & extra Romam.

§. XVII.

Non si celebrino Messe di Requie nel tempo, che durerà l'orazione di quarant'ore; e le Messe del Santissimo, che si celebreranno nei giorni permessi dalla Rubrica, saranno meramente votive senza Gloria, e Credo. *Nell'altre Messe private correnti, si aggiungerà dopo le prescritte dalla Rubrica, l'orazione del Sacramento, così comandando la Santità di Nostro Signore.*

I. Hæc jam uberi cum prosecuta fuerint calamo, pro Missis de Requiem non dicendis expositionis tempore, lector recolat Decretum 43. præcedentis capitis, pro Missis votivis de SS. Sacramento, Decreta 33. & 39., & pro oratione SS. Sacramenti addenda in Missis privatis currentibus, Decr. 33. 36. & 37. 38. 39. ejusdem capitis.

§. XVIII.

Il celebrante, dovendo portare il Santissimo in Processione, sarà vestito con piviale bianco, quando non abbia celebrata con paramenti d'altro colore; che in tal caso continuerà il colore della Messa: il velo umerale però sarà di colore bianco in qualsivoglia caso, che debba portarsi il Sacramento anco nel Venerdì Santo; e li paramenti de' ministri sacri saranno del colore del celebrante, come sopra. Parimente il pallio dell'altare, dove sta l'esposizione, sarà sempre di colore bianco, benchè la Messa solenne ivi si celebri in altro color; come pure il baldacchino per la processione deve essere del medesimo color bianco.

I. Ad colorem processionis SS. Sacramenti descendit Instructio, & ubi illi colorem album absolute Rubricæ Missalis, ac Ritualis concordes assignant, Instructio limitationem adhibet pro casu, in quo precedenter Missa celebrata fuerit (idipsum erit, si processio fiat post vesperas, aliasve canonicas horas) in paramentis alterius coloris, & tunc continuandum esse statuit colorem ipsius Missæ, vel officii. Non semel evenit, quod eadem Ecclesiastica functio alium in initio, alium in fine colorem exigit, aut e contra, & cum conveniens non sit, certe vero valde incommodum, functionem ipsam interrumpere, vel retardare ad effectum mutandi colorem, Ecclesia in usum habet, eum colorem seligere, & per totam functionem adhibere, qui congruit ei, quod principalem sibi vindicat considerationem. Sic quando dividuntur vesperæ cum sequenti officio, quod diversum colorem exigit, hujus colorem adhibet etiam in vesperarum initio, etsi non congruat Sancto, de quo illæ dicuntur, & in feria VI. Parasceves processionem ipsam SS. Sacramenti continuat in colore Missæ, etsi cum niger sit, minus conveniens profecto sit rei, quæ per processionem defertur; quidni igitur & in casu nostro continuari debebit color Missæ, aut vesperarum, cum quibus consequens processio tanquam quid accessorium non minus unam functionem integrat? Hanc itidem sequuntur regulam paramenta ministrorum, quæ iis celebrantis conformia omnis exposcit ratio; secus vero est de velo humerali, & baldacchino, quæ cum in præcedenti functione in usu non fuerint, sed de novo sint afferenda, æquum est, afferantur talis coloris, qui Sacramento deferendo congruat, & ea propter etiam feria VI. Parasceves adhibenda mandantur coloris albi.

II. Etsi Missa, aut officium canonicum, quæ dicuntur coram SS. Sacramento, in altari expositionis, peragenda sint in paramentis coloris, quem ipsa exigunt, adhuc altaris pallium semper erit album; cum enim pallium ex paramentis sit, non celebrantis, sed altaris, æquum est, Sacramento congruat, quod in altari est publice expositum; non vero colori Missæ, a quo etiam discordat saltem sub Missis privatis, quæ non dicuntur de officio currenti, cui pallium debet esse conforme. Hæc ita quidem in Missis, quæ celebrantur in altari, in quo Sacramentum jam patet expositum, sed difficultas superest de colore pallii sub Missa, quæ celebratur pro exponendo eodem Sacramento; in hac enim Missa Sacramentum non est publice expositum, quinimmo ante consecrationem nec est in altari, & post consecrationem latet super altaris mensam perinde quasi ac lateat Sacramentum ipsum, quod in Missa consumitur, aut populo distribuitur, vel absque ulla expositione intra tabernaculum recluditur, ut propterea album pallium exigat. Si Instructionis verba, *dove sta l'esposizione*, eum sensum redderent, quem Pittonus *decis. pro sacr. ritib. nu.* 1456. tribuit facit, scilicet *ubi fit expositio*, fortasse etiam Missam pro exponendo Sacramento in suo sinu comprehenderent, sed jam quisquis diserte percipit, quod Pittonus non rite latine reddidit, quod Instructio italice exaravit, iis enim verbis *dove sta l'esposizione* hæc correspondent, *ubi est expositio*, quæ Sacramentum exponendum non dicunt, sed expositum.

III. Verum etsi Pittoni verba non rite fortassa fleat ad latinitatis leges, legitimum fortiri valent sensum, & ait, quod altare, in quo facienda est expositio, paratum esse debet pallio coloris albi. Distinguendum itaque nos esse credimus, & quatenus expositio fiat immediate post Missam, etiam sub precedenti Missa pallium erit album, quale esse debet in altari, quo expositum est, vel exponitur Sacramentum; valde enim dedecet, quod Sacramento existente in altari removeatur pallium Missæ, ut subrogetur album pro expositione facienda. Si vero immediate post Missam facienda non sit expositio, sed processio intermediari debeat, ad Missam forsitan pallium esse poterit, quale exquirit ejusdem Missæ qualitas, sed indubie emovendum erit, dum fit processio, cum appositione albi, ut in processionis reditu altare apte paratum sit pro expositione Sacramenti in eo facienda, moris instar, qui servatur die 2. Februarii, in qua ad benedictionem candelarum in usu est pallium violaceum, quod tamen amovetur, dum fit processio, ut appareat album pro Missa. Dici *forsitan*, quae si Instructionis verba excogitentur serio, etiam sub præcedenti Missa exposcunt pallium album; agunt enim de Missa, ad quam non sequitur expositio Sacramenti, nisi processione media, & adhuc sine distinctione ulla, quam ceteroqui faciunt de paramentis aliis, assignant pallium album. Hæc autem potest esse ratio, quod immediate post Missam nihilominus expositio incipit, dum statim super altare Sacramentum solemniter exponitur detectum, licet omnisi processione intermedia exponatur in throno, ex quo apparet ratio discriminis ad id, quod dicebatur de die 2. Februarii.

IV. Hactenus de pallio altaris, in quo exponitur SS. Sacramentum; in aliis vero altaribus, etiam expositionis tempore, pallium ejus coloris erit, quem exposcit, non quidem Missa, quæ dicitur, sed officium, cujus celebrationi ea die Ecclesia expositionis incumbit. Id tamen fallit in Missis conventualibus, & solemnibus, quæ extra altare expositionis cantantur; his enim de congruo concordes Auctores assignant pallium conforme colori paramentorum Missæ, non officii. Quæ omnia dicta sunto nedum de expositione XL. horarum Urbis, sed de expositione qualibet publica, ubique fiat; quæ extendere etiam rite poteris ad expositionem privatam, seu cum Sacramento velato.

§. XIX.

Terminata la messa solenne per l'esposizione, il celebrante e li ministri, fatte le dovute riverenze al Sacramento, si ritireranno fuori del corno dell'Epistola, dove il celebrante (come pure li ministri) deporrà il manipolo, e levata la pianeta prenderà il piviale, porrà ivi l'incenso in due turiboli senza benedirlo; e dopo con li ministri genuflesso nel mezzo, incenserà tre volte il Santissimo: Sul fine della Processione (quale si principierà anticipatamente fatta l'elevazione del Santissimo, e prima, secondochè sarà più, e meno numerosa) il Diacono in tempo congruo, fatta la genuflessione sopra la predella, prenderà il Sacramento, e stando in piedi lo consegnerà al celebrante genuflesso; genuflettendo immediatamente esso Diacono, lo prenderà il celebrante, ricoperte le mani dall'estremità del velo umerale, e si alzerà. Principiandosi poi da cantori l'inno Pange lingua *&c., s'incamminerà sotto il baldachino, recitando con voce sommessa salmi, ed inni insieme con li ministri, quali eleveranno le fimbrie del piviale.*

I. In Missa solemni, quæ cantatur pro exponendo SS. Sacramento, duæ magnæ consecrabuntur hostiæ, quarum una tantum elevetur, ut moris est, relinquatur altera super corporale a parte sinistra celebrantis. Ante consecrationem præstantur omnia tum a Sacerdote, tum a ministris, quæ servari præscripta sunt per Rubricas in eius Missis solemnibus; post consecrationem vero, quæ servanda alibi diximus in Missa solemni coram SS. Sacramento; quæ vero subdimus, particularia sunt eidem Missæ. Sumpto corpore, & hausto Christi sanguine, dum celebrans stat in ejusdem meditatione, cæremoniarius, si adsit, sin subdiaconus ad altare defert ostensorium, illud collocat in cornu Epistolæ prope corporale, & mox ab eo aufert velum, quo erat coopertum. Subdiaconus deinde accedit ad librum, cedens gradum superiorem Diacono, qui transit ad dexteram celebrantis. In recessu autem, & accessu ministri semper unicum genu flectunt.

II. Mox diaconus aliquantulum removet calicem versus latus evangelii, super corporale tamen, illumque palla cooperit, & continuo ostensorium aperit, & super corporale collocat ante celebrantem, qui statim cum sacris ministris in loco suo genuflectit unico genu, & surgunt illico, deinde celebrans extracta lunula, sua propria manu adaptat sacram hostiam in prædicta lunula, quam deinde in ostensorio reponit adjuvante diacono, qui illud statim claudit, & in medio corporalis reverenter collocat. Postea celebrans, & ministri Sacri genuflectunt, surgunt, & sacerdos sumit purificationem aliaque cuncta peragit una cum ministris, ut in Missa celebrata coram SS. Sacramento.

III. Dum perficitur Missa, an ostensorium sit velandum, novissime Romæ consultus extitit quidam in sacris ritibus peritissimus, qui non esse velandum ex eo censuit, quod de hoc velo ne minimum quidem habetur verbum in prædicta Instructione. Pusille adeo apparet nobis ratio ejusmodi, ut ex eadem nos magis eruamus oppositum; quæ enim Instructio particulariter non notat, Rubricarum dispositioni relicta censentur, quare cum Rituale Romanum *tit. de Proces. in festo SS. Corp. Chr.* in casu omnino simili de ostensorio habeat: *veloque operiatur, donec auferatur ab altari*, velandum nos esse credimus cum Baruffaldo, qui in rationem affert, ne dum reliqua Missæ peraguntur, Sacramentum appareat indebite collocatum extra baldachinum. At quo velo cooperiendum erit? Indubie albo, quamvis Missa in alio colore celebretur. Ad id autem deservire poterit velum, quo præcedenter jam tectum erat, & esse potest unum ex iis, quibus calix pro Missa cooperiri solet.

IV. Si ante expositionem post Missam processio facienda sit, hic erit ritus. Finito ultimo Evangelio, celebrans pergit ad altaris medium inter sacros ministros, una cum his unico genuflectit genu sine capitis inclinatione, mox diaconus aufert velum ab ostensorio, & repetita ab omnibus genuflexione, præcedente subdiacono, & sequente diacono descendit celebrans per gradus laterales Epistolæ in planum, ubi retro altare, vel ad credentiam exuit planetam, & accipit pluviale illius coloris, cujus erat planeta. Sacri item ministri deponunt manipulum, sed non accipiunt pluviale, sed remanent in Dalmatica, & tunicella, aut in planetis plicatis, si in iis ministrarunt in Missa. *Ponerà ivi l'incenso*; quare non jam ad altare Sacerdos imponet incensum in duo thuribula, sed in eodem plano existens; imponet autem absque benedictione, diacono ministrante naviculam sine osculis, & subdiacono elevante fimbriam pluvialis dexteram.

V. *E dopo con li ministri genuflesso nel mezzo.* Deinde celebrans manibus junctis, oculis ad terram demissis, & nudo capite, medius inter sacros ministros elevantes hinc inde fimbrias pluvialis, accedit per planum presbyterii ad medium altaris, ubi ante infimum gradum in eodem plano cum ministris sacris genuflectit utroque genu cum profunda capitis inclinatione. Tum erectus una cum iisdem Ministris genuflectit; ubi autem debeat genuflectere, Auctores valde dissident; alii enim genuflectere eumdem faciunt in suppedaneo, alii in secundo grado una cum ministris, nec desunt aliqui qui celebrantem collocant in infimo gradu, & ministros in plano; Brailon autem tum celebrantem, tum ministros genuflectere mandat in infimo altaris gradu; & ab hac sententia discedendum non est, cum sit conformis Cæremoniali Episc. *lib.* 2. *cap.* 3., & Instructioni ipsi, quæ licet hic taceant, in processionis tamen reditu eosdem genuflexos in infimo altaris gradu collocant, ibique genuflexos opportuno tempore Sacramentum incensare faciunt. Ut itaque erecti sunt, genuflectent illico in infimo gradu altaris, nec se inclinant, & ibi facta oratione brevi, juxta Auctores surgunt, imponunt incensum in thuribula, & deinde genuflexi Sacramentum thurificant; sed cum juxta Instructionis præscriptum incensum jam ad credentiam in thuribula fuerit impositum, idcirco præmissa prædicta oratione, quæ erit brevis admodum, non surgunt ad imponendum iterum incensum in thuribula, sed diaconus tradet sine osculis thuribulum celebranti, qui ter incensabit Sacramentum, facta profunda inclinatione ante, & post, etiam a ministris, qui interim elevabunt anteriores partes pluvialis. Hoc facto diaconus a celebrante acceptum sine osculis thuribulum, reddet thuriferario, qui, uti & alter thuriferarius remanebunt genuflexi in plano, abstinentes ab incensatione Sacramenti, quod solum thurificant in processione.

IV. Tum velum oblongum album allatum per aliquem acolythum, imponitur humeris celebrantis, & super brachia, & manus ejusdem extenditur, & firmatur aciculis, vel funiculis sericis ante, ne decidat. A quo præstandum id sit, a subdiacono censet Meratus *part.* 2. *tit.* 54. *num.* 3., sed opportune se nobis offert Rubrica Ritualis Romani, quæ *de Proces. in festo Corp. Chr.* id muneris aperte committit diacono, & insimul dirimit difficultatem alteram, dum celebrantem in supremo altaris gradu genuflexum, ostensorium e diacono facit suscipere. En Rubrica: *Deinde diaconus oblongum, ac decens velum circumponit scapulis Sacerdotis, qui parte veli ante pectus pendente utraque manu cooperta, ostensorium, seu tabernaculum a diacono sibi porrectum, reverenter suscipit in supremo altaris gradu; mox ad altare ascendit, & Sacramentum ante faciem tenens, vertit se ad populum.*

VIII. Ut itaque firmatum est præfatum velum super scapulas Sacerdotis, si tempus sit congruum (tunc autem censetur congruum, quando processio jam ita progressa est, ut Sacerdos cum Sacramento eamdem ingredi debeat) celebrans, & sacri Ministri se erigunt, & idem celebrans, & subdiaconus ascendunt ad secundum altaris gradum, & genuflectunt in suppedaneo, ubi non se inclinant Sacramento, diaconus vero ascendit usque ad ipsum altare, ubi facta genuflexione unico genu sine capitis inclinatione, accipit ambabus manibus ostensorium imagine crucifixi, quæ est in hostia, ad se conversa, & vertens se ex parte Evangelii, illud tradit celebranti eodem modo, ita ut scilicet in tota processione imago crucifixi non respiciat celebrantem, sed viam, quam habet ante se. Diaconus stans tradit ostensorium, & celebrans genuflexus illud recipit manibus velo coopertis, & mox diaconus in eodem loco, in quo est, genuflectit unico genu sine capitis inclinatione, & illico surgens accedit ad dexteram celebrantis, qui eodem tempore surgit cum subdiacono, & a nullo ulla genuflexione facta, cum iisdem sacris ministris elevantibus pluvialis fimbrias, simul ascendit in planum suppedanei, ubi cum iisdem ministris

vertit

vertit se ad populum, eodem prorsus modo, quo se vertit in Missa pro dicendo *Dominus vobiscum*. Ministri autem prædicti item eodem modo, & simul se vertunt cum ipso, ita ut Diaconus vertendo se, non relinquat dexteram Celebrantis, nec fimbriam pluvialis, quam sustinet, sed simul vertendo se sequatur eamdem dexteram, subdiaconus vero sinistram.

VIII. *Principiandosi poi da' cantori l'inno* Pange lingua &c., *s'incamminerà sotto il baldacchino*, & per hæc verba carpitur usus nonnullarum Ecclesiarum, in quibus Sacerdos stat in soppedaneo per totam primam stropham prædicti hymni, & nonnisi eadem terminata descendit supponens se baldachino. A quo præfatus hymnus intonari debeat, diserte declarat Instructio, dum habet *Principiandosi da' cantori*, quare non a Sacerdote, sed a cantoribus intonari debebit, & Sacerdos una cum Ministris ut supra discedens, & per totam processionem recitabit hymnos, & psalmos, celebrante incipiente, & dicente totum primum versum, & Ministris secundum, & sic alternatim, quemadmodum per ea verba: *S'incamminerà sotto il baldacchino, recitando con voce sommessa salmi, ed inni con li Ministri:* Instructio aperte præcipit, & concordat Cœremoniale Episc. *lib.* 2. *cap.* 33.

IX. Quoniam vero Cœremonialia se mutuo explicant, & subsidium parant, abs re non est adducere Ritualis Romani dispositionem: *Inde descendit sub umbella, comitantibus Ministris, & duo Acolythi, vel Clerici cum thuribulis effumantibus præcedant. Dum vero Sacerdos discedit ab altari, Clerus, vel Sacerdos cantare incipit sequentem hymnum* Pange lingua &c. In eo hæc dispositio cum præcedentibus concordat, quod in discessu Sacerdotis ab altari hymnum cantari facit, sed discordat postea, dum subdit: *Clerus, vel Sacerdos cantare incipit*, quasi liberum sit vel Clero, vel Sacerdoti talem hymnum intonare. Haud quidem ambigo, quod hic *Cleri* nomine non venit Clerus universus, qui processioni interest, sed magis duo cantores ex eodem Clero, alias quippe tumultuarie, & cum vocum dissonantia eumdem hymnum intonari contingeret; primo autem loco donatur Clerus, ut designetur ad prædictos cantores ex Clero spectare intonare hymnum, & per sequentia verba *vel Sacerdos* solum in subsidium vocatur Sacerdos in ruralibus, aliisque Ecclesiis, in quibus Clerus deficit, & ad quarum instructionem non minus editum est Rituale Romanum, & in his Ecclesiis etiam per processionem Sacerdos cantare poterit. Non desunt namque loca, in quibus vel nullus, vel pauci cantum Gregorianum, vel tonos hymnorum callens, atque vix id, quod audiunt, repetunt, unde si Sacerdos sileret, aliquando vel nemo caneret, vel inordinate, & extra tonum populus boatus ederet. Extra ejusmodi igitur Ecclesias Sacerdos nec intonabit hymnum, nec in processione cantabit, sed submissa voce, ut Instructio, & Cœremoniale Episcoporum mandant, una cum Ministris psalmos, & hymnos recitabit; erunt autem appositi hymni ex festo Corporis Christi, & ex psalmis, quos memoriæ retinet.

X. Umbellæ Rituale meminit, baldachini Instructio, atque Cœremoniale, & dubium non est, quod Sacramentum sub baldachino per processionem deferri debet, & sub umbella nonnisi in subsidium, ut cum festinanter defertur ad infirmos, aut debet asportari per vias angustas. Umbella itaque, cujus meminit Rituale, non deservit pro processione, sed pro descensu Sacerdotis ab altari ad baldachinum, unde textus: *Inde descendit sub umbella*. Cum namque baldachinum nonnisi cum maxima difficultate, & incommodo ad altare usque inferri valeat, vel exporrigi, Idcirco Rituale in subsidium vocat umbellam, sub qua Sacerdotem descendere facit, ne Sacramentum per breve illud spatium, quod interest ab altari ad baldachinum, absque honore tegminis deferatur. Quoniam tamen nec Instructio, nec Cœremoniale Episcoporum de umbella ullam faciunt mentionem, excusari fortasse valent Ecclesiæ, quæ per breve illud spatium umbellam non adhibent. Umbella autem debet esse coloris albi, qui servari præscriptus est in baldachino, cujus vicem umbella gerit. Decet, quod sit serica cum suis laciniis, vel lemniscis sericis, aureis, vel argenteis circa eam pendentibus.

XI. Ubi igitur Celebrans in planum suppedanei progressus, ut supra convertit se cum Sacramento ad populum, cantores, qui una cum Clero per processionem manent genuflexi, & conversi ad SS. Sacramentum, statim intonant hymnum *Pange lingua*, mox surgunt cum universo Clero, & genuflexione unico genu Sacramento præmissa, progrediuntur omnes per processionem, per quam idem Clerus in duos choros scissus, prosequitur eumdem hymnum. Sacerdos vero ad initium prædictæ intonationis, præcedentibus duobus Acolythis cum thuribulis effumantibus, comitatus a sacris Ministris sustinentibus fimbrias pluvialis, & tectus umbella, cum qua præsto erit aliquis Minister ad eum obtegendum in itinere ad baldachinum, discedit ab altari, & eidem baldachino se supponit, alternatim cum sacris Ministris submissa voce recitans psalmos, & hymnos, quos per processionem prosequitur. Quæ omnia servanda item sunt extra Romam in casu simili; ulteriora autem, quæ ad processionem spectant, recole in sequentibus paragraphis.

§. XX.

La processione sarà composta di tutto il Clero della Chiesa; ed il Crocifero in questa funzione non sarà parato con abito suddiaconale, ma vestito con cotta. V'interverranno ordinariamente otto Sacerdoti vestiti con cotte, e con le torcie accese in mano, li quali procederanno dalli lati avanti il baldacchino: e dopo di essi seguiranno due Accoliti con turiboli, quali per la strada incenseranno continuamente il Santissimo, e durante la processione si suoneranno le campane solennemente.

I. Missæ tempore ab Acolythis accendi debent candelæ in altari præparatæ pro expositione facienda. Proxime post elevationem Sacramenti nonnullæ id præstant Ecclesiæ, aliæ ante finem Missæ, sufficit, & exigitur, priusquam ab ostensorio finita Missa per Diaconum auferatur velum, omnes habeantur ardentes. Crucifer induere præcipitur superpelliceum, non habitum Subdiaconalem, non quidem universim in processione qualibet, sed *in questa funzione*, hinc crucifer esse poterit cum habitu Subdiaconali in processionibus aliis, in quibus eumdem sic indutum Rubricæ, & Auctores expostulant. In superpelliceis (adde sine stola) itidem assistentes exquiruntur Sacerdotes octo (& sunt, qui in Missa intervenerunt, ad cujus usque finem permanent tenentes intortitia, cum Sacramentum etiam post Sacerdotis communionem in altari permaneat) intortitia accensa in manibus habentes, sed cave, existimes uberiorem interdici numerum, bene vero tenuiorem. Decet id muneris Sacramentorum maximo præstetur a dignioribus Ministris, cujusmodi sunt Sacerdotes, sed non ita Sacerdotibus committitur, ut adhuc extra Romam ab iisdem necessario præstari debeat, sed custodiri poterit locorum consuetudo, & maxime ubi est Sacerdotum caritas, qui alias præripiuntur aliis officiis, & decenti comitatui, quæ vel non patiuntur, vel minus decet præstari a laicis, ubi cereorum delatio his minime incongruit, dummodo decenti habitu procedant induti, qualis est ille Confraternitatum. Idem esto judicium, quoties intortitia magni ponderis in majorem Sacramenti honorem deferuntur; haud enim convenit gravia onera subire Sacerdotes, qui & per canonicas sanctiones a laboriosis prohibentur operibus.

II. An manu extima, vel intima funalia deferri debeant, Instructio non explicat, pro extima tamen stat communis praxis, & auctores pronuntiant, uno excepto Nicolao Bralion, qui sentit pro manu intima, & licet dicti sui nullam rationem proferat, non deest tamen aliqua, quia nempe sic proximiora sunt Sacramento, in cujus honorem deferuntur ardentia; & aliunde cum ea deferentes procedant a lateribus, procul abest periculum, quod labens cera conlocium polluat, ad quod præcavendum a Clero manu extima cerei portari creduntur. Ad rem valida videretur nobis ratio illa, sed contrariari non possumus communi praxi, atque sententiæ, quæ licet legum verbis firmata non sit, utique tamen signis, nimirum figuris in Cœremoniale Episcoporum invecta, quæ portitores prædictos designat nobis cum funalibus in manu extima. Qui igitur sive candelas, sive intortitia deferunt, ea deferent manu extima, videlicet qui a dextris sunt, manu dextera, & qui a sinistris, manu sinistra. Fallit id solum in intortitiis magni ponderis, quorum delationi cum unica manus sit impar, ambabus præ se ferri poterunt.

III. *Procederanno dalli lati avanti il baldacchino*, & consimilis est dispositio Cœremonialis Episc. *lib.* 2. *cap.* 33., quam perperam interpretabantur nonnulli de lateribus hinc inde baldachini, non ante baldachinum, cum tum juxta idem Cœremoniale, tum Instructionem post eos sequi debeant duo Acolythi Sacramentum continuo incensantes, qui proculdubio opus est incedant ante ipsum Sacramentum. Illi igitur incedent hinc inde ante baldachinum, quatuor ex utraque parte, non tamen propterea ego crederem, Sacramentum post baldachinum luminibus esse deferendum, sed quatenus uberior eorum numerus haberi non posset, duo ex prædictis octo post baldachinum magis laudarem distribui. Acolythorum autem locus & ab Instructione, & Cœremoniali aperte designatur, & est inter deferentes funalia, & Sacramentum, quod continuo incensare mandantur, unde quoties thuribula non amplius fumigant, eorumdem Acolythorum erit novum thus in illa imponere.

IV. Quarti *de Proces. sect.* 3. *num.* 13. quæstionem excitat, an thuriferarii debeant incensare, vel suffumigare pavimentum sternendo viam, & licet resolutionem relinquat arbitrio dirigentium processionem, ipse tamen magis probat modum sternendi viam cum thuribulis effumantibus, cum processio fit per vias publicas, quæ cum profanæ sint, indigent prævia quadam expiatione cum incenso. Verum ut certa ab incertis separemus, supponimus, quod incensatio in processionibus fieri non debet ductis thuribulis, uti fit in incensatione personarum, & ad elevationem in Missa, hinc quippe modus inter ambulandum esset valde incommodus, & plurimis obnoxius periculis, & hoc pacto non incensatur Sacramentum, nisi a genuflexis. Dicimus autem, quod ita debet fieri, ut qui est a latere dextero, manu sinistra, & qui est a latere sinistro, manu dextera alternatim thuribula moveant, tractibus tamen longioribus erga Sacramentum productis; sic enim & viam ei sternunt, & ipsum quoque vere incensant. Quem incensandi ritum communis praxis approbat, & laudant Auctores,

quorum Gavantus *par. 4. tit. 8. lit. q.* in eo solum reprehensione dignus apparet, quod utrumque Acolythum manu dextera facit movere thuribula.

V. *E durante la processione si suoneranno le campane solennemente.* Supplet hæc sanctio pro juribus aliis, quæ nihil habent de campanarum sono, & simul approbat Doctorum sententiam, quorum aliqui id rite extendunt etiam ad Ecclesias alias, saltem pro eo tempore, quo apud easdem processionem pertransire contingeret. Deservit autem ejusmodi sonus in honorem SS. Sacramenti, & insimul fideles admonet, ut se prosternant ad illud adorandum, eo præsertim tempore, quo in triumphum defertur.

§. XXI.

La processione si farà dentro la Chiesa, e al più per la Piazza, quando l'angustia della Chiesa ne porti la necessità; e quando esca di Chiesa, si farà ben pulire la strada della Piazza, dove, se vi sarà qualche bottega, dovrà tenersi chiusa durante la processione.

I. Non universim vetatur extra Ecclesiam processio SS. Sacramenti, sed solum quæ fit ad illud exponendum, aliæque id genus, quæ elongationis per vias non habent causam. Processio expositionis solummodo fit ad reportandum solemniter Sacramentum ad altare ejusdem Ecclesiæ, in quo debet exponi; quem ad effectum cum impertinens sit ejusdem circumgestatio per vias, prohibetur per has processionem extendi, & intra Ecclesiæ limites fieri mandatur, processionis instar, quæ fit feria V. in Cœna Domini, & insequenti feria VI., quæ consimili de causa extra Ecclesiam interdicuntur extendi. Suam dispositionem sanctio ipsa limitat, si ob Ecclesiæ angustiam (idipsum erit, si Ecclesia sit quidem ampla, sed intervenientium admodum frequens numerus) alias tumultuarie processio deberet fieri, aut non posset decenter extendi; quo in casu permittit quidem processione extra Ecclesiam elongari, sed ad summum per plateam ante Ecclesiam, & quatenus hæc desit, aut non sufficiat, forsan tolerari potest, quod per viæ extendatur, quantum sufficit; sic enim fert sanctionis mens, si non verba.

II. Quod autem additur de expoliendis viis, & claudendis apothecis, honestas exigit, & reverentia, unde Cæremoniale Episc. lib. 2. cap. 33. *Viæ, per quas processio transire debebit, mundentur, & ornentur aulæis, pannis, picturis, floribus, frondibusque virentibus secundum posse, & qualitatem loci.* Equidem ibi agitur de processione SS. Sacramenti omnium solemnissima, in festo Corporis Christi fieri consueta, cui propterea coservari posse credimus id, quod ad ornatum spectat, secus vero quod ad viarum munditiem, quæ processioni cuilibet debet esse commune, & præsertim in qua defertur SS. Sacramentum.

§. XXII.

Se vi saranno instituite Confraternità de' secolari, o siano vestiti di sacco, o no, tanto li guardiani, ed Officiali di esse, quanto li Confrati tutti anderanno unitamente in corpo avanti il Clero secolare, o regolare, che vi sarà, al quale doveranno sempre cedere il luogo più degno. Di più espressamente si commanda, che li Guardiani, o altri Officiali di esse non ardischino sotto qualsivoglia pretesto di consuetudine, o altro, di andar dopo il baldacchino sotto la pena di venticinque scudi a ciaschedun Fratello, Guardiano, o Officiale della Confraternità, il quale contravenisse alla presente disposizione in conformità dell'editto pubblicato l'anno 1689., qual pena di scudi venticinque si dovrà applicare alla medesima Confraternità, se sarà povera, o al monte del SS. Viatico a nostro arbitrio. Monsignor Primicerio però dovrà andare dopo il baldacchino, vestito senza sacco coll'abito suo prelatizio, e col rocchetto, se ne averà l'uso. Possono bensì li detti Officiali portar l'aste del baldacchino, officio molto decoroso, per il quale dice il Cerimoniale Episc. lib. 1. *cap.* 33. Deputentur nobiles viri Barones, &c.

I. Municipalia simul hic habentur, & generalia. Municipale est, quod quique Confratres Ecclesiæ, etsi particulari non utantur habito, unitim, & in corpore processioni interesse teneantur, sed postea lex generalis est, nedum Romæ, sed ubique servanda, quod Confratres, quicumque sint, qui intersint, Clero sæculari, & regulari digniorem cedant locum; & quidem nedum iis de Clero sæculari, regulative, qui cum attineant ad Ecclesiam expositionis, juxta superius adductum §. 20. processioni interveoire tenentur, sed etiam iis, qui ex aliis accierentur Ecclesiis, ex quibus accersiri posse non dubitamus, etsi prædictus paragraphus processionem dumtaxat componat a toto Clero Ecclesiæ, ut hunc ad interessentiam decleret adstringi, non ut alterius Ecclesiæ Clerum excludat. Hinc etiam id universalis habetur commodi, quod a processionibus universim non repelluntur Confraternitates, quæ proprio, & particulari non utuntur habitu, contra id quod sentit Meratus *par. 4. tit. 11. n. 13.*, ubi Confraternitatibus, quæ proprium, & particularem non habent habitum nec particularem, & proprium assignat progrediendi locum, sed aggregat universo fidelium cœtui, qui processionem indistincte sequuntur.

II. Generale item est, quod Guardiani, & Officiales quique Confraternitatum incedant unitim cum suis confratribus, quando hi in corpore interveniunt, sed pœna contra eorum quemlibet, qui post baldacchinum incederet, municipalis est pro Urbe Romæ, sicuti & ejusdem distributio. Prælatis post baldachinum Cæremoniale Episc. *lib. 1. cap. 33.* assignat locum, unde quod Primicerius, ubi est Prælatus, in habitu prælatitio post baldachinum incedere valeat, non autem in Confraternitatis sacco, sub quo Confratris personam gerit, non Prælati, conforme est universalis Ecclesiæ legibus. Ubi vero Prælatus non est, sed Cappellanus, post baldachinum minime incedet, sed post Confratres suos honoratiorem occupabit locum in suo sacerdotali habitu, vel adhuc cum cotta sine stola.

III. De hastis baldachini succedit dicere, quas ab Officialibus prædictis deferri posse sanctio definit, & hoc conforme est Cæremoniali Episc. *lib. 1. cap. 14.*, ubi deferendæ consignantur nobilioribus laicis, sed nec excluduntur Officiales, & Confraternitates. Hic est autem eas deferendi ordo, ut dignior ferat primam hastam, quæ est ante Celebrantis dexteram, secundus, quæ prima est ante Celebrantis sinistram; tertius aliam, quæ immediate est sub prima a parte dextera; quartus aliam, quæ succedit primæ a parte sinistra; quintus tertiam hastam a parte dextera, sextus tertiam a parte sinistra, & sic deinceps, si baldachinum alias hastas habeat. Quod si in prædictis deferendis hastis per vices succedant alii, semper digniores deinceps succedent; ultimus autem locus reputatur primo æqualis, ut ibidem statuit Cæremoniale Episc., quod licet, dum SS. Sacramentum defertur in processione sub baldachino, a dignioribus Sacerdotibus baldachini hastas primo loco, idest intra Ecclesiam, deferendas esse statuat, seu magis asserat observari solere, id limitandum videtur in processionibus, quæ fiunt intra solam Ecclesiam, vel parum elongantur extra Ecclesiam, dum in hac processione, quæ fit intus Ecclesiam, vel nonnisi ob necessitatem parumper extra, adhuc ad prædictas deferendas hastas admittuntur ut supra Confraternitatum Officiales.

§. XXIII.

Di più ordiniamo alli suddetti Cleri Secolare, o Regolare, che nelle proprie Chiese non permettino, che si pratichi in contrario, sotto le pene contenute nel suddetto editto, cioè di scudi venticinque agli Superiori, e Rettori delle Chiese Secolari, e di privazione di voce attiva, e passiva agli Superiori Regolari, con altre a nostro arbitrio. Quando poi vi fosse alcuno, che tanto ardisse, si notifica, che oltre le suddette pene imposte di sopra, resterà ipso jure privo dell'officio, e cassato dalla Confraternità respettivamente il Guardiano, o Guardiani, ed Officiali, i quali contraverranno a questo nostro Ordine: resterà la Confraternità, o Chiesa privata di fer più tale santa Esposizione, finchè da noi non sarà reintegrata. Si dichiara anche che all'accusatore di tal contravvenzione si darà la terza parte della suddetta pena, coll'esser tenuto segreto: e la suddetta disposizione vogliamo, che si osservi anche in tutte, e singole processioni, ed esposizioni particolari.

I. Universali nihil sanctio hæc tenet commodi, sed solum contra transgressores pœnas diserte statuit, quas minime incurrunt, qui extra Romam secus facerent. Quæ prætereantur, digna non sunt verba illa: *e la suddetta disposizione vogliamo, che si osservi anche in tutte, e singole processioni, ed esposizioni particolari*; non ita quidem, ut expositio nonnisi media Missa, & processione extra occasionem XL. horarum fieri valeat, sed quod quatenus ita facienda sit, non servetur, nisi ordo, & ritus superius descriptus, & inferius describendus. Si vero sine Missa, aut processione peragenda sit, serventur præfatorum ea, quæ respective casui congruunt, omissis dumtaxat iis, quæ agendæ mandantur occasione Missæ, aut processionis quæ omittetur. Hinc autem edificant Ecclesiæ extra Romam, quomodo & ipsæ in similibus se gerere debeant.

§. XXIV.

Ritornata la processione in Chiesa, giunto il Celebrante al grado infimo dell'altare maggiore, il Diacono genuflesso riceverà il Santissimo da esso Celebrante, (quale immediatamente genuflesterà deponendo il velo umerale) e lo collocherà nella base del trono, andando poi, fatte le dovute riverenze, al suo luogo. Li cantori divotamente, e con pausa canteranno il ℣. Tantum ergo &c., *ed al versetto* Genitori, Genitoque, *il Celebrante alzatosi con li Ministri, porrà ivi nel mezzo l'incenso nel turibulo senza benedizione, e genuflesso incenserà tre volte il Sacramento: terminato l'inno senza dirsi il* ℣. Panem de Cœlo &c. *si canteranno dalli suddetti cantori le Litanie contenute nel Libro stampato per l'orazione delle Quarant'ore (qual Libro puramente senz'alcuna immutazione dovrà usarsi in qualunque altra esposizione del Santissimo, che si faccia particolare). Dopo che averà dette le preci, il Celebrante alzatosi (a cui li Ministri sosterranno il Libro) senza fare nuova genuflessione, canterà a mani giunte il* ℣. Dominus vobiscum &c. *con le orazioni; quali terminate, genuflessi faranno breve orazione, ed inde partiranno a capo scoperto sino ad una ragionevol distanza dal Sacramento, dandosi così il principio all'orazione delle Quarant'ore.*

I. *Ritornata &c.*, in processionis nempe reditu Celebrans

se sistit

se sistit in plano ante infimum gradum altaris, ad quod facienda est expositio, & ibi stans tradit ostensorium Diacono genuflexo utroque genu in plano suppedanei ad cornu Epistolæ, quasi vertenti renes eidem cornu; id enim diserte ferunt Instructionis verba, quæ cum modernior sit, corripit dispositionem Cæremonialis Episc. *lib. 2. cap. 33.*, quod in reditu processionis festi Corporis Christi Episcopum facit ascendere supremum altaris gradum; & ibi Sacramentum tradere Diacono genuflexo. Ubi Diaconus de manu Sacerdotis Sacramentum recepit, ibi tantillum expectat, donec Celebrans, & Subdiaconus genuflexi super prædictum infimum altaris gradum, Sacramentum adorent cum profunda reverentia, qua facta, a Celebrantis humeris per aliquem Ministrum removetur velum humerale, Diaconus vero surgens, Sacramentum, non in altari, sed in throno statim collocat, adhibito scabello, quatenus opus fuerit. Deinde idem Diaconus a scabello, si illo usus est, descendit sine ulla prævia capitis inclinatione, & in suppedaneo genuflectit unico genu, absque pariter capitis inclinatione, & continuo descendit ad infimum altaris gradum, ubi a dexteris Celebrantis se genuflexus collocat.

II. *Li cantori divotamente &c.* habet instructio, & per dicta verba a cantoribus cantari mandat ℣. *Tantum ergo*, & cantorum itidem id facit muneris Cæremoniale Episc. *lib. 2. cap. 33.* Rituale vero Romanum ab Ecclesiasticis omnibus, qui adsunt, concinendum esse asserit. Nulla ex his Cæremonialibus cantum dicti versus, & intonationem Celebranti committunt, unde sicuti cantum, & intonationem hymni *Pange lingua* cantoribus superius commisimus, ita idipsum nunc dicimus de cantu, & intonatione ℣. *Tantum ergo*, ita ut a Celebrante nec cantari, nec intonari debeat, sed duo ex cantoribus illum intonent, & cum reliquis cantoribus illum prosequantur, si particulari cantu eum debeant modulari, sin ea intonato per cantores, prosequentur Ecclesiastici omnes, cum quibus etiam Celebrans, cum tunc in manibus non teneat Sacramentum, cantare item poterit. Si autem cantores desint, aut qui cantum probe calleant, etiam a Celebrante intonari ut supra, & cantari valebit.

III. Potior utique difficultas superest super tempore, quo prædictus versus cantari debet; Cæremoniale enim Episc. *cit. loc.* habet *Interim*, dum nempe Diaconus a Celebrante Sacramentum recipit, illudque collocat super altare. Rituale *de procession. in festo Corpor. Christ.* præfatum cantum refert, *dum Sacerdos de more incensat Sacramentum*; Instructionis vero textus satis indicat, cantandum esse, postquam Diaconus redit ad locum suum, seu ad Celebrantis dexteram. Instructioni autem, quæ cum modernior sit, quatenus opus sit, antiquis Cæremonialibus derogat, standum esse profecto circumstantiæ postulant, nimirum profunda inclinatio, quæ ad prædictum versum *Tantum ergo*, usque ad *cernui* ab omnibus Sacramento fieri debet; talis enim inclinatio profecto expostulat Sacramentum, cui inclinari debet, super thronum omnibus conspicuum, & non in manibus Diaconi, qui alias eadem verba neque posset sua inclinatione comitari, & non semel ipsius Sacramenti visionem fidelibus impediret.

IV. In officio divino, quando dicitur coram SS. Sacramento sive exposito, sive in tabernaculo incluso, ad ℣. *Tantum ergo* juxta Cærem. Episc. *lib. 1. cap. 28.* genuflexionem Clero existenti in Choro Auctores demandant aliqui quidem absolute, neque designant numerum versuum hymni, quibus genuflexio perdurare debeat, alii ad totam primam rhapsodiam, seu stropham genuflexionem extendunt, alii ad quatuor primos dumtaxat ejusdem versus, nec desunt, qui ad duos solummodo primos, scilicet usque ad *cernui*. Equidem hi duo primi versus ex verbis, quibus constant, peculiarem præ ceteris considerationem exquirunt; sed quoniam communior sententia nedum in præsenti casu, sed in hymnis omnibus, quorum versus aliqua genuflexionem exposcit, ad totam ejusdem stropham in genuflexione persistendum esse autumat, ab eadem discedendum non esse credimus, & majorem considerationem, quam duo primi versus ex verbis exquirunt, sitam esse putamus in profunda inclinatione, quam ultra genuflexionem iidem versus expostulant, ut verbis consonet corporis gestus. Tam igitur in officio divino, quam in precibus omnibus coram Sanctissimo Sacramento, dum prædictus versus *Tantum ergo* dicitur, ab omnibus omnino persistendum erit in inclinatione usque ad *cernui*, in quo verbo cum compleatur dictionis sensus, quæ inclinationem postulat, inclinatio cessabit, & ad reliquos versus sola perdurabit genuflexio. An autem usque ad *cernui* in inclinatione perseverandum sit, quoties per musicos, aliosve cantatur præfata stropha cum maxima repetitione versuum, dubium esse posset ob non leve incommodum, quod inde clero obvenit; sed quoniam verba, quæ cantantur, nonnisi incongrue admodum sine inclinatione percurri valent, ab eadem inclinatione nos clerum absolvere non possumus, licet non dubitemus, quod prima vice dicto *cernui*, illico ab inclinatione cessari queat. Idem sit judicium de genuflexione ad reliquos versus ejusdem strophæ in officio divino, & coram SS. Sacramento, prout statim dicemus.

V. Quam dedimus, approbatur regula, & est causa, ob quam pro impositione incensi in thuribulum Instructio dumtaxat ad ℣. *Genitori* Sacerdotem facit surgere, ut videlicet totam præcedentem stropham genuflexus percurrat; haud tamen denegaverim, quod ubi prædicta stropha ut supra canitur cum repetitione versuum, semel absoluta eadem stropha, possit Sacerdos surgere ad imponendum incensum, etsi cantores adhuc immorentur in repetitione ejusdem strophæ; & idipsum consequenter erit si inter unam stropham, & alteram interponatur sonus organi, vel instrumentorum. Cum namque Sacerdotis erectionem ad ℣. *Genitori* dumtaxat putemus fieri ad effectum permanendi genuflexum ad totam prædictam stropham, idcirco hac ut supra absoluta, non videtur, cur Sacerdos non possit surgere; & maxime quia in sequenti strophe, in qua datur laus SS. Trinitati, congruentius Sacerdos manet genuflexus, quam tempore, quo pulsantur organa, vel instrumenta.

VI. Quoniam tamen Cæremoniale Episcoporum inter & Instructionem præfactam datur discordantia alia, quam nimirum superius diximus, quod Episcopum in supremo altaris gradu facit diacono Sacramentum tradere, & insuper eumdem Episcopum in supremo gradu genuflexum Sacrosanctam Eucharistiam incensare, abs re non erit addere quod hæc omnia novissime Romæ petita sunt declarari, & rescriptum exiit die 26. Martii 1746. *servandam esse Instructionem, quia consonat praxi Capellæ Pontificiæ, & urbis Romæ, quæ totius orbis magistra est*; petitio autem processit de expositione qualibet etiam extra Romam, unde quæ methodus ab ea præscribitur, ubique gentium patet esse servandam, etsi contrarium habeat Cæremoniale Episcoporum, vel Rituale Romanum. Et quidem traditio ostensorii a Sacerdote stante ante infimum altaris gradum, commodior est, & facilior manibus diaconi genuflexi in suppedaneo, quam si fiat a Sacerdote stante in supremo gradu, & incensatio Sacramenti a Sacerdote genuflexo in supremo altaris gradu, dumtaxat fit intra Missam, ut videlicet Sacerdos sit magis expeditus ad ceteras Missæ functiones in altari peragendas, ut scite advertit Sarnellus *lib. 8. Epist. 26.*

VII. *Al versetto* Genitori, Genitoque *il celebrante alzatosi con il Ministri &c.* Quoties igitur ut supra præcedenter Sacerdos non surrexerit, ad ℣. *Genitori* se erigit, non quidem solus, sed una cum ministris, iis tamen dumtaxat, qui operam præstare debent; & sunt thuriferarius ille, qui thuribulum debet porrigere, diaconus, qui naviculam incensi, & subdiaconus, qui elevare debet fimbriam pluvialis dexteram a diacono sibi porrectam, ne impedimento sit Sacerdoti in impositione incensi. Ut erexerunt se, nullam genuflexionem faciunt, sed Sacerdos ministrante diacono sine osculis naviculam & subdiacono tenente fimbriam pluvialis dexteram, imponit ter sine benedictione incensum in uno ex thuribulis, in illum scilicet thuriferarii majoris; mox genuflectit cum ministris sacris in infimo altaris gradu, & acolythus in loco suo retro diaconum. Ut Sacerdos genuflexus est, accipit thuribulum de manu diaconi, & triplici ductu incensat SS. Sacramentum, præmissa ab omnibus profunda eidem reverentia, quam & terminata incensatione repetunt, subdiacono, & diacono interim elevantibus respectivam pluvialis fimbriam. Peractis incensatione, & reverentia, diaconus sine osculis de manu Sacerdotis recipit thuribulum, quod illico consignat acolytho. Incensatio autem, quoties ad ℣. *Genitori* Sacerdos se erigit ad imponendum incensum in thuribulo, fiet statim ac in thuribulo incensum impositum fuerit; si vero impositio incensi præcedenter facta fuerit inter repetitionem prædictorum versuum, vel inter sonum organi, vel Instrumentorum, incensatio fiet ad ℣. *Genitori*, ad quam differendam etiam credimus, tametsi inter repetitionem prædictam, vel sonum haberetur tempus eamdem commode peragendi, ut thuris honor Sacramento præstetur, quando eidem laus datur cum reliqua Trinitate.

VIII. *Terminato l'inno, senza dirsi il* ℣. Panem de cælo &c., *si canteranno dalli suddetti cantori le litanie contenute nel libro stampato per l'orazione delle quarant' ore*. Instructio modo descendit ad particularia urbi, & quoniam non debet addi oratio de SS. Sacramento, sed aliæ preces, idcirco silentium rite indicitur versus *Panem de Cælo*, qui præfatæ orationi præmitti solet. Sunt autem Litaniæ, prout jacent in libro typis edito pro occasione orationis XL. horarum, & hinc liber absque mutatione ulla adhiberi præscribitur in quacumque alia particulari expositione, quam Romæ fieri contingit. Extra Romam vero quæcumque aliæ preces ex approbatis usitari poterunt, nec necesse erit ex præfacto libro orare, & adhuc erit liberum, subdere ℣. *Panem de Cælo* cum sua oratione, & statim facta brevi oratione recedere.

IX. Hinc nobis, volumus, inferri liceat, quod Sacramento adhuc publice exposito, preces omnes ad ipsum non debent necessario dirigi, sed etiam dirigi valent ad Deiparam, aliosve cœlestis patriæ accolas; id enim certe innuunt litaniæ in tali circumstantia dici demandatæ, in quibus Sancti invocantur. Durus nonnemini visus est sermo iste, tum quia coram Sacramento publice exposito, Sanctorum Reliquiæ exponi prohibentur, & eorumdem imagines velari mandantur; tum etiam quia ad triumphalem præsentiam communis, & supremi omnium nostrorum advocati, & mediatoris, veluti injuriosum est aliorum advocationibus & meditationibus uti. At satis dispar est ratio, nam Reliquiæ Sanctorum non exponendæ, & imagines cooperiendæ jubentur, quia ad præsentiam Domini decens non est servos proponere adorandos; non sic autem est de eorumdem nihilominus invocatione, quia Sancti vel preces nostras Christo ipsi exhibent, ut nobis opituletur, vel si Patri porrigunt, porrigunt in Christi nomine, in quo unice nos adjuvent; quare a Sanctorum invocatione ad præsentiam Christi adeo abest periculum vel minimum injuriæ, ut summus magis honor deferatur præsenti Christo supremo omnium advocato, per cujus mediationem dumtaxat utiles nobis sunt intercessiones Sanctorum, & adhuc quia Christus ipse pro dignatione sua

non

non modicam partem eorum, quæ sibi sunt potestate propria, discipulis suis voluit esse participatione communem.

X. *Dopo che averà dette le preci il Celebrante alzatosi (a cui li ministri sosterranno il libro) senza fare nuova genuflessione.* Prædictis absolutis precibus, se Sacerdos erigit (neque novam genuflexionem faciat) non tamen cum eo se erigunt ministri sacri, sed genuflexi ante eum sustinebunt librum, ex quo Sacerdos *canterà a mani giunte il ℣.* Dominus vobiscum &c. *con le orazioni*; ex generali enim rito, de quo Gavantus *par. 2. tit. 13. lit. o.*, extra Missam collectæ semper dicuntur junctis manibus. Versiculus *Dominus vobiscum* dicitur non versus populum, sed versus SS. Sacramentum, & ad subsequens *Oremus*, quod item dicitur junctis manibus, non extenduntur & junguntur manus, inclinatur tamen caput versus idem Sacramentum; & denique oratio, vel orationes, quæ subduntur, cum sint extra officium, & Missam, terminantur conclusione brevi. Post orationes nihil aliud additur, sed *genuflessi faranno breve orazione*, unde Sacerdos illico genuflectit super infimum altaris gradum, ubi brevi cum ministris sacris orationi vacabit, qua habita *partiranno a capo scoperto fino ad una ragionevol distanza del Sacramento*, surget scilicet Sacerdos cum ministris, & in plano presbyterii utrumque genu flectent cum profunda inclinatione, deinde erecti recipientes birretta, cum quibus non tegunt capita, egrediuntur presbyterium, quod cum egressi fuerint, & a medio item spatio recesserint, tunc cum prædictis birretis caput obnubunt, & in Sacrarium pergunt. Hic autem ritus communis erit etiam Ecclesiis extra Romam pro eodem, similive casu.

XI. Hæc est ratio exponendi Romæ SS. Sacramentum occasione orationis XL. horarum, quæ & extra Romam servari quidem poterit, licet etiam in eadem occasione exponi queat solo ritu, qualem descripsimus in Decreto præcedentis capitis; & adhuc media Missa sine processione, uti itidem diximus, methodumque produximus.

§. XXV.

Il Celebrante non dovrà usare la Sede Camerale, secondo il Decreto della Sacra Congregazione de' Riti; ma un banco (che neppure abbia braccia) con il postergale ornato di panno rosso, o d' altro colore decente, in cui sederà insieme co' ministri Sacri: molto meno dovranno mai usare le sedie camerali nelle Chiese li Guardiani, Deputati, ed officiali delle Confraternità, Compagnie, o Congregazioni laicali; ma sederanno sopra un banco con postergale senza braccia a' lati, e senza alcun uso de cuscini, come pure senza gradini, e senza genuflessorj davanti; qual banco potrà coprirsi di panno, e non di seta, e sarà omninamente situato fuori del presbiterio, in quei casi, che assisteranno alle messe, o Vesperi solenni, o che nel presbiterio si celebri dal clero alcuna funzione Sacra, o che si predichi in Chiesa, secondo li replicati Decreti della Sacra Congregazione de' Riti; particolarmente per Decreto generale emanato sotto li 13. Marzo 1688. sotto le pene medesime espresse di sopra, e comminate al num. XV. nelli §. §. Se vi saranno &c., e Di più ordiniamo &c. Monsignor Primicerio però sederà dentro il presbiterio al lato dell' Evangelio, in un banco coperto di panno, nell' abito suo prelatizio, come si è detto al num. XV.

I. Proscribitur usus Sedis Cameralis, & simul assignatur scamnum, super quod celebrans cum sacris ministris sedere debet, & est subsellium oblongum, vulgo *Banco* cum postergali quidem; sed minime brachiatum. Subsellium simile conceditur Guardianis, & officialibus Confraternitatum, immo etiam harum Primicerio, hoc tamen discrimine, quod pro Guardianis, & officialibus debet esse omnino extra presbyterium, pro celebrante, & sacris ministris intra e parte Epistolæ, & pro Primicerio similiter intra ex parte Evangelii. Decretis generalibus jam cautum id erat, & præsertim de die 15. Janu. 1611.; 19. Maii 1614.; & 31. Julii 1665.; quæ propterea nunc confirmationem accipiunt, & uberrim ostendunt ubivis gentium præsentem dispositionem procedere.

II. Quod vero attinet ad assistentiam in presbyterio personis laicalibus inhibitam, non desunt itidem Decreta plurima, & specialiter *in Materanen.* 24. Janu. 1665., *Melphitana* 15. Junii 1665., & *Boren.* 20. Nov. 1677., & 22. Febr. 1687., quæ cum approbante Alexandro VIII. 22. April. 1690., a Rituum Congregatione 13. Maii 1688. fuerint renovata, & eorum copiæ Episcopis Regni Neapolitani transmissæ, ut illa intimari facerent Superioribus Ecclesiarum suæ Diœcesis tam sæcularibus, quam Regularibus cum facultate procedendi, etiam contra Regulares, ad pœnam interdicti in casu transgressionis, dubium esse non potest, quod eorumdem observantia quascumque ligat Ecclesias. Quæ Decreta licet generalia sint, & per præsentem sanctionem innovata, pœnæ tamen, quæ per hanc sanctionem in transgressoribus infliguntur, & ab eadem sub num. XV. recensentur, Romanæ Urbis limites minime prætergrediuntur, sed eæ dumtaxat pœnæ, quæ & prout a Decretis generalibus feruntur, ceteras manent Ecclesias.

III. Particulari animadversione digna sunt ea verba Instructionis: *In quei casi, che assisteranno alle Messe, o Vesperi solenni, o che nel presbiterio si celebri dal clero alcuna funzione sacra, o che si predichi in Chiesa*, restrictionem enim quam tam invehunt, quæ inhibitionem ad casum non factæ functionis non fuit extendi. Cetera, quæ tenet sanctio, explicatione non egent, quare concludimus, quod pulvinar, quod officialibus Confraternitatum denegatur, juxta Cærem. Episc. *lib. 2. cap. 3.* Celebranti potest concedi.

§. XXVI.

Se però la struttura della Chiesa non permetterà luogo congruo fuori del presbiterio, in tal caso di necessità si ricorrerà a noi, che col consiglio de' Signori Maestri di Cerimonie Pontificie, se li concederà, che possa collocarsi il banco come sopra de' Guardiani, dirimpetto in uno de' lati, fuori del termine del presbiterio.

I. Subsellia laicarum personarum divinis officiis assistentium, nunc adeo intra presbyterium declarantur inhibita, ut nec quidem intra illud sint admittenda, si Ecclesiæ structura pro illis congruum alium non habeat locum; quare in necessitatis ejusmodi casu, non quidem auctoritate propria, sed facultate habita ab iis, ad quos respective pertinet, Guardianorum scamnum, seu *Banco* in uno ex presbyterii lateribus, extra tamen presbyterium ipsum, collocari indulgetur, evidens utique argumentum, extra necessitatis casum neque inibi posse constitui.

§. XXVI.

Si proibisce espressamente agli uomini, ed alle donne di qualsivoglia stato e condizione (eccettuate le persone regie, quando vi si trovino) l' entrare sotto qualsivoglia pretesto ad orare nel presbiterio, o sia recinto dell' altare, dove sta esposto il venerabile, dovendo quel luogo essere occupato solamente da' Ecclesiastici destinati al Ministerio divino, o all' assistenza dell' orazione: il che si osserverà non solo nelle Chiese, dove ricorre l' esposizione ordinaria, ma anche in tutte le altre, dove per indulto Apostolico, o per altra legittima facoltà occorre farsi l' esposizione, benchè per breve tempo; al che provvederanno li superiori, o sagrestani col riparo delli banchi ancora bisognando. In oltre ordiniamo, e comandiamo a' Rettori, o superiori, tanto secolari, quanto Regolari di qualsivoglia Chiesa, che durante la detta esposizione non ardischino di far portare respettivamente qualsivoglia sorta di sedie nelle Chiese a qualunque persona d' ogni sesso, grado, e condizione, sotto la pena di dieci scudi alli Rettori secolari, da applicarsi ad usi pii, riservata la terza parte per l' accusatore, ed a Regolari della privazione della voce attiva, e passiva, ed altre a nostro arbitrio.

I. Prohibitio innovatur, ne expositionis tempore personæ laicæ regiis dumtaxat exceptis, cujuslibet existant sexus, status, & conditionis, presbyterium ad orandum sub quocumque prætextu ingredi audeant, tanquam locum, quem solis presbyteris adjudicat etymon ipsum. *Sacrarium* olim reperitur itidem dictum, & circumsepiebatur cancellis, per quos a presbyteris separabantur laici, quorum nulli, præsertim Sacrificii tempore, inter eosdem admittebantur. Imperatorem Theodosium seniorem, qui post oblationem permanere volebat, sicut solebat facere in Constantinopolitana Ecclesia, ex hoc loco expulit Ambrosius, atque his verbis dimisit *Sacrarium solis Sacerdotibus pervium est, aliis omnibus inaccessum*. Solent Græci Sacrarium alseribus obcludere, ac tempore consecrationis velis ejusdem portam contegere, sed Ecclesia Romana ejusmodi velis non utitur, ne quid inobservatum videatur agere, sed contenta est eumdem locum cancellis circumdare, qui si desint, scamnis oblongis, seu *Banchi* altari fieri jubentur repagula ad arcendos laicos, quorum solis Regibus parcit, tanquam sacro Chrismate delibutis.

II. Excludit sanctio *prætextum quemcumque*, & hujus venit nomine causa qualibet, quemadmodum jam in simili exposuimus 10. 1. cap. 41. Decr. 1., unde in §. 7. laici, etiam saccis confraternitatum induti, interdicuntur presbyterium intrare ad lumina componenda, vel quodlibet munus aliud præstandum, in §. 9. extra presbyterium jubentur orantes assistere; & denique in §. 25., & 26. laicorum scamna etiam in necessitatis casu in sacrario prohibentur. Sensus igitur est, quod nulla omnino potest esse causa, ob quam laicis liceat expositionis tempore presbyterium intrare, ne quidem, si ob nimiam populi frequentiam nullus alius Ecclesiæ locus suppeteret, in quo se possent constituere.

III. Quod additur de scamnis tempore expositionis nulli personæ ferendis, congruam eam habet causam, cujus meminit Cæremoniale Episc. *lib. 2. cap. 33.* quia nempe conveniens non est, ut ob reverentiam tanto Sacramento debitam, assistentes sedeant. Pœnæ autem contra transgressores inflictæ, etsi extra Romanos non extendantur limites, generalis tamen ratio, cui Sanctio innititur, hanc saltem ubique locorum servandam esse ubertim evincit.

§. XXVIII.

§. XXVIII.

Non si terranno nelle Chiese dell' esposizioni, anche particolari bacili per l' elemosine, nè vi assisteranno Religiosi, e altri Ecclesiastici, nè meno persone laicali per riceverle; come nè meno anderanno Chierici, Confrati, Mandatari, o altre persone questuando per la Chiesa. Molto meno doveranno far ciò li poveri, quali staranno per lo spazio di canne dieci lontani dalla parte della Chiesa, sotto le pene contenute nell' editto stampato a parte: che perciò sarà parimente cura de' superiori, e segrestani, e degli essecutori, che vi assistano, il procurare, che non entrino in Chiesa, ad effetto di evitare la distrazione de' Fedeli, che orano; potendo li benefattori caritativi far le limosine fuori delle Chiese, siccome ordinò la San. mem. di Clemente XI. con speciale editto, in cui si proibisce ad ogni Fedele dar nelle Chiese limosina a' poveri.

I. Ad evitandam Fidelium distractionem, quam causat facile, intus Ecclesiam tempore cujusvis expositionis interdicitur eleemosynarum collectio sive mediis lancibus, vel personis stantibus, aut Ecclesiam percurrentibus. Lex est rigidior pro pauperibus, quibus ingressus in Ecclesias causa quæstus pro quocumque ita prohibetur tempore, ut ad repellendam pertinacem eorum importunitatem, quæ vix legibus coerceri potest, speciali edicto cautum sit, ne Fideles intra Ecclesiam iisdem eleemosynas elargiantur; extra Ecclesias vero per spatium decem cannarum ab Ecclesiæ porta distantes stare præcipiuntur, ne clamoribus, & strepitibus Ecclesiam impleant, & intus orantes Fideles distrahant, atque perturbent.

II. Quæ cum de Ecclesiæ collectoribus statuta minime sint, haud ambigo inferre primo, quod extra occasionem expositionis, adhuc intra Ecclesiam, juxta priscum Ecclesiæ ritum, ipsique coævum, fieri valet eleemosynarum collectio in favorem Ecclesiæ, sacrorum Ministrorum, pauperum, animarum Purgatorii, aliorumve juxta temporum circumstantias, & circumstantiarum, exigentias, dummodo sine strepitu, & cum modo fiat. 2. exposito adhuc ipso Sacramento fieri posse credimus, & consueto modo commendari intra concionem, quæ tunc temporis haberetur, hac tamen lege, ut mute fiat, & non extendatur ultra concionis tempus. 3. addere nobis liceat, quod expositionis tempore non removeri mandantur eleemosynarum capsulæ, si quæ intra Ecclesiam permanenter habeantur, quinimmo quod & apponi possunt ad ingressum Ecclesiæ, vel in alio congruo loco, dummodo nemo assistat, nec apponatur lances, aliave vasa ex projectione denariorum apta fragorem edere; mens enim sanctionis non est, tunc temporis eleemosynarum elargitionem universim proscribere, sed solum eam, quæ quomodocumque apta est interturbare Fidelium preces; & hinc 4. subdimus, quod collectores ejusmodi nihil vetat haberi extra Ecclesiæ portam, licet non in distantia pro pauperibus præscripta, dummodo ita se gerant tacite, ut inde nullus rumor, vel perturbatio obveniat orantibus intra Ecclesiam.

§. XXIX.

Si avverte, che non termini l' orazione in una Chiesa, se non che dopo che sarà principiata nell' altra; e ciò si osserverà da qualunque Chiesa benchè Basilica, e Collegiata, e in qualsivoglia modo privilegiata.

I. Pro Ecclesia universali nihil hic habetur commodi, sed quidquid particulare est orationi XL. horarum, non quid universim, sed solum illi, quæ Romæ instituitur; admodum tamen congrue servari idipsum poterit, ubicumque in usu est oratio XL. horarum; ut sit continua non solum quoad horas, quibus ipsa perdurare debet in Ecclesia expositionis, sed etiam relate ad locum ipsum, seu Civitatem, ne videlicet adsit hora aliqua, in qua in eo loco non habeatur SS. Sacramentum publice, & patenter expositum.

§. XXX.

Terminata la Messa della reposizione, il Celebrante prenderà il piviale (osservando il rito respettivamente sopra descritto dopo la Messa dell' esposizione), e genufletterà con li Ministri avanti il SS. Sacramento nel mezzo sull' infimo grado dell' altare. Immediatamente li cantori principieranno le Litanie, e si continuerà sino al ℣. Domine, exaudi orationem meam *inclusive. Dopo alzatosi il celebrante con li Ministri, ponerà ivi nel mezzo l' incenso senza benedizione, e genuflesso incenserà tre volte il SS. Sacramento, e prenderà il velo umerale. Fatta l' incensazione, il Diacono con le dovute riverenze leverà il Sacramento dal trono, ed immediatamente stando in piedi lo consegnarà al celebrante genuflesso, genufiettendo anch' esso Diacono subito, che averà consegnato il Sacramento; praticandosi poi respettivamente ciò, che sopra nell' esposizione si è detto circa le ceremonie, e rito della processione &c.*

I. Repositionis Missa cum celebranda sit in altari, in quo expositum est SS. Sacramentum, abs re non fore credimus, ritum subdere, ac Cœremonias, quæ servari debent in Missa solemni, quæ celebratur coram SS. Sacramento exposito. Omissis autem iis omnibus, quæ cuicumque Missæ solemni communia sunt, solum trademus, ea, quæ particularia sunt prædictæ Missæ, in qua primo Ministri non osculantur manus Sacerdotis, neque quidpiam aliud, quod tradunt Celebranti, & universim interdicuntur oscula præter ea infra saciemus excepta.

II. Secundo Celebrans, & Ministri prope, & ante ingressum presbyterii caput denudare debent, & inferioribus Ministris bireta tradere; ut autem devenerint ad altare, ante infimum hujus gradum flectunt omnes utrumque genu omnino in plano, & etiam caput profunde inclinant, inde surgunt, & Sacerdos Missam inchoat, in cujus progressu, quoties genuflectere ut infra contingit, semper unicum dumtaxat flectunt genu, ut facilius, & commodius surgant, nec simul caput inclinant, sicuti Auctores communiter sentiunt. Quando autem sacri Ministri genuflectunt prope altare recedentes, vel accedentes, omnino caveant ab impositione extremitatum manuum super altare; id enim soli Sacerdoti conceditur, quando manus impeditas non habet.

III. Tertio completa confessione, absque ulla genuflexione simul cum sacris Ministris ascendit ad altare, ubi omnes unicum genuflectunt, & dicta de more oratione, *Oramus te, Domine*, Celebrans aliquantulum se retrahit versus cornu Evangelii, facie versa ad cornu Epistolæ, & Diacono ministrante naviculam acceptam a thuriferario, qui genuflexus, vel stans ad majorem commoditatem Sacerdotis sustentat thuribulum, de more in hoc imponit incensum, illudque benedicit, quia ultra Sacramentum cum eo incensari debet altare, & ipsemet Sacerdos; Diaconus vero abstinet a quibuscumque osculis. Una cum debita genuflexione recedente thuriferario ad locum suum, Celebrans cum sacris Ministris cavens ne terga vertat Sacramento, descendit ad secundum altaris gradum, ubi genuflexus in suppedaneo, medius inter sacros Ministros pariter genuflexos, accipit thuribulum de manu Diaconi, & cum Ministris præmissa profunda reverentia, incensat illico SS. Sacramentum triplici ductu, interposita brevi morula inter unumquemque ductum, iisdem Ministris inter elevantibus posteriorem partem planetæ Celebrantis circa brachia, & omnibus aliis manentibus genuflexis. Hæc est praxis Ecclesiarum Urbis, & insigniorum Auctorum placitum, & Sacerdotem magis expeditum reddit ad peragendas ceteras functiones Missæ, unde ubivis obsequium postulat, & observantiam, quidquid nonnulli scripserint, qui Sacerdotem in infimo altaris gradu collocant, dum ut supra incensat Sacramentum, perperam allegantes Cærem. Episc. *lib.* 2. *cap.* 3., cujus dispositio est de casu extraneo, scilicet de incensatione post processionem.

IV. Non leve insurgit dubium, an Sacerdos, dum se ut supra retrahit ab altari pro impositione incensi, & iterum se constituit ad altaris medium, descensurus illico ad incensandum Sacramentum, debeat genuflectere? Negat Meratus *part.* 2. *tit.* 14. *n.* 7., qui tamen sibi discors *num.* 12. genuflexionem demandat, nec profecto aliter exposcit generalis regula, quam ipse cum universalitate Doctorum firmat, genuflectendi scilicet in accessu quolibet, & recessu ab altaris medio, aut transitu per ipsum; in casu enim Celebrans recedit a medio, ut imponat incensum, stans aliquantulum in cornu Evangelii, & redit ad medium, mox transiturus ad secundum altaris gradum pro incensando SS. Sacramento.

V. Triplici ductu ut supra incensato Sacramento, Celebrans, & Ministri sacri se profunde inclinant, postea surgunt, ac mox Celebrans habens pre manibus thuribulum, cum Ministris sacris ad altare accedit, ubi facta genuflexione unico genu, incensat altare more solito, & dum transit ante altaris medium, una cum Ministris semper unum flectit genu. Si Crux adsit in altari, omittitur ejusdem incensatio, pro qua supplet thurificatio SS. Sacramenti, feria VI. in Parasceve solummodo excepta, in qua post incensationem Sacramenti incensatur etiam Crux, quia tali die Ecclesia speciali cultu Crucem Christi veneratur, unde & omnes ante eam transeuntes genuflectunt. Absoluta altaris incensatione, Celebrans ex parte laterali Epistolæ descendit in planum, ubi convertit se ad populum, sed ne terga vertat Sacramento, dum se vertit, respicit cornu Evangelii, & ibi triplici ductu incensatur a Diacono stante contra ipsum, idest vertente terga populo, & se profunde inclinante eidem Celebranti ante, & post incensationem; interim Subdiacono stante a sinistris ipsius Diaconi.

VI. Quarto quoties Celebrans ad populum se debet convertere, dicturus *Dominus vobiscum*, vel aliud quodvis, prius osculatur altare, quando osculandum est, deinde facta genuflexione in medio, se parumper retrahit ad cornu Evangelii, & ita se vertit ad populum, ut non teneat renes omnino, & directe versus ad altare, sed magis ad idem Evangelii cornu, & ibi dicto, quod dicturus erat, revertit ad medium altaris, & iterum genuflectit. Idipsum præstatur ad *Orate fratres*, quod in hoc casu non dicitur, ut alias, perficiendo circulum. Hæc autem erit ratio osculandi altare, quando osculandum est, ut quoties Sacerdos jam est in medio altaris, prius illud osculari debeat, & postea genuflectere; quando vero non est in medio, sed venit ab aliquo altaris latere, prius genuflectet, & postea osculabitur altare.

VII. Quinto quamvis ex generali regula in hac Missa omittantur oscula manus, & rerum, quæ Celebranti porriguntur, nihilominus Subdiaconus, dicta Epistola, osculabitur manum Celebrantis more solito, & ab illo benedicetur. Diaconus itidem ante Evangelium recipit benedictionem, & manum Celebrantis osculatur, sicut & ipse Celebrans osculari debet librum Evangelii a Subdiacono sibi delatum, quem dum Celebranti defert, etsi transeat SS. Sacramentum, huic nullam genuflexionem

xionem facit ob reverentiam sacri Evangelii, ut pluribus citatis Meratus edocet *par. 2. tit. 6. n. 34.* Osculato autem Evangelii libro, incensatur more solito Celebrans, qui non descendit in plano, sed in suo se sistit loco. Ita ex Bauldryo, Bisso, & Cerracchino idem Meratus *part. 2. tit. 14. n. 10.*, ubi subdit quod ea tantum omittuntur oscula, quando fieri debet aliquid, quod specialiter Sacramentum expositum dumtaxat respiciat; & ideo etiam Diaconus ad oblationem, ut alias, osculatur patenam, & manum Celebrantis, uti & in fine orationis Dominicæ, dum patenam Celebranti porrigit.

VIII. Sexto. Post Offertorium genuflectit Celebrans, aliquantulum se retrahit ad cornu Evangelii ad imponendum incensum in thuribulum cum benedictione, deinde convertit se ad altare, & genuflectit, ut supra faciendum diximus ad initium Missæ, & postea de more incensat oblata, quibus incensatis Celebrans, & Diaconus genuflectunt, & postea descendit Celebrans una cum Diacono, & genuflexus in suppedaneo incensat SS. Sacramentum. Dum Sacramentum incensat Celebrans, ad hujus dexteram Diaconum in suppedaneo genuflexum Meratus collocat, sed vix hoc dixerat, quod statim destruens, quod ædificaverat, eumdem ponit Diaconum genuflexum in gradu inferiori ad Celebrantem; in quo reapse nos genuflectere debere credimus, sic exigente dignitate Sacerdotali, quæ non videtur valde convenienter pati Diaconum a dexteris in eodem gradu, sed magis in inferiori, in quo æque commode ministrare valet; non enim modo, ut in incensatione post initium Missæ, Sacerdos a sinistris habet Subdiaconum. Quoniam tamen etiam a dextris positus in eodem gradu, assistit ut ministrans, probabile valde est etiam in eodem gradu se collocare posse. Hæc autem incensatio id speciale habet, quod licet in aliis Missis, dum incensatur Crux, Calix e corporalis medio amoveri debeat, non tamen in incensatione SS. Sacramenti, etsi fiet loco incensationis Crucis; ideo enim in incensatione Crucis amovetur Calix, quia cum fiat a Sacerdote stante prope altare, immineret alias periculum effusionis sanguinis; quod non contingit in incensatione Sacramenti, quæ fit a Sacerdote genuflexo in suppedaneo.

IX. Peracta incensatione Sacramenti, Sacerdos eidem facit profundam reverentiam, & Diacono semper comite accedit ad altare, genuflectit, & deinde incensat altare, & postea descendens in planum, incensatur a Diacono, ut ad initium Missæ. Qui Celebrans in eodem plano, & situ existens, mox lavat manus, Ministro non osculante ampullas, easque extergit, & postea ascendit ad altare, ubi genuflectit in medio, deinde reliqua omnia peragit usque ad communionem, ut in aliis Missis, præterquam ad *Orate fratres*, de quo diximus supra. Diaconus vero incensato Celebrante, procedit ad incensandum de more chorum, & redit ad altare semper cum debitis genuflexionibus, ubi a parte Epistolæ incensat Subdiaconum, & deinde facta genuflexione pergit ad ipsum cornu Epistolæ ante altare, ubi repetita genuflexione stans in plano Cappellæ incensatur a Ministro, & postea cum genuflexione ascendit altare ad ministrandum Celebranti. Qui vero ultimo loco incensat populum, facta genuflexione in medio presbyterii, procedit ad ingressum ejusdem presbyterii, & quasi stans a latere Evangelii, ne terga vertat Sacramento more solito incensat populum. Minister autem non pulsat campanulam ad *Sanctus*, sed solum ad elevationem unum, vel alterum signum cum ea dare poterit.

X. Septimo sumpta purificatione, Celebrans ponit Calicem in cornu Epistolæ extra corporale, postea genuflectit, tum accedit ad idem cornu, ubi accipit Calicem, & abluit de more digitos, & ibidem extergit, posito Calice prope corporale. Deinde pergit ad altaris medium, ubi iterum genuflectit, ac mox Calicem accipit, & ablutionem sumit, qua sumpta Calicem extergit Subdiaconus, & illum de more accommodat. Sumpta purificatione, genuflectit iterum Celebrans, & pergit ad librum, ubi dicit *communionem*, qua dicta, redit ad medium, ubi prius genuflectit, & postea osculatur altare, quo osculato, nullam genuflexionem faciens, pro qua deservit genuflexio præmissa altaris osculo, convertit se ad populum ut supra versus cornu Evangelii, & dicit *Dominus vobiscum*. Postea se restituit in medio altaris, ubi genuflectit, & deinde transit ad librum, ex quo legit orationes, quæ dicendæ occurrunt. His lectis accedit ad medium altaris, genuflectit, osculatur altare, & nullam genuflexionem iterans, dicit ut supra versus populum *Dominus vobiscum*. Diaconus vero dicturus *Ite Missa est*, prius genuflectit, vertit se versus populum, ita tamen ut renes semiversas habeat ad cornu Evangelii, & cantant *Ite Missa est*, Subdiacono de suo loco non se movente.

XI. Octavo. Dicto *Ite Missa est*, & responso *Deo gratias* a Choro, Celebrans, & Diaconus se vertunt ad altare, & genuflectunt. Celebrans mox dicit orationem *Placeat tibi sancta Trinitas*, & interim Diaconus, & Subdiaconus facta genuflexione recedunt e medio altaris, & Diaconus se genuflexum utroque genu collocat in suppedaneo versus cornu Epistolæ, Subdiaconus vero in eodem superiori gradu versus cornu Evangelii, & ibidem genuflexi expectant benedictionem, ad quam se signant. Finita oratione *Placeat*, Celebrans, absque capitis inclinatione, quia statim debet facere genuflexionem, in qua includitur inclinatio, dicit *Benedicat vos omnipotens Deus*, tum genuflectit, vertit se ad populum ex parte Evangelii modo supradicto, & dat benedictionem more solito; qua data non perficit circulum, nec redit ad medium pro facienda genuflexione, sed procedens versus altare, accedit ad legendum Evangelium S. Joannis, ad cujus initium non signat altare, sed tabellam Evangelii, & seipsum, & ad *Verbum caro factum est* non genuflectit versus cornu Evangelii, sed aliquantulum versus Sacramentum, unico tamen genu sine capitis inclinatione. Terminato Evangelio, Celebrans cum sacris Ministris pergit ad medium altaris, ubi omnes genuflectunt, & statim descendunt in planum, caventes, ne terga vertant Sacramento, & ibi in plana terra omnes utrumque genuflectunt cum profunda capitis inclinatione, & postea ordine, quo venerant, redeunt in sacristiam, contegentes capita, ubi extra presbyterium e medio excesserint. Quod si dicendum non sit *Ite Missa est*, sed *Benedicamus Domino*, Sacerdos post *Dominus vobiscum* accedit ad medium, & genuflectit, & postea stat versus altare, dum Diaconus illud cantat, nec se vertit ad populum, nec genuflectit ante, aut post.

XII. Quod si terminata Missa, facienda sit processio cum SS. Sacramento, Celebrans absoluto Evangelio S. Joannis, accedit ad medium altaris, ubi medius inter sacros Ministros, unicum flectit genu sine capitis inclinatione, & mox præcedente Subdiacono, & sequente Diacono descendit per gradus laterales a cornu Epistolæ in planum, ubi retro altare, vel ad credentiam exuit planetam, deponit manipulum (quod etiam deponunt sacri Ministri) & accipit pluviale ejus coloris, in quo celebravit. Si nullis interpositis precibus ad altare, facienda statim sit processio, ibi ponit incensum in thuribulum, & præstat reliqua, quæ descripsimus in §. 19.; si vero ante processionem habendæ sunt preces aliquæ, omittit impositionem incensi in thuribulum, & mox manibus junctis, nudo capite, medius inter sacros Ministros elevantes pluvialis fimbrias, pergit per planum presbyterii ad medium altaris, ubi ante infimum gradum in plano una cum iisdem Ministris genuflectit utroque genu cum profunda reverentia. Tum se statim erigit, & simul cum sacris Ministris genuflectit in infimo altaris gradu, neque caput inclinat, sed ibidem genuflexus permanet.

XIII. Illico per cantores cantantur preces, quæ dicendæ sunt (in casu sanctionis sunt litaniæ usque ad ℣. *Domine exaudi orationem meam* inclusive, & iisdem precibus peractis, Celebrans cum Ministris se erigit, sine benedictione imponit incensum in thuribulo; absque osculis ministrante Diacono, & Subdiacono elevante fimbriam pluvialis dexteram, & deinde genuflexus super infimum altaris gradum, ter incensat Sacramentum, facta ante & post profunda inclinatione, etiam a Ministris, qui interim elevabunt pluvialis fimbrias. Mox accipit velum humerale, & præstantur ea omnia, quæ descripta fuere in memorato §. 19., hoc solum intercedente discrimine, quod Diaconus modo tollit Sacramentum de throno, ut illud tradat Celebranti, ibi vero illud tollit de mensa altaris. Quæ item in aliis paragraphis tradita superius sunt de processione expositionis, communia sunt processioni repositionis; quæ autem præstanda sint intus Ecclesiam in processionis reditu, dabuntur in sequenti paragrapho.

XIV. Æquum est, subdam modo ritum servandum in Missa privata coram SS. Sacramento exposito. Sacerdos itaque prope, & ante ingressum presbyterii caput detegit, & birretum Ministro porrigit, inde in plana terra ante infimum gradum altaris utrumque genu flectit, & caput profunde inclinat, quod & facit Minister retro ad Sacerdotem. Mox surgit, & sine alia genuflexione ascendit ad altare, & Calice collocato ad partem Evangelii, genuflectit unico genu sine capitis inclinatione, & sic fiunt omnes aliæ genuflexiones intra Missam. Inde extendit corporale, & Calicem de more collocat, tum genuflectit, & postea accedit ad cornu Epistolæ, ut aperiat librum. Redit ad medium altaris, & genuflectit, & retrahens se aliquantulum ad cornu Evangelii facie quasi versa ad cornu Epistolæ descendit in planum, ubi genuflexione facta unico genu sine capitis inclinatione, erectus incipit Missam more solito.

XV. Confessione facta, sine genuflexione ascendit ad altare, ubi genuflectit, dicit orationem *Oramus te, Domine*, osculatur altare, iterum genuflectit, & postea pergit ad cornu Epistolæ ad dicendum introitum, quo dicto accedit ad medium altaris, genuflectit, & deinde dicit *Kyrie eleison*, & *Gloria in excelsis*, si dicendum est. Quo facto osculatur altare, genuflectit, vertit se ad populum paulo versus cornu Evangelii, iterum genuflectit in medio altaris, & pergit ad cornu Epistolæ, ubi dicit orationes, Epistolam, & Graduale cum Alleluja, vel tractu, ut tempus postulat. Deinde accedit ad medium altaris, ubi elevatis ad Sacramentum oculis, & statim demissis genuflectit, dicit *munda cor meum*, iterum genuflectit, & postea pergit ad cornu Evangelii, ubi legit Evangelium, signans librum, seipsum, & Evangelium.

XVI. Lecto Evangelio, osculatur librum, vadit ad medium altaris, genuflectit, & dicit *Credo*, si dicendum est, & osculato altari iterum genuflectit, & vertens se ad populum versus cornu Evangelii dicit *Dominus vobiscum*, & postea iterum genuflectit in medio, & dicit *oremus* cum inclinatione capitis, & postea competentem orationem. Si vero dicendum *Credo* minime sit, accedens ad medium, genuflectit, & postea osculatur altare (quidquid dicat Meratus, quia tunc Sacerdos venit ab altaris latere) & osculato altari, absque nova genuflexione, quia supplet genuflexio præmissa altaris osculo, ut supra vertit se ad populum, deinde genuflectit, & ut supra dicit *oremus* cum reliquis quæ sequuntur.

XVII. Dicto *suscipe*, genuflectit, accedit ad cornu Epistolæ, accipit calicem, in quo de more infundit vinum cum aqua, ministro non osculante ampullas, & reversus in medium

genu-

genuflectit, & surgens accipit calicem jam præcedenter positum prope corporale, & dicit *offerimus*. Dicto vero *Sanctificator*, & benedictis oblatis, non jungit manus, nec inclinat caput, sed manibus super altare positis genuflectit, recta incedit versus cornu Epistolæ, descendit in planum, ubi se vertit ad populum per latus suum dexterum, lavat manus, eas estergit, redit ad medium altaris, genuflectit, dicit *suscipe Sancta Trinitas*, osculatur altare, genuflectit, & obverso tergo versus cornu Evangelii dicit versus populum *orate fratres*, non perficiendo circulum, sed reversus ad altare, iterum genuflectit, & postea omnia alia peragit usque ad communionem, ut in aliis Missis. Minister tamen non pulsat campanulam ad *sanctus*, & ad elevationem cum ea dare poterit unum, vel alterum signum.

XVIII. Purificatione sumpta, Sacerdos ponit calicem extra corporale ad cornu Epistolæ, genuflectit, vadit ad cornu Epistolæ, accipit calicem, & in eo facta digitorum ablutione, & postea digitorum abstersione, ponit calicem prope corporale. Tum procedit ad medium altaris, genuflectit, accipit calicem, & sumit ablutionem. Ut accommodavit de more calicem, genuflectit, accedit ad cornu Epistolæ, legit Antiphonam *communio* dictam, redit ad medium altaris, genuflectit, osculatur altare, vertit se ad populum versus cornu Evangelii, dicit *Dominus vobiscum*, iterum genuflectit in altaris medio, redit ad cornu Epistolę, ubi dicit occurrentes orationes, quibus expletis, vadit ad medium altaris, genuflectit, osculatur altare, vertit se ad populum versus cornu Evangelii, & dicit *Dominus vobiscum*, & *Ite Missa est*, & postea rediens ad medium altaris, genuflectit, & surgens dicit *Placeat tibi Sancta Trinitas*. Si dicendum sit *Benedicamus Domino*, Sacerdos dicto *Dominus vobiscum*, revertitur ad medium altaris, genuflectit, & stans dicit *Benedicamus Domino*, & postea more consueto prædictam orationem *Placeat*.

XIX. Finita deprecatione *Placeat*, Sacerdos osculatur altare, dicit *Benedicat vos omnipotens Deus* sine capitis inclinatione, mox genuflectit, vertit se ad populum ut supra ex parte Evangelii, illum benedicit more solito, non perficit circulum, nec accedit ad medium altaris, ut genuflectat, sed versus altare progrediens, accedit ad cornu Evangelii, ubi legit Evangelium, ad cujus initium numquam signat altare, sed vel librum, aut tabellam, & seipsum solum, & ad *verbum caro factum est* non genuflectit versus altare, sed versus Sacramentum sine capitis inclinatione. Terminato Evangelio accedit ad medium altaris, genuflectit, accipit calicem, humeris versis ad cornu Evangelii descendit in planum, & in plana terra genuflectit utroque genu cum capitis inclinatione profunda, & surgens discedit, non faciens reverentiam alteram, & ubi est extra presbyterium paulo ultra medium, accipit biretum, & caput tegit interim parum consistens, ne aliquid decidat e calice. Quæ omnia servanda item sunt in Missa, quæ celebratur coram SS. Sacramento in pyxide exposito, aut in ostensorio velato.

§. XXXI.

Ritornato dopo la processione il celebrante all' infimo grado dell' altare, il diacono genuflesso riceverà da esso, che starà in piedi, il Santissimo, verso cui il celebrante genufletterà immediatamente, e deporrà il velo umerale. Il diacono lo collocarà sopra il corporale in mezzo dell' altare, e ritornarà al suo luogo. Il celebrante al ℣ Genitori Genitoque &c. *alzatosi con li ministri porrà come sopra l' incenso senza benedirlo, ed incensato il Sacramento, li cantori diranno il* ℣. Panem de Cælo &c. (*a cui si aggiungerà* l' Alleluja *nel tempo pasquale solamente, ed in tutta l' ottava della festività del* Corpus Domini *in qualsivoglia esposizione, che si faccia*). *Il celebrante alzatosi senza far nuova genuflessione, sostenendo li ministri il libro* (*senza dire il* ℣. Dominus vobiscum, *come per Decreto della Sacra Congregazione de' Riti*) *canterà le orazioni a mani giunte; quali terminate, genuflesso prenderà il velo umerale; ed ascendendo solo all' altare, fatte le dovute riverenze, prenderà nelle mani ricoperte, come si disse, con l' estremità del velo umerale l' ostensorio, e darà con esso la benedizione al popolo; e riposto il Sacramento sopra il corporale, discenderà, e starà genuflesso al suo luogo. Il diacono immediatamente, o un Sacerdote con stola, fatte le dovute riverenze chiuderà il Sacramento nel tabernacolo, quale per tale effetto dovrà ritenersi nell' altare dell' esposizione; e l' ostia consacrata si dovrà consumare nella Messa, o in quella mattina, o nella seguente, dopo di che partiranno, e terminerà l' orazione di quarant' ore.*

I. Ritus, qui in processionis reditu servari debet, in §. 24. ubertim manet descriptus, in eo quippe solummodo differt, quod modo Sacramentum de manu Sacerdotis receptum, a diacono non collocatur in throno, sed super corporale in altaris medio. Peracta incensatione, & absoluto, hymno ritu ibidem expresso, cantores concinunt ℣. *Panem de Cælo*, cui *Alleluja* dumtaxat additur paschali tempore, & infra octavam Corporis Christi juxta Decretum S. R. C., de quo alibi. Versum *Panem de Cælo* erecti nonnulli dicunt, utique tamen perperam; nihil enim ejusmodi tenet sanctio, cujus silentium, cum ceteroqui accurata ipsa sit, non modicum argumentum est, dicendum illud esse a genuflexis; & maxime quia in hoc convenit fere unisona Rubricistarum auctoritas, quos inter id expresse ex Bauldryo notat a Portu *append. 3. de venerab. exposi. n. 5.*

II. Mox celebrans se erigit, manentibus ministris genuflexis, nec noviter flectit genua, & omisso ℣. *Dominus vobiscum*, ut magis dicetur alibi, sacris ministris sustinentibus librum, orationes cantat manibus junctis, & iisdem sub brevi conclusione peractis, genuflectit, & accipit velum humerale, & deinde ascendit ad altare ad impertiendam populo benedictionem cum Sacramento, servato eodem prorsus ritu, qui describitur in cap. de Reposit. Duo remanent hic ponderanda, & primum est, quod in altari expositionis haberi debet tabernaculum, in quo Sacramentum recondi valeat, ne benedictione peracta, necesse sit, ad aliud altare processionem instituere ad Sacramentum recondendum, unde Instructio: *quale per tale effetto dovrà ritenersi nell' altare dell' esposizione*. Alterum vero est quod hostia, quæ fuit exposita, *in Missa* absumi præcipitur, & per hoc edocemur, eam neque integram, neque in partes sectam, fidelibus posse distribui, & per hoc confirmationem recipit Decretum aliud, quod a nobis alibi exponitur. Absumi denique præcipitur, *o in quella mattina, o nella seguente* ad præcavendum periculum corruptionis, quod si abiit, nil vetat diutius custodiri, dummodo brevi item expositio altera facienda sit.

§. XXXII.

Nel tempo, che durerà l' orazione medesima, si proibisce espressamente il predicare, ma volendo fare dopo li Vesperi qualche breve sermone per eccitare li fedeli alla divozione verso il SS. Sacramento, si dovrà prendere la licenza, o benedizione da noi, o da Monsignor nostro Vicegerente, anche nelle Chiese de' Regolari, ed in qualunque modo privilegiate, e non solo nell' esposizione di quarant' ore, ma in qualsivoglia altra esposizione; qual licenze si darà in scriptis. Quello poi dovrà sermoneggiare, sarà almeno constituito nell' Ordine Diaconale, e sermoneggierà con la Cotta, benchè sia Regolare, ma senza la stola, ed a capo scoperto, vicino all' altare, dove sta esposto il Santissimo, ed in un sito, che non obblighi gli circonstanti a fare atti d' irriverenza con voltare le spalle al SS. Sacramento.

I. Inaniter hic repeteremus ea, quæ alibi fuerunt producta, quare ægre ne ferat lector, si eumdem remittimus ad recolenda late tradita in Decret. 29. præcedentis capitis.

§. XXXIII.

Le Chiese dove sarà l' orazione di quarant' ore, doveranno la sera stare aperte sintanto, che vi sarà il popolo per orare; ma perchè non può darsi in ciò un' ora determinata, sì per la situazione di esse, come per la mutazione delle stagioni, perciò potranno chiudersi l' estate circa le tre ore, e l' inverno ad ore cinque. Si avverte però, che anche a porte chiuse deve continuare l' orazione, come si è detto al num. VII., non dovendo mai essere interpolata l' orazione di quarant' ore, come per Decreto della Sacra Congregazione de' Riti.

I. Monumenta quælibet, in quorum memoriam in præliminaribus capitis orationem XL. horarum diximus institutam, hanc proculdubio *continuam* exposcunt; hinc merito in titulo *continua* inscribitur, & num. VII. propterea demandatur assistentia aliquorum, qui die noctuque orent ante SS. Sacramentum hac occasione expositum. Verum limitata ejusmodi assistentia in subsidium dumtaxat indicitur, ne videlicet Sacramentum sine adoratoribus quandoque remaneat; quare dubium non est, quod populo liber patere debet ingressus in Ecclesiam expositionis, quousque Sacramentum patet expositum. Referatæ itaque rite demandantur ejusdem Ecclesiæ fores, etiam de nocte, usquedum convenit populus adoraturus, in venerationem SS. Sacramenti relaxata generali illa regula sub Vesperum claudendi quascumque Ecclesias, in quas tamen, absit, putem prædicto tempore admittendas esse fœminas, quarum interventum etiam sanctiora quæque facile inficere, alibi ponderavimus.

II. Quandonam præcise cesset populi concursus, definiri non potest; potissimum quippe dependet a loco situque, in quo Ecclesiæ sunt constitutæ, & variationem quoque plurimam invehit varietas ipsa temporum, hinc sanctio recte distinguens inter tempora, Ecclesiæ januas circa tres horas noctis in æstate claudendas edicit, circa quinque vero in hyeme, tunc quippe regulariter cessat concursus populi, qui tali tempore in propriis domibus se solet recipere. Verum non ita prædictum assignatur tempus, ut per dictionem *circa* juxta populi concursum citius, vel tardius non valeant, aut debeant præcludi, ita nec ullatenus valeant obserari, quoties per totam noctem devotus populus assisteret. Quæ ubique gentium indubie servanda sunt, ubi in usu est oratio continua, secus, ubi de nocte Sacramentum non manet expositum.

§. XXXIV.

In ogni Chiesa di Roma si terrà affissa in luogo patente la lista delle quarant' ore per informazione de Fedeli divoti.

I. *Di Roma*; at idipsumne extra Romam, ubi instituitur similis oratio, licet non enunciatur? Utique; ratio enim, cui sanctio innititur, ut videlicet fideles facilius admoniti, ad Ecclesiam

clesiam expositionis divertant, SS. Sacramentum veneraturi, eamdem ad Ecclesias omnes, etiam extra Romam de congruo extendit.

§. XXXV.

Pavimenti in ogni Chiesa, dov' è determinata l' esposizione, si doverà tenere affisse continuamente nella Sagrestia la presente Instruzione, acciocchè niuno possa allegare l' ignoranza delle regole, e precetti, che vi si contengono.

I. Eo inspicit sanctio, ut tollat e medio excusationem, quam super preceptorum inobservantiam regulariter transgressores assolent allegare; affixio vero Instructionis indicitur in solis Ecclesiis orbis, in quibus reccurrit oratio XL. horarum, ad cujus directionem potissimum illa edita fuit. Quoniam tamen, quæ in ea statuuntur, deserviunt plurima etiam pro aliis expositionibus, & servari ab Ecclesiis ejusdem urbis mandata sunt, idcirco ab eorumdem observantia non proptarea excusabuntur illæ, quæ facultate ut infra habita, extraordinariæ alicui incumbunt expositioni, etsi ad affixionem Instructionis in Sacrario minime teneantur. Multo minus ad hanc affixionem adstrictæ arunt Ecclesiæ extra Romam, quas cum Instructio non afficiat, nec carpendas assa credimus, si eadem Instructione careant; caveant tamen maxime ab inobservantia eorum, quæ superius diximus procedere etiam pro universali Ecclesia.

§. XXXVI.

Non ardirà alcun Rettore, curata, o sagrestano, fuori dell' ordine assegnato nella lista delle Quarant' ore, d' esporre il SS. Sacramento sotto qualsivoglia pretesto, o consuetudine, per veruna causa grave, nè per infermi, senza Breve speciale di sua Santità, o almeno licenza segnata da Noi, o da Monsignor nostro Vicegerente, e sottoscritta dal Deputato delle Quarant' ore; quale ottenuta si esporrà il Venerabile in un altare, o Cappella con un velo avanti, e col sudetto numero di venti lumi, e si osserverà puntualmente il tempo, che doverà durare l' esposizione, assegnato nella sudetta licenza, sotto le pene infrascritte, e privazione d' offizio.

I. Municipalia hæc omnia sunt pro urbe Roma; quid autem possint, & debeant Ecclesiæ aliæ per orbem dispersæ, jam traditum est in præcedenti capite. Idunum hic lubet inferre, quod adhuc infirmorum causa Sacramentum exponi potest extra tabernaculum, & in ostensorio cum velo præposito; pyxidi enim, in qua hostia non apparet, necessa non est, velum præponi. Verum dum in hoc casu numerus viginti luminum indicitur, non obscure indicatur, quod Sacramento hoc pacto exposito, tot lumina ardere debent, quot juxta locorum consuetudinem stipandum est, quoties exponitur discoopertum. Verum de hoc alias egimus.

§. XXXVII.

Finalmente si comanda espressamente, che tutti, e singoli i sopradetti ordini si debbono inviolabilmente osservare, e che si ubbidisca esattamente, per quello potesse occorrere di più, al nostro Deputato sopra le Quarant' ore, sotto pena alli Mastri di Ceremonie, che assisteranno alle funzioni, se non faranno adempire esattamente tutte le ceremonie, ed i riti prescritti; quali Mastri di ceremonie devono essere almeno in sacris tanto in questa, che in ogni altra funzione solenne, secondo il ceremoniale Episc. lib. 1. cap. 5., ed alli trasgressori respettivamente de' sudetti ordini, di scudi dieci d' oro da applicarsi a' luoghi pii; ed alli Regolari della privazione di voce attiva, e passiva, di carcere, ed altre pene maggiori reservate a nostro arbitrio; dichiarandosi, che in difetto dell' osservanza si procederà più rigorosamente contro li superiori, e sagrestani delle Chiese, alli quali appartiene più, che ad ogni altro la buona regola, e cura di esse. Dato dalla nostra solita Residenza questo dì 1. Settembre 1736. P. Card. Vicario...... Carlo Guazzuglia Deputato... Niccolò Antonio Can. Caggia Segr.

I. Instructio absolvitur impositione pœnarum in transgressores ordinationum, & rituum, in eadem contentorum, & nedum ac pœnis, quæ reservantur arbitrio, sed adhuc, quæ expressæ sunt, ipso facto non incurrunt, nisi expressa postmodum infligantur, unde subditur, *dichiarandosi che in difetto dell' osservanza si procederà più rigorosamente contro li superiori, e Sagrestani delle Chiese*; rite autem, & recte, *perchè a questi più, che ad ogni altro appartiene la buona regola, e cura di esse*. Pœnæ ejusmodi Romanum non prætergrediuntur districtum, sed non propterea ab observantia statutorum, pro ut supra identidem respective monuimus, ceteræ absolvuntur Ecclesiæ, in quibus Cœremoniarum magistri non minus debent esse in Sacris constituti, lex quippe hæc est Cœremonialis Episcoporum *lib. 1. cap. 5.* cujus dispositio afficit universalem Ecclesiam. Id fortassis fallit in functionibus minus solemnibus, in quibus tolerari posse etiam qui in Sacris constituti non sunt, ex iis Instructionis verbis videtur erui: *E tanto in questa, che in ogni altra funzione solenne.*

CAPUT NONUM.

De Repositione SS. Sacramenti.

EXpositionem subsequitur depositio, seu repositio, cujus ecce ritum. Sacerdos induit albam, stolam, & pluviale coloris albi, thuriferarius, & naviculariut superpellicea, quibus pariter se vestiunt alii quatuor, qui deferre debent intortitia accensa. Auctores in cotta alios duos exigunt, quorum unus velum oblongum deferat, alter serviat de libro, & alium quoque Sacerdotem assistentem postulant. Sive autem intersint omnes, vel eorumdem desint aliqui, quem subdimus, erit ordo incedendi ad altare. Præcedit omnium primus thuriferarius cum thuribulo non fumigante, a sinistris habens navicularium, sequuntur portantes funalia, post quos duo clerici de velo, & libro, deinde Cœremoniarius, postea Sacerdos assistens super brachium sinistrum habens stolam, & denique principalis Sacerdos, & hi ambo tecto capite, & manibus junctis.

Ut devenere prope, & ante ingressum presbyterii, prædicti duo Sacerdotes sua denudant capita, birreta tradentes inferioribus ministris, & presbyterium ingressi, utroque genu procumbunt omnes in planum cum profunda capitis inclinatione, & una surgentibus Sacerdotibus cuncti surgunt, & principalis Sacerdos genuflectit super infimum altaris gradum, & ad ejus dexteram Sacerdos assistens, reliqui vero in plano post eos. Si adsint etiam ministri, sacri, genuflectunt itidem in eodem altaris gradu, celebrantem habentes medium, & tunc Sacerdos assistens, si quoque intersit, se collocat ad dexteram diaconi. Ibi omnes brevi orationi vacant, post quam surgit Sacerdos assistens imposita sibi ad collum stola, ascendit ad altare, ubi genuflectit unico genu, & a loco eminentiori deponit Venerabile super corporale in altari explicatum, & iterum facta genuflexione unico genu, descendit; se restituit loco suo, ubi mox deponit stolam, vel eam alteri tradens tenendam, vel super suum sinistrum brachium eamdem collocans. Tum cantoribus incipientibus chorus cantat *Tantum ergo*, & ad ℣. *Genitori* celebrans se erigit cum Sacerdote assistente, & hoc ministrante sine osculis absque benedictione imponit ille incensum in thuribulo, & mox genuflexus ter de more incensat Sacramentum cum profunda inclinatione ante, & post, elevante interim dexteram pluvialis fimbriam Sacerdote assistente, qui postea sine osculis a celebrante recipit thuribulum, illudque consignat thuriferario. Quod si intersint ministri sacri, hi Sacerdoti inserviunt ad imponendam incensum in thuribulo; & ad incensandum Sacramentum, & Sacerdos adjutor genuflexus remaneat. Quatenus vero desit Sacerdos adjutor, diaconus etiam ut supra deponit Sacramentum; & id præstat Sacerdos ipse, quoties non intersint ministri sacri, neque Sacerdos assistens, quo in casu pro incenso, & thurificatione eidem inservit thuriferarius.

At si hymnus cantatur cum maxima repetitione versuum, aut inter unam strophan, & alteram mediet organi, vel instrumentorum sonus, præstat, ut primo terminata tota prima stropha, aut dum pulsantur organa, vel instrumenta, Sacerdos surgat ad imponendum ut supra incensum, & statim ac cantari incipit *Genitori*, genuflexus Sacramentum incenset, quemadmodum magis diximus in §. 24. præcedentis capitis. Absoluto hymno cantores genuflexi cantant versum *Panem de Cœlo*, cui additur *Alleluja* paschali dumtaxat tempore, & infra octavam Corporis Christi. Mox Celebrans se solus erigit, & nulla facta benedictione, omisso ℣. *Dominus vobiscum* cantat orationem junctis manibus, ante eum tenentibus librum sacris ministris genuflexis, sin Sacerdote adjutore, & in hujus etiam defectu Cœremoniario, vel alio clerico. Celebrans orationem absolvit sub brevi conclusione, & quatenus plures orationes recitet, omnes terminat sub una tantum brevi conclusione, post quam nihil prorsus addit, sed mox genuflectit iterum in infimo altaris gradu, ubi eidem imponitur velum humerale.

Sacerdos ascendit illico ad altare, & ibi facta genuflexione unico genu, accipit in manibus coopertis per ejusdam veli extremitates ostensorium, quod prius ita vertit, ut facies crucifixi in hostia impressi populum respicere possit, & postea se vertens per latus suum dexterum, ut ad *Dominus vobiscum*, tenens manu dextera nodum, & sinistra pedem ostensorii ante pectus, nihil dicens, semel cum eo in modum crucis benedicit populum, uno ex duobus modis, de quibus infra in Decret. 6. Quando Sacerdos ascendit ut supra altare, una cum eo ascendunt itidem sacri ministri, sed hi genuflectunt postea in ora suppedanei, ubi inclinati elevant pluvialis fimbrias, dum Sacerdos benedicit populum; in defectu autem ministrorum sacrorum id præstent Sacerdos adjutor, & Cœremoniarius, vel alii clerici hinc inde genuflexi. Dum benedictio datur populo, nedum ipse Sacerdos nihil dicit, sed etiam musici, atque cantores omnino silere debent, & solum permittuntur pulsari organa suavi, & gravi sono, sicuti fit ad elevationem SS. Sacramenti in Missa. Data benedictione dum Sacramentum reconditur, fortasse congruit, quod nihil etiam decantetur, sed quatenus aliquid decantare placeat, in usu erit *O salutaris hostia*, uti dicemus infra in Decr. 9.

Celebrans data benedictione, ita super corporale Sacramentum collocat, ut crucifixi facies respiciat populum, & deinde facta genuflexione unico genu, descendit cum subdiacono ad

no ad

no ad infimum altaris gradum, ubi iterum cum eodem genuflexus, per eumdem subdiaconum, vel Cæremoniarium exuitur velo humerali. Diaconus interim accedit ad altare, & facta genuflexione unico genu, tabernaculum aperit, & in eo reponit Sacramentum, cui genuflexione iterum facta, surgens ostiolum claudit, & postea descendit ad locum suum, *ad* quem cum accesserit, surgunt omnes, & facta genuflexione unica genu, redeunt in sacristiam ordine, quo venerant, sed celebrans, & ministri sacri tegunt capita, antequam e presbyterio discedant. Quod si ultra sacros ministros adsistat Sacerdos alter, hic imposita sibi stola Sacramentum ut supra recondet, & diaconus cum celebrante pariter descendet, & ab eo removebit velum humerale. Quoties vero nec diaconi, neque alterius Sacerdotis assistentia habeatur, celebrans ut deposuit Sacramentum super corporale, exutus velo humerali, Sacramentum per seipsum recondet, descendet, & ut supra recedet.

Sunt, qui ostensorium velo contegunt, antequam illud invehant in tabernaculum, sed cum de hoc ritu nihil habeant Ritualia, nihil Instructio Clementina, nihil denique probati Auctores, præter Rubricas, ut minimum saltem est. Si vero tabernaculum fuerit adeo parvum, ut Ostensorium non capiat, a tabernaculo extrahitur pyxis, & in ea reponitur sacra expositionis hostia, quæ ab ostensorio ad hunc effectum extrahitur. Si dum ab Ostensorio in pyxidem asportatur Sacramentum, contigatur digitis, hi abluantur in vase Purificationis, quod debet esse super altare. Hæc est methodus ex Ritualibus excerpta, ex Instructione Clementina totaliter fere eruta, & ab Auctoribus communiter probata, ut adhibeatur in occasione repositionis SS. Sacramenti, quæ tamen a nobis putatur digna, quæ in eo corrigatur, ut videlicet e loco eminenti Sacramentum non deponatur, nisi postquam omnia superius dicta peracta fuerint usque ad orationem inclusive. Dicta autem a Sacerdote oratione, Sacerdos genuflectis in infimo altaris gradu, & ibi accipit velum humerale, Diacono interim, vel Sacerdote altero cum stola *e* collo pendente, deponente Ostensorium e loco eminenti, illudque collocante super corporale in altari explicatum. Quo facto celebrans ascendit ad altare, & benedicit populum cum Sacramento, quod postea diaconus, vel Sacerdos prædictus recondit ut supra in tabernaculo. Solummodo nunc adnotare superest, quod si post vesperas, aliasve horas repositio fiat, color, qui adhibitus est in decantandis horis canonicis, continuari etiam debet in sequenti repositione, quemadmodum diximus agentes de expositione SS. Sacramenti, & implicite definitum est ab Instructione Clementina §. 18.

DECRETUM I. CAPITIS, IN ORDINE CLXIV.

Canonici & Beneficiati, dum occasione benedictionis Augustissimi Sacramenti singulis Dominicis post Completorium cantatur hymnus *Pange lingua*, non tenentur discedere a choro, & flexis genibus canere ante Venerabile, sed remanere possunt in eorum stallis Choralibus S. R. C. 26. August. 1730. *in Avenionen.*

I. UT plena habeatur Decreti mens, necesse est, præmittatur ejusdem Decreti occasio, seu causa. Ægydius Bertoa suo testamento *anno* 1603. Ecclesiæ Metropolitanæ Avenionensi injunxit onus exponendi SS. Sacramentum singulis Dominicis, conditione adjecta, ut Canonici, & Beneficiati descenderent e choro, qui tunc erat e latere altaris *al*tior plano presbyterii, & genuflexi ante Eucharistiam canerent hymnum *Pange lingua*. Anno 1730. translatus fuit chorus in eodem plano post altare majus, & cum Canonici contenderent satisfacere Testatoris menti, tametsi non se sisterent genuflexos ante altare majus, sed starent genuflexi in suis stallis choralibus, & reclamarent hæredes, & insisterent pro adimpletione testamenti, factum est dubium, quod in Sacra Rituum Congregatione propositum, definitum ut supra fuit in Canonicorum favorem, qui reapse etiam in suis stallis permanentes, rite dicuntur ante Venerabile concinere prædictum hymnum juxta Testatoris mentem.

II. Ad generalia modo procedentes, probe novimus, quod benedictioni populi cum SS. Sacramento Ritualia præmitti mandant hymnum *Pange lingua*, qui licet integre præcini valeat, sufficit, si præcantetur a ℣. *Tantum ergo*, quemadmodum universalis praxis approbat, quam ultra antiquiora jura modernæ Instructioni Clementinæ, de qua §. 24. præcedentis capitis, patet esse innixam. Dubium non est, quod cantari debet a clero genuflexo, an autem genuflexo *ante* ipsum Venerabile, vel magis in suis stallis Choralibus, cum distinctione est respondendum. Vel id evenit fieri a clero, qui jam in choro ob cantum completorii, vel aliarum horarum, aut precum est constitutus, & tunc non teneri a choro discedere, & sese ante Sacramentum statuere, præsens nos instruit sanctio, quæ licet pro verbo *non teneri* libertatem non videatur adimere, prædictum tamen verbum plurimi faciendum non esse, satis petitio ostendit, ob quam unice in Decretum irrepsit, cum ageretur de supradicta obligatione vi memorati testamenti. Nobis itaque liceat saltem dicere, quod omnino non convenit, ut clerus existens in Choro retro altari posito, in quo expositum est SS. Sacramentum, e choro discedat, ut se genuflexum ante Venerabile constituat in prædicto concinendo hymno, quem adhuc in choro persistens æque bene concinit ante Sacramentum.

III. Potior difficultas esse potest de casu, in quo Sacramentum prostat expositum extra altare chori, & licet ad altare expositionis clero non prohibeamus accessum, ad evitandas tamen distractionum causas collaudamus magis, eumdem in suis stallis choralibus permanere, & ibidem hymnum concinere; & benedictionem recipere. Quod si ad prædictum altare accedat, aut post processionem benedictio sit impertienda, tunc clerus in duas se findet partes, seseque omnino constituet intra presbyterium, quod locus est per sanctiones plurimas clero addictus, & reservatus, ibique faciens quasi semicirculum, suo tempore cantabit, seu magis prosequetur hymnum *Pange lingua*, seu *Tantum ergo*, per cantores prius intonatum. Quod si presbyterium adeo angustum fuerit, ut totum clerum non possit capere, reliquus se constituet circa altaris cancellos.

IV. Hymno succedit versus *Panem de Cælo*, de quo sequens (erit 2. cap. in ord. 165.) procedit Decretum: *In expositione, & depositione SS. Sacramenti, etiam causa devotionis, non est addendum* Alleluja *ad* ℣. Panem de Cælo. S. R. C. 5. Julii 1690. *in Collen.* Quamvis in privatis precibus possit quilibet in suo placito abundare, secus est in iis, quæ cum publice in Ecclesia recitentur, undique conveniens est, conformentur ipsius Ecclesiæ ritibus, atque statutis, & hæc dubio procul est causa, ob quam versui *Panem de Cælo* ℣. *Alleluja* etiam ex devotione addi vetatur, dum dicitur, in publica expositionis, vel repositionis circumstantia. In signum maximæ solemnitatis, & exultationis summæ in festo Corporis Christi, in quo Ecclesia recolit institutionem Sacramentorum maximi, abundat plurimum vocibus *Alleluiæ*, & has voces item per multum temporis retinuit in officio votivo, quod in commemorationem ejusdem per annum ab indultariis concessum est recitari. Verum *anno* 1740. 10. Dec. Congregatio ponderans, quod distinctione opus est solemnitatem inter & commemorationem, voces *Alleluja*, quæ notæ quædam sunt ipsius solemnitatis, rite tacendas esse statuit in commemorationis officio; solo excepto paschali tempore, quod jam ex se prædictas voces in officium invehit; etsi minime habeantur in festo.

V. Hos ad limites præsens item trahi debet Decretum, unde & Rituale *de ord. administrandi sacrament. commun.* de prædicto habet versu: *Tempore paschali additur Alleluja*, etsi ibi non agatur de eo intra officium divinum dicendo, sed in circumstantia administrationis Sacræ Eucharistiæ. Instructio Clementina §. 32. idipsum diserte statuit quantum ad tempus paschale, sed insuper addit octavam Corporis Christi, per quam, ut jam dicebamus, Ecclesia prædictis vocibus in officio ubertim utitur: *Al versetto* Panem de Cælo *si aggiungerà* l' Alleluja *nel tempo pasquale, ed in tutta l' ottava della festività del Corpus Domini in qualsivoglia esposizione, che si faccia*. Uti igitur extra dubium est, quod modo adhærendum omnino est prædictæ Instructioni, quæ tamquam modernior, quatenus opus sit, præsentis Decreti sensum aperit, & notat limites, ita non est valde facile prædictæ exceptionis excogitare causam, nisi dixeris hoc ideo fuisse factum, quia paschali tempore, hoc est in paschali cœna, SS. Eucharistia fuit instituta, & per præfactam octavam specialiter colitur ejusdem institutio.

DECRETUM III. CAP. IN ORD. CLXVI.

In festo SS. Corporis Christi servanda est dispositio Cæremonialis Episcoporum *lib. 3. cap. 33.* in reponendo SS. Sacramento, ubi nulla fit mentio de ℣. *Dominus vobiscum*, non vero Rituale Romanum, ubi dicitur addi *Dominus vobiscum*, & sic servat in Urbe Summus Pontifex, & servatur ab omnibus. S. R. C. Junii 1663. *in Granat.*, & 28. Septemb. 1675. *in Salernitana*.

I. CÆremoniale Episcoporum, & Rituale Romanum in eo dissident, quod ubi in illo nulla fit mentio de versu *Dominus vobiscum* prævie ad orationem SS. Sacramenti dicendo in repositione ejusdem Sacramenti, in hoc aperte dici præscribitur, quare quoties ex iisdem dumtaxat quæstio dirimenda foret, quisquis facile a Ritualis parte staret magis, quam Cæremonialis, cujus silentium prævalere non posse videtur contra disertum Ritualis mandatum. Hujusce vim argumenti persensere fere omnes Rubricarum Interpretes, quos inter celeberrimos ipse Gavantus *part. 4. tit. 12. num. 7.* pro eodem versu dicendo pronunciat. In oppositum stat præsens Decretum, quod claræ Ritualis dispositioni præfert silentium Cæremonialis, quod tamquam accuratiore manu elaboratum, meminisset præfati versus, si dicendus fuisset. Instructio Romana §. 31. prædicti versus silentium indicit, &, quod exponimus, Decretum allegat, cujus propterea dispositio noscitur carere limitibus, quos præseferunt ea verba *In festo Corporis Christi*, ita ut nedum taceri debeat *Dominus vobiscum* in festo Corporis Christi, cujus Decretum dumtaxat meminit ratione petitionis, sed adhuc in repositione qualibet, cujusmodi est dispositio Instructionis, & ratio, quam subdimus, ubertim ostendit.

II. Baruffaldus *tit. 80. num. 74.* in rationem allegat, quod frustra adstantibus precatur Dominum, qui de facto adest coram illis in Sacramento; idque adhuc confirmat, quia in Missa, dum Sacramentum patet Sacerdotis oculis, nunquam dicitur *Dominus vobiscum*. In Baruffaldum insurgit Meratus *par. 4. tit. 12. num. 19.*, ponderans, quod de mandato ipsius instructionis §. 24. prævie ad orationes dici debet *Dominus vobiscum*, etsi Dominus tunc præsens sit in Sacramento; nos vero addimus,

mus, quod in Missa, quæ dicitur coram SS. Sacramento exposito, nunquam omittitur versus *Dominus vobiscum*, qui nec siletur in horis Canonicis, quæ coram eodem cantantur.

III. Validius est, quod in causam producit Meratus, quia nempe illico cum ipso Sacramento populo adstanti debet dari benedictio, quæ est realis, & validior deprecatio, quod Dominus sit cum adstantibus, quam ea, quæ per vocem exprimitur. In hoc concors videtur etiam Instructio, quæ propterea in expositione Sacramenti, ad quam non sequitur ipsa realis benedictio, nedum dici non refugit, sed ipsamet præfactum versum dicendum affirmat, secus vero in repositione, ad quam sequitur benedictio. Hæc igitur exurgit regula quod vocalis deprecatio *Dominus vobiscum* sit omittenda ante orationem SS. Sacramenti, ad quam sequitur illico ipsa realis deprecatio media benedictione ejusdem Sacramenti, unde in Missa, horis Canonicis, aliisque precibus, quæ coram SS. Sacramento exponendo, exposito, vel reponendo prævie recitantur, omitti minime debet, bene vero ante orationem de SS. Sacramento, ad quam immediate sequitur prædicta benedictio.

IX. Ex his liceat nobis inferre, quod quia in communione infirmorum cum pyxide benedicuntur infirmi, & in Ecclesia populus, ante orationem *Domine sancte* respective, aut *Deus qui nobis sub Sacramento* dici minime debet versus *Dominus vobiscum*, qui versus tamen dicendus erit ante prædictam orationem *Domine sancte*, quoties ob defectum alterius particulæ cum SS. Sacramento infirmi non benedicuntur. In communione itidem eorum, qui nullo morbo laborant, cum non detur populo benedictio cum SS. Sacramento, sed solum Sacerdos extenta manu benedicat per ea verba *Benedictio Dei Omnipotentis &c.*, omitti minime debebit, quidquid scribat Baruffaldus *tit.* 34. *num.* 70., atque Meratus *par.* 5. *tit.* 10. *num.* 33., ubi in sui favorem perperam allegant præsens Decretum, & Instructionem Romanam, quas liquido constant disponere pro casu repositionis, ad quam immediate sequitur benedictio ipsa realis cum SS. Sacramento, quando etiam Merati doctrina non esset parum consona cum ratione, quam allegat in causam omissionis versus *Dominus vobiscum* in casu repositionis SS. Sacramenti.

DECRETUM IV. CAP. IN ORD. CLXVII.

In expositione SS. Sacramenti cantatis, seu recitatis versiculis *Panem de Cælo &c.*, Sacerdos insurgens non debet iterare genuflexionem antequam recitet orationes. S. R. C. 2. August. 1698. *in una Urbis*, & 6. Septem. 1698., *in Ravennaten.*

I. Generalis hinc firmatur regula, ut quoties quis jam genuflexus surgit aliquid facturus, sed in eodem loco consistens, non debet iterum genuflectere, sed sine ulla genuflectione suum respective munus exequi, tametsi id præstet coram SS. Sacramento exposito. Id profecto eruitur ex eo, quod directe definit sanctio de Sacerdote, quem dum insurgit occasione expositionis SS. Sacramenti (idipsum est de casu repositionis, aliove simili) orationes dicturus, genuflexionem iterare non debere statuit; quod & statutum pro utroque casu vidimus ab Instructione Romana §. 24., & 31.

II. *Orationes* Decretum notat in plurali numero, & similiter præstat Instructio in laudatis §§., sed nolo, id accipias, quasi plures orationes dici necesse sit, & non sufficiat ea SS. Sacramenti, sed quia unam, vel alteram addere liberum est juxta exigentiam rerum, locorum, atque necessitatum. Ab hac excipienda videtur lege solemnis expositio in festo Corporis Christi fieri consueta, in qua orationi SS. Sacramenti nullam aliam addendam esse, ex Rubricistis notat Baruffaldus *tit.* 80. *num.* 65., hæc enim est veluti complementum festi, unde quasi de ritu festi participans, extraneas minus apta est pati commemorationes. Secus est de aliis expositionibus, quæ cum nihil commune cum festo habeant, etiam in duplici primæ classis commemorationes non respuunt, quibus tamen parce est indulgendum, & in præcipuis anni festivitatibus, aut solemnibus expositionibus laudabile saltem est ab iisdem penitus abstinere.

III. An cum adduntur collectæ, omnes sub una conclusione dici debeant, subinsrat quæstio, quam cum Guvetoo *lib.* 4. *cap.* 22. *quæst.* 4. affirmative dirimimus, licet postea huic assentiri minime valeamus, quatenus eamdem assignat longiorem, & non brevem, & multo minus, quatenus itidem edocet esse subdendum *Dominus vobiscum &c.*, *Exaudi nos omnipotens &c.* & ℣. *Fidelium animæ*; Rituale enim Romanum aperte brevem conclusionem eidem adaptat, post quam nihil aliud notat esse dicendum, sed Sacerdotem illico transire facit ad benedicendum populo. Haud tamen cum ipso denegaverim, precationem nullam, collectamve pro Defunctis tunc temporis esse habendam, nisi post reconditum Sacramentum, quo exposito jam vidimus Missam de Requiem fieri non posse, & procul abesse debere lugubria quæque.

DECRETUM V. CAP. IN ORD. CLXVIII.

Benedictio cum SS. Sacramento danda est in fine hymni *Pange lingua*, non vero ad ℣. *sit & benedictio*. S. R. C. 5. Feb. 1639. *in Sabinen.*

I. Materialis nimis, & crassus (quis crederet!) nonnullorum Sacerdotum irrepserat error, qui ut facta verbis conjungerent, quasi in iis hymni verbis *sit & benedictio* adprecaretur adstantibus benedictio divina, & non daretur SS. Trinitati laus, & gloria; tunc temporis populo cum SS. Sacramento benedicendum esse putabant. Ejusmodi propterea rite proscribitur error, & insimul assignatur tempus benedicendi populo, in fine nempe hymni *Pange lingua*; quod cave ita intelligas, ut prædicto absoluto hymno sit illico danda benedictio, sed nonnisi adhuc dictis versu: *Panem de Cælo*, & subsequenti oratione; sic enim aperte definiunt Cæremoniale Episc. *lib.* 2. *cap.* 33., Rituale Romanum *tit. de Process. in festo Corpor. Christ.*, & Instructio Romana §. 31., concordatque unanimis caterva Doctorum.

II. Eadem, quam diximus, ex causa proscriptus simul remanet usus illorum, qui prædicto errore detenti, ad eadem se signant verba. Equidem hujus non meminit sanctio, rite dixeris, si id factum putas ratione petitionis, quæ super tempus benedicendi dumtaxat processit, ceterum cum reliquia quædam sit prædicti erroris, indirecte cum eo profligatus remanet, quatenus tamen ex prædicto errore trahit originem, quia Crucis signum in quacumque occasione, & circumstantia privatim agitur, salutare semper est, si error desit, aut superstitio. Hæc autem est causa, ob quam nos eos damnare non possumus, qui quando a Sacerdote benedicuntur cum SS. Sacramento, se signo Crucis simul muniunt, cum hoc consociantes Crucis signum, quod super eos cum Sacramento Sacerdos efformat.

DECRETUM VI. IN ORD. CLXIX.

In benedicendo populum cum SS. Sacramento, iste modus approbatur, nimirum cum Sacerdos stat ante populum, Ostensorium ante pectus tenet, tum elevat illud decenti mora, non supra caput, sed tantum usque ad oculos, & eodem modo illud demittit infra pectus, mox iterum illud tollit usque ad pectus, & exinde ad sinistrum humerum ducit, & reducit ad dexterum, & rursus ante pectus reducit, ibique aliquantulum sistit, quasi peracta ad omnes mundi partes Cruce, & Sacramentum etiam venerandum omnibus præbet, tunc gyrum perficiens, collocat Ostensorium super altare. Servari etiam potest alius modus descriptus in Cærem. Episc. *lib.* 2. *cap.* 33., ubi requiritur tantummodo, ut cum eodem Sacramento Celebrans producat signum Crucis. S. R. C. 21. Martii 1676. *in Collen.*

I. Posterior iste modus in eo solum a priori differt, quod ducto Ostensorio ad latus dexterum, illud non amplius reducit ante pectus, sed illico super altare illud collocat Sacerdote se statim vertente cum Sacramento ad cornu Evangelii, sicuti facit, quando dicit in Missa *Orate fratres*. Uterque modus per Decretum approbatur, quemnam autem satius sit adhiberi, facile non est definire; posterior enim innititur Cærem. Episc. *lib.* 2. *cap.* 33., & Rituali Romano *tit. de Proces. in festo Corp. Christ. & tit. de communione Infirmorum*, ubi cum Ostensorio signum Crucis faciendum esse mandant, nec notant peracto Crucis signo, illud ante pectus rursus esse reducendum, priusquam super altare collocetur. Adstipulatur admodum etiam usus urbis, cujus Ecclesiæ Merato teste *par.* 4. *tit.* 12. *num.* 21. se statim vertunt ad cornu Evangelii, & Ostensorium statuunt super altare.

II. Modus tamen alter nobis arridet magis, & præ illo ex eo servandum esse credimus, quod a Decreto simpliciter approbatur, ubi ille solummodo *servari posse* dicitur. Et quidem non minus perficit signum Crucis demandatum a Rubricis, non contra, sed ad summum præter quas ut supra Ostensorium reducit ante pectus, & adhuc de causa satis congrua, ut videlicet Sacramentum iterum fidelibus adorandum præbeat, priusquam intra tabernaculum recludatur. Si non usum Urbis, communiorem allequitur aliarum Ecclesiarum praxim, quam celebriores Auctores approbant, quos inter Bauldryus, Tonelius, Nicolaus de Bralion, Tursinus, Baruffaldus, Buongiovan., Horatius Christiani, Polaccus, aliique plurimi ultra Cæremoniale Monasticum, quod *loc. cit.* Meratus allegat. Modus autem ipse in Decreto adeo patet expressus, ut nostra ponderatione non egeat, quare ex Bralion solum addimus, quod dum Sacerdos Ostensorium ducit, & reducit a lateribus, non debet corpus movere, sed solum quando post brevem morulam, de qua Decretum, vertit se versus cornu Evangelii ad collocandum Sacramentum super altare.

III. *Nihil dicens* concorditer habent Cæremoniale Episc., & Rituale de Sacerdote ut supra benedicente; non enim, ait Baruffaldus, ipse est, qui benedicit populum, sed Sacramentum. Musici quoque, & Cantores silere debent, dum datur benedictio, ne populus inde distrahatur, & solum pulsari possunt Organa suavi sono, & gravi moris instar, qui servatur in Missa ad elevationem SS. Sacramenti. Interim vero Diaconus, & Subdiaconus in ora suppedanei hinc inde genuflexi, & inclinati facie versa ad Sacramentum, elevant partes anteriores pluvialis Ejusdem Sacerdotis, sicuti concordes allegati Doctores edocent, & nos diximus alibi.

DECRETUM VII. CAPITIS, IN ORDINE CLXX

An liceat Patribus Carmelitis ingredi Ecclesiam Monialium, & ibidem benedictionem impertiri iisdem Monialibus, & deinde populo, necnon in propria Ecclesia sub triplici signo ad formam ejusdem Ritualis in casu &c. Resp. licere Patribus Carmelitis ingredi Ecclesiam Monialium, accedente consensu Episcopi, ibique impertiendam esse unicam Benedictionem Monialibus, & in propria Ecclesia cum triplici signo. S. R. C. 16. Maji 1744.

I. OCcasione processionis, quæ infra octavam Corporis Christi a Patribus Carmelitis Imolæ fieri solet, orta est controversia prædictos Patres inter & Canonicos Ecclesiæ Cathedralis S. Cassiani, & cum inter partes duo dubia concordata fuissent, ea in Sacra Rituum Congregatione exhiberе decidenda; ad secundum autem eadem Sacra Congregatio visis juribus hinc inde deductis, ac utraque parte in scriptis, & in voce informante ut supra censuit rescribendum. Equidem Decretum potiori jure spectat ad caput de processionibus SS. Sacramenti, sed nos hic illud suscepimus ponderandum, ut nonnulla exponamus, quæ ad attinentibus ad benedictionem cum SS. Sacramento, adhuc dirimenda supersunt.

II. *Ibique impertiendam esse unicam benedictionem Monialibus*, sunt Decreti verba, per quæ reprobatur consuetudo, quæ a prædictis Patribus servabatur, benedicendi scilicet prius Monialibus, quarum Ecclesiam ingrediebatur processio, & deinde populo per distinctam benedictionem. Usus, qui viget in Ecclesiis Monialium, in depositione SS. Sacramenti per simplicem Sacerdotem benedicendi prius Moniales in interiori Ecclesia existentes, & exinde distincto signo populum in exteriori Ecclesia distributum, hinc videtur proscribi, & reapse eumdem reprobat Baruffaldus *tit.* 80. *num.* 77., cujus hæc sunt potiora argumenta; tum quia praxis ejusmodi edocetur a nullo sacrarum Cœremoniarum scriptore, tum quia demonstrat cujusdam diffidentiæ signum, quasi eadem benedictio, qua populus in exteriori Ecclesia degens, benedicitur, non se extendat ad aliam partem internam ejusdem Ecclesiæ, & manus Dei sit abbreviata.

III. Verum a diffidentiæ signo satis talem usum expurgat triplex benedictio, quam super populum impartiunt Episcopi, & consuetodo tanto tempore continuata, & a Rubricistis numquam reprobata, pro Auctoribus abunde deservit. Quod vero ad Decretum spectat, non satis ad rem esse videtur, quoniam eatenus in Ecclesia Monialium demandatur unica tantum benedictio, quatenus populus in Ecclesia, ad quam processio progreditur, jam sine benedictione non debet dimitti; unde sicuti distinctio benedicuntur Moniales, & Populus in casu Decreti, ita præstandum magis esse videtur in casu altero, de quo agitur.

IV. Nos itaque, quibus unica tantum benedictio magis arridet, discedendum non esse credimus a Rituali, quod ad Episcopalis differentiam dignitatis, simplici Sacerdoti unam tantum benedictionem demandat super populum, cujus nomine cum veniat etiam Clerus in Choro assistens, qui propterea distincta benedictione minime benedicitur, venire, etiam Moniales utique poterunt, & contentæ esse populi benedictione, qua contentatur & Clerus *Tunc Sacerdos cum Sacramento semel benedicat populum in modum Crucis*. Non dissimiliter de Sacerdote in fine Missæ habet Rubrica Missalis tit. 12. num. 2: *semel benedicit populo*, & propterea a simplici Sacerdote una tantum datur benedictio versus populum, neque iteratur in favorem Cleri existentis in Choro, aut Monialium in Ecclesia interiori, aut multitudinis populi retro altaris audientis Missam, quando celebratur sub dio; quidni igitur id præstandum similiter erit a simplici Sacerdote benedicente cum SS. Sacramento? Lubet hic producere, quæ in simili habet Gavantus *par.* 2. *tit.* 12. *lit. y.* de Sacerdote benedicente in fine Missæ: *Quod si ante se, & a tergo circumstantes habeat, puta Clerum in Choro, seu Moniales, & populum ante altare, nihilominus tamen semel tantum benedicere debet, manu conversa ad eos, qui sunt ante altare, intentione directa ad omnes*.

V. Hinc & apparet benedictionem ejusmodi dandam esse versus populum ante altare constitutum, cui & datur benedictio in Missa, & non Monialibus, aliisve retro altare degentibus. Secus est de casu præsentis Decreti, in quo cum solis Monialibus, quæ ad Ecclesiam processionis pergere nequeunt, benedictio sit impertienda, non populo qui in fine processionis, ut moris est, reservatur benedicendus, idcirco benedictio dari debebit versus Moniales, non versus populum. Quod vero in Decreto subditur de benedictione cum triplici signo danda in propria Ecclesia, particulare est Ecclesiis Ordinis Carmelitarum, cujus Cœremoniale *lib.* 2. *rubr.* 44. aperte id præstandum edicit in festo, & processione SS. Corporis Christi. An adhuc id præstare valeant post Epistolam Encyclicam SS. D. N. Benedicti XIV. sub datum 19. Martii 1748., in qua eruditione plurima demonstrat trinam benedictionem solis reservari Episcopis, nonnisi unicam Sacerdotibus, videant ipsi; pro parte enim affirmativa facere potest, tum quia Summus Pontifex ibi agit de benedictione Pontificia, quæ propterea etiam ab ipsis unico solum signo danda erit; tum quia quoad reliqua non derogat juribus præsertim declaratis, quæ Religiosibus competunt, unde & reservat illa, quæ super trinam benedictionem competunt Abbatibus usu Pontificalium præditis, juxta declarationem Alexandri VII. 27. Septemb. 1659.

VI. Id communis hinc eruitur commodi, quod Regulares Ordines se tueri valent in observantia suorum Cœremonialium, quibus legitima accessit approbatio, etsi a Romano Rituali fortasse differant. Alterum vero est, quod processiones sine licentia Prælatorum, ad quos attinet, ingredi minime possunt Ecclesias Monialium, unde Decretum; *Licere Patribus Carmelitis ingredi Ecclesias Monialium, accedente consensu Episcopi*; quod autem definitum est pro Patribus Carmelitis, æque procedit de ceteris, ceto definitum sit, ne inde Moniales distrahantur a divinis.

VII. An thuriferarius, dum Sacerdos benedicit populo, debeat Sacramentum incensare, quæstio alia est, quæ cum novissime Romæ consulta fuerit, sub die 16. Martii 1746. rescriptum extitit, *servari posse alterutrum*, nempe Sacramento adhiberi posse, & omitti thurificationem. Thurificationis omissio non leve fundamentum habet in silentio, quod super illam servat Cœremoniale Episc., Rituale Romanum, & Instructio Clementina, atque Auctores; sed cum Missalis *tit.* 13. in Missa solemni ad elevationem triplici ductu Sacramentum incensandum esse mandet, idipsum satius præstari credimus, dum datur populo benedictio, videlicet primo ductu, quando Sacramentum prima vice ponitur ante pectus Sacerdotis benedicturi, secunda quando a latere sinistro restituitur eidem pectori, & sic tertia, quando benedictione per signum crucis peracta, iterum ante pectus proponitur fidelibus adorandum. Ubi vero servatur modus alter, qui post benedictionem Sacramentum illico collocat super altare, neque amplius illud restituit ante Sacerdotis pectus, prima thurificatio habebitur, quando Sacramentum primo ponitur ante pectus Sacerdotis, secunda quando restituitur eidem pectori, ut ducatur ad latus sinistrum, & tertia dum est ante idem pectus in transitu e latere sinistro ad dexterum.

DECRETUM VIII. CAP. IN ORDINE CLXXI.

Orationes præter eas, quæ in Ecclesia receptæ sunt, in sacris ritibus non admittuntur. Bened. XIV. 2. Feb. 1744. Const. *Inter omnigenas*.

I. O*Mnibus* (sit Decr. 9. cap. in ord. 172.) *& singulis utriusque cleri superioribus Almæ urbis prohibetur, ne in eorum Ecclesiis, dum officia divina celebrantur, vel SS. Eucharistiæ Sacramentum manet expositum, quidquid cantari permittant præter ea verba, quæ a Breviario, vel Missali Romano in officio de proprio, vel de communi pro currenti cujusque diei festo, vel Sancti solemnitate præscribuntur, vel quæ saltem a sacra Scriptura, aut Sanctis Patribus desumpta sint, quæ tamen prius a Sacra Rituum Congregatione specialiter approbentur, exclusis modulis illis, qui choreas, & profanam potius, quam Ecclesiasticam melodiam imitantur*. Alex. VII. in Const. *Pia solicitudinis* 23. Apr. 1657. Quatenus verbis Constitutionis ejusmodi, quæ solas afficit Ecclesias Urbis Romæ scrupulose insistendum foret, Sacramento exposito ea dumtaxat decantari possent, quæ in Breviario, aut Missali Romano habentur pro currenti cujusque diei festo, vel Sancti solemnitate. Et maxime cum mox Constitutio subdat: *Vel quæ saltem a Sacra Scriptura, aut Sanctis Patribus desumpta sint*; hæc enim verba designant ultimos concessionis terminos, quos consequenter nostrum non sit transilire. Fieret itaque sensus, quod quatenus cantare non placeat, quæ a Breviario, aut Missali Romano ea die assignantur, solummodo licitum sit concini aliqua, quæ a Sacra Scriptura, aut Sanctis Patribus sint excerpta, ea adhuc conditione adjecta, *ut prius a Sacra Rituum Congregatione specialiter fuerint approbata*.

II. Nobis, qui non tam verbis, quam Constitutionis scopo insistendum esse credimus, angusti nimis ejusmodi apparent limites; quare orationes quaslibet, ac preces, quæ jam approbatæ sunt, aut in Ecclesia receptæ, vel dici consuetæ, adhuc in circumstantiam Sacramenti expositi recitari posse putamus. Ducimur autem primo, quia in urbe ipsa Romæ occasione SS. Sacramenti expositi litaniæ, aliæque preces ab Instructione Romana §. 24. dici mandantur. 2. Quoniam sic fert communis Ecclesiarum praxis, quæ legis optima interpres est. 3. Quia Benedictus ipse XIV. in laudato Decreto, quod prædicta Constitutione posterius est, a sacris ritibus solum eas orationes depellit, *quæ in Ecclesia receptæ non sunt*, & in sua Constitutione altera dumtaxat *orationes novas, & inusitatas*. En Decretum ipsum, quod erit 10. cap. in ord. 173. *Novæ, aut inusitatæ orationes, præsertim in Missa non recitentur*. Benedict. XIV. Constitut. *Quemadmodum* 23. Martii 1743.

III. Cum itaque nec novæ, neque inusitatæ, sed apud Ecclesiam receptæ sint orationes quæque, psalmi, Antiphonæ, aliæque preces, quæ in Breviario, & Missali Romano habentur, quis unquam crederet, easdem esse dici inhibitas, etsi non sint recitari præscriptæ pro currenti diei officio, aut Sancti solemnitate? Quis esse prohibitas Antiphonas, hymnos, aliaque officii SS. Sacramenti, quæ tantum abest circumstantiæ Sacramenti expositi incongruant, ut a Cœremoniali, & Rituali magis dici probentur? Quis recitari vetita, quæ jam in Breviario sunt dici præscripta pro Sancto aliquo, in cujus honorem sit expositio, aut cujus intercessio specialiter imploratur, etsi ea die ejusdem solemnitas haudquaquam recurrat? Quis dici proscriptas litanias Sanctorum, aut B. Mariæ, vel psalmum v. g. *Miserere*, quibus nihil frequentius in Ecclesiis decantatur? Quis denique preces, quas assignat Rituale Ro-

manum dicendas in aliquibus circumstantiis, & necessitatibus, si in iisdem, vel similibus fiat expositio? Captum sit itaque, quod solum novæ, & insolitæ orationes, & quæ in Ecclesia universaliter receptæ non sunt, ex quibuscumque excerptæ sint, recitari prohibentur, nisi prius fuerint per Sacram Congregationem specialiter approbatæ, absque eo quod sufficiat, quod eædem dignæ sint recipi, quemadmodum in similibus a nobis definitum extitit tom. 1. cap. 42. Dec. 3.

IV. Quando igitur a præfata Constitutione Alexandrina solum ea dici probata videntur, quæ cuique diei, vel Sancti solemnitati in Breviario, vel Missali Romano assignantur, per hoc indicare mens fuit, quod non omnia ea approbatis, indistinctim, & continuo in occasione Sacramenti expositi recitanda sunt, sed solum ea eorumdem, quæ congruunt diei officio, aut Sancti solemnitati, vel Sacramento exposito, sive circumstantiis, aut necessitatibus, in quibus fit expositio, seu denique Sanctis, quorum patrocinium specialiter imploratur; plane namque ridiculum foret, si in expositione facta ad petendam pluviam, dicerentur preces ad postulandam aeris serenitatem, aut ad exposcendum patrocinium S. Gregorii recitaretur oratio S. Francisci, etsi orationes istæ sint ex similiter approbatis. Etsi vero Breviarii, & Missalis Romani dumtaxat sanctio meminerit, idem judicium habendum est de contentis in Rituali Romano, quæ non minus approbata sunt pro usu universalis Ecclesiæ.

V. Moteta in sanctionis dispositione comprehendi videntur, & reapse undequaque conveniunt, quod ex scriptura desumantur, vel ex Sanctis Patribus, aut ex alias approbatis pro cujusque ut supra diei, vel Sancti solemnitate; omnino vero necessarium, aliquod lascivum non contineant, aut profanum. Ex motetis tamen non semel nonnulla audivi, quæ a particulari persone erant pie, & erudite composita, & decantabantur prævia nulla approbatione Sacræ Congregationis. An id rite? De hoc jam diximus tom. 1. cap. 41. Decr. 12. num. 5., id enim videtur permittere Ecclesiarum praxis, Doctorum auctoritas, & tolerantia Prælatorum, unde in hac parte constitutio Alexandrina non videtur obligare, utpote quæ non fuit utentium moribus recepta; Benedictinæ vero Constitutiones *orationes* dumtaxat tangunt, cujusmodi reapse non sunt moteta, sed magis breves cantiones quædam, quæ ad majorem solemnitatem decantantur. Prælati, ad quos spectat divinorum cura, ipsi videant, quid permittere possint, & debeant; saltem enim caute admodum hac in re procedendum esse ego arbitror, & præsertim in circumstantia Sacramenti expositi, de quo ex approbatis non desiderantur plurima, in quorum cantu ad satietatem usque se occupare valet humana cupiditas, *exclusis tamen modulis illis, qui choreas, & profanam potius, quam Ecclesiasticam melodiam imitantur*, ut constitutio inquit, & *ne audientes ad lasciviam potius, quam ad devotionem excitentur*, sicuti cavetur in cap. *Cantantes* 92., ut taceam irreverentiam summam, quæ irrogatur exposito, & publice patenti sanctuaris fonti.

VI. Se modo nobis offert brevis cantilena illa a modernis Missionariis inventa, & a quibusdam Ecclesiis jam in usu inducta, videlicet *Lodato ogni momento sia il SS. Sacramento*; aut *Vi adoro ogni momento, o vivo Pan del Ciel, gran Sacramento*; vel *Sia lodato ogni momento, Gesù figliuol di Dio, e di Maria nel Sacramento*; & de ea exurgit quæstio, utrum in tali circumstantia ab Ecclesiarum Præsidibus permitti possit, ut decantetur. Cantilenæ ejusmodi, aliæve similes ex se quidem bonæ sunt; & fortasse dignæ, quæ recipiantur, sed cum iisdem non assistat antiqua, & universalis praxis, neque reapse approbatæ ipsæ sint, nec in Ecclesia generaliter receptæ, comprehendi videntur in Constitutionibus Benedicti XIV., in quarum una recitari inhibet novas aut insolitas orationes, & in altera in sacris tribus ex orationibus, quales sunt prædictæ cantilenæ, non admittit, nisi eas quæ in Ecclesia receptæ sunt.

VII. Ne vero hic aliqua desint, quæ ad expositionem SS. Sacramenti quodammodo spectant, vel spectare valent, juvat cursim recensere, quæ a nobis definita fuere in to. 1. cap. 41. Sunt autem, quod ob expositionem SS. Sacramenti officium canonicum, quod ea die recurrit, in aliud mutari non potest, in ritu alterari, aut aliquid ei addi, misceri, vel tolli, sed quod recitandum illud omnino est, perinde ac si minime recitaretur coram Sacramento exposito. Hinc fit, quod nedum vice currentis officii subrogari non potest officium v. g. SS. Sacramenti, aut hujus commemoratio in illud invehi, sed neque omitti queunt commemorationes, suffragia, aut preces, quas ritus currentis patitur officii. Quæ dicta sunt de officio divino, quod dicitur in satisfactionem præcepti, non negamus vero ultra officium diei ad satisfaciendum præcepto, ex devotione dici posse quodcumque aliud (excipe tamen solemniora festa, quibus, æquum est publicæ correspondeant preces), & quidem etiam publice, & quamvis Sacramentum pateat expositum. Non est itaque reperire, quod vetet ultra officium canonicum in prædicta circumstantia decantari officium de SS. Sacramento, aut de eo sancto, de quo ageretur solemnitas, cujus aut in honorem expositio fieret, vel in cujus intercessione populus specialiter confideret, dummodo sit ex sanctis approbatis, & non beatificatis dumtaxat, & quibus publice institui non possunt preces, nisi specialiter fuerit indultum. Ut namque dicebamus, quando Constitutio Alexandrina dumtaxat decantari præcipit, quæ pro currenti diei festo, vel sancti solemnitate præscribuntur, sensus est, quod nonnisi approbata decantari valeant, unde constitutio ipsa etiam alia recitari posse diserte subdit, dummodo per S. Congregationem fuerint approbata, uti magis superius diximus.

VIII. Ad rem item facit admodum Decretum (sit 12. cap. in ord. 174.) S. R. C. 21. Martii 1609. tenoris sequentis; *In festo SS. Corporis Christi non convenit cantare cantiones vulgari sermone*; etsi namque dispositio reapse sit de festo Corporis Christi, de hoc tamen particularis nulla habetur ratio, quæ vel potiori jure, aut similiter saltem æque non militet de processione SS. Sacramenti, ejusdemque expositione, & repositione. Ex eo autem lubentiores prædictas proscribimus cantilenas; quia quatenus preces aliquas decantare placeat, ex speciosis, & approbatis in Breviario, Missali & Rituali non desiderantur plurimæ, in quarum cantu satiari rite potest fidelium devotio; quinimmo in circumstantia repositionis (quod tamen nullatenus præstandum est benedictionis tempore, sed magis dum Sacramentum post benedictionem includitur in tabernaculo) ad rem est valde apposita stropha, *O salutaris hostia*, quæ a Cœremoniali Episc. *lib.* 2. *cap.* 23. in cantu pio, & devoto in quasi simili circumstantia cantari laudatur.

CAPUT DECIMUM.

De genuflexione erga SS. Sacramentum.

ADoratio species honoris est cultus, & venerationis, & ab his in eo differt, quod addit submissionem sui, & recognitionem alterius tamquam sibi superioris, in quantum scilicet persona adorans submittit se personæ adoratæ, hancque recognoscit ut sibi superiorem. Cum itaque adoratio versatur circa alterum, cui rationabilem honorem tribuit, necessario supponit in intellectu bonam existimationem de excellentia illius, cui adoratio exhibenda est; hinc sequitur judicium prudens dictans talem esse colendum, postea voluntas eumdem honorandi, & denique actus exterior, vel interior, quo de facto adoratur. Adoratio igitur tres, ut minimum, exposcit actus, actum nempe intellectus, quo apprehendimus alterius excellentiam, & hic semper præexigitur, sed non in eo formaliter consistit adoratio; stat quippe cum vera cognitione de excellentia alterius, quod quis nec eum colat, nec debite adoret. Actum voluntatis, quod illi interius inclinamur, & aliquid facere volumus in protestationem excellentiæ illius, & nostræ subjectionis, & hic actus est maxime proprius adorationis, & essentialis. Actum denique exteriorem, puta genuflexionem, capitis inclinationem &c., quo reapse executioni mandatur prædicta protestatio, & hic actus, non quidem secundum se, cum possit esse cum irrisione, sed ut est imperatus a prædicto voluntatis affectu, adorationis rationem sortitur; nam non voluntas colendi, sed ipse cultus adoratio vocatur.

Diximus *actum denique exteriorem*, sed nolumus, id ita intelligas, ut per solos interiores actus adoratio absolute exhiberi non valeat; hæc namque communiter dividitur in externam, & internam, & illa dicitur ea, quæ fit per signa externa, & sensibilia, qualia sunt inclinari, loco cedere &c., hæc vero, quæ per interiores tantummodo actus intellectus, & voluntatis exhibetur, & ad hanc reducuntur actus fidei spei, & charitatis, interior reverentia, seu timor, detestatio peccati, oratio mentalis, & actus similes, si ea voluntate colendi Deum proficiscantur. Verum cum homines non intueantur cor, nec cognoscant interiores actus, nisi per exteriora signa, adoratio, quæ est quædam testificatio, & recognitio excellentiæ alteri manifestata, ab homine dubio procul per solos interiores actus exhiberi non valet, sed aliquis exterior requiritur; secus autem est de Deo, qui summus spiritus est, & interiores omnes actus nostros conspicit; & idipsum dicito de creatis spiritibus beatis, quatenus si non omnes interiores actus nostros, horum illos, qui ad ipsos referuntur, ab iisdem cognosci, Theologorum sententia docet.

D. Thomas 2. 2. *quæst.* 103. *art.* 3. adorationem findit in tot species, quot sunt species excellentiæ; honor enim, sive cultus debetur personæ propter excellentiam ejus, & ideo pro diversitate excellentiæ est etiam adoratio diversa. At quantum ad præsens attinet, tres sunt species excellentiæ, nempe excellentia divina, & infinita, cui respondet prima cultus species, quæ a Theologis dicitur *latria*. Secunda est excellentia humana, seu naturalis, quæ posita est in humanis actibus, dignitatibus, gradibus &c., & huic correspondet secunda species cultus, qui dici potest cultus civilis, & observantia quædam humana, quamvis hæc postea in multas alias species dividi possit, teste Aristotele *lib.* 9. *eth. cap.* 2.; nam alius honor debetur Patri, alius Principi, alius Præceptori, alius Sapienti &c. Tertia est excellentia quædam media inter divinam, & humanam, qualis est gratia, & gloria Sanctorum, quæ sunt dona supernaturalia, & huic excellentiæ correspondet tertia species cultus, quem Theologi *Duliam* nuncupant. Quoniam vero inter sanctas creaturas humanitas Christi, si seorsim consideretur, singulariter excellit propter unionem ad verbum, & similiter B. Virgo ut Mater Filii Dei ita præstat aliis sanctis, ut dici possit *Domina, & Regina nostra*, quod aliis Sanctis non convenit, nisi admodum imperfecte; ideo Theologi hanc tertiam speciem dividunt in Duliam proprie dictam, & *Hyperduliam*, tribuentes illam Sanctis ceteris, hanc soli humanitati Christi, & Matri ejus.

Quæ

Quæ licet ad tollendam ambiguitatem a Theologis rite excogitata sint, & nuncupata, nullum tamen reapse nomen est, quod ex propria, & primæva significatione singularem Dei cultum, aut honorem creaturis debitum specialiter significet, sed omnia ut supra nomina communia sunt; & hæc est causa, ob quam Latriæ, & Duliæ nomina nedum a profanis Auctoribus, sed etiam apud sanctos Patres nonnumquam confunduntur; quinimmo eorumdem aliquod nunc creaturis tribuitur, nunc negatur, prout aliter, & aliter accipitur. Negari tamen non potest, quod *Latriæ* vocabulum rite adaptatum fuerit cultui Dei, tum quia hic a sanctis Patribus tali ut plurimum reperitur inscriptus nomine, tum quia veteres cultum falsorum Deorum dixerunt *Idololatriam*, non *Idolodaliam*; certe, ait Augustinus *qu. 61. in Gen.*, quia cultus Deo proprius secundum Ecclesiasticum loquendi modum diceretur Latria, non Dulia. Duliæ autem nomen minus frequens quidem est apud sanctos Patres, sed eo a Beda *in 4. Luc.* expressus extitit cultus sanctis debitus, quo propterea & a Theologis nuncupatus fuit, ut licuti re, ita & nomine prædicti distinguerentur cultus. Latria igitur secundum Ecclesiæ usum significat cultum summæ servitutis, & ideo soli Deo convenit, & creaturis communicari non potest; Dulia vero cultum cujuslibet servitutis, & competit quidem Deo, ut Dominus est, cui ut tali etiam Augustinus *quæst. 94. in Exod.* illum tribuit, sed communicari etiam potest sanctis, quatenus, licet imperfecte, sunt Domini nostri.

Quarum meminimus, tres adorationis species quantum ad interiores actus optime distinguuntur, nam prima species, scilicet Latria, est quædam summa voluntatis protestatio, & inclinatio Dei ut primi principii, & ultimi finis atque adeo summi boni. Secunda species, nempe cultus civilis, est longe minor inclinatio voluntatis cum apprehensione certæ humanæ excellentiæ. Tertia species est media quædam inclinatio cum apprehensione excellentiæ plusquam humanæ, & minus, quam divinæ. At quantum ad actus exteriores facile non est species adorationis distinguere; nam, si demas sacrificium, & quæ ad illud referuntur, qualem cultum sibi soli Deum reservasse Augustinus edocet *lib. 10. civit. cap. 4.*, ceteri fere omnes exteriores actus communes sunt omni adorationi, quare ex iisdem non potest evidenter colligi, num quis tribuat creaturis cultum Deo debitum, necne; unde Abraham eodem actu incurvationis usque ad terram adoravit Deum *Gen. 17.*, Angelos *Gen. 18.*, & Homines *Gen. 23.* Quæ nec aliena sunt a consuetudine Ecclesiæ Romanæ, quæ Episcopis Pontificaliter celebraturis adhibet genuflexionis reverentiam, quam item exhibet ipsi SS. Sacramento.

DECRETUM I. CAP., IN ORDINE CLXXIV.

Genuflectendum est semper ab omnibus transeuntibus ante SS. Sacramentum, etiam dum fiunt processiones per Ecclesiam, & contraria consuetudo declaratur abusus. S. R. C. 14. Dec. 1602.

I. CUm Aman ex Regis præcepto flexione genuum adorari deberet, Mardochæus *Esth. 3.* accusatus, quod non pareret Regis mandato, respondit se *Judæum esse*, quasi dicere vellet, ad Religionem Judæorum pertinere id cultus genus hominibus non præbere, sed soli Deo. Hinc deducunt plurimi, quod in lege veteri, non quidem vi legis, sed communi usu prædicta adoratio, etsi ex se indifferens, soli Deo erat reservata, nec validum deest argumentum in cap. 13. ejusdem libri, ubi Mardochæus ipse sui facti rationem reddens, inquit: *Tu nosti, quia non pro superbia, & contumelia, & aliqua gloriæ cupiditate fecerim hoc, sed timui, ne honorem Dei mei transferrem ad hominem, & ne quempiam adorarem excepto Deo meo.*

II. Hujus loci non est ejusmodi ponderare, sed quamvis non ita foret in lege veteri, certe in nova passim occurrunt Rubricæ, quæ quod ad divina attinet officia, genuflexionis adorationem tamquam maximum inter actus exteriores, soli Sacramentorum maximo quasi reservant, unde eidem Ritualia quæque genuflexionem constanter decernunt, non sic sanctorum imaginibus, vel reliquiis, immo nec cruci ipsi, quibus contenta sunt, adhibeatur inclinatio. Dixi *quasi reservant*, quia quod ad civilem cultum spectat, Pontificibus, ut diximus, id honoris tribui permittunt, & quoad religiosum, ab inferioribus Ministris ad differentiam Sacerdotis, cui inserviunt, cruci exhiberi demandant, & ab universis in feria VI. Parasceves, in qua specialiter fulget Crucis Mysterium, ut suo loco magis dicemus.

III. In Ecclesia Græca parcior utique est genuflexionis adoratio, & quidem relate etiam ad Eucharisticum Sacramentum, cui raro genuflectunt, sed profunde inclinant, tam in celebratione Missarum, quam in aliis functionibus; at nos, qui Romani sumus, cum æquum sit, Romanis pareamus Rubricis, idcirco Decretum rite præcipit, quod genuflectendum semper est ab omnibus transeuntibus ante SS. Sacramentum, tamquam ab usu damnata contraria consuetudine, utpote quæ contra reverentiam tanto Sacramento debitam agere manifeste dignoscitur, contempta ipsius Missalis Rubrica II. *num. 1.*, quæ Sacerdoti ipsi, dum sacris vestibus indutus, etsi calicis impedimentum manu teneat, celebraturus ad altare procedit, genuflexionem aperte per hæc verba præscribit: *si contigerit eum transire ante locum Sacramenti, genuflectat.* Equidem Decretum a producta lege ne quidem eos excipit, qui processionaliter incedunt, sed ne ob dicendorum copiam ingeneretur confusio aliqua, de his distinctim infra reservamus agere.

IV. Genuflectendum an sit cum unico, vel duplici genu, dubium insurgit, quod sub hac distinctione est definiendum, ita ut si Sacramentum in tabernaculo lateat inclusum, sufficiat genuflexio cum unico genu, requiratur vero cum duplici, si habeatur patenter expositum, aut elevetur in Missa, vel media communione administretur fidelibus. In oppositum quidem sentiunt Bauldryus *par. 3. tit. 2. de ingressu Sacerd. ad altare num. 1. in notis numer. 3.*, & Bissus *tom. 1. lit. G. num. 24. §. 2.*, qui genuflexionis faciendæ hanc generalem dant regulam, ut utroque genu illa fieri debeat, si facienda est aliqua pausa, cum unico tantum, si nulla pausa debet haberi; nulla autem debet pausa haberi ab iis, qui mere pertranseunt ante SS. Sacramentum, alio statim profecturi, unde semper unico genu genuflectere isti deberent, licet SS. Sacramentum pateat expositum, aut elevetur, vel ministretur in Missa. Hoc pacto argumentantur illi Auctores, sed cum eorumdem opinio manifeste contradicat apertis Congregationis Decretis, distinctim eam refellere reservamus in eorumdem, quæ subdimus expositione.

DECRETUM II. CAP. IN ORDINE CLXXV.

Quando SS. Eucharistiæ Sacramentum publice discoopertum exponitur, omnes ante illud transeuntes, cujuscumque conditionis, & ordinis sint, seu ad illud accedentes, seu ab eodem recedentes, semper utroque genu genuflectere debent. S. R. C. 19. August. 1651. *in una Urbis*.

I. HUjusce Decreti in §. 7. cap. 8. meminit Instructio Romana: *Avvertendosi di più, che ogni persona di qualsivoglia condizione, ed ordine per Decreto della Sacra Congregazione de' Riti Urbis 19. Augusti 1651., avanti il SS. Sacramento esposto accostandosi, e partendosi da esso, deve far riverenza con ambe le ginocchia piegate.* Quid clarius unquam proferri valet pro genuflexione utroque genu facienda erga SS. Sacramentum, dum publice discoopertum manet expositum? *Ogni persona di qualsivoglia condizione, ed ordine*, & cum dictio *Quicumque* ita universalis sit, ut omnia omnino includat, & nihil excludat, in primis dubium non est, quod nulla persona, quæcumque ea sit, a statuta lege se valet eximere. En autem legem: *Avanti il SS. Sacramento esposto accostandosi, o partendosi da esso, deve fare riverenza con ambe le ginocchie piegate*, & est, quod utrumque genu flectere quicumque debeat, qui vel accedit ad altare expositionis, aut ab eo recedit.

II. Hinc elucet causa, ob quam alibi Sacerdoti ipsi etiam in sacris paramentis accedenti, vel recedenti ab eodem expositionis altari, genuflexionem utroque genu faciendam in plano terræ, non semel præscripsimus, non tamen eidem, vel Ministris ejus, dum jam ad altare positi, & permanentes, solummodo se loco movent, ut aliquid circa Sacramentum, vel altare operentur; hi enim non accedunt de novo ad altare expositionis, aut ab eo tunc recessuri sunt, ut comprehensi intelligi debeant in Decreto, vel Instructione Romana, & ideo cum communiori, & saniori Auctorum sententia nos contenti fuimus, quod unico genu Sacramentum salutent, prout magis diximus in suis respective locis. Et quidem nimium alias foret incommodi, surrectio difficilior fieret, & administratio minus expedita, atque plus æquo protraheretur sacra functio, si qui ut supra ad altare ministrant, vicibus omnibus cum utroque genu deberent Sacramentum venerari. Sane haud fallor, si dixero, quod consimili ex causa Ministri Missæ inservientes, nonnisi unicum genu flectere jubentur, tametsi post consecrationem, aut dum Sacramentum super altare est patenter expositum, se loco moveant, aut pertranseant ante altare.

III. Opus igitur haud est, te moneam, quod verba illa *Omnes ante illum transeuntes* non comprehendunt Sacerdotem, aut ministros ejus, qui ante transeunt, aliquid circa illud, vel Sacramentum ut supra operaturi, sed solum Sacerdotem, & quoslibet alios, qui ante altare expositionis pertranseunt, alio progressuri, vel ad faciendam Missam, aut ad operandum quodlibet aliud, unde eadem Instructio §. 3. *In ordine poi alla persona del Sacerdote, quale celebra la Messa privata, s' insinua osservi Decreto della medesima Sacra Congregazione urbis 7. Septemb. 1638., che mentre passa avanti l' altare, in cui sta esposto il SS. Sacramento, dopo fatta l' adorazione con le ginocchia piegate, scoperto il capo, alzandosi lo ricopra.* Damus hoc Decretum, & erit 3. cap. in ord. 176. *Sacerdos celebraturus Missam privatam, dum transit ante altare, in quo est expositum SS. Sacramentum, post factam adorationem flexis genibus, aperto capite, dum se erigit, caput cooperiat.* S. R. C. 7. Sept. 1638. *in una Urbis*. Et ecce ritus in ejusmodi transitu teneri præscriptus, quem ita exponit communis usus Romæ receptus, atque probat universalis Rubricistarum auctoritas, ut videlicet Sacerdos utrumque genu flectat, postea, & non prius deponat birretum, & caput deinde Sacramento profunde inclinet, postmodum prius ponat birretum in capite, mox surgat, & sine alia reverentia incessum suum prosequatur cum birreto in capite.

IV. Hinc perperam deprehenduntur agere, qui ad majorem reverentiam, ut ipsi dicunt, paulo ante prædictam genuflexionem caput aperiunt, vel hoc non contegunt abeuntes, antequam surgant, sed solummodo quando sunt extra conspe-

ctum altaris, in quo expositum est Sacramentum; cum enim calicem manu gerant, non leve imminet periculum, ne aliquid e calice decidat, dum incedentes, ab eo manum removent, ut respective caput nudent, vel contegant. Quod periculum cum omnino absit, quando Sacerdos in Missa solemni non gestat calicem, idcirco tum ipse, tum ministri ejus in hoc casu caput detegent, antequam se constituant ante conspectum Sacramenti, nec illud cooperient, priusquam ab eodem conspectu non se subtraxerint, quemadmodum in simili nos alias diximus de Sacerdote, & ministris ejusqui impedimentum nullum præ manibus habentes, ab altari recedunt post expositionem SS. Sacramenti, aut ad illud accedunt, in quo manet expositum. Quæ ut probe noscas, ita esse, qualiter descripsimus, sufficit, advertas, quod tam Instructio, quam Decretum disponant de Sacerdote faciente *Missam privatam*, adeoque de Sacerdote præ manibus habente impedimentum calicis, quo cum careat facturus Missam solemnem, idcirco rationem aliam servare debet in detegendo, & cooperiendo calice.

V. Sacerdotes minime desunt, qui dum in prædicto casu Missæ privatæ profundam inclinationem Sacramento faciunt, birretum collocant supra calicem: quam autem male, non est, conemur ostendere, cum absurditas usus ejusmodi ex eo abunde pateat, quod birretum tegumentum est capitis, capillis etiam nonnumquam conspersum, unde certe indignum apparet, quod collocetur supra calicem, quo Sacerdos in Missa uti debet. Rite itaque Cœremoniales Missæ privatæ, & Doctorum consulit turba, birretum ministro tenendum tradere, vel si Sacerdos illud teneat, ut vola manus dexteræ cum parte aperta birreti sit versus Sacerdotem, & pars inversa ejusdem manus ponatur supra calicem, ne ab hoc decidat aliquid, dum idem Sacerdos se Sacramento profunde inclinat. Hinc autem ritum eruat, quem servare debet, quicumque alter, dum ante Sacramentum publice expositum transit.

VI. Num idipsum præstari debeat, quando Sacramentum est velate expositum, aut in pyxide, insurgit modo quæstio, quam affirmativa sequens (erit 4. cap. in ord. 177.) Decretum dirimit: *Genuflexio utroque genu est facienda a transeuntibus ante SS. Sacramentum, etiamsi fuerit in pyxide patenter expositum.* S. R. C. 7. Maii 1746. *in Varsavien.*, & quidem cum SS. Sacramentum sive cum velo, sive in pyxide expositum extra tabernaculum, vel in hujus ostiolo aperto, patenter expositum sit, & ut specialiter adoretur, fidelibus propositum, atque exhibitum, uberiorem genuum adorationem exigit, quam quando manet in tabernaculo inclusum, adeoque non unico tantum genu salutandum erit, qualis adoratio eidem adhibetur latenti in tabernaculo, sed cum duplici genu, sicuti veneratur, quando publice, & patenter prostrat expositum.

DECRETUM V. CAP. IN ORDINE CLXXVIII.

Sacerdos Missam celebraturus, transiens ante altare, ubi fit populi communio, non debet permanere genuflexus, donec & quousque terminetur communio. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.*

I. SI *contigerit eum* (scilicet Sacerdotem Missam facturum) *transire ante locum Sacramenti genuflectat, si ante altare, ubi celebratur missa, in qua elevatur, vel tunc ministratur Sacramentum, similiter genuflectat, & detecto capite illud adoret, nec ante surgat, quam celebrans deposuerit calicem super corporale.* Ita Rubrica II. Missalis num. 5. distinguit transitum ante altare, in cujus tabernaculo Sacramentum latet inclusum & transitum ante altare, in quo elevatur, vel ministratur SS. Eucharistia. In primo namque casu contenta est, Sacerdos genuflectat, ubi in posteriori ultra genuflexionem eidem injungit Sacramenti adorationem, & denudationem capitis. Hinc scite & consonanter ad prædictam Rubricam Auctores edocent, quod prædictus Sacerdos transiens ante locum, in quod Sacramentum latet inclusum, sufficit, unicum flectat genu sine detectione capitis, & profunda inclinatione, debet vero utrumque genu flectere cum profunda inclinatione, & apertione capitis, si transeat ante altare, in quo elevatur, vel administratur Sacrosancta Eucharistia, servato prorsus ritu, quem in præcedenti Decreto descripsimus de Sacerdote sine calice; vel cum calice, procedente ad celebrandam privatam Missam, vel solemnem. Hoc unum modo addi debet, quod si Sacerdos non habens impedimentum calicis, transeat ante altare, in cujus tabernaculo asservatur Eucharistia, ultra genuflexionem cum unico genu debet insuper denudare caput, non tamen post genuflexionem inclinationem facere, quia media genuflexione debitam facit reverentiam, ut nos exponentes Rubricam, alias diximus.

II. Sacerdotem post elevationem hostiæ non continuo surgere ab adoratione Rubrica jubet, sed genuflexum permanere debere, donec celebrans facta elevatione calicis, Sacramentum super corporale deposuerit; & hinc deduxere nonnulli, etiam Sacerdotem, qui transit ante altare, in quo fit populi communio, genuflexum permanere debere, quousque communione completa, Sacramentum super corporale fuerit depositum. Horum opinionem præsens rite proscribit Decretum, & certe consonanter ad laudatam Rubricam, quæ dum id solummodo statuit in casu elevationis, etsi probe noverit, & memoret casum administrationis, huic sane illud noluit esse commune. Et quidem admodum dispar est ratio, nam in primo casu Sacramentum iterum specialiter media elevatione calicis proponitur adorandum, & jam Sacerdos deberet denuo genuflectere illud adoraturus, quando etiam post hostiæ elevationem continuo discederet, ubi in posteriori nihil ejusmodi occurrit, quando etiam Sacerdos non cogeretur alias plus æquo quandoque permanere genuflexum cum magno sui, & fidelium incommodo, qui Missam audire præstolantur. Si namque Sacerdos in communionis casu genuflexus permanere deberet, quousque administrans præ manibus ad populum conversus Sacram tenet hostiam, etiam dum transit ante Sacramentum expositum, genuflexus eadem de causa permanere deberet, donec fuisset depositum, quod quis diceret?

III. Si Sacerdos ad celebrandum procedens, obvium habeat Sacerdotem alium deferentem SS. Sacramentum, Quarti *par. 2. tit. 2. num. 1.*, Tonellius *lib. 2. tit. 1. Rub. 1. in notis num. 6.*, atque Meratus *part. 2. tit. 2. num. 7.* hanc dant regulam, ut utroque genu ab eo sit genuflectendum, si immorandum est, donec ille transeat, unico vero genu, si genuflectendum est in transitu, & absque mora. Ejusmodi responsum, si bene ponderetur, integram relinquit quæstionem, nam æque adhuc pendet dubium, num in casu sit immorandum, necne, ut definiri valeat, an cum unico genu, vel duplici sit genuflectendum; quare nos satius procedere credimus, absolute dicentes, quod in casu immorandum est, donec Sacerdos cum Sacramento transeat, & huic utroque genu cum profunda ut supra inclinatione, capiteque detecto genuflectendum; id enim præsens sanctio præscribit in casu transitus ante altare communionis, atsi Sacerdos ante illud tantummodo transeat, alio processurus. Quod dictum sit, sive Sacramentum deferatur detectum, vel in pyxide clausum, ita tamen ut genuflectere non incipiat nisi quando prope est ipsi Sacramento, & continuo, ac Sacramentum transierit, surgat suum iter prosecuturus.

DECRETUM VI. CAP. IN ORD. CLXXIX.

Dum elevatur Eucharistia Sanctissima, Canonici, & Clerus, sive in Choro existant, sive processionaliter incedant, semper debent genuflectere. S. R. C. 2. Maji 1620. *in Oscen.*

I. QUoties, & quomodo SS. Sacramento genuflectendum sit, in superioribus Decretis jam fuse diximus, & adhuc infra dicturi sumus; præsens autem Decretum nos monet, quod Canonici ipsi, etsi ratione dignitatis persæpe dum in Missa ministrant, aut alias absolvantur ab onere genuflectandi, præcipue erga crucem, nullatenus tamen dispensare se possunt a genuflexionis reverentia erga SS. Sacramentum cum unico, vel duplici genu, perinde ac de ceteris Sanctiones, & Rubricæ decernunt; hinc Decretum 2. capitis, & Instructio Romana, quam ibi laudavimus, dum genuflexionem cum duplici genu Sacramento publice exposito demandant, consulto posuisse videntur: *cujuscumque conditionis, & ordinis sint*, ut videlicet omnino omnes in dispositione se comprehendi intelligerent.

II. Quod attinet ad Canonicos, & Clerum existentes in Choro, jam in Decr. *6.* cap. 4. statuimus, quando, & quomodo genuflectere debeant, & de iisdem processionaliter incedentibus, in sequentibus Decretis dicere resereamus; quare quam Auctores agitant, quæstionem sumimus definiendam, nimirum quomodo se gerere debeat Sacerdos, qui transit ante altaria minora, in quibus ob Missam, quæ ibi celebratur, adest Sacramentum post consecrationem super corporale de more collocatum. Gavantus *par. 2. tit. 2. lit. c.* facit illum genuflectere unico genu, nec *ibidem num. 7.* ab eo dissentit Meratus, immo hanc reddit rationem. *Quia cum Sacramentum sit absconditum ob Sacerdotem celebrantem, est in illo altari, quasi esset in tabernaculo, & sic communiter Romæ fit.* Non sic tamen Gavanti sententiam approbat, ut eam non limitet ad solum casum Sacramenti existentis in altari, cui magis particulariter appropinquat, unde subdit: *Ad hoc respondendum videtur, quod nimis incommodum foret in tali casu Sacerdoti eunti per Ecclesiam genuflectere ad omnia altaria, cum deberet se vertere modo ad hanc, modo ad illam partem: excepto igitur quando transiret immediate ante altare, cui magis particulariter appropinquaret, tunc deberet genuflectere unico genu, deinde caput aperire, & postea prius caput tegere, & deinde surgere, ut mox dicemus.*

III. Verum cum Rubrica Sacerdotem *oculis demissis* faciat ad altare procedere, insimul insinuat, quod advertere minime debet, aut oculos figere ad altaria, ante quæ transit, ut videat, quæ in iisdem peraguntur, quare non leve inde argumentum fit, ad nullum ex prædictis altaribus genuflectendum ab eo esse. Et quidem si ad omnia præfata altaria genuflectare teneretur, ubi magna est celebrantium copia, cogeretur assidue, modo huc, modo illuc oculos figere, se se convertere, & per continuas genuflexiones ad altare procedere; si autem dumtaxat ad illud, cui magis particulariter appropinquat, quomodo oculis demissis posset incedere? Quinimmo non magis illos deberet attente ad dictum altare convertere, cum non semel difficile admodum sit, discernere, an celebrans recitet canonem ante, vel post consecrationem? Sane Rubrica dumtaxat meminit genuflexionis *ante locum Sacramenti*, & hujus profecto nomine venit altare, in quo permanenter asservatur in ciborio, *& altaris, in quo elevatur, vel administratur*, ubi etiam meminisse debuisset prædictorum altarium, si ad illa genuflecti deberet, cum non sit casus infrequens, & rarus, sed passim obvius, & quotidie occurrens.

IV. Ru-

IV. Rubrica meminit *loci Sacramenti*, quia si non lampas continuo ante eum collucens, sufficienter apta est Sacerdotem advertere, eo quod nonnumquam ardeat etiam ante alia altaria, prædictum supponit Sacerdotem ejusdem loci conscium, utpote in quo Sacramentum continuo permanet, & asservatur; *altaris vero, in quo elevatur, vel ministratur Sacramentum*, quia in priori casu sonus campanulæ eumdem monet, verba, quæ administrans alta voce profert, in posteriori; quare cum in nostro casu reperire non sit, per quod moneatur Sacerdos, & oculis demissis jubeatur incedere, dubio procul debet recta ad altare procedere, nec advertere ad ea, quæ in altaribus minoribus peraguntur, quorum crucibus neque se inclinat, sed solum illi altaris majoris, quamvis ante illas pertranseat. Unicus casus est, cujus Rubrica non meminit, & nihilominus debet in eo genuflecti, & est casus Sacramenti expositi, sed quisque videt, quod casus ejusmodi a fortiori in Rubrica comprehenditur, nec certe desunt plurima, quæ Sacerdotem ubertim idonea sunt admonere.

DECRETUM VII. CAP. IN ORDINE CLXXX.

In Processionibus Candelarum, Palmarum, & similium, quæ fiunt per Ecclesias sine SS. Sacramento, non est pulsanda Campanula ad elevationem hostiæ in Missa privata. Quod si pulsetur, & advertatur elevatio, tunc genuflectendum est utroque genu a transeuntibus ante altare, ubi Missa celebratur, & deposito Sacramento progrediendum est. Similiter si alii transeant in elevatione calicis. S. R. C. 1. Martii 1681. *in una Canon. Reg. Lateran.*

I. SErmo est de processionibus, in quibus non defertur SS. Sacramentum, atque statuitur, quod dum istæ fiunt per Ecclesiam, non pulsetur campanula ad elevationem in missis, quas in Ecclesia celebrari contingeret. Causam exposcis? Libens obsequor; si enim pulsaretur campanula, interturbaretur admodum ipsa processio ob adorationem SS. Sacramenti, quæ utroque genu fieri deberet a pertranseuntibus ante altare, ubi quoties illa non pulsatur, processio progreditur, perinde ac si Sacramentum minime elevaretur. Id evidenter eruitur ex verbis illis Decreti: *Quod si pulsetur, & advertatur adoratio, tunc genuflectendum est utroque genu*, & quidem etiam cum profunda ut supra inclinatione. Genuflectendum autem est, non quidem ab universo Clero, sed ab hujus tantummodo portione illa, quæ pertransit ante altare. Hæc autem genuflexio fit utroque genu, & cum profunda reverentia, non debet tamen perdurare, quo usque item calix elevatus fuerit, & super corporale depositus, sed statim ac sacra hostia deposita fuerit, surgunt, qui genuflexi erant, & processio progreditur, remanente onere idipsum faciendi eorumdem illis, qui ante idem altare transibunt, dum calix elevatur, ut quanto minus fieri potest, interrumpatur sacra functio, & interturbetur processionis ordo.

II. Hæc fieri statuta sunt in processionibus, quæ peraguntur *sine SS. Sacramento*, unde ab opposito sensu sequitur, quod in processionibus, in quibus defertur SS. Eucharistia, ne quidem ab iis genuflectendum sit, qui ante altare elevationis transeunt, licet per Ministrum pulsaretur campanula ex Bisso *lit. G. num.* 19. §. 2. Meratus *par.* 4. *tit* 12. *num.* 14. satis validam hanc dat rationem *Verum hoc Decretum* (scilicet septum capitis) *non se extendit ad eos, qui intersunt processioni SS. Sacramenti; isti enim ad prædictam elevationem non tenentur genuflectere, quia sunt in actuali illius adoratione*. Sane expositionis tempore in privatis Missis ad elevationem pulsari campanulam, Instructio Romana inhibet §. 16., neque alia potest excogitari inhibitionis causa, nisi quia jam populus supponitur in actuali adoratione Sacramenti, a qua distrahendus non est, ut convertatur ad adorationem ejusdem Sacramenti, quod elevatur in Missa; quare sicuti quantumvis pulsaretur campanula, non deberet se populus convertere ad altare elevationis, sed permanere in adoratione Sacramenti expositi, ut diximus alibi, ita incedentes in processione, non deberent genuflectere ad altare elevationis, non obstante sono campanulæ, sed perinde ac si non pulsaretur campanula, persistere in adoratione Sacramenti, quod per processionem defertur. Dubium tamen esse non potest, quod omnino abstinendum est a sono campanulæ, sicuti non pulsatur expositionis tempore, tum quia pulsatio ejusmodi apta est in Clerum minus doctum confusionem invehere; tum quia decens esse non potest, quod per eam advertatur processionis Clerus de elevatione SS. Sacramenti quod flexione genuum adorare minime debet.

III. Verum etsi processionis Clerus genuflectere ut supra non debeat ad elevationem, si tamen Sacramentum, in cujus actuali adoratione versatur, quodque in processione comitatur, se illi specialiter offerat, ita ut eidem occurrat, aut a latere transeat, & videatur, tunc præfatus Clerus eidem specialem adorationem, scilicet genuflexionem exhibere tenetur, sicuti rite definit sequens Decretum, quod erit 8. cap. in ord. 181. *In processionibus SS. Sacramenti, quæ occasione XL. horarum fiunt per Ecclesias, debent processionaliter incedentes ante Sacramentum in occursu, & transitu a latere ejusdem facere genuflexionem, dummodo in transitu videatur.* Ead. Congr. in eodem Decreto, quod cum editum sit in ead. Canon. Regul. Lateran., manifeste commonstrat, quod in hoc solummodo casu genuflectere debet, non autem, si elevetur Sacramentum in Missa, aut obvium habeat alium Sacerdotem Sacramentum in pyxide ad infirmos deferentem, vel Clerus ipse pertranseat ante altare, in cujus tabernaculo asservatur reconditum. Hinc habes causam, ob quam in Missa feriæ VI. Parasceves, etsi populus supponatur adorare Sacramentum, quod est in altari, adhuc ad elevationem ejusdem nuum, vel alterum signum cum campanula nos dari laudavimus, ut scilicet dum idem Sacramentum specialiter proponitur adorandum, specialis itidem eidem exhiberi valeat adorationis obsequium, quale eidem etiam fidelium praxis exhibet, quoties cum Sacramento benedicuntur, etiamsi supponantur in ejusdem adoratione morari.

IV. Num cum unico, aut duplici genu adoratio præstanda sit, insurgit modo dubium, quod si definiendum foret ex præcedenti Decreto, quod pertranseuntes processionaliter cum duplici genu faciat adorare Sacramentum, quod elevatur in Missa, de utroque item genu esset decidendum; at ita quidem in casu prædicti Decreti, quod procedit de processione sine SS. Sacramento, sed non in præsenti, in quo cum agatur de processione SS. Sacramenti, moræ incommodum, quod alias processio subire cogeretur, in ipsum veluti redundaret Sacramentum, cui reverentia exhibetur, unde contenti nos sumus, quod a latere pertranseuntes unicum flectant genu, quemadmodum nunc communiter Auctores ad arcendum idem moræ incommodum, genuflexionem cum unico tantum genu præscribunt Sacerdoti, & Ministris ejus, qui pertranseunt, aut aliquid operantur circa altare, in quo Sacramentum prostrat expositum. Etsi autem Decreti dispositio reapse sit de processionibus, quæ cum SS. Sacramento fiunt intra Ecclesiam, ad eas etiam, quæ fiunt extra Ecclesiam rite extendi posse videtur.

V. Ex his habes, ad quos trahas limites præcedentia Decreta, quæ etiam processionaliter incedentibus genuflexionem injungunt, dum pertranseunt ante SS. Sacramentum, aut altare, in quo elevatur sacra Eucharistia; disponunt enim de processionibus, in quibus non circumgestatur SS. Sacramentum. Harum autem processionum lex erit, ut unicum flectant genu ante locum, in quo SS. Sacramentum stabile asservatur, utrumque ante Sacramentum publice, vel in pyxide expositum, aut ad infirmos deportatum, vel fidelibus administratum, sive elevatum in Missa, ad quam dumtaxat genuflexio fiet, si pulsetur campanula, & elevatio advertatur, & tunc a solis illis, qui tunc temporis pertranseunt ante altare, & adhuc hi surgent illico, ac sacra hostia super corporale deposita fuerit, & incedent, similiter facientibus illis, qui pertranseunt in elevatione calicis.

VI. *Dum fit absolutio ad tumulum, vel ad præsentiam cadaveris, si elevetur Sacramentum in aliquo altari, neque Celebrans, neque Ministri debent genuflectere, ne sacra interrumpatur actio, & rectius fieret, si in ea elevatione pulsatio campanulæ omitteretur a Ministro*, verba sunt Gavanti *par.* 2. *tit.* 13. *lit. o.*, per quæ dirimit quæstionem inter Auctores admodum celebrem, & in eamdem sententiam descendit Meratus *ibidem num.* 27., per hæc verba: *si elevetur SS. Sacramentum, dum fit absolutio, serventur ea quæ tradit Gavantus.* Tonellius tamen in tali casu vult Sacerdotem cum Ministris debere genuflectere, nisi aspergat, vel incenset tumulum, aut dicat versus, & orationem; & simile iisdem imponit onus Quarti *par.* 2. *tit.* 13. *dub.* 3., & solummodo excipit casum, in quo Sacerdos dicat orationem, sed hujus sententiam improbat Bissus *lit. G. num.* 26. §. 2., ubi etiam convellit rationes ab eo productas.

VII. Quidquid igitur asserat Quarti, qui omissionem pulsationis campanulæ acriter carpit, tamquam contrariam Rubricæ 8. *num.* 6., in prædicto casu campanula pulsanda non est, & tunc dubio procul nullatenus est genuflectendum ab assistentibus ad tumulum, cum superius laudatum Decretum in simili fere casu mandet omissionem pulsationis campanulæ & genuflexionis, ne sacra interturbetur actio. Quod si pulsetur campanula, & advertatur elevatio, pro praxi hæc poterit deservire decisio, ut genuflectendum non sit, si absolutio non fiat ante altare elevationis, bene vero, si ante, ita tamen, ut omnes, vel soli illi pro temporis circumstantia genuflectere debeant, per quorum genuflexionem sacra non interrumpitur actio, quare omnes genuflectent, si casus accidat, dum cantatur responsorium, quod æque bene cantari potest, etiam a genuflexis, genuflectet vero dumtaxat Clerus assistens, non Sacerdos, nec Ministri ejus, si casus accidat tempore aspersionis, incensationis, aut dum cantatur oratio; ceroferarii tamen, & Subdiaconus nunquam genuflectunt.

CAPUT UNDECIMUM.

De Benedictione sacræ supellectilis, atque templorum.

QUi hucusque egimus de SS. Sacramento, æquum est, antequam ad ulteriora progrediamur, pertractemus breviter de sacra supellectile, sacratis vasis, & vestibus, quæ cum deserviant in usum sacrificii, & ministerium ejusdem SS. Sacramenti, ad tractatus complementum a nobis præteriri minime poterant, saltem prout ea spectant ad Rituale, cujus propterea ne pertranseamus limites, sermo noster silet circa eorumdem benedictionem, uti & templorum, in quibus dumtaxat extra necessitatis casum fieri potest idem sacrosanctum Missæ sacrificium. Nuspiam in terris fuit quidpiam magis frequens, & necessarium, quam templa, ut recto rationis lumine inquit Plutarchus advers. Colot. *Si terras obras, invenire possis urbes muris, litteris, regibus, domibus, opibus, numis-*

numismata carentes, urbem templis, Diisque curatum neme aspiam vidit: ut propterea ad templorum frequentiam Gentilium æmulationem proponat nobis S. Clemens lib. 2. Const. Apost. cap. 64. *Etenim si gentes quotidie cum e somno surrexerint, ad Idola properant colendo, & ante opus, actionemque omnem, eis primum preces adhibent: si inquam prædicta gentes ea, quæ nihil eis prosunt, frequentant; tu qua excusatione uteris cum Deo, qui ab Ecclesia ejus absens es, nec gentes quidem imitaris?* In lege naturæ a Patriarchis Noe, Abraham, & Jacob Domino erecta altaria, & consecrata leguntur *Gen. cap.* 8. 20., *cap.* 12. 7., *& cap.* 35. 1., & in lege scripta *Exo.* 30. de construendo altari Moysi præceptum apparet impositum, & in sacris litteris nihil frequentius legitur, quam de altaribus, & templis in Dei honorem erectis, atque sacratis. Uberiora dicenda haberemus de lege gratiæ; sed quoniam in re notissima inaniter tereremus tempus, idcirco sufficiant ea, quæ dedimus in to. 1. Decr. 1.

Perinde ac ædificare Ecclesias ipsas, D. P. Aug. *lib.* 3. *cont. serm. Arian.*, *& lib.* 1. *contr. Marcion.* inter latriæ actus computat suppellectilium constructionem, quæ pariter ad Dei cultum sunt directa, cujus majestatem Cæli non capiunt, & propterea obstupescens Salomon 2. *Paralip.* 2. inquit: *Quis poterit prævalere, ut ædificet ei dignam domum?* Id jam antea induxerat sanctum David, ut congereret tot metalla, tot lapides, & thesauros immensos ad ædificium templi, & supellectilia ejusdem, unde S. Felix Pontifex, & Martyr. Epist. ad omn. Episc. *si Judæi, qui umbræ legis deserviebant &c., quibus verbi patefacta est gratia, & veritas per Jesum Christum data, templa Domini ædificare, & quanta cum diligentia ornare convenit?* Sane a Joanne visa *Apoc.* 21. illa Civitas sancta, figura erat Ecclesiæ novi testamenti: *Vidi Civitatem sanctam Hierusalem novam, descendentem de Cælo a Deo sicut sponsam ornatam viro suo*, quare dubium esse non potest, quin ille, qui ejusdem incumbit ornatui, experturus sit viri sui beneficia, qui *Isa.* 60. jam protestatus est: *Domum majestatis meæ glorificabo, & pro ære afferam aurum, & pro ferro afferam argentum.*

Hinc apparet causa, qua *Exod.* 35. adeo permoti fuerunt omnes, & maxime mulieres ad sponte, & cum gaudio offerendum aurum, argentum, & pretiosa quæque in usum Tabernaculi pro sacrificiis, & indumentis Sacerdotalibus, ut cap. 36. *Artifices venire compulsi dixerunt Moysi: Plus offert populus, quam necessarium est. Jussit ergo Moyses præconis voce cantari: Nec vir, nec mulier quidquam offerat ultra in opere Sanctuarii; sicque cessatum est a muneribus offerendis, eo quod oblata sufficerent, & superabundarent.* Esdræ *lib.* 2. *cap.* 8. item leguntur donaria collata a Populo, & Principibus in restaurationem templi, vasorum, & vestium Sacerdotalium. Item 1. *Paralip.* 29. in ædificium, & ornatum templi, & *Numer. cap.* 31. Duces, & Milites sacrant divino cultui spolia ex victoriis acquisita post devictos Madianitas; quod & præstant *Exo.* Hebræi de vasis aureis, argenteis, & vestibus pretiosis Ægyptiorum, quæ jubente Deo secum detulerant. Quæ cum grata fuerint Deo, inde sequitur, quod complaceat sibi Deus, quod consacrentur divino ejus cultui etiam ea, quæ ad profanos usus, immo idololatriæ ipsi deservierunt.

Gentiles Sacerdotes vestimentis diversis ab iis, quæ deferebantur extra templa, in suis sacrificiis usos fuisse Plinius edocet *lib.* 9. *cap.* 1., & late Gulielmus Covulius *de Relig. Romanor.* Sic præcepit Deus Moysi Exo. 29. 31. 40. *Applicabis Aaron, & filios ejus, & lotos aqua indue sacris vestibus, ut ministrent mihi.* Et per Ezech. 44. *Cum ingredientur Sacerdotes portas atrii interioris, vestibus lineis induentur, & non sanctificabunt populum in vestibus suis.* Hinc deinde jussit Ecclesia sancta, non jam ex Evangelico scripto, sed ex Christi, & Apostolorum traditione, unde horum fere contemporaneus Anacletus Papa Epist. 1. de oppress. Episc. *Episcopus secum habeat Ministros sacris indutos vestimentis*; & D. Hieron. in cap. 44. Ezech. *Habet religio divina alterum habitum in ministeria altaris, alterum usu vitaque communi.* Id reapse magis opportunum est in lege nova propter sacrificii excellentiam, ut notat Ivo Carnoten. *Epist.* 124., immo vestes illæ figuræ erant earum, quibus utuntur Sacerdotes Evangelici, sicuti testatur Origenes *homil.* 11. *in cap.* 20. *Levit.* De his plurima haberemus scribere, sed modo contenti sumus de iisdem agere, prout ad Rituale pertinent, quod earumdem benedictionem assignat, eamque recenset sub titulo: *Benedictiones ab Episcopis, vel aliis facultatem habentibus faciendæ.*

DECRETUM I. CAP., IN ORDINE CLXXXII.

Pyxis, Ostensorium, & Corporalia, quæ immediate inserviunt SS. Sacramento, debent benedici juxta formam, quæ habetur in Missali propria. S. R. C. 16. Nov. 1649. *in Janu.*

I. V*Estimenta Ecclesiastica, quibus Domino ministratur, & sacrata debent esse, & honesta*, Cap. 42. de consecr. dist. 1. cujus satis congruam D. Thomas 3. *par. q.* 83. *art.* 3. *in O* rationem exhibent: *Consecrationes adhibentur his rebus, quæ veniunt in usum hujus Sacramenti, tum propter Sacramenti reverentiam, tum ad repræsentandum effectum Sacramenti, qui ex Passione Christi provenit.* Hinc vestimentis omnibus, quæ Sacerdos induit, sacrosanctum facturus Missæ sacrificium, scilicet amictui, albæ, manipulo, stolæ, atque planetæ, ita necessariam benedictionem uno ore fatentur Auctores, ut peccati mortalis plectant Sacerdotem, qui illarum aliqua non benedicta uteretur, nisi eum excuset materiæ parvitas, puta si solum manipulum non benedictum haberet, quo in casu nonnulli eumdem damnant sola veniali culpa.

II. Lis est de cingulo, quod cum vere vestis non sit, Sylvester *verb. Missa num.* 10. ejus benedictionem a capite *vestimenta* censet non esse præceptam. In oppositum sentit Gavantus *par.* 2. *tit.* 1. *n.* 2., cui adhæret Quarti, qui *par.* 2. *tit.* 1. *sect.* 4. *dub.* 2. plures Auctores allegat, quibus nos adjungimus auctoritatem maximam Benedicti XIV. *tom.* 1. *notif.* 20., ubi affirmativam partem tamquam probabiliorem amplectitur, eamque his validis comprobat argumentis. Primo, quia etsi vestis reapse non sit, est tamen quid accessorium ad sacras vestes, quinimmo illud vestem Quarti nuncupat, saltem quoad significationem, quam non minus habet, ac vestes reliquæ; & in hoc ut minimum sensu intelligi debet, quod *epist.* 128. *ad Fabiolam* scribit Hieronymus: *Tertium genus est vestimenti, quod illi appellant Abaet, nos cingulum, vel baltheum, vel zonam possumus dicere.* Secundo, quia in Pontificali tit. *specialis benedictio cujuslibet indumenti* expresse habetur particularis benedictio cinguli. Tertio, denique allegat usum Romanæ Ecclesiæ, cui multum deferendum esse nemo dubitat. Quæ Romana praxis cum item militet de pluviali, hoc quoque benedicendum esse statuit; vestis enim sacra est, quæ ad profanos usus adhiberi non potest. Verum cum de pluviali Auctores communiter, etiam Gavantus ipse *par.* 1. *tit.* 19. *num* 3. *lit.* 1., secus ex eo sentiant, quod ejusdem usus non sit ad Missæ sacrificium, & caput *vestimenta* concorditer explicent de vestibus in ordine ad sacrificium prædictum, rem nos ita definiendam esse credimus, ut conveniens quidem sit, pluviali, quod ad sacras functiones deservit, benedictum adhibeatur, non tamen necessarium; quod si quoque dixerit de superpelliceo, quod Sacerdos præcipue induit Sacramentum ministraturus, non refragabor admodum, etsi non multum probetur a communi usu.

III. Quarti super Dalmaticas, & Tunicellas quæstionem excitat, & pro necessitate benedictionis rite ponderat, quod in iisdem ea, quæ sunt sui Ordinis, administrant proxime Diaconi, & Subdiaconi in ordine ad sacrificium ipsum; & quantum attinet ad Dalmaticas, id manifeste videtur erui ex verbis benedictionis, qua Ecclesia utitur; in ipsis enim se Ecclesia exprimit benedicere *indumenta levitica, sacerdotalis, & pontificalis gloriæ.* Equidem obstat titulus, qui præmittitur benedictionis formulæ, scilicet *Benedictio Sacerdotalium indumentorum*, sed indubie præferendus est textus ipsius formulæ, qui cum diserte meminerit etiam indumentorum Leviticorum, unde in prima oratione: *His quoque sacris vestibus Pontifices, & Sacerdotes, seu Levitæ tui induti*, diserte designat verbis tituli non esse plene insistendum, sed ita per ea designari præcise indumenta Sacerdotalia, ut inde eruatur, quid faciendum similiter sit de indumentis eorum Ministrorum, qui proxime administrant ad altaris sacrificium, Diaconorum nempe, quorum meminit ipsa benedictionis formula, & satis congruenter etiam Subdiaconorum, qui item proxime eidem assistunt sacrificio.

IV. Quorum omnium ea erit benedictionis formula, quæ a Rituali Romano assignatur *pro paramentis Sacerdotalibus*, neque necesse erit, prædicta mutetur formula, aut in ea nominentur res, quæ benedicuntur, sed ea, prout jacet, bene legi poterit; consulto enim in titulo positum credi debet to *in genere*, ut inde nempe denotaretur, eam usitandam esse pro quocumque Sacerdotali paramento, cujus rationis etiam est pluviale. De Diaconorum paramentis, quorum si non titulus, benedictionis textus meminit, dubium esse non potest, sed insuper ea ratio militat, quod ad Sacerdotalia reducantur, quatenus in illis Sacerdoti proxime administrant Diaconi; quod cum & præstent suo modo Subdiaconi, horum paramentis ex hoc titulo prædicta benedictio quadrare posse dignoscitur.

V. Altaris tobaleas benedici item debere, Rubricæ ubertim demonstrant; habet namque Missalis vigesima: *Hoc altare operiatur tribus mappis, seu tobaleis mundis, ab Episcopo, vel alio habente potestatem benedictis*; & tit. *de defect.* inter defectus collocat, *si desint mappæ ab Episcopo, vel alio habente facultatem benedictæ.* Tres debent esse istæ mappæ, & hac præcipue de causa, ut ebibere valeant Christi sanguinem, si forte per Sacerdotis negligentiam effundatur e calice, validum utique argumentum ad commonstrandam necessitatem benedictionis earum, quando etiam idipsum non comprobaret abunde propria benedictionis formula, quæ ad hunc effectum in Rituale Romanum fuit invecta.

VI. De purificatorio succedit dicere, & quia hujus propria in Rituali desideratur benedictionis formula, Suarez *disp.* 81. *sect.* 8. §. 4., Lugo *disp.* 20. *num.* 76., nonnullique alii benedictione non egere putarunt, sed verius argumentantur Quarti *par.* 2. *tit.* 1. *sect.* 3. *dub.* 5., Meratus *part.* 2. *tit.* 1. *num.* 10., Pisart, aliique communius, dum ex præcepto benedictionis tobalearum, quæ minus attingunt Eucharistiam, & nonnisi in casu uberis effusionis, inferunt præceptum benedicendi purificatorium, quod certe magis propinque sacrificio inservit, eique de facili quandoque adhærere valent aliquæ particulæ corporis, aut sanguinis Dominici ex calicis extersione, aut ablutione digitorum. At quæ formula in usu erit, cum propria in Rituali desideretur? Reponit Pisart adhibendam esse benedictionem linteaminum, mutata voce *altare*

in

in vocem *calicem* in secunda oratione. Reapse si fiat talis mutatio, benedictio quadrat casui; delectum autem propriæ, & peculiaris benedictionis Auctores ex eo repetunt, quod purificatorii usus non gaudet antiquitate plurima; ut enim observat Macrus, pro tergendo, & purificando calice inserviebat olim Subdiaconi manipulus, qui propterea linteus erat, & in Ecclesia Græca etiamnunc ad prædictum effectum usus est spongiæ, quæ perbelle adhibetur in sacrificio incruento, sicuti cruenti ipsa fuit pars, & instrumentum.

VII. Corporale in Rituali propriam habet benedictionis formulam, qua propterea benedicendum esse nemo dubitare potest, & præsertim si secum cogitet, quod dignum factum est, ut Sacratissimum Christi Corpus, unde ei advenit *Corporalis* nomen, immediate tangat; quare cap. 46. de consecr. dist. I. *Consulto omnium statuimus, ut sacrificium altaris non in serico panno, aut tincto quisquam celebrare præsumat, sed in puro linteo ab Episcopo consecrato*. Corporale majoris olim erat latitudinis, & ejusdem pars, seu extremitas a parte posteriori supra calicem elevabatur, & ad eum cooperiendum deserviebat, ut adhuc Carthusiani observant, & nonnullæ aliæ Ecclesiæ, quarum meminit Meratus *part. 2. tit. 1. num.* 11. Ad periculi cautelam apud Romanos introductum fuit exiguum corporale aliud ad contegendum calicem, quod a palliando dictum est *palla*, vocant alii *Animetta*, quia quasi anima includi, & conservari solet in corporali plicato, cujus tamquam pars etiamnunc benedictione corporalis rite benedicitur, & nec dubito consonanter ad præsens Decretum, quod in præscribenda benedictione Corporalis, fortasse usum est plurali nomine *Corporalia*, ut insimul includeret pallam, seu ejusmodi corporale exiguum.

VIII. Benedictionem *Tabernaculi, seu vasculi pro Sacrosancta Eucharistia conservanda* Rituale assignare pergit, & eam Baruffaldus *tit. 68.* tum tabernaculo ligneo, tum pyxidi adhibendam esse censet. Tabernaculo quidem, quia id cautum est in Concilio Prov. Mediol. 6., pyxidi autem, quia immediate inservit Christi Corpori. De benedictione tabernaculi nullibi loquuntur Rubricæ Romanæ, & ideo eam non putamus in universali præcepto, secus vero est de benedictione pyxidis, quæ venit nomine *vasis mundi*, cujus meminit Rubrica Missalis II. *num.* 3. ad locandas in eo sacras particulas, & diserte illud exigit, quod sit *benedictum*, uti & idipsum postulat adducta immediati contactus ratio, ob quam benedictionem corporali nos ipsi necessariam fecimus. Pro benedicenda pyxide in usu erit, quam assignat, Ritualis formula; pyxis enim est *vasculum pro Sacrosancta Eucharistia conservanda*, unde si eidem convenit Benedictionis titulus, convenire indubie debet ipsa formula, seu benedictio, & maxime cum & benedictionis textus teneat *vasculum*, quod nomen quidem bene pyxidi competit, non tabernaculo ligneo; & hæc est causa, ob quam præsens Decretum nedum pyxidem benedicendam esse mandat, sed insuper *juxta formam, quæ habetur in Missali propria*.

IX. Verum si res ita stet, qua formula benedicendum erit tabernaculum? Jam diximus tabernaculo benedictionem nullam ex universali præcepto adhiberi, unde quid mirum, si pro eo deest propria benedictionis formula? Dices: Formula, de qua dicebamus, inscribitur *Tabernaculi seu vasculi*, ergo quid vetare potest, quod etiam pro tabernaculo adhiberi valeat? Ita quidem, sed obstat benedictionis textus, cujus oratio tenet *vasculum*, quale nomen tabernaculo ligneo nullatenus quadrare posse videtur. Ego crederem, quod titulus huic benedictionis præfixus, qui cantat *Benedictio Tabernaculi, seu vasculi*, nomine *vasculi* pyxidem, & nomine *tabernaculi*, ostensorium significare voluerit, quemadmodum Rituale ipsum *tit.* 80. §. 2. ostensorium *tabernaculum* nuncupat, & in sequenti §. 3. habet *ostensorium, seu tabernaculum*. Ubi tamen usus est, vel municipalis lex, ut tabernaculum ligneum consecrare placeat, eamdem quidem formulam adhibendam esse ex Auctoribus nonnulli statuunt, sed in benedictionis textu to *vasculum* mutato in *tabernaculum*, ut rei quæ benedicitur, verba quadrent. Quam tamen formulam si quis, prout jacet, adhiberi posse contenderet, talis ego non sum, qui sævum velim instituere jurgium, probe conscius, quod nomen *vasculi* latiori modo fortasse convenire potest tabernaculo, quatenus in se continet Christi Corpus.

X. Quæ diximus de pyxide, quisque videt æque currere de capsula illa argentea, aut quocumque alio instrumento, in quo sacræ particulæ collocari solent pro earum asportatione ad infirmos, pluvio, difficili, aut nocturno tempore. Id rite præsens extendit sanctio ad ostensorium, quod propterea, & benedicendum esse mandat, & juxta Missalis formulam, quæ eadem ipsa est, quam pro pyxide adhiberi debere diximus. Ab ostendendo Sacramentum dicitur *ostensorium* instrumentum illud, quo nunc communiter sacra publice exponi solet Eucharistia; & reapse est instrumentum ad rem magis aptum, & præferendum quibuscumque aliis, quibus utebatur antiquitas. Quæ licet ita sint, adhuc pro expositione Sacramenti alio Ecclesiæ pro libito uti possunt decenti vase; & hæc est causa, ob quam Instructio Clementina §. 5. Sacramentum exponendum esse dixit in ostensorio, *a custodia*, cujus nomen etsi communiter applicetur ciborio, aut tabernaculo, in quo conservatur Sacra Eucharistia, cum tamen a *custodiendo* derivet, ex se ampliorem habet significationem, & natum aptum est accipi pro quocumque, in quo aliquid custoditur, vel asservatur.

XI. *Custodia* itaque nomine, ad nostram quod rem attinet, veniunt etiam instrumenta illa, quibus olim SS. Sacramentum exponi, & processionaliter deferri solebat, quorum adhuc aliqua in usu sunt apud nonnullas Ecclesias. *Turris* meminit Gregorius Turonensis *lib. 1. de glor. mart.*, & erat vas in figura turris formatum: *Acceptaque turre diaconus, in qua misterium Dominici corporis habebatur, ferre cœpit ad ostium, ingressusque templum, ut eam altari superponeret, elapsa de manu ejus ferebatur in aera*. Fere consimile est instrumentum illud, quo insigniri solet imago S. Claræ Assisiensis, quæ Saracenis Monasterium invadere conantibus, ad ejus portam afferri voluit SS. Sacramentum, quod Saracenorum plurimos fugavit, ceteros, qui murum ascenderant, captos oculis, præcipitas ad terram dejecit. Equidem Surius Sacramentum ad portam allatum fuisse asserit, clausum *in capsa argentea intra ebur inclusa*, sed cum hæc perscrutari nostri non sit instituti, nos modo contenti sumus dicere, quod in quocumque vase, aut instrumento Sacramentum exponatur, circumgestetur, aut collocetur, benedictum illud esse debet, & benedictionis formula, de qua Decretum loquitur. De tabernaculo autem, seu throno, in quo ostensorium collocatur, idipsum dicito, quod tradidimus de altaris tabernaculo.

XII. Bursa, intra quam recluditur corporale, in Ecclesia antiqui usus non est, a Concilio namque Rhemensi *cap.* 5. corporale in libro conservari ordinatur, propter tamen periculum in terram cadendi postmodum decens visum est, ut in bursam imponeretur. Velum quo cooperitur calix, plurima gaudet antiquitatis laude, unde Can. Apost. 72. *Velum sanctificatum nemo amplius in suum usum convertat*. Quia *sanctificatum* dicitur; hinc eruit Gavantus *par. 2. tit. 1. lit. u.*, quod fuerit solitum benedici, non quidem benedictione particulari, atque seorsim, sed conjunctim cum aliis vestibus, & Sacerdotalibus paramentis. Quod id fiat, non potest non esse laudabile, sed cum ejusdem nullus sit usus in actione Sacrificii, necessarium esse non potest, unde & in Rituali nedum deest propria benedictionis formula, sed neque ulla habetur, quæ eidem possit aptari. Idem dicito de Bursa, & velo pyxidis.

DECRETUM II. CAP. IN ORD. CLXXXII.

Abbates, & alii Prælati Regulares non possunt benedicere paramenta Ecclesiarum, non sibi subditarum. S. R. C. 24. Aug. 1609. *in Cremon.*

I. Benedictiones, de quibus egimus in præcedenti Decreto, titulus, qui iisdem præfertur, scilicet *Benedictiones, ab Episcopis, vel aliis facultatem habentibus facienda*, a quoquam simplici Sacerdote, aut Parocho fieri non posse abunde demonstrat, & titulo conformes sunt, quas allegavimus, Missalis Rubricæ, quæ easdem benedictiones committunt *Episcopo, vel alteri habenti potestatem*. De Episcopo, de quo expresse mentio instituitur, dubium esse non potest, unde & Innocentius III. *lib. 1. de myst. Missæ cap.* 9. inter cetera, quæ jure ordinario Episcopis competunt, recenset *vestes, & vasa consecrare*. An possit Episcopus hanc facultatem simplici Sacerdoti delegare, solum itaque superest dubium, quod communiter Auctores negative resolvunt, ea ducti præsertim ratione, quod prædicta facultas non spectat ad potestatem jurisdictionis, quæ est delegabilis, sed ad potestatem ordinis, quæ delegari non potest. Refert Gavantus *par. 4. tit. 19. num.* 23., quod S. R. C. sæpius requisita ab Episcopis insignioribus, & S. R. E. Cardinalibus, ejusdemque Congregationis Præfectis, justis de causis apud proprias Ecclesias non residentibus, pro facultate subdelegandi, hanc pluribus concessit, aliquando limitando personas in dignitate constitutas 24. *Nov.* 1615., aliquando tempus ad sex menses 14. *Martii* 1616., & sæpius tandem sine limitatione 2. *Martii* 1619.; quodnam autem pro parte negativa validius argumentum?

II. Quarti *par. 2. tit. 1. sect. 4. dub.* 3., aliique nonnulli subdelegandi facultatem in Episcopis nihilominus tueri conantur, sed prævaleat auctoritas, atque exemplum Benedicti XIV., qui dum Bononiensi Ecclesiæ præesset, licet probe nosset Auctorum sententias, atque rationum momenta, quibus illæ innituntur, adhuc pro prædicta facultate apud Sacram Congregationem supplicandum esse censuit, ut ipsemet aperte fatetur to. 1. *notif.* 20. Promamus ejus verba: *Per uscire da questo laberinto, ed avendo per lo spazio di più di vent' anni assistito alla Sacra Congregazione de' Riti, ed intese centinaja di suppliche de' Vescovi, che ad essa ricorrevano per avere la facoltà di suddelegare semplici Sacerdoti per la benedizione delle Sacre vesti, nella quale non si richiede la Sacra unzione, abbiamo ad essa essibite le nostre suppliche, e fatto il giorno* 17. *di Gennajo di quest' anno medesimo abbiamo ottenuto un' ampla facoltà, che dura per lo spazio di anni cinque, prorogabile ad altro tempo per nuova grazia*.

III. Num ultra Episcopos adsint alii, qui habeant benedicendi facultatem, modo pergimus perscrutari, & nobis illico occurrunt Prælati omnes Regulares, scilicet Generales, Provinciales, Guardiani, Priores, aliique quilibet superiores locales, quocumque nomine appellentur, qui ex amplissimis privilegiis Joan. XXII., Sixti IV., Innoc. VIII., Eugenii IV., Julii II., Pauli III., Gregorii XIII., Leonis X., aliorumque Summorum Pontificum assecuti inveniuntur facultatem benedicendi nedum vestes, & alia ornamenta Ecclesiastica, sed etiam corporalia, & alia omnia, in quibus non intervenit Chrismatis unctio, cujus rationis sunt benedictiones omnes, quarum meminimus in præcedenti Decreto. In absentia

Prioris eadem facultate gaudent Vicarii, atque quicumque alii, quibus cedit principale regimen in Monasterio, quemadmodum late concessit laudatus Innocentius VIII. Prælati denique Regulares præ Episcopis id habent præcipuum, quod prædictam facultatem subdelegare valent inferioribus Sacerdotibus Regularibus, & solum inter Doctores quæstio est, num delegatio fieri debeat in Capitulis generalibus, sicuti Leo X. in Const. *Religionis suadet honestas* 3. Febr. 1514. videtur exigere, aut per singulas vices, ut contendit Bordonus *to.* 1. *variar. res.* 17. *q.* 1., vel sufficiat una vice eamdem facere pro omnibus, qualis fortasse usus est apud inclytum Prædicatorum Ordinem.

IV. Quam benedicendi ut supra facultatem Regularibus Prælatis neque productum contendit Decretum, neque sequens, quod erit 3. cap. in ord. 184. *Prælati Episcopis inferiores Ecclesiasticam supellectilem pro servitio dumtaxat suarum Ecclesiarum, vel Monasteriorum benedicere valent.* S. R. C. coram Alex. VII. 27. Sept. 1659. Utrumque namque in eo convenit, quod Prælati Regulares benedicere possunt paramenta pro servitio suarum Ecclesiarum, & Monasteriorum, non tamen Ecclesiarum alienarum. Cassinenses Monachi conquesti sunt, & contra hæc reclamarunt Decreta, per ea contendentes sibi abripi usum privilegiorum Apostolicorum, quibus suffulti sunt super benedictione sacræ supellectilis, etiam pro servitio Ecclesiarum alienarum, & non sibi subditarum, quemadmodum & potior sentit Auctorum portio, quos citat, & sequitur Diana *part.* 3. *tract.* 2. *resol.* 13., licet non desint aliqui, præcipue ex novissimis, qui illos caute legendos esse monent, & prædictis adhærendum esse Decretis. Verum cum Sacra Congregatio in laudatis Decretis privilegiis Apostolicis non intenderit derogare, sed eorum dumtaxat eim aperire, & sensum, edidit Decretum quoddam (erit 4. cap. in ord. 185.) in quo admodum scite definit exhiberi Apostolicum indultum, & interim abstineri a prædicta benedictione: *Ad paragraphum decimum octavum, quo vetita est Abbatibus benedictio sacræ supellectilis pro usu alienarum Ecclesiarum, asserentibus Monachis, etiam pro aliena Ecclesia ex Apostolico indulto eis licitum esse Ecclesiasticam supellectilem benedicere, Sacra Congregatio mandavit exhiberi indultum authenticum ex Archivo Apostolico desumptum, ac interim abstineri.* S. R. C. coram Alex. VII. 20. Julii 1670.

V. Equidem pleraque ex Apostolicis diplomatibus ad benedictionem pro usu propriarum Ecclesiarum manent restricta, sed nec desunt liberaliora, cujusmodi est illud Innocentii VIII. quod Congregationi S. Justinæ anno 1487. legitur factum: *Ut videlicet Priores dicti Ordinis, & Vicarii in absentia Prioris, & quilibet habens principale regimen cujuscumque Monasterii, possint benedicere corporalia, vestimenta, ceteraque ornamenta Ecclesiastica, ad cultum divinum pertinentia, tam sui Monasterii, quam etiam undecumque sint.* Idem Innocentius quinto idus Aprilis 1489. Joanni Abbati Cisterciensi, ac aliis quatuor Coabbatibus indulsisse refertur, *ut iidem, ac successores eorum de cetero perpetuis futuris temporibus prædicta, & quæcumque alia vestimenta, ac ornamenta Ecclesiastica in locis, & domibus dicti Ordinis benedicere, tam de Ordine, quam si ad eos aliunde nonnunquam deferantur, libere, & licite possint.* Quæ cum per amplissimas communicationis Bullas reliquis Regularibus Ordinibus facta sint communia, & per immemorabilem praxim in viridi observantia retenta, talia videntur Tamburino *de jur. Abb. to.* 1. *disp.* 22., quæ stare possint immota non obstantibus Congregationum Decretis, quæ postmodum non derogando, sed tantummodo declarando sine contrariæ consuetudinis proscriptione prodiere.

VI. Quoniam tamen quæstionem, cujus decisionem Sacra Congregatio sibi reservat definire nostrum esse non potest, nos ponderare sumimus paramenta, quorum benedictionem in prioribus Decretis Sacra Congregatio Regularibus inhibet, & in posteriori suspendit. Sunt autem, quæ deserviunt *pro usu alienarum Ecclesiarum*, idest *non sibi subditarum*, ut exponit secundum Decretum capitis, & insimul nos docet, quod Abbates, aliique Prælati Regulares non solum possunt benedicere sacram supellectilem Ecclesiæ, quam iidem inhabitant, sed etiam Ecclesiarum omnium, quæ iisdem manent subjectæ, sive in eadem Diœcesi, seu in aliena sint constitutæ, unde oratoriorum omnium, seu Ecclesiarum adnexarum, accessoriarum, & dependentium, quinimmo & Monialium, vel Tertiariarum, quæ sub sua, & ordinis jurisdictione quiescunt. Hujus tamen rationis esse non potest supellex illarum Ecclesiarum, quæ intra limites Parochiæ, quoties Regularis Ecclesia est simul Parochialis, sitæ sunt, quia illæ non obediunt Ecclesiæ Regulari, qua Regulari, sed qua Parochiali, sub qua ratione etiam Ecclesia ipsa Regularis Episcoporum regimini subest in iis, quæ ad Parochiam pertinent, licet postea putemus, quod nihilominus Prælatus Regularis benedicere valeat paramenta suæ Ecclesiæ Parochialis simul & Regularis, etiamsi a solo Parocho deberent adhiberi, ob jurisdictionem quamdam, quæ super ipsam Ecclesiam, & Regularem Parochum Prælato Regulari competit.

VII. An ultra Prælatos Regulares adsint alii, qui ad prædictam benedictionem procedere valeant, decisio pendet ex privilegiis Apostolicis, si quæ concessa reperiuntur; quare sua quisque privilegia consulere poterit, dum nos monere pergimus Prothonotarios, quod ipsis facultas ejusmodi minime convenit, nisi expressa, & specialiter per Sedem Apostolicam, aut Sacram Congregationem fuerit indultum, quemadmodum sequens definit Decretum, quod erit 5. cap. in ord. 168. *Prothonotarii sine speciali Sedis Apostolicæ, seu Sacræ Congregationis licentia, nulla possunt benedicere vasa, paramenta, seu ornamenta Ecclesiastica.* S. R. C. 16. Julii 1627. Quomodo autem vigore privilegiorum Apostolicorum, vel licentiæ Sacræ Congregationis fieri unquam valeat præfata benedicendi facultas, quam ratione Ordinis Episcopis convenire nos diximus, agitari posset quæstio, quæ ceteroquin facile dissolvitur dicendo, quod ea quidem, quæ ex se competunt Episcopali Ordini, uti est chrisma facere, per indultum neque Apostolicum possunt aliis communia fieri; secus vero ea, quæ eidem dumtaxat competunt ex Ecclesiæ institutione, cujusmodi sunt benedictiones, de quibus agimus.

DECRETUM VI. CAP. IN ORD. CLXXXVII.

Prælati Episcopis inferiores aliqua Pontificalia extra loca ipsis subjecta, vel pro servitio alienæ Ecclesiæ, aut in subditos pariter alienos etiam de licentia Ordinariorum, exercere non possunt, puta Campanarum benedictiones, calicum, & similium, in quibus sacra adhibetur unctio, necnon Minorum Ordinum collationes. S. R. C. coram Alex. VII. 27. Sept. 1659.

I. QUamplurium est Auctorum sententia, non licere Abbatibus consecrationem ullam eorum efficere, in quibus requiritur Chrismatis unctio, & approbata videtur per Sacram Congregationem Concilii, quæ teste Suarez *de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 30., declarasse refertur, quod *Abbas, qui est benedictus; vel qui ex privilegio Sedis Apostolicæ habet, ut exercere possit, ac si esset benedictus, potest omnia sacra benedicere, illis exceptis in quibus unctio requiritur.* Durus visus est sermo iste Monachis Cassinensibus, qui propterea suorum privilegiorum compendio facto apud eamdem Congregationem supplicarunt declarari, supradictum Decretum haudquaquam comprehendere Abbates Regulares privilegiatos, sed tantum Abbates sæculares benedictos, qui particularibus privilegiis non persruuntur, sed solum habent, quod illis jus commune concedit. Reapse sequens prodiit Decretum: *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, declaravit decisionem a se alias editam, quod Abbates utcumque benedicti, benedicere non possunt ea, in quibus unctio requiritur, non obstare, quo minus iidem munus prædictæ benedictionis, quoad ea, in quibus unctio requiritur, impendere queant, si specialibus Sedis Apostolicæ privilegiis, quibus idem Concilium nequaquam derogat, muniti fuerint. Datum die* 10. *Sept.* 1614.

II. Dubium itaque nullum est, quod etiam eorum, quibus sacra adhibetur unctio, benedictioni incumbere valent Abbates Regulares, quorum privilegia hac in re haudquaquam participantur a Prælatis aliarum Religionum, quæ Pontificalium usum non habent. Facultatem ejusmodi in iisdem Abbatibus præsens supponit Decretum, quod propterea dumtaxat definit, quod *Pontificalia exercere non possunt extra loca ipsis subjecta.* Communia id est Episcopis, quibus sub pœna suspensionis a Tridentino *sess.* 6. *de Reform. cap.* 5. districte inhibetur, ne cujusvis prætextu privilegii Pontificalia in aliena Diœcesi exercere præsumant, & id ad præcavendum præjudicium, quod alias obveniret Episcopo loci, cujus propterea si habeatur licentia, nihil est, quod impediat, quo minus ab Episcopis in aliena Diœcesi Pontificalia exerceantur, unde subdit Tridentinum: *Nisi de Ordinarii loci expressa licentia.* Loca, quæ Abbatibus Regularibus parent, instar eorum Diœcesis se habent, & ideo intra illa item quidem Abbates Pontificalia valent exercere, non extra, quia hoc ipso invaderent jurisdictionem Episcopi loci, & huic præjudicium inferrent. At quid, si habeatur licentia Episcopi? Tunc abest præjudicium alterius, seu Ordinarii, & ideo ex hac parte possent Abbates Regulares Pontificalia exercere, quemadmodum in simili dicebamus de Episcopis; sed nihilominus prædictis Abbatibus id licitum esse non potest speciali alia de causa, quam post pauca dare reservamus.

III. *Vel pro servitio alienæ Ecclesiæ*, & per hæc verba nos monet Decretum, quod Abbates Regulares, etiam in propriis Ecclesiis, Pontificalia exercere prohibentur, si quæ mediis Pontificalibus peraguntur, puta benedictiones Campanarum debeant deservire ad usum alienarum Ecclesiarum; quod idem est, ac dicere, quod iisdem Abbatibus dumtaxat sit licitum benedictiones Pontificales agere pro servitio suarum Ecclesiarum instar eorum, quæ dedimus in præcedenti Decreto. Fallor, si non sit ex Monachalibus Ordinibus, qui similiter conqueratur, quasi ipsis hinc abripiatur usus Apostolicorum privilegiorum, quæ sibi concessa sunt super benedictionibus ejusmodi, etiam pro servitio alienarum Ecclesiarum. Equidem apud Auctores non semel legi Apostolica indulta valde speciosa; sed quoniam talis ego non sum, qui possim ea auctoritative examinare, idcirco ad tramites præcedentis Decreti, cujus dispositio etiam pro præsenti casu videtur procedere, eosdem Abbates solummodo consulere possum, ut privilegia sua apud Sacram Congregationem adhibeant, & interim ab eorum usu pro servitio alienarum studeant abstinere.

IV. *Aut in subditos pariter alienos*, quare Abbates Regulares possunt quidem minores Ordines suis subditis conferre non autem alienis, tametsi forent Regulares alterius Ordinis. Quod sanctio subdit, scilicet *etiam de licentia Ordinariorum*, magis dignum est, serio notetur, quia, cum interve-

niente

niente licentia respectivi Ordinarii, hujus præjudicium omnino tollatur, videtur quælibet cessare inhibitionis causa, & ideo non est, quod vetet, unum Episcoporum conferre Ordines subditis alterius, dummodo hujus licentia habeatur. Verum huc spectat, quam dicebamus, specialis causa, & est quia privilegia Abbatum restricta sunt, & limitata *ad Pontificalia intra loca ipsis subjecta, in servitium propriarum Ecclesiarum, & in beneficium Regularium iisdem subditorum*, & ideo Ordinariorum consensus efficere minime potest, ut Abbatum auctoritas extendatur ultra limites iisdem ab Apostolica Sede præfinitos ad differentiam Episcoporum, qui cum id juris ab Ordine habeant, in exercitio impediri non possunt nisi a præjudicio, quod inde sequitur loci Ordinario, quo consentiente cum quodvis e medio tollatur præjudicium, idcirco illi possunt valide, & licite prædicta Pontificalia exercere.

V. *Puta Campanarum benedictionis, calicum & similium, in quibus Sacra adhibetur unctio, necnon Minorum Ordinum collationes*, & per hæc verba exemplificat Sanctio Pontificalia, quæ neque de Ordinariorum consensu ab Abbatibus Regularibus in servitium alienarum Ecclesiarum, aut pro non sibi subditis, exercere non possunt. Hanc ad rem operæ pretium est recolere, quæ scribit Fagnanus *in cap. Aqua num. 8. ad 20. de Consec. Eccl. vel Alt.*, ubi iterato statutum invenitur, quod Abbates non possunt minores ordines alienis subditis conferre, etiamsi quoad sæculares a proprio Episcopo per dimissoriales litteras ad eos destinarentur, & quoad Regulares ultra dimissoriales litteras haberetur licentia Ordinarii loci, quem inhabitant. Quod autem statutum ibi est de ordinibus minoribus, juxta superius data Decreta extendendum venit ad benedictiones, in quibus Sacra intervenit unctio, & Benedictus XIV. etiam protendit ad benedictionem paramentorum, cum non minus eadem Decreta facultatem restringant ad benedictionem paramentorum, quæ deserviunt ad usum suarum Ecclesiarum.

VI. Verum dummodo paramenta deserviant ad usum suarum respective Ecclesiarum, & eorum benedictio fiat sine Pontificalibus, & absque solemnitate, sed privatim, & sine strepitu, ego crederem etiam absque licentia Ordinarii loci in aliena Diœcesi ab Episcopis, & extra loca sibi subjecta a Prælatis Regularibus benedici illa posse; quantum enim ad Episcopos id erui videtur ex communi illa sententia, quæ putat jurisdictionem non contentiosam privatim, & absque strepitu in proprium subditum exerceri posse, etiam extra proprium territorium; & multo magis ex sententia illorum, qui affirmant posse Episcopum in aliena Diœcesi absque licentia conferre suis subditis primam tonsuram, quia hic actus, quamvis Episcopalis, exerceri solet, & potest sine pontificalibus, seu insignibus Episcopalibus. Hæc quisque videt favorabilia item esse Prælatis Regularibus, præsertim quia laudata quidem Decreta dum loquuntur de Pontificalibus, hæc restringunt intra loca ipsis subjecta, non vero, quando disponunt de benedictione paramentorum; sed contenta sunt, quod prædicta paramenta sint ex iis, quæ ad usum suarum Ecclesiarum, & monasteriorum debeant deservire. Ex Apostolicis privilegiis ipsis, quæ super benedictionem paramentorum Prælatis Regularibus potestatem faciunt, unum, dumtaxat est, nempe Innocentii VIII., quod teneat restrictivam *In locis, & domibus dicti ordinis*, cetera cuncta absolute loquuntur, unde dummodo prædicta benedictio fit de paramentis ad usum propriarum Ecclesiarum, & fiat privatim, quo in casu abest præjudicium quodlibet Ordinarii, videre non est, etiam extra loca ipsis subjecta attentari non possit.

VII. Benedictio, & consecratio etsi plerumque promiscue accipiantur, reapse tamen inter se differunt, nam in consecratione semper intervenit Chrismatis unctio, ad benedictionem vero sufficiunt solæ preces cum aspersione aquæ benedictæ; quare benedictio paramentorum etiam inferioribus Sacerdotibus est delegabilis, uti superius nos diximus, secus consecratio, quemadmodum firmat Benedictus XIV. *cit. notif.* 20. Benedictio autem respective & consecratio nedum adhibenda est paramentis, & sacris vasculis, dum hæc de novo efformata, ad usum sacrum debent primo deservire, sed etiam quando benedictione, vel consecratione qualibet de causa deperdita, de novo ad sacrum usum debent adhiberi; quare necessarium redditur examinare, quandonam utraque censeatur deperdi.

VIII. Pro vestimentis hæc communiter traditur regula, ut in iisdem conservetur benedictio semel accepta, etiamsi laventur, quamdiu ipsa retinent eamdem formam, seu figuram, sub qua benedicta fuerunt, & sunt apta ad divinum ministerium; e contra si ita dissolvantur, ut eam formam mutent, & sacro ministerio, cui sunt destinata, reddantur inepta, deperdunt quoque benedictionem, ut colligitur ex cap. *Quod in dubiis*; & hæc ratio suadet, quia pereunte subjecto, necesse est pereat forma illi inhærens. Quod si vestes paulatim reficiantur, & assuantur, etiam adjecta parte non benedicta, tunc cum eadem vestis moraliter censeatur manere, nec benedictio deperit, & pars adjecta tamquam quid accessorium sequitur naturam sui principalis. Quod si uno ictu addatur pars, quæ sit major parte benedicta, tunc deperditur benedictio, majori parte ad se minorem trahente.

IX. Si ex una veste fiat altera, cum tunc mutetur figura, etiam benedictio deperit, uti si ex alba fierent plures amictus, vel ex pluribus amictibus alba, aut ex pluribus manipulis stola. Idipsum est, si ex planeta, aut stola fieret unus, vel plures manipuli, solo excepto casu, in quo stola non scindatur, sed solum plicetur, & immutata ita aptetur, ut deservire valeat ad usum manipuli. Non refert autem, quod tunc non usurpetur ad ministerium, pro quo fuit benedicta, quia una, & eadem benedictio communis est vestimentis omnibus. Si cingulum rumpatur, & remaneat altera pars sufficiens ad cingendum, hæc adhiberi potest, nec nova indiget benedictione, etsi ad majorem commoditatem ei adnectatur pars altera. Quod si neutra pars per se sufficiens sit ad cingendum, nonnulli censent benedictionem nequaquam deperdi, sed innodari posse, & sic adhiberi ut prius; probabilius tamen sentire videntur, qui benedictionem deperdi arbitrantur.

X. Quoties patena, & calix ita franguntur, ut inepta maneant suo ministerio, secundum omnes deperit consecratio. An autem etiam, quando per usum amittitur inauratio, affirmat Paludanus, quia tollitur subjectum immediatum consecrationis, cum unctio solum attingat extremam illam superficiem, quæ consistit in auro superposito. Negant communiter alii, quia id, quod consecratur, est totus calix simpliciter, & similiter patena; quamvis enim unctio physice attingat solam superficiem, totus tamen calix censetur moraliter ungi, & consecrari. Hæc sane ratio est item valida ad tuendam sententiam Dianæ, qui *par. 2. tract. 1. Miscell. res. 3.* putat calicem non amittere consecrationem. Si namque non deperit consecratio calicis, etsi per usum deperdatur aurum, quod immediate unctum fuit, sed adhuc totus calix censetur consecratus, quidni similiter erit, etsi novum addatur aurum? & reapse sicuti quando Ecclesia paulatim reficitur, Ecclesia retinet consecrationem, & pars noviter adjecta censetur consecrata hoc ipso, quod consecratæ majori alteri parti additur, ita per hoc quod aurum additur calici consecrato, censendum est consecratum, majori parte trahente ad se minorem.

XI. Verum communior sententia, cui frequentior praxis adhæret, per novam inaurationem censet calicem execrari, & nova consecratione indigere, quia consecratio præcipue fit ob contactum Corporis, & sanguinis Christi; unde cum superficies illa auri, quæ attingit Christi Corpus, non adfuerit consecrationis tempore, ex hoc capite consecrata esse non potest, immo neque talis censeri potest, quia addita fuerit calici consecrato, quia principale in hoc casu non debet æstimari ex majori quantitate materiæ, sed ex usu rei consecratæ, adeoque ex superficie auri, quæ proxime tangit Christi sanguinem, & cum sit profana, tamquam pars principalis trahit ad se partem minus principalem, & profanum totum reddit calicem. Hæc fortasse ratio tanta non est, ut novæ consecrationis necessitatem invehat, sed quæ petitur ex immediato contactu, consultius saltem fore indicat, quod nova adhibeatur consecratio: Idipsum dicito de pyxide quoad benedictionem, cum ab ejusdem unctione Romanus usus abstineat.

XII. Si cuppa a calice separetur, nonnulli volunt consecrationem amitti, quia sic non est vas aptum ad sacrificium; negant alii, quia consecratio cadit in solam cuppam; & denique Quarti distinguit, & si separatio facta est per fractionem, tunc sicuti calix eget nova junctura, & nova artificiali forma, quam deperdidit, ita, ait ipse, nova indiget consecratione; secus vero, si separatio contingat sine fractione, eo quod scilicet calix tornatilis est, tunc enim simpliciter non amittitur forma artificialis, vel figura, nec opus est nova junctura, vel artificio. Addit postea, quod modo non immutetur forma, calix consecrationem non deperdit, etsi eidem aliqui infligantur ictus a fabro, vel alio; cum enim adest rationabilis causa, puta ad reficiendum, vel aptandum, etiam sacra ipsa vasa a laicis contingi possunt, neque per ejusmodi contactum, vel percussionem execrantur.

XIII. Si quis celebret in calice, & patena non consecratis, hoc ipso consecrata fieri, Peyrinus, aliique sentiunt ob contactum corporis, & sanguinis Christi, qui majorem habet sanctificandi vim, quam unctio chrismatis, & idipsum edocent de corporalibus, mappis, & vestibus Sacerdotalibus non benedictis. Addunt, quod Ecclesia polluta non eget alia reconciliatione, si quis in ea celebraverit, ergo a pari si quis celebret in calice, vel patena non consecratis, hæc non indigent alia consecratione, vel benedictione. Lugus *de Euch. disp. 20. num. 91.*, aliique frequentiores id prorsus negant, quia ea, quæ pendent ex institutione Ecclesiæ, & ab Ecclesia alligata sunt huic causæ, & non alteri, non possunt suppleri alio rito ab eo, quem Ecclesia determinavit, aut haberi ab alia diversa causa ab illa, cui eadem Ecclesia prædictum alligavit effectum; quare cum pro consecratione sacrorum vasorum, & benedictione paramentorum Ecclesia instituerit certos, & determinatos ritus, & verba per determinatas personas adhibenda, non adhibito tali ritu, & tali forma verborum per idoneam personam, numquam remanent vasa consecrata, nec paramenta benedicta. Hinc ad primum argumentum reponunt, quod etsi Sacramentum Eucharistiæ sit dignissimum, non habet tamen alios effectus, quam quos illi Christus attribuit, non eos, qui ex libera institutione Ecclesiæ ab alia causa dependent; quare quamvis insigniti sacro ordine, vel etiam prima tonsura, gaudeant privilegio fori, & canonis, non tamen qui recipiunt Sacramentum Eucharistiæ, licet sit dignius Sacramento Ordinis. Ad 2. dato antecedenti negant consequentiam, quia plus requiritur ad consecrationem inducendam in materiam profanam, quam ad purgandam materiam jam consecratam; & quidem nemo est, qui templa nondum consecrata, per Missas in eis dictas consecrari censeat, alioquin omnia oratoria manerent consecrata, postquam in eis celebratum est.

DECRE-

DECRETUM VII. CAP. IN ORD. CLXXXVIII.

Cruces altarium, seu Processionum non sunt benedicendæ de præcepto, potest tamen simplex Sacerdos eas benedicere privatim, & non solemniter. S. R. C. 12. Jul. 1704. *in una urbis.*

I. CRux, ut alias diximus, ex iis altaris ornamentis est, quæ necessario exiguntur, sacrosancti sacrificii tempore, & tamquam vexillum præfertur in processionibus ad designandum, quod qui sub iisdem incedunt, nomen dedere Christo crucifixo, & sub ejus signis militant. Cruces ejusmodi, & quascumque alias, atque sanctorum imagines, præsertim quæ in templis publicæ venerationi ad altaria exponuntur, necessario benedicendas esse tuetur Monacellus *to. 4. ad 2. to. tit. 16. for. 2. n.* 330., ubi id probat tum ex Ritualis Rubrica, & Pontificali libro, in quibus propterea assignantur earumdem benedicendarum preces, & formulæ; tum quia cum compositæ sint ex re profana, scilicet ex ligno, aut quavis alia materia, indigent benedictione, per quam acquirant esse sacrum. Monacellum sequitur Baruffaldus tit. 68., *&* 69., id confirmans ex Concil. Med. Prov. 4. par. 1., in quo statuit S. Carolus: *Cruces, & sanctorum imagines, solemniter, & statutis precibus, & Ecclesiæ ritu benedicantur.*

II. Congruam, non necessariam benedictionem faciunt Pignatellus to. 9. *consult.* 89. & Quarti *num.* 321. quorum opinio cum per præsens Decretum approbata maneat, in omnino solido reperitur statu. Congrua erit itaque, ut per eam sacretur etiam materia, ex qua crux, vel imago constat, non necessaria vero, quia ipsa non est, in qua sistit cultus, sed omnino transit in prothotypum, seu figuratum. Hinc constat, Ritualis Rubricam, & Pontificalem librum non præceptum facere, cujus nec ullum reperitur in Missali, ubi agitur de cruce altaris, sed solum assignare benedictionis formulam, quam admodum congruit adhiberi crucibus novis, ac sanctorum imaginibus, quæ publicæ adorationi exponuntur.

III. Nos item aliud sanctio docet, nimirum non quamcumque benedictionem novarum crucum, vel sacratum imaginum reservatam esse, sed dumtaxat solemnem, quæ scilicet fit in Pontificalibus, aut si sine Pontificalibus, publice cum solemnitate, vel concursu populi, non autem privatam, quam etiam a simplici Sacerdote Decretum fieri posse statuit. Hinc intellectum recipit, & expositionem Rituale Romanum, dum inter benedictiones faciendas *ab Episcopis, vel aliis facultatem habentibus* idem Rituale, connumerat benedictionem tum novarum crucum, tum sacratum imaginum, ita ut sermo in eo fit de benedictione solemni, non autem privata; & hoc pacto intelligenda quoque sunt Apostolica privilegia, quæ Tamburinus *de iur. Abb.* to. 2. *disput.* 20. *q.* 5. e Julio II. & Paulo III. Prælatis Regularibus facta recenset super facultate benedicendi cruces, & sanctorum imagines; pro harum enim privata benedictione, quæ a simplici Sacerdote fieri potest, incassum produxissent favorabilia præfacta indulta, sine quibus æque bene ad eam procedere poterant.

IV. Benedicendarum crucum duplex in Rituali habetur formula, & Baruffaldus edocet, quod prima adhiberi debet nudis crucibus sine imagine Jesu Christi, quales in viis publicis, & in cœmeteriis collocari solent; vel circumgestari in processione a Cappuccinis, vel Confratriis, præcipue publicæ pœnitentiæ tempore; secunda vero pro crucibus, quæ imaginem Christi habent. Opinio ejusmodi, si attendantur Rubricarum verba, quæ absolute procedunt sine distinctione ulla, videtur arbitraria, & quod magis utraque formula pro libito usurpari valeat; quoniam tamen ea in textu orationum, quæ in tali benedictione recitari assignantur, solidum fundamentum videtur habere, idcirco eamdem nos non possumus reprobare.

DECRETUM VIII. CAP. IN ORD. CLXXXIX.

Regularium Ecclesiæ, & Oratoria per eos recepta, seu recipienda, necnon altaria, & cœmeteria ab alieno Episcopo ad eorumdem Regularium requisitionem consecrari, & benedici, ac in Ecclesiis ædificandis primus lapis poni potest, ubi & quando Episcopus loci Ordinarius his, aut ter cum debitis reverentia, & instantia requisitus sine legitima causa prædicta facere recusaverit, vel ultra quatuor menses distulerit. Honorius IV. Const. *Ex parte* 7. Kal. Decemb. Pontif. anno primo, & Bonifacius IX. Const. *Sacra Religionis* 5. Kal. Maii Pontif. anno 13.

I. NOvam Ecclesiam erigi non posse sine licentia Episcopi, cautum est *C. quicumque* 16. *q.* 7., *C. laror* 16. *quæst.* 5. *C. nemo de consecr.*, *& C. auctoritatem de privileg. in* 6. Et hæc Episcopi licentia requiritur, etiamsi quis haberet privilegium Ecclesias ædificandi, quia debet intelligi sine præjudicio juris Episcopi, quando in indulto, seu privilegio non sit specialiter expressum, ut respondit sacra Congr. *in Sulmonen. Interdicti* 24. Janu. 1699. Episcopus tamen, nisi adsit rationabilis causa, talem licentiam denegare non debet, alias datur recursus ad Archiepiscopum, vel ad sacram Congregationem Concilii pro supplendo Ordinarii consensu, ut non semel rescripsit eadem Congreg. & signanter 16. Januarii 1694. Ubi ergo de juribus Episcopi est ædificatio Ecclesiarum, ita & benedictio, ac impositio primarii earumdem lapidis inter jura Episcopalia recensetur, ita tamen ut cum non sit actus Ordinis, sed jurisdictionis, ab Episcopo delegari etiam possit simplici Sacerdoti, unde in Rituali hæc benedictio inscribitur: *Ritus benedicendi, & imponendi primarium lapidem pro Ecclesia ædificanda, servandus a Sacerdote facultatem habente ab Episcopo.*

II. Ritus, quando id præstat Episcopus, ad Pontificale spectat, quare nos prosequemur illum, qui a Sacerdote ab Episcopo Auctoritatem habente, teneri præscribitur, brevi tamen sermone, remittentes Lectorem, qui ob[illegible]iora cupit, ad Baruffaldum, qui rem hanc late pertractat. *Pridie quam primarius lapis benedicatur, ligneam crucem in loco, ubi debet esse altare, figat ipse, vel alius Sacerdos*, sunt Rubricæ verba, quorum to *Pridie* designat tempus anticipandi expiationem loci per crucem ibi plantatam, & hæc est causa, ob quam Sacerdos postridie non incipit Benedictionem ab exorcismis loci. Crux debet esse *lignea* ad imitationem Dominicæ Crucis; cujus vero magnitudinis, Rubrica non exprimit, quare arbitrio videtur relictum, talis tamen esse debet, ut facile etiam *a longinquo* conspici possit, non adeo tamen alta, vel gravis, ut magni incommodi sit Sacerdoti illam plantare, Poni debet, *ubi debet esse altare*, nempe majus, sequentia vero verba *Figat ipse, vel alius Sacerdos* libertatem faciunt, vel quod Sacerdos, qui postridie facturus est benedictionem, plantet prædictam crucem, vel alius Sacerdos. An qui crucem plantat, sacris vestibus debeat esse indutus, tacet Rubrica, sed cum id muneris committat Sacerdoti, videtur, quod saltem esse debeat in superpelliceo, & stola, crederem coloris albi, qui usurpari debet ex præscripto Rubricæ in mane a Sacerdote benedicturo, sed cum hæc functio sit discontinua, & ut supra deserviat pro exorcismis ad expiandum locum, haud refragater, colorem etiam violaceum in usus esse posse.

III. *Sequenti vero die, lapis in Ecclesiæ fundatione ponendus, qui debet esse quadratus, & angularis, benedicatur hoc modo.* Benedictio lapidis facienda præscribitur die sequenti, quæ scilicet immediate subsequitur ad diem, in qua fixa fuit crux; quod tamen intellige, dummodo aliquid non obstet, vel incommodum fuerit, ut si pluvia, vel nix e Cælo caderet, quo in casu, vel simili protrahi bene poterit ad diem subsequentem. Fieri autem potest sive in mane, sive post vesperas, vel feriali die, aut festivo, cum Rubrica consulto non exprimat, quinimmo dies festivus functioni magis congruit, & solemnitati, neque ulla habenda est ratio operis, quod cœmentarius facere debet, quia cum in Dei honorem fiat, servile non est, nec prohibetur fieri die festivo, ut advertit Tamburinus in *Decal. lib.* 4. *c.* 2. §. 2. *n.* 3. Non referre ajunt Auctores, an lapis sit ex saxo vivo, an ex latere, quinimmo Baruffaldus magis probat, quod sit ex materia lateritia, utpote magis apta ad incidendum in ea signum crucis, sed de hoc infra redibit sermo, unde reliquum est dumtaxat dicere, quod lapis quadratus esse debet, & angularis mysticas ob rationes, quæ eo vergunt, quod Civitas Dei *Apoc.* 21. dicitur *in quadro posita*, & Christus in sacris litteris non semel nuncupatur *lapis angularis, & caput anguli.*

IV. *Sacerdos indutus amictu, alba, cingulo, stola, & pluviali albi coloris; adhibitis aliquot Sacerdotibus, & Clericis, salem, & aquam benedicit, nisi prius in promptu habeat jam benedictam ordinaria benedictione ut supra, & interim dum cantatur a Clericis antiphona cum psalmo sequenti, aspergit locum, ubi crux posita est, cum aqua benedicta. Antiphona* signum salutis, *psalmus* Quam dilecta. Processio non indicitur, & ideo prope locum benedicendum parabitur mensa, ex qua Sacerdos induat paramenta superius descripta coloris albi & reliqui Sacerdotes, & Clerici, qui debent assistere, superpellicea, ut Castaldus asserit *in Prax. lib.* 2. *sect.* 11. *cap.* 5. *num.* 2. Ad majorem solemnitatem sane convenit, in pluvialibus assistant etiam Ministri sacri, & dubio procul desiderari non debet talis Clericorum numerus, qui commode possit psallere. Hanc benedictionem Sacerdos auspicatur a benedictione aquæ lustralis, & hæc agitur modo superius a nobis descripto, sed præstat, in promptu habeatur qua in forma consueta Ecclesiæ jam benedicta, quo in casu Clerus cantare incipit antiphonam *signum salutis*, & hac absoluta psalmum *Quam dilecta tabernacula*, & interim Sacerdos cum aqua benedicta *aspergit locum, ubi crux posita est*, adeoque non totum locum in quo Ecclesia debet construi, sed solum, in quo altare majus cum suis gradibus. An stans in eodem loco aspergere debeat triplici ictu, ut moris est, vel circumiens locum ipsum, tacet quidem Rubrica, sed ob dictionem *Interim*, quæ importat totum spatium temporis, quo prædicta a Clero cantantur, ego satius crederem, quod circumiens aspergat.

V. *Finito psalmo, Sacerdos versus ad locum per eum aspersum dicit* Oremus. Domine Deus &c. *nominando sanctum, vel sanctam in cujus honorem, ac nomen fundabitur Ecclesia.* Ut Clerus terminavit psalmum, Sacerdos conversus ad locum, ubi crux fixa est, ministris sustinentibus ante eum librum, dicit orationem *Domine Deus*, & in ea, ubi habetur littera *N.* exprimit nomen Sancti, vel Sanctæ, in cujus honorem Ecclesia debet erigi. Quærit Quarti, cur Sacerdos ad prædictum locum se convertat, cum tota Ecclesia sit benedicenda, & in causam assignat, quia Ecclesia præcipue dedicatur in ordine ad sacrificium, quod in altari perficitur.

VI. *Postea stans benedicit primarium lapidem, dicens* Adjutorium &c. Lapis ille non debet esse positus super terram, sed vel supra mensam, de qua superius diximus, vel super aliquid aliud elevatum, ut commode benedictio fieri possit a Sa-

Sacerdote, qui propterea ad lapidem accedens, vel conversus, stans dicit super eum *Adjutorium nostrum* cum sequentibus versiculis, & oratione, & his peractis *aspergit lapidem ipsum aqua benedicta*, quæ aspersio fiet in modum crucis. *Et accepto cultro per singulas partes sculpit in eo signum crucis, dicens:* In nomine Patris &c. Culter debet esse acutus, levis, & manualis, non autem mensalis, neque plicatilis, & decet, sit cum manubrio argenteo, vel saltem eburneo. Cum hoc cultro Sacerdos in medio lapidis sculpit signum crucis, non violenter illo utens, sed leviter, cum sufficiat, signa sculpta leviter in lapide appareant. *Per singulas partes* signum crucis faciendum esse Rubrica indicis, unde perperam deprehenduntur agere, qui in una, vel altera parte dumtaxat illud sculpunt, sed sculpere illud debent in omni parte lapidis, quæ, ut rite observat Barossaldus, sunt sex, nempe pars anterior, pars posterior, latus dextrum, latus sinistrum, caput superius, & caput inferius, omnes enim partes illæ reperiuntur in lapida quadraso, cujusmodi est, de quo loquimur, unde in earumdem singulis signum crucis sculpatur, necesse est, ut satisfiat Rubricæ. Dum autem Sacerdos efformat præfata signa crucis, in singulis dicit *In nomine Patris &c.*, & non hæc verba pronunciat benedicendo manu lapidem, postquam in eo sculpsit signum crucis, cujus factis signis omnibus, idem Sacerdos recitat orationem *Benedic*, ad signum ✠ super lapidem signum crucis faciens.

VII. Ex eo quod cultri acumine lapis signari debeat, nonnulli probant lapidem magis lateritium, quam marmoreum, vel saxeum adhiberi, nam in hoc signa per cultrum facta, vix apparere possunt, quanto autem minus sculpi? Verum cum ægre later lapidis nomine censeri valeat, & fortassa minus conveniat rationibus mysticis, inolevit usus prædicta crucis signa, quæ convenit, in eo fixa maneant per omnia sæcula, præventive per scalprum lapicidæ in lapide, seu marmore sculpi formiter, ita ut Sacerdos benedicens nihil aliud præstet, nisi servilem manuductionem cultri per signa, & cruces jam sculptas. Præstat item modus alter, nempe faciendi per manum Sacerdotis medio cultro in lapide levia signa, quæ postmodum per lapicidam in eo incidantur, & uterque iste modus magis quadrat Rubricæ verbis, facile retinet crucis signa, & mysticis convenit rationibus, per quas Christus dicitur lapis angularis, quam si later adhibeatur, & medio cultro a sola Sacerdotis manu prædicta in eo sculpantur crucis signa. Per crucis signa in lapide sculpta satisfit Rubricæ, sed nihilominus rudera veterum Ecclesiarum jam destructarum aperte commonstrant, non propterea esse vetitum, in eo lapide itidem sculpi fundatorum nomina, positionis annum, aliaque ejusmodi, quæ deservire valent ad instructionem futurorum temporum.

VIII. *Postea dicuntur Litania ordinaria sine orationibus in fine positis: quibus dictis, parato cæmento, & cæmentario assistente, Sacerdos inchoat, clericis prosequentibus antiphonam* Mane surgens &c. Absoluta oratione, Sacerdos una cum Clero genuflectis, & flexis genibus in consueto tono cantantur *Litania ordinaria*, quæ scilices dicuntur *majores*, & habentur in fine psalmorum Pœnitentialium, sed omittuntur *orationes in fine posita*, quia ut ponderat Baruffaldus, in hoc loco invocatur auxilium Dei, & Sanctorum ad illius loci sacri custodiam tantum, non vero ad opem implorandam pro Principibus, aut pro Animarum salute, *& ideo sufficit* (sunt ejusdem Auctoris verba) *ut invocentur tantummodo Sanctorum nomina*, & ideo Litaniæ terminandæ videntur ad versiculum *Omnes Sancti, & Sanctæ Dei*, quod nec ego refragor. Recitatis Litaniis, Sacerdos genuflexus una cum Clero persistens, inchoat Antiphonam *mane surgens*, quam Clerus prosequitur & postea dicit psalmum *Nisi Dominus ædificaverit domum*. Quod autem hic dicitur, *parato cæmento, & cæmentario assistente*, dumtaxat positum est ad indicandum, quod prædicta in promptu esse debent, ne Sacerdos expectare debeat in explendo functionis reliquo.

IX. *Quo dicto, Sacerdos stans tangit, & ponit ipsum primarium lapidem in fundamento, dicens:* In fide Jesu &c. Dicto psalmo, Sacerdos surgit, & stans manu tangit lapidem, qui elevatus a cæmentario, & aliis, prout necesse erit juxta lapidis magnitudinem, in situ definito collocatur, Sacerdote semper prosequente iter lapidis, & manu tenente ipsum lapidem, donec in prædicto loco collocatus fuerit. Non debet namque Sacerdos per seipsum elevare lapidem, & in fundamento collocare, quod Sacerdotis non potest esse muneris, sed sufficit, quod lapidi manum applicet, & ut supra applicatam retineat, ut ipse in fundamento lapidem posuisse censeatur. Sinistram autem manum applicabit lapidi, ut cum dextera præscripta signa crucis super lapidem efformare valeat, dum in prædicta impositione lapidis dicit *In fide Jesu Christi &c.*, qua prece absoluta, & in situ suo collocato lapide, Sacerdos, ministrantibus eidem Clericis, lavabit manus, quæ tangendo lapidem facile coinquinari possunt. *Interim cæmentarius locat ipsum lapidem cum cæmento*, eumque collocat juxta præcepta artis architectonicæ, *& postea Sacerdos spargit super lapidem aquam benedictam, dicens* Asperges me &c., & deinde totum psalmum *Miserere* cum *Gloria*, quo tempore cæmentarius lapidem juxta artem apte collocare prosequitur. Dicto hoc psalmo Sacerdos pergit spargere aquam benedictam per omnia fundamenta, si sunt aperta, & quatenus aperta non sint, circuit aspergendo fundamenta designata, & incipiens aspergere inchoat Antiphonam *O quam metuendus*, quam Clerus prosequitur una cum psalmo *Fundamenta*, & post psalmum repetit Antiphonam, qua finita, & terminata aspersione, Sacerdos stans dicit *Oremus*, Ministri, seu eorum unus *Flectamus genua*, genuflectentes more alias descripto, & ℞. *Levate*, & denique idem Sacerdos duas præscriptas orationes recitat, per quas absoluta plene censetur sacra functio.

X. Quæ delegatio simplici Sacerdoti ad imponendum primarium lapidem erigendarum Ecclesiarum, uti & jam erectarum intra Diœcesim consistentium benedictio, & consecratio ita ad Ordinarium loci spectat, ut tamen quantum ad Regularium Ecclesias attinet, ad horum requisitionem alieni Episcopi illorum Ecclesias jam erectas benedicere, & consecrare valeant, & erigendarum primarium ponere lapidem, si loci Ordinarius bis, aut ter cum debitis reverentia, & instantia requisitus, sine legitima causa prædicta facere recusaverit, vel ultra quatuor menses distulerit, quemadmodum præsens Decretum indulget. Collectores privilegiorum Regularium liberaliora item referunt Apostolica indulta, posse nempe Regulares suas Ecclesias per alienos Episcopos benedici, & consecrari facere, Diœcesani loci, vel cujuscumque alterius licentia minime requisita, aut saltem quoties propriorum Episcoporum copiam non habuerint; sed licet eorumdem nonnulli adhuc in usu esse posse arbitrentur, ego obstare puto Decretum Tridentini, quod *sess. 8. de Reform. cap. 5.* statuere voluit, quod *nulli Episcopo liceat cujuscumque privilegii prætextu Pontificalia in aliena Diœcesi exercere, nisi de Ordinarii loci expressa licentia*. Nollem, idipsum asseras de Decreto, cujus expositioni incumbimus; nam Tridentinum prædicta Pontificalia prætextu cujuscomque privilegii fieri quidem inhibet sine Ordinarii loci expressa licentia, sed non prætextu juris communis, quod juxta *cap. 1. de supplen. negligen. Prælator.*, *& cap. nihil est de elect.* ita in se continet privilegium, de quo agitur, ut magis dicendum sit jus commune, quam privilegium, sicuti Auctores communiter ponderant. Et reapse Alexander III. statuisse reperitur, *ut si Episcopus rogatus cum humilitate, & devotione, sicut convenit, requisitus*, substitutos Abbates benedicere renuerit, iisdem Abbatibus liceat proprios Monachos benedicere, & alia, quæ ad officium hujusmodi pertinens, exercere, donec ipsi Episcopi suam duritiem recogitent, & Abbates Benedicere non recusent; & id, ait Glossa, in odium Episcoporum Papa concessit, ne propterea in spiritualibus, vel in aliis Monasteria patiantur detrimentum propter negligentiam Episcoporum.

XI. Non ita tamen benedictio primi lapidis (de benedictione, & consecratione Ecclesiarum instituetur sermo in sequenti Decreto) juris Episcopalis est, ut neque ab Abbatibus Regularibus fieri valeat, cum ipsis a Cælestino V. privilegium ejusmodi factum fuerit, uti constat ex alio privilegio Eugenii IV. 5. Kal. Novemb. 1434. illud per hæc verba confirmante: *Necnon in ædificandis Cappellis, Ecclesiis, aut Hospitalibus primum lapidem, & fundamenta Pontificali more benedicere, auctoritate Apostolica tenore præsentium indulgemus*. Si demum Pontificalem ritum, haud dubito, Prælatos Regulares qui Pontificalium usum non habent, erga proprias Ecclesias illum præstare posse, quem simplex Sacerdos ex Episcopi delegatione præstat, quemadmodum & proprias Ecclesias jam erectas benedicere valent, quod simplex Sacerdos præstare nequit sine Episcopi delegatione, ut reservamus dicere in sequenti Decreto.

DECRETUM IX. CAPITIS, IN ORDINE CXC.

Prælati Regulares omnia, & singula suorum Ordinum, Ecclesias, Cœmeteria, Capitula, & Oratoria, ubicumque existentia, tam recepta, quam recipienda solemni benedictione benedicere valent, & idipsum possunt alii Fratres eorumdem Ordinum, qui ad hoc in Capitulis generalibus, fuerint deputati. Leo X. Const. *Religionis suadet honestas* 3. Feb. 1514.

I. *Sicut non alii, quam sacrati Domino Sacerdotes debent Missas cantare, nec sacrificia super altare offerre, sic nec in aliis, quam Domino sacratis locis, idest in tabernaculis divinis precibus a Pontificibus delibutis Missas cantare, aut sacrificia offerre licet, nisi summa coegerit necessitas*, sic cautum est *cap. 11. de consecr. dist. 1.*, per quod certum redditur, quod ultra benedictionem primarii lapidis, Ecclesiæ jam erectæ Deo sacrari debens, ut reddantur aptæ, in quibus sacrosanctum Missæ sacrificium celebretur. Sacratio ejusmodi fit duplici modo, media nempe benedictione, & consecratione, sed benedictio dumtaxat fit in subsidium, & ad modum provisionis, non autem de natura loci tam digni, qui de jure consecrandus est, quemadmodum erui potest facile ex Concilio Romano anno 1725., celebrato *tit. 25. cap. 1.* In eo autem differunt, quod benedictio fit minori solemnitate, solis verbis, & simplicioribus ritibus, consecratio vero cum majori solemnitate, & unctione ex sacro oleo, & chrismate, a quibus nobilius significatur excellentia divinæ majestatis, cui templum dedicatur, unde ubi hæc dicitur realis, illa dicitur verbalis.

II. Ecclesiæ consecratio a solo Episcopo fieri potest, *cap. nemo de consecr. dist. 1.*, & Episcopus debet esse proprius, non autem extraneus, nisi de licentia proprii, *cap. tua fraternitas de consecr. Eccl. vel Alt.*, qui non potest Ecclesiæ consecrationem aliis, quam Episcopis committere, *cap. Aqua eod. tit.*, ubi expresse prohibetur hoc delegari ab Episcopo simplicibus Sacerdotibus, non obstante consuetudine, quæ ibi corruptela dicitur; Episcopus enim nequit simplici Sacerdoti mandare ea, quæ sunt Ordinis Episcopalis propria, & si committat,

mittat, vel mandet, irrita, & nulla censebitur consecratio, ut notant Glossa, & Doctores in dicto cap. *Aqua*, & communiter Auctores edocent, non negantes tamen, quod simplex Sacerdos bene possit ex delegatione Sedis Apostolicæ Ecclesias ipsas consecrare. Ita quidem, sed cum nullum privilegium super hoc Prælatis, vel Abbatibus Regularibus legatur factum, inde fit, quod nullatenus ipsi procedere valent ad propriarum consecrationem Ecclesiarum, sed hæc privative spectat ad Ordinarium loci, nisi in casu, de quo superius egimus, in quo scilicet Ordinarius requisitus, sine legitima causa renuerit, vel ultra quatuor menses distulerit.

III. De consecratione agere nostrum esse non potest, quare arripimus benedictionem, quam a Regularibus fieri posse præleus nos docet Decretum, & a simplici Sacerdote de commissione Episcopi Ritualis Rubrica: *Sacerdos novam Ecclesiam de licentia Episcopi benedicturus, ut in ea divinam sacrificium Missæ rite celebretur*, quæ dum subdit *stola, ac pluviali albi coloris indutus, aliquot Sacerdotibus, & Clericis adhibitis, prælata cruce media inter duos Clericos deferentes cereos accensos, mane procedit ad primariam Ecclesiæ, vel Oratorii januam, ubi stans capite aperto, conversus ad eam dicit absolute orationem* Actiones, nos edocet, quod mane institui debet processio ad primariam Ecclesiæ, vel Oratorii januam, in qua more solito præcedere debet Clericus deferens vas aquæ benedictæ, subsequi crux media inter duos Clericos deferentes cereos accensos, postea aliquot Sacerdotes, & Clerici qui necessarii sunt ad psallendum, & ministrandum, & denique Sacerdos indutus alba, stola, & pluviali coloris albi; & ut processio devenerit ad prædictam Ecclesiæ januam, Sacerdos caput aperit, & stans ad eam conversus absolute, idest non præmisso *Oremus*, dicit orationem *Actiones nostras*.

IV. *Deinde*, scilicet Sacerdos, *inchoat Antiphonam* Asperges, quam si ille inchoat, utique eam Clerus debet prosequi, & terminare, non autem ipse Sacerdos. *Et Clerus alternatim dicit psalmum* Miserere mei Deus *in fine* Gloria Patri: ergo integrum debet illum dicere, & certe nonnisi post recitatam Antiphonam. *Interim*, dum nempe prædicta dicuntur, *circumdant exterius Ecclesiam*, incipiendo a parte dextera, tamquam nobiliori, *& Sacerdos accepto aspergillo ex herba hyssopi*, de hoc dicimus infra, *ad ejus dexteram se convertens*, incipiens scilicet, ut dicebamus, a parte dextera Ecclesiæ, vel Oratorii, *parietes Ecclesiæ in superiori parte*, idest aquam benedictam decenti ictu vibrans in partes superiores Ecclesiæ, *& in fundamentis*, quorum nomine veniunt partes inferiores fundamento proximæ, *cum aqua benedicta aspergit, dicens*: Asperges me, Domine &c. id repetens, quoties opus fuerit, seu donec aspersio duraverit.

V. Quæ dum peraguntur, nos monet Rubrica, quod *Ecclesia intus debet esse vacua, & nuda*, omni nempe supellectile, & ornamentis amovibilibus expoliata, *& pariter altaria nuda*, nempe sine solitis ornamentis, excepto icone, quod permittitur haberi ob difficultatem illud statim apponendi post benedictionem, *exclusa populo, donec absoluta sit benedictio*; nam donec hæc absoluta est, Ecclesia locus sacer non est in quo propterea convenire debeat populus ad orandum, quando etiam exclusio populi non inserviret admodum ad commodius aspergendos interiores parietes Ecclesiæ, an ad alia prestanda, de quibus statim dicemus. Herbæ hyssopi Baruffaldus late describit virtutem, antiquum usum, & mysticas rationes plurimas, ob quas haud dubitaverim ea ea formandum esse aspergilium, & hoc utendum in benedictione Ecclesiæ; quod si hyssopus reperiri non potest, idem Baruffaldus laudat, aspergillum fieri ex aliis herbis, quæ in sacris ritibus admittebantur saltem in veteri Testamento, & enumerat Rutam, Absynthium, Lactucam agrestem, Origanum, Serpillum, Verbenam, Ocymum, aliasque omnes, de quibus in Christi Parabolis mentio est pro insectanda Pharisæorum avaritia, & locata Religionis sanctimonia.

VI. *Reversi ad locum, unde processio initium habuit*. Ut dicebamus, ab Ecclesiæ porta incipit processio, quæ a parte dextera progrediens, circumit totam Ecclesiam, & per sinistram partem redit ad eumdem locum, unde discessit, ante scilicet primariam Ecclesiæ januam. Si ob adnexas fabricas Ecclesia circumiri nequeat, vult Cursetus providendum esse etiam per murorum fractionem, saltem quantum sufficit ad exteriora Ecclesiæ mœnia frequentibus in locis aspergenda. Verum S. R. C. apud Barbosam *in collect.* non semel definit, quod tunc Sacerdos, sufficit, se conformet, quantum fieri potest, Rubricis Ritualis Romani, & ideo in hoc casu aspergat, ubi commode aspergere potest, & deinde una cum processione transibit ad primariam Ecclesiæ portam, ad quam ubi devenit, *repetita Antiphona a clero, Sacerdos stans ut prius versus Ecclesiam*, scilicet capite operto, & conversus ad portam ipsam, *dicit* oremus, *ministri*, idest eorum unus *Flectamus genua*, & ℟. *Levate* a ministrorum nempe altero, ut moris est, genuflectentibus, & surgentibus omnibus præter Sacerdotem, qui statim cantat orationem *Domine Deus*.

VII. *Qua finita oratione, omnes* (qui processionem componunt, non autem populus) *simul in Ecclesiam intrantes, ad altare majus procedunt, Litanias* (Sanctorum) *decantantes*, quas ibi genuflexi prosequuntur, *& ubi dictum fuerit* ut omnibus fidelibus defunctis requiem æternam donare, digneris, Te rogamus, audi nos, *surgit Sacerdos, & intelligibili voce dicit: ut hanc Ecclesiam, & altare ad honorem tuum, & nomen Sancti tui N.* (hic exprimit nomen sancti, vel sanctæ, cui dedicatur Ecclesia) *purgare, & benedicere ✠ digneris*, *Te rogamus, audi nos*, & hæc posteriora verba responderi poterunt a clero, ut moris est. *Cum dicit* Benedicere, *manu dextera benedicat Ecclesiam, & altare*, non vertens se, sed elevata manu amplum, & bene formatum signum crucis in aere sculpens. *Deinde ut prius genuflectit, donec perficiantur litaniæ*, & cantores sequuntur *ut nos exaudire &c.*

VIII. *Dicto ultimo* Kyrie eleison (ad quod terminantur litaniæ) *Sacerdos stans dicit* Oremus, *Ministri* Flectamus genua, & ℟. Levate ritu superius descripto, unde necesse est, quod saltem ministri, qui hæc debent dicere, surgant, quando surgit Sacerdos, qui postea subdit orationem *Præveniat nos*, Prosequitur Rubrica: *Tum distans ab altari congruente spatio genuflexus, & se signans, dicit*: Deus in adjutorium: & refert Baruffaldus, quod in assignando hoc congruo distantiæ spatio, inter se se discrepant Cæremoniarum Magistri, quorum aliqui passum unum tantummodo præfigunt, alii ad medium Ecclesiæ ducunt Sacerdotem, alii usque ad januam, ipse vero eumdem collocat in medio cleri hinc inde ad altaris cornua constituti, & chorum efformantis, ut cum eo novam psalmodiam, quæ tunc incipitur, recitare valeat, & congruum relinquere spatium eidem clero intrandi processionem, quæ statim debet institui pro benedicendis parietibus interioribus Ecclesiæ; quem tamen ad effectum ego satius eumdem collocarem in loco immediate post clerum, post quem ipse debet in processione immediate succedere. Ibi ergo Sacerdos genuflexus, & se signans dicit *Deus in adjutorium*, & dum clerus genuflexus respondet *Domine, ad adjuvandum*, surgit, & stans dicit *Gloria Patri*, respondente choro pariter genuflexo *Sicut erat*. Mox Sacerdos dicit *Oremus*, Ministri, unus nempe eorum, qui Sacerdoti proxime inserviunt, & surgunt, & genuflectunt, dum surgit, & genuflectit Sacerdos, dicit *Flectamus genua* procumbens more solito, & ministrorum alter respondet *Levate*, & tunc surgit, & cum eo surgunt pariter omnes alii de clero, & Sacerdos subdit orationem *Omnipotens*.

IX. His dictis Sacerdos inchoat Antiphonam *Benedic*, quam clerus prosequitur una cum tribus ibi assignatis psalmis, videlicet *Ad Dominum cum tribularer*, *Levavi oculos*, & *Lætatus sum*, & interim a parte Evangelii instituitur processio, in qua Sacerdos procedit aspergendo parietes interiores Ecclesiæ a parte summa ad imam, & dicendo antiphonam *Asperges* eodem pacto, quo aspersit parietes exteriores. Tres prædicti psalmi non ita assignantur, ut omnino, & soli dici debeant, sed quatenus aspersio desinat, antequam illi sint terminati, omittitur, quod eorumdem remanet, & solum subditur in eorum fine *Gloria Patri*, & repetitur Antiphona; & si forte psalmi non sufficiant pro toto aspersionis tempore, subdentur alii ex Gradualibus, quantum sufficit, & in eorum fine, ut supra dicitur *Gloria Patri*, atque repetitur Antiphona. Ut processio devenit ad altare majus, unde discessit, Sacerdos dicit *Oremus*, ministri, ut supra dictum fuit, *Flectamus genua*, *Levate*, & postea idem Sacerdos subdit orationem *Deus qui loca*.

X. *His peractis dicit Missam de tempore occurrenti, vel de Sancto*, ait Rubrica, quam ita exponunt Auctores, ut tunc, & non prius liceat populo Ecclesiam ingredi, & debeant clerici parare altaria in colore convenienti occurrenti officio, dum interim Sacerdos in sacristia paramenta induit congruentia Missæ, quam debet facere de tempore, vel de sancto, qui eo die occurrit; non enim, ut Baruffaldus inquit, Rubrica libertatem facit pro quacumque Missa, sed determinate dicendam indicit *Missam de tempore occurrenti, vel de Sancto*, de quo scilicet occurrit officium. Quare haud quidem ambigo, quod proscripta maneat Missa Defunctorum, utpote quæ minus convenit solemnitati, sed nec libertatem facio super quamcumque Missam votivam, sed Missa de officio currenti fieri debet, certe si officium duplex est, aut excludat Missas votivas, non exclusa tamen libertate in casu officii semiduplicis, quam Rubricæ faciunt super Missas votivas, ex quibus fortasse illa dici congruenter poterit de Sancto, in cujus honorem Ecclesia erecta est. Quod Baruffaldus addit de Missa *In Dedicatione Ecclesiæ*, fortasse minus fieri convenit, cum ea sit præscripta pro consecratione, non pro benedictione Ecclesiæ, & certe neque ista dici potest, si occurrat officium duplex, cum benedictio neque in die, neque in anniversario sortita sit privilegium ullum officii, aut Missæ, ut magis diximus in tom. 1. part. 1. Decr. 5.

DECRETUM X. CAP. IN ORDINE CXCI.

Simplex reconciliatio Ecclesiæ, seu Cœmeterii non consecrati, potest committi Presbytero in dignitate constituto. S. R. C. 9. Febr. 1608.

I. Ecclesiæ aliæ sunt consecratæ, aliæ benedictæ, & easdem pluribus modis pollui, aut violari contingit, ita ut in iisdem divina officia amplius celebrari non liceat, nisi prius fuerint legitime reconciliatæ. Reconciliatio earum, quæ sunt consecratæ, a solo Episcopo Diœcesano fieri valet, vel de hujus assensu, aut commissione ab alio Episcopo, nullatenus vero a simplici Sacerdote, in quacumque dignitate constituto, quamvis a loci Ordinario foret ad id delegatus, aut sic ferret longæva loci consuetudo. Expresse id est definitum in cap. *Aqua* 9. de consecr. Eccles. *Aqua per Episcopum benedicta Ecclesiam reconciliari posse per alium Episcopum non negamus, per Sacerdotes simplices hoc fieri de cetero*

prohi-

prohibentes, non obstante consuetudine Provinciæ Beacharensis (quæ dicenda potius est corruptela) quia licet Episcopus committere valeat, quæ jurisdictionis existunt, quæ ordinis Episcopalis sunt non potest inferioris gradus clericis demandare. Ex Auctoribus vix reperire est, qui nobiscum non sentiat, quare ab eorum allegatione abstinentes, contenti sumus referre Ritualis Rubricam: *simplex Sacerdos, tantum ex privilegio Sedis Apostolicæ, potest Ecclesiam ab Episcopo consecratam reconciliare.* Concordat titulus, quem ritui reconciliandi Ecclesiam ex delegatione Episcopi idem Rituale præfigit, dum hanc conditionem adjicit: *si nondum erat ab Episcopo consecrata*, non leve utique argumentum, quod si ea sit consecrata neque ex Episcopi delegatione ad illius reconciliationem procedere potest.

II. Quod si Ecclesia polluta tantummodo fuerit benedicta, per quemlibet Sacerdotem etiam sine licentia Episcopi reconciliari posse, ex cap. *Si Ecclesia* 10. de Consecr. Eccl. nonnulli colligunt: *si Ecclesia non consecrata, cujuscumque seminis fuerit, aut sanguinis effusione polluta, aqua protinus exorcizata lavetur.* Si namque, arguunt ipsi, expectanda foret Episcopi licentia, *protinus* Ecclesia lavari non posset, nec haberetur finis intentus a canone, dum subdit: *Ne divina laudis organa suspendantur.* Verum a Rituali discedendum non est, quod nedum benedictionem ejusmodi collocat sub titulo generali benedictionum reservatarum, sed insuper sub particulari ipso titulo per hæc verba: *Per Sacerdotem ab Episcopo delegatum*, in simplici Sacerdote diserte exigitur delegatio Episcopi, ut ad reconciliationem Ecclesiæ procedat. Idipsum demonstrant Apostolica privilegia, quæ hunc ad effectum Regulares Ordines assecuti sunt, cum tamen alias forent supervacanea, & inutilia; & demum non aliter vult præsens Decretum, dum reconciliationem Ecclesiæ non consecratæ committi posse definit Presbytero in dignitate constituto; hinc enim validum fit argumentum, simplicem Sacerdotem id minime posse, si Episcopi commissione careat, aut delegatione. Dixi *simplicem Sacerdotem*, quem cum Rituale, ubi agit de ejusmodi delegatione, simpliciter nominet, haud dubito, quod simplex Sacerdos, etsi in dignitate non sit constitutus, ab Episcopo delegari valeat ad reconciliandam Ecclesiam, vel Cœmeterium, non obstante præsenti Decreto, quod dumtaxat adjicit to *In dignitate constituto* ratione petitionis, quæ super talem processit Presbyterum, licet haud refrager, quod conveniens sit quod prædicta delegatio soli Presbytero in dignitate constituto committatur, dummodo id non censeatur necessarium.

III. Optimam hic pro complemento nobis juvat tradere regulam, ut qui primum characterem impressit, ejus & sit illum restituere, seu ad pristinum decorem revocare; quare licet inauguratio Ecclesiæ per pollutionem minime depereat, quia tamen deperit ejusdem decor, seu magis aptitudo, ut in ea celebrentur divina officia, idcirco hæc aptitudo eidem dumtaxat ab eo, qui eam illi contulit, restitui potest, adeoque si est consecrata, a solo Episcopo, qui solus potest Ecclesiarum consecrationem peragere; si vero est tantummodo benedicta, ab Episcopo, aut Sacerdote ab eodem delegato, & quemadmodum & Ecclesiarum benedictio a solo Episcopo, vel Sacerdote ab eodem delegato, fieri potest. Nec refert quod Ecclesia, quæ est polluta, & debet reconciliari, ante consecrationem fuerit benedicta, ut inde inferatur, quod aptitudo, quam ante consecrationem habebat ratione benedictionis, restitui valeat a simplici Sacerdote, qui ex Episcopi delegatione potest Ecclesias benedicere, quia cum benedictio sit dumtaxat per modum provisionis, non est amplius attendenda, quoties accessit consecratio, sed potius consideranda perinde ac si nunquam eidem adhibita fuisset, sed sola consecratio.

IV. Ad ritum quod attinet, ait Rubrica: *Altare Ecclesiæ omnino audetur*, hoc ipso namque, quod Ecclesia polluta est, se habet perinde, ac si non foret benedicta, & est omnino inepta, ut in ea celebrentur divina officia, aut ad illam fideles oraturi conveniant; & hæc est causa, ob quam post violationem illico claudantur Ecclesiæ fores, & spoliantur altaria, nisi idipsum etiam fieri dixeris ob horrorem inferendum fidelibus. *Provideatque, ut Ecclesia possit libere circuiri tam exterius, quam interius, si fieri potest*, ad effectum scilicet aspergendi ejusdem parietes, ut magis diximus in Decreto præcedenti. *Paretur vasculum cum aqua benedicta*, & hæc sufficit sit benedicta in forma Ecclesiæ consueta, quia agitur de reconcilianda Ecclesia tantummodo benedicta, non vero consecrata, quo dumtaxat in casu requiritur aqua speciali ritu ab Episcopo consecrata, qua de re redibit sermo in sequenti Decreto. *Et aspergillum de herba hyssopo factum*, de quo in præcedenti Decreto locuti sumus, ubi & actum est de eo, quod per hæc verba subdit Rubrica: *Sacerdos indutus amictu, alba, cingulo, stola, & pluviali albo, adhibitis aliquot Sacerdotibus; & clericis procedit* (scilicet processionaliter prælata cruce inter ceroferarios) *ad primariam Ecclesiæ portam, ubi stans incipit dicens, clero prosequente*, Asperges me, *psalm.* Miserere mei *totus cum* Gloria; ab ibi enim dictis est unica differentia, quod modo omittitur oratio *Actiones*, & Sacerdos incipit statim Antiphonam *Asperges*.

V. *Quo finito, antiphona repetitur*, nempe absoluto psalmo *Miserere*, ubi processio reversa est ad primariam Ecclesiæ portam, clerus repetit antiphonam simili modo ac diximus in præcedenti Decreto. *Interim dum antiphona, & psalmus dicuntur*, præfata scilicet antiphona *Asperges*, & psalmus *Miserere*, *Sacerdos cum aqua benedicta aspergit in circuitu extrinsecus Ecclesiam, & cœmeterium*; instituitur nempe processio incipiendo a parte dextera, & in ea Sacerdos aspergit parietes exteriores Ecclesiæ, vibrans aquam benedictam in superiori parte, & in inferiori versus fundamenta, & licet Rubrica Sacerdoti nihil dicendum indicat, debet tamen dicere, & repetere antiphonam *Asperges*, ut magis diximus in laudato Decreto. Quod autem hic addit Rubrica, *Simul aspergendo alternatim ad parietes Ecclesiæ, & ad terram Cœmeterii*, procedit pro casu, in quo Ecclesia habet Cœmeterium contiguum, quod cum Ecclesia polluta censeatur, & fit etiam ipsum pollutum, non e contra, nobiliori parte ad se trahente ignobiliorem; non autem hæc illam, idcirco & ipsum indiget reconciliatione, quod fit uno, & eodem tempore, quo reconciliatur Ecclesia; & hæc est causa, ob quam Sacerdos, dum pertransit aspergendo exteriores Ecclesiæ parietes, jubetur alternatim aspergere parietes Ecclesiæ, & terram Cœmeterii; hæc autem Cœmeterii aspersio fiat loco aspersionis, quæ fieri debet parti inferiori murorum Ecclesiæ versus fundamenta, quæ minime omitti debebit, ubi non est Cœmeterium, vel postquam Sacerdos jam Cœmeterium pertransit, ut dicebamus, aspergendo. Cœmeterium autem dumtaxat in terra aspergitur, quia solo tantum opus habet, nec indiget ex se, licet muro circumdari soleat ad arcenda animalia, laterali muro.

VI. *Præsertim ad loca contaminata* rite aspersio fieri mandatur, & ideo atra linea signabuntur, ut innotescant Sacerdoti benedicenti pro speciali aspersione ibi facienda ad purganda loca illa, ubi operatio diabolici inimici apparet per peccatum ibi commissum. Quoniam vero hic agitur de reconciliatione Ecclesiæ, quæ ad pollutionem cœmeterii minime polluitur, idcirco loca contaminata videntur debere esse intus Ecclesiam; sed hic nihilominus adhuc ablutionis ejusmodi meminit Rubrica, ne si etiam loca contaminata, ut nihil vetat haberi, adsint in Cœmeterio, specialiter aspergi omittantur.

VII. *Quo dicto, redit ad locum, ubi incepit aspergere, & stans dicit*: Oremus Omnipotens &c. Ut dicebamus in præcedenti Decreto, finita aspersione parietum Ecclesiæ a parte dextera, & sinistra, processio redit ad portam primariam Ecclesiæ, ubi finito psalmo *Miserere*, a clero repetitur antiphona *Asperges*, & mox Sacerdos conversus ad eamdem portam, stans dicit *Oremus*, & absque eo quod Ministri dicant *Flectamus genua*, aut *Levate*, statim subdit orationem *Omnipotens*.

VIII. *Deinde Sacerdos incipit litanias, & ingreditur Ecclesiam cum clero, cantando eas, acceditque ante altare majus, coram quo genuflectit* eodem utique ritu, quem jam descripsimus in præcedenti Decreto. *Cumque dictum fuerit ut omnibus fidelibus, Sacerdos surgit, & clara voce dicit*: ut hanc Ecclesiam, altare hoc, & Cœmeterium purgare, ✠ & reconciliare digneris, Te rogamus &c. At ita quidem, quoties simul cum Ecclesia reconciliari debeat Cœmeterium contiguum, quod si desit, in laudata deprecatione prætermittetur to *& cœmeterium*, atque dicatur: *Ut hanc Ecclesiam, & altare purgare, ✠ & reconciliare digneris, Te rogamus &c.*

IX. *Quibus dictis*, scilicet prædicta deprecatione, *Sacerdos rursus genuflectit, & litaniæ perficiuntur. Quibus finitis*, idest dicto ultimo *Kyrie* earumdem litaniarum, *Sacerdos surgit*, & stans *versus ad dictum altare, dicit* Oremus, *& Ministri* Flectamus genua, ℟. Levate modo alio descripto, & mox Sacerdos recitat orationem *Præveniat*, qua finita *genuflectit ante altare, & signo crucis se muniens, clara voce dicit* Deus in adjutorium, genuflectit scilicet distans ab altari congruenti spatio moris instar descripti in præcedenti Decreto, & se signans, signo crucis dicit *Deus in adjutorium*, respondente clero genuflexo *Domine, ad adjuvandum*, quo respondente Sacerdos surgit, & stans dicit *Gloria Patri*, & clerus in genuflexione persistens reponit *sicut erat*, quo dicto Sacerdos inchoat antiphonam *exurgat*, quam clerus prosequitur una cum sequenti psalmo, post cujus versum quemlibet repetit Antiphonam, & in ejusdem fine non dicit *Gloria Patri*, sed eamdem repetit Antiphonam. Quæ Antiphona, & psalmus dum a clero dicuntur, *Sacerdos circuit Ecclesiam intrinsecus aspergendo*, instituitur nempe processio incipiendo a parte Evangelii, in qua Sacerdos circuit Ecclesiam aspergendo interiores parietes ejusdem in parte superiori, & inferiori, & *aspergit etiam specialiter loca contaminata*, quæ signata esse debent atra linea. Dum autem aspergit, dicit Antiphonam *Asperges*, quam repetit, quoties opus fuerit, donec absoluta fuerit aspersio. Etsi namque hæc omnia non fiant distinctim a præsenti Rubrica præscripta, supplenda tamen sunt ex Rubrica præcedentis benedictionis, quæ in casu simili ita disponit, maxime cum ejusdem dispositio quadret admodum casui præsenti.

X. *Quo facto, stans in presbyterio versus ad altare dicit*: Deus qui in omni loco: ita subdit Rubrica, quæ præmittendum minime præscribit *Oremus*, neque a ministris *Flectamus genua*, neque *Levate*. Nonnemini videri poterit, quod hæc item suppleri debeant ex Rubrica præcedentis benedictionis, sed nos non putamus, quia præsens Rubrica, dum vult ea dici, assignat, præcedenter scilicet orationem *Præveniat*, clarum utique argumentum, quod ubi ea non assignat, ibi sunt omittenda. Aspersione itaque Ecclesia absoluta, redit processio ad Altare majus, & Sacerdos stans in presbyterio versus dictum altare, absolute recitat orationem *Deus qui in omni loco*, qua peracta populus ingreditur Ecclesiam, a clericis parantur altaria, Sacerdos in sacristia induit paramenta, & postmodum celebrat Missam de die occurrenti, ut magis diximus in præcedenti Decreto.

DECRE-

DECRETUM XI. CAP. IN ORDINE CLXXXXII.

Prælati Regulares, vel alii Sacerdotes in capitulis generalibus deputati, suas Ecclesias, Cœmeteria, & Oratoria, qualibet sanguinis, seu seminis effusione, seu alias quomodolibet pollutas, seu polluta, quoties opus fuerit, aqua per eos (præsertim in locis remotis, ubi Episcopum aquam benedicentem per duas dietas adire non poterunt) benedicta reconciliare libere, & licite valeant. Leo X. Const. *Religionis suadet honestas* 3. Febr. 1514.

I. S*Implex Sacerdos tantum ex privilegio Sedis Apostolicæ potest Ecclesiam ab Episcopo consecratam reconciliare*, ait Ritualis Rubrica, quæ insuper addit: *& tunc utatur ritu in Pontificali descripto*, unde nostrum esse non potest, ejusmodi ritum explanare; quare Ritualis Rubricam solummodo persequentes, ab ea reddimur instructi, quod idem Sacerdos ad prædictam reconciliationem debet procedere *indutus amictu, alba, cingulo, stola, & pluviali albi coloris, adhibitis secum aliis Presbyteris, & Clericis superpelliceis indutis*, & id commune est etiam reconciliationi Ecclesiæ solummodo benedictæ, uti in superioribus examinatum fuit. Non sic est de eo, quod subditur: *cum aqua ab Episcopo ad hunc usum rite benedicta*; nam ad reconciliationem Ecclesiæ non benedictæ sufficit aqua benedicta communis, seu in forma consueta Ecclesiæ, etiam a simplici Sacerdote benedicta, ubi ad reconciliationem Ecclesiæ consecratæ requiritur præcise *aqua ab Episcopo ad hunc usum rite benedicta*, aqua scilicet admixta sali, vino, & cineri, cum verbis, & forma, quæ habetur in Pontificali Romano, ab Episcopo benedicta.

II. Privilegio Apostolico reconciliandi proprias Ecclesias, etsi sint consecratæ, dubium non est, quod perfruontur Prælati Regulares, ac alii Sacerdotes in capitulis generalibus deputandi; id enim, ut alia brevitatis gratia taceantur Apostolica indulta, præsens aperte docet Decretum, dum usum indicit aquæ per Episcopum benedictæ, ubi ad reconciliationem Ecclesiarum dumtaxat benedictarum sufficit aqua benedicta in forma consueta Ecclesiæ. Et quidem si iidem Prælati Regulares cum aqua benedicta in forma consueta Ecclesiæ benedicere possunt Ecclesias, easque ad divinum cultum deputare, cur item cum eadem non poterunt illas reconciliare, & divino cultui restituere? Non ita tamen ad reconciliationem Ecclesiarum consecratarum, quæ fit per Regulares personas, necessaria est aqua ab Episcopo benedicta, ut non sufficiat etiam aqua per eos benedicta, *saltem in locis remotis, ubi Episcopum aquam benedicentem per duas dietas adire non poterunt*. Quælibet autem dieta continet viginti milliaria, seu septem leucas.

III. Dixi *saltem in locis remotis*, quia dictio *præsertim*, qua Decretum utitur, Juristis interpretibus denotat quidem majorem esse rationem in casu, in quo ponitur, adeoque in casu in quo per duas dietas Episcopus adiri non potest, sed idem juris esse in suo positivo, seu in casu contrario, adeoque etiamsi Episcopus per duas dietas minime distaret. Haud tamen denegarem, non admodum facile hac libertate Regulares uti debere; posse vero, quando cum multo incommodo Episcopus deberet adiri, aut Diœcesanus aquam renueret benedicere. Monet autem Miranda *tom. 3. cap. 40. art. 1. conclus.* 2., quod hoc privilegium extenditur etiam ad Ecclesias Monialium existentium sub regimine Regularium.

IV. Ad cœmeteria quod attinet, jam nos Decretum nonum edocuit, quod Prælati Regulares ea quæ sui respective sunt Ordinis, solemni benedictione benedicere valent, non sic tamen est de simplici Sacerdote sæculari, qui sicuti Ecclesias sine Episcopi delegatione benedicere non potest, ita nec cœmeteria; unde scite Rituale, dum producit formulam cœmeteria benedicendi, hoc titulo eamdem inscribit; *Ritus benedicendi novum cœmeterium per Sacerdotem ab Episcopo delegatum*. Quod modo diximus de benedictione novi cœmeterii, idipsum est de ejusdem reconciliatione, unde & præsens Decretum diserte donat Prælatos Regulares facultate reconciliandi sua cœmeteria, & Rituale in simplici Sacerdote non minus Episcopi delegationem expostulat: *Sacerdos si ab Episcopo facultatem habeat*.

V. Ritus benedicendi novum cœmeterium a Rituali hoc pacto manet descriptus: *Pridie quam fiat benedictio, ponitur in medio cœmeterio lignea crux alta ad staturam hominis*. Qualitas, & altitudo crucis, quæ esse debet nuda sine imagine crucifixi, nulli dubitationi subest, cum a Rubrica diserte sit expressa; supplet tamen Castaldus in eo, quod Rubrica tacet, videlicet quod in summitate crucis, atque etiam in extremis brachiis accommodandi sunt cuspides ferrei, unus nempe in unoquoque eorum, ut in iisdem affigi possint candelæ, de quibus dicetur inferius. Quia Rubrica de cruce habet *ponitur*, non *figitur*, nonnulli eamdem collocant super mensam ibi paratam, sed hi minus satisfaciunt Rubricæ, quia cruci altæ ad staturam hominis, si ponatur super mensam, aptus non est deservire paxillus in terra fixus, altus dumtaxat ad cubitum unum, qualem Rubrica eum postulat per sequentia verba: *& ante ipsam crucem in terra figitur paxillus tridens ligneus, altus ad cubitum unum, aptus ad affigendum illi tres candelas*, quem ad effectum in summitate cujuscumque rami cuspides ferrei plantari debent, in quibus possint commode affigi tres candelæ, nempe una pro unoquoque cuspide.

VI. *Sequenti die, mane Sacerdos in sacristia* (si cœmeterium sit contiguum Ecclesiæ, vel ab hac parum distet, alias ad mensam paratam in loco congruo) *paratus amictu, alba, cingulo, stola, & pluviali albi coloris, adhibitis aliquot Sacerdotibus, & Clericis indutis superpelliceis, qui deferant vasculum aquæ benedictæ* (sufficit, benedicta sit in forma Ecclesiæ consueta), *Aspergillum* (non statuit Rubrica, quod aspergillum confectum esse debeat ex herba hyssopo, sed cum de benedictione Ecclesiæ, & cœmeterii eadem videatur esse ratio, uti in illa ex præscripto Rubricæ aspergillum de herba hyssopo adhiberi debet, ita in hac videtur esse usitandum), & *thuribulum cum incensi navicula* (particulare id est huic benedictioni, cum in similibus aliis usus nullus incensi a Rituali præscribatur), *& hoc Rituali libro, & tribus candelis cereis* (quæ nempe ut infra accendendæ sunt, & figendæ in paxillo), procedit processionaliter cum prædictis Sacerdotibus, & Clericis, prælata cruce media inter duos ceroferarios, ante quam incedunt thuriferarius, & Clericus de aqua benedicta, *ad cœmeterium benedicendum ante crucem in medio cœmeterii ut supra positam, & mox affiguntur, & accenduntur tres prædictæ candelæ super ligneum paxillum, & Sacerdos positus ante crucem, & candelas, & stans discooperto capite dicit*: Oremus. Omnipotens &c.

VII. *Mox ante ipsam crucem omnes genibus flexis dicunt litanias ordinarias incipiente cantore, ceteris respondentibus, & cum dictum fuerit*: Ut omnibus fidelibus &c., *Sacerdos surgit, & clara voce dicit, producens manu signum crucis*. Ut hoc cœmeterium &c. *Deinde Sacerdos ut prius genuflectit, & litania perficiuntur*. Hæc communia item sunt benedictioni Ecclesiæ, quare vide ibidem dicta, dum ego adnoto ex Castaldo *lib. 2. sect. 15. cap. 7. n. 1.*, quod in terra sterni saltem convenit tapetum, ubi Sacerdos, & Ministri genuflectant, quia cum cœmeterium, sit sub dio, vel cœnosum erit, aut pulverulentum, vel herbosum; quod hac de causa statutum etiam fuit a Rubrica de reconciliatione cœmeterii.

VIII. *Quibus finitis*, dicto nempe ultimo Kyrie, *surgunt omnes, & Sacerdos crucem aspergit aqua benedicta, dicens antiphonam* Asperges me &c. *Psalmus* Miserere *dicitur totus ab adstantibus cum* Gloria Patri, *quo dicto repetitur antiphona* Asperges. *Dum dicitur psalmus ab adstantibus, Sacerdos circuit, & perambulat totum cœmeterium, incipiens ad ejus dexteram, aspergens ubique cum aqua benedicta*. Ubi audis *ubique*, nolo id intelligas, ut cœmeterium aspergendum sit intus, & extra, uti aspergitur Ecclesia; sed solum intra, seu in parte interiori; in hac autem non tantum in parte dextera, & sinistra, sed etiam in omni alia, cum Rubrica dicat *ubique*, quæ dictio stat pro quocumque loco. *Qua facta*, finita nempe aspersione, & ut supra repetita antiphona, *Asperges*, Sacerdos *redit ante crucem*, & dicit: Oremus. Deus qui es.

IX. *Tunc figit in summitate crucis unam ex tribus candelis ardentibus*, quæ scilicet erat in ramo medio paxilli, transfertur, & figitur in cuspide posito in solemnitate crucis, uti & aliæ duæ, quæ erant in ramis lateralibus, transferuntur, atque figuntur in duobus brachiis ejusdem crucis, illas collocando super cuspides, ut mandant sequentia Rubricæ verba: *& alias duas similiter ardentes in duabus brachiis ejusdem crucis*. Quæ candelæ nunquam extinguuntur, ne quidem benedictione peracta, sed ibi relinquuntur accensæ, donec totaliter absumantur, ut inde edoceamur, venerationem loci perpetuo durare debere. Sacerdos *deinde incensat ipsam crucem* triplici ductu, *& aspergens aqua benedicta redit cum Ministris in sacristiam*, subdit Rubrica, quam ita Baruffaldus exponit, ut Sacerdos post incensationem aspergere debeat ipsam crucem; quem tamen sensum certe Rubrica non sustinet, nam dum dicit *Aspergens redit*, fit sensus, quod dum redit in sacristiam, debet aspergere, non utique crucem, a qua discessit, sed cœmeterii terram, per quam pertransit, in via ad sacristiam.

X. Reconciliatio cœmeterii nostram modo considerationem expectat, sive illud contiguum sit Ecclesiæ, sive separatum, ubi Ecclesia non est polluta; nam si Ecclesia polluta sit, & cœmeterium illi contiguum, cœmeterium reconciliatur per reconciliationem, quæ adhibetur Ecclesiæ, ut magis diximus in Decreto 10. Per pollutionem namque Ecclesiæ pollutum item remanet cœmeterium, si sit illi immediate contiguum, secus autem, si hoc pacto contiguum non fuerit Ecclesiæ; contiguum autem ex Aristotele est illud, quorum extrema sunt simul, unde si aliquid vel minimum mediet inter Ecclesiam, & cœmeterium, puta via, ad Ecclesiæ pollutionem non polluitur cœmeterium. Idipsum foret, si mediaret solum stillicidium ipsius Ecclesiæ, dummodo etiam ex ea parte cœmeterium esset muro circumdatum; & quidem quamvis aditus, & ingressus ad cœmeterium pateret per Ecclesiam, quia adhuc extrema illorum non se contingunt. Ad pollutionem vero cœmeterii, etiamsi contigui, polluta non remanet Ecclesia, unde ritus, quem subdimus, deservit pro reconciliatione cœmeterii sive contigui, sive separati, quando de per se solum pollutum est, & non ad pollutionem Ecclesiæ.

XI. Mane diei, quo facienda est reconciliatio, Sacerdos in sacristia, aut decenti alio loco induit albam, stolam, & pluviale coloris albi, & processionaliter cum aliis Sacerdotibus, & Clericis indutis superpelliceis, prælata cruce inter ceroferarios media, & omnium primo præcedente Clerico cum vasculo aquæ benedictæ, & aspergillo (congruit, sit ea herba

ba hyssopo) accidit ad medium cœmeterii, & ibi super tapete genuflectit una cum Ministris, & genuflectunt itidem cantores, aliique omnes, & dicunt Litanias, in quibus cum dictum fuerit *ut omnibus fidelibus defunctis &c.* Sacerdos surgit, & manu dextera producens signum crucis super cœmeterium, clara voce dicit *ut hoc cœmeterium &c.*, quo dicto, ut prius genuflectit, & cantores Litanias perficiunt, & ut deventum est ad ultimum *Kyrie*, surgunt omnes, & Sacerdos aceepto aspergillo cum aqua benedicta inchoat antiphonam *Asperges me, Domine, hyssopo*, Clero prosequente *& mundabor &c.* Psalmus *Miserere* totus ab eodem Clero dicitur, sed sine *Gloria*, & in fine repetitur antiphona *Asperges*.

XII. Quæ dum a Clero dicuntur, Sacerdos circuit totum cœmeterium, incipiens ad ejus dexteram, & aspergens ubique aqua benedicta, & præsertim in loco, ubi violatio commissa est. Aspersio fit dumtaxat in terra, quæ deservit ad finem cœmeterii, & per se spectat ad cœmeterium ipsum, cum in ea sepeliantur cadavera, non autem in parietibus, quibus solum circumdatur ad arcenda animalia, & ad alios fines extraneos ab eo, ob quem constructum est cœmeterium, licet ad decentiam ipsius cœmeterii ceteroquin illi deserviant. Finita aspersione, Sacerdos redit ad locum, ubi Litaniæ dictæ fuerunt, & ibi stans dicit *Oremus*, Ministri *Flectamus genua*, ℞. *Levate*, & postea idem Sacerdos recitat orationem *Domine pie*, qua peracta procedit ad sacristiam, vel alium congruum locum ad deponenda sacra indumenta. Hæc autem brevi dedimus ealamo, quia jam uberiori ea prosecuti sumus in præcedentibus Decretis, in quibus recoli possunt, quæ hic ad majorem expositionem desiderantur.

XIII. Post benedictionem novæ Ecclesiæ, & reconciliationem pollutæ Missam dicendam esse Rituale mandat, tacet vero super Missa, ubi agit de benedictione novi cœmeterii, aut reconciliatione polluti, non spernendum utique argumentum, quod ea dici minime debet, aut saltem, quod necesse non est, quod illa dicatur. Insurgit tamen Baruffaldus, & advertens, quod tum benedictio novi cœmeterii, tum reconciliatio polluti *in mane* fieri præscribitur, ea ratione id præscriptum credit, quia congruum sit, ut sacrificium celebretur sive in Capella cœmeterii, si adsit, sive in Ecclesia, cui cœmeterium inservit. Equidem nec nobis occurrit ratio alia, ob quam *in mane* tum benedictio, tum reconciliatio cœmeterii sint potius fieri præscriptæ, quare haud refragabimur, easdem concinne absolvi per Missarum solemnia, a quibus comitari ceteroquin necessarium esse non potest, cum cœmeteria non uti Ecclesiæ, benedicantur, vel reconcilientur pro Missæ sacrificio, sed pro fidelium sepultura. Etsi itaque congruum sit, easdem functiones fieri in mane, ut consociari valeat cum Missæ sacrificio, quoties tamen hoc debeant destitui, ejusdem rationis certe illæ non sunt, ut adeo matutino tempori censeri possint alligatæ, ut postmeridiano fieri non valeant.

CAPUT DUODECIMUM.

De Benedictionibus Candelarum, Cinerum, atque Palmarum.

LUpercalibus Gentilium abrogatis ludis circa annum 496. a Gelasio I. Papa substitutum fuisse Purificationis festum quod subinde insequenti sæculo occasione maxime omnium mortalitatis Bisantii factæ, sub Justiniano Imperatore ad Orientalem transierit Ecclesiam, auctor est Baronius *in marty. ad diem 2. Febr.*, ubi quidem subdit, quod postmodum Sergius Papa litanias addidit, seu processionem, non tamen cereorum usum, de quorum mysterio cum plura disserat S. Eligius Episcopus Noviomensis antiquior Sergio scriptor, dubium non est, quod eodem Sergio simul eum vetustiorem esse demonstrat.

Non Lupercalium abrogationem, cujus ipse meminit in suo Commentario, sed prædicti institutionem festi Gelasio alii denegant, quam nonnulli protrahunt ad Justiniani Imperatoris ut supra tempora, nec desunt, qui eodem Gelasio eam vetustiorem faciunt, qui in orientali, qui in occidentali, & qui in utraque Ecclesia, & hi adeo plurima Ss. Metodii, Joannis Chrysostomi, Hieronymi, ac Auctorum monumenta proferunt, ut licet eorum nonnulla fortasse nutent, adhuc fuerint valida in eamdem Bollandianos ad diem 2. Februarii sententiam trahere, qui propterea sic ante sæculum quintum apud Phœnicos, Syrios, Cyprios, aliosque populos celebratum fuisse statuunt prædictum Purificationis festum, ut cum postmodum antiquissima ejusmodi consuetudo ab una ad aliam transierit Ecclesiam, locum habere crediderint illud celebre D. Augustini *lib. 4. de Baptismo cap. 24.* effatum. *Quod universa tenet Ecclesia, nec Concilii institutum, sed semper retentum est, nonnisi auctoritate Apostolica traditum certissime creditur.*

Quid est autem, quod in hoc festo Cereos portamus accensos? Quærit Innoc. III. *serm. 1. de sest. Puris.*, atque reponit: *Gentiles Februarium mensem Inferis dedicaverunt, eo quod sicut ipsi putabant, sed errabant, in principio ejus mensis Proserpina rapta fuerat a Plutone; quam quia mater ejus Ceres facibus accensis in Æthna tota nocte per Siciliam quæsivisse credebatur, & ipsi ad commemorationem ipsius facibus accensis in principio mensis urbem de nocte lustrabant; unde festum illud appellabatur Amburbale. Cum autem Sancti Patres consuetudinem istam non possent penitus extirpare, constituerunt, ut in honore Beatæ Virgini Mariæ Cereos portarent accensos: & sic quod prius fiebat ad honorem Cereris, modo fit ad honorem Virginis, & quod prius fiebat ad honorem Proserpinæ, modo fit ad laudem Mariæ.* Joannes Gerson in idipsum forsan alludit, dum *tom. 3. de discretione cordis consid. 21.* præmissa admonitione, quod profanos Gentilium ritus Ecclesia magis studuit divino cultui consecrare, quam abolere, ad rem hæc illico verba subdit: *Patet hoc de festo Purificationis, quod ideo* Candelaria *vulgo dicitur, quia portantur candelæ ardentes illo die in honorem purissimæ, & lucidissimæ Virginis Mariæ; quæ prius portari apud Gentiles consueverant in veneratione cujusdam Deæ, & in lustratione Urbis Romæ.*

Avevano i Romani soggiogato il Mondo, ed avevano a tutti imposto il censo, e sia tributo, che doveva pagarsi ogni cinque anni. Ricevuto il tributo, offerivano nel Mese di Febrajo ai Dei dell' inferno i sacrifizj, coll' ajuto de' quali credevano di avere ottenute le vittorie, e giravano colle faci in mano, scorrendo la Città. Ita Benedictus XIV. *tom. 1. Anot. par. 2. num. 27.* amburbalia describit, a quibus ex S. Ideifonsu *tom. 2. Bibliotheca SS. Patr. pag. 580. lit. F.* Candelarum processionem derivari censet: *Quam lustrandi consuetudinem congrue, & religiose Christiana mutavit Religio, cum eodem mense, hoc est hodierna die, in honore Sanctæ Dei Genitricis, & perpetuæ Virginis Mariæ non solum Clerus, sed & omnis plebs Ecclesiarum loca cum cereis, & diversis hymnis lustrantes circumeunt.* Amburbalibus itaque hodiernam processionem subrogatam fuisse autumat, non lupercalibus, in quibus nullus facum, vel cereorum usus erat, sicuti evidens argumentum ex eorumdem descriptione, quam ex Lexico Jacobi Hofmanni verb. *Lupercal.* per hæc verba producit: *Gl' Infami giuochi Lupercali istituiti da Evandro, si facevano da' Gentili nel Mese di Febbrajo, ne' quali gli Uomini nudi correvano per la Città percuotendo le mani, ed il ventre delle Donne con certe pelli di Capra, supponendo, che ciò dovesse contribuire alla loro fecondità, ed a partorire facilmente.*

Symbolicis aliis contenti sunt rationibus, & satis elegans est expositio S. Ivonis Carnutensis Episcopi *serm. 11. de Purif.*, quod scilicet sicut Simeon in manibus accepit infirmitatem, seu humanitatem, sed agnovit interiorem majestatem, quæ illustrabat tenebras interiores nostræ infidelitatis, ita in cera, quam hodie quisquis fidelis in manibus gestat, ad fragilem alludit carnem, agnoscens tamen in ejusdem luce lucem alteram, quæ nostras illuminat exteriores tenebras. Addit, quod cera, quæ ex floribus odoriferis colligitur, fructus est Apis, *Virginis videlicet animantis, cujus sicut legitur, fixum nec masculi violant, nec fœtus quassant*, ac consequenter symbolum est illius divini partus, qui *nec in concipiendo, nec in egrediendo Matris integritatem violavit.*

Casalius *de vet. Christian. ritib. cap. 42.* sentit, quod a nobis hodie in manibus gestantur candelæ, ut aliquo modo reddamur participes lætitiæ Simeonis, qui in manibus accipiens Christum natum, eum simul cognovit, & confessus est *paratum ante faciem omnium populorum lumen ad revelationem gentium.* Auctores Catheschismi Montis Pessulani, & Bituricensis *Candellas benedici* statuunt juxta antiquum Ecclesiæ morem benedicendi, quidquid ad ejusdem cœremonias deservit; *in manibus vero per processionem teneri accensas, & ad aliquam Missæ partem* in signum lætitiæ justi Simeonis, qui inter ulnas accipiens Jesum, hunc fassus est lumen gentium, & gloriam Israel; & demum *processionem fieri* ad designandum Virginis Matris iter ad templum. Innocentius denique *loc. cit.* subdit: *Ob hoc quoque in Purificatione virginis cereos accensos portamus, ut Purificati per gratiam, cum accensis lampadibus, quasi prudentes virgines ad nuptias ingredi mereamur.*

Benedictionis Cinerum nunc esse originem, mysteria, causam, & effectus spirituales. Cineres super caput aspersos argumentum fuisse luctus, pœnitentiæ, atque tristitiæ, adeo frequentia testimonia in sacris occurrunt litteris, ut non sit, eorum aliqua hic conemur adducere. Eapropter inter Sacras Cœremonias, quæ in reconciliandis Ecclesiæ publicis pœnitentibus, exercebantur olim ineunte Quadragesima, Grancolas *lib. 2. c. 43.* rite enumerat aspersionem cinere eorumdem capitum. Succedentibus temporibus cœperunt viri pietate insignes caput cinere aspergendum præbere in signum humiliationis, nihilo magis præseferre rati humilitatem suam, quam gestantes in capite, quod pedibus conculcarent, hoc signo indicare volentes, se tamquam peccatores esse dignos, qui protererentur pedibus, sicut cinis pedum planta proteritur. Quod postmodum adeo plurimi imitati sunt, ut Cœremonia, quæ olim ad solos publicos spectabat pœnitentes, in communem transierit fidelium consuetudinem.

Fiebat idem olim feria secunda post Dominicam Quadragesimæ, a qua quadragesimale jejunium auspicabatur antiquitas; sed cum postea prædictum jejunium anticipatum fuerit ad præcedentem feriam quartam, ut servaretur quadraginta diebus, sicut a Christo servatum fuisse legimus, eidem etiam feriæ adnexæ fuerunt sacræ quæque Cœremoniæ, per quas publici peccatores pœnitentiæ addicebantur. Postquam vero cessavit disciplina publicæ pœnitentiæ, nulla alia remansit in Ecclesia saltem occidentali reliquia ejusdem pœnitentiæ, nisi hæc sacrorum cinerum aspersio, cujus Cœremoniæ sensum exponit S. Isidorus Hispalensis *de offic. lib. 2. cap. 16.*, ostenditque illam ætate sua fieri consuevisse, ut peccatores recordarentur se esse pulverem,

verem, animumque & cogitationem converterent ad mortem, quam pro peccatis suis meruissent. Concordat Rupertus, qui *de div. offic. lib. 4. cap.* 10. id fieri asserit, ut recordemur originis, & finis nostri, unde & Ecclesia in distributione cinerum illis verbis utitur: *memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris.*

Effectus consecratorum cinerum satis colliguntur ex benedictionis formula. Nam 1. rogat Ecclesia, ut juvetur homo ad internam humilitatem cordis. 2. ut benedictio cælestis in aspersos cineres descendat, qui serio compungantur, de peccatis doleant, considerantes per peccatum hominis, etiam ipsam terram maledictam fuisse, & omnes in cinerem, & terram redituros. 3. Ut hi cineres sint salubre remedium ad assequendam remissionem peccatorum, & præmium vitæ æternæ. 4. ut detur corporis sanitas ad pœnitentiam pro peccatis agendam. 5. Ut anima ipsa divina tutela protegatur. 6. Ut illa a Domino impetremus, quæ ad ipsius voluntatem petimus. 7. Ut in bono constanti animo perseveremus.

Refert Cæsarius ex Theodorico Monacu de sacris cineribus rem notatu dignam, fuisse nempe Confluentiæ carnificem quemdam, hominem in officio suo probum satis, qui cum aliquando tertia feria ante cineres, totam pene noctem in commessationibus expendisset, mane quasi ad abluendas carnes cum quodam suo Collega tabernam intravit, cumque ad officium Missæ pulsaretur, & fideles ad Ecclesiam confluerent, necdum ex eadem taberna, jamque soli hi duo illic remanentes potarent, ait alter carnifici: certe modo diu nimis expectamus; eamus ergo ad Ecclesiam propter sacros cineres. Cui ille, mysterium cinerum irridendo, respondit: Sede, ego tibi dabo cineres, & tu mihi, tollensque cineres de lare jactavit super caput ejus. Et ecce mox pœna irrisionis subsecuta est: nam statim circa caput, & faciem tantum sensit pulverem, ac si follibus ei insufflaretur; cumque territus exclamaret, tantum ore cineris hausit, ut pene suffocatus fuisset. Accurrerunt multi plagam tam mirabilem videntes, & cum ductu fuisset in proximam insulam, in qua non pulvis, sed gramen erat, nihil ei profuit. In Rheno, in pomario, in solario, neque in alio loco a turbine cinerum se defendere potuit, a quibus tandem suffocatus pœnam irrisionis solvit.

Benedictio Palmarum nostram modo exposcit considerationem. Christus triumphatoris specie, turbis ramos arborum sternentibus in via, atque clamantibus *Hosanna*, Hierosolymam ingrediens, benedictionis, & processionis palmarum occasio est, atque mysterium. Hinc Amalarius lib. 1. cap. 10. *In memoriam illius diei nos per Ecclesias nostras solemus portare ramos, & clamare Hosanna*; & in sermonibus 2., & 2. Sancto Ambrosio alias adscriptis: *Hinc descendit consuetudo, ut psallentes ramos palmarum, sive olivarum portemus in manibus.* Vox *Hosanna* fuit acclamatio quædam lætitiæ in triumphali illo die erga Christum tamquam Messiam descendentem e David, utique illi consimilis, quam Judæi in manibus portantes ramos arborum, repetebant in Tabernaculorum festo, unde Psal. 117. 15. *Vox exultationis, & lætitiæ in tabernaculis justorum.*

Quatenus laudati sermones non recenserentur inter spurios, & ritus ejusmodi ubertim appareret antiquitas, quam ab adeo remotis sæculis Martene *cap. 20. de antiq. Eccl. discipl.* minime repetit, sed referendam putat ad sæculum octavum, aut nonum. Ait namque nullum ejusdem apparere vestigium in pervetustis Missalibus Francorum, & Gothorum a Thomasio evulgatis, nullum in antiqua liturgia Gallicana a ms. Bobiensi a Mabilonio eruta, nullum in Ordine Gelasiano, nullum in Sacramentario S. Gregorii a Menardo notis illustrato, aliisque similibus ante nongentos annos exaratis, & denique nullum apud Auctores Amalario antiquiores. Verum ad Sacramentaria Gregorianum, & Gelasianum quod attinet, aperte memoratus fallitur Auctor; in illo enim habetur oratio, quæ communionem præcedit, in qua dicitur Deo, *ut quemadmodum fideles se illic offerebant eo die cum frondibus palmarum, & ramorum, ita velit eos post mortem recipere palmis victoriæ præcintos, & bonorum operum fructibus exornatos*; in hoc autem Dominica sexta Quadragesimæ inscribitur *Dominica in Palmis de Passione Domini*; quo sane titulo edocemur, jam tunc in Romana Ecclesia viguisse ritum Palmarum.

Dubitat Grancolas *cap.* 53., an prædicta oratio adjecta postmodum fuerit Sacramentario S. Gregorii, in cujus tamen codice membranaceo, qui asservabatur in bibliotecha Reginæ Sveciæ, supra octingentos annos exarato, cum minime desideretur, ut observavit Cardinalis Thomasius, profecto quilibet adimitur ambigendi locus. At si Grancolas ut supra dubitat, id positive affirmat Baillet *tom. 4. in hist. hujus diei* de allegatis verbis codicis Gelasiani; quam tamen uterque a recta declinet via, uberrimum testimonium est veterrimum Kalendarium Ecclesiæ Romanæ labentis quarti, vel ineuntis sæculi quinti, quod idem Martene postea evulgavit *to. 4. thesauri Anedoct.*, in quo quidem Kalendario hæc leguntur: *Dominica in Palmis ad S. Joann. in Laterano*, Ex reliquis autem monumentis superius adductis quid unquam inferri potest, nisi quod ad summum ejusmodi ritus Ecclesiæ Romanæ in particularibus illis locis, seu Ecclesiis nondum erat receptus?

Ex Auctoribus, qui Palmarum solemnitatis meminerint, allegantur Cyrillus Hierosolymitanus *cat.* 10., Epiphanius, atque Chrisostomus; sed quoniam Baillet ex Cyrilli auctoritate solemnitatem, de qua loquimur, inficiatur satis inferri, & sermones SS. Epiphanii, & Chrysostomi Auctoribus multo recentioribus attribuuntur ab aliis, nos, quibus non adeo inest otii, ut hæc cribare possimus, contenti sumus referre Aldhelmum *de laud. Virg. cap. 15. an.* 709. qui cum Palmarum cæremoniam nobis describat *authentica veterum auctoritate subnixam*, opus est, illa ad vetustissima referatur tempora, nisi mavis ad ea Apostolorum, a quibus reapse institutam excogitavit Polydorus Virgilius *lib. 6. de rer. inven. cap.* 8. apud Theatrum vitæ humanæ verb. *Benedictio*. Abs re denique ex Grancola non putamus producere, quod legitur in vita S. Euthimii a Cyrillo Scytopolitano scripta, quod videlicet solitarii, qui in desertum secedebant post Epiphaniam, ut ad festum Paschatis se pararent, ad Monasterium suum revertebantur ad festum Palmarum celebrandum, quod erat in capite hebdomadæ, qua Dominicæ Passionis mysteria celebrantur; ex iis enim compertum manifeste redditur, quod sæculo quinto jam in Oriente celebrabatur Palmarum solemnitas.

Benedictionis affectus Laurentius Beyerlinck *in laudato Theatro* hoc pacto recenset; quod nempe primo Deus rogatur, ut gestantes hos ramos, accipiant benedictionem mentis & corporis in salutis remedium, & ad gratiam divinam obtinendam. II. ut sicut rami virentibus sunt foliis, ita frondeant opera nostra virore justitiæ, & variarum virtutum pulchritudine. III. ut sicut Hebræorum populus Christo ramis occurrit, & cum ipso in Civitatem Jerusalem intravit, ita nos bonis operibus instructi, Domino obviam procedamus, ejusque misteria sequentes, per ipsum, & cum ipso in cælestem Jerusalem admittamur. IV. Ut sicut Christus de hoste per Passionem suam triumphavit, ita & nos sæpe hoc opus misericordiæ animo volventes, amore Christi accendamur ad pugnam, & ad victoriam de Dæmone, Carne, & Mundo referendam. V. ut in quemcumque locum importati fuerint hi rami, habitatores benedictionem Dei consequantur, & omni adversitate fugata, dextera Dei protegantur. Valent ergo etiam contra fulmina, fulgura, & tempestates, & contra quaslibet cacodæmonis in perniciem humanam machinationes.

Ivon Carnotensis *serm.* 56. *in Ramis Palmarum* ita fideles alloquitur: *Hominem humilem super Asinam sedentem viderunt, & tamen triumphalem ei gloriam ramos arborum portando, & per viam sternendo exhibuerunt, laudes ei Imperiales cecinerunt, quia præsago spiritu eum triumphatorem diaboli, & mortis & vitæ largitorem cognoverunt. Hujus turbæ, carissimi Fratres, formam repræsentatis, cum virentes ramos arborum post vexillum sanctæ crucis in manibus portatis. Et bene repræsentatis, si quod virore signatur in manibus, semper teneatur in moribus, si non hyeme decidat, si non æstate marceat, ut dicere possitis cum Psalmista: Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo.* Triumphalis gloriæ signum fuerunt rami Palmarum, qui 1. *Mach.* 13. ante victores deferri solebant, imperiales vero laudes *Hosanna*, aliæque lætantes voces, de quibus *Joan.* 12. *Matth.* 21. *Marc.* 11. *& Luca* 19., iisdem enim proclamatus fuit Christus Rex, atque Messias. Quod dicitur de *præsago spiritu*, conforme est verbis collectæ tertiæ: *Intellexit enim jam tunc illa hominum beata multitudo præfigurari &c.*, sive postea id intellexerit ex inspiratione Spiritus Sancti instar Caiphæ, qui Christi mortem Gentibus redemptionem prophetavit allaturam, sive ex præmonitis Prophetarum signis, quibus quia multitudo illa credidit, ab Ecclesia in prædicta collecta dicitur *beata*, seu ex recenti miraculo suscitationis Lazari, quemadmodum *Joan.* 12. indicari videtur. Quod denique subditur de *virore*, superius jam diximus, & in textu Mysterium est satis expressum.

DECRETUM I. CAP. IN ORDINE CXCIII.

Benedictio, & distributio Candelarum, & Palmarum regulariter potest fieri in omnibus Ecclesiis, tam Collegiatis, quam Parochialibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus. S. R. C. 28. Apr. 1607. in *Ostien.*

I. BEnedictionis cinerum sanctio non meminit, sed absit, eamdem cogites in dispositione minime comprehendi; nullo enim præ ceteris suffulta est privilegio, nec aliqua gaudet particulari ratione, ob quam Ecclesiis omnibus, quibus illæ competunt, etiam hæc non debeat convenire. Si quæras, quibus Ecclesiis id juris competat? Reponit Decretum: *Omnibus Ecclesiis, tam Collegiatis, quam Parochialibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus*, ad quarum aliquam cum quælibet Ecclesia attineat, certe nullæ erunt Ecclesiæ, ne quidem Confraternitatum, quæ non valeant ad prædictas benedictiones procedere.

II. Rem clarius elucidat sequens Decretum, & erit 2. cap in ord. 194. *An benedictiones, & distributiones Candelarum Cinerum, & Palmarum sint de juribus mere Parochialibus? Resp. negative* S. R. C. 10. Dec. 1703. approbante Clem. XI. 22. Jan. 1704. cum enim ejusmodi Decretum prodierit ad dirimendas controversias, quæ Parochos inter, & Laicorum Confraternitates, non semel exoriuntur, dum definit memoratas benedictiones non esse de juribus Parochialibus, ea respondendi methodo, quam item servat in aliis sanctionibus, indubie designat, quod etiam fieri possunt a Laicorum Confraternitatibus absque ulla dependentia a Parocho, & maxime quia in hac responsione non subdit: *sed fieri debere a Parochis*, uti subdere solet in aliis responsionibus, quæ

proce-

procedunt de re, quæ quidem ita non est de juribus Parochialibus, ut a solis Parochis fieri valeat privative ad alios quoscumque, sed solum tamquam specialis prærogativa iisdem reservatur Parochis relate ad easdem Confraternitates.

III. Quoniam vero hoc Decretum præservat conventiones, & pacta, constitutiones synodales, & provinciales, ac consuetudinem immemorabilem, vel saltem centenariam, idcirco ubi quid ejusmodi militet in favorem Parochorum, prædictæ benedictiones haberi non poterunt, non quidem in Ecclesiis Choralibus, quibus a Missali injunguntur tamquam portio divinæ psalmodiæ, sed in Ecclesiis dumtaxat Confraternitatum, quas solas afficit adductum Decretum; & huc spectat dictio *Regulariter*, quam tenet primum Decretum capitis; excludit enim Ecclesias Confraternitatum, quatenus aliqua ex memoratis rationibus in favorem Parochorum procedat. An autem nihilominus Confraternitates prædictas benedictiones facere valeant pro suis, & solis Confratribus, atque Sororibus, quæstio alia est, quam sequens Decretum (erit 3. cap. in ord. 195.) ita dirimit, ut Ecclesiis Confraternitatum sint quidem inhibitæ, si fiant indifferenter pro omnibus, non autem, si pro solis Confratribus, atque Sororibus; *An liceat Cappellano Confraternitatis* (sermo est de locis, quorum Synodi præfatas benedictiones reservant Parochis) *facere benedictionem, & distributionem Candelarum in suo Oratorio pro Confratribus, & Sororibus in festo SS. Purificationis? Resp. affirmative*. Congr. Concil. 24. Sept. 1718.

DECRETUM IV. CAP. IN ORDINE CXCVI.

Benedictio Candelarum, Cinerum, & Palmarum, & aliæ similes actiones, quas faceret Episcopus præsens, eo absente, vel impedito ad primam dignitatem, non vero ad Canonicum hebdomadarium pertinent. S. R. C. 21. Martii 1609. *In Pisauren.*

I. ASsignatur Minister laudatarum benedictionum, quæ cum sint ex solemnibus functionibus, quæ a Cœremoniali Episc. committuntur Episcopis, æquum est, in Cathedralibus Ecclesiis, absente, vel impedito Episcopo, præstentur a prima dignitate, quæ in honorificentiis, & dignitate eidem succedit Episcopo, & non a Canonico hebdomadario, cujus muneris dumtaxat sunt functiones communes, & minus solemnes. Quod si prima dignitas absens similiter sit, vel impedita, id ad secundam spectare dignitatem, & sic ordine successivo, eadem jam evincit ratio, & sequens (erit 5. cap. in ord. 197.) firmat Decretum. *Missarum solemnium celebratio, delatio SS. Sacramenti in processione in ejus festivitate, Candelarum, Cinerum, & Palmarum benedictiones, & functiones similes, quas Episcopus præsens in sua Cathedrali facere solet, & debet juxta formam libri Cæremonialis Episcoporum, absente vel impedito Episcopo, ad primam dignitatem, & deficiente prima, ad secundam, & sic successive, pertinent*. S. R. C. 25. Junii 1611. *in Civitaten.*

II. Ita quidem regulariter, & convenienter; sed quoniam Cœremoniale Episc. easdem benedictiones disjunctive committit *Canonico hebdomadario, seu dignitati, vel alteri, ad quem de consuetudine Ecclesiæ celebrare spectat*, absit, quod nos putemus, quod si alia sit Ecclesiæ consuetudo, servari non valeat. Hinc autem ubertim habes, quod in aliis Ecclesiis a Cathedrali ad Prælatum spectabit, vel superiorem, aut digniorem Sacerdotem in illius defectu prædictas benedictiones agere, nisi aliter ferat consuetudo Ecclesiæ, quæ itidem non minus poterit custodiri.

DECRECUM VI. CAP. IN ORD. CXCVIII.

Absente Episcopo benedictiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, & Fontis fiunt per Celebrantem. S. R. C. 12. Junii 1627. *in Brundusina*.

I. SEnsus est, quod ubi Episcopus, quando per seipsum memoratas benedictiones peragit, ob sui dignitatem absolvitur ab onere cantandi sequentem Missam, non sic est de aliis, quicumque ii sint, qui easdem benedictiones faciant, sed hi etiam sequentem Missam cantare tenentur, ut diserte etiam præcipiunt Decreta plurima, & non obscure indicant Cœremonialis verba alibi a nobis producta, quæ easdem benedictiones committunt illi, *ad quem de consuetudine Ecclesiæ celebrare spectat*. Constanter id ubique quoque clamat Missale Romanum, quod *eidem celebranti*, qui præcedentes benedictiones peregit, committit etiam *celebrationem Missæ sequentis*, & dubium quodvis adimunt Decreta plurima, de quibus in cap. de Fonte baptismali, & de benedictione lustralis aquæ, quæ dum consimiles Rubricas ita explicant, *ut subsequens Missa omnino fieri debeat per eum, qui egit præcedentes benedictiones, etiamsi sit prima, vel alia dignitas, non obstante contraria consuetudine, quæ potius corruptela dici debet*, idipsum omnino præstandum esse docent in præsenti, aliove casu simili.

DECRETUM VII. CAP., IN ORDINE CXCIX.

Dignior Sacerdos, ad quem spectat Candelam, Cineres, & Palmam Sacerdoti Celebranti in die Purificationis, in feria IV. Cinerum, & in Dominica Palmarum ministrare, debet ab eodemmet Celebrante supradicta accipere stans; non vero flexis, genibus. S. R. C. 30. Aug. 1664. *in Sutrina*.

I. RItus, quem dignior de clero servare debet in dandis celebranti, & ab hoc recipiendis candela, cineribus, & palma, in suis respectiee Decretis infra describitur, quare continuo arripimus Decretum aliud (erit 8. cap. in ord. 200.) quod præsenti contraire videtur: *Dignior e clero, a quo celebrans in diebus Purificationis, Cinerum, & Palmarum recipit Candelam, Cineres, Palmam, debet accedere ad altare sine stola, & genuflexus, sicut alii, recipere Candelam, Cineres, Palmam a celebrante, & osculari manum celebrantis porrigentis Candelam, & Palmam*. S. R. C. 14. Febr. 1705. *in una Cappuccinor. Galliæ*. Super dignioris accessu ad altare sine stola, de quo tacet primum Decretum, & præscribit secundum, difficultas non est, cum & unanimes conveniant Auctores in exigendo prædictum digniorem in suo chorali habitu sine stola, qua de re videri potest Gavantus *par. 4. tit. 6. n. 4. lit. m., & tit. 7. n. 14. lit. g.*: quare in eo tota difficultas restringitur, quod primum Decretum vult, quod prædictus dignior ea recipiat *stans*, secundum vero *genuflexus sicut alii*, & insuper addit, quod debeat *osculari manum celebrantis porrigentis Candelam, & Palmam*, de quo silet primum Decretum.

II. Verum hæc facile ad concordiam revocantur, primum namque Decretum disponit de Ecclesiis Cathedralibus, in quibus cum prædictus dignior semper sit unus ex Canonicis, juxta Cœremoniale Episc. *lib. 2. cap.* 17. illius, & solum inclinatus prædicta recipit cum osculo solius Candelæ, & Palmæ, non manus celebrantis. An quod de Canonicis Cathedralium modo diximus, extendendum item sit ad Canonicos Collegiatarum, negant Bauldryus *part. 5. lib. 2. cap. 9. art. 2. n.* 20., atque Turrinus *par. 2. cap. 2. §. cum Episcopus*, ubi Canonicos Collegiatarum ad differentiam Canonicorum Cathedralium faciunt Candelas genuflexos accipere, nisi immemorabilis obstet consuetudo contraria. Quoniam tamen sub die 11. Julii 1739. a S. R. C. prodiit Decretum quoddam, quod Canonicos Collegiatarum tanquam personas graduatas, & quasi in dignitate constitutas qualificat, eosquem ad instar Canonicorum Cathedralium quoad genuflectendum, vel inclinandum Episcopo, & altari considerandos esse definit, *seclusa consuetudine in contrarium*, idcirco nisi habeant genuflectendi consuetudinem, instar Canonicorum Cathedralium nedum dignior præfatus, sed Canonici omnes Collegiatarum, non genuflexi, sed stantes Candelas, Cineres, & Palmas recipient cum osculo solius Candelæ, & palmæ, non manus celebrantis. Diximus *cum osculo solius Candelæ, & Palmæ* omissis Cineribus, quia accipiens Cineres, quicumque ille sit, abstinet ab eorumdem osculo, & manus celebrantis; & hæc est causa, ob quam secundum Decretum loquendo de illis ipsis, qui genuflexi supradicta debent recipere, ubi de osculo manus celebrantis loquitur, dumtaxat habet; *& osculari manum celebrantis porrigentis Candelam, & Palmam*.

III. Decretum vero secundum disponit de aliis Ecclesiis, quæ Cathedrales non sunt, & dubitandi adimit rationem quamlibet Data ejusdem Decreti, quæ lata fuit *in una Cappucinorum*; in his autem Ecclesiis quilibet de Clero, etiam dignior ipse juxta Rubricam Missalis *de bened. Palm.* genuflexus recipit, & ramum, & manum celebrantis osculatur, *solis exceptis Prælatis, si adsint*, quemadmodum etiam præstant in Cathedralibus Beneficiati, & Mansionarii ad differentiam Canonicorum juxta præscriptum Cœremonialis *loc. cit.* Circa superiorem Ecclesiæ, si ipse benedictionem non peragat, nonnulli dubitationem excitant, sed cum Rubrica omnibus indistinctim, quinimmo cum exceptione Prælatorum genuflexionem injungat, reliquis de Clero eumdem copulare videtur; & idipsum est de laudato Decreto 1705., quod similiter digniorem (Guardianum nempe, cum sermo in eo sit de Cappuccinis) genuflexum ut supra facit recipere, & osculari. Bauldyus tamen, & Bissus superiorem Ecclesiæ a genuflexione, & ab osculo manus celebrantis absolvunt; & quidem videtur congrue, quia superior a reliquis in honorificentiis debet distingui, neque contraria credi debet Rubrica, quæ vel supponit superiorem benedictiones peragere, aut eumdem excipit Prælatorum nomine. Verum nobis non quadrat admodum opinio ejusmodi, quia nimis ample explicat Prælatorum nomen, & scita dixeris contra etiam intentionem Rubricæ, quæ probe conscia, se aliter expressisset, si voluisset. Vix itaque, & adhuc ægre forsitan id dici potest de superiore Ecclesiæ Regularis, qui si comprehensus non est in memorato Decreto 1705., cum gaudeat jurisdictione quasi Episcopali, aggregari posse videtur Prælatorum classi, quos Rubrica in exceptis collocat.

DECRETUM IX. CAP. IN ORD. CCI.

Celebrans, qui Cineres distribuit, Candelas, & Ramos, detecto capite stet. S. R. C. 18. Julii 1626. *in Pientina*.

I. AD majestatem Episcopalis dignitatis pertinet, quod Episcopus sedens cum Mitra in capite Candelas,

Cineres distribuat, & Palmas, & ideo quicumque alii, qui iisdem benedictionibus incumbunt, stantes detectu capite eas distribuere debent Canonicis, licet sint dignitates, aut Prælatis Regularibus ne quidem exceptis, unde quod subdimus (erit 10. cap. in ord. 202.) de Canonicis habet Decretum: *Sacerdos, etiamsi sit dignitas, vel Canonicus absente, vel impedito Episcopo, distribuens palmas juxta Decretum 18. Julii 1626. stare debet capite detecto.* S. R. C. 31. Martii 1629. *in Pientina*. Consonat autem utraque sanctio Rubricæ Missalis, quæ *de bened. Candel. num. 4.* habet: *Postea celebrans stans in medio ante altare versus populum distribuit Candelas primum digniori, a quo ipse acceperat, deinde Diacono, & Subdiacono*; & ad rem, de qua agitur, concordat item Cœremoniale Episc. in suis respective locis.

DECRETUM XI. CAP. IN ORD. CCIII.

Prima dignitas dat Candelam Episcopo in festo Purificationis B. M. V., & Episcopus det statim primæ dignitati ante Vicarium Generalem. S. R. C. 14. Junii 1608., & 28. Maii 1616.

I. QUum in Decr. 7. superius produximus, lex est de Canonicis, dum celebranti porrigunt, vel ab eo recipiunt Candelam, aut Palmam, modo lex alia ponitur, quando Candelas, aut Palmas distribuit Episcopus; tunc enim dignior Canonicus juxta Cœremoniale Episc. *lib. 2. cap. 16., & 21.* pluviali indutus, accipit de manu sacristæ, aut camerarii Candelam, aut Palmam pulchre ornatam, & cum debita reverentia osculatam, stans dat in manu Episcopi, quam pariter osculatur. Ipse vero dignior Canonicus primus omnium ab eodem recipit Episcopo stans Candelam, aut Palmam, hanc osculando, & simul manum Episcopi porrigentis, & postea succedunt alii Canonici parati, ac reliqui secundum ordinem e Cœremoniali præscriptum, in acceptione Candelæ, aut Palmæ: sed cum idem Cœremoniale subdat: *sed Canonici parati non genuflectunt ante Episcopum, quando capiunt Candelas, sed tantum profunde inclinant*, ex exceptionis regula eruitur, quod quicumque alii accipere debent cum osculis Candelæ, & manus, a quibus neque absolvitur prædictus dignior.

II. Secus Cœremoniale disponit de Cineribus, quorum impositio non e digniori Canonico, sed a Canonico sequentem Missam facturo per hæc verba mandatur: *Canonicus celebraturus Missam solus accedit ad eum, facta altari reverentia, & imponit cineres in capas ipsius sedentis*. Cœremoniali consonant sanctiones quoque, unde sequens, quæ erit 12. cap. in ord. 204. *Cineres Episcopo ministrare feria quarta cinerum, non ad primam dignitatem, sed ad Canonicum eo die celebrantem pertinet.* Ead. Congr. 28. Maji 1616. *in Brixien.* Et hocce Decretum nec eam patitur expositionem, ut eatenus ad celebrantem attineat, quatenus ad primam dignitatem spectet ea die celebrare, quoniam diserte nimis explicat, dum dicit, quod *non pertinet ad primam dignitatem, sed ad canonicum eo die celebrantem*, adeoque ad canonicum, quicumque ille sit, qui eo die celebret. Idipsum sane evidentius commonstrat, quam subdimus (erit 13. cap. in ord. 205.) sanctio: *Cum Episcopus benedicit cineres, debet celebrans imponere cineres Episcopo. Quæritur, an id servari debeat in die Candelarum, & Palmarum. Responsum fuit: servetur Cœremoniale in cap. 16. de festo Purif., & in cap. 21. de Dominic. Palmar.* S. R. C. 12. Junii 1627. *in Brundusina*. Probat namque cineres Episcopo a celebrante ministrari: at quantum attinet ad Candelam, & Palmam, servari mandat Cœremoniale Episc. *lib. 2. cap. 16., & 21.*, ubi disertis verbis præscriptum manet, quod Episcopo a digniori Canonico, & non a celebrante dispensantur. Discriminis tamen facile est invenire causam, nam dum Episcopus benedicit cineres, præsens est Canonicus, qui post benedictionem (cum processio eo die non fiat) debet illico Missam facere, & ideo non dignioris Canonici, sed celebrantis, ut par est, muneris esse debet Episcopo imponere cineres, in casu autem benedictionis Candelarum, atque Palmarum, cum ad eam non sequatur immediate Missa, sed processio, præsens non est Canonicus, qui sequentem Missam debet facere, sed paratur in sacristia tempore processionis, ut ad hujus finem præsto esse valeat pro decantanda Missa, unde non potest Episcopo Candelam, aut Palmam tradere, sed id præstare debet dignior Canonicus paratus.

III. Fallor, si desit, qui dixerit, & nobis superius traditam sequens (erit 14. cap. in ord. 206.) contraire Decretum: *Dum Episcopus distribuit Candelas, Cineres, & Palmas, Celebrans, & Ministri debent sedere capitibus coopertis.* S. R. C. 28. April. 1708. *in Bracharen.* Non possunt namque sedere, nisi sint præsentes, quare profecto opus est, quod adesse iidem debeant etiam ad benedictionem Candelarum, atque Palmarum. Verum dubium esse non potest, quin irrepserit error in exaratione Decreti, ita ut legendum in eo sit: *Dum Episcopus distribuit Cineres*, non autem item *Candelas, & Palmas*, in quarum distributione, dum fit ab Episcopo, illos præsentes non esse, manifeste eruitur ex Cœremoniali Episc., quod habet de benedictione Candelarum: *Interea dum fit processio Canonicus, aut alius Missam celebraturus cum Diacono, & Subdiacono capiunt sua paramenta convenientia*. Quod si celebrans, & Ministri interessent etiam benedictioni Candelarum, aut Palmarum, haud dubito, quod non ad primam dignitatem, sed ad celebrantem spectaret eidem Episcopo tradere, quemadmodum ad eum spectat Cinerum ministratio. Unus casus est, in quo posset hoc evenire, quoties nempe Episcopus assisteret benedictioni, sed ipse eam non faceret, & nihilominus distribueret, irregularis tamen nobis esse videtur, ne dicamus contrarium Rubricis, quæ distributionem illi committunt, qui benedictionem peregit.

IV. Ubi igitur Candelam, & Palmam Episcopo dat, & primus recipit dignior Canonicus paratus, Cineres imponit celebrans ejusdem capiti sedentis sine Mitra, & sine Birreto; ipse vero ab Episcopo eosdem recipit, non genuflexus, sed ante eum inclinatus, neque Cineres, aut manum osculatur Episcopi, & deinde succedunt alii in receptione Cinerum instar eorum, quæ superius dedimus de receptione Candelarum, sed nemo ex recipientibus osculatur Cineres, aut manum Episcopi. Quoad sacros vero Ministros sequens (erit 15. cap. in ord. 207.) attendi debet Decretum; *Assistentiæ ratio non habetur in receptione Cinerum, Candelarum, & Palmarum, sed quilibet debet accedere secundum prærogativam sui Ordinis.* S. R. C. 23. Maji 1603. *in Nolana*. Ejusdem autem sensus est, quod ubi in Ecclesiis non Cathedralibus post digniorem de Clero recipiunt Cineres, Candelas, & Palmas Ministri sacri parati, sic statuente Rubrica Missalis, ubi agit de ejusmodi benedictionibus, non sic est in Ecclesiis Cathedralibus, in quibus si sacri Ministri fuerint Canonici; debent quidem & ipsi prædicta recipere immediate post præfatum digniorem, & ante alios Canonicos, sed quoties Ministri non forent Canonici, sed Beneficiati, aut Mansionarii, tunc post digniorem prius excipiunt Candelas, Cineres, & Palmas Canonici omnes, quamvis non sint parati, & post eos succedunt laudati Ministri sacri, nulla habita ratione, quod ministrent parati, sicuti statuit Cœremoniale Episc. *lib. 2. cap. 19.*

DECRETUM XVI. CAP. IN ORDINE CCVIII.

In processionibus Præposito Cathedralis debetur Candela majoris ponderis, & in distributione Palmarum distincta, & honoratior Palma, quam ceteris de capitulo. S. R. C. 21. Apr. 1736. *in Anagnina*.

I. BEnedictionis, & Processionis Candelarum hic erit ritus, quoties officium fit de Purificatione B. Mariæ, aut de alio festo extra Dominicam; quando enim incidit in Dominicam, nonnulla particularia habet, quæ in sequenti Decreto dare reservamus. Ultra credentiam, in qua præter consueta pro Missa solemni, ponitur hodie lanx cum medulla panis, & boccale cum pelvicula, & manutergio pro lavandis, & extergendis manibus post distributionem Candelarum, vas aquæ benedictæ & thuribulum cum navicula, atque Rituale, seu libri processionales, paratur quoque in plano prope cornu Epistolæ alia mensa mappa munda cooperta, super quam collocantur candelæ ceræ albæ benedicendæ, quæ pulchro linteo teguntur. Ex parte Epistolæ in loco solito collocatur itidem crux processionalis, & quatenus in altari, in quo facienda est benedictio candelarum, adsit SS. Sacramentum in tabernaculo inclusum, necesse non est, illud amoveatur, Cœremoniale namque Episc. *lib. 2. cap. 17.* Celebranti præcipit, ut genuflectat, si ibi fuerit SS. Sacramentum in tabernaculo.

II. Circa finem Tertiæ super pallium coloris officio convenientis ponitur pallium aliud violaceum, & simili conopæo vestitur tabernaculum super conopæo coloris officii posito, & ablatis cussinis officii super altare collocantur pulvinaria item violacea, si hoc antecedenter non fuerit præstitum, uti fieri posse non abnegant Auctores. Sex candelæ altaris accenduntur circa finem ejusdem Tertiæ, qua expleta, e sacristia exeunt, & ad altare accedunt Sacerdos indutus alba, stola, & pluviali violaceo, Diaconus alba, stola diaconali, & planeta plicata similiter violacea, & subdiaconus alba, & planeta plicata ejusdem coloris, omnes sine manipulis, tecto capite. Præcedit thuriferarius sine thuribulo junctis manibus, nudo capite, habens a sinistris alium acolythum similiter incedentem, qui suo tempore inserviet de vase aquæ benedictæ. Sequuntur ceroferarii deferentes candelabra cum candelis accensis, deinde Cœremoniarius etiam nudo capite, & junctis manibus, sed hic & incedere potest omnium primus, maxime ubi est concursus plurimus, ut cum baculo viam paret sequenti clero. Omnium ultimus procedit celebrans medius inter sacros ministros elevantes fimbrias anteriores pluvialis manu proximiori, altera infra pectus admota. Quod si celebrans in stola sine pluviali functionem peragat, tunc etiam sacri ministri abstinebunt a planetis plicatis, & incedeat unus post alium manibus junctis, & tecto capite.

III. Ut ad altare venerunt, deponunt de more birreta, & ceroferarii candelabra super credentiam, celebrans medius inter sacros ministros ascendit ad altare quo osculato in medio vadit ad cornu Epistolæ, ubi medius inter sacros ministros (ita tamen ut Sacri ministri aliquantisper distent ab altari) manibus non extensis, sed junctis incipit in tono feriali *Dominus vobiscum*, non vertens se ad populum, & sequentes orationes recitat, sed dum dicit *Oremus*, vel profert nomen *Jesu*, vertit se ad crucem (semper tamen junctis manibus) & caput inclinat. Ubi autem in orationibus reperit hoc signum ✠, celebrans manu dextera benedicit candelas, super illas producendo signum crucis, sinistra super altare posita, & diaconus a dexteris elevat fimbriam anteriorem pluvialis, ut celebrans libere dexteram movere possit. Interim vero

ii de

ii de choro stant versus altare nudo capite, inclinantes se ad nomen *Jesu*, & respondentes celebranti, quando opus est.

IV. Equidem Rubrica celebranti facit liberum, stare vel in medio altaris, vel ad cornu Epistolæ, dum benedicit candelas, sed cum candelæ debeant esse super mensulam in plano ex parte Epistolæ positam, consultius apparet fieri a Sacerdote stante in cornu Epistolæ. Quoniam tamen nonnullarum minorum Ecclesiarum usus est, qui quoad candelas, dummodo sint in parvo numero, fortasse tolerari potest, candelas super altare ponere, tunc Sacerdos in medio altaris stans, benedicat candelas super altare ex parte Epistulæ collocatas. Dum autem Celebrans dicit ultimas orationes, præsto erit thuriferarius cum thuribulo, in quo tempestive positi sint carbones ardentes, & alter acolythus cum vase aquæ benedictæ.

V. Finitis orationibus celebrans diacono ministrante naviculam cum solitis osculis ponit incensum in thuribulum, illud benedicens per verba *Ab illo benedicaris &c.* more solito; quo facto recedit thuriferarius navicula accepta, quam super credentiam collocat, & accedit acolythus aquæ benedictæ, qui sine osculis aspersorium porrigit diacono, & hic illud dat celebranti cum osculo aspersorii, & manus ipsius celebrantis, qui dicens remissiori voce *Asperges me* sine psalmo, ter aspergit candelas, in medio scilicet, a dexteris, idest in parte suæ sinistræ opposita, & a sinistris. Deinde more solito per diaconum reddito aspersorio acolytho, qui cum vase aquæ benedictæ super credentiam illud collocat, idem diaconus a thuriferario eadem prorsus ratione accipit thuribulum, illudque dat celebranti, qui ter incensat candelas eodem modo, quo aspersit, nihil tamen dicens. Quibus incensatis diaconus cum solitis osculis a celebrante recipit thuribulum, illudque tradit thuriferario, qui illud recipit sine osculis, atque collocat in loco congruo.

VI. Completa ut supra benedictione candelarum, celebrans accedit ad medium altaris, diacono, & subdiacono hinc inde comitantibus, & facta mediocri inclinatione cruci, vertit se ad populum una cum sacris ministris diacono remanente a latere Epistolæ, & subdiacono a latere Evangelii, qui stabunt toto distributionis tempore in medio suppedanei, paululum tamen remoti ab ora illius, ut qui accepturi sunt candelas, commode super eam genuflectere valeant; si autem suppedaneum sit valde angustum, tunc hi super secundum gradum genuflexi, candelas accipient. Celebrans autem stat nudo capite, & renibus ad altare versis inter subdiaconum, qui a dexteris ejus pluviale sustinet, & diaconum, qui a sinistris candelas ab acolytho acceptas, osculatas prius, ut infra tradit distribuendas.

VII. Tum dignior de choro in suo habitu chorali sine stola pergit ad altare, & ante infimum altaris gradum facta genuflexione unico genu cruci (si sit Canonicus, vel Prælatus profundam tantum facit reverentiam, nisi in tabernaculo inclusum lateat Sanctissimum Sacramentum), & celebranti profunda reverentia, ascendit ad gradum proximiorem suppedaneo, ubi candelam pulchriorem, & majoris ponderis accipit a diacono sine osculis, & stans eam tradit celebranti ut supra stanti, quam uterque osculatur, ille antequam tribuat, hic postquam acceperit, neuter tamen alterius manum osculatur. Acceptam autem candelam celebrans mox tradit alicui Capellano, vel acolytho tenendam, donec facta sit tota distributio. Deinde celebrans accipit candelam alteram a diacono, qui eam tradens osculatur quidem sed non manum celebrantis, qui eamdem dat prædicto digniori, a quo ipsa suam accepit, genuflexo super altaris suppedaneum. Qui dignior candelam osculatur, non manum celebrantis, & postea surgit, descendit in planum (advertens ne terga directe vertat celebranti) ubi iterum ad altare convertitur, & eidem facta genuflexione, & celebranti profunda inclinatione, revertitur ad suum stallum.

VIII. Advertunt Bissus, atque Bauldryus, & jam nos superius diximus, quod si dignior de clero sit Canonicus, vel Prælatus, neque genuflectit, neque osculatur manum celebrantis, sed stans accipit candelam a celebrante, nec hujus manum osculatur, sed solum candelam, & quando recedit, non facit cruci genuflexionem, sed solam reverentiam, quam itidem celebranti repetit. Nam idipsum præstet superior Ecclesiæ, maxime Regularis, qui cum jurisdictione quasi Episcopali gaudeat inter Prælatos non immerito connumeratur, si ob rationabilem causam aliquam non benedicat candelas, lector recolat a nobis tradita in Decr. 7. præsentis capitis. Dum autem nos præsens Decretum edocet, quod Præposito Cathedralis dari debet candela majoris ponderis, & honoratior palma, idipsum faciendum esse insimul instruit circa quemcumque Ecclesiæ superiorem, qui cum prælationem Ecclesiæ teneat, æquum etiam est, in honorificentiis secernatur a ceteris, quemadmodum & Canonici a Beneficiatis, & Mansionariis, populo autem distribuuntur minutiores.

DECRETUM XVII. CAP. IN ORDINE CCIX.

In festo Purificationis B. M. non distribuantur, nisi præsentibus in Ecclesia, candelæ benedictæ, & ad ægrotos tantum mittantur. Congr. Episc. anno 1581. apud Gavantum *in manuali Episc. verb. Benedictio n.* 13. & apud Meratum *par.* 4. *tit.* 14. *n.* 9.

I. Post digniorem de clero, ministri Sacri parati genuflectunt super suppedaneum, idest diaconus a dexteris, & subdiaconus a sinistris, & sic genuflexi candelas accipiunt a celebrante, eidem ab aliquo acolytho porrectas. Ministri vero prædicti eam accipiendo osculantur, & deinde celebrantis manum, & postea surgunt, & cum debitis reverentiis ad locum suum redeunt, nempe diaconus a sinistris ut supra, & subdiaconus a dexteris celebrantis, cui ut supra iterum inserviunt, diaconus ministrando candelas distribuendas; subdiaconus elevando anteriorem pluvialis fimbriam; depositis suis candelis super altare, vel per aliquem acolytum, cui eas tradunt, super credentiam collocatis. Post Sacros ministros accedunt alii bini de clero primo digniores, deinde alii, & omnes genuflexi recipiunt suas candelas, quas prius osculantur, & postea celebrantis manum, non digitos, quod est advertendum contra aliquorum morem perperam introductum.

II. Cathedralibus si sacri ministri fuerint Canonici, ut supra post digniorem candelas accipiunt, non tamen genuflexi, sed tantum inclinati, nec osculantur celebrantis manum, sed tantum candelas, neque accedentes, vel recedentes cruci faciunt genuflexionem, sed solam reverentiam; quod & præstant omnes alii Canonici, qui postmodum per ordinem succedunt ad accipiendas candelas. Si vero iidem Sacri Ministri non fuerint Canonici, prius Canonicis fit distributio, licet non sint parati, & Sacris Ministris nonnisi post Canonicos ante Beneficiatos, & Mansionarios, & tunc tam illi, quam isti genuflexi candelam accipiunt, & osculantur candelam, & manum celebrantis, & accedentes, & recedentes ut supra cruci genuflexionem faciunt; quid autem canonici collegiatarum præstare debeant, jam diximus in Decr. 7. hujusce capitis.

III. Episcopo, dum ipse Sacram functionem peragit, prohibetur mulieribus Candelas dispensare, quia cum ipse in sua sede Episcopali Candelas pro sua dignitate distribuat, fœminis easdem distribuere non potest, non quia sit inhibitum mulieribus Candelas dispensare, sed quia eædem prohibentur ab ingressu presbyterii, a quo cum etiam arceatur populus, & aliæ laicales personæ, idcirco conveniens est, nec his Episcopus Candelas distribuat, sed magis, quatenus id placeat Episcopo, aut ferat Ecclesiæ consuetudo, deputari poterit aliquis Sacerdos, qui indutus cotta, & stola coloris violacei, ad cancellos presbyterii laicis minutiores Candelas distribuat, masculis, & fœminis, sed masculi osculabuntur Candelam, & manum Sacerdotis, fœminæ vero solam Candelam, abstinebunt ab osculo manus Sacerdotis; cui interim, dum distribuuntur, ab aliquo Acolyto subministrabuntur cum solo Candelarum osculo. Quoniam tamen non ita validis masculi arceantur de causis ab ingressu presbyterii, ac fœminæ, idcirco harum nullæ, illorum aliqui permittuntur presbyterium ingredi ad accipiendas Candelas ab Episcopo, quando huic ita placuerit.

IV. Quod si Sacerdos aliquis, qui Episcopus non sit, Candelas distribuat, completa ut supra distributione ad altare, medius inter sacros Ministros descendit ad cancellos, ubi populo utriusque sexus candelas pari disciplina dispensat, sibi subministratas a Diacono, & huic ab aliquo Acolytho. Quatenus vero ipse nolit eas ad cancellos distribuere, nil vetat, ut supra deputari Sacerdotem aliquem, qui interim illas dispenset, dum ipse Clero, aliisque ut supra distribuit. Nos autem non approbamus morem illarum Ecclesiarum, quæ Candelas, & Palmas, quoties multa est frequentia populi, per plures Sacerdotes per Ecclesiam dispensant, quia ejusmodi dispensatio vix inseparabilis est a confusione plurima, & absurdis, unde nonnisi ad cancellos presbyterii eamdem fieri debere putamus.

V. Cum itaque juxta Rubricas Palmarum, & Candelarum ut supra distributio accedentibus fieri debeat, uber elucet ratio Decreti, quod nonnisi præsentibus easdem mandat distribui, & ab hac lege solos excipit infirmos, aliosque id genus, qui cum legitime impediti ad Ecclesias accedere non valeant, digni non sunt, qui a commodis, & spiritualibus beneficiis plurimis, quæ a candelis benedictis in nos præsertim emanant, ab Ecclesia repellantur, uti sunt sani, aliique, qui dum non accedunt, eosdem spirituales fructus parvipendere videntur. Sancta utique est ejusmodi lex, & eo magis, quod ab expensis gravioribus Ecclesias eximit, & licet utentium moribus non fuerit recepta, & per contrarium usum derogata, digna tamen est, quæ per Ecclesiasticas sanctiones innovetur, & ad praxim deducatur, sicuti reapse innovata extitit per sequens Decretum quod (erit 18. cap. in ord. 210.) definiit: *Candelæ in die Purificationis distribui tantum debent præsentibus, nullatenus absentibus, & ne quidem Episcopo.* Congr. Concil. 22. Sept. 1736., & 9. Febr. 1737.

VI. Num Candelæ distribui debeant accensæ, vel extinctæ, dubium excitat Gavantus *par.* 4. *tit.* 14. *lit. g.*, & Ordinem Romanum allegans, satius putat easdem accensas distribui, & idipsum sentit Bissus *lit. c. num.* 61. §. 1., licet nec refragentur utrumque posse servari. Castaldus *lib.* 3. *sect.* 3. *cap.* 5. *num.* 2. tunc primum accendi imperat, cum inchoatur processio, nec dissimiliter statuit Cærem. Episc. *lib.* 2. *cap.* 17., licet in præcedenti capite fortasse libitum faciat, dum præmisso, quod ante processionem, accendi debet Candela Episcopi, & pariter omnium aliorum, maxime de Clero, illico subdit: *Nisi a principio fuissent accensæ.* Quidquid tamen sit, omnino distribui debent extinctæ, alias quippe vix commode distribui possent cum tot osculis, qualia superius descripsimus, & ægre vitari posset, ne fluens cera sacras polluat vestes, ut taceam, quod ut minimum duo deberent esse occu-

pati in tenendis Candelis Celebrantis, & Diaconi, dum distributio peragit.

VII. Statim ac vero inchoatur distributio Candelarum, cantores incipiunt cantare antiphonam *Lumen ad revelationem* quam chorus prosequitur usque in finem, & integre repetit post singulos versus cantici *Nunc dimittis*, qui a solis cantoribus decantantur: canticum autem *Nunc dimittis* cantatur quoad solos priores tres versus, quia cum quartus versus omnimode coincidat cum antiphona, per quam ut supra intercalatur quilibet versus ejusdem cantici, alias ter successive deberet concini. *Lumen ad revelationem* cum absurditate maxima, pro versu nempe, & pro antecedenti, & subsequenti antiphona. Quæ si non sufficiant pro tota distributionis tempore, repetenda quidem erunt, ita tamen, ut versus *Gloria Patri*, semel tantum dicatur in fine distributionis, sicuti communiter statuunt Auctores, & præsertim Bissus *lit. B. num.* 84. §. 11., & Bauldryus *par.* 4. *cap.* 3. *art.* 2. *num.* 22.

VIII. Completa distributione Candelarum, & non prius, cantores in choro intonant antiphonam *Exurge*, quam Chorus prosequitor, & interim Celebrans, si distributio Candelarum terminata sit ad altare, accedit ad cornu Epistolæ, & ibi stans in suppedaneo manus suas lavat, & eas etiam fricat cum medulla panis, atque postmodum extergit, necessaria ministrantibus Acolythis, & sacris Ministris anteriores partes pluvialis illius hinc inde elevantibus. Quod si distributio ad cancellos Ecclesiæ terminata fuerit, per planum procedit Celebrans ad latus Epistolæ, & ibi prope credentiam in plano ut supra lavat manus, quibus lotis ascendit ad cornu Epistolæ, ubi submissa voce dicit antiphonam *Exurge* cum suo psalmo, quæ ut repetita fuerit a choro, idem Celebrans ad Crucem conversus, manibus junctis dicit *Oremus*, & postea, si hoc festum acciderit post Septuagesimam, & non in die Dominica, illico dicit Diaconus *Flectamus genua* omnibus genuflectentibus excepto solo Celebrante, & Subdiaconus primus omnium surgens subdit *Levate*, & postmodum Celebrans junctis item manibus dicit orationem *Exaudi*, quam post *Oremus* idem Celebrans statim recitat, quando Purificationis festum venerit ante Septuagesimam, aut in die Dominica, licet post Septuagesimam.

IX. Ubi sacri Ministri stare debeant, quando respective dicunt *Flectamus genua*, & *Levate*, dissident Auctores; Bauldryus namque, Bissus, atque Gerlacus Vinitor Diaconum collocant a dexteris Celebrantis, & Subdiaconum a sinistris Diaconi, Nicolaus vero Bralion *part.* 3. *cap.* 1. *num.* 11. eosdem post Celebrantem statuit, & cum ejusmodi modus sit conformis loco ordinario in quo sacri Ministri prædicta concinunt, hac in parte adhærendum nos esse credimus Merato *par.* 4. *tit.* 4. *nu.* 16., ubi eamdem agendi rationem magis laudat, & præsertim quia sic sacri iidem Ministri facilius, & decentius possunt genuflectere, & adhuc promptæ assistere Celebranti, ad quem propterea de more accedent illico, ut folia vertant, si opus est.

X. In minoribus vero Ecclesiis omnia ut supra præstabunt, si fieri potest, sin, etiam Candelarum benedictio fieri potest in sola stola, & sine sacris Ministris, & absque cantu, & in defectu Diaconi, Acolythus elevat anteriorem partem pluvialis, dum Sacerdos format signum Crucis super Candelas, & Acolythis iisdem ministrantibus aspergit, & incensat easdem. Postea sua Candela accepta ab aliquo presbytero, si adsit, reliquas in medio altaris stans distribuit clero, & ad cancellos laicis. Dum fit distributio cantatur in choro antiphona *Lumen ad revelationem*, & canticum *Nunc dimittis*, sed si cantores desint, eadem legat Celebrans in cornu Epistolæ ante distributionem, qua expleta lavat manus, & deinde dicit ut supra orationem *Exaudi*, a se præmisso *Flectamus genua*, si dicendum est, & ab Acolytho responso *Levate*. A Sacerdote item dicitur *Flectamus genua* iis in Ecclesiis, quæ licet chorales sint, usum non habent sacrorum Ministrorum, uti sunt illæ Ordinis Cappuccinorum, sed tunc non ab Acolytho, sed a choro respondetur *Levate*. Quotiescumque autem a Sacerdote dicitur *Flectamus genua*, semper genuflectit, ut docent Bissus *lit. m. nu.* 151., atque Meratus *loc. cit. nu.* 2., Gavantus enim, dum *par.* 4. *tit.* 14. *lit. i.* dicit, quod Celebrans numquam genuflectit, loquitur de casu, in quo habetur assistentia Diaconi.

XI. Finita oratione, Celebrans accedit ad medium altaris, ubi stans imponit incensum in thuribulum, illudque benedicit more solito. Tum Subdiaconus benedictionis accipit Crucem processionalem sibi allatam ab aliquo Acolytho, & præcedente thuriferario, medius inter ceroferarios vadit ad aditum Cappellæ, ibique sistit se versa facie ad altare, donec omnes de choro, qui eum sequentur, hinc inde in presbyterio ordinati fuerint. Interim Diaconus cum debitis osculis Candelam porrigit Celebranti, & mox ipse accepta item sua Candela, genuflectit, surgit, & stans versus populum a tergo Celebrantis, alta, & sonora voce cantat: *Procedamus in pace*, quo dicto chorus respondet: *In nomine Christi Amen*, & tunc, & non prius Celebrans vertit se ad populum, descendit in planum, ubi facta reverentia altari, cum osculis accipit birretum a Diacono, qui etiam accipit suum a Cæremoniario, vel ab alio Ministro.

XII. Mox hoc ordine inchoatur processio; Procedit omnium primus thuriferarius, sequitur crucifer medius inter ceroferarios, postea Clerus, & ultimo Celebrans capite tecto, habens Diaconum a sinistris, qui item procedit tecto capite, absque eo quod elevet pluvialis fimbriam, & omnes Candelas accensas deferunt manu extima, non tamen thuriferarius, neque crucifer, & ceroferarii. Hæc processio juxta Cærem. Episc. *lib.* 2. *cap.* 16. *fit circum circa Ecclesiam, vel aliter secundum situm Ecclesiarum*, &. quatenus vel ob pluviam, vel aliam causam fieri nequeat extra Ecclesiam, facienda erit intra illam, & tunc Bissus *lit. P. n.* 221. §. 1., & *nu* 225. §. 4. inchoandum esse censent a latere Evangelii. Quarti vero *de Proc. sect.* 1. *punct.* 6. *num.* 11., & Castaldus *lib.* 10. *sect.* 10. *cap.* 1. *num.* 22. a latere Epistolæ, & terminandam ad latus Evangelii; nos tamen magis staremus a parte Bissi, cujus incedendi modus cum semper sit a dexteris, videtur convenientior, & præferendus, nisi obesset Cæremonialis Episc. figura, quæ processionem incipit a latere Epistolæ, illamque terminat ad Evangelii latus.

XIII. In processione cantantur antiphonæ *Adorna thalamum*, & aliæ in Missali descriptæ, quæ si non sufficiant, repetuntur, & quoties processio sit admodum brevis, aliquæ omittuntur, ita ut earumdem cantus duret, quamdiu durat processio. Revertens processio dum Ecclesiam ingreditur (vel presbyterium, si processio non exiverit Ecclesiam) cantatur responsorium *Obtulerunt*; monent autem Auctores, quod tum antiphonæ, tum responsorium ejusmodi ita cantantur a cantoribus, ut a choro debeant prosequi, versus vero a solis cantoribus concini, repetente choro partem responsorii, ubi & quoties repetenda est. *Ante crucem præcedit thuriferarius, & ante thuriferarium cantores*, ait Cæremoniale *Episc. lib.* 2. *cap.* 16., & consequenter cantores in hac processione incedere facit omnium primos; id tamen Nicolaus de Bralion *part.* 3. *cap.* 5. *num.* 14., & *cap.* 16. *num.* 7. intelligendum putat de casu, in quo cantores sint musici, & laici, & quatenus sint clerici, eosdem immediate post crucem collocat.

XIV. Finito responsorio ex toto omnes suas Candelas extinguunt, & pergunt in chorum; Celebrans vero, & Ministri vadunt in sacristiam, & quatenus hæc valde ab altari distet, ad aliquem locum congruum viciniorem, puta retro altare, ubi accipiunt paramenta alba pro Missa, ad quam solemniter de Purificatione cantandam consueto ritu procedunt ad altare, quod dum fit præfata processio, nisi debet omnibus paramentis violaceis, & albis vestiri, prout sequens exposcit Missa, quæ præ ceteris id dumtaxat habet speciale, quod dum in ea cantatur Evangelium, omnes de choro tenent Candelas accensas, & iterum ad elevationem SS. Sacramenti usque ad completam communionem Sacerdotis, aliorumque, si adsint communicandi. Celebrans autem suam Candelam accensam dumtaxat tenet, dum a Diacono cantatur Evangelium, Diaconus vero, & Subdiaconus, aliique Ministri, qui in suis obeundis muneribus impediti sunt, Candelas numquam tenent, a quibus tenendis eos minime absolvimus ex Ministris, si qui sint, qui non sunt alias occupati.

XV. Aliquis itaque Acolythus, vel Minister paulo ante Evangelium, & ante elevationem SS. Sacramenti sumpto lumine de candelabris ceroferariorum, accedet ad chorum cum debitis reverentiis, & primam Candelam cujuscumque ordinis, vel utriusque chori accendet; alii vero Clerici sibi mutuo accendent Candelas, quas extinguunt peracto Evangelio, & iterum completa ut supra communione. Notat tamen Halden *par.* 2. *tit.* 2. *de festis Februarii* 2. *ejusdem*, quod quando supradictæ Candelæ teneantur accensæ post elevationem, tenendæ sunt non a genuflexis, sed a stantibus. Celebrans autem, postquam Diacono benedictionem dederit ante Evangelium, se recipit ad cornu Epistolæ, ubi stans accipit a Cæremoniario, vel alio Ministro suam Candelam accensam cum osculis ab ipso porrigente præditis, eamque tenet, donec per Diaconum absolutum fuerit Evangelium, quo cantato, reddit eamdem ei, a quo accepit, antequam librum osculetur.

DECRETUM XIX. CAP. IN ORDINE CCXI.

Quando in Dominicis Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ occurrit festum Purificationis B. M. V., in Ecclesiis eidem sub alio titulo dicatis, scilicet Annunciationis &c., Missa solemnis post benedictionem Candelarum, & processionem debet cantari de Dominica. S. R. C. 23. Aug., & 13. Sept. 1704. *in Catanien.*

I. S*I hoc festum venerit in Dominicis Septuagesimæ, Sexagesimæ, vel Quinquagesimæ, fit tantum Candelarum distributio, & processio, & dicitur Missa de Dominica*, lex est hodiernæ Rubricæ, quæ in casu retineri quidem mandat Candelarum benedictionem, & processionem, sed insimul sequentem Missam dici jubet de occurrenti Dominica, & non de Purificationis festo, *cujus Missa transfertur in sequentem diem* juxta eamdem Rubricam. Consimilem dispositionem habet Cæremoniale Episc. *lib.* 2. *cap.* 16., sed quia olim hanc exceptionem subdebat: *Nisi festum ejusmodi ageretur in aliqua Ecclesia Beatissimæ Virgini dicata, quia tunc fieret Missa de festo cum commemoratione Dominicæ*, non defuere ex Auctoribus, qui licitam censuerunt saltem solemnem Missam de festo in quibuscumque Ecclesiis, quæ Beatæ Mariæ dedicatæ forent, licet sub diverso titulo ab illo Purificationis.

II. Adversus Auctores istos præsens prodiit Decretum, quod quidem in Ecclesiis sub titulo Purificationis erectis, Missam de festo fieri debere declarat, secus in illis, quæ sub aliis titulis Deiparæ ædificatæ forent. In Ecclesiis utique Purificationi consecratis, quia cum tunc Purificatio sit primæ classis prædictis prævalet Dominicis, nec transferenda est,

sed

sed celebranda cum officio, & Missis omnibus tam privatis, quam solemni. Quoniam vero ex eo, quod Ecclesiæ sub titulo B. Mariæ sint erectæ, non continuo festa omnia, quæ de B. Maria ab Ecclesia celebrantur, evadunt duplicia primæ classis, sed solum festum illud, in quo recolitur particularis ratio illa tituli, hinc est, quod in prædictis Dominicis nec officium, nec Missam ullam Purificatio consequi valet in iis Ecclesiis, quæ sub alio titulo Deiparam tamquam Patronam agnoscunt.

III. Qua ea ratione postmodum factum est, ut laudata Cæremonialis verba, quæ generaliorem forsitan apta erant sustinere expositionem, sub Innocentio X. correcta fuerint, & tracta ad solum casum tituli Purificationis, quos ad limites ceteroquin jam prius traxerat Gavantus par. 4. tit. 14. lit. b. *sed ego censeo sensum Cæremonialis esse de Ecclesia sub titulo Purificationis B. V., qua ratione sicut dicitur officium de ea ibidem, ita dici debet & Missa.* Hactenus quidem bene Gavantus, & ex eo Guyetus *lib.* 4. *cap.* 18. *qu.* 19., sed in eo, quod postmodum ibi subdunt, scilicet *quod si urgeas de quacumque Ecclesia B. V. intelligi textum illum, duæ Missæ erunt cantandæ juxta Rubricam de Translat. fest. part. 1. tit.* 6., in oppositum habent sequens Decretum, quod erit 20. cap., in ord. 212. *Si festum Purificationis B. M. V. venerit in Dominica Septuagesimæ, vel Sexagesimæ, in Ecclesiis dicatis sub titulo Annunciationis, vel Assumptionis debet cantari Missa Dominicæ tantum, nec facienda est commemoratio Purificationis B. M. V.* S. R. C. 15. Septembris 1736. *in Toletana.* Dictio namque *tantum*, quæ afficit Missam Dominicæ, excludit quamlibet aliam Missam de Purificatione, uti & sequentia verba commemorationem ejusdem.

IV. Et quidem laudata Rubrica, quam prædicti Auctores ad rem perperam allegant, concedit quidem cantari duas Missas, unam de die, aliam de festo, aut saltem commemorationem fieri de festo, si de eo non debeat cantari officium illa die, *sed in Ecclesiis, ubi Titulus est Ecclesiæ, vel concursus populi ad celebrandum festum, quod transferri debet*, quare cum ubi Ecclesiæ erectæ sunt sub titulo Annunciationis, vel Assumptionis, aut quolibet alio, qui Purificationis non sit, ibi non sit Ecclesiæ titulus, nec supponatur haberi concursus populi ad celebrandum Purificationis festum, quod in sequentem diem debet transferri, rite propterea definit Decretum, quod sola Missa Dominicæ cantari debet, in hac ne quidem facta Purificationis commemoratione. Diximus *nec supponatur haberi concursus populi*, &c., quia si specialis haberetur concursus ejusmodi ad celebrandum nihilominus ea die Purificationis festum, tunc utique locum haberat Rubrica, quæ cum disjunctive procedat, favorem duarum ut supra Missarum, aut saltem commemorationis festi in Missa de die nedum expandit ad Ecclesias, ubi titulus est Ecclesiæ, sed etiam in quibus prædictus haberetur concursus, uti scite ponderat Guyetus *lib.* 4. *cap.* 8. *quæst.* 7.

V. Idem esto judicium, si cum Purificationis festo simul occurrat festum aliquod primæ classis; tunc enim altior exposcit ritus, ut festum primæ classis retineatur, Purificatione in sequentem diem rejecta. An in hoc casu una cum Purificatione benedictio Candelarum transferri debeat, Guyetus *lib.* 4. *cap.* 18. *quæst.* 58. dubium instituit, illudque negative definit, quam nos superius produximus, Missalis Rubricam allegans, quæ quoties ob occursum cum Dominicis privilegiatis festum Purificationis transfertur, statuit nihilominus Candelarum benedictionem esse retinendam. Potius est dubium aliud, quod ibidem pariter excitat, num scilicet transferenda saltem sit Candelarum benedictio, ubi loci usus obtinuit, simul cum Purificationis officio etiam publicam festivationem transferre; & quæstionem affirmative dirimit, ea ductus ratione, *quia translata festa, ea propter benedictio candelarum in Dominica retinetur, ut ei populus commodius adesse possit*; ubi autem cum officio transfertur festivatio, non minus commodi habet populus in die, in qua celebratur Purificatio, cui ceteroquin candelarum Cæremonia videtur idonea, saltem si spectentur Mysteria, quibus ab Auctoribus putantur innixa. An ejusmodi limitationem memorata apta sit sustinere Rubrica, tu judex esto; Rubrica enim etsi simpliciter retinendam esse disponat, dubio procul procedit de Romano ritu, qui quoad officium Purificationem transfert, non quantum ad festivationem, quare ubi loci consuetudo licite transfert etiam festivationem, valida item videtur, quatenus similis consuetudo habeatur, sustinere translationem prædictæ benedictionis, imo & hanc tueri, etiamsi consuetudo foret transferendi solam festivationem, non benedictionem, quia hæc connexionem quamdam noscitur habere cum festo Purificationis, dum intra hujus Missam tenentur in manibus candelæ accensæ, non vero, si Missa habeatur de Dominica; unde si benedictio prædicta haberi simul potest cum integro suo ritu, & adhuc cum æquali fidelium commodo, forsasse laudata non resistit Rubrica, quæ, ut dicebatur, disponit, pro casu translationis solius officii, non festivationis.

VI. At quid, si Purificatio incidat in Dominicam 4. post Epiphaniam? Ejusmodi Dominica ex privilegiatis non est, quare ritus altior, quo Purificatio præ illa gaudet, eidem Purificationi adjudicat officium, & Missas omnes, Dominicæ vero solam commemorationem cum 9. lectione homiliæ in officio, & Evangelio in fine Missæ; hæc enim una est omnium Rubricarum vox, dum festum quodlibet, etiam duplex minus, occurrit in aliquam ex Dominicis non privilegiatis.

VII. Reliquum nunc est, adnotentur ea, quæ tamquam particularia Candelarum benedictioni competunt, quoties incidit in Dominicam, sive sequens Missa cum officio de Purificatione fiat, vel de Dominica, aut de festo altioris ritus. In primis certum est, quod debet fieri aspersio aquæ benedictæ, quæ singulis diebus Dominicis a sua particulari Rubrica facienda mandatur: faciendam autem eam esse ante benedictionem candelarum, dubium quodvis amovet Rubrica in Dominica Palmarum posita, dum in simili omnino casu benedictioni Palmarum præmittit benedictionem lustralis aquæ. De colore stolæ atque pluvialis, in quo debet fieri, ingens quæstio instituenda foret, sed pro nostro particulari casu, in quo ad prælatam aspersionem non sequitur immediate Missa, sed candelarum benedictio, jam alias diximus adhibendum semper esse colorem violaceum, qualem eadem subsequens exposcit candelarum benedictio, etsi postmodum in alio colore Missa cantanda sit, aliumque colorem occurrens officium exigat. Sub finem itaque Tertiæ, uti superius diximus, super pallium coloris officio convenientis, quatenus violaceum jam non sit, ponetur pallium aliud violaceum, & in stola, & pluviali violacei coloris Sacerdos de more accedet ad altare, ubi etiam juxta solitum faciet aspersionem aquæ benedictæ, qua completa per orationem *Exaudi*, ad altare ascendit, illoque osculato in medio, perget ad cornu Epistolæ, ubi de more incipit, & perficit, ut alias benedictionem, & processionem candelarum, excepto solum, quod præcedenter ad ultimam orationem *Exaudi* numquam dicitur *Flectamus genua*, etsi tempus sit post Septuagesimam, quia dies Dominica, ait Gavantus *par.* 4. *tit.* 14. *lit. i.*, resurrectionem Christi designat, & tempus paschale, in quo non genuflectimus.

VIII. Finita processione, quatenus sequens Missa ob non occursum alicujus ex Dominicis privilegiatis facienda quoque non sit in paramentis violaceis, ab altari amovetur pallium violaceum (nisi id anticipate præstitum fuerit processionis tempore) ut appareat pallium subtus latens coloris convenientis Missæ, quæ cantari debet, & Sacerdos exuit pluviale, & una cum Ministris induit paramenta, qualia exposcit Missa, uti superius diximus. Quatenus vero Missa facienda sit de aliqua ex Dominicis privilegiatis, paramenta omnia tum altaris, Celebrantis, & Ministrorum erunt violacea, & Celebrans exuto pluviali assumet casulam cum manipulo, sacri vero Ministri induent respective dalmaticam, & tunicellam cum suis manipulis.

IX. Si Missa erit de Purificatione, tenentur ut supra in manibus candelæ accensæ ad Evangelium, & elevationem SS. Sacramenti usque ad completam communionem, secus vero, si Missa fiat de Dominicis privilegiatis, uti diserte statuit Cæremoniale Episc. *lib.* 2. *cap.* 16., cujus dispositio trahenda item est ad casum, in quo cantetur Missa de Patrono loci, vel Titulari Ecclesiæ, ut notant Bralion, & Bissus; sicuti enim observat Gavantus *par.* 4. *tit.* 14. *num.* 50., candelæ tenentur accensæ in honorem Beatæ Virginis, quare in ejus dumtaxat Missa tenendæ sunt, non in Missis aliorum.

X. De casu, in quo officium fit de Dominica privilegiata, aut de festo altioris ritus, & nihilominus cantatur Missa solemnis de festo Purificationis ob concursum populi, modo succedit dicere, & cum tunc ultra Missam Purificationis celebranda sit Missa altera de officio, hæc quidem habebitur post horam Tertiam ipsi congruentem, illa vero, cum nullam habeat cum officio connexionem, & reapse votiva sit, post Nonam, ut videtur erui ex Rubr. Missal. *par.* 1. *tit.* 15. *num.* 2., & 5., & Bissus edocet *lit. T. num.* 73. §. 22., nec refragatur Guyetus *lib.* 4. *cap.* 8. *quæst.* 7. Gavantum allegans. Subdit vero Victorius Novellariensis *in sua synopsi*, quod tunc aspersio aquæ benedictæ, si occurrat Dominica, fiet ante Missam Dominicæ, vel occurrentis festi, benedictio vero, & distributio, atque processio candelarum ante Missam Purificationis, ad quam cum ex superius dictis reapse habeat connexionem plurimam absit, idipsum nos inficiemur, etsi tunc locum omnino non habeat Rubrica, quæ candelarum benedictionem mandat fieri post Tertiam, quia illa disponit de communi casu, scilicet unius dumtaxat Missæ de currenti officio. Ubi vero non urget onus Missarum conventualium, omitti poterit Missa officii, & cantari solummodo Missa Purificationis, quæ si tunc fiat post Tertiam præmissa benedictione candelarum, & adhuc aquæ benedictæ, si simul sit Dominica, nos tales non sumus, qui id fieri posse refragemur, quoties concursus populi, ob quem missa canitur, id videatur exposcere.

XI. Candelarum benedictionem alteram producunt Missale, & Rituale Romanum, & fieri potest quandocumque, & ubicumque locorum, & a quocumque Sacerdote; fit autem vulgari illo ritu simplici, scilicet per versum *Adjutorium* &c., subsequentem orationem, & aspersionem aquæ benedictæ, qui suo loco describitur. Non minus tamen istæ, quam illæ in die Purificationis solemniori ritu benedictæ, validæ sunt ad præstandos spirituales effectus, ob quos benedicuntur. Quos effectus ex variis Auctoribus, & ex orationibus, quæ in earum benedictione adhibentur, enumerat Baruffaldus *tit.* 49., ita ut primo valeant contra fulgura, & tempestates, & contra malignorum spirituum incursiones. Secundo ad effugandos Dæmones, pravas cogitationes repellendas, divinum auxilium impetrandum, & adhuc ad salutem corporalem, & hæc est causa, ob quam accenditur aliqua ex ejusmodi candelis coram morientibus in extremo agone. Tertio valent ad sanitatem animarum, & corporum, ut de locis, ubi fuerint

accensæ, Dæmon, & quidquid Dæmonis ars est machinata, depellatur; ut mentes, & corda nostra invisibili igne, & splendore Sancti Spiritus illustrentur, omniumque peccatorum, & vitiorum cæcitate careant; & ut cernere possimus, quæ Deo sunt placita, & utilia saluti, & demum ut ignis charitatis cum lumine fidei in animis nostris accendatur, qui nos ad lumen indeficiens in vitam æternam deducat, &c.

XII. Hæ candelæ ex cera esse debent, non ex alia materia, & earum usus haberi in rebus honestis, & rei sacræ convenientibus, quinimmo Pasqualigus *de sacr. nov. leg. to. 2. quæst.* 834. cum Tamburino *de sacr. Mis. lib.* 1. *cap.* 2. §. 3. *num.* 3. notat, etiam absque peccato veniali easdem adhiberi posse ad usus communes, dummodo honestos, atque decentes, in quos etiam saltem secundario benedici colligunt ex verbis illis primæ orationis, quæ dicitur in die Purificationis, *Ut has candelas ad usus hominum, & sanitatem corporum, & animarum &c. benedicere &c.* Qui vero illis abuterentur, eas accendendo in conviviis, choreis, aliisque id genus casibus, saltem peccaret venialiter, etsi abesset contemptus, quo stante dubio procul peccatum mortale interveniret.

DECRETUM XXI. CAP. IN ORD. CCXIII.

De ceris, quas quis tenetur tradere in festo Purificationis, pro publica distributione, ea pars, quæ aliquando superest, non cedit in beneficium Ecclesiæ, sed illius qui illam administravit. Congr. Concil. 9. Maii 1719.

I. QUorum sumptibus maneant cerei, qui publice debent distribui, respectiva locorum consuetudo definiat; varia enim prodiere Decreta, quæ rem diversimode determinant pro locorum, & Ecclesiarum diversitate, & varietate particularium consuetudinum. Quod præsens firmat sanctio, æquitati undique consonat, videlicet quod qui cereos subministrant, Canonici sint, vel Parochi, aut quicumque alii, horum item beneficio cedat, non Ecclesiæ reliquum ceræ, si quid forte supererit distributione facta, ad cujus dumtaxat effectum prædicti subministrantur cerei.

DECRETUM XVI. CAP. IN ORDINE CCXIV.

Cineres distribuendi in feria IV. post Dominicam Quinquagesimæ debent esse aridi, non vero in modum luti. S. R. C. 23. Maii 1603. *in Egitanien.*

I. A*Nte Missam benedicuntur cineres facti de ramis olivarum, sive aliarum arborum præcedenti anno benedictis*, per hæc verba Rubrica nos instruit, quod cineres, quibus consperguntur fideles, facti esse debent ex ramis Olivarum, atque Palmarum, qui præcedenti anno in Dominica Palmarum benedicti fuerunt. Marcus verb. *Cinerum dies* Mysterium producit, quod hæ ramorum binæ species, cum una, scilicet Palmarum, victoriæ, olivarum altera misericordiæ, pacisque symbola sint, hinc admonentur fideles, quod mediante pœnitentia, & vitiorum victoria, divinæ misericordiæ reconciliatio acquiritur: *Ut sicut cineres* (ait Gavantus par. 4. tit. 6. lit. a) *ad humiliationem distribuuntur, ita & per humilitatem spem habeamus futuræ gloriæ, quam designavit processio Palmarum, quare cineres sunt reliquiæ gloriæ Christi, & quasi semen gloriæ nostræ.*

II. Cineres illos debere esse aridos, & non in modum luti, rite præsens definit Decretum, alias quippe ad conspergendum minus apti forent, sed magis ad maculanda fidelium capita, atque capillos, qui ab iisdem, præsertim exsiccatis, difficile extergi possent. Hæc fortasse causa est, ob quam Castaldus *lib. 3. sect. 4. cap. 2. n. 4.* volt cineres bene expurgatos, mundos, & subtilissimos. Ponuntur in vasa, aut pelvicula munda *super altare*, ait Missale, subdit Cœremoniale Episc. lib. 2. cap. 19. *a latere Epistolæ*, idest exponitur Gavanto *ita ut sit vas inter Missale, & cornu*. Decet autem juxta Bistum, atque Castaldum cooperti maneant, si non habeatur operculum ejusdem materiæ, ex qua est vas, velo violaceo usque ad eorum benedictionem.

III. Hora competenti parari debet altare majus simpliciter cum sex candelabris de more, & sine aliis ornamentis, quæ solemnitatem sapiunt, color autem antipendii, sicut & omnium paramentorum debet esse violaceus. In altari ex parte Epistolæ præparabitur Missale apertum super pulvino violaceo, & super credentiam præter consueta præparabuntur vas aquæ benedictæ cum aspersorio, thuribulum cum navicula, pelvis cum medulla panis, & vas aquæ non benedictæ, ac manutergium pro lotione, & extersione manuum Celebrantis post cinerum distributionem, & denique quæcumque alia, quæ adhiberi debeat in subsequenti Missa. Ut autem dicebamus de benedictione candelarum, necesse non est, ab altari amoveatur SS. Sacramentum, si in ejusdem tabernaculo inclusum lateat, etsi Sacerdos altari debeat terga vertere in distributione cinerum.

DECRETUM XXIII. CAP. IN ORDINE CCXV.

Benedictio publica sacrorum Cinerum facienda in feria IV. post Dominicam Quinquagesimæ, non potest fieri post tertiam, sed servandæ sunt Rubricæ, quæ præscribunt post Nonam. S. R. C. 22. Janu. 1701. *in una Camaldulensium Montis Coronæ.*

I. EN Rubricam particularem hujus diei: *Ante Missam finita Nona*; ecquid ad rem unquam clarius esse potest? Equidem etiam benedictio candelarum ante Missam debet fieri, sed quoniam Missa illius diei est de festo 9. lectionum, aut de Dominicis privilegiatis, quæ juxta Rubricas fieri debet post Tertiam, post hanc etiam trahit prædictam benedictionem; Missam vero feriæ IV. Cinerum, cum sit Missa jejuniorum, post Nonam Rubricæ cunctæ rejiciunt, & ideo post Nonam, necesse item est, fiat benedictio Cinerum, quæ est præscripta fieri ante eamdem Missam. Quod verum est, tametsi apud aliquos consuetudo vigeret eamdem peragendi alio tempore, seu post aliam horam, sicuti Camaldulensibus per sequens Decretum (erit 24. cap. in ord. 216.) Congr. respondit: *Responsum fuit observandum esse Decretum 22. Januar.* 1701., *in quo prohibitum fuit fieri Cinerum benedictionem post Tertiam, sed post Nonam*. S. R. C. 19. Jan. 1743. *in una Camald. Montis Coronæ.*

II. Dices: Si post Nonam fieri debet, populus, qui cum variis curis distentus sit, usque adeo expectare nequit, nec tunc ad Ecclesiam accurrere, laboriosis operibus intentus, Cinerum particeps esse non poterit? Nequaquam; benedictio enim, quæ post Nonam fieri mandatur, est *Benedictio publica*, seu solemnis, quare nihil est, quod vetet, summo mane per aliquem Sacerdotem privatim Cineres benedici, qui deinde suis in vasis per altaria distribuantur, ut pro temporis opportunitate votis populi satisfieri valeat. Id fieri præsens non refragatur Decretum, quod de publica benedictione loquitur, Auctores laudant, & communis probat Ecclesiarum praxis. Hæc autem privata benedictio fiet per consuetas orationes, & aspersionem aquæ benedictæ, omissis iis, quæ ad majorem solemnitatem spectant, ad quam classem redigi credimus antiphonam *Exaudi*, incensationem, & antiphonam *Immutetur*.

III. Ritum solemnis benedictionis tunc examinare sumimus, brevi tamen calamo, quia uberiori fere cuncta in præcedentibus Decretis prosecuti sumus. Finita Nona, e sacristia exeunt Sacerdos in stola, & pluviali, Diaconus in stola, & planeta plicata, & Subdiaconus in sola planeta plicata coloris violacei, omnes sine manipulis; in Ecclesiis vero minoribus Sacerdos super albam habebit solam stolam, Diaconus similiter stolam, & Subdiaconus erit dumtaxat in alba. Iidem autem cum ceteris Ministris ritu, quem descripsimus de benedictione candelarum, accedent ad altare, cui præmissis respective debitis reverentiis, ceroferarii super credentiam candelabra collocant, & Sacerdos medius inter sacros Ministros ascendit ad idem altare, quod Celebrans osculatur in medio interim genuflectentibus sacris Ministris, & mox accedit ad librum positum in cornu Epistolæ, ubi medius inter sacros Ministros, ita tamen ut hi aliquantisper distent ab altari, legit submissa voce, & manibus junctis antiphonam *Exaudi, Domine*, quæ interim cantatur in choro, ad modum Introitus Missæ.

IV. Deinde Sacerdos persistens in eodem cornu Epistolæ, non vertens sed ad populum, dicit manibus junctis *Dominus vobiscum*, postea *Oremus* cruci inclinando de more caput, manibus tamen adhuc junctis, quibus similiter junctis sequentes quatuor cantat orationes, in quibus dum occurrit signum ✠, cum dextera super cineres format crucis signum, sinistra interim super altare posita, & Diacono, qui est ad ejus dexteram, elevante anteriorem pluvialis fimbriam. Finitis orationibus, cum osculis ministrante Diacono, imponit, & benedicit de more incensum in thuribulum, & mox accepto aspersorio ter aspergit Cineres aqua benedicta, submisse dicens *Asperges me*, & postea nihil dicens ter itidem eosdem incensat, in medio scilicet, a dexteris, idest in parte suæ sinistræ opposita, & a sinistris.

V. Thurificatione peracta, Celebrans pergit ad altaris medium, ubi stat nudo capite conversus ad populum, habens Diaconum a dexteris tenentem vas Cinerum manu dextera, & sinistra elevantem pluvialis fimbriam, & Subdiaconum a sinistris respectivam pluvialis fimbriam similiter elevantem, ambus tamen aliquantulum distantes ab altaris fronte. Mox accedit dignior de choro in suo chorali habitu sine stola, & facta cruci genuflexione, & Celebranti profunda reverentia, ascendit ad gradum proximiorem suppedaneo, ubi stans imponit Cineres super caput Celebrantis, stantis quidem, & non genuflexi, sed inclinatum habentis caput, & manus junctas. Imponens autem Cineres, format super caput Celebrantis signum crucis, dicens *Memento, homo &c.*

VI. Si ex iis de choro non adsit aliquis in Sacerdotali dignitate constitutus, tunc ipsemet Sacerdos genuflexus utroque genu in suppedaneo altaris facie ad illud versa, sibi ipsi imponit Cineres in capite, nihil dicendo, sed solum formando signum crucis super suum caput, quasi Cineres a Christo immediate accipiat. Diaconus namque, & si Sacerdos esset, & multo minus quilibet Minister alter, non debet Cineres Celebranti imponere, cum in eo officio sit Minister Celebrantis, & consequenter illo inferior, ut scite ponderat Gavantus *par. 4. tit. 6. lit. a.*, & cum eo statuunt Bistus, Baoldryus, atque Corsettus. Dum vero ut supra dignior imponit Celebranti Cineres, vel Celebrans sibi ipsi, non incipiunt a choro cantari antiphonæ *Immutemur*, sed solum dum Celebrans imponit Cineres digniori Sacerdoti, a quo ipse accepit. *Quæ antiphonæ si non sufficiant, repetantur, quousque ramorum distributio finiatur*, Palmarum Rubrica statuit, insimul edocens, quid similiter in præsenti distributione præstari debeat.

VII. Postquam Celebrans a digniori accepit Cineres, hos imponit eidem digniori genuflexo in suppedaneo, deinde Ministris sacris, ac reliquis de Clero, & postea laicis utriusque sexus, sed his ad cancellos, non ad altare genuflexis,

super

super cujusque caput efformans signum crucis, & semper repetens *Memento, homo &c.*, etsi mulieribus Cineres distribuat. Duo tamen particularia habet hæc benedictio, quorum primum est, quod accipientes Cineres abstinent omnes ab osculo manus Celebrantis, quam commode osculari non possent; alterum vero est, quod juxta Cœremoniale Episc. *lib. 2. cap. 18.* ad humilitatem *si aliquis Princeps, vel Oratores Regum, vel Principum maximorum, vel Rerumpublicarum laici adessent, capiunt hac die Cineres post Canonicos paratos, Magistratus vero, & Officiales, ac alii laici post omnes de Clero*, post quos omnes ceteroquin magis decens est, quod etiam Principes hac die accipiant Cineres, genuflexi tamen ut supra in suppedaneo, & manibus junctis.

VIII. Diaconus dum una cum Subdiacono descendit Cineres genuflexus accepturus, tradit vas Cinerum Cœremoniario, vel alteri, & acceptis Cineribus illud denuo recipit, & tunc iterum se locat ad Celebrantis dexteram, & Subdiaconus similiter ad sinistram, sicuti prius erant. Quod si dignior de choro fuerit Cathedralis Canonicus, Prælatus, vel Ecclesiæ superior, uti & illi, qui Cineres recipiunt postmodum, quibus reverentiis, Cœremoniis, & loco Cineres accipiant, jam in præcentibus Decretis nos satis diximus, hoc solum excepto, quod omnino nullus in hac acceptione osculatur Cineres, quos recipit, aut imponentis manum. Quantum vero spectat ad Canonicos Collegiatarum, de iisdem procedunt integre, quæ dicebamus de benedictione Candelarum, quare non attentis Auctoribus, servanda omnino erunt, quæ ibidem dedimus.

IX. Rituale Boverii *lib. 3. cap. 7. lit. c.* distinguit inter eos, qui sacros Cineres suscipiunt, & quatenus initiati sint aliquo ordine, aut etiam solo primo tonsura, imponi iisdem mandat Cineres super caput (quod Perellius in *Thesau. Instit. par. 3.* ad solos restringit Sacerdotes) ceteris autem in fronte. At cum hæc distinctio nullum habeat fautorem ex probatis Auctoribus, unicuique absque ullo discrimine imponendi erunt super caput, & non super frontem; & maxime quia ultra celebriores Rubricarum interpretes, solius capitis meminerunt Rubricæ, & orationes, quæ in benedictione dicuntur, neque alicubi apparet vel leve signum discriminis ullius. Scite denique monet Gavantus *par. 4. tit. 6. lit. r.*, quod fœminis supra velum imponi non debent Cineres, sed omnino super capillos.

X. Si distributio Cinerum terminetur ad cancellos, per planum procedit Celebrans ad latus Epistulæ, & ibi lavat manus in angulo altaris, vel prope credentiam cum aqua, & mica panis (easdem lavat in cornu Epistulæ stans in suppedaneo, quoties prædicta distributio terminata sit ad altare) fundente aquam aliquo Acolytho, & sacris Ministris ministrantibus manutergium, sed magis præstat, hi elevent pluvialis fimbrias, & alter Acolythus manutergium præbeat. Aqua autem, & mica panis, quæ deservierunt ad lotionem manuum, uti & Cineres, si qui supersint, decens est, in sacristiam projiciantur. Lotis, & extersis manibus, Celebrans per gradus laterales ascendit ad cornu Epistolæ (se solum vertit altare versus, in eodem cornu Epistolæ persistens, quatenus in suppedaneo manus laverit) ubi stans in suppedaneo versus altare, medius inter sacros Ministros, manibus junctis in tono feriali cantat *Dominus vobiscum*, postea dicit *Oremus* inclinando caput cruci, manibus tamen junctis, quibus similiter junctis Cinerum cœremoniam perficit per recitationem orationis *Concede nobis*, ut in Missali.

DECRETUM XXV. CAP. IN ORD. CCXVI.

Ille idem, qui benedixit Candelas in festo Purificationis B. M. V., vel Cinerum in feria IV. post Dominicam Quinquagesimæ, aut ramos in Dominica Palmarum, debet etiam cantare Missam sequentem. S. R. C. 26. Febr. 1628., & 12. Apr. 1640.

I. Digna, quæ ab his exulent commentariis, sunt duo ista Decreta; etsi namque ea relatores habeant Fagioli *in Kalen. perpet. ration. in adnot. ad Feb. lit. A. num. 6.*, utque Pittonum *de sacr. ritib. num. 642.*, nos tamen monet Meratus *par. 4. tit. 6. num. 20.*, quod non obstante qualibet diligentia in Regestis S. R. C. reperiri non poterunt. At quoniam quod hæc statuunt Decreta, jam ab eadem Congregatione definitum extitit 12. Junii 1627., cujus decretum produximus, & late expoluimus, idcirco præmissa lectoris admonitione, grande peccatum committere non credidimus, eadem huc inducentes, ut nobis dumtaxat occasio sint distinctim agendi de sequenti Missa. Ut itaque Celebrans explevit orationem *Concede nobis*, descendit in planum, ubi deposito pluviali, vel prope credentiam, vel ad cornu Epistolæ ante altare, non in medio (quod tantum Episcopis conceditur) accipit manipulum, & planetam violaceam, sicuti & Ministri sacri suos sumunt manipulos, & deinde transeunt ante medium altaris, ubi præmissis respective debitis reverentiis, Celebrans Missam incipit more solito.

II. Graduale dicitur cum Tractu *Domine, non secundum peccata nostra*, & de hoc specialis hodie habetur Rubrica: *Supradictus Tractus ab hac die dicitur feria 2., 4. & 6. usque ad feriam 4. majoris hebdomadæ, nisi proprius assignetur.* De eodem Tractu verba facit Micrologus *cap. 50.*, qui non hoc præscriptum fuisse affirmat ætate sua in Ordine Romano, sed ex nova devotione inductum. Tres autem prædicti dies semper speciali cultu ad pœnitentiam consecrati fuere, & in iisdem habitus semper fuit populorum cœtus, & oblatio sacrificii, & ideo illis additus est Tractus, qui significat luctum, eadem ratione, qua in iisdem feriis etiam hodie dicuntur officium Defunctorum, Psalmi Graduales, & Pœnitentiales.

III. Dum Celebrans private legit ℣. *Adjuva nos*, ad prima verba genuflectit unico genu, deinde surgens perficit eumdem versum, quo expleto transit ad cornu Evangelii, ubi expedite legit Evangelium, ut dum in choro cantores, qui morose cantare debent præcedentem tractum, & alia, cantare incipiunt prædictum versum *Adjuva*, Celebrans cum sacris Ministris ita prompte descendat ad secundum altaris gradum, ut ad eumdem versum utroque genu genuflexi esse valeant in suppedaneo, quo pacto remaneant, uti & omnes de choro, qui non cantant, & altaris Ministri in locis suis, usquedum idem versus totus expletus fuerit.

IV. Præfatio est propria *Qui corporali jejunio*, & Honorius Augustodunensis *lib. 4. cap. 117.* affirmat a Papa Gelasio fuisse præscriptam, & Micrologus *loc. cit.* ex Pelagii Decreto quotidie esse dicendam. Sane de ea habet hodierna Rubrica: *& dicitur quotidie usque ad Dominicam Passionis, etiam in festis, si in iis propria non habeatur*; rite autem exponit Meratus *par. 4. tit. 6. num. 20.*, ut dicenda ea sit etiam in Missis votivis, quæ propriam non habent præfationem. Videtur tamen ea incongrue dici in diebus Dominicis, in quibus non jejunatur; sed scite reponit Durandus *lib. 6. cap. 28. num. 11.*, quod licet in iisdem non jejunetur numero, aut quoad unicam comestionem, jejunatur tamen qualitate, idest in cibo quadragesimali, sicut in aliis diebus.

V. Recitatis consuetis orationibus *Postcommunio* dictis, & dicto a Celebrante more alias usitato *Oremus*, Diaconus stans in cornu Epistolæ post Celebrantem, vertit se ad populum per latus suum dexterum, nulla facta prius genuflexione, quia non est in medio altari, & ita ad populum conversus, cantat manibus junctis: *Humiliate capita vestra Deo*; quo dicto, omnibus genuflexis manentibus, & capite inclinato præter Celebrantem, per eamdem viam vertit se ad Altare, & ibi stat a tergo Celebrantis inclinatus, & junctis manibus ad orationem, quam extensis de more manibus subjungit Celebrans. Si autem non sit Diaconus assistens in hac Missa, ipse Celebrans persistens in eodem loco ante librum, idipsum junctis manibus dicit, caput inclinans Cruci, & postea extensis manibus subdit adnotatam in Missali orationem; & hic ritus observatur etiam in privatis Missis.

VI. *Et hic modus dicendi orationem super populum servatur tantummodo in Missis de feria usque ad quartam feriam majoris hebdomadæ*, sunt Rubricæ verba, per quæ instruimur, quod in omni, ac sola Missa feriali de tempore quadragesimali dicenda est oratio super populum, non autem in Missis festivis, ac votivis, licet celebrentur in colore violaceo, quinimmo nec in Dominicis ipsis diebus, quantumvis officium quadragesimale celebretur, & in ipsis ut supra observetur jejunii qualitas, etsi non unica comestio. Cur autem ita in prædictis Dominicis? Reponit Gavantus *par. 4. tit. 6. num. 8.*, quia in Dominicis fiebat communio populi; cujus loco successit in feriis oratio illa duplex, quod & confirmat Grancolas *lib. 2. cap. 43.*, ubi rem hanc ita describit: *Cum populus olim singulis quadragesimæ diebus communicaret, frigescente pietate non communicavit, nisi in Dominicis, aliis autem diebus communionem supplebat Ecclesia per peculiarem orationem ab ipsa factam super populum non communicantem.*

VII. Rem aliter explicat Macrus *verb. collecta*, nimirum quod cum priscis temporibus solitum esset circa Missæ terminum panem benedictum populo distribuere, hæc cœremonia relinquebatur jejuniorum tempore, cujus loco addebatur prædicta oratio, Diacono intonante, *Humiliate capita vestra Deo*, quibus verbis fideles non expectare prædictum benedictum panem monebantur, ne jejunium frangerent. Addit, quod dicebatur *secunda benedictio*, quia prima benedictio statim peracta communione dabatur; & tandem concludit, quod Theologi recentiores, qui tam faciles sunt ad dilatandum jejunantibus jentaculum, ut quasi ad integram cœnationem reduxerint, advertere sane deberent, quomodo prius Christiani nedum in jejunio se unica comestione ad solis occasum protracta continebant, ut adhuc in oriente observatur, sed etiam ad gustandum præfatum frustillum benedictæ buccellæ scrupulum habebant. Reliquiam vero quamdam vesperarum, quæ cum quadragesimali tempore intra Missam dicerentur instar praxis, quæ servatur in sabbato sancto, postmodum separatæ fuerunt retenta collecta, quæ ceteroquin plerumque ea est vesperarum, satis probabiliter prædictam nonnulli censent orationem; qua de re jam nos egimus in to. 1. in procemialibus *cap. 28. num. 3.*

VIII. Ubi autem Cinerum benedictio fit sine Ministris sacris, Acolythi immediate Celebranti ministrant thuribulum, & aquam benedictam, & eorumdem unus a dexteris elevat partem anteriorem pluvialis, si eo Celebrans utatur, dum supra Cineres format signum crucis, vel eos distribuit, & quatenus non sint in Choro, qui cantent, tunc antiphonæ *Immutemur &c.* dicuntur a Celebrante in cornu Epistulæ, antequam Cineres distribuat, quibus distributis, & dicta oratione *Concede*, ministerio eorumdem Acolythorum in cornu Epistolæ, ut supra induit manipulum, & planetam, & Missam celebrat de more.

DECRETUM XXVI. CAP. IN ORD. CCXVII.

Evangelium pro solemni benedictione Palmarum a Sacerdote Celebrante absque Diacono, & Subdiacono, canendum est in cornu Epistolæ. S. R. C. 27. April. 1697. *in Eugubina*,

I. ALtara hodie parce paratur sine floribus, vel Imaginibus, nil tamen vetat, inter candelabra distribuantur rami palmarum, vel olivarum, auro, vel argento decenter ornati. Coloris violacei erunt paramenta altaris, & ab hoc, necesse non est, amoveatur SS. Sacramentum, si in eusdem tabernaculo habeatur inclusum. In loco apto ex parte Epistolæ collocatur crux processionalis, quæ olim deferebatur detecta, & tanquam in triumphum, nunc autem ratione Mysteriorum, de quibus suo loco, defertur velo violaceo contecta. Vitta violacea pro liganda suo tempore palma in summitata ejusdem crucis ponetur super credentiam, super quam quoque locabuntur thuribulum cum navicula, vas aquæ benedictæ cum aspersorio, bacile cum mica panis, & manutergio, & urceus aquæ non benedictæ pro lotione, & abstersione manuum Celebrantis post palmarum distributionem. Super eamdem credentiam collocari item poterunt, quæ inserviunt pro Missa solemniter decantanda, vel & in loco apto presbyterii præparari similiter poterunt, quæ debent deservire ad cantandam Passionem, & a nobis descripta fuerunt in proprio loco.

II. Paretur itidem alia credentia in cornu Epistolæ prope altare, super quam ponuntur palmæ, & rami olivarum, qui tegentur mappa munda, vel alio decenti velo, usquedum fiat eorum benedictio. Palmæ, sive olivarum rami, qui Celebranti distribui debent, vel Ecclesiæ Superiori, Prælatis, aut Magistratui, erunt ceteris pulchriores, & eosdem convenit decenter ornari pro consuetudine loci, & personarum qualitate. Ubi palmarum, & olivarum rami commode haberi non valent, non propterea omittenda erit benedictio, sed adhibendi erunt virentes rami aliarum arborum, sicuti per hæc verba *sive aliarum arborum* Rubrica hujus diei aperte permittit; quarumcumque autem arborum adhibeantur rami, cum nihilominus eadem Rubrica nihil detrahendum, aut immutandum esse doceat in orationibus, in quibus mentio fit palmarum, & olivarum, idcirco adhuc illæ recitandæ erunt, perinde ac si benedicerentur rami palmarum, & olivarum, in quorum loco in casu succedunt rami aliarum arborum.

III. Quæ cum ita sint, nolim te *sive* Rubricæ ita accipias, quasi libertatem faciat super ramos palmarum, & olivarum, vel aliarum arborum, sed magis, quod ramos aliarum arborum dumtaxat vocet in subsidium, quatenus nempe rami olivarum, & palmarum non habeantur, aut commode haberi non valeant. Discimus namque ex Joan. 12. 13., quod Hebræi cum ramis palmarum obviam iverunt Christo, & licet reliqui Evangelistæ ramorum arborum simpliciter meminerint, quod tamen fuerint palmarum, vel olivarum, non leve argumentum est, quod Mons Oliveti, per quem transibat Christus, prædictis arboribus plurimum abundat, ut præterea mysteria, quæ palmas, & olivas exigunt, quarum illæ symbolum sunt victoriæ, hæ misericordiæ, & pacis. In defectu præferendæ videntur arbores illæ, quibus antiquitas usa est in triumphis, cujusmodi sunt laurus, & quercus, quatenus hæc tamen eo tempore frondeat. Ex Balsamone ceterum nos edocemur, una cum palmis a Græcis ramos myrtheos benedictos fuisse, & ex Grancola ramos cum frondibus excerptos ex palmis, olivis, salicibus, buxis, aliisque arboribus, additis etiam floribus, qui tali tempore poterant inveniri.

IV. *Completa Tertia, & facta aspersione aquæ more solito*, sunt Rubricæ verba, quæ nos quidem instruunt, quod palmarum benedictio fieri debet post Tertiam, sed præmissa, & media aspersione aquæ. Cum benedictio palmarum diei Dominicæ reperiatur addicta, post Tertiam utique debet fieri, ut fiat ante Missam solemnem, quam tamquam festivam post Tertiam Rubricæ mandant haberi. Non ita tamen post Tertiam, ut immediate post eamdem debeat haberi, sed post benedictionem aquæ, quæ die quolibet Dominico post Tertiam a Rubricis fieri mandatur. Completa itaque Tertia, a sacristia exibit Celebrans indutus stola, & pluviali sine manipulo, cujus nullus est usus cum pluviali. Ante Celebrantem unus post alium incedunt Subdiaconus, & Diaconus in planetis plicatis, quorum utique (ultra stolam Diacono) Gavantus *par. 4. tit. 7. lit. a.* concedit etiam manipulos, quia, ut ipse ait, respective cantaturi sunt Epistolam, & Evangelium in sequenti benedictione palmarum. Sacros Ministros præcedunt de more alii inferiores Ministri, & ut ad altare venere, fit aspersio aquæ benedictæ ritu consueto, & alias a nobis descripto, in cujus fine dum Celebrans dicit orationem *Exaudi*, per aliquem Ministrum ponitur Missale super altare in cornu Epistolæ, & discooperiuntur palmarum, & olivarum rami.

V. Absoluta oratione, idem Celebrans medius inter sacros Ministros hinc inde pluvialis fimbrias elevantes, *procedit ad benedicendos ramos palmarum, & olivarum, sive aliarum arborum, in medio ante altare, vel ad cornu Epistolæ positos*, ait Rubrica, & ita recte exponit Gavantus *loc. cit. lit. b.*, ut mox ascendere debeat ad altare pro benedictione ramorum; cum enim jam sit ad altare, & in vestibus convenientibus etiam sequenti benedictioni palmarum, non debet peracta aspersione pergere ad cornu Epistolæ pro sumendis vestibus convenientibus, aut reddire in sacristiam, ut iterum accedat ad altare. Hinc Rubrica non habet: *Procedit ad altare*, sed *procedit ad benedictionem*, quod ut supra fit ascendendo ad altare, ad quod proinde ut devenerit, illud osculatur in medio, genuflectentibus sacris Ministris, inter quos medius mox accedit ad cornu Epistolæ, ubi stans similiter medius (ita tamen ut sacri Ministri aliquantisper distent ab altari) legit, non se signans, antiphonam *Hosanna filio David*, quæ interim cantatur a choro. Etsi namque Rubrica habeat: *In medio ante altare, vel ad cornu Epistolæ positos*, commodius est, & omnino servandum, ut rami benedicendi positi sint super parvulam credentiam ut supra ad cornu Epistolæ, ut etiam advertit Gavantus *loc. cit. lit. c.*

VI. Statim ac in choro terminata est prædicta antiphona, Celebrans persistens in cornu Epistolæ, non conversus ad populum, sed ad altare dicit manibus junctis *Dominus vobiscum*, quibus etiam junctis dicit *Oremus*, & sequentem orationem, sed ad *Oremus* caput erga crucem etiam inclinat. Interim Subdiaconus vadit ad credentiam, ubi deposita planeta plicata, sumit ambabus manibus Missale, & eodem prorsus ritu, qui tenetur ad Missam, procedit ad locum solitum, & ibi cantat Epistolam, qua cantata, de more pergit ad Celebrantem, & genuflexus ejusdem manum osculatur, & mox deposito Missali, resumit planetam plicatam, qua resumpta redit ad Celebrantem, ibique eidem a dexteris assistit, & non defert Missale Celebrantis ad cornu Evangelii, quia Celebrans legit illud in cornu Epistolæ, præmissis Epistola, Responsorio, munda cor meum, & Jube Domine suo respective tempore in eodem cornu Epistolæ, & non in medio altaris, sed *munda cor meum, & Jube Domine* de more dicit profunde inclinatus versus crucem, ut tamen dicemus infra, liberum omnino est Celebranti recitare tam Epistolam, quam ea, quæ sequuntur, usque ad Evangelium inclusive.

VII. Post Epistolam in choro cantatur Responsorium *Collegerunt*, vel *In Monte Oliveti*, alterutrum pro libito, & interim Diaconus super credentiam deposita planeta plicata, & sumpta de more stola latiori, defert Missale ante pectus super medium altaris. Deinde eodem Diacono ministrante Celebrans persistens in cornu Epistolæ, ponit thus cum benedictione in thuribulo, quo facto Diaconus genuflexus in medio altaris super suppedaneum, & inclinatus versus altare, dicit *munda cor meum*, accipit Missale, petit Benedictionem a Celebrante semper stante in eodem cornu Epistolæ, & omnia peraguntur a Diacono, Celebrante, & aliis, sicut in Missa solemni ad Evangelium, quo terminato, & incensato Celebrante, Diaconus iterum planetam plicatam resumit, & accedit ad altare, assistens ut infra Celebranti.

VIII. Præambula quædam sunt ista ad benedictionem ramorum, unde Rubrica: *Post hæc benedicuntur rami*. Celebrans itaque stans in eodem cornu Epistolæ, medius inter sacros Ministros, conversus ad altare dicit *Dominus vobiscum* manibus junctis, quibus itidem junctis ibidem similiter dicit *Oremus*, & orationem *Auge fidem* in tono feriali, qua finita cantat sequentem præfationem, in cujus fine inclinatus dicit *Sanctus* (quod etiam cantatur a choro in tono feriali) cum Ministris pariter inclinatis, sicuti & cum his erectis, & de more se signantibus subjungit versum *benedictus, qui venit*. Quibus peractis cantat in tono feriali manibus junctis reliquas quinque orationes, sed ad *Oremus*, & ad nomen *Jesu* inclinat caput, & ad notam ✠ cum dextera manu format crucis signum super palmas, sinistra super altare posita, & Diacono elevante dexteram pluvialis fimbriam.

IX. Expletis orationibus, ministrante cum osculis de more Diacono Celebrans ponit, & benedicit incensum in thuribulo, tum ter aspergit ramos aqua benedicta, dicens submissa voce *Asperges*, & postea ter eosdem adolet incenso nihil dicens; aspergit autem, & incensat in medio, a dexteris ramorum (non Celebrantis) & a sinistris eorum. Postremo persistens ut supra medius inter sacros Ministros in eodem cornu Epistolæ, & conversus ad altare, junctis manibus dicit *Dominus vobiscum*, postea *Oremus* se inclinans cruci, & tandem per orationem *Deus qui filium* palmarum benedictionem complet. Deinde fit distributio palmarum, & cum in ea servari omnino debeant ritus, ac cœremoniæ, quas descripsimus supra a num. 6. Decreti 16. ad num. 7. sequentis Decreti, idcirco ne ægre ferat Lector, si ad ibi dicta eumdem remittimus, eum dumtaxat advertentes, quod dum fit hæc distributio, cantantur a choro antiphonæ *Pueri Hebræorum*, & quatenus non sufficiant, repetuntur: Peracta autem distributione lavat manus cum mica panis, ut ibidem diximus num. 8., & postea conversus ad altare in cornu Epistolæ dicit junctis manibus *Dominus vobiscum*, postea *Oremus* se inclinans cruci, & denique orationem *Omnipotens*.

X. Hactenus de benedictione palmarum, in qua celebrans pluviale, & ministri sacri induunt planetas plicatas, ubi vero celebrans non induit pluviale, nec sacri ministri planetas plicatas induant; nihil tamen impedit, quod benedictio etiam a solo celebrante non fiat sine sacris ministris, sive in pluviali, vel sine pluviali. *Cum celebrans utitur pluviali, semper deponit manipulum*, sunt verba Rubricæ missalis *tit. 19. num. 4.*, quare dubium non est, quod sive solus, seu cum sacris ministris celebrans benedictionem peragat, debet esse sine manipulo, si utatur pluviali. At quid, si pluviale haudquaquam adhibeat? sic disponit Rubrica: *Ubi pluviale haberi non potest, in benedictionibus, quæ fiunt in altari, celebrans stat sine planeta cum alba, & stola*. Ergo sine manipulo

pulo

pulo sacerdotali, cujus nullus usus est extra missam, ait Gavantus *par. 1. tit. 19. num. 4.*, quem sequuntur Bissus *lit. c. num. 220.*, Victorius Nuvellariensis *in synopsi de Dominica Palmarum*, & novissime Meratus *par. 4. tit. 7. num. 11.* Ut tamen verum fatear, minus conveniens videtur, quod sacri Ministri appareant in manipulo, & hoc careat celebrans; & maxime quia manipulus prædictis sacris ministris conceditur ob Epistolam, & Evangelium, quod debent cantare, cum tamen etiam celebrans quando solus functionem peragit, illa debeat cantare, vel saltem conveniens sit, quod illa privatim legat, quoties habet assistentiam sacrorum ministrorum. Quoniam tamen, quoties celebrans utitur pluviali, eadem vel privatim legit nihilominus sine manipulo, vel adhuc cantat in defectu sacrorum ministrorum, idipsum præstare debere præfati sentiunt Auctores, etiam quando pluviali non utitur. Cus vero extra missam, uti sumus in palmarum benedictione, eodem Gavanto teste *part. 4. tit. 7. num. 8.* nullus sit usus manipuli sacerdotalis, bene vero sacrorum ministrorum, memoratus reponit Gavantus *par. 1. tit. 19. num. 4.* quod *de hoc ritu plena ratio penes Auctores desideratur adhuc*, quare nec tu eam queras a nobis.

XI. Ad ritum quod attinet, nihil speciale nobis adnotandum occurrit, nisi quod quando celebrans sine sacris ministris palmarum peragit benedictionem, præsens præscribit Decretum quod Evangelium canet, non quidem in cornu evangelii, sed nihilominus in cornu Epistolæ, ut præsto nempe sit ad subsequentem illico benedictionem ramorum, qui ex parte epistolæ jam supponuntur ut supra positi. Idipsum antecedenter docuerant Bissus *lit. B. num. 87. §. 20.*, & Bauldryus *part. 4. cap. 6. art. 4. nu. 2.*, quibus postmodum adhæsere Victorius Novellasiensis *in synopsi pag. 33.*, atque Meratus *par. 4. tit. 7. n. 15.* In ceteris idem ritus servatur, ministrantibus acolythis in iis, quæ ipsi congrue ministrare valeant.

DECRETUM XXVII. CAP. IN ORD. CCXVIII.

Episcopus Palmas benedicens, & Missæ assistens, non debet legere Epistolam, neque Evangelium *cum appropinquasset*, vel *Altera autem die* post Passionem, tam ex praxi Cappellæ Pontificiæ, quam ex præscripto Cœremonialis Episc. S. R. C. 28. April. 1708. *in Bracharen.*

I. Silentium Epistolæ, & Evangelii benedictionis palmarum, quod per verbum *Debet* Episcopo benedicenti palmas videtur injungi, per verbum *Potest* ab Auctoribus cujusvis celebrantis cum sacris ministris arbitrio committitur. Diximus *Celebrantis cum sacris ministris*, quia in horum defectu a celebrante dicantur necesse est, ne prorsus vacent, quæ benedictioni palmarum per Rubricas præmittenda mandantur. Fallit id tamen in Epistola, quæ per aliquem acolythum legi potest, & in iis, quæ cantantur a choro; cum enim ista suppleantur per alios, necesse non est, a celebrante dicantur. Non obscure Rubricæ id edocent, dum solas orationes, & præfationem celebranti committunt, cetera cuncta choro, aut sacris ministris; & ipsum præcedens Decretum meminit Evangelii, non Epistolæ, dum celebranti sine sacris ministris recitationem injungit, quia Epistola per acolythum solet suppleri, ubi Evangelium per eumdem suppleri non valet. Non sic est de Evangelio *Altera autem die*, a cujus lectione etsi absolvatur Episcopus, dum solemni adest Missæ, absolvi tamen non potest quivis sacerdos, sive solus celebrat missam vel cum sacris Ministris; est enim ex iis, quæ spectant ad Missam, eamque integrant, adeoque ex iis, quæ juxta Rubricam VII. a celebrante omnino legi debent, quamvis per sacros ministros decantentur.

II. Peracta ut supra oratione *Omnipotens*, per quam completur distributio palmarum, celebrans pergit ad medium altaris, ubi stans diacono ministrante cum osculis, imponit, & benedicit de more incensum in thuribulo, & interim aliquis acolythus ligabit vitta violacea in summitate crucis processionalis ramusculum ex palmis, seu Olivis benedictis. Mox diaconus deposito manipulo, accipit ab aliquo acolytho palmam celebrantis, quam eidem porrigit cum osculis ipsius palmæ, & manus illius, & deinde suam ab eodem acolytho recipit, quam ipse diaconus sinistra tenet, celebrans vero dextera. Hoc facto idem diaconus præmissa genuflexione altari, convertit se ad populum per latus suum dexterum, stansque in suo gradu post celebrantem, cantat *Procedamus in pace*, cui chorus respondet *In nomine Christi*, *Amen*, & continuo diaconus se convertit ad altare, nulla facta genuflexione. Quæ dum a diacono peraguntur; descendit subdiaconus, genuflectit super infimum gradum altaris, & deposito manipulo statim accipit crucem processionalem, & medius inter Ceroferarios habentes Candelabra, accedit, ut moris est, ad aditum presbyterii præeunte thuriferario, & ibi versa facie ad altare expectat, donec procedendum est.

III. Responso ut supra a choro *In nomine Christi*, *Amen*, celebrans facta reverentia altari descendit in planum, ubi a diacono accipit birretum, sicut & ipse diaconus recipit suum, & statim ordinatur processio, in qua præcedit thuriferarius, sequitur subdiaconus cum cruce medius inter ceroferarios, postea clerus, & ultimo celebrans tecto capite, habens a sinistris diaconum procedentem capite similiter tecto, qui non elevat fimbriam pluvialis, omnes autem suam palmam deferunt manu sinistra. In hac processione cantantur antiphonæ *Cum appropinquaret*, & aliæ in Missali descriptæ, & si processio brevis est, aliquæ omittuntur, si longior, aliquæ repetuntur, ita ut duret earum cantus, quamdiu durat processio. Quem autem locum cantores tenere debeant, & ex qua parte processio debeat incipere, jam satis diximus agentes de processione candelarum.

IV. Hæc processio exire debet extra Ecclesiam, ad quam quando revertitur, duo aut quatuor cantores tempestive intrant in Ecclesiam, cujus fores confestim præcluduntur, ad quas cum processio devenerit, subdiaconus sistit se, clerus per gyrum circumsistit, veluti medium habens celebrantem cum diacono ad hujus sinistram. An in hac temporis circumstantia subdiaconus tenere debeat Crucem cum facie crucifixi conversa ad celebrantem, an vero ad Ecclesiæ portam dissident Auctores; Gavantus enim *part. 4. tit. 7. lit. q.*, & Bissus *lit. P. num. 225. §. 5.* illam volunt ad celebrantem conversam, ad portam autem, sicuti in processione defertur, Nicolaus Braslion *cap. 7. num. 9.*, & præsertim quia subdiaconus percutere debet portam hasta ejusdem crucis, quo in actu videtur, quod ad portam debet esse conversa. Has sententias conciliam, tu rem ita definito, ut dum processio stat, crux ad celebrantem sit versa, sicuti tenetur in aditu presbyterii, antequam processio incedat, ubi vero subdiaconus percutere debet portam, & illico processio incedere, ad portam illa debeat converti.

V. Mox cantores, qui sunt intus Ecclesiam, stantes versa facie ad processionem, incipiunt ℣. *Gloria laus*, decantant duos primos versus, quemadmodum diserte præscribit Rubrica Missalis, quam perperam ita exponit Meratus *par. 4. tit. 7. num. 27.*, ut versus omnes decantare debeant usque ad *Cœtus in Ecclesiis*. Errorem ejusmodi inconsiderantur Muratus ebibit ex ipso Missali, quod non notat ℟. *Gloria laus*, nisi post quatuor primos versus; sed miror, non viderit errorem irrepsisse in Missale ex typographorum oscitantia; Rituale enim, cujus Rubrica omnino consonat cum ea Missalis, post duos primos versus notat ℟. *Gloria laus*, & quando etiam ex solo Missali res definienda foret, ejusdem verba, ad quæ potior est habenda ratio, diserte nimis habent de cantoribus, *& decantant duos primos versus, sacerdos vero cum aliis extra Ecclesiam repetit eosdem*, ut exponi valeant de cantu versuum usque ad *Cœtus in Ecclesiis*; sic enim non duos versus, sed quatuor cantores dicerent intra Ecclesiam, antequam respondeant assistentes extra. Cantores itaque intra Ecclesiam cantant duos primos versus, & mox celebrans cum aliis extra Ecclesiam eosdem repetit. Denique cantores intus Ecclesiam concinunt alios duos sequentes versus, quibus terminatis, iterum qui sunt extra Ecclesiam, repetunt *Gloria laus*, & sic successive ut in Missali, seu Rituali.

VI. Duodecim sunt versus illi, & omnino omnes cantari debere, tenet Bauldryus *par. 4. cap. 6. art. 3. num. 5.*, sed obstat maxime Rubrica, quæ per hæc verba *cantant alios versus sequentes, vel omnes, vel partem, prout videbitur*, vel omnes, vel eorum dumtaxat partem continere, aperte cleri relinquit arbitrio. Baruffaldus tamen *tit. 78. n. 20.* consulit decantari omnes, ne obtruncetur tam plus ordo metricus, nisi sit tempus pluvium, vel ita gelidum, ut non nisi cum magno incommodo clerus id valeat absolvere; & in ejusdem sententiam, dummodo integrum semper stet cleri arbitrium, nos quoque lubentes imus, eo fundamento ducti, quod cum prædicti versus forent multo plures, ad talem numerum redacti fuerunt, ut sine magno incommodo a clero omnes dici valeant. Prædicti dum cantantur versus, juxta Auctores celebrans, & diaconus extra Ecclesiam stant tecto capite, nudo ceteri, sed omnes stare posse cooperto capite, scite putat Braslion, quia processio adhuc tota est extra Ecclesiam.

Cantatis præfatis versibus, vel illorum parte, subdiaconus ima parte hastilis crucis, absque eo quod crux ab hastili auruta sit, percutit semel tantum, ita ut fragor ab existentibus intus Ecclesiam audiri possit, imam partem portæ Ecclesiæ, quæ statim ab iis, qui sunt intra, aperitur, & processio ingreditur Ecclesiam, & cantores, qui ad locum suum intra processionem se constituunt, cantare incipiunt responsorium *Ingrediente Domino*, & chorus illud prosequitur, & non dicitur *Gloria Patri* in ejusdem fine. Diximus *Percutit semel tantum* contra nonnullorum usum, qui percussionem repetunt, quasi Rubrica non diceret: *Percutit portam, qua statim aperta, processio intrat Ecclesiam*; eo enim *statim* locum non dat iterationi percussionum. Quod si ob pluviam, vel aliud impedimentum processio extra Ecclesiam exire nequeat, fiat intra eam, & quæ ad illius portam præstanda erant, fiant in vestibulo ante ingressum Cappellæ majoris, uti Gavantus *par. 4. tit. 7. num. 24.* statuit, & confirmat Bissus *lit. p. nu. 225. §. 7.*

VIII. Hic ritus est Romanæ Ecclesiæ, sed exemplo Christi propius accedere videntur ea loca, ubi in hodierna processione fit egressus ab urbe, & ingressus solemnis, ac veluti triumphalis cum ramis arborum; porta autem urbis clausa est in processionis reditu, quemadmodum observatur in solemni Principum, & Regum ingressu in urbes, ac propterea existentes extra urbem dicunt *Attollite portas*, & qui sunt intus, respondent: *Quis est iste Rex gloriæ?* Per *Attollite* enim *portas* alluditur ad portas Sion, quæ in altum suspensæ erant, & in modum ligneæ vel ferreæ cratis confectæ, sicuti portæ sunt urbium præsidiis munitarum, quæ extolluntur, vel dejiciuntur pro temporis opportunitate. In hac item processione

alicubi

alicubi veluti in triumphum deportatum fuisse SS. Sacramentum in feretro reconditum, vel in tabernaculo gestatorio vitris clauso, aut alio vasculo eleganter elaborato, satis ostendunt auctoritates, quas Grancolas *cap.* 53. allegat, atque simul describit processionis ritum cum Evangeliorum libro, aut cruce detecta, qui aliis in locis servari solebat.

IX. Hymnus *Gloria laus*, qui erat olim 78. versuum, communiter adscribitur Theodulpho, sæculo nono Aurelianensi Episcopo, a quo Andegavis compositum ferunt, & Ludovico Pio Imperatori, a quo detinebatur in carcere de quadam conjuratione contra eumdem imputatus, transeunti eum palmarum processione e fenestra carceris decantatum, cujus modulatio hymni ita placuit Imperatori, ut Theodulphum libertate donarit. Narrationem ejusmodi tanquam fabulosam nonnulli rejiciunt, utpote quæ non cohæret cum vita illius Principia, in qua apparet, non potuisse illum Andegavis esse Dominica Palmarum anno 818., quo Theodulphus detinebatur in carcere. Addit Macrus verb. *Palmarum festum*, quod antiqui scriptores vitæ Ludovici Imperatoris nullam de tali successu mentionem faciunt, quinimmo Theodulphum una cum ceteris complicibus nonnisi occasione nuptiarum Lotharii Ludovici filii liberatum fuisse probant. Quibus, si addas quod Alcuinus *lib.* 1. *de div. off. cap.* 14., quem edidit anno 778., meminit ejusdem hymni, tota fabricæ constructa moles profecto ruit. Benedictus XIV. *tom.* 1. *Annot. num.* 108. adhærens Martene *de antiq. Eccl. discipl. cap.* 20. *num.* 13., & Baillet *hist. hujus Dom. num.* 4., satis elegans temperamentum exhibet, ita ut Theodulphus prædicti hymni sit quidem auctor, qualem eum facit Lupus Ferrariensis *ep.* 20., qui vivebat tempore Caroli Calvi; licet postea eum minime decantaverit Imperatore transeunte, nec hac occasione ab eodem e carcere fuerit liberatus, cum unius veritas ab altera nequaquam pendeat. Ad Alcuinum vero quod attinet, reponit, quod liber *de divinis officiis*, etsi Alcuinum auctorem præseferat, opus est scriptoris sæculi undecimi. Sane pro comperto habet Grancolas, quod prædictus hymnus in Andegavensi urbe fuerit compositus, quia in eo describitur magnifica ramorum processio, quæ ibi fiebat Parochiarum omnium, & Monasteriorum urbis, & suburbiorum, una procedentium ad Cathedralem.

X. De obseratione, & apertione portarum Ecclesiæ, quæ fit in hac processione, reliquum est producantur mysteria, & quoties in signum solemnis ingressus Principum in orbes id non patetur et supra fieri, Mysterium ex D. Bernardo per hæc verba notat Grancolas: *Ut nos admoneamus, cæli portas hominibus fuisse interclusas, easque nobis Christum per mortem suam aperuisse*, cum quibus concordant ea Amati Pouget *Inst. Cat. tom.* 1. *pag.* 835. apud eumdem Benedictum XIV. num. 100. *Ut hinc intelligamus, clausum hominibus fuisse cælum Adamo peccante, nec nisi Christi resurrectione fuisse reseratum.*

DECRETUM XXVIII. CAP. IN ORD. CCXXIX.

Episcopus assistens Missæ in Dominica Palmarum paratus, vel cum cappa, non debet sedere, neque genuflectere, sed stare discoopertus, dum cantatur Passio, & in casu impotentiæ debet abstinere ab interventu saltem Missæ. S. R. C. 28. Apr. 1708. *in Brachesen.*

I. CUm processio ad altare devenerit, subdiaconus deponit crucem in loco congruo prope credentiam, super quam ceroferarii sua candelabra collocant, & se statim consistunt ante infimum altaris gradum ex parte Evangelii, ubi (clero interim ad chorum accedente) expectat celebrantem, qui se sistit ante infimum altaris gradum, medius inter eumdem subdiaconum a sinistris, & diaconum a dexteris, & ibi prædictus celebrans diacono suam tradit palmam, quam diaconus simul cum sua consignat cæremoniario, vel alicui acolytho. Deinde factis respective debitis reverentiis altari, se retrahunt ad cornu Epistolæ, ubi celebrans deposito pluviali, accipit manipulum, & planetam violaceam, sicuti etiam sacri ministri recipiunt manipulos, & postea accedit iterum cum sacris Ministris ad medium altaris ante infimum ejusdem gradum, & ibi more solito Missam incipit, cujus particulares ritus uberi jam calamo prosecuti sumus in capite de Feria VI. Parasceves.

II. Episcopos autem præsens sanctio instruit, quod quatenus solemni huic assistant Missæ, sedere non debent, neque genuflectere, sed stare discooperti, dum cantatur Passio, & si id præstare non valeant, abstineant magis ab interventu Missæ, licet interfuerint præcedenti benedictioni palmarum. Cum enim Passio sit de textu Evangelii, quod ex Innoc. III. *l.* 2. *cap.* 47. est sermo sermonis, verbum verbi, & sapientiæ, non decet a sedentibus vel coopertis audiri: cur vero a genuflexis, in qua positione major utique reverentia apparet, audiri Decretum, & Rubricæ refugiant, sed magis a stantibus juxta Decretum Anastasii Papæ capit. *Apostolica* de consecr. dist. 1., in rationem assignat Quarti *par.* 1. *tit.* 17. *n.* 2., ut hac positione se promptos denotent ad obediendum Evangelio, & in ejus defensionem paratos ad certamen, & prælium, ut explicat Durandus *lib.* 4. *cap.* 24. *n.* 23.

CAPUT DECIMUM TERTIUM

De Benedictione Puerperarum.

BEnedictionem hujusmodi reliquiam quamdam esse veteris legis, caput 12. Levitici dubitare non sinit; ibi namque præcipitur, ne mulieres post partum templum ingrediantur, nisi præmissa purificatione. Dei Genetrix Maria, quæ *non suscepto semine* Jesum Christum pepererat, legi subjecta non erat, sed nihilominus præ maxima humilitate sua dedignata non est eadem implere, seseque ceteris conformare puerperis. Deiparæ exemplo edoctæ christianæ mulieres, licet nec veteris, quæ plane desiit, neque novæ legis, cujus nullum extat, adigantur præcepto, piam ac laudabilem induxerunt consuetudinem nonnisi prævia sacerdotis benedictione, post partum Ecclesiam intrandi. Quæ tamen novæ legi erant addictæ, veteri tempori rigorose non credidere insistendum, & ideo quamvis Beatissima Virgo, quæ genuerat masculum, quadragesimo a partu die ad templum accesserit juxta ejusdem legis præscriptum, ipsæ sive masculum, aut feminam pariant, nulla habita ratione temporis ad Ecclesiam accedunt, prout circumstantiæ, & incommoda partus exegerint, atque permiserint.

Sed Ritualis Romani lubet verba producere: *si qua puerpera post partum, juxta piam, ac laudabilem consuetudinem, ad Ecclesiam venire voluerit pro incolumitate sua Deo gratias actura, petieritque a Sacerdote benedictionem, ipse superpelliceo &c.* Non est itaque hoc institutum, nisi *pia, ac laudabilis consuetudo*, omni expers præcepto, & solo innixa consilio, unde instar aliarum, quæ non peperere, modo possunt mulieres post partum ad Ecclesiam accedere prævia nulla benedictione, quam solummodo *si petierint*, & ad hunc effectum *ad Ecclesiam venire voluerint*, eisdem dandam Rubrica demandat. Uti autem accessus est liber, ita dies accessus, super quem propterea tacet Rubrica, cujus verba illa *Pro incolumitate sua Deo gratias actura*, prædicti accessus finalem causam assignant, ut videlicet puerperæ gratias Deo reddant, non tam ob fœcunditatem sibi concessam, quam *ob incolumitatem suam*, quatenus mediante Dei gratia difficilia partus incommoda, ipsumque vitæ periculum incolumes evadere potuerunt.

Num puerperæ solæ ad hanc benedictionem accedere debeant, vel secum prolem deferre, quæstio est, quæ quatenus ex exemplo Mariæ, quæ secum Filium portavit, definienda foret, secum matres deberent Filium habere, unde Quartus subjectum hujus benedictionis matrem esse asserit cum prole recenter edita; quod & statuit Castaldus *Prax. lib.* 2. *sect.* 14. *cap.* 9. *num.* 11., atque confirmat Corsettus, qui *tract.* 2. *par.* 2. *cap.* 8. *sect.* 2. *num.* 8. etiam prolem exposcit, ut super eam ad Dominum preces fundantur. In oppositum sentit Baruffaldus *tit.* 43. *n.* 15., & certe validiori, ne dicam, indubiæ innititur rationi, quia nempe nedum Rituale silet super delatione prolis, sed insuper in precibus, & orationibus quas in hac benedictione adhiberi præscribit, sola mentio fit de matre, nusquam de filio, quam utique non præterirent, quando etiam ipsa deberet deferri. Consuetudo ipsa generalis Ecclesiæ, quæ abstinet a delatione prolis, idipsum esse ostendit; & cum sæpe pueri via nati moriantur, non semel matres privarentur spiritualibus fructibus, quos late explicat Quartus, si cum prole ad templum tenerentur accedere. Facile extra chorum nonnemini præsens caput poni videbitur, sed quia egimus de benedictione candelarum, quæ spectat ad Purificationis festum, de benedictione puerperarum, quæ ab eodem festo trahit originem, ad complementum agere hic posse credidimus, uti & in subsequentibus capitibus de Nuptiis, & earum benedictione, quæ præcedunt puerperarum benedictionem.

DECRETA.

Decretum I. cap. in ord. 220. *Regulares non prohibentur in eorum Ecclesiis mulieres post partum ad purificationem admittere. Congr. Concil.* 2. *Julii* 1620. I. Puerperarum benedictionem a solo Parocho fieri posse, propugnat Laurentius de Franchis *Controv. part.* 2. *quæst.* 69. *n.* 1., Nicolius *in Flosc. verb. Parochus n.* 17., Pignatellius *to.* 5. *consul.* 76. *n.* 2. Monacellus *part.* 1. *tit.* 10. *formul.* 18. *n.* 10., & Anacletus *in Decretal. lib.* 3. *tit.* 47. *in fi.*, & duplici ratione ducuntur. Prima est, quia hæc benedictio est quid consequens ad contractum Matrimonii, qui privative spectat ad Parochum, quare sicut hac eadem de causa Parocho privative competit benedictio sponsorum, ita & benedictio puerperarum. Secunda est, quia prædicta benedictio fieri præcipitur cum superpelliceo, stola, & aqua benedicta, quæ cum signa jurisdictionis esse videantur, ad solos Parochos, & non ad Regulares spectare dignoscitur.

II. Secus autumant Quartus, Lezana, aliique Doctores plurimi, quia cum benedictio ejusmodi in præcepto non sit, sed meri consilii, & devotionis, licuit propterea potest puerpera eadem benedictionem vel suscipere, aut negligere, ita etiam poterit pro ea suscipienda ad libitum tum Ecclesiam, tum Sacerdotem seligere. Hinc apparet discrimen a benedictione sponsorum, quia hæc cadit sub præcepto, & aliquo modo connexa est solemnitati Matrimonii. Abs re autem omnino est secunda ratio, nam cum juxta Rubricas generales in omnibus benedictionibus extra Missam Sacerdos superpelliceum, & stolam induere debeat, sequeretur alias, quod benedictiones omnes, etiam commendatio ipsa animæ, & aspersio aquæ benedictæ in diebus Dominicis, privative spectarent ad Parochos. Jam vide, quam dissona sit illatio illa, dum ego insuper ponderare pergo, quod impræsentiarum agitur de benedictione impertienda a Regularibus in propriis Ecclesiis,

in

in quibus nemo est, qui iisdem jurisdictionem contendere valeat, etiam relate ad sæculares personas in iis, quæ Parochis non sunt reservata, alias quippe neque Sacramentum Pœnitentiæ, aut Eucharistiæ iisdem in propriis Ecclesiis administrare possent, cum ad utriusque administrationem requiratur potestas jurisdictionis, uti alibi jam statuimus.

III. Dubium quodvis præsens sanctio dissipat, quæ Regularibus facultatem admittendi in propriis Ecclesiis puerperas ad purificationem, aperte declarat, neque quod subdimus (erit 2. cap. in ord. 221.) Decretum obsistere valet: *An prædictis Regularibus Civitatis Antuerpiensis liceat in propriis Ecclesiis mulieres post partum ad purificationem admittere? Resp. negative. Congr. Concil.* 18. *Nov.* 1662. Nisi namque admittere velimus correctionem legum, quæ quantum fieri potest, vitanda est ex generali regula, necesse utique est, hocce Decretum Civitati Antuerpiensi particulare dicere, & particulari de causa editum, puta concordiæ, vel immemorabilis consuetudinis. Ad quæ dicenda nos utique valida movet ratio; quia nempe inter Parochos Loci Incisæ, & Patres Carmelitas super jura benedicendi mulieres post partum disceptatione facta, sequens Decretum prodiit, & erit 3. cap. in ord. 222. *An Patres possint in propria Ecclesia mulieres post partum benedicere, & ad purificationem admittere? Resp. affirmative.* Ead. Congr. 9. Junii 1708.

IV. Hoc namque Decretum cum duobus præcedentibus posterius sit, eam vim habet, ut ad pristinum validumque statum revocet primum, & aboleat secundum, quatenus secundum, ut dicebamus, particulare censendum non sit, sed magis per idem priori derogari, quare cum ex posterioribus Decretis aliis nullum sit, quod præfatam facultatem Regularibus contendat, sed iisdem quodvis magis faveat, ut constabit ex inferius dicendis, inconcussum fit, Regularibus integrum omnino esse, atque liberum, puerperas in propriis Ecclesiis benedicere, atque ad purificationem admittere.

D E C R E T A.

Decretum IV. cap. in ord. 223. *An Benedictiones mulierum post partum, & Fontis baptismalis sint de juribus mere parochialibus? Resp. neg., sed fieri debere a Parochis S. R. C.* 30. *Dec.* 1703. *approbante Clem. XI.* 12. *Janu.* 1704. I. Quem jam sæpe aperuimus, non est, horum Decretorum generalium sensum ulterius conemur ostendere; benedictiones enim ejusmodi *non esse de juribus mere parochialibus*, idem est, ac dicere, quod integra stant Parochialia jura, tametsi prædictæ benedictiones Parochis privative non competant, quare sequentia verba *sed fieri debere a Parochis* solum innuunt, quod eædem benedictiones non quidem spectant ad jura parochialia, sed tamen tales sunt prærogativæ, & præeminentiæ, quæ reservantur Parochis. An autem relate ad Ecclesias omnes? Nequaquam, sed solum relate ad Ecclesias Laicarum Confraternitatum, ad quarum, & Parochorum controversias dirimendas edita sunt ipsa Decreta, sicuti eorumdem titulus se aperte exprimit. Et quidem etiam benedictio fontis baptismalis sub eadem dispositione clauditur, & tamen fieri posse vidimus etiam in Ecclesiis, quæ baptismales sunt, licet non parochiales; quinimmo celebratio Missæ solemnis in feria V. Cœnæ Domini ad octavum dubium ad Parochos non minus spectare decernitur, & tamen quis dicet, eam haberi non posse in Ecclesiis Collegiatis, & Regularibus, quæ Parochiales non sunt?

II. Ut dicebamus itaque, compertum est, quod præsens decretum Regulares, aliasque non tangit Ecclesias, sed solum eas Laicalium Confraternitatum; ad quas respective dumtaxat, & non ad alias benedictionem mulierum post partum reservat Parochis; an autem hæc reservatio adhuc subsistat in penultimo Decreto reservamus dicere, hic solum addentes, quod notat Pittonus *Decis. Sacr. Rit. num.* 1232. super hocce Decretum: *Et cum sit res, quæ pertinet ad purum ritum, huic declarationi standum est, & magni facienda, ut ex Rota ait Monacelli in Formul. Legali Practico part.* 4. *in supplem. ad t.* 10. *pag.* 23. *sub num.* 183. Quoties enim huic declarationi standum esset, jam superius ubertim habes angustos ejusdem limites, licet nos non videamus, unde præsens res dici valeat pertinens ad purum ritum, cum de ritu benedictionis quæstio non sit, sed de Ecclesiarum jura super prædicta benedictione impertienda. Hæc autem addenda censuimus ad reprimendum eorum Auctorum ausum, qui ut hac in re faveant Parochis, Sacram Congregationem Concilii causari non timent, quasi manum in alienam messem posuerit, cum tamen, licet quæque ea Romani Congregationibus æque venerandæ sint, earumque Decreta, Congregatio Concilii in suis resolutionibus si non majori, certe non minori ponderatione procedat.

D E C R E T A.

Decretum V. cap. in ord. 224. *An jus benedicendi puerperas spectet privative ad Parochos? Resp. negative. Congr. Concil. Dec.* 1718. I. In Oppido Novarum Dertonensis Diœcesis adsunt Ecclesiæ Parochiales SS. Petri, Andreæ, & Nicolai, & adest etiam Ecclesia Collegiata, cumque inter Parochos harum Ecclesiarum, & Archipresbyterum memoratæ Ecclesiæ Collegiatæ nonnullæ exortæ fuissent contentiones circa exercitium jurium parochialium, inter alia dubia propositum fuit declarari: *num jus benedicendi puerperas spectaret privative ad Parochos*, & responsum extitit *negative*. Hac ex decisione dubio procul fit, quod puerperarum benedictio ad Parochos nec privative spectat tamquam aliquod jus parochiale, neque tanquam prærogativa iisdem Parochis reservata, certe si non relate ad Ecclesias omnes, de quibus quæstio non erat, respective saltem ad memoratam Ecclesiam Collegiatam, cui propterea declaratur liberum, puerperas quarumcumque præfatarum Ecclesiarum Parochialium ad purificationem admittere.

II. Emanato ejusmodi Decreto, quod ut minimum Ecclesiæ Collegiatæ puerperarum benedictionem faciebat liberam, ortum est dubium, *num e contra jus benedicendi puerperas spectaret privative ad Archipresbyterum, & capitulum*, & sequens (erit 6. cap., in ord. 25.) Decretum prodiit, *Est in libertate puerperarum accedere ad quamcumque Ecclesiam sibi bene visam*. Ead. Congr. 7. Dec. 1720. Dubium esse non potest, quod præsens Decretum favorem suum expandit ad Ecclesias colitigantes, ita ut tum Ecclesiis Parochialibus integrum sit admittere puerperas, quæ pro purificatione ad easdem accedunt; & idipsum, ut dicebamus, ut minimum importabant verba præcedentis Decreti, quod dum declarat, prædictam benedictionem non spectare privative ad Parochos, in casu litis pendentis inter Parochos, & Ecclesiam Collegiatam, insimul quidem statuit in Ecclesia Collegiata jus benedicendi puerperas, sed non privative, sed cumulative cum iisdem Parochialibus, quibus non contenditur tale jus, sed solum iisdem declaratur privative non convenire.

III. Verum intellectus hujusmodi non quadrat admodum amplitudini verborum Decreti, to enim *Ad quamcumque Ecclesiam sibi bene visam*, quod ex se natum est dicere Ecclesiam omnino omnem, minus apte restringitur ad prædictas Ecclesias Parochiales, & Collegiatam, cum tamen si hæc Congregationi mens stetisset, congruentiora non desiderarentur verba, quibus Decretum exprimeretur. Accedit, quod cum Ecclesia Collegiata, etsi sit loci matrix, sibi vindicare non valeat jura, vel prærogativas Ecclesiarum Parochialium, nec una Parochialis illas alterius, necesse omnino est, admissio puerperarum ad purificationem neque Parochorum juris sit, neque præeminentiæ, si puerperis ut supra declaratur liberum ad Collegiatam, vel Parochiales accedere. Videtur itaque Decreti sensum in eo situm esse, ut puerperarum arbitrio omnino commissum sit, Ecclesiam, & Sacerdotem seligere, uti dicebamus in primo Decreto, & præsentis verba præseferunt.

IV. Ceterum haud abnuo, quod de Ecclesiis confraternitatum nonnulla adhuc difficultas esse potest; etsi namque to *Quamcumque Ecclesiam*, omnem Ecclesiam dicat, & nullam excipiat, nos tamen monuit Barbosa dict. *Quodcumque*, quod ejusmodi dictio non includit personas in materia, de qua agitur, privilegiatas, unde nec comprehendere posse videtur Ecclesias Confraternitatum in nostro casu, cum de iisdem habeatur speciale Decretum, nempe quartum capitis, in quo expresse declaratur, easdem non posse puerperas ad purificationem admittere, sicuti magis diximus exponentes idem Decretum. Ecclesiis autem Monialium quamvis assistant privilegia Regularium in iisdem non collaudamus puerperas ad purificationem admitti, cum ejusmodi functio, etsi pia, & laudabilis, sit minus consona haberi in Ecclesiis, quas inhabitant Virgines Deo sacratæ, sicuti consimili de causa in iisdem prohibita censeri rite potest benedictio sponsarum.

V. Hora est, descendamus ad ritum, & a Rituali aperte edocemur, quod *Sacerdos in hac benedictione induere debet superpelliceum, & stolam albam, & cum ministro aspergillum deferente, ad fores Ecclesiæ procedere, ubi puerperam foris ad limina genuflectentem, & candelam accensam in manu tenentem, aqua benedicta aspergit*. Administratur hæc benedictio in stola coloris albi, qui & usurpatur ab Ecclesia in Purificatione Deiparæ, in cujus memoriam, & venerationem illa suscipitur, & quia eadem Purificatio colitur cum processione candelarum, & cum luminibus accensis, credit Quartus, quod hæc sit causa, ob quam puerpera manu gestat candelam accensam. Super candelam autem ejusmodi, aut quæcumque alia, quæ pro loci consuetudine solent sponte a puerperis offerri Sacerdoti, qui eas ad purificationem admittit, jus nullum, neque partialiter, habet Parochus, quando illæ ad Ecclesias non parochiales accedunt, sed integre cedunt in beneficium ipsorum Sacerdotum benedicentium, quemadmodum rite firmat Leander *de precept. Eccl. tract.* 6. *disp.* 10. *qu.* 10., ubi & affert declarationem Sacræ Congregationis favore Regularium emanatam.

VI. Mulier foris ad Ecclesiæ limina jubetur genuflectere in signum humilitatis, & hoc actu se indignam declarat, ut ingrediatur Ecclesiam, cum adhuc impura sit, & ideo ibi Sacerdotem expectat, qui eam suscipiat. Hinc apparet eliminandum omnino esse usum illarum feminarum, quæ cum erubescant se sistere ad fores Ecclesiæ, ad sacristiæ portiunculam se conferunt, ut ex illa suscipiantur; est enim aperte contra verba Rubricæ, atque mysteria; & licet ejusmodi actus sit puerperæ liber, quoties tamen fit, fieri omnino debet juxta normam ab Ecclesia præscriptam, atque probatam. Mulierem ut supra genuflexam Sacerdos aspergit aqua benedicta, & cum hæc aspersio fiat ad mundandum, & purificandum, versiculum *Asperges me, Domine &c.* rite dicere poterit, licet super hoc Rituale taceat, facta autem aspersione, idem Sacerdos dicit: *Adjutorium nostrum, &c.*

VII. Absolutis hic dici præscriptis, Sacerdos ad manum dexteram mulieris porrigit extremam partem stolæ a sinistra parte colli sibi pendentem, quam mulier prædicta manu dextera

appre-

apprehendit, surgit, & stans ad sinistram Sacerdotis, hoc pacto intrat Ecclesiam, seu magis in hanc a Secerdote introducitur, qui interim dicit: *Ingredere &c.* Per impositionem item stolæ super Infantem a Saccerdote in Ecclesiam ducitur parvulus in baptismo, cum parvuli manu stolam apprehendere nequeant; si vero adulta fuerit persona baptizanda, Sacerdos eam introducit in Ecclesiam manu aprendens illius dexteram prope brachium, vel ei porrigens extremam partem stolæ, uti modo dicebamus de puerperis, pro quibus dumtaxat hunc modum consultu Rituale probat, quia minus decens est, quod Sacerdos sua manu tangat adultæ feminæ brachium, unde & hunc præcise modum nos teneri debere credimus in baptismate feminæ adultæ, licet ut supra duplicem Rituale assignet, uti suo loco magis dicitur.

VIII. *Et ipsa ingressa genuflectit coram altari, & orat, gratias agens Deo de beneficiis sibi collatis, & Sacerdos dicit Kyrie eleison &c.* Superius memorato pacto mulier a Sacerdote ducitur usque ad altare; ad quodnam autem altare, Rituale non explicat, sed quoniam in precibus, quas super mulierem ad altare Sacerdos debet dicere, habetur *Adora Filium Beatæ Mariæ Virginis &c.*, Baruffuldus credit, quod altare esse debeat, in quo asservatur SS. Sacramentum, aut quod dedicatum est Deiparæ Mariæ, sed quoniam in unoquoque altari adesse supponitur Crucifixum Mariæ Filium, ad quem dirigantur præfata Ritualis verba, consultius esse videtur, quod ducatur mulier ad proximum Ecclesiæ altare, tum quia modus ille commodior est, & minus distrahit orantes ceteros in Ecclesias, tum quia conformior est Ritualis verbis, quod mulieri ingressæ statim injungit genuflexionem coram altari; & denique quia nonnumquam in Ecclesiis, in quibus fit benedictio ejusmodi, neque esse potest altare SS. Sacramenti, neque B. Virginis, adeo a vero abest, quod prædicta Ritualis verba unum illorum exigant. Ubi itaque mulier ad altare devenerit, coram eo mox genuflectit, & orat gratias Deo reddens pro beneficiis sibi collatis.

IX. Dum mulier orat, Sacerdos dicit *Kyrie eleison* cum aliis præscriptis precibus, quibus finitis illam aspergit iterum aqua benedicta, in modum crucis, & eam aspergens dicit: *Pax, & benedictio &c.* quo facto eam derelinquit in Sacristiam rediens. Quæ Sacerdos continuatim peragit, nulla habita ratione ad orationem mulieris, quæ orationem suam prosequi libere potest, & toto tempore, quo Sacerdos supradicta præstat, & quo jam ab altari discessit finita benedictione, absque eo quod ipsa ab altari discedat.

D E C R E T A.

Decretum 7. cap. in ord. 226. *An valeat Parochus in Ecclesiis monialium Ordinario subjectarum, benedictiones mulierum post partum, vel similes impartiri? Resp. negative Congr. Concil. 23. Aug. 1727.* Jam diximus, universim minime congruere, in Ecclesiis Monialium mulieres admitti ad benedictionem post partum, & non desunt, qui per præsens Decretum censuere id districte fieri prohibitum; quam autem perperam, abunde patet ex ipso Decreto, cujus vis unice sistit, non quidem in inhibenda universim benedictione puerperarum in Ecclesiis Monialium, sed in declarando licitum esse non posse Parochis tales benedictiones, aliasque similes agere in Ecclesiis Monialium, etsi istæ Ordinariis locorum pareant, & non Regularibus. Inter Cappuccinas, & Parochos Civitatis Novariæ facta est hujusmodi quæstio, & cum illæ subjectæ sint Ordinario loci putabant Parochi easdem cum Ecclesia esse quoque sibi subjectas, ac consequenter in eadem Ecclesia posse ad eas benedictiones procedere, ad quas procedunt in propria. Ex Monialium subjectione erga locorum Ordinarios nullum jurisdictionis jus exurgere in Parochis jam non semel diximus, atque ostendimus, & hanc doctrinam modo Congregatio laudat, & comprobat, dum in Ecclesiis Monialium, licet Ordinariis subjectarum, prædictas benedictiones a Parochis fieri prohibet, ex defectu utique jurisdictionis, quam ut supra prætendebant Parochi, non ob inconvenientiam, de qua actum non est in agitatione causæ, & qua stante non solis Parochis, sed quibus libet debuissent declarari inhibitæ.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

De Nuptiis.

PLus æquo Lectorem moraremur, & incassum, si quæ ad nuptias attinent, hic cuncta exarare vellemus: & maxime cum potiora in Rituali satis maneant expressa, & passim occurrant obvia apud Doctores, qui integris voluminibus, & uberrimis tractatibus rem penitus perscrutati fuere. Nuptiæ ab *obnubendo* dictæ sunt, quod feminæ in nuptiis caput suum obnubere solerent, textu expressu in cap. *Nec illud* 8. caus. 30. q. 5. *Inde enim & nuptiæ dictæ, quod pudoris gratia se puellæ obnuberent;* motivum autem hujusce opertionis ubertim manet expressum in cap. *Fœmina* 7. caus. 30. q. 5. *Fœminæ, dum maritantur, ideo velantur, ut noverint se semper maritis suis subditas esse, & humiles.*

D E C R E T A.

Decretum I. cap. in ord. 227. *Ad validitatem matrimonii sufficit præsentia solius Parochi proprii sponsæ, quando matrimonium in Parochia sponsæ contrahitur; similiter sufficit præsentia solius Parochi sponsi, si modo matrimonium contrahatur in Parochia ipsius sponsi. Congr. Concil. 1573. apud Benedictum XIV. to. 2. notif. 13. n. 5.* I. Fidelium matrimonia, quæ absque Sacerdotis, seu Parochi præsentia celebrabantur, illicita olim fuisse, testimonium reddunt indubium can. *Aliter* & can. *Nostrates* 30. q. 5., jure autem novo Concilii Tridentini *sess. 24. de Reform. cap. 1.*, ubi hujus Decretum promulgatum extitit, nullo modo manent, & invalida, nisi ultra duos, aut tres testes iisdem adstiterit *proprius contrahentium Parochus*, aut Sacerdos alter *de licentia ipsius Parochi, vel Ordinarii*. Si uterque sponsus ad eamdem Parochiam attineant compertum est, quinam sit Parochus, qui eorum nuptiis debet adesse, non sic tamen est, quoties contrahentes diversarum sunt Parochiarum. Cum itaque dubitaretur, *num utriusque Parochi præsentia requireretur, vel sponsi, aut sponsæ, sufficeret, sive an saltem etiam alterius Parochi consensus deberet accedere*, præsens prodiit Decretum, quod manifeste nos monet, quod unius ex Parochis præsentia sufficit, absque eo quod alterius consensus accedat, Parochi sponsæ postea, si in Parochia sponsæ matrimonium contrahatur, Parochi vero sponsi, si in hujus Parochia celebretur.

II. Ratione connexionis jurisdictio quoad unum, trahit secum jus etiam quoad alterum *arg. L. si communem, ff. quemadmodum servit. amitt.* unde matrimonium, cum sit contractus individuus, id exigit, ut qui est Parochus ad conjungendum unum, qualis est quilibet relate ad suum Parochianum, per necessariam conjunctionem sit ad utrumque, & hæc est causa, ob quam Tridentinum Parochi assistentiam exigit in singulari numero, & non distinguit inter contrahentium Parochos ut hinc daretur intelligi, quod unius præsentia sufficit, mulieris postea sit, vel viri. Quod vero Parochus ille assistere debeat, in cujus parochia matrimonium contrahitur, manifesta vox item est Ritualis Romani: *est autem proprius Parochus, qui adesse debet, is, in cujus Parochia matrimonium celebratur, sive viri, sive mulieris.* Pluribus in locis usus obtinuit, ut assistat Parochus fœminæ, sed fere in idem redit usus ejusmodi, quia generaliter, & ibi viget consuetudo matrimonium contrahendi in parochia mulieris.

III. At quid, si in domo mulieris assistat Parochus viri, vel e contra? Pro nullitate pronuntiant plurimi, quibus & Rituale, & præsens Decretum, dum exposcunt præsentiam Parochi, in cujus parochia matrimonium contrahitur, abunde suffragari videntur. In oppositum tamen Auctorum fere communis stat opinio, quæ firmat in prædictis duobus monumentis non assignari Parochum, qui ex necessitate interesse debet, sed ex honestate, & æquitate, ceterum matrimonium valide contrahi æque posse coram Parocho viri, vel mulieris, nedum in propria, sed etiam in aliena Parochia. Talis namque assistentia vel non est actus jurisdictionis, vel est actus jurisdictionis voluntariæ, non contentiosæ, utpote quæ tantummodo fit contrahentibus, ita volentibus, & sine causæ cognitione, unde videre non est, cur a Parocho viri præstari non valeat in parochia mulieris, vel e contra, cum tam auctoritativa assistentia, quam jurisdictio voluntaria exerceri possint, etiam extra proprium territorium, *L. emancipati, ff. de adopt.*

IV. Barbosa *de offic. Paroch. cap. 21. num. 45.*, & *in collect. verbum matrimonium* producit quamdam decisionem Congregationis Concilii, per quam quæstio ita definita remanet, & reapse modo est generalis regula in eadem Congregatione probata, ut non amplius ab ea dubitetur super validitate matrimonii, cui, & in quocumque loco astiterit unus ex contrahentium Parochis; Tridentinum enim dumtaxat exigit assistentiam proprii Parochi, nec ullum, ne quidem minimum, verbum habet de obligatione eam præstandi intra propriam parochiam; quare res relicta videtur dispositioni juris communis, juxta quam, ut dicebamus, jurisdictio voluntaria exerceri valet, etiam extra proprium territorium, seu Parochiam.

D E C R E T A.

Decretum II. cap. in ord. 228. *Parochus, qui matrimonio debet assistere, est Parochus habitationis, seu domicilii, non originis, Congr. Concil. 18. Nov. 1702.* I. Parochianus quis dicitur ab habitatione, seu domicilio, non ab origine, neque portio canonica debetur Ecclesiæ parochiali originis, sed habitationis, ergo cum Parochus habitationis, seu domicilii sit verus, & proprius Parochus, non ille originis, coram illo non coram hoc matrimonium contrahi debet juxta Tridentini mentem, quod assistentiam proprii contrahentium Parochi manifeste exposcit. *Habitationis, seu domicilii* habet Decretum, & nec dubito, quod dictio *seu* hic stat expositive pro *idest*, non disjunctive, & per consequens ad rem, de qua agitur, non sufficit quæcumque habitatio, sed requiritur habitatio per modum domicilii, sicuti diserte censuit eadem Congregatio in sequenti Decreto, (quod erit 3. cap. in ord. 229.) *Non valet matrimonium contractum coram Parocho loci, ubi contrahentes reperiuntur non animo ibi domicilium contrahendi.* Ead. Congreg. 5. Dec. 1640. Hinc namque duo eruuntur, quorum primum est, quod habitatio modici temporis, quam habent contrahentes in loco, in quo reperiuntur, non sufficit ad contrahendum valide matrimonium apud Parochum illius loci, nisi illa habitatio assumpta fuerit animo ibi domicilium contrahendi. Alterum vero est, quod etsi domicilium impor-

ter-

tet habitationem longi temporis, adhuc sufficienter acquiritur per habitationem paucorum dierum, si hæc fuerit assumpta cum animo ibi commorandi; hoc enim ipso domicilium contrahi, tametsi postmodum mutetur animus, & locus, etiam rite definit Rota Rom. *in Toletana matrimon.* 10. *Dec.* 1625. *coram Merlino*, unde in hoc casu matrimonium nedum rite contrahi poterit, seu debebit coram Parocho hujusce habitationis, in casu autem prædictæ habitationis sine animo contrahendi domicilium, matrimonium celebrari dumtaxat poterit coram Parocho prioris habitationis, quam contrahentes animo non deseruerunt.

II. Quod plene confirmatur (erit 4. cap. in ord. 230.) a Decreto, quod subdimus: *Vir, & mulier a loco suæ habitationis absque animo illam relinquendi discedentes, & ad locum alterius Parochiæ solo animo illic matrimonium celebrandi, non autem domicilium contrahendi, se transferentes, cum Parocho illius loci matrimonium inter se invalide contrahunt.* Ead. Congr. 22. Febr. 1631. Nota to *solo animo illic matrimonium celebrandi, non autem domicilium contrahendi*, quia si insimul habuissent animum ibi domicilium contrahendi, quamvis ad tale domicilium assumendum dumtaxat moti fuissent gratia contrahendi matrimonium, quod ob parentum, vel aliorum impedimenta in priore domicilio difficillime contrahere poterant, matrimonium validum foret, non nullum, utpote contractum coram domicilii Parocho, absque eo quod fraus opponi valeat, quia ipsi utuntur jure suo ad redimendam vexationem. Et quidem cum Antonius Romagnolus Cæsenas captus amore Angelæ pariter Cæsenatis aufugisset Forolivium ipsum secuta est Angela, quæ medio juramento facta declaratione, quo ibi domicilium eligebat cum protestatione se velle in futurum vivere sub tutela, & cura suæ Aviæ maternæ foroliviensis, matrimonium quod contraxit, paucos post dies cum eodem Antonio per verba de præsenti coram Parocho prædictæ Aviæ, validum declaratum extitit, tametsi præfata Angela domicilium Forolivii solo animo contrahendi prædictum matrimonium elegisset, & ad redimendam propterea parentum vexationem.

III. En Decretum, (quod erit 5. cap. in ord. 231.) *An matrimonium sustineatur in casu? Resp. affirmative.* Ead. Congr. 20. Febr. 1723. Ex quo Decreto, volo, item inferas, quod matrimoniis proprius valide assistit Parochus, etsi ab Ordinario fuerit prohibitus, nam non obstante prohibitione, quam assistendi ut supra Episcopus Foroliviensis fecerat Parocho, adhuc a sacra Congregatione pronuntiatum extitit pro validitate matrimonii, & quidem rite, quia non potest Ordinarius ea facultate expoliare Parochum, quam eidem tribuit Tridentina Synodus. Ad complementum liceat duo alia (sint 6., & 7. cap. in ord. 232. 233.) Decreta subdere: *Nullum est matrimonium contractum ab iis, qui alio perrexerunt ad illud contrahendum, ut majorem facilitatem experirentur.* Ead. Congr. 13. Nov. 1683. *Non sustinetur matrimonium, ad quod contrahendum vir, & mulier alio profecti sunt cum animo repetendi illico parochiam proprii domicilii.* Ead. Congr. 7. Sept. 1697. In utroque namque casu defuit animus contrahendi domicilium, adeoque omnino nutat matrimonium ex defectu assistentiæ proprii Parochi, quæ ex Tridentino est omnimode necessaria.

D E C R E T A.

Decretum VIII. cap. in ord. 234. *Matrimoniis in perpetuam, vel ad tempus damnatorum ad carceres, assistere debet Parochus, intra cujus Parochiam siti sunt carceres; eorum vero, qui damnati non sunt, sed in iisdem detinentur loco custodiæ, Parochus, in cujus Parochia illi proprium habeat domicilium. Congr. Concil.* 26. *Maii* 1707. I. Genus duplex distinguitur detentorum in carcere, eorum nempe, quorum causa cum jam sit expedita, per sententiam ad carceres vel in perpetuum, vel ad tempus damnati sunt, & eorum, quorum causa cognoscitur, & nondum per sententiam est expedita. Qui per sententiam ut supra damnati sunt, carcer non est illis custodia, sed pœna, & ideo in loco carcerum domicilium dicuntur habere, quoniam *relegatus in eo loco, in quem relegatus est, interim necessarium domicilium habet*, uti dicitur *L. Filii ff. ad municipalem*; illi vero, quorum sententia lata non est, detinentur in carceribus, non in pœnam, sed in custodiam, & ideo dici non potest, quod ibi habeant domicilium, nec quasi domicilium, cum perpetuo vivant animo proprium domicilium repetendi. Hinc apparet causa, ob quam illi prioris generis coram Parocho carcerum valide contrahunt, non tamen posterioris; sed hi contrahere debent coram Parocho proprii domicilii, dummodo illud in Civitate, vel loco habeant, quo si careant, nisi assistat Parochus sponsæ, arbitramur Parochum carcerum assistere posse.

D E C R E T A.

Decretum 9. cap. in ord. 235. *Matrimonium contractum a puella educanda ad cratem Monasterii coram testibus, & Parocho Ecclesiæ Parochialis, intra cujus limites situm est monasterium, validum est, etiamsi Parochus fuerit alio prætextu vocatus, nisi aliud obstet. Congr. Concil.* 19. *Dec.* 1648. I. Puellæ, quæ educationis causa in monasteriis detinentur, contrahere volentes, desponsari debere extra clausuram, in eam amplius non redituras sine licentia Sanctæ Sedis, per Sacram Congreg. Episc. & Regul. cautum extitit 15. Febr. 1595. & adeo quidem ut Abbatissa, quæ sponsalium instrumentum cum educanda fieri permittit ad crates, deponenda sit ab officio, voceque activa, & passiva, sicuti eadem censuit Congregatio 20. Sept. 1599., quæ cum insuper statuerit sub die 13. Janu. 1634., & 9. Novemb. 1635. quod Ordinarius habita notitia, quod educandæ contraxerint sponsalia, debet eas a clausura dimittere, vix locus inquisitioni remanet, quinam Parochus assistere debeat matrimoniis prædictarum puellarum, quæ hoc ipso, quod in domo paterna, vel materna, se recipiunt, dubio procul apud ejusdem, & non Monasterii Parochum contrahere debent. Quoniam tamen non desunt loca, in quibus prædicta Decreta non sunt usu recepta, & quandoque tot circumstantiæ urgent, ut secus fieri expediat, aut temere attentetur, idcirco quid juris sit in casu, disputandum occurrit.

II. Passerinus *de statu hom. tom.* 2. *q.* 187. *art.* 1. *num.* 896. matrimonia prædictarum puellarum coram confessario Monasterii celebranda esse statuit, sed celebriores in oppositum canonistæ sentiunt, qui exposcunt Parochum, intra cujus limites situm est Monasterium, & plurimas Congregationis resolutiones allegant, quas inter non infimum præsens tenet locum, quæ dum pronunciat super validitate matrimonii contracti coram Parocho Monasterii, coram hoc indirecte statuit contrahendum illud esse. Benedictus XIV. *tom.* 2. *notif.* 13. hanc dumtaxat limitationem adhibet, ut celebrandum sit coram Parocho domicilii paterni, vel materni, si hoc illæ in loco, vel civitate habeant, quatenus autem eo careant, apud Parochum Monasterii, in quo habent quasi domicilium. Et sane consonum id est statuto Cleri Romani *cap.* 3. §. 9., ac additionibus eidem factis sub Clem. XI. 11. Janu. 1702., & hæc admodum suffragatur ratio, quod quasi domicilium prævalere non posse videtur contra verum domicilium paternum, quod puellæ, ut ait Clericatus *de Sacram. Matrim. dec.* 35. *n.* 45., non censentur deserere, per hoc quod causa educationis degant in monasterio, sed solum, quod illud locum habere valeat in defectu veri domicilii, in cujus vicem subrogatur, aut quoties Parochus veri domicilii commode assistere nequeat, sicuti evenire censetur, quoties domicilium, aut Parochia Parentum non adest in loco, vel civitate.

III. Ad quæ consequenter itidem statuit, quod famuli, & famulæ, quæ in domibus dominorum degentes, nubere intendunt, contrahere quidem debent coram Parocho ipsorum Dominorum, in quorum domibus habent quasi domicilium, sed solum in casu, in quo in loco ipso, aut civitate non habeant insuper verum domicilium, apud cujus Parochum in casu Matrimonium celebrare tenentur. Idipsum sentit de Collegiorum convictoribus, aliisque personis similibus, & licet oppositum firmet de Prætore, Judice, medico, scholaribus, & professoribus artium, atque scientiarum, quos apud Parochum quasi domicilii valide matrimonium contrahere, absolute pronunciat, procedit tamen manifeste in suppositione, quod ipsi advenæ sint, & verum domicilium in loco non habeant, in nihilum obstante, quod si non in loco, alibi verum habeant domicilium, quia in casu difficiles redderentur matrimoniorum celebrationes, & incommodæ, si Parochus veri domicilii adiri deberet, aut acciri, vel ejusdem consensus expectari, quemadmodum erudite prosequitur, ac rationibus, & exemplis illustrat *to.* 4. *notif.* 21.

IV. Matrimonia puellarum, quæ in conservatoriis custodiuntur, nostram modo expectant considerationem, & rationis identitas videtur exposcere, ut quæ superius statuta sunt de puellis, quæ educationis gratia in monasteriis immorantur, de iisdem statui itidem debeant, ita ut earumdem illæ, quæ in loco domicilium habent paternum, aut maternum, apud hujus Parochum contrahere debeant, apud vero Parochum, intra cujus limites situm est conservatorium, si in loco, vel civitate prædictum non habeant domicilium. Benedictus tamen XIV. *cit. notif.* 13. eas privative, consignat Parocho, intra cujus limites conservatoria consistunt, ea præcipue ratione ductus, quod vivunt conservatoriorum sumptibus, & dotem, dum nuptui traduntur, ab iisdem consequuntur, unde tamquam filiæ conservatoriorum censendæ sunt, & quæ paterno renunciarunt domicilio; quæ sane ratio non militat de puellis, quæ in Monasteriis Monialium causa educationis detinentur. Ex consequenti addit unisonam in hoc locorum consuetudinem, & huic nos tam in hoc, quam in superioribus casibus magis adhærendum esse credimus quoad assistentiam præstandam vel a Parocho quasi vel veri domicilii, quando hic facile, & commode potest assistere, nisi dicere mavis, quod habentes quasi domicilium paternum; apud utriusque Parochum valide contrahunt, quia ad utrumque pertinent: ad Parochum quidem quasi domicilii pro tempore, quo apud eum habent habitationem, & ad Parochum veri domicilii, quatenus hoc handquaquam animo deseruere, sed perpetuo vivunt, animo illud repetendi finitis propriis muneribus, quæ eos alibi detinent, unde & Parochus habitationis est, si non actu, saltem habitu, & in virtute.

D E C R E T A.

Decretum X. cap. in ord. 236. *Matrimonia puellarum expositarum, quæ immorantur in hospitalibus, celebranda sunt coram Parocho, intra cujus parochiam hospitalia sita sunt, & non coram confessario, seu Cappellano prædictorum hospitalium. Congr. Concil.* 22. *Apr.* 1651. I. Id ea suadet ratio, quod

matri-

matrimonia celebranda sunt ex Tridentini præscripto coram proprio contrahentium Parocho, cujusmodi non est Cappellanus, vel Confessarius, cum hospitale non supponatur parochiam habere, & quidem non obstante contraria consuetudine, nam Decretum prodiit Gubernatoribus hospitalis exponentibus, *quod Cappellanus hospitalis hucusque prædictis puellis matrimonium administraverat*. Id tamen fallere potest, si stante consuetudine interveniat scientia, & tolerantia Parochi, vel Ordinarii, qui hoc ipso cum censeantur licentiam præstare, matrimonia, etsi celebrata coram prædicto Cappellano, licita erunt, & valida, cujus rationis itidem erunt, si hospitalia super hoc munita erunt privilegio Apostolico.

D E C R E T A.

Decretum XI. cap. in ord. 237. *Parochus ruralis non est proprius, & verus Parochus, quando rus itur causa recreationis, vel pro rusticanis negotiis, ideoque matrimonium valide coram hujusmodi Parocho celebrari non potest. Congr. Concil.* 1. *Dec.* 1640. I. Num qui habet duplex domicilium, unum in una parochia, aliud in altera, coram alterutro Parocho matrimonium contrahere valeat, Auctores litem instituunt, & potior eorumdem portio eam affirmative definit, dummodo ille utrumque domicilium æqualiter habitet æqualitate quidem morali, & secundum prudentum existimationem, non mathematicha, & rigorosa. *Viris prudentibus placuit, in duobus locis posse aliquem habere domicilium, si utrobique ita se instruxit, ut non ideo minus apud alteros se locasse videatur* dicitur *L. assumptio §. viris prudentibus ff. ad municipalem*, quare cum ille, utpote habens domicilium in utraque parochia, utriusque Parochi sit parochianus, & non magis unius, quam alterius, cum habitatio supponatur æqualis, in una nempe parochia v. g. in hyeme, & in altera in æstate, coram alterutro Parocho valide matrimonium contrahere poterit. Et quidem adeo, ut quando unam parochiam inhabitat, non teneatur contrahere coram illius Parocho, sicuti nonnulli limitant, sed integrum ei sit, & liberum contrahere etiam coram Paroco illius parochiæ, quam tunc temporis haudquaquam inhabitat. Hujus ratio est, quia ille dicitur simul, & semel habere domicilium in utraque parochia, uti manifeste constat ex laudato textu, & adhuc evidentius eruitur ex cap. 6. de sepult. in 6., ubi expresse definitur, quod qui habet duplicem Parochiam, si eligat sepulturam in diverso loco, teneatur canonicam portionem inter utramque parochiam dividere, ubi adæquata tribuenda foret parochiæ habitationis pro tempore mortis, si ille talis simul, & semel non gauderet privilegio utriusque parochiæ.

II. Secus est de eo, qui in confinio duarum parochiarum habet domum suam, quæ ex una parte habet ostium in una parochia, ex altera aliud in alia parochia; hic enim pro libertate contrahere non potest coram alterutro ex his Parochis, sed contrahere tenetur coram eo, in cujus parochia correspondet aditus magis frequentatus; nam ex aditu judicatur de domo, cui cedat, quemadmodum rite ait Bartolus *in l. 6. ff. de damn. infect.* & concordant Barbosa, Bossius, Riccius, aliique communiter canonistæ.

III. Qui in civitate commorans, se rus confert recreationis causa, vel pro rusticanis negotiis, Pontius libertate donat contrahendi matrimonium coram utroque Parocho, utpote qui in utraque parochia domicilium habet, sed cum in oppositum præsens, cui conformes sunt aliæ plurimæ, sanctio statuat, dubitari non potest super matrimonii nullitate, si coram ruris Parocho contrahatur. Hæc item ratio suffragatur admodum, quod rus in tali casu non habitatur pro majori, aut æquali anni parte, nec habitatio ejusmodi assumitur in domicilium, sed sola recreationis, vel ruralium negotiorum causa. Quod si habitaretur pro majori, vel æquali anni parte, & habitatio ejusmodi haberetur in domicilium, haud dubitaverim, matrimonium esse validum, quod coram ruris Parocho celebratum foret, absque eo quod præsens obsistat Decretum, quod ex ipsius verbis restrictum noscitur ad causam habitationis *recreationis gratia, vel pro rusticanis negotiis.*

D E C R E T A.

Decretum XII. cap. in ord. 238. *Ad validitatem Matrimonii non sufficit præsentia Parochi pure physica, seu materialis, sed requiritur moralis humano modo; quænam autem, providendum est in casibus particularibus. Congreg. Concil.* 7. *Martii* 1700. I. *Qui aliter, quam præsente Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia & duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt, eos Sancta Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujusmodi contractus irritos, & nullos esse decernit, prout eos præsenti decreto irritos facit, & annullat*, verba sunt Concilii Tridentini, per quæ ad matrimoniorum validitatem diserte exposcitur præsentia Parochi. Quænam requiratur, & sufficiat, ex proœmialibus ejusdem Concilii moralis, seu humana eruitur necessaria, & insufficiens pure physica, seu materialis, in eo nempe sensu, ut sit tantum præsens corpore, non mente. Præsentia namque Parochi, & testium ad eum effectum apparet inducta, ut coram Ecclesia testificari valeant de mutuo contrahentium consensu per verba de præsenti coram se exhibito, & per hoc everti possit matrimoniorum repetita congeries cum desertione validorum jam contractorum, & novorum invalidorum contractione contra fidem priori conjugi præstitam; ad id autem non sufficit præsentia pure corporea, & materialis, sed requiritur moralis, & humana, quinimmo dummodo hæc habeatur, neque necessaria est corporea, seu materialis, quia quilibet testificari potest de iis, quæ in aliqua distantia vidit, seu audivit.

Quænam autem, moralis, seu humana præsentia sufficiat, cum in particularibus casibus providendum esse sanctio definiat, quæ subdimus, Decreta commonstrent: *sustinetur matrimonium* (sit Decr. 13. cap. in ord. 239.) *etiamsi parochus non intellexerit verba sponsæ, dum tamen de illius consensu ex aliis signis juxta juris communis dispositionem legitime constet*. Eadem Congreg. 15. Febr. 1646. Matrimonium istud fuerat contractum absque denunciationibus, & sine licentia Ordinarii coram testibus, & Parocho contradicente, qui audiverat tantummodo verba consensus per sponsum præstiti, dum præ manibus habens sponsam dixerat: *questa è mia moglie*; & simul audiverat, & quod sponsa dixerat nonnulla verba, quæ tamen Parochus non intellexerat. Hinc manifeste habes primo, quod matrimonium contractum absque denunciationibus, & licentia Ordinarii validum est, dummodo contractum sit coram testibus, & Parocho, in nihilum relevante, quod Parochus sit invitus, vel contradicat, cum Tridentinum solummodo Parochi præsentiam exigat, unde dummodo hæc habeatur, matrimonium est validum, quamvis etiam sub alio prætexto, aut per dolum accitus Parochus foret, sicuti innumera definiunt Decreta, nec hac in re alle potest, qui contradicat.

III. Matrimonium vero cum in mutuo contrahentium consensu consistat, necesse est, sponsi, & sponsæ interveniat consensus, & a Parocho intelligatur, ut de eo testificari valeat; præsens tamen nihilominus Decretum super matrimonii validitate pronunciat, tametsi Parochus verba, quæ protulit sponsa, nequaquam intellexerit, sed conditionem adjicit, *dum tamen de illius consensu ex aliis signis legitime constet*. Etsi namque ad Matrimonii validitatem requiratur mutuus conjugum consensus, coram Parocho, & testibus panditus, & non sufficiat voluntas contrahendi, ad illius tamen substantiam, & validitatem non requiruntur verba expressa, sed sufficiunt signa, aut nutus, aliique actus externi internum animum, & consensum indicantes. Facta item antecedentia suffragantur admodum, promissio v. g. Matrimonii, tractatus de illo contrahendo, exploratio mutuæ voluntatis, & vociferatio, & publica denunciatio, si quæ præcessit. Concomitantia itidem facta ad rem multum relevant, accessus nempe sponsæ cum sponso ad Ecclesiam Parochialem, appropinquatio ad Parochum, aliaque signa, quibus si accedat insuper expressio verbalis unius partis super consensum, & pars altera loquatur, absque eo quod appareat signa ulla dissensus, sed magis adsint omnia consensus, quis dubitare unquam potest, quod etiam pars illa suum consensum non exprimat, tametsi verba a Parocho non intelligantur? Facta denique etiam subsequentia non leve consensus præstiti argumentum suppeditant, puta simultaneus voluntarius egressus ab Ecclesia, cohabitatio in figura Matrimonii, & perseverantia, & instantia partium pro illius validitate.

IV. Quæ eo magis vera sunt, si saltem duo testes deponant super expressione consensus etiam alterius partis, cujus verba a Parocho intellecta minime fuerunt, unde Decretum aliud, (quod erit 14. cap. in ord. 240.) *Responsum fuit pro validitate matrimonii clandestine contracti coram Parocho, qui consensum sponsæ non audivit; testes tamen adhibiti deponebant de verbis sponsæ exprimentibus suum consensum*. Eadem Congreg. 11. Maii 1669. Clandestinum hoc Matrimonium dicitur, non utique, quia factum non fuerit coram Parocho, & testibus, sed quia non præmissæ fuerunt publicæ denunciationes, nec harum dispensatio præcessit ad formam Concilii. Volo autem ea verba: *Qui consensum sponsæ non audivit*, ita intelligas, ut verum id sit, tametsi Parochus non intellexerit verba sponsæ, per quæ consensum expressit, sed etiam nulla verba a sponsa proferri audiverit; id enim si satis non indicat præsens sanctio, utique sequens, (quæ erit 15. cap. in ord. 241.) *validum est matrimonium, non obstante quod Parochus non audiverit verba sponsæ, non affectate, sed ex animi turbatione, idem tamen Parochus ex antecedentibus, & subsequentibus credebat, sponses habuisse animum contrahendi, & testes quoque deponebant de consensu sponsæ*. Eadem Cong. 28. Nov. 1671.

V. Idipsum ostendit sequens Decretum, (quod erit 16. cap in ord. 242.) *Pro validitate matrimonii contracti coram Parocho, qui tantum audivit verba fœminæ, sed viri, annuli traditionem aspexit, testibus deponentibus de utriusque expresso consensu*, respondit ead. Congreg. 11. Martii 1673. Equidem traditio annuli, quando etiam testes non deponerent de expresso consensu, ex iis signis est, quæ consensum sponsi in casu circumstantia aperte demonstrant.

VI. *Responsum fuit* (erit Decr. 17. cap. in ord. 243.) *pro validitate matrimonii contracti coram Parocho, qui non audivit verba sponsi; sponsus pariter testatus est ipsum nullum verbum dixisse coram Parocho; at mater Puellæ cum juramento deposuit fuisse explicitum utriusque conjugis consensum, & de hoc etiam deponebant plures connubii testes, asserentes etiam potuisse voces conjugum percipi a Parocho*. Ead. Cong. 6. August. 1712. Hinc autem habes, quod dubitandum non est super matrimonii validitate, etiamsi unus conjugum testetur, se nullum dixisse verbum coram Parocho, dummodo adsint testes deponentes super expressum illius consensum.

VII. Fare

VII. Fere consimile (erit 18. cap. in ord. 244.) est sequens Decretum: *Validum est matrimonium celebratum coram Parocho, qui dum Missam celebraret, audivit sponsum dicentem:* Questa è la mia Sposa, *sponsæ vero verba nulla audivit, nec externum aliquem vidit actum, ex quo consensus ejusdem colligi posset, etsi idipsum deponant duo testes, dumtaxat addentes, quod sponsus sponsæ manu tenebat, dum præsens una mulier & alius testis deponunt, utrumque conjugem protulisse verba, mutuum consensum expresse designatia*. Ead. Cong. 12. Janu. 1715. Ad eamdem rem subdimus Decretum aliud, (& erit 19. cap. in ord. 245.) *Matrimonium, in quo Parochus subdole accersitus, audivit consensum sponsæ, non autem sponsi, quem ceteroquin consensisse in eodem actu, deposuerunt plures ibidem præsentes testes, validum declaravit* eadem Sacra Congr. Concil. 6. Maii 1741. Volo autem, ex dictis adnotes, quod pro testibus Matrimoniorum admittuntur etiam fœminæ, licet ipsæ jure a testificandi potestate arceantur ex cap. *mulieres 33. q. 5.*

VIII. Hæc omnia, quod subdimus (erit 20. cap. in ord. 246.) sugellet Decretum: *Matrimonium initum in hisce circumstantiis, quod Parochus, & testes perceperint consensum partium, non ex verbis, sed ex signis, & actibus antecedentibus, concomitantibus, & subsequentibus ad matrimonialem contractum, subsistere censuit* Ead. Congreg. 6. Maii 1741. Et quidem nedum loquendo de mutis, qui per verba consensum non valent exprimere, sed etiam de iis, qui præditi sunt facultate loquelæ, cujusmodi erant, de quibus Decretum processit. Haud tamen denegaverim, consultius esse in casibus omnibus, in quibus per verba utriusque conjugis consensus non probatur expressus, consensum ad cautelam renovari coram Parocho, & testibus juxta formam Concilii; quemadmodum non semel censuit eadem Congregatio, & præcipue 24. Janu. 1711., & 28. Julii 1730.

D E C R E T A.

Decretum 21. cap. in ord. 247. *Matrimonium initum a sponso faciem habente palliatam naso tenus, invalidum in casu declaravit Ead. Congr. 19. Sept. 1733.* I. Dubium esse non posse videtur, quod ut satisfiat sanctioni, & menti Tridentinorum Patrum, debent Parochus, ac testes sic videre, vel taliter cognoscere contrahentes, ut certo possint testificari de matrimonio inter eos contracto, alias quippe non evitarentur luctuosa illa pericula, quæ ex clandestinis matrimoniis manantia, avertere voluit sacrum Concilium, ut observant Gratianus *disc. 849. num. 15.*, De Just. *de dispens. matrim. lib. 3. cap. 16. nu. 104.* Pax Jordan. *Lucubr. lib. 3. tit. 7. num. 74., &* 103., Tambur. *oper. moral. de matrim. lib. 8. tract. 6. cap. 2. §. 3. num. 6.*, Bissus *in Hierug. verb. Parochus §. 71.*, Rota *dec. 634. coram Burat.*, aliique, quorum aliqui peculiariter etiam agunt de sponso, aut sponsa faciem habente tectam velo, & constanter super matrimonii nullitate pronunciant.

II. ad casum præsentis Decreti quod attinet, quædam Gratia Mautona, satellitis olim conjux, copiens uxor fieri Cæsaris, filii Silverii Luciani, cujus servitio erat addicta, sponsalia iniit cum eodem Cæsare, huic a Fratribus mulieris incusso gravi metu. Duos circiter post menses sub noctem ductus fuit idem adolescens domum Parochi, ut cum ea fœmina matrimonium contraheret, sed opportune commonefactus a Parocho, re infecta discessit. In Ecclesia Parochiali, cui suberat fœmina, trina facta fuit proclamatio de isto matrimonio, & postmodum eadem Mautona comites habens Fratrem, Sororem, aliasque fœminas infimæ conditionis, Ecclesiam ingressa, dum Parochus fidelium confessiones exciperet, & improviso ad ejus pedes provoluta cum homine, qui palliatus erat naso tenus, hæc edidit verba: *si Parochiano è chista mi è marito.* Vicissim vero homo ille, haudquaquam explicato pallio, dixit: *si Parochiano e chesta mi è mogliera*, deindeque Parochi objurgatione perterritus, statim fugam arripuit.

III. Hominem illum fuisse Cæsarem contendebat mulier, id negabat Cæsar, & Parochus affirmavit, fœminam quidem se tunc novisse, non tamen hominem, quinimmo addidit: *con tutta ciò non mi parve l'istesso Cesare Luciani.* Testes ut supra adhibiti, & tres aliæ fœminæ, quæ forte per id temporis aderant in Ecclesia, non conveniebant in verbis prolatis a contrahentibus, nec in signis externis illius hominis, cum quo matrimonium initum fuerat, & insuper nec etiam, in uno, eodemque testimonio persistebant, nec sibimet ipsis constabant, duæ tamen illæ fœminæ, quæ accitæ fuerant in testes matrimonii, recognoverunt Cæsarem positum inter duos alios juvenes. Verum huic recognitioni plura objiciebantur a Cæsare, ac illud potissimum, quod facta (ut oportebat) non fuerat inter similes. Adducebat insuper testimonium duorum fide dignorum, asserentium vidisse Cæsarem in domo paterna adsidentem Patri ægrotanti eo tempore, & ultra, in quo matrimonium in sua Ecclesia a Parocho asserebatur contractum.

IV. Dum *in hoc casu non constaret de matrimonio contracto inter Cæsarem Lucianum, & Gratiam Mautonam*, Congregatio respondit, insimul nos docet meris præsumptionibus, licet validis, quales huic casui fortasse adsistunt, sponsalia nempe præcedenter inita, incessus domum Parochi causa contrahendi, & ipsius matrimonii trina proclamatio, non satis insisti posse pro judicando super validitate matrimonii postmodum contracti, nisi insuper contrahentes in actu contractus adeo agniti fuerint a Parocho, & testibus, ut hi certum testimonium reddere valeant de personis, quæ contraxerunt, alias quippe non satis consultum esset fraudibus, & dolis, quæ ab una parte alteri, quæ a proposito contrahendi justis forte de causis deflexit, parari possent. Quæ magis vera esse, quisque percipit, si nec ut supra validæ præsumptiones aut nullæ præcesserint. Haud tamen refragarer admodum, si quis in casu prædictarum, vel similium præsumptionum matrimonium illud judicaret validum, cujus contrahentium unus agnitus foret a Parocho, non alter, de quo tamen certe deponunt testes, omni exceptione majores, tunc liquidem ex prædictis præsumptionibus etiam Parochus redditur certus de persona, quemadmodum in superioribus vidimus; matrimonium illud esse validum, in quo Parochus non audivit nisi consensum unius partis, & testes deponunt de consensu præstito, etiam a parte altera, quia tunc externa signa, ac circumstantiæ, in quibus magis apparuit consensus, quam dissensus, admodum deserviunt ad certiorandum Parochum,

D E C R E T A.

Decretum 22. cap. in ord. 248. *Nonnulli Parochi pro sua, & matrimonia contrahentium quiete supplicant declarari: An concessa per Episcopum licentia contrahendi matrimonium temporibus a sacro Concilio vetitis, in iis locis, in quibus dispositio ejusdem Concilii ad ipsum quoque matrimonii contractum reperitur a consuetudine extensa, intelligatur permissa traductio sponsæ, seu uxoris ad domum viri? Resp. affirmative, dummodo traductio fiat absque solemnitate.* Congr. Concil. 10. Junii 1684.

I. Nuptiarum solemnitas ut minimum jure veteri erat prohibita a Septuagesima ad Octavam Paschæ, tribus hebdomadis ante Nativitatem S. Joannis Baptistæ, & ab Adventu usque post Epiphaniam, textu expresso in cap. *Non oportet* 33. q. 4., & cap. *Cappellanus* 4. *de Feriis*; jure autem novo Concilii Tridentini *sess. 24. de Reform. cap.* 10. dumtaxat manet inhibita ab Adventu Domini usque in diem Epiphaniæ, & a feria quarta Cinerum usque in octavam Paschatis inclusive. Dictio *Inclusive*, etsi immediate afficiat *Octavam Paschæ*, ex communi Doctorum sensu referenda non minus est ad *diem Epiphaniæ*, ita ut quidem etiam dies iste in prohibitione maneat inclusus, non tamen ejusdem octava, quam ceteroquin adhuc aperte excludunt laudata verba *usque ad diem Epiphaniæ*. Inhibitionis autem terminus erit media nox prædictorum duorum dierum, a qua initium sequentis diei petit Ecclesiastica usus.

II. Quod attinet ad ejusdem prohibitionis initium, quantum ad feriam IV. Cinerum, quæ in præcedenti die non habet Vesperas, & ne quidem commemorationem ullam, illud communiter Auctores repetunt a media nocte, non ita tamen quantum ad Adventum, cujus officium cum incipiat in præcedenti Sabbato ad Vesperas, Sanchez, aliique tunc etiam præfatam inhibitionem putant incipere. Non desunt tamen, & fortasse probabilibus, qui nonnisi ad medium noctis item eam inchoare arbitrantur, & ultra consuetudinem, quæ sic prohibitionem videtur exponere, ea maxime suffragatur ratio, quod Dominica Adventus quoad officium quidem incipit a primis Vesperis, sed non quoad præcepta, & alia extranea, & maxime onerosa, quorum initium a media nocte jam Ecclesiasticam consuetudinem repetere dicebamus.

III. Verum hisce temporibus non nuptias Tridentinum inhibet, sed nuptiarum solemnitatem, unde cap. 10. *Antiquas solemnium nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus observari sancta Synodus præcipit*; & infra: *In aliis vero temporibus nuptias solemniter celebrari permittit*; & can. 11. *Si quis dixerit, prohibitionem solemnitatis nuptiarum certis anni temporibus superstitionem esse tyrannicam &c., anathema sit.* Hinc est, quod feriatis diebus matrimonium licite contrahi, licet non solemniter, & cum pompa, seu nuptias absolute non esse inhibitas, sed solum nuptias cum solemnitate, pompa, & strepitu celebratas, rite intulere Canonistæ plurimi, atque Theologi, quos late congerit, & sequitur Benedictus XIV. *to. 4. notif.* 13., unde in cit. cap. *Cappellanus* 4. de Feriis: *Licet ea sit Romanæ Ecclesiæ consuetudo, ut quocumque tempore matrimonium contrahatur.*

IV. Rem plane dirimit Rituale Romanum, quod *de sacram. matrim.*, nedum diserte monet Parochus, quod feriato tempore manent prohibitæ, non quidem nuptiæ, sed *solemnitates nuptiarum*, sed insuper aperte exponit, quid veniat *solemnitatum nuptiarum* nomine: *Ut nuptias benedicere, sponsam traducere, nuptialia celebrare convivia.* Hæc itaque aliaque similia sunt, quæ eo tempore manent inhibita, non autem matrimonium, de quo idem Rituale subdit: *matrimonium autem omni tempore contrahi potest.* Verum licet res ita sit attento jure communi, juxta quod matrimonialis contractus quocumque tempore, etiam ut supra feriato, validus est, & licitus, adhuc non desunt loca plurima, in quibus cum inhibitionem Concilii longæva consuetudo, aut particularium dispositio synodorum extenderit ad ipsum matrimonii contractum, ibi nec contractus ipse feriatis temporibus licite celebrari potest, sed requiritur licentia a respectiva Episcopali Curia, & media hac licentia matrimonium, quod alias fuisset validum, sed illicitum, redditur quoque licitum, quemadmodum indirecte præsens sanctio definit.

V. Num in vim juris communis, aut licentiæ Episcopalis, ubi hæc exigitur, matrimonio feriatis temporibus contracto, liceat

liceat

liceat traductio sponsæ ad domum viri, ac carnalis copula, difficultas insurgit, quam multis allegatis negative definit Fagnanus *in cap. Cappellanus de Feriis*, & reapse id videtur consonum antiquis canonibus, si rigorosa eorumdem attendatur expressio, & multo magis Congregationis decisionibus plurimis, per quas tum traductio sponsæ, tum carnalis copula diserte manent inhibita. Tridentinum nec suum denegat suffragium, nam dum *sess. 24. de Reform. cap.* 5. matrimonium consummandum non esse asserat, nisi post habitam benedictionem, consequenter statuit matrimonium, quod feriato tempore contractum extitit, consummari non posse, nisi post tempus feriatum, quo dumtaxat tempore benedictio potest obtineri. Verum in oppositum presens definit Decretum, quod dum traductionem sponsæ, dummodo fiat absque solemnitatibus, declarat licitam, utique talem declarat etiam carnalem copulam, quæ attenta humana fragilitate ex traductione sponsæ adeo faciliter sequitur, ut Rituale Romanum mandet Parochis, ut moneant conjuges, ne ante benedictionem Sacerdotalem in eadem domo cohabitent, neque simul maneant, nisi aliquibus propinquis, vel aliis præsentibus, adeo eos putat labiles; quis itaque contendet nobis, quod dum præsens Decretum indulget super traductione sponsæ ad domum viri, non item indulgeat super carnalem copulam?

VI. Ad canones antiquos quod attinet, hi quidem rigorosis verbis abstinentiam ab actu matrimoniali commendant, sed si exacta excogitentur, non progrediuntur adeo, ut præceptum dicant, sed consilium, ut nempe illis temporibus, quæ sacrata sunt pietatis officiis, mente elatiore, & magis libera vacent orationi; quo in sensu etiam Tridentinum procedere, non est, conemur ostendere, cum ejusdem, quæ subdimus, manifeste verba pandant: *Præterea eadem sancta synodus hortatur, ut conjuges ante benedictionem Sacerdotalem in templo suscipiendam in eadem domo non cohabitent*; & ad hæc consonanter accipienda sunt, quæ ex Tridentino deprompta, ad rem habet Rituale Romanum. Congregationum Decreta ita celebriores exponunt Theologi, ut eorum inhibitio sistat in traductione sponsæ solemni, cum plausu scilicet, comitatu, strepitu, choræis, conviviis, & cantu; & nequaquam pertingat ad privatam, quæ fit sine strepitu, & solemnitate. Copulam item carnalem, quæ per easdem resolutiones videtur inhibita, illam esse asserunt, quæ sequitur ad traductionem, publicam, atque solemnem sponsæ, non ad privatam; hanc enim Ecclesia humanæ fragilitati compatiens, tolerat, atque permittit, sicuti privatam ipsam traductionem sponsæ tolerandam esse censuit.

D E C R E T A.

Decretum 23. cap. in ord. 249. *Denuntiationes matrimonii fieri possunt temporibus prohibitis nuptias celebrare. Congr. Episc. & Regul.* 18. *Decemb.* 1589. I. Ad detegenda impedimenta, si quæ vel ea dirimentibus, vel impedientibus sunt inter matrimonium contrahere volentes, *præcepit sancta Tridentina synodus, ut imposterum antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus festivis in Ecclesia inter Missarum solemnia publice denuntietur, inter quos matrimonium sit contrahendum: quibus denuntiationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie Ecclesiæ procedatur*. Denuntiationes ejusmodi, quidquid scribat Menochius *cons. 69. n. 30. lib. 5.*, unanimi Doctorum calculo de substantia matrimonii non sunt, eas namque Tridentinum non afficit clausula irritante, qua in eodem contextu apparet affecta assistentia Parochi, & testium, quæ propterea si desit, matrimonium minime subsistit, nec super eam locum nullum habet dispensatio Episcopi, ubi dispensatio denuntiationum arbitrio, & judicio Episcopi reperitur commissa, & adhuc si matrimonium attentetur nullis præmissis denuntiationibus, nec harum habita dispensatione, constanter, atque perpetuo declaratur validum a Decretis, quæ superius vidimus pronuntiare super validitate matrimonii coram Parocho, & testibus furtim contracti, & minime proclamati. Ad rem tamen nobis liceat (sit 24. cap. in ord. 250.) Decretum aliud producere: *matrimonium si contrahatur per Procuratorem, omissis denuntiationibus, est validum, licet mandati procuræ traditione præceptum fuerit, ut matrimonium deberet contrahi juxta Ritum S. Romanæ Ecclesiæ*. Congreg. Concil. 12. Julii 1721. Si namque Procurator, qui nulliter agit, dum excedit mandatum procuræ, omissis denuntiationibus adhuc valide contrahit, etsi ipsi præceptum sit, ut matrimonium contrahat juxta Ritum Romanæ Ecclesiæ, qui prævias denuntiationes exigit, profecto fas est, quod Ritus Romanæ Ecclesiæ ad validitatem matrimonialis contractus haudquaquam denuntiationes præexigat. Ecce autem rationem, ob quam valide nihilominus censetur contrahere, quia nempe quando exprimitur in commissione forma juris communis eo modo, quo juri communi inest, non inducitur nova forma, sed tantum expressa censetur admonitio, ut jus commune servetur, sicuti advertit Sanchez *de matrim. lib. 2. disp. 11. quæst. 1. num.* 58.

II. *Ter* autem denuntiationes fieri jubentur, & absit, quod in ternario numero ego aliquod mysterium effingam, sed magis dixero, id statutum esse, ut per trinam publicationem matrimonium sufficienter, & plene divulgetur in populo, qui cum frequentior diebus festivis assistat in Ecclesia, propterea eædem denuntiationes faciendæ mandantur in *tribus continuis diebus festivis*. Ter itaque sunt quidem faciendæ, sed non omnes eadem die fieri possunt, sed in *tribus* distinctis diebus fieri debent, ut divulgationis congruum habeatur spatium. Dies illi debent esse *festivi* ob uberiorem, ut dicebam, affluentiam populi, additur vero *continui*, scilicet quod inter unam publicationem, & alteram non medient alii dies festivi, ne inde Parochiani tardiores evadant ad deferenda impedimenta, & interim obliviscantur præcedentium denuntiationum. Ut Concilii verba præseferunt, ita regulariter fieri debet, sed non adeo est verbis insistendum, ut si salvus manet finis, quem in tali præceptione sibi Ecclesia præstituit, aliter fieri non possit; unde communiter Auctores prædictas denuntiationes etiam licitas faciunt in diebus profestis, aut ferialibus, dummodo magnus adsit in Ecclesia concursus populi, nec refragantur, quod prædicti dies per aliquod festum interrumpi valeant, si non sit talis distantia, aut temporis intervallum, ut inde sequi possit in Parochianis tarditas in deferendis impedimentis, aut oblivio præcedentium denuntiationum.

III. Quinimmo tres dies festivos, in quibus denuntiationes fieri debent, non posse ita esse continuos, seu sibi ita succedere, uti sibi succedunt festa Paschalia sine ulla interruptione dierum ferialium, communior tuetur sententia, neque desunt plurima Concilia Provincialia, quæ inter unam denuntiationem & alteram, volunt, saltem unus, vel duo dies interponantur; contendunt namque, quod alias populus non haberet sufficiens tempus apponendi, aut detegendi impedimenta, qui est finis legis. Nullam dierum ferialium interpolationem necessariam putant Hurtadus, aliique plures, & horum opinio, quæ conformis est verbis Concilii, huic etiam fini sufficienter consulere videtur, quatenus in trium dierum intervallo unusquisque cogitare potest, & etiam commode deponere, si quod impedimentum repererit. Verum quoniam hujus sententiæ Patroni, ipsi ad Concilia Provincialia, quæ ad summum obligare ajunt in Provinciis, & Diœcesibus quæ subsunt iisdem Conciliis, reponunt, quod illud intervallum præscribunt, non tamquam de necessitate, sed de convenientia, ad melius, non ad necesse esse, nobis lubet dicere, quod quidem saltem omnes denuntiationes tribus non diebus sibi immediate succedentibus debent fieri, ita tamen, ut si adsint circumstantiæ aliquæ, quæ matrimonii accelerationem exigant, etiam omnes fieri valeant tribus diebus festivis immediate continuis; Tridentini enim Decretum correctivum est juris naturæ, juxta quod sufficit utriusque contrahentis liber consensus, unde dictat juris regula, quod stricte sit accipiendum.

IV. His, aliisque similibus argumentis utuntur aliqui ad probandum, quod sistendo in rigore juris, & præcisa quarumque ordinatione, quæ potest esse, & quidem congrue, in aliquibus Ecclesiis, post eadem die, qua facta est ultima denuntiatio, celebrari matrimonium, quia Tridentinum nullum tempus statuit inter denuntiationes, & Matrimonium contrahendum, sed simpliciter habet: *Quibus denuntiationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie Ecclesiæ procedatur*. Verum cum denuntiationes, & quidem adhuc tertia, fiant ad effectum, ut detegantur impedimenta, constat aperte, quod absque eo quod congruum saltem aliquod detur tempus, si matrimonium immediate fiat post tertiam denuntiationem, aperte agitur contra finem ipsius Concilii, & tute diceris, si adhuc contra ejusdem verba, quia dum ait *si nullum legitimum opponatur impedimentum*, consequenter innuit tempus aliquod dandum esse post denuntiationes, quo impedimenta opponi possint. Concilium autem cum tempus minime determinet, illud, ubi per specialia jura, aut longævam consuetudinem determinatum non est, relinquit prudentis Parochi judicio, qui propterea juxta rerum contingentiam, ac circumstantias Matrimonii celebrationem prorogare, vel accelerare poterit, nunquam tamen illico post ultimam denuntiationem, immo crederem neque intra eamdem diem, nisi ad id cogeret summa necessitas.

V. Quas denuntiationes etiam feriato tempore, quo nempe matrimonium solemniter contrahi prohibetur, fieri posse principalis nos præsens docet sanctio; nullus enim assignabilis est textus canonicus, qui easdem prædicto vetet tempore, quinimmo cum canonum non desint plurimi, de quibus in præcedenti Decreto, qui Matrimonium ipsum, dummodo sine solemnitate, tali tempore fieri posse declarent, quis unquam dubitare potest, quod eodem tempore non liceant solæ denuntiationes? Hoc unum ego scio, quod magis Matrimonium, quam denuntiationes, avocat a spiritualibus, & convertit ad carnalia, atque profana, unde haud possum illicitas prædicto tempore denuntiationes credere, ubi licite Matrimonium contrahitur. At quid, ubi pro Matrimonio licentia exigitur Episcopalis? Eritne itidem necessaria pro denuntiationibus? Nequaquam; odiosa namque lex illa extendi non potest ad denuntiationes, nisi etiam pro illis consuetudo loci, aut synodorum particularium dispositio expresse procedat.

D E C R E T A.

Decretum XXV. cap. in ord. 251. *In Ecclesia, quæ simul parochialis est & collegiata, denuntiationes matrimoniorum, & ordinandorum, aliaque similes functiones parochiales, arbitrio Parochi fieri possunt vel in Missa parochiali, vel conventuali, quando pro utraque habeatur concursus populi. Congr. Conc. 8. Julii* 1724. I. Quod *in Ecclesia* denuntiationes fiant, Tridentinum item præcipit, & id exigit honestas actionis, quæ cum ad [illegible] Sacramentum ordinetur, locum

saltem

saltem de congruo exposcit sacrum. Diximus *saltem de congrua*, quia nos haud contrarii esse possumus insignibus Doctoribus illis, qui etiam extra Ecclesiam easdem fieri posse autumant, dummodo habeatur magnus concursus populi. In oppositum sentit Baruffaldus, qui propterea *tit. 41. num. 118.* subdit, quod aliaa posset Parochus nundinarum tempore in publicis plateis matrimonia promulgare. Verum nos non adeo progredimur, ut perperam Auctor ille, sed contenti sumus, probare quidem denuntiationes matrimoniorum etiam extra Ecclesiam fieri posse, sed occasione alicujus functionis Sacræ, puta sacrarum missionum, concionum, aut processionum, aliisque in similibus circumstantiis, in quibus prædictas denuntiationes nullatenus dedecere putamus, & maxime quia eæ ordinantur ad Sacramentum matrimonii, quod extra Ecclesiam nedum valide, sed etiam licite celebrari valet.

II. Hinc intellectum habes verborum *Inter Missarum solemnia*, per quæ Tridentina synodus occasionem assignat prædictas faciendi denuntiationes, non adeo restringi ad Missarum solemnia, ut etiam fieri non valeant ad quamcumque aliam functionem sacram, ad quam habeatur notabilis concursus populi; non enim Tridentinum assignat in occasionem *Missarum solemnia*, nisi quia cum ad hæc frequentior accurrat populus, satis apta sunt fini, qui est, ut matrimonium divulgetur. Decretum, quod subdimus (erit 26. cap. in ord. 252.) dum ad vesperas fieri etiam posse statuit, nos plane instruit, etiam ad quamlibet sacram functionem aliquam nedum ex superius recensitis, sed etiam quibuslibet aliis, quæ frequentia populi destitutæ non sint, ut expositio SS. Sacramenti, æque fieri posse: *Denuntiationes Matrimoniales ex justa causa possunt etiam fieri diebus festivis, dum cantantur vesperæ.* Congreg. Concil. 25. Oct. 1586.

III. Quæ licet ita sint, absit tamen, quod ego refrager, quod per Missarum solemnia, quibus Tridentinum alligat matrimoniales denuntiationes, non veniat Parochialis Missa, quam diebus festivis cum concione Parochus habere debet, & solet ad populum, qui propterea turmatim convenit; sed non me latet, quod si Ecclesia Parochialis insimul sit Collegiata (idipsum dicito, si sit Regularis, vel Residentialis, in qua ultra parochialem Missam habeatur conventualis) Parochi arbitrio præsens committit sanctio, easdem denuntiationes facere vel in Missa Parochiali, aut conventuali, & hanc solum conditionem adjicit; *Quando pro utraque habeatur populi concursus*, adeo verum est, quod hac in re non tam inspicienda sunt nuda verba synodi, quam ejusdem finis. Hinc non dubitamus asserere, quod si ad Parochialem Missam modicus haberetur concursus populi, magnus vero ad conventualem, ad hanc, & non ad illam denuntiationes fieri deberent, quia Decretum quidem pronuntiat pro arbitrio Parochi, sed procedit sub suppositione concursus populi ad utramque Missam, ad cujus aliquam si deesset ille, non staret amplius arbitrium, sed denuntiationes ad Missam, ad quam est concursus populi, deberent fieri. Ad rem confert admodum, quod in synodo XI. Diœcesana Mediolanensi reperitur statutum, ut videlicet *denuntiationes Matrimoniorum, dierum festorum, vigiliarum, seu jejuniorum, & hujusmodi parochialia officia omnia inter Missæ conventualis solemnia præstentur, ubi collegiatæ Ecclesiæ sunt parochiales*; quod cum statutum fuerit, quia ad Missam conventualem supponitur, uti reapse usuvenit, accurrere frequentior populus, ubertim constat, quod in ejusmodi denuntiationibus, aliisque similibus, quæ fieri mandantur, ut res ad communem deveniant populi notitiam, major habenda est ratio concursus populi, qui est finis legis, quam verborum ipsius legis, *quia non debet intentio verbis deservire, sed verba intentioni*, sicuti dicitur in cap. *Humanæ aures* 11. caus. 22. quæst. 5.

IV. Si a nobis quæras, a quonam denuntiationes fieri debeant, quæstionem ubertim dirimunt ea Tridentini verba: *Ter a proprio contrahentium parocho publice denuntietur*; non ita tamen necesse est, ab eodem fiant, ut alterum eligere nequeat, qui ejusdem nomine easdem faciat. Etsi namque Tridentinum delegandi facultatem expresse non faciat Parocho, eam tamen illis facit implicite, dum illi tribuit facultatem deputandi alterum, qui nomine suo assistat Matrimoniis ipsis; si potest namque id, quod majus est, delegare, cur non poterit id, quod minus est? Fallor, si non dixeris, idipsum per præsens definiri Decretum, dum arbitrio committit Parochi denuntiationes haberi vel ad Missam Parochialem, vel conventualem; conventualis enim Missa non solet cantari a Parocho, sed id muneris spectat ad eos de choro. Num vero delegari valeat, qui sacerdos non sit, dubium ex eo valet insurgere, quod solus item sacerdos deputari potest ad assistendum Matrimoniis; sed dispar admodum est ratio inter unam delegationem, & alteram, ut idem de utraque judicium habeatur, unde cum denuntiationes ex iis rebus sint, ad quas faciendas neque laicus est impar, quidem convenit, quod fiant per Ecclesiasticum, maxime si fiant in Ecclesia, sed ex se delegabiles etiam sunt personis laicis, & reapse, si Bossio, & Sanchez credere volumus, non desunt loca, in quibus publica fiunt præconis voce, vel per ædituos.

V. Quod vero proprius Parochus Matrimoniis quidem valeat assistere, etsi sacerdos ipse non sit, non tamen delegare alterum, qui non fuerit Sacerdos, communior tenet sententia, & iis utitur Tridentini verbis: *Qui aliter, quam præsente Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi seu Ordinarii licentia &c.*, in quibus cum Parochus exigatur indefinite sine ulla expressione qualitatis, in delegato autem requiratur Sacerdotii qualitas, argumentum inde validum sequi videtur, quod Parochus, licet nondum Sacerdos, matrimoniis valet assistere, non tamen ad id delegari potest aliquis, qui Sacerdos non fuerit. Disparis hujusce dispositionis potest esse ratio, quod Parochus, licet sit solum diaconus, est omni fide dignus, omnique exceptione major, cum sit specialiter electus ad beneficium Parochiale, & habeat ratione officii publicam auctoritatem; hæ autem rationes cum desint in iis, qui a Parocho delegantur, idcirco in his Tridentinum voluit qualitatem Sacerdotii, ut convenientius, & fide dignius haberetur testimonium, & ut per eam suppleretur dignitas, & præcellentia, quæ præexistit in delegante.

VI. Contendunt alii, quod Parochus, qui Sacerdos non est, assistere nequeat, tum ob verba illa Tridentini *vel alio Sacerdote*, quæ cum sint relativa, & repetant qualitatem ejus, cujus est persona expressa, designant, quod sicuti persona delegata debet esse Sacerdos, ita & delegans debet esse talis. Tum quia Parochus debet esse talis. Tum quia Parochus debet sponsos conjungere, & benedicere Ecclesiæ nomine. Verum ad primum facilis est responsio, dictionem nempe illam *vel alio Sacerdote* intelligendam esse de alteritate personæ, non cum omnibus qualitatibus præcedentibus præsuppositis in relato, sed cum qualitate præcise requisita in subjecto delegato. Sane *Matthæi* 28., & *Marci* 15. dicitur, quod Christus fuit crucifixus, & *cum eo alii duo latrones*, & tamen quis auderet ex illa dictione *alii duo latrones* nefandam illam blasphemiam objicere Christo, quod fuerit nempe latro? Ad 2. dicito, quod munus assistendi Matrimoniis non est actus ordinis, quinimo nec rigorosæ jurisdictionis, unde exerceri potest a Parocho, qui Sacerdos non est, sicuti Episcopus non consecratus exercere potest omnia, quæ ad jurisdictionem pertinent. Benedictio autem per illa verba *ego vos conjungo &c.*, non est ita Sacerdotalis, ut non possit competere diacono, nec illa necessaria est ad validitatem matrimonii, quemadmodum manifeste evincunt Decreta omnia superius producta, dum ea matrimonia, quæ fiunt coram Parocho reluctante, & eadem verba minime pronuntiante, declarant valida.

VI. Num alter Parochus, qui Sacerdos non sit, delegari valeat, quæstio est, quæ affirmative definienda videtur, quia Tridentinum contentum est matrimonium celebretur *præsente Parocho*, nec addit *proprio*, & quando etiam to *proprio* subintelligi deberet, qualitas Parochi supplere apta est qualitatem Sacerdotis, quemadmodum nos ipsi dicebamus, dum Parochum non Sacerdotem valide assistere statuimus. Verum extra dubium est ex præcedentibus, & subsequentibus, quod ibi sermo est de Parocho proprio, etsi Tridentinum Parochum indefinite nominet, & reapse ipse solus est, qui in contrahentes jurisdictionem habet, & qui eorum matrimoniis valet assistere, & consequenter etiam assistendi facultatem facere, quare ad id, quod subditur, respondentes dicimus, quod qualitas Parochi solummodo dignificat personam, cui inexistit, in ordine ad suos subditos, & ad munera suæ Parœciæ obeunda, non in ordine ad alios non subditos, respectu quorum quoad hunc effectum perinde est, ac si ille non esset Parochus, atque adeo ut sit delegabilis, in eo præexigitur Sacerdotii qualitas a jure in illis verbis præscripta *vel alio Sacerdote*. Hoc ipso autem, quisquis Sacerdos, ex delegatione Ordinarii, vel Parochi potest matrimoniis assistere, esto alterius diœcesis sit, vel parochiæ, tum quia Tridentinum facultatem delegandi non limitat ad Sacerdotem ejusdem diœcesis, aut parochiæ, & insuper actiones delegati sunt moraliter actiones delegantis, ac dum delegatus assistit, perinde est, ac si delegans ipse assisteret.

D E C R E T A.

Decretum 27. cap. in ord. 253. *Non potest Parochus in Ecclesiis Monialium Ordinario subjectarum assistere matrimoniis, vel eorum denuntiationes facere. Congr. Concil. 23. Aug. 1727.*

I. Non quia præcise in Parochiali Ecclesia Matrimonia celebrari valeant, aut denuntiationes fieri, nunc ab his exercendis in Ecclesiis Monialium prohibetur Parochus, sed ob defectum jurisdictionis, quam nullam habet in Ecclesiis Monialium, etsi locorum Ordinariis pareant, ut non semel alias diximus. Etsi namque matrimoniis assistere non sit actus jurisdictionis contentiosæ, cum fiat sine strepitu, & forma judicii, adeoque etiam licite fiat extra limites propriæ jurisdictionis, assistentia tamen, quæ fit publice in Ecclesia, uti & denuntiationes propter publicitatem, quam præseferunt, valde imitantur jurisdictionem contentiosam, & ideo cum Rector possit esse rationabiliter invitus, quando Ecclesia non est subordinata Parocho, non illa possunt licite præstari sine consensu Rectoris ipsius Ecclesiæ. Hinc habes, ad quos trahas limites, quando diximus, quod unus Parochus potest matrimoniis assistere in parochia alterius; id namque solummodo verum est, quando assistentia præstatur privatim in domo, non autem publice in Ecclesia.

II. Necesse itaque haud est, denuntiationes præcise fiant in parochiali Ecclesia, sed arbitrio Parochi etiam fieri possunt in aliis sibi subordinatis, dummodo ibidem adsit maxima frequentia populi. Quod si contrahentes sint diversarum parochiarum, in utraque Parochia denuntiationes faciendas esse, probat Bossius ex iis Tridentini verbis: *Ter a proprio contrahentium Parocho denuntietur*; hæc tamen verba non id sufficienter probare videntur, cum matrimonium itidem

contrahi debeat *coram proprio contrahentium Parocho*, & tamen sufficit, quod Parochus unius illos conjungat. Id magis etui posse crederem ex fine detegendi impedimenta, cui plene consultum non foret, si denuntiationes non fierent in utraque parochia, cum in ea mulieris non ita facile detegi valeant impedimenta viri, sicuti in hujus parochia, & e contra; & hæc est causa, ob quam Rituale Romanum mandandum esse credidit: *Si vero vir, & mulier Parochiæ sint diversæ, in utraque Parochia fiant denuntiationes.*

III. Quo ex fine Auctores magis probant denuntiationes fieri in parochia e qua, quam in qua, quando unus, vel ambo conjuges, qui contrahere debent, recenter veniunt ab altera Parochia, & Parochia, in qua tunc moram trahunt, vix inhabitare cœperunt, quia tunc facilius nempe est, impedimenta innotescant in Parochia præcedentis, quam præsentis habitationis. Equidem id videtur minus consonum Tridentini verbis, quæ denuntiationes demandant *proprio contrahentium Parocho*, cujus rationis reapse dumtaxat est Parochus illius parochiæ, quam tunc inhabitant, non illius, quam inhabitabant, sed reponit Rosignolus, quod ita quidem est de Parocho quoad assistentiam præstandam matrimoniis, non vero quoad Parochum, qui facere debet denuntiationes, quæ in casu faciendæ sunt a Parocho antiquæ habitationis, attento, si non rigorose verbis, Tridentini fine, cujus potior debet haberi ratio.

IV. Si quis vero ex conjugibus duo domicilia æque habeat in diversis Parochiis, necesse non est, denuntiationes fiant in utraque, sed sufficit, habeantur in una, in quolibet autem earum ad arbitrium, congruenter tamen fient in ea, in qua matrimonium est celebrandum. Justa existente causa denuntiationes vel omnes, vel in partem a locorum Ordinariis dispensari possunt, sed quoties dispensatio non fit super omnibus, in iis, quæ fiunt, a Parocho admoneri debet populus de denuntiationibus illis, quæ remittuntur, ne dum populus expectat ultimam denuntiationem, impedimenta detegere negligat. *Si infra duos menses post factas denuntiationes, matrimonium non contrahatur, denuntiationes repetantur, nisi aliter Episcopo videatur*, præscriptio est Ritualis Romani, quæ tamen nimis angusta, atque restricta videtur Barbosæ, qui propterea eam ad quatuor menses ampliat. Modus autem faciendi denuntiationes, in Rituali satis manet expressus, unde nostram non exigit considerationem, quam propterea convertimus ad ritum, qui teneri debet in celebratione matrimonii.

V. Præmissis publicationibus, si nullum obstat legitimum impedimentum, hoc pacto devenitur ad celebrationem matrimonii, quod in Ecclesia maxime celebrari decet, sed & domi valet contrahi, sicuti aperte ait Rituale ipsum. Parochus itaque induit superpelliceum, & stolam albam, cum Aspersorio, Virum, & Mulierem, quos parentum, vel propinquorum suorum præsentia cohonestari decet, coram tribus, vel duobus testibus, vulgari, seu vernaculo, ut omnes tum contrahentes, tum testes vim interrogationis intelligere valeant, de consensu in matrimonium interrogat, utrumque singulatim, primo quidem virum, postea mulierem, verbis autem, ut in eodem Rituali, sed in vernaculum sermonem redditis, licet præjudicium nullum inferretur matrimonii validitati, si proferrentur latino sermone, vel quocumque alio, quem probe contrahentes, & testes callerent. Non sufficit autem consensus unius, sed debet esse amborum, & absolutus, non conditionatus, & exprimi quidem debet aliquo signo sensibili; qui tamen loqui valent, tolerari non debet, illum exprimant nutibus, aut aliis signis, sed præcise verbis.

VI. Mutuo contrahentium consensu intellecto, Sacerdos jubeat, eos invicem jungere dexteras in signum mutuæ fidei, quæ nullo meliori signo exprimi valet, quam per manuum conjunctionem, qua olim antiqui exprimebant concordiam. Dum dexteræ junctæ sunt, Sacerdos pronuntiat verba *Ego conjungo vos*, & dum dicit *In nomine Patris &c.*, super manus facit signum crucis, per quod benedicit contractum illum in nomine sanctissimæ Trinitatis. Verba *ego conjungo vos* non requiruntur ad matrimonii validitatem, unde etsi non pronuntientur, haudquaquam nutat matrimonialis contractus; etsi namque Tridentinum ea dici mandet, & qui secus faceret, contra Concilii præceptum graviter peccaret, non tamen Tridentinum ea afficit clausula irritante, sed solum præsentiam Parochi, & testium, quare quoties hæc interest, matrimonium subsistit, quamvis Parochus prædicta verba minime pronuntiet. Quæ verba non adeo dici præscripta sunt, ut eorum loco subrogari nequeant quæcumque alia verba *juxta receptum uniuscujusque provinciæ ritum*, sicuti diserte ajunt Rituale Romanum, et Tridentina Synodus. *Postea eos aspergit aqua benedicta*, Rituale subdit; nec ego dubito, quod prius sponsus aspergendus sit, quam sponsa. Quartus vero *de Benedict.* 205. & 46. aspersionis hujusmodi effectus enumerans, inquit, quod *sanctificat prædicta verba, corroborat contractum, & gratiam concordiæ, & fidelitatis instillat.*

VII. Mox Sacerdos pergit ad benedictionem anuli per preces a Rituali præscriptas post quas eumdem aspergit anulum aqua benedicta in modum crucis, & deinde eum tradit sponso, qui illum imponit in digito anulari sinistræ manus sponsæ, sacerdote dicente *In nomine Patris &c.*, & interim faciente super eos signum Crucis, post quod illico subjungit *Confirma hoc Deus &c.* cum reliquis precibus, & oratione in eodem Rituali positis. Per hæc expletur ritus matrimonialis contractus, qui servari potest, & omnino debet, etiam quando matrimonium contrahitur tempore feriato, quo, ut vidimus, nuptiæ contrahi minime prohibentur, sed in iisdem adhiberi solemnitates, quas inter primarium tenet locum nuptiarum benedictio, de qua reservamus agere in sequenti capite.

VIII. *In primis nuptiis anulus a sponso sponsæ datur; fit hoc nimirum, vel propter mutuæ fidei signum, vel propterea magis, ut eodem pignore eorum corda jungantur: Unde & quarto digito anulus idem inseritur, quod in eo vena quadam, ut fertur, sanguinis ad cor usque perveniat*, ut dicitur in cap. *Feminæ* 7. caus. 30. q. 5., & huc spectat, quod ait S. Ambrosius dum *serm.* 90. Beatam Agnetem inducit de Christo unico suo sponso loquentem: *Anulo fidei suæ subarrhavit me.* Nondum autem in primis nuptiis, sed etiam in secundis sponsæ traditur anulus ob eamdem causam, cujus rotunditas designet amorem conjugum debere esse infinitum, seu numquam habere finem usque ad mortem. Antiquissimus est autem anulorum usus, & proprium eorum locum digitum omnis adeo intellexit antiquitas, ut Plautus facete irrideat Pœnos, quod aures anulis ornarent, ac si in manibus digitos non haberent, sed nostro sæculo haberet Plautus, quod affatim rideret, si feminarum aures passim anulis pendentibus perforatas conspiceretur, & verendum sane est, ne & nares more Indorum anulis constringant.

IX. Qua manu, & quo digito olim gestaretur anulus, certo definiri non potest, videtur tamen probabilius, quod indifferenter gestatus fuerit quacumque manu, & quolibet digito, & quod hac in re varius admodum fuerit usus pro varietate locorum, & anulorum; negari tamen non potest, quin antiquus sit usus exornandi digitum minimo proximum manus sinistræ anulo pronubo, eo quod ex Ægyptiorum sententia diceretur, tenuissimum inde nervum ad cordis penetralia tendere. Fabulosum alii censent, quod dicitur de isto nervo, & verosimilius asserunt, quod cum anuli ut supra indifferenter gestarentur, usus luxuriantis ætatis signature pretiosis gemmis cœpit insculpere, & hinc factum est, ut usus anulorum exemptus dexteræ, quæ multum negotiorum gerit, in lævam relegaretur, quæ otiosior est, ne crebro motu, & officio manus dexteræ pretiosi lapides frangerentur. Electus autem fuit digitus minimo proximus, quasi aptior, & tutior ceteris, cui anulus pretiosus commendaretur.

X. Plinius *l.* 33. *c.* 1. id factum credidit, quia læva manus minus patet intuentium oculis; cum enim qui primo anulos invenerunt, propter rei novitatem eos in propatulo gestare erubescerent, sinistræ tanquam magis latenti eos dederunt, ut evitarent aliorum censuram. Baruffaldus *tit.* 42. *n.* 66. majorem commoditatem in solam causam assignet, quod manus dexteræ facilius capit anulum, illum imponit digito, & ab hac eruit. Benedictio vero, quæ adhibetur matrimoniali anulo, operatur per modum intercessionis, ut sponsi vera, & sincera dilectione se mutuo prosequantur, & insuper fascinationes amovet, quibus non raro Magi, & Striges infestare solent connubia. De manu Sacerdotis sponsus accipit anulum, quem imponit digito sponsæ, ad demonstrandam authoritatem Ecclesiæ, in cujus tantum potestate fiunt Sacramenta, ad quorum unum ordinatur traditio anuli; etsi autem mutua debeat esse fides, & vinculum sit commune, adhuc sponsus imponit anulum digito sponsæ, & non hæc illi, eo quod femina subdita est viro.

CAPUT

DECIMUM QUINTUM.

De Benedictione Nuptiarum.

SPonso, & Sponsæ benedictionem impertiri antiquissimus mos est, cujus meminisse inveniuntur S. Evaristus, Hormisda, & Nicolaus primus Summi Pontifices, & non leve ejusdem vestigium, seu magis præceptum habetur in cap. *Aliter* 1., cap. *Nullus* 2., cap. *Nostrates* 3., & cap. *Sponsus* 5. 30. qu. 5. Dixi *seu magis præceptum*, quia licet non defuerint, qui nuptiales benedictiones crediderunt esse solummodo de consilio adhibendas, nunc in astruendo præcepto convenit turba Doctorum, cui conformis, & est communis praxis. Modo dubium restringitur, an hujusmodi præceptum obliget sub lethali, vel tantum sub veniali, sed potior Auctorum portio non plectit gravi culpa eos, qui secluso contemptu, aut scandalo prædictam benedictionem recipere negligunt; non est quippe, nisi sacramentale quoddam, & profecto non videtur tanti momenti, ut ejusdem prætermissio gravi noxæ jure censeri possit obnoxia.

D E C R E T A.

Decretum I. cap. in ord. 254. *Benedicendi sunt Sponsus, & Sponsa, licet contractis sponsalibus per verba de futuro, antequam coram Parocho, & testibus matrimonium contraxerint, invicem se cognoverint. Congreg. Concil.* 2. *Octobr.* 1593. I. Certi, & explorati juris est, impertiendam esse benedictionem primis utrique nuptiis, hoc est, si tam vir, quam mulier jam tunc primum conjugio se devinciant, & eo usque cœlibem vitam duxerint, vel saltem duxisse existimentur. Atque certum est, secundas nuptias non esse benedicendas, si sint nuptiæ secundæ ex parte utriusque contrahentis, jamque in primis nuptiis benedictionem acceperint; tametsi nec

bene-

benedici debeant, si sint nuptiæ secundæ ex parte viri tantum, non autem mulieris, vel vice versa ex parte mulieris, non autem viri, quod in *cap.* Vir autem *extr. de secundis nuptiis* videtur statui: *Vir autem, vel mulier ad bigamiam transiens, non debet a Presbytero benedici, quia cum alia vice benedicti sint, eorum benedictio iterari non debet*. Disjunctiva namque illa *vir autem, vel mulier* non ad utrosque conjunctive refertur, sed ad alterum eorum, sive fuerit masculus, vel femina, qui fuerit benedictus, absque eo quod officere valeant ea verba textus *ad bigamiam transiens*, & bigamia proprie non sit, ubi non est consummatio secundi matrimonii; laudata enim verba Hostiensi interprete reddunt *ad secundas nuptias transeas*; & id maxime verum est attento *fine prohibitionis*, qui duplex potissimum est, alter, quia cum benedictiones inductæ fuerint ad indicandam unionem indissolubilem Christi cum Ecclesia, & quidem illius ut unius sponsi cum una sponsa, non possunt ordinari ad significandam aliam unionem diversam a prima, ut bene notavit D. Thomas *in 4. dist.* 42. *quæst.* 3. *art.* 2. *ad* 2. Alter est, quia hujusmodi benedictiones, quæ comparantur, ac consecrationes Ecclesiæ, Altarium, & Virginum, ex dispositione juris nequeunt iterari, quia vilipenderentur; quare cum neuter conjux absque altero benedici valeat, & per benedictionem unius alter benedictionem participet, quicumque ex dictis duobus finibus frustraretur, si iterum benedicerentur nuptiæ, sive maritus fuerit in aliis nuptiis benedictus, sive uxor.

II. Quamvis in jure ita statutum fuerit, si tamen alicubi contraria consuetudine tale jus fuerit præscriptum, potest licite consuetudo servari per textum *in c. fin. de consuet.*, quod procedit etiam in sacramentalibus *in c. de trina, & ibi glossa de consecr. dist.* 4., *& cap.* 2. *de tempor. ordin.*, quamobrem in hoc attendenda erit consuetudo inveterata cujuscumque regionis, juxta quam alicubi benedicenda erit illa persona, quæ benedictionem nunquam accepit, alicubi utraque. Verum Rituale Romanum, cui consona sunt superius tradita, etsi probet consuetudinem eas benedicendi nuptias, in quibus mulier primo nubit, quamvis vir ad secundas transeat nuptias, non tamen illas, in quibus mulier secundo nubit, etiamsi vir nunquam uxorem duxerit, & ideo ego crederem ab iis omnibus, qui Romano ritui addicti sunt, institutum ejusmodi satius insisti; benedictio enim, uti apparet ex verbis textus, proprie cadit super mulierem, quæ & ea indiget ad antiquas minas eidem in matre viventium Heva Gen. 3. a Deo factas, quando matrimonium erat contractus mere naturalis, nunc aliquo modo effugiendas in lege nova, in qua idem matrimonium elevatum extitit ad rationem Sacramenti: *Caveat etiam Parochus, ne quando conjuges in primis nuptiis benedictionem acceperint, eas in secundis benedicat, sive mulier, sive etiam vir ad secundas nuptias transeat. Sed ubi ea viget consuetudo, ut si mulier nemini unquam nupserit, etiamsi vir aliam uxorem habuerit, nuptiæ benedicantur, ea servanda est. Sed viduæ nuptias non benedicat, etiamsi ejus vir nunquam uxorem duxerit.*

III. Hinc habes, haud deesse casum, in quo Viduæ nuptiæ etiam benedici possunt, cum nempe ipsa in primis nuptiis benedictionem haudquaquam accepit, uti evenit in iis, qui primas nuptias contraxerunt sine Parocho in locis, in quibus Tridentinum non est promulgatum, aut in quibus esti promulgatum fuerit, inveniri non potuit Parochus, qui eorum nuptiis assisteret, vel cum contraxerint in hæresi, postea conversi, mortuo priore conjuge, ad secundas nuptias commigrant, sive denique quolibet alio casu, in quo primæ nuptiæ benedictæ non fuerint. Rituale namque inhibitionem limitat ad casum, *in quo conjuges in primis nuptiis benedictionem acceperint*, & concordat laudatum caput *Vir autem*, dum in rationem producit: *Quia cum alia vice benedicti sint, eorum benedictio iterari non debet.*

IV. Num si primæ nuptiæ, quæ benedictæ fuerunt, ex aliquo impedimento sint invalidæ, possit, & debeat iterari benedictio in aliis nuptiis, quæ valide celebrantur, dubium est, quod Rosignolus ita cum distinctione dirimit. Vel cognito impedimento, & obtenta super impedimento dispensatione renovatur matrimonium inter eosdem, vel absolute dissoluto priori matrimonio ob tale impedimentum, uterque conjux cum aliis novum contrahit matrimonium. In priori sensu si impedimentum, ob quod matrimonium est invalidum, est notorium, censet, quod benedictio repeti debeat, secus, si sit occultum, & hanc dat rationem, quod in priori casu repeti debet, non in posteriori forma Concilii, seu novus exhiberi consensus coram Parocho, adeoque idipsum esse debet de benedictione, quæ est quid minus, & consequens. Si vero dubium in posteriori sensu accipiatur, putat, benedictionem esse impertiendam, quia illæ nuptiæ, etsi secundæ appareant, realiter tamen primæ sunt, cum primæ fuerint invalidæ, adeoque habendæ perinde ac si minime præcessissent. Sanchez tamen, aliique probabilius sentire videntur, dum asserunt benedictiones non respicere proprie nuptias, sed ferri in personas, in quibus permanent, adeoque non esse iterandas. Et sane non nisi ob hujusmodi permanentiam a nova benedictione abstineri mandatur, dum per mortem dissoluto priori matrimonio, conjux superstes ad alias nuptias pertransit.

V. Ex dictis, volumus, inferas, quod nos præsens docet Decretum, benedicendas nempe esse nuptias, quas nedum contrahunt Virgines, sed etiam corrupti. Superius enim diximus, quod eorum benedicendæ sunt nuptiæ, qui secundo nubunt, dummodo in prioribus non fuerint benedicti; constat autem, quod hujusmodi corrupti sunt. Quod nedum dictum esse volumus de iis, qui corrupti sunt per præcedentes legitimas nuptias, sed etiam de illis, qui per peccatum, quales sunt, de quibus loquitur sanctio, ii videlicet, qui solis contractis sponsalibus se commiscent, antequam in legitima forma coram Parocho, & testibus matrimonium contraxere; nullus enim adducibilis est textus canonicus, qui eosdem a recipienda benedictione prohibeat, quinimo omnes in eo conveniunt, ut benedicendas edicant primas nuptias, absque eo quod a benedictione corruptos repellant.

VI. Ubi autem laudatum caput *Aliter* commendat conjugibus, ut post Sacerdotalem benedictionem *biduo, vel triduo castitatem custodiant*, caput *sponsus* contentum est, eamdem servent in sequenti nocte: *Qui cum acceperint benedictionem, eadem nocte pro reverentia ipsius benedictionis in virginitate permaneant*. Consilium dicunt isti textus, non imponunt præceptum, etsi non dixeris, per contrariam consuetudinem abrogatos esse, certe eorumdem transgressio culpæ non manet obnoxia, unde scite Glossa: *Pro reverentia, ergo non erit peccatum, si secus fiat*. Præ ceteris labili hac in re Tridentinum humanæ compatiens fragilitati, *sess.* 24. de *Reform. cap.* 1. contentum est: conjuges post contractum matrimonium in castitate permaneant ante benedictionem in templo suscipiendam, eam tamen dumtaxat consuluit, nec consilio suo satis consultum fore credidit, nisi quoque cohabitationis periculosa tolleretur occasio: *Præterea eadem Sancta Synodus hortatur, ut conjuges ante benedictionem Sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent*. Id autem hisce verbis Rituale Romanum explicat: *Moneat Parochus conjuges, ut ante benedictionem Sacerdotalem in templo suscipiendam in eadem domo non cohabitent, neque matrimonium consumment, nec etiam simul maneant, nisi aliquibus propinquis, vel aliis præsentibus*, adeo difficilem a re uxoria abstinentiam censet, si conjuges non seperatim vivant, vel nisi aliqui adsint præsentes.

VII. Si qui secus faciant, an peccent, quæstionem quidem Auctores instituunt, sed in eo conveniunt, ut eosdem a lethali noxa absolvant; cum enim Matrimonium sit valide contractum, ad ejusdem consummationem legitimum jus habent conjuges, nec Tridentinum abstinentiam præcipit, sed dumtaxat consulit, quare nisi alicubi habeatur specialis lex, aut grave mandatum, mortiferum peccatum esse non potest matrimonialis copula, quam nec veniali ego eam obnoxiam arbitror, saltem si probabile adsit incontinentiæ periculum, aut justa alia, & rationabilis habeatur causa, qualis profecto inest iis, quorum benedictio diu differri debet, uti evenit in illis, qui cum nubant initio Adventus, vel quadragesimæ, benedici non debent, nisi post Epiphaniam, aut octavam Paschatis. Hoc sane probat Decretum 12. præcedentis capitis, quod dum declarat licitam traductionem sponsæ quadragesimali tempore, qua Matrimonium fuerat initum, ad domum viri, insimul definit omni prorsus vacare culpa Matrimonialem copulam ante Sacerdotalem benedictionem habitam, saltem quando Matrimonii consummatio diu deberet protrahi.

D E C R E T A.

Decretum II. cap. in ord. 255. *Jus benedicendi sponsos spectat privative ad Parochos. Congr. Concil.* 3. *Dec.* 1718. I. Vox hæc est Tridentini sess. 24. de Reform. cap. 1. *Statuitque benedictionem a proprio Parocho fieri, neque a quoquam, nisi ab ipso Parocho, vel Ordinario licentiam ad prædictam benedictionem faciendam alii Sacerdoti concedi posse, quacumque consuetudine, etiam immemorabili, quæ potius corruptela dicenda est, vel privilegio non obstante.* Eodem pacto proprium Parochum Tridentinum exigit ad assistendum, quam ad benedicendum Matrimonio, unde sicuti ad assistendum requiritur proprius contrahentium Parochus, & sufficit Parochus utriuslibet sponsi, quando hi ad diversas Parochias spectant, ita etiam ad benedicendum. Et quidem taliter, ut quemadmodum licere diximus, Parocho feminæ assistere in Parochia viri, & e contra, sic & benedicere æque valeant, dummodo uti assistentia, ita & benedictio non habeantur publice, & solemniter, sed privatim in domibus, & absque solemnitate. Solemnitas namque, atque publicitas importaut jurisdictionem quamdam in loco, in quo fiunt, unde quoties assistentia, vel benedictio cum solemnitate, & publicitate habeantur, fieri debent ab habente jurisdictionem in tali loco.

II. Benedictio est actus consequens ad contractum Matrimonialem, & cum eo conjunctus, unde quidem convenit, præstetur illa ab eo Parocho, qui contractui interfuit, sed quoniam sunt duæ insimul actiones dividuæ, nihil vetat, assistentiam ab uno præstari Parocho, benedictionem ab altero, unde quando dividantur, aut benedictio differatur, bene potest Parochus mulieris assistere v. g. contractui, & viri Parochus eum benedicere, aut e contra. Quod si contractus celebretur coram Parocho feminæ, & hæc statim traducatur ad domum viri, benedictio, a viri Parocho nedum potest, sed debet fieri, quia mulier ad domum viri traducta, efficitur de ejus foro, & statim evadit Parochiana illius Parochi, cujus Parochiam Maritus incolit; translatio enim domicilii eam prorsus subtrahit a jurisdictione illius Parochi, in cujus Parochia ante traductionem morabatur, & eamdem plene sub-

jicit jurisdictioni illius Parochi, intra cujua Parochiæ limites situm est domicilium, quod de novo assumit. Universim vero benedictio congrue ab eo præstatur Parocho, qui Matrimonio essistit.

III. Ita autem benedictio privative ut supra convenit proprio contrahentium Perocho, ut dempto Ordinario, qui similem facultetem habet, ipse solus alterum Sacerdotem delegare valeat ed eamdem benedictionem impertiendam, ad eum prorsus modum, quem in præcedenri capite descripsimus agentes de assistentia ad contractum Matrimonialem. *Neque a quoquam, nisi ab ipso Parocho, vel ab Ordinario licentiam ad prædictam benedictionem faciendam alii Sacerdoti concedi posse*, sic Tridentinum statuit, quod per sequentia verba abrogat quamcumque contrariam consuetudinem, etiam immemorabilem, & privilegium quodlibet: *Quacumque consuetudine, etiam immemorabili, quæ potius corruptela dicenda est, vel privilegio non obstante*. Quæ advertantur, digna sunt ea verba *Alii Sacerdoti*: diserte enim denotant, quod dummodo Sacerdos sit, quivis delegari potest, Sacerdos Regularis sit, vel sæcularis, sicut de Sacerdote Regulari, de quo potior difficultes esse poterat, sequens (erit 3. cap. in ord. 256.) definit Decretum: *Regulares possunt benedicere sponsos cum licentia Parochi*. Congr. Concil. 19. Martii 1708.

IV. Pœnas, quæ manent benedicentes sponsorum nuptiis sine licentia eorumdem Parochi, vel Ordinarii, eadem describit Sancta Tridentina Synodus: *Quod si quis Parochus, vel alias Sacerdos, sive Regularis, sive Sæcularis, etiamsi id sibi ex privilegio, vel immemorabili consuetudine licere contendat, alterius Parochiæ sponsos sine illorum Parochi licentia, Matrimonio conjungere, aut benedicere ausus fuerit, ipso jure tamdiu suspensus maneat, quamdiu ab Ordinario ejus Parochi Matrimonio interesse debebat, seu a quo benedictio suscipienda erat, absolvatur*. Pœna igitur est suspensio latæ, non ferendæ sententiæ, cujus absolutio reservata est Ordinario illius Parochi, a quo benedictio impertienda erat. An suspensio ista sit ab officio, & beneficio, Tridentinum non explicat; & hæc est causa, ob quam Doctores variant, eam volentibus pluribus a solo officio, aliis item a beneficio. Præ sæculari Sacerdotem Regularem Navarros, aliique quoque plectunt excommunicatione Sedi Apostolicæ reservata, de qua *in Clem. t. de privil.*, sed non desunt alii plurimi, qui ab incursu excommunicationis eumdem liberant. Quod certi statui potest, est, quod suspensionis pœna lata dumtaxat est contra *benedicentes*, unde non extenditur ad eum, qui deputaret alium ad benedicendum, aut ei mandaret, vel consuleret ad prædictam impertiendam benedictionem; pœnæ enim illatæ contra exercentes non extenduntur ad mandantes, & consulentes, nisi exprimatur. Ea item verba *Ausus fuerit* ingentem important temeritatem, quæ non potest esse cum ignorantia, licet crassa, onde ad incurrendam suspensionem requiritur plena scientia, & quæcumque ignorantia excusare potest ab incursu illius.

D E C R E T A.

Decretum IV. cap. in ord. 257. *Benedictio contrahentium Matrimonia, non est facienda a Parocho extra Ecclesiam, sed in Ecclesia. Congr. Concil. 17. Apr. 1640.* I. Id maxime congruit dignitati actionis, quam propterea Tridentinum cit. cap. nuncupat *benedictionem Sacerdotalem in templo suscipiendam*. Potiori ponderatione dignum est Ritualis mandatum: *Matrimonium in Ecclesia maxime celebrari decet, sed si domi celebratum fuerit præsente Parocho, & testibus, sponsi veniant ad Ecclesiam benedictionem accepturi*, quasi mejor habenda sit ratio de benedictione, quam de Matrimonio, cum tamen Matrimonium sit Sacramentum, quid majus, & principale, benedictio vero dumtaxat quid Sacramentale, minus, ac consequens, & propterea magis, certe non minus deceat, illud, quam ista in Ecclesia celebretur. Ita sane, sed nihilominus Matrimonium extra Ecclesiam celebrari permittitur, non benedictionem dispensari, non quidem per se, & ratione majoris decentiæ, sed per accidens, & ratione Missæ, intra quam benedictio satis congrue præscripta est dispensari, unde Rituale: *sed tantum benedictionem illis conferat, celebrata missa, ut infra dicetur*. Infra autem habetur: *si benedicendæ sunt nuptiæ, Parochus missam pro sponso, & sponsa, ut in Missali Romano, celebret, servatis omnibus, quæ ibi præscribuntur*.

II. Hinc habes, quod si domi, in qua matrimonium contrahitur, habeatur adnexum Oratorium publicum, aut privatum, necesse non est, quod sponsi pergant ad Ecclesiam benedictionem accepturi, sed in eo recipere eamdem possunt media Missa ibi celebrata. Rosignolus *de matrim. to. 1. contractu* 15. *prænot.* 38. *num.* 15. nonnullis allegatis Auctoribus definit quidem, quod benedictiones nuptiales fieri debent in Ecclesia, sed etiam extra hanc, adeoque etiam extra occasionem Missæ, quæ extra Ecclesiam, vel Oratorium celebrari non potest, fieri posse statuit, si Episcopus, seu Ordinarius dispensaverit, & hac ratione utitur, quia nempe benedictionis actio cum pertineat ad sacramentalia, & non sit gravis momenti, sicuti sine gravi noxa potest omitti, ita accedente Episcopi auctoritate sine aliqua labe potest de uno in alium locum transferri. Idipsum sentit *num.* 25. (& fortasse etiam non stante dispensatione Episcopi, cujus non meminit) dum benedictiones nuptiales, quas regulariter asserit fieri mane inter Missarum solemnia, non improbat fieri posse alio diei tempore, puta in vesperis, nisi ex speciali aliqua causa in aliquo loco statutum sit, ut non fiant, nisi mane, absque facultate Ordinarii; postmeridiano enim tempore celebrari nequit Missa. Et quidem orationes, & preces, quibus Ecclesie utitur in benedictione sponsorum, cum Missa tantam connexionem non habent, ut etiam extra Missam æque bene super sponsos recitari non valeant; Missa enim de sponso, & sponsa, quam in tali occasione Sacerdos celebrat, non integrat benedictionis preces, cum omissioni maneat obnoxia, quoties occurrit dies Dominica, aut alius dies festus. Crederem ego itaque, quod prædictæ benedictionis preces, etiam separatim a Missa, & extra Ecclesiam, super sponsos valeant recitari; Tridentinum enim nec verbum habet de iisdem intra Missam recitandis, & si benedictionem in templo suscipiendam esse asserit, id non præcipit, sed suadet tanquam convenientius, quemadmodum Beyerlinck *verb. Benedictio lit.* 4. scite ponderat, & non obscure indicat verbum *Hortatur*, quo Tridentinum suam dispositionem afficit. An autem id possit fieri sine dispensatione Episcopi, non crederem; obstat enim laudata Ritualis lex, ac communis usus: quibus contraire cuique non potest esse liberum, sed requiritur dispensatio Episcopi, qui causam probet, nisi adeo urgens instet causa, quæ ad Episcopum non patiatur accessum, ut si quis, quam corrupit, puellam ducere nollet, nisi illico benediceretur eorum nuptiis.

III. Feriatis temporibus, de quibus egimus in Decreto 22. præcedentis capitis, non nuptias inhiberi diximus, sed nuptiarum solemnitates, quas cum Rituale exponat per *nuptias benedicere, sponsam traducere, nuptialia celebrare convivia*, dubium esse non potest, quod nuptiarum benedictio iisdem temporibus manet inhibita, & quidem adeo, ut de culpa lethali nemo dubitet, si quis huic contraveniret præcepto, sicuti hanc ad rem recoli possunt Sanchez *lib. 7. disp. 7. num.* 3., Pontius *lib. 6. cap. 8. num.* 8., Rosignolus *to. 1. contractu* 15. *prænot. 3. num.* 4., Leander *to. 1. part. 2. tract. 9. disp. 7. quæst.* 78., Giribaldus *tract. 10. de matrim. dub. 3. num.* 21., & 22., aliique communiter tum Canonistæ, tum Theologi, quos inter cum lis quædam sit super qualitate peccati stante parvitate sæcularium pomparum, nemo tamen eorum peccatum mortale denegat, quando agitur de benedictione nuptiarum, unde Coronius *lib. 5. de sacram. matrim. cap. 4. num.* 282. quæstionem instituens, *utrum hæc prohibitio sit sub mortali*, respondit: *Quoad benedictionem omnes affirmant*.

IV. Num sub prohibitione itidem cadat benedictio, quam interveniente Episcopi dispensatione extra Ecclesiam, ac extra Missarum solemnia privatim fieri posse dicebamus, non levis modo insurgit quæstio, quam satis probabiliter negative definiri posse credimus. Quærit Giribaldus *lo. cit. n.* 19. quid veniat per solemnitates nuptiarum, quæ feriatis temporibus prohibentur, & opportunam admodum hanc responsionem exhibet: *Per solemnitatem prohibitam nuptiarum intelligi benedictionem solemnem, quæ scilicet solemniter intra Missæ sacrificium in Ecclesia celebratur, necnon sæcularem pompam cum festivis lætitiæ signis, traductionem sponsæ in domum sponsi cum plausu, comitatu, & strepitu, convivia, choræas, cantus, & similia juxta communiorem Doctorum sententiam*. Si itaque benedictio, quæ prohibetur, est *benedictio solemnis, quæ scilicet solemniter intra Missæ sacrificium in Ecclesia celebratur*, utique prohibita non erit illa, de qua agimus, cum absque ulla solemnitate fiat extra Ecclesiam, atque Missæ sacrificium.

V. Hac in re id volumus observari, quod Tridentinum nullibi prohibet a feriatis temporibus benedictionem nuptiarum, sed dumtaxat earumdem *solemnitates*, inter quas Rituale quidem una cum Auctoribus enumerat *nuptias benedicere*, sed non minus *sponsam traducere, nuptialia celebrare convivia*, sed cum nihilominus Decretum 22. præcedentis capitis declaret licitam sponsæ traductionem, dummodo fiat absque solemnitate, quidni etiam licita erit prædicta nuptiarum benedictio, quæ expoliata dignoscitur quacumque solemnitate? Si ea nuptiarum benedictio a Rituali censeatur inhiberi, quæ ab ipso adhibenda assignatur, ejusdem Ritualis dispositioni satisfieri videtur; illa autem est, quæ fit publice in Ecclesia mediante Missa de sponso, & sponsa, aut alia de festo cum particularibus precibus in illa assignatis, unde Bissus *verb. Benedictio num.* 72. §. 8. habet: *Benedictio nuptiarum fit cum Missa, quæ habetur pro sponso, & sponsa in Missali in fine Missarum votivarum*, & hanc addit esse benedictionem, quæ temporibus feriatis prohibita manet; *Hæc benedictio nuptiarum fieri non potest a prima Dominica Adventus usque ad diem Epiphaniæ, & a feria quarta Cinerum usque ad octavam Paschatis inclusive, quo tempore prohibentur nuptiæ*. Cum itaque ejusmodi certe non sit benedictio, de qua agitur, non videtur in inhibitione comprehendi. An autem in ea comprehensa maneat benedictio, quæ quidem fieret cum iisdem Missa, & precibus, sed non in publica Ecclesia, sed in privato Oratorio, nonnullis videri potest, quod non, quasi ratione loci privati, in quo agitur, a solemnitate deficiat; hac tamen de re judicent alii, ego quippe tuto judicium proferre non audeo, cum dempto loco, qui fortasse ad rem parum relevat, in casu concurrant omnia, quæ juxta Rubricas benedictionem solemnem efficiunt. Nos denique monet Benedictus XIV. *to. 4. notif.* 13., quod etsi temporibus feriatis nuptiæ cum præscripta Missa benedici non valeant, nihil tamen est, unde sit vetitum, recens contracto matrimonio coram con-

contrahentibus a Parocho Missam de die celebrari, sponsosque in ea communicari, dummodo abstineatur a precibus pro benedictione institutis.

D E C R E T A.

Decretum V. cap. in ord. 258. *Nuptiarum benedictio non potest fieri, nisi inter Missarum solemnia. Congr. Conc. 13. Julii 1630.* I. Decreti uberem jam expositionem habes in præcedenti sanctione, quare adnotare pergimus qualitatem Missæ, quæ in tali circumstantia dici debet, & illico occurrit nobis Ritualis Rubrica, quæ Missam pro sponso, & sponsa faciendam esse demandat: *His expletis* (statim scilicet ac perfectus est matrimonialis contractus, ita tamen, ut non necesse sit nuptias illico benedici, sed harum benedictio differri valeat ad tempus magis opportunum) *si benedicendæ sunt nuptiæ* (uti namque vidimus, non semper nuptiæ benedici debent, nec possunt) *Parochus Missam pro sponso, & sponsa* (& ecce Missam, quæ celebrari præscribitur) *ut in Missali Romano celebret* (quæ nempe pro sponso, & sponsa in Missali Romano habetur inter votivas) *servatis omnibus, quæ ibi præscribuntur*, & ad hæc exponenda continuo properare ducimus.

II. *Si benedictio nuptiarum facienda sit die Dominica, vel alio die festo, dicatur Missa de Dominica, vel festo*, ita præscribit Rubrica, quæ in Missali Romano præmittitur Missæ pro sponso, & sponsa, & per eam edocemur, quod si incidat dies Dominica, vel alius dies festus (quid veniat hujus nomine, dicemus infra) dicenda non est Missa pro sponso, & sponsa, sed Missa de Dominica, vel festo, & hæc *cum Gloria in excelsis, & Credo*, non quidem semper, sed dumtaxat, *si illa Missa id requirit*, ut eadem subdit Rubrica, quæ per hæc verba *& cum commemoratione sequentis Missæ pro sponso, & sponsa*, in Missa de die fieri mandat commemorationem Missæ pro sponso, & sponsa, & per sequentia *& reliquis quæ pro communione, & complemento benedictionis in ea habentur*, in ea itidem suo loco recitari orationes *Propitiare*, & *Deus qui potestate*, quæ pro communione deserviunt, & insuper orationem *Deus Abraham*, quæ pro complemento benedictionis, perinde ac si Missa ipsa pro sponso, & sponsa diceretur; ritu autem, quem nos infra reservamus describere.

III. Ex quo hæc Rubrica in occursu diei Dominicæ, vel alterius diei festi celebrari jubeat Missam Dominicæ, seu festi, infert Gavantus *par. 4. tit. 17. num. 22.*, quod dicenda semper est Missa pro sponso, & sponsa extra diem festum de præcepto, & Gavantum sequuntur Meratus *part. 1. tit. 4. n. 10.*, Benedictus XIV. *to. 4. notif. 13.*, & Guyetus, dum *lib. 4. cap. 21. quæst. 22.* refert, & non reprobat Gavanti interpretationem, idipsum sentire videtur. To *Alio die festo*, quem ponit Rubrica, equidem hæc interpretatio de suo addit to *de præcepto*, sed nihilominus Rubricæ ipsi videtur consona, quia cum dictio *Alius* interpretibus Juristis fere omnibus, sit relativa ad præcedentia, & repetitiva similium, etiam in qualitate, eum sensum reddit, ut per to *Alio die festo* veniat dies festus de præcepto, qualis est Dominica, de qua præcedenter Rubrica loquitur. Accedit, quod *dies festus* absolute prolatus, communiter accipitur pro *die festivo de præcepto*, nec aliter in casu sumi posse videtur, quia si acciperetur *pro die, in quo occurrit festum*, seu officium de sancto, cum Rubrica non addat *duplex*, hinc sequeretur, quod dici non posset Missa pro sponso, & sponsa in die, in quo occurrit officium de sancto semiduplici, vel simplici, quorum utrumque a Rubricis qualificatur *festi* nomine, cum tamen quæcumque aliæ Missæ votivæ utile reperiant spatium in diebus omnibus, in quibus non occurrit festum duplex, vel privilegiatum, & solum Rubrica asserat, quod iisdem diebus non debent dici *passim, nisi rationabili de causa*, quæ certe nostro assistit casui, nempe circumstantia nuptiarum benedicendarum, quam tanti Rubrica facit, ut commemorationem Missæ pro sponso, & sponsa jubeat in Missa de die, quando Missa pro sponso, & sponsa dici non potest.

IV. Hæc sunt profecto plurima, & tanta, ut eorum impetui via obsisti valeat; sed quoniam inde sequitur, a Rubricarum legibus nimis exorbitans, & sine sufficienti causa, Missæ pro sponso, & sponsa privilegium fieri, nos adoptare malumus sententiam Halden, qui *par. 3. tit. 7.* to *vel alio die festo* intelligendum censet *de alio die festo duplici*, ita ut quotiescumque occurrit officium duplex (& per consequens quodcumque aliud privilegiatum contra Missas votivas) Missa pro sponso, & sponsa dici nequeat, sed debeat dici Missa de currenti officio cum sola commemoratione ejusdem Missæ. Et quidem Rubricæ tum generales, tum particulares conveniunt in eo omnes, ut in festo duplici nulla Missa votiva privata, ne quidem pro re gravi, aut publica Ecclesiæ causa, aut ob festum solemniter celebratum, sive quamcumque ob rationem aliam dici valeat, & si quam permittunt, utique dumtaxat solemnem, vel saltem cantatam, & hanc adhuc admodum parce, & exceptis festis, saltem solemnioribus. Ex Missis item de Requiem, quibus favorabiliores extant Rubricæ, nulla privata in festo duplici dici potest, ne quidem præsente corpore, nisi fortasse una loco solemnis, ubi hæc haberi non potest ex defectu ministrorum; & quantum ad solemnes ipsas, atque cantatas non desunt festa plurima, præsertim solemniora, quæ licet festiva non sint de præcepto, adhuc in exceptis expresse sunt posita. Rubricis unisona sunt Decreta, quæ licet quandoque in duplicibus admittant Missas votivas, loquuntur tamen de solemnibus, & cantatis, & adhuc cum exceptione dierum, nec aliquod reperire est, quod super privatis indulgeat.

V. Quæ omnia cum sint sapienter disposita, & constanti consuetudine in Ecclesia servata, quis credere unquam potest, quod Ecclesia tam facile ab iisdem recesserit, permittendo Missam privatam pro sponso, & sponsa, nedum in festis duplicibus minoribus, sed etiam in majoribus, & solemnioribus, iis dumtaxat exceptis, quæ sunt festiva de præcepto? Quia eamdem privatam Missam potabit licitam iis diebus, quibus neque licet solemnis de Titulari, aut festo solemni, quod transfertur, neque Defunctorum præsente corpore? Quis, quando manet inhibita Missa ipsa solemnis pro re gravi, aut publica Ecclesiæ causa? Et res levis momenti, & causa privata, qualis est nuptiarum benedictio, quæ in Auctorum sensu respicit leve, & privatum commodum, & sine noxa, saltem gravi, prorsus omitti potest, & certe æque bene suppleri cum Missa de die, tam facile diebus omnibus, ne quidem exclusis solemnioribus, quæ festivæ de præcepto non sunt, aut privilegiatis contra quodcumque festum, uti sunt feria IV. Cinerum, hebdomada major &c., obtinebit Missam privatam propriam, quam res gravis, aut publica Ecclesiæ causa nullatenus assequi valet, quinimmo neque solemnem, saltem in prædictis diebus omnibus?

VI. Absurda hæc adeo nos esse credimus, ut absit, ea putemus statuta per memoratam Rubricam, quæ propterea ita exponenda venit, ut to *Alio die festo* addendum sit, vel magis subintelligendum *duplici*, ita ut sensus sit, quod in occursu diei Dominicæ, vel festi duplicis dicenda sit Missa de dominica, vel festo, quemadmodum jam disponunt de aliis Missis votivis Rubricæ generales, quarum dispositioni etiam Missa pro sponso, & sponsa censetur relicta. Diximus *vel magis subintelligendum*, quia Rubrica, de qua agitur, non reperitur in Missalibus veteribus, & signanter in eo, quod præ manibus habemus, anno 1578. apud Junctas Venetiis impresso, sed Missa pro sponso, & sponsa regebatur Rubrica, quæ tunc erat, & etiam nunc est in Missali, qua & reguntur ceteræ Missæ votivæ, incipiendo a Missa *pro eligendo Summo Pontifice*, quibus est præfixa. Cantat autem ejusmodi Rubrica: *Aliæ Missæ votivæ pro diversis rebus, quæ dici possunt quacumque die, nisi fuerit Dominica vel Officium duplex*, quare cum sub hac Rubrica comprehenderetur etiam Missa pro sponso, & sponsa, nec haberetur illa specialis, de qua dicebamus, certum redditur, quod prædicta Missa non poterat olim dici, nedum in diebus Dominicis, & aliis festis de præcepto, sed nec in officiis duplicibus. Cum vero postmodum putatum fuerit, in Missa de die, quando impedita manet propria, faciendam esse commemorationem de Missa pro sponso, & sponsa, quod minime notabatur in missalibus antiquis, invecta fuit prædicta specialis Rubrica, quæ propterea dum notat *Die Dominica, vel alio die festo*, to *alio die festo* non incongrue accipitur *de festo duplici* juxta præcedentem Rubricam, a qua eadem Missa regebatur.

VII. Quæ ex eo lubentiores dicimus, quod Rubrica adhuc de alio die festo de præcepto accepta, hunc sensum minime respuit, quinimmo hujusmodi dispositio, quæ nulla affecta est particula restrictiva, trahenda est ad omnes casus similes, nam dispositum in uno casu, censetur dispositum pro omni alio casu simili, cujusmodi est casus quilibet occurrentis festi duplicis, aut officii, quod juxta Rubricam Missas votivas respuit. Et maxime quia cum non agatur de substinenda Missa lugubri, quæ fortasse cum diebus festivis de præcepto specialem oppositionem habet, sed de Missa, quæ celebranda est in colore albo, specialis non videtur militare ratio, ob quam vetita ea esse possit in diebus festivis de præcepto, & non in duplicibus, & maxime solemnioribus, quæ sane magis exposcunt conformem sibi Missam, quam dies pure festivi, quemadmodum nos edocent Rubricæ ipsæ, atque Auctores, dum in diebus Dominicis, & festivis ordinariis admittunt Missam solemnem pro re gravi, aut publica Ecclesiæ causa, aliasque similes, etiam de Requiem præsente corpore, non tamen in diebus non festivis, quæ sunt ex solemnibus primæ classis. Accedit denique, quod Missa pro sponso, & sponsa privilegio unius orationis non videtur distincta, sed magis comprehensa in iis verbis Rubricæ IX. num. 14. *In aliis autem dicuntur plures, ut in festis simplicibus*, unde non videtur dici apta, aut permissa in die, quo officium duplex recurrit.

VIII. Ex dictis habes, nutare illationem Gavanti, quia quando etiam Rubrica disponeret de alio die festivo de præcepto, adhuc deberet pertrahi ad alios quoslibet casus similes. Dictio *Alius*, ut jam diximus in præcedenti capite, non semper est repetitiva similium in qualitate, sed etiam connotatur alteritate subjecti, unde in Evangelio de Christo dicitur: *Et cum eo ducebantur alii duo nequam*, & tamen quis hanc injuriam inureret Christo? Quantum attinet ad divina officia, verum non est, quod dies festus absolute prolatus, stet præcise pro die festivo de præcepto, æque namque dicit diem cum festivitate, & solemnitate celebratum, quod, nec incongrue accipitur pro die, in quo festum aliquod, saltem duplex, quod solemne est, & dici solet, occurrit. Etsi autem Rubrica non habeat to *duplex*, addi tamen, vel subintelligi debere diximus, atque probavimus, & ideo inde non sequitur, quod Missa pro sponso, & sponsa dici non possit, quoties occurrit festum semiduplex, vel simplex. Non refragamur autem, quod circumstantia nuptiarum benedicendarum sit rationabilis causa dicendi Missam pro sponso, & sponsa in diebus, qui universim admittunt Missas votivas, immo lubentes dicimus, quod dicenda ea est,

cum Rituale asserat: *Si benedicendæ sunt nuptiæ, Parochus Missam pro sponso, & sponsa ut in Missali Romano celebret.*

IX. Missa illa dicitur in colore albo, & cum per Rubricas nullo privilegio decorata inveniatur, celebrabitur instar aliarum communium Missarum votivarum, scilicet sine *Gloria in excelsis*, & sine *Credo*, & cum triplici oratione, quarum secunda erit de officio, & tertia, quæ in Missa de die diceretur secundo loco. Dicto *Pater noster*, Sacerdos, antequam incipiat *Libera nos quæsumus Domine*, genuflectit SS. Sacramento, deinde se retrahit ad cornu Epistolæ, ubi stans, tenente librum ministro, versus sponsum, & sponsam ante altare genuflexos, dicit super eos orationes *Propitiare*, & *Deus qui potestate*, & his dictis revertitur ad medium Altaris, ubi præmissa iterum genuflexione eidem SS. Sacramento, dicit *Libera nos*, & reliqua more solito. Non Rubrica, sed Gavantus monet, quod poterit suo loco dari Pax cum instrumento coniugi sponso, & sponsæ; Rubrica vero de Sacerdote ulterius addit: *Postquam sumpserint sanguinem, communicet sponsos, & prosequatur Missam*, sed cum hæc communio fiat ritu ordinario in communione fidelium teneri solito, jam suo loco eum late descripsimus.

X. *Dicto* Benedicamus, *vel si Missæ illius diei conveniat*, Ite Missa est, *Sacerdos antequam populum benedicat, conversus ad sponsum, & sponsam dicat*: Deus Abraham &c. Rubricæ verba illa sunt, per quæ edocetur Parochus, quod communicatis sponsis, more solito debet prosequi Missæ reliquum, sed quod postquam dixerit *Benedicamus Domino*, vel *Ite Missa est* juxta exigentiam Missæ, quam celebrat, non debet procedere ad benedictionem populi, sed converti ad sponsum, & sponsam, atque super eos dicere orationem *Deus Abraham*. Gavantus ad hoc agendum Sacerdotem transire facit ad cornu Epistolæ, & quidem bene, unde antequam discedat ab altaris medio, se inclinabit cruci: quod vero in rationem idem Auctor subjicit, scilicet *ut de vicino libro commode legat*, a nobis probari non potest, sed dicimus, quod minister ante eum debet tenere librum; vix enim fieri potest, quod Sacerdos conversus sit (id maxime de facie intelligitur) ad sponsos, & quod commode legat de vicino libro super altare posito.

XI. *Moneat eos Sacerdos sermone gravi, ut sibi invicem fervent fidem: orationis tempore, & præsertim jejuniorum, ac solemnitatum, casti maneant, & vir uxorem, atque uxor virum diligat, & in timore Dei permaneant.* Prædicta oratione peracta, & per ministrum remoto missali, quod ante Sacerdotem sustinebat, Sacerdos stans in eodem cornu Epistolæ, sermone brevi, & gravi sponsos moneat super id, quod laudata Rubrica innuit, sed quantum ad castitatem attinet, hisce temporibus, in quibus refrigescit charitas, consultius esse crederem, abstinere ab insinuandis rigidioribus sententiis, quæ lethalis culpæ damnant in prædictis, aliisque similibus circumstantiis Matrimonialem copulam. *Postea eos aspergat aqua benedicta*, subjicit Rubrica, quæ ita non debeat intelligi, ut aspersio illa facienda sit mediis digitis intinctis in aqua benedicta, sed medio aspergillo, & cum signo crucis super eos, eo modo addit Gavantus, qui præscribitur in Rituali Romano in benedictione mulieris post partum. An dum fit aspersio ista, debeat Sacerdos dicere *Pax, & benedictio &c.*, ut dicitur in benedictione mulieris post partum, dicendum videtur affirmative, si facienda ea est, ut Gavantus asserit, sed quoniam Rubrica abstinet a recensendis verbis, & Gavantus sistit in assignando modo, scilicet crucis, quo fieri debet aspersio, & nulla dicenda assignat verba, a dicendis laudatis verbis abstinendum esse censeo, præsertim quia media sublata benedictione, quæ statim dari debet de more in fine Missæ, mediis etiam verbis sponsi benedicti remaneant, ad differentiam benedictionis mulieris post partum, in qua congrue ea verba dicuntur, quia non subsequitur benedictio generalis. *Et dicto* Placeat tibi Sancta Trinitas, *det benedictionem, & legat, ut solitum est, Evangelium S. Joannis* In principio erat verbum &c., ejusdem hæc ultima sunt Rubricæ verba, unde facta ut supra aspersione, Sacerdos tradit aspergillum ministro, redit ad medium altaris, dicit *Placeat tibi Sancta Trinitas*, dat benedictionem more solito, & postea transit ad legendum Evangelium S. Joannis *in principio*. Hoc tamen Evangelium non semper legendum erit, sed solum, quoties ita ferunt Rubricæ, quoties nempe dicta est Missa pro sponso, & sponsa, aut Missa de die, in quo non occurrit aliud Evangelium dicendum, nam si aliud Evangelium occurrat, hoc dici debet, & non illud S. Joannis, quando dicitur Missa de die.

XII. Quando vero dicitur Missa de die, in ea præstantur omnia erga sponsos, quæ præstanda descripsimus, ipsa vero Missa legitur, uti diceretur extra talem circumstantiam, scilicet cum suo colore, Gloria, Credo, & orationibus, ac reliquis, quæ eadem exposcit Missa, & solum ultra orationes, ac alia, quæ præstanda diximus erga sponsos in Missa de die fit commemoratio Missæ pro sponso, & sponsa more solito pro ratione ejusdem Missæ. Guyetus *lib. 4. cap. 25. qu. 22.* hanc commemorationem tacendam esse putat in duplicibus primæ classis, tu vero lubens adjice, etiam secundæ classis ob ea, quæ nos dedimus in capite de oratione XL. horarum; unio enim ejusdem cum oratione Missæ sub una conclusione putatur communiter privilegium solius Missæ solemnis.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

De Feria VI. in Parasceve.

Parasceve vox græca est sonans præparationem, quare apud Judæos eo nomine feria sexta appellari consuevit, quippe qui ea die cibos pro Sabbato pararent, quo opus omnino interdicebatur *Exod. 16. 23. & 35. 2. 3.* Qua die Christus in crucem sublatus est, per *Parasceven* ita describunt Evangelistæ, ut insequens Sabbatum per *alteram diem, quæ est post Parasceven*, designet Matthæus 27. 62., & concordes animadvertant omnes, Jesu Christi cadaver e cruce festinanter depositum, in proximiorem tumulum illatum fuisse, quod die Parasceves in vesperam inclinante, Sabbati festum ad solis occasum, sive ad primum syderum ortum subiret. Hinc factum est, ut Parasceve nomen, quod cunctis commune erat sextis feriis, in Ecclesia dumtaxat sit reliquum ad designandam feriam VI. majoris hebdomadæ, quam in hominum redemptionem Jesus Christus consecravit Sanguine suo. Nos itaque, qui Dominicam cœnam, quam pridie quam pateretur, Christus instituit, longo examine prosecuti sumus una cum iis omnibus, quæ ad dictorum complementum, vel quomodocumque alias poterant attinere, nunc merito gradum facimus ad subsequentem feriam VI., in qua Ecclesia tota est in recolenda Christi morte.

DECRETA.

Decretum I. cap. in ord. 259. *Sacerdotes tam sæculares, etiam privilegiati, non possunt in feria VI. Parasceves, occasione SS. Annuntiationis in dicta feria occurrentis celebrare in quavis Ecclesia, seu oratorio aliquam Missam solemnem, vel privatam, nec facere festum, vel parare, aut ornare Ecclesias, aut altaria, licet dicata Beatissimæ virgini, etiam Annuntiatæ, cum ob dolorosam mortis Nostri Redemptoris recordationem tenendæ sint coopertæ sacræ imagines & altaria spoliata, sed tantum fieri solita Sacra functio, prout præscribit Missale Romanum, in Ecclesiis scilicet, in quibus feria V. in cœna Domini collocare solet venerabile in aliqua altari, vel alio decenti loco, vulgo vocata* il sepolcro, *& per hanc prohibitionem pro feria VI. in Parasceve non possunt in feria V. in cœna Domini, & Sabbato Sancto celebrari Missæ privatæ, sed solum conventualis juxta ritum Sanctæ Ecclesiæ, & iterata Decreta. Clemens XI. 15. Martii* 1712. I. Antiquissima Ecclesiæ disciplina, atque traditio est, hac die, qua passio Domini recolitur, prout realiter gesta, & seipsum obtulit Christus, incruentum Missæ sacrificium minime offerre; hinc si incidat Annuntiationis festum, *ob specialem reverentiam Dominicæ* (sic se Decreta exprimunt) *Incarnationis* in aliam statam diem, in qua integre, & solemniter, ut par est, celebrari queat, illud transfert quoad chorum, & forum, & idipsum præstat de pluribus aliis festis de præcepto, quæ simili privilegio donata fuere; cetera vero transfert quoad solum chorum, retinet festivationem quoad abstinentiam ab operibus servilibus, cujus observantia non pugnat, sed est admodum apta tali diei, in qua nos a ceteris curis expeditos, facit liberius assurgere in dolorosam mortis nostri Redemptoris recordationem, sed quantum ad onus audiendi Missam, super eo magis fideles dispensandos esse censuit, quam Missam aliquam permittendam, uti præstat in præcedenti feria V., si aliquod festum de præcepto occurrat. Hæc fuse *in tom. 1. cap. 13. Decr. 13. & seq.* a nobis fuerunt tradita, atque discussa, nunc eadem propterea dumtaxat repetita, ut hinc habeas causam, ob quam impræsentiarum in occursu festi SS. Annuntiationis, licet Titulus, vel Patronus Ecclesiæ foret, Missa quælibet, solemnis, vel privata, in quavis Ecclesia seu oratorio declaratur illicita. Quod verum consequenter erit, nedum in occursu prædicti festi, sed cujuscumque alterius, Titulus sit, vel Patronus, de præcepto quoad forum, & chorum, aut quoad solum chorum, vel forum, transferatur, sive non transferatur ut supra in statam aliquam diem. Ad rem admodum opportuna sunt ea sanctionis verba: *cum ob dolorosam mortis nostri Redemptoris recordationem tenendæ sint coopertæ sacræ Imagines, & altaria spoliata*; si namque altaria debent esse *spoliata*, profecto inepta sunt, in quibus missæ sacrificium offeratur.

II. Quæ, uti & sequentia, quæ eadem sanctio tenet, cum servari statuta sint *a Sacerdotibus tam sæcularibus, quam Regularibus, etiam privilegiatis*, nullus omnino sit, quicumque sit ille, aut quolibet privilegio gaudeat, vel consuetudine præscripta, sive immemorabili, qui sub quolibet prætextu a prædictæ dispositionis observantia se audeat dispensare. Hi namque sunt ex ritibus, qui Mysteriis plurimis sunt innixi, ad recolendam Christi mortem præcipue instituti, qui sicuti communis est Redemptor, ita illi, convenit, sint communes quibuscumque hominibus a Diabolica servitute per eum avulsis, ne dum tota Ecclesia in mœrore est, & tristitia instar Apostolorum, qui percusso Pastore dispersi sunt, & usque ad diem Paschatis in tristitia jejunaverunt, ex fidelibus habeantur, qui inter communia mœroris argumenta cum difformitate maxima ab Ecclesiæ corpore discrepent.

IV. *Nec facere festum*, ea inhibitio altera, per quam vetatur

tatur retineri Annuntiationis festum, quod jam in ejusmodi casu per Decreta plurima in feria secunda post Dominicam in albis, tanquam in die propria, quoad forum, & chorum celebrari mandatur. Quod si ad Decretorum præscriptum celebratur quidem in prædicta feria secunda, & nihilominus placeat, non quidem tanquam de præcepto, quod ut supra transfertur, sed tanquam ex devotione in prælata feria sexta pariter idem festum excolere, non quoad celebrationem, & auditionem Missarum, quæ prorsus manent inhibitæ, sed quantum ad abstinentiam ab operibus servilibus, absit, ut nos id excogitemus inhibitum, qui jam abstinentiam ejusmodi qualitati diei apprime congruere dicimus, & hoc pacto celebrandum esse quodcumque aliud festum de præcepto, quod ea die occurrerat, & privilegio translationis quoad forum minime gauderet. Legitimus itaque Decreti sensus est, quod in prædicta feria VI. licitum non est celebrare festum aliquod cum Missarum oblatione, aut illud facere quoad externam solemnitatem, & pompam, quam minus decet haberi in die, quæ dedicata est luctui mortis nostri Redemptoris, *ob cujus recordationem*, se Sanctio statim declarat, *parari, vel ornari non posse Ecclesias, aut altaria, licet dicata Beatissimæ Virgini, etiam Annuntiatæ, sed nihilominus tenendas esse coopertas sacras imagines, & altaria spoliata.*

V. Quod altaria teneantur spoliata, particulare id est hisce diebus ob Mysteria, quæ in Decr. 9. cap. 1. recensuimus; non sic tamen est de crucibus, & imaginibus, quas a Sabbato præcedenti Dominicam Passionis Ecclesia in usu habet contegere, qua de re in proprio capite, unde sequentia arripimus verba Decreti: *sed tantum fieri solita functio, prout præscribit Missale Romanum*, & hæc adhuc fieri nequit in quibuscumque Ecclesiis, *sed solum in illis, in quibus feria V. in cœna Domini collocari solet venerabile in aliquo altari, vel alio decenti loco, vulgo vocato il sepulcro*, cujus consequenter rationis nisi fuerit Ecclesia, etsi ejusdem Titularis occurrat, a prædicta etiam functione se abstinere debebit, cui non certa vacare potest ad præscriptum Missalis Romani, quod processionem demandat ab altare sepulcri. Quænam sint ejusmodi Ecclesiæ, jam definitum fuit in Dec. 2. cap. 1., quare pergimus adnotare, quod Missa, quæ hodie celebratur, vera Missa non est, cum in ea non consecretur corpus Christi, sed jam consecratum, & a die præcedenti reservatum, a Sacerdote sumatur. Missam siccam dixerunt aliqui, quos erroris incusat, si non consecratio, sumptio Corporis Christi, qua etiam caret Missa sicca, unde Decretum non Missam, sed *solitam functionem* scite eamdem nuncupat.

VI. Sollicitudo, quam sanctio exhibet, ne ex speciali prohibitione Missarum privatarum in hac feria, in præcedenti feria V., & subsequenti Sabbato eruantur permissæ, uberrimum argumentum est omnimodæ earumdem inhibitionis; sed quoniam hac de re alloquimur alibi, reliquum dumtaxat est, percurramus præparanda ad prædictam functionem hujus diei, quam per sequentia Decreta sensim describere reservamus.

D E C R E T A.

Decretum II. cap. in ord. 260. *Il velo umerale sarà di colore bianco in qualsivoglia caso, che debba portarsi il Sagramento, anco nel Venerdì Santo. Instructio Clementina num.* 51. I. Inprimis igitur altare majus cum suis gradibus erit omnino nudum ad exprimendam, ait Rabanus *lib. 3. cap.* 37., omnimodam nuditatem Christi in cruce pendentis, & super illud ponentur sua candelabra obscuri coloris, ferrea, aut lignea cum candelis ceræ communis, non albæ in mæroris argumentum; sed cerei erunt extincti, ut apti sint designare solis, & astrorum ecclipsim, ac densas tenebras, quæ in Christi morte universam contexerunt terram. In medio altaris erit de more crux, quam violaceo velo tectam volunt Bauldryus *par. 4. cap.* 10. *art.* 1., & Torrinus *par. 6. sect.* 2. *c.* 2. & probabiliter ipse Meratus *par. 4. tit. 9. num.* 2. Verum nos deferendum non esse credimus Gavantum, qui *par. 4. tit. 9. lib. 6.* cruci velum nigrum assignat; hac enim die, qua Ecclesia recolit Christi mortem et realiter gestam, præ ceteris diebus, quibus soli memoriæ Dominicæ passionis incumbit, colorem nigrum adeo prælegit, ut eo nedum utatur ad Missam in paramentis celebrantis, & Ministrorum, sed etiam contra consuetum morem in processione Sacramenti, in quo latet Christus vivens, atque gloriosus; quanto itaque magis adhiberi debebit in contegenda cruce, quæ non solam memoriam mortis Christi, sed mortem ipsam, ac realem crucifixionem hodie nobis objicit? Talis enim color, qui ex se præsefert mœstitiam, obscuritatem, & tenebras, apprime quadrat morti Christi, quem privavit lumine vitæ, ad tenebras sepulcri detrusit, & nos, qui ejusdem mortis causa fuimus, in summa tristitia constituit, quæ cum non adeo exprimat color violaceus, hujus propterea rita usus est diebus, qui memoriæ Dominicæ passionis sunt consecrati. Sane Ecclesia, quæ colori festorum, quæ passionis tempora occurrunt, velum crucis minime accommodat, dum nihilominus in feria V. cœnæ Domini illud mutat in album, satis nobis designat, prædictum velum accommodandum esse, si non colori festorum, certe communium mysteriorum, quæ tunc temporis de Christo celebrat; quare sicuti propterea in prædicta feria V. velum cruci adhibet album, quidni nigrum erit in subsequenti feria VI. cujus mysterium in colore nigro de Christo recolitur?

II. Tabernaculum SS. Eucharistiæ erit pariter nudum, & quatenus ratione imaginum in eo existentium, contegi debeat, id in mane fiat conopæo nigro, quod quippe inducit uniformitatem, exprimit mœstitiam, & signum est mortis, neque dicit incongruitatem ullam ad SS. Eucharistiam, qua tabernaculum supponitur patenter vacuum, & ejusdem ostiolum apertum, ne ibi, quod non est, populus Sacramentum adoret. In hoc casu differens admodum ratio est de conopæo altaris in Defunctorum solemniis, in quibus *tom.* 1. *Decr.* 1. *part.* 2. *tit.* 18. *lit. a*; in hoc enim casu non supponitur ostiolum tabernaculi apertum, qualiter in præsenti casu esse debere diximus.

III. Credentia similiter erit nuda, & paulo ante officium tegetur mappa linea alba a nulla parte pendente, vel tantillum ad summum per latera. Super ipsam collocabuntur bursa, quasi jacens, cum purificatorio, habens intus corporale mundum: cussinus cum duobus Missalibus coopertis, si fieri potest, tegumentis nigris: pelvicula cum ampullis aquæ, & vini omnino vitreis, & manutergium: mappa oblonga plicata, suo tempore extendenda super altare: stola latior pro Diacono: velum parvum nigrum pro tegendo calice, dum post officium portatur ad credentiam, vas vitreum ad purificandos, & purificatorium ad tergendos digitos, si forte celebrans tetigerit Sacramentum, dum illud deponit in patena: Lanx denique, seu pelvis ad recipiendas oblationes, quæ ut infra fiunt cruci.

IV. In presbyterio præparabuntur tres cussini coriacei, vel ex alia materia coloris violacei, non tamen ex iis, qui in altari pro Missali deserviunt, suo tempore ut infra ponendi pro celebrante, & sacris Ministris, dum ante altare procumbunt, magnus pulvinus ex serico villoso violaceo, vel ex alia materia serica, velum album serico violaceo contextum, & denique tapes, seu pannus violaceus ut infra adhibendi tempore adorationis crucis. Versus cornu Evangelii in remoto loco ponentur tria legilia nuda cum tribus missalibus pro decantanda passione, & in loco solito ex parte Epistolæ scamnum oblongum omnino nudum, in quo celebrans cum ministris sedere valeat. Aderit denique in loco congruo crotalum, pulsandum elevationis tempore.

V. Prope sacellum sepulcri præsto erit baldachinum album, & velum humerale similiter album; hoc enim perperam super credentiam altaris majoris nonnulli collocant, cum ejusdem usus dumtaxat haberi debeat ad altare sepulcri. Quod autem debeat esse album, Decreti verba dubitandi locum adimunt, sed nec ratio deficit; quia licet Christus hodie recolatur ut mortuus, in Eucharistia tamen, quæ per processionem defertur, vivus est, atque gloriosus; uti autem id designat velum humerale album, ita illud paramenta nihilominus nigra celebrantis, & ministrorum. In promptu itidem ibi erunt intortitia, & candelæ distribuendæ, & accendendæ pro processione.

D E C R E T A.

Decretum III. cap. in ord. 261. *Consuetudo immemorabilis, quod Passio Domini in Dominica Palmarum, & in feria VI. Parasceves decantetur a Canonicis, debet servari, non obstante Cæremoniali, in quo disponitur, eam a cantoribus decantandam esse. S. R. C. 7. Julii* 1612. in Viterbien. I. Hodiernam functionem explanaturi, exordimur ab horis minoribus officii canonici, quæ dicuntur in choro submissa voce, & sine lumine, & interim celebrans, & sacri Ministri (hi plicatas) induunt planetas nigras, & acolythi cottas. Finita nona, ad quam expiravit Christus, ad cujus quasi funus accedunt, consueto ordine, ut ad Missam, pergunt ad altare, omnes junctis manibus; neque enim sacri Ministri aliquid deferunt, neque thuriferarius thuribulum, nec ceroferarii candelabra. Ut ad altare venerunt, deponunt de more birreta, tum omnes, etiam ipse celebrans, genuflectunt cruci unico genu, & deinde celebrans, & sacri Ministri se prosternunt, ponentes genua in plana terra, & brachia super cussinos circa finem nonæ per aliquem Ministrum super infimum altaris gradum positos, & ibi prostrati aliquantulum orant; quo tempore etiam clerus in choro, & populus per Ecclesiam genuflexus orat inclinato capite, quo pacto similiter orant retro celebrantem acolythi, sed hi citius ceteris surgunt, & unam tobaleam, quæ juxta Durandum *lib. 6. cap.* 77. syndonem monumenti significat, extendunt super altare, ita ut nihil, aut parum hinc inde pendeat.

II. Quo facto surgit celebrans cum sacris Ministris, & ascendit ad altare, quod celebrans osculatur in medio, genuflectentibus sacris Ministris, qui una cum celebrante mox transeunt ad cornu Epistolæ, & ibi ita se constituunt, ut celebrans sit in suppedaneo, diaconus in secundo gradu a dexteris celebrantis, & subdiaconus in tertio, vel in plano in recta linea a dexteris diaconi. Tum celebrans submissa voce legit prophetiam *Hæc dicit Dominus*, qua finita, absque eo quod a Ministris respondeatur *Deo gratias*, prosequitur sequentem tractum. Interim lector, non subdiaconus, Missale arripit, & præmissa genuflexione cruci ante altaris medium, eamdem prophetiam cantat, nunquam tamen antequam inceperit celebrans, in tono prophetiarum, & in loco, ubi cantari solet Epistola, & illa completa redit ad altaris medium, ubi genuflexione cruci facta, pergit ad deponendum Missale, non osculata manu celebrantis, nec ab eo benedictione recepta.

III. Finita per lectorem prophetia, in choro cantatur tra-

ctus, circa cujus finem Ministri fieri unus post aliam se statuunt retro celebrantem, qui persistens in eodem loco, non præmisso *Dominus vobiscum*, dicit *Oremus*, mox diaconus *Flectamus genua*, & hæc dicens primus omnium genuflectit, statimque omnes cum eo pariter genuflectunt solo celebrante excepto. Subdiaconus omnium primus surgens, & alii cum eo, dicit *Levate* (& sic semper fit in simili casu) & postea celebrans cantat orationem manibus extensis, diacono persistente in eodem loco, subdiacono vero cum solitis genuflexionibus eadit ad credentiam, ubi deposita planeta, & accepto Missali pergit ritu solito ad cantandam lectionem alteram in tono, & cornu Epistolæ, quam cum tractu similiter submissa voce legit celebrans, assistente sibi diacono a dexteris, qui in fine non respondet *Deo gratias*. Subdiaconus finita lectione genuflectit cruci ante altaris medium, & deinde sine osculo manus celebrantis, & absque ejusdem benedictione vadit ad credentiam, ubi resumpta planeta redit ad celebrantem assistens ei a dexteris diaconi in cornu epistolæ.

IV. Postquam celebrans submissa ut supra voce primam legerit prophetiam cum tractu sequenti, si ault, potest Sacerdos cum sacris Ministris sedere in scamno oblongo, ad quod pergit per breviorem viam, & per eumdem accedit ad idem cornu Epistolæ tempore congruo pro dicendo ut supra *Oremus*. Idipsum facere potest completa secunda prophetia cum sequenti tractu, & tunc subdiaconus, ut indutus est planetam, perget ad sedendum cum celebrante, qui una cum sacris Ministris circa finem tractus surget, & per breviorem viam ibit ad idem cornu Epistolæ pro legenda passione, ut dicemus infra. Dum in choro cantatur idem tractus, per acolythos disponuntur tria legilia nuda in recta linea in plano, ubi cantari solet Evangelium, & si præcedenter non fuerint positi, super ea ponuntur tres codices pro passione cantanda. Etsi autem conveniens sit, quod versus omnes tractus a choro decantentur, & Meratus ex integro cantandos esse edoceat *par. 4. tit. 7. num.* 30., nos adhærere malumus eidem Merato, qui *par. 4. tit. 9. num.* 18. ex communi Urbis praxi sentit sufficere, si decantentur aliqui maxime stante paucitate cantorum.

V. Mysteria ita Auctores explicant. Missa incipitur a lectionibus, ut antiquitus fieri solebat, nec opus est hac die invitari populus, qui jam supponitur attentus ad mortem Domini, quæ dum recolitur, non convenit adhiberi solemnitatem ullam, & hæc est causa, ob quam omittuntur oscula, & benedictio, uti omittuntur etiam in Missis defunctorum. Lectio exoritur sine titulo, quia cum titulus sit caput lectionis, nos sumus sine capite, cum Christus supponatur occisus. Duæ præmittuntur lectiones, quia Christus mortuus est pro duobus populis, Hebræo scilicet, & Gentili, & morte sua redemit duas partes hominis, corpus nempe & animam. Prima est Oseæ, in qua agitur de redemptione, sepul·tura, & resurrectione Christi; secunda vero desumpta est ex libro Exodi, & in ea sermo est de festo Paschatis, in quod mors Christi incidit, & ut inde nos præparemur ad digne nostrum celebrandum. In primo tractu miratur Ecclesia de Dei bonitate, & modo, quo dignatus est nostram operari salutem, secundus designat Christi conflictum contra Dæmonem, & synagogam, qui cum fuerit longus, & asper, idcirco ille pluribus constat versibus. Oratio respicit ad proditionem, & pœnam Judæ, ac ad confessionem, & præmium boni latronis, quæ omnia hac die evenere.

VI. *Finito tractu*, ait Rubrica, *dicitur Passio*, idest cantatur, non quidem a celebrante una cum Ministris sacris, ut nonnullæ in usu habent Ecclesiæ, utique expresse contra Rubricam, quæ statim addit: *Quam celebrans submisse voce legit in cornu Epistolæ*. At quid, si cantores desint? Gavantus *par. 4. tit. 9. lit. g.* muneris facit diaconi totam cantare Passionem, sed Meratus *par. 4. tit. 7. num.* 30. Gavantum rite deserit, quia nimis improbus labor foret, si diaconus variis modulationibus nunc Christi, nunc Evangelistæ, nunc turbarum personam deberet induere, & ad risum potius, quam ad pietatem moveretur populus, quare magis approbat, quod in cantorum defectu celebrans induat personam Christi, diaconus evangelistæ, & subdiaconus turbarum.

VII. Itaque circa finem tractus e sacristia exibunt tres diaconi, induti amictu, alba, manipulo, & stola diaconali coloris nigri, & hoc ordine ad altare procedent. Antecedit cæremoniarius, tum ille solus, qui agit Evangelistam, deinde qui turbas, & ultimus, qui refert personam Christi, sequentibus tribus clericis, indutis superpelliceo sine candelabris, & sine incenso. Ita expresse disponit Cæremoniale Episc. *lib. 2. cap.* 20., ubi similiter cult, quod Evangelista ambabus manibus portet Missale ante pectus, & quod unum dumtaxat Missale in hac functione adhibeatur, ita ut illud inter se se mutuent prædicti diaconi ministerio clericorum, quando opus est, & ad nutum cæremoniarii. At quoniam modus iste est valde incommodus, idcirco satius Auctores reputant, quod vel quisquis ut supra suum librum deferat, vel adhuc melius, quod tria Missalia per acolythos præparentur super legilia, uti nos superius diximus. Quod si servetur usus trium Missalium super legilia, recte notat Braulion, quod non amplius necessarius erit interventus trium prædictorum clericorum, qui solum exposcuntur pro sustinendis libris ante diaconos, & mutuandis, quando opus est, ad nutum cæremoniarii.

VIII. Si quisquis ex diaconis suum librum defert, illum ut supra ambabus manibus portat ante pectus, incedens nudo capite, & hoc pacto illum Evangelista deferet, si ipse solus librum portat, reliqui vero incedent nudo capite junctis manibus, qua ratione & incedet Evangelista, si librum non portet, sed super legilia jam habeantur Missalia præparata. Cum pervenerint ad altare, genuflectunt aliquantulum pausantes super infimum altaris gradum, ita ut qui personam Christi agit, sit in medio, qui Evangelistæ, a dexteris, & qui turbarum, a sinistris, & similiter in plano faciunt tres prædicti clerici, si intersint. Tum surgunt, benedictionem non petunt, sed facta cruci genuflexione accedunt ad legilia, & ibi stant in recta linea facie versa ad eam partem, quæ pro Aquilone figuratur.

IX. Gavantus *par. 4. tit. 9. lit. g.*, Bauldryus, Braulion, & A Portu ita eosdem collocant, ut qui Evangelistam agit, medium locum teneat, qui Christum, dexteram, & qui turbas, sinistram Evangelistæ. Castaldus, Bissus, Gerlacus Vialtor, Christianus, Lohner, & alii, illum, qui personam Christi gerit, in medio collocant, qui Evangelistæ, a dexteris, & qui turbarum, a sinistris; & opponentibus alium esse usum Cappellæ Pontificiæ, respondet Bissus, ideo ibi medium locum teneri ab Evangelista, quia omnes tres unico utuntur libro, & cum Evangelista plura cantet, quam alii, commodius medium occupat locum ut facilius commodare possit librum modo huic, modo alteri cantori. Meratus *par. 4. tit. 7. num.* 30. insurgit contra Bissum, & erroris eumdem insimulat, quatenus Capellam Pontificiam uno tantum libro uti asserit, & insuper opponit praxim Basilicæ Lateranensis, quæ ut supra cantores collocat, etsi utantur singuli suo codice. At cum Gavantus *loc. cit.* in Cappella Pontificia testetur usum unius dumtaxat libri, & idipsum facile credi possit de Basilica Lateranensi, utpote quod conforme est cæremoniali Episc., ideo in hac rerum varietate, ubi trium Missalium usus est, adoptandus magis videtur secundus agendi modus, qui cantores rite distribuit secundum dignitatem eorum, quorum repræsentant personas. Tres autem clerici, quoties ut supra assistant, stabunt facie versa ad diaconos, & qui medius est, teneat ipsum librum, quem inter se se mutuabunt ad cæremoniarii nutum; at si tria adhibeantur Missalia, quisquis suum teneat, neque unquam illud alteri commodet, & quatenus super legilia essent posita, apponet eorum quilibet manus ad respectivum lectorile, quasi librum tenens.

X. Quod denique ad prædictos spectat Diaconos, nos Decretum edocet, quod ubi est consuetudo immemorabilis, ut Passio decantetur a canonicis, servari debet, quamvis cæremoniale Episcoporum capellanis, vel cantoribus id committat muneris. Cum namque consuetudo ejusmodi vigeret in Cathedrali Viterbiensi, petitum fuit declarari, an servanda foret Episcopo, vel eo impedito prima dignitate Missam celebrante, & S. R. C. respondit: *Cæremonialem librum non obstare, nec tollere immemorabiles, & laudabiles consuetudines Ecclesiarum: & licet in eo dicatur quod Passio in Dominica Palmarum, & feria sexta in Parasceve decantetur a cantoribus, non ex hoc prohibetur, quominus a canonicis decantari possit, & debeat, maxime ubi viget consuetudo, quod a canonicis decantetur, prout viget in Civitate Viterbiensi, quam consuetudinem omnino servandam esse censuit, & declaravit.* Ponderatione autem indigent ea Decreti verba: *Maxime ubi viget consuetudo*; aperte enim designant, quod ubi consuetudo non est, non tenentur quidem canonici ad cantandam Passionem, sed quod nihilominus illam cantare possunt non obstante dispositione cæremonialis, quæ per hoc, quod a cantoribus cantandam asserat, non propterea canonicorum exclusiva est, & aliarum dignitorum personarum. Idem judicium facito in similibus.

D E C R E T A.

Decretum IV. cap. in ord. 262. *Ubi non viget immemorabilis consuetudo, ut Evangelium Dominicæ Passionis decantetur a canonicis Collegiatarum in Dominica Palmarum, & feria VI. Parasceves, ab Episcopo cogi non possunt ad illud decantandum, non obstante, quod ex immemoriali consuetudine decantetur a canonicis Ecclesiæ Cathedralis.* Congr. Concil. 2. *Julii* 1718. I. Episcopus Lucanus in actu visitationis Collegiatæ Ecclesiæ Sancti Martini Terræ Petræ Sanctæ, Decretum fecit, quod in ea caneretur a canonicis Evangelium Dominicæ Passionis in Dominica Palmarum, & feria VI. Parasceves, cum enim id præstaretur a Cathedrali Ecclesia, putavit præstandum etiam esse ab Ecclesiis inferioribus, quæ, decens est, se illi conforment in sacris ritibus. In oppositum tamen rite censuit Congregatio, quæ propterea prædictum Decretum exequendum non esse credidit; cum enim cæremoniale Episcoporum, quæ est agendorum regula, non canonicos, sed capellanos obliget, non ultra oneris ultdem imponere poterat Episcopus, quos nec afficiebat consuetudo ulla, sed magis favebat contraria, ad effectum non suffragante consuetudine Cathedralis, cujus obligatio ad cæteras pertransire non potest Ecclesias. Opportune autem Decretum Passionem *Evangelium* nuncupat, ut hinc pateat illarum Ecclesiarum absurdum plurimum, quæ ad decantandam turbarum partem admittunt clericos sacro diaconatus Ordine minime insignitos; etsi enim turbæ synagogam repræsentent, adhuc textus Evangelii est, qui consequenter nonnisi a diaconis publice legi potest, & in stola diaconali, cujus delatio est inhibita inferioribus clericis.

II. *Pulpiti* autem nomine, super quod hodierna Rubrica Passionem legi mandat, Evangelii locum venire posse, ex S. Cypriano *Epist.* 33. notat Gavantus *loc. cit.*, & communis expli-

explicat Ecclesiarum praxis; cæremoniale autem Episc. locorum consuetudinem servari posse probat, legendi nempe illam vel in cornu Evangelii, vel super pulpitum, quorum utromque suto servari potarit, sed quatenus legatur in pulpito, seu ambona, scite Castaldus mones, quod tunc prædicti clerici assistent retro diaconos cantantes Passionem. Uti autem superius diximus, quod legilia debent asta nuda in signu nuditatis Christi, ita idipsum pronuntiamus de pulpito, & id extendi laudamus ad quoscumque dies alios, in quibus etsi Christus nudus in cruce minime pependerit, dum tamen ejusdem Passio legitur, eadem fit præsentatio.

III. Uno tantum die olim legebatur Passio, & secundum Matthæum, qui mos adhuc reliquus est in Ecclesia Mediolanensi, quæ solum in ferie VI. Parasceves eamdem legunt, licet secundum Joannem. At cum quilibet ex quatuor Evangelistis Passionem Christi descripserit, ex institutione Alexandri Papæ in Romana Ecclesia secundum eorum quemlibet modo legitur eo ordine, quo ipsi scripserunt temporis attenta serie, unde in Dominica Palmarum legitur secundum Matthæum, qui primus scripsit, in ferie tertia secundum Marcum, qui secundus, in ferie quarte secundum Lucam, qui tertius, & in feria sexte secundum Joannem, qui ultimos, sed hæc præ illis currenti feriæ quadrat, quia ipse testis ocularis Passioni Christi adfuit, quæ hodie gesta est. Notæ autem illæ ✠ C S eodem Gavanto teste *par. 4. tit. 7. n. 19.* non multe gaudent antiquitatis laude, & incertum habent Auctorem; designant autem *Christum*, *Choristam*, *& Synagogam*, vel ut aliis placet, *Christum*, *Cantorem*, *& Succensorem*.

D E C R E T A.

Decretum V. cap. In ord. 263. *Passio in Missis privatis legi debet a celebrante in cornu Evangelii, licet in Missa solemni legatur in cornu Epistolæ. S. R. C. 4. Aug. 1663.* in una Dalmatiarum. I. Finito per chorum tracto, & prædictis tribus diaconis ut supra constitutis, mox eorum ille, qui Evangelistam agit, absoluta Passionem incipit; non enim præmittit ℣. *Dominus vobiscum*, non petit benedictionem non incensat librum, nec hunc signat, nec seipsum, neque per ceroferarios deferuntur luminaria. Celebrans stans in cornu Epistolæ, paulatim conversus ad cantores Passionis, submissa voce eandem legit, Ministris sacris stantibus apud eum, ut ad introitum Missæ. Dubium non est, quod ibi Passionem usque ad secundam partem, quæ Evangelii locum tenet, celebrans debet legere, non sic autem est de secunda, circa quam Doctores in diversa finduntur placita, quæ, ut avitetur confusio, distinctim referemus una cum iis, quæ respective favere, & obesse queunt, sic sternentes viam ad sententiam nostram, quam ultimo ponemus loco.

II. Primi sentiunt, secundam etiam partem continuandam esse in cornu Epistolæ, & favorabile videntur habere cæremoniale Episc., quod *lib. 2. cap. 25.* habet: *In cornu Epistolæ leget secrete ex libro super altare posita Passionem usque ad finem.* Secundi prima parte lecta in cornu Epistolæ, celebrantem cum Ministris transire faciunt ad cornu Evangelii, & ibi legere partem alteram; sed id in astantibus potest esse occasio distractionis plurimæ, & minus præsenti Decreto videtur consonum, quod in cornu Epistolæ Passionem a celebrante legi jubet, cæremoniale vero addit *usque ad finem*, adeoque etiam quoad secundam partem, quæ ad Passionem quoque spectet. Tertii totam primam partem in cornu Epistolæ a celebrante legi mandant, sed secundam eidem reservent legendam, postquam pausavit aliquantulum genuflectens ad verba *tradidit spiritum* per cantores decantata. Ajunt enim, quod tunc celebrans cum Ministris redit ad cornu Epistolæ, ubi inclinatus dicit *munda cor meum*, & postea legit secundam partem, dum cantores prosequuntur reliquum Passionis usque ad eamdem secundam partem. Quæ sententia etsi forte non peccet in Decretum, quatenus totam Passionem in cornu Epistolæ facit legere, certe tamen peccat in cæremoniale Episc., quod post genuflexionem in prædicta verba *tradidit spiritum*, statim subdit: *Omnes surgunt, stantes, & audientes reliquum Passionis, usquequo legendum sit in cornu Evangelii*; si autem stare omnes debent, audientes reliquum Passionis, quomodo celebrans unquam occupatus esse potest in legenda secunda Passionis parte? Accedit, quod per ea verba *usque ad finem*, quæ pronuntiat de Sacerdote legente Passionem in cornu Epistolæ, videtur indicare, quod ibi tota Passio a celebrante continuatur legi debeat, & non discrete; qualis lectio a producta sententia laudatur. Quarti denique volunt, quod post cantatam a cantoribus totam primam partem, celebrans in medio altaris dicat *munda cor meum*, subdiacono transferente interim librum ad cornu Evangelii, ubi accedens Sacerdos, reliquam legit Passionis partem, dum diaconus Missæ pro illa cantanda deponit planetam plicatam, accipit latiorem stolam, defert librum ad altare, & dicit *munda cor meum*, & dum etiam tria legilia, quæ inserviarunt pro cantoribus, amoventur.

III. Ex his agendi rationibus hanc ultimam, dum eam præ ceteris ad longum refert, & explicat, videtur approbare Meratus *par. 4. tit. 7. n. 31.*, utique tamen perperam, quia manifesta est contra cæremoniale Episc., quod per laudata verba *usque ad finem* adeo totam Passionem, & quidem quoad secundam etiam partem, in cornu Epistolæ a celebrante continentes legi jubet, & hac lecta audiri Passionis reliquum, usquequo legendum sit in cornu Evangelii, ut Episcopum, qui alias transire debere ad cornu Evangelii, lecturus partem alteram, sedens faciat, dum cantores recedunt, & diaconus deponit planetam, & alia ut supra præstat pro legenda altera Passionis parte in cornu Evangelii. Hæc autem quidem disponit cæremoniale Episcopo celebrante, sed cum sequenti capite 26. eadem omnino facienda statuat *Episcopo non celebrante, sed præsente, aut etiam absente, & in Collegiatis Ecclesiis*, dubio procul in communem usum manent disposita.

IV. Ut tamen verum fatear, Meratus *par. 4. tit. 9. n. 18.* apertius tertiam ex productis sententiis approbat, ita ut celebrans post genuflexionem ad verba *tradidit spiritum*, redire debeat ad cornu Epistolæ, ibi dicere *munda cor meum*, & legere Passionis partem alteram, dum cantores prosequuntur Passionis reliquum usque ad secundam partem. Vult ibi pariter, quod Sacerdoti legenti secundam partem, assistant Ministri ad dexteram, sicuti ad primam partem ejusdem Passionis, adeoque diaconus, sed via hæc statuit (quis crederet) in seq. num. 18. eumdem diaconum facit pergere ad credentiam, deponere planetam, accipere stolam latiorem, portare Missale ad altare, & genuflexum dicere *munda cor meum*, ut præsto sit ad cantandam secundam Passionis partem, statim ac cantores terminaverint primam. Quam ista cæremoniali Episc. dissonent, opus non est, conemur ostendere, sed quæ ex eodem produximus, tantum lector recolat.

V. Nos itaque a prima sententia discedendum non esse credimus, quæ Missali, Decreto, & cæremoniali videtur undequaque consona. Celebrans itaque in cornu Epistolæ constitutus, assistentibus ut supra sacris Ministris, paululum conversus ad cantores, submissa voce leget totam Passionem usque ad finem, & quidem etiam secundam partem, cui in eodem cornu persistens, præmittit *munda cor meum*, non vero *Jube, Domine*, in hac ferie sexta, in qua ex particulari Rubrica *non petitur benedictio* (dicit vero etiam *Jube, Domine* in aliis diebus in quibus legitur Passio) in hac namque circumstantia temporis, ne astantibus fiat occasio distractionis ullæ, non putemus Sacerdotem debere ad medium altaris progredi pro dicendo *munda cor meum*, licet tales non simus, qui velimus plurimum insistere, si quis obedientiam contenderet præstandam esse, etiam in hoc casu, Rubricæ VI. Missalis, cui nulla particularis Rubrica derogat, nec ulla exceptio reperitur facta, maxime quia inde plure non fieret populo distractionis causa. Neque vero hodie, neque diebus aliis, quibus dicitur Passio, celebrans ut supra legens prædictam secundam partem, præmittit *Dominus vobiscum*, neque signat seipsum, aut librum.

VI. Num celebrans in hac privata lectione genuflectere debeat ad verba *tradidit spiritum*, negant Gavantus *par. 4. tit. 9. lit. h.*, Bissus *lit. m. num. 150. §. 3.*, Bauldryus, Vinitor, & Aroandus, & in rationem producunt, quia celebrans non legit Passionem in cornu Evangelii. Affirmant Castaldus *lib. 3. sect. 5. num. 6.*, & Nicolaus Braulion, qui genuflexiones, quæ præscribuntur in Missa, a celebrante fieri debere contendunt, & dum ipse privatim legit, & dum fiunt in choro, aut a cantoribus & ad rationem adversariorum reponunt, nil interesse, quod legatur in cornu Epistolæ, quia nihil vetat, & in hoc cornu genuflexiones fieri. Alias quippe nec ad nomen *Jesu* deberet se inclinare, nec genuflectere ad *Incarnatus est*, quod pugnat communi praxi, & rectæ rationi. Si autem dicatur in præsenti casu abstinendum esse, ne aliquis de choro, aut populo similiter genuflectat, respondet Braulion, quod vigilis cæremoniarii erit muneris id incommodi cavere, & tollere.

VII. Verum nos a Gavanti magis stamus parte, hac tamen ratione ducti, quia ut celebrans obsequeretur Rubricæ, nedum deberet genuflectere cum sacris Ministris, sed etiam genuflexus paululum pausare, quod vix in praxim deduci potest, absque eo quod distractio, & commotio talis fiat in populo, quæ nec a vigili cæremoniario impediri valeat. Ea itaque, quæ sine strepitu, ac solemnitate, & commotione populi fieri possunt, Sacerdos præstare debet, ut se inclinare ad nomen Jesu, genuflectere ad *Incarnatus &c.*, secus vero ea, quæ sine distractione, & commotione populi evenire nequeunt, cujusmodi est prælata genuflexio, & pausatio, & præsertim in hac circumstantia, in qua populus attentus est ad historiam mortis Christi. Ceterum etsi tunc non genuflectat, adhuc Rubricæ obedientiam præstat, quatenus genuflectit, & pausat, quando dicta verba cantantur ab Evangelista, unde & Rubrica ipsa Missalis reservat Sacerdotis osculum super Evangelium post decantationem ejusdem Evangelii per diaconum solemniter habitam. Sacerdos autem, dum ipse legit Passionem, se inclinet versus crucem, dum ipse nominat nomen Jesu, non autem, dum illud cantores nominant, nisi postquam ipse Passione lecta, attentus manet ad lectionem ejusdem per cantores habitam.

VIII. Postquam autem ut supra totam passionem privatim legerit, celebrans cum sacris ministris vertit se ad cantores, & stat, ut solet ad Missam, dum cantatur Evangelium, & similiter stat diaconus ad ejus sinistram, & subdiaconus ad sinistram diaconi. Cum ventum fuerit ad verba *Tradidit spiritum*, genuflectunt omnes utroque genu, cantores versus librum, reliqui in suo loco versus crucem altaris, celebrans vero, & ministri sacri accedunt ad altaris medium, & descendentes ad secundum gradum, genuflectunt in suppedaneo, non genuflectet tamen Evangelista, nisi a se prolatis omnibus dictis verbis. Sic genuflexi pausant omnes aliquantulum, saltem per spatium unius *Pater noster*, nec celebrans

manu

mano dat surgendi signum, sed pro signo deservit ipsum surgere Evangelistæ, quo surgente surgunt omnes, & celebrans cum ministris sacris redeunt ad locum suum, ibi stantes ut prius, dum cantores prosequuntur reliquum passionis usque ad eam partem, quæ stat loco Evangelii. Quo facto cantores factis debitis genuflexionibus, & reverentiis, eodem ordine, quo venerunt, ad sacristiam redeunt, & per acolythos removentur legilia.

IX. Quæ hucusque dedimus, communia item sunt diebus aliis, in quibus legitur passio, nisi quod Sacerdos privatim ut supra lecturus secundam passionis partem, post *munda cor meum* benedictionem petit, dicens: *Jube, Domine*. Dominica Palmarum id etiam particulare habet, quod exceptis cantoribus, & acolythis, omnes, dum passio canitur, tenent in mano palmas, in dextera ii de choro, aliique, celebrans vero & ministri sacri in sinistra, ut omnes tres uniformes sint in tenenda palma, quia diaconus quoad dexteram occupatus est in vertendis foliis Sacerdoti interim privatim passionem legenti; hinc rite infert Braulion, quod dum celebrans passione lecta, ut supra ad cantores conversus manet, tum ipse, tum sacri ministri palmas tenere debent in mano dextera. Tres item dies alii, in quibus legitur passio, id habent commune, quod diaconus Missæ cantaturus secundam passionis partem, nedum dicit *munda cor meum*, sed etiam benedictionem petit de more, ut in aliis Missis, celebrans imponit incensum in thuribulum, & diaconus incensat librum, non tamen eumdem signat, neque seipsum, non præmittit *Dominus vobiscum* nec deferuntur luminaria, ceroferarii tamen hinc inde assistunt, dum legitur Evangelium, quo finito subdiaconus defert librum osculandum celebranti, qui statim de more incensatur a diacono.

X. In feria autem sexta Parasceves absoluta per cantores prima passionis parte, diaconus cum debitis reverentiis vadit ad credentiam, deponit planetam, accipit stolam latiorem, & sumpto Missali genuflexus, in loco solito ante altare, dicit *munda cor meum*, in cujus fine benedictione minime petita, nec imposito incenso in thuribulo, de more vadit ad cornu Evangelii, ubi subdiacono tenente librum, & ceroferarii hinc inde assistentibus, sed sine candelabris, cantat in tono Evangelii reliquam passionis partem, non præmisso *Dominus vobiscum*, & omissis itidem tum incensatione libri, tum signo ipsius libri, & sui ipsius. Ad quam passionis partem celebrans stet manibus junctis ante pectus in cornu Epistolæ conversa facie ad diaconum, quod similiter præstat acolythus prope credentiam. Absoluta prædicta passionis parte, subdiaconus illico claudit librum, illumque tradit Cæremoniario, vel acolytho absque eo quod eumdem portet osculandum celebranti, qui nec incensatur a diacono.

XI. Ne interponatur mora aliqua inter divina officia, sunt, qui post genuflexionem factam ad *tradidit spiritum*, diaconum faciunt recta pergere ad credentiam ad deponendam planetam, & præstanda omnia alia, quorum superius meminimus, ut præsto sit ad cantandum Evangelium, statim ac per cantores absoluta fuit prima passionis pars; sed quoniam ex superius dictis modus iste aperte pugnat cum cæremoniali Episcoporum, & decet maxime, quod omnes attenti maneant ad historiam passionis, idcirco ad praxim minime deducetur, quia ut notat Braulion, nulla fit interruptio officii, quamvis nihil cantetur, dummodo celebrans aut ministri ad altare sua munia exequantur. Dum diaconus supradicta præstat, Cæremoniale Episcoporum Episcopum sedere facit, sed cum brevis admodum sit morula, non præstat, quod alter celebrans pergat ad sedendum, sed magis stabit in altaris medio versa facie ad crucem cum subdiacono a sinistris ejus similiter converso.

XII. Hactenus de Missa solemni, in qua cantatur passio, & de ritu legendi eamdem passionem a Sacerdote privatim, dum per cantores eadem cantatur passio, nunc de Missis privatis, in quibus legitur passio; etsi enim hæ locum non habeant in feria VI., in qua omnes privatæ sunt omnino vetitæ, spatium tamen reperiunt in Dominica Palmarum, & subsequentibus feria tertia, & quarta, in his ergo diebus passio a celebrante legi debet in cornu Evangelii, etsi in Missa solemni in cornu Epistolæ ab eodem legenda sit. Equidem Rubrica posita in Dominica palmarum, non exprimit, quo loco legenda illa sit, nec in Missis privatis, nec in solemni, sed cum passio desumpta sit ex Evangelio, videre non est, cur in cornu Evangelii legi non debeat.

XIII. Dices: si res ita se habet, quare in Missa solemni legitur ab eodem in cornu Epistolæ? Facilis est responsio; dictam enim ob causam etiam in Missa solemni a cantoribus, & diacono canitur in cornu Evangelii, a solo celebrante autem in cornu Epistolæ, ut ea lecta vertere se soleat, ut moris est in aliis Missis, ad cantores ipsos, absque eo quod cum adstantium distractione a cornu Evangelii cogatur transire, dum canitur passio, ad cornu Epistolæ, in quo, moris est, Sacerdotem se convertere ad diaconum cantantem Evangelium & hæc est causa, ob quam ex Cæremoniali Episc. præscripto *l. 2. c. 25.*, dum Sacerdos ipse intra Missam solemnem in cornu Epistolæ secrete passionem legit, aliquantulum conversus esse debet ad ipsos cantores, ut quoad fieri potest, servetur Rubrica, quæ Sacerdotem exigit in cornu Epistolæ conversum ad diaconum, dum in Missa solemni cantat Evangelium. Ob longitudinem namque passionis non adjudicavit Ecclesia, prius legendam esse illam a celebrante in cornu Evangelii, uti fit de Evangelio in aliis Missis, antequam passio per cantores contineretur. Ea propter Rubrica, quæ inserta cernitur in Missa feriæ VI. *Quam*, scilicet passionem, *celebrans submissa voce legit in cornu Epistolæ*, rite traducta fuit etiam ad dies alios, in quibus legitur passio; in ea autem sermo tantummodo est de Missa solemni, quæ solum agitur in prædicta feria VI., & solum Celebrantem nominat, quia adhuc in eadem feria a cantoribus decantari debet in cornu Evangelii, & ideo etiam in prædictis diebus a cantoribus decantabitur in cornu Evangelii, in quo etiam Sacerdos illam leget in Missis privatis, & solus celebrans illam submisse leget in cornu Epistolæ intra Missam solemnem.

D E C R E T A.

Decretum VI. cap. in ord. 264. *In adoratione crucis feria VI. in Parasceve debent celebrans, & Ministri deponere etiam manipulos. S. R. C. 15. Septemb. 1736. in Toletana I.* Terminato ut supra Evangelio, seu ea passionis parte, quæ stat loco Evangelii, mox diaconus, & subdiaconus pares manibus junctis procedunt ad medium altaris, & ibi facta genuflexione se constituunt retro celebrantem, qui persistens in eodem cornu Epistolæ, se ad altare conversus, manibus junctis absolute incipit primam monitionem *Oremus dilectissimi*, eaque finita extendens, & jungens manus, & caput cruci inclinans, dicit *Oremus*, diaconus *Flectamus genua*, & subdiaconus *Levate* omnibus genuflectentibus, & surgentibus eo ritu, quem superius descripsimus. Tum celebrans cantat primam orationem, extensis manibus, & in tono orationis ferialis. Eodem ritu, & tono cantantur deinde reliquæ monitiones, & orationes, absque eo quod addi, vel mutari queat monitio aliqua, aut oratio, nominando v. g. Regem, vel Dominum loci nisi habeatur speciale indultum, aut consuetudo prævia ad Bullam Pii V., post quam nihil addi, misceri, aut mutari in iis, quæ spectant ad divina officia, late evincunt tradita in to. 1. cap. 41.

II. Si Sedes Apostolica vacet, omittitur monitio, & oratio pro Papa, ad cujus nomen, quando illam dicit, celebrans inclinat caput versus librum inclinatione omnium minima, quod etiam præstant omnes alii. In monitione pro Imperatore si non est coronatus, juxta Rubricam additur *Electo*, & quidem præcedenter ad *Imperatore*, ita ut dicatur. *Oremus & pro Christianissimo electo Imperatore*, apposito ejusdem nomine ubi habetur litera *N.* At quid, si Imperator fuerit defunctus? Mutatur monitio, & in ea dicitur *Oremus & pro Romano Imperio, ut Deus &c.*, & sic adhuc convenit cum sequenti oratione, ut ejusdem textum consideranti patebit. Ajes, cur similiter non præstatur, quando vacat Sedes Apostolica? Quia Ecclesia, cujus monitio, & oratio subrogari deberent, peculiari sua monitione, & oratione non caret. Quomodo autem stet inhibitio Bullæ Planæ, etsi Imperatore mortuo fiat prædicta mutatio, infra, ubi de cereo paschali, reservamus dicere.

III. Monitio pro Judæis in fine non habet *Amen*, unde Rubrica in ejusdem fine: *& non respondetur* Amen, *sed statim dicitur*. Auctores insudant admodum in inquisitione mysterii, utique tamen perperam, quia id commune est etiam præcedentibus monitionibus omnibus ex illa generali regula, quod rationes non sunt, sed monitiones ad orandum, ut rite advertit Gavantus *par. 4. tit. 9. num.* 10. Nihilominus autem prædictæ monitioni præ ceteris additur memorata rubrica, quia cum illa desinat in *Christum Dominum nostrum*, post quæ in orationibus responderi solet *Amen*, idipsum facile responderet aliquis ex clero. Equidem monitio subsequens pro Paganis quoque desinit in *Dominum nostrum*, sed non propterea eidem addita est rubrica ulla quia per præcedentem pro Judæis clerus supponitur sufficienter instructus.

IV. Cur post monitionem de Judæis non dicatur *Oremus*, nec *Flectamus genua*, uti fit in ceteris illis, hanc *loc. cit.* Gavantus adducit causam, quia nempe Hebræi genibus flexis illuserunt Christo, unde in detestationem tanti criminis haud putavit Ecclesia genibus flexis pro iisdem orandum esse. Ita quidem bene pro omissione *Flectamus genua*; at quod addit pro omissione *Oremus*, nempe *omitti, quia oratur pro iis utcumque non salvandis, nisi in fine mundi*, non multum arridet nobis, qui infinitam Dei Misericordiam, etiam erga obduratos, & pervicaces, intra ullos horremus coercere limites; quare magis diceremus, omitti *Oremus*, quia ex more orandi, quem hac die servat Ecclesia, secum traheret *Flectamus genua*, quod productam ob causam debet omitti.

V. Dum dicuntur ultimæ ex præfatis orationibus, acolythi extendunt tapete magnum, seu pannum violaceum in plano presbyterii (si presbiterium fuerit nimis angustum, id fiat ante presbyterium in medium spatii) ante gradus altaris in medio, & super infimum altaris gradum ponant cussinum, & & super cussinum velum pretiosum violaceo serico intextum, & in defectu mappam sericam. Celebrans completis orationibus descendit extra cornu Epistolæ ad partem posteriorem altaris, ubi deponit planetam, quam pariter deponit subdiaconus, & per acolythos asportantur ad credentiam, persistente diacono in sua latiori stola. An celebrans cum Ministris deponere etiam debeat manipulos, negant communiter Auctores, quod de solius casulæ depositione loquatur rubrica. Meratus tamen *part. 4. tit. 9. num. 22.* ab omnibus etiam manipulos deponendos esse censet, & præsens Decretum, nullatenus

tenus

tenus de eo dubitans, in confirmationem allegat, licet postea sui minus conscius, de ejusdem legitimitate quasi dubitans, in Indice Decr. Missalis num. 693. hæc verba habeat: *In extendendo hoc decreto irrepsit forsan aliquis error scriptoris, ut aliquando evenit, quia ex rubrica Missalis potius deducitur non esse deponendum manipulum in dicta circumstantia, unde opus est, ut hoc diligenter examinetur.*

VI. Rem itaque, quam ipse, priusquam super depositione manipulorum absolute pronuntiarat, diligentius examinare debuisset, nos arripientes, non videmus, unde rubrica possit censeri contraria. Ipsa quidem depositionis casulæ dumtaxat meminit, sed non propterea excludit depositionem manipulorum, alias quippe, quia eadem rubrica meminit solius depositionis casulæ Sacerdotis, non deberet subdiaconus planetam deponere, qua tamen eumdem exuunt Meratus ipse, & quique Auctores. Usus capellæ Pontificiæ (si fides sit eidem Merato *lo. cit. n. 31.*) deponit manipulos, cum quibus alias celebrans, atque ministri nunnisi terram verrerent in subsequenti adoratione, & osculo crucis, & ideo prædictum silentium rubricæ non satis fundamenti suppeditat dubitandi super legitimitate Decreti, errores namque probandi sunt, non supponendi.

VII. Tum celebrans medius inter sacros ministros accedit ad angulum cornu altaris in parte Epistolæ, ut sit quasi collateralis, candelabris super altare positis, ibique se collocat in secundo gradu facie ad populum versa, & statim diaconus relicto ibi celebrante cum subdiacono a sinistris, procedit per planum ad medium altaris, ubi unico genu facta genuflexione cruci, expectat, donec eandem crucem sibi consignet Cæremoniarius, qui propterea facta prius genuflexione, eam de altari devote capit. Diaconus crucem accipit crucifixi facie ad se conversa, & hoc pacto per planum eandem portat, & tradit celebranti sine osculis, & postea ad hujus dexteram se collocat.

VIII. Mox celebrans sinistra manu tenens crucem, cum dextera adjuvantibus sacris ministris, si opus est, discooperit crucis summitatem usque ad ejusdem crucis transversum, ita tamen ut crucifixi caput non appareat. Interim accedit acolythus, qui renibus ad populum versis, tenet Missale apertum ante celebrantem, qui ambabus manibus crucem elevans usque ad altitudinem oculorum, eam ostendit populo, voce gravi aliquantulum demissa (ut citra indecentiam secundo, & tertio altius cantare valeat) in cantu solus incipit *Ecce lignum crucis*, & postea una cum ministris, nedum sacris, sed etiam Cæremoniario, & Clericis, qui sunt circa altare, juxta Cæremoniale Episc. *lib. 2. cap. 25.* prosequitur *In quo salus mundi pependit*, & chorus respondet *Venite adoremus*, quo tempore omnes ex ministris, & de choro (præter solum celebrantem, & ministrum tenentem librum) *se prosternunt*, ait Missale, non quidem usque ad terram, quia chorus sic prostratus via cantare posset, sed solum media genuflexione utroque genu, & capite aliquantisper demisso, sicuti non obscure indicat Cæremon. Episcop. *loc. cit.*, & Rubricistæ explicant.

IX. Deinde procedit celebrans ad anteriorem angulum ejusdem cornu Epistolæ, ubi scilicet dici solet introitus Missæ, & medius inter diaconum stantem a dexteris super suppedaneum altaris, & subdiaconum a sinistris super gradum proximiorem suppedaneo, versa facie ad populum, detegit dexterum brachium, & caput crucifixi, non paulo altius, quam prius, ambabus manibus attollit crucem, & cantat *Ecce lignum crucis* cum ceteris omnibus, ut in prima vice. Tum celebrans cum ministris procedit ante medium altaris, & stans versus populum, totam discooperit crucem, quam illico tenens ambabus manibus, altius elevat, quam primo, & secundo, & altiori etiam voce cantat *Ecce lignum Crucis* cum reliquis ut supra. Ut autem celebrans crucem detexit, tradit velum subdiacono, & hic cæremoniario, vel alicui acolytho, qui illud defert ad credentiam.

D E C R E T A.

Decretum VII. cap. in ord. 265. *Consuetudo, ut oblationes, quæ offeruntur cruci feria VI. in Parasceve, dentur magistris Cæremoniarum servanda est. S. R. C. 29. Nov. 1603.* in Beneventana. I. Denudata ut supra cruce, celebrans nulla reverentia altari facta, descendit per latus Evangelii, ambabus manibus elevatam crucem deferens, crucifixi facie ad populum conversa, solo cæremoniario comite, qui fimbrias albæ elevat, si opus est, illamque portat ad locum præparatum, ubi genuflexus eam ponit super pulvinum, ita ut caput crucifixi cum transverso crucis sit super cussinum versus altare, pedes vero super tapete versus populum. Quam crucem, si opus est, firmat etiam laqueolis adjuvante cæremoniario pariter genuflexo, qui juxta cæremoniale Episc. *lib. 2. cap. 25. & 26.* paulo ante ponere debet lancem prope ipsum pulvinum, ubi pecuniæ, quæ cruci offeruntur, projiciantur, a dexteris adorantis. De his pecuniis præcitatum Decretum statuit, quod quatenus consuetudo ferat, ut dentur cæremoniarum magistris, servanda ea est, utpote qui cum altari inserviant in sacrorum directione rituum, conveniens quoque est, de ipso altari vivant, alias vero expendendæ illæ erunt in pios usus juxta Ecclesiarum laudabiles consuetudines, vel necessitates; Unicuique, etiam ea aliis crucibus, quæ, ut dicemus infra, per Ecclesiam distribuuntur pro adoratione populi, sua apponetur lanx ad eumdem effectum, & licet cæremoniale *pecunias* offerendas esse dicat, nil tamen vetat, & alias res offerri pro majori commoditate populi, uti reapse usus est in pluribus ruralibus Ecclesiis, unde Decretum consulto non *pecunias*, sed *oblationes* nocasse credimus, quæ quoque ut supra distribuendæ erunt.

II. Quæ dum ut supra præstat celebrans, omnes genuflexi manent, ministri sacri in suppedaneo manibus junctis, facie versa ad populum, clericus de libro, quem tenet clausum, in secundo grado versus altare, ceteri vero, etiam de choro, in loco suo conversa facie quasi ad crucem, & manibus item junctis. Turrinus *par. 3. sess. 2. cap. 2.* tempora, quo cum cruce de altari descendit celebrans, ministros quoque sacros facit descendere, & postea genuflexos manere prope scamnum, in quo ad Missam solent sedere, donec idem celebrans aptaverit ut supra crucem. Cum Merato *par. 4. tit. 9. num. 27.* utrumque modum approbamus, sed quatenus servetur posterior, etiam clericus de libro hunc ad credentiam deferat, & prope hanc genuflectat versa facie ad crucem. Aptata cruce surgit celebrans, & facta genuflexione cruci, vadit ad scamnum oblongum paratum ex parte Epistolæ, ubi capite recto sedens, adjuvantibus acolythis extrahit calceamenta, vel deponit crepidas, quarum usus in hac functione videtur laudabilior. Si prope idem scamnum genuflexi fuerint sacri ministri, dum surgit celebrans, etiam ipsi surgunt, & facta cruci genuflexione, cum eodem celebrante sedent in scamno, & similiter deponunt calceamenta, vel crepidas. Si vero in suppedaneo genuflexi manserint, cum eo item surgunt, genuflectunt cruci, & pergunt ad sedendum in scamno, & ad deponenda calceamenta, vel crepidas, & clericus de libro item surgens genuflectit cruci, & portat librum ad credentiam, prope quam si fuerit genuflexus, surgit, & cruci genuflectit.

III. Celebrans depositis calceis surgit, & detecto capite manibus junctis solus procedit per planum ad adorationem crucis, & quia trina genuflexione hæc adoratio debet perfici, primo genuflectet in aliqua distantia a cruce, & capite reclinato super manus junctas aliquantulum orabit, sed ne nimis protrahatur functio, Gavantus *par. 4. tit. 9. lit. O* ab eo laudat dumtaxat dici: *Adoramus te Christe, & benedicimus tibi quia per sanctam crucem tuam redemisti mundum.* Deinde surgens accedit ad locum, ubi secundo genuflectendum est, & ibidem præstat, quod in prima adoratione. Tum progreditur ad locum cruci propinquum, ubi idipsum faciet, & mox adhuc genuflexus crucem osculatur, prius tamen cruci offerens pecunias, quas volet offerre. Qua in parte crux sit osculanda, Rubrica non explicat, & Gavantus in membris pluribus sentire videtur, sed discedendum non est a Bisso, Bauldryo, Branhon, aliisque, qui solos pedes osculandos statuunt; quia alias nimis protraheretur adoratio. Quod si plura membra osculari placeat, puta quinque vulnera, saltem ob reverentiam certe abstinendum est ab oris osculo. Hoc facto surgit celebrans, genuflectit cruci unico genu, & redit ad scamnum, ubi adjuvantibus acolythis sumit crepidas, seu calceamenta, & postea planetam, & manipulum, & deinde tecto capite sedet in scamno, expectans ministros sacros, qui ut infra pergunt ad crucis adorationem.

IV. Peracta adoratione a celebrante, ministri sacri, ambo simul procedunt ad crucis adorationem, eamque perficiunt, ut dictum est de celebrante, ita tamen ut diaconus sit a dexteris, subdiaconus a sinistris, quasi in medio crucem habentes, & diaconus primus osculabitur crucem, sed non surgit prius, quam eamdem pariter osculatus fuerit subdiaconus, qui tunc cum diacono simul surgit, & ambo præmissa cruci adoratione, pergunt per planum ad locum, ubi prius deposuerunt calceamenta, & ibi facta celebranti inclinatione, ea resumunt, & subdiaconus resumit etiam planetam plicatam cum manipulo, diaconus vero solum manipulum, & remanet in sua stola latiori. Mox pergunt ad sedendum cum celebrante, huic se prius inclinantes, & sedent tecto capite, voceque demissa legunt cum celebrante improperia ex Missali, quod ante ipsum genuflexus sustinet acolythus, vel illud tenent sacri ipsi ministri, donec acolythus peregerit adorationem, qua habita ut supra genuflexus sustinebit librum, & terminatis improperiis illum collocabit apertum super altare in cornu Epistolæ.

V. Inde depositis calceis succedent ad adorationem alii ministri, & seniores de clero, bini per ordinem, eadem omnino peragent ritu superius descripto. Ne autem functio protrahatur plurimum, ita sine mora succedent, ut dum diaconus, & subdiaconus surgunt a primo loco, quo adoraverunt, præsto sint duo alii, qui ibi genuflectant, & dum illi surgunt e secundo, hi pertransibunt ad secundum, & alii duo genuflectent in primo, & quando diaconus, & subdiaconus osculata cruce recedunt, duo proximi occupabunt eorum locum, & qui erant in prima adoratione, gradientur ad secundam, & alii duo illico succedent in prima, & sic sine mora successive. Dum procedunt ad adorationem, aut ab ea recedunt, pari passu gradientur, & si eos ante celebrantem transire contigerit, eidem se inclinabunt, nec ab adoratione unus prius surget, quam alter coadorans, nec prius secundi surgent ab una prostratione, quam alii surgant ab altera, nec unus majori tempore orabit, vel plura crucifixi membra osculabitur, quam alter, sed omnes in cunctis erunt omnino æquales. Clerus adoratione peracta, pergit ad suum locum, & acolythi ad credentiam, & calceamenta induunt.

VI. Si

VI. Si præsens sit proprius Episc., juxta cær. Ep. *l.2.c.26.* ante celebrantem primus crucem adorat: post celebrantem vero, sed ante ministros Prælati extranei, laicis autem, licet sint ex magistratu, & adhuc Principes, post clerum, sed hi calceamenta minime deponunt. Pro aliis vero laicis, sive masculis, aut feminis extendatur in loco apto tapetum cum cussino, & velo, & aliquis Sacerdos indutus superpelliceo, & stola nigra, illuc deferat crucem aliam adorandam, acolytho præcedente, qui ibi remanebit genuflexus, devote assistens ad impediendum populi tumultum, & quatenus ob copiam populi non sufficiat una crux, ponatur aliæ in aliis locis, & decet maxime, quod habeatur una crux, pro adoratione masculorum, alia pro feminarum, vel saltem non omnes promiscue ad adorationem procedant.

VII. Bauldryus, Benvenuti, & A porto nos scite edocent, quod dum celebrans ponit, ut supra, crucem super pulvinum, a sacrista denudari debent omnes aliæ cruces, quæ sunt per Ecclesiam, non tamen imagines, quarum denudatio reservatur sequenti sabbato. Eodem pariter tempore ponuntur ut supra aliæ cruces pro adoratione populi, ut hujus adoratio cessare possit, dum desinit illa cleri. Quæ omnia servari item debent in Regularium Ecclesiis, sed hæ abstinebunt ab oppositione lancis circa crucem, quæ deservit pro adoratione Cleri, qui paupertatis voto manet obstrictus. Earum vero Ecclesiarum usum, quæ ut citius expediatur sacra functio, ministros faciunt succedere ad crucis adorationem tempore, quo celebrans transit ad secundam, & tertiam adorationem, etsi nos non probemus, utpote qui cæremoniali est minus consonus, tolerari tamen posse credimus, ubi valde copiosus est Clerus.

VIII. Statim ac incipit adoratio, incipiunt in choro cantari improperia, & horum omnia, vel pars cantantur, prout multitudo, vel paucitas adorantium exquisiverit, & quatenus non sufficiant, repetuntur ab hymno *Pange lingua*. In his iniquæ hominum ingratitudini, quæ in Christum delævit usque ad mortem crucis, exprobantur beneficia summa, & beneficia magna, quibus nos cumulare dignatus est Dominus Deus, quem propterea in fine cujusque pro misericordia deprecamur, cantantes illud validum, & celebre Trisagion, *Sanctus Deus*, *Sanctus Fortis*, *Sanctus immortalis*, *miserere nobis*. Canitur latine, & græce, primo tamen græce quia in Ecclesia græca ortum habuit, & est valde celebre. Cum sub Theodosio Juniore, & Proclo Patriarcha occasione terræmotus, qui quatuor mensium spatio invalescens, Constantinopolim quatiebat, iidem cum universo populo supplices, atque ferventes ad Deum preces funderent, repente puer raptus fuit in aerem, sed clamante populo *Kyrie eleison*, *Domine*, *miserere*, delapsus est puer, qui eum monuit, ut caneret *Agios o theos*, *Agios Ischyros*, *Agios athanatos eleison imas*, quo per eumdem populum cantato terræmotus continuo cessavit. Ut itaque Ecclesia Romana alludat divinæ voci per præfatum puerum auditæ, & insimul ira divina quiescat, græce primo prædictum cantat trisagion, & illud nonnisi latine repetit, ut proprio idiomate exponat quod græce primitus dixit.

D E C R E T A.

Decretum VIII. cap. in ord. 266. *In processione feriæ VI. in Parasceve, Episcopo totum officium, & sacram functionem in pontificalibus non peragente, non sunt a gestantibus hastas baldachini adhibenda pluvialia, sed solum cotta. Sacra Rituum Congregat.* 15. *Septembris* 1736. in Toletana. I. Circa finem adorationis crucis ceroferarii accendunt sex Candelas altaris, & etiam duas suorum candelabrorum super credentiam existentium, & diaconus vadit (subdiacono interim stante nudo capite) ad credentiam, & accepta bursa cum purificatorio desuper posito, ambabus manibus ad oculos usque eam elevatam tenens, per breviorem viam (non pergit namque per planum, ut alias, ante altaris medium, quia ibi adhuc est crux, quæ adoratur) portat ad altare, ubi more solito extrahit, & explicat corporale, & prope hoc ex parte Epistolæ ponit purificatorium, quo facto per breviorem item viam redit ad locum suum, ubi cum subdiacono sedet tecto capite. Quod si crux ante presbyterii fores adorationi exhibita fuerit, incedet diaconus per planum de more ante altaris medium, & ibi facta genuflexione cruci, ascendet ad altare ad explicandum ut supra corporale, & per eamdem viam iterata genuflexione cruci pergit ad sedendum, se prius inclinans Sacerdoti in recessu, & accessu, & quoties ante eumdem transit.

II. Eodem tempore acolythus ut supra per suppedaneum, vel per planum incedens, & genuflectens cruci, transfert Missale ad latus Evangelii, illudque apertum super cussinum prope corporale collocat, & in sacristia, vel choro paratur alter subdiaconus alba, & planeta plicata nigra sine manipulo pro deferenda cruce, & parantur itidem illi, qui baldachini hastas deferre debent, cum pluvialibus nigris, si Episcopus pontificaliter celebret, sin autem, solis cottis sine stola, quemadmodum rite præsens definit sanctio innixa cæremoniali Episc. *lib.* 1. *cap.* 26. Interim deferuntur quoque ad altare duo thuribula, igne in iisdem posito.

III. Finita adoratione surgit diaconus (& cum eo itidem subdiaconus, qui tamen stans apud celebrantem remanet) & facta reverentia eidem celebranti accedit ad locum, ubi est crux, cui facta genuflexione, unico genu, reverenter illam capit, & ambabus manibus eamdem usque ad oculos elevatam nulli reverentiam faciens, reportat ad altare, ubi in suo loco adjuvante sacrista, vel cæremoniario illam collocat inter candelabra, ut tradit Memoriale Rituum *num.* 19. Transeunti cruci surgens celebrans, cum subdiacono, nudo capite, genuflectit, & postea celebrans sedet iterum tecto capite. Diaconus aptata ut supra cruce, huic genuflectit, & per breviorem viam incedens, præmissa celebranti inclinatione, sedet ad hujus dexteram, & subdiaconus ad sinistram, ambo cooperto capite. Acolythi removent pannum cum velo, & cussino, & quoties cruces aliæ adorandæ expositæ ut supra fuerint, per alios Sacerdotes cotta, & stola nigra indutos, asportantur in sacristiam, & removentur iisdem tapetia cum lancibus per alios Ministros. In loco autem, ubi repositum latet SS. Sacramentum, accenduntur omnia luminaria, & per sacristam extenditur corporale super altare.

IV. Subdiaconus alter, qui noviter paratus est, accipit crucem processionalem denudatam, & medius inter ceroferarios deferentes candelabra cum cereis accensis, sistit se cum iisdem extra cancellos facie versa ad altare, cujus cruci non genuflectunt, nec se inclinant, duo vero thuriferarii sine incenso in thuribulis, facta cruci genuflexione ibi se quoque collocant post subdiaconum, ut commodius primi incedant. Hoc facto sequenti ordine ad locum sepulchri ordinatur processio. Omnium primi incedunt thuriferarii, postea subdiaconus medius inter ceroferarios, deinde clerus, & post hunc illi, qui hastas baldachini deferre debent, & denique incedit subdiaconus, quem sequitur diaconus, & postremo celebrans manibus junctis, & juxta Bissum, & Bauldryum etiam nudo capite, sed satius caput obtegent, quia incessus ille non est processio, ut advertunt A portu, Castaldus, & Christiani. Omnes autem, antequam incedant, unico genu salutabunt crucem altaris.

V. Cum perventum fuerit ad locum Sacramenti, cruciferarius, & ceroferarii sistunt se extra, & prope sacellum, & ibi immobiles stant, nec unquam genuflectunt; thuriferarii intrant sacellum, in hujus limine facta genuflexione utroque genu, & profunda inclinatione, accedunt ad altare; & hinc inde genuflexi manent in loco, in quo alios non impediant. Clerus facta genuflexione itidem, & inclinatione, hinc inde se collocat in locis suis, vel intra, aut extra cancellos, ut diximus in præcedenti feria, & ibi genuflexus manet. Ministri sacri, & celebrans ante fores sacelli deponunt birretia, & statim sacellum ingressi unus post alium, omnes simul genuflectunt utroque genu cum profunda inclinatione, deinde surgunt, & accedentes ad altare, in hujus primo gradu genuflectunt. Ut supra genuflexi præter cruciferarium, & ceroferarios, qui tunc stantes claudunt ingressum presbyterii, omnes aliquantulum orant, ait Bissus *lit. P. num.* 226. §. 9. per spatium unius *Miserere*; & interim accenduntur intortitia, & clero distribuuntur candelæ accensæ, aut accenduntur, si prius fuerint distributæ.

VI. Oratione facta, diaconus solus surgit, & manibus junctis ascendit ad altare, & ibi facta genuflexione unico genu aperit capsulam, a qua non extrahit Sacramentum, sed repetita genuflexione in suppedaneo, descendit ad dexteram celebrantis, ubi non genuflectit, sed illico surgit celebrans cum subdiacono, & nulla genuflexione facta ministrante diacono sine osculis, imponit incensum sine benedictione in thuribulo, quod genuflexus sustinet primus thuriferarius, qui mox paululum recedit ex parte Epistolæ, cedens locum secundo thuriferario, in cujus thuribulo thus imponit pariter celebrans ex priori navicula; quo facto genuflexione prævia secundus thuriferarius cum thuribulo recedit ad cornu Evangelii, ibique manet genuflexus, & primus thuriferarius cum debita genuflexione accedit ad diaconum, a quo recipit naviculam, & eidem tradit thuribulum, cum quo celebrans ter incensat Sacramentum ante, & post facta profunda inclinatione, & sacris Ministris interim elevantibus partem posteriorem planetæ circa brachia. Tum per diaconum restituitur thuribulum thuriferario, qui genuflexione facta recedit, & genuflectit in plano sacelli e regione alterius thuriferarii, quorum uterque agitat thuribulum, ne ignis extinguatur.

VII. Mox per sacros Ministros imponitur humeris celebrantis velum oblongum coloris albi, & firmatur aciculis, vel vittis sericis, ne decidat, & super ejusdem brachia, & manus extenditur. Tum Celebrans, & Ministri sacri se erigunt, & nulla genuflexione facta ascendunt ad altare, sed celebrans, & subdiaconus genuflectunt in suppedaneo, diaconus vero pergit usque ad ipsum altare, ubi facta genuflexione unico genu sine capitis inclinatione, extrahit de capsula calicem SS. Sacramenti suo velo coopertum, quem dextera tenens per nodum, sinistra per pedem, vertens se per eam partem, quæ respicit cornu Evangelii, convertit se ad celebrantem, & stans calicem tradit idem celebranti ut supra genuflexo, qui sinistra eum recipit per nodum, & super eumdem calicem ponit dexteram, quam diaconus cooperit cum extremitatibus veli humeralis. Mox idem diaconus genuflectit unico genu in eodem loco, in quo est, Sacramentum adorans, remanente interim ut supra genuflexo celebrante, qui statim cum subdiacono ascendit in suppedaneum, ubi medius inter diaconum a dexteris, & subdiaconum a sinistris, ex parte Epistolæ cum Sacramento vertit se ad populum, & cum eo itidem ita se vertunt sacri Ministri, ut nunquam respective relinquant dexteram, vel sinistram celebrantis. Non enim pu-

tamus,

tamus, quod hodie diaconus post adorationem Sacramenti necesse sit, ut heri, descendet ad celebrantis dexteram, quia cum hodie celebrans sit in planeta, non debet pluvialis fimbriam, quæ celebranti ascendenti impedimento esse posset elevare; haud tamen denegaverimus, ita posse descendere, ut illico mox item ut supra ascendat cum celebrante, qui eodem tempore, quo diaconus se constituit ad ejus dexteram, simul se erigit cum subdiacono. Capsula autem, cum per extractionem calicis supponatur Sacramento remanere vacua, non observabitur, sed relinquetur aperta.

VIII. Statim ac Sacerdos cum SS. Sacramento conversus est ad populum cantores adhuc genuflexi incipiunt hymnum *Vexilla Regis prodeunt*, & continuo omnes surgunt, & Sacramento facta genuflexione unico genu, ut citius surgant, & expeditiores sint ad incedendum, prosequentes eumdem hymnum processionaliter progrediuntur ad altare majus eodem prorsus ordine, & ritu, quo hesterna die venerunt ad altare sepulchri. Dum celebrans descendit cum SS. Sacramento processionem ingressus, præsto erit, qui elevabit umbellam sericam coloris albi super caput celebrantis, usquedum se supposuerit baldachino ad sacelli fores. Celebrans autem Sacramentum reverenter portat medios inter sacros Ministros, qui planetam non elevant, sed sustinent celebrantis brachia, si opus est. Cum iisdem Ministris celebrans submissa voce recitat præfatum hymnum, qui quatenus non sufficiat, tum ab ipso, tum a clero repeti poterit, sic tamen ut ultima stropha dicatur semel tantum in fine.

IX. Ne vero Sacerdos, quando cum SS. Sacramento ad populum conversus est, expectare cogatur, sed magis illico valeat ab altari descendere, & se baldachino supponere, Ritualibus, & Instructioni Clementinæ, aliisque, ex quibus superiorem ritum excerpsimus, magis videtur consonum, quod post incensationem non ascendat diaconus ad exporrigendum Sacerdoti calicem, nisi postquam processio ita progressa est, ut Sacerdos ipse statim eam intrare possit, quemadmodum idipsum faciendum diximus præcedenti die in processione ad sepulcrum.

D E C R E T A.

Decretum IX, cap. in ord. 267. *Non est tolerandus usus, qui in aliquibus Ecclesiis servatur feria VI. in Parasceve, incensandi iterum SS. Sacramentum post incensationem oblatorum, omittendo consuetam crucis incensationem, cum sit contra Rubricam illius diei. S. R. C. 3. August. 1697.* in Panormitana. I. Ut processio ad altare devenit, statim crucifer, & ceroferarii presbyterium ingressi, nulla cruci altaris inclinatione facta, deponit ille crucem processionalem in loco congruo ex parte Epistolæ, ubi pariter manet genuflexus usque in finem; ceroferarii vero deponunt candelabra super credentiam, & postea genuflectunt in plano, ut ad Missam. Clerus presbyterium item ingreditur, & non genuflectens cruci altaris, procumbit in genua hinc inde, vel quasi in gyrum, & quatenus chorus sit prope, & ante altare, genuflectit in suis locis, seu stallis. Præcedentibus thuriferariis celebrans medius inter sacros ministros intrat denique presbyterium, ad cujus cancellos cum se sistant deferentes baldachinum, prompta erit umbella elevanda super caput celebrantis usque ad gradus altaris; clerus vero hinc inde ut supra genuflexus cum candelis accensis, quæ non extinguuntur, nisi communione completa, transeunti Sacramento caput profunde inclinat.

II. Celebrans, quidquid Auctores edoceant, juxta Instructionem Clementinam se sistet in plano ante infimum altaris gradum, habens subdiaconum a sinistris in hoc gradu genuflexum, & ibi stans calicem consignabit diacono genuflexo utroque genu in suppedaneo, renibus aliquantisper versis ad cornu Epistolæ. Diaconus e calice primum removet extremitates veli humeralis, postea ita eum accipit; ut per nodum dextera illum teneat, & sinistra regat ejusdem pedem, & postea ibi genuflexus tantillum expectat, donec celebrans genuflexus super eumdem infimum altaris gradum, cum profunda inclinatione Sacramentum adoret. Mox per subdiaconum, vel alium ministrum aufertur e celebrantis humeris velum oblongum & diaconus surgens collocat calicem in medio altaris, suo adhuc coopertum velo albo, quod a vitta solutum, extendit, uti fit in initio Missæ, sed caveat, ne patena a calice decidat. Tum idem diaconus præmissa genuflexione unico genu, descendit ad dexteram celebrantis, ubi non genuflectit, sed surgenti illico Sacerdoti cum subdiacono ministret incensum ex navicula primi thuriferarii sine osculis, & celebrans ter imponit incensum sine benedictione in thuribulo. Incenso imposito, genuflectunt omnes, & celebrans accepto a diacono thuribulo, ter incensat Sacramentum more solito, factis debitis inclinationibus ante, & post, & sacris Ministris elevantibus hinc inde partem posteriorem planetæ circa brachia. Post hanc incensationem recedit secundus thuriferarius in sacristiam, ubi depositis navicula, & thuribulo, redit in presbyterium, ubi accepta navicula primi thuriferarii, gerit personam navicularii, in recessu autem, & accessu Sacramentum salutat unico genu.

III. Incensato ut supra Sacramento, celebrans cum sacris ministris surgit, & ascendit ad altare, ubi ab omnibus genuflexione facta unico genu, diaconus removet velum e calice, quod per aliquem acolythum plicatur, & portatur ad credentiam. Removet quoque patenam, & pallam, hanc ponit super altare, illam sustinet aliquantisper elevatam ante celebrantem, qui accepto calice super eam versat sacram hostiam, hanc, si fieri potest, non tangendo manibus, & quatenus eam tetigerit, statim digitos abluit in aliquo vase ad id præparato. Tum Sacerdos deposito calice super corporale versus cornu Epistolæ, accipit patenam a diacono, & nihil dicens, nec ullum faciens crucis signum, hostiam ex ea super corporale in medio deponit; patenam vero non collocat, ut alias, subtus, sed super corporale ob reverentiam sacrarum specierum, quas tetigit, & quarum fragmentum aliquod potest in ea esse reliquum. Interim subdiaconus transit ad dexteram diaconi, qui calice non exterso nec ante, nec post ob sacras ut supra species, imponit vinum in calice, & subinde subdiaconus parum aquæ, non petens benedictionem a celebrante, qui proinde nec eam benedicit, nec dicit super eam orationem *Deus qui humanæ substantiæ &c.*

IV. Diaconus statim sine osculis tradit calicem celebranti, qui nihil dicens, neque ullo cum eo facto crucis signo, illum deponit super corporale post hostiam, ut fieri solet in Missa, & diaconus nulla facta genuflexione (quia in eo non est Sacramentum) eumdem sua palla cooperit. Subdiaconus, qui hodie patenam non sustinet, post infusionem aquæ transit cum debitis genuflexionibus ad sinistram celebrantis, qui ministrante diacono sine osculis, imponit incensum in thuribulo sine benedictione, & nihil dicendo, deinde accepto thuribulo, genuflectit simul cum sacris Ministris unico genu, tum surgens *incensat oblata, & altare more solito* juxta Rubricam, in oblatorum incensatione dicens, *Incensum istud &c.*, & altaris, *Dirigatur &c.*

V. Controvertunt Auctores, an post incensationem oblatorum thurificanda sit crux altaris, & negant Tonellius *lib. 3. cap. 2. §. 2. & tt.*, Bissus *lit. F. n. 45. §. 33.*, aliique, quibus accesserunt A Portu, aliique Rubricistæ, quia præsente figurato debet cessare cultus figuræ, adeoque cum inter oblata incensetur Sacramentum, crux non erit incensanda. Gavantus, Bauldryus, atque Castaldus nulla mentione facta de crucis incensatione, similiter statuunt, oblata, & altare more solito esse incensanda, & *more solito* thurificari debere; definit etiam aperte Rubrica hujus diei, cui præsens sanctio innixa, proscribit nonnullorum usum, qui incensatis oblatis, crucem non incensabant, sed loco crucis iterum SS. Sacramentum. *Mos* namque *solitus* fert, quod incensatis oblatis crux incensetur, & non quod omissa crucis incensatione, iterum distincta thurificatione honoretur aliquod ex oblatis, cujusmodi in casu nostro est Sacramentum, ut magis dicemus in sequenti Decreto.

D E C R E T A.

Decretum X. cap. in ord. 268. *In feria VI. Parasceves thurificanda sunt oblata, sed post thurificationem oblatorum non est iterum thurificandum Sacramentum, ob cujus tamen præsentiam non est omittenda thurificatio crucis, sed crux, & altare thurificanda sunt eodem prorsus modo, quo fit in aliis Missis, non omissis debitis genuflexionibus, transeundo ante SS. Sacramentum. S. R. C. 5. Julii 1696.* in Panormitana. I. Idipsum, quod præcedens, definit sanctio præsens, solumque quæ ponderentur, digna sunt verba: *eo prorsus modo, quo fit in aliis Missis;* adeo enim diserte designant, quod incensatio facienda est, perinde ac fit in Missis, in quibus deficit præsentia Sacramenti, ut per dictionem *prorsus* excludant quamcumque alteram incensandi rationem, & per sequentia verba, *Non omissis debitis genuflexionibus, transeundo ante SS. Sacramentum*, assignent totam differentiam ab aliis Missis, & est, quod Sacerdos debet genuflectere unico genu, quotiescumque pertransit ante SS. Sacramentum, nedum in incensatione, sed etiam post incensationem; quam ad rem habet & Rubrica diei: *Genuflectens ante, & post, & quandocumque transit ante Sacramentum.*

II. Ad rationem Tonellii, aliorumque, de quibus in præcedenti Decreto, reponit Victorius Novellariensis *in Synopsi pag. 69.* quod sicuti incensatur altare, quamvis sit figura Christi, ita etsi crux sit Christi figura, incensato Sacramento in incensatione oblatorum, bene poterit incensari. Meratus vero *par. 4. tit. 9. num. 56.*, qui incensandam non esse sentit crucem, quando est expositum SS. Sacramentum, in disparitate assignat, quod etenus nihilominus in hac die crux incensatur, quia in ea fulget crucis mysterium, cui tanquam principali instrumento nostræ salutis hac eadem die præ ceteris Ecclesia ipsa signa specialia cultus exhibet. Ceterum dispar admodum videtur ratio de casu præcitatis feriæ, & expositi Sacramenti, quia in primo Sacramentum non assequitur particularem, solemnemque incensationem, sed solum thurificatur inter oblata, unde relinquit locum thurificationi speciali crucis, non sic in secundo, in quo distincta, particulari, solemnique incensatione honoratur. Itidem Sacramentum, quando est expositum, potiori utique jure præ cruce exposcit incensationem particularem, atque distinctam, qua habita superfluere videtur ea crucis, seu figuræ ejusdem, sed hac de re in aliis non semel capitibus redibit sermo.

III. Incensatione altaris peracta, celebrans in cornu Epistolæ diacono reddit thuribulum, dicens *Accendat in nobis &c.*, qui illud recipit sine osculis, nec celebrantem incensat, neque aliquem alium sed illico thuribulum consignat acolytho, qui illud deponit. Mox celebrans per gradus laterales cornu Epistolæ descendit in planum, ubi versa facie ad populum (cavens, ne in se vertendo terga vertat Sacramento) lavat manus, nihil dicens; aquam, & pelvim ministrante acolytho,

lytho, habent a sinistris subdiaconum versa facie ad celebrantem, & renibus ad populum, & diaconum a dexteris similiter conversum, qui subministrat manutergium, quia hodie in aliis ministeriis non est impeditus, ut advertit Bauldryus *par. 3. cap. 13. num. 14., & par. 4. cap. 10. art. 4. num. 15.* Lotis manibus celebrans per eosdem gradus ascendit ad medium altaris, & diaconus una cum eo vadit ad librum, factis ab utroque debitis genuflexionibus, subdiaconus vero pergit per planum in medium altaris, ubi præmissa genuflexione se sistit ante infimum ejusdem gradum. Sacerdos mediocriter inclinatus, & junctis manibus super altare positis, ut alias, dicit submissa voce *in spiritu humilitatis &c.*, & hac oratione peracta, osculatur altare, genuflectit unico genu, surgit, & conversus ad populum renibus versis ad cornu Evangelii, dicit *Orate fratres*, ideoque *more solito*, ait Rubrica, adeoque duo prima verba dumtaxat clare voce, cetera vero submissa. Deinde non perficiens circulum, per eamdem viam revertitur ad medium altaris, sicuti eadem Rubrica aperte demandat, ne Sacerdos perficiendo circulum, terga vertat Sacramento, qui tamen ut ad altaris medium devenit, Sacramentum adorans, unicum genu iterum flectit, prosequens reliqua ejusdem precis.

IV. In medium nunc prodeat ipsa Rubrica: *Et per eamdem viam revertitur, non perficiens circulum, & consequenter omissis aliis dicit: Oremus præceptis salutaribus &c.* Gavantus, cui de more subscribit Meratus *par. 4. tit. 9. n. 62.* inde concludit: *Si omissis aliis, ergo non dicitur* suscipiat, *neque aliud quidpiam, quod hic non sit descriptum.* Verum primo dubium non est, quod to *Consequenter* a Rubrica hic non sumitur illative, ex eo namque, quod *per eamdem viam revertitur, non perficiens circulum*, invalidum prorsus fit argumentum ad omissionem aliorum, quare nec est ambigendum, quod to *consequenter* ibi stat pro *postea*. Dubium secundo non est, quod ea Rubricæ verba *& consequenter omissis aliis dicit &c.*, cadunt super ipsum celebrantem, qui propterea debet omittere, quæcumque alia ab eodem dicuntur in aliis Missis; sed cum *suscipiat* non sit ea iis, quæ a celebrante dicuntur, sed a subdiacono, ex allegatis Rubricæ verbis satis deduci non posse videtur, quod sit omittendum, quinimmo magis dicendum, cum sit accessorium quoddam ad *orate fratres*, quod ex ejusdem Rubricæ præscripto *more solito* est dicendum. Quoniam tamen Rubrica hujus diei, eo quod agat de functione ab aliis valde diversa, distincte se explicat circa dicenda, quinimmo ea producit, non contenta eadem adnotare, etsi ea iis sint, quæ in aliis Missis item dicuntur, lubens assentior, quod illa verba *& consequenter Omissis aliis*, quæ ex se, & ut jacent in prædicta Rubrica, apta sunt intelligi tam de iis, quæ a celebrante, quam a quolibet alio dici deberent, importent omissionem *suscipiat*, quia integre refert precem *orate fratres*, neque in fine addit ℟. *suscipiat*, ubi in fine aliarum precum aperte adnotat, si quid iisdem est respondendum, unde in fine *Pater noster*, & subsequentis orationis *libera nos* habet. ℟. *Amen.*

D E C R E T A.

Decretum XI. cap. in Ord. 269. *Celebrans in Parasceve mittet particulam in calicem sine aliquo crucis signo, neque se signet cum calice. S. R. C. 28. Aug. 1627. in una urbis.* I. Peracta itaque prece *orate fratres*, junctis manibus, & alta voce celebrans cantare incipit *Oremus, Præceptis Salutaribus &c.*, & mox subdit *Pater noster*, alta quidem voce, sed extensis de more manibus, in cujus fine Chorus respondet, *sed libera nos a malo*, & sacerdos secreto subdit *Amen*, quo dicto, alta adhuc voce sine *Oremus*, & in tono orationis Missæ ferialis dicit *Libera nos &c.* manibus item extensis, & in fine chorus alta voce respondet, *Amen*. Quando celebrans dicere incipit *Oremus, præceptis &c.*, diaconus relinquit, ejusdem sinistram, & descendit ad secundum gradum post celebrantem, & ante subdiaconum stantem in plano, & ibi stat usque ad elevationem hostiæ exclusive, & ad librum accedit Cœremoniarius, in cujus defectu permanebit ipse diaconus ad assistentiam libri, si & quousque opus erit pro foliis ejusdem vertendis. Celebrans quoque in fine orationis dominicæ non sumit hodie, ut fit in aliis Missis, patenam, neque cum ea se signat, dum in sequenti oratione dicit, *De propitius pacem.*

II. Responso a choro ut supra, *Amen*, genuflectit celebrans unico genu usque ad terram, deinde erectus accipit patenam, & eam submittit hostiæ, & statim sola dextera inter pollicem, & indicem accipiens hostiam, eam elevat altius solito juxta Cærem. Episcop. *lib. 2. cap. 26.*, ita ut ab omnibus videri commode queat, figens semper in eam oculos, & advertens, ne corporalis limites tunc excedat. Patenam vero non elevat, sed eam super corporale positam, manu sinistra tenet, ita ut pollex, & index dictæ manus nitantur patenæ, reliqui digiti ponantur super corporale. Diaconus, & subdiaconus ante elevationem hinc inde genuflectunt in suppedaneo, non tamen elevant planetam celebrantis, nec hostia ab aliquo incensatur, sed solum cum crotalo, uti superius diximus, dari potest unum, vel alterum signum ad advertendum populum. Cœremoniarius vero quatenus adsit ut supra assistens libro, genuflectet super ultimum gradum lateralem cornu Evangelii.

III. Quando celebrans incipit declinare hostiam, diaconus & subdiaconus surgunt, & debitis genuflexionibus præstitis subdiaconus accedit ad sinistram celebrantis ad assistendum libro, & diaconus ad dexteram, ubi statim discooperit calicem, nec tunc genuflectit, quia in eo non est Sacramentum. Ita communiter Auctores edocent, quibus unicus adversatur Nicolaus de Braulion *par. 3. cap. 12. n. 13.*, qui diaconum ad librum collocat, & subdiaconum ad dexteram, quia cum Rubrica hujus diei nihil novi præscribat, nihil, ait ipse, est innovandum. Celebrans itaque immediate hostiam declinat, non super patenam, ut statuunt Rubricistæ fere omnes, sed super calicem ut supra detectum, quemadmodum novissime mandat Memoriale Rituum *n. 22.* & non obscure indicent ea Rubricæ verba. *Et statim supra calicem dividit in tres partes*; dictio namque *statim* dilationem nullam admittit, & regulariter accipitur sine temporis intervallo.

IV. Hostiam ut supra declinatam mox Sacerdos dividit in tres partes, quarum duas majores collocat super patenam, tertiam vero parvam immittit in calice *more solito*, ait Rubrica, quam præsens sanctio ita explicat, ut propterea faciendum minime sit supra calicem signum crucis, cum enim ex Rubrica ipsa, dum Sacerdos dividit, & in calicem immittit hostiam, nihil debeat dicere, omittere etiam debet signum crucis, quod correspondet verbis *Pax Domini*, quæ in aliis Missis dicuntur. Sacerdos itaque ut supra dividens, & immittens hostiam, non distribuit verba alias dici consueta, nempe *Per eumdem &c. Qui tecum &c.* & *per omnia &c.*, sed hæc præcedenter dicit in conclusione orationis, antequam accipiat patenam, & hostiam elevet; subsequentem vero precem, scilicet *Pax Domini* prorsus omittit, & nihil penitus dicens, ut supra hostiam dividit, & immittit in calicem, quem statim cooperit sacer minister, qui assistit ad dexteram celebrantis, diaconus ille sit, vel subdiaconus juxta superiores sententias, licet nos credamus satius, quod a dexteris subdiaconus assistat, ut alias, tum quia sic servatur Rubrica generalis, cui per particularem aliquam non est derogatum, tum quia sic evitatur eorumdem transitus ad latus aliud, dum Sacerdos dicit orationem *Perceptio corporis tui*, sed solum transeunt, ut in aliis Missis.

V. Cooperto calice celebrans cum Sacris Ministris mox genuflectit, & statim surgens, inclinatus, & manibus junctis super altare positis, secrete dicit tertiam ex tribus orationibus ante communionem dici consuetis, scilicet *Perceptio corporis tui*, & interim quatenus diaconus assistat a dexteris, & subdiaconus a sinistris, sua loca invicem mutant. Omittit autem celebrans *Agnus Dei*, pacis osculum, ac duas primas orationes, sed tantum ut supra dicit tertiam, qua peracta celebrans devotius solito, & reverentius cum sacris ministris genuflectit unico genu, & se erigens dicit secreto *Panem Cælestem*, & accipit hostiam cum patena, ut moris est, atque dicit ter more item solito, *Domine non sum dignus* mediocriter inclinatus, & ter sibi percutiens pectus, sacris ministris interim similiter inclinatis, & percutientibus sibi pectus. Quo tertia vice dicto, celebrans erectus signat se dextera cum Sacramento, dicens more solito *Corpus Domini nostri*, & more item solito Sacramentum sumit, ministris sacris interim stantibus profunde inclinatis, & manibus junctis.

VI. Sumpta hostia, se Sacerdos erigit (& simul cum eo se quoque erigunt Sacri ministri), & manibus ante pectus junctis, aliquantulum quiescit in meditatione SS. Sacramenti. Mox subdiaconus calicem detegit, & facta ab omnibus genuflexione ob particulam hostiæ consecratæ in calice existentem, celebrans fragmenta de more colligit, extergit patenam supra calicem, & deinde omissis omnibus, quæ dici solent ante sumptionem sanguinis, patenam supponens mento, ex calice reverenter sumit cum vino, & aqua intus existente particulam hostiæ consecratæ, nec se signat cum calice, aut aliquid dicit; non enim hodie celebrans sumit sanguinem, ut præcedenter ad communionem debeat dicere *Sanguis Domini nostri* ad quæ verba Sacerdos cum calice se signare solet.

VII. Acolythus defert ampullas aquæ, & vini, easque de more consignat subdiacono, qui in calicem infundit vinum, & aquam super celebrantis digitos (non enim Sacerdos in hac Missa sumit purificationem, pro qua deservit prima sumptio calicis, ex quo non bibit Christi sanguinem, sed vinum cum aqua) qui deposito calice, & extersis de more digitis, sumit ablutionem in medio altaris, ut alias. Deinde inclinatus, & manibus ante pectus junctis, non tamen super altare positis, dicit *Quod ore sumpsimus*, accommodante interim calicem subdiacono cum velo nigro, qui, vel magis Cœremoniarius præmissa genuflexione cruci altaris, eumdem defert ad credentiam. Absoluta oratione *Quod ore*, celebrans nihil aliud dicit, & diaconus illico claudit librum, qui una cum cussino, vel legili per aliquem acolythum portatur iisdem ad credentiam, ad quam vadit etiam ipse diaconus, ibique deposita stola latinis resumit planetam plicatam, & redit ad altare ad dexteram celebrantis, ad cujus sinistram se transfert subdiaconus. His expletis celebrans cum sacris ministris descendit in planum, ubi ab omnibus facta genuflexione cruci, biretum una cum iisdem accipit, & redit in sacristiam ordine, quo venerunt ad altare.

VIII. Quandonam extinguendi sint cerei, quos clerus in manibus tenet, non una est vox Auctorum; nam Gavantus *par. 4. tit. 9. lit. u.* id faciendum censet, dum a celebrante fit digitorum ablutio, & non prius. Bissus vero post sumptam ablutionem, & uterque iste modus probatur a Merato *ibid. n. 72.*, & simul rejicitur Castaldus, qui immediate post sumptionem calicis cereos extinguendos esse docet, quia cum tunc Sacramentum in altari non amplius remaneat, ait ipse, cur extingui non poterunt? Quod si fieri differatur ad tempus,

in

in quo post sumptionem sacerdos surgit a meditatione SS. Sacramenti, absit, ut me restagatorem habeat, bene vero, si prius, quia tunc facile in eadem meditatione perturbaretur sacerdos per prædictam extinctionem, & collectionem cereorum, quæ via sine strepitu fieri valet. Hoc itaque tempore, vel dum fit digitorum ablutio, acolythi colligent cereos, extinguent, & asportabunt, & clerus surgens perget in Chorum ad dicendas vesperas, quæ dum dicuntur, duæ tantum candelæ ardent in altari juxta Victorium Novellariensem *In synopsi pag.* 101., ita vero secundum Meratum *loc. cit.* Vesperæ dicuntur sine cantu, ut heri, & quatenus exiguus sit Clericorum numerus, intervenire eisdem etiam poterit celebrans ipse cum Ministris, depositis paramentis.

X. Dum in choro dicuntur vesperæ, per acolythos denudatur altare, & credentia, & omnia asportantur in sacristiam, & post vesperas extinguuntur candelæ. Eodem item tempore per aliquem Sacerdotem ad priorem, seu altum locum reportatur crux ad satisfaciendum votis populi, qui ad ejusdem adorationem prius accedere non valuit; ut supra enim prius asportata fuit, non quia expiraret tempus eam adorandi, sed ne subsequentem processionem, atque functionem interturbaret adoratio crucis; supponetur autem cruci cussinus cum reliquis aliis, ut in prima adoratione, sicuti scite edocet Gavantus *part.* 4. *tit.* 9. *sub n.* 20. *lit. e.* Vesperarum quoque tempore, vel iisdem finitis, ab aliquo Sacerdote in cotta, & stole coloris albi, & velo humerali pariter albo, comitibus Clericis faces ardentes gestantibus, ex Gavanto *ibid. num.* 23. plures Doctores edocent, reportandam esse pyxidem e sepulchri capsula ad aliud sacellum in loco remotiori præparatum, sed id apud nos locum non habet, quia producto Decreto S. R. C. 15. Maii 1745. instructi, superius diximus, feria V. in Cœna Domini eam non esse collocandam in prædicta capsula, sed in loco decenti, & congruo extra Ecclesiam, ubi asservari, quoque debet, & retineri etiam in subsequenti feria VI., & Sabbato usque ad Missam.

XI. Nos denique monet Memoriale Rituum *n.* 4., quod completis vesperis dandum est signum cum crotalo pro salutatione Angelica, ad quam genuflectent omnes, & persoluta solita oratione surgunt, & unico genu facta cruci altaris genuflexione recedunt. Idipsum fiat in præcedenti Feria V.

D E C R E T A.

Decretum XII. cap. in ord. 270. *An in feria VI. hebdomadæ sanctæ possit discooperiri crux ante Ecclesiam collegiatam? Resp. negative. Congreg. Concil.* 3. *Dec.* 1718., & 7. *Dec.* 1720.

I. Nolo, ita Decretum accipias, quasi prima crucis discooperitio inter jura Ecclesiæ Matricis connumerari debeat, sicuti inter ea enumeratur prima pulsatio campanarum in Sabbato Sancto. Id satis ostendit communis praxis Ecclesiarum, quæ ad prædictam discooperitionem independenter ubique procedunt, absque eo quod usquequaque ullæ ex matricibus id sibi juris deberi prætenderint, contentæ honore, quem ipsis antiquiora jura faciunt super prima pulsatione campanarum in Sabbato Sancto, per quam præ ceteris earumdem ubertim superiorites declaratur, & dignitas.

II. Primam pulsationem campanarum in sabbato sancto inter & primam crucis discooperitionem in præcedenti feria VI. nimis utique magna apparet ratio discriminis, ut inde idem judicium haberi valeat, aut eadem excogitari juris dispositio; illa namque sistit in pulsatione campanarum turris, quarum sonus intra Ecclesiæ limites non manet coercitus, nec sacras illius diei functiones impedit, quæ propterea æque bene per inferiores Ecclesias peraguntur cum sono campanularum intra Ecclesias ipsas; quando ex turris in matrice nondum fuerint pulsatæ. Non sic est de discooperitione crucis in Parasceve, quæ nedum intra Ecclesiæ terminos omnino manet coercita, sed quatenus fieri non posset, nisi postquam in matrice acta fuisset, functiones illius diei vel saltem præcipuam, cujusmodi est crucis detectio, in inferioribus impediret Ecclesiis, quæ nunquam tuto possent ad eam procedere.

III. Cum itaque functiones hebdomadæ sanctæ, quas tanquam sacras, & Mysteriis plenas veneranda probat antiquitas, in Missales fuerint invectæ, ut nedum a Cathedralibus, & Collegiatis fiant Ecclesiis, sed etiam ab inferioribus, & adeo, ut novissime Benedictus XIII. quascumque Parochiales ad eas peragendas adstrinxerit, profecto necesse est, alius excogitetur Decreti sensus, & est, ut iis in Ecclesiis, in quibus non fiunt prædictæ functiones, crux detegi minime possit, antequam in Ecclesia matrice, vel quasi matrice fuerit detecta, ne per privatam crucis detectionem, & expositionem, quæ fieret in ejusmodi Ecclesiis, abripiatur, vel minuatur concursus populi publicæ, & solemni ejusdem detectioni, & adorationi, quæ inter divina officia ex Rubricarum præscripto in insignioribus Ecclesiis fieri solet.

IV. Equidem Decretum editum fuit *in Derthonen.* occasione litium inter Archipresbyterum Ecclesiæ Collegiatæ Oppidi Novarum, & Ecclesias Parochiales SS. Petri, Andreæ, & Nicolai ejusdem Oppidi circa exercitium jurium Parochialium, sed nobis, nisi inspecta fuerit particularis ratio aliqua, juvat credere, quod prædictæ Parochiales ex iis essent, quæ præfatis functionibus minime incumberent; & præsertim quia nec verbum fit in Decreto de Ecclesiis Regularibus, quas utique opus fuisset in dispositione speciatim nominare, quatenus prædicta prima detectio juris privativi Ecclesiæ Collegiatæ declarari debuisset. Ceterum Parochialibus ipsis, in quarum præjudicium præsens prodiit Decretum, modo licere credimus crucem in prædicta feria inter sacram functionem detegere nullo habito respectu ad præfatam Collegiatam, quia dum Benedictus XIII. easdem ad functiones hebdomadæ sanctæ adstrinxit, consequenter & crucem ut supra detegere indulsit, sine quo indulto functio feriæ VI. Parasceves commode haberi non valet. Diximus *inter sacram functionem*, quia si hanc non obstante Decreto Benedicti XIII. prædictæ Parochiales minime peragerent, in integrum respectu earum dispositionem Decreti stare putamus instar illarum Ecclesiarum, quæ functiones hebdomadæ majoris non solent peragere.

V. Aliam lubet addere causam, quæ fortasse Decreti potissima est; cum enim Passionis tempore sanctorum, & crucifixi imaginem pluribus ex causis, & mysteriosis rationibus opertam Ecclesia tenere soleat, præsens Decretum edidit ad eblegandum nonnullarum inferiorum Ecclesiarum abusum, quæ nulla ratione habita ad tempus præscriptum tenere crucifixum anticipate discooperire audebant, & detectum exponere. Quæ tamen ita volumus esse dicta absque præjudicio sacrarum functionum, atque piorum exercitiorum, ut si quæ anticipatiorem crucifixi discooperitionem exigat, optime quidem fieri valeat, suo tamen tempori reservata illa, quæ ab Ecclesia inter Missarum solemnia fieri mandatur. Hinc tuto infer, quod non obstante præsenti Decreto a concionatore, in quacumque Ecclesia prædicet, versus concionis finem procedi potest ad solitam crucifixi detectionem, illumque de more publice exponi fidelium oculis; & idipsum erit de aliis solitis similibus pietatis causis, ut magis videbitur in Decr. ult. cap. 50., ubi in sero feriæ V. Cœnæ Domini, aut in mane sequentis feriæ juxta solitum exponi, aut per processionem crucifixus detectus asportari conceditur.

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM.

De vera cruce, ejus imagine, & Sanctorum Reliquiis.

Crucem eam *veram* dicimus, quam Christus pro nobis moriens, pretiosissimo suo consecravit sanguine, ad differentiam aliarum crucum, quæ non sunt, nisi illius imagines, quatenus nobis significant Christum in alia simili pro nobis pependisse. In Urbe Jerosalem juxta S. Paulinum *Ep.* 31. *ad Sever.* quotannis proponebatur illa populo adoranda; & hinc in universam Ecclesiam devenit communis disciplina specialiter publico cultui exponendi in feria VI. Parasceves sacrosanctam crucem; non quidem eam, aut ejusdem portionem, in qua Dominus crucifixus est, cum ubique non habeatur, sed quæ ad similitudinem veræ crucis facta est, sicuti Amalarius *lib.* 1. *de div. off. cap.* 14. per hæc verba ponderat. *Fuerunt quidam, qui volebant dicere, se velle eamdem crucem adorare, in qua Dominus crucifixus est. Utinam in omnibus Ecclesiis haberetur: præ ceteris merito veneraretur. Quamvis omnis Ecclesia eam non possit habere, tamen non deest eis virtus sanctæ crucis in suis crucibus, quæ ad similitudinem sanctæ crucis factæ sunt.*

Nemo est, qui Protestantium querelas ignoret, ac sæva jurgia, quæ in catholicos jactant, propterea quod hi palam prædicta sacra Parasceves die ante crucem ut supra prosternantur, eam adorent, atque reverenter osculentur. Ritum hunc præ ceteris inter cæremonias superstitiosas rejiciunt, ac idololatria infectas, unde Kempius *de osculis diss.* 6. §. 19.

Luce Sacerdotes duo circum altare sequenti
Idolum portant humeris Christi in cruce fixi.
. . . .
. . . . Hinc prostrati corpore toto
Omnibus infigunt perfossis basia membris,
Ligneum & idolum summo venerantur honore.
Hos dein certatim rasorum turba sequuntur,
Impietatis ut artifices ad talia semper
Præcedunt: post quos tractabile vulgus adorat.

Verum nonnisi per summam impietatem hæc objectantur catholicis, quorum cultus, quem cruci deferunt, cum respectivus sit, & relativus, non sistit in cruce, sed ascendit ad Christum per eam repræsentatum. Quæ pertractare cum præsentis non sit instituti, sed magis supponere, absit, quod ego proferam SS. Patrum testimonia, vel unanimem catholicorum consensum, sed magis lubens adjicio preces, quæ in prædicta circumstantia a Sacramentario Gregoriano dicendæ assignantur: *Deus, qui Unigeniti tui Domini nostri J. C. pretioso sanguine humanum genus redimere dignatus es; concede propitius, ut qui ad adorandam vivificam ejus crucem adveniunt, a peccatorum suorum nexibus liberentur.* Super quæ verba *de div. off. lib.* 1. *cap.* 14. rite Amalarius scribit: *Quem deprecor, ipsum adoro, prosternor corpore ante crucem, mente ante Dominum &c. Veneror crucem, per quam redemptus sum, sed illum deprecor, qui redemit.*

Cultus itaque, qui veræ cruci, aut ejus defertur imagini, latriæ quidem est, sed relativus; hæc tamen est differentia veram crucem inter & ejus imaginem, quod præ hac illi etiam cultum absolutum concedunt nonnulli, eo quod contactu membrorum Christi sanctificata fuit, & tincta ejusdem sanguine, cujus non paucas guttulas in ea adhuc reliquas esse, eique adhærere plurimi Doctores affirmant. Nobis non adeo inest otii, ut sententiam ejusmodi vel probare, aut velimus refellere,

fellere, quare contenti fumus Lectorem monere, quod quatenus veræ cruci cultus abfolutus concedi debeat, hic non erit latriæ, fed hyperduliæ, qualem dumtaxat in cap. 10. concesfimus Deiparæ, & humanitati Chrifti, licet potiori jure ad Chriftum attineat; Duliæ vero cultus dicitur, qui exhibetur Sanctorum imaginibus, ftatuis, atque Reliquiis, de quibus itidem ratione affinitatis materiæ hic pertractare fumimus.

D E C R E T A.

Decretum I. cap. in ord. 271. *In proceffionibus, in quibus defertur SS. Sacramentum, vel lignum SS. Crucis, tam clerus, quam Sacerdotes detecto capite incedere debent; in aliis vero proceffionibus, in quibus deferuntur Reliquiæ, vel ftatuæ Sanctorum, tunc fæculares, & Ecclefiaftici, qui eas deferunt, detecto capite, alii vero clerici poffunt incedere tecto capite, quando vero non geftantur Reliquiæ, Magiftratus ad inftar cleri poteft incedere capite cooperto.* S. R. C. 2. *Sept.* 1690. in Cajetana. I. præ Sanctorum ftatuis, imaginibus, atque reliquiis fpecialis honor decernitur veræ cruci, ut nempe in proceffionibus, in quibus ea defertur, nedum qui eam deferunt, fed etiam qui comitantur, fæculares fint, vel Ecclefiaftici, detecto capite incedere debeant proceffionum inftar, in quibus circumgeftatur SS. Sacramentum, ubi in proceffionibus, in quibus deferuntur Sanctorum ftatuæ, vel reliquiæ, Decretum contentum eft, capite aperto incedant, qui eafdem deferunt, atque fæculares (ne quidem exclufis Magiftratibus, quibus dumtaxat indulgetur coopertio capitis in proceffionibus fine reliquiis) qui proceffionem comitantur, fed quoad alios clericos, qui proceffionem integrant, birreti ufum aperte concedit. Decifio quidem manifefta eft, fed non eft ita facile ejufdem excogitare caufam. Hanc fi colloces in refpectivo latriæ cultu, fe ftatim nobis offerunt veræ crucis, ac Chrifti imagines, quibus talis cultus communis eft, non tamen honos. Si in cultu abfoluto hyperduliæ, cultus hujufmodi, quem communior non probat opinio, prædicti honoris fundamentum non fatis folidum effe poffe videtur, quando etiam hyperduliæ cultus non competerat Deiparæ Mariæ, quæ in difpofitione Decreti Sanctorum nomine comprehenfa fortaffe manet.

II. Apparet itaque fatis probabile, quod veræ cruci *tanquam reliquia Chrifti non folo contacta, fed infuper pretiofiffimo ejufdem fanguine dignificata*, laudatus honor factus fuerit, & in vera cruce quibufcumque aliis confimilibus Chrifti reliquiis, quæ Chrifti contactu fimul & fanguine confecratæ fuerunt, quales funt clavi, lancea, fpinæ, aliæque res fimiles, quas propterea facra ipfa Congregatio in fuo Decreto 21. Junii 1652. *fpeciali nota, & cultu dignas* nuncupaffe reperitur. His confequenter adde, quæ ad Chrifti humanitatem pertinent, puta præputium, fanguinem in paffione fufum, & cetera, fi quæ funt, ejufmodi, non tamen Deiparam Mariam, quæ cum ex fe adorabilis fit adoratione abfoluta ratione propriæ excellentiæ, non obftante prædicto contactu, qui eidem potiori jure convenit, ne quidem refpectivo latriæ cultu colitur, qui in ipfa non fifteret, fed pro termino haberet Chriftum. Hinc apparet fpecialis honor præ Deipara decretus humanitati Chrifti ob fpecialem ejufdem excellentiam ratione unionis ad verbum, qua cum careat Mater Chrifti, idcirco nec præfatus honor eidem adjudicatus fuit, quamvis jure adoretur hyperduliæ cultu, tanquam omnium noftrum Regina, & Domina.

III. *Licitum eft Epifcopo* (fit Decr. 2. cap. in ord. 272.) *incedere cum mitra, quando defert reliquiam ligni fanctiffimæ crucis in proceffionibus.* S. R. C. 14. Junii 1692. *in Materana.*, quæ per hoc Decretum præcedenti quamdam limitationem adhibet, videlicet quod Epifcopus uti poteft mitra, quando in proceffione defert reliquiam ligni SS. crucis, & a fortiori fi fanctorum reliquias, aut quoties intereft proceffionibus aliis, demptis dumtaxat iis, in quibus circumgeftatur SS. Sacramentum. Conforme id eft cæremoniali Epifc., quod *lib.* 2. *cap.* 32. in proceffionibus fitaniarum Epifcopum indutum mitra, reliquias portare facit, & in fubfequenti cap. 33. eumdem exigit detecto capite, dum portat SS. Sacramentum, & poft Epifcopum jubet *immediate fuccedere miniftrum de mitra fervientem cum cotta, & velo ad collum, mitram ipfam manibus geftantem.* Quæ quam rite ftatuta fint, abunde comprobat differentia maxima, quæ eft inter Chriftum Deum, & hominem, & ejus reliquias, fanctofque puros homines.

IV. *Epifcopus in publicis proceffionibus* (erit Decr. 3. cap. in ord. 273.) *cum cappa, & birreto, non inter dignitates, fed folus incedere debet. Quod fi defertur aliqua imago, feu reliquia, ipfe cum cappa, & birreto debet incedere poft imaginem, feu reliquiam, nifi adfit confuetudo in contrarium.* S. R. C. 28. Oct. 1628. *in una Ord. Minor. de obferv.* Præcipue defignatur locus, in quo incedit Epifcopus in publicis proceffionibus, & in his fi non deferatur imago aliqua, aut reliquia, incedit ille, non inter dignitates, fed folus omnium de clero ultimus cum cappa, & birreto; fi deferatur vero imago, aut reliquia, poft hanc eum cappa item, & birreto, nifi adfit confuetudo in contrarium, quo in cafu confuetudo fervanda erit.

D E C R E T A.

Decretum IV. cap. in ord. 274. *Non eft genuflectendum a Capitulo, & Clero proceffionaliter tranfeuntibus ante altare, in quo recondita eft reliquia SS. Crucis.* S. R. C. 15. *Sept.* 1736. in Brixien. I. Exteriora adorationis figna fecundum fe effe adiaphora, & indifferenter tribui poffe tam Deo, quam creaturis, & folum ex intentione determinari, & ex objecto, cui exhibentur, in cap. 10. jam late diximus, & ubertim conftat ex ipfis ceremoniis Ecclefiafticis, nam dum genuflectimus Deiparæ ad verba *Ave maris ftella*, eft actus hyperduliæ, dum vero Sacerdos ex Rubricarum præfcripto caput dumtaxat inclinat cruci, latriæ adhuc cultus eft. Quæ licet ita fint, Tonellius *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 17. adhuc fcite advertit, quod quamvis in privata oratione poffit quifquis pro fua devotione, & ad libitum ufurpare quodcumque ex prædictis indifferentibus fignis; in facris tamen functionibus, quando hoc, vel illud adhiberi debeat, ftandum eft Rubricis, harum interpretibus, & Congregationum Decretis. Hinc cum per hæc genuflexio SS. Sacramento in tabernaculo recondito decernatur, & veluti prærogativa ei propria quafi refervetur, adhibenda ea non eft reliquiæ SS. Crucis in altari reconditæ, non folum a clero proceffionaliter tranfeunte ante prædictum altare, fed neque a quocumque alio extra proceffionis cafum.

II. Tonellius *lo. cit. n.* 20. ad rem exaravit: *Quod etiam colligi poteft ex ipfa Rubrica Miffalis, quæ loquens de ingreffu Sacerdotis ad altare, præcipit tantummodo genuflexionem in cafu, in quo ibi fit tabernaculum cum SS. Sacramento; quod fi a celebrante facienda effet genuflexio etiam veræ cruci, id addidiffet; fed cum non addiderit, & alioquin cultus latriæ exprimatur etiam, ut dictum eft, per profundam capitis inclinationem, credi poteft, Ecclefiam hoc feciffe ad diftinguendum cultum externum exhibendum cruci ab eo, qui exhibetur SS. Sacramento, cum in hoc adoretur Chriftus præfentialiter*, inquit Tamburinus *in Decal. lib.* 2. *cap.* 4. §. 1. *n.* 3., *in illa vero repræfentative.* Hinc Victorius Novellarienfis *in fua Synopfi append. de vera cruce* adverfarios contendentes genuflectendum veræ cruci, ut per genuflexionem diftinguatur a cæteris crucibus, quæ funt tantum veræ crucis imagines, reponit: *Ad hoc refpondeo, quod ob fimilem rationem potius urget neceffitas omittendi genuflexionem, ut fcilicet in hujufmodi externis fignis appareat diftinctio inter latriæ cultum abfolutum, qui debetur Sacramento, & cultum refpectivum, qui debetur veræ cruci.* Sive itaque celebretur Miffa, aut quæcumque alia divina officia ad altare, in quo affervatur portio aliqua ligni veræ crucis, fufficiet folita inclinatio capitis, & idipfum eft iis de Chrifti reliquiis, quorum fuperius meminimus.

III. De vera cruce publice expofita, fequens (erit 5. cap. in ord. 275.) aliter difponit Decretum: *Tranfeuntes ante expofitam reliquiam S. Crucis, utrum debeant genu ufque ad terram genuflectere, vel etiam an fufficiat femigenuflexio, ut folet fieri coram Epifcopo: & utrum eadem genuflexio facienda fit ante prædictam reliquiam S. Crucis, quæ licet non fit expofita, affervatur tamen occlufa in aliquo altari, aut etiam quando expofita eft, fed non apparet, ex eo quod pars hæc, quæ refpicit populum, habeat figuram Chrifti crucifixi? Et refponfum fuit: fi loco principe reliquia SS. Crucis fuper altare fuerit expofita, tunc tranfeuntes ante illam, unico genu ufque ad terram flexo venerari debent; diverfimode vero fola capitis inclinatione, fi præfata reliquia recondita erit intra cuftodiam.* S. R. C. 7. Maii 1746. *in Varfavien.* Reliquia itaque SS. Crucis adoranda eft fola capitis inclinatione, quando intra cuftodiam recondita latet, & in hoc rite diftinguitur a SS. Sacramento, quod licet in tabernaculo inclufum, unius flexione genu venerari præcipitur. Non minus perbella eft decifionis pars altera, quæ reliquiæ crucis publice expofitæ, genuflexionem cum unico genu ufque ad terram flexo decernit; fic enim veram crucem diftinguit fimiliter a Sacramento, quod dum proftrat expofitum, utroque genu eft adorandum, & infimul ab imagine ejufdem crucis, quæ juxta Rubricas folam exigit profundam capitis inclinationem.

IV. *Si loco principe fuper altare fuerit expofita*, conditio quædam eft, per quam inftruimur, quod ad hoc ut crucis reliquia gaudeat genuflexionis honore, debet effe principe loco pofita; fi namque una fimul exponeretur quid aliud, quod in expofitione principem locum teneret, is honor tribuendus foret, quem principale pofcit, atque primarium, non quem acceflorium, & fecundarium. Nollem autem ut *fuper altare* adeo tibi faceffat negotii, ut fi crucis reliquia exponeretur in aperto cuftodiæ oftiolo, eidem exhibendum non putes genuflexionis honorem; Decreta enim, quæ SS. Sacramento velato, aut in pyxide ad tabernaculi oftiolum expofito, genuflexionem utroque genu decernunt, locum non tollunt, fed aperte relinquunt genuflexioni cum unico tantum genu erga crucem fimili modo expofitam.

V. Num Sacerdos Miffam celebraturus incedens, fi tranfeat ante altare, in quo reliquia SS. crucis aut recondita latet, vel patet expofita, huic genuflectere refpective, feu inclinare fe debeat aperto, vel cooperto capite, quæftio fuccedit, quam nos ita dirimimus, ut aperto capite fit inclinandum, aut genuflectendum, fi præ manibus calicem minime teneat, cooperto autem, fi calicem geftet; hoc namque in cafu dexteram fuper calicem tenere debet, ne aliquid ab eo decidat, ficuti hac de caufa fine apertione capitis Sacerdos inclinat cruci, dum exit e facriftia, vel tranfit ante altare majus, & genuflectit pertranfiens ante altare, in quo affervatur SS. Sacramentum, cum apertione vero etiam capitis, quando præ manibus calicem minime gerit. Ita Hyppolitus a

portu

portu, aliique Auctores plurimi contra Gavantum *par. 2. tit. 2. lit. e.*, cui ceteroquin assentimur, dum firmat, reliquiarum, quæ inter candelabra ornamenti causa distribuuntur, nullam habendam esse rationem, sed solius altaris, addimusque dumtaxat, quod si sanctorum reliquiæ venerationis gratia solemniter expositæ sint in altari, in cujus tabernaculo inclusum est SS. Sacramentum, sufficit, quod itidem Sacerdos unicum flectat genu, absque eo quod alia exhibeatur reverentia reliquiæ expositæ, sanctorum ista sit, vel SS. crucis.

D E C R E T A.

Decretum VI. cap. in ord. 276. *Reliquia SS. Crucis non est incensanda a celebrante genuflexo. S. R. C. 15. Sept. 1736. in* Brixien. I. Discrimen aliud rite assignatur veram crucem inter & SS. Sacramentum, videlicet quod ubi hoc incensandum est a Sacerdote genuflexo, illa incensari debet a Sacerdote stante, & in hoc convenit cum veræ crucis imagine, sanctorum statuis, atque reliquiis, quæ a Sacerdote stante, similiter incensantur. Reliquiæ tamen SS. crucis, atque sanctorum cum Sacramento id habent commune, quod post earum expositionem, aut delationem in processione, cum iisdem benedici potest populus. In oppositum sentit Tonellius, qui *lib. 3. cap. 2. §. 4. n. 6.* scribit: *Hic adverte, quod in finem aliorum processionum, quæ fiunt sive cum SS. Cruce, sive cum reliquiis sanctorum, & sacris imaginibus, non debet dari benedictio, cum nullibi talis benedictio præscribatur, nisi cum SS. Sacramento.* Castaldum allegans Baruffaldus *tit. 89. num.* 29. solam benedictionem admittit cum reliquia SS. crucis, non cum iis sanctorum, nisi in casibus, quos illico subdit: *Non autem benedici debet populus cum dictis reliquiis, nisi sint sanctæ crucis. Ista benedictio cum sacris reliquiis tunc tantum permittitur, quando fiat processio cum dictis pro impetranda aliqua gratia ab illis, videlicet pro impetranda pluvia, vel aeris serenitate, vel pro fluminum intumescentia coercenda: tunc benedicitur aer, flumen &c. præcedente cantu antiphonæ, & orationis*, unde cum reliquiis Sanctorum benedici nunquam posset populus.

II. Ad reliquiam Sanctæ crucis quod attinet; modo dubium non est, cum id aperte definiat sequens (erit 7. cap., in ord. 275.) Decretum: *Post expositionem Reliquiæ SS. Crucis, vel post ejus delationem in processione, benedicendus est populus cum ipsa.* Ead. Congr. in eod. Decr., quod haud dubita extendere ad ceteras Christi reliquias, quas superius cum SS. cruce pares fecimus. Restringitur itaque dubium ad Sanctorum potissime imagines, atque Reliquias, sed cum eidem Benedictus XIV. *to. 3. notif. 6. §. 4.* manus apposuerit, contenti nos sumus transcribere, quæ ille ibidem exarat summa de more eruditione: *Non crediamo però, che ciò, che non è stato veduto dal Tonelli, non possa vedersi dagli altri. Nella descrizione della ostensione delle Reliquie fatta dalla S. M. di Clemente XI. furono addotte le autorità de' Dottori, che approvano la consuetudine di benedire colle Reliquie, come molto bene osserva l' erudito Sig. Canonico Moretti nella sua accurata dissertazione de rito ostensionis sacrarum Reliquiarum stampata in Roma l' anno 1721., e che l' Autore con tanta confusione volle dedicare a noi. Ecco le di lui parole nel §. 60.* Ex verbis Auctorum elici videtur consuetudinem benedicendi (*parla delle Reliquie*) eodem tempore, ac pluribus in locis datam.

III. *Si aggiunge, non dirò la consuetudine di questa Diocese, ma della S. Sede maestra de' Riti, avendo noi cogli occhi proprj veduto la S. M. di Clemente XI. benedire in S. Pietro di Roma il popolo colle sacre Reliquie della Croce, della Veronica, e della Lancia, ed avendo ancor noi fatta più volte la stessa funzione, quando eravamo canonico nella suddetta Basilica, essendo riservato il maneggiarle ai soli canonici della medesima.*

IV. *Non parleremo de' Greci, che hanno questo medesimo rito, come si vede ne' loro menei al giorno 14. de Settembre: ma diremo, che nel 1161. facendosi la translazione delle sacre Reliquie, o sia del piede di Santo Aldegondo, il Prelato ne fece ostensione, e con esso diede la benedizione:* Omnibus ostendit, & facta benedictione, omnibus se humiliter inclinantibus, in loco, a quo sustulerat, reposuit, *come si vede appresso il Bollando al giorno 30. di Gennajo; Che nel 1205. avendo Filippo Augusto* Re *di Francia consegnato ad Enrico Abate del monisterio di S. Dionigi le insigni Reliquie, che aveva ricevute da Balduino Imperatore, l' Abate le pose in un luogo decente,* data benedictione cum Reliquiis, *sono parole del Rigordo de gestis Philippi Augusti, e che finalmente il Pontefice Pio II. avendo avuto il prezioso regalo del capo di S. Andrea da Demetrio fratello di Costantino ultimo Imperadore, che fu ucciso, quando Costantinopoli fu espugnata da' Turchi, lo portò in quella gran processione, in cui si viddero accese più di tre mila Torce, e prima di metterlo nel luogo, ove ancor oggi si ritrova nella Basilica vaticana, benedisse con esso il popolo,* superatoque summo gradu vertit se ad multitudinem, & benedixit ei, sacrum ostendens verticem, *parla della testa di S. Andrea, e le parole sono ricavate dal lib. 8. de' di lui commentarj.*

V. *Se il Tonelli fosse stato più studioso della sacra Antichità, averebbe vedute, e le predette, e le altre cose, e non averebbe così francamente riprovato l' uso di dare la benedizione colle Sacre Reliquie. Per la qual cosa, portandosi, come di sopra si è detto, le Reliquie de' Santi approvate, ed autenticate, approviamo, e lodiamo, che con esse si dia la benedizione.* His autem, quod subdimus (erit 8. cap. in ord. 278.) nos addimus Decretum: *Potest permitti, quod hebdomadarius, aut alius canonicus post processionem in festo alicujus Sancti, stans ad altare majus benedicat populum, habens tantum superpelliceum, & stolam, sicuti in aliis processionibus, in quibus circumferuntur aliquæ reliquiæ, cum albo, stola, & pluviali* S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.* In primis namque permittitur, quod post processionem, in qua non deferuntur Reliquiæ, Sacerdos stans ad altare *majus*, manu populum benedicat, habens tamen *tantum superpelliceum, & stolam*, in quibus dumtaxat licitum esse potest simplici Sacerdoti benedictionem super populum impertiri, quemadmodum definit Benedictus XIV. in encyclica littera *Exemplis* 19. Mart. 1748., & insimul comprobat eruditione plurima. Quod si in processione circumferatur reliquia, quia tunc non manu, sed cum reliquia benedicit, benedicere permittitur in alba, stola & pluviali, in quibus eamdem reliquiam per processionem detulit. Dubium itaque modo nec amplius esse potest, quin licita item sit benedictio populi cum sanctorum reliquiis, non tantum aeris, fluminis, aliorumve similium, ut Baruffaldus asserit.

D E C R E T A.

Decretum 9. cap., in ord. 279. *Reliquiæ Sanctorum, quæ deferuntur in processionibus per civitates, & oppida, non debent deferri sub baldachino. S. R. C. 23. Martii* 1686. in Calaguritana. I. Decretum ita legit Meratus, sed vice *Reliquiæ Sanctorum* substituit *sacræ spinæ*. Pittonus allegans Monacellum *in Formul. leg. pract. par. 4. in supplem. ad 2. to. pag. mihi 45. num. 32.* Pittoni lectio videtur consona Decreto alteri (erit 10. cap. in ord. 280.) quod propterea, ut Sacræ spinæ in processione sub baldachino deferantur, suffragium exigit immemorabilis consuetudinis: *Ubi adest consuetudo immemorabilis, licitum est spinam D. N. J. C., præsertim in Parasceve, capite aperto, sub baldachino processionaliter deferre* S. R. C. 12. Julii 1740. *in una urbis, & orbis.* Si autem ita est de sacris spinis, quæ sunt speciali nota, & cultu dignæ, multo utique magis de Sanctorum reliquiis. Verum non desunt apud Nicolium *in Flosc. verb. Processio num.* 9. antiquiora duo Decreta (erunt 11. 12. cap., in ord. 281. 282.) quæ & Deiparæ, & Sanctorum imagines in processione sub baldachino deferri concedunt: *Imaginem B. V. cum baldachino, & intortitiis in processione deferre prohibendum non est, modo petatur ab Ordinario licentia, ut occurri possit abusibus.* Congr. Episc. 11. Martii 1579. 20. Dec. 1609., 12. Martii 1613., & 10. Jul. 1621. *Idem est de imaginibus, sive statuis Sanctorum.* Ead. Congr. 19. Jul. 1647.

II. Baruffaldus *tit. 89. n. 29.* producta Decreta ita ad concordiam revocat, ut illa, quæ usum baldachini prohibent, intelligenda sint de processionibus minus solemnibus, quæ vero permittunt, de solemnibus, & celebrioribus, ad quarum majorem solemnitatem, dubium non est, quod baldachinum deservit. Refert Benedictus XIV. de canoniz. *lib. 4. par. 2.* quod cum ferrum lanceæ, quo latus Christi perfossum fuit, a Bajazette Turcarum Tyranno dono datum fuisset Innocentio Papæ VIII., die 1. Maii 1492. ad civitatem Anconitanam devenit, & processionaliter per civitatem delatum fuit ab Archiepiscopo Arelatensi, *Antianis civitatis baldachinum deferentibus.* Quæ de baldachino in sua universali Bibliotheca Coronelli exaravit, hic nobis lubet transcribere: *Arnese, che si porta, e tiene affisso sopra le cose sacre per difenderle dalle immondezze, in segno di onore, e riverenza. Il baldachino altro è portatile, altro stabile, il portatile è quello, che portasi con quattro, o più aste sopra il Venerabile, o Reliquie de' Santi, ogni qual volta si portano in processione; sopra al Sommo Pontefice nelle funzioni solenni; ed anche sopra i gran Principi, Legati Apostolici, e Vescovi, quando si ricevono solennemente in qualche luogo. Trovasi ancora usato per accompagnare i cadaveri de' Personaggi grandi, come leggesi negli Annali Colomasiensi nel 1276., e nella storia Bolognese del Ghirarducci 1260. Il baldachino fisso, e stabile (oltre l' uso nelle cose sacre) è usato parimente sopra i seggi de' Vescovi, Principi, e gran Personaggi &c.* Uti autem ex his aperte eruitur, quod baldachinum ad solemnitatem deservit, & honorem, ita videtur erui, quod SS. Sacramento, cui Ritualia illud attribuunt, non privative convenit, neque tanquam unum ex signis protestativis divinitatis, atque adeo quod etiam adhiberi potest Reliquiis, dum per processionem solemniter deferuntur, abstinendum vero in processionibus minus solemnibus, in quibus ut deferatur, Decretum 1704. suffragium immemorabilis consuetudinis fortasse exigit.

III. De velo humerali dicere superest, quod adhiberi posse a deferente Reliquiam SS. crucis, per sequens Decretum (erit 13. cap., in ord. 283.) definitum exstitit: *Consuetudo deferendi Reliquiam SS. crucis manibus opertis cum velo a spatulis pendente potest retineri.* S. R. C. 16. Sept. 1741. *in Bracharen.* Idipsum dicito de reliquiis, Christi reliquiis, quas in Decreto primo memoravi, non tamen laudarem id extendi ad Sanctorum reliquias, licet nulla prohibitio appareat. Etsi autem in comprobanda consuetudine Decretum sistat, haud dubitarem eamdem, ubi non est, invehi posse; non apparet quippe, unde reprehendi ea valeat, præcipue loquendo de præfatis Christi reliquiis, quæ a sacra ipsa Congregatione *speciali nota, & cultu digna* dicuntur.

DECRETA.

Decretum 14. cap. in ord. 284. *Jus deferendi SS. Sacramentum, & Reliquias in processionibus spectat ad hebdomadarium Missarum solemnium peragendarum post processionem, vel ad illum, qui immediate ante processionem eadem peregerit, privative quoad reliquos, etiam Dignitates, & seniores Canonicos, tam absente, quam nolente Episcopo prædicta munia obire. S. R. C. 26. Jan.* 1658. in Cajetan. I. Nihil frequentius dicendum nobis accidit, quam quod ad eum spectat subsequens processio, qui præcedentem Missam, aut vesperas solemniter celebravit, & idipsum esse de eo, qui subsequentem Missam debet facere, aut vesperas, evincunt late tradita in cap. de Benedict. Candelar., Ciner., & Palmar., & quæ inferius trademus in cap. de Aqua Lustrali, de Benad. Fontis Baptism., quare dubium esse non potest, quod jus deferendi SS. Sacramentum, aut Reliquias in processionibus spectat ad celebrantem præcedentem, vel subsequentem Missam, aut vesperas, quando vel Episcopus abest, sive prædicta non vult exercere munia. Difficultas itaque dumtaxat superest super colorem paramentorum, in quibus processio fieri debet, & quantum ad Sacramentum attinet, etsi colorem album exigat, ab Instructione jam tantum vidimus, quod nihilominus in usu esse debet color præcedentis Missæ, adda, vel vesperarum, si post has processio fiat, quidni igitur idipsum erit de processione Reliquiarum, etsi Rituale *tit.* 89. exposcat *colorem album, vel rubeum, prout Sancti, quorum Reliquiæ transferuntur, exposcunt?* Uti igitur Rubrica, quæ pro SS. Sacramento colorem album exigit, Instructione Clementina interprete intelligitur de casu, in quo processio non subsequatur immediate ad Missam, quæ in alio colore celebrata sit, ita quis dubitare unquam potest, quin simili modo intelligenda sit Ritualis Rubrica, quæ in processione Reliquiarum postulat colorem album, aut rubeum?

II. At quid de casu, in quo Missa subsequitur, aut solemnes vesperæ? Cum tunc processio cum subsequentibus Missa, aut vesperis unam veluti functionem integret, color is adhibendus videtur, quem item exposcunt Missa, aut vesperæ eorum instar, quæ tradimus de aspersione aquæ benedictæ, atque superius in Decr. 46. cap. 7. dicebamus de expositione Sacramenti, quæ fit ante Missam, aut vesperas. Verum quæ definita sunt de Processione Candelarum, præsentem quæstionem diriment; cum enim de Rubricarum præscripto facienda illa sit in paramentis violaceis, etsi subsequens Missa de Purificatione fiat in albis, non leve utique exurgit argumentum, quod & in casu nostro processio debet fieri in paramentis illius coloris, quem postulat Sanctus, cujus Reliquiæ per processionem deferuntur, Missa vero in paramentis illius coloris, quem exigit Missæ qualitas. Consultior ut minimum est hæc agendi ratio, sed si quis contendere vellet, quod etiam in præcedenti processione usurpari valeat color sequentis Missæ, aut Vesperarum, nolo ego jurgium instituere productius.

III. Diximus, *quem exigit Missæ qualitas*, quia processio, aut præcisus concursus populi non est sufficiens titulus ad Missam solemnem habendam de sancto, cujus festivitas agitur, aut processio instituitur, qua de re loci hujus non est pertractare; quare præ manibus arripientes verba illa *Omnes procedant decantantes litanias cum invocatione sanctorum, quorum reliquiæ deferuntur*, quæ Ritualis habet de processione in translatione sacrarum reliquiarum, advertendum dumtaxat ducimus, quod non continuo invocari possunt nomina sanctorum, quorum reliquiæ deferuntur in processione, sed tantummodo quoties solemniter transferuntur, quo de casu dumtaxat disponit Rubrica, cui non contrait Decretum S. R. C. 22. Martii 1631. districte inhibens additionem quamlibet, non quia solemnitas particularis superet omne Decretum, aut quia non sit additio perpetua, sed tantum pro illa occasione, uti Baruffaldus asserit, sed quia pro casu habetur specialis concessio, Rubrica nempe Ritualis Romani, quæ per sacram Congregationem approbata est, atque servari mandata.

CAPUT DECIMUM OCTAVUM.

De Cruce in altari, & sacris imaginibus.

QUamvis Dominica Passio revera contigerit in feria VI. Parasceves, in qua propterea ad honorandos cruciatus, & mortem Christi ex Apostolica institutione festum ad nostram usque ætatem vidimus fuisse traductum, summaque semper religione custoditum, adhuc duarum hebdomadum, quibus ad illud sancte, & digne recolendum disponamur, & præparemur, spatium ab Ecclesia constitutum extitit, cui propter inditum est *Passionis* nomen, & Dominica, a qua illud incipit, *Dominica de Passione* reperitur inscripta. Id est instar temporis, quod consimili de causa ex Ecclesiæ institutione Dominicam præit Nativitatem, seu Domini adventum, cui nomen, quod proprie ipsi convenit Nativitatis festo, nihilominus comperitur fuisse attributum, nempe *Adventus Domini*. Hoc Passionis tempore cruces, & imagines in usu habet Ecclesia contegere, & tenere velatas, & de hoc ritu nunc nos sumimus agere; quantum autem ad earum attinet discooperitionem, lector recolat, quæ de cruce dedimus in cap. de feria VI. Parasceves, & de imaginibus reservamus agere in cap. de sabbato sancto.

In hoc ritu agnoscit Grancolas *lib.* 2. *cap.* 51. vestigium quoddam veteris Ecclesiæ simplicitatis in suis officiis: *velantur imagines in Ecclesiis, ut repræsentetur antiqua simplicitas Altarium, & Ecclesiarum, quæ nec imagines habeant, nec ornamenta, reddaturque veluti sensibilis populorum oculis tristitia, & cultus in consideratione dolorum Jesu Christi*. Verum etsi nos probemus, quod de sensibilis tristitiæ, & luctus causa producitur, absit, demus unquam, quod cruces, sacræque imagines exularint a sacris ædibus, & quod ad crucem attinet, cum in præcedenti capite sua ponderatione minime caruerit, testimonium Lusitani ferant, qui Meliaporem profecti inter rudera, & templi, quod S. Thomas Apostolus extrui curaverat, vetustissimi vestigia deprehenderunt cruces lapideas; immo versus orientalem plagam adhuc superstes esse sacellum, intus, & foris lapideis crucibus a vetere disciplina ornatum, tradit Maffæus *lib.* 8. *hist. Indica*, qui *lib.* 4. etiam aliud producit evidens argumentum usus imaginis crucis in templis ex Apostolica traditione, dum refert, quod in Urbe Goa Lusitani illius victores, dum mœniorum, & templorum profanorum demolitioni intendebant, repererunt æneam imaginem Christi in cruce pendentis. Non modicum itidem monumentum est consuetudo a primis Christianæ Religionis fundatoribus ad nos usque trasmissa, in templis, quocumque nomine appelleutur, crucem erigendi loco editiore, ut introeuntibus palam proponeretur conspicienda, sub qua cruce quibusdam in locis hi versus scripti leguntur:

Nam Deus est quod imago docet: sed non Deus ipsa.
Hanc videas, sed mente colas, quod cernis in illa.

Cruces itidem in altaribus ipsis collocatas fuisse Acta manuscripta S. Martialis, Christi Domini Discipuli, quæ Romæ habentur, abunde comprobant; cum enim certior factus ille esset de nece Apostolorum Petri, & Pauli, jussit statim perfici Oratorium, in quo crucem auream ante aram collocavit. Etiam in templo a Constantino magno in honorem Archangeli Michælis ædificato, memorat Sozomenus, & Nicephorus crucis imaginem in altari statutam fuisse, & moris ejusmodi non leve argumentum item suppeditat Metaphrastes in Actis S. Gregorii Martyris Armeniæ Episcopi, quæ a Surio die 30. Sept. relata sunt, dum tradit, quod in admirabili visione, quam ille habuit, nedum conspexit altaria ignea, sed insuper super eorum quodlibet crucem pariter igneam. Taceo, licet quæ recolantur, certe digna sint, quæ tradunt Horatius Tursellinus *lib.* 1. *vit. Franc. Xaver. cap.* 16., Osorius *lib.* 3. *hist.*, & Maffæus *lib.* 2. *hist.* de cruce ab Apostolicis usque temporibus apud Indos in altari adhuc reliqua, contentus ex Ciaconio *cap.* 35. *de signis SS. crucis* exemplum quoddam producere, quod crucis appositionem in altari tempore Missæ cœlitus comprobatam ostendit. Cum namque in Urbe Caravacana Sacerdos quidam, jubente Agareno Rege, Missam celebraturus, dum sacris vestibus indutus, conspexisset in altari crucem deesse, constitit, & religionis scrupulo tactus, illam ordiri detrectabat, cum subito Angelorum ministerio crux ibi deposita est, quæ ad nostra usque tempora videtur, totoque orbe celeberrima est, & miraculis insignis.

Sacrarum vero imaginum, ac picturarum antiquitatem in templis monumentis plurimis fusa demonstrat Trombelli *to.* 2. *par. alt. dissert.* 9. *cap.* 68., illisque triplicem ob causam Ecclesias decoratas fuisse ostendit, ut iisdem nempe ornarentur, ut historica facta, quibus instrueretur populus, exprimerentur; & ut denique venerarentur illi, qui ab iisdem repræsentabantur. Duo priora capita nostro sunt aliena instituto, & in comprobationem novissimi ex allegato Auctore contenti sumus in medium afferre effigiem S. Martini, quam Venantius Fortunatus *sub finem lib.* 4. *de vita S. Martini to.* 8. *Biblio. Patrum* *Patr.* hoc pacto describit:

Est ibi Basilicæ culmen Pauli, atque Joannis.
Hic paries retinet sancti sub imagine formam,
Amplectenda ipso dulci pictura colore.
Sub pedibus Justi paries habet arta fenestram.
Lychnus adest, cujus vitrea natat ignis in urna.

DECRETA.

Decretum I. cap. in ord. 285. *In altari, in quo adest magna statua SS. Crucifixi non est necesse, ut ponatur alia crux, dum celebratur Missa. S. R. C.* 16. *Junii* 1663. in Rossanen. I. *Sicut Ecclesia sine cruce stare non potest, ita & sine arbore navis infirma est*, effatum generale est S. Maximi *serm. alias* 56. *alias* 52. *inter Ambrosianos, nunc attributo S. Maximo, & inscripto de cruce, & sepultura Domini*, quod uti antiquissimam, & apud omnes receptam abunde comprobat consuetudinem, qua in Ecclesiis cruces collocabantur, sic imaginis ejusdem crucis in sacris ædibus collocandæ vehementem necessitatem inculcat. *Super altare collocetur crux in medio*, ait propterea Rubrica XX. de altari, in quo faciendum est Missæ sacrificium, & crucem in altari esse collocandam tamquam signum Regis in Regia, & memoriale Dominicæ Passionis, seu Christi sacrificii cruenti, unanimes conveniunt Auctores, & solum disputant, num prædicta Rubrica sit præceptiva, & obliget sub gravi? Affirmat Aversa *de sacrif. Missæ quæst.* 11. *sect.* 3., quia nedum a laudata Rubrica crux apponi mandatur, sed etiam ab aliis, quæ inter præceptivas communiter recensentur. Et quidem in fine collectæ Sacerdos versus crucem se inclinare, & crucem ipsam in Missa solemni incensare jubetur; id autem præstare non potest, si crux non sit in altari, quare sicuti incensatio, & inclinatio sub præcepto cadere cen-

re censeatur, ita & crucis usus, erga quam illæ fieri debent.

II. In oppositum tamen militat sententia communior, quæ prædictum ritum non censet in præcepto sub gravi esse constitutum, cum de eo neque constet in jure, neque ex consuetudine, quæ hoc animo fuerit inducta, sed præcise fervari ex majori devotione, & ad satisfaciendum Rubricæ directivæ, cujus rationis putat laudatam Rubricam; ad id autem, quod in contrarium ex aliis Rubricis producitur, reponit Quarti *par. 1. tit. 20. dub. 10.* in inclinatione, aliisque versus crucem præstandis, non præcipi crucis usum, sed solum supponi eam ibi adesse ex communi usu, & directione Rubricæ, unde quatenus minime adsit, versus altaris imaginem illa esse præstanda. Vert *to. 4. pag. 30.* ulterius progreditur, & docet, quod remotioribus sæculis nulla crux apponebatur in altari tempore Missæ, sed solummodo usus erat Christi imaginis, quæ in Missæ canone ante *Te igitur* etiamnum collocari solet, & quod cum postea canonis tempore, & præsertim consecrationis crux cœperit exponi, & deinde majoris celebrantium devotionis gratia per totum Missæ tempus, inde facta est ornamentum stabile altaris per sacristarum inertiam, qui absoluta una Missa non putarunt amovendam esse crucem, ut iterum eam ad altare deferrent alterius Missæ tempore. Huc fortasse attinere queunt ea verba Innocentii III. lib. 3. cap. 2. *Inter Præfationem, & Canonem in plerisque sacramentariis imago Christi depingitur, ut non solum intellectus litteræ, verum etiam aspectus picturæ memoriam Dominicæ Passionis inspiret. Et forte divino factum est providentia, licet humana sit industria procuratum, ut ab ea littera canon inciperet, quæ sui forma signum crucis ostendit, & exprimit in figura. Thau namque mysterium crucis insinuat, dicente Domino per Prophetam Ezech. 9. signa Thau in frontibus virorum dolentium, & gementium &c.*

III. Quidquid allegati senserint Auctores, præsens sanctio supponit necessariam esse crucem in altari, in quo faciendum est Missæ sacrificium; dum enim declarat non esse necessariam, quando habetur æquivalens, seu magna statua SS. Crucifixi, ejusdem profecto necessitatem astruit in æquivalentis defectu. Verum hac in re opus haud est illationibus uti, cum statim referenda jura non desint, quæ per verbum *debet* crucis præceptum insinuant, non meram consuetudinem ex directione Rubricæ. Et quidem ad antiquitatem hujusce ritus quod attinet, ex Apostolica traditione promanare credit Juenio *de sacram. dissert. 5. de Euch. sacram. quæst. 8. cap. 4. art. 3.*, ubi habet: *sic fert Ecclesiarum omnium consuetudo: cujus quidem cum in conciliis, aut in Patribus initium non reperiatur, ad ipsos Apostolos juxta Augustini principium refundi debet. Decuit etiam, ut ritus, de quo agitur, obtineret; par enim est, ut Christi Passio Sacerdotis sacrificantis oculis obversetur, quum Missam ad vivum exhibet.* Quæ recolantur, digna etiam sunt, quæ habet Bona *Rer. Liturg. lib. 1. cap. 25. n. 8.*, ubi & Dallæi, & Binghami errores arguit, qui anno 336. vetustiorem non esse censent crucum appositionem in Ecclesiis.

IV. Ad rem apprime quoque facit testimonium Chrysostomi, qui *lib. contra Gentiles, & Jud. de Christi divinitate to. 1. pag. 570.* manifeste commonstrat, quod prædictum extremi supplicii symbolum, olim maledictum execrabile, nunc desiderabile, amabile factum, a sacra ipsa mensa, seu altari minime exulabat. *Hoc in sacra mensa, hoc in Sacerdotum Ordinationibus, hoc rursum cum corpore Christi in mystica cœna refulget &c.* Canonem tertium Concilii II. Turonensis celebrati anno 567. nonnulli addunt, in quo cavetur: *Ut Corpus Domini in altari, non in armario, sed sub crucis titulo componatur*; sed nobis magis lubet recensere const. *Accepimus 26. Julii 1746.*, in qua Bened. XIV. mira eruditione demonstrat ejusmodi vetustatem ritus apud quosqua christianæ fidei asseclas, & insimul necessitatem statuit.

V. Num sufficit crux nuda sine imagine crucifixi, est quæstio altera, quam affirmativa definit Bissus *lit. A. num. 254.*, & ducitur, quia Rubrica solam crucem exquirit, neque se exprimit circa imaginem crucifixi. Meratus *par. 1. tit. 20. nu. 6.* adhærens Bisso, & Quarti autumat satisfieri dispositioni Rubricæ, si ponatur sola crux sine ulla imagine crucifixi, licet sit optimum consilium, quod etiam crucifixi imago in cruce habeatur; & in hac parte deserere videtur Gavantum, qui *ibidem lit. u.* in cruce rite etiam imaginem crucifixi expostulat, circa quam etsi fortasse non se satis exprimat laudata Rubrica, hujus tamen sensum ubertim aperit cœremoniale Episc. *lib. 1. cap. 12.*, ubi diserte crucem exposcit cum imagine crucifixi, unde & tertium Decretum capitis sola cruce contentum non est, sed addit *cum imagine crucifixi apposita*. Hæc sententia ubertim modo probari videtur, cum in cit. Const. Bened. XIV. de ea habeat: *cum tamen cæremoniale Episcoporum crucem una & crucifixum nominet, idque communi Ecclesiæ consuetudini consentaneum sit, hanc ideo sententiam probandam nemo sapiens dubitabit.* Quem allegat, Claudius la Croix *lib. 6. part. 2. de sacrif. Missæ num. 318.* fatetur veterem communem usum, ob quem propterea sine imagine crucifixi, quæ pendeat e cruce, rem divinam fieri non posse statuit, nisi necessitas intervenerit. Eumdem vero ritum plene comprobat, quod idem sapientissimus Pontifex addit, videlicet quod *initio Ecclesiæ, cum fideles concitare ad furorem Gentiles magnopere timerent, si Christum crucifixum publice adorandum proponerent, crucem tamen pluribus modis exornatam palam exponebant, atque incisum, vel depictum cruci apponebant Agnum, qui typus amantissimi salvatoris semper habitus est, ut eo saltem modo crucifixi imaginem exhiberent.*

VI. Ad præsens Decretum quod attinet controvertitur inter Doctores, an icon, seu tabula picta, aut statua Christi crucifixi sit idonea supplere appositionem crucis in altari, ac negat Gavantus, tum quia Rubrica absque ulla limitatione inter candelabra crucem præscribit, tum quia in Missa solemni est incensanda. In oppositum sentit Quarti, quia per iconem, seu crucifixi statuam, quæ est in prospectu, & ob oculos Sacerdotis, jam habetur finis intentus a Rubrica, quæ dum crucem exigit inter candelabra, debet intelligi regulariter, quando scilicet non habetur æquivalens, cujusmodi est icon, seu statua crucifixi, quæ propterea loco crucis in casu erit incensanda.

VII. Hæc sententia saltem quoad statuam crucifixi per præsens probatur Decretum, quod lubens extendo ad crucem item depictam, dummodo super crucem depicta quoque sit imago crucifixi; & hoc eadem ipsa de causa, ob quam crucifixus exigitur in reali ipsa cruce, quia nempe imago crucifixi valida est ad excitandam memoriam Passionis Christi, quod est finis apponendæ crucis in altari. Quam sententiam in cit. Const. laudat idem Benedictus XIV. sequentem addens conditionem. *Dummodo crucifixus in majori tabula vel pictus, vel sculptus, primum locum obtineat præ ceteris omnibus, quæ in eadem tabula exprimuntur.* Idipsum autem etiam productum Decretum sensisse videtur, dum non quamcumque statuam crucifixi putat sufficere, sed *magnam*, exposcit, ut magis dicemus in sequenti Decreto, quod priusquam adducamus, nobis liceat lectorem monere, quod sanctiones ejusmodi præcise sistunt decernendo, quod in altari, in quo ut supra crucifixus pictus, vel sculptus apparet, necesse non est apponi crucem, sed si hæc nihilominus apponeretur, nihil inde fieret contra sacros ritus.

D E C R E T A.

Decretum II. cap. in ord. 286. *Crux parva cum imagine crucifixi posita super tabernaculum, in quo asservatur inclusum Sanctissimum Sacramentum in altari, non est sufficiens in Missa, sed poni debet alia crux in medio candelabrorum.* S. R. C. 16. *Junii* 1663. in Rossanen. I. Dubium non est, quod Missalis Rubrica, quæ in altari crucem expostulat, de altari loquitur, in quo faciendum est Missæ sacrificium, & ideo monet Gavantus non esse contra eamdem Rubricam, si non apponatur crux in altari, in quo Missa fieri non debet. Ejusmodi erat olim altare, in quo asservabatur Sanctissimum Sacramentum, in eo namque antiquitus celebratum non est, nec decens esse, quod nunc in eo celebretur, testatur cœremoniale Episcop. *lib. 1. cap. 12.*, & prædicti moris vestigium adhuc reliquum est in nonnullis Ecclesiis urbis, quæ propterea, ait idem Gavantus *part. 1. tit. 20. lit. u.*, abstinent ab apponenda cruce in altari, in quo populo distribuitur sacra synaxis. Verum quoniam cœremoniale Episc. in altari, in quo SS. Sacramentum latet inclusum, celebrari absolute non inhibet, & aliunde id fieri Missale aperte permittit *tit. 2. n. 4. & tit. 4. nu. 6.*, modernior Ecclesiarum usus, nimis rigide non adhærens cœremonialis monito, a celebrando in prædicto altari non abstinet. Quia tamen laudata Missalis Rubrica in altari, in quo celebrandum est, crucem expostulat, & minus fortasse decens est, tali vexillo, a quo provenit redemptio nostra, prælatum altare iri spoliatum, Ecclesiarum quarumdam disciplina invenit parvulam quamdam crucem cum imagine crucifixi, ut sic & prædictæ pareret Rubricæ, & insimul consuleret decenti altaris ornatui.

II. Parvulam crucem ejusmodi in Missa non sufficere præsens sanctio declarat, quæ propterea aliam crucem expostulat in medio candelabrorum; & dubium non est, quod consonanter ad prædictam Rubricam, quæ nedum in altaris medio crucem exquirit, *sed & candelabra saltem duo hinc inde in utroque ejus latere*, & Innocentius III. *lib. 2. cap. 21.* notat mysterium, ut nempe significetur, quod Christus per crucem fecit utraque unum, seu quod mediator est utriusque populi, Judaici nempe, & Gentilis, qui per candelabra designantur. Crux autem ista, ex cœremon. Episcop. notat Gavantus *debet esse prealta, ita ut pes crucis æquet altitudinem vicinorum candelabrorum, & crux ipsa tota candelabris superemineat, cum imagine SS. crucifixi versa ad anteriorem altaris faciem*, ut videlicet denotetur, quod Christus etiam in cruce major est super omnes populos significatos in candelabris.

III. Sane subsequens sanctio, quæ agit de casu Sacramenti in altari expositi, diserte in altari postulat crucem *de more*; de more autem est, quod apponatur crux magna inter candelabra, qualem superius descripsimus; quare quidquid sit de casu Sacramenti expositi, de quo disponit dictum Decretum, & nos infra reservamus agere, ex eo saltem eruitur, quod a fortiori magna crux esse debet in altari, in quo celebrari debet, Sacramento minime exposito, licet intra tabernaculum clauso. Hanc sibi *de sacrif. Missæ part. 4. sect. 1. numer. 18.* stetisse sententiam fatetur Benedictus XIV. in cit. Const., quam dum laudat, utique etiam probare videtur. Ceterum non leve suffragium in idipsum nobis præcedens sanctio suppeditat, dum *magnam* statuam crucifixi expostulat; talis enim crux, & crucifixi imago esse debet, quæ apta sit inservire finibus, ob quos in altari apponi mandatur, quæ scilicet sit ob oculos Sacerdotis, hujus advertentiam fugere invalida, & ex se idonea in eodem excitare memoriam Dominicæ Passionis, cujusmodi non sunt cruces parvulæ, & præsertim non positæ in loco solito, sed in loco minus conspicuo, super tabernaculum nempe, aliudve simile.

IV. Nolim denique, dum crucem alteram in medio candelabrorum exposcit, ita accipias, quasi utraque crux sit necessaria, cum & in altari, in quo non asservatur SS. Sacramentum, unica sufficiat crux de more posita inter candelabra; neque quod crux de more magna requiratur ad ornatum altaris, cum crux parva solummodo declaretur insufficiens *in Missa*; neque denique quod crux, saltem parva, sit semper statuenda in altari, in quo latet SS. Eucharistia, quia Decreti scopus praecise sistit in declaranda cruce parva invalida ad reddendum altare aptum, ut in eo celebretur, quidquid sit postea de sufficientia, vel necessitate crucis, & qualis, ad altaris ornatum, ad quod definiendum haudquaquam descendit, & nos infra dicere reservamus.

D E C R E T A.

Decretum III. cap. in ord. 287. *Super altare, in quo SS. Sacramentum expositum est, crux de more collocari debet, cum imagine crucifixi apposita. S. R. C. 14. Maji* 1707. in una Senarum. I. Num in altari, in quo publice SS. Sacramentum patet expositum, apponenda de more sit crux Missae tempore, quaestio est, quae Auctores in varia scidit placita. Gavantus *part.* 2. *tit.* 14. *num.* 6., Bissus *lit. c. nu.* 584. §. 1., aliique plurimi sententiae adhaerent negativae, & ea ratione ducuntur, quod ubi est figuratum, debet cessare figura, & ut minimum crux in casu necessaria non est ad repraesentandum Christum, qui in Eucharistia realiter praesens ait, & patenter ob oculos Sacerdotis. Et hinc apparet ratio discriminis, ob quam crux exigitur in altari, in cujus tabernaculo Sacramentum latet inclusum, quia nempe etsi Christus tunc realiter praesens sit in altari ratione specierum Eucharisticarum, non est tamen patenter praesens, & ob oculos Sacerdotis, in quo propterea minus aptus est pios illos excitare actus, propter quos crux apponitur in altari.

II. In oppositum pronuntiant Pasqualigus *to.* 1. *de sacrif. nov. leg. qu.* 715. *nu.* 1., Henao *to.* 2. *de sacrif. Missae disp.* 25. *sect.* 5. *num.* 9., Oliverius Bonartius *de Missa sacrif. lib.* 1. *cap.* 19. *nu.* 3., & ceremonialia Excalceatorum SS. Trinitatis, & Ordinis S. Mariae de Mercede, quibus post productum Decretum novissime accessit Meratus *part.* 1. *tit.* 20. *num.* 7., & *part.* 2. *tit.* 14. *num.* 7., ubi parvam crucem exigit in praedicto altari, & Decretum censet conforme Rubricae, quae cum indefinite crucem in altari, in quo est celebrandum, exposulet, nullam exceptionem videtur admittere. Addit vero, quod figuratum, seu Christus realiter quidem praesens est in speciebus Eucharisticis, sed ob oculos fidei, & mentis, non ob oculos corporis, ob quos consequenter Rubrica praesentiam figurae, seu crucis rite valet exposcere, tamquam quae facilius in memoriam revocat Christi Passionem, ejusque cruentum sacrificium; quae quidem memoria, attenta infirmitate nostrarum distractionum, magis ex crucis sensibilis aspectu, quam ex ipsa hostia in nobis excitatur, sicuti fatetur Gavantus ipse *loc. cit.* ut firmet requiri crucem in altari, in quo reconditum est Sacramentum.

III. Quarti medium iter incedit, & crucem necessariam non esse putat, quia Sacramentum palam expositum, ex se aptum est deservire ad fines, ob quos crux apponitur, sed nec arbitratur inconveniens, si nihilominus apponatur, quoniam inconveniens non est, quod ubi est persona Principis, sint etiam ejus insignia, & imago; alias quippe cum peracta consecratione Christus constituatur illico realiter praesens, necesse foret crucem statim ab altari removere, quod est contra Romanum usum. Axioma igitur illud, *ubi est figuratum, debet cessare figura*, intelligendum apparet de sacrificiis veteris legis, quae erant figura sacrificii crucis, & Christi crucifixi, non vero de imagine crucis, & crucifixi, qua repraesentatur ipsa realis crucifixio jam consummata, & ponitur ob oculos corporis, quod SS. Eucharistia minime praestat; unde & usus obtinuit, quod in ipsa hostia consacrata habeatur nihilosecius impressa imago crucifixi.

IV. Hinc facile apparet ratio Decreti, in cujus efformatione cum varia fuerint, ac discrepantia suffragia, nos admonet Benedictus XIV. *in cit. Const.*, quod cautum deinde fuit, ne ipsum Decretum in lucem ederetur; & haec est causa, ob quam idem Decretum, quod nihilominus foras erupit, universali Ecclesiarum usu receptum non extitit; quinimmo cum res iterum deducta fuerit in examen, S. R. C. perpendens utramque partem Rubricistarum auctoritate, & ratione probabili esse suffultam, decernendum putavit, ut qualibet Ecclesia morem, & institutum, quod antea servaverat, in posterum quoque retineat, ut magis dicamus in sequenti Decreto.

D E C R E T A.

Decretum IV. cap. in ord. 288. *Decretum S. R. C. de anno* 1707. *praecipiens, quod in altari, ubi est publice expositum SS. Sacramentum, tempore Missae crux de more collocetur, apud aliquas Ecclesias non est in viridi observantia, & hac de causa Instructio pro oratione XL. horarum Clem. IX. Bened. XIII. & Clem. XII. Summorum Pontificum jussu edita, sub silentio praeterit, an locanda, an vero removenda sit hujusmodi crux, linquens quemlibet in sua praxi. Sac. Rit. C.* 2. Septemb. 1741. I. Ut dicebamus, praecedens Decretum, quod non obstante expositione SS. Sacramenti in altari crucem exigit Missae tempore, apud quasdam Ecclesias non fuit usu receptum, quinimmo a S. ipsa Congregatione in lucem edi prohibitum, quia licet votorum pluralitate captum fuisset, discrepantia tamen admodum fuerunt ferentium suffragia. Haec fuit causa, ob quam cum postmodum edita fuerit Instructio Romana pro oratione XL. horarum, quae est admodum accurata in recensendis, qui observari debent, sacris ritibus, sub silentio praeterire censuit, an in altari, in quo Missa fit pro repositione, collocanda foret crux, vel removenda tempore Missae, sic linquens quemlibet, ut Decretum praesens asserit, in sua praxi, eam scilicet apponendi, vel removendi. Decreti autem sensum per sequentia verba nobis satis aperit in cit. Const. Benedictus XIV. *Nempe, ut qualibet Ecclesia vel Dioecesis suam retineat consuetudinem, ita ut nihil immutetur in ea Dioecesi, ubi crux, in altari constitui soleat, dum Missa celebratur, etiamsi sacra Eucharistia publice prostet; neque nova disciplina excitetur in ea Dioecesi, ubi contraria hujusce rei consueto jampridem invaluerit.*

II. Hac itaque in re uterque modus pro placito ab Ecclesiis usurpari non potest, sed qualibet Ecclesia suae consuetudini stare tenetur, ita ut Ecclesia, quae crucem apponere solebat, ab ea apponenda abstinere non valeat, & e contra. Quod dictum sit de Ecclesiis matricibus, & Dioecesibus, non de individuis, & filialibus, quae si alicubi inter se se discrepent, & a primaria matrice, seu cathedrali, hujus praxi se conformare debere credimus; patens est enim intentio Benedicti XIV., ut idem mos, & ritus conformitas in eadem Dioecesi teneatur, & quod non ritus unus in una, alter in altera Ecclesia ejusdem Dioecesis cum difformitate observetur; aequum autem est, quod filiae matri praestent conformitatis obsequium, non mater filiabus.

III. Ita quidem est, sed quatenus ex integro res definienda foret, nos magis staremus ex parte Quarti, ita ut dum Sacramentum prostat expositum, necessarium quidem non sit, pro Missa in altari crucem apponi, sed nec inconveniens, immo fortasse magis congruum, si apponatur, quia imago crucis, & crucifixi Sacerdoti objiciunt ipsam realem crucifixionem jam consummatam, eamque ponunt ob ejusdem oculos corporis, ad quae munia praestanda non adeo apta est SS. Eucharistia, licet patenter exposita. Accedit, quod appositionem crucis aperta praescribit praecedens Decretum, cui reapse non derogatur per praesens, sed magis hoc est pure permissivum, ut videlicet Ecclesiae, quae illi obsecutae non sunt, nec eidem obsequi teneantur, sed se tueri ita valeant in sua praxi, ut tamen praedicto Decreto parere non prohibeantur.

IV. Ubi autem, & quoties apponitur, *de more*, praecedens ait Decretum, debet apponi, adeoque magna in altaris medio inter candelabra, & non parva super tabernaculum, aut in alio loco insolito. Quoties namque est apponenda, talis debet esse, quae sit apta finibus, ob quos apponitur, cujusmodi non est crux parvula super tabernaculum collocata, alias a secundo Decreto non declararetur insufficiens in Missa. In appositionem autem crucis ea cautela servanda certe est, ut numquam impediat aspectum Sacramenti expositi, & hoc semper sit in altiori, & eminentiori loco, quam crux ipsa, saltem si potest fieri. Ubivis vero indubie crux de more magna collocari debet in altari, quando celebratur Missa pro exponendo SS. Sacramento, quia nonnisi in ejusdem fine Sacramentum exponitur, & tunc solummodo ante expositionem removenda est, non illico post consecrationem, quo tempore neque removetur in aliis Missis, etsi in altari realiter praesens sit Christus Dominus in speciebus Eucharisticis, quare quando Decretum asserit, quod Instructio super crucem silentium servat, id debet intelligi pro loco, in quo agit de Missa repositionis, non expositionis; nam de hac dubium esse non potest procedere allatam Rubricam Missalis, quae crucem in altari postulat, cum praedicta Missa se omnino habeat instar altarium Missarum.

V. Quod in Decr. 10. cap. 56. dicebamus, promimus Decretum, (& erit 5. cap. in ord. 289.) *Dum incensatur altare, in quo est expositum publicae adorationi Venerabile Sacramentum, non debet post illud incensatum crux quoque incensari. S. R. C.* 29. Novemb. 1738. *in una Carthaginen. Hispan.* Cujus sensus est, quod ubi super altare consuetudo est poni crucem tempore sacrificii, facta incensatione Sacramenti publice expositi, incensanda non est crux, sed hujus incensatione omissa est illico procedendum ad altaris thurificationem, ut magis diximus in §. 30. num. 5. cap. 8., & rationem dedimus in Decr. 10. cap. 16., ob quam incensato Sacramento, nihilominus in feria VI. Parasceves proceditur ad crucis incensationem.

D E C R E T A.

Decretum VI. cap. in ord. 290. *Res divina fieri non potest in altari, in quo exigua solum crux minori tabula defixa fidelibus exhibetur, sed crucifixus inter candelabra ita prominere debet, ut Sacerdos celebrans, ac populus sacrificio assistens, eumdem crucifixum facile, & commode intueri possint. Bened. XIV.* 16. *Jul.* 1746. *Const.* Accepimus. I. Zelus Domus Dei, quo Benedictus XIV. sibi commissam gubernat Ecclesiam, eamque indesinenter salutaribus praeceptis, monitis, & eruditionibus colit, & instruit, novissime eumdem permovit ad edendam laudatam Constitutionem, ut particularium nonnullarum Ecclesiarum, quas pervaserat, nuperam consuetudinem e medio tolleret, quae licet pietatem, ac religionem praeseferret, Ecclesiae tamen instituti, ac disciplinae plurimum adversabatur. Abusus autem in eo situs erat, quod *in altaribus, in quibus sacram*

erum fieri consuevit, præter majorem tabulam, quæ vel depictam, vel incisam exhibet imaginem Sancti, in cujus nomen, vel memoriam altare consecratum est, adjungi capit alia minor tabula, in qua vel coloribus exprimitur, vel ære, ligno, aut marmore inciditur effigies alterius Sancti, ita ut crux auferatur, quæ juxta Rubricas inter candelabra collocari debet. Cum vero neminem lateat, rem divinam confici non posse, nisi crux cum imagine SS. crucifixi super altari constituatur, hinc minori tabulæ superadditur exiguus adeo crucifixus, ut neque Presbyteri celebrantis oculis facile occurrat, neque ab ullo alio distingui ferme possit, nisi hic diligenter perscrutetur, utrum super altari revera crucifixi imago proposita fuerit.

II. Ipsissimis tanti Pontificis verbis maluimus errorem describere, ut inde lector eruat, qui, & qualis error sit, seu abusus, qui ab eodem proscribitur; nunc autem contenti erimus verborum sensum egerere, ut ejusdem mens melius pateat. In primis itaque non improbat, quod plures sancti in uno altari fidelium venerationi proponantur, nec quod ultra majorem tabulam alia minor tabula inferior, vel alio quocumque loco collocetur, in qua unus, vel plures sancti adorationi exhibeantur; sed illud permittere nullatenus se posse fatetur, quod Missæ sacrificium in his altaribus celebretur, quæ careant imagine crucifixi, vel ipsa incommode statuatur ante presbyterum celebrantem, vel ita tenuis, & exigua sit, ut ipsius Sacerdotis, & populi assistentis oculos pene effugiat; & id alienum esse asserit, & probat Ecclesiæ legibus, sacræ antiquitati, & Ecclesiarum, etiam orientalium, consuetudini.

III. Ad quæstiones, quæ inter scriptores sacrorum rituum solent agitari, deinde descendit, & primo laudat eam, quæ ad rem divinam faciendam in altari nudam crucem non sufficere puta, nisi crucifixi imaginem insuper habeat. 2. e contra sentit vicem crucis optime genere crucifixum in majori altaris tabula depictum, aut cœlatum, dummodo primum locum obtineat præ ceteris omnibus, quæ in eadem tabula exprimuntur. 3. rejicit sententiam eorum, qui in altari, in cujus tabernaculo asservatur SS. Sacramentum, parvulam crucem apponunt, & de more magnam inter candelabra statuendam esse resolvit; & denique 4. consuetudinem Ecclesiarum servandam ut supra docet in apponenda, vel non apponenda cruce in altari, in quo Sacramentum prostat publice expositum. Ex quibus omnibus infert primo loco memoratam praxim esse recenter inductam, proprio marte a privatis personis usurpatam, & ex superius productis omnino improbatam; & eo magis, quod ex exiguo crucifixo, qui præfigitur tabulæ ejus Sancti, qui altari superadditur, ea utilitas non consequitur, quam sibi proponit Ecclesia, dum crucem inter candelabra collocandam decernit. Rem denique concludit adhortans Episcopos, ut curam impendant, ne suas in Diœceses prædicta irrepat consuetudo, & quatenus jam ipsa invaluerit, prius media humanitate, ac deinde severitate, si opus fuerit, illam penitus convellere studeant, adhibita etiam auctoritate delegata, quam Concilium Tridentinum *sess.* 22. iisdem tribuit ad corrigendas pravas consuetudines, quæ ritui Missæ celebrandæ advelantur. Quæ omnia adeo magna claritate digesta sunt, & validis rationibus comprobata, ut iisdem manum nostram erubesceremus apponere probe conscii, quod ut plurimum doctrinis, quas nobis suppeditant docta volumina a sapientissimo hoc Summo Pontifice conscripta, etiam reliqua prosequi solemus Decreta.

IV. Quæ denique absolvat hæc lectoris monitio, quod scilicet Decreta cuncta, quæ in altari crucem, & crucifixi imaginem ut supra exigunt, disponunt de altari, in quo res divina fieri debet, seu de tempore Missæ, & de hoc tempore, & altari etiam procedit Rubrica Missalis XX., quæ propterea incipit: *Altare, in quo Sacrosanctum Missæ sacrificium celebrandum est*, quare absolute necesse non est, altare extra Missæ tempus ornetur crucis vexillo. Diximus *absolute necesse non est*, quia id saltem esse de congruo nos arbitramur, qui consequenter crucem magnam, & in loco solito, permanenter statui laudamus, ut fidelis populus ibi facile percipiat signum nostræ salutis, & habeat, unde adorationem dirigat ad Redemptorem omnium nostrum, qui cum realiter præsens sit, & ob oculos populi in altari, in quo SS. Sacramentum publice prostrat expositum, idcirco eo tempore, saltem extra Missæ tempus, crux ab altari aberit, & crucifixi imago. Secus est de altari, in cujus tabernaculo latet SS. Eucharistia; cum enim in eo quidem Christus realiter præsens sit ratione specierum Eucharisticarum, sed non ob oculos fidelium, apponi laudamus ejusdem imaginem, quæ eum ob oculos ponat. Quod limita, ubi usus obtinuit, ut defectus crucis sit signum reconditi Sacramenti; tunc namque crucis defectus validiori modo Christum ob oculos constituit, quam præstaret crux ipsa. Quod cum æquivalenter & præstet magna crucifixi imago depicta, sive cælata, idcirco in casu ab appositione crucis poterit similiter abstineri.

D E C R E T A.

Decretum 7. cap. in ord. 291. *Sabbato Passionis debent velari imagines, & cruces, etiamsi occurrat eo die festum Sancti Tutelaris, vel Patroni Ecclesiæ. S. R. C. 16. Nov. 1649. in Janu.* I. *Quo ritu significatur, jam Christum non in palam ambulasse apud Judæos hoc tempore, & abscondisse se, ut in Evangelio Dominicæ dicitur*, scribit Gavantus *part. 4. tit. 7. nu. 1.* prædictæ cooperitionis assignans mysticam rationem alteram. Durandus *lib. 1. cap. 3. num. 34.* producit in causam: *Quia tunc divinitas fuit abscondita, & velata in Christo; permisit enim se capi, & flagellari ut homo, tamquam non habens in se virtutes divinitatis, unde in Evangelio hujus diei dicitur; Jesus autem abscondit se, & exivit de templo.* Ut autem rebus verba convenirent, antiquitus in Cappella Papali nonnisi ad allegata Evangelii verba cooperiebantur imagines, unde Cæremoniale Romanum Marcelli Corcyrensis lib. 2. cap. 38. *Cum in fine Evangelii dicitur: Jesus autem abscondit se, & exivit de templo: Clerici Cappellæ super altare velum paratum cordulis in rotulis supra in altum confixis, euntibus sursum trahunt, ut eo imagines omnes ibidem depictæ cooperiantur.*

II. At cum uti officium Dominicæ Passionis, ita consequentem nostrum luctum, atque tristitiam Romanus usus auspicetur a primis vesperis, consulto Cæremoniale Episcoporum *lib. 2. cap.* 20. cruces imaginesque tegendas esse decrevit, non ad laudata Evangelii verba, sed *antequam officium inchoetur*, adeoque ante vesperas præcedentis sabbati, quemadmodum clarius explicat Rubrica Missalis post recognitionem Urbani VIII. in eodem Sabbato invecta: *Ante vesperas cooperiuntur cruces, & imagines.* Hæc quidem videntur indubia, si præfatæ vesperæ sint de Dominica, sed secus est, si fiant de festo, & præcipue si sit in Ecclesia solemne, cui casui non videntur adaptabiles laudatæ Rubricæ, sed sicuti perseverat solemnitas, ita abesse debere videntur argumenta luctus, atque tristitiæ.

III. In oppositum tamen præsens militat sanctio, quæ nihilominus *in Sabbato Passionis* illas tegendas esse definit; to autem *in Sabbato Passionis* stat pro ante vesperas ejusdem sabbati, non vero pro sero ejusdem diei; nam petitio processit, num in adducto casu deberent nihilominus juxta solitum cooperiri in sabbato, an magis in Dominica Passionis. Id est omnino conforme allegatis Rubricis, quarum auctor probe conscius, quod quandoque vesperæ abripiuntur Dominicæ ab occurrentibus festis, consulto in Cœremoniali absoluta exarevit: *Antequam officium inchoetur*, & absoluta similiter, & simpliciter, in Missali: *Ante vesperas*, ut hoc dicendi modo comprehenderet vesperas sabbati, sive eæ fiant de Dominica, vel de quolibet festo. Ad rem faciunt admodum consimiles aliæ Rubricæ, dimittendi nempe antiphonam *Alma redemptoris* ad completorium Purificationis Deiparæ, dicendi *Benedicamus Domino* cum duplici *Alleluja* ad vesperas sabbati prævii ad Dominicam septuagesimæ, & deinde omittendi versum *Alleluja*, quæ servandæ omnino sunt, quodcumque officium iisdem diebus occurrat, & cum qualiber solemnitate celebretur, ne quidem excepto casu, in quo officium Dominicæ septuagesimæ vacaret ob occurrens festum solemne primæ classis, & per solam commemorationem foret supplendum. Quæ namque innituntur Mysteriis, & Mysteriis toti Ecclesiæ communibus, communem etiam observantiam exposcunt, a qua declinare non valent particulares Ecclesiæ ob particularem quamcumque rationem.

D E C R E T A.

Decretum 8. cap. in ord. 293. *In primis Vesperis Dominicæ Passionis non solum cruces, & imagines Salvatoris, sed etiam icones altarium, & omnes imagines sanctorum tegi debent. S. R. C. 4. August. 1663. in una Dalmatiar.* I. Tegendas esse cruces, & imagines præcedens nos Decretum edocuit, sed cum non satis exprimat, an omnes etiam Sanctorum, vel solum illæ salvatoris, locum videtur habere dispositio Cæremonialis Episc., quæ ad solas imagines salvatoris apparet restricta: *Cooperiantur omnes cruces, & imagines salvatoris.* Idipsum videntur innuere rationes omnes, quæ in causam cooperitionis prædictæ fuerunt superius productæ, tum nempe luctus, & tristitia nostra ob passionem communis Redemptoris, tum occulta Christi ambulatio apud Judæos, & absconsio, exitusque de templo, & denique divinitatis velatio. His tamen haudquam obstantibus præsens Decretum etiam sanctorum imagines tegendas esse mandat, & icones altarium; & quidem innixum laudatæ Rubricæ Missalis, quæ cum postmodum approbante Urbano VIII. fuerit invecta, & consulto *Imagines* simpliciter notet, & non cum addito *salvatoris*, quascumque utique imagines in suo sinu comprehendit, & insimul nos edocet, Cæremonialis sensum non esse ita restrictum, qualem verba præseferunt, sed in imaginibus salvatoris contentas implicite pariter esse illas sanctorum, in quos secundario reflectunt rationes, ob quas imagines salvatoris a Cæremoniali tegi jubentur: haud namque decens est, publica pateant, & solemniter appareant servi, quorum Dominus absconsus est, & inter tormenta versatur.

II. Num cruces nudæ, quæ scilicet figuram crucifixi non sustinent, tegi similiter debeant, quæstio est, quam apud neminem agitari comperio: dubium tamen nos est, si non crucifixi, hujus tamen picturam teneant, aut agnum, vel quodlibet aliud, quod typus sit salvatoris; nomine namque imaginum, quæ hoc tempore tegendæ mandantur, non incongrue intelliguntur venire & typi, & adumbrationes quælibet, atque figuræ. Idipsum esse videtur de cruce omnino nuda, tum quia etiam ipsa non est, nisi imago Christi crucifixi, cujus nobis repræsentat qualitatem passionis; tum quia & Missale, & Cæremoniale cruces simpliciter nominant, quando eas præcipiunt velari. At cum crux verius mere sit instrumentum Dominicæ Passionis, ad quam recolendam Passionis tempus est potissimum consecratum, ad quamque Ecclesia præ ceteris temporibus preces suas specialiter dirigit, unde in hymno *Vexilla Regis prodeunt*, nos tegendam non esse credimus, quinimmo veram crucem ipsam (idem dic de ceteris

Dominicæ Passionis instrumentis) posse toto hoc tempore patenter exponi; in quo præcipue *fulget crucis Mysterium*, estque *nostra spes unica*, sicuti in eodem hymno cantat Ecclesia. Dum itaque Cæremoniale, & Missale cruces tegendas esse mandant, etsi absolute loquantur, intelligenda adhuc sunt de crucibus, non ratione sui, sed ratione crucifixi, cujus figuram præsumuntur habere, uti reapse ex ejusdem Cæremonialis præscripto prædicta figura ornatæ esse debent, saltem illæ, quæ super altare collocantur, & regulariter etiam sunt, quæ per Ecclesias reperiuntur.

III. *Et supra altare nulla ponantur imagines sanctorum*, habet Cæremoniale Episcop. *lib.* 2. *cap.* 20. de tempore Passionis, & per hæc verba ab altari exulare præcipiuntur imagines illæ, vel sanctorum statuæ, sive cum, vel absque Reliquiis, quæ ad altaris ornatum inter candelabra solent distribui; id autem dictum esse volumus etiam pro festis sanctorum, quæ tunc temporis occurrunt, & solemniter celebrantur; tum quia Cæremoniale prædicta addit verba, postquam statuerat tegendas esse cruces, & imagines; unde quemadmodum hæ contegi debent, & teneri velatæ, etsi occurrat festum aliquod, etiam solemne, ita apponendæ non erunt sanctorum imagines, ne quidem in festis solemniter celebratis; Tum quia quod in officio de Tempore absint imagines ab altari, non vero in festis Sanctorum, commune est toti præcedenti Quadragesimali tempori, ad quid igitur specialis illa Rubrica pro tempore passionis, si in hoc etiam in festis Sanctorum non forent prohibitæ? Tum denique quia quando possent apponi, utique nonnisi contectæ, quales minus conveniunt celebritati festi, quam si minime fuissent appositæ.

IV. Secus est de floribus & organorum sono, qui quidem in officio de Tempore debent omnino exulare, sed non in festis Sanctorum, quibus tamquam competentia ornamenta, consequens pompa, & debita lætitiæ signa hoc ipso adjudicantur, dum eadem festa Passionis tempore admittuntur, licet imagines, quæ etiam inter altaris ornamenta recensentur, speciali de causa inhibeantur. Quæ dicta sunto de festis, quorum retinetur officium, non quorum transfertur, etsi retineatur festivitas, ut non semel evenit in festis S. Josephi, & SS. Annunciationis. Quod si id tibi extendere placeat ad festa illa, quæ solemniter, licet sine officio, alicubi celebrarentur, haud refragabor admodum, dummodo id accidat in diebus, qui officia sanctorum non respuunt, cujusmodi est Passionis hebdomada, non autem Dominica ipsa Passionis, & tota hebdomada major, quæ privilegiatæ sunt contra festa quæcumque. Hoc tamen discrimen cum sit Dominicam Passionis inter & hebdomadam majorem, quod illa admittit Missam solemnem de festo, quod transfertur, non autem illa, ideo in hebdomada majori ab altari exulare omnino debebunt flores, & organorum strepitus, quodcumque festum occurrat, licet de præcepto, in Dominica vero Passionis admitti poterunt ad altare, in quo Missa solemnis erit facienda, cum congruis paramentis altaris, & celebrantis, praxis instar quæ tenetur in feria V. in Cœna Domini, in qua quia Missa non fit de officio, sed de institutione SS. Sacramenti, altare ornatur paramentis albis, & floribus; in utroque autem casu cetera altaria remanebunt in suis paramentis violaceis, & sine floribus. Missa vero sabbati sancti cum magis spectet ad Paschatis festum, non est, cur in ea flores adhiberi non valeant, quinimmo cum ad eamdem expiret tempus luctus, si quis imagines ipsas discoopertas super altare collocaret, fortasse in Rubricas, sacrasque ritus nullum peccatum committeret.

D E C R E T A.

Decretum IX. cap. in ord. 294. *Imagines, & cruces detegi non debent, etiamsi hebdomada Passionis occurrat festum sancti Titularis, aut Dedicationis Ecclesiæ. S. R. C. 16. Novemb. 1649.* in Janu. I. Cæremoniale Monasticum *lib.* 4. *cap.* 5. *nu.* 9. postquam consuetudinem, quæ in plurimis Galliæ locis recepta est, contegendi cruces, & imagines sabbato ante Dominicam primam Quadragesimæ, retinendam concessit, quatenus sine scandalo auferri non possit, progreditur adnotare, quod in solemnioribus festis, quæ eo tempore celebrantur, velamina omnia tam ab altari majori, quam a choro, & ab altari Sancti, cujus festivitas agitur, sunt removenda, credenrem, ne lugubria ejusmodi monumenta minuant solemnitatem, & ut sancti imago, quæ discooperta validior est ad nostros excitandos pios affectus, adstantium oculis pateat. *Quod quamvis sine auctore dicatur, haud tamen abnuo, saltem quoad ultimum*, subdit Guyetus *lib.* 4. *cap.* 18. *quæst.* 25., his quidem confiteus verbis, quod optato ejusmodi auctoritate est destituta, sed non propterea est omnino rejicienda, saltem quoad ultimum, scilicet remotionem velaminum ab altari sancti, cujus solemnitas agitur. In oppositum, non est, conemur admodum, cum nimis aperta sit, ut et contraveniri valeat, præsentis dispositio Decreti, cui consonum omnino est primum capitis; si enim sabbato Passionis velandæ sunt sanctorum imagines, etsi eo die occurrat festum solemne Patroni, vel Tituli, utique detegendæ nec erunt, si quid simile accidat reliquo Passionis tempore, quod consecratum est dolorosæ recordationi Passionis Christi, qui sicuti media Passione sua salutem omnium nostrum operatus est, factusque est communis omnium Redemptor, ita etiam tristitiæ argumenta, quæ ad recolendam ejusdem Passionem invexit Ecclesia, Ecclesiis omnibus debent esse communia, absque eo quod earumdem aliquæ ob speciales rationes valeant discrepare. Id utique ubertim ostendit Ecclesia, dum in feria V. Cœnæ Domini, in qua recolit institutionem Sacramentorum maximi, plurimum quidem dispensat super tristitiæ signis, sed crucem, sacrasque imagines nihilominus tenet velatas, argumentum utique validum, quod quæcumque festivitas, quæ Passionis tempore celebretur, aut consuetudo quælibet, quæ in oppositum esset inducta, potis haud est tunc temporis tueri discooperitionem crucum, sacrarumque imaginum.

II. An si non detegi, saltem velari debeant velo coloris convenientis occurrentibus festis, & maxime si solemniter celebrentur, alia quæstio est, quæ affirmative decidenda videtur exemplo feriæ V. in Cœna Domini, & subsequentis feriæ VI. in Parasceves, nam in hac velum crucis mutatur in nigrum, in album in illa. In oppositum tamen stat tum Ecclesiarum praxis, tum Auctorum caterva, inter quos Meratus *par.* 4. *tit.* 7. *n.* 1., & Guyetus *lib.* 4. *cap.* 18. *quæst.* 25., & his lubentes nosmetipsos adjungimus. Velum itaque debet esse violaceum, & mutari nullatenus potest juxta colorem festorum occurrentium; ad hæc enim non attinet, sed ad mysterium, quod ab Ecclesia in eo repræsentatur, unde cum hocce mysterium ab Ecclesia recolatur in colore violaceo, hujus item coloris esse debet velum præfatum, præterquam illud crucis altaris majoris in feria VI. Parasceves, in qua sicuti mysterium Dominicæ Passionis, utpote eo die realiter gestæ, in paramentis nigris ab Ecclesia recolitur, ita crucis velum, quod ad idem mysterium refertur, in nigrum debet mutari. Quod autem in feria V. Cœnæ Domini mutetur in album, specialis dispensatio est ob specialissimam rationem, de que in Decr. 10. cap. 1., ut nempe Christus repræsentetur, qualis assiduit mensæ Eucharistiæ, quæ ea die lætanter recolitur, unde in exemplum trahi non potest. Ceterum ex se patens est, quod velum, quo sacræ cooperiuntur imagines, imaginem aliquam habere non debet intextam, aut depictam, alias ad hanc tegendam aliud velum esset necessarium, cum Sanctorum imagines omnes hoc tempore tectæ esse debeant.

D E C R E T A.

Decretum X. cap. in ord. 295. *Permitti potest, ut statua B. M. V. velo nigro circumdata, in nocte feriæ V. in Cœna Domini cum Jesu Domino Filio mortuo in gremium deposito in Ecclesia exponatur, & sequenti feria sexta in mane processionaliter eam pluvialibus nigris deferatur.* S. R. C. 21. Martii 1744. in Bergomen. I. Bergomi in quadam Confratrum Ecclesia in nocte feriæ V. Cœnæ Domini exponi solebat statua B. Mariæ dictæ *de spesmo* in stola nigri coloris, sed facie nullo velo contecta, & in mane sequentis feriæ VI. cum pluvialibus nigris per processionem deferebatur. Cum hoc tempore Ecclesiasticæ sanctiones caveant, ne sanctorum statuæ exponantur detectæ, & habitus niger, quo exponebatur induta, uti & consimilia pluvialia, in quibus per processionem circumgestabatur, viderentur parum consona Deiparæ Mariæ, cui etiam sub mysterio septem Dolorum Rubricæ colorem album assignant, Cathedralis Cæremoniarius sequens dubium in Sacra Rituum Congregatione declarandum exposuit: *Quæritur, utrum in nocte feriæ V. in Cœna Domini licitum sit statuam B. M. V. velo nigro circumdatam cum crucifixo mortuo in gremio deposito exponere, & feria VI. sequenti in mane eam in processione cum pluvialibus nigris deferre?*

II. Ita dubium fuit expositum, utique tamen misere, & non satis ad mentem; loco enim *stolæ*, *vestis*, *seu habitus*, quo exponebatur induta, *velum* exaravit orator, & loco *indutam* apposuit *circumdatam*, nihil insuper exprimens super facie statuæ nullo velo contecta, circa quod una, & maxima ex difficultatibus versabatur, unde & petitio, & responsio eum sensum videntur facere, ut prædicta statua exponi possit memorato tempore, & per processionem deferri, circumdata, seu velata velo nigro, non autem induta habitu nigro, & facie detecta. Ea propter to *Permitti potest* super colorem veli videtur cadere, quatenus permittitur niger, cum juxta Ecclesiæ disciplinam deberet esse violaceus, quo adeo sanctorum statuas tenet contectas, ut nec eumdem mutet in solemnitatibus ipsis. Et maxime quia Ecclesia ab antiquissimis temporibus non sine maximo mysterio intra Missam feriæ VI. crucifixum reservat detegere, sanctorum vero imagines intra functionem sequentis sabbati, unde tam facile declinare non potuisse videtur ab hac veteri, & mysteriosa disciplina, permittendo quod statua B. Mariæ, & ipsius crucifixi in ejusdem gremio positi in nocte feriæ V. publice exponeretur detecta, & in mane sequentis feriæ simili modo per processionem circumgestaretur solemniter. Quibus si addatur Decretum 12. cap. 16., in quo definitur, quod *crux ab Ecclesiis inferioribus discooperiri non potest in feria VI. Parasceves ante Ecclesiam matricem*, res extra dubium videtur posita; una enim, & potissima ea Decreti causis videtur esse, ne ante horam in Ecclesia consuetam in aliquibus Ecclesiis crucifixus appareat detectus.

III. Plurima hæc quidam sunt, & quemlibet apta trahere in eamdem sententiam, sed quoniam nobis certe constat, prædicti cæremoniarii mentem sacram Congregationem minime latuisse, & aliunde etiam petitionis termini aliquatenus idonei sunt correspondere ejusdem menti, idcirco Congregationis responsio, quæ per terminos petitionis, ut moris est, reperitur expressa, etiam ejusdem menti debet credi conformis, præsertim quia non intentio verbis, sed verba debent intentioni deservire. In primo itaque sit permissio, quod prædicta statua

exponi

exponi possit in habitu nigro, circa quem operæ pretium est adnotare, quod cum sacrosancta Tridentina Synodus perpendens optime, non leve scandalum afferre posse, si quid inordinatum, aut præpostere accommodatum, vel profanum in Ecclesiis appareat, statuisse, nemini licitum esse, ullo in loco, vel Ecclesia, etiam quomodolibet exempta, ullam insolitam imaginem ponere, vel ponendam curare, nisi ab Episcopo approbata fuerit, & cum ex hujusce inobservantia Decreti abusus plurimi irrepsissent, ut jam irreptis, & irrepentibus simul occurreret, Urbanus VIII. sequentem (erit Decr. 11. cap. in ord. 296.) Constitutionem edidit: *Imagines Christi, Deiparæ, ac Angelorum, Apostolorum, aliorumve sanctorum quorumcumque sculpere, aut pingere, aut antehac sculptas, aut pictas, & alias quomodolibet effictas tenere, seu publico aspectui exponere, aut vestire eum alio habitu, & forma, quam in catholica, & apostolica Ecclesia ab antiquo tempore consuevit, districte prohibet, ac ut imagines aliter pictæ, vel sculptæ ab Ecclesiis, & aliis locis quibuslibet amoveantur, deleantur, vel reducantur, & reformentur ad habitum, & formam in Ecclesia catholica, & apostolica ab antiquo tempore consuetam, præcipit Urbanus VIII.* in *Const.* Sacrosancta synodus 16. Junii 1642.

IV. Hinc apparet, quod color habitus, quo repræsentari debet Deipara in funere, vel post funus Filii, definiendus foret ex antiquo usu, quo in Ecclesia repræsentari consuevit; sed quoniam argumenta adeo sunt involuta, ut etsi quæstio ejusmodi pro Ecclesiis Ordinis Servorum fuerit declarari proposita, Sacra Rituum Congregatio ab ea definienda abstinuesit, contenti etiam nos modo erimus argumenta pro utraque parte producere, in fine dumtaxat nonnulla addentes, quæ ad præcedentis Decreti explanationem facere posse videntur. Habitui nigro favet Bulla Innocentii VIII., in qua niger habitus ab Ordine Servorum assumptus dicitur in memoriam dolorum, quos B. Virgo passa est in morte Filii. Referuntur & duæ apparitiones Deiparæ, una ab Annalibus Archangeli Giani *lib.* 1. *cent.* 1. *cap.* 14, Fundatoribus ejusdem Ordinis facta, S. Petro Martyri altera in Chronico Petri de Tuderso: in prima autem Deiparam illis significasse fertur, quod in memoriam suorum dolorum nigrum eorumdem Ordo deferret habitum; in secunda itidem S. Petro Martyri significatum extitit, quod ipsa a suo Filio impetraverat, quod prædictus Ordo in suo particulari servitio adscriberetur, habitumque nigrum deferret in mœstitiæ signum ob dolores, quos ipsa perpessa est in morte Filii. Hinc utique non leve fit argumentum repræsentandi Deiparæ imaginem, saltem in circumstantia Christi mortis, in stola nigra, in qua mortem Filii sui ipsam prosecutam fuisse satis probabiliter comprobat antiquissimus usus, qui communis est fere cunctis gentibus, induendi scilicet vestes nigras in cognatorum morte.

V. In oppositum sequentia militant argumenta, & primo quia in synodo Constantinopolitana sub Hadriano II. imago Deiparæ pingenda jubetur, quemadmodum eam verbis sacra scriptura figurat; in nullis autem hujus verbis vel a longe in veste nigra adumbratur. 2. Urbanus VIII. in sacris imaginibus antiquum usum universalis Ecclesiæ præcipit observari; tantum autem abest, quod universalis Ecclesiæ praxis nigrum habitum eidem unquam adscripserit, ut etiam in aliquibus Ecclesiis Ordinis Servorum, pro quibus superius allegata motiva specialiter militant, reperiantur imagines B. Mariæ septem dolorum in stola cœrulea, aut rubra. 3. Sarnellus *in suis epist. Eccl. to.* 4. *Ep.* 46. antiquum usum per hæc nobis describit verba: *E' certo poi, che l' imagine della B. V. infin dal tempo degli Apostoli fu scolpita, e dipinta colla veste di color roseeo, o porporino, e col manto azurro, e sia di color celeste, come si vede nelle imagini della medesima dipinte da S. Luca.* 4. En quæ Pittonus *de sacr. ritib.* num. 883. ad rem nostram scribit: *Notandum, quod in imagine B. M. V. quamvis picta ad repræsentandum dolorem passum in morte Filii, constantissime retinendus est color cœruleus, nec mutandus est in nigrum, vel atrum, cum minime fingendum sit, eam veste lugubri voluisse prosequi funus Filii, quem certo sciebat esse verbum Dei, ac voluntarie se offerre pro redemptione generis humani, & post triduum cum majestate a mortuis surrecturum.* 5. Meratus *sect.* 6. *cap.* 12. *num.* 4. ipsissima hæc verba repetit, & insuper addit, quod cum imago Virginis juxta crucem stantis, depicta fuisset cum stola, sive amiculo nigri coloris, Sacra Rituum Congregatio jussit, ut depingeretur cum stola cœrulea, & allegat Pascuccium in compendio ad consult. Jacobi Pignatelli *par.* 1. *de canoniz. sanctor.*, & *par.* 2. *tit. de Rit.*

VI. Quæ cum plurima profecto sint, & memoratæ superius apparitiones, quibus habitus niger potissimum innititur, solidioribus indigere videantur probationibus ad effectum, de quo agitur, quatenus res decidenda foret, a Deiparæ imaginibus quibuscumque, etiam ad repræsentandos ejusdem dolores in morte Filii passos, saltem extra Ecclesias præfati Servorum Ordinis, nigræ prorsus vestes ablegandæ videntur. Hanc nos credimus fuisse causam, ob quam Sacra Congregatio in præcedenti Decreto in laudata Mariæ statua vestes nigras admittens, verbo *Permitti posse* usa fuit, hoc pacto non obscure designans, quod etsi non probetur, quod in Filii funere Deipara induerit vestes nigras, hæc adhuc tolerari possunt, atque permitti in tali circumstantia, in qua Ecclesia ipsa Christi mortem celebrat in paramentis nigris.

VII. De Pluvialibus nigris, super quibus item cadit *Permitti posse*, potior difficultas urget, & obstare videtur Rituale Romanum, quod *tit.* 89. Sacerdotales vestes exigit illius coloris, qui congruit sanctis, quorum reliquiæ, vel statuæ deferuntur; quare etsi in casu pluvialia nigra permitti quidem possint ratione Christi crucifixi, quem statua gerit in gremio, quique in tali circumstantia principalem considerationem assequitur, secus faciendum erit in casu statuarum Deiparæ, quæ Filium crucifixum, aut mortuum insimul non habent, quamvis in nigro habitu illæ sint, & ad repræsentandos dolores efformatæ. Par nec est ratio de paramentorum colore, quo Ecclesia utitur in Parasceve, aut permistis in casu statuæ cum crucifixo, quia in priori caso Ecclesia veluti celebrat funerale officium Christo, & hujus funus quasi ducit in posteriori, ubi in caso statuæ sine crucifixo videretur statua ipsa ad funus duci. Sicuti ergo Ecclesiæ praxis celebrat festum septem dolorum Deiparæ in paramentis albis, nec unquam in paramentorum colore se studuit conformare colori vestium, quas dum viverent sancti, induere solebant, sed mysticis coloribus utitur, quales alibi descripsimus, idcirco in casu statuarum sine crucifixo usurpari debebit color albus, qui Deiparæ a Rubricis adscribitur, licet statua efformata sit ad repræsentandos dolores, atque vestibus nigris sit induta.

VIII. Quod majori difficultati subest, profecto illud extat, super quod quoque cadit *Permitti posse*, videlicet, quod in nocte feriæ V. in Cœna Domini publice exponi valeat prædicta statua nullo velo tecta, & in mane sequentis feriæ per processionem deferri. Tempus a Missa feriæ V. ad Missam subsequentis sabbati ab Ecclesia speciatim destinatum est ad lugendam Christi mortem, & propterea rite illud dicitur *Triduum mortis Christi*, & Ecclesia ipsa tota occupatur in mysteriosis actionibus, quæ ad Christi passionem, mortem, & sepulturam referuntur, licet in iis peragendis rigorose non servet tempus, seu horam, in qua evenere, & fortasse nec successionem, sed quasi totum prædictum tempus foret una, & eadem dies, in qua omnia contigere, promiscue mysteria recolit, quemadmodum evidenter constat ex Doctorum expositionibus; unde ad finem v. g. Missæ feriæ V. Christum medio funere quasi ducit ad sepulcrum, cum tamen ipse nonnisi circa horam sextam sequentis feriæ legatur mortuus. Quæ licet ita sint, adhuc licitum minime esse potest ea, quæ & prout per Rubricas præscripta sunt, alio tempore peragere, vel ordine, sed omnino fieri debent statuto tempore, & ordine, & hæc est causa, ob quam in Decr. 12. cap. 16. statutum diximus, crucis detectionem, & expositionem fidelium osculis, quæ intra Missam feriæ VI. solemniter est fieri præscripta, ab inferioribus Ecclesiis, quæ functionibus hebdomadæ majoris haudquaquam incumbunt, anticipari minime posse. Hæc, quæ toti Ecclesiæ communia sunt, & communiter fieri præscripta, etiam communem utique observantiam exigunt; at si quæ vel generales, aut particulares habeantur pietatis causæ, vel devotionis studia, Ecclesia, quæ ejusmodi fovere, & promovere nunquam desinit, eadem permittit, etsi anticipatam crucifixi discooperitionem ferens, dummodo discooperitio ista fiat labente feria V. Cœnæ Domini, aut in mane sequentis feriæ VI., quod tempus est potissimum consecratum luctui mortis Christi, & dummodo crucifixi discooperitio altera, quæ per Rubricas demandata est, suo immota persistat, & fiat tempore per easdem Rubricas præscripto.

IX. Inter generales prædictas pietatis causas connumeratur discooperitio crucifixi, quæ versus finem historicæ narrationis Passionis Dominicæ a quoquam concionatore fieri solet, sive ipse prædicet in sero feriæ V., vel in mane feriæ VI. juxta diversam locorum consuetudinem; finita tamen functione ejusmodi, ac subsequenti adoratione populi, removendus erat crucifixus, ne impedimento sit, aut præjudicio discooperationi, & adorationi alteri, quæ inter Missarum solemnia juxta Rubricas cum celebritate fieri debet. Inter causas vero particulares forte principem tenet locum occasio alicujus processionis, quæ alicubi fieri solet de Christo mortuo, cujusmodi est ea, de qua agit Decretum, aliæque similes, quæ ad crucifixum attinent, vel referuntur. Diximus *quæ ad crucifixum attinent, vel referuntur*, non ut comprehenderemus statuam B. Virginis, de qua disponit Decretum, quia hæc cum in gremio teneat Filium mortuum, hic principaliorem, & non illa assequitur considerationem, sicuti etiam foret, si repræsentatio fieret Christi cruci affixi cum matre, aliisque juxta crucem stantibus, sed potissimum, ut includeremus etiam statuas B. Mariæ de Spasmo, de septem doloribus, aliisque mysteriis attinentibus ad Christi mortem, quæ etsi non teneant Christum mortuum, aut crucifixum, exponi detectæ poterunt, & indutæ stola nigra, ut nonnullarum praxis fert Ecclesiarum.

CAPUT DECIMUM NONUM.

De Processione Corporis Christi.

URbanum IV., cui nos in cap. 16. tom. 1. festivitatis institutionem adscripsimus, etiam hodiernæ processionis auctorem faciunt Henricus Spondanus *ad Annal. Baronii to.* 1. *an.* 1264. *n.* 1., Quartus *de Proces. sect.* 2. *punct.* 11., Baruffaldus *tit.* 80. *n.* 2. & 4., aliique eo fundamento innixi, quod institutor processionis, quæ ad festi solemnitatem pertinet, ille censeri debet, quem ex constitutionis verbis solemnitatis *plene* auctorem fuisse constat. E contra quia mentio nulla, saltem expressa, processionis habetur in eadem Bulla, nulla quoque in opusculis D. Thomæ, non leve pro non institutione argumentum

eruit Grancolas *l. 2. c. 81.* & concordat Franciscus Pagi *to. 3. de gest. Urbani IV. §. 21.* licet postea, ubi hic citatu Martena *de antiq. discip. c. 2.* non diu postea institutam fuisse asserit, ille constanter teneat, quod in Gallia, seu Parisiis incepta sit anno 1310., in Italia vero, seu Papiæ anno 1404. Centum post Urbanum annis Papiæ cœpisse lustrationem SS. Sacramenti Genebrardus statuit, & hinc manasse ad reliquas Occidentis partes, præsertim Andegavum, ubi Berengarius Sacramentariam impietatem sparserat. Contendunt alii ob bellicos tumultus, quibus pene tota agitabatur Europa, Urbanam institutionem effectu caruisse usque ad Clementem V., alii usque ad Joannem XXII. sola dempta Leodiensi Ecclesia, quæ confestim annuæ processioni indesinenter incubuit.

D E C R E T A.

I. *Processiones* (sit Decretum I. cap. in ord. 297.) *in festo Corporis Christi facere non licet aliis Ecclesiis, sed soli Episcopo, seu Ecclesiæ Cathedrali.* S. R. C. 22. Maji 1615. *in Pisana.* Digniori loci Ecclesiæ dignior, & solemnior adjudicatur processio, unde Cathedrali in Civitate; & quidem adeo, ut ea die nulli altari Ecclesiæ liceat facere processionem indubie SS. Sacramenti, cum hanc ut minimum Decreti verba afficiant: ego vero libens adderem neque quascumque alias Sanctorum, quoniam Decretum in aliis Ecclesiis *Processiones* in plurali, & indefinita prohibet. Hæc item admodum suffragatur ratio, quod in mane minueretur alias concursus processioni Cathedralis, & pomeridiano tempore expositioni ejusdem Sacramenti, quæ de Cœremonialis consilio fieri solet; ut taceam, quod per processiones Sanctorum, si quæ fierent, populus distraheretur insuper a meditatione, & veneratione Sacramentorum maximi, cui dies illa specialibus privilegiis per Ecclesiasticas sanctiones totaliter consecrata reperitur. Ad rem faciunt pariter, quod privilegia, quæ super processione Corporis Christi Gregorius XIII. utrique Claro fecisse perhibatur, unice sistunt circa processionem in die Dominico, aut diebus aliis infra octavam, non spernendum utique argumentum inhibitionis pro die festo. Quod tamen ad Regulares attinet, prædicta limitationem subeunt in processionibus, quæ ab iisdem fierent intus Ecclesiam, aut Monasterium, vel ad loca alienæ jurisdictionis minime diverterent, quemadmodum sequens Decretum (erit 2. cap. in ord. 298.) indirecte indulgere videtur: *Non possunt Regulares processiones facere extra Ecclesiam in feria V. in Cœna Domini, nec in festo Corporis Christi extra eorum jurisdictionem, & per parochiam alienam.* S. R. C. 11. Dec. 1613. *in Asetina.* Si id tibi extendere placeat ad Ecclesias sæculares, non refragabor admodum, dummodo processio fiat intus Ecclesiam, aut circa ejus subgrondia, ita ut neque extendatur, licet Ecclesia foret parochialis, intra proprios parochiales limites, non ultra quippe Regularibus concedit sanctio, dum extra eorum jurisdictionem processiones ab iisdem fieri probibet.

II. In Castris, & pagis in locum Cathedralis succedit Matrix Ecclesia, cui propterea privative eadem processio competit, etsi consuetudo pro alia militaret Ecclesia. *Non est revocandum* (sit Decr. 3. cap. in ord. 299.) *Decretum Episcopi, in quo demandatur processionem fieri in festo corporis Christi in Ecclesia Archipresbyterali, non obstante consuetudine in favorem Ecclesiæ Regularis.* Ead. Congr. 3. Junii 1651. *in Hipoeegien.* Cum in oppido Summæ ex negligentia prædecessorum Canonicorum Collegiatæ processio inciperet in Ecclesia Parochiali, & terminaret ad prædictam collegiatam, ad abolendum hujusmodi abusum propositum fuit dubium: *An processio* (erit Decr. 4. cap. in ord. 300.) *SS. Corporis Christi incipere, & terminare debeat in Ecclesia Collegiata seu potius in Ecclesia parochiali? & S. R. C. respondit affirmative quoad primam partem, negative quoad secundam.* Die 1. Septemb. 1718. *in Nolana.* Non aliud utique volunt tria sequentia Decreta, quæ erunt 5. 6. 7. cap. in ord. 301. 302. 303. *Processio in solemnitate SS. Corporis Christi incipere debet a Cathedrali, seu Matrice, & ad eamdem terminare, non vero a Parochiali.* S. R. C. 19. Aug. 1629. *Processio SS. Corporis Christi inchoari non debet ab Ecclesia inferiori, non attenta immemorabili consuetudine.* Congr. Concil. 7. Aug. 1683., quæ cum in oppido Pontremuli Ecclesia S. Mariæ de Pupulo erecta fuisset in Collegiatam, & Archipresbyter SS. Hippolythi, & Cassiani manuteneri contenderet in possessione faciendi prædictam processionem, proposito dubio similiter respondit: *An processio in festo Corporis Christi facienda cum Venerabili competat dicto Archipresbytero, illam inchoando a dicta Ecclesia Collegiata, vel ab alia Ecclesia inter oppidum Pontremuli privative ad Præpositum, & Capitulum Ecclesiæ Collegiatæ, sive potius jus faciendi eamdem processionem pertineat ad eumdem Præpositum, & Capitulum respectu dicti Archipresbyteri, & aliorum Parochorum dicti oppidi? Resp. negative quoad primam partem, & affirmative quoad secundam.* Ead. Cong. Concil. 9. Jun. 1725. ex quibus insimul eruitur, quod prædicta processio terminari debet ad Ecclesiam, a qua incipit, & quod incipere debet ab Ecclesia Matrice, cujusmodi etiam est Parochialis collegiata, etsi noviter erecta, relata ad Parochialem, quæ prius matrix erat, unde sequens Decretum, quod erit 8. cap., in ord. 304. *Inter præminentias Ecclesiæ matricis connumeratur processio SS. Sacramenti in festo Corporis Christi.* S. R. Congreg. 6. Septembris 1636. *in Syracusana.*

III. Primum capitis Decretum uti prædictam processionem assignat digniori loci Ecclesiæ, ita delationem Sacramenti Sacerdoti digniori, seu *Episcopo*, in cujus defectum succedunt Dignitates, seu Canonici Cathedralis. *Delatio SS. Sacramenti* (erit Decr. 9. cap. in ord. 305.) *in ejus die festo, absente Episcopo ad dignitates, seu Canonicos Cathedralis spectat, atque ab eadem Cathedrali processio debet inchoare, & ibi finire.* S. R. C. 19. Maii 1616. *in Tuscan.* Cuinam ex Dignitatibus, seu Canonicis id muneris devolvatur, Decretum non explicat, sed supplet sequens (erit 10. cap. in ord. 306.) dum inter functiones, quæ absente Episcopo, vel impedito competunt primæ Dignitati, connumerat diem solemnem Corporis Christi cum processione *Functiones solemnes, quæ absente, vel impedito Episcopo spectant ad primam Dignitatem, sunt festum Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Ascensionis, Pentecostes, SS. Apostolorum Petri, & Pauli, Assumptionis B. M. V., omnium Sanctorum, Dedicationis Ecclesiæ, Patroni Civitatis, necnon commemoratio omnium Fidelium Defunctorum, distributio Candelarum, Cinerum, Palmarum, celebratio officii feria V. in Cœna Domini, feria VI. in Parasceve. Festum Paschatis Resurrectionis D. N. & dies solemnis Corporis Christi cum processione.* S. R. C. 3. Decemb. 1672. *in Andrien.* Quod si prima Dignitas sit similiter absens, vel impedita, id juris transfertur ad secundam, & sic ordine successivo: *Prima Dignitate* (erit Decr. 11. cap. in ord. 307.) *impedita, vel absente succedat secunda Dignitas in functionibus peragendis, & secunda impedita, succedat tertia, & omnibus dignitatibus impeditis, vel absentibus primus Canonicus id exequatur.* Ead. Congr. 26. Nov. 1670. *in Senen.* Et quidem adeo, ut prima Dignitas impedita, & sic respective de aliis, non possit alterum subrogare (sit Decr. 12. cap. in ord. 308.) *Celebratio Missæ Solemnis, in diebus Nativitatis Domini, Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, & in die festo Corporis Christi spectat privative ad primam Dignitatem, seu primum de Capitulo. Eo autem absente, vel impedito, non potest alium in sui locum ad libitum subrogare, sed hujusmodi celebratio fieri debet privative ab illo, qui immediate succedit, non vero ab hebdomadario.* Ead. Congreg. 23. Mart. 1709. *in Compsana.*

III. Non ita tamen gestatio SS. Sacramenti primæ Dignitati, aliisque, qui ut supra succedunt, competit, ut si alter Missam faciat, possit nihilominus ipsa circumferre Sacramentum, sed ideo primæ dignitati, & sic ceteris adjudicatur prædicta delatio, quatenus ad ipsam spectat celebrare Missam, quam si minime faciat, ejus erit deferre Sacramentum, qui præcedentem celebravit Missam, ab hac lege dumtaxat absoluto Episcopo, cui ratione dignitatis per Cœremoniale Episc. indulgetur, ut ipse Sacramentum deferre valeat, tametsi præcedentem Missam minime fecerit, unde Decreta, quæ erunt 13. 14. 15. 16. 17. cap. in ord. 309. 310. 311. 312. & 313. *In festo SS. Corporis Christi deferatur Eucharistia a celebrante; in vesperis autem diei octavæ (si fiat processio) deferatur ab eo, qui cantavit vesperas, modo sit Dignitas, vel Canonicus.* S. R. C. 12. Jun. 1627. *in Brundusina:* & 23. Martii 1709. *Non convenit, quod prima Dignitas celebret Missam ante processionem SS. Sacramenti, & deinde altera Dignitas minor deferat illud in processione.* Ead. Congr. 31. Julii 1632. *In Janu.* confirmant Innoc. XI. 4. Jun. 1680. Const. 21. *Gestare Sacramentum in processione Corporis Christi spectat ad eum, qui Missam celebravit.* S. R. C. 5. Jun. 1634. in Aquilana. *Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in processione, quæ fit in festo SS. Corporis Christi, deferri debet ab eo, qui Missam celebrat, & idem servandum est in processione, quæ fit in die Dominica infra ejus octavam, non vero deferendum est a primo de Capitulo, qui non celebravit.* Ead. Congr. 23. Mart. 1709. in Compsana. *Delatio SS. Sacramenti in festo Corporis Christi spectat ad Præpositum Ecclesiæ Matricis ordine successivo, dummodo illo die solemniter celebraverit.* Ead. Congr. 6. Sept. 1636. *in Syracusana.* Ita itaque est, quod sive in festo, aut infra octavam Corporis Christi delatio Sacramenti ad eum spectat, qui præcedentem respective celebravit Missam, aut vesperas, quemadmodum in similibus constanter definiit Rituum Congregatio de benedictione Candelarum &c., eo quod processionem, & benedictiones ejusmodi unum veluti, & eumdem actum reputat cum præcedenti, aut subsequenti Missa, seu vesperis, aliisque canonicis horis, quibus adnectuntur.

IV. Ad quem digniorem, qui celebravit, ita privative pertinet delatio Sacramenti, ut ipse illud deferre debeat, etiam per parochias alienas, per quas processio transiret, unde Decretum, (quod erit 18. cap. in ord. 314.) *Delatio SS. Sacramenti, quæ fit per digniorem de capitulo, absente vel impedito Episcopo, in die solemnitatis Corporis Christi, spectat ad eumdem digniorem per totam viam, etiamsi contingat processionem transire limites alterius Parochiæ.* S. R. C. 21. Apr. 1630. *in Lucana.* Deferre autem illud debet manibus, ut Ritualia cuncta clamant, & non media aliqua machina, aut Sacerdotum humeris, non obstante qualiber consuetudine; quam abusum sequens (erit 19. cap. in ord. 315.) declarat Decretum: *In festo Corporis Christi Eucharistia non est deferenda Sacerdotum humeris, sed celebrantis manibus, non obstante quacumque contraria consuetudine, quam abusum esse declaravit* S. R. C. 2. Junii 1618. *in Syracusana*, quæ tamen limitanda venit, quoties consuetudo per Sedem Apostolicam approbata foret, aut Apostolicum haberetur indultum, sicuti firmavit Rota *in Hispalen. Processionis 28. Julii 1700. coram Ansaldo apud Scarfantonum ad Ceccoperium to. 1. in fine dec. 41. & 42.*

V. Processio prædicti festi solet esse longior, & cum in ea

Sacer-

Sacerdos in manibus Eucharistiam deferat, ne defatigetur plurimum, concedit Cœremoniale Episc. *l. 2. c. 33.* ut Sacramentum deponere valeat super altare alicujus Ecclesiæ per viam sitæ, aut super altaria, quæ per eamdem viam hac de causa construi solent, & aliquantolum quiescere; quod vero subdimus (erit 20. cap. in ord. 316.) nos Decretum edocet, quod non propterea id celebrans interim sedere potest, ita profecto exigente præsentia tanti Sacramenti: *In processione solemni SS. Corporis Christi, quando processio sistit, sacerdos celebrans, subdiaconus, & diaconus non debet sedere, neque in scamno, neque in sedibus etiamsi deferantur ad ornatum tantum.* S. R. C. 21. Janu. 1690. *in Hispalen.*, sellam enim gestatoriam tamquam pertinentem ad Episcopalem dignitatem *juxta cap. Episcopus in Ecclesia 95. dist. ex Concil. Carthag.*, in hac etiam processione Episcopum post se deferre posse, declarasse fertur S. R. C. *in Granaten.* 15. Sept. 1657. Ritu igitur alias descripto per Diaconum super altare deposito SS. Sacramento, genuflectet Celebrans cum sacris Ministris super infimum altaris gradum, & mox de more imposito incenso in thuribulo, triplici ductus incensabit Sacramentum, orationem cantans postmodum de eodem Sacramento, qua terminata accipiet celebrans a diacono ostensorium, & processio incedet; id autem non fiet passim in singulis Ecclesiis, vel ad singula altaria, sed semel tantum, aut iterum arbitrio Episcopi, seu celebrantis, ita monente Cœremoniali Episc., quod licet taceat super aliqua hymnorum stropha in hac circumstantia cantanda, Pittonus tamen *de oct. to. 1. n. 601.* prædictæ orationi permitti scite laudat unam, vel alteram stropham alicujus hymni, de SS. Sacramento cum versu *panem de cælo*, reservata stropha *Tantum ergo* ad processionis finem, quando nempe Sacramentum repositum est super altare Ecclesiæ Matricis.

VI. Quænam Missa cantari debeat ante processionem, non est, unde vocari possit in dubium, cum festum Corporis Christi in iis diebus sit, quæ Missas quasvis alienas respuunt; quare dubium dumtaxat esse potest circa tempus, quo cantari possit, aut debeat; omnino autem cantandam eam esse ante processionem, & post hanc nullatenus differri posse, sequens (erit 21. cap. in ord. 317.) Decretum statuit, abrogata etiam consuetudine in contrarium tamquam prorsus aliena e Cœremonialis dispositione, quæ eamdem Missam diserto adeo indicit ante processionem, ut cecinisse, necesse sit, qui secus fieri posse sentit: *Missa in die solemnitatis Corporis Christi non debet cantari post absolutam processionem; & hujusmodi consuetudo, uti a Cæremonialis dispositione aliena omnino abroganda est.* S. R. C. 3. Jun. 1662. *in Albinganen.* Haud tamen denegaverim, quod cum processio ita longior esse soleat hæc sufficiens possit esse causa ad anticipandam horam tertiam, post quam præfata missa dici debet; uti enim teste Joanne Alcozer tardius recitari potest hora Tertia, ubi ob terræ frigiditatem tarde populus venit ad Ecclesiam pro solemni Missa, ita ad evitandum æstum in nostro casu eadem hora Tertia anticipari poterit; quare & Cœremoniale Episc. eos, qui processioni interesse debent, *summo mane* ad Ecclesiam Cathedralem convenire mandat, & Episcopum ipsum, *quanto citius poterit*, quinimmo quando idem Episcopus celebrare velit Missam, hæc tenet verba, quæ ad rem nostram faciunt admodum: *Poterit summo mane Missam planam sine cantu legere, omisso pro hac die, propter processionem ad celeriorem actus expeditionem, & ad evitandum calorem, Missa solemni.* Infra octavam quæ Missa dici debeat præcedenter ad processionem, videtur de eadem octava, iis dumtaxat diebus exceptis, quibus occurreret festum duplex 1. vel 2. classis, si attendenda foret dispositio Instructionis Clementinæ, quæ votivam de Sacramento dicendam indicit; ego tamen eam saltem magis dici laudarem de currenti officio cum commemoratione Sacramenti, sicuti certe fieri debet in diebus aliis, in quibus fit particularis processio ejusdem Sacramenti; unde sequens Decretum, (quod erit 22. cap. in ord. 318.) *Missa de Dominica, seu de festo duplici, si illa die occurrat, debet dici cum commemoratione SS. Sacramenti ad formam Rubricarum Missalis, quando fit particularis processio cum SS. Sacramento in aliquibus Dominicis, seu aliis diebus cujuslibet mensis.* S. R. C. 6. Decem. 1653. *in Fauen.*

VII. *Absque pluviali* (sit Decr. 23. cap. in ord. 319.) *non licet non habentibus usum illius in die, & infra octavam SS. Corporis Christi peragere processionem cum SS. Sacramento; non posse tamen cogi, ut ejus expositio fiat cum pluviali ab ipsis non habentibus usum, statuit* S. R. C. 20. Janu. 1701. *in una Camal. Montis Coronæ.* Discrimen ponitur expositionem inter & processionem SS. Sacramenti, & ubi illam sine pluviali (ut etiam nos suo loco diximus) fieri posse statuitur, hanc sine pluviali, etiam a non habentibus ejusdem usum, fieri non posse decernitur; non quidem universim, sed *in die, & infra octavam Corporis Christi*, quo tempore deferenti Sacramentum pluviale pariter assignet Cœremoniale Episc. *l. 2. c. 33.* & idipsum præstat Rituale Romanum *tit. 80.*, atque deinde actionis exposcit solemnitas, sicuti & tempus ipsum, quod ad solemnizandum tantum Sacramentum præcipue est constitutum. Si quæras, num simile judicium habendum sit de processione qualibet SS. Sacramenti, haud dubito de solemni, unde Instructio Romana de processione in occasione XL. horarum: *E levata la pianeta prenderà il piviale*; de minus autem solemni saltem ut minimum laudabile est, quod adhibeatur, cum Rituale Romanum de processione ipsa Sacri Viatici, in qua Sacramentum defertur in pyxide, hæc verba teneat: *Sacerdos indutus superpelliceo, & stola, & si haberi potest, pluviali albi coloris.*

VIII. Opportune se nobis offert Decretum quoddam (erit 24. cap. in ord. 320.) quod una cum petitione relatum, idcirco tidem cum brevi expositione intercalabimus. *D. Mattia Eremita Camaldolese di Monte Corona, al presente Priore dell' eremo di Santa Maria degli Angeli de Nola in Regno, reverentemente espone; come in tutta la sua Congregazione vi è l' abuso, che nella processione del Corpus Domini si porta il Venerabile dal Celebrante col solo umerale, e senza altra assistenza de' Ministri con indumenti sacri, che di un solo Chierico, che porta il turibolo, ed un altro, che sostiene l' ombrella appresso, lo che pare sia contro le Rubriche, e l' uso universale di S. Chiesa, ed anche di poca venerazione, decoro, e rispetto verso Gesù Sacramentato; che però supplica l' EE. VV. volersi compiacere d' instruire tanto l' oratore, che tutta la detta sua Congregazione della maniera propria, colla quale si deve fare non solo detta Processione del Corpus Domini, ma anche quello del Giovedì, e Venerdì Santo, per potere in avvenire correggere gli abusi, ed errori sin al presente commessi. Che &c.* Responsum fuit: *Præcedet crux hastata* (posita nempe super hastam, & non sine hasta: qualis defertur in parvulorum funere) *a Religioso cotta induto* (subdiaconali habitu Gavantus *par. 4. tit. 12. nu. 5.* illum indicit, & concordat Meratus *ibid. num. 14.*, sed expresse nimis est dispositio Decreti, ut nos iisdem adhærere possimus; & præsertim quia in casu fere consimili, scilicet processionis occasione XL. horarum, Instructio Romana cruciferum in cotta per hæc verba diserte exigit: *Il crocifero in questa funzione non sarà parato con abito subdiaconale, ma vestito con cotta*, quidquid postea sit de processione feriæ V. & VI. majoris hebdomadæ, aliisque, in quibus crucifero subdiaconalem habitum Rubricæ assignant, quibus, cum Instructio teneat *In questa funzione*, haudquaquam derogat) *delata inter ceroferarios cotta pariter indutos. Sequentur viri Religiosi bini incedentes, qui in solemnitate Corporis Christi* (idipsum est de diebus infra ejusdem octavam.) *Monasticis cappis depositis* (in quo habitu in hac processione incedere debeant, statim reservamus agere) *post communionem celebrantis* (sermo est de processione, quæ fit post missam) *sument non in choro, sed in alio convenienti loco superpelliceum, cereosque accensos* (& per hæc verba eorum carpitur error, qui sine cereis huic intersunt processioni) *gestabunt. In processionibus vero, quæ fiunt feria V. in Cœna Domini, & feria VI. in Parasceve, quia hæ intra Ecclesiam peraguntur, cum cappis* (de hoc iterum infra) *monasticis procedunt. Post digniores Religiosos viros succedent duo thuriferarii* (non sufficit itaque unus) *iisdem cum cottis, qui thuribula cum incenso fumigantia lente ducent ante celebrantem facie, non dorso* (propter irreverentiam, quæ alias obveniret) *ad Sacramentum semiversa in incessu. Tandem adveniet celebrans pluviali* (& ecce pluvialis necessitatem etiam apud eos, qui ejusdem usum non habent) *ac velo humerali amictus, deferens Sacramentum inter ministros sacris vestibus* (idest Dalmatica, & tunicella, quia sermo est de processione post Missam, pluvialibus vero, si post vesperas processio fieret) *sed sine manipulo*, (cujus ut alias diximus, usus non est in processionibus) *indutos, fimbrias pluvialis hinc inde elevantes, qui alternatim una cum eodem celebrante psalmos* (de hoc jam diximus alibi) *submissa voce recitabunt. Supra celebrantem Sacramentum portantem deferatur omnino* (ergo ubique ulla dispensatione, umbella nempe est solum in subsidium) *baldachinum, quaternis saltem* (potest igitur esse pluribus) *hastis instructum, quæ a totidem* (quot nempe fuerint hastæ) *Religiosis superpelliceo indutis in festo corporis Christi elevantur. Feria autem sexta in Parasceve deferri poterit baldachinum* (cum processio ut supra Ecclesiam non exeat) *a Religiosis sine cotta; qua die celebrans non sumet pluviale* (sed remanebit in planeta); *ministri autem celebrantis, cum non utantur planetis plicatis* (assistent in planetis plicatis in Ecclesiis, quæ iisdem uti solent) *tum solemni illius diei officio, tum processioni cum superpelliceo assistent. Cerei extinguuntur, postquam reconditum fuerit Sacramentum* (clausum nempe fuerit intra tabernaculum in festo, seu octava Corporis Christi) *& feria VI. in Parasceve, postquam fuerit a celebrante consumptum* (pro quo videantur in suo loco tradita) *nec cessabit tympanarum sonitus, ubi ab Ecclesia non prohibetur* (uti prohibitus est in Parasceve, & Cœna Domini) *nisi post sacram actionem absolutam. Quod si ad hujusmodi supplicationes conveniant confratres alicujus sodalitii, hi sacco induti designari poterunt ad deferendum baldachinum* (ut minus, quam fieri possit, minuatur Religiosorum numerus) *supplendo vices Religiosorum alia munia obeuntium. In his autem Cœnobiis, seu Religiosis familiis, in quibus parva Monachorum manus sit* (vide, quæ dispensentur, ubi pauci adsunt Religiosi) *assistentes celebranti poterunt incedere cum superpelliceo* (sine sacris vestibus), *sed nunquam fas sit, ut omittatur baldachinum, semper deferendum* (nota hæc verba) *ut supra, sive a Monachis, sive a confraternitatibus.* S. R. C. 15. Sept. 1742. *in una Ord. Erem. Montis Coronæ.*

IX. Canonicis Ecclesiæ Cathedralis præ cæteris cunctis licet Collegiatarum Canonicis, cœremoniale Episc. *lib. 2. cap. 3.* diserte præcipit, quod in processione SS. Sacramenti incedant parati paramentis albis sibi competentibus, scilicet subdiaconi, & diaconi cum dalmaticis, & tunicellis, presbyteri cum planetis, & dignitates cum pluvialibus. Dubitatum exstitit primo, num primicerius cum presbyteris planetam induere debeat, vel pluviale cum dignitatibus, & sequens (erit 21. cap. in ord. 321.) prodiit Decretum: *Primicerius, licet, dubitetur, an sit dignitas, debet in processionibus capere*

pluvia-

pluviale sicut dignitas, & non planetam, sicut Canonici. S. R. C. 28. Apr. 1607. *in Capuana.* Secundum dubium emersit super casum, in quo Episcopus non deferat Sacramentum, & ecce Congregationis (sit Decr. 26. cap. 10 ord. 322.) responsio: *Si Episcopus in processione SS. Sacramenti non deferat Eucharistiam, vel non interveniat, canonici tamen cathedralium induant sacras vestes.* S. R. C. 27. Martii 1628. *in Cajetana.* Nota to *canonici cathedralium*, ut hinc intelligas, canonicis collegiatarum id minime esse licitum, unde Decretum aliud, quod erit 27. cap. in ord. 323. *Canonici Ecclesiæ collegiatæ non debent in processionibus incedere parati, sicut canonici cathedralis.* S. R. C. 19. Maii 1607. *in Placentina.* Et quidem laudatum cæremoniale seminarii clericos, & Parochialium Ecclesiarum Curatos cum cottis, collegiatas cum suis insignibus facit incedere, solos vero canonicos Ecclesiæ cathedralis cum paramentis suo Ordini congruentibus. Meratus *part. 4. tit. 12. num. 6.* nihilominus scribit: *Quod videtur observandum in aliis etiam Ecclesiis, non cathedralibus (præsertim si sit consuetudo, quæ admodum laudabilis est) quod Ecclesiastici in sacris vestibus convenientibus suo ordini, in tali processione incedant.* Ubi ejusmodi consuetudo est, aut particularis Ritualis lex, nec ego refragor, probe conscius, quod orta controversia inter Canonicos cathedralis Imolensis, & Patres Carmelitas super delatione sacrorum paramentorum in processione ab iisdem fieri solita infra octavam Corporis Christi, utraque parte informante, sequens (erit Decr. 28. cap. in ord. 324.) resolutio processit: *An Patres Carmelitæ induere possint sacras vestes ad formam eorum Ritualis in processione facienda extra claustra, & ambitum Ecclesiæ infra octavam SS. Corporis Christi. Resp. affirmative exceptis Fratribus laicis* S. R. C. 16. Maii 1744. *in Imolen.* Camaldulensibus, quod superius produximus, depositis cappis cottarum, usum Decretum assignat, quem laudatum cæremoniale attribuit soli clero sæculari. Hæc admodum apparent varia, sed hoc pacto ad concordiam facile revocantur, ita ut quoties ultra clerum aliarum Ecclesiarum processioni interest clerus cathedralis, hic solum sacras induat vestes, quo de casu cæremonialis dispositio procedit; quoties vero cathedralis clerus minime interest, id honoris debeatur clero Ecclesiæ dignioris, quemadmodum cæremoniale illud tribuit Ecclesiæ cathedrali, tamquam digniori ex Ecclesiis interessentibus. Quod si clerus unius dumtaxat Ecclesiæ intersit, quicumque ille sit, sacras potest induere vestes, cum tunc cesset producta distinctionis ratio, & assistant apprime Decreta pro Carmelitis, & Camaldulensibus ut supra edita, licet loco sacrarum vestium, quarum usus apud Camaldulenses vix est extra Missam, pro illis cottæ subrogatæ fuerint. Pro Carmelitis soli excipiuntur Fratres Laici, & Camaldulensium Religiosi indistinctim admittuntur ad usum cottæ, quare hinc videtur erui, quod clerici Minorum Ordinum in hac processione cum habitu subdiaconali sine manipulo tolerari valeant, ut & Fratres Laici cum cottis, nunquam vero cum sacris vestibus, unde perperam illi deprehenduntur agere, qui in feria V., aut VI. majoris hebdomadæ Fratres Laicos subdiaconali veste induunt pro deferenda processionali cruce.

X. Pius V. sua Const. 21. Junii 1571. Ordini Prædicatorum amplissimum concessit privilegium, faciendi nempe processionem cum SS. Sacramento in die Dominica infra octavam Corporis Christi, ita ut nedum a nemine impediri posset, sed insuper quod nullus alter posset eodem tempore, vel die eamdem processionem facere. Gregorius XIII., qui eidem Pio V. immediate successit, sua Const. *cum interdum* 11. Maii 1573. prædictum Pianum indultum moderatus est quoad privativam, & universis clericis sæcularibus, & regularibus concessit, ut litteris S. Pii V. non obstantibus, liceret ipsis, tam die Dominica, quam aliis diebus totius octavæ processionem celebrare, absque eo quod ab Ordine Prædicatorum, aut a quocumque alio possent molestari, vel impediri. Clemens VIII. sua Const. *Dum felicis* 8. Martii 1592. Pianum confirmavit indultum, non plene tamen quoad privativam, sed ubi Pius V. aliis clericis inhibuit *eodem tempore, & die* processionem facere, Clemens VIII. sublato *Die*, ejusdem loco posuit *Hora*, & dixit: *Ne dicto tempore, & hora in dicta die Dominica &c.*, quare Dominicanis quidem competit optio in electione horæ, sed non propterea derogata manent jura competentia aliis clericis vigore Gregorianæ Constitutionis super processionem etiam in prædicto die Dominico faciendam, dummodo eam peragant diversa hora ab ea, quæ a Prædicatorum Ordine electa fuit; unde Decretum, quod erit 29. cap. in ord. 325. *Licet Patribus Reformatis Oppidi Montis Murri facere processionem die Dominico infra octavam SS. Corporis Christi, dummodo fiat distincta hora ab ea, in qua fit a Patribus Dominicanis.* S. R. C. 18. Apr. 1714. *in Tricaten.* Reproposita vero causa, eadem Congregatio (erit Decr. 30. cap. in ord. 326.) sub die 4. Martii 1717. *stetit in decisis, juxta modum præscribendum ab Eminentissimo Ponente*, qui sub die 12. Martii 1718. illum præscripsit sequentibus verbis, videlicet *Processionem faciendam esse per clerum sæcularem in die SS. Corporis Christi: Per Patres Dominicanos in die Dominica infra octavam de mane, & per Patres Reformatos in eodem die Dominica infra octavam de sero.* Ubi itaque præfato die Dominico duplex fit processio, convenit quidem, una fiat in mane, altera in sero, necesse tamen non est, sed utraque fieri potest in mane, aut in sero, dummodo fiant distinctis horis, data solummodo Dominicanis prælatione circa horam, a qua semel electa non possunt amplius recedere, sicuti sequens (erit 31. cap. in ord. 327.) definit Decretum: *Licet Patribus Franciscanis facere processionem extra claustra per loca solita, etiam de mane in die Dominica infra octavam SS. Corporis Christi, distinctis tamen horis ab Episcopo, & data electione horæ Patribus Dominicanis, a qua semel electa non liceat amplius recedere.* Innoc. XII. Const. *Sua nobis* 25. Febr. 1696. Hoc pacto, quod subdimus (erit 32. cap. in ord. 328.) quique Auctores putant intelligendum esse Decretum: *Licet Patribus Dominicanis prohibere aliis Regularibus, ne in die Dominico infra octavam SS. Corporis Christi peragant processionem.* S. R. C. 30. Apr. 1671. *in Placentina*, ita ut exponendum sit de facultate prohibendi dictam processionem in eadem hora præfatæ Dominicæ, non autem in diversa. Quamlibet adimit dubitandi rationem sequens Decretum (erit 33. cap. in ord. 329.) quod dumtaxat Dominicanis prælationem tribuit circa horam de mane potius, aut de vespere. *Patres Dominicani non valent prohibere Patribus Conventualibus processionem S. Antonii Patavini quatenus dicto die Dominico accurreret, dummodo fiat diversa hora, & data prælatione temporis Patribus Dominicanis de mane, vel de vespere.* S. R. C. 18. Martii 1702. *in Aliphana.*

XI. *Licet Patribus Carmelitis absque licentia Parochi* (erit Decr. 34. cap. in ord. 330.) *facere processionem, & amplius causa non proponatur.* Congr. Episc., & Regul. 15. Jann. 1722. Solebant Faventinæ Patres Carmelitæ in die Dominico infra octavam Corporis Christi processionem facere cum SS. Sacramento absque licentia Parochi S. Margaritæ, per cujus fines processio solita erat transire. Contendens Parochus dictam licentiam aliquando fuisse petitam, ut processionem impediret, recursum habuit ad suum Episcopum Faventinum, a quo tamen, in executionem Constitutionis Gregorianæ, quæ dum Regularibus extra claustra processionem concedit facere, insimul indulget super transitum per parochiales limites; permissum fuit iisdem Carmelitis prædictam processionem agere absque ulla licentia dicti Parochi. His non attentis, prædictus Parochus ausus fuit eamdem processionem jam inceptam impedire, obstans violenter itineri processionis: hinc deducta fuit causa ad Congregationem Episc., & Regul., quæ cum ut supra eamdem definierit, liquido constat, quod Regulares quique ad peragendam processionem SS. Sacramenti in die quolibet infra octavam Corporis Christi, haudquaquam egent licentia Parochorum, per quorum limites processio transit, cum ad id suffulti maneant Apostolico indulto per Gregorianam Constitutionem iisdem facto. Haud tamen denegaverim non posse eosdem absque Parochorum, vel Episcoporum licentia mutare viam semel electam, sicuti sequens (erit 35. cap. in ord. 331.) innuere videtur Decretum; *Fratres Prædicatores nequeunt in suis processionibus SS. Sacramenti Dominica infra octavam Corporis Christi mutare viam semel a principio electam.* S. R. C. 14. Nov. 1615. *in Pisane.*

XII. Ex Pascuccio Pittonus *decis. pro sacr. rit. num.* 1083. Congregationem Visitationis Apostolicæ die 15. Sept. 1695. definivisse refert. *Ministris Consolationis Almæ Urbis non licere facere processionem per Parochiam intra octavam SS. Corporis Christi, & præsertim eo die, quo fit per Ecclesiam Parochialem, præterquam intra Ecclesiam duntaxat.* Quod ad processiones faciendas intra ambitum suarum Ecclesiarum, Parochorum licentia Confraternitates non egeant, Decretis plurimis manet sancitum, quorum unum (erit 36. cap. in ord. 332.) dumtaxat lubet producere: *Intra ambitum Ecclesiarum Confraternitatum fieri possunt processiones juxta cujusvis Confraternitatis institutum, absque interventu, & licentia Parochi.* S. R. C. 10. Dec. 1703. Secus est de processionibus extra ambitum dictarum Ecclesiarum, quas fieri non posse absque licentia illorum Parochorum, per quorum territorium transeundum est, nisi adesset licentia Episcopi, quæ suppleat pro illa Parochorum sequens (erit 36. cap. in ord. 333) declaravit Decretum: *Processiones juxta institutum Confraternitatum fieri non possunt extra ambitum earum Ecclesiarum, absque licentia illorum Parochorum, per quorum Territorium transeundum est, nisi adesset licentia Episcopi.* Ead. Congr. in eod. Decr. Hæc fortasse causa est, ob quam Congregatio Visitationis prælatam processionem SS. Sacramenti intra Ecclesiarum ambitum sine Parochorum venia (quod in Decreto subintelligendum est) declaravit licitam, illicitam vero extra earumdem Ecclesiarum ambitum; & præsertim quia Gregoriana Constitutio Confraternitatibus, quarum nullam mentionem habet, suffragari non posse videtur. Verum notatu dignum est, quod S. R. C. ad præfatas processiones extra Ecclesiarum ambitum licentiam Parochorum exigit, non interventum, ut inde edisças, quod non spectat ad Parochos, sed ad Confraternitatum Cappellanos easdem processiones agere, dummodo intersit licentia Episcopi in defectu veniæ Parochorum. Ad rem facit admodum quædam decisio (erit Decret. 38. cap. in ord. 334.) Congregationis Concilii, quæ proposito dubio: *An delatio Venerabilis, quæ singulis annis fieri solet die ultima Aprilis per Civitatem post expositionem XL. horarum, sit facienda a Cappellano Confraternitatis, vel potius a Parocho?* Respondit: *delationem esse faciendam a Cappellano Confraternitatis de licentia Episcopi.* Congr. Concil. 18. Maii 1726. Et quidem cum Congregatio Rituum in subsequenti Decreto diserte jubeat, quod Confraternitatum Cappellani in processionibus, quæ fiunt extra ambitum, non debeant deferre stolam, dubium esse non potest, quin ad eosdem Cappellanos prædictæ processiones attineant, & non ad Parochos, licet postea in hac processione, in qua defertur SS. Sacramentum, ab iisdem stola deferri indubie debeat, cum demandata sit a Rubricis, & quibuscumque rituum regulis. Quæ dicta sunto, dummodo in Parochorum favorem non militent consuetudo immemorabilis, vel centenaria, Constitutiones synodorum Provincialium, vel Diœcesanorum alia-

aliaque rationes sæpe a nobis memoratæ, atque productæ, quibus cum subjaceant Decreta S. R. C. 10. Dec. 1703., haud dubito etiam illud Concilii subesse, utpote laudatis Decretis innixum.

XIII. Regulares, ubi vocati fuerint, teneri accedere ad processionem Corporis Christi, dummodo eorum Monasteria a Civitate ultra medium milliare non distent, aut nisi exhibeant privilegia Apostolica posteriora publicatione Sacrosancti Concilii Tridentini, & quatenus accedere noluerint, compellendos esse per censuras, vel alias pœnas Episcopo bene visas, cautum est Decretis plurimis, sed cum eorum dispositio limitata maneat ad diem ipsam SS. Corporis Christi, rite Auctores inferunt, handquaquam teneri illos ad accedendum ad processionem, quæ infra octavam, vel in die ipsa octavæ ab Ecclesia Cathedralis fieret, etiamsi Episcopus Sacramentum in ea deferret. Ex clericis sæcularibus quinam debeant intervenire, per hæc verba enumerat cœremoniale Episc. *Si aderunt, succedant Regularibus clerici seminarii, & post eos curati, tum Ecclesiæ Collegiatæ, & ultimo loco clerus Ecclesiæ Cathedralis.* An vero item clerici, vel sacerdotes simplices, Nicolius *Lucubr. lib. 1. can. tit. 31. num. 22.* non teneri asserit, nec compelli posse eorumdem illos, qui nullum officium, vel beneficium habent, nisi adsit consuetudo, quam servandam esse Congregatio Concilii definiit apud eumdem Nicolium die 5. Martii 1647., & apud Ursayam die 6. Julii 1647. Videantur, quæ hanc super rem tradit Barbosa *in summa Apost. decis. collect. 609.*

XIV. *Quamvis Episcopus* (erit Decr. 39. cap. in ord. 335.) *adhibito capituli consilio, præfigat, & dirigat, ac transferat processiones, tamen non potest pervertere, & immutare ritum processionum a cæremoniali, & Rituali Romano præscriptum, neque de consensu capituli.* S. R. C. 26. Janu. 1658. *in Cajetana.* Quod Episcoporum muneris sit de consilio, non de consensu Capituli indicere, dirigere, & ordinare publicas processiones, Barbosa *loc. cit. collect. 607.* affert decisiones plurimas, quarum unam producit etiam Gavantus *in manu. Episc. verb. processio num. 11. in addit.* Super translationem, quam iidem adductum concedit Decretum, prædicti tacent Auctores; Monacellius tamen *Formul. leg. pract. par. 4. in supplem. ad 1. tom. pag. 9. num. 76.* in Episcopis etiam facultatem super eam diserta defendit. Pittonus *de oct. to. 1. num. 612.* Episcopis facultatem super translationem processionum minime quidem contendit, iisdem tamen eam denegat quoad translationem processionis festi Corporis Christi, & his ducitur argumentis. I. Nam cum Episcopus Burgensis vellet transferre post octavam Festum SS. Sacramenti, ea motus ratione, ut scilicet processio decentius celebraretur, licentiam denegavit S. R. C. 24. Sept. 1605. teste Barbosa *collect. 707. num. 6.*, ubi reapse tenet hæc verba: *Translatio festi SS. Sacramenti post octavam ad processionem decentius celebrandam, non conceditur a S. R. C. in Burgen. 24. Sept. 1605. quam refert Aldan. d. tit. 119. de functis num. 182.* II. Quia cum festum Corporis Christi per Rubricas adeo privilegiatum sit, ut excludat quodcumque festum, & extraneam Missam, reperire non est impedimentum non celebrandi illud in propria die. III. Quoniam si juxta laudatum Decretum non potest Episcopus pervertere, & immutare ritum processionum præscriptum a cæremoniali, vel Rituali Romano, sic neque poterit immutare diem processionis SS. Corporis Christi.

XV. Verum inconsequenter, & non satis ad rem arguit Auctor iste, unde ad primum dicimus, quod eatenus licentia Episcopo Burgensi denegata fuit, quatenus petitio non tam versabatur super translatione processionis quam festi; quantum autem ad translationem festorum, & officiorum nihil juris competit Episcopis, sed id Sedi Apostolicæ privative est reservatum, ut late diximus in to. 1. cap. 41. Ad 2. ita quidem, sed juxta locorum, & circumstantiarum diversitatem, & contingentiam deesse non posse impedimenta plurima, ob quæ prædicta processio nedum non possit celebrari ea, qua decet, solemni pompa, sed nec per viam elongari. Tertium vero nimis probat, nam sequeretur inde, quod sicuti Episcopus non potest pervertere, nec immutare ritum, non solum processionis Corporis Christi, sed neque aliarum processionum, ita nullas processiones transferre posset, cum tamen ipse Episcopis facultatem super translatione aliarum processionum minime contendat. Eatenus vero Episcopi processionum ritum nec pervertere, neque mutare possunt, quia cum Ecclesiastici ritus, cœremoniæ, atque Rubricæ summo studio elaboratæ fuerint, atque per Sedem ipsam Apostolicam approbatæ, & circa earumdem executionem impedimenta evanire non possint, idcirco earumdem mutatio committi non debuit Episcoporum arbitrio, bene vero processionum dies, circa quem in particularibus locis non semel impedimenta occurrunt, unde vel prorsus omitti deberent, vel saltem non celebrari ea, qua decet, solemni pompa. Cum itaque Decretum super translatione processionum Episcopis facultatem simpliciter faciat, & non minus circa processionem SS. Corporis Christi impedimenta occurrere valeant, idcirco etiam hanc transferre æque poterunt, unde sequens (erit 40. cap. in ord. 336.) Decretum: *Ubi processio SS. Sacramenti in ejus festo die, vel per octavam ea, qua decet, solemni pompa nequiverit haberi, designabit Episcopus pro suo arbitrio, & prudentia unicuique Ecclesiæ aliquam ex sequentibus Dominicis, in qua celebrata Missa cum commemoratione SS. Sacramenti juxta rubricarum præscriptam formam solemnis illius processio peragi possit.* S. R. C. 8. Martii 1749. *in Lisbonen.*

XVI. Processio hujusmodi, in qua veluti in triumphum circumfertur Redemptor urbis, præ ceteris publicis, & generalibus, inter quas principem tenet locum, convenienter admodum per cœremoniale Episc., & Rituale Romanum cum singulari solemnitate fieri demandata est, cum frequentissimo nempe cleri comitatu, maxima stipatione luminum, splendidiori Ecclesiæ apparatu, & ornatu ipsarum viarum, per quas processio transire debet, *cum aulæis, pannis, picturis, floribus, frondibusque virentibus secundum posse, & qualitatem loci*, ut idem loquitur cœremoniale. Huc spectat to *honorifice*, qualiter in prædicto festo Sacramentum per vias, & loca publica a Tridentino *sess. 13. cap. 5.* deferri probatur, & digna sunt recolantur, quæ Auctores concordes tradunt de solemnitate maxima, qua adeo præcelsum Sacramentum circumgestari convenit in prædicto festo, quod juxta Tridentinum *æquissime statutum extitit, ut christiani omnes singulari, ac vara quadam significatione gratos, & memores testentur animus erga communem Dominum, & Redemptorem pro tam ineffabili, & plane divino beneficio, quo mortis ejus victoria, & triumphus repræsentatur, atque sic quidem oportuit victricem veritatem de mendacio, & hæresi triumphum agere, ut ejus adversarii in conspectu tanti splendoris, & in tanta universæ Ecclesiæ lætitia positi, vel debilitati, & fracti tabescant, vel pudore affecti, & confusi aliquando resipiscant.* Cum itaque non semel aveniat, quod ob pluviam, turbines, aut ventorum flatus, aliasve, quæ nonnumquam accidunt, non infrequentes causas prædicta processio nedum cum descripta, aut saltem convenienti pompa fieri non valeat, sed neque extra Ecclesiam per vias, & loca publica elongari. Congregatio per tumultuariam processionem, aut sine debita solemnitate intra Ecclesiæ ambitum illam supplendam non esse credidit, sed faciendam infra octavam ejusdem festi, ad quam hoc ipso translata intelligitur, & præcipue ad diem Dominicam, aut octavam diem, ut cum solemni pompa, sicuti par est, celebrari valeat.

XVII. Quod si neque infra octavam fieri possit, vide, quæ Decretum statuit: *Designabit Episcopus*, & cum hoc verbum magis imperativum sit, quam facultativum, abunde designat, quod Ecclesiæ se dispensare non possunt ab eadem processione facienda, sed quod magis eam facere tenentur in die, quam Episcopus designabit. *Pro suo arbitrio, & prudentia*, adeoque non tenetur unam magis diem, quam alteram designare, sed pro suo libito eam designare poterit, quam melius expedire putaverit. *Unicuique Ecclesiæ*, adeoque non tantum Cathedrali, sed Ecclesiis omnibus suæ jurisdictionis, quæ in festo Corporis Christi processionem facere solent, aut tenentur; & quoties id extendas etiam ad processiones infra octavam ab Ecclesiis aliis fieri solitas, quæ similiter fuerint impeditæ, non ego refragabor admodum, dummodo non tade censeantur in præcepto constitutæ, sed in mero arbitrio, quemadmodum sunt etiam in diebus ipsis infra præfatam octavam. *Aliquam ex sequentibus Dominicis*, & per hæc verba arbitrium Episcopi limitatur ad designandam diem Dominicam, non ex præcedentibus, sed ex sequentibus, cum juxta Romanum ritum translationes in sequentes dies fieri solvant, & in casu nostro ita fieri necesse sit, cum impedimentum sit magis accidentarium, unde prævideri non potest, & adhuc subrogationem merito habeat octava festi, quæ eidem Sacramento plena consecrata est. Præeligitur dies Dominica, & ideo quatenus verbis textus rigorose insistendum foret, nonnisi dies Dominica designari posset, sed quoniam dies Dominica non præeligitur, nisi quia cum dies festiva sit, est ad rem aptior, atque commodior, ego haud reluctarer, etiam diem aliam festivam designari posse, dummodo expedire videatur, licet nonnisi consultius esse possit, textus verbis adhærere. Non tenetur autem Episcopus designare diem Dominicam immediate sequentem, sed aliquam ex sequentibus Dominicis pro suo ut supra arbitrio, & prudentia. *In qua celebrata Missa*, ut servetur dispositio cœremonialis Episc., atque Decretorum, quæ post Missam processionem prædictam indicunt. *Cum commemoratione SS. Sacramenti*, quam jam alibi in simili circumstantia faciendam esse diximus, & insuper assignavimus locum ejusdem faciendæ, post omnes nempe a Rubricis præscriptas. Verum si in hac Missa commemoratio SS. Sacramenti debet fieri, irrefragabile sit argumentum, quod Missa ob sequentem processionem facienda non est de Sacramento, sed ea fieri debet de officio, quod ea die occurrit, ut in superioribus etiam nos ipsi firmavimus. *Juxta Rubricarum præscriptum formam solemnis illius processio peragi possit*, per quæ verba denotatur functionis finis, qui est, ut processio fieri possit cum solemnitate per Rubricas præscripta, & elongatione equidem per vias, sicuti exposcit triumphalis processio tanti Sacramenti. At quid, si in die designata similiter impedimentum occurrat? Videtur, quod commissio Episcopo per Decretum facta, executa fuerit, sed cum executa non fuerit Decreti mens, quæ est, ut processio prædicta non omittatur, seu quod celebretur cum decenti pompa, & solemnitate, idcirco satius saltem esse videtur, quod die designata similiter impedita, in diem alteram processio transferatur.

CAPUT VIGESIMUM.

De Processionibus in Passionis tempore.

PAssionis tempus in suo comprehendit sinu duas hebdomadas, seu quindecim dierum spatium, quod est a Dominica *Passionis* dicta inclusive usque ad Dominicam Passionis exclu-

exclusive; ad distinctionem tamen prior hebdomada dicitur *Passionis*, posterior *hebdomada major*, cujus tres dies ultimi nuncupantur *triduum mortis Christi*, de quo sequens (erit 1. cap. in ord. 337.) disponit Decretum: *Processio solemnis alique certo die facienda, si cadat in feriam VI. Parasceves, eo anno transferenda est in aliam diem*. Congr. Episc. 25. Februar. 1598. Luctuosa nimis est Feria VI. Parasceves ob Christi mortem in ea realiter gestam, & hujus memoriæ recolendæ plene consecrata, ut processionem solemnem in honorem sanctorum cum distractione a fine, quem sibi Ecclesia præstituit, admittere valeat, & ideo quæ certo die erat facienda, si cadat in memoratam feriam, rite eo anno in aliam diem transferri mandatur; non quidem adeo, ut necesse omnino sit, eamdem processionem transferri, quasi eo anno omitti non possit, sed quatenus aliunde eam faciendi habeatur præceptum, vel eamdem peragere placeat. Scopus namque Sanctionis præcise sistit in proscribenda eo die Sanctorum processione, tamquam mysteriis, in quibus meditandis Ecclesia tota occupatur, minus consentanea, & hunc solummodo ad effectum eam transferendam indicit, parum postea sollicita, an transferatur, dummodo eo die non fiat. Quod de feria VI. Parasceves specialiter sanctio disponit, tu nec parumper dubita ad totum triduum mortis Christi protendere, quod memoriæ passionis, & sepulturæ Christi ex institutione Ecclesiæ non minus specialiter est deputatum, nisi excipiendum censeas tempus pomeridianum Sabbati, in quo juxta modernorem disciplinam Ecclesia dolores solvit, & deserit tristitiæ argumenta, quod tamen ut minimum non potest esse laudabile; triduum autem mortis Christi ad effectum, de quo agitur, incipit a tempore, quo in præcedenti feria IV. inchoat tenebrarum officia. Dixi *Processionem Sanctorum*, sed excipiendæ sunt processiones Deiparæ sub Mysteriis, quæ ad Christi mortem referuntur, uti & Reliquiarum Christi, ac instrumentorum Dominicæ passionis, de quibus in duobus præcedentibus capitibus satis elocuti fuimus.

In feria VI. Parasceves (erit Decr. 42. cap. in ord. 338.) *non potest fieri nocte processio cum SS. Sacramento, & hunc abusum abrogat* Congregatio Episc. & Regul. 22. Martii 1596. Rationem reddit Gavantus *par. 4. tit. 9. n. 26.*, quia nempe *abusus ejusmodi alienus est a ritu, & legitimo sensu S. R. E. qua occultat his diebus Eucharistiam, & in aliud tempus ideo distulit processionem, & festum Corporis Christi*. Fortis admodum est ratio ista ad excludendam processionem SS. Sacramenti nedum a prædicta feria VI., cujus sanctio meminit, sed etiam a præcedenti feria V., & a subsequenti sabbato usque ad Missam inclusive, quia toto hoc tempore Ecclesia occultat Eucharistiam; & insuper etsi in feria V. aliquatenus dolores solvat in Missa, atque lætanter recolat quodammodo institutionem SS. Sacramenti, hujus tamen processionem ad aliud tempus distulit. Ad prædictam feriam V. reapse sequens (erit 43. cap. in ord. 339.) inhibitionem protendit Decretum: *Processiones facere de nocte cum SS. Sacramento feria quinta, & sexta majoris hebdomadæ non convenit, & repugnat mysteriis Ecclesiæ, & est abusus omnino tollendus*. S. R. C. 18. Aug. 1606. *in Mantuana*. Jam alibi statutum vidimus, quod in triduo mortis Christi SS. Sacramentum, quod pro infirmis asservatur, in Ecclesia custodiri non debet, sed in sacello separato, & quatenus ad ægrotus deferri necesse sit, quod deferendum illud est quasi private, & cum precibus submissa, quinimmo submississima voce recitatis; tantum abest, quod extra necessitatis casum per publicas vias Ecclesia probet Sacramentum solemniter asportari, multo quidem minus discoopertum, sed nec velo tectum, cujusmodi est Sacramentum, quod in pyxide clausum, atque suo velo, & adhuc humerali tectum ad infirmos deportatur. *De nocte* ambæ habent sanctiones, utique tamen ratione petitionum, quæ processere super processiones de nocte fieri solitas, sed easdem non minus de die manere inhibitas, indubium testimonium reddunt processiones, quæ licet de mandato Rubricarum in mane feriæ V. & VI. cum Sacramento velato peragantur ab altari ad sepulcrum, & a sepulcro ad altare, adhuc extra Ecclesiam per vias elongari prohibentur. Ubi itaque ejusmodi viget consuetudo, *tamquam abusus*, ut Decretum ait, *repugnans Mysteriis Ecclesiæ*, est omnino tollenda; abusus namque dignoscitur repugnans mysteriis Ecclesiæ, nam dum hæc occupata est in recolenda Christi morte, illa processionaliter, & solemniter defert sacram hostiam, in qua Christus vivus est, atque gloriosus.

Si consuetudo (erit Decr. 44. cap. in ord. 340.) *deferendi processionaliter SS. Sacramentum feria VI. Parasceves in feretro nigris velleribus contecto, non potest absque graviori incommodo extirpari, est toleranda*. Cong. Episc. 3. Jan. 1582. & 29. Martii 1596. Quoniam Christi mortem tamquam realiter gestam in feria VI. Parasceves Ecclesia quotannis lugubribus officiis prosequitur, in usum nonnullæ invexerunt Ecclesiæ, in sero ejusdem diei statuam crucifixi collocare in feretro nigris velleribus contecto, & per solemnem processionem tamquam ad sepulcrum deferre. Usum ejusmodi, aliosque similes Congregatio non damnat, sed illarum Ecclesiarum, quæ loco prædictæ statuæ SS. Sacramentum in prædicto ponunt feretro, & in processione quasi ad sepulturam deducunt. Hæc consuetudo quam digna sit, penitus extirpetur, ea ratio evidenter ostendit, quod Christus in Sacramento nedum vivus est, sed etiam gloriosus; quare sicuti hac de causa concorditer Auctores e tabernaculo ejusdem Sacramenti, etiam sub lugubribus ipsis officiis solemnibus, adeo conopæum nigrum excludunt, ut non desint, qui id extendant ad tabernaculum ipsum vacuum, *quia adhuc est regia Christi viventis*, sicuti Gavantus asserit *par. 4. tit. 8. nu. 12.*, ita multo magis a feretro, quando in eo Sacramentum deferendum esset, saltem vellera nigra removenda forent. Praxis item Ecclesiæ altare sepulcri, ob Sacram Eucharistiam, non nigris vestit, sed paramentis albis, & in processione e sepulcro ad altare Sacerdotem induit velo humerali albo, licet eumdem toleret in planeta nigra ob Missæ reliquum, quod in eadem debet facere: adeo a recto abit tramite consuetudo contegendi Sacramentum velleribus nigris.

Quæ licet ita sint, adhuc Pittonio teste *de Sacr. Rit. nu.* 84. prædicta consuetudo viget Venetiis, & quatenus, ut ipse ait, privilegio reperietur innixa, dubio procul retineri potest, sicuti & ubi absque graviori incommodo non potest tolli uti eamdem in casu tolerat laudatum Decretum. Verum nec dubita, quod omnino conandum est, quod præfata consuetudo in eo saltem corrigatur, ut omissis velleribus nigris, feretrum cum albis contegat, vel quatenus Sacerdos manibus Sacramentum deferat, super pluviale nigrum saltem induat velum humerale album. Ceterum conandum non solum est, ut prædicta consuetudo, ut modo dicebamus, emendatur, sed ut extirpetur *tamquam abusus omnino tollendus*, etiam consuetudo deferendi publice Sacramentum, maxime detectum, quo in casu saltem in eo corrigenda foret, ut illud portaret velatum, quemadmodum in mane illud portat: & id quoties penitus non possit tolli.

Missa solemnis (erit Decr. 45. cap. in ord. 341.) *de S. Josepho, quando ejus festum incidit in feria II. III. IV. Majoris hebdomadæ non potest cantari, etiam ob concursum populi, sed debet omitti, nec potest in illis diebus fieri processio in ejus honorem*. S. R. C. 4. Augusti 1663. *in una Urbis*. Quod ad Missam attinet, aperte statuitur a Rubrica VI. Missalis *de Transl. fest. num. 1.*, ubi cum in exceptis ponatur tota hebdomada major, & non tantum tres memoratæ dies, idcirco nempe in Dominica Palmarum cantari poterit, bene vero in tota præcedenti hebdomada, ac quidem exclusa Dominica ipsa Passionis, quæ etsi privilegiata contra festa quælibet, per Rubricam non manet excepta. Idipsum dicito de processionibus Sanctorum, ita ut etiam exclusæ maneant a Dominica Palmarum, quæ non minus, ac prædictæ tres feriæ, gaudet totali consecratione ad recolenda altiora mysteria, ac condecorata est privilegio exclusionis festorum, atque Missarum, immo præ illis habet, quod in Missa non patitur commemorationem sanctorum. Idem alio judicium de festivitatibus Sanctorum, quæ licet sine officio, celebrantur tamen cum solemnitate, & strepitu, non vero de illis, quæ sine strepitu, & pompa habentur, quoniam Decretum non inhibet festum S. Josephi celebrari, sed solummodo processionem, quæ sine solemnitate fieri non potest, in ejusdem honorem institui. Solemniora namque, & quæ strepitum adnexum habent, ex se apta sunt distrahere admodum Christianum populum a fine, quem sibi in consecratione prædicti temporis præstituit Ecclesia, non sic vero, si festa celebrentur, prout currens tempus patitur, in quo propterea & admittuntur commemorationes occurrentium simplicium.

Tunc autem festa celebrari dicuntur, prout tempus ut supra currens patitur, quoties Missæ omnes, etiam solemnes, fiunt de tempore in paramentis altaris, celebrantis, & ministrorum coloris convenientis, non quidem sanctis, quorum festivitates aguntur, sed officio, quod ea die fit. Altaris icon remanebit contecta, nec super Altare apponentur flores, aut Reliquiæ, quæ tamquam ornamenta festiva in Sanctorum festis apponi solent. Poterunt tamen ad Altare plures inflammari cerei, quinimmo Altare ipsum parari candelabris argenteis, & vestiri paramentis pretiosis, quæ induere etiam poterit celebrans nedum sub privatis missis, sed etiam sub solemni, quam haberi posse credimus cum pluralitate Ministrorum, & in cantu figurato, non tamen cum organorum sono, quorum strepitum non patitur Missæ qualitas.

De expositione Sacrorum Corporum, & Reliquiarum succedit dicere, & eamdem permittimus, si fiat per remotionem solius repaguli, ita ut ipsæ remaneant in loco, in quo custodiri solent, & adhuc per velum coopertæ, non autem solemnem, cum strepitu, & super altare, ac sine ullo velo. Si namque neque in occursu Sancti titularis discooperiri valet altaris icon, aut ejusdem sancti imago, sive statua, multo minus detecta apparere debent sanctorum corpora, & horum partes, quæ cum spectent ad veritatem humani corporis, sunt imaginum ipsarum archetypa. Diximus *cum spectent ad veritatem humani corporis*, ut daremus intelligi, nos loqui de Reliquiis proprie dictis, non autem de illis, quæ ad has reducuntur, aut secundum a nobis tradita in tom. 2. Reliquiæ minus propriæ sunt, vel impropriæ, quæ propterea etiam detectæ exponi poterunt. Verum devotioni fidelium, qui sanctum, cujus festum agitur, veneraturi eccurrunt, aliquid donandum esse credimus, unde tolerari posse dicimus, quod Reliquiæ illæ exiguæ etsi sint ex pertinentibus ad integritatem corporis, quæ fidelium oculis exhiberi solent, super altare exponantur detectæ, & exhibeantur fidelium osculis absque ullo velo cum solo vitri repagulo.

Uti autem nihil ejusmodi fieri valet in triduo mortis Christi, ita e contrario expositiones, & processiones omnes, quas in eodem triduo superius licitas facimus, etiam in præcedentibus feriis majoris hebdomadæ easdem putamus licitas, cum non distrahant ab Ecclesiæ fine, sed magis adhuc convertant

tant

tant Christianum populum. Instrumenta Dominicæ Passionis, & aliæ Reliquiæ Christi, quæ nec imago sunt, neque ullius imaginis locum reapse tenent, poterunt esse detectæ secus ac ro statuæ, vel imagines, quæ velo violaceo omnino e-runt contectæ. Præ triduo mortis Christi id speciale habent eædem feriæ, ut in his patenter SS. Sacramentum exponi pos-sit detectum & per processionem deferri, id evidenter permit-tente implicite Instructione Romana §. 10., dum in hujusmo-di casu loco Missæ votivæ, quæ solemniter fieri deberet de Sacramento, Missam de die fieri mandat. Cavendum tamen omnino est ab his expositionibus, & processionibus in sero fe-riæ IV., ne interturbentur officia tenebrarum, quibus tunc temporis Ecclesia incumbit.

Quoniam vero præcedens Passionis hebdomade, quamvia Dominicæ Passioni recolendæ sit pariter consecrata, ad eam tamen tanta addictione non adstringitur, unde admittit etiam festa sanctorum solemniter celebrata; idcirco videre non est, cur & solemnes processiones in honorem sanctorum, & Reli-quiarum expositiones pati non possit, dummodo fiant cum ima-ginibus, statuis, atque Reliquiis velatis, atque contectis, qua-liter imagines esse debere, etiam in festis solemniter celebra-tis, nos caput præcedens edocuit, & mysteria exposcunt. Quæ dicta item sint de Dominica ipsa Passionis, quæ licet pri-vilegiata sit contra quodcumque festum, Missam tantum ad-mittit de festo, quod transfertur. Altare itaque, ad quod ce-lebratur Sancti festum, aut fit prædicta expositio, parari pote-rit floribus, & ornamentis festivis, etiam in memorata Domi-nica, maxime si ad illud de Sancto habenda sit solemnis Mis-sa. Velum imaginum, ac Reliquiarum erit coloris, quem exi-git Passionis tempus, scilicet violacei, licet postea nihil refe-rat, taræ adeo texturæ sit, ut imagines facile possint inspici, immo certe convenit, non sit saltem adeo densæ, ut ipsas statuas, vel imagines ita occultet, ut populis nullatenus trans-luceat; quod per processionem defertur, aut specialiter propo-nitur adorandum. Processionis pluvialia ejus coloris erunt, quem statua ipsa exposcit; quod tamen ex alibi dictis limitari posse videtur, si processio immediate sequatur ad Missam, aut ve-speras in alio colore celebratas, quo in casu color officii, seu Missæ continuandus videtur exemplo ducto ab Instructio-ne Romana, quæ sequentem processionem SS. Sacramenti continuari mandat in colore præcedentis Missæ.

CAPUT VIGESIMUM PRIMUM

De Sabbato Sancto.

Mysticam Jesu Christi requiem in sepulcro, ejusdemque descensum ad inferos, tempus videlicet, quo ejus ani-ma a corpore separata fuit, seu mysterium sepulturæ Christi hodierna die colit Ecclesia. Hac de causa Sabbatum istud an-tonomastice denominari *Sanctum* ex Alcuino tradit Gavantus *part.* 4. *tit.* 10. *num.* 1. Rupertus vero *lib. 6. cap.* 25. in oratio-nem assignat, quia ad suscipiendam sancti luminis claritatem nova Ecclesia sacro baptismi fonte sanctificatur. Bidui memi-nit Innocentius I., in quo a primis Ecclesiæ sæculis divina non fiunt mysteria, & dubium non est, quod illud integrant feria VI. Parasceves, & sequens sabbatum. In illam invecta nihilominus postmodum fuit Præsanctificatorum Missa, sed non in sabbatum, cujus missa celebratur de nocte, & licet sensim etiam anticipari cœperit Sabbati officium, id tamen adeo ægre tulit Concilium Rothomagense, ut anno 1072. *Can.* 22. diserte decreverit, ne ante Nonam inciperetur, rationem subdens, *quia ad noctem pertinet Dominica Resurrectionis*. Verum ut utamur verbis Hugonis a S. Victore *lib.* 3. *cap.* 25. tractatu temporis fieri minime potuit, quin *modernorum de-bilitas ad oyeles festiuas tempus pervenerit destinatam*, & adeo, ut temporibus Ecclesia ipsa indulgens, ante meridiem ubivis prædictam absolvat missam, licet ab hac minime resecanda crediderit verba, in quibus fit mentio noctis, sed magis retinenda, tamquam valida antiqui moris testimonia, & veteris argumenta disciplinæ.

D E C R E T A.

Decretum 1. cap. in ord. 342. *In Sabbato Sancto, etiamsi occurrat festum Annunciationis B. M. V. celebratio Missarum privatarum omnino prohibetur in quibuscumque Ecclesiis, & oratoriis tam publicis, quam privatis, non obstante quacumque contraria consuetudine, sed unica tantum Missa Conventualis una cum officio ejusdem Sabbati celebretur. S. R. C.* 11. *Febr. approbante Alexand. VIII.* 11. *Martii* 1690. I. *Etiamsi* dictio est, quæ præcedentem dispositionem adauget, unde sanctio sensum reddit, quod in Sabbato Sancto inhibitæ adeo sunt Missæ privatæ, ut ne quidem haberi valeant, si in eo inci-dat festum aliquod de præcepto. Quid præstandum sit, si oc-currat Annunciationis festum, aut præceptivum aliud quodli-bet, te doceant late tradita in tom. 1. cap. 53., dum nos pon-derare sumimus præsentis Decreti dictionem alteram, nempe *Tantum*, quæ dum afficit conventualem Missam, ex genera-li regula hanc adeo declarat licitam, ut quæcumque aliæ abs-que piaculo haberi non possint.

III. Huc spectat Decretum 1. cap. 16., quod cum definivisset, in feria VI. Parasceves Missam nullam privatam fieri posse, ne quidem occurrente ejusdem Annunciationis festo, ne inde ex exceptionis regula eamdem quis putaret licitam in præcedenti feria V., aut subsequenti Sabbato, diserte expres-sum voluit, quod *per hanc prohibitionem pro feria VI. in Pa-rasceve non possunt in feria V. in Cœna Domini, & Sabbato Sancto celebrari Missæ privatæ, sed solum Conventualis juxta ritum sanctæ Ecclesiæ, & iterato Decreto*. Quod Decretum cum per Clementem XI., uti & præsens per Alexandrum VIII., approbatum fuerit, & afficiat *Sacerdotes tam Saecula-res, quam Regulares, etiam privilegiatos, & quamvis Eccle-siam, seu oratorium*, profecto nonnisi temere, quicumque ii sint, & quacumque dignitate fulgeant, iisdem parere relu-ctantur, Apostolicæ auctoritati perperam præferentes Aucto-rum sententias, quas ipsimet certo reprobarent, si post alle-gatas Sanctiones scriberent.

III. Tria produci solent capita, unde privatæ Missæ con-tenduntur licitæ, privilegium nempe, sed huic, si quod est, nonne Clemens XI. per ea verba *etiam privilegiati* ample de-rogat? Alterum est contraria consuetudo, sed en quæ habet Alexander VIII. in præsenti Decreto: *Non obstante quacum-que contraria consuetudine*. Tertium excogitarunt Sotus, Sua-rez, aliique qui clam, & secreto, & in oratoriis privatis easdem Missas putarunt licitas, secus in publicis Ecclesiis, vel oratoriis ad vitandum pusillorum scandalum, sed & hoc effugium ex eo ruit facile, (quod idem Alexander VIII. eas-dem declarat inhibitas *in quibuscumque Ecclesiis, tam publicis, quam privatis*, & Clemens XI. *in quavis Ecclesia, seu oratorio* quare nec clam, ac præclusis Ecclesiæ foribus, nec in orato-riis privatis haberi valent, sive ante, seu post solemnem fun-ctionem sacram. Quæ omnia nobis confirmare habet sequenti Decreto, (quod erit 2. cap. in ord. 343.) *La Santità di Nostro Signore, inerendo ai replicati Decreti della Sacra Congregazio-ne, strettemente incarica a tutti i Reverendi Sacerdoti di non celebrare Messe private non solo nel Venerdì, ma nel Giovedì, e Sabbato della settimana santa, tanto negli Oratorj privati, che nelle Chiese pubbliche secolari, o Regolari in qualsivoglia modo privilegiate, non ostante qualsivoglia privilegio, o con-suetudine in contrario*. Il Cardinale Parracciani vicario d'ordi-ne di Clemente XI. li 3. Aprile 1719.

D E C R E T A.

Decretum III. cap. in ord. 344. *In Ecclesiis tam Parochia-libus, quam non Parochialibus, ubi deest numerus cantorum, non potest celebrari in sabbato sancto unica Missa privata loco solemnis, ut in iisdem Ecclesiis fiat benedictio, tam luminis, & cerei, quam aquæ, attentis maxime Decretis* 11. *Febr., &* 11. *Martii* 1690. *prohibentibus celebrationem Missarum privatarum, & unicam tantam Missam conventualem una cum officio sabbati sancti celebrari præcipientibus*. S. R. C. 13. Julii 1697. in Janu. Absit, ut morer amplius super inhibitionem Missarum priva-tarum in sabbato sancto, quam modo adeo innovari inspicis, ut etiam declaretur illicita substitutio privatæ Missæ loco so-lemnis, quando hæc ex defectu cantorum haberi non valet. Ad rem meminisse juvat Decreti, de quo in tom. 3. cap. 4. Decr. 2., sub die 19. Junii 1700. a S. R. C. editi in favorem Ecclesiarum Parochialium ruralium, quibus indulgetur subro-gatio Missæ privatæ loco solemnis ad effectum satisfaciendi anniversariis Defunctorum, si solemnis celebrari queat. Urget etiam admodum parvum cæremoniale de mandato Benedicti XIII. anno 1725. evulgatum pro Ecclesiis minoribus Parochia-libus, quibus indicuntur solemnes functiones omnes, *etiam si-ne numero cantorum, & ministrorum*, & præsertim in die Purificationis B. M. V., feria IV. Cinerum, Dominica Pal-marum, feria V. in Cœna Domini, feria VI. in Parasceve, & sabbato sancto. Hæc autem tanta sunt, ut non dubitemus, quod præsens Decretum limitationem subeat, ac derogationem pro Parochialibus illis, in quibus Missa solemnis vel haberi non potest, aut nonnisi cum maximo, aut gravi incommodo. Quid enim unquam designant nobis ea verba *etiam sine nu-mero cantorum*, nisi pro dictis functionibus fieri posse etiam Missam sine cantu? quid illa sine numero ministrorum, nisi etiam Missam privatam, seu sine assistentia sacrorum mini-strorum?

II. Equidem sanctiones istæ, dum solum Ecclesiarum Pa-rochialium meminisse noscuntur, ad has dumtaxat favorem videntur extendere, sed nos, qui Decretum 19. Junii 1700. laudato loco Ecclesiis omnibus commune fecimus, quid pro-hibere potest, quin etiam modo extendamus favorem prædictum ad eas Ecclesias omnes, quibus enim sit jus præfatarum functio-num, his tamen solemniter incumbere minime possunt. Quo-ad præsens namque non militat specialis ratio aliqua pro Paro-chialibus Ecclesiis, quæ, vel saltem consimilis non procedat de ceteris jus habentibus ad prædictas functiones.

III. De Ecclesiis, quæ simul Regulares, & Parochiales sunt, insurgit dubium, num duas Missas celebrare valeant ad prædictas functiones habendas, unam nempe, qua Regulares sunt, alteram, qua Parochiales, sive postea ambæ solemnes fiant, aut privatæ, vel una solemnis, altera privata juxta ea-rumdem qualitatem Ecclesiarum. Ad quod respondendum vi-detur, quod sic; etsi enim materialiter sint una dumtaxat Ec-clesia, formaliter duplex est, & cuique jus respondet ad pe-ragendas prælatas functiones, quibus jam unaquæque incum-beret, si solis parietibus discreta foret. At quoniam ea Ec-clesia etsi æquivalenter multiplex, una dumtaxat reapse est, & Decret. absque eo quod vel minimam distinctionem ha-beant,

beant, sensus est, quod in quibuscumque Ecclesiis, Parochiales sint, vel non, *unica tantum Missa Conventualis cum officio celebrari valeat*, haud dubitaverim unam solam solemnem, & in cantu in iisdem haberi posse, nec substitui posse privatam, nisi in defectu ut supra cantorum, vel ministrorum. Decretorum namque intentio est, ut in Parochialibus Ecclesiis non prætermittantur ejusmodi functiones, a quorumque fiant, & non quod multiplicentur, si forte eidem Ecclesiæ aliunde jus item competat; alias enim una superflueret, aut impediret alteram. Communis usus, qui ab iteratione rite abstinet, rem satis explicat, & dum benedictionem ipsam fontis baptismalis cæremoniale Episcoporum committit Canonicis, non Cathedralis Parocho, idipsum fore de functionibus reliquis hujusce tridui, quæ ad officium Parochi minus relationis habent, a fortiori indicat, & consequenter etiam ad Regulares spectare in Ecclesiis, quæ simul Regulares sunt, & Parochiales.

IV. Officium autem hujus sabbati incipit a novo igne. Cum post laudes plerumque omnia in Ecclesia luminaria extinguerentur, utpote per diem supervacanea, novus ignis in sero accendendus erat pro lampadibus, cereisque, qui ardere debeant ad officium vesperarum, quod propterea *Lucernarium* reperitur dictum. Nondum in usu erat, ut lampades perpetuo arderent in Ecclesia, quare ne profanus afferretur ignis, e silice excutiebatur ad accendendas lampades, sed quia nihil in publicum usum unquam adhibuit Ecclesia sine præcedenti benedictione; in morem item habuit eum benedicere, seu pro eo gratias agere. Quibus id verbis fieret, non una fuit Ecclesiarum disciplina, unde ubi ex Basilio *de sp. S. cap. 29.* solitum dici fuisse discimus: *Laudamus Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum Dei*, in Breviario Mozarabico submissa voce dici præscribitur *Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison, Pater noster, &c.*, & alta voce *Lumen cum pace*, respondentibus circumstantibus *Deo gratias*. Fere idipsum eruitur ex S. Isidoro, Cassiano, aliisque, & apud Prudentium habetur hymnum, qui præcationis instar dicebatur in accendendis cereis, & inscribitur *ad accensum cerei Paschalis*, cui tamen ope Sirmondi restitutus fuit suus verus titulus, qui erat *ad incensum lucernæ*. Quotidie namque sub noctem id agebatur, & non tantum in pervigilio Paschæ, licet in hoc servaretur ritu omnium solemnissimo, sicut & in quibusvis sabbatis ritu præ ceteris diebus magis solemni, sicut edocet Thomasinus *de dier. fest. celebr. lib. 2. cap. 14.*, ubi & subdit, sub finem sæculi XI. sabbato dumtaxat sancto hujusce veteris moris reliquias superfuisse in memoriam insignis miraculi olim evenire soliti in Civitate Sancta Jerusalem, ubi magno illo sabbato descendebat ignis de Cælo, & ea eodem lampades jam extinctæ, incipiente officio resurrectionis, miraculose accendebantur.

V. Pittonus *de oct. tom. 1. n. 280.* id fieri credidit ex institutione Zachariæ Papæ, sed aperte falli, sequentia ejusdem Zachariæ, verba ad Bonifacium Moguntinum dubitare non sinunt: *Quoad ignem paschalem nostra traditio est, quod in Cœna Domini, dum sanctum Chrisma consecratur, lampadum omnium congregetur oleum in tres magnas lampades, quæ in secreto quodam Ecclesiæ loco ad imitationem interioris tabernaculi recondantur, ardeantque continue, ita ut oleum sufficere possit usque ad tertium diem; de igne vero qui ex christallis sumitur, ut asseruistis, nullam habemus traditionem.* Ceterum Leo. IV. qui anno 847. in summum Pontificem dicitur electus, *homil. de cura Pastorali* meminit novi ignis in sabbato Paschæ benedici soliti, & Ordo Romanus Cajetani ignis excussi de christallo, sive lapide, & accensi, ac benedicti; quod & præstitum fuisse olim in feria V. majoris hebdomadæ, sequentia primi Ordinis Romani verba non obscure indicant: *Ea vero die hora nona faciunt excuti ignem de lapide in loco foris Basilicam.*

VI. Mysteria ea sacris depromuntur paginis, in quibus Christus lapis, & lumen dicitur, & propterea deinde dicitur *Lumen Christi*, quia ignis excussus est a lapide, qui Christus est. Ignis benedictio fiebat olim de nocte circa horam proximam resurrectioni Christi, cujus recens e mortuis suscitati typum ferebat ignis ille e silice noviter excussus, & adhuc gerit, etsi una cum reliquo officio ad horam nonam modo anticipata fuerit. Benedictio, & accensio prædicti ignis fit extra Ecclesiæ portam, quia Christi passio, & resurrectio extra portam Civitatis contigit: extincto autem igne veteri, quia in Christi resurrectione lex antiqua desiit, & cœpit nova, quæ cum lex amoris sit, & claritate majori gaudeat, bene per *ignem*, & *Lumen Christi* designatur, uti propterea dicitur, non amplius extra, sed intra Ecclesiam.

VII. Ad ritum quod attinet, summo mane mundatur Ecclesia, & parantur omnia ejus altaria ornamentis albis & super pallium album conveniret aliud poni violaceum, id certe saltem servari debet in altari majori, cujus item tabernaculum duplici conopæo vestietur, uno albo subtus pro Missa, altero violaceo ad officium usque ad Litaniarum finem, ad quem item usque decentius est, nudi remaneant altaris gradus, & non operiantur tapetibus festivis. Secus est de umbraculo, quod cum nonnisi plurimo incommodo mutari queat, ab initio appendetur album super altare majus. Imagines omnes adhuc remanebunt tectæ usque ad finem Litaniarum, & candelæ altaris majoris usque ad initium Missæ erunt extinctæ, quibus similiter extinctis, & sine cantu dicentur horæ canonicæ.

VIII. Dum dicuntur horæ in choro, extra januam majorem Ecclesiæ, vel in atrio, aut in ipsius adito conspergitur pavimentum herbis, & flosculis odoriferis, quibus & spargitur via, qua illuc procedendum est ad altare. In prædicto loco paratur mensa cooperta sola mappa sine cruce, & sine candelabris, & super eam quasi in cornu Evangelii ponitur dalmatica, stola, & manipulus albi coloris pro diacono, & quasi ex parte Epistolæ alius manipulus violaceus pro subdiacono, quatenus eo infra uti debeat, & in medio Missale. Paratur itidem ibidem scamnum, seu mensula, cui superimponitur vas aptum pro carbonibus accendendis cum aliis instrumentis necessariis ad excutiendum & accendendum novum ignem, eumque ponendum in thuribulo. Præsto ibi similiter habebuntur ligna sulphurata, & duæ candelulæ simul nexæ, ut difficilius extingui possint, aut quatenus opus sit, laterna includens candelam pro accendendis candelis arundinis, quæ arundo quoque illuc deportatur ante celebrantis accessum. Quæ cum omnia parata fuerint, extra Ecclesiam per aliquem e silice ita opportune excutitur ignis, & accenduntur carbones, ut adveniente celebrante jam novus ignis inveniatur accensus pro benedictione.

IX. Celebrans super albam induit stolam, & pluviale violaceum, diaconus stolam diaconalem, & planetam plicatam, & subdiaconus solam planetam plicatam similiter violaceam, sed omnes sine manipulis. Peracta Nona, hoc ordine instituitur processio ad benedicendum ignem. Præcedunt tres acolythi in cottis, quorum medius incedit deferens vas aquæ benedictæ, a dextris thuriferarius cum navicula, & thuribulo, sed sine igne, & a sinistris alter portans pelviculam cum quinque granis incensi. Sequitur subdiaconus crucem deferens, deinde bini omnes de clero, & ultimo celebrans tecto capite & manibus junctis habens diaconum a sinistris nudo capite, & manibus junctis. Sunt, qui ex prædictis acolythis medium eum collocant, qui thuribulum gestat, & a dexteris, qui vas aquæ benedictæ, sed procedendi ritum, qualem descripsimus, communior opinio approbat, quæ & rite subdit, per diaconum in hac processione non elevari pluvialis fimbriam celebrantis.

X. Quando ad locum venerant, subdiaconus sistit se ad portam Ecclesiæ, huic renes vertens, ac faciem suam, & crucifixi imaginem celebranti, qui versa facie ad portam Ecclesiæ, stat ante mensam ibi paratam, & diaconus a dextris ejus aliquantulum post eum, & ibidem etiam tres acolythi prædicti, clero hinc inde distributo. Tum Sacerdos nudato capite, & aliquo acolytho supra caput tenente librum ante eum, incipit benedictionem ignis, dicens junctis manibus, & sine cantu in tono orationis Missæ ferialis, *Dominus vobiscum*, & tres sequentes orationes, diacono elevante fimbriam dexteram pluvialis, dum idem Sacerdos format signum crucis, & clero respective respondente sine cantu *Et cum spiritu tuo*, vel *Amen*. Igne benedicto, accedit ante celebrantem acolythus tenens elevatam pelviculam quinque granorum incensi, quæ idem celebrans non præmisso *Dominus vobiscum*, neque *Oremus*, sed quasi conjungens horum benedictionem cum præcedenti ignis, benedicit ut supra dicens orationem *Veniat quæsumus*.

XI. Dum Sacerdos benedicit incensi grana, thuriferarius forcipe immittit de carbonibus ignis benedicti in thuribulum, & accedit prope celebrantem, qui finita oratione, ministrante cum osculis diacono naviculam, & parum inclinato dicente *Benedicite, Pater Reverende*, ter de more ponit incensum in thuribulo, dicens *ab illo benedicaris &c.*, & super illud procedens crucis signum. Tum a diacono accepta navicula recedit thuriferarius, & accedit acolythus aquæ benedictæ, a quo diaconus accipit aspersorium aqua lustrali intinctum, illudque cum solitis osculis porrigit celebranti, qui cum eo ter aspergit *prædicta grana incensi, & ignem*, habet Rubrica, adeoque non tantum grana incensi, uti putasse videntur nonnulli, sed trina aspersione quidem in medio, a dexteris, & a sinistris eadem incensi grana, & trina altera simili aspersione ignem, qui in vase est, non autem qui positus fuit in thuribulo. Aspergens autem submissa voce dicit *Asperges me &c.* sine psalmo, & postea tradit diacono aspersorium, qui illud recipit cum osculis soliti aspersorii, & manus celebrantis, illudque sine osculis reddit acolytho. Deinde diaconus accipit a thuriferario thuribulum, illudque cum osculis offert celebranti, qui ter grana incensi, & ter novum ignem incensat eo modo, quo aspersit, nihil tamen dicens. Quo facto diaconus cum osculis a celebrante recipit thuribulum, & illud sine osculis restituit thuriferario, & postea transit ad celebrantis sinistram, ubi super mensam depositis paramentis violaceis, assumit manipulum, stolam, & dalmaticam albi coloris, & per acolythum accenduntur de novo igne candelulæ simul nexæ, & intortæ, vel unica sola, quæ quatenus opus sit, includitur in laterna, ne a vento forte flante extinguatur.

XII. Interim per sacristam extinguantur omnes Ecclesiæ lampades, non tamen quæ ardet ante tabernaculum SS. Sacramenti, ait Brauiton *par. 3. cap. 8. & cap. 13. num. 14.*, cujus opinio apud nos locum non habet, qui SS. Sacramentum usque post Missam hujus diei in sacello ab Ecclesia separato custodiendum esse putamus, licet non refragemur ante Missam etiam deferri posse in Ecclesiam, & oblatum asservari in conspecto tabernaculo ante quod procul dubio in eo lampas indesinenter ardebit, nec ut supra extinguenda erit, ne Sacramentum careat honore luminis.

XIII. Nam subdiaconus, dum ut supra se vestit diaconus, assu-

assumere debeat manipulum violaceum, ipsum cœremoniale Episc. sibi multum non convenit; nam ubi affirmat *lib.* 2. *cap.* 28., id aperte negat *cap.* 27., ubi id faciendum reservat, quando celebrans post præconium assumit manipulum, & planetam. Ad Auctores quod attinet, in partem affirmativam communius inclinant, Meratus tamen *par.* 4. *tit.* 10. *n.* 11., quatenus in prædictum cœremoniale non irrepserit error, utrumque servari posse eruit; nos vero diceremus magis, quod Episcopo celebrante, de quo casu agitur in cap. 27., subdiaconus nonnisi cum celebrante debet recipere manipulum, secus vero, si alter ab Episcopo hac die celebrat, de quo casu procedit caput 28., sic namque stat utraque cœremonialis lex absque correctione ulla, nec congrua deest ratio, ut videlicet ob maximam Episcopi dignitatem huic se conformet subdiaconus, diacono autem ejus consocio, quoties alter celebrat inferioris dignitatis.

XIV. Quando diaconus ut supra indutus est, accedit ad dexteram celebrantis, qui illo ministrante cum solitis osculis iterum imponit incensum in thuribulo, illudque de more benedicit, quemadmodum idem cœremoniale mandat *cap.* 27. Auctores autem rite subdunt, quod incensum in ea quantitate poni debet, quæ sufficere valeat etiam pro incensando libro, antequam post processionem diaconus cantet præconium. Hoc facto diaconus accipit arundinem cum tribus candelis in ea existentibus extinctis, & ordinatur processio. Præcedit thuriferarius, a cujus sinistris plures Auctores collocant acolytum deferentem grana incensi, sed hic incedat ad illius dexteram, ut opinatur Gavantus *par.* 4. *tit.* 10. *lit.* a., cui adhæret Meratus *ibidem num.* 17., quorum opinio innixa aperse noscitur verbis, & figuræ cœremonialis Episc. *lib.* 2. *cap.* 27. Sequitur subdiaconus crucem deferens sine ceroferariis, deinde clerus per ordinem, post clerum diaconus ambabus manibus deferens arundinem, habens ad sinistram acolythum cum candelula ut supra accensa, & ultimus omnium incedit celebrans manibus junctis, & detecto capite. Dum autem processio incipit, per aliquos ministros ad sacristiam asportantur vas aquæ benedictæ, & cetera omnia cum mensa ipsa præter paramenta violacea diaconi, quæ deferuntur ad credentiam, ut suo tempore ea resumere valeat.

XV. Cum diaconus ingressus fuerit Ecclesiam, & post eum celebrans (ut hic etiam possit genuflectere intra Ecclesiam) se sistunt omnes, & diaconus inclinat arundinem, & acolythus accendit unam candelam ex tribus trianguli media candelula ex novo igne ut supra accensa. Mox diaconus, & omnes alii, etiam celebrans, præter cruciferarium, genuflectunt utroque genu, & diaconus sic genuflexus elevans aliquantulum arundinem, mediocri voce cantat *Lumen Christi*, cui chorus genuflexus respondet *Deo gratias*. Tum surgunt omnes, & ulterius procedunt, & cum diaconus ad medium Ecclesiæ devenerit, iterum omnes sistunt se, & diaconus inclinata rursus arundine, aliam ex tribus candelis accendit, & subito genuflexus, elevans altius arundinem, & vocem, cantet secundo *Lumen Christi*, cui ut supra respondet clerus *Deo gratias*. Statim surgentes omnes ultra procedunt versus altare, ante cujus gradum infimum in plano se sistunt thuriferarius, & acolythus granorum incensi, post eos subdiaconus cum cruce, vel saltem medius inter illos, si presbyterium sit angustum, clerus se sistet hinc inde ad ingressum presbyterii, per cujus medium transit diaconus cum acolytho a sinistris, & post eum celebrans, cui transeunti idem clerus se inclinat. Diaconus se collocat retro subdiacono, & celebrans post diaconum, qui tertio inclinans arundinem, tertiam candelam accendit, & vocem adhuc altius elevat, dum tertio cantat *Lumen Christi*. Quod si presbyterium fuerit capax, in hac statione poterit clerus presbyterium ingredi, hinc inde se distribuens in semicirculum. Finita statione clerus pergit in chorum: quid autem a celebrante, & ministris præstandum sit, sequens dabit Decretum.

XVI. Ad mysteria quod attinet, diaconus induit paramenta alba aliis remanentibus in violaceis, quia his adhuc mœrentibus ob Christi mortem, annunciare debet luminis claritatem, & Christi resurrectionem, quam ipse, licet inferior, annunciat Sacerdoti ipsi, sicut inferior mulierum sexus eandem nuntiavit Apostolis. Arundinis quis auctor fuerit, & cui sæculo referenda sit ejus origo, fatetur Bissus *lit. A. num.* 460. §. 4. nihil invenisse post labores plurimos, & Martene ipse tacet, licet erudite admodum disserat de ritibus hujus sabbati. Vert. *tom.* 2. *suar. explic. pag.* 132. censet arundinem, & cereum in tres ramos divisum, in sua origine nihil aliud fuisse, nisi candelulam arundini in modum serpentis, seu colubri circumvolutam; alii vero repetunt originem ab usu adhibendi tres candelulas simul nexas ad modum parvuli intorticii, ne a flante vento extingui possent.

XVII. Verum quidquid sit de origine, & auctore, functio ejusmodi sua non caret antiquitatis laude, cum & arundinis, & trium candelarum meminerit Ordo Romanus Cajetani, & Amelii; mysterium vero Gavantus *par.* 4. *tit.* 10. *lit. m.* ita describit: *Candelæ in calce unum quid esse deberent, & deinde distingui in tres, ad designandum mysterium unitatis, & Trinitatis Dei*; unde & Thomassinus *de dier. fest. celebr. lib.* 2. *cap.* 14. scribit: *In Trinitatis honorem cereum in tres divisum accendimus, rati, nos Jesu Christi lumine fusos, Trinitatis peniciora mysteria nosse*. Et hæc creditur causa, ob quam ter repetitur *Lumen Christi*, ad ascensionem nempe cujusvis ex tribus candelis trianguli, cujus arundo ea Gavanto designat humilitatem Passionis Christi, a qua tamquam a fonte in nos tot devenere bona, & per quam diabolus victus extitit, sicuti ab arundine enecantur serpentes diaboli symbola. Cum itaque in arundine mysteria non desint, inde notat Gavantus, quod si ornetur floribus, aut vittis sericis, ita ornanda est, ut appareat ex parte arundo, & non baculus, aut quidpiam aliud.

D E C R E T A.

Decretum IV. cap. in ord. 345. *Cereus Paschalis regulariter accendi debet ad Missas, & Vesperas solemnes in triduo Paschalis, in sabbato in Albis, & Dominicis usque ad Ascensionem, quo die cantato Evangelio extinguitur. Ad Matutinum, & in aliis solemnitatibus, & diebus solemniter celebratis non accendatur, nisi adsit consuetudo, quod durante tempore Paschali accendatur. S. R. C.* 19. *Maii* 1607. in Placentina.

I. Zosimo, qui anno 417. Summus Ecclesiæ Pontifex salutatus fuit, Paschalis cerei institutionem plures tribuunt, quod in ejusdem vita scribat Anastasius bibliothecarius: *& per parochias concessa licentia cereos benedicendi*. Antiquiorem Zosimo eam excogitarunt alii ex Prudenti hymno inscripto *ad incensum cerei Paschalis*, sed horum argumentum plane corruit ex superius dictis, ubi vidimus legitimam ejusdem fuisse inscriptionem *ad incensum lucernæ*; eam tamen longius ab ævo Zosimi repetendam, fortasse indicant producta Anastasii verba, quæ si serio ponderentur, Zosimum cerei non primum auctorem faciunt, sed qui in majoribus tantum Basilicis incendi solebat, æque in singulis incenderetur Parochiis. Errat itaque Grancolas, dum *lib.* 2. *cap.* 66. nullum contendit extare vestigium talis cerei ante Ennodium sæculo sexto, & ante quartum Concilium Toletanum, & certo sciri non posse, num ante Theodorum Papam (dicitur electus anno 642.) Romæ in usu fuerit.

II. Præconium *Exultet* nonnulli opus faciunt Petri diaconi de Monte Cassino, sed vivebat iste sæculo duodecimo, ubi non desunt monumenta plurima sæculi octavi pro ejusdem cantu in Galliis haberi solito. Ab Honorio *in Gemma lib.* 3. *cap.* 102. dicitur S. Ambrosii, sed Gavanto teste *par.* 4. *tit.* 10. *num.* 7. excepto procemio nostrum discordat ab Ambrosiano. Meratus *ibid. n.* 23. plura momenta congerit, ex quibus benedictio cerei apparet olim inscripta: *Benedictio Cerei B. Augustini, quam, adhuc diaconus cum esset, edidit, & cecinit feliciter*; unde hoc fortasse spectat, quod *lib.* 15. *de Civit. cap.* 22. habet idem Sanctus Doctor: *In laude quadam Cerei breviter versibus dixi*. Sunt autem versus illi, ut observarunt Patres S. Mauri.

Hæc tua sunt, bona sunt, quia tu bonus ista creasti,
Nil nostrum est in eis, nisi quod peccamus amantes.

III. At cum versus illi desint in præconio, hinc Grancolas, aliique opus Augustini non esse sentiunt, sed Martene *de antiq. Eccl. discip. cap.* 24. *num.* 5. Augustini præconium a B. Hieronymo emendatum fuisse censet, & nunc in Ecclesia legi, sicuti emendatum extitit, unde vetus Pontificale Ecclesiæ Pictaviensis: *Usum benedicendi Cereum a B. Augustino repertam, tradit Ecclesia, qui benedictionem illius perficiens a S. Hieronymo reprehensus est, cur Virgiliana verba inseruerit; sed sicut a B. Hieronymo emendata tunc fuit, ita nunc per Ecclesias canitur*. Reprehensionis tamen ejusmodi nullum apparet vestigium, nec in Hieronymi Epistolis, nec apud quempiam ex veteribus Auctoribus.

IV. Ennodius duplicem recenset paschalis cerei benedictionem, sed utraque discrepat a Romana, & diversæ pariter sunt aliæ multæ, quæ in variis codicibus manuscriptis leguntur, & in nonnullis Ecclesiis usurpantur. Ambrosiana convenit in initio, & Romana ipsa conformis sibi non est in omnibus codicibus. Scribit Udalricus *in antiquis consuetud. sui Monasterii lib.* 1. *cap.* 14., quod S. Hugo Cluniacensis Abbas a prædicto præconio ea verba expungi fecit *O felix culpa, & o certe necessarium Adæ peccatum*, sed ut ex Martene advertit Meratus, non fuit primus, qui prædicta verba delevit; etiam quippe desiderantur in antiquo Ordine Romano, & in pluribus Ritualibus aliarum Ecclesiarum; in Lingoniensi autem non deest *O felix culpa*, sed solum *O certe necessarium*. Utraque ex his precationibus Grancolæ videtur multum obscura.

V. Paschalis cereus ab origine columna erat cerea, unde in præconio *sed jam columnæ hujus præconia novimus*. In eo imprimebatur stylo quodam annus currens a passione Christi cum officii ordine usque ad futurum Pascha, qui cum breviter descriptus esset, *Breve anni* dicebatur, & per has duas literas Majusculas *B. A.* designabatur. Quod Breve aptius visum est super chartam scribi, & per tabellam affigi cereo, cui post typographiæ inventionem successit libellus distinctus ad majorem cleri commoditatem, in quo item breviter præscribitur ordo divinorum officiorum. Beda *de temp. ratione* scribit: *Fratres nostri, qui tunc fuere Romæ, hoc modo se in Natali Domini in cereis S. Mariæ scriptum vidisse, & inde descripsisse referebant: A passione Domini Nostri Jesu Christi anni sunt 668.* Hinc deducunt aliqui, quod Romæ in Paschate non deferebatur cereus, sed in Natali, a quo Romani auspicabantur annum; addit vero Mabillon, quod *aut denotabat initium anni ab eodem Natali Domini*, si ponebatur in Paschate. Prima expositio vix stat ad inscriptionem, quæ recenset annum *a Passione Domini*, quare secunda arridet magis, ita ut poneretur quidem in Paschate, sed initium adhuc anni a Natali desumendum foret, & in eo descriptus esset ordo divi-

divini officii, non a Natali ad Natale, sed a Paschate ad Pascha, & hæc sit causa, ob quam nihilominus recensebatur annus a Passione Christi.

VI. Vert in paschali cereo nullum agnoscit mysterium, sed institutum censet, quia cum de nocte celebrarentur functiones in Sabbato Sancto, opus erat lumine magno ob processionem, quæ instituebatur ad fontem baptismalem; quod vero cerei usus non perduret ultra Ascensionem, ad consumptionem ejusdem refert cerei. Verum etsi in pluribus noctibus, & præcipue Natalis & Epiphaniæ, certe tenebrosioribus, atque longioribus vigilarent Christiani, adhuc in eis non accendebatur cereus, & idcirco cum Ruperto Abbate *de div. off. cap.* 28. communis opinio asserit, cereum Christi resurgentis typum ferre, unde Concilium quartum Toletanum: *propter gloriosum noctis ipsius Sacramentum hæc benedicimus, ut sacræ resurrectionis Christi mysterium, quod tempore hujus votivæ noctis advenit, in benedictione Sancti luminis suscipiamus*. Hinc scite admodum Benedictus XIV. *tom.* 2. *notif.* 19. carpit eorum usum, qui cerei benedictionem sejungunt a Missa Sabbati, & ad aliam diem transferunt, tamquam operantes contra seriem, atque mysteria rituum Ecclesiæ. Incensi autem grana designant aromata, quibus conditum fuit Christi Corpus, sunt quinque numero, ut denotent quinque ejusdem vulnera, & configuntur in modum Crucis, ut demonstrent qualitatem mortis, quam pro nobis Christus subiit. Ubi denique benedictiones alias sacerdos semper perficit, hanc operatur diaconus ad præsentiam ipsius Sacerdotis, quia ut dicebamus, inferior mulierum sexus Apostolis annuntiavit resurrectionem Christi.

VII. Ritum repetentes dicimus, quod tertia vice responso *Deo gratias* ad *Lumen Christi*, clerus pergit in Chorum, & celebrans ascendit ad altare, illudque in medio osculatus, accedit ad cornu epistolæ, ibique stat conversus ad altare. Interim diaconus tradita alicui ex acolythis arundine, & sumpto Missali genuflectit ante altaris medium, ascendit ad supremum gradum altaris, ubi fere in medio super oram suppedanei genuflexus, & non ministrans incensum de novo, neque præmittens *Munda cor meum*, absolute petit benedictionem a celebrante. facie ad eum versa, dicendo, *Jube Domine benedicere*, & celebrans vertens se ad ipsum dicit *Dominus sit in corde tuo &c.*, ut in benedictione ad Evangelium, sed loco *Evangelium suum* dicit *suum paschale præconium*, & dum dicit *In nomine Patris &c.* format signum crucis super Diaconum, non tamen manum postea de more ponit super librum, nec Diaconus eam osculatur, quidquid scribant Auctores, quia ut rite advertit Meratus, *par.* 4. *tit.* 10. *num.* 20., etsi Rubrica Missalis, dicat, quod *Diaconus petit benedictionem, ut fit ad Evangelium.* Cœremoniale tamen Episc. *lib.* 2. *cap.* 27. apertis verbis præscribit, quod dicta benedictio absque osculo manus in fine accipiatur, unde ea generali regula ritus expresse præscriptus, qualis est omissio prædicti osculi, prævalere debet tacito, & obscuro, cujusmodi fore osculatio manus Sacerdotis in præsenti casu, quæ injungi videtur in iis verbis, *ut fit ad Evangelium*, cum ad benedictionem ad Evangelium Diaconus in fine manum Sacerdotis osculari soleat. Cavendum summopere namque est a contradictione legum, & hæ, quantum fieri potest, ad concordiam sunt revocandæ; rite autem scripsisse credimus excludentes prædictam manus osculationem, quia talis & est praxis Sacrosanctæ Basilicæ Lateranensis, sicuti nos monet idem Meratus.

VIII. Mox diaconus surgens descendit in planum, ubi in medio facta genuflexione una cum Ministris omnibus præter crucigerarium, & acolythum tenentem arundinem, pergunt omnes ad cornu Evangelii, & diaconus super legile deponit Missale, illud aperit, & ter incensat ut ad Evangelium, & absque eo quod librum signet, neque seipsum, alta, & sonora voce absolute incipit præconium *exultet*, illudque prosequitur, converso ad ipsum Sacerdote, ac manibus junctis stante in latere Epistolæ ut ad Evangelium, stantibus itidem iis de choro versus altare detractis capitibus. Ministri vero ita diacono assistent, ut subdiaconus sit ad diaconi dexteram crucifixi facie versa ad celebrantem, thurifecarius ad dexteram subdiaconi, & a sinistris ipsius diaconi erit acolythus arundinis, & ad hujus acolythi sinistram acolythus tenens grana incensi.

IX. Cum diaconus devenerit ad illa verba *curvat imperia*; intermittit cantum, & comite acolytho granorum incensi, accedit ad cereum, quem aliquis acolythus (id præstare poterit thuriferarius deposito thuribulo) amovet e loco suo, & idem diaconus in prædicto cereo infigit quinque grana incensi in modum crucis, ita ut primum ponat in parte superiori, secundum in media, tertium in infima, quartum a dextris cerei, & quintum a sinistris. Hoc facto acolythus restituit suo loco cereum, & acolythus granorum incensi vadit ad credentiam, ubi deponit pelviculam, & statim redit ad sinistram diaconi, qui ut ad legile reversus est, prosequitur præconii cantum, & ubi dixerit verba illa *Rutilans ignis accendit*, iterum a cantu cessat, & accendit cereum cum una ex tribus candelis arundinis, eam inclinando; & quatenus cereus super candelabrum persistens, commode accendi nequeat, aliquis acolythus eum deponet, & deferet ad diaconum, ut illum cum una ex tribus candelis arundinis ut supra inflammet, & deinde idem acolythus eumdem reponet in loco suo, ita tamen, ut præscribit Cœremoniale Episcopor. *lib.* 2. *c.* 27., ut crux, quæ super cereum est efformata, vel depicta, celebrantem respiciat.

X. Deinde diaconus reassumit præconii cantum, & statim ac pronunciavit *Apis Mater eduxit*, cessat aliquantulum a cantu, donec acolythus cum candelula e cereo accensa, vel ab una ex candelis arundinis, inflammavit proximas lampades, quæ ut accensæ sunt, diaconus prosequitur: *O vere beata nox &c.*, sacrista interim accendente alias lampades per Ecclesiam. Quoniam vero lampas, quæ est in Capella, ubi asservatur SS. Sacramentum, semper ardere debet, idcirco quoties SS. Sacramentum ante Nonam intra Ecclesiam asportatum fuerit, eadem lampas extinguetur, ut statim de novo igne accendatur. Tempore autem, quo diaconus ut supra minime cantat, ii de choro sedere possunt, si velint, celebrans tamen, & ministri semper ut supra stabunt.

XI. Diaconus præconium cantans, suo loco exprimit nomen Papæ cum capitis inclinatione, Episcopi, etsi præsens sit, sine inclinatione ulla, & quatenus Sedes Apostolica vacet, vel episcopalis, omittuntur respectiva verba *una cum beatissimo Papa nostro*, vel *Antistite nostro*; rite autem ponderat Pittonus *de off. tom.* 2. *num.* 287., quod Episcopus, qui ut supra nominandus est, debet esse verus Episcopus diœcesanus, non vero quicumque alter, etsi deputatus administrator Ecclesiæ vacantis cum amplissimis facultatibus, aut Vicarius Apostolicus Roma missus. Suo item loco exprimit Imperatoris nomen, qui si non fuerit coronatus, additur *electum*, non quidem ad ejusdem nomen, sed ante vocem *Imperatorem*, unde dicitur: *Respice etiam ad devotissimum electum Imperatorem nostrum*. Si vacet Sedes Imperialis, substituitur *Respice etiam ad Romanum Imperium, cujus tu Deus &c.*, sicut teste Macro verb. *Cereus paschalis* statuit S. R. C. approbante Alexandro VII. Ultra quæ nomina nullus alius in præconio nominari potest, additiones quaslibet vetante Bulla Pii V., quæ tamen limitationem accipit ab Apostolico indulto, aut ab antiquiori recepta consuetudine, qualis viget in Galliis pro Rege, Venetiis, & Genuæ pro Principe; & in hoc casu post nomen Imperatoris addendum est nomen Principis, & statim subditur: *Quorum tu Deus desideria vota &c.*

XII. Ut parcant sumptibus, Ecclesiæ plures cereum uno anno benedictum, in insequenti benedicunt iterum, in parte absumpta refectum, quæritur, an licite? Affirmant Quartus *de bened. tit.* 2. *sect.* 6. *dub.* 2., Pittonus *de off. lib.* 1. *n.* 289., atque Meratus *par.* 4. *tit.* 10. *n.* 27., si quoad majorem partem fuerit refectus, negant, si solum quoad minorem, quia cum major pars trahat ad se minorem, in illo casu benedictus non est; in hoc autem, etsi refectus, totus benedictus evadit, unde nova benedictio suo frustraretur effectu contra reverentiam ei debitam. Ecclesiarum praxi, & paupertati plus donandum esse censent alii, qui propterea dicunt, quod, licet cereus in minori parte refectus, ita forsitan benedictus putari valeat, ut nova benedictione non egeat, nihil tamen vetat de novo benedici, benedictione directa, ad partem de novo additam, quæ reapse benedicta non est; differens namque est ratio de rebus fluidis, quæ cum inter se se misceantur & confundantur, si benedictis addantur portiones non benedictæ, saltem in minori quantitate, totum fit benedictum, ut de aqua, & oleo affirmant canonistæ, qui ceteroquin cum ad id asserendum non moveantur, nisi ex prædictæ mixtionis causa, de rebus solidis, quæ minime miscentur, secus esse abunde pronunciant, unde etiam Alex. VII. 6. Febr. 1657. decisum voluit, quod si in coronis benedictis loco granorum deperditorum addantur alia non benedicta, haudquam consequuntur indulgentiæ; quod minime sequeretur, si grana non benedicta per additionem ad benedicta, benedicta fierent. Hæc tuto fieri nos posse credimus, sed postea non sunt apta eas excusare Ecclesias, quæ absque ulla refectione cerei eum iterum benedicunt; earum tamen praxis adhuc in solido statu permanet, si verum est, quod nobis constanter scribitur, scilicet Romæ in Dominica quarta Quadragesimæ persæpe benedici ensem, & rosam auream, quæ jam benedictæ fuerant in præcedenti anno.

XIII. Quibus diebus, & ad quas canonicas horas cereus paschalis accendi debeat, ex Rubricis definiri non valet, in his quippe solum in Sabbato Sancto accendi jubetur, & dum in die Ascensionis post Evangelium Missæ solemnis mandatur extingui, & non amplius accendi, nisi in Sabbato Pentecostes ad benedictionem fontis, dumtaxat sequitur, quod ex Rubricarum præscripto accendi item debeat in Ascensione Domini, & in Sabbato Pentecostes ad prædictam fontis benedictionem. Extinguitur in die Ascensionis, & non amplius accenditur, quia eo die Christus jam e mortuis suscitatus, cujus typus est præfatus cereus, terram hanc nostram deseruit, in cælum ascendens. Ab hac lege excipitur Sabbatum Pentecostes ad benedictionem fontis ob eamdem rationem, ob quam accenditur ad benedictionem Sabbati Sancti, quia nempe a lumine Christi oportet Catechumenos illuminari, & instar columnæ ignis, quæ præcessit Israeliticum populum, eos Christus præcedit usque ad terram promissionis, illos ad baptismum deducens. An ardere item debeat ad subsequentem Missam, affirmant Piscara *lib.* 3. *sect.* 8. *cap.* 8. *num.* 5., & Quartus *de Bened. tr.* 2. *tit.* 2. *sect.* 6. *dub.* 3., sed opinio negativa Pittoni *de off. tom.* 1. *num.* 423. conformior videtur Rubricæ, quæ nonnisi *benedictionis fontis* meminit.

XIV. Præsens Decretum se magis explicat, cujus dictio *Regulariter* digna est, quæ ponderetur, uti & *consuetudo* accendendi cereum ad alias horas, aliisque in solemnitatibus ab enumeratis, quæ durante *tempore paschali* laudatur; tempus autem paschale quoad rem, de qua agitur, dubio procul expirat

in die

in die Ascensionis, in qua post Evangelium Missæ solemnis a Rubrica mandatur extingui, & non ulterius accendi, nisi in Sabbato Pentecostes ad benedictionem fontis. Ratio itaque, quam celebriores Auctores fere concordes approbant, ab Ecclesiis tuto servari poterit, nempe ut prædictus cereus ardeat in Sabbato Sancto, isque per totam Missam, & ad Completorium; in die Paschæ ad matutinum, omnes alias horas, & ad missam solemnem; in duobus sequentibus diebus, & diebus Dominicis (in his, cum repetitio sint resurrectionis Dominicæ, etiam ad horas) ad utraique vesperas, laudes, & solemnem Missam; & sic etiam erit de festis omnibus de præcepto tunc occurrentibus, & adhuc de non præcepto, si solemniter celebrentur. Accendi item poterit ad Missam quamlibet solemnem, sive festivam, aut votivam, quacumque die habeatur, demptis tamen Missis de Requiem, sicuti & illis, in quibus usus est paramentorum violaceorum, quales sunt Missæ Rogationum. Ubi vero Missa conventualis, aut parochialis non habetur solemniter, ad eam adhuc probant accendi cereum, non quidem universim, sed pro diebus Dominicis, atque festivis de præcepto.

D E C R E T A.

Decretum 5. cap. in ord. 346. *Benedictio aquæ in Sabbato Sancto etiam sine infusione olei sancti fieri non potest in ecclesiis non habentibus fontem baptismalem, quamvis usus sit in hujusmodi Ecclesiis talem benedictionem fieri. S. R. C. 13. Julii 1697.* in Januen. I. Completo præconio, diaconus librum claudit, & in suo loco relinquit, acolythus statuit arundinem super suam basem non procul a cereo, thuriferarius deponit thuribulum, & subdiaconus crucem in loco congruo ex parte epistolæ, ubi si præcedenter non sumpserit, assumit manipulum violaceum ex credentia, ad quam item diaconus depositis albis, induit paramenta violacea, scilicet manipulum, stolam diaconalem, & planetam plicatam. Interim ope Cæremoniarii, & alicujus acolythi celebrans exuitur pluviali, quod portatur ad credentiam, & insimul (nihil dicens) induitur planeta violacea, & manipulo, semper persistens in eodem cornu Epistolæ, ad quod statim ac ut supra induti sunt, pergunt diaconus, & subdiaconus, ut eidem celebranti assistant, ex credentia portatur itidem missale ad altare, & collocatur in cornu Epistolæ, & legila præconii cum suo missali, removetur, & asportatur ad medium chori, nisi inibi jam aliud collocatum fuerit.

II. Mox unus lector de choro junctis manibus accedit ad hoc legile, ubi uoico genu facta genuflexione cruci, & salutatis iis de choro ex utraque parte, manibus super librum positis, in feriali tono cantat primam prophetiam, voce quidem sonora, & intelligibili, non tamen morosa, sed expedita, & eamdem interim similiter legit celebrans ad altare submissa voce, stante diacono a dextris ejus, & subdiacono a dexteris diaconi. Finita prophetia non vadit lector ad osculandam manum celebrantis, sed apud legila versus librum genuflectit utroque genu, quia ad prophetiam sequitur *Flectamus genua*, & dum subdiaconus dicit *Levate*, continuo surgit, & salutatis iis de choro pergit ad locum suum, & statim ad legilem cum iisdem cœremoniis accedit lector alter, & recedit completa prophetia, quam similiter celebrans ut supra legit ad altare, & sic successive ad reliquas prophetias, hoc solum discrimine, quod quando ad prophetiam sequitur tractus, lector in fine prophetiæ unicum dumtaxat flectit genu cruci, & salutatis iis de choro recedit.

III. In quantitate, & qualitate prophetiarum fuit varia admodum Ecclesiæ disciplina, nunc Romano ritu leguntur duodecim, & significat duodecim Apostol. doctrinam, qua imbuuntur cathecumeni, ad quorum instructionem, & baptisma collineant fere omnia, quæ in hac temporis circumstantia dicuntur. Prophetiæ a distinctis lectoribus cantari debeat, & quatenus ob cleri caritatem unus earumdem plures canter, Auctores laudant, id minime præstet successive, sed cum aliquorum interruptione. Juxta Cœrem. Episcop. *lib.* 2. *cap.* 28. primas legunt minores, postremas majores, sed Bissus *lit. P. n.* 243. §. 2. id rite limitat, si alia sit Ecclesiarum consuetudo, quam servari posse etiam edocet Victorius Novellariensis *in Synopsi pag.* 116. & ex Martene *lib.* 2. *comment. hist. cap.* 67. §. 14. Meratus addit, quod antiqua Ecclesiæ consuetudo incipiebat a dignioribus descendendo ad inferiores.

IV. Ad cujusvis prophetiæ, vel tractus finem diaconus, & subdiaconus se constituunt retro ad celebrantem, unus post alium, & dicto a celebrante *Oremus*, diaconus dicit *Flectamus genua*, & tunc omnes præter celebrantem genuflectunt, surgunt vero, dum subdiaconus surgens mox dicit *Levate*, & celebrans subsequentem orationem cantat manibus extensis ut in Missa. Ab hac lege excipe ultimam prophetiam, post quam non dicitur *Flectamus genua*, nec subsequens *Levate*, quia Gavanto interprete *par.* 4. *tit.* 10. *nu.* 57. tres pueri, de quibus in prophetia, noluerunt genua flectere statuæ Nabuchodonosoris, & adeo celebrans statim orationem recitat. Si celebrans voluerit sedere, ab ipso lecta prophetia in cornu Epistolæ, cum sacris ministris ibi cruci simplicem inclinationem faciat, & per breviorem viam nudo capite ad scamnum pergat, quod debet esse nudum, vel ad summum coopertum panno violaceo, & super illud cum sacris ministris sedeat tecto capite. Quando autem lector respective aut chorus est circa finem prophetiæ vel tractus, celebrans cum sacris ministris tempestive surget, & accedet ad altare nudo capite pro dicenda oratione; & si eat per longiorem viam, ante altaris medium faciet cruci reverentiam, genuflectentibus sacris ministris, si vero per breviorem, nullam celebrans faciet cruci reverentiam, neque ministri genuflexionem. Auctores namque in via, quam in reditu celebrans tenere debet, inter se dissident, Gavanto aliisque sentientibus pro longiori tamquam propriori, & devotiori, aliis pro breviori, tum ne celebrans cogatur assurgere statim, ac incœpit sedere, tum ne adeo incommodi subeat ita sæpe per gradus anteriores redeundo.

V. Num celebrans teneatur ad altare legere prophetias, & alia, quæstio est, quæ Auctores in diversa fidit placita. Negat Tonellius *lib.* 2. *cap. unic. miscell. num.* 24., & videtur eadem esse ratio, ac de Epistola, & Evangelio benedictionis Palmarum, a quorum tamen lectione communiter absolvitur. Affirmat Bissus, & hujus opinio probatur a Rubricis, quæ de prophetiis habent: *& celebrans legit eas submisse voce ad altare in cornu Epistolæ*, ubi nihil ejusmodi tenent de Epistola, & Evangelio Palmarum. Sane nonnisi consimilia verba tenent de Epistola, Evangelio, aliisque, quæ in Missa solemni per sacros ministros, & chorum cantantur, & tamen reperire non est, qui ab onere eadem submisse dicendi celebrantem absolvat; quidni igitur idipsum etiam erit in præsenti casu? Accedit, quod Hugo Victorinus *de Missa observ. lib.* 3. *cap.* 28. prophetias locum introitus Missæ tenere censet, & fortasse non aliud indicat Pontificale Romanum *par.* 1. *tit.* 2. *de ordin. rubr.* 20., dum Episcopum in hoc sabbato ordinationes habentem, officium inchoare jubet a prima prophetia, quod & definivit S. R. C. 21. Martii 1744. Quod si ad introitum Missæ pertinent, hinc uber patet ratio, ob quam omissioni non subjacent, tametsi non habeantur cathecumeni instruendi, aut baptizandi, nec facienda sit benedictio fontis baptismalis, sicuti avenit in casu ordinationum, quæ habentur in domestico oratorio, de quo disponit laudatum Decr.

VI. Prophetiis expletis fit statim transitus ad benedictionem fontis baptismalis, non quidem ubivis, sed solum in Ecclesiis, quæ gaudent jure ejusdem fontis; frustra enim sanctificaretur aqua pro regenerandis populis, ubi usus fontis non est, aut jus conferendi baptismatis, & ideo rite Missale mandat faciendam esse benedictionem fontis in Ecclesiis, in quibus est fons baptismalis, ceteras vero Ecclesias illico transire facit ad sanctorum Litanias, prætermissa benedictione fontis. His tamen adhuc visum est Ecclesiis procedere posse ad benedictionem aquæ cum precibus in sabbato sancto usurpari præscriptis, omissa sola infusione sacrorum oleorum, per quæ aqua sanctificari censetur ad baptisma conferendum, unde Missale ipsum præcedenter ad prædictam infusionem, ex eadem aqua spargi mandat super populum, quinimmo per Ecclesiæ ministros ex eadem in vase suscipi ad aspergendum in domibus, & aliis locis. Antiquitatem usus ejusmodi Grancolas *lib.* 2. *cap.* 68. per hæc verba describit: *In Ecclesiis, in quibus non conferebatur baptismus, fiebat aqua benedicta, & facta aspersione in Ecclesia, benedicebantur domus*, & producit auctoritatem Ordinis Romani, in quo habetur: *Ubi baptismus non fit, aqua benedicatur, & spargatur in omni domo.* Id fieri Decretum præsens inhibet, & usum reprobat, non quia in sabbato sancto aqua lustralis a non baptismalibus Ecclesiis benedici absolute nequeat, sed quia non in hac circumstantia temporis, neque cum precibus benedictionis fontis, quas Missale omitti mandat, ubi fons baptismalis non est, & pro benedictione aquæ lustralis preces alias institutas habet, quæ propterea adhibendæ forent pro benedictione ejusdem aquæ, licet non in hac circumstantia temporis, ne divinis officiis intermisceantur extranea contra inhibitionem Pii V. Verum hac de re infra redibit sermo.

VII. Finitis prophetiis celebrans adhuc stans in cornu Epistolæ super suppedaneum, deponit planetam, & manipulum (& hunc deponunt etiam sacri ministri) & accipit pluviale violaceum, adjuvantibus, ut moris est, sacris ministris, vel cæremoniario, & acolytho. Deinde aliquis acolythus cotta indutus (non subdiaconus Missæ, qui juxta cœrem. Episc. *lib.* 2. *cap.* 28. in hac processione debet incedere a latere sinistro celebrantis, nec subdiaconus alter, cujus alias meminisset Rubrica, sicut meminit in feria V. Cœnæ Domini, quemadmodum scite notat Braulion) crucem processionalem accipit, & alius acolythus cereum Paschalem, & ceroferarii candelabra cum suis candelis accensis, & se constituunt in medio presbyterii, absque eo quod genuflectant, vel se inclinent cruci altaris. Celebrans vero medius inter sacros ministros pergit ad altaris medium, ubi facta inclinatione cruci genuflectentibus sacris ministris, descendit in planum ante altaris medium, & ibi repetita respectiva inclinatione, & genuflexione stas, donec sequenti ritu ordinetur processio.

VIII. Procedit omnium primus acolythus cereum accensum ambabus manibus deferens, & sequitur cruciferarius inter ceroferarios, & hi omnes non genuflectunt, nec se inclinant cruci, antequam incedant. Processionem statim clerus ingreditur, qui facta genuflexione cruci, incedit binus aperto capite, quem sequitur celebrans tecto capite, medius inter diaconum, & subdiaconum, qui cruci genuflexionem præmittunt (celebrans solam inclinationem) & elevantes fimbrias anteriores pluvialis celebrantis, detecto capite accedunt ad fontem. Qua in processione cantoribus incipientibus chorus cantat tractum *sicut cervus* quem D. P. Augustinus *in Psal.* 41. *n.* 1. ad rem ita explicat: *sicut desiderat cervus ad fontes aquarum, sic desiderat anima mea ad te, Deus: & quidem non male intelligitur vox esse eorum, qui cum fiat cathecumeni, ad*

gratiam sancti lavacri festinant, undè & solemniter cantatur hic psalmus, ut ita desiderent fontem remissionis peccatorum, quemadmodum desiderat servus ad fontes aquarum.

IX. Si fons baptismalis sit in Ecclesia, seu Cappella separata, in ipso ingressu celebrans dicit orationem *Omnipotens*, hanc vero dicit ante cancellos baptisterii, si hoc fuerit in Ecclesia ubi celebratur. Crucifer itaque medius inter ceroferarios se sistet prope fontem, seu ante cancellos, facie ad celebrantem versa, qui medius inter sacros ministros sustinentes pluvialis fimbrias, deposito birreto, & aliquo ministro sustinente librum, præmisso *Dominus vobiscum*, dicit de more *Oremus* simplici inclinatione cruci facta, & deinde in feriali tono cantat sequentem orationem manibus junctis. Deinde ad fontem baptismalem accedit, ubi item medius inter sacros ministros sustinentes pluvialis fimbrias, deposito birreto, si illud reassumpserit, stans manibus junctis in tono feriali cantat orationem *Omnipotens*, qua finita, cum in conclusione dixerit *Spiritus sancti Deus*, elevans vocem, cantando adhuc manibus junctis, prosequitur in tono præfationis *Per omnia sæcula sæculorum*, & alia ut in Missali.

X. Idem celebrans post verba *Gratiam de Spiritu Sancto*, manu dextera dividit aquam in modum crucis, a qua, ait Gavantus *par. 4. tit. 10. num. 24.* prodet effectus baptismi, & statim manum tergit. Post verba *Non inficienda corrumpat* tangit aquam eadem manu, quam item tergit illico; opus namque est, subdit idem Auctor, manu sacerdotali, etiam in baptismo, ad fugandos Dæmones. Post verba *Indulgentiam consequantur* facit tres cruces supra fontem, ut benedicatur, prosequitur Gavantus, a Trinitate per virtutem sanctæ crucis, cujus signo a primordiis usque Ecclesiæ baptismalis aqua benedici soluit, D. P. Augustino teste serm. 181. de Temp. *Hoc enim signo crucis consecratur corpus Dominicum, sanctificatur fons baptismalis &c.* Post denique verba *super te ferebatur*, dividit aquam, & effundit versus quatuor mundi partes, Orientem, Occidentem, Aquilonem, & Austrum in signum, idem Gavantus habet, quod baptismus omnes homines attingit. Effusio autem ejusmodi juxta memoriale Rituum hoc

pacto est facienda

1

3 4

2

XI. Ut devenit ad *Spiritus Sancti*, mutat vocem in tonum lectionis, & post *Benignus adspira* halat ter in aquam in modum crucis, dicens; *tu has* usque ad *mentibus efficaces*. Deinde immittit aliquantulum cereum in aquam, dicens in tono præfationis *Descendat*, & extrahit. Immittit eumdem secundo profundius, & altiori voce repetit *Descendat*, & iterum extrahit cereum, quem immittit tertio usque ad fundum, altiori voce repetens *Descendat*, & non extrahit, sed immediate ter sufflat in aquam in formam tridentalem juxta figuram in Missali, & prosequitur dicendo *Totamque &c.*, quo dicto extrahit cereum de aqua, & in tono præfationis prosequitur *Hic omnium*, & tandem legendo concludit *Per Dominum*, & adstantes respondent *Amen*. Ne autem, quam par sit, longiores simus, lector mysteria recolat apud Durandum *lib. 6. cap. 82.*, Grancolam *lib. 2. cap. 68.*, & Gavantum *lo. cit.*

XII. Completa ut supra benedictione fontis, per aliquem acolythum accipitur de ipsa aqua benedicta ex fonte in vase congruo, & diacono cum osculis ministrante aspersorium, celebrans aspergit se, & circumstantes, nihil dicens; qua aspersione facta, diaconus cum osculis recipit aspersorium, & hoc consignat acolytho, quo comite aliquis Sacerdos cotta, & stola violacea indutus, pergit ad aspergendos reliquos per Ecclesiam, qui dum asperguntur, genuflexi stabunt capite profunde inclinato, & cum reverenti devotione. Sacrista itidem, vel alius minister infundit in aliud vas de aqua fontis, quam servat ad aspersionem locorum, domorum, & aliarum rerum, & ex eadem aqua renovari consultius quoque erit vasa Ecclesiæ. Quæ omnia cum extracta sint ex memoriale Rituum, atque probatis, & celebrioribus Auctoribus, a quovis in praxim sine hæsitatione deduci poterunt.

XIII. His peractis celebrans infundit in aquam fontis oleum cathecumenorum in modum crucis, & deinde similiter de chrismate, dicens respectiva verba. Deinde accipit ambas ampullas dicti olei cathecumenorum, & chrismatis, & de utroque simul in modum crucis infundendo dicit *commixtio &c.*, & mox depositis ampullis, manu sua dextera miscet oleum cum aqua, & spargit per totum fontem, quo facto abstergit manum bombacio, & postea lavat manus more solito cum mica panis. Quam autem antiqua sit oleorum ejusmodi infusio ad sanctificandam baptismalem aquam, abunde comprobant ea, quæ tradit Dionysius *cap. 2.*, & *4. Eccl. hier.*, & Gregorius Turon. *lib. 1. de miraculis cap. 23.*, *& lib. 1. hist. cap. 31.*

XIV. Lotis ut supra manibus, *si aderunt cathecumeni, babtizentur more solito*, habet cærem. Episc. *lib. 2. cap. 27.*; Missale vero: *si aderunt baptizandi, eos baptizat more consueto*, omnia scilicet peragendo, ut in Rituali Romano, sicuti exponit Castaldus *lib. 3. sect. 8. cap. 8. num. 7.* Sacerdos, quatenus in hac temporis circumstantia baptizare debeat, paulo ante baptismum, depositis paramentis violaceis, accipiet stolam, & pluviale albi coloris, & finita baptismi administratione, deponet paramenta alba, & iterum accipiet violacea. Si fieri autem potest, non desint aliqui, saltem infantes, baptizandi; & hæc est causa, ob quam laudatur mos reservandi infantes per octo dies antecedentes, nisi periculum immineat, in hoc sabbato solemniter baptizandos.

DECRETA.

Decretum VI. cap. in ord. 347. *In Litaniis sanctorum pro diversitate functionum, & temporum assignatis, & in illis pro commendatione animarum, post nomen S. Joannis Baptistæ statim adjungi debet illud S. Josephi, dicendo:* Sancte Joannes Baptista ora pro nobis: Sancte Joseph ora pro nobis: Omnes Sancti Patriarchæ &c. *Benedictus XIII. 19. Decemb. 1726.* in Decreto Urbis, & Orbis. I. Post benedictionem fontis, & collationem baptismi, celebrans, aliique omnes redeunt ad altare eodem ordine, quo accesserunt ad fontem. An dum procedunt ad altare, cantari debeant Litaniæ Sanctorum, vel hæ cantari reservandæ sint, & inchoandæ, postquam illi ad altare devenerint, quæstio est, quæ Auctores in diversa findit placita. Bissus *lit. S. num. 6. §. 13.*, atque Baudryus ad fontem incipiendas esse sentiunt, & prosequendas in via; Gerlacus vero Visitor, ac Gavantus *par. 4. tit. 10. lit. c* ad fontem inchoari reprobant, & ad altare, seu in choro incipiendas esse docent. Nituntur illi Rubricæ Missalis, quæ cum habeat, *Deinde revertentibus Sacerdote, & Ministris ad altare, cantantur Litaniæ a duobus clericis, & chorus idem simul repetit*, in reditu videntur illæ cantandæ; hi vero allegant Cœremoniale Episc. *lib. 2. cap. 27.*, ubi disertis verbis Litanias inchoari præcipit celebrante jam procumbente ante altare, & omnibus aliis genuflexis in suis locis; quod & fieri statuitur in sequenti capite 28.

II. Pittonus *to. 1. de ast. num. 298.* eos, qui in reditu Litanias cantandas esse putant, manifeste irridet, & arripiens Rubricam Missalis, cui illi innituntur, ita contra eos argumentatur: *Rubrica Missalis dicit, quod ministri revertuntur ad altare: ergo ad altare Litaniæ inchoantur, non vero ad fontem, ut aliqui perperam scripsere, quos pudet nominare.* Verum nos magis puderet approbare argumentationem Pittoni, quam prædictorum Doctorum; habet enim Rubrica: *Revertentibus Sacerdote, & ministris ad altare, cantantur Litaniæ*; tò autem *Revertentibus* in obvio suo sensu non dicit *postquam reversi sunt*; sed magis *dum revertuntur*, unde quatenus ea nudis Missalis verbis quæstio dirimenda foret, non ad altare inchoari deberent, sed potius ad fontem, ex quo & antiquitus cum Litaniis deducebantur cathecumeni ad altare, sicuti docet Grancolas *lib. 2. cap. 68.*

III. Meratus *part. 4. tit. 10. num. 43.* aliam incedit viam, & licet magis approbet eas inchoari ad fontem, cum conveniens sit, quod qui cantando ad fontem accesserunt, etiam cantando revertantur, ut tamen Missale concordet cum cœremoniali Episc., existimat, quod cathedrales, in quarum directionem prædictum cœremoniale est principaliter editum, Litanias ad altare inchoare debeant, ad fontem vero aliæ Ecclesiæ ad Missalis præscriptum, quod est pro ipsis agendorum regula. Quem dicendi modum prius Merato excogitavit Braulion *part. 3. cap. 14. num. 18.*, sed nobis non arridet admodum, quia cum non appareat particularis ratio, ob quam in cathedralibus ad altare inchoari debeant, & non in aliis Ecclesiis, ubivis magis eodem loco, & tempore incipiendas esse credimus.

IV. Cum itaque pro altari aperta adeo sit cœremonialis dispositio, ut nullam congruam apta sit suscipere expositionem, dubio procul inchoandæ erunt ad altare in cathedralibus, ad quarum directionem illud est editum; ut autem leges legibus concordemus, idipsum faciendum ducimus in aliis Ecclesiis, tò *revertentibus* exponentes pro *reversis*. Neque nobis deest ratio in Missali ipso, quod Litanias, ubi fons baptismalis non est, dicendas esse mandat, celebrante, & ministris procumbentibus ante altare, ceterisque omnibus genuflexis, quidni igitur prætiandum idipsum erit etiam in Ecclesiis, ubi est fons baptismalis? Et præsertim quia quando primo loco dicit, quod *revertentibus celebrante, & ministris ad altare, cantantur Litaniæ a duobus clericis*, subdit *& chorus idem simul repetit, ut dicitur infra*; infra autem dicitur, quod cantari debent celebrante, & ministris ut supra procumbentibus, & ceteris genuflexis, nec fortassa aliud ea verba allegata indicant, *& chorus idem simul repetit*, quæ clerum in choro videntur supponere.

V. Statim ac igitur processio e fonte ad altare devenerit, celebrans, & sacri ministri se retrahunt versus cornu Epistolæ, ibique depositis pluviali, & planetis plicatis, continuo revertuntur ante altare, & genuflexi in plano ante infimum altaris gradum procumbunt, superponentes capita sua cussinis coriaceis in secundo gradu altaris per acolythos antecedenter positis. Ubi vero non est fons baptismalis, statim post ultimam prophetiam, & orationem iidem celebrans, & ministri deponunt planetas in cornu Epistolæ, non tamen stolas; an autem manipulos, negat Meratus *par. 4. tit. 10. n. 44.* ego tamen magis laudo eosdem etiam deponi, tum quia manipulos, dum iidem celebrans, & ministri a benedictione fontis, ante altare procumbunt, in hac temporis circumstantia non habent, tum ob ea, quæ diximus de manipulis in feria VI. Parasceves similiter deponendis, antequam ad crucis adorationem procedant; & præsertim in præsenti casu, in quo eorumdem manipulorum violaceorum usus non amplius esse debet. Ut primum exuti sunt, ut supra accedunt ante altare, & genuflexi procumbunt. In utroque autem ex dictis casibus acolythi genuflectunt in plano hinc inde, sicuti & ceteri in suis respectivis locis, ministri nempe in presbyterio, & clerus in choro, sed horum nemo procumbit. Ut respective procumbunt, & genuflexi sunt, & non prius, duo cantores ge-

genuflexi

nusceai in medio chori incipiunt Litanias, *utroque choro idem simul respondente*, idest repetente, quod cantores dixerunt.

VI. Num celebrans submissa voce Litanias debeat recitare, ex Auctoribus non reperi, qui quæstionem instituant, pro parte tamen negativa silentium cæremonialium abunde deservit; tum quia recitationem privatam eorum, quæ dicenda sunt, ut prophetiarum eidem Missale committit; tum etiam quia celebrans in hac circumstantia est in tali corporis positione, ut ex libro legere minime possit; non tenetur autem memoriæ retinere, quæ in Missa legere debet. Neque dicas posse submissa voce cum choro repetere, quæ cantores dixerunt, quia cum ea Rubricarum præscripto a versum *Peccatores* debeat recedere, non posset adhuc litanias integre recitare.

VII. His in litaniis immediate post S. Joannem Baptistam invocari nunc debet S. Joseph, dicendo *Sancte Joseph ora pro nobis*, cum hæc sit una ex functionibus, & temporibus assignatis pro litaniis dicendis, quemadmodum diserte præsens mandat Decretum. Sunt ex Auctoribus, & præsertim Piscara *in Cærem. sua Relig. lib.* 3. *cap.* 19. *nu.* 17., *& in Praxi Cæremoniar. lib.* 3. *sect.* 8. *cap.* 5. *num.* 2., atque Paris Crassus *in Cærem. Cardin.*, *& Episc. in eor. diœcesib. lib.* 2. *cap.* 28., qui hodie geminandum sentiunt, & lætiori voce cantandum versum *Per sanctam Resurrectionem tuam*, sed cum nulla super hoc habeatur rubrica, & a Pio V. prohibeantur quæque additiones, nec duplicandum illum esse, nec lætiori voce cantandum, cum Gavanto *part.* 4. *tit.* 10. *num.* 30. *lit. c.* communiter pronunciant Auctores. Si tamen vacet Sedes Apostolica, cum eodem Gavanto *sect.* 9. *cap.* 4. *num.* 15., lubens assentior, quod in his litaniis omitti debeat to *Domnum Apostolicum*; sicut namque idem Doctor advertit; jam tunc non est Domnus Apostolicus, pro quo exoretur. Nec inde contingit mutilatio aliqua, vel variatio ex prohibitis per Bullam Pianam, quia jam a Rubrica Missalis *de ord. servan. in celebr. Mis. tit.* 8. *num.* 2. nomen, & vocem ipsam summi Pontificis in canone tacere jubemur, quando Sedes Apostolica vacat. Propterea tamen in nostro casu omittenda non erit tota deprecatio, in qua fit mentio de Domno Apostolico, sed solum omisso to *Domnum Apostolicum* dicendum erit: *Ut omnes Ecclesiasticos ordines &c.*

VIII. Cum in litaniis ventum fuerit ad versum *Peccatores*, Sacerdos, & ministri surgunt, & facta genuflexione cruci unico genu, a celebrante sola reverentia, cum birretis caput contegunt, & eo modo, quo sunt, nempe in albis, manibus junctis ante pectus, præcedentibus thuriferario, ceroferariis, & aliis clericis, si qui sunt, omnes junctis manibus, & ministri sacri unus post alium, & ultimo celebrans accedunt ad Sacristiam, si vicina sit, alioquin ad locum viciniorem altari, vel post altare, & ibi depositis stolis violaceis, & adhuc manipulis, si hos prius non deposuerint, induunt paramenta alba pro missa solemniter decantanda, scilicet Sacerdos manipulum, stolam, & casulam, Diaconus manipulum, stolam, & dalmaticam, & Subdiaconus manipulum, & tunicellam. Interim per Sacristam, aliosque ministros removentur pulvini a gradibus altaris, & super eos extenditur tapes festivalis, & vestitur scamnum celebrantis. Removetur etiam pallium violaceum ab altari, ut appareat album, quod sub ipso jam ponendum diximus, & velo albo tegitur tabernaculum, removenturque omnia tum ab altari, tum a credentia, quæ non sunt amplius usui, & asportantur in Sacristiam.

IX. Quando in litaniis cantores decenere ad *Agnus Dei*, juxta Sacramentarium S. Gregorii accenduntur candelæ altaris majoris, quia, ut notat Amalarius *lib.* 1. *cap.* 30., medio Christo Dei agno ad nos devenit lumen fidei. Tunc itidem inflammantur candelæ candelabrorum ceroferariorum, quando Sacerdos se induit retro altare, sin tempore congruo accenduntur in Sacristia, ea qua una cum celebrante, aliisque ministris ordine consueto procedunt ad altare pro Missa solemniter decantanda, ferentes ipsi sua candelabra, & acolythus thuribulum, atque naviculam, etsi exeant *a* choro, ubi celebrans cum ministris paramenta sumpserint. Ad hanc autem Missam ultra candelas altaris ardet etiam cereus paschalis, necnon candelæ arundinis; quæ quando removendæ sint, & extinguendæ, dicetur infra.

X. Quoniam vero de tempore, quo detegi debent imagines, sive icones per Ecclesiam, nihil ab Ecclesia reperitur statutum, scite monent Bauldryus, Bislus, & Cæremoniale Monasticum, quod id fieri debet ante Missam hujus diei; quo autem precise, convenientius videtur, si id præstetur post versum *Peccatores*, ad quem removentur quæque lugubria. Quod si ob paritatem ministrorum jam occupatorum in removendis ab altari, vel apponendis aliis ut supra rebus, hoc tempore detegi nequeant, magis præstat, detegantur, dum fit benedictio fontis, vel ubi non est fons baptismalis, dum cantantur ultimæ prophetiæ, quam id præstetur, dum cantantur litaniæ, quo tempore cuncti per Ecclesiam, decens est, genuflexi maneant, & non sit, qui cum adstantium distractione per Ecclesiam excurrat ad discooperiendas imagines. Sunt tamen nonnullæ Ecclesiæ, quæ eas detegunt ad intonationem hymni angelici; & earumdem usum reprobare non possumus, quia tunc reapse incipit solemnis lætitia paschalis, licet easdem nos magis laudemus detegi, si fieri potest, post versum *Peccatores*, quod tempus est ad lugubria removenda per Auctores communiter constitutum, aut præcedenter ad versum *Propitius esto*, ad quem Bauldryus, & Bislus non refragantur lugubrium remotionem incipi posse, saltem quando post versum *Peccatores* commode fieri non valet.

DECRETA.

Decretum 7. cap. in ord. 348. *Qui fontem benedixit, debet cantare Missam sequentem. S. R. C.* 12. *Junii* 1627. in Brundusina. I. Litaniis succedit Missa, quæ cum careat introitu, ex ordine Romano Auctores edocent, postremos illarum versus *Kyrie eleison* ita solemniter, atque morose in choro esse cantandos, ut celebranti sumptis paramentis albis subsit tempus procedendi ad altare, faciendi confessionem, incensandi altare, atque dicendi *Kyrie* cum ministris sacris more solito, antequam chorus cesset a cantu. Missa caret introitu, & mysticam in eo rationem exhibet Durandus *lib.* 6. *cap.* 35. *num.* 2. quod ille, qui est caput, & principium nostrum, sicut introitus est caput Missæ, subtractus est, & in sepulcro silet; & licet nocte, quando tunc cantabatur Missa, resurrexisset, tamen a suis nesciebatur, unde quando Maria Magdalena invenit monumentum vacuum, Christum credidit fuisse sublatum. Grancolas *lib.* 2. *cap.* 71. id esse asserit juxta antiquum Ecclesiæ morem, qui semper prætermittebat introitum, quando Missa immediate subsequebatur officium: introitus enim in id institutus erat, ut populos occuparet, dum celebrans veniebat ad altare, & ut adunarentur fideles ad audiendam Missam; quare cum jam supponerentur præsentes, & adunati ad officium, omittebatur introitus, quando ad officium statim sequebatur Missa; in hoc autem Sabbato jam præsentes erant, & assistentes præcedentibus functionibus.

II. Censeat alii præcedentes preces, & præcipue prophetias, a quibus Episcopum hodie ordinationes habiturum Missam auspicari præcipit Pont. Rom. *part.* 1. *tit.* 2. *de ordinib. Conferen. rubr.* 20. pro introito deservire, & tunc uber apparet ratio Decreti, dum mandat eum, qui fontem benedixit, debere cantare Missam sequentem; quod ita extendi volumus, & prædicta profecto suadet ratio, ut etiam Missam facere debeat, qui prophetias dixit, ubi fons baptismalis non est, & adhuc eum debere fontem benedicere, qui præcedentes preces recitavit, si qui fontem benedixit, cantare debet sequentem Missam. Sane Rubrica Missalis eidem celebranti committit hujus diei munia quæque, atque functiones, evidens utique argumentum, quod idem Sacerdos omnino cuncta præstare debet, & non unus unum, alter aliud. Hoc unum ego scio, quod quia Rubrica Missalis eidem celebranti committit benedictiones alias, & sequentem Missam, pluries S. Congregatio censuit, Missam ab illo esse cantandam, qui præcedentibus benedictionibus candelarum, cinerum, atque palmarum incubuit; quanto igitur id magis verum erit in nostro casu, si præcedentes preces pro introitu deserviunt?

III. Absolutis per Chorum *Kyrie*, Sacerdos solemniter intonat *Gloria in excelsis*, quo intonato, & non prius, pulsantur organa, & campanæ tum intra Ecclesiam, tum in turri; qua autem lege, dicemus in sequenti Decreto. Non prosequitur autem chorus prædictum hymnum, nisi postquam cessaverit strepitus organorum, & campanularum intra Ecclesiam, alias quippe confunderentur voces cantantium in Choro cum sono organorum, & campanarum, quarum tamen illæ existentes in turri, sono productiori pulsari poterunt, & nihilominus chorus cantabit præfatum hymnum, qui organorum sono de more intercalabitur usque in finem.

IV. Collectam non præcedit *Flectamus genua*, uti fit in orationibus, quæ prophetias subsequuntur, quod hæ ad quadragesimam spectare censentur, unde & in paramentis violaceis dicuntur, illa vero ad festum Paschatis, quare ejusdem textus ipse habet: *Qui hanc sanctissimam noctem gloria Dominicæ resurrectionis illustras*; & hæc item est causa, ob quam juxta Rubricam 17. nu. 5. ad *eam* genuflexus non manet Chorus, & ipsa cum tota Missa dicitur in paramentis albis. Hanc tamen orationem præcedit de more versus *Dominus vobiscum*, cujus loco, si Episcopus celebret, an debeat dicere *Pax vobis*, ut facit in aliis Missis, negat Durandus *lib.* 6. *cap.* 85. *num.* 7. quia in hac Missa non datur pax, & Durandi opinioni quoque subscribit Macrus *in suo Hierolexico* verb. *Pax vobis*. Discedendum tamen non est a Gavanto, qui *part.* 4. *tit.* 10. *num.* 32. eidem solitam, scilicet *Pax vobis*, indicit salutationem, & cum hanc diserte assignet dicendam Cæremoniale Episc. *lib.* 2. *cap.* 27. profecto non ego video, quomodo in dubium unquam vocari valeat, quidquid sit de pacis osculo, cujus omissio aliam habet causam, de qua inferius instituetur sermo.

V. Oratio, & subsequens Epistola referuntur ad renatos fonte baptismatis, qui cum nondum per opera in virtutibus gradum fecerint, propterea post Epist. omittitur Graduale, quod significat ascensum de gradu ad gradum; sed subditur *Alleluja*, quæ cum sit vox lætitiæ, a Septuagesima ad Pascha, utpote tristitiæ & luctus tempore, tacetur quidem, sed hodie solvitur ob gaudium Dominicæ resurrectionis, quod cum plenum non sit, sed juxta Gavantum *part.* 4. *tit.* 10. *num.* 34. duntaxat in spe proxima fortasse ratione temporis, quia in quo celebrabatur, nondum Christus reapse surrexerat, vel si resurrexerat, nondum nobis apparuerat, ut de mora rite advertit Benedictus XIV. *Annotat. tom.* 1. *part.* 1. *num.* 402., idcirco post *Alleluja* dicitur tractus, qui luctum significat. Durandus tamen *lib.* 6. *cap.* 85. *num.* 3. mysticam refert rationem aliam, nempe *Alleluja* significare coetum tum Angelorum, qui gloriantur propter baptizatos a diaboli servitute ereptos, & ad fidem conversos, tum ipsorum neophytorum, qui lætantur de sua spirituali

novitate; sed quia graves sunt labores vitæ, subdi tractum, qui dicitur a trahendo, & denotat patientiam, per quam expectare debent gloriam sempiternam.

VI. Cantata itaque Epistola, subdiaconus osculatur de more manum celebrantis, & ab eo accipit benedictionem, & deinde, & non prius ipse celebrans stans in cornu Epistolæ cum ministris sacris, ut ad introitum, gravi voce cantare incipit *Alleluja*, quo semel cantato a celebrante, ut in Missali notatur, chorus in eodem tono, & voce illud repetit. Denique celebrans elevando vocem gradatim (qui ideo advertere debet, ut prius voce demissiori incipiat, ut secundo, & tertio illam absque indecentia elevare possit) secundo, & tertio repetit in cantu *Alleluja*, & idem repetit Chorus post quamlibet vicem. Decantato tertia vice *Alleluja*, Chorus prosequitur ℣. *Confitemini*, quo finito cantat tractum, & hæc omnia interim legit itidem celebrans submissa voce.

VII. Ad Evangelium omnia peraguntur de more, sed non portantur luminaria, ait Grancolas *lib. 2. cap. 71.*, quia Ecclesia tota noctis officio illustrata erat, satius vero Doctores, quia fides obscura erat, & Christus credebatur mortuus, & in sepulcro latere, nec nobis ille, qui lumen est, apparuerat. Etsi vero luminaria non deferantur, stant tamen ceroferarii manibus junctis a lateribus subdiaconi, & signant se cum diacono, cum non teneant candelabra, sicuti post Bauldryum, Piscaram, Halden, & a Porto novissime Meratus edocet *par. 4. tit. 10. num. 56.* Post Evangelium non dicitur *Credo* eadem utique de causa, quia nempe, ut ait Gavantus *loc. cit. num. 36. lit. i*, Christi resurrectionem nondum credebant Apostoli, qui propterea euntes in Castellum Emaus, a Christo ipso increpari leguntur *Lucæ 24.*

VIII. Omittitur deprecatio illa, quæ *offertorium* communiter appellatur, non quia in hac Missa a fidelibus non fierent oblationes, ut perperam sensere nonnulli, sed quia oblationes hac die sub silentio fiebant in memoriam mulierum, quæ sub silentio ierunt ad monumentum cum aromatibus offerendis, quemadmodum testantur Vualfridus Strabo *de reb. Eccl. cap. 21.*, Berno Abbas Augiensis *cap. 1. de reb. ad Missam spectantib.*, & novissime Benedictus XIV. *to. 1. Annot. par. 1. num. 402.* Ad psalmum vero *Lavabo* additur hac die versus *Gloria Patri*, qui diebus præteritis tacebatur.

IX. Dicitur præfatio paschalis, sed id habet speciale, quod in ea dicitur *sed in hac potissimum nocte*, & sic etiam in *communicantes*, quod hujus diei proprium est, dici mandatur: *& noctem sacratissimam celebrantes*; hinc autem apparet, Missam hanc olim fuisse nocturnam, & prædicta verba reliquiam quamdam esse antiqui ritus etiamnum retentam, tametsi Missa ad diem anticipata fuerit. *Hanc igitur oblationem* proprium item est, & refertur ad recens baptizatos. Quantum ad præfationem attinet, sacramentarium S. Gregorii refert aliam olim dici consuetam, & Mabillonius *in liturg. Gallic. lib. 3.* alterius meminit, quæ priscis temporibus per Gallicanam legebatur Ecclesiam, quæque diversa est & a nostra, & a Gregoriana, ut videri potest apud Pittonum *tom. 1. de off. nu. 312., & seq.*, ubi & producit Ambrosianam, quæ in pluribus convenit cum Romana, & in nonnullis discordat.

X. In hac Missa de more dicitur: *Pax Domini sit semper vobiscum*, non tamen datur pacis osculum, quia Christus suscitatus, inquit Gavantus *par. 4. tit. 10. num. 37. lit. m*, nondum dixerat Apostolis *Pax vobis*; habet vero Grancolas, quod id factum est, quia pacis osculum reservabatur ad principium matutini Paschatis, ad quod convenientes fideles, antequam inchoaretur officium, se se invicem amplexantes dicebant: *Surrexit Dominus*; unde in Ordine Romano Hittorpii: *In ipsa nocte matutina luce rumpente tenebras, surgentes in Ecclesiam veniant, & mutua charitate se invicem osculantes dicant: surrexit Dominus*. Etsi vero non detur pacis osculum adhuc subdiaconus transit ad dexteram celebrantis, & discooperit calicem, quando opus est, & diaconus vadit ad librum.

XI. Omittitur *Agnus Dei*, & licet Gavantus, aliique plurimi in causam producant silentium mulierum, quæ nondum credebant Christo Redemptori animarum ad tollenda peccata Mundi, nos Meratum, aliosque rectius opinari credimus, qui id fieri censent, quia *Agnus Dei* est nova adjectio, instituta a Sergio Papa, qui sedit anno 688. Ante communionem dicit celebrans tres consuetas orationes, non dicit tamen antiphonam, quæ *communio*, nec orationem, quæ *postcommunio* dicitur, & id Gavantus tribuit antiquo usui, juxta quem hodie nullus præter celebrantem communicabat. Verum cum compertum sit, in hac Missa olim nedum noviter baptizatos, infantes etjam, clerum, & populum communicasse, sed insuper prædictam antiphonam, ac orationem dictam fuisse, ut late a nobis in cap. 3. Decr. 4. comprobatum extitit, idcirco placet nobis asserere, prædictas antiphonam, & orationem nunc omitti, quia earum loco suffectæ fuerunt vesperæ, quæ gratiarum actiones potius sunt, quam officium vespertinum, quemadmodum Durandus *lib. 6. cap. 85.*, Grancolas *lib. 2. cap. 71.*, Gavantus *par. 4. tit. 10. num. 38. lit. e*, Meratus *ibidem nu. 57.*, & Benedictus XIV. *to. 1. Annot. nu. 407.* scite advertunt, & notat Ordo Romanus Hittorpii *pag. 35.*

D E C R E T A.

Decretum VIII. cap. in ord. 349. *Et ut debitus honor Matrici Ecclesiæ reddatur, tam ipsi fratres, quam alii clerici sæculares, etiam super hoc Apostolicæ Sedis privilegio muniti, die sabbati majoris hebdomadæ, antequam campanam Cathedralis, vel Matricis Ecclesiæ pulsaverint, campanam in Ecclesiis suis pulsare minime possint; Contrafacientes pœnam centum ducatorum incurrant.* Leo X. 19. *Decemb. 1516. sua Constit.* Dum intra. I. *Ut debitus honor Matrici Ecclesiæ reddatur*, sunt Decreti verba, quæ designant dispositionis causam, ut nempe sicut illa Ecclesiarum, quæ in loco sunt, mater est, & prima, prima itidem sit in campanarum sono. Decerat, & valde optanda foret consimilis sanctio pro feria V. in Cœna Domini, ita ut sicuti Matrix Ecclesia in sabbato sancto prima est, ita ultima foret in prædicta feria V. in pulsatione campanarum; ea enim, quæ sunt publicæ tristitiæ, vel lætitiæ signa ob Dominicam respective mortem, vel resurrectionem, haud conveniens est, quarumcumque Ecclesiarum arbitrio reperiantur commissa, sed magis ab illa dentur Ecclesia, cui tamquam Matri ceteræ honorem debent, & reverentiam. Uti ergo ante pulsationem campanarum Matricis in sabbato sancto pulsari non possunt campanæ in inferioribus Ecclesiis, ita conveniens foret, quod nec in feria V. Cœnæ Domini in his pulsari possent post pulsationem earumdem habitam in Matrice, ut sicut omnibus communis est luctus, atque lætitia, ita commune item sit mœstitiæ tempus, & gaudii, quod adhuc concinnius fieret, si ad sonum campanarum Matricis tam in earumdem solutione, quam alligatione convenirent & ceteræ Ecclesiæ in pulsatione suarum.

II. At cum nostrum sit prosequi, quæ decreta sunt, non quæ optaremus decerni, idcirco dicimus, quod indubitato præcise sistit super anteriorem pulsationem in sabbato sancto, & quod hæc afficit omnes loci Ecclesias, sive regulares sint, vel sæculares, & quidem licet super hoc munitæ forent privilegio Apostolico, cui derogatur per ea verba Decreti: *etiam super hoc Apostolicæ Sedis privilegio muniti*. Campanæ autem, quæ nonnisi dato signo in Cathedrali, vel Matrice, pulsari inhibentur, dumtaxat sunt, quæ existunt in turri campanaria, non tamen quæ sunt intra Ecclesiæ parietes; quare inferiores Ecclesiæ, etsi in Cathedrali, vel Matrice signum datum minime fuerit, campanulas intra Ecclesiam pulsare quidem poterunt, atque debebunt, dum devenerint ad intonationem *Gloria in excelsis*, sed omnino abstinebunt a pulsatione existentium in campanili, cum quibus dabunt postea solemne signum, quando dabitur a Cathedrali, vel Matrice, etsi id fieri contingat longe post decantatum prædictum versum *Gloria in excelsis*.

III. Limitationes, quibus sanctio est obnoxia, sequens Decretum indicat, & erit 9. cap. in ord. 350. *in sabbato sancto neque a sæcularibus, neque a regularibus pulsanda sunt campanæ ante pulsationem illarum Cathedralis, vel Matricis, nisi antiqua observantia habeatur in contrarium, aut Ecclesia plurimum distent*. Congr. Episc., & Regul. 16. Julii 1601., & 15. Febr. 1622. Tamburinus *to. 1. de jur. Abb. disp. 15. qu. 7. num. 28.* id jam edocet de immemorabili consuetudine, quam a Constitutione Leonis X. sublatam non esse, sed nihilominus retinendam, definiit similiter Rota in *Calaguritana juris pulsandi campanas* 11. *Martii* 1619. *coram Dunozetta*, & postmodum *in eadem causa* 17. *Febr.* 1620. *coram Verospio*, & iterum *in eadem* 29. *Aprilis* 1624. *coram Merlino*. Equidem decisiones ejusmodi pronuntiant in favorem *consuetudinis immemorabilis*, ubi Decretum privilegiat *antiquam*, sed licet in vocibus discrepent, conveniunt in rebus; antiquum enim etsi nonnunquam usurpetur pro veteri, & adhuc adaptetur rebus, quarum initium non plurimum distat, reapse tamen dicit ea, quorum ignoratur initium, aut nos præcessit per sæcula. Scite autem Tamburinus nos monet, quod prædicta consuetudo debet esse continua, & non interrupta, & concordat Decretum, quod propterea eam nuncupat *antiquam observantiam*.

IV. *Aut Ecclesiæ plurimum distent*: non quælibet igitur distantia sufficit, ut Ecclesias eximat ab expectatione signi dati in Matrice, sed solum distantia plurima, seu permulta, cum plurimum superlativum sit a multo. Verum ne incassum divagemur in definienda distantia plurima, ad rem, de qua agimus, eam nos putamus esse plurimam, in qua Matricis signum non, vel vix, audiri potest. Distantia ejusmodi in civitatibus vix locum habere potest, & quando etiam in valde protensis illum reperiret, signum, quod cum Cathedrali, vel post Cathedralem dant Ecclesiæ ceteræ, optime distantes Ecclesias aptum est monere de tempore, in quo suas solvere possunt; quare convenient adhuc esse credimus, quod id honoris Ecclesiæ Cathedrali præstent. Secus est de Ecclesiis Diœcesis, quarum aliquæ quandoque a matrice distant plurimum, aut si non multum, habent impedimenta intermedia, puta montium, ob quæ Matricis sonus ad eas non pervenit, nec communicatur per alias Ecclesias, non enim cogendæ sunt constituere custodes, qui evigilent ad Matricis signum. Hæ sunt limitationes, quas Decretum suggerit; tu autem alteram adde, nempe privilegium Apostolicum, quod si modernius sit, et haudquaquam officit privilegiorum derogatio, quam in laudata Constitutione facit Leo X.

V. Hos extra casus, qui campanas præcedenter pulsant, manet pœna centum ducatorum; *contrafacientes pœnam centum ducatorum incurrant*. Lex quidem comminatoria non est, sed latæ sententiæ; an vero pœna a transgressoribus exigi valeat, si præcedenter non fuerint admoniti, nos dubitamus admodum, & in negativam partem propendimus. Cœremoniale namque Episc., quod plurium Summorum Pontificum auctoritate est comprobatum, habet lib. 2. cap. 27. *Debent moneri aliæ Ecclesiæ*

Civita-

Civitatis, ne pulsent campanas, nisi audito signo campanarum Ecclesiæ Cathedralis; non leve autem hinc fit argumentum, quod nisi admonitio præcesserit, per quam tollatur ignorantia, oblivio, vel inadvertentia, a quibus provenire potest inobservantia, vel iisdem tribui, contrafacientes puniri non possunt. Et quidem consimiles habentur Constitutiones, atque Decreta, quæ Regulares interesse obligant publicis processionibus, & tamen si minime interfuerint, adhuc plecti non valent, si prius non fuerint invitati, vel admoniti. Verum haud opus habemus ad aliena divertere, cum hæc sententia steterit Sacræ Congregationi Episc., & Regul. 11. Maji 1635., quæ quemdam Abbatem, qui nulla ratione habita ad signum datum in Cathedrali, campanas suæ Ecclesiæ pulsari mandaverat, puniendum non esse credidit amotione ab illo guberoio, & loco, nisi postquam sibi constitit, quod præcedenter ille fuerat admonitus.

VI. Opportune admodum se nobis offert pœna, qua per Sacram Congregationem prædictus plexus fuit Abbas; satis enim designat, quod pœna pecuniaria centum ducatorum, quæ a Leone X. decernitur, pro Regularibus, qui cum nihil proprium ipsi possideant, damnum alias ex delicto Prælati pateretur Ecclesia, videtur minus apposita, & magis in alias, quæ Ecclesiam servent indemnem, & solum delinquentem afficiant, commutanda, cujusmodi est amotio delinquentis a loco, privatio dignitatum, vocis activæ, & passivæ, aliæve consimiles. Sane Institutio ipsa Romana pro oratione XL. horarum, ubi sæcularibus statutorum, & ordinationum transgressoribus, decem scutatorum aureorum pœnam imponit, pro Regularibus contenta est supradictis pœnis, aliisque similibus, quarum inflictionem suo reservat arbitrio. Hinc autem volumus, eruas, quod ab Ecclesiis sæcularibus pœna pecuniaria reposcenda quidem est, ita tamen, ut ad eam solvendam earumdem Rectores adstricti veniant, non autem ipsæ Ecclesiæ, ne ex aliorum delicto damnum reportent.

DECRETA.

Decretum 11. cap. in ord. 351. *An prima pulsatio campanarum in sabbato sancto sit de juribus mere Parochialibus? Resp. negative, prout jacet, sed spectare ad Ecclesiam digniorem ad formam Constitutionis Leonis X. S. R. C. 10. Dec. 1703. approbante Clem. XI. 11. Janu.* 1704. in una Urbis, & Orbis. I. *Matricis* nomine, cui in signum honoris debetur prima pulsatio campanarum in sabbato sancto, Cathedralem in Civitatibus venire Ecclesiam, quæ loci Ecclesia dignior est, & Matria *ex cap. venerabili de verbor. signific.*, illa laudatæ Constitutionis Leoninæ verba manifeste commonstrant: *Antequam campanam Cathedralis, vel Matricis Ecclesiæ pulsaverint*; & exinde nec ex Auctoribus ullus est, qui id privilegii eidem contendat. Pars autem Civitati adjecta ex ampliatione, atque suburbia cum veniant Civitatis nomine, sicuti pluribus citatis docet Barbosa *de appell. verb. appell.* 40., idcirco horum Ecclesiæ non minus ac eæ Civitatis expectabunt Cathedralis signum, antequam suas campanas pulsent.

II. De Ecclesiis Diœcesis succedit dicere, & juxta Constitutionem Leoninam prima pulsatio proculdubio spectat ad Ecclesiam Matricem: *Antequam campanam Cathedralis, vel Matricis pulsaverint*. Vera, & propria Matricitas tunc in aliqua Ecclesia residere dicitur, ubi per dismembrationem Territorii, & Populi erigitur nova Parochialis Ecclesia, quæ idcirco retinet subjectionem filialem *juxta Text. in cap. ad audientiam 3. de Eccl. ædifican., & sacr. Concil. Trident. sess. 21. cap. 4. de Reform.* Glossa *in Clem. cap. un. de baptism.* baptismalem Ecclesiam etiam Matricem nuncupat, quia sicut Mater generat, ita ipsa regenerat; & Suarez *de Relig. to. 1. cap. 67. num. 1.*, Azorius *Inst. mor. par. 2. lib. 3. quæst. 13., & lib. 9. cap. 3. in fin.* aliique Auctores plurimi etiam Matrices faciunt Ecclesias illas, quæ habens alias sibi subjectas. Cardinalis denique de Luca *de Decim. disc. 12. n. 12., & 13.* Ecclesiis Matricibus quoque illas aggregat, quæ comparatione inita cum aliis ejusdem loci Ecclesiis, vel antiquitate præstat, vel aliis honorificis prærogativis pollet, adeo ut dignitate quidem vincat alias, non tamen istæ sint ei subjectæ tamquam filiales.

III. Primam campanarum ut supra pulsationem ad Ecclesiam Parochialem spectare, quod dedimus, satis Decretum indicat, dum postquam definiit eamdem non esse *de juribus mere Parochialibus*, statim addidit, *prout jacet*; per hæc enim verba illam quidem designat spectare ad Ecclesiam Parochialem, non tamen ad quamcumque, sed ad eam dumtaxat, quatenus in loco plures Parochiales fuerint, quæ ceteris dignior est, *sed spectare ad Ecclesiam digniorem*, non quidem universim, sed *ad formam Constitutionis Leonis* X., quæ, ut supra diximus, pro Civitatibus *Cathedralem* advocat, & pro Diœcesi *Matricem*, cujus ratio stricte servatur quidem in Parochialibus illis, per quarum dismembrationem efformatæ sunt aliæ loci Parochiales, sed etiam in aliis, etsi non ita stricte, quatenus vel sacro baptismi fonte fideles regenerant, vel habent Ecclesias alias sibi subjectas, seu intra suæ jurisdictionis limites constitutas.

IV. Quoties vero plures Parochiales in loco fuerint, dignior, æquum est, id honoris habeat, & pro digniori itidem sentiunt Cardinalis de Luca *de præm. disc.* 42. *n.* 54., Ursaya *Inst. cærem. lib. 1. tit.* 10. §. 2. *num.* 19., & Benedictus XIV. *to. 2. notif.* 1., ubi refert, quod cum in pago vulgo *del Vasto* duæ Ecclesiæ forent æque insignes, una sub titulo S. Mariæ, sub illo S. Petri altera, quarum una ex inita conven-

tione in sabbato sancto prius pulsabat campanas uno anno, altera vicissim alio, statim ac Ecclesia S. Mariæ in Collegiatam ab Innocentio XIII. anno 1723. erecta fuit, Sacra Congregatio Concilii insimul eidem adjudicavit prærogativam primæ pulsationis campanarum in sabbato sancto, qualibet exclusa vicissitudine. En Decretum ipsum (erit 12. cap. in ord. 352.) quod licet non exprimat, quod Ecclesia S. Mariæ sit itidem Parochialis, dubium tamen esse non potest, quod talis sit, alias quippe prima pulsatio indubitanter competisset Ecclesiæ S. Petri antecedenter ad illius erectionem in Collegiatam: *Cum Ecclesia S. Mariæ in collegiatam ab Innocentio XIII. erecta fuerit, prærogativa primæ pulsationis campanarum in sabbato sancto in posterum eidem competit, exclusa qualibet pacta vicissitudine*. Cong. Concil. 15. Martii 1727.

V. Ad exigendam Parochialitatem in digniori Ecclesia ad effectum, de quo agitur, me præsertim bina Decreta movent, quæ licet Merato teste *par. 4. tit.* 10. *num.* 52. saltem sub præcisis terminis, aut datis desiderentur in Congregationis regestis, quia tamen, ut ceteros omittam, ab uno referuntur Gavanto *par. 4. tit. 20. num. 35. lit. b, & in man. Episc. verb. Campanæ num. 2., & in addit. num. 2.*, qui cum ejusdem Congregationis, si quis unquam fuit, peritissimus consultor fuerit, Auctor est omni exceptione major, de eorumdem authenticitate nullatenus dubitandum esse censeo. Primum autem (erit 13. cap. in ord. 353.) primam pulsationem Ecclesiæ Parochiali tribuit: *Ecclesia Parochialis in Diœcesi venit sub nomine matricis, ante quam idcirco neque Regulares, neque Confratriæ possunt Campanas pulsare in Sabbato Sancto*. S. R. C. 9. Febr. 1608., sed cum secundum (erit 14. cap. in ord. 354.) habeat: *etiamsi Collegiata habeat omnimodam præcedentiam supra matricem, non tamen potest pulsare campanas prius in Sabbato Sancto*. Ead. Congr. 13. Febr. 1619., in consequentiam utique venit, quod ut collegiata gaudeat honore primæ pulsationis in Sabbato Sancto præ loci Parochiali, debet & ipsa matrix esse, seu parochialis.

VI. Cum in oppido Novarum Derthonensis Diœcesis tres Parochiales adsint, & insuper Ecclesia collegiata S. Mariæ, factæ sunt inter Parochos earumdem Ecclesiarum, & Archipresbyterum memoratæ Collegiatæ contentiones plurimæ, & harum erat prima: *An constet de Matricitate Ecclesiæ collegiatæ, seu potius de alio titulo, aut specie superioritatis*, & Congregatio Concilii respondit: *negative quoad primam, & affirmative quoad secundam*; non constare nempe de matricitate relate ad Parochiales ceteras, quæ proinde filiales non erant, neque eidem subjectæ, sed constare de alio titulo, seu specie superioritatis super illas, quatenus nempe iisdem dignior erat, utpote collegiata, cui propterea decretæ fuere in subsequentibus dubiis præeminentiæ quæque, quæ Ecclesiæ matrici competunt; & inter has ad 4. dubium responsio (erit Decr. 15. cap. in ord. 355.) sequens prodiit: *An dicti Parochi possint in die Sabbati Sancti pulsare Campanas ante signum Collegiatæ? Resp. negative*. Congreg. Concil. 3. Dec. 1718., & 7. Dec. 1720. Quatenus prædicta Collegiata non foret itidem Parochialis, jam contra nos proclamatum esset, qui ad effectum in Ecclesia digniori Parochialitatem exegimus, sed nos qui abhorremus maxime correctionem legum, credere malumus, quod ipsa quoque Parochialis sit, nec nobis deest ratio plurima, quia ex 2. & 3. dubio aperte constat in ea esse fontem baptismalem, ad cujus benedictionem ceteri Parochi obligantur accurrere; fons autem baptismalis modo regulariter non est, nisi in Ecclesiis Parochialibus. Matricitas autem Ecclesiæ Collegiatæ denegatur dumtaxat relate ad reliquas Parochiales, quarum quidem matrix non est, cum ab ea per dismembrationem non effluxerint, nec eidem subjectæ ipsæ sint, licet illa prædictis Parochialibus quodammodo superior sit, quatenus dignior est collegiata, & insuper matrix sit relate ad Ecclesias ceteras intra Parochiæ limites constitutas, & id vel in re, vel in jure.

VII. Quod si in loco plures Parochiales fuerint, quarum una non sit dignior altera, tunc attenditur major antiquitas, ita ut ex Parochialibus quæ antiquior est, primæ pulsationis Campanarum honore gaudeat, ceterisque præeminentiis, quæ Ecclesiis Matricibus tribui solent, etsi relate ad alias Parochiales ipsa matrix minime sit, nec illæ filiales, aut subordinatæ. Hinc in Monte Barutio cum tres Parochiales forent, scilicet S. Mariæ Magdalenæ, S. Antonii, & S. Martiani, Parocho S. Mariæ Magdalenæ, non ratione Matricitatis, sed solius majoris antiquitatis adjudicatæ fuerunt prædictæ præeminentiæ; hinc sequens (erit 16. cap. in ord. 356.) Decretum prodiit; *Constat de majori antiquitate S. Mariæ Magdalenæ montis Barutii, licet non de matricitate, & ideo Benedictio fontis baptismalis, prima pulsatio Campanarum &c. in Sabbato Sancto privative spectat Archipresbytero prædictæ Ecclesiæ*. Cong. Conc. 8. Martii 1732. Hoc spectat Decretum aliud (erit 17. cap. in ord. 357.) quod refert Pascuccius *in Compend. ad Consult. Can. Jacobi Pignatelli par. 2. tit. de Regul.*, quodque licet Merato teste *loc. cit.* in Regestis Congregationis minime reperiatur, dignum tamen est, hinc adducatur, cum cunctis aliis undequaque consonet, & rem apprime explicet. Est autem: *Ad effectum pulsationis Campanarum in Sabbato Sancto, sufficit probare Ecclesiam esse Parochialem, antiquiorem, digniorem, & majorem, ex quibus concluditur esse matricem*. S. R. C. 8. Junii 1641. Ex hoc namque manifeste eruitur, quod requiritur Ecclesiam esse Parochialem; ceteræ autem qualitates non exiguntur copulative, sed dumtaxat prout nos superius

monuimus, ita ut Ecclesia, dummodo Parochialis sit, id juris habeat privative ad alias loci Ecclesias, etiam digniores, & antiquiores, quæ parochiales non sunt; quod si etiam aliæ parochiales in loco adsint, dignior præferenda sit antiquiori, & antiquior moderniori, quæ dignior non est. Quod vero subditur de matricitate Ecclesiæ, cui prædictæ qualitates competunt, solummodo procedit de matricitate late sumpta, prout dicit quamdam superioritatem, seu de matricitate *ad effectum pulsationis Campanarum*, ut se Decretum explicat.

D E C R E T A.

Decretum 18. cap. in ord. 358. *Sabbato Sancto non sunt pulsandæ campanæ majores, antequam signum datum fuerit in Cathedrali, seu matrice Ecclesia. S. R. C. 21. Martii* 1609. in Matsicen; 14. *Nov.* 1615. in Venosina, *&* 3. *Junii* 1617. in Syraculana. I. Opus non est hanc super rem ulteriora verba facere, sed solum cursim adnotatis iis verbis *Campanæ majores*, ut confirmemus, quæ a nobis superius dicta sunt de sola prohibitione pulsationis Campanarum existentium in turri, non autem campanularum intra Ecclesiam, properamus missæ ritum insequi, unde desivimus. Postquam itaque Sacerdos Sacramentum sumpserit, dum ablutionem suscipit, a digniori non præmisso crucis signo in choro intonatur antiphona *Alleluja* pro Vesperis, quam ipse Chorus prosequitur, & deinde alternatim cantat psalmum *Laudate Dominum omnes gentes* cum *Gloria Patri* in fine, & postea eamdem repetit antiphonam. Celebrans sumpta ablutione, adhuc planetam retinens (quia nondum est finita Missa, Gavan. *par.* 4. *tit.* 10. *sub num.* 39. *lit. p.*) accedit ad cornu Epistolæ, ubi loco antiphonæ, quæ *communio* dicitur, submissa voce similiter dicit antiphonam *Alleluja*, & psalmum *Laudate Dominum omnes gentes*, stantibus sacris ministris in cornu Epistolæ, ut ad introitum missæ.

II. Finito cantu in choro, celebrans adhuc cum ministris stans in eodem cornu Epistolæ, intonat in canto antiphonam *Vespere autem Sabbati*, quam chorus prosequitur una cum *Magnificat*, & postea repetit eamdem antiphonam; celebrans vero submissa voce terminat prædictam antiphonam, quam præintonavit, & dum inchoatur *Magnificat*, adhuc stans in eodem cornu Epistolæ cum ministris se signat a fronte ad pectus de more (& omnes pariter signant se) & statim cum iisdem accedit ad medium altaris, ubi more solito imponit, & benedicit incensum in thuribulo, & incensat altare nihil dicens, ut fit initio missæ, sacris ministris hinc inde stantibus, & elevantibus posteriorem planetæ partem, & in fine incensationis ipse celebrans incensatur a diacono in cornu Epistolæ, stante subdiacono a sinistris ejus, ut in introitu missæ, cum quo, & non prius in eodem cornu Epistolæ celebrans alternatim submissa voce prosequitur *Magnificat*, & repetit antiphonam, dum diaconus vadit ad incensandos eos de Choro, quibus incensatis redit ad altare, & stans in plano in cornu Epistolæ incensat subdiaconum stantem a dexteris celebrantis in præfato cornu Epistolæ facie versa ad diaconum. Incensato subdiacono, diaconus se collocat a dexteris celebrantis in cornu Epistolæ in secundo altaris gradu, ubi facie versa ad thuriferarium, cavens tamen, ne terga vertat Sacerdoti, incensatur ab eodem thuriferario, qui postea more solito incensat ceroferarios, & populum. Diaconus vero, & subdiaconus interim stant cum celebrante in cornu epistolæ, ut ad introitum Missæ, usquedum in choro repetitur antiphona ad magnificat, circa cujus finem se collocant unus post alium retro celebrantem in recta linea, & hoc modo procedent ad medium altaris cum eodem celebrante, qui finita antiphona a choro, & osculato altari, ad populum conversus dicit *Dominus vobiscum*, & prosequitur missam more solito usque ad finem, hoc tantum notato, quod diaconus dicit *Ite missa est* cum duplici *Alleluja*. Terminata autem missa per Evangelium S. Joannis, accedunt de more in sacristiam, ubi sacras vestes exuunt, & mutua sibi invicem quasi amplexibus gaudia paschalia annuntiant, & idem etiam fit ab omnibus de choro, qui in Domino læti recedunt.

III. Expleta Missa, removentur tres candelæ arundinis cum arundine ipsa, nec amplius accenduntur, non sic tamen est de paschali cereo, qui remanet ad altare, ut diximus in Decr. 5. cap., usque ad Ascensionem accendendus. Post missam Bauldryus, Gerlacus Vinitor, atque Turrinus per aliquem Sacerdotem paratum superpelliceo, stola, & velo coloris albi cum clericis faces deferentibus, pyxidem cum SS. Sacramento ex oratorio secreto ad solitum tabernaculum reportari faciunt, & quidem bene; sed nos nec inficiamur paulo ante nonam asportari posse, ubi annuendum sit votis populi communionem exposcentis, quam missæ tempore, non prius, fidelibus distribui posse ex particulis, quæ superfuerunt ex reservatis pro infirmis, vel hac de causa in uberiori copia præconsecratis, alibi jam statuimus. Absit vero, nos putemus, non satius esse, communionem fieri intra missam, in qua propterea erit optimum aliquas particulas consecrare, populo distribuendas, & in pyxide asservandas.

IV. Vesperarum extra chorum hodie hic erit ritus. Dicitur *Pater noster* & *Ave Maria*, & postea absolute incipiuntur ab antiphona *Alleluja*, & absolvuntur per psalmum *Laudate*, & canticum *Magnificat* cum oratione *Spiritum*, post quam additur *Dominus vobiscum*, postea *Benedicamus Domino Alleluja, alleluja*, & omisso versu *Fidelium animæ* dicitur *Pater noster* & nihil aliud. Ad completorium vero, sive in choro, vel extra, dicitur *Jube, Domne*, cum reliquis precibus, & quatuor psalmis de more, sed vice *Laus tibi, Domine*, suo loco dicitur *Alleluja*, & prædictis psalmis nulla præmittitur antiphona, sed finitis psalmis statim inchoatur tantum antiphona *Vespere autem Sabbati*, qua per prædicta tria verba inchoata, subditur canticum *Nunc dimittis*, quo expleto repetitur tota præfata antiphona, & deinde dicitur oratio *Visita* cum reliquis de more cum antiphona finali *Ave Regina*, quæ toto tempore paschali recitatur stando.

CAPUT VIGESIMUM SECUNDUM

De Fonte Baptismali.

FLumina, atque torrentes etsi quandoque ad baptisma conferendum in Actis Apostolicis, & sacris historiis aquam suppeditasse legantur, hanc tamen solemni ritu præconsecrandi, vetustissimam Ecclesiæ stetisse consuetudinem, uti abunde comprobant auctoritates SS. Dionysii *de Eccl. hier. cap.* 2., Cypriani *Epist.* 70. *ad Januarium*, Cyrilli Hierosl. *Cath.* 3., Basilii *de Spiritu Sancto ad Amphilochium cap.* 26., atque Chrysost. *homil.* 30. *in Gen.*, ita solemnis ejusdem ritus, quem in suo Sacramentario describit S. Gregorius, acceptionem plurimam apud Dominum Deum, non minus commonstrant, quæ tradit S. Gregorius Turonicus *lib.* 1. *de glor. martyr. cap.* 23. Ritum, qui servari debet in eadem aqua consecranda, in præcedenti capite late descripsimus, quare nunc dumtaxat superest, in medium afferamus alia, quæ ad sacrum Baptismi fontem attinent, & nos prætermisimus ibidem ea tradere, ne ibi dicendis confusionem facerent.

D E C R E T A.

Decretum 1. cap. in ord. 359. *Non est Parochorum tantum, quod juxta Sacra Canonum statuta Rituali Romano præscribitur, ut solemnis scilicet per eos bis in anno, utroque Sabbato ante Sacratissimum Pascha, & Pentecostem, baptismalis fontis benedictio persolvatur, sacrumque baptisma tunc solemnius ministretur. Speciali id etiam ratione ab Episcopis exigit Cæremoniale Episc., & nos ipsi, præcipuas velut inter Pontificalis Ordinis actiones, non minori solicitudine commendamus. Concil. Rom. tit.* 26. *cap.* 1. *sub Bened. XIII.* 1725. I. Primævis Ecclesiæ sæculis solos Episcopos baptizare soluisse, non est, quod vocetur in dubium, cum id diserte moneat D. Gregorius *lib.* 1. *Epist.* 32. *ad Romanum*, & luculenta adhuc testimonia persistent in baptisteriis, quorum plurima prope & extra Ecclesiam Cathedralem, præsertim per Italiam, reperiuntur astructa; unde Martene de antiq. Eccles. ritib. lib. 1. cap. 11. *Primum est, olim in solis fere Cathedralibus Ecclesiis extitisse baptisteria. Nam cum solis priscis temporibus baptizarent Episcopi, solæ etiam, in quibus residebat Episcopus, Ecclesiæ baptisteria habebant.* Et Thomassinus de antiq. & nov. discipl. Eccles. part. 1. lib. 2. cap. 21. n. 8. *Primis illis initiis solus vulgo baptizabat Episcopus; quare & in maximis quibusque urbibus una erat tantum Ecclesia, fons unus baptismalis, quem usum baptizandi retinet adhuc Italia.* Construebantur vero *prope* Ecclesiam Cathedralem ad Episcoporum commodum, *extra* autem, quia per baptismum, ait Gregorius Turon. *lib.* 5. *c.* 11., unusquisque ad sacrosanctam insinuatur Ecclesiam. Non desunt tamen, ut Romæ in Lateranensi Basilica, baptisteria itidem in profundo loco, ad quem per gradus descenditur, & denotant Christi sepulcrum, cujus typus est baptismus, dicente Apostolo ad Rom. 6. *Consepulti enim sumus cum illo per baptismum.*

II. Quotidie, ut nunc, antiqua non baptizabat Ecclesia, sed extra necessitatis casum id præstabat solummodo in vigiliis Paschæ, & Pentecostes, quemadmodum concors testatur turba Doctorum, sed qui præ ceteris referantur, digni sunt Summi Pontifices, Siricius *Epist. ad Himerium*, Leo Magnus *Ep.* 4. *&* 80., & Gelasius *Epist.* 1. *c.* 12. Baptismi aliis temporibus itidem administrati non desunt quidem monumenta plurima, unde Concilium Gerundense pro solemni baptismo Natalem Domini, & Pascham destinasse refertur, & docet Nicephorus *l.* 12. *hist. c.* 29., quod Thessali solummodo paschalibus diebus baptismum conferebant, ut taceam usus plurimos, quos in Vigilia Epiphaniæ, quia hoc festum ad honorandum Christi baptismum consecratum est, adeo constat incubuisse administrationi baptismatis, ut non desint Missalia aliqua Romana, quæ tenent orationem *Hanc igitur*, in qua mentio fit de recens regeneratis sacro baptismi fonte, dicendam in prædicto festo, & per octavam ajuidem; quos tamen memoravimus fuisse particolares dumtaxat usus, & non Ecclesiæ communes, adeo constat *de consecr. dist.* 4. *cap.* 12. *& seq.*, ut ibi duo nedum tempora, idest Pascha, & Pentecostes, ad baptisma conferendum statuantur, & declarentur legitima, sed etiam quæcumque alia aperte reprobentur, & insimul statutorum temporum rationes producantur, atque mysteria.

III. Hinc volumus, eruat, quod a prædicta oratione *Hanc igitur* Romanus Clerus in Epiphaniæ festo omnino abstinere debet, dum nos adnotare pergimus, quod deinde tractu temporis cœptum est baptisteria condi intra Ecclesiam ad lævam prope vestibulum, ut de eo, in quo Rex Clodoveus baptizatus fuit, testatur idem Gregorius Turon. *lib.* 2. *cap.* 11., ubi & collocari laudant Acta Eccl. Mediol. par. 1. *In Ecclesiæ ingressu*

ingressu collocatus sit fons baptismalis, isque a sinistra ingredientium parte, nisi quibus in Ecclesiis pro situs ratione illum ab altera parte collocandum Episcopus judicarit. Id autem fieri coeptum est tempore Concilii Meldensis, quo & cuilibet Parochiæ suus assignatus est fons baptismalis; percrebescente enim fidelium copia, & propagata religione necesse fuit, etiam percrebesceret multitudo fontium, & baptizantium, fieretque libera facultas baptizandi quotidie, cum non possent omnes in Vigiliis Paschæ, & Pentecostes reservari baptizandi ab uno Episcopo.

IV. *Sed quamvis Ecclesia hoc tempore propter communis vitæ pericula, eam consuetudinem* (baptizandi scilicet tantummodo in Paschate, & Pentecoste) *retinendam non judicarit, tamen solemnes illos dies Paschæ, & Pentecostes, quibus baptismi aqua consecranda est, summa cum religione adhuc observavit*, sunt verba Catechismi Romani *cap.* 2. *de sacr. bapt. num.* 61., per quæ & edocemur causam alteram, ob quam desistum est ab administrando baptismate dumtaxat in Paschate, & Pentecoste, & nihilominus retinetur antiquus usus solemni ritu consecrandi iisdem diebus baptismalem aquam, quamvis nulli sint, qui tunc temporis habeantur baptizandi. Hinc uber elucet ratio, ob quam Parochis, quibus concessus est fons baptismalis, per præsens Decretum bis ut supra in anno item committitur benedictio ejusdem fontis, & solemnior sacri administratio baptismatis, quem ad effectum infanter aliquos a proxime præcedentibus octo diebus reservare quidem poterunt hac occasione baptizandos, non ita tamen, ut si hi desint, illi propterea a benedictione fontis debeant abstinere; unde Missale Romanum absolute quidem Ecclesiis omnibus, ubi est fons baptismalis, demandat benedictionem fontis, non tamen administrationem baptismatis, sed hanc dumtaxat sub conditione: *Si aderunt baptizandi, eos baptizat more consueto*; & consimilia verba similiter tenet Cœrem. Episc. *lib.* 2. *cap.* 27. & 28. Equidem ista Sabbata potiori jure ad baptismum adultorum consecrata videntur, & hæc est causa, ob quam legi prophetias diximus, sed si adulti baptizandi desint, non propterea desistendum est etiam nunc a reservatione aliquorum puerorum, ut verificationem suscipiant, nedum relate ad veterem, sed etiam ad nunc vigentem Ecclesiæ disciplinam, ea verba canonis, in quibus mentio fit de noviter baptizatis.

V. Quæ dicta iisdem esse volumus de Parochiis illis, in quibus defectu cantorum, & ministrorum benedictio fontis solemniter haberi non potest; Benedictus enim XIII. functiones omnes hebdomadæ majoris, inter quæ dubio procul enumeratur & benedictio fontis, in Parochialibus omnibus habenda esse decrevit, etiam sine numero cantorum, vel ministrorum, ubi ob horum defectum solemniter haberi non valent. Anno pariter 1725. cœremoniale quoddam pro Ecclesiis minoribus evulgari præcepit, ac servari mandavit, in quo idipsum statutum remanet pro die Purificationis, feria IV. Cinerum, Dominica Palmarum, feria V. VI., & sabbato majoris hebdomadæ.

VI. Hæc autem omnia non procedunt taxative, nec concessive pro Parochiis, quibus non plus juris sit, quam iisdem competat ex vi Ritualis Romani. Non procedunt *taxative*, quia dantur Ecclesiæ baptismales, quæ non sunt Parochiales, unde Concilium Tridentinum *sess.* 21. *cap.* 4. *de Reform.* disjunctive ait; *Ecclesiis parochialibus, vel baptismalibus*; quis autem unquam assereret, Ecclesias, quæ baptismales sunt, etsi non parochiales, per producta Decreta privari jure benedicendi fontem in præfatis sabbatis? Non procedunt *concessive*, concedendo nempe jus fontis baptismalis Parochiis omnibus, ita ut etiam illæ, quæ carent fonte, modo possint eumdem erigere; non enim Ecclesia Parochialis continuo est baptismalis, etiam respectu suarum ovium, quemadmodum magis patebit infra. Huc itaque spectat Rubrica Missalis, quæ benedictionem fontis faciendam edicit, non in Parochiis omnibus, sed in Ecclesiis, *in quibus est fons baptismalis*, & omittendam, ubi non est; quare Ecclesiæ omnes, sive Parochiales sint, vel non, debent quidem prædictam benedictionem facere, si fontem baptismalem habeant, eam vero prorsus omittere, si fonte carent sive Parochiales sint, sive non.

VII. Si non in materialibus verbis, certe in sensu concordat Rituale Romanum, juxta quod *proprius baptismi administrandi locus est Ecclesia*, non Parochialis universim sed *in qua est fons baptismalis, vel certe baptisterium prope Ecclesiam*, quare dubium non est, quod dum præsens Decretum habet, *Non est Parochorum tantum, quod juxta sacra canonum statuta Rituali Romano statuitur, ut solemnis scilicet per eos bis in anno &c.* profecto non plus juris facit Parochis, quam quod iisdem competit ex Rituali Romano; adeoque Parochi, quorum Ecclesiæ intus habent, vel prope Baptisterium, possunt quidem, & debent bis in anno, in utroque nempe ex præfatis sabbatis, aquam baptismalem consecrare, quod cum plurimi facere prætermitterent, iisdem canonum obligationem memorat, sed non propterea Parochi, quorum Ecclesiæ carent ut supra fonte, possunt hunc erigere, aut ad benedictionem aquæ procedere, licet idem Decretum indistincte alloquatur Parochos, eo quod modo fere quæque Ecclesiæ Parochiales baptismali fonte non carent. Non autem aliud volunt subsequens cœremoniale, & Decretum Benedicti XIII., de quibus supra, maxime cum non sint, nisi consecutiva, & executiva sanctionis, quam ipse edidit in Concilio Romano.

VIII. Absit, nos igitur favorem fontis, vel benedictionis ejusdem putemus fieri Parochiis eorum locorum, quæ veteri consuetudini, & Ecclesiæ disciplinæ adhærentia, unum dumtaxat fontem in Cathedrali, vel Matrice Ecclesia tenent, in quo baptizantur infantes omnes totius Urbis, vel Parochiarum inferiorum, cujusmodi est Bononiensis Civitas in Italia. Idipsum consequenter erit de Civitate Ferrariensi, & aliis id genus, vel similibus, quæ in tota Urbe, vel loco duos, vel determinatos habent fontes, in eo solum laxata veteri disciplina, in quo nunc observatu est fere impossibilis, quia videlicet non solum in prædictis duobus sabbatis baptismum conferunt, sed etiam per annum a baptizando non abstinent, licet per octo præcedentes dies infantes baptizandos, dum agunt benedictionem fontis, reservare soleant, ut sic & præsentis Ecclesiæ exprimatur finis, & illius cœremoniæ designetur antiquitas.

IX. Huc spectat Decretum, quod Fagnanus *in cap. cum contingat num.* 26. *de Decim.* testatur a Sacra Congregatione in causa Urbinaten. fuisse editum: *censuit Sacra Congregatio in omnibus Ecclesiis Parochialibus debere esse fontem baptismalem, nisi essent in aliquibus specialiter Ecclesiis deputati fontes baptismales, quæ matrices, vel baptismales Ecclesiæ vocantur, ita ut fiat distinctio matricum Ecclesiarum ab aliis curatis.* Quæ subdimus (erunt 2., & 3. cap. in ord. 360. 361.) idipsum Decreta denotant, dum facultatem faciunt accedente consensu Episcopi, & non jam jure Parochialitatis declarant competere: *Gratia petita erectionis Fontis baptismalis concedi potest, de consensu tamen Ordinarii, & interesse habentium.* Congr. Concil. 7. Jann. 1640. *sustinetur erectio Fontis baptismalis in casu.* Ead. Congr. 22. Junii 1720. Casus autem erat, quo Episcopus jam Parochianorum precibus annuerat, immo pro erectione fontis Decretum ediderat, ea præcipue de causa, quod in castro nullus fons baptismalis aderat, & infanter ad aliam Ecclesiam pro baptismo asportari solebant, ad quam via quandoque propter nives erat invia. Distantiam vero, & magnam populi incommoditatem esse sufficientem causam nedum erectionis novi fontis in Parochialibus Ecclesiis, sed etiam dismembrationis, & erectionis novæ Parochiæ, sacra Congregatio Concilii censuit Decretis plurimis. Quæ gratia erectionis novi fontis, cum etiam post editum Romanum Concilium, & laudatum Decretum Benedicti XIII., ut ab ead. Congr. 21. Junii 1732., & 21. Nov. 1732., sæpe negata fuerit, & aliquando concessa Parochialibus ipsis Ecclesiis, dubium quodvis tollitur, quod Parochialibus Ecclesiis non continuo licet erigere baptismalem fontem, ubi ex veteri disciplina onus dumtaxat, vel alter habetur, non obstantibus Concilio Romano, & laudato Decreto Benedicti XIII. de anno 1725.

Decretum IV. cap. in ord. 362. *Concesso baptismali fonte alicui Parochiali Ecclesiæ, in qua non aderat, ad eam privative spectat baptizare suos Parochianos, nec hos amplius licet Cathedrali Ecclesiæ, aut alteri, in qua baptizare solebant, intingere salutis aqua, Congr. Concil.* 14. *Nov.* 1733., & 20. *Martii* 1734. I. Fabriani quatuor existunt Parochiales Ecclesiæ, quarum duæ dumtaxat ab antiquo tempore habebant fontem baptismalem, Cathedralis nempe, & Collegiata, & harum Parochi sacro baptismo inaugurare solebant infantes in ceteris quoque Parochiis ortos. Anno 1729. Parochialis S. Blasii erexit quoque fontem baptismalem, hinc facta contentione inter Cathedralem, & eamdem Parochialem, duo dubia proposita fuere decidenda. Primum est: *An erectio prædicta sustinenda esset*; secundum vero; *an liceat Parocho Cathedralis in ea baptizare natos in alienis Parochiis, etiam fontem baptismalem habentibus; seu potius spectet privative ad unumquemque Parochum, habentem fontem in sua Ecclesia, baptismum conferre propriis Parochianis.* Die 21. Junii 1732. ad primum responsum fuit *negative*, & ad 2. *servandum esse solitum*; hinc sequitur, quod in Ecclesia S. Blasii destrui debebat fons baptismalis, & consequenter quod infanter in eadem Parochia nati, uti & in altera, quæ carebat fonte baptismali, baptizandi erant vel in Cathedrali, vel Collegiata, ad quarum illam ultro Parentes eos deferebant.

II. Die 27. Sept. 1732. reproposita fuit causa, in qua cum nulla capta fuerit resolutio, die 22. Nov. ejusdem anni quoad primum Sacra Congregatio a decisis recedendum esse censuit, & Parochiæ S. Blasii fontem concessit, quoad secundum vero respondit *Dilata*, seu resolutionem distulit. Controversia novæ discussioni fuit subjecta die 2. Maji 1733., & eadem Congregatio quoad primum *stetit in secundo loco decisis*, seu 27. Sept. 1732., idest censuit iterum pro concessione fontis, & resolutioni adjecit dictionem *amplius*, cujus vis est, ut super hoc uno asset amplius disceptandum. Quoad secundum autem datus fuit terminus ad deducenda jura, quæ deducta quidem fuerunt die 19. Sept. 1733., sed cum nulla capta tunc fuerit resolutio, hæc sub his terminis prodiit 14. Nov. 1733. *Prævio recessu a decisis negative ad primam partem, & affirmative ad secundam*: sensus autem est, quod non amplius attendenda sit decisio 21. Junii 1732., sed quod spectet ad unumquemque Parochum proprios baptizare Parochianos. Quod confirmatum extitit die 20. Martii 1734. cum dictione *& amplius*, cujus vim jam superius descripsimus.

III. Mutata namque rerum conditione, hoc est instituto, & concesso in Ecclesia Parochiali S. Blasii fonte baptismali, rite mutata etiam extitit dispositio, atque sublata contraria consuetudine declaratum, quod quisque Parochus habens fontem baptismalem, infantes in sua Parochia natos aqua salutis respergat, ut sic singuli Pastores suas cognoscant oves, quæ

per baptismum in Christi gregem cooptantur, & in Ecclesiæ sinum excipiuntur, quemadmodum advertit Rota *in Romana juris baptizandi* 12. *Januarii* 1733. *coram Samminiate.* Id suadet etiam ratio, tum quia a propriis Parochis facilius dignoscuntur, qui ex justis nuptiis procreati sunt, ut tamquam tales in librum Parochialem referantur; tum quia ab iisdem majori vigilantia impediri potest Parentum procrastinatio in deferendis filiis ad Ecclesiam pro spirituali regeneratione. Accedit, quod id quoque magis consentaneum est Tridentino *cap.* 13. *sess.* 24. *de Reform.*, ubi præcipit Episcopis, *ut pro tutiori animarum eis commissarum salute, distincto populo in certas, propriasque Parochias, unicuique suum perpetuum, peculiaremque Parochum assignent, qui eas cognoscere valeat, & a quo sole licite sacramenta suscipiant.* Ex eo autem facilius sublata extitit consuetudo, cui instabat Cathedralis esse insistendum, quia communis illa erat etiam Ecclesiæ S. Nicolai, in qua promiscue baptizabantur item Infantes in alienis Parochiis nati.

IV. Secus dicendum est de regionibus illis, in quibus etsi concessa sit pluralitas fontium, id honoris per longævam consuetudinem, vel particulares synodos defertur primævo baptisterio Matricis, ut licet per annum in respectivis Parochiis a propriis Parochis baptizentur infantes, a sabbato tamen sancto ad Dominicam in Albis, & a vigilia Pentecostes ad sequens sabbatum, ad illud baptizandi deferuntur infantes omnes, etsi intra alicujus urbanæ respective, vel ruralis filialis fines nati sint; unde Acta Eccl. Mediol. *Si qui infantes intra alicujus urbanæ Parochialis Ecclesiæ fines a sabbato sancto usque ad sabbatum in Albis, & a sabbata item vigilia Pentecostes usque ad sabbatum proximum nati, baptizandi sunt, ad Cathedralem Ecclesiam, cui pro observantiæ officia, proque veteris instituti usu, satis illis hebdomadis hoc tribui debet, deferantur.* Consimilia verba tenet Kalendarium Ecclesiæ Cremonensis in sabbato sancto, & vigilia Pentecostes, & Concilium Provinciale allegat cap. 26., & Synodum Illustr. Sfrondati *col.* 7. Indubie enim Parochi istarum Ecclesiarum, & qui ibi de novo instituerentur, aut fieret indultum fontis baptismalis, quo antea carebant, juxta loci consuetudinem, aut particulares synodos abstinere deberent ab administratione baptismi, non obstantibus productis Decretis, quæ non procedunt derogando particularibus juribus, vel consuetudinibus privativis, sed magis lata sunt in observantiam antiquæ disciplinæ, adeoque sine minimo præjudicio baptisterii Ecclesiæ Matricis. Par autem ratio non est de præsenti Decreto, cujus casus non erat pro conferendo baptismo infantibus ortis in aliena Parochia pro aliquibus tantum temporibus, sed in omnibus indistincte, quod ægre compati simul poterat cum concessione fontis baptismalis, qui Ecclesiæ prædictæ S. Blasii noviter indultus fuerat.

Decretum V. cap. in ord. 363. *Benedictio fontis baptismalis non est de juribus mere Parochialibus, sed fieri debet a Parochis. S. R. C.* 10. *Dec.* 1703. *approbante Clem. XI.* 12. *Janu.* 1704. I. Ad dirimendas controversias inter Parochos, & Laicorum Confraternitates cum præsens sanctio prodierit, eum sensum reddit, quod benedictio fontis baptismalis fieri quidem nequit a Cappellanis Confraternitatum, sed fieri debet a Parochis, non ita tamen, ut his privative competat, aut eorumdem omnibus. Non omnibus, quia Ecclesiæ Parochiales non continuo baptismales sunt, nec baptismales Parochiales, cum dentur Parochiales, quæ carent fonte baptismali, nec desint baptismales, quæ non sunt Parochiales; quare licet in Ecclesiis Parochialibus simul & baptismalibus ad Parochum spectet benedictio fontis, non tamen in Ecclesiis baptismalibus non Parochialibus, in quibus ad eum spectat, cui commissa est administratio baptismatis. Hinc sequitur, quod ad Parochos nec privative spectat, & ne quidem in Ecclesiis Parochialibus simul & baptismalibus, nam si hæ itidem chorales sint, Ecclesiæ clero attinet benedictio fontis, non ejusdem Parocho, unde Rota *in Mileuitana Parochialis* 19. *Febr.* 1680. coram Gozardo *decis. recent. par.* 28. *decis.* 400. *num.* 3. definiisse refertur, quod benedictio fontis non pertinet ad Vicarium perpetuum Ecclesiæ Collegiatæ, sed ad Canonicos.

II. Hæc autem omnia aperte consonant cæremoniali Episc., quod *lib.* 2. *cap.* 28. id muneris non assignat Cathedralis Parocho, sed *Canonico vel alteri, qui erit officium facturus.* Non secus sentiunt Rubricæ Missalis, quæ nulla Parochi mentione facta (cui tamen benedictionem fontis committere debuissent, si ad eum privative spectaret) *Sacerdotem* simpliciter nominant, quem prius faciunt procedere ad benedictionem ignis, & cerei, atque ad subsequentes prophetias, quibus expletis, si Ecclesia habeat fontem baptismalem, hujus benedictionem adhuc *eidem Sacerdoti* committunt, uti & subsequentes Litanias, & Missam. Hinc habes, ad quos trahat limites præcedens Decretum, quod propterea, dum per Parochos bis in anno benedictionem fontis faciendam esse mandat, ita accipiendum est, ut bis quidem illa fieri debeat in Parochialibus Ecclesiis fontem baptismalem habentibus, sive postea ea fiat a Parocho, vel ab Ecclesiæ clero.

Decretum VI. cap. in ord. 364. *Parochi Ecclesiarum filialium tenentur accedere ad benedictionem fontis in die sabbati sancti ad matricem. Congreg. Concil.* 17. *Nov.* 1691. in Savonen. I. Quod in Cathedrali Canonici, & alii de clero assistere debeant benedictioni fontis, statutum est in cærem. Episc. *lib.* 2. *cap.* 27., & 28., pro ceteris vero Ecclesiis Missale exigit interventum cleri, Ministrorum paratorum, atque assistentium Sacerdotum. Horum qui veniant nomine, Benedictus XIV. *to.* 2. *notif.* 1. ex plurimis Decretis sacrarum Congregationum, quæ Braschos congerit *in suo promptuario synodali cap.* 5. *n.* 29., & *seq.*, hæc tamquam decisa refert. Quod videlicet in Cathedrali, sive benedictio fiat ab Episcopo, vel ab altero, nedum debeat assistere clerus ipsius Cathedralis, sed etiam Parochi, aliique Sacerdotes, & clerici, qui ab Episcopo vocati fuerint. Quod si benedictio fiat in Ecclesiis plebanis, assistant Parochi Ecclesiarum filialium, & quatenus baptismalis Ecclesia nullas Parochias subordinatas habeat, numquam benedictio fiat absque interventu, & assistentia aliquorum Sacerdotum, & clericorum; id enim obsequii ab inferioribus Ecclesiis, æquum est, præstetur matrici, in qua olim dumtaxat aderat fons baptismalis, & certe exigit actionis gravitas. His omnibus præsens addit Decretum, ex quo rite infert præcisam Parochorum inferiorum obligationem accedendi ad Matricem pro benedictione fontis.

II. Quæ omnia uberem confirmationem sortiuntur a posterioribus Decretis, quorum duo producuntur, (& erunt 7., & 8. cap. in ord. 365. 366.) *Vicarii Parochialium inferiarum tenentur in die sabbati sancti accedere ad Ecclesiam Archipresbyteralem, & assistere benedictioni fontis.* Congr. Concil. 15. Maii 1717., & 23. Julii 1718. *Parochi Ecclesiarum inferiorum tenenter in sabbato sancta accedere ad Ecclesiam matricem, vel gaudentem specie superioritatis, & præstare per se, vel mediantibus eorum deputatis assistentiam personalem benedictioni fontis.* Ead. Congr. 22. Junii 1720. Hæc autem aperte eamdem obligationem statuunt in Parochis Ecclesiarum filialium relate ad Ecclesiam Matricem, sed etiam in Parochis Ecclesiarum inferiorum respective ad Ecclesiam, quæ licet vere Matrix non sit, super alias tamen aliqua gaudet superioritatis specie. Cum itaque in hoc constans sit Congregationis mens, nullatenus ambigendum est de Parochorum inferiorum onere, & solum dubium superest de iis Parochis, qui cum gaudeant proprio fonte, ad hujus benedictionem juxta postmodum statuta a Benedicto XIII., & in primo Decreto relata, videntur adstricti; si enim ad proprii fontis benedictionem debent procedere, quomodo possunt unquam ad Matricem pergere pro assistendo benedictioni, quæ in ea peragitur?

III. Ejusmodi Parochos ab obligatione ut supra accedendi ad Matricem, Acta Eccl. Mediol. videntur absolvere; postquam enim Parochis prædictam obligationem injunxere, mox eorumdem illos excipiunt, qui ab Episcopo consecuti sunt facultatem benedicendi fontem in suis Ecclesiis: *Hoc autem Decreto adstrictos non teneri statuimus illarum Ecclesiarum, etiam quæ Parochiales tantum sunt, Rectores, quibus vel ob locorum longinquitatem, vel ob aliam justam causam Episcopus facultatem, scripto exaratam, daret fontis baptismalis in illorum Ecclesiis solemniter benedicendi.* Si autem ita est in Mediolanensi Ecclesia de Parochis, qui facultatem benedicendi proprium fontem ab Episcopo consecuti sunt, quidni similiter erit de Parochis universæ Ecclesiæ, quos in prædictis duobus sabbatis ad benedictionem proprii fontis Benedictus XIII. declarat adstringi, quinimmo in laudato cæremoniali ipsemet obligat, etsi careant cantorum copia, vel Ministrorum, ut solemniter fiat?

IV. Si non quoad benedictionem fontis, quæ in Ecclesia Bononiensi privative Metropolitanæ Urbis convenit, quoad benedictionem ignis, cerei, aliasque functiones sacras, quæ non minus Parochialibus quibusvis Ecclesiis a Benedicto XIII. ut supra demandantur, consimile dubium excitat Benedictus XIV. *to.* 2. *notif.* 19., & illas quidem omnes a Parochis Ecclesiarum filialium, vel inferiorum statuit esse faciendas, sed insimul earumdem adstringit Parochos ad assistendum in Matrice benedictioni fontis, ut sic & suo satisfaciant muneri, & Benedictino pareant præcepto, & tamen consuetum assistentiæ obsequium erga Matricem non subtrahant. Quod si ob longitudinem, vel aliam justam causam sit moraliter impossibile, vel admodum difficile, quod utrumque præstent, de consensu Vicariorum foraneorum permittit quidem, quod alium Sacerdotem, qui eorum nomine ut supra in Matrice assistat, subrogare valeant, hac tamen lege, quod sobilitotos non sit alter Parochus, vel Sacerdos alias accedere obligatus, ut non desint tot Sacerdotes assistentes, quot sunt Parochi, qui deberent assistere.

V. Quadrat admodum ista agendi ratio, & cum quæque Decreta integre servet, & unicuique jus suum attribuat, apparet digna, quæ ubique deducatur ad praxim. Si namque adhuc post memorata Decreta Benedicti XIII. ita est quoad prædictas benedictiones ignis, & cerei in Bononiensi Ecclesia, cujus matricibus benedictio fontis privative spectat, quidni similiter erit in ceteris Ecclesiis, quæ baptismali fonte non carent, etiam quoad benedictionem fontis, ita ut hanc quidem cum reliquis functionibus in suis Ecclesiis sic opportune, & tempestive peragere debeant, ut simul ad matricem accedere valeant ad assistendum benedictioni fontis, nisi quibus Episcopus ob longinquitatem, vel aliam justam causam substituere indulserit, aut cum iisdem dispensare judicaverit? Ut namque superius dicebamus, Bened. XIII. nihil novi præscribit, sed solum Parochis obligationem memorat, quæ ipsis competit ex vi Sacrorum canonum, & Ritualis Romani; quare si his non obstantibus, quæ dedimus, prodiere Decreta, quæ inferiores Parochos obligant ad assistentiam in matrice, vel quasi matrice, evidens fit argumentum, quod ita Parochi inferiorum Ecclesiarum ex vi sacrorum canonum tenentur ad benedictionem proprii fontis, aliasque sacras functiones Sabbati Sancti in propriis Ecclesiis, ut simul in matrice ut supra assistere adstricti sint. Et maxime quia idem Benedictus XIII.

non

non derogat laudabilius consuetudinibus, & juri observantiæ, quod matricibus Ecclesiis non tam honestatis, & æquitatis, quam antiquissimæ, & coævæ præscriptionis titulo competit, atque debetur, quibusque in tuendis totæ sunt Ecclesiasticæ sanctiones quæque.

VI. Quæ ex eo lubentiores dedimus, quia etiam post memorata Decreta Bened. XIII. eadem constans mens Congregationi stetit. Nam cum exorta contentio foret inter Archipresbyterum S. Patrignani, & Parochum S. Laurentii in Corregiano super matricitate Ecclesiæ, & super obligatione interessendi benedictioni fontis, die 28. Janu. 1731. postquam statuerat constare de matricitate Ecclesiæ Archipresbyteralis ad effectum, de quo agitur, statim teneri definit Parochum S. Laurentii ad interessendum vel per se, vel per alium benedictioni fontis in Ecclesia Archipresbyterali. Qua ex definitione sequens (erit 9. cap., in ord. 367.) generale efformatur Decretum: *Parochi Ecclesiarum filialium, vel inferiorum cogi possunt ad interessendum in matrice, vel quasi matrice benedictioni fontis die Sabbati Sancti. & Pentecostes.* Cong. Conc. 28. Julii 1731. Hinc autem sicuti apparet obligatio Parochorum inferiorum ad assistendum in matrice, ita quod non teneantur assistere per se, sed per se, vel per alios, quod & definitum vidimus in producto Decreto 22. Junii 1702., quare in universali Ecclesia nedum illi, quibus alios deputare ab Episcopo specialiter concessum fuerit, poterunt alios substituere, sed Parochorum quique, dummodo tales personas substituant, quæ alias accedere non sit adstrictæ, ne minuatur eorum numerus, qui interesse sunt obligati.

VII. Dices: Functiones Sabbati Sancti a Missali *hora competenti, & dicta Nona* fieri mandantur; hoc autem præstari non posset, sed fieri deberet valde diluculo, si Parochi post easdem functiones in suis Ecclesiis habitas, Matricem deberent petere ad assistendum benedictioni fontis. Verum qua hora juxta primævam institutionem, & secundum moderniorem probatam consuetudinem dici possit, aut debeat hora nona officii canonici, non est modo conemur ostendere, cum late a nobis definitum fuerit in tom. 1. cap. 38., sed solum ex ibi dictis advertimus, quod in Sabbato Sancto anticipatur tempus dicendæ horæ nonæ, ut fiat commodum spatium absolvendi sequentes longiores functiones ante meridiem. Anticipatur autem ex indulto ipsius Rubricæ, quæ hodie præ ceteris diebus horas canonicas, etiam Nonam ipsam, *hora competenti*, dicendas esse præscribit, ut nempe hinc designetur horam nonam hodie dicendam non esse hora consueta aliarum dierum; sed tali hora, quæ relinquat spatium, atque commodum pro absolvendis ceteris functionibus ejusdem diei tempore congruo. Quod si ex indulto Rubricæ ut supra anticipatio fieri indulgetur, & adhuc major facienda foret, si plures haberentur baptizandi, cur adeo congrua fieri etiam non poterit anticipatio in Parochialibus inferioribus, quæ relinquat Parocho commodum agendi prædictas functiones in propria Ecclesia, & in matrice assistendi benedictioni fontis? Nonne sicut adhuc hora respective competenti?

VIII. Plus negotii videtur facessere, quod Missa hujus diei adnexas habet vesperas, quæ non videntur aptæ sustinere anticipationem adeo magnam. Verum cum vesperæ officium diei sint, non noctis, sicuti in diebus jejuniorum, & non jejuniorum tantam passæ sunt anticipationem, qualem descripsimus in to. 1. cap. 38. & 39., ita nihil vetat, majorem hac die præ ceteris sustinere anticipationem. Id autem ex eo lubenter dicimus, quod hodiernæ vesperæ vere vesperæ non sunt, sed magis juxta vetustiorem Ecclesiæ disciplinam gratiarum actio, quæ dicebantur olim post mediam noctem, & quando nimis etiam tarda erat hora pro recitandis primis duobus nocturnis matutini; quanto autem magis hodie supra anticipari poterunt, cum talis anticipatio, si justa adsit causa, qualis est, de qua agimus, nedum fiat intra fructuosum, sed etiam tempus licitum. Rem concludat Decretum quoddam S. R. C., quod ex Joanne Alcozer, atque Gavanto Meratus refert *in suo Indice n. 296.*; in eo namque cavetur, quod potest tardius recitari hora tertia, ut populus, ubi ob terræ frigiditatem tarde venit ad Ecclesiam, assistere valeat Missæ solemni de festo, quam præstat cantari post tertiam, ita anticipari ut supra poterunt hora nona, & vesperæ, ut Parochi utrumque munus præstare valeant, faciendi scilicet functiones Sabbati in propria Ecclesia, & assistendi in matrice benedictioni fontis. Quod si anticipatio adeo multa iisdem minus arrideat, profecto habent, unde omnia suo agant tempore absque anticipatione ulla, faciendo scilicet functiones sacras hora præstituta in suis Ecclesiis, & subdelegando Sacerdotem alium ad assistendum in matrice; hac enim, atque consimili de causa per Sacram Congregationem facultatem subdelegandi iisdem factam fuisse credimus.

IX. Parochi itaque Ecclesiarum filialium, vel inferiorum, etsi in propria Ecclesia consecrent, & consecrare teneantur baptismalem aquam, adhuc immunes minime sunt ob onere assistendi in matrice, vel quasi matrice benedictioni fontis, per se tamen, vel suos delegatos. In tribus id fallit casibus, & primo ubi aliter fert consuetudo loci, quæ potissimum hac in re servanda est. Secundo si secus disponant Constitutiones Synodales, vel provinciales, quæ tamquam municipales leges obligare, & solvere aptæ sunt proprios accolas. Tertio si eum aliquibus justa de causa dispenset Episcopus, & prout dispensare judicaverit. Quibus sub limitationibus consimilem astruimus obligationem in iisdem Parochis pro vigilia Pentecostes. Quod autem adnotetur, dignum est, quod modo matricis nomine non venit, uti quando agitur de prima pulsatione Campanarum, Ecclesia, quæ in eodem loco super ceteras superior est, sed quæ talis est in toto plebanatu.

Decretum X. cap. in ord. 368. *Curatus Regularis debet juxta solitum ad assistendum in matrice benedictioni fontis accedere, indeque aquam accipere, projecta in sacrarium ea, quam ipse contra solitum benedixerat. Congreg. Episc. & Regul. 6. Septemb.* 1625. I. Aliam agendi rationem præsens nobis suggerit Decretum, earum nempe mundi plagarum, quarum Parochis usus quidem est ad matricem accedere ad assistendum benedictioni fontis baptismalis, sed postea ipsi proprium fontem particulariter non benedicunt, sed ex matricis fonte aquam consecratam ad proprium fontem asportant, eaque utuntur in administratione baptismi. Consimilis usus meminit Macrus verb. *baptisterium*, qui fortasse rem solum clarius explicat, quatenus addit, quod prædictam aquam processionaliter ad suas Ecclesias deferunt, ibique eam commiscent, aliam addentes aquam. Contempto laudabili ejusmodi usu, cum Curatus quidam Regularis ad matricem neglexisset accedere, & a baptisterio matricis aqua minime asportata, processisset ad proprii fontis benedictionem, delata res fuit ad Sacram Episc. & Regul. Congregationem, quæ ita solitum servandum esse mandavit, ut nedum prædicti accessus injuncto onere eumdem e matrice juxta solitum aquam baptismalem asportare coegerit, sed neque permiserit usum aquæ ab ipso consecratæ, quæ propterea in sacrarium projicienda mandatur. Æquum namque est, ut Regulares, qui Parochorum honorem sustinent, & officium, sustineant quoque onera, & actiones, ad quas non minus, ac Curatos sæculares, teneri jamdudum definiverat eadem Congregatio 18. April. 1599., & iterum declaravit 20. Martii 1646.

II. Ubi viget ejusmodi usus, haud dubitamus adhuc integre esse servandum non obstantibus, quæ sæpe memoravimus, posterioribus Decretis Benedicti XIII., per quæ, ut dicebamus, nulla fit derogatio particularium consuetudinum, quæ antiquæ disciplinæ observantiam sapiunt, vel Matrici Ecclesiæ obsequium præstant, sed solum Parochis demandatur benedictio proprii fontis, prout sacri præscribunt canones; quare si nihilominus præsens prodiit Decretum, quod solitum servari mandat, profecto opus est, prædicto usui haud obsistant Sacri Canones, & per consequens neque Decreta posteriora Benedicti XIII., quæ nonnisi executionem Sacrorum Canonum, & Ritualis Romani demandant. Et quidem Decreta Benedicti XIII. nonnisi obligant Parochos ad binam in anno consecrationem proprii fontis, quod certe præstant prædicti Parochi, dum e baptisterio Matricis ad propriam Ecclesiam aquam consecratam asportant.

III. Non sic tamen benedictio aquæ baptismalis Sabbatis Paschæ, & Pentecostes est alligata, ut extra hæc tempora fieri minime valeat, sed Rituale Romanum *tit.* 8. §. 4. tres casus assignat, in quibus benedici itidem potest, & debet. *Si nempe aqua corrupta fuerit*, quod faciliter evenire potest, cum sit stagnans, & clausa. *Aut effluxerit* per rimulas, aut poros fortasse fontis, *aut quovis modo defecerit*, quod ex dicta effusione oriri potest, vel ex magno ejusdem aquæ usu, vel exsiccatione. In his tribus casibus in unicum remedium assignat textus benedictionem novæ aquæ, & insimul *tit.* 16. describit ritum, & formulam, quæ cum ibi maneat satis expressa, & fere conveniat cum ea, quam uberi expositione nos prosecuti fuimus in Sabbato Sancto, ideirco solum addimus ex Barosaldo, quod ex litaniis ordinariis, vel brevioribus Sabbati Sancti, quarum alterutra dici mandantur, consultius est recitari breviores, utpote quæ jam dici ipsæ præscriptæ sunt in solemniori benedictione in Sabbato Sancto, quam litaniæ majores, quæ veniunt in textu nomine *litaniarum ordinariarum*. Ceterum cum litaniæ ordinariæ dicuntur, ante versum, *Ut nos exaudire digneris*, dici, & repeti mandantur versus: *Ut fontem istum ad regenerandam tibi novam prolem benedicere, & consecrare digneris, Te rogamus, audi nos.*

IV. An versus iste addi, & repeti item debeat, quando dicuntur litaniæ breviores, videtur quod non, quia textus eas dici mandat, *ut in Missali in Sabbato Sancto*, in quo tacetur idem versus; nos tamen adhuc dici debere credimus, quia versus ille assignatur tamquam proprius huic benedictioni, & differens valde est ratio de Sabbato Sancto, in quo litaniæ dicuntur jam completa benedictione fontis, ubi impræsentiarum dicuntur prævie. Num quando dicuntur litaniæ ordinariæ, dici debeant preces, & orationes, est quæstio altera, quam affirmative dirimere videntur illa verba textus. *Prout habentur infra post septem Psalmos Pœnitentiales.* Tu tamen, quia omnino casui impertinentes illæ sunt, & subduntur orationes propriæ, verba illa *& dicto ultimo* Kyrie eleison, *Sacerdos dicat* Pater noster, non minus accipienda intellige pro circumstantia, in qua dicuntur litaniæ majores.

V. Diminutio aquæ benedictæ non continuo invehit novæ benedictionem; sed Rituale Romanum *tit.* 5. modum quemdam suggerit ad habendam aquam benedictam, absque eo quod procedatur ad alterius benedictionem, *ut nempe Aquæ benedictæ alia non benedicta admisceatur, in minori tamen quantitate*; si namque aqua non benedicta, quæ additur, in quantitate superaret benedictam, tota fieret non benedicta, nisi fortasse additio non benedictæ paulatim fieret, & distincto tempore; qua de re non semel similis sermo incidit.

CAPUT

CAPUT VIGESIMUM TERTIUM.

De Aqua benedicta.

HUjusce aquæ Alexandrum Papam I. nonnulli auctorem faciunt, alii S. Matthæo Apostolo ejusdem institutionem tribuunt, sed verius a Gentilium ritu illa suam ducit originem, quæ propterea *lustralis* dicitur, eo quod purgationis causa a Sacerdote aspergebatur super victimas, & super populum templa ingredientem. Religiosi usus, atque illius contemptus nonnulla exempla damus. Refert Laertius *lib. 6.*, quod Diogenes, quum videret quemdam religionis causa se aspergentem aquis fluvialibus (hoc enim prisco ritu solebant purificari, si quid piaculi commissum crederent): *Infelix*, inquit, *multum erras in Grammatica, non absolveris aspersus, multo minus aspersio te liberabit vitæ criminibus*. Et Erasmus *lib. 8. Apoph.* scribit, quod Valentinianus nondum Imperator templum Fortunæ ingrediens cum Juliano, hinc atque hinc stantibus æditnis, qui aquam introeuntibus aspergerent, ubi vidit in chlamide purpurea guttam aquæ, pugno percussit æditnum, hoc inquiens, *non est purificaer, sed inquinaer*: nam illi tales aspersiunculas appellabant purificationes.

Ritus ejusmodi ab Ecclesia postmodum sanctificatus fuit ab ejus usque exordiis, sed non est, cur potius adscribatur S. Matthæo, quam ceteris Apostolis, ut scite tradit Meratus *part. 4. tit. 19. n. 3.*, quæ autem adducuntur de Alexandro I. (quidquid sit de legitimitate ejusdem operum), verba morem jam inveteratum indicant, non hujus institutionem, sed solum confirmationem, & commendationem; nisi dixeris, Alexandrum etiam oblationem corporis & sanguinis Domini, & infirmorum curationem instituisse, quia ibidem Sacerdotes serio monet, ut sæpe, & sancte salutarem hostiam offerant, & infirmos curent, eo quod scriptum sit *Mar. 16.* super infirmos manus imponent, & bene habebunt. Et quidem si prædicto Alexandro I. adscribendus foret, non esset antiquior anno 112. contra monumenta valida, quæ congerunt Auctores plurimi.

In Ecclesiarum atriis olim fuisse cisternas quasdam cum magnis vasis (a S. Paulino hæc appellantur *cantbari*) in quibus Christiani, antequam ingrederentur Ecclesiam, lavabant manus, & alias corporis partes, luculentum testimonium reddit Eusebius lib. 10. cap. 4. *Deinceps fontes ex adversa fronte templi profluenti aqua redundantes posuit, quibus omnes qui in sacros templi ambitus introeunt, sordes corporum abluant, qui fontes sacrosanctis Baptismatis lavacra repræsentant*. Cæremoniæ ejusmodi item meminit Chrysostomus homil. 72. in Joan. *Deinde manus lavamus in Ecclesiam introeuntes*; & Tertullianus *de orat.* carpit eos, qui hujus exterioris lotionis contenti, interiorem non curabant. *Ceterum quæ ratio est manibus quidem ablutis, spiritu vero sordente orationem obire*: Saracenis mos stat consimilis; ante enim sua templa, vulgo *Moschee*, cisternas teneat, seu fontes, in quibus saltem faciem, brachia, & pedes sibi lavant, priusquam ea ingrediantur. Verum Tertullianus *de baptismo* lotiones, & Gentilium baptismata *aquas viduas* scite appellavit, quia nullum effectum habent, exemplo ducto a viduis fœminis: *Nationes extraneæ ab omni intellectu spiritualium potestatum eadem fiducia Idolis suis subministrant, sed viduis aquis mentiuntur.*

Viduas has ne Ecclesia haberet aquas, vice fontium, de quibus diximus, hodie quædam ad Ecclesiarum fores invexit vasa, in quibus asservat aquam benedictam, cui insunt virtutes plurimæ, delendi nempe peccata venialia ex opere operantis, vel operato, fugandi Dæmones, & pellendi ipsos corporis morbos, defendendi a phantasmatum versutiis, præservandi a fascinationibus, & veneficiis, atque praestandi effectus plures alios corporales, & spirituales, quos Auctores ad longum referunt, & preces ipsæ comprobant, quibus in benedictione Ecclesia utitur. Digna, quæ hic subdamus, censemus verba laudati Alexandri I. *Epist.* 1., ex iisdem enim eruuntur effectus sacrati hujusce elementi, & eorum causa: *Aquam sale conspersam populis benedicimus, ut ea cuncti adspersi sanctificentur, ac purificentur; quod ab omnibus Sacerdotibus faciendum esse mandamus. Nam si cinis vitulæ aspersus sanguine populum sanctificabat, atque mundabat; multo magis aqua sale adspersa, divinisque precibus sacrata, populum sanctificat, atque mundat. Et si sale aspersa per Elisæum Prophetam sterilitas aquæ sanata est, quanto magis divinis precibus sacrata, sterilitatem rerum aufert humanarum, & coinquinatos sanctificat, atque mundat, & expurgat, & cetera bona multiplicat, & insidias Diaboli avertit, & a Phantasmatum versutiis homines defendit: nam si tactu fimbriæ vestimenti Salvatoris salvatos infirmos esse non dubitamus, quanto magis virtute sacrorum ejus verborum divinitus sacrantur elementa, quibus sanitatem corporis, & animæ humana percipit fragilitas.*

Aquam benedictam execrantur hæretici, & ipsam, ac panem benedictum, aliasque res omnes, quas benedicere Romana solet Ecclesia, tamquam Diabolicum inventum rejiciunt; quam autem temere, ac impie, constat *Num. 19. 17.* ubi scriptum legitur: *Tollentque de cineribus combustionis, atque peccati, & mittent aquas vivas super eos in vas, in quibus cum homo mundus tinxerit hyssopum, asperget ex eo omne tentorium, & cunctam supellectilem, & homines hujuscemodi contagione pollutos.* Hæc namque aqua sanctior non erat nostra; & maxime cum nostra, uti & res quæcumque, quæ a Romana Ecclesia benedicuntur, Apostolo teste 1. *Tim. 4.* sanctificationem recipiant per verbum Dei, & orationem: *Quia omnis creatura Dei bona est, & nihil rejiciendum, quod cum gratiarum actione recipitur, sanctificatur enim per verbum Dei, & orationem*; quare si illa execranda non erant, neque rejicienda tamquam superstitiosa, & inventum Diabolicum, certe nec nostra, aliæque res ab Ecclesia Romana per benedictionem consecratæ.

Originem hinc ducit, & probitatem Romanus usus benedicendi, & aqua benedicta aspergendi prædia, semina, bombyces, aliasque res, ut respective uberes reddant fructus, ab iisdem avertantur mala quæque, atque illæsa præserventur in beneficium, & utilitatem humani generis; unde Gulielmus Bibliothecarius a Turrigio *de cryptis Vatic. impress. 2. pag.* 118. relatus, narrat Stephanum Sextum Papam ob magnam Locustarum copiam campos, & vineas Romanas infestantium, hanc piam aspersionem ordinasse, & ubi aqua illa pervenerat nec ullum simile animal postea visum fuisse, ex quo miraculo postmodum consuevere fideles suos campos, possessionesque hac aqua benedicta lustrare.

Est quæstio inter Auctores, an aqua non benedicta cum benedicta admixta eamdem benedictionem participet? Pro affirmativa adducitur Alexandri Papæ III. sententia in can. *Quod in dubiis de consecr. Ecc.*, quam tamen D. Thomas *in 4. dist. 12. q. 1. art. 5.* ad casum limitat, in quo aqua non benedicta sit minoris quantitatis; subdit vero Layman *lib. 5. tract. 9. cap. 15. de sacrem. ord.*, ut hæc eadem unio iteratis vicibus novæ semper aquæ possit fieri, dummodo minor quantitas semper addatur.

D E C R E T A.

Decretum I. cap. In ord. 369. *Aqua benedicta aspersio in Dominicis debet fieri per ipsum celebrantem, etiamsi sit prima, vel alia dignitas, non obstente contraria consuetudine, quæ potius corruptela dici debet S. R. C. 27. Nov. 1633.* in Perusina. I. Benedictio præcedit aspersionem, & hanc quidem in quibuslibet Dominicis Decretum statuit esse faciendam, non vero illam, pro qua tamen suppiet Canon antiquissimus Concilii Nanatensis: *Omnibus diebus Dominicis unusquisque Presbyter in sua Ecclesia ante Missarum solemnia aquam benedictam faciat in vase nitido, tanto mysterio convenienti, de qua populus intrans Ecclesiam aspergatur.* Eadem itidem est Auctorum vox, a quorum propterea recensione abstinentes, extemplo arripimus Rubricam Missalis, quæ nedum aquæ benedictionem *die Dominica* absolute, & simpliciter haberi demandat, sed insuper in exceptis dumtaxat ponit *Dominicam Resurrectionis, & Pentecostes*, non quidem pro omnibus Ecclesiis, sed pro solis baptismalibus, quæ cum pridie benedixarint aquam baptismalem, eas quidem a novæ aquæ benedictione absolvit, non aspersione, quam faciendam esse statuit cum aqua baptismali pridie benedicta, & ante infusionem sacrorum oleorum accepta.

II. Ex exceptionis regula validum exurgit argumentum, quod baptismales ipsæ Ecclesiæ in reliquis cunctis diebus Dominicis tenentur procedere ad benedictionem aquæ, & cum hac aspersionem facere; Ecclesiæ vero non baptismales omnibus omnino Dominicis, ne quidem exclusis illis Paschatis, & Pentecostes. Hinc undique reprehensibilis apparet consuetudo quamplurium Ecclesiarum, etiam Cathedralium, in quibus quidem fit aspersio, sed cum aqua præcedentibus diebus jam benedicta; aperte enim peccat contra Rubricam, quæ præcipit renovationem aquæ benedictæ in quibuslibet Dominicis, tum ad evitandam facilem ejus corruptionem & commixtionem cum sordibus; tum ob mysterium sacramenti Baptismatis, cujus memoriam si Auctoribus credimus, in singulis Dominicis Ecclesia renovare intendit. His tamen minime obstantibus benedictio aquæ non ita alligata reperitur diebus Dominicis, ut quandocumque opus fuerit, etiam extra diem Dominicam Rituale non eam indulgeat, in casibus videlicet omnibus, in quibus aqua in Dominica præcedenti benedicta vel jam consumpta sit, aut putrefacta, seu sordibus commaculata.

III. De benedictione, ac de aspersione, diversimode Rubrica disponit, nam illam disjunctive committit *Sacerdoti celebraturo Missam, vel alteri ad id deputato*, aspersionem autem determinate *Sacerdoti celebraturo*, de qua sola cum itidem loquantur Decreta, & non de benedictione, dum statuunt a celebrante esse faciendam, idcirco dicendum venit, quod aspersio singulis diebus Dominicis fieri quidem debet ab eo, qui celebraturus est sequentem Missam, sed non est necesse, quod idem similiter peragat præcedentem benedictionem, sed hæc fieri etiam potest ab altero Sacerdote ad id deputato, & deinde Sacerdos, qui Missam facere debet, procedere ad prædictam aspersionem. Benedictio namque, & aspersio sunt actiones dividuæ, & earum quælibet suum particularem, & distinctum terminum, & finem habet, prima nempe renovationem aquæ ad impediendam corruptionem, secunda peccatorum expiationem; unde non est, cur a distinctis Sacerdotibus fieri non valeant, quemadmodum & passim pro opportunitate quilibet Sacerdos utitur aqua, quæ non a seipso, sed ab alio fuit benedicta.

IV. Gavantus *part. 4. tit. 19. num. 6. lit. b.* nobiscum sentit, & insimul alteram dirimit difficultatem. Rubrica Missalis Sacerdotem aquam benedicturum, induit *alba, vel super-*

pelliceo

pelliceo cum stola circa collum, tacens super stolæ colorem; Rituale vero illum induit determinata *superpelliceo, & stola violacea*. Quas Rubricas, quæ videntur minus conformes, ad concordiam hoc pacto laudatus Gavantus advocat: *si Sacerdos celebraturus est Missam, induat super albam stolam Missæ convenientem; si alius est, adhibeat super cottam stolam violaceam, ut in Rituali Rom. Pauli V.* Cum itaque Rituale Sacerdotem prædictum superpelliceo induat, & stola violacea magis probare videtur, quod benedictio fiat a Sacerdote altero, & non a celebraturo sequentem Missam, quam cum non in cotta, sed in alba facere debeat, etiam in alba, & non in cotta facere deberet præcedentem benedictionem, ne hac peracta, cogatur superpelliceum exuere, & induere albam cum plurimo incommodo pro celebranda Missa. Missale vero disjunctive præscribit superpelliceum, vel albam, ut si forte eamdem faciat Sacerdos celebraturus sequentem Missam, assumat albam, in qua prosequi debet Missam, & non superpelliceum, quod exuere deberet, & albam induere pro celebranda Missa.

V. Ex colore violaceo, quem in stola Rituale exigit, fallor, si tu ipse non idipsum toleras. Equidem cum benedictio aquæ, & aspersio pertineant ad ritum pœnitentialem ad expianda peccata, colorem exigunt violaceum, & violaceum propter ad præsentem benedictionem Rituale assignat; Missale vero ad benedictionem non assignat qualitatem coloris, bene vero ad aspersionem, ad quam diserte præcipit *colorem officio convenientem*. Si quæras causam, ecce quam faciles eamdem damus. Aspersio juxta Rituale, Missale, atque Decreta omnino fieri debet ab eo, qui celebraturus est sequentem Missam, & cum hæc principalem considerationem obtineat, ex consueto Ecclesiæ ritu, de quo alias diximus, exposcit colorem sibi convenientem etiam in præcedenti aspersione, cum qua unam facit functionem veluti continuam. Quia vero benedictio non necessario fit a celebraturo sequentem Missam, sed etiam ab altero Sacerdote æque bene fieri potest, idcirco Missale consulto abstinet ab assignando colore, ut videlicet usurpetur violaceus, qualem postulat ritus pœnitentialis, si benedictio fiat a non celebraturo sequentem Missam, color vero Missæ conveniens, si fiat a Sacerdote facturo sequentem Missam, cum qua unam veluti functionem integrat in casu prædicta pariter benedictio. Rituale autem colorem ad benedictionem assignat determinate violaceum; quia ut dicebamus, supponit eamdem fieri ab alio Sacerdote, cui propterea & determinate assignat superpelliceum, & non albam.

VI. *Colorem officio convenientem* Missale præscribit, & fit dubium, an si fiat Missa solemnis votiva, ad prædictam aspersionem adhiberi debeat color *officio* conveniens, vel *Missæ*? Si ex nudis Rubricæ verbis quæstio decidenda foret, certe color *officio* deberet esse conformis, *Missæ* vero, si ex intentione Rubricæ, quam superius diximus in eo sitam esse, *ut idem color continuetur in præcedenti aspersione, & sequenti Missa*. Rubrica, dum colorem exigit *officio* convenientem, loquitur de Sacerdote celebraturo conventualem Missam, quæ cum officio semper conformis esse debeat in diebus Dominicis, idcirco periode est, ac si postularet colorem *Missæ* convenientem; unde in quocumque casu, in quo aspersio fiat ante aliam Missam, puta quia eo die non celebratur conventualis apud non Collegiatas Ecclesias, haud dubitamus, quod color conveniens esse debet sequenti Missæ, & non officio, quod ea die agitur. Fallit dumtaxat in casu solemnis Missæ ad Requiem præsente corpore, sed in hoc caso eidem præmitti non debet præfata aspersio, sed magis anticipari, vel postponi in colore officii.

VII. Hora est, perscrutemur benedictionis ritum. *In sacristia præparata sale, & aqua benedicenda*, Missale inquit, rituale vero: *Præparato sale, & aqua munda benedicenda in Ecclesia, vel sacristia*. Ubi Rituale in loca, in quibus benedictio aquæ debet fieri, assignat *Ecclesiam, vel sacristiam*, Missale solius *sacristiæ* meminit; & dubium non est, quod uterque locus, utpote sacer, convenit rei sacræ, quæ fieri debet, non ita tamen, ut solum in illis fieri valeat, & non etiam in privatis domibus, & ubique locorum tum valide, tum licite, quia ut advertit Barossaldus *tit.* 45. *n.* 27., & Meratus *par.* 4. *tit.* 19. *n.* 2., aqua benedicta non est in superiori ordine rerum sacrarum, ut solum in locis sacris fieri possit. Quantum vero ad Ecclesiam attinet, in ea quidem ut supra fieri valet, præcipue apud minores, de quibus præsertim procedit dispositio Ritualis, sed apud majores fieri non expedit, sed magis in sacristia, cujus ea propter dumtaxat missale meminit. Cum enim apud easdem aspersio solemniter fiat, etiam præcedens benedictio solemniter fieri deberet, quoties in Ecclesia facienda foret. Et sane nonnisi benedictione facta, Missale Sacerdotem a sacristia exire facit, & ad Ecclesiam, & altare procedere, pro facienda aspersione, argumentum utique irrefragabile, quod nec in Ecclesia, nec ad altare benedictio aquæ fieri debet, saltem in hac circumstantia, extra quam quando benedicitur, haud denegaverim etiam in Ecclesia fieri posse. Hinc fortasse habes causam, ob quam Rituale Ecclesiæ, & Sacristiæ meminit, quia ibi Rituale etiam agit de benedictione aquæ, quæ fit, *Quandocumque opus fuerit*, tacet vero Missale super *Ecclesiam*, quia disponit de aqua benedicenda in Dominicis diebus ad effectum præfatæ aspersionis.

VIII. Sal debet esse naturalis, albus, si fieri potest, arens, & non humidus, aqua vero itidem naturalis, sive a fonte, sive e fluvio, sive a puteo, sive e cisterna pluviali, dummodo sit pura, & munda ob dignitatem rei sacræ, cui debet inservire, & ea inquinet res, seu personas, super quibus projicitur. Nullus liquor ei admisceri debet, nisi foret in minima quantitate, & ob fragrantiam odoris, ob quam toleratur admisceri paululum aquæ rosaceæ, vel alterius liquoris bene olentis. Ex Raban. *de Instit. cleric. lib.* 2. *cap.* 55. mysteria Quarti enumerat, quod *part.* 4. *tit.* 19. *n.* 8. jam præliterat Gavantus prior ipso: *Aqua a sordibus mundat, sal putredinem fuget, aqua nitorem præbet, sal adhibet sinceritatem; Aqua fœcundat, sal a corruptione præservat*. Aspersione igitur aquæ lustralis monentur fideles, ut aqua lacrymarum, seu compunctionis animam a sordibus peccatorum mundent, & sale timoris Domini putredinem malitiæ fugent. Petant a Deo aquam gratiarum, qua fœcundentur virtutibus, & salem sapientiæ, qua a corruptione præserventur.

IX. His ut supra præparatis, Sacerdos incipit exorcismum, & benedictionem salis, & postea immediate subdit exorcismum, & benedictionem aquæ; monet autem Gavantus, quod sal benedicitur ante aquam, quia hæc benedicenda est cum illius mixtione, unde Rituale: *Hic mittat sal in aquam in modum crucis, dicendo semel: Commixtio salis &c.* Equidem to *commixtio* dici debet semel, sed dum dicitur, tria signa crucis super aquam efformari debent, unum nempe ad *Patris*, aliud ad *Filii*, & tertium ad *Spiritus Sancti*. Hæc signa fiunt cum manu, non quidem extenta, sed pugillo tenente sal, cujus paululum in aquam immittit ad singulum ex dictis signis; etsi enim Rituale trinam salis immissionem non jubeat, supplet tamen Rubrica Missalis, quæ ter sal in aquam mittendum esse demandat, & in rationem assignat Gavantus, *ut in virtute Trinitatis fiat benedictio*. Ritus ejusmodi benedicendi, & miscendi aquam cum sale, depromptus est ab Elisæo Propheta, de quo habetur 4. Reg. 2. *Afferte mihi vas novum; accepit vas, & posuit aquam, & miscuit sal dicens: Hæc dicit Dominus sanavi aquas has, & non erit ultra in eis mors, neque sterilitas*.

Decretum II. cap. in ord. 370. *Aspersio die Dominica semper facienda est a celebrante, etiam quando superior celebrat, S. R. C. 16. Nov. 1649. in Jaun.* I. Quod aspersio facienda semper sit a celebraturo sequentem Missam præcedens statuit Decretum, & quidem consonanter ad Rubricam tum Ritualis; *Sacerdos Dominicis diebus antequam incipiat Missam, aspergit altare &c.*, tum Missalis *Sacerdos celebraturus &c.* tum Cœremonialis Episcop. *lib.* 2. *cap.* 31. *Quia tamen in omnibus Dominicis per annum solet fieri aspersio aquæ benedictæ per Sacerdotem celebrantem, antequam Missa inchoetur, canonicus, vel alius celebraturus in Dominicis prædictis &c.*, & hæc est causa, ob quam laudatum Decretum ita id muneris committit Sacerdoti celebraturo, ut prædicto onere neque absolvat canonicos, qui Missam faciunt, etiamsi Missa fieri deberet a prima, vel alia Dignitate; addit vero præsens Sanctio: *Etiam quando superior celebrat*, per hæc verba ne quidem a producta lege superiorem ipsum eximens, unde antiquum Cœremoniale Episc. *loc. cit.* potius aspersionem omitti consuluit, quam dispensare ipsum Episcopum, quoties ipse sequentem Missam faciat: *Si Episcopus celebrare voluerit solemniter, non esset facienda hujusmodi aquæ benedictæ aspersio*. Et quidem in cap. 29. ubi agit de Episcopo celebrante in Dominica Paschatis, nullum habetur verbum prædictæ aspersionis, bene vero in sequenti cap. 30., quoties Episcopo absente aliquis canonicus, vel dignitas Missam facit in eodem festo Paschatis. Quæ omnia uberem confirmationem accipiunt ex aliis benedictionibus candelarum, cinerum, palmarum, & fontis baptismalis, quæ Sacerdoti celebraturo, sequentem Missam, a Decretis omnino, & constanter faciendæ committuntur.

II. Ad tempus quod attinet prædictæ aspersionis faciendæ, hanc Rupertus *lib.* 9. *cap.* 10. ante Tertiam mandat, sed melius Gavantus eamdem præscribit post Tertiam, & quidem consonanter ad Cœrem. Episc. *lib.* 2. *cap.* 30. & 31. quod in fine aspersionis Sacerdotem induit planeta, cumque facit Missam incipere, quæ juxta Rubricas generales dicenda est post Tertiam; ac insuper ad Rituale Romanum, quod eamdem aspersionem fieri jubet, *antequam Sacerdos incipiat Missam*. Ab hac generali regula duntaxat abit Dominica Palmarum, in qua prædicta aspersio præmittitur benedictioni Ramorum, uti & benedictioni candelarum in festo Purificationis, quando incidit in Dominicam, ut suis locis diximus. Ubi autem non cantatur Missa, aquæ aspersio fiet ante Missam Conventualem respectiva, vel parochialem, quæ conventualis vicem gerit.

Decretum 3. cap. in ord. 371. *In aspersione aquæ benedictæ, quæ diebus Dominicis fit a Sacerdote alba, & stola induta, vel etiam cum pluviali immediate celebraturo Missam Conventualem, stola aptanda est ante pectus ad modum crucis, non vero pendens a collo ad utrumque latus S. R. C. 30. Sept. 1679.* in una Cappucinorum. I. De Paramentorum colore jam satis disceptatum extitit, nunc de paramentis ipsis agendum superest, & licet super his Rituale taceat, Missale Sacerdotem aspersurum pluviali induit, Cœremoniale vero Episc. *cit. c.* 30. & 31. amictu, alba, cingulo, stola, & pluviali, nec alia utique paramenta exigit sequens Missa, ad quam faciendam ex ejusdem Cœremonialis mandato Sacerdos solum pluviale exuit, & assumit planetam cum manipulo, cujus usus nullus est cum pluviali. Sacri Ministri respective induent Dalmaticam, & tunicellam, vel planetas plicatas juxta temporum diversitatem, sed sine Manipulis; regulare quippe est, ut ministri Manipulos non induant, quando celebrans eo non utitur,

tur, nisi cantaturi sint Epistolam, vel Evangelium, ut dicebamus de benedictione Palmarum.

II. Hæc sunt paramenta Sacerdotis, atque ministrorum sacrorum ad aquæ aspersionem, non ita tamen exacta, ut apud Ecclesias minores fieri non possit a Sacerdote ut supra in alba, & stola, absque pluviali, & tunc sacri ministri, si adsint, non induent dalmaticam, & tunicellam respective, vel planetas plicatas, nisi post ipsam aspersionem, quando ipsemet celebrans ut supra sumit planetam pro celebratione Missæ. Sive vero Sacerdos pluviali utatur, vel sola alba, stola super albam aptabitur in modum crucis, ut in Missa, nec pendebit a collo ad utrumque latus, quia Episcopi dumtaxat est eam hoc pacto deferre super albam.

III. Finita itaque Tertia, sacerdos una cum ministris sequenti ritu ad altare accedet. Primus omnium incedet acolythus nudo capite cum vase aquæ benedictæ, & aspersorio, sequuntur ceroferarii cum candelabris accensis, postea Cæremoniarius, & inde celebrans medius inter diaconum, & subdiaconum manu proximiori elevantes anteriores fimbrias pluvialis ejusdem celebrantis, manu altera infra pectus admota, & hi tres tecto capite procedunt, celebrans vero manus junctas tenet ante pectus. Ita quidem, quando celebrans utitur pluviali, quo si non utatur, tunc diaconus, & subdiaconus procedunt immediate ante ipsum celebrantem, unus post alium, ut suo loco dicitur de iisdem accedentibus ad altare pro missa. Quod si celebrans astiterit in choro ad cantandam Tertiam, ut mos est in nonnullis Ecclesiis, tunc ut supra paratus cum suis ministris exit e choro ad altare ad faciendam aspersionem.

IV. Cum pervenerint ante infimum altaris gradum, deponunt sua birreta, quæ consueto more traduntur alicui ministro, in aliquo decenti loco ponenda. Tum Celebrans medius inter sacros ministros, genuflectit cum ipsis, etiam tempore paschali, super infimum altaris gradum utroque genu, genuflectente item acolytho in plano cum vase aquæ benedictæ a dexteris diaconi. Ab hoc acolytho accipit diaconus aspersorium madefactum aqua benedicta, & illud tradit celebranti cum osculo aspersorii in ima parte manubrii, & deinde dexteræ celebrantis in parte exteriori. Accepto aspersorio, celebrans genuflexus manens, etiam tempore paschali, intonat antiphonam *Asperges me* extra tempus paschale, & tempori paschali, *vidi aquam*, quam cantores prosequuntur, & dum celebrans intonat antiphonam, ter aspergit altare, primo in medio, deinde versus cornu Evangelii, & denique versus cornu Epistolæ, & postea aspergit seipsum, signans aspersorio madido suam frontem. Mox surgit, & aspergit Ministros Sacros, & primo quidem diaconum, & postea subdiaconum, adhuc genuflexos, qui deinde pariter surgunt. Notat vero Gavantus, quod si in altari exposita sit Sacra Eucharistia, tunc abstinendum est ab aspersione altaris, eadem utique de causa, ob quam non signatur altare ad *In principio*, quando in altari expositum manet SS. Sacramentum. Diaconus quoque tunc similiter abstinebit ab osculis aspersorii, & manus celebrantis.

V. Quod to *Asperges* verbum sit futuri temporis, aspersioni antiphonam Gavantus præmittendum esse censet, quam e contra Auctores alii postponendam volunt, eo quod Rubrica prius meminit aspersionis, quam intonationis, & his magis adhæret Meratus *ibidem num. 11.*, quoties Rubricæ verba scrupulose attendantur, licet postea ipse sententias, quodammodo concilians, putet, quod nec præmitti, neque postponi debeat, sed inter aspergendum intonari. Docitur tum ex Cærem. Episc. lib. 2. cap. 31. *Et intonando antiphonam ter altare asperget*; tum ex Rubricis consimilibus, quæ diserte jubent, quod celebrans aspergat cineres, candelas, & olivas *dicendo antiphonam Asperges*. Ad id vero quod supra Gavantus ralevat, reponit, quod to *Asperges* est verbum deprecativum, unde non denotat mox futuram aspersionem, sed celebrans per illud rogat mundari in corde a Domino, dum aspergitur in corpore.

VI. Probamus & nos lubentes ejusmodi simultaneam antiphonæ intonationem, sed non videmus postea, quomodo dubitare unquam Meratus rite potuerit de alio Rubricæ sensu, tametsi ejusdem verba scrupulose ad litteram attendantur. Meminit quidem Rubrica prius aspersionis, quam intonationis, sed non propterea continuo inferendum est, quod prius aspersio fieri debeat, quam intonatio, sed magis, quem Rubrica tenet considerari debet dicendi modus, ut inde legitima deducatur decisio casus. Profecto haberemus plurima, quibus impetraremus valide consequentiam Merati præcipitem; sed quoniam non adeo nobis inest otii, contenti sumus eumdem Meratum petere, cur etsi Cæremoniale Episc. prius meminerit intonationis, quam aspersionis, & Rubricæ aliæ, quas ipse allegat, prius aspersionis, quam intonationis, adhuc ipsemet in priori caso præmittendam non esse censet intonationem, nec aspersionem in posteriori; sed magis in utroque simul habendam esse intonationem & aspersionem? Certe fallimur, si ipse non reponat nobis, quod hoc ideo, quia Rubrica non ait: *Intonat, & aspergit*, sed *intonando aspergit*, uti & in posteriori casu: *Aspergit dicendo*, quo dicendi modo simultaneam actionem, & intonationem imponunt; non vero eorumdem successionem, sicuti materialis positio verborum indicare videtur: At quæso, nonne & in nostro casu Rubrica habet: *Aspergit incipiens antiphonam* quod utique non minus, ac si haberet *dicendo*, in omni grammaticali rigore importat simultaneam actionem, & prolationem verborum.

VII. Sunt, qui aspersionem acolythorum, ceroferariorum, & aliorum inservientium ministrorum differunt post aspersionem populi, sed cum Rubrica aperte dicat: *& erectus aspergit ministros*, omnino post diaconum, & subdiaconum debent aspergi, cum & ipsi veniant *ministrorum* nomine. Aspersis autem ministris omnibus, celebrans dat aspersorium diacono, qui illud recipit cum debitis osculis, & postea illud tradit acolytho. Tum altari factis respectivis reverentiis, præcedente Cæremoniario, & acolytho, idem celebrans medius inter sacros ministros elevantes pluvialis fimbrias, pergit ad incensandum clerum in choro, ad quem cum devenerit, inclinatione clerum ex utraque parte salutat, mox accipiens aspersorium, quod cum debitis osculis diaconus illi ministrat, accedit ad digniorem, quem cum pari inclinatione ante, & post, separatim aspergit. Quod si dignior de choro fuerit Prælatus, tunc celebrans osculato aspersorii manubrio, eidem porrigit ipsum, ex quo Prælatus indice digito aquam accipiens, eam sibi ipsi in fronte in modum crucis imponit, seu cum ea se signat, & celebrans iterum osculatur idem manubrium. Quatenus tamen Prælatus innuat; celebrans ut supra poterit prædictum digniorem, licet Prælatum, singillatim aspergere; & hunc modum teneri præstat, quando adsunt plures Prælati ejusdem ordinis, & dignitatis. Post superiorem chori pergit aspergere ceteros, vel singillatim, vel unica aspersione, ex utraque parte chori, incipiendo a parte dextera, hac tamen ratione, ut singillatim fiat aspersio, cuique fiat inclinatio ante & post, sufficiat vero unica inclinatio ante & post, si per circulum fiat aspersio.

VIII. Quænam ex dictis aspergendi rationibus magis teneri debeat, si a nobis exposcas, Ecclesiarum consuetudinem servandam esse pronuntiamus. Bissus tamen satis accommodam assignat regulam, ut videlicet clerus aspergendus sit unica aspersione ex utraque parte chori, si sit numerosus, omnes vero separatim, si ille sit exiguus. Quæ dicta similiter lunto de canonicis non obstante præsenti Decreto, quod limitationibus ejusmodi nos credimus obnoxium, etsi de ejusdem authentica reverentia, quam merito Gavanto Rubricistarum maximo deferemus, nos dubitare non sinat.

IX. Absoluta aspersione cleri, huicque facta debita reverentia, pergit celebrans ad aspergendum populum, quæ populi aspersio fiet iisdem secundum consuetudinem Ecclesiarum, vel procedendo per principalem navem, vel in additu chori, si est ante altare, vel juxta cancellos Presbyterii aut in ipso Presbyterii ingressu; & hæc ultima aspergendi ratio ceteris præstat, sed antequam ad prædictum ingressum se constituat celebrans, debitam reverentiam præmittit altari. Constitutus itaque ad Presbyterii ingressum, unica inclinatione ante & post salutabit populum ex utroque Ecclesiæ latere, & ibi eum asperget, ter ducens aspersorium, scilicet primo in medio, secundo versus sinistrum latus respectu sui, quod est dexterum populi, seu latus Epistolæ, in quo mares divisi a fœminis stare solebant, & denique tertio versus latus oppositum, sive latus Evangelii. Quod si in altari pateat Sacramentum expositum, tunc celebrans, ne eidem terga vertat, se constituet aliquantisper ex Evangelii latere, & ex hoc asperget ut supra populum. Bissus *lit. F. n. 49. §. 6.* ex hoc latere Sacerdotem semper aspergere facit, Sacramento etiam minime exposito, ne terga vertat cruci existenti in altari; sed quoniam id honoris cruci Rubrica non tribuit, sed nulla habita ratione se celebrantem vertere facit ad imponendum incensum in thuribulo, in dispensatione candelarum, cinerum, atque, palmarum, idcirco nec nos eidem illud facere possumus.

X. Dum Sacerdos aspergit clerum, & populum, a Rubrica jubetur submissa voce dicere cum ministris, scilicet sacris, psalmum *miserere*, idest *totum psalmum*, ait Gavantus, addit vero Meratus, etiam *totam Antiphonam*. Verum cum Rubrica solum psalmum alternatim dici mandet, nos quidem non absolvimus Sacerdotem a dicendo reliquo antiphonæ post intonationem, sed credimus, quod ejusdem verba dispensare debeat in aspersione ut supra altaris, suiipsius, & ministrorum, & nonnisi psalmum alternatim dicere cum ministris, quando ab his comitatus, aspergit clerum, & populum. Nec ulica debitum sacra protrahatur functio, cantores quidem dumtaxat concinunt primum versum psalmi *Miserere*, sed non ita est de celebrante, quem cum Gavanto credimus totum psalmum recitare debere, tum quia totus venit absoluto psalmi nomine, quo Rubrica utitur; tum quia alias deficerent, quæ Sacerdos diceret in aspersione cleri, & populi: Id tamen, nolumus, ita accipias; ut semper omnino totus dici debeat, qualis opinio Gavanto stetisse videtur, sed ex eo dumtaxat dicendum erit, quousque durat aspersio, qua absoluta, absolvendum item erit psalmus cum solita conclusione versus *Gloria Patri*, & repetitione Antiphonæ. Notat autem Rubrica, quod in Dominicis Passionis, atque Palmarum silendus est versus *Gloria Patri* post psalmum *Miserere*, quia etsi prædictus versus in prædictis Dominicis non sileatur in psalmorum fine, taceri tamen mandatur in Missis diei, ad quas aspersio tamquam initium spectat, sicuti recte advertit Gavantus.

XI. Loco antiphonæ *Asperges* dicitur *vidi aquam* toto tempore paschali, & dubium insurgit, num loco psalmi *Miserere* debeat celebrans, dum aspergit clerum, & populum, dicere cum ministris psalmum *confitemini*? Rubrica super substitutionem ejusmodi tacet, sed nos putamus, quod in prædicti-

tione

ptione psalmi *Miserere* pro tempore non paschali, implicite & psalmus *confitemini* debeat censeri præscriptus pro suo respectivo tempore, nempe paschali; eatenus quippe præscribitur ille, quia jam assignatus est post Antiphonam, unde & psalmus *confitemini* cum dici sit assignatus post Antiphonam *vidi aquam*, videre non est, cur a celebrante dici non debeat, quando præfata dicitur Antiphona. Hinc Meratus congruum esse asserit, quod si psalmus *confitemini* memoriter sciatur, eo tempore ut supra totus recitetur a celebrante alternatim cum ministris, nos vero recitari debere dicimus, & quatenus mandatus memoriæ non habeatur, non propterea dicetur psalmus *Miserere*, sed dumtaxat Antiphona *vidi aquam* cum primo versu psalmi *confitemini*, prout etiam dicuntur in choro, Psalmus namque, qui ad præcavendam functionis longitudinem a choro dumtaxat incipitur, a celebrante integer recitari debet, vel magis tantum de eo, quantum sufficit pro tempore aspersionis, quemadmodum superius dicebamus. Antiphona autem *Asperges, aut vidi aquam* semper dicitur integra, etiamsi diei officium duplex non sit, unde Rubrica, non distinguens inter officia: *& chorus prosequitur, Domine hyssopo &c.*, quod dictum itidem ut supra volumus de celebrante, licet postea ille non alta, sed summissa voce dicere debeat reliquum Antiphonæ post intonationem. Hæc vero ratio esse potest, quod aspersio non ad officium, sed spectat ad Missam, quæ licet sit de officio semiduplici, non patitur solam inchoationem, sed omnia integre non minus in ea dicuntur, ac in missa de festo duplici.

XII. Finita populi aspersione, celebrans dat diacono aspersorium, quod ipse recipit cum solitis osculis manubrii, & manus celebrantis, & postea illud consignat acolytho, qui illud cum vase aquæ benedictæ deponit, & ad altare fert librum. Deposito aspersorio Celebrans medius inter sacros ministros revertitur ad altare, cui factis respectiva debitis reverentiis, se sistit erectus ante infimum gradum, ubi suo tempore, quando scilicet terminatus est cantus in choro, ministris sacris ante eum tenentibus librum, dicit in cantu ℣. *ostende nobis &c.*, cui tempore paschali additur *Alleluja* & postea subnectit preces, & orationem, prout in Missali. Additio *Alleluja* ad versus *ostende*, iis, quæ dedimus in to. 1. cap. 46. Decret. 3., videtur contraria, sed contrarietas quævis aufertur si ponderetur, quod aspersio spectat ad Missam, in qua, sicuti & in officio additur *Alleluja* toto paschali tempore, & solum inibi prohibetur præfata additio in precibus extra officium, & Missam. Post orationem factis debitis reverentiis, celebrans cum ministris se recipit versus cornu Epistolæ, ubi deposito pluviali sumit planetam, & manipulum, suos item manipulos sumentibus sacris ministris, & postea ad altare revertitur ad incipiendam de more Missam. In minoribus autem Ecclesiis, in quibus est ministrorum caritas, vel solemniter non cantatur Missa, a solo celebrante in pluviali, vel superpelliceo, & stola cum uno acolytho aspersio fiet ante Missam conventualem, & respectiva servabuntur superius tradita.

Decretum IV. cap. in ord. 372. *Aspersorium aquæ benedictæ Cardinali etiam Legato, seu Ordinario loci, aliquam Ecclesiam suæ Diœcesis, seu jurisdictionis, quacumque de causa ingredienti, non ab Archidiacono, seu aliis de Capitulo cujuscumque Ecclesiæ porrigi debet, sed a digniori illius Ecclesiæ, ad quam Cardinalis etiam Legatus, seu Ordinarius accedit. S. R. C.* 14. *Febr.* 1632. in Bonon. I. Votum, quod teste Benedicto XIV. *to.* 5. *notif.* 17. Eminentiss. Colloredus Cardinalis Ponens in consimili causa edidit, rem penitus enucleat, & certe validam profert causam: *Essendo questo un atto, che significa solamente l'ossequio della Chiesa recipiente, deve prestarsi dal digniore della medesima.* Hinc est, quod quotquot prodiere Decreta, sive generatim, vel speciatim ipsa disponant, constanter id muneris assignant Ecclesiæ recipienti in exclusionem dignitatum, vel Canonicorum, sive quorumcumque aliorum, a quibus comitatus Episcopus ad Ecclesiam accederet. Tria alia ex Decretis generaliter disponentibus in confirmationem lubet adjicere, & erunt 5. 6. 7. cap. in ord. 373. 374. 375.) *Episcopo ingrediente aliquam Ecclesiam suæ Diœcesis associato a dignitatibus, & Canonicis suæ Cathedralis, debet porrigi aspersorium a digniori illius Ecclesiæ, ad quam Episcopus accedit, non autem a dignitatibus, & Canonicis Episcopum associantibus.* Ead. Congr. 14. Febr. 1632. in Turritana. *Cardinali Legato aliquam Ecclesiam occasione publicæ processionis, seu quacumque alia de causa ingredienti, non ab Archidiacono, seu aliis de Capitulo Ecclesiæ Metropolitanæ aspersorium porrigi debet, sed a digniori illius Ecclesiæ, ad quam accedit.* Ead. Congr. 14. Feb. 1742. *Episcopo extra suam Cathedralem in aliam Ecclesiam, sive sæcularium, sive regularium ingredienti, aspersorium porrigi debet per digniorem illius, ad quam Episcopus accedit, & nullo modo per dignitates, aut Canonicos Cathedralis.* S. R. C. 8. Febr. 1548. in Regien.

II. Quæ non minus reperiuntur speciatim disposita, unde de Ecclesia Cathedrali Decretum 8. cap. in ord. 376. *Aspersorium cum aqua benedicta Episcopo accedenti ad Ecclesiam semper debet ministrari a prima dignitate, vel digniore Canonico.* S. R. C. 20. Dec. 1628. *in Arben.* De Ecclesiis Collegiatis Decretum 9. cap. in ord. 377. *Aspersorium aqua benedicta porrigendum est Episcopo a Priore Ecclesiæ Collegiatæ, dum eo accedit Episcopus; non autem a prima dignitate, vel primo Canonico Ecclesiæ Cathedralis.* S. R. C. 25. Martii 1608. *in Camerinen.* De Ecclesiis Regularium Decretum 10. cap. in ord. 378. *Aspersorium aqua benedicta Episcopo in Ecclesiam Religiosorum ingredienti, est porrigendum per digniorem illius Monasterii, non autem per aliquem ex Canonicis Episcopum associantibus.* Ead. Cong. 14. Junii 1646. *in una Civitatis Castelli.* De Ecclesiis denique Confraternitatum Decretum 11. cap. in ord. 379. *An Episcopo accedenti ad Ecclesias publicas Confraternitatum, quæ non sint Regularium, neque proprium Rectorem beneficiatum habeant, porrigendum sit aspersorium a Parocho, in cujus territorio sunt sitæ dictæ Ecclesiæ? Resp. negative.* S. R. C. 10. Dec. 1703. approbante Clem. XI. 12. Janu. 1704.

III. Hæc autem omnia suggellet sequens Decretum (erit 12. cap. in ord. 380.) quod præcedentia limitare videtur in casu, in quo Episcopus associatus a toto Capitulo, & a Canonicis in indumentis Canonicalibus ad aliquam Ecclesiam accederet: *Aspersorium aquæ benedictæ Episcopo debet porrigi per digniorem de Capitulo Cathedralis, quando capitulariter, & cum indumentis Canonicalibus proceditur ad Ecclesias quascumque Diœcesis.* S. R. C. 18. Janu. 1653. *in Laudæn.* Nota ea verba Decreti *capitulariter, & cum indumentis Canonicalibus*, ut inde dignoscas, ad rem, de qua agitur, utramque conditionem esse necessariam, & quod nempe Episcopus associatus sit a toto Capitulo, & quod Canonici sint in indumentis Canonicalibus, quare ex defectu primæ conditionis aspersorium Episcopo porrigetur, non a digniori Canonico, sed a digniori Ecclesiæ, si Episcopus non a toto Capitulo sit associatus, sed solum ab aliquibus Canonicis, licet isti induti sint vestibus Canonicalibus, & idipsum erit ex defectu secundæ conditionis, quoties Episcopus associatus quidem esset a toto Capitulo, sed Canonici non forent in vestimentis Canonicalibus.

IV. Reliquum nunc est, producamus quæ statuit cæremoniale Episc. *lib.* 1. *cap.* 15. de casu, in quo vel Cardinalis Legatus, vel non Legatus accedit ad Ecclesiam Cathedralem, rei Divinæ interfuturus. Diximus *ad Ecclesiam Cathedralem*, quia quando ad alias Ecclesias accedit, jam superius definitum vidimus, quod aspersorium ei porrigi debet a digniori ipsius Ecclesiæ, quam petit: *si forte S. R. E. Cardinalis Legatus, vel non Legatus venturus esset ad Ecclesiam, & rei divinæ interfuturus, tunc Episcopus ei obviam ire debet usque ad portam Ecclesiæ prædictæ, & aspersorium porrigere ipsi Legato cum solitis osculis aspersorii, & manus, qui se, & alios asperget, si vero esset Cardinalis non Legatus, debet quidem Episcopus ei obviam ire usque ad prædictam Ecclesiæ portam sed aspersorium non Episcopus sed prima dignitas, jubente Episcopo, Cardinali non Legato porriget.*

CAPUT VIGESIMUM QUARTUM.

De domorum, atque locorum benedictione.

TRiplex domorum benedictio assignatur a Rituali Romano una nempe facienda *in sabbato sancto*, alia *quocumque alio tempore*, & tertia *super domum novam*, vel quodlibet aliud ædificium de recenti constructum. Unaquæque in causam finalem habet incolumitatem fidelium, & pacificam eorum habitationem, malignorum spirituum expulsionem, & tuitionem ab omni Dæmonum incursu, & infestatione, aliaque beneficia plurima, quæ in respectivarum benedictionum collectis exprimi solent. In his cum item maneant expressa, ad quæ deserviunt benedictiones *loci, thalami, & novæ navis*, idcirco supervacaneum arbitramur distinctim recensere utilitates, quæ dimanant ex prædictis benedictionibus, de quibus nonnulla dicere pollicemur.

D E C R E T A.

Decretum I. cap. in ord. 381. *Non possunt Regulares in sabbato sancto benedicere domos laicorum. Cong. Concil.* 23. *Nov.* 1619. I. de aqua, quæ in sabbato sancto pro baptismali fonte benedicitur, ante perfusionem Chrismatis debere in vase suscipi ad aspergendum in omni domo, Rubrica Missalis est in eodem sabbato sancto posita, ad quam consonanter tit. 47. exaratum habet Rituale Romanum: *In sabbato sancto Paschæ Parochus, seu alius Sacerdos cum ministro deferente vas aqua ex benedictione fontium, ante perfusionem chrismatis accepta, visitet domos suæ Parochiæ, eas aspergens eadem aqua benedicta.* Benedictio quidem *Parocho, seu alteri Sacerdoti* disjunctive committitur, sed ultra aquam de benedictione fontis baptismalis, quæ privative quasi competit Parochis, adhiberi præscriptam, ea verba *visitet domus suæ Parochiæ* abunde comprobant, quod non competit alteri Sacerdoti benedictio ejusmodi, nisi de consensu, & delegatione Parochi, cui & illam præsens Decretum adjudicat, dum ab eadem Regulares prohibet.

Decretum II. cap. in ordine 382. *Nequeunt Regulares benedicere domos Diœcesis in hebdomada sancta.* Ead. Congr. 2. *Jul.* 1620. I. *Hebdomadam sanctam* si pro sabbato sancto accipias, tamquam totum pro parte fuerit positum, præsens Decretum cum præcedenti plene coincidit, sed tu ne discedito a proprietate sermonis, nec a tota termini latitudine, quæ in sinu suo comprehendit totam majorem hebdomadam, incipiendo a Dominica Palmarum; & eo maxime, quod sequens Decretum nedum domorum benedictionem intra majorem hebdomadam, sed etiam in tota sequenti octava Paschatis reservat Parochis, irrefragabile utique argumentum, quod domorum benedictio, si a Parochis non fiat in sabbato sancto:

cto, cui per Rubricas reperitur addicta, adhuc remanet juris Parochorum, dummodo ab iisdem fiat in hebdomada sancta, vel in octava sequenti Paschæ. Ex Parochiis plurimæ vastæ sunt, quarum domus omnes in una die sabbati sancti, in qua Parochi, aliique de clero, qui alicubi quandoque etiam desiderantur, admodum occupati sunt in peragendis Ecclesiasticis functionibus, excipiendisque fidelium confessionibus, circuire commode valeant, & ideo cum plurium Ecclesiarum invaluisset usus domorum benedictionem anticipandi in reliquis diebus majoris hebdomadæ, vel postponendi in sequenti octava, morem ejusmodi rationabilem congregatio reputans, & una simul Parochorum commodis consulens, atque juribus, Parochorum juris esse voluit præfatam benedictionem agere, sive ea anticipetur, sive ut supra protrahatur.

II. Parochorum vero, non quidem quorumcumque, sed dumtaxat respectivorum, unde sequens Decretum Parochis districte inhibet prædicto tempore sive cum stola, aut sine benedicere domos alteri Parochiæ subjectas invito hujus Parocho. Et quidem ea Ritualis verba *visitat domos suæ Parochiæ, eas aspergens aqua benedicta*, non obscure indicant, quod quivis Parochus contentus esse debet benedicere domus suæ Parochiæ, neque potest in messem alienam falcem mittere, aliorum turbando Parochialia jura, vel invadendo eorum jurisdictionis terminos. Quæ dicta esse volumus, salva, si alicubi viget, contraria consuetudine; ubi enim per longævum tempus prædicto tempore ad domorum benedictionem non procedunt Parochi, aut usus est easdem benedici a Sacerdote quolibet, qui ab habitatoribus vocatus fuerit, praxim ejusmodi tuto servari posse credimus, cum jam respectivi Parochi cesserint juri suo, nec redintegrentur a præsentibus Decretis, quæ contrariam non abolent consuetudinem.

Decretum III. cap. in ord. 383. *Non licet Parochis benedicere in hebdomada majori, seu in octava Paschatis Resurrectionis cum stola, vel sine domos alteri Parochiæ subjectas, invito hujus Parocho. Congr. Concil. 17. Junii* 1719. I. Uberem expositionem habes in præcedenti Decreto, quare nos mox arripimus domorum benedictionem aliam, quam Rituale qualificat *tamquam alio tempore faciendam*, quocumque nempe alio tempore a sabbato sancto, cui præcedentem benedictionem alligat. De hac primo insurgit quæstio, num privative ad Parochus item spectet, & negative videtur definienda; omnia enim Decreta sistunt in reservanda Parochis benedictione sabbati sancti, unde in contrarium videtur esse regula de casibus non exceptis, seu de domorum benedictionibus faciendis extra sabbatum sanctum. Rituale in oppositum per hæc verba sentire videtur: *Parochus, seu alii Sacerdotes, volentes aliquam particularem domum, vel generaliter domos fidelium, alio tempore infra annum aspergere &c.* Baruffaldus enim ex to *volentes* in Parocho, quem Rituale principaliter nominat, jus liberum collocat, atque dispoticum procedendi, quocumque tempore sibi libuerit, ad domorum benedictionem, absque eo quod ab habitatoribus valeat repelli. Par autem haud est ratio de Sacerdotibus aliis, quorum quidem etiam ibi Rituale meminit, sed secundario, & minus principaliter, quibus propterea prædicta facultas nonnisi ex Parochorum delegatione convenire posse videtur, quemadmodum nos ipsi consimilem Rubricam exposuimus, agentes de benedictione sabbati sancti.

II. Verum hunc non esse Rubricæ sensum, generalis Ecclesiæ praxis abunde comprobat, dum nullibi Parochi extra sabbatum sanctum, nisi ab habitatoribus vocati fuerint, ad domos benedicendas accedunt. Et quidem si ita foret de Parocho, cur non item de aliis Sacerdotibus, super quos to *volentes* similiter cadit? Nec relevat, quod eorum Rituale secundo loco meminerit, ut propterea in iisdem Parochorum delegatio ad effectum credatur necessaria, aut inde rite erui possit, quod aliorum Sacerdotum minus principalis in dispositione ratio habeatur; id namque exigit ordo litteræ, ut quando plura debent exprimi, eorumdem unum ante aliud ponatur, tametsi dispositio de omnibus æque procedat; concinne autem primo loco ponitur dignior, cujusmodi in casu est Parochus. Nos vero, qui Rubricam de benedictione sabbati sancti explicuimus de Sacerdotum delegatione, uberrim vindicat diversa Rubricarum elocutio; nam illa disjunctive quidem meminit *Parochi seu alterius Sacerdotis*, sed statim addit *visitat domos suæ Parochiæ*, cujus cura cum privative spectet ad Parochus, ad eam necessaria dignoscitur delegatio in aliis Sacerdotibus, ubi Rubrica altera nedum disjunctive loquitur, sed insuper addit *volentes aliquam particularem domum, vel generaliter domos fidelium*; to autem *Fidelium* terminus quidem est nullam peculiarem ad Parocho rationem habens, & consulto credi debet positus, ut inde dispositio absque ulla dependentia unius ab altero omnibus expressis communis intelligeretur. Quod ex eo evidentius noscitur, quod prior Rubrica numero singulari utitur, posterior plurali, scilicet *volentes*, cujus vis est, vocatis cunctis, seu expressis rem æque attribuere.

III. Nos itaque credimus, quod to *volentes* in Rubricam invectum fuerit, ut designaretur, quod benedictio, extra sabbatum sanctum in præcepto non est, sed electionis, & arbitrii non quidem omnino liberi, atque dispotici, ut Baruffaldus autumat, sed solum dependenter ab habitatorum consensu, vel quatenus Parochus, aut alii Sacerdotes ab iisdem acciti fuerint, sicuti prædictum verbum, ut dicebamus, explicat generalis Ecclesiæ consuetudo, quæ optima est legum interpres.

IV. Num laudatæ sanctiones, quæ nedum benedictionem sabbati sancti reservant Parochis, sed insuper diserte declarant, Sacerdotibus aliis non esse licitum ad domorum benedictionem in hebdomada majori, vel in octava Paschæ procedere, ita intelligi debeant, ut memorato tempore Sacerdotibus aliis nullatenus licitum esse possit domorum benedictionem peragere, tametsi Parochus jam benedictionem egerit, aut non repellendus sit, quando postmodum benedicturus accedet, quæstio alia est, quæ, si attendi deberet Decretorum loquendi modus, qui prædictum tempus absolute reservat Parochi, affirmative est definienda; sed quoniam Decreta ipsa dignoscuntur edita ad conservanda Parochorum jura, atque prærogativas, & hæc in casu omnino persistant integra, quia jam Parochus supponitur domorum benedictionem egisse, vel ab hac agenda non repulsum iri, ideo sua probabilitate non caret, quod Sacerdotes alii etiam prædicto tempore sub memorata conditione fidelium domos benedicere valeant. Domorum namque benedictiones ex iis non sunt, quæ etiam quotidie iterari non possint, sed magis ex iis, ad quarum iterationem multiplicatur ros cælestis in domibus benedictis. Communio Paschalis certe magis spectat ad Parochialia jura, & tamen dummodo fideles apud Parochum suo jam satisfecerint oneri, aut parati sint satisfacere intra licitum tempus, communicare non prohibentur apud Regulares, aliosve Sacerdotes sibi bene assus in aliqua ex quindecim diebus a Dominica palmarum ad octavam Paschæ, quæ item utiles concessæ sunt pro satisfaciendo præcepto communionis Paschalis ob commoditatem populi; cur non igitur domorum habitatores vocare similiter poterunt, quos maluerint, prædicto tempore pro domorum benedictione, dummodo Parochus jam suam egerit, vel illi parati sint eumdem recipere, quando benedicturus advenerit? Uti namque communio Paschalis ex se alligata erat diei sancto Paschatis, & ut supra extensa fuit pro commoditate populi, ita pro Parochorum commodo protensa similiter fuit domorum benedictio, quæ juxta Rubricas sabbato sancto reperitur addicta, unde ad summum in sabbato sancto contendi potest reservata Parochis, sicuti iisdem a nonnullis reservata creditur communio fidelium in die Paschatis.

V. Hora est, arripiamus ritum, & quantum ad benedictionem sabbati sancti jam a Rubrica edocemur, quod Sacerdos indutus esse debet *superpelliceo, & stola albi coloris*. Superpelliceum, & stola jam vestes sunt, quæ a Rubrica generali assignantur benedictionibus omnibus extra Missam, unde dubium esse non potest, quod etiam usitari debent a Sacerdote in benedictionibus quibuslibet aliis. Non sic est de colore, qui in benedictione sabbati sancti adhiberi quidem debet albus, qualem Rubrica assignat, sed postea exurgit dubium super coloris qualitatem, quoties eadem benedictio vel anticipatur in majori hebdomada, vel prorogatur ad sequentem octavam Paschæ.

VI. Gavantus *part. 4. tit. 19. num. 3.* Sacerdoti benedicturo generaliter assignat stolam regulariter albam, eo quod color ille designet puritatem communicandam rebus benedicendis. Ab hac excipit regula benedictionem conjunctam cum exorcismis ad effugandos Dæmones, qualis est benedictio lustralis aquæ, & in benedictione ejusmodi congrue adhiberi asserit colorem violaceum, concluditque usitari etiam posse colorem tempori convenientem, in fundamentum allegans Rubricam Ritualis Romanis. Equidem Rituale habet: *In omni benedictione extra Missam, Sacerdos saltem superpelliceo, & stola pro ratione temporis utatur, nisi aliter in Missali notetur*, ubi to *pro ratione temporis* ubertim designat, colorem stolæ conformem esse debere tempori, idest *officio diei*, exceptis solum casibus, in quibus *aliter in Missali* notatur, tu vero adde *vel in Rituali ipso*, ne hujus Rubrica generalis contrariet particulari, sed omnes sint undequaque consonæ. Standum igitur nos esse credimus huic Ritualis mandato, cui indubie postponi debet Gavanti auctoritas una cum ratione, quam in sui dicti confirmationem allegat; non habent namque locum auctoritates Doctorum, quoties in oppositum stant apertæ leges.

VII. Num itaque in benedictione sabbati sancti quando anticipatur, aut postponitur, color albus adhiberi debeat, decisio pendet ex quæstione, an prædictæ benedictioni color albus assignatus sit tanquam ei proprius, & ex se illi conveniens, quo in casu eam sequitur, quocumque tempore illa peragatur, an vero ratione temporis, quo in casu ad temporis variationem, & exigentiam item color variari debet. Qua in re sententia, quæ colorem album tamquam sibi proprium assignatum esse asserit, & non ratione temporis, nobis sane arridet magis, ea ratione ductis, quod si res non ita foret, omnino supervacanee particularis Rubrica super colore albo posita fuisset, cum memorata generalis abunde sufficeret. Urget admodum etiam Ritualis silentium, quod in aliis benedictionibus servat super colorem stolæ, & hunc dumtaxat assignat, quoties alter ab eo temporis usurpari debet, non leve utique argumentum, quod color temporis, seu officii debet usitari, quotiescumque per particularem Rubricam non assignatur alter.

VIII. Quæ cum ita sint, sequitur, quod in benedictione sabbati sancti nedum quoties prorogetur ad sequentem octavam, adhiberi debet color albus, qualem tunc & tempus exigit, sed etiam quoties anticipatur in hebdomada majori, quo in casu colorem alium tempus exposceret. At qualis in ula

erit

erit in benedictione, quæ tamquam alio tempora facienda a Rituali notatur. Rituale in ea silet super colorem stolæ, unde juxta regulam, quam modo dedimus, color temporis usurpandus esset. Ita quidem, sed si quis pro colore albo pugnaret acriter, ego admodum non refragater, quia substantia, ritus, & benedictionis formula est fere consimilis cum benedictione sabbati sancti, & solum variant in circumstantia temporis, a quo si non petitur coloris qualitas, videtur utique, quod idem color utrique benedictioni debeat esse communis. Ea itidem ratio multum relevat, quod laudata Rubrica generalis diserte loquitur de illis benedictionibus, quæ incipiuntur a versu *Adjutorium nostrum*, quales cum minima sint prædictæ benedictiones domorum, sub ejusdem dispositione haudquaquam cadera videntur. Secus est *de benedictionibus loci*, *domus novæ*, *thalami*, *& novæ navis*, quæ cum incipiant a versu *Adjutorium*, dubio procul comprehenduntur in lege prædictæ Rubricæ, quæ exigit colorem correspondentem temporis.

IX. Commune est utrique benedictioni domorum, sabbati nempe sancti, & alterius temporis, quod dicatur *Pax huic domui* a Sacerdote, non quidem stanta extra domum, vel in ipsius janua, sed ingrediente domum ipsam, quam ingressus, in priori benedictiona jubetur aspergere *loca præcipua domus*, in quibus utique tamquam nobilioribus benedici censentur etiam loca ignobiliora, sed cave, inde existimes inhibitum in eo occasiona benedici distinctim etiam loca cetera, vel pro libito uliqua etiam ex non præcipuis, quæ aspergi non minus posse satis designat Rubrica de benedictione axtra sabbatum sanctum, quæ propterea non dilloguens intra loca, simpliciter habet. *Deinde locos aspergendo dicat*. Uti itaque in benedictione extra sabbatum sanctum aspergi possunt loca, etiam non præcipua, utique & in benedictione sabbati sancti, e contra quia in hac aspergi sufficit loca præcipua; ita in illa, & nihilominus loca cuncta remanebunt benedicta, nobiliori parte ad se trahente ignobiliorem. Quod namqua in sabbato sancto loca præcipua dumtaxat aspergi nominentur, in causa est, quod cum ea die totam Parochiam Parochus asperfurus circuira debeat, plus æquo defatigaretur, si etiam loca non præcipua deberet aspergere, & non semel aidem abriperetur etiam tempus benedicendi conctas Parochiæ domus, ad quas omnes cum non catendatur benedictio extra sabbatum sanctum, vel saltem non habeat tempus adeo limitatum, sed expleri valeat par plures dies, idcirco in hac non exprimuntur aspergenda loca præcipua, sed simpliciter loca, quorum tamen nomine loca omnino omnia venire de necessitate handquaquam arbitror, sed solum majorem eorumdem partem. Quæ regula servanda item erit in sabbato sancto, ubi commode fieri potest, puta quando Parochia est valde exigua, ant anticipatur, vel postponitur per præcedentem, & sequentem hebdomadam prædicta benedictio.

X. Aspersio in sabbato sancto jubetur fieri cum aqua de benedictiona fontis, & hæc præterea ad hunc effectum reservanda erit, ubi benedictio domorum prorogatur per octavam Paschæ; ubi vero anticipatur in hebdomada majori, cum necdum facta sit benedictio fontis, ut hujus aqua sumi valeat, in usu erit aqua benedicta in forma consueta Ecclesiæ; dispensat namque super Rubricam, & aquam fontis baptismalis Sacra Coogregatio hoc ipsu, quod benedictionem domorum ut supra anticipari indulget. Aquam in formam consueta Ecclesiæ benedictam, usitari similiter debere in benedictione domorum extra sabbatum sanctum, Baruffaldus asserit, & quidem bena, sed non ita postea, dum aquam de baptismali fonte ante persusionem chrismatis acceptam, ita reservat benedictioni domorum sabbati sancti, ut axtra hanc occasionem adhiberi non valeat. Rubrica namque in sabbato sancto posita, de eadem aqua sumi imperat ad spargendum super populum, & in domibus, & aliis locis, & usus Ecclesiæ est cum eadem renovari vasa Ecclesiæ, ex quibus de eadem hauriont populus, & ministri Ecclesiæ pro usu, atiam extra sabbatum sanctum. Quoties itaque prædicta aqua in promptu habeatur, aut commode reservari valeat absque periculo corruptionis, nedum putamus licitum, sed consultius eadem uti tamquam solemniori ritu sanctificata, tum in benedictione domorum extra sabbatum sanctum, quam in banedictionibus quibuslibet aliis. Id autem evenira potast facile, dum benedictiones aguntur circa sabbatum sanctum, ant vigiliam Pentecostes, quibus diebus ax instituto Ecclesiæ benedicitur fons baptismalis, sive quando hujus benedictio infra annum renovatur ob defectum, & corruptionem baptismalis aquæ.

XI. Dum Sacerdos in sabbato sancto aspergit loca, ex præscripto Rubricæ dicit antiphonam *vidi aquam*, primum versum psalmi *Confitemini*, versum *Gloria Patri*, & postea eamdem repetit antiphonam. Hæc dici præscripta sunt aspersionis tempore; at si non sufficiaat, non propterea repetenda erunt, aut progrediendum ad ceteros versus, & orationem, sed tantumdem de psalmo *Confitemini* recitandum, quantum sufficit, moris instar quem descripsimus in capite de aqua benedicta, & quatenus prædictus psalmus memoriæ non habeatur, præfata verba morose dispensanda erunt; aut magis silendum, & nonnisi aspersione peracta, descendendum ad versum *Ostende*, & orationem. Cum hæc benedictionis formula unice præscripta sit ratione temporis, Paschalis nempe, & pomatidiani sabbati sancti, in quo eadem benedictio fieri supponitur, tanenda quidem adhuc erit, ubi benedictio agitur intra octavam Paschatis, per quam nedum durat Paschale tempus, sed etiam festum ipsum Paschæ juxta rituum regulam, quæ octavam unum diem cum festo raputat; sed si Benedictio domorum anticipetur in majori hebdomada, certe præfata formula servari minime potarit, cum occurrenti tempori repugnet antiphona *vidi aquam*, & fortasse etiam oratio, in qua fit mentio Paschatis.

XII. In hoc itaque casu loco antiphonæ *vidi aquam* subroganda erit antiphona *Asperges* cum primo versu psalmi *Miserere*, post quem dicetur *Gloria Patri*, & repetetur antiphona, quæ si non sufficiat pro toto aspersionis tempora, Sacerdos occupabitur in recitando adeo de psalmo *Miserere*, quantum satis erit, ut laudato capita magis diximus. Absoluta aspersione, dicet versum *Ostende* sine *Alleluja* in ejusdam fine, cum reliquis versibus, & oratione, cujus loco substitui quidem poterit oratio pro benedictione extra sabbatum sanctum assignata, sed nec grande peccatum foret, si diceretur oratio propria, quia in aa fit quidem commemoratio Paschatis, sed non tamquam eo tempore occurrentis, sed magis ad Pascha sola fit allusio, quæ etiam extra tempus Paschale fiari potest, & maxime quando agitur de benedictione, quæ deservit pro paschali.

XIII. Benedictio domorum, quæ alio tempora a sabbato sancto facienda notatur, sibi item particularem habet benedictionis formulam, de qua dubitara contingit, num si benedictio fiat Paschali tempore, loco antiphonæ *Asperges* subrogari in aa debeat antiphona *vidi aquam*. Videtur, quod non, quia super hoc adnotationem nullam habet Rubrica, licet hujus auctor probe noverit, quod benedictio tempore Paschali fieri poterat. Accedit, quod sequeretur alta generalis regula, ut quotiescumque a Rituali notatur aliquid aspergendum cum antiphona *Asperges*, deberet hæc Paschali tempore mutari in antiphonam *vidi aquam*, quæ cum conjuncta sit cum pluribus *Alleluja*, quæ sunt lætitiæ signa, videtur minus congrue adhiberi: dum v. g. aspergitur infirmus cum cubiculo, & lecto in ejusdem visitationa, administratione aatremæ unctionis, aut commendatione animæ. Hæa profecto adsunt plurima, quibus obsilamus, sed nihilominus, cum antiphona *vidi aquam* ab Ecclesiam benedictioni domorum, quæ fit Paschali tempore, seu in sabbato sancto adaptata fuerit, & insuper utitur toto Paschali tempora in aspersione templi, quæ fit singulis Dominicis, nos magis collaudamus prædictam subrogationem fieri. Quæ ex eo lubentiores dicimus, quod putemus præfatam antiphonam pro Paschali tempore soli benedictioni domorum, atque locorum propriam, ita ut extra talem occasionem dici minime debeat, & præsertim in memoratis circumstantiis, in quibus fatemur ultro habere maximam difformitatem. Quod vero Rubrica super substitutione taceat, id est, quia supponit eamdem fieri extra Paschale tempus, cum in Paschali habeatur illa sabbati sancti. Ceterum silentio abunde supplere videtur Ecclesiæ praxis, quæ, ut dicebamus, tam in domorum, quam templorum aspersione constanter utitur antiphona *vidi aquam*, quæ ceteroquin, cum plura *Alleluja* inserta habeat, licet quatenus adhibetur in aspersione templi, ea ratione tueri valeat, quod deserviat pro initio Missæ, & cum haa veluti unam functionem faciat, quatenus tamen dicitur in benedictione domorum, peccat in Decreta, & rituum regulas, juxta quas in antiphonis, & versibus extra divinum officium non additur *Alleluja*, neque Paschali tempore, quare in præsenti casu, nolo, dubites specialem dispositionem fieri.

Decretum IV. cap. in ord. 384. *Parochis nullatenus licet in sabbato sancto benedicere collocutoriis, aut ianuæ monasterii monialium ordinario subjectarum, vel hospitia Tertiariorum connexo*. *Cong. Conc.* 23. *Aug.* 1727. I. *Visitat domos suæ Parochiæ, eas aspergens*, da Parocho ait Rubrica de benedictione sabbati sancti, & hinc nonnulli sibi licitum credidere Parochi, benedictionis causa qualcumque ea die penetrare domos intra limites suæ Parochiæ constitutas, ne quidem axclusis iis monialium, non quidem interioribus, quibus obstet lex clausuræ, sed exterioribus, dummodo sint monialium, quæ cum ordinario pareant, effugere non posse videntur jurisdictionem parochorum, qui sunt veluti Episcoporum coadjutores. Regularium virorum, ac fœminarum, quæ Regularibus viris subsunt, monasteria in sabbato aspergi non posse a Parochis, intra quorum Parochiæ limites sitæ sunt, abunde comprobat omnimodæ exemptionis privilegium ab ordinariorum jurisdictione, a qua a fortiori, ut alias diximus, arguitur ad illam Parochorum, unde & in primo hujus capitis Decreto, dum Regulares in sabbato Sancto domos prohibentur benedicere, consulto additum fuit *Laicorum*, ut huic daretur intelligi, haudquaquam prohiberi ab aspersiona suorum monasteriorum, & quorumcumque locorum, quæ ad ea spectant, aut cum eis sunt connexa. Monasteria Monialium, quæ ordinariis parent, consimili gaudent exemptionis privilegio, & ideo par est, non minus Parochi abstineant ab aspersione collocutoriorum, & aliorum locorum, quæ ad earum monasteria pertinent, aut iisdem reperiuntur adnexa. Etsi namque Ordinariis pareant, non tamen iisdem quatenus ordinarii sunt, quo in casu fortasse quidquam deduci posset in Parochorum favorem, sed quatenus sunt per Apostolicam auctoritatem delegati, & vice Prælatorum Regularium substituti, unde ax subjectione ejusmodi nihil erui potest in favorem Parochorum,

sub-

quemadmodum propterea nihil juris Parochi ipsi prætendunt super monialium monasteriis, quæ Regularium regimini subsunt. Quarumcumque autem monialium clausuram intrare in die Sabbati Sancti, aut quolibet alio die, causa benedicendi monasterium, aut cellas, per sequens Decretum, (quod erit 5. cap., in ord. 385.) districte omnibus, & sic etiam earum confessario, manet inhibitum: *Ad benedicenda Monialium Monasteria, & cellas, die Sabbati Sancti, aut quolibet alio tempore est omnibus prohibitus in clausuram ingressus.* Congr. Concil. 13. Sept. 1583., & Congr. Episc. 4. Sep. 1596.

II. Quod in hac decisione notatu magis dignum apparet, est, quod Parochis declaratur vetitum benedicere hospitio Tertiariorum connexo; Tertiarii autem isti incedebant in habitu a Patribus Reformatis recepto, & inserviebant monialibus Cappuccinis, quarum propterea monasterio eorumdem hospitium erat connexum. Lites permaximas, quæ factæ fuerunt inter Regulares, & Parochos super exemptione Tertiariorum, atque Decreta, quæ inde super eisdem prodiere, non loci hujus est iterum reproducere, cum de iisdem satis superque actum a nobis fuerit in capite de communione paschali, ad quod propterea amandamus lectorem, dum nos ponderare pergimus, quod quidquid sit de Tertiariorum exemptione, vel obligatione recipiendi Sacramenta a Parochis, atque sepulturam, non possunt tamen iidem Parochi ultra prætendere super Tertiariis, quam quod per Decreta expresse manet declaratum, minus quippe, quam fieri potest, privilegiis, quibus Tertiarii donati fuerunt, præjudicium inferri debet, & privilegia ipsa censenda sunt permanere saltem in ea parte, in qua non prodiit opposita declaratio. Idipsum dicimus de famulis, & famulabus monialium, quæ cum non degant intra interius earumdem monasterium, Parochis quidem subjectæ sunt quoad receptionem Sacramentorum, cum tamen degant intra monasterium exterius, seu in domibus circumvallatis muro monasterii, ad quas intratur per portam ipsius monasterii, locali quadam exemptione gaudent, cujus ratione non potest Parochus in iisdem agere, nisi quæ expresse declarata sunt, unde in Sabbato Sancto non poterit easdem Domos benedicere, sicuti non potest benedicere collocutoriis, & januæ ipsi Monasterii, per quam ad illas intratur.

III. Equidem quando præsens prodiit Decretum, in vigore aderat constitutio Benedicti XIII. anno 1725. in Tertiariorum favorem edita, & eorumdem Tertiariorum privilegiorum confirmativa, sed quod prædicta constitutio præsenti Decreto non dederit causam, sed quia id conforme est juri communi, quod subdimus, evidens argumentum est. In eodem Decreto quæsitum nedum fuerat, num Parochis licitum foret benedicere prædictis collocutoriis, januæ monasterii, & hospitio, sed insuper, an iisdem Parochis liceret Tertiariis ipsis administrare Sacramenta sive in vita, sive in morte, & tamen quamvis in prædicta constitutione nullum verbum adsit super exemptione Tertiariorum a benedictione hospitii eorumdem, bene vero ab administratione Sacramentorum, adhuc ad secundam quæsiti partem responsum extitit *Ad mentem*, ad primam vero absolute, & simpliciter, quod *non possunt Parochi in Sabbato Sancto procedere ad benedictionem hospitii, quod inhabitant præfati Tertiarii.*

IV. Non ob defectum autem jurisdictionis, sed ob indignitatem habitantium abstinere item debent Parochi a benedicendis domibus excommunicatorum, meretricum, & quorumcumque publicorum peccatorum, & idem judicium facito de domibus, quæ publice expositæ sunt aleis, ludisque vetitis. Quoad excommunicatos tamen Auctores hanc dant regulam, ut si vitandi non sint, sed tolerati, eorumdem domus benedici valeant; quinimmo etsi vitandi sint, dummodo non sint Patresfamilias, benedici possunt in gratiam aliorum habitantium non subjectorum, nullatenus vero, si illi sint Patresfamilias, & alii, qui domum item inhabitant, sint illis subjecti. Benedictionem ejusmodi claudat salutare monitum S. Caroli in Concilio Provinciali quinto: *Benedictionis hujus causa seu occasione nihil plane quidquam vel minimum, neque ii, neque Sacerdotes clericive, quos sibi socios adjutoresque adjunxerint, petant, exigant, ac ne sponte quidem* (nota hæc verba) *ultroque oblatum, donove datum accipiant.*

V. De benedictionibus *loci*, *domus novæ*, *thalami*, *& navis novæ*, particularia nobis non suppetunt; earum namque ritus brevior est, & in Rituali satis manet expressus, in cujus fine quando aspergitur res benedicenda, cum Rituale taceat, haudquam erit necesse aspersionem comitari cum consueta antiphona *Asperges*. Easdem vero non esse de Parochorum jure, sed a quocumque Sacerdote fieri posse, uberrimum testimonium est tum silentium Ritualis super persona Parochi, tum earumdem insertio in Missali Romano, cujus preces a quolibet Sacerdote exerceri valent, nisi in Rubricis fuerit aliter expressum. Thalamus benedici debet, antequam sponsi in eo conveniant, nova navis, priusquam tradatur aquis, & idipsum dicendum videtur de domo nova, ita ut benedicatur, antequam inhabitetur, orationis tamen verba sustinent benedictionem, etiam postquam habitari cœpit, atque rebus repleri, & exornari. Benedictio loci usurpari posse super domum ipsam, orationis textus dubitare non sinit, cum in ea habeatur *locum istum*, vel *domum istam*, & concordat etiam verborum sensus; ego tamen crederem specialius eam institutam esse, ut adhibeatur pro particulari loco alicujus ædis. Baruffaldus usurpari etiam posse asserit pro toto aliquo territorio, districtu, & communitate, quod neque ego refragor, cum collectæ verba adaptabilia sint, & commodum sortiri valeant sensum.

CAPUT

VIGESIMUM QUINTUM.

De Benedictionibus esculentorum.

Esculentorum nomine etiam potulenta impræsentiarum veniunt, aliique humores quilibet, qui usui humano deserviunt; his enim omnibus benedictionem esse præmittendam, Cyrillus Hierosolol. *Cath.* 13. nos satis edocuit: *In omnibus crux fiat, & in panibus comedendis, & in poculis bibendis.* Verum etsi benedictio ejusmodi admodum sancte quocumque tempore adhibeatur, usus tamen obtinuit, ut præsertim peragatur in Paschate. Advertit Durandus *Ration. l. 6. cap. 86. num. 7.*, quod inimicus noster hoc tempore nos magis decipere satagit, suggerendo scilicet crapulam, & immoderatum usum ciborum Paschalium; sicuti enim tentavit Christum in deserto post jejunium, ita & Christi membra præcipue supplantare conatur completo quadragesimali jejunio, per quod cum præcesserit longa abstinentia, ita & avidior est ciborum Paschalium appetitus. Ne itaque Diabolus adversus nos prævaleat, tunc præsertim præmittitur benedictio ciborum, ut hac præmunitus fidelis populus, Diabolicas insidias valeat præcavere.

DECRETA.

Decretum I. cap. in ord. 386. *An benedictiones mulierum post partum, fontis baptismalis, ignis, seminis, ovorum, & similium sint de juribus vere Parochialibus? Resp. negative, sed benedictionem mulierum, & fontis baptismalis fieri debere a Parochis. S. R. C. 10. Dec. 1703. approbante Clem. XI. 12. Janu. 1704.* I. Prima se offert nobis benedictio Agni Paschalis, quæ minus placuit Walafrido Straboni *lib. de reb. Eccl. cap.* 18., quod eam Judaicum quid redolere censeat, & a sacramentis christianæ perfectionis abhorrere. Verum unius Walafridi sensui plus tribuendum non est, quam aliorum, qui nihil Judaismi hic deprehenderunt, cum Agnus ille alio fine non benedicatur, quam ut ejus esus comedentibus in salutem corporis cedat, & animæ; idque largiente illo, qui per Agnum illum legalem, & typicum præmonstratus, & præsignificatus est, quique toties in sacris litteris Agnus appellatur, & cum Agno comparatur. Si namque alias carnes benedicere nobis licet, cur non & agninas? Si in frusta concisas rite consecramus, cur non & integras? Quid impedimenti habet Agniculus integer, quo minus per verbum Dei, & orationem sanctificetur, quemadmodum aliæ creaturæ Dei? Nec Christiani Agnellum illum manducant illis cœremoniis, quibus olim Judæi suum, ut notum est, nec venturi Messiæ imaginem esse volunt, quippe qui eum jam venisse probe norint. Walafridus igitur frustra in illo ritu Judaismum latitare censuit, quia alio fine benedictio Agni, vel aliarum carnium non fit, quam ut christiani esum carnium cum benedictione resumant. Præcipue autem fit benedictio Agni in memoriam Redemptoris nostri, qui tanquam Agnus innocens ad victimam ductus, & immolatus, tunc gloriosus e mortuis excitatus colitur, atque triumphans in cœlis collocatus, qualem eum vidit Joannes *Apoc.* 5. 6., ut quemadmodum in liberatione Hebræorum de Ægypto de mandato Moysis occisus fuit Agnus, cujus sanguine linitæ postes, custoditæ fuerunt ab Angelo percutiente, ita in præfigurato Paschate nostro, in quo immolatus est Christus, nos e Dæmonis servitute jam erepti, etiam Christi meritis ab ejusdem Dæmonis liberemur insidiis.

II. Monet Baruffaldus, quod Agnus, qui benedicitur, debet esse mortuus, immo coctus, & assatus, femina sit, aut masculus, dummodo non sit plurium annorum, aut qui inter armenta coierit, ne deperdatur figura Agni innocentis. Ita quidem sed quatenus non attendatur ad figuram, nihilominus hac eadem formula benedici ille poterit, sicuti etiam benedici possunt carnes quæcumque aliæ, quia etsi prædicta formula inscripta sit *Benedictio Agni Paschalis*, & huic fortasse congrue reservetur adhibenda, orationis tamen verba, dum nullam *Agni* mentionem faciunt, sed simpliciter *creaturæ carnis*, adaptabilia sunt cuique carni.

III. Succedit benedictio ovorum, quæ præcipue item fit in die Paschatis, & quidem eadem de causa, quia cum veteres ab ovis pariter per quadragesimam abstinerent, cum eorumdem benedictione usum, & esum repetere volebant. Benedici autem possunt, cruda sint, vel cocta, cum cortice, vel nudata, sive colore aliquo tincta, pura namque accidentia hæc sunt, quæ non mutant substantiam.

IV. Duæ assignantur benedictiones panis, quarum primam Baruffaldus temporis Paschalis facit propriam, quia in oratione nominatur *Panis Angelorum*, & *Panis vitæ æternæ*, qui Paschali tempore ex præcepto distribuitur, secundam vero putat institutam, ut adhibeatur quocumque alio tempore,

Oratio non exprimit qualitatem panis, & ideo ex quacumque farina sit, vel figura, hac formula benedici æque potest. Panis benedictio a Christo in sacris litteris pluries legitur habita, ab Apostolis fuit usitata, & in historiis non desunt sanitatis gratiæ, & innumera miracula per panem, præcipue a sanctis viris, benedictum perpetrata. Sane in vita S. Hilarionis Hieronymus habet: *Concurrebant Episcopi, & Presbyteri, greges etiam monachorum, aliique nobiles, & ignobiles, ut benedictum ab eo panem acciperent, quo innumeri sanabantur.*

V. *Benedictio novorum fructuum* radices usque habet in lege veteri *Exo. 33., & Deuteron. 26.*, ex cujus tenebatur populus primitias offerre Deo, & hoc non tantum gratitudinis causa, tanquam bonorum omnium auctori, & datori, sed etiam ut benedictionem divinam impetrarent, atque in consecratis primitiis omnes reliqui fructus consecrarentur, & sumentibus salutares efficerentur, & hoc Sacerdotum precibus intervenientibus. Abrogata lege antiqua, id apud Christifideles reliquum extitit, ut non quidem ex præcepto, sed ex titulo meræ gratitudinis recognoscerent Deum donorum omnium largitorem, primitias novorum fructuum Sacerdotibus offerendo; rejectis tamen ritibus, & cæremoniis veteris legis. Veteris hujusce moris uberrimum testimonium reddit Clemens Romanus *lib. 7. cap. 30.*, confirmat Origenes, hom. 11. in Num. *Si quis non afferat primitias Sacerdotibus, non videtur hujusmodi habere memoriam Dei, nec cogitare, nec credere, quod Deus dedit fructus, quos &c.*, & denique Hieronymus *cap. 44. in Ezech.* oblationis assignat causam: *Primitiæ ciborum nostrorum Sacerdotibus offeruntur, ut nihil gustemus novarum frugum: nisi Sacerdos ante gustaverit. Hoc autem facimus, ut reponat Sacerdos benedictionem, & oblationem nostram in domo sua, sive ut ad imprecationem suam Dominus benedicat domibus nostris.*

VI. Verum novæ fruges non solum benedicuntur offerendo eas Sacerdotibus, sed etiam propriis, & ad id destinatis precibus, & quamvis in integrum dominorum usum sint convertendæ, & ne minima quidem pars de necessitate fiat Sacerdotibus benedicentibus. In libro Sacramentorum S. Gregorii duæ extant formulæ, sed a nobis usitanda est, quam affert Missale, & Rituale Romanum, & ubi in oratione adest littera *N.*, exprimi debet nomen fructuum, qui benedicuntur. *Novorum* nomine veniunt fructus, qui ad maturitatem devenere, & per novorum, seu primorum benedictionem censentur benedicti etiam reliqui fructus omnes, saltem ejusdem speciei, & hac benedictionis formula consecrari valent quicumque fructus, arborum sint, herbarum, vel graminum.

VII. *Benedictio ad quodcumque comestibile* nostram modo considerationem expectat; cum enim multiplex sit humani corporis cibus, & potus, numquam fuisset finis, si cunctis specialem benedictionis formulam Ecclesia assignare voluisset, & ideo satis provide, traditis nonnullis benedictionibus pro cibis communioribus ususque obviis, unam præscripsit formam, qua benedicerentur reliqua cuncta, esculenta sint, vel potulenta, expresso semper nomine cibi potusve ad appositam litteram *N.* Quæ formula omnino adhibenda est, quodcumque benedicatur, quod propriam ex approbatis non habeat formulam, puta pro lacte, melle, vino, medicina, jure, aqua hordeacea, piscibus &c., & confugiendum non est ad particulares benedictiones ab Auctoribus traditas: quod nunquam potest esse licitum, saltem quoties habetur benedictio particularis, vel generalis per sacram Congregationem approbata.

VIII. Hujusmodi benedictiones omnes habentur in Missali Romano, & insertæ item sunt in Rituali, nec inveniuntur commissæ Parochis, immo nec horum, ne quidem minima mentio habita, argumentum evidens, ut nos alias diximus, & advertunt Quartus, & Baruffaldus ipsi, non esse juris privativi Parochorum, sed a quocumque Sacerdote fieri bene posse. Verum hac in re illationibus haud est utendum, cum id expresse præsens definiat Decretum, *de benedictione* quidem *ovorum*, sed dum addit *& similium*, quod de ovorum benedictione definitum est, extendendum esse quisque videt ad quascumque alias similes benedictiones, cujusmodi sunt, de quibus agimus, benedictiones nempe omnium aliorum esculentorum, & potulentorum.

IX. Una est *benedictio olei simplicis*, de qua difficultas esse potest, tum quia eam dumtaxat Rituale habet, quod editum est pro Parochorum usu, tum etiam quia reapse non videtur esse olei, quod pro cibo, aut potu deservire debeat, sed magis pro unctione infirmorum, unde cadere non posse videtur sub præsentis dispositione Decreti, quod per to *similium* comprehendere quidem potest benedictiones alias esculentorum, & ad summum trahi etiam ad illas potulentorum, non tamen benedictiones earum, quæ deserviunt ad usum alium ab esu, vel potu. At minus relevant rationes istæ, ut prædictam benedictionem olei propterea privative adjudicemus Parochis; Rituale enim etsi editum sit potissimum pro Parochorum usu, & commodo, plura continet, quæ ab ipsis solum per delegationem præstari queunt, plura, quæ communia habent cum Sacerdotibus omnibus, & quidem etiam ex iis, quæ in Missali desunt, sicuti sunt, ut cætera omittam, benedictio mulieris post partum, atque sacrarum imaginum. Jam vides itaque, quod inepte admodum, atque invalide arguitur a carentia prædictæ benedictionis in Missali libro ad ejusdem reservationem Parochis, quibus neque satis ad rem suffragatur secunda adducta ratio, quia to *similium* nedum relationem habet ad præcedentem benedictionem ovorum, sed etiam ad eas *ignis*, & *seminis*, quarum Decretum item meminit, & tamen ipsæ esculentorum non sunt, neque potulentorum.

XI. Quod sacri Ecclesiæ ministri, interdum etiam laici sanctitate præstantes, præsertim olea benedicerent, illoque uterentur fideles ad fugandos morbos, satis comprobant, quæ Sulpitius *Dial. 3. cap. 3.* his verbis narrat: *Deinde pusillum olei cum exorcismi* (nota hæc verba, ut inde intelligas antiquitatem exorcismi, quem etiam nunc Ecclesia huic benedictioni præmittit) *præfatione benedicit*, & mox: *non prætermittendum videtur Avitiani Comitis uxorem misisse Martino oleum, quod ad diversas morborum causas necessarium* (*sicut est consuetudo*) *benediceret*. Et paulo post: *Vas vitreum cum oleo, quod Martinus benedixerat*. Et sane antiquissimam esse hanc, de qua agimus, consuetudinem ostendit, ut reliqua missa faciam, formula orationis relatæ a S. Clemente *lib. 8. cap. 29. Constitut. Apostol.*, quam lector consulat, dum ego probare pergo, quod etiam viri aliqui sanctitate præstantes, tametsi non Sacerdotes, olea ad curationes faciendas benedicerent. *Profecto ad Hilarionem*, ait Hieronymus in ejus vita, *concurrebat Episcopi, Presbyteri &c., ut benedictum ab eo panem, vel oleum acciperent.*

XII. Assueti populi, ut oleum deferrent ad Ecclesiæ ministros, aut etiam ad laicos quosdam sanctitate præstantes, ut idem oleum horum benedictione virtutes nec leves profecto, nec paucas reciperet, haud dissimilem benedictionem a sanctorum cadaveribus se consequi posse sperarunt; & ideo quoniam difficillimum plerumque erat sacris ipsis cadaveribus res admovere, propterea easdem, & præsertim vascula oleo plena super, aut prope sanctorum tumulos consueverunt ponere. De his oleis agunt Chrysostomus *hom. 5. in martyres tom. 2.*, & Paulinus *lib. 5. vitæ S. Martini*, & Gregorius Turonicus *hist. Franc. lib. 8. cap. 15.*, *& lib. 1. miraculor. S. Martini cap. 2.*, ubi & recensent emolumenta plurima, atque miracula peracta per olea ad tumulos sanctorum posita, *& Justorum virtute infusa sanctificata*. Olea itidem ex lampadibus ardentibus ante reliquias, vel imagines sanctorum desumpta, pro benedictis fuisse habita, & per ea virtutes plurimas patratas esse, atque miracula, idem Gregorius Turonicus *lib. 1. miracul. S. Martini cap. 15.*, & Paulus Diaconus *cap. 13. lib. 2. de gestis Longobard.* dubium quodvis amovent.

Decretum II. cap. in ord. 367. *Non oportet aliquando clericos, nisi hymno dicto, comedere panem, & post cibos gratias auctori Deo referre.* *Cap.* Non liceat 12. *dist.* 44. I. *Clericos* universim consulto alloquitur sanctio, dum mensæ benedictionem præcipit, & gratiarum actionem, ut inde eruat, atque noscat obligationem suam etiam sæcularis clerus, quam adeo pessundat, & negligit. In hunc, absit, utemur comminatione lethalis culpæ, qua legem ejusmodi Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 3. de orat. voc. cap. 7.*, & Lezana *tom. 1. cap. 9. num. 28.* censent immunem, aut venialis, cui Navarrus *in manu. cap. 25. num. 110.* eam putat obnoxiam, sed contenti sumus referre exemplum Christi, ad quod sanctio in iis allusit verbis: *Nisi hymno dicto*. Christus namque, qui in ultima cœna *benedixit*, *fregit &c.*, ab ea non recessit, nisi *hymno dicto*, ut habetur *Matth. 26.*, *& Marc. 14.*, suo nos instruens exemplo, quod mensæ non debemus assidere, nisi præmissa benedictione, aut ab illa discedere, nisi prius gratiarum actione peracta.

II. Apostoli Christum imitati, docuere posteros benedictionem mensæ, ut Paulus Timotheum 1. *ad eumdem cap. 4.*, & hic mos deinde pertransiit in sanctos Patres, Prælatos Ecclesiasticos, clericos, & laicos ipsos, licet horum plurimi turpiter a sancto ejusmodi instituto deflexerint, via solis exceptis claustralibus viris, qui religione summa semper illud custodiere, atque custodiunt, gravi illi monito, quod universim super benedictionem mensæ, & subsequentem gratiarum actionem facit Hieronymus *epist. 22. ad Eustoch.*, firmiter adhærentes: *Nec cibi sumantur, nisi oratione præmissa; nec recedatur a mensa, nisi referatur creatori gratia.* Uti autem hinc uberrim constat, quod non nudo crucis signo benedictio est facienda, sed junctis precibus, ita non est admodum facile definire, quibus precibus olim fieret; an videlicet iis, quibus nos utimur, vel consimilibus, qualis opinio quoad Christum ipsum stetisse videtur S. Vincentio Ferrerio, D. Hieron. *in Marc. 14.*, & Clem. Rom. *lib. 7. Apost. Const. cap. 48.*, an vero aliis, sicuti nonnullis fortasse placuit. Nos itaque, quibus non adeo inest otii, ut inanem ejusmodi rem curiosius perscrutemur, contenti sumus adjicere, quod nostra formula tum benedicendi, tum gratias agendi, auctorem non reperitur habere, & in antiquissimis usque Breviariis invenitur inserta, ideoque antiquitate sua auctoritatem sibi conciliat maximam, cæterisque cunctis est præferenda formulis.

III. Quæ formula haud eget expositione plurima, nisi fortasse, quod versus *Benedicite*, quem apud nonnullos Regulares a lectore inchoari vidi, a Sacerdote mensa benedi-

ctoro, per Rubricam jubetur incipi: *Ante prandium Sacerdos benedicturus mensam, incipit* Benedicite. Oratio *Benedic* signum ✠ non tenet insertum, sed nihilominus usus obtinuit, ut ad *Domine nos* Sacerdos se signet signo crucis, & ad sequentia verba *& hæc tua dona* idem crucis signum super mensam efformet; & hoc quidem consonanter, tum ad ritum christianorum veterum, qui & ante cibum se signabant signo crucis ex Tertull. *de corona milit.*, & ipsos signabant cibos juxta Athanasium *de ferm. Virg.*, tum ad Rubricam ipsam, quæ dum in feria V. Cœnæ Domini Sacerdotem signo crucis sine ulla pronuntiatione benedicere facit mensæ, a fortiori nos edocet, una cum verbis, quando hæc dicuntur, saltem super mensam idem signum esse efformandum. Sufficit autem, ut præstet Sacerdos, qui benedictioni mensæ incumbit.

IV. *Quando semel comeditur, omnia dicuntur ut in Cœna*, sunt Rubricæ verba, per quæ benedictionis formula, quæ in Cœna assignatur dicenda, usitari mandatur diebus omnibus, in quibus unica habetur comestio, sive hæc postea habeatur in mane, vel in vespere, aut quolibet alio diei tempore. Nollem jentacula, quæ in sero dierum jejuniorum consuetudo introduxit, comestiones multiplicare censeas, sed benedictionem cœnæ securus adhibeas, perinde ac si minime in sero refectiuncula sumeretur; hæc enim toleratur duntaxat, seu conceditur secundum indulgentiam, & novam comestionem non censetur inducere, alias Ecclesiasticum læderet jejunium, quod in unica comestione consistit. Si hanc item diceris esse causam, ob quam pro ejusmodi refectiunculis nulla habetur benedictionis formula ex institutione Ecclesiæ, absit, quod ego refrager, quamvis similiter putem, quod aliqua brevis sit adhibenda, uti reapse præstant Regulares Ordines, quorum quilibet se tueri potest in sua, licet varia, consueta benedicendi, & gratias agendi formula, quia cum nullam assignent Rubricæ Breviarii, quilibet abundare potest in sensu suo.

V. Sunt nonnulla tempora, in quibus benedictio, & gratiarum actio fiunt quidem ut in generali formula, sed variantur versiculi, & psalmi, non est tamen eadem variandi necessitas, nam versiculi in notatis temporibus semper variari debent, ubi psalmi ita notantur variandi, ut salvum semper maneat beneplacitum pro consueto psalmo *Laudate Dominum omnes gentes*, qui pro libito æque dici potest in quibuslibet solemnitatibus, licet psalmorum fiat variatio nulla. Primi ex versiculis, qui communibus subrogari debent, sunt illi Nativitatis Domini, & hi juxta Rubricam dici debent *in Nativitate Domini usque ad Cœnam vigiliæ Epiphaniæ exclusive*. Nativitas Domini, & consimilia alia festa secundum rituum regulas incipiunt a primis vesperis, & ideo Gavantus *sect. 9. cap. 6. numer.* 10., Meratus *ibidem num.* 5., atque Guyetus *lib. 4. cap. 20. quæst.* 8. hanc concordes dant generalem regulam, ut pridie festi in cœna, si cœnatur, inchoandi sint versiculi proprii; idque locum habet etiam in vigilia Nativitatis, vel quando hæc incidit in Dominicam, vel quando in ea, sicuti & quolibet alio die differtur cœna post vesperas. Apud alios vero, qui comedunt ante vesperas, quantumcumque comestio illa dicatur cœna, haud tamen dicendi in eo sunt versus proprii Nativitatis, & sic de reliquis festis, quia videlicet nondum inchoatum est officium.

VI. Versus Nativitatis continuantur usque ad cœnam vigiliæ Epiphaniæ *exclusive*, ut diserte Rubrica innuit, unde ad cœnam ejusdem vigiliæ inchoantur versus Epiphaniæ, cujus festum jam incœpit in primis vesperis. Et hinc apparet legitimus intellectus Rubricæ Nativitatis, quem ex memoratis produximus Auctoribus; habet enim Rubrica de versiculis Epiphaniæ, quod hi dicendi sunt *in Epiphania, & per totam octavam*, & tamen aperte constat, quod incipiendi illi sunt, non in die Epiphaniæ ad prandium, sed ad cœnam præcedentis vigiliæ, ad quam usque *exclusive* cum Rubrica Nativitatis continuari faciat versus ejusdem Nativitatis, consequenter edocet, quod ad eamdem cœnam sumi debent versiculi Epiphaniæ, cujus officium jam incœpit ad vesperas. Ita quidem, quia supponitur prædictam vigiliam sine jejunio transigi; quod si jejunetur, ut mea Congregatio assolet, tunc subintrat laudata superius regula, ut versus Nativitatis dicantur in eadem vigilia, nisi cœna differatur post vesperas, quo in casu in usu erunt versiculi Epiphaniæ. Quousque autem durent versiculi Epiphaniæ, abunde se Rubrica explicat, dum dicit *per totam octavam*, quæ censetur perdurare usque ad mediam noctem diei 13. Januarii inclusive.

VII. A generali benedictionis formula omnino abeunt feria V. Cœnæ Domini, & subsequens feria VI., in quibus *dicitur absolute* (idest non præmisso *Benedicite*) *& sine nota*, seu sine cantu versiculus *Christus factus*, cum additione *mortem autem crucis* in feria VI., in qua realiter mors Christi gesta fuit. Absoluto hoc versu, dicitur *Pater noster*, & cum Rubrica notet *totum secreto*, nec alia voce inchoari debet *Pater noster*, neque pronuntiari *& ne nos inducas*. Dicto *Pater noster*, Sacerdos, precem nullam dicens, signat mensam signo crucis, & hoc pacto censetur complera benedictio mensæ. Pro gratiarum actione repetitur versus *Christus factus*, postea dicitur psalmus *Miserere* sine *Gloria Patri*, deinde *Pater noster* totum secreto, quo absoluto, Sacerdos non præmittens *Oremus*, recitat orationem *Respice*.

Num in fine hujus orationis dici debeat *Qui tecum*, videtur affirmandum, dummodo dicatur *secreto, & sub silentio*, ut moris est hoc tempore in officio ipso, atque hujus Rubricæ præscribunt. At obstat maxime Rubrica post eamdem orationem posita, quæ habet: *Et non pronuntiatur* Qui tecum, *nec* Fidelium animæ, *sed secreto dicitur* Pater noster. Si namque to *& non pronuntiatur* ita intelligendum censeas, ut to *qui tecum* dici quidem debeat, sed non voce intelligibili, sed secreta, & sub silentio, jam aperte vides, quod cum idem verbum similiter cadat super versus *Fidelium animæ*, vel invitus dicere cogeris, quod item dici debet, licet non intelligibili voce, sed secreta, & sub silentio versus *Fidelium animæ*, quem concordes Auctores omnes una cum Rubricis officii omissioni committunt. Rubricæ itaque undique conformius apparet, quod sicuti omitti debet versus *Fidelium animæ*, super quem prælatum verbum similiter cadit, ita omitti quoque debeat to *Qui tecum*; & eo maxime, quod Rubrica subjungit: *sed secreto dicitur* Pater noster; dictio namque *sed* adversativa est præcedentibus, unde sensum reddit, quod *Pater noster*, quem ipsa afficit, dici quidem debet, non autem præcedentes versus *Qui tecum*, nec *Fidelium animæ*, & ne quidem secreto, & sub silentio, alias præfata dictio non adversaretur præcedentibus, cum secreto, & sub silentio *Pater noster* ex præscripto ejusdem Rubricæ dici debeat. Absoluto autem *Pater noster* sub silentio, non additur versus *Deus det nobis suam pacem*, sed absque eo quod aliquid ulterius dicatur, quique recedunt.

VIII. Non sic est de sabbato sancto, cujus benedictio de more incipit a versu *Benedicite*, & ut alias perficitur cum sola mutatione versiculi consueti, cujus loco tum in benedictione, tum in gratiarum actione substituitur versus *vespere autem sabbati*. Cum sola item mutatione prædicti versiculi, & subrogatione versus *Hæc dies* fit benedictio mensæ, & gratiarum actio *in die Paschæ, & deinceps usque ad cœnam sequentis sabbati*, ait Rubrica; addit vero hic Gavantus *exclusive*, quia ad vesperas sabbati censetur expletum officium octavæ Paschatis, cujus propria est prædicta particularis benedictio.

IX. Hic lubet adjicere singularem opinionem Lucii Ferraris *in sua Biblioth. verb. Benedictiones variæ numer.* 30., ubi allegans Bauldryum *in manu. par. 2. cap.* 21. *numer.* 6. arbitratus est, quod quoties pridie festi, quod habet benedictionem propriam, jejunatur, mutationes versiculorum propriorum anticipate poni debent in mane ipsarum vigiliarum, unde v. gr. versiculi Nativitatis dicendi forent in mane vigiliæ ejusdem Nativitatis, versus feriæ V. Cœnæ Domini in feria IV. præcedenti, & versus feriæ VI. Parasceves in feria V. Cœnæ Domini, & versus sabbati sancti in præcedenti feria VI., & denique versus Paschatis in sabbato sancto. Opinioni ejusmodi hæc suffragari potest ratio, quod ad mensam, licet habeatur in mane, omnia dici debent ut in cœna, quoties semel tantum comeditur; unde quemadmodum si cœna suo tempore, seu vespere haberetur, ad hanc diceretur versus proprii sequentis festi, ita anticipari hi debent, quoties cœna in mane anticipatur.

X. Verum dissona apparet admodum ista agendi ratio ex versiculo sabbati sancti *vespere autem sabbati*, qui alias poni deberet in mane feriæ VI. Parasceves, in qua Ecclesia cum in summa tristitia versetur ob mortem Christi, quam ea die recolit tamquam realiter gestam, non est, conemur ostendere, quam disconveniat in illius ore præfatus versiculus, qui adjuncta habet signa lætitiæ, scilicet *Alleluja*. Non est itaque discedendum a nobis superius laudata agendi ratione, ut videlicet non inchoentur versiculi proprii, nisi postquam inchoatum fuerit officium, ad quod illi spectant tanquam quid accessorium. Cum igitur festorum officium non incipiat, nisi ad primas eorumdem vesperas, idcirco in vigiliis ad mensam legendum quidem erit ut in benedictione cœnæ, sed erit omnino abstinendum a versiculis propriis sequentis festi, quod nondum est inchoatum, licet illi diceretur ratione temporis ad eamdem cœnam, quoties hæc in sero, seu vespere haberetur.

XI. Profecto fallor, si quis hinc non arguat in favorem tridui mortis Christi, in quo comestio non sumitur, nisi recitatis vesperis; quam autem perperam, ex eo constat abunde, quod prædictum triduum non habet primas vesperas, sed ejusdem officium ex sua constitutione incipit a Matutino, a quo cum item incipiat festum Paschatis, idcirco ejusdem benedictio usitari non poterit in sabbato sancto, etsi ad mensam procedatur vesperis jam recitatis. At quid, si cœna differatur in sero, in quo incœptum supponitur officium sequentis diei per Matutinum, quod ex communi consuetudine pridie anticipatur? Verum quoad rem, de qua agitur, attendendum est tempus Matutini canonicum, non tempus indulgentiæ, cujusmodi pro Matutino sequentis diei est tempus vespertinum præcedentis, alias quippe versiculus sabbati sancti, incipit *vespere autem sabbati*, qui adjuncta habet lætitiæ signa, scilicet *Alleluja*, dici posset in sero præcedentis feriæ VI. inter summa tristitiæ argumenta; quo quid absurdius?

XII. Dominicæ Ascensionis versiculi juxta Rubricam dici debent *in Ascensione Domini usque ad vigiliam Pentecostes exclusive*, adeoque debent incipi in vigilia, quæ cum non jejunetur, habent cœnam post primas Ascensionis vesperas,

ras,

ras, a quibus festum incipit. Terminus autem erit ad cœnam feriæ VI. post octavam Ascensionis, nam eo *exclusive* excludit eosdem versiculos a sequenti vigilia, & concordat Rubrica de versibus Pentecostes, quos dicendos esse jubet *in Pentecoste a vigilia ejusdem inclusive*.

XIII. Potior difficultas urget de termino eorumdem versuum Pentecostes, quos Rubrice continuandos esse efferit *usque ad cœnam sabbati sequentis exclusive*. Gavantus enim Rubricam sic accipit, ut velit excludi penitus sabbatum, *quia*, inquit, *in ipsa sabbata post Nonam terminatur tempus Paschale*, unde ipse de suo eddidit *usque ad cœnam feriæ VI. quatuor temporum*. Guyetus e contra existimat, non excludi comestionem sabbati a versibus Pentecostes, nisi ubi fit post vesperas, *quia adhuc*, ait ipse, *censetur perseverare officium Pentecostes, adeoque omnia, quæ ad illud pertinent, usquedum inceptum fuerit officium subsequens, quod profecto ante vesperas diei nequit inchoatum*. Id confirmat a paritate, quia nempe *sicut officium Epiphaniæ terminatur in die octava finito completorio, & tamen ipsamet die in cœna, quæ sumitur post completorium, adhuc dicuntur versus Epiphaniæ; ita licet in prædicto sabbato ad Nonam terminetur officium Pentecostes, hujus versus proprii adhuc dicendi erunt in comestione meridiana, cum nondum sit inchoatum officium sequentis diei*. Addit, quod *ad idem tempus paschale pertinet Missa ejusdem sabbati, quæ tamen dicitur post Nonam*. Rem denique concludens efferit, quod caute admodum expressit Rubrica *usque ad cœnam sabbati exclusive*, in gratiam videlicet eorum, si qui supersunt, qui ex antiqua jejunii lege comestionem differunt ad ipsam usque cœnam; at qui secus eo prandio jejunium solvunt, hæce Rubrica minime tenentur; nec in oppositum ullatenus relevat illud generalis Rubricæ *quando semel comeditur, omnia dicuntur ut in cœna*, nam aliud est esse cœnam, aliud omnia dici ut in cœna, & licet in prandio omnia dicantur ut in cœna, non propterea prandium dici potest cœna.

XIV. Novissime insurrexit Meratus, qui de more Gavanti sententiam adoptans, advertit, quod comestio illa unica, quæ fit in. diu jejunii, juxta Rubricas non appellatur prandium, sed cœna, & ideo cum Rubrica excludat prædictos versus proprios a cœna præfati sabbati, nullatenus dicendi sunt; licet comestio non habeatur in sero, sed circa meridiem. Hic sistit Meratus, qui cum non evertat argumenta Guyeti, nos putamus addendum, quod prædictæ comestioni reliquum est nomen *cœna*, eo quod antiquitus in diebus jejuniorum haberentur in vespere. Hæc causa item est, ut sicut retentum est nomen, ita etiam benedictionis verba; & propterea omnia dicuntur ut in cœna, quinimmo in illis verbis *ad cœnam vitæ æternæ* fit adhoc allusio ad cœnam, quia illa comestio reapse deservit pro antiqua cœna, licet modo ad meridiem tracta fuerit.

XV. Optime est autem ratio, quam producit Gavantus, quia nempe post Nonam terminetur tempus Paschale, eam hoc ipso post Nonam non amplius locum habere possunt versus temporis Paschalis, quales sunt versus Pentecostes: demus enim, quod nonnisi ad vesperas inchoetur officium subsequens, sed non propterea censeri unquam potest, quod perseveret usque ad easdem vesperas tempus Paschale, quod ad Nonam expirare nos docet Rubrica, sed magis, quod ad hujus expirationem succedat tempus non Paschale, adeoque & benedictio huic tempori conformis, non autem Paschali. Hinc igitur duntaxat fieret, quod si festum subsequens haberet versus proprios, hi non forent dicendi, cum nondum inchoatum sit officium, quinimmo neque versus temporis Paschalis, sed magis versus temporis non Paschalis, qui sicuti tempus ipsum incipiunt, ubi desinit tempus Paschale. Par nec est ratio de exemplo octavæ Epiphaniæ, nam in hac ita quidem, quia juxta Rubricam versus Epiphaniæ dici debent *per totam octavam*; hæc vero, cum mensuretur diebus octo Ecclesiasticis, non desinit, nisi ad mediam noctem diei octavæ, omnino autem futile est, quod additur de Missa ejusdem sabbati, quæ quidem spectat ad tempus Paschale, sed hoc non desinit illico post Nonam, sed *celebrata Missa*, ut aperte ait Rubrica.

CAPUT VIGESIMUM SEXTUM.

De Sacris Oleis.

TRia sunt sacra olea, catechumenorum scilicet, infirmorum, & chrismatis, & hujus præ illis constitutionem intrat etiam balsamum, judaicum sit, vel indicum. Catechumenorum oleum Ecclesia adhibet in benedictione fontis baptismalis, administratione baptismi, consecratione Ecclesiæ, altaris fixi, atque portatilis, ordinatione Presbyteri, & in benedictione, & coronatione Regum, & Reginarum. Utitur sacro chrismate in benedictione fontis baptismalis, administratione sacramentorum baptismi, & confirmationis, consecratione electi in Episcopum, patenæ, & calicis, & in campanarum benedictione. Infirmorum olei parcior usus est, in sola nempe administratione sacramenti extremæ unctionis, & benedictione campanarum.

D E C R E T A.

Decretum I. cap. in ord. 368. *Olea sacra quotannis ab Episcopo confici, & suæ Diœcesis Presbyteris distribui debent, crematis veteribus; & vetera non possunt adhiberi, postquam nova sunt consecrata.* Sac. Rit. Congr. 7. Septembr. 1601. in Septemb. I. Cum S. R. C. Decreta nonnisi anno 1602. describi cœperint, præsens ex iis est, quæ in ejusdem Congregationis regestis minime reperiuntur; dignum tamen adhuc, quod huc apponendum induceretur, visum est nobis, cum non statuat, nisi quod sanctiones aliæ, atque Ritualia. Ex traditione Apostolica ad nostra usque devenit tempora benedictio, & consecratio sacrorum oleorum, & hæc Episcopis privative convenit, quemadmodum definivit Concilium Carthaginense II., & III. contra quosdam Presbyteros, qui vetustissimo inolito Ecclesiæ instituto, quoad prædictam benedictionem simplices etiam accipit Presbyteros, sacri benedictionem chrismatis sibi putarunt licitam, perperam arbitrati ut cooperatores admitti, & non ut præcise tanti mysterii testes, sicuti scite advertit Martene *de antiq. Eccl. discipl. tom.* 4.

II. Benedictio, & Consecratio sacrorum oleorum quotannis fieri solet in feria V. in cœna Domini, diceremus a sæculo usque tertio, quatenus can. *Litteris.* Fabiano Papæ adscribendus esset, sed obstat maxime can. 20. Concilii Toletani I. sæculi quinti, & refertur *de consecr. dist.* 4. *cap.* 124. ubi statuitur, *omni tempore Episcopo licere chrisma conficere, & per suas diœceses destinare*; quare prædictus usus antiquior fortasse non est sæculo septimo, in quo ejusdem mentio instituitur in sacramentario S. Gregorii, & *de sent. excom. in* 6. adeo in præfata feria V. fieri decernitur, ut faciendum mandetur, etiam tempore interdicti, quia tali adhuc tempore administrantur sacramenta baptismi, & confirmationis. Divus autem Thomas 3. *par. quæst.* 72. *art.* 12. *ad* 3. satis congruam assignat rationem, ob quam in laudata feria V. fieri constitutum est: *Quia solemnis baptismus, ad quem requiritur usus chrismatis, in vigilia Paschæ celebratur, congrue ordinatum est, ut per biduum ante chrisma ab Episcopo benedicatur, ut possit per diœcesim destinari.*

III. Obligationi, quæ instat Episcopo consecrandi quotannis in feria V. Cœnæ Domini olea sacra, in subjectis Ecclesiis correspondet obligatio altera, nonnisi nempe, & quotannis accipiendi eadem sacra olea a proprio Episcopo, unde de Consecr. dist. 4. can. 122. *si quis de alio chrismate, quam de illo novo, quod proprii Episcopi largitione, vel concessione acceperit, baptizare, nisi præoccupante morte, tentaverit, pro temeritatis ausu ipse in se suæ damnationis protulisse sententiam manifestatur.* Et can. 123. *Presbyteri, qui Diœcesanas regunt Ecclesias, non a quibuslibet Episcopis, sed a suo ante Paschæ solemnitatem chrisma petant.* Et can. 124. *Ita ut ad accipiendum chrisma Diaconus, aut Subdiaconus ante diem Paschæ de singulis Ecclesiis ad Episcopum destinetur.*

IV. Canones isti nos docent alia plurima, & primo quod ad recipienda sacra olea destinentur ministri sacri, Diaconus scilicet, vel Subdiaconus, non Laici, neque Clerici Inferiorum Ordinum, sed non propterea Sacerdos mitti prohibetur, quinimmo magis decens est, id Parochus per seipsum præstet, vel per Sacerdotem, unde in cit. can. 123. *Nec per minorem clericum, sed per se ipsos* (Parochi) *aut per illum, qui ejusdem Ordinis est, ante Paschæ solemnitatem chrisma petant.* Dubium non est, quod canon iste Sacerdotem exigit, nos tamen solum magis, id Sacerdos præstet, decens esse diximus, quia, ut ibi notat Glossa, laudatus canon per sequentem 124. ita corrigitur, ut sufficiat etiam clericus sacrorum ordinum, quo & contenta sunt acta Eccl. Mediol. *Si vero* (qui nempe sacra olea dispensant) *ne illa aliis dent, nisi iis, qui sacris ordinibus initiati sunt.*

V. *Ante Paschæ solemnitatem*, & *ante diem Paschæ* verba sunt eorumdem canonum, per quæ insinuatur alterum, quod nempe in aliquo ex diebus a feria V. cœnæ Domini ad subsequentem Pascham nova olea procurari debent, quare sabbatum sanctum, cujus inferius danda non semel meminere Decreta pro receptione sacrorum oleorum, non est necessarie dies, in quo olea debent accipi, sed terminus, ultra quem eorumdem innovatio differri non debet. Ratio, quam ex D. Thoma superius produximus, abunde comprobat, quod ubi in sabbato sancto benedicitur fons baptismalis, & solemniter administratur baptisma, sacra olea ita tempestive procurari debent, ut nova adhiberi valeant. Idipsum statuit præsens sanctio, dum post consecrationem novorum oleorum vetera adhiberi inhibet, & concordat laudatus canon 122. cujus verba lector potest recolere.

VI. Benedictus XIV. *tom.* 4. *notific.* 14. uti dicebamus, tenendum esse scribit, ut sacra olea tempestive habeantur, ubi in sabbato sancto benedicendus est fons baptismalis, sed non obscure indicat, in tali circumstantia etiam vetera adhiberi posse, quinimmo terminum prædicta procurandi olea prorogat a *mane* feriæ V. in cœna Domini usque ad sabbatum in Albis. Si quas produximus, presse attendantur sanctiones, his non plurimum videtur consona dilatio ejusmodi, sed quoniam moraliter illæ magis attendi debent, haud dubitaverim, hanc in licitum usum esse posse Ecclesiis illis, quæ ob longinquitatem, vel etiam justam causam ut supra opportune sacra olea procurare non valent. At quid de Ecclesiis Civitatis, aliisque fora-

M 2 neis,

neis, quæ cum nullo destineantur incommodo, aut impedimento, sacra nihilominus olea tempestive procurare negligunt? Satis tibi sit, quod sapientissimus laudatus Summus Pontifex universim prædictum indulget terminum, ut eum licitum esse scias; nec satis congrua ratio deest, quia prædicti canones contenti sunt, habeantur olea *ante diem, vel solemnitatem Paschæ*, quæ juxta rituum regulas non terminatur, nisi in sabbato, vel Dominica in Albis, quarum altera absolvitur ejusdem octava, quæ est continuatio, & prorogatio festi. Sane etiam lex communionis Paschalis lata est pro die ipso Paschatis, & nihilominus ex declaratione Eugenii IV. optimo jure intelligitur satisfactum esse canoni, si in aliqua ex diebus infra octavam usque ad Dominicam in Albis inclusive adimpleatur.

VII. Quos ultra dies si quis differat sacra nova procurare olea, & sacramenta cum veteribus administrare audeat, administrat quidem valide; sed adeo illicite, ut in se suæ damnationis sententiam proferat, ut laudatus canon 132. expresse asserit, cujus dispositionem nos mitigare non possumus. Opponet, (& erit Decr. 2. cap. in ord. 369.) *In casu necessitatis uti poterit Parochus oleo vetere sacro.* Congr. Episcop. 20. Martii 1590. sed rite reponit idem Benedictus XIV. Decreti sensum esse, quod citra culpam cum oleo veteri in casu necessitatis sacramenta administrat ille, qui in culpa non est, cur nova non habeantur; secus vero ille, qui cum munere sui officii neglecto intra tempus debitum nova olea non procuraverit, voluntarie se constituit in necessitate adhibendi vetera. Et hinc habes, ad quos trahas limites exceptionem illam laudati canonis: *Nisi præoccupante morte*, quod perinde est, ac si diceretur *in necessitatis casu*.

VIII. Quod princeps sanctio addit de combustione oleorum veterum, concordat cum Pontificali Romano, quod vetera comburenda esse mandat in lampadibus Ecclesiæ ante SS. Sacramentum, & modum explicant Acta Eccl. Mediol. tom. 1. par. 2. *Parochus ubi primum olea sacra nova acceperit, vetera statim comburat in lampade, quæ ante SS. Sacramentum collucet, bombice in sacraria plane exusto.* Ex bombacio nempe prius exprimatur oleum in lampade, & postea bombacium comburatur in sacrario, vel sacristia, & cinis in sacrarium projiciatur. Hæc autem cautio adhibenda erit, ut non exurantur olea vetera, nisi prius habeantur nova, ne dum nova procurantur, deficiant vetera pro administratione Sacramentorum pro quocumque casu; & hæc est causa, ob quam in prædictis Actis duo vascula percipiuntur haberi pro singulis oleis, unum nempe pro novis recipiendis alterum pro veteribus interim custodiendis. Laudabile quidem est institutum ejusmodi, sed minime necessarium, quare ego universim Ecclesias, præsertim pauperiores, excusari posse censeo, si unum dumtaxat pro singulo oleo habeant vasculum, dummodo dum nova procurant olea, vetera seu bombacium iisdem humectatum asservent in munda patina, vel in alio decenti vase. Unaquæque autem Ecclesia ex prædictis oleis ea tantum procurabit, & accipiet, quibus pro sui qualitate indiget, & respective uno dumtaxat, vel pluribus ex prædictis vasculis ornata erit.

Decretum III. cap. in ord. 370. *Olei sacri consecratio debet fieri omnino juxta formam Pontificalis, & Canonici debent supplere, si numerus sufficiens Presbyterorum non adsit præter canonicos.* S. R. C. 9. Maji 1606. in Lauretana. I. *Omnino* dictio est, quæ præceptam naturam habet, restrictionem nullam patitur, importatque præcisam executionem. In Pontificali itaque Romano cautum est, quod ultra ministros Episcopi, consecrationi sacrorum oleorum assistentiam præstent duodecim Presbyteri, septem Diaconi, & totidem Subdiaconi, non computato acolythorum numero, aliorumque inferiorum ministrorum necessariorum. Hæc est forma, quæ servari mandatur, & quia æquum est, quod qui sacra olea accipere debent, Episcopis item assistant ad eorum benedictionem, consuetudo fere communis obtinuit, ut ad assistendum vocentur Parochi, ne quidem exclusis Regularium illis, qui curam animarum sæcularium sustinent, bene vero exclusis universim Regularibus ceteris, etsi ea iis item sint, qui sacra olea ab Episcopis debent petere, unde Decretum (erit 4. cap. in ord. 371.) *Regulares cogi non possunt ad assistendum consecrationi sacrorum oleorum.* Congreg. Episc. 5. Februar. 1602. *Nisi qui habent curam animarum sæcularium, licet essent ex Ordine S. Joannis Hierosolymitani.* Ead. Congr. 28. Apr. 1599.

II. Uti namque qui ex Regularibus curam animarum sæcularium exercent, æquum est, perinde ac si Parochi sæculares forent, quibus consimilem honorem consequuntur, sustineant Parochorum onera, actiones, & consuetudines, ita Regularium ceteri, qui propter præclara Ordinum facinora meruerunt ab Episcoporum exemptione donari, immunes quoque fiant ab onere assistendi consecrationi sacrorum oleorum, tametsi eadem sacra olea ab Episcopis accipere debeant. Non sic tamen onus ut supra assistendi incumbit Parochis, ut quicumque alteri de sæculari clero ab Episcopis cogi non valeant, & præsertim in cleri defectu, quo in casu canonici ipsi supplere tenentur, sicuti quod exponendum suscepimus, definit Decretum, cujus particula *præter canonicos* ita debet accipi, ut in defectu sufficientis numeri Sacerdotum sæcularium, qui cum Episcoporum jurisdictioni plene subsint, obligari possunt, canonici supplere debeant, non autem in defectu etiam Sacerdotum Regularium, qui a prædicta assistentia declarantur immunes, & habentur particularia exercitia pietatis ultra consuetas functiones Ecclesiasticas, a quibus divelli non congruit, ut assistant consecrationi sacrorum oleorum, quæ æque bene fieri valet per assistentiam Sacerdotum sæcularium, & in horum defectu per assistentiam Canonicorum, qui jam Episcopo tenentur assistere, dum divinis officiis incumbit.

III. Quod si talis esset Sacerdotum caritas, ut neque sufficiens haberi posset Canonicorum numerus, etiam Regulares magis obligari posse crederem, quam consecrationem fieri cum minori Sacerdotum numero, quam præscribatur a Pontificali Romano, cujus forma juxta Decretum omnino servari debet; tunc namque agitur de communi causa, quæ Regulares ipsos tangit, & ideo posthabitis particularibus suis exercitiis, æquum est, & ipsi suam præstent operam. Quæ ex eo libentiores scribimus, quod plene conscii de sollicitudine Regularium Ordinum ad tuendam scriptis, operibus, & sanguine ipso communem Ecclesiæ causam, haud dubitemus, quod nedum in prædicto casu assistere reluctabuntur, sed certatim ad assistendum prompti accurrent.

Decretum 5. cap. in ord. 372. *Olea sacra ex causa necessitatis possunt confici ab Episcopo cum minori numero Sacerdotum, quam præscribatur in Pontificali.* S. R. C. 21. Aug. 1604. in Curien., *& 12. Martii* 1616. in Paxien. I. Dictio *Omnino*, quam præsens tenet Decretum, limitationem suscipit a necessitate, cui omnes cum pareant leges, necesse est, & pareat illa Pontificalis Romani; & maxime quia ille Sacerdotum numerus necessarius non est ad consecrationem sacrorum oleorum, sed solummodo ad solemnitatem mysterii, cum Presbyteri, uti superius diximus, non accipiantur tamquam cooperatores, sed tamquam testes. Prætermitti namque non debet consecratio sacrorum oleorum, quæ adeo salutare in nos effectus ingenerant, propterea quod præscripta servari non potest solemnitas; quam tamen, si non totaliter, saltem quantum fieri potest, servandam esse, non obscure indicat facere Episcop. Congr. dum die 4. Febrer. 1625. Episc. Tenen. concessisse fertur, ut procederet quidem ad consecranda sacra olea cum minori sacerdotum numero, quam præscribatur in Pontificali Romano, attenta penuria ministrorum Ecclesiasticorum, *sed cum sacerdotibus, diaconis, & subdiaconis, quos poterit habere*; ii autem jure haberi non possunt, qui commode non possunt haberi, & quoties commode haberi non valent, haud dubitaverim adesse necessitatis causam, qua interveniente procedi potest ad consecrationem sacrorum oleorum cum minori sacerdotum numero.

Decretum 6. cap. in ord. 373. *Episcopus debet dare sacra olea terris, & locis immunibus suæ diœcesis, cum conveniens non sit, quod alio petant ad ea accipienda. Congr. Episc. 2. Januar.* 1610. I. Episcopum dare debere sacra olea Ecclesiis suæ Diœcesis, & has teneri ad illa a proprio Episcopo petenda, & accipienda, jam superius definitum vidimus; nunc utraque obligatio respective extenditur ad eumdem Episcopum, & terras, sive loca immunia, quæ cum intra diœcesim constituta sint, conveniens non est, rite ait Decretum, alio petant ad ea recipienda. Idem judicium facito de immunibus locis illis, quæ prope diœcesim sita sunt, ita ut a viciniori Episcopo petere debeant eadem olea, & accipere. An Sacerdotes ejusmodi locorum ad assistendum consecrationi sacrorum oleorum cogi valeant, quæstio institui potest, quam ego ita dirimendam censeo, ut cogi quidem valeant in necessitatis casu, seu in defectu numeri sacerdotum, non tamen, si intra diœcesim sufficiens numerus haberi queat; Sacerdotes namque illi cum alteri ordinario pareant, Regularium instar censendi videntur.

II. *Locorum immunium* nomine non incongrue item veniunt monasteria Regularium utriusque sexus, quibus propterea sacra olea ab Episcopis denegari non posse sequentia (erunt 7. & 8. cap. in ord. 374. 375.) Decreta definiunt: *Regularibus sanctum oleum ab Episcopis denegari non potest.* Eod. Congr. 2. Febr. 1599. *Immo Episcopi tenentur iisdem illud dare.* Eadem Congr. 20. Novemb. 1601. 4. Junii 1602., & 10. Novembr. 1651. Quia autem Decreta reapse solum disponunt de Infirmorum oleo, nollem dubites circa sacrum Chrisma, aut catechumenorum oleum pro Regularibus Ecclesiis illis, quæ eis indigent, sed magis id factum censeas ratione petitionis, vel quia sacro infirmorum oleo egent Regulares Ecclesiæ omnes, non autem sacris aliis oleis, sed solum illæ, quæ privilegium gaudent consecrandi altaria, calices, & patenas, atque benedicendi campanas.

Decretum 9. cap. in ord. 376. *In sua quisque Episcopus diœcesi Regularibus sacrum oleum prompte, & liberaliter tradi curet, & faciat. Clemens VIII. Const.* exponi nobis 24. *Martii* 1599. I. Super præcisa Episcoporum obligatione dandi prompte Regularibus suæ diœcesis sacrum oleum, quam Clemens VIII. expresse innovat in favorem Carmelitarum, & implicite Regularium omnium, opus non est, ulteriore verba faciamus, quare statim arripimus dictionem *liberaliter*, ut hinc eruamus, quod nedum illud iisdem dare tenentur, sed insuper omnino gratis, & liberaliter, neque aliquid vel minimum exigere valent, aut accipere. Id autem Ecclesiis cunctis commune facit sequens Decretum (erit 10. cap. in ord. 377.) dum absolute, & simpliciter, derogando etiam contrariam consuetudinem, si quæ alicubi irrepsisset, definitum voluit: *In distributione sacrorum oleorum non permittat Episcopus, ut aliquid recipiatur non obstante consuetudine, quæ dici debet*

abusus

abusus contrarius dispositioni sacrorum canonum. Congr. Episc. 6. Septemb. 1604. Et quidem cap. *Non satis* 8. de simon. saltem exactionem tamquam simoniacam damnat: *pro sepultura quoque, & Chrismatis, & olei receptione nulla cujusquam pretii exactio attentetur, nec sub obtentu cujusdam consuetudinis reatum suum quis tueatur, quia diuturnitas temporis non diminuit peccata, sed auget*.

Decretum 10. cap. in ord. 378. *Oleum sanctum debet asservari in Cathedrali, & ab ejus Dignitatibus dispensare aliis Ecclesiis*. *Sac. Rit. Congr.* 19. *August*. 1619. in Tuscanen. I. Locus, in quo sacrorum oleorum consecratio fieri debet, designatur in Decretali *Te referente* de celeb. missar., ubi id honoris adjudicatur Cathedrali Ecclesiæ, cui & nunc tribuitur honor alter, eorumdem nempe dispensatio inferioribus cunctis Ecclesiis, quæ licet præcise commissa appareat Dignitatibus ejusdem, non ita tamen accipiendum id est, ut committi non valeat etiam aliis canonicis, vel cathedralis Presbyteris, unde Acta Eccl. Mediol. *tom.* 1. *tit.* 1. *Decr*. 9. non injungunt dignitatibus, nec Canonicis Cathedralis, sed *cui in Ecclesia Cathedrali id muneris datum est* (dispensandi scilicet sacra olea) *ut oleum, aut Chrisma sacrum Plebanis, aliisque distribuat, is in librum eo nomine confectum illarum Ecclesiarum nomina referat, quibus dederit*; quod autem in his Actis additur circa notanda nomina Ecclesiarum, quibus sacra olea distribuuntur, dignum utique est, servetur ubique, eo namque vergit, ut Episcopi, ut par est, animadvertere valeant in eos, qui contemptis Ecclesiasticis sanctionibus intra præscriptum tempus sacra olea negligunt procurare.

Decretum 12. cap. in ord. 379. *Parochi Ecclesiarum filialium tenentur accedere ad recipiendum oleum sacrum in die Sabbati Sancti ad matricem*. *Congr. Concil.* 17. *Novemb*. 1691. I. Superest, referatur ordo, quem Ecclesiæ servare debent in procurandis, & recipiendis sacris oleis, quibus respective indigent, & quantum ad Ecclesias urbanas attinet, ædem immediate petunt, & accipiunt ab Ecclesia Cathedrali, a qua item ea recipiunt Plebanæ, aliæque diœcesis, quibus jus est sacra olea Ecclesiis aliis distribuere. Inter præeminentias Ecclesiarum matricum communiter recensetur distributio sacrorum oleorum, & iisdem matricibus honorem ejusmodi præsens sanctio decernit, dum Parochos Ecclesiarum filialium obligat ad matricem accedere pro recipiendis iisdem oleis. Commune id etiam praxis approbat, & quidem quantumvis major Ecclesia vere matrix non sit, sed tantummodo super ceteras gaudeat aliqua superioritatis specie, unde sequens Decretum (erit 13. cap. in ord. 380.) *Quoad recipienda olea sancta ab Ecclesia Archipresbyterali, vel ab Ecclesia Cathedrali servetur solitum, salvis tamen juribus Ecclesiæ S. Mariæ quoad prætensas filiales tantum, prout de jure*. Ead. Congr. Concil. 22. Januar. & 28. Maji 1746. Erat autem solitum quod Ecclesiæ reliquæ sacra olea peterent ab Ecclesia Archipresbyterali, etsi hæc illarum vere matrix non esset, sed super eas dumtaxat aliqua gauderet superioritatis specie, quare dum in sua possessione manutenetur, non leve argumentum est, quod id honoris, ubi usus est, debetur superiori Ecclesiæ, quamtumvis ceteræ veræ non sint filiales. Quoniam vero præservat jura Ecclesiæ S. Mariæ quoad filiales, dubium non est, quod hæ sacra olea a sua matrice debent petere, & accipere, etsi matrix ipsa ab Ecclesia Cathedrali immediate non iste recipiat, sed ab alia sibi superiori Ecclesia. Æquum namque est, quod Ecclesiæ illæ, quæ ab altera discerptæ sunt, & dismembratæ, id honoris quotannis præstent matri suæ, cujus jurisdictioni cum toto territorio olim plene suberant.

II. Hæc sit lex Ecclesiarum vere filialium; at quæ vere filiales non sunt, sed solummodo quodammodo inferiores ad Ecclesiam alteram, quæ præ illis gaudet plebanatus honore, non adeo ab hac dependent quoad receptionem sacrorum oleorum, ut hæc ab ea teneantur recipere, sed consuetudinem observare debent, vel synodales constitutiones, quoties super hoc habeant dispositionem aliquam, aut obtemperare arbitrio Episcopi. Pro servanda consuetudine, quod produximus, facit Decretum, quod tamen procedere dumtaxat credimus in casu, in quo secus non statuat arbitrium Episcopi, vel constitutiones synodales, unde prodiere Decreta, (quæ erunt 14. 15. in cap. ord. 380. 381.) *Competit Ecclesia Collegiatæ jus recipiendi ab Ordinario oleum sanctum, illudque privative distribuendi, & consignandi Parochis, arbitrio tamen Episcopi*. Congr. Concil. 3. Decembr. 1718. *Quoad partem, quæ respicit receptionem sacrorum oleorum, serventur constitutiones synodales*. Ead. Congr. 28. Jul. 1731. Equidem duæ resolutiones istæ prodiere super Ecclesiis non vere filialibus; sed si tibi placeat, easdem extendere ad filiales ipsas, absit, quod ego refrager, qui in præcedenti capite idipsum statuit de benedictione fontis.

Decretum 16. cap. in ord. 382. *An post erectam Ecclesiam S. Mariæ de Populo Pontremoli in Collegiatam, Præpositus Collegiatæ teneatur recipere olea sacra e manibus Archipresbyteri SS. Hippolythi, & Cassiani de Salieeto, seu potius iste teneatur illa recipere per manus dicti Præpositi. Resp. negative quoad utramque partem*. *Congr. Concil.* 9. *Junii* 1725. I. Pontremoli Ecclesia S. Mariæ de Populo, quæ sita erat inter limites Parochialis Ecclesiæ S. Geminiani, parochialibus hujus Ecclesiæ juribus translatis ad illius Præpositum, contemptisque aliorum oppositionibus, etiam Archipresbyteri Sanctorum Hippolythi, & Cassiani de Saliceto, erecta fuit in Collegiatam, & consequenter eidem concessæ fuere nonnullæ prærogativæ, quæ antecedenter eidem non competebant, & quæ ante erectionem ad alias forte pertinebant Ecclesias juxta decis. 1445. coram Seraphino, cujusmodi est prima pulsatio campanarum in Sabbato Sancto. Exortæ subinde fuerunt nonnullæ controversiæ inter prædictum Archipresbyterum, atque Præpositum, & die 9. Junii 1725. decisum extitit, jus canendi missam in festo Corporis Christi, & faciendi processionem spectare, non ad Archipresbyterum SS. Hippolythi, & Cassiani, sed ad Præpositum Collegiatæ; quo vero ad recipienda sacra olea statutum fuit; nec Præpositum Collegiatæ teneri illa recipere de manu Archipresbyteri, nec hunc de manu Præpositi. Hoc nos edocet Decretum, hoc ipso Ecclesia aliqua erigitur in collegiatam, non amplius teneri ad procuranda sacra olea a Plebana, seu Archipresbyterali, etsi ab hac antecedenter ea reciperet, quemadmodum reapse præstabat Ecclesia Parochialis S. Geminiani, cujus jura sicut transierant in Collegiatam, ita alias etiam transissent onera. Ratio idipsum suadet, quia cum Collegiata præstat honorificentiis Plebanam, non videtur congruum, quod ab hac in aliquo illa dependeat.

II. Nos itidem aliud edocet, & est, quod nec Plebana, seu Archipresbyteralis tenetur a Collegiata recipere sacra olea, sed potest adhuc ea immediate procurare a Cathedrali, seseque tueri in antiqua sua consuetudine tum recipiendi sacra olea, tum ea distribuendi aliis Ecclesiis. Hujus ratio esse potest, quod receptio, & distributio sacrorum oleorum non est prærogativa aliqua, quæ ex se competat Ecclesiæ digniori, sed res mere dependens a constitutionibus synodalibus, & ab arbitrio Episcopi, quemadmodum diserte designant posteriora duo Decreta, quæ in præcedenti Decreto produximus.

CAPUT VIGESIMUM SEPTIMUM.

De Benedictione in vita, & mortis articulo.

UBi de agone infirmorum, diximus plurimum Ecclesiæ studium, quo Filios suos in extremo mortis articulo constitutos, munire curat, atque juvare subsidiis omnibus, quibus indigere possunt tum ad æterna præcavenda supplicia, tum ad evitandas temporales pœnas, quæ in altera vita plerumque eorum manent spiritibus. Hæc inter non infimum tenent locum indulgentiæ, & benedictiones, circa quas antequam procedamus ad ea, quæ novissime a Benedicto XIV. fuerunt opportuna indulta, operæ pretium ducimus universim benedictionem in tria partiri genera. Primum est benedictionis, quam Deus hominibus, aliisque creaturis impartit, & hæc *effectiva* dicitur, quia Deus per eam subjecto, cui illam tribuit, semper efficit gratiam aliquam spiritualem, vel corporalem; quare Deus benedicens humani generis protoparentes, *Gen*. 9. 1. iisdem facultatem largitus est, ut crescerent, & multiplicarentur super terram, & Christus in ultima Cœna, *Matth*. 26. 26. benedicens panem, & vinum, Sacrosanctum Altaris Sacramentum instituit, illum in suum corpus convertens, & hoc in pretiosissimum suum sanguinem.

II. Secundum est benedictionis, quam Deo dant homines, & hæc ut plurimum est *gratiarum activa* ob beneficium aliquod a Deo acceptum. Ejusmodi est ea, quam Deo dedit Malchisedech, *Gen*. 14. ob victoriam Abrahæ, & quam David *Psal*. 147. percusso Philistæo. *Laudativa* alia dicitur, cum nempe laudatur Deus ob aliquod ejusdem præclarum, & grande facinus, cujusmodi communiter intelligitur celebre canticum *Benedicite*, in quo tres pueri Babylonici cient creaturas omnes ad benedicendum Domino. Benedictionis hominum erga Deum seosus item alius in sacris litteris invenitur, & ironicus dici potest, & per antiphrasim, & non aliud significat quam maledictionem, & blasphemiam, unde Satan *Job* 1. 11. de Job ad Deum: *nisi in faciem benedixerit tibi*, & uxor *n*. 9. Job: *Adhuc permanes in simplicitate tua? Benedic Deo, & morere*.

Benedictio, quam homines hominibus præstant, tertium efformat benedictionis genus, & *augurativa*, *invocativa* dicitur, & *deprecativa*, quatenus per eam auguratur, seu a Deo postulatur personæ, cui applicatur, bonum illud, quod ei desideratur. Ejusdem rationis etiam est benedictio, quæ ab hominibus impertitur brutis, aut rebus quibuslibet aliis; per illam enim adprecatur Deus, ut eadem præservet a malo, donet fœcunditatem, & alia bona ad beneficium fidelium; per hanc vero, ut res benedictæ utiles sint, & proficuæ, & ut ab iisdem absint nociva quæque &c., sicut magis videre est ex orationibus, quibus Ecclesia utitur in benedictionibus ejusmodi. Orationes autem, quæ dici præscriptæ sunt in occasionibus, quibus datur benedictio, de qua agere sumimus, ubertim indicant, quod ad hoc tertium genus ea pertinet.

D E C R E T A.

Decretum I. cap. in ord. 383. *Episcopis, quibus a Sede Apostolica indulta est ad definitam tempus facultas imper-*

tiendi Benedictionem cum Indulgentia plenaria Fidelibus in articulo mortis constitutis, confirmatur, & prorogatur ad totum illud tempus, quo iidem Episcopi obtinebunt regimen earum Ecclesiarum, atque Diœcesum, quarum favore fuit concessa; & quidem etiam adjecta facultate subdelegandi in Civitatibus, & Diœcesibus, etiam de die. Benedictus XIV. Constitut. Pia Mater 5. *Aprilis* 1747. I. Antiquitatem Benedictionis Episcopalis erga fideles in mortis articulo constitutos, quam jam in tom. 3. cap. 19. Decr. 1. firmavimus, non est modo conemur ostendere, sed solum hic juvat repetere, quod ut eam ægroti diligentius procurarent, & insimul iisdem redderetur utilior, S. Carolus Borromæus a Gregorio XIII. die 30. Decembris 1580. facultatem obtinuit omnibus Episcopis Provinciæ Mediolanensis concedendæ indulgentiæ plenariæ ægrotis, quos vel ipsi, vel eorum nomine alii visitaverint. Plerique Antistites de sui gregis salute non minus solliciti consimilem facultatem a Sede Apostolica impetrare studuerunt, quam quidem obtinuerunt, sed paulo arctioribus conclusam limitibus. Dari namque consuevit tantum ad triennium, & adhuc hac lege, ut Episcopus eam impertiret, vel quatenus eum haberet, per Dominum suffraganeum suum, nec nisi necessitate cogente, & quidem nocturno tempore, alium Sacerdotem in singulis peculiaribus casibus subdelegare posset, quo vero ad Moniales, ordinarii earum confessarii opera in eum finem uteretur.

II. Facultatem ejusmodi angustis nimium limitibus circumscriptam judicarunt Episcopi; sed licet pro ampliatione apud Sedem Apostolicam non semel institerint, nihil innovatum extitit, cum satis opportune Petri Cathedram ascendit Benedictus XIV., qui cum in minoribus esset, Ecclesiæ Anconitanæ, & Bononiensis præfectus, proprio usu prædictam expertus est facultatem, qualem describebant Ecclesiarum Pastores. Advertit namque breve admodum esse triennii spatium ipsi præfinitum, & ob leges circa illius usum præscriptas, ab indulgentiæ beneficio plerosque iri spoliatos, & præsertim eos, quos extra Episcoporum residentiæ locum, & in remotis Diœcesum regionibus infirmari contingit, quinimmo & ipsos civitatum accolas, quæ cum frequenti populo refertæ sint, & plurimæ sint, quibus vacare debent, Episcoporum curæ, fere impossibile sit, quod quoscumque earumdem ægrotos personaliter invisere valeant, ad rem non satis suffragante potestate subdelegandi, quæ erat restricta *ad casum præcisæ necessitatis cum nocturno tempore conjunctum*. Eapropter dilatans viscera Apostolicæ Charitatis, qui ut supra ad definitum tempus facultatem a Sede Apostolica consecuti sunt, eamdem benigne prorogavit, usquedum Ecclesiis præfuerint, quarum favore, & intuitu eam impetrarunt, adjecta etiam potestate tam in Civitate, quam in Diœcesi subdelegandi Sacerdotes sæculares, vel Regulares, quot quot necessarios judicaverint, qui etiam diurno tempore præfatam benedictionem cum indulgentia plenaria impertiri libere valeant Christifidelibus in articulo mortis constitutis. Qui tamen Sacerdotes deputati, & subdelegati ab Episcopis pro suo arbitrio, & prudentia removeri possunt, aliique in eorum locum subrogari.

III. *Iis vero Episcopis, qui ad aliarum Ecclesiarum regimen transferuntur, aut prædictam facultatem ab Apostolica Sede assecuti non sunt, ac non qui in posterum Ecclesiis præficientur, quatenus facultatem prædictam petierint, non ad triennium, sed ad omne tempus, quo adeptum semel Ecclesiæ regimen obtinebunt concedatur, adjecta etiam facultate subdelegandi ut supra tam in Civitate, quam Diœcesi*, Benedict. XIV. in Ead. Const. *Pia mater* 5. Apr. 1747. Hoc Decretum, (quod erit 2. cap. in ord. 384.) nos plurima docet, & primo, quod qui Ecclesiis præficiuntur, non continuo memorata potiuntur facultate, sed necesse est, eam prius ab Apostolica Sede petant, & obtineant. 2. quod obtenta non durat ad eorumdem vitam, sed solum quousque Ecclesiarum, quarum intuitu concessa est, regimen retinent, quod si per abrenunciationem, aut sui translationem ad aliam Ecclesiam dimittant, illa prorsus expirat, nec suffragatur pro novo grege, pro quo opus est, noviter eamdem postulent, & assequantur. 3. Quod item noviter eam debent petere, & obtinere ii ex Antistitibus, qui licet petiissent, & ad definitum tempus obtinuissent, tempore tamen emanationis præsentis sanctionis concessa facultas jam expiraverat. 4. Quod prædicta facultas fructuosa dumtaxat est pro locis respectivæ jurisdictionis, intra horum autem limites pro omnibus indistinctim, sive sint alienæ Diœcesis, sive moniales, aut Regulares, aliæve personæ ab eorumdem jurisdictione immunes.

Decretum 3. cap. in ord. 385. *Licet Episcopo, quoties voluerit, ad impertiendam benedictionem moniali in mortis articulo constitutæ Monasterium intrare. Congr. Concil. Trid.* 10. *Maji* 1727. I. Epistolæ Secretarii Brevium, quibus sæpius laudata facultas indulgebatur, cantare solebant *ut Episcopus pro impertienda monialibus benedictione, & indulgentia plenaria eisdem in mortis articulo applicanda, earum confessarii opera uteretur*; hinc factum est dubium, an nihilominus licitum foret Episcopo, Monasterii claustra ingredi, ut hujusmodi pium opus per seipsum adimpleret, quod cum ex parte Episcopi Mazariæ propositum fuerit declarari, responsum exivit affirmative. Cum subsequens Sanctio Benedicti XIV. nil disponat super hujusmodi casum, quinimmo prædictum memoret Decretum, haud ego dubitaverim, quod in suo integro adhuc robore perseverat. Quod dictum itidem sit de sequenti Decreto (erit 4. cap. in ord. 386.) cujus similiter meminit, nihil tamen novi constituens: *Episcopo ad hunc effectum intra monasterii septa se conferenti comites esse debent confessarius ordinarius ipsius Monasterii, aliusque sacerdos ipsius Episcopi arbitrio eligendus*. Ead. Congr. in eodem Decr.

II. Num quoties Episcopi ad moniales personaliter non accedunt, ad prædictum effectum alium Sacerdotem præter ordinarium earum confessarium subdelegare valeant, quæstio est, quæ si ex memoratis Epistolis Secretarii Brevium olim expediri solitis definienda foret, negative resolvenda videretur, cum Episcopis in conditionem injungant, *ut quoad moniales utatur confessorum opera*; sed quoniam sanctio Benedicti XIV. nedum nihil habet de restrictione ejusmodi, sed insuper facultatem diserte facit Episcopis subdelegandi quemlibet Sacerdotem Regularem, vel sæcularem pro suo arbitrio, & prudentia, non ponens exceptionem ullam, nos tanti non sumus, qui favorem adeo sapientis Principis, qui omnia in litteris suis plene enucleat, & summa eruditione complet, limitare audeamus, quare satius quidem credimus, in casu ordinarium Monasterii Confessarium Episcopi delegent, sed iisdem etiam pro alio probo Sacerdote libertatem adimere nolumus.

Decretum 5. cap. in ord. 387. *Eadem facultas Prælatis inferioribus territorium separatam habentibus cum vera qualitate Nullius, & activa in Clerum, & populum jurisdictione, concedenda decernitur, ne excepta quidem facultate subdelegandi ut supra, dummodo ipsi Prælati hanc gratiam postulantes, Apostolicis litteris* Quod sancta *obtemperaverint. Bened. XIV. Const.* Pia mater 5. *April.* 1747. I. Prælati ejusmodi, etsi multoties prædictam ut supra facultatem Episcopis concedi solitam, sibi quoque tribui postulaverint, Apostolica Sedes eam iisdem concedendi consuetudinem minime habuit, sed ne eorumdem subditi tanto beneficio defraudati venirent, Benedictus XIV. admodum opportune instar Episcoporum indulgendum esse credidit, dummodo pareant Constitutioni *Quod Sancta*, quam ipse edidit nono Kalend. Decembr. 1740., æquum enim est, Apostolicis mandatis obtemperent, qui favoribus cupiunt esse participes. Laudatæ autem litteræ injungunt, quod *prædicti Prælati Sacra Apostolorum limina præscriptis temporibus visitent, & relationem status Ecclesiarum sibi subjectarum Apostolicæ Sedi exhibeant, vel quatenus Prælaturis honorem de novo accipiunt, debitum juramentum in memorata constitutione præscriptum antea præstent*.

II. Ad Vicarios Capitulares, aut Apostolicos favor haudquaquam extenditur, sed non propterea in temporaneo eorum regimine omnino privantur fideles beneficio prædictæ benedictionis, ipsis ab iis impertiendæ, quibus cum ab Episcopis, seu Prælatis facultas delegata fuerit, in laudata constitutione aperte decernitur per subdelegantis cessum, aut decessum nequaquam expirare, sed perseverare usque ad superventum successoris, cujus arbitrio relinquitur, eosdem in hujusmodi officio confirmare, vel ab eo removere, quinimmo quatenus successor ipse eosdem non removeat, censentur confirmari, cum juxta constitutionem *subdelegatorum auctoritas semper manere debeat, quoadusque vel Episcopus ipse, aut Prælatus, vel illius successor eamdem ipsis non ademerit*. Uti autem in subdelegatis non expirat auctoritas ad decessum subdelegantis, ita nec in Episcopis delegatis ad obitum Summi Pontificis delegantis, & ideo quicumque Antistes simul ac prædictam facultatem a Summo Pontifice semel obtinuit, eo decedente, opus non habet pro illius confirmatione ad Apostolicæ Cathedræ successorem recurrere.

III. Reliquum dumtaxat modo est, producamus formulam, quam idem Benedictus XIV. usurpari præcepit, & quidem ea non est, quam olim Benedictus XIII. evulgari mandavit, sed alia magis congruens, quam idem sapientissimus Summus Pontifex confecit, & instituit, quamque imposterum ab omnibus adeo usurpari voluit, ut hoc inculcandum, & injungendum sit in Apostolicis ipsis litteris, quæ pro concessione prædictæ facultatis indulgentiæ plenariæ moribundis impertiendæ, expediendæ erunt. An autem si secus fiat, indulgentia nulla sit, non audeo dicere, quia constitutio non apparet adeo rigida, & maxime quia hoc cederet in plurimum præjudicium moribundorum, quibus Ecclesia curat summo studio reserare Paradisi portas. Neque autem parumper dubito, quod si tempus mortis instet, detruncari illa poterit, & adhuc incipi ab iis verbis: *ego facultate mihi ab Apostolica Sede tributa &c.*, ne infirmus sine tanto beneficio decedat, unde & modus quem approbatum diximus, & statim subdimus, consulto tenet: *modus pro opportunitate temporis servandus*.

Modus.
A SS. D. N. Benedicto Papa XIV.
Approbatus

Pro opportunitate temporis servandus, ut infra in Rubricis notatur, ad impertiendam Benedictionem in articulo mortis constitutis, ab his, qui facultatem habent a Sede Apostolica delegatam.

IV. *Be-*

IV. *Benedictio in articulo mortis cum soleat impertiri post sacramento Pœnitentiæ, Eucharistiæ, Extremæ unctionis illis infirmis, qui vel illam petierint, dum sana mente, & integris sensibus erant, seu verisimiliter petiissent, vel dederint signa contritionis; impertienda iisdem est, etiamsi postea linguæ ceterorumque sensuum usu sint destituti, aut in delirium, vel amentiam inciderint. Excommunicatis vero, impœnitentibus, & qui in manifesto peccato mortali moriuntur, est omnino deneganda.*

V. *Habens prædictam facultatem, ingrediendo cubiculum, ubi jacet infirmus, dicat:* Pax huic domui &c. *ac deinde ægrotum, cubiculum, & circumstantes aspergat aqua benedicta, dicendo Antiphonam:* Asperges &c.

VI. *Quod si ægrotus voluerit confiteri, audiat illum, & absolvat. Si confessionem non petat, excitet illum ad eliciendum actum contritionis; de hujus benedictionis efficacia, & virtute, si tempus ferat, breviter admoneat; tum instruat, atque hortetur, ut morbi incommoda ac dolores in antactæ vitæ expiationem libenter perferat, Deoque se se paratum offerat ad illico acceptandum quidquid ei placuerit, & mortem ipsam patienter obeundam in satisfactionem pœnarum, quas peccando promeruit. Tum piis ipsum verbis consoletur, in spem erigens fore, ut ex divina munificentia largitate eam pœnarum remissionem, & vitam sit consecuturus æternam. Postea dicat:*

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum, & terram.

Antiphona.

Ne reminiscaris, Domine, delicta famuli tui (*vel* Ancillæ tuæ) neque vindictam sumas de peccatis ejus.

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater noster &c.
℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. Salvum fac servum tuum (*vel* ancillam tuam, & *sic deinceps*).
℟. Deus meus sperantem in te.
℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Clementissime Deus, Pater misericordiarum, & Deus totius Consolationis, qui neminem vis perire in te credentem, atque sperantem, secundum multitudinem miserationum tuarum respice propitius Famulum tuum N., quem tibi vera fides, & spes christiana commendant. Visita eum in salutari tuo, & per Unigeniti Tui passionem, omnium ei delictorum suorum remissionem, & veniam clementer indulge, ut ejus anima in hora exitus sui Te judicem propitiatum inveniat, & in sanguine ejusdem Filii tui ab omni macula abluta, transire ad vitam mereatur perpetuam. Per eumdem Christum Dominum Nostrum.

Tum dicto ab uno ex clericis adstantibus Confiteor &c., *Sacerdos dicat* Misereatur &c., *deinde*

Dominus noster Jesus Christus Filius Dei vivi, qui Beato Petro Apostolo suo dedit potestatem ligandi, atque solvendi, per suam piissimam misericordiam recipiat confessionem tuam, & restituat tibi stolam primam, quam in Baptismate recepisti; & ego facultate mihi ab Apostolica Sede tributa, indulgentiam plenariam, & remissionem omnium peccatorum tibi concedo. In Nomine Patris &c.

Per sacrosancta humanæ reparationis mysteria, remittat tibi Omnipotens Deus omnes præsentis, & futuræ vitæ pœnas, Paradisi portas aperiat, & ad gaudia sempiterna perducat. Amen.

Benedicat te Omnipotens Deus, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus. Amen.

Si vero infirmus sit adeo morti proximus, ut neque confessionis generalis faciendæ, neque præmissarum precum recitandarum tempus suppetat, statim Sacerdos benedictionem ei impertiatur.

Explicit modus impertiendæ benedictionis cum indulgentia plenaria Fidelibus in articulo mortis constitutis, una cum Rubricis adnexis, quæ cum satis expressæ sint, & conformes iis, quas dedimus, & examinavimus in cap. de Agone Infirmorum, opus non est, immoremur in iisdem ulterius expendendis, cum ex ibi dictis ubertim appareant. Dumtaxat addi posse credimus, quod dum benedicens dicit: *In nomine Patris &c.* si sit Episcopus, ter super infirmum efformat crucis signum, una nempe vice ad nomen *Patris*, altera ad nomen *Filii*, & ultima ad *Spiritus Sancti*; si vero Episcopus non sit, sed Sacerdos ab eo delegatus, unica tantum vice infirmum benedicat, quemadmodum aperte eruitur ex Const. *exemplis* ejusdem Benedicti XIV. 19. Martii 1748., de qua in sequenti Decreto. Easdem servetur preces ad verba: *Benedicat te Omnipotens Deus, Pater &c.*

Decretum VI. cap. in ord. 388. *Sequentem ritum impertiendi Pontificiam Benedictionem super populum a Regularibus eorum Ordinum, quibus facultas hujusmodi statis diebus a sancta Sede indulta fuit, servari præcipit Benedictus XIV. Const.* Exemplis 19. *Mart.* 1748. I. Anno 1748. die 19. Martii Benedictus XIV. encyclicam litteram quamdam edidit ad Patres Generales Regularium Ordinum, quibus a sancta Sede indulta est, aut in posterum indulgeri poterit facultas Pontificiam Benedictionem effundendi super populum statis diebus, super modo, & ritu, qui servari debent in ea impertienda. Incipit *Exemplis Prædecessorum*, & in ea asserit idem Summus Pontifex, quod *exemplis prædecessorum suorum adductus, nonnullis familiis Regularium permisit, ut fideles, qui statis anni diebus ipsarum Ecclesias inviserent, & indictis pietatis operibus satisfacerent, indulgentiam plenariam consequerentur, utque monasterii præses, vel alius Sacerdos a Patre Provinciali designandus, populo tunc temporis congregato, Summi Pontificis nomine Benedictionem impertiret.* Expressa verba hæc sunt prædictæ litteræ, ex quibus aperte constat, quod Benedictio ejusmodi solum a *Monasterii præside* dari potest, *vel ab alio Sacerdote a Patre Provinciali designato*, at quoniam ibi procedit Summus Pontifex in suppositione, quod ita ferant litteræ Apostolicæ, & hoc pacto prædictam facultatem concessisse ipse fateatur, ego crederem, quod ejusdem intentionis minime sit, facultatem, quam litteræ Apostolicæ, aut ipse in suis respective faceret, derogare, ac per consequens Religiones illas, ut est illa Eremitarum S. Augustini, cui facultas tributa est ut supra benedicendi *per Priores, seu alios Fratres ejusdem Ordinis ab ipsis Prioribus deputandos*, in sua praxi se tueri posse, quare in casu necesse non erit, quod Fratres, qui populo benedicere debent, sint a Patre Provinciali deputati, sed sufficiet, quod facultas ejusmodi ipsis subdelegata fuerit a Prioribus, quorum nomine, cum Priores absunt, aut infirmi, vel mortui sunt, dubium non est, venire Monasterii Præsidem, quicumque ille sit, cui reapse & præsens sanctio id committit muneris.

II. Progreditur adnotare, quod solum extra Urbem concessa facultas in usu esse valet, cum Pontifex ipse Romæ benedictionem populo elargiatur, & insimul indicat quod nullus ritus pro hac benedictione fuit præscriptus, cum ille, qui Urbani VIII. auctoritate probatus asseritur, & typis expressus extitit, ad eam minime spectet. Refert insuper, qua nonnulli temere, & inconsulto usi sunt, dandi scilicet Pontificiam memoratam benedictionem in altaris medio, ministris circumstantibus, & sacris indumentis ornatis, & cum triplici crucis signo, aliisque solemnitatibus. Summa de more eruditione demonstrat, quod simplici Sacerdoti olim nullatenus licebat populo benedicere, nunc autem solum in fine Missæ, & postea ita infert: *Cum jam perspectum sit, quo tempore, & loco simplex Sacerdos populo possit jure suo benedicere, necessario consequitur, nullam aliam benedictionem super populum ab ipso impertiri licito, nisi jure delegato. Hujus naturæ est benedictio, de qua nunc agimus, quæ cum per delegationem Apostolicam unice concedatur, nostrum est omnino ritum præscribere, quem inferius pro norma in posterum servanda subjicimus, quo fane eo uti volumus, & decernimus eos Ordines Regulares, sive mendicantes, sive non mendicantes, monasticos, vel clericorum Regularium, quibus nos ipsi, vel prædecessores nostri Romani Pontifices facultatem tribuendæ populis Benedictionis permiserint.* Dubium itaque esse non potest, quod cuncti omnino Regulares Ordines, a quocumque Pontifice facultatem impertiendæ populis benedictionis Papalis consecuti sint, servare tenentur ritum, quem ipse præscribit: Est autem

Ritus

Servandus, ut infra in Rubricis notatur, ad impertiendam populis Pontificiam Benedictionem, ab his Ordinibus Regularibus, qui a Sede Apostolica talem facultatem consecuti sunt.

III. *Admoneatur populus de indulgentia a Sede Apostolica concessa, de præceptis operibus pro ea lucrifacienda, de die quo visitanda est Ecclesia, de hora denique, qua datur Pontificia Benedictio; & admonitio hæc fieri possit, quatenus opus sit etiam schedis impressis, & consuetis locis palam affixis.* Hucusque Rubrica, quæ cum enumeratas admonitiones fieri mandet, ut fideles concii de operibus præceptis, die, & hora, ad Ecclesiam accedere valeant ad lucrifaciendam concessam Indulgentiam, & Benedictionem, dubio procul faciendæ ex eruat præcedenter ad diem, quo prædicta Indulgentia, & Benedictio est respective acquirenda, & impertienda.

IV. *Postquam statutis die & hora populus* ad Ecclesias convenerit, alta voce *legantur Apostolicæ litteræ, seu Decreta, quibus indulgentia conceditur, una cum potestate Benedictionem Apostolicam super populum effundendi, ut de delegatione audientibus constet; & concessio ex latino sermone in vulgarem accommodatum ad populi intelligentiam conversa pronuncietur: populus ad suorum scelerum detestationem pio brevique sermone excitetur: post quæ Sacerdos, nullis circumstantibus ministris, stola & superpelliceo indutus (ut in Rituali Romano præscribitur, cum agitur de Benedictionibus, quæ extra Missam Presbyteris permittuntur) ante altare genuflexus, sequentibus verbis Dei opem imploret.* Ita expresse Rubrica, quare ut supra legendæ quidem erunt concessionis litteræ, non in latino sermone, sed *in vulgari accommodato ad populi intelligentiam*, adeoque qui obvius sit, & facilis, sine transpositione verborum, & omissis adhuc iis, si quæ sunt, quæ ad rem minus pertinent, & aliunde ex se apta sunt intelligentiam populi impedire, vel retardare. Deinde non est simpliciter admonendus

populus, ut propria peccata detestetur, ut nonnulli perperam faciunt, sed ad eorumdem detestationem Sacerdos pio brevique sermone eum excitare studebit. Absoluto sermone Sacerdos genuflectit *ante altare*, idest in medio super infimum altaris gradum. *Nullis circumadstantibus ministris* ajunt litteræ ad excludendos ministros sacris indumentis ornatos, non vero unum, vel alterum Acolythum, qui pro opportunitate ministret necessaria; horum enim ministerium Rituale ipsum Sacerdoti extra Missam benedicenti non semel assignat. *Stola, & superpelliceo indutus*, & hæ sunt vestes, quas Rituale Sacerdoti extra Missam benedicenti demandat; cujus autem coloris debeat esse stola, videtur violacei, qualem præscribit Rituale, quotiescumque agitur de ritu pœnitentiali ad expianda peccata, cujusmodi est prædicta Benedictio. Quoniam tamen idem Rituale *tit. 18. de ord. ministrandi Sacram. Pœnit.* hæc verba tenet: *superpelliceo, & stola violacei coloris utatur, prout tempus, vel locorum feret consuetudo*, haud denegaverim, laudabilem quidem esse usum stolæ violaceæ, sed adhuc adhiberi posse colorem illum, quem tempus, seu diei officium exigit, aut fert locorum consuetudo. Ut supra autem genuflexus Dei opem per sequentia verba implorare debet.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini,
℟. Qui fecit Cælum, & Terram.
℣. Salvum fac populum tuum, Domine,
℟. Et benedic hæreditati tuæ,
℣. Dominus vobiscum,
℟. Et cum spiritu tuo,

Deinde stans, sequentem recitat orationem,

Oremus.

Omnipotens, & misericors Deus, da nobis auxilium de sancto, & vota populi hujus in humilitate cordis veniam peccatorum poscentis, tuamque benedictionem præstolantis, & gratiam, clementer exaudi: dexteram tuam super eum benignus extende, ac plenitudinem divinæ benedictionis effunde: qua bonis omnibus cumulatus, felicitatem & vitam consequatur æternam. Per Christum Dominum nostrum.

℟. *Amen,*

Post quam ad cornu Epistolæ accedat, & stans in eodem cornu, non trina, hoc est triplici signo crucis, sed una benedictione, unico videlicet signo crucis, benedicat, proferens alta voce hæc verba:

Benedicat vos Omnipotens Deus ✠ *Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus.* ℟. *Amen,*

V. Ut dicebamus itaque, genuflexus super infimum altaris gradum Sacerdos dicit *Adjutorium nostrum*; an interim se signo crucis signare debeat, id Episcopo benedicturo ita committit cæremoniale Episc. *lib. 1. cap. 25.* ut dum dicit *Adjutorium* se signet in fronte, *Nostrum* infra pectus, *In nomine* in sinistro humero, *Domini* in dextero, id autem proprium non esse Episcopi, Missale satis designat, dum Sacerdoti ad confessionem Missæ se signare præcipit, quando prædicta certa pronuntiat. Quoniam tamen Apostolicæ præsentes litteræ super ejusmodi signo silent, nec ullibi illud assignat Rituale Romanum, ubi de benedictionibus agit, a prædicto abstinere signo nonnisi consultius esse potest. Dicto ℣. *Dominus vobiscum* se Sacerdos erigit, & stans recitat orationem, qua absoluta ascendens altare pergit ad cornu Epistulæ, & ibi stans, alta voce proferens *Benedicat vos &c.* unico signo crucis benedicit populum, non triplici, quod Episcoporum dumtaxat est, ut eruditione plurima demonstrat idem Benedictus XIV. in laudatis litteris, & docet Gavantus *par. 2. tit. 12. lit. y.*

VI. Equidem ritum, quo benedictio ejusmodi a Sacerdote dari debet, litteræ non satis exprimunt, quare quem Missale Sacerdoti assignat in fine Missæ, etiamnum teneri posse credimus, atque congruere. Statim ac igitur Sacerdos absolvit collectam, ascendens altare vadit ad cornu Epistulæ, & ibi stans facie versa ad altare, elevat ad Cælum oculos, idest ad Crucifixi imaginem, & manus usque ad humeros, & non supra extendens, & statim jungens eo pacto, quo facit ad *Dominus vobiscum*, caputque cruci inclinans inclinatione minimarum maxima, dicit alta voce *Benedicat vos Omnipotens Deus*, & ut hæc verba protulit, junctis manibus, ac demissis ad terram oculis, vertit se ad populum a sinistro latere ad dexterum, & extensa manu dextera cum digitis unitis, manu vero sinistra posita infra pectus, semel benedicit populo, unicum producendo signum crucis, sed in benedictione impertienda ita voces distribuit, ut efformet primam lineam rectam dicendo *Pater & Filius*, secundam autem transversam pronuntiando *& Spiritus Sanctus.*

VII. Communis laicorum usus est, ut dum benedicuntur ad finem Missæ, aut alias, manu sibi quoque ipsi efforment crucis signum; id autem etsi nonnulli reprobent, adhærendum tamen est communi praxi, quæ nedum laudata noscitur a Durando *lib. 5. cap. 2.*, Gavanto *par. 2. tit. 12. lit. y*, Merato *ibidem num. 3.*, Bauldryo *par. 1. cap. 1. art. 1. num. 38.*, aliisque, sed etiam ab iisdem Auctoribus injuncta sacris ipsis ministris, qui Missæ solemni assistunt; in omni enim negotio, ait Cyrillus Hierosol. *Cath. 4.*, opportunum est crucis signum.

VIII. Apostolicæ Bullæ, per quas Regulares Ordines condecorati sunt privilegio effundendi super populum benedictionem Pontificiam, regulariter potestatem ejusmodi simpliciter faciunt pro diebus concessis, nec eam ad unicam vicem limitant pro unoquoque die; hinc exurgit dubium, num una tantum vice, an pluribus illa dari valeat. Pro unica tantum vice videntur facere, quas exponimus, litteræ, dum solemnitatem, qua dari debet, designant, & meminerunt horæ in singulari numero. Pro pluribus, quia facultas facta noscitur per propositionem indefinitam, quæ æquivalet universali, saltem in materia favorabili, & quando agitur de beneficio Principis, quod late est interpretandum *ex l. Beneficium §. de Constitut. Princip.*, & maxime quia ejusmodi intellectui nec officit hora in singulari numero, cujus prædictæ meminere litteræ, ibi namque hora stat pro tempore, & adhuc in toto suo rigore accepta, apta est significare plures horas, aut ea tempora, in quibus Benedictio, licet pluries, est impertienda. Pro pluribus tamen ad libitum, & indistinctim earumdem litterarum textus profecto obest, atque solemnitas, qua dari præscribitur, nec actionis gravitati convenit, nec pretiositati thesauri, qui prodigatur adeo, contra mentem concedentis est. Quod si plures vices redigantur ad binas, utique nec disconvenire videtur gravitati actionis, nec beneficium prodigi, sed magis dispensari, prout via necesse est, & præsumi potest mens concedentis. Cum namque populus variis curis destineatur, nec certe possit totus simul ad Ecclesiam accurrere, quod duabus saltem vicibus Benedictio dispensetur, necessarium videtur, ut totus populus beneficii valeat fieri particeps, quinimmo conforme concedentis menti, qui cum concessionem suam nulla particula restrictiva affecerit, rite præsumitur pro iis saltem vicibus eam indulsisse, quæ necessariæ sunt, si non ad consulendum luxuriosis fidelium commodis, certe ad hoc, ut acquiri possit ab iis omnibus, quibus per concessionem ipsam favor est expansus; privilegia enim sic debent interpretari, ut nec totaliter, nec partialiter possint esse inania. Hæc autem nos scripsisse fatemur, non ut nostrum hac in re interponeremus judicium, sed ut in medium afferremus, quæ pro utraque parte militare queunt.

IX. Dumtaxat modo adnotare superest, quod etsi præscripta ut supra formula ab omnibus omnino servanda sit in impertienda populis Pontificia Benedictione; si qui tamen ex Regularibus Ordinibus secus facerent, non propterea nulla esset benedictio, sed adhuc suum integrum sortiretur effectum, perinde ac si præscripta formula data esset; solum enim Summus Pontifex locorum Ordinariis præcipit, ut de illis Regularibus, qui præscriptum ritum violaverint, ipsum certiorem faciant, ut facultatem ejusdem benedictionis tribuendæ parere recusantibus auferre valeat, & eamdem elargiri aliis, qui jussa sua facere non detrectent.

Decretum VII. cap. in ord. 389. *Accedenti ad infirmos pro danda benedictione in articulo mortis, licet deferre superpelliceum, & stolam sine licentia Parochi in actu benedictionis. Congr. Concil. 3. Dec. 1718., & 7. Dec. 1720. I. In omni benedictione extra Missam Sacerdos saltem superpelliceo, & stola pro ratione temporis utatur, nisi aliter in Missali notetur*, verba sunt Ritualis Romani *tit. 44. num. 2.*, & concordat Gavantus par. 4. tit. 19. num. 3. *Habitus benedicturi Sacerdotis erit superpelliceum, & stola regulariter alba, aliquando violacea, nam color albus designat puritatem communicandam rebus benedicendis, violaceus vero adhibetur congrue in benedictione conjuncta cum exorcismis ad effugandos dæmones, unde ad aquam benedicendam eo colore utimur, potest tamen adhiberi stola coloris temporis convenientis, ut dicitur in Rubricis Ritualis Romani.* Quoniam tamen benedictio ad ritum pœnitentialem attinet, in quo saltem laudabilior est usus coloris violacei, idcirco ab hoc colore consulimus saltem haudquaquam discedere.

II. *In actu benedictionis*, & per hæc verba nos Decretum instruit, quod Sacerdos cotta, & stola indutus ad domum infirmi non debet pergere, sed magis induere debet prædictas vestes ante cubiculum ægroti, vel in alio vicino loco, & iisdem indutus ingredi cubiculum, ritus instar in tom. 2. cap. 19. Decr. 2. teneri præscripti a Sacerdote accedente ad commendationem decedentis animæ. Quæ omnia itidem dicta sunto de Ordinibus Regularibus, quorum Professores accedunt ad impertiendam absolutionem generalem cum Indulgentia Plenaria Christifidelibus in articulo mortis constitutis.

AD

AD PRÆCEDENTES TOMOS
APPENDIX.

Cum post absolutam primam Operis editionem nonnulla vel prodierint, vel Auctori innotuerint Decreta, quæ aliqua in eo dicta vel quatiunt, aut roborant, seu nova statuunt, eidem Auctori visum est ea omnia in calcem operis rejicere brevi explanatione adjecta. Nos in nova hac nostra Editione majorem horum Decretorum partem suis locis appendicis instar in fine singulorum Tractatuum apte reposuimus: sed cum quædam nobis inconsultis prætermissa sint, ea hic, ubi antea ab Auctore collocata fuerant, relinquere coacti fuimus, sed locum, cui præfigenda fuissent indicare non omisimus.

Ad Cap. I. *De Dedicatione Ecclesiæ*. Tom. I. pag. 37.

DECRETUM PRIMUM Cap. in Ord. 390.

IN Ecclesia Parochiali Monialium Ordinis S. Benedicti secundæ vesperæ S. Georgii Titularis ipsarum Ecclesiæ concurrentes cum primis vesperis Dedicationis Ecclesiæ Cathedralis, ex integro celebrandæ sunt de Sancto Georgio cum commemorationa Dedicationis. S. R. C. 9. Aug. 1721. *in Patavina*.

ITa quidem quoad Moniales, apud quas Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis est ritus dumtaxat duplicis 2. classis; quoad Parochum vero, licet sæcularem, si non ratione majoris ritus, causa majoris solemnitatis, qua S. Georgius gaudet in propria Ecclesia.

DECRETUM SECUNDUM Cap. in Ord. 391.

Quando adest consuetudo in aliqua Diœcesi celebrandi post festum Patroni principalis Ecclesiæ immediata annuam Dedicationem propriæ Ecclesiæ in proxima Dominica, si tali Dominica inciderit festum primæ classis; tunc dicta annua Dedicatio debebit transferri ulterius in aliam diem non impeditam, etiamsi non sit in eodem mense. S. R. C. 6. Septembr. 1727. *in Fulden*.

SI inciderit *Festum primæ classis*, non quidem universim, sed ex iis, quæ ex solo loco dictis jam præferentiam habent ad festum Dedicationis; tunc autem transfertur *in aliam diem non impeditam*, adeoque non in alteram diem Dominicam.

DECRETUM TERTIUM Cap. in Ord. 392.

Primaria festa S. Joannis Baptistæ, & Apostolorum Petri, & Pauli attentis rationibus per Patrem Merati sect. 3. cap. 10. num. 2. initiais Decreto Sac. hujus Congregationis in Aquilien. 21. Aug. 1688. excludunt omnia alia festa in ipsis occurrentia, excepta solemnitate Corporis Christi. S. R. C. 11. Maii 1743. *in Senen*.

UBertim confirmantur, quæ a nobis in Decret. 16. tom. 1. fuerunt tradita; in solemnitate autem Corporis Christi, quæ in exceptis ponitur, comprehensa item maneat festa alia majoris dignitatis, de quibus ibi.

DECRETUM QUARTUM cap. in Ord. 393.

Occurrente festo SS. Apostolorum Petri & Pauli cum primis vesperis Dedicationis Ecclesiæ, totum erit de digniori cum commemoratione minus digni, scilicet totum de Dedicatione cum commemoratione SS. Apostolorum; quodque servandum esse in prælatione octavarum juxta Rubricas generales, declaravit S. R. C. 16. Maii 1744. *in Cortunen*.

COntrait hæc sanctio præcedenti, & alteri *in Aquilien.* editæ, quare satius lege *scilicet totum de SS. Apostolis cum commemoratione Dedicationis*, licet fortasse ex scriptoris errore aliter Decretum reperiatur expressum; & id ad vitandam correctionem legum, & maxime quia ita indubie ferunt Rubricæ generales, quas in Decreto 16. tom. 1. nos ponderavimus, & præsens laudat Decretum ipsum.

DECRETUM QUINTUM Cap. in Ord. 394.

Dominica quatuor temporum est illa, quæ sabbatum quatuor temporum immediate sequitur. S. R. C. 31. Aug. 1743. *in Aquilien*.

EX monumentis authenticis consecrata constabat Ecclesia *in Dominica quatuor temporum post festum exaltationis Crucis*; hinc factum est dubium, num ejuidem anniversarium celebrandum semper foret in Dominica, quæ immediate sequitur ad sabbatum quatuor temporum, an magis in Dominica, quæ quandoque sequitur ad idem festum Exaltationis, sed antecedit quatuor tempora. Jam disertam Congregationis decisionem habes, & in eam methodum, quæ in similibus servari debet.

DECRETUM SEXTUM Cap. in Ord. 395.

Cum præscriptum sit dicendum esse officium de Dedicationa in ipsa die consecrationis a clero illius Ecclesiæ, quæ consecratur, dubium est, utrum Episcopus consecrans, etiam non Ordinarius loci, debeat dicere idem officium de Dedicatione; & responsum fuit negative quoad præceptum; poterit tamen, si velit, ex congruentia. S. R. C. 7. Maii 1746. *in Varsavien*.

PRobantur quæ a nobis tradita sunt in Dec. 1. cap. 1. tom. 1. de obligatione Cleri ad celebrandum officium de Dedicatione in die, in quo ejusdem Ecclesia consecratur, solumque additur, quod Episcopus consecrans, licet non sit Ordinarius loci, ex congruentia potest quidem, sed non tenetur ad idem officium faciendum; & hæc apprime consonant doctrinæ, de qua in Decr. 5. cap. 2.

DECRETUM SEPTIMUM Cap. in Ord. 396.

An Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis, ad quam Regulares intra eamdem civitatem constituti, sub ritu duplici 2. classis celebrandam tenentur, ultra illius octavam transferri possit ab iisdem Regularibus, si prima dies alio festo, simulque tota reliqua octava aliis novem lectionum festis impedita sit? Responsum fuit affirmative. S. R. C. 11. Janu. 1749. *in una Ord. Excalc. S. Aug. Provinciæ Austriæ*.

FEstorum de præcepto ea lex est, at impedita transferantur ad primam diem non impeditam, cur itaque & non similiter Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis, quæ apud Regulares prædictos est de præcepto, etiamsi prædicta prima dies sit ultra octavam, quæ tota sit impedita?

Ad Cap. II. *De Patrono, vel Titulo Ecclesiæ*. Tom. I. pag. 64.

DECRETUM PRIMUM Cap. in Ord. 397.

In Ecclesiis dedicatis sub titulo S. Mariæ Angelorum officium de hocce Titulari celebrandum est die Assumptionis B. M. V. cum octava ejusdem. S. R. C. 14. Maii 1707. *in Parisien*.

ECce Decretum *in Parisien.* editum, cujus meminit Meratus in Indice Decretorum *num.* 162., & nos ipsi plura diximus tom. 1. cap. 2. Decr. 6. num. 13., sed in eo postea *aliquid dumtaxat additum non fuit* ad Decretum 10. Junii 1690., ut Meratus ibidem asserit, sed in oppositum omnino statuitur, in Ecclesiis nempe S. Mariæ Angelorum celebrandum esse earumdem Titulum in die, & per festum Assumptionis, ubi in laudato Decreto 10. Junii 1690. definitum remanet, recolendum esse in die 2. Augusti, & cum officio S. Mariæ ad Nives, lectionibus secundi nocturni dumtaxat demptis. Hinc ruerent, quæ consonanter ad idem Decretum nos ibidem statuimus; sed quoniam posterius quoddam Decretum prodiit, quod solitum servari mandat, & ad pristinum robur, & statum revocat Decretum 1690., integra stant ibi dicta, saltem ubi ita fert Ecclesiarum praxis, & non refragarer admodum, si quis diceret etiam non stante consuetudine, dummodo hæc non militet pro festivitate alia, quæ in casu non minus servanda foret; satius autem forsan erit titulos ab excellentia petitos, quales nos laudato loco exposuimus, in Assumptione ad præsentis Decreti tramites universim excolere, vel in Nativitate, ut ibidem nos dicebamus *num.* 24. En autem posterius, quod dicebamus, Decretum.

DECRETUM SECUNDUM Cap. In Ord. 398.

An in Ecclesiis sub titulo S. Mariæ Angelorum fieri debeat die 2. Augusti officium cum missa de B. M. V. prout hactenus servatum fuit, vel potius Festum S. Mariæ Angelorum sit celebrandum die Assumptionis ejusdem. S. R. C. re mature discussa, rescribendum censuit, servari solitum, nempe in casu proposito die 2. Aug. faciendum esse officium cum Missa de B. M. V. titulari Ecclesiæ, prout in festo ad Nives, præter lectiones secundi nocturni, quæ sumendæ sunt ex secundo nocturno

cturno

Eorno Nativitatis ejusdem B. Mariæ, mutato verbo *Natali* in verbum *Festivitate*, justa Decretum editum die 10. Jun. 1690. in una Ordin. Minor. de observ. S. R. C. 7. Septemb. 1748. *in una Ord. Cappucin. Provin. Italiæ.*

DECRETUM TERTIUM Cap. In Ord. 399.

Debet fieri in tota diœcesi officium cum octava Titularis Ecclesiæ Cathedralis, ut Patroni. S. R. C. 2. Septemb. 1741. *in Aquen.* & quidem ab utroque clero tam sæculari, quam Regulari, ab hoc tamen sine octava, ut late diximus to. 1. cap. 3. Dec. 8. n. 9. Ratio autem ex patrocinio petita, quam ibidem produximus, nunc aperte per S. Congr. approbata remanet.

DECRETUM QUARTUM Cap. In Ord. 340.

Universa diœcesis tenetur ad celebrandum sub ritu primæ classis cum octava festum Titularis Ecclesiæ Cathedralis, quando simul est Civitatis. S. R. C. 4. Sept. 1745. *in Pernambucen.*

IDipsum, quod præcedens, hæc firmat sanctio, cujus verba *Quando simul est Civitatis*, ita legi debent *quando simul est Patronus Civitatis*; dictio autem *Quando* hic conditionem non dicit, sed stat pro *quoniam*, quo in sensu usurpatum fuisse noscimus a Cicerone ipso *lib.* 10. *Ep.* 12., *& de senect.*

DECRETUM QUINTUM Cap. In Ord. 401.

De Titulari Ecclesiæ Cathedralis in genere commemoratio inter suffragia solummodo habenda est per illos, qui sunt de gremio Ecclesiæ; secus si esset insimul Patronus principalis Civitatis. S. R. C. 4. Sept. 1745. *in Pernambucen.*

LAte probata manent, quæ nos dedimus to. 1. cap. 3. Decr. 14. super commemoratione facienda inter suffragia de Patrono principali loci ultra commemorationem de Titulari Ecclesiæ, & quidem etiam Cathedralis, ad quam solummodo tenentur, qui sunt de gremio ejusdem Cathedralis non vero cetari, nisi Titularis Ecclesiæ Cathedralis esset insimul Patronus principalis Civitatis, quo in casu ab universo quidem clero commemoratio de eo facienda foret, non tamquam de Titulari, sed tamquam de Patrono principali Civitatis. Id adhuc limita in locis, quæ habent plures patronos principales, ita ut in casu prædicta commemoratio dumtaxat facienda sit de Patrono principaliori, quicumque postea ille sit, ut magis laudato loco diximus.

DECRETUM SEXTUM Cap. In Ord. 402.

Si festum sit de Patrono loci, officium est recitandum sub ritu primæ classis cum octava ab omnibus sacerdotibus sæcularibus ejusdem. Si vero festum erit Titularis illius tantum Ecclesiæ parochialis, officium celebrandum erit sub ritu primæ classis ab iisdem sacerdotibus tantum cum octava, qui addicti sunt servitio Ecclesiæ illius Parochialis, & non ab aliis. S. R. C. 15. Setembr. 1742. *in Tridentina.*

NIhil frequentius in tom. 1. cap. 3. a nobis statutum fuit, quam quod festum Patroni principalis loci sub ritu duplici primæ classis, & octava celebrandum est ab universo clero sæculari ejusdem loci, a Regulari autem sub ritu quidem duplici primæ classis, sed sine octava, & hæc est causa, ob quam Decretum, quod de celebratione Patroni cum octava disponit, de solo clero sæculari mentionem instituit. Quoad Titularem vero Ecclesiæ parochialis recole, quæ addemus ad sequens Decretum.

DECRETUM SEPTIMUM Cap. In Ord. 403.

Clerus alicujus Terræ non tenetur recitare officium, & octavam Dedicationis Ecclesiæ matricis, nisi fuerit ipsius Ecclesiæ servitio, vel commoditati adstrictus, aut in ea aliquod beneficium vel tenue possideat, vel beneficium simplex. S. R. C. 16. Maii 1744. *in Auximana.*

QUod præcedens sanctio de Titulari, præsens de Dedicatione item statuit, & se mutuo in sua dispositione quoque explicant, ita ut sicuti Festum Titularis Ecclesiæ Parochialis celebrari dumtaxat potest a clero addicto servitio ejusdem Ecclesiæ, ita festum Dedicationis, licet hæc sanctio habeat verbum *Non tenetur*, quod ex se aptum est recipi per exclusionem obligationis, non autem placiti, quod ceteroquin etiam juxta consuetum Congregationis dicendi modum etiam excludi, abunde comprobant ea, quæ diximus exponentes verbum *Non teneri*, quod sæpe eadem Congregatio usurpat ad excludendum placitum super celebratione octavæ Patronorum a Regularibus. Etsi autem præcedens Decretum teneat & *non ab aliis*, non propterea excluduntur a celebratione officii de Titulari illi, quos præsens sanctio admittit ad celebrationem officii de Dedicatione, videlicet qui in eadem Ecclesia beneficium aliquod vel tenue, aut simplex possident. Hinc uberem confirmationem accipiunt a nobis tradita tom. 1. cap. 3. 2. 43., & alibi sæpe.

Cap. 30. De Patronis locorum.

DECRETUM PRIMUM Cap. In Ord. 404.

Si festum sit Sancti tamquam Patroni loci, electi a clero, populo &c. illius loci cum approbatione Episcopi vigore Constitutionis Urbani VIII. juxta Decreta S. R. C., tunc festum prædicti sancti erit de præcepto observandum, & celebrandum ab incolis totius loci, etiam a suburbanis, alias negative. S. R. C. 15. Sept. 1742. *in Tridentina.*

SErmo est de Patrono principali, cujus festum declaratur de præcepto, si in illius electione servata fuerit forma constitutionis Urbanæ, secus, si ea minime fuerit observata. Prædictæ Constitutionis forma to. 1. cap. 3. Decr. 1. a nobis late manet exposita, sed licet servata ea minime fuerit, adhuc valida est electio, si facta fuit ante diem 23. Martii 1630. in qua prædicta emanavit constitutio, sed tunc festum non erit de præcepto, si præcedenter ad eam Constitutionem jam de præcepto non erat solitum observari. Vide a nobis tradita to. 1. cap. 3. Decr. 1. & v., & cap. 13. Decr. 3. & 7.

Ad Cap. IV. *De Reliquiis Sanctorum*. Tom. I. pag. 231.

DECRETUM PRIMUM Cap. In Ord. 432.

An ubi habentur insignes Reliquiæ plurium Sanctarum Virginum, & Martyrum e Societate S. Ursulæ, debeat de illis fieri officium duplex 21. Octobris cum commemoratione S. Hilarionis, & SS. Ursulæ, & Sociarum, vel possit aliis distinctis extra illum diebus de singulis illarum in particulari, prout hactenus alicubi die 17., & 19. Decemb. observatum fuit, recitari officium dublex? Quod si primum fieri oporteat, quæritur adhuc, an idem faciendum, ubi festum SS. Ursulæ, & Sociarum est duplex, vel semiduplex, aut hoc potius in aliam diem non impeditam transferendum sit? Responsum fuit, fieri debere officium duplex de SS. Ursula, & Sociis cum sola commemoratione S. Hilarionis, sicuti fit Romæ in Patriarchali Ecclesia S. Mariæ majoris, ubi asservatur caput unius ex sociis S. Ursulæ. Et ita pariter fieri debet absque ulla translatione in illis Ecclesiis, in quibus festum SS. Ursulæ, & Sociarum aliunde esset duplex, vel semiduplex. S. R. C. 11. Janu. 1749. *in una Ord. S. Aug. Excalc. Provinciæ Austriæ.*

CUm sanctæ ejusmodi sint ad summum ex Sanctis per se junctis, & non ex natura rei, & in Breviario habeant ritum simplicem, deberet quidem simul officium duplex fieri de omnibus, quarum insignes asservantur Reliquiæ, & non de iisdem sigillatim, sed ex, quarum Reliquiæ non haberentur, celebrandæ forent eadem die cum suo ritu simplici, quemadmodum ferunt Decreta to. 1. c. 5. cum dum doctrina a nobis ibidem tradita, & concordat Gavantus *sect. 7. cap. 12. num. 21.* In oppositum præsens definit Decretum, quod ubi etiam unius dumtaxat habetur Reliquia, omnium officium elevat ad ritum duplicem minorem, & sub hoc unitum celebrandas esse mandat, ad sanctas item per se junctas extendens privilegium sanctorum per se, & ex natura rei conjunctorum, quod ibidem ad Decretorum tramites nos late descripsimus. Quod id universim fieri debeat, ubi sancti per se juncti habent officium duplex, vel semiduplex, absque eo quod officium eorum, quorum non habentur Reliquiæ, transferatur ad aliam diem, laudato loco jam nos ipsi diximus, & nunc pariter pronunciamus de officio SS. Ursulæ, & Sociarum, etiam ubi solummodo simplici ritu gaudet; an autem id extendi debeat ad sanctos quoslibet alios, qui simplex habent officium, & non magis celebrandi sint ritu simplici sancti illi, quorum non habentur Reliquiæ, hac in parte nos propenderemus potius in antiquiorum dispositionem Decretorum, de quibus loco laudato.

Ad Cap. XVIII. *De Octavis Festorum*. Tom. 2. pag. 54.

DECRETUM PRIMUM Cap. In Ord. 436.

Occurrente die octava S. Michaelis cum festo B. M. V. de Rosario, faciendum est officium de octava S. Michaelis, transferendo Officium, & Missam Rosarii ad primam diem non impeditam. S. R. C. 20. Jun. 1744.

DECRETUM SECUNDUM Cap. In Ord. 437.

An festum S. Joachim, si occurrat Dominica in die octavæ Assumptionis, celebrandum sit eadem die, vel potius ad aliam transferri? Resp. servari Rubricam X. Breviarii Romani de Transl. festor. S. R. C. 22. Aug. 1744. *in Romana.*

HÆc autem Rubrica docet, faciendum esse de die octava cum translatione festi occurrentis, licet duplicis majoris; de hoc autem nihil frequentius a nobis dictum fuit in tom. 2. cap. 18., uti & suis respective locis de transferendo officio affixo Dominicæ, quoties impeditum remanet, dummodo sit officium universalis Ecclesiæ; quod item ex his duobus Decretis sequitur.

DE-

DECRETUM TERTIUM Cap. in Ord. 438.

Pro gratia faciendi officium festivum S. Annæ die 26. Julii cum commemoratione diei Octavæ B. Joannis de Duklà simul occurrentis; quoad incidentiam vero diei octavæ S. Stanislai Kostka cum festo S. Catharinæ, quæ colitur celebriter a populo, servetur Rubrica de Transl. Fest. S. R. C. 22. Aug. 1744. *in Cracovien.*

PRimum indulgetur *pro gratia*, unde in exemplum trahi non potest pro casibus similibus, sed servanda erit Rubrica de Transl. festorum, quæ jam servari præcipitur in occursu S. Catharinæ, licet celebris in populo, cum die octava S. Stanislai.

DECRETUM QUARTUM Cap. in Ord. 349.

In occursu diei octavæ B. Joannis de Dukla Compatroni Regni Poloniæ cum festo S. Annæ, officium habendum est de die octava, S. Annæ vero, licet ejusdem dies magna cum devotione populi frequentetur, die prima non impedita. S. R. C. 15. Maii 1745. *Polonia in una Excalceator. SS. Trinit.*

LEx hæc est Rubricarum, nec officit præcedenti Decreto, quod pro S. Anna fuit specialis gratia pro Civitate Cracoviæ, quare in hac quidem poterit fieri officium de S. Anna cum commemoratione octavæ, sed extra eandem agendum erit officium de die octava cum translatione S. Annæ.

Ad Cap. XXII. *De Festis Sanctorum ad libitum*. To. 2. pag. 67.

DECRETUM PRIMUM Cap. In Ord. 440.

Officia Sanctorum ad libitum incidentia in die impedita in perpetuum, non possunt figi, seu locari perpetuo in alia die ab Ordinariis locorum designanda, sacra Congregatione inconsulta: nec circa hoc verificatur Decretum de anno 1703. revocans in hoc aliud Decretum generale de anno 1682. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.*

COnformis est sanctio ista anterioribus quibusvis Decretis, atque doctrinæ, quam nos in illorum expositione tradidimus in cap. 22. tom. 2., sed modo res aliter se habet, ut dicetur infra.

DECRETUM SECUNDUM Cap. in Ord. 441.

Cum SS. D. N. Benedict. XIV. universo clero utriusque Siciliæ indulserit officium B. Camilli de Lellis sub ritu duplici ad libitum pro die 15. Julii in qua occurrit officium S. Henrici semiduplex de præcepto, quæritur quodnam ex duobus enuntiatis officiis sit transferendum? S. R. C. censuit rescribendum ad D. Secretarium cum Sanctissimo, cui facta per Secretarium de prædictis relatione, Sanctitas sua decrevit, ut fiat officium de S. Henrico die 15. Julii, officium vero B. Camilli non transferatur, sed omittatur. Die 18. Aprilis 1744. *in Barensi.*

IN id item vergit sanctio, ut officia ad libitum occurrentia in dies impeditas, transferri non possint, sed omitti debeant; impræsentiarum vero quid fieri possit, te sequens Decretum instruet.

DECRETUM TERTIUM Cap. In Ord. 442.

Semel, & pro semper assignare potest Ordinarius diem non impeditum extra Dominicam, & octavas Sanctorum, festis sanctorum ad libitum, non immutata tamen lege Sanctorum ad libitum. S. R. C. 7. Maii 1746. *in Varsavien.*

HIc Congregatio ab antiqua recedit methodo, & ubi prius festa Sanctorum ad libitum incidentia in festa de præcepto, omitti debebant, neque ab Ordinariis locorum in alteram diem immutari poterant, nunc iisdem tribuitur facultas immutandi prædicta festa perpetuo impedita in diem non impeditam extra Dominicam, & octavas Sanctorum. *Semel, & pro semper*, adeoque semel electa die non possunt amplius Ordinarii diem alteram eligere, sed præfata festa semper celebranda sunt in die semel electa. At quid, si dies electa tractu temporis evadat perpetuo impedita? Poterit Ordinarius diem alteram semel, & pro semper eligere; tunc enim res redit in integrum, & perinde est, ac si dies numquam fuisset electa. *Ordinarium* simpliciter Decretum nominat, nec addit *loci*, quare Decreti favorem ad Prælatos Regulares, qui item Ordinarii sunt, pro suis respectiva Ecclesiis extendi dubium esse non potest. *Non immutata lege Sanctorum ad libitum*, quare si dies electa quandoque impediatur, festa ad libitum omissioni obnoxia erunt, non translationi, quemadmodum & evenit, quando eadem festa in proprio die impediuntur.

Ad Cap. VI. *De Sanctis, qui in fine anni supersunt*. To. 1. pag. 151.

DECRETUM PRIMUM Cap. in Ord. 426.

Decreta, quæ statuunt non esse transferendos ad annum sequentem Sanctos illos, qui in fine anni supererunt, intelligenda sunt non solum de semiduplicibus, sed etiam de duplicibus, sive ab accidentali, sive a perpetuo occurrenti impedimento eorum celebratio fuerit impedita. S. R. C. 16. Septem. 1741. *in una Ord. Min. observ. Reform.*

JAm dedimus hoc Decretum in cap. 43. to. 1. pag. 151., illudque exposuimus de festis duplicibus minoribus, atque majoribus, non vero primæ, & secundæ classis, quæ tamquam festa speciali nota digna, in dispositione Decreti non comprehendi dicebamus, sed quatenus in fine anni supersint, in annum sequentem transferri posse, & celebrari. Idipsum modo dicimus, non sic autem de festis semiduplicibus, aut duplicibus minoribus, quæ quoties eadem individualiter semper, vel quasi semper supersunt, iisdem locum fecimus in anno sequenti; sed dicta duo sequentia Decreta nos edocent, quod ad annum sequentem transferri non possint; sed quod supplenda sunt per commemorationem, quare quoad hoc corrigenda sunt, quæ in cap. 6. tom. 1. statuta fecimus.

DECRETUM SECUNDUM Cap. in Ord. 427.

Posterioribus hujus Sacræ Congregationis Decretis, quibus cautum est, ut Sancti, qui in fine anni supersunt, non sint ad sequentem annum transferendi, abrogatum fuit Decretum 7. Dec. 1680., ideoque comprehenduntur sub illis etiam Sancti, qui in mense Decemb. occurrentes, translati supersunt. S. R. C. 7. Dec. 1743. *in Mediolanen.*

DEcretum 7. Dec. 1680. officia Sanctorum, quæ de mense Decembris aliquando supersunt, transferri posse, & fieri in prima die non impedita sequentis anni concedit, & posterioribus Decretis, quorum dispositio versatur circa sanctos, *qui toto anni decursu celebrari non valent*, offendi minime videbatur, utpote quod procedit de sanctis, qui non totum anni decursum, sed solum dies Decembris reliquos, & quandoque nullos in utila habent suæ repositionis spatium. Ab iisdem Decretorum verbis, & insuper a sequentibus *tunc in illo anno*, quæ sanctos, qui uno dumtaxat, vel altero anno supersunt, non qui semper, vel quasi semper, videntur comprehendere, nos ipsi pertracti, locum fecimus sanctis, qui iidem individualiter semper, vel quasi semper in fine anni supersunt, sed cum in oppositum autoritative Sacra Congregatio sua exponat Decreta, dicendum est, quod nedum sancti de mense Decembri, aut qui fere semper iidem individualiter supersunt, sed etiam, qui semper, in annum sequentem transferri minime possint, ut magis sequens declarat Decretum.

DECRETUM TERTIUM Cap. in Ord. 428.

Occurrente festo Dedicationis propriæ Ecclesiæ in die S. Silvestri, officium S. Silvestri non est transferendum ad annum sequentem, sed celebrandum in ipsomet die Dedicationis cum commemoratione ejusdem S. Silvestri. S. R. C. 23. Janu. 1745. *in Lunen. Sarzanen. Ordin. S. Franc. de Observ.*

IN festo Dedicationis, quod est duplex primæ classis, dum commemoratio S. Silvestri facienda præscribitur, ruit regula, quam nos t. 1. c. 6. firmavimus, faciendi nempe juxta simplicium Rubricam commemorationem sanctorum, qui in fine anni supersunt, nihil namque fit de simplicibus, quoties in festa primæ classis occurrunt. Quæ igitur lex erit sanctorum ejusmodi? Si attendantur Decreta antiquiora, quæ habent *faciendo illorum commemorationem ut fit in semiduplicibus*, semiduplicium Rubrica itidem adaptanda videtur, sed nobis, qui prædicta verba jam ita exposuimus, ut dumtaxat importent commemorationem etiam in secundis vesperis, in quibus ea carent pura simplicia, a data expositione minime recedentibus, arridet magis dicere, quod eorumdem sanctorum commemoratio relatione habita ad eorum duplicem, vel semiduplicem fieri debeat instar diei octavæ respective vel diei infra octavam, quoties per festum altioris ritus, vel Dominicam privilegiatam quoad officium impediuntur, & per solam commemorationem suppleri debent; quo de ritu tam in occurrentia, quam in concurrentia cum jam alibi egerimus, opus haud est, hic repetamus ibi dicta. Hinc cum festum semiduplex prævaleat ad diem infra octavam, & festum duplex Dominicæ non privilegiatæ, haberentque officium, aut vesperas in tali occursu, seu concursu, idcirco festum semiduplex incidens infra octavam, si impediatur, sortietur commemorationem ante diem infra octavam, & festum duplex ante dictam Dominicam, & sic proportione habita ad casus ceteros tam concurrentiæ, quam non concurrentiæ. Præ die autem infra octavam, quæ in occursum in festum duplex 2. classis commemorationem deperdit, prædictum festum, licet dumtaxat semiduplex, commemorationem assequitur, quam jam obtinet etiam festum simplex, licet postea hoc tantummodo in laudibus, & Missis privatis, ubi illam tribuendam esse credimus, etiam in utriusque vesperis, & Missis omnibus. An vero itidem in occursu in festum primæ classis, dubium non est, si præfatum festum sit duplex, cum præsens Decretum in festo Dedicationis commemorationem S. Silvestri faciendam esse mandet; at si fuerit semiduplex, facienda quoque foret exemplo ducto a Dominica, quæ in occursu in duplex primæ classis commemorationem numquam deperdit. Verum id magis ego puto esse privilegii, quam de ratione festi semiduplicis, & ideo a prædicta commemoratione consulerem abstinere, solius commemorationis S. Silvestri Decretum meminit, non nonæ lectionis, quam tamen nihilominus de eodem habendam esse censeo juxta antiquiora Decreta, quæ & commemorationem, & nonam lectionem demandant, at quid, si simul item incidat dies Dominica? De quo nona lectio legenda erit, de Dominica, vel de S. Silvestro? Prælatio, quam festum S. Silvestri habet præ Dominica, quæ, & officium illi crederet, si per festum primæ classis impeditum non

foret,

forat, in favorem S. Silvestri promotiat; tu tamen ne discedito a regula quam dedimus in laudato capite, ne vacet lectio super Evangelium, cui talis honor indubie debetur. Idem facito in similibus casibus occurrentiæ lectionis de Evangelio.

Ad Cap. IX. *De perpetua Festorum immutatione*. To. I. pag. 184.

DECRETUM PRIMUM Cap. In Ord. 405.

Assignatio alterius diei officio perpetuo impedito fieri potest Sacra Congregatione inconsulta, ebrogando alia Decreta contra hoc emanata 28. Nov. 1682., & 22. Augusti 1722., sed confirmentur illa 18. Octob. 1699., Julii 1712, & 20. Nov. 1717. huic Decreto concordantia. S. R. C. 22. Apr. 1741. *in Vilnen*.

IN capite 9. tom. 1. eamdem doctrinam nos late tradidimus, cui cum accedat præsens Congreg. Decret., dubium esse non potest, quin immutatio fieri valeat inconsulta Sede Apostolica.

DECRETUM SECUNDUM Cap. in Ord. 406.

Dies non impedita censenda est tamquam propria sanctorum perpetuo translatorum ad exclusionem alterius Sancti translati, qui potest aliquando contingere, & quatenus talia officia sint duplicia, & occurrant in die Dominico, possunt tali die celebrari, ac si esset dies illorum propria, S. R. C. 28. Julii 1742. *in Tergestien*.

FEsta, quæ cum sint perpetuo impedita, immutantur in diem alteram, hanc tamquam propriam acquirunt, & in ea consideranda sunt tamquam occurrentia, unde Rubricæ poscunt, quod in illa celebranda sint in exclusionem translatorum cujuscumque classis, & quatenus sint duplicia, etiam in occursu Dominicæ. Hinc uberem confirmationem capiunt, quæ in memorato capite diximus.

DECRETUM TERTIUM Cap. in Ord. 407.

Cum officium alicui diei jam assignatum non debeat considerari uti translatum, sed immutatum in eandem diem tamquam sibi propriam perpetuo a S. R. C. assignatam, si sint majoris ritus, quam sit officium aliud pro eodem die postmodum concessum, huic, & non illi ex vi Rubricarum de occurrentia competit translatio. S. R. C. 11. Jul. 1739. *in Tropien*. & 11. Oct. 1740. *in Nolana*.

HÆc nos sanctio docet, quod si pro die jam alicui sancto in perpetuum assignata, concedi contingat postmodum officium de alio sancto, de hoc non est continuo ea die celebrandum cum translatione pridem assignati, sed servandæ sunt Rubricæ de occurrentia, ita ut retinendum sit eorumdem illud, quod majoris ritus est, vel dignitatis, cum translatione alterius, perinde ac si ambo officia pro eadem die concessa forent, & occurrentia; & quam nos dicebamus, eadem sanctio rationem approbat, quia nempe officium assignatum considerari non debet tamquam translatum, sed tamquam immutatum, & in die sibi propria in perpetuum eidem assignata. In paritate tamen ritus, & dignitatis, quam nos *essentialem* diximus, officium occurrens tamquam plus juris habens in sua die natalitia, præferendum erit assignato, licet hoc sit illo dignus dignitate accidentali, aut in concessione antiquius, ut magis diximus in tom. 1. cap. 9. Decretum 13.

DECRETUM QUARTUM Cap. in Ord. 408.

De officio SS. Apostolorum Philippi, & Jacobi fieri debet die quinta Maii ipsis jampridem assignata, etiam in occursu Dominicæ, & de altero postmodum concesso de S. Pio V. die XI. tamquam propria. S. R. C. 9. Jun. 1742. *in Verulana*.

QUæ modo dicebamus præsens Decretum uberem confirmationem porrigit.

DECRETUM QUINTUM Cap. in Ord. 409.

Fieri debet officium Dedicationis Basilicæ SS. Salvatoris die 10. Nov. ipsi jam pridem assignata, & ad aliam diem non impeditam transferri officium S. Andreæ de Avellino postea concesso. S. R. C. 11. Maii 1743. *in Schalen*.

IDipsum, quod duo præcedentia, præsens Decretum statuit, sed hinc fortasse notant, quæ laudato loco tamquam probabilia dedimus, videlicet posse quandoque ob convenientiam retineri officium occurrens, licet minoris ritus, cum translatione pridem assignati.

DECRETUM SEXTUM Cap. in Ord. 410.

In fixatione festorum attendi debet, quod præcipitur a Rubrica X. Breviarii Romani sub num. 7. de Transl. festor. ut scilicet prius agatur de duplici, postea de semiduplici, & inter plura duplicia, quod est magis solemne, semper prius celebretur, sive ex ritu, sive ex dignitate majoritas ista solemnitatis proveniat; alioquin si sint omnino æqualia, unum ante aliud reponatur eo ordine, quo erant celebranda in propriis diebus, eadem enim militat ratio in fixatione, quæ probaret in translatione. S. R. C. 7. Dec. 1743. *in Mediolan*.

ASsignatur ordo, qui servari debet in fixatione, & est ille ipsemet, quem Rubricæ teneri jubent in repositione, de quo nos jam fuse agimus in to. 1.

DECRETUM SEPTIMUM Cap. In Ord. 411.

Prima dies proxime non impedita assignanda est cuilibet festo a sua die ob perpetuum impedimentum translato, ita ut dies illa in posterum sit tamquam dies propria, & fixa festi translati, justificatis tamen apud Episcopum loci ordinarium translatorum numero, & causis, dierumque assignandorum ordine, ac qualitate. S. R. C. 22. Aug. 1744. *in Frisinghen*.

RUbricæ ipsæ in translationis casu de prima die non impedita ubique pronuntiant, & idipsum nos quoque tradidimus, servato tamen ordine ritus, dignitatis, & Kalendarii. In sequentibus Decretis tu limitationes recole, dum nos subdimus, quod quæ de Episcopo subdit sanctio, apud Regulares componunt eorum Prælatis.

DECRETUM OCTAVUM Cap. in Ord. 412.

An festa perpetuo translata, etiamsi sint semiduplicia, transferri possint in dies infra octavas non privilegiatas, in quibus fieri deberet de octava, tamquam in dies proprias. Resp. affirmative. S. R. C. 7. Dec. 1743. *in Mediolanen*.

OCtavæ aptæ non sunt suscipere semiduplicia, nisi quæ sunt a præcedenti die immediate translata, nihilominus per præsens Decretum dies intra easdem octavas declaratur libera, & impedita, non quidem ad suscipienda alia semiduplicia translata, sed ad effectum, ut perpetuo translata, in ea immutari valeant; id autem declaratur non præcipiendo, ut prædicta perpetuo translata in dies infra octavas immutentur, sed solum indulgendo, & quidem adhuc ad præcavendam sanctorum, qui modo in annum sequentem non amplius transferri possunt, reductionem ad ritum simplicem; quare prædicta immutatio non est in præcepto, sed in arbitrio, & facienda non est nisi ab Ecclesiis, apud quas cum pluribus officiis abundent, regulariter supersunt in fine anni sanctorum officia, non vero ab iis, quibus vix aliqua supersunt una, vel altera dumtaxat vice.

DECRETUM NONUM Cap. In Ord. 413.

Non dedecet assignari festis, etiam semiduplicibus, a propria die ob aliquod impedimentum perpetuo translatis, dies illos infra octavam non privilegiatam ab alio occurrenti festo non impeditos, qui dies habeantur, & sint in posterum sedes fixa talium translatorum. S. R. C. 22. August. 1744. *in Cracovien*.

DE hoc jam diximus in præcedenti Decreto, juxta quod corrigenda veniunt, quæ nos dedimus in tom. 1., quando nondum præsens prodierat indultum.

DECRETUM DECIMUM Cap. in Ord. 414.

Festum SS. Martyrum Cornelii, & Cypriani a propria die perpetuo amotum, die 7. infra octavam Dedicationis non impedita ab alio festo celebrari deinceps in Civitate Perusina pro Conventu Cappuccinorum posse non improbatur. S. R. C. 28. Novemb. 1744. *in Perusina*.

EO item vergit præsens Decretum, ut semiduplicia perpetuo translata, immutari valeant in dies infra octavas non privilegiatas, quando in iisdem officium de octava agendum foret.

DECRET. DECIMUMPRIMUM CAP. In Ord. 415.

Festum semiduplex a suo die perpetuo amotum, celebrari deinceps potest infra octavam non privilegiatam in die ipsi assignanda, tamquam sedes illius fixa juxta Decretum die 28. Novemb. 1744. *in Perusina*. Ead. Congr. 19. Apr. 1749. *in una Venetiarum*. Hanc super rem opus non est ulteriora verba facere.

DECRET. DECIMUMSECUNDUM Cap. In Ord. 416.

Festa plura de præcepto eadem die occurrentia, possunt stabiliri infra illas octavas, quæ ejusmodi festa occurrentia non excludunt, licet excludant translata, ut est octava Corporis Christi, quæ admittit duplicia occurrentia, non autem translata. Stabiliri autem non possunt infra eas octavas, quæ ejusmodi festa occurrentia excludunt juxta regulas præscriptas in Rubrica de octavis num. 3. S. R. C. 15. Maii 1745. *in una Ord. Discalceator. SS. Trinit.*

SEnsus est, quod ea officia, quæ si occurrant, ab octavis admittuntur, licet respuantur translata, immutari possunt in iisdem octavis, unde infra octavas non privilegiatas officia semiduplicia, & in privilegiatis v. g. infra octavam Corporis Christi quæcumque duplicia, & infra octavam Epiphaniæ duplicia primæ classis, nulla vero infra illas octavas, ut Paschatis, & Pentecostes, quæ respuunt quæcumque festa occurrentia.

DECRETUM DECIMUMTERTIUM Cap. in Ord. 417.

Potest ulterius transferri officium Sancti Raymundi de Pennafort ob occurrentiam suam desponsationis, relinquendo diem 28. Januarii vacuam, ut festum Nominis Jesu ponatur illa die, & non celebretur in Quadregesima, quando contingit illud transferri ex eo quod Dominica secunda post Epiphaniam assignata huic officio, aliquando incidit in Dominica septuagesimæ. S. R. C. 7. Maii 1746. *in Varsavien.*

NOn est itaque immutatio Sanctorum perpetuo translatorum adeo facienda in primam diem non impeditam, ut in alteram differri non valeat, si congrua aliqua id suadeat ratio, unde probata late manent, quæ nos dedimus in laudato capite super rationem istam congruam protrahendi prædictam immutationem ultra primam diem non impeditam. Has inter rationes congruas connumeramus casum, in quo alias officium habens Octavam, transferri quandoque deberet ultra totam suam octavam, & sine octava penitus celebreri, ut si impedirentur omnes dies infra octavam Conceptionis Deiparæ; tunc enim si hæc incideret in Dominicam, deberet ultra octavam transferri, & sine octava prorsus celebrari.

DECRET. DECIMUMQUARTUM Cap. In Ord. 418.

Quando plura officia de præcepto eadem die in aliquibus locis ita fixe occurrunt, ut translatio alicujus, seu aliquorum sit perpetua, tunc prima dies proxima non impedita, assignata censetur in perpetuum pro die propria festi respective translati. S. R. C. 15. Maii 1745. *in una Discalceator. SS. Trinit.*

QUod, volumus, intelligas, dummodo ratio aliqua congrua non aliter suadeat, quo in casu immutatio differenda erit in subsequentem diem primam non impeditam.

DECRET. DECIMUMQUINTUM Cap. in Ord. 419.

Festum SS. Cosmæ, & Damiani jam alias a propria die perpetuo amotum, & pro die 1. Octobris appositum, celebrari deinceps poterit tam in cathedrali, quam in diœcesi Cracoviensi die tertia Octobris, ut die prima agatur in diœcesi de S. Remigio ad libitum postmodum concesso, de quo in Cathedrali haberi poterit commemoratio tamquam de simplici in officio de infra octavam S. Wenceslai inibi tantum occurrenta. S. R. C. 22. Aug. 1744. *in Cracoviensi.*

ANtequam concederetur officium S. Remigii sub ritu semiduplici ad libitum, festum SS. Cosmæ, & Damiani apud Cathedralem, & diœcesim Cracoviensem a sua propria die perpetuo amotum, affixum fuerat, & consignatum diei primæ Octobris, hinc cum deserviret in omissionem officii de S. Remigio ad libitum postmodum concessi, quæsitum fuit num conveniens foret, Sanctorum Martyrum festum stata immutari in die tertia Octobris, ut diœcesis officium S. Remigii recitare posset, & Cathedralis, apud quam ratione octavæ occurrentis adhuc vacat sub ritu semiduplici, in celebratione Officii SS. Martyrum cum diœcesi conveniret. Cum itaque id approbatum fuerit, jam inspicis insimul probari, immutationem sanctorum non semper faciendam esse in primam diem non impeditam, sed in ulteriorem aliam differri posse, quando alias deserviret in omissionem alicujus officii, aut ut Cathedralis, & Diœcesis in sanctorum celebratione, quantum fieri potest, conveniant, ut nos magis suo loco diximus.

DECRET. DECIMUMSEXTUM Cap. in Ord. 420.

Festa sanctorum, quibus concessa est octava, perpetuo translata, & ab assignato cuilibet illorum die perpetuo amota celebranda sunt sine octava, si de ea nihil remaneat, vel cum residuo illius, si de ipsa aliqui tantummodo dies supererunt. S. R. C. 16. Sept. 1741. *in una Ord. Min. Observ.* Vide a nobis dicta to. 1. cap. 9. Decr. 13. num. 45.

DECRET. DECIMUMSEPTIMUM Cap. In Ord. 421.

Cum aliquod festum jam translatum, iterum moveri ex necessitate contigerit a die sibi semel assignata, non est opus, ut cetera alia festa post ipsum translata, a diebus sibi respectiva assignatis denuo removeantur, nisi forte nova calendarii constructio ex integro assumeretur, S. R. C. 22. Aug. 1744. *in Cracoviensi.*

HÆc nos instruit sanctio, quod si officia plurima ob perpetuam translationem in diem alteram fuerint immutata, si eorumdem aliquod e die sibi assignata amoveri contingat, non propterea officia cetera amovenda sunt e diebus sibi respective assignatis, ut in sanctorum celebratione servetur ordo ritus, & Kalendarii qui in sanctorum immutatione teneri præscribitur, sed officium illud immutandum erit in primam diem non impeditam, ceteris aliis immotis remanentibus, tamquam si dies iisdem assignata, esset dies eorumdem occurrentiæ. Quæ cum a nobis jam statuta sint in memorato capite, idcirco lector recolat a nobis ibidem tradita.

DECRET. DECIMUMOCTAVUM Cap. in Ord. 422.

An Regulares debeant celebrare festa perpetuo translata in illis diebus in Kalendario diœcesis auctoritate Ordinarii assignatis, tamquam propriis, quando in illis diebus non occurrat festum sui Ordinis, Resp. affirmative. S. R. C. 7. Dec. 1743. *in Mediolanen.*

ID intellige de Sanctis diœcesanis, præcipue in loco solemnibus, in quorum celebratione congruum est Regulares cum sæculari clero conveniant, secus de sanctis aliis, quorum signationem diœcesanam si Regulares, qui pluribus Ordinis abundant officiis, deberent prosequi, ut plurimum nec convenirent cum diœcesi ipsa ob occurrentiam aliorum Sanctorum Ordinis, vel aliorum in Ordine assignatorum, & insuper necesse foret, quod officia celebrarent cum difformitate maxima tum a cetero Regulari Ordine, tum ab ordine in immutatione sanctorum per Decreta servari præscripto. Secus est de clero sæculari, qui Diœcesani Kalendarii assignationem sequi tenetur, nisi ea die apud ipsum occurrat aliquod officium propriæ Ecclesiæ, aut in hac pridem assignatum, majoris tamen ritus, & dignitatis, ut non obscure innuit sequens Decretum.

DECRETUM DECIMUMNONUM Cap. in Ord. 423.

In Ecclesia Sancti Jacobi de Luprio Venetiarum die 2. Augusti agendum est de festo Sancti Petri ad Vincula ab antiquo eidem diei affixo ob perpetuam translationem ratione occurrentiæ cum die octava Sancti Jacobi, non autem de Sancto Hermolao, quod paucis ab hinc annis sub ritu semiduplici consignatum existit eidem diei secundæ Aug. S. R. C. 19. Apr. 1749. *in una Venetiarum.*

DECRETUM VIGESIMUM Cap. In Ord. 424.

Utrum Ecclesia particularis, quæ non potest facere de festo in die assignata tamquam propria pro tota diœcesi, possit, & debeat huic festo aliam diem eligere tamquam propriam? Responsum fuit affirmative cum approbatione tamen Episcopi loci ordinarii circa electionem diei. S. R. C. 22. Augusti 1744. *in Cracoviensi.*

NOs in primis sanctio docet, quod Ecclesiæ particulares adhærere omnino debent assignationibus Kalendarii diœcesani, uti & Regulares assignationibus in Kalendario Ordinis generaliter factis. 2. Quod si quæ particularis Ecclesia de festo non valeat facere in die assignata, potest, & debet tali festo diem alteram eligere tamquam propriam, immotis tamen remanentibus officiis aliis, si quæ sunt pariter assignata. 3. Quod respective exigitur approbatio Episcopi, vel Prælati Regularis circa electionem diei ad effectum, ut assignatio contingat secundum Rubricarum, & Decretorum mandata, & non ad particularium arbitrium.

DECRET. VIGESIMUMPRIMUM Cap. In Ord. 425.

Quando festa simplicia sunt perpetuo impedita, ita ut de illis ne quidem commemoratio perpetuo fieri possit, non potest Ordinarius loci assignare certam diem aliam illis festis impeditis. S. R. C. 7. Maii 1746. *in Varsavien.*

LAte confirmata remanent a nobis tradita tom. 1. cap. 5. Decr. 3. num 10.

Sub-

Subduntur nonnulla alia Decreta.

In Sebbatis quatuor Temporum, vel aliis ad Ordines conferendos a jure præstitutis, Episcopus ordinationem faciens, Missam de feria, non autem de sancto, qui forte diebus illis occurreret duplex, vel semiduplex, ver. gr. Sancti Mathiæ tempore verno, S. Thomæ tempore hyemali &c., celebrare debet. S. R. C. 11. Julii 1739. *in Neritonen.*

DIes a jure præstituti *in Pont. Rom. p. 1. de ordinib. conferen.* sunt sabbata in omnibus quatuor temporibus, Sabbatum ante Dominicam de Passione, & Sabbatum Sanctum, quare Episcopus Ordinationem faciens, in his quidem Missam celebrabit de feria, & non de sancto, de quo ea die recitetur officium. Nolo autem, id aatendas ad dies alias, in quibus quandoque ea dispensatione ab Episcopis Ordines conferuntur.

In Ordinum collatione diebus a jure statutis dicenda ast semper Missa de feria occurrente, non de sancto in ea contingente. S. R. C. 25. Martii 1744. *in Bergomensi.*

UBerem hinc confirmationem recipit præcedentis dispositio Decreti.

Utrum in sabbato sancto pro collatione sacrorum ordinum, Episcopus in suo domestico oratorio teneatur Missam cum prophetiis ut in Missali celebrare? Responsum fuit Missam collationis sacrorum ordinum incipiendam esse a Prophetiis, S. R. C. 21. Martii 1744. *in Bergomen.*

LImitationem hinc suscipit Decretum 1. cap. 21. ita, ut dum in sabbato sancto Missas privatas omnino prohibet, in suo sinu minime comprehendit Episcopum ordinationes habentem, qui propterea etiam sub Missa lecta in suo domestico oratorio celebrata, bene poterit easdem habere. Quod vero additur de eadem Missa e prophetiis incipienda, consonum est iis, quæ dedimus hoc eod. vol. pag. 153.

Cum sabbato sancto unica tantum in quavis Ecclesia Missa cantata admittatur, an Episcopus in privata cappella, vel oratorio possit ordinationem sub Missa lecta celebrare, & quatenus affirmative, an debeat post communionem idem Episcopus pro vesperis *Alleluja, vesperæ autem &c. Laudate Dominum, Magnificat &c.* dicere? Responsum fuit ad mentem, S. R. C. 20. Sept. 1749. *in Jaurinen. in Hungaria.*

QUæ fuerit mens, reapse non constat; ad Missam tamen quod spectat, abunde patet ex præcedenti Decreto eam privatim ab Episcopo dici posse in tali circumstantia. Quod autem pluribus insignibus allegatis Auctoribus nos ipsi superius diximus hoc eod. vol. pag. 155. nu. 11. Vesperas nempe sabbati sancti subrogatas esse loco antiphonæ, & orationis *communionis*, & *postcommunionis* dictæ, ac potius gratiarum actiones esse, quam officium vespertinum, satis demonstrat, easdem ab Episcopo dici debere, & nullatenus omitti posse.

An Presbyteri ordinandi statim ab initio, vel solum a *suscipe, sancte Pater &c.* debeant inchoare Missam cum celebrante, & ordinante Episcopo? Responsum fuit, teneri solum ad *suscipe, sancte Pater*. S. R. C. 20. Sept. 1749. *in Jaurinen. in Hungaria.*

NOta to *tenere solum*, ut hinc ediscas eosdem Missam cum Episcopo ab initio auspicari quidem posse, licet obligatio eos non afficiat, nisi ad *suscipe, sancte Pater, &c.*, qua cum in oratione offeratur hostia, profecto eam cum sequentibus omnibus dicere tenentur memorati Presbyteri, qui concelebrant cum Episcopo.

An Presbyteri ordinandi debeant legere Missam stantes, vel in terram genuflexi? Responsum fuit negative ad primam, affirmative ad secundam partem. Ead. Congr. in eod. Decreto.

An Presbyteri ordinandi omnes illas, quas Episcopus ordinans in Missa facit, actiones debeant facere, adeoque an ii Presbyteri debeant cruces manu super oblata peragere, an genuflectere &c., an denique omnia illa, quæ Episcopus sub sacrificio egit, agere? similiter idem quæritur de Episcopo consecrando? Responsum fuit ad primum negative, ad secundum, servandum esse Pontificale Romanum. S. R. C. 20. Sept. 1749. *in Jurinen.*

HÆc, & præcedens sanctio quoad presbyteros expositione non eget; quantum autem ad Episcopum consecrandum hæc statuit Pontif. Rom. p. 1. tit. de consecr. Electi in Episcopum: *Dicto offertorio, consecrator sedet cum mitra in faldistorio ante medium altaris. Et consecratus veniens ex sua cappella, inter assistentes Episcopos medius coram consecratione genuflectit, & illi offert duo intortitia accensa, duos panes, & duo barilia vino plena, & consecratoris prædicta recipientis manum reverenter osculatur. Deinde consecrator lavat manus, & accedit, & ibi stans medius inter Episcopos assistentes, ante se habens missale suum, simul cum consecratore dicit, & facit omnia, prout in Missali, & ponatur una hostia consecranda pro consecrante, & consecrato, & vinum consecrandum in calice, sufficiens pro utroque.*

An Presbyteri ordinandi postquam sunt de Corpore D. N. J. C. communicati, debeant de illo calice, quem in ordinatione sua tetigerunt, ablutionem sumere? Responsum fuit, non esse necesse, S. R. C. 20. Septemb. 1749. *in Jaurinen. in Hungaria.*

POntificale Rom. *p. 1. tit. de ordin. Presbyter.* nos aperte docet, quod presbyteri ordinandi ablutionem sumere debent non in calice, quo Pontifex celebravit, sed in alio cum vino, sive postea iste sit ille, quem quivis in sua ordinatione tetigit, vel alter quilibet.

An singuli Canonici teneantur a die adeptæ possessionis eorum canonicatuum satisfacere Missas conventuales hucusque non applicatas. 2. An Archipresbyter Parochus teneatur satisfacere Missas etiam Parochiales hucusque non applicatas. Resp. fuit ad primum ad mentem. Ad secundum affirmative, & ad mentem, ut in proximo. Congr. Concil. 15. Maii 1720. In tomo 3. cap. 8. Canonicos jam teneri vidimus ad applicationem conventualis Missæ pro Benefactoribus, & Parochialis Parochos pro populo; hæ autem sanctiones nos sancte edocent, quod si quis eorum prædictas Missas applicare omiserit, ad easdem satisfaciendas, & applicandas, ad quas, & prout tenebatur, omnino obligatur, & quidem absque diminutione aliqua, quam auctoritate propria nullus attentare valet, licet Sacra Congregatio in ejusmodi casibus consuescat relaxare rigorem, & Episcopo demandare, ut non ad integram mensuram missarum, quæ erant applicandæ, & applicatæ non sunt, celebrare faciat, & applicare, sed cum aliqua æquitativa diminutione, ut reapse præstitit in hac resolutione, quemadmodum fert additio illa: *Et ad mentem.*

F I N I S.

IN-

INDEX RERUM
MEMORABILIUM.

Numeri paginas notant.

Benedi-

Nequeunt

Quæ

Partes

Ex

INDEX RERUM.

F I N I S.